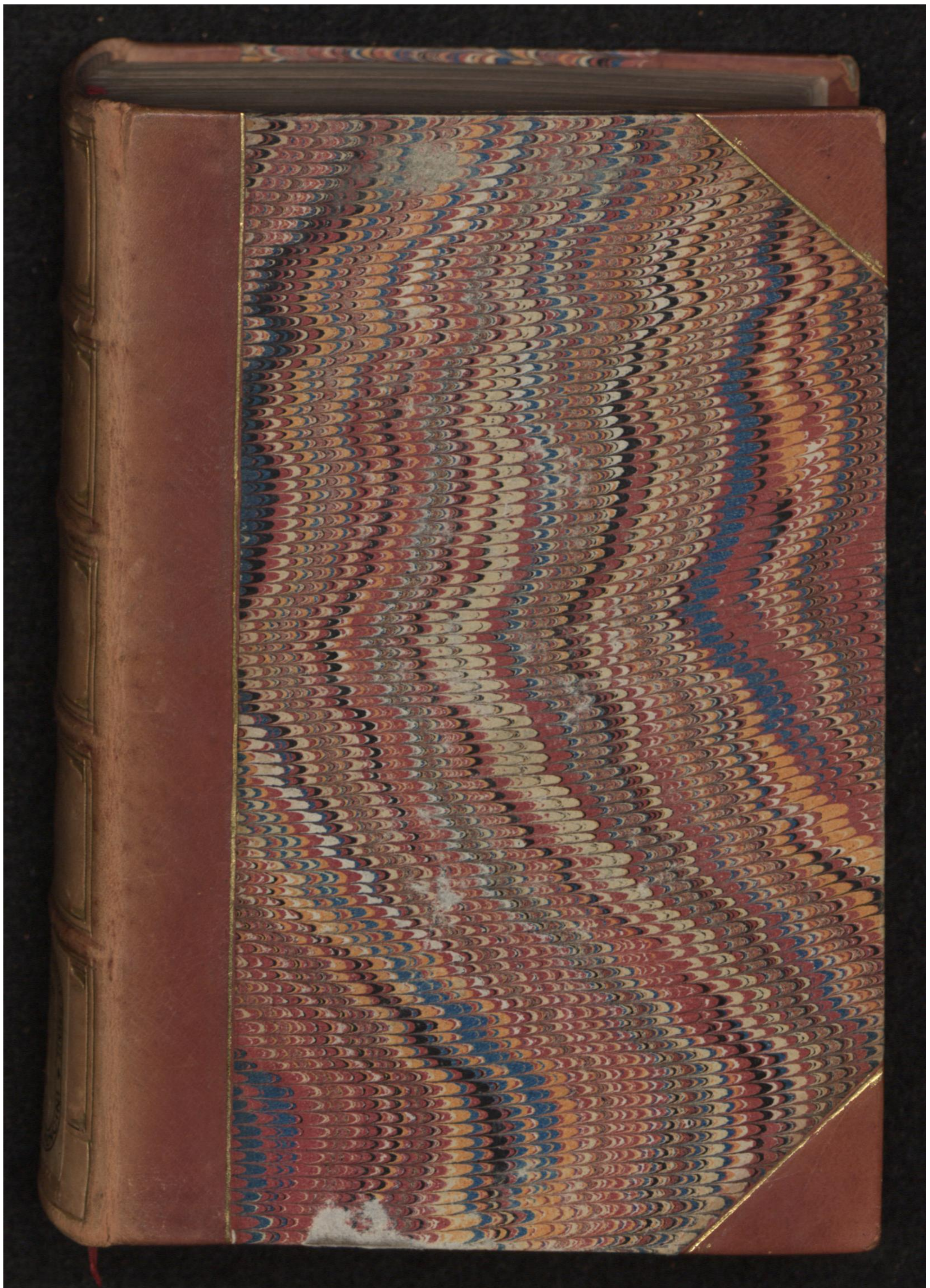
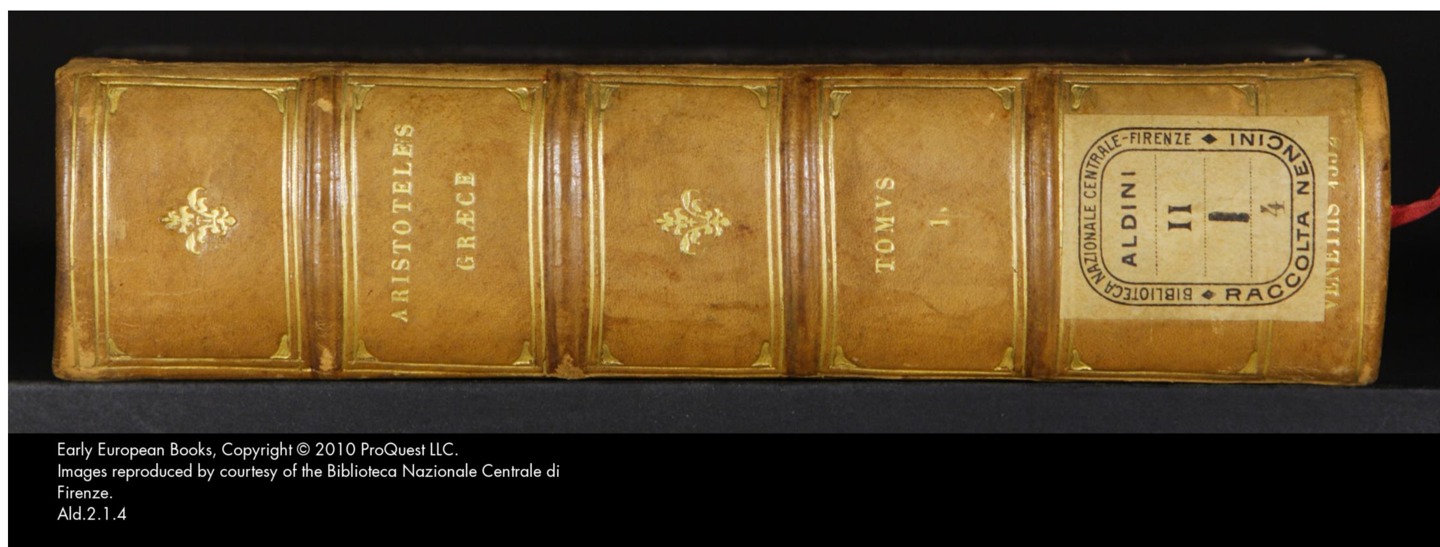
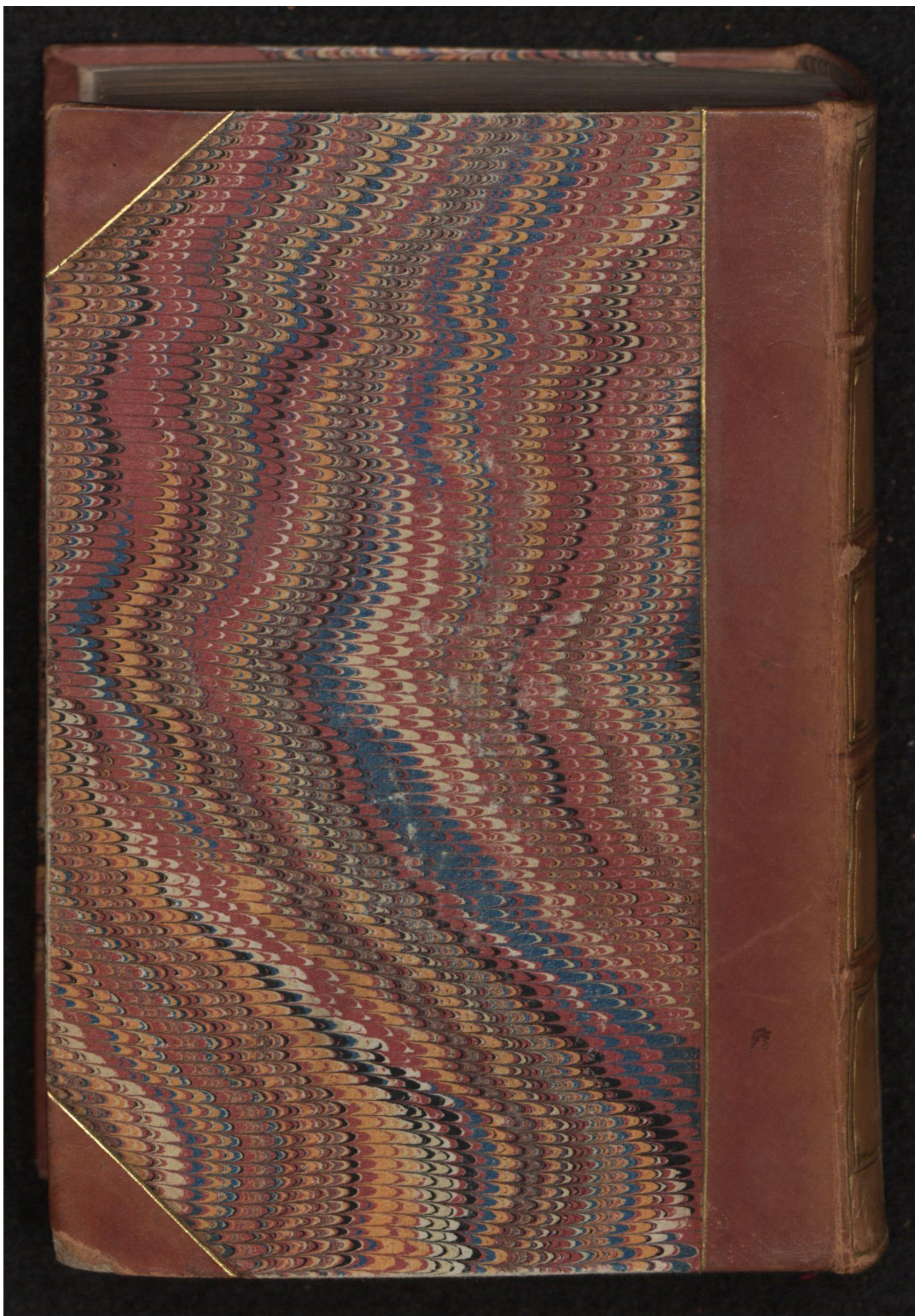

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.1.4

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.1.4

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.1.4

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.1.4

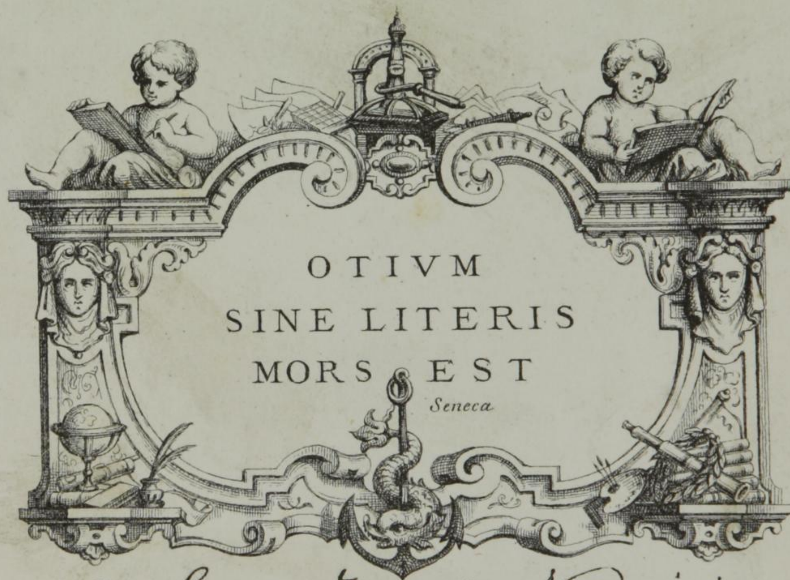
Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.1.4

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.1.4

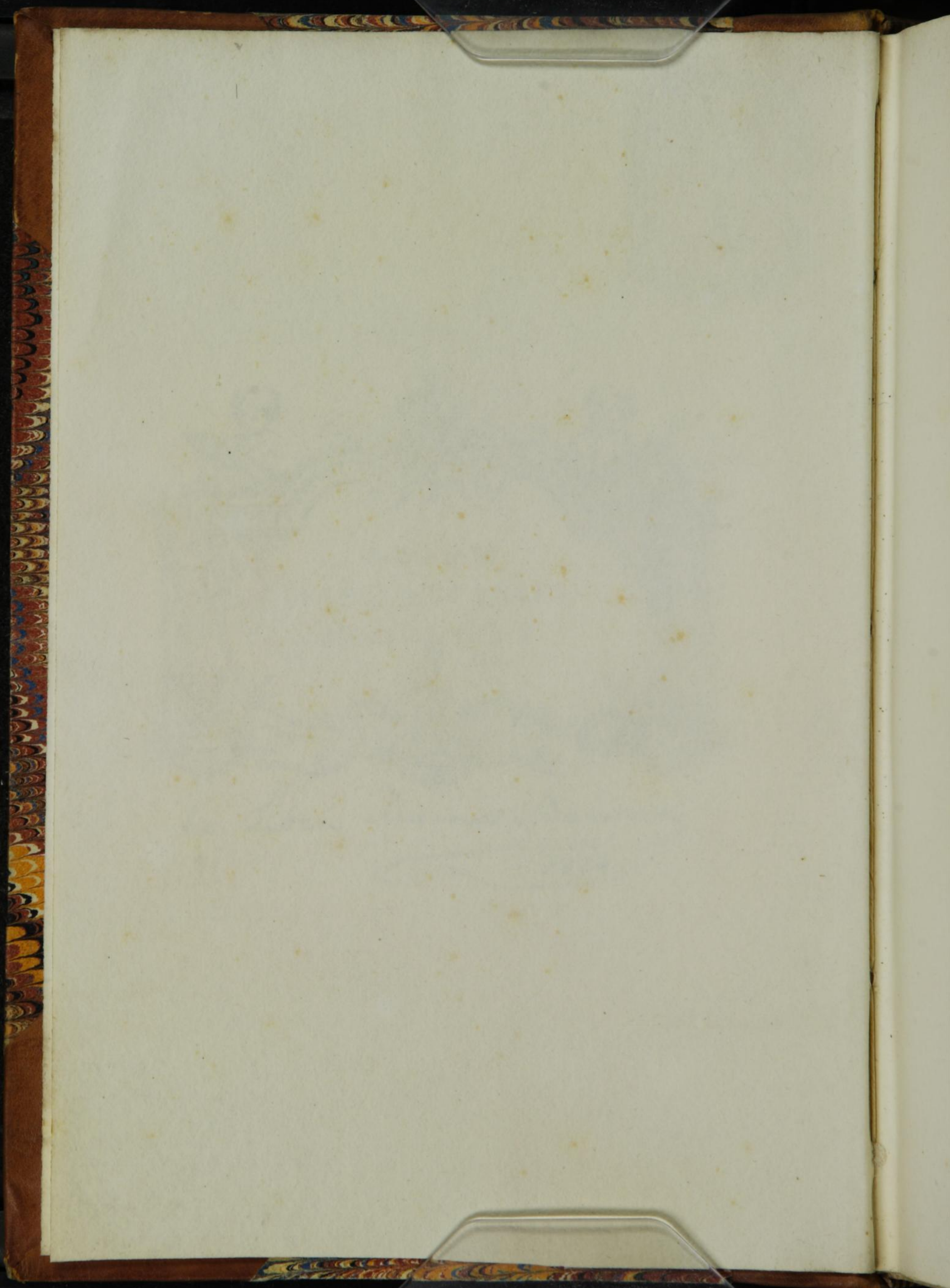
Ald. 2/1

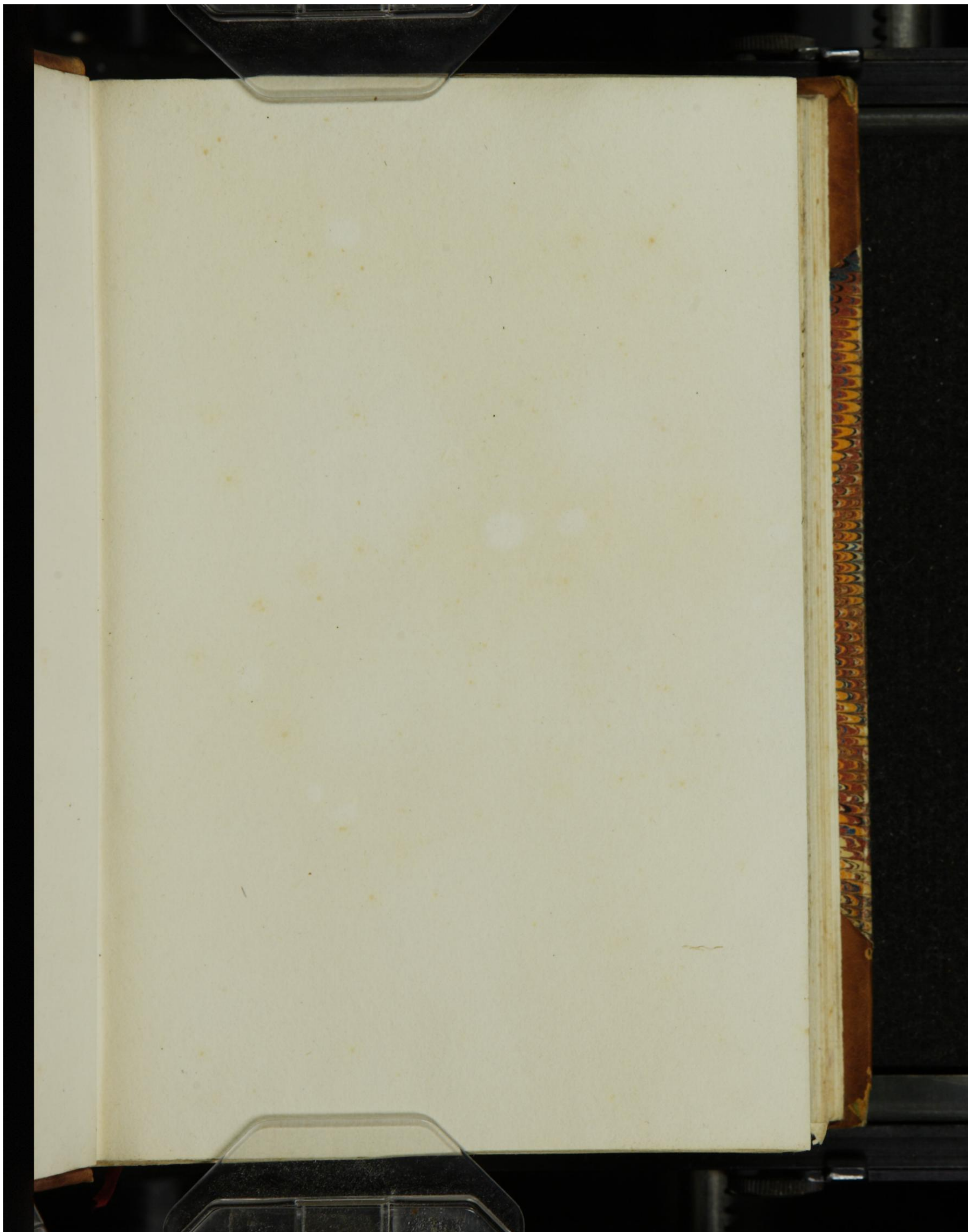

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.1.4

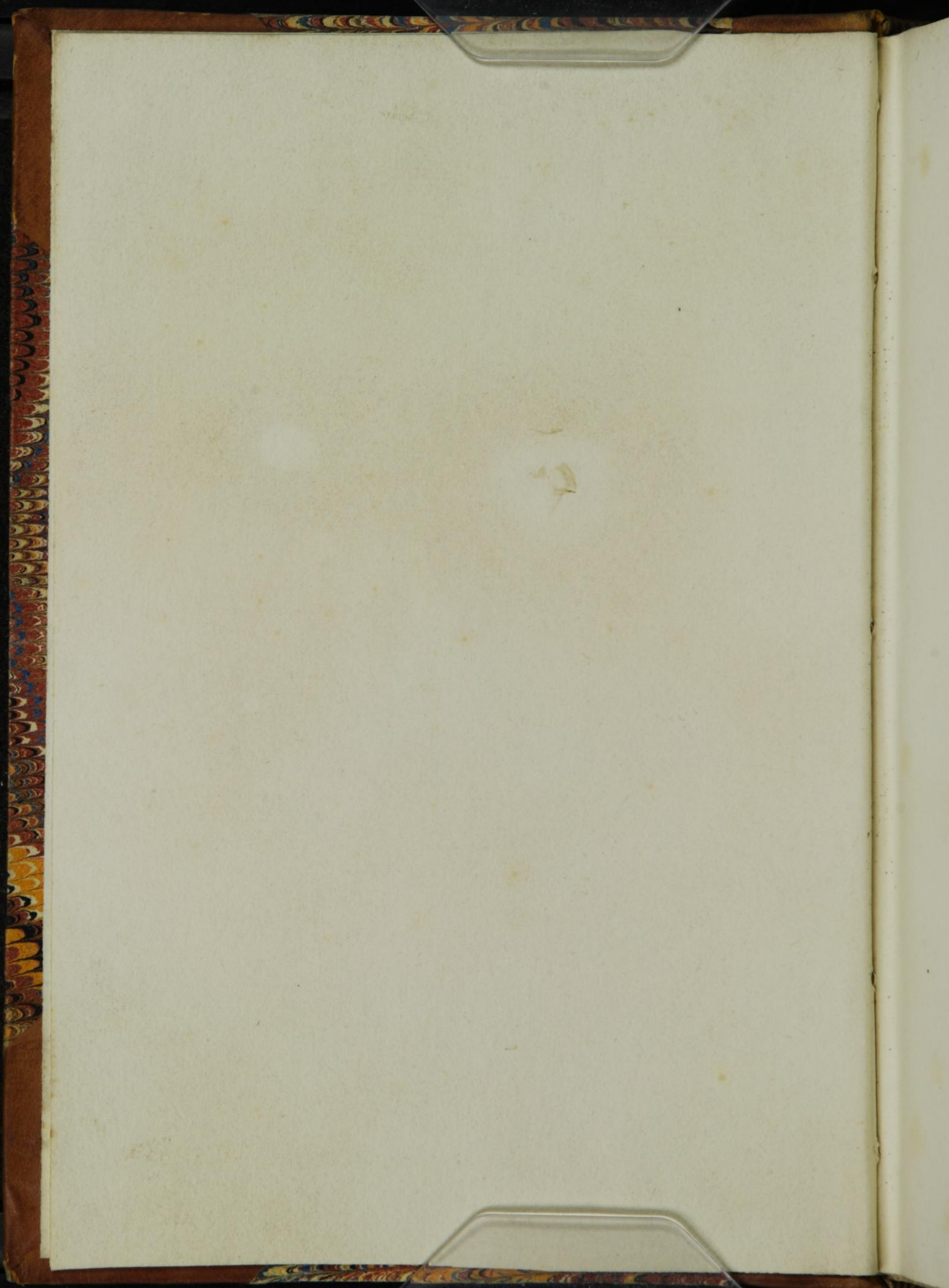
Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.1.4

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.1.4

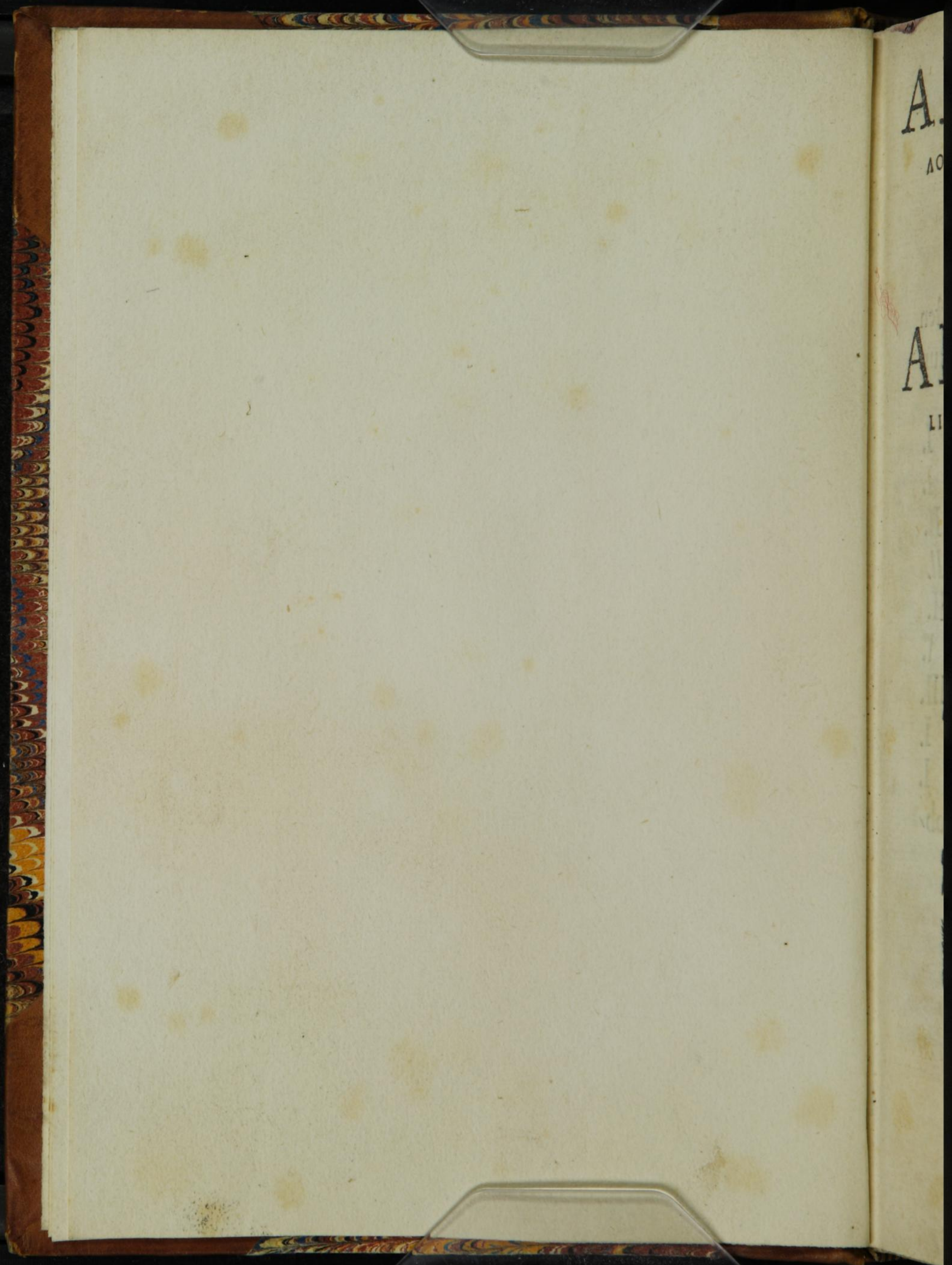

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di
Firenze.
Ald.2.1.4

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.1.4

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.1.4

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.1.4

ΑΡΙΣΤΟΤΕ=

ΛΟΥΣ ΠΑΣΑΝ ΛΟΓΙΚΗΝ, ΡΗΤΟΡΙΚΗΝ,
ΚΑΙ ΠΟΙΗΤΙΚΗΝ ΠΡΑΓΜΑ-
ΤΕΙΑΝ ΠΕΡΙΕΧΩΝ
ΤΟΜΟΣ. Α'.

ARISTOTE=

LIS OMNEM LOGICAM, RHETORI
CAM, ET POETICAM DISCI
PLINAM CONTINENS.
TOMVS I.

VENETIIS.

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.1.4

INDEX.

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.1.4

FEDERICVS TVRRISANVS STVDIOSIS. S.

NVllum finem facimus imprimẽdi libros, græcos præſertim, ac latinos; qui ut caſtigatiores indieſq́ue emendatiores in lucẽ prodeant, ſedulò operam damus. neque morã ullam interponẽdã ducimus, quin, quãtum eniti poſſumus, communem uobis omnibus tũ utilitatem, tum etiam dignitatem afferamus; ut quiuis facile poſſit intelligere familiam quoque noſtram inter cæteras, quæ huic rei operam nauant, ſingulari ſtudio ac uoluntate erga uos omnes ſemper extitiſſe; atque ut tali munere defungi in longũ ſibi liceat, nunc cupere magis uehementer. Quantum enim laborem non ſine magno quidem ſumptu ſuſcipimus commodi ueſtri gratia, teſtis eſt magnus librorum numerus, quos tum in philoſophia, tũ in multiplici genere diſciplinæ impreſſos ætati ueſtræ & reliquæ deinde poſteritati mandamus. Et nunc noua cura ſollicitauit animum noſtrum; ut Ariſtotelem ipſum ſæpius impreſſum, officina etiam noſtra recens excultum ac denuo perpolitum, ad uſus quoque ueſtros aptiorem atque commodiorem uobis traderemus, & in cuſtodiam fidemq́ue ueſtram concrederemus. Is enim omnis philoſophiæ princeps ac tanquam parens fatali quodam acumine ingenij ita præſtitit ſapientia cæteris; ita pene ſolus inter reliquos mortales, quorũ memoria aliqua extat, admirabili quodam ordine philoſophiam eſt proſequutus ſcriptis mandatam ſempiternis, ut ſibi meritò diuini honores ab omnibus habeantur. Itaque cum æternitate temporis pene

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.1.4

certare uidetur nūquam ſeneſcens,nulla unquam ætate obliteratus,neque ulla caligine oblitеſcēs;ſed ab omnī penitus obliuione in perpetuam memoriam uindicatur. Quem philoſophum in quædam uolumina digeſtum & ſub honeſtam formam redactum uenire hodie iubemus in manus & conſpectum ueſtrum. ad quem omni cura ac ſtudio recognoſcendum & emendandū, quantum in ipſo fuit & induſtriæ & laboris, totum illud conferre conatus eſt Ioannes Baptiſta Camotius græcarum diſciplinarum uir ſtudioſiſſimus. Is enim quum librorum Ariſtotelis ſicut & cęterorum quoque philoſophorum lectione mirifice delectetur, collatis in unum codicibus impreſſis, lectionibuſq́ue græcorū expoſitorum in potiſſima philoſophiæ parte examinatis, nonnullis etiā ipſius philoſophi libris manuſcriptis animaduerſis, conſultis quoque in quibuſdā locis auribus doctorū hominū,probatiſſimā & laudatiſſimā quāque lectionē cōſtituit;& nōnullos claudicātes locos ad optimū ſēſum reuocauit. Sed rurſum hoc primo tomo iam impreſſo quū opera amicorū uetuſtiſſimū exemplar in ueniſſemus in topica Ariſtotelica,ab eodem uiro literis græcis doctiſſimo examinari & cū hoc iam impreſſo cōferri uoluimus;uariaſq́ue lectiōes in fine operis collocauimus. Nunc itaq; Ariſt.tomū primū, qui quidem dicēdi differendiq́ue artē omnem cū poetica cōtinet,primo edimus reliquos propediē edituri. Quibus editis, Theophraſti deinceps quæcūq; extabunt, uno uolumine impreſſa exibūt cū nōnullis alijs philoſophis, quorū ſcripta quia in manus noſtras uenerunt,in apertū proferre cogitamus ſequuti ueſtigia maiorū noſtrorū,qui in hoc munere defugēdo occupati ætatē omnē exegerūt. Val.

ἈΡΙΣΤΟΤΈΛΟΥΣ ΒΊΟΣ ΠΑΡᾺ ΣΟΥΊΔΑ

Ἀριστοτέλης ὑιὸς Νικομάχου καὶ Φαιστιάδος. ὁ δὲ Νικόμαχος ἰατρὸς ἦν τοῦ τῶν Ἀσκληπιαδῶν γένους ἀπὸ Νικομάχου τοῦ Μαχάονος, ἐκ Σταγείρων πόλεως τῆς Θρᾴκης. φιλόσοφος. μαθητὴς Πλάτωνος, τραυλὸς τὴν φωνήν. καὶ ἀδελφοὺς μὲν ἔσχεν Ἀρίμνηστον καὶ Ἀριμνήστην, θυγατέρα δὲ ἀπὸ Πυθιάδος τῆς θυγατρὸς Ἑρμείου τοῦ εὐνούχου. ὃς καὶ θλαδίας ὢν, αὐτὴν ἔσπειρε. γαμουμένη δὲ τρισὶν ἡ Ἀριστοτέλους θυγάτηρ τεκνώσασα, προετελεύτησεν Ἀριστοτέλους τοῦ πατρός. ἔσχε δὲ καὶ ὑιὸν Νικόμαχον ἐξ Ἑρπυλλίδος παλλακῆς. ἣν ἠγάγετο μετὰ Πυθιάδα παρ' Ἑρμείου τοῦ εὐνούχου, ὅστις ἦν ἄρχων Ἀταρνέως. χώρα δὲ αὕτη Τρωάδος. Εὐβούλου δὲ τοῦ Βιθυνοῦ δοῦλος γεγονὼς ἔλαβε καὶ αὐτοῦ Ἑρμείου παιδικὰ γενομένου Ἀριστοτέλους. ἦρξε δὲ ἔτη ιγ' τῆς περιπατητικῆς κληθείσης φιλοσοφίας, διὰ τὸ ἐν περιπάτῳ ἤτοι κήπῳ διδάξαι ἀναχωρήσαντα τῆς Ἀκαδημίας, ἐν ᾗ Πλάτων ἐδίδαξεν. ἐγεννήθη δὲ ἐν τῇ ϛθ' ὀλυμπιάδι. καὶ ἀπέθανεν ἀκόνιτον πιὼν ἐν Χαλκίδι. διότι ἐκαλεῖτο πρὸς εὐθύνας; ἐπειδὴ ἔγραψε παιᾶνα εἰς Ἑρμείαν τὸν εὐνοῦχον. οἱ δέ φασι νόσῳ αὐτὸν τελευτῆσαι βιώσαντα ἔτη ο'.

ΓΟΡΦΥΡΊΟΝ ΒΊΟΣ ΠΑΡᾺ ΣΟΥΊΔΑ.

Πορφύριος ὁ κατὰ Χριστιανῶν γράψας. ὃς κυρίως ἐκαλεῖτο Βασιλεύς, Τύριος φιλόσοφος μαθητὴς Ἀμελίου τοῦ Πλωτίνου μαθητοῦ. διδάσκαλος δὲ Ἰαμβλίχου γεγονὼς ἐπὶ τῶν χρόνων Αὐρηλιανοῦ, καὶ παρατείνας ἕως τοῦ Διοκλητιανοῦ τοῦ βασιλέως ἔγραψε βιβλία πάμπλειστα, φιλόσοφά τε καὶ ῥητορικὰ καὶ γραμματικά. ἦν δὲ καὶ Λογγίνου τοῦ κριτικοῦ ἀκροασάμενος, περὶ θείων ὀνομάτων α' περὶ ἀρχῶν β' περὶ ὕλης ϛ' περὶ ψυχῆς πρὸς Βόηθον ε' περὶ ἀποχῆς ἐμψύχων δ' περὶ τοῦ γνῶθι σεαυτὸν δ' περὶ ἀσωμάτων, περὶ τοῦ μίαν εἶναι τὴν Πλάτωνος καὶ Ἀριστοτέλους αἵρεσιν ζ' εἰς τοῦ Ἰουλιανοῦ τοῦ Χαλδαίου φιλοσόφου ἱστορίαν ἐν βιβλίοις δ'. κατὰ Χριστιανῶν λόγους ιε' περὶ τῆς Ὁμήρου φιλοσοφίας πρὸς Ἀριστοτέλην. περὶ τοῦ εἶναι

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.1.4

τὴν ψυχὴν ἐντελέχειαν. φιλολόγου ἱστορίας βιβλία ε΄ περὶ γένους καὶ εἴδους καὶ διαφορᾶς καὶ ἰδίου καὶ συμβεβηκότος. περὶ τῶν κατὰ Πίνδαρον τοῦ Νείλου πηγῶν. περὶ τῆς ἐξ Ὁμήρου ὠφελείας τῶν βασιλέων βιβλία ι΄ συμμίκτων ζητημάτων ζ΄ εἰς τὸ Θουκυδίδου προοίμιον πρὸς Ἀριστείδην ζ΄ εἰς τὴν μινουκιανοῦ τέχνην. καὶ ἄλλα πλεῖστα καὶ μάλιστα ἀστρονομούμενα. ἐν οἷς καὶ εἰσαγωγὴν ἀστρονομουμένων ἐν βιβλίοις τρισί. καὶ γραμματικὰς ἀπορίας. οὗτός ἐστιν ὁ Πορφύριος ὁ τὴν κατὰ Χριστιανῶν ἐφύβριστον γλῶσσαν κινήσας. Πορφύριος ὁ τῶν Χριστιανῶν πολέμιος, ἀπὸ Φοινίκης πόλεως Τύρου.

Index capitulatim & numeris oſtendens, quæ ſingulis libris tractantur.

ἈΡΙΣΤΟΤΕΛΟΥΣ ΠΕΡῚ ἙΡΜΗΝΕΊΑΣ.

ΤΜΗ͂ΜΑ ΠΡΩ͂ΤΟΝ.

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.1.4

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.1.4

ΤΜΗ͂ΜΑ ΔΕΥ΄ΤΕΡΟΝ. 119

ΤΜΗ͂ΜΑ ΤΡΙ΄ΤΟΝ. 129

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.1.4

ἈΡΙΣΤΟΤΈΛΟΥΣ ΤΟΠΙΚΩ͂Ν ΔΕΎΤΕΡΟΝ. 271

ἈΡΙΣΤΟΤΈΛΟΥΣ ΤΟΠΙΚΩ͂Ν ΤΡΊΤΟΝ. 287

ἈΡΙΣΤΟΤΈΛΟΥΣ ΤΟΠΙΚΩ͂Ν ΤΈΤΑΡΤΟΝ. 298

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.1.4

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.1.4

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.1.4

ἈΡΙΣΤΟΤΈΛΟΥΣ ΤΈΧΝΗΣ ῬΗΤΟΡΙΚΗ͂Σ ΤΩ͂Ν ΕἸΣ ΤΡΊΑ ΤῸ ΠΡΩ͂ΤΟΝ. 443

ἈΡΙΣΤΟΤΈΛΟΥΣ ΤΈΧΝΗΣ ῬΗΤΟΤΙΚΗ͂Σ ΤΩ͂Ν ΕἸΣ ΤΡΊΑ ΤῸ ΔΕΎΤΕΡΟΝ. 494

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.1.4

ἈΡΙΣΤΟΤΕΛΟΥΣ ΤΕΧΝΗΣ ῬΗΤΟΡΙΚΗΣ ΤΩΝ ΕἸΣ ΤΡΙΑ ΤΟ ΤΡΙΤΟΝ. 546

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.1.4

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.1.4

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.1.4

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.1.4

ἈΡΙΣΤΟΤΈΛΟΥΣ ἈΝΑΛΥΤΙΚΩ͂Ν ΠΡΟΤΈΡΩΝ ΔΕΎΤΕΡΟΝ.

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.1.4

ἈΡΙΣΤΟΤΕΛΟΥΣ ἈΝΑΛΥΤΙΚΩ͂Ν ὙΣΤΕΡΩΝ, ἬΤΟΙ ΤΗ͂Σ ἈΓΟΔΕΙΤΙΚΗ͂Σ ΠΡΩ͂ΤΟΝ. 187

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.1.4

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.1.4

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.1.4

ΝΤΟΣ Ἀναγκαίου Χρυσαόριε καὶ εἰς τὴν
τῶν παρὰ Ἀριστοτέλει κατηγοριῶν διδασκα-
λίαν, τοῦ γνῶναι τί γένος. καὶ τί διαφορά,
τί τε εἶδος, καὶ τί ἴδιον, καὶ τί συμβεβηκός,
εἴς τε τὴν τῶν ὁρισμῶν ἀπόδοσιν, καὶ ὅλως
1 εἰς τὰ περὶ διαιρέσεως καὶ ἀποδείξεως. χρησίμης οὔσης τῆς
τούτων θεωρίας, σύντομόν σοι παράδοσιν ποιούμενος, πειρά-
σομαι διὰ βραχέων, ὥσπερ ἐν εἰσαγωγῆς τρόπῳ, τὰ παρὰ τοῖς
πρεσβυτέροις ἐπελθεῖν, τῶν μὲν βαθυτέρων ἀπεχόμενος ζη-
τημάτων, τῶν δὲ ἁπλουστέρων συμμέτρως στοχαζόμενος. Αὐ-
τίκα περὶ γενῶν τε καὶ εἰδῶν, τὸ μὲν εἴτε ὑφέστηκεν, εἴτε καὶ
ἐν μόναις ψιλαῖς ἐπινοίαις κεῖται, εἴτε καὶ ὑφεστηκότα σώμα-
τά ἐστιν, ἢ ἀσώματα, καὶ πότερον χωριστά, ἢ ἐν τοῖς αἰσθητοῖς,
2 καὶ περὶ ταῦτα ὑφεστῶτα, παραιτήσομαι λέγειν, βαθυτάτης
οὔσης τῆς τοιαύτης πραγματείας, καὶ ἄλλης μείζονος δεο-
μένης ἐξετάσεως. τὸ δ' ὅπως περὶ αὐτῶν τε καὶ τῶν προκειμένων
λογικώτερον οἱ παλαιοὶ διέλαβον, καὶ τούτων μάλιστα οἱ ἐκ
τοῦ περιπάτου, νῦν σοι πειράσομαι δεικνύναι.

ΠΕΡΙ ΓΕΝΟΥΣ.

Ἔοικε δὲ μήτε τὸ γένος, μήτε τὸ εἶδος ἁπλῶς λέγεσθαι. γέ-
νος γὰρ λέγεται καὶ ἡ τινῶν ἐχόντων πως πρὸς ἕν τι καὶ πρὸς
3 ἀλλήλους ἄθροισις, καθ' ὃ σημαινόμενον, τὸ Ἡρακλειδῶν λέγε-
ται γένος, ἐκ τῆς ἀφ' ἑνὸς σχέσεως, λέγω δὴ τοῦ Ἡρακλέους, καὶ
τοῦ πλήθους τῶν ἐχόντων πως πρὸς ἀλλήλους τὴν ἀπ' ἐκείνου
οἰκειότητα κατὰ ἀποτομὴν τὴν ἀπὸ τῶν ἄλλων γενῶν κεκλη-
μένον. λέγεται δὲ καὶ ἄλλως πάλιν γένος, ἡ ἑκάστου τῆς γενέ-
σεως ἀρχή. εἴτε ἀπὸ τοῦ τεκόντος, εἴτε ἀπὸ τοῦ τόπου ἐν ᾧ τις
γέγονεν. οὕτω γὰρ Ὀρέστην μὲν ἀπὸ Ταντάλου φαμὲν ἔχειν τὸ
γένος, Ὕλλον δὲ ἀφ' Ἡρακλέους, καὶ πάλιν Πίνδαρον μὲν Θηβαῖον
4 εἶναι τὸ γένος, Πλάτωνα δὲ Ἀθηναῖον. καὶ γὰρ ἡ πατρίς, ἀρχή τίς ἐστι

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.1.4

τῆς ἑκάστου γενέσεως, ὥσπερ καὶ ὁ πατήρ. τοῦτο δὲ ἔοικε πρό-
χειρον εἶναι τὸ σημαινόμενον. Ἡρακλεῖδαι γὰρ λέγονται,
οἱ ἀπὸ γένους καταγόμενοι Ἡρακλέους, καὶ κεκροπίδαι οἱ
ἀπὸ Κέκροπος, καὶ οἱ τούτων ἀγχιστεῖς, καὶ πρότερόν γε
ὠνομάσθη γένος, ἡ ἑκάστου τῆς γενέσεως ἀρχή. μετὰ δὲ ταῦτα,
καὶ τὸ πλῆθος τῶν ἀπὸ μιᾶς ἀρχῆς, οἷον Ἡρακλέους. ὃ
ἀφορίζοντες καὶ ἀπὸ τῶν ἄλλων χωρίζοντες, ἔφαμεν τὸ ὅλον
ἄθροισμα ἡρακλειδῶν γένος. Ἄλλως δὲ πάλιν γένος λέγε- 1
ται, ᾧ ὑποτάσσεται τὸ εἶδος, καθ᾽ ὁμοιότητα ἴσως τούτων
εἰρημένον. καὶ γὰρ ἀρχή τίς ἐστι τὸ τοιοῦτον γένος τῶν ὑφ᾽ αὐ-
τὸ, καὶ δοκεῖ τὸ πλῆθος περιέχειν πᾶν τὸ ὑφ᾽ αὐτό. Τρι-
χῶς οὖν τοῦ γένους λεγομένου, περὶ τοῦ τρίτου παρὰ τοῖς φιλο-
σόφοις ὁ λόγος. ὃ καὶ ὑπογράφοντες ἀποδεδώκασι, γένος
εἶναι λέγοντες, τὸ κατὰ πλειόνων καὶ διαφερόντων τῷ εἴ-
δει, ἐν τῷ τί ἐστι κατηγορούμενον, οἷον τὸ ζῷον. Τῶν γὰρ κα-
τηγορουμένων, τὰ μὲν καθ᾽ ἑνὸς λέγεται μόνου, ὡς τὰ ἄτο- 2
μα, οἷον Σωκράτης, καὶ τὸ οὗτος, καὶ τὸ τοῦτο. Τὰ δὲ
κατὰ πλειόνων, ὡς τὰ γένη, καὶ τὰ εἴδη, καὶ αἱ διαφοραί,
καὶ τὰ ἴδια, καὶ τὰ συμβεβηκότα κοινῶς, ἀλλὰ μὴ ἰδίως τι-
νί. ἔστι δὲ γένος μὲν, οἷον τὸ ζῷον. εἶδος δὲ, οἷον ὁ ἄνθρωπος.
διαφορὰ δὲ, οἷον τὸ λογικόν. ἴδιον δὲ, οἷον τὸ γελαστικόν. συμ-
βεβηκὸς δὲ, οἷον τὸ λευκόν, τὸ μέλαν, τὸ καθῆσθαι.

Τῶν μὲν οὖν καθ᾽ ἑνὸς μόνου κατηγορουμένων, διαφέρει τὰ
γένη, τῷ ταῦτα κατὰ πλειόνων κατηγορεῖσθαι. 3

Τῶν δ᾽ αὖ κατὰ πλειόνων, τῶν μὲν εἰδῶν, ὅτι τὰ μὲν εἴδη
καὶ κατὰ πλειόνων κατηγορεῖται, ἀλλ᾽ οὐ διαφερόντων τῷ
εἴδει, ἀλλὰ τῷ ἀριθμῷ. ὁ γὰρ ἄνθρωπος εἶδος ὤν, κατὰ Σω-
κράτους καὶ Πλάτωνος κατηγορεῖται, οἳ οὐ τῷ εἴδει διαφέ-
ρουσιν, ἀλλὰ τῷ ἀριθμῷ. τὸ δὲ ζῷον γένος ὄν, ἀνθρώπου καὶ
βοὸς καὶ ἵππου κατηγορεῖται. οἳ διαφέρουσι καὶ τῷ εἴδει
ἀλλήλων, ἀλλ᾽ οὐχὶ τῷ ἀριθμῷ μόνον. τοῦ δ᾽ αὖ ἰδίου, δια-
φέρει τὸ γένος, ὅτι τὸ μὲν ἴδιον καθ᾽ ἑνὸς μόνου εἴδους, οὗ ἐστιν 4

ἴδιον, κατηγορεῖται καὶ τῶν ὑπὸ τὸ εἶδος ἀτόμων, ὥσπερ τὸ γε-
λαστικὸν ἀνθρώπου μόνου, καὶ τῶν κατὰ μέρος ἀνθρώπων.
τὸ δὲ γένος, οὐχ ἑνὸς εἴδους κατηγορεῖται, ἀλλὰ πλειόνων τε
καὶ διαφερόντων. τῆς δ' αὖ διαφορᾶς καὶ τῶν κοινῶς συμβε-
βηκότων διαφέρει τὸ γένος, ὅτι εἰ καὶ κατὰ πλειόνων καὶ
διαφερόντων τῷ εἴδει κατηγοροῦνται αἱ διαφοραὶ καὶ τὰ
κοινῶς συμβεβηκότα, ἀλλ' οὐκ ἐν τῷ τί ἐστι κατηγορεῖται,
1 ἀλλ' ἐν τῷ ὁποῖον τί ἐστιν. ἐρωτησάντων γὰρ ἡμῶν, τί ἐστιν ἐκεῖ-
νο, καθ' οὗ κατηγορεῖται ταῦτα, τὸ γένος ἀποκρινούμεθα. τὰς
δὲ διαφορὰς καὶ τὰ συμβεβηκότα, οὐκ ἀποκρινούμεθα. οὐ
γὰρ ἐν τῷ τί ἐστι κατηγορεῖται τοῦ ὑποκειμένου, ἀλλὰ μᾶλ-
λον ἐν τῷ ὁποῖον τί ἐστιν. ἐν γὰρ τῷ ἐρωτᾶν, ὁποῖόν τί ἐστιν ὁ ἄν-
θρωπος, φαμὲν ὅτι λογικόν. καὶ ἐν τῷ ὁποῖον τί ἐστι κόραξ,
φαμὲν ὅτι μέλαν. ἔστι δὲ τὸ μὲν λογικὸν, διαφορά. τὸ δὲ
μέλαν, συμβεβηκός. ὅταν δέ τι ἐστὶν ἄνθρωπος ἐρωτηθῶμεν,
2 ζῶον ἀποκρινόμεθα. ἦν δὲ ἀνθρώπου γένος, τὸ ζῶον. ὥστε
τὸ μὲν κατὰ πλειόνων λέγεσθαι τὸ γένος, διαστέλλει αὐτὸ,
ἀπὸ τῶν καθ' ἑνὸς μόνου τῶν ἀτόμων κατηγορουμένων. τὸ δὲ
διαφερόντων τῷ εἴδει, διαστέλλει ἀπὸ τῶν ὡς εἰδῶν κατηγορου-
μένων, ἢ ὡς ἰδίων. τὸ δὲ ἐν τῷ τί ἐστι κατηγορεῖσθαι, χωρίζει
ἀπὸ τῶν διαφορῶν, καὶ τῶν κοινῶν συμβεβηκότων, ἃ οὐκ ἐν τῷ
τί ἐστιν, ἀλλ' ἐν τῷ ὁποῖόν τί ἐστιν, ἢ πῶς ἔχον ἐστὶ κατηγορεῖται
ἕκαστον ὧν κατηγορεῖται. οὐδὲν ἄρα περιττὸν οὐδὲ ἐλλεῖπον
3 περιέχει ἡ τοῦ γένους ῥηθεῖσα ὑπογραφὴ τῆς ἐννοίας.

ΠΕΡΙ ΕΙΔΟΥΣ.

Τὸ δὲ εἶδος λέγεται μὲν καὶ ἐπὶ τῆς ἑκάστου μορφῆς, καθ'
ὃ εἴρηται, πρῶτον εἶδος ἄξιον τυραννίδος. λέγεται δὲ εἶ-
δος, καὶ τὸ ὑπὸ τὸ ἀποδοθὲν γένος. καθ' ὃ εἰώθαμεν λέ-
γειν, τὸν μὲν ἄνθρωπον εἶδος τοῦ ζῴου, γένους ὄντος τοῦ ζῴου.
τὸ δὲ λευκὸν, τοῦ χρώματος εἶδος. τὸ δὲ τρίγωνον, τοῦ σχή-
ματος εἶδος. εἰ δὲ καὶ τὸ γένος ἀποδιδόντες τοῦ εἴδους ἐμε-
4 μνήμεθα, εἰπόντες τὸ κατὰ πλειόνων καὶ διαφερόντων τῷ

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.1.4

εἴδει ἐν τῷ τί ἐστι κατηγορούμενον, καὶ τὸ εἶδος φαμὲν τὸ ὑπὸ
τὸ ἀποδοθὲν γένος. εἰδέναι χρή, ὅτι ἐπεὶ καὶ τὸ γένος τινός ἐστι
γένος, καὶ τὸ εἶδος τινός ἐστιν εἶδος, ἑκάτερον ἑκατέρου, ἀνάγκη
καὶ ἐν τοῖς ἀμφοτέρων λόγοις κεχρῆσθαι ἀμφοτέροις. ἀπο-
διδόασιν οὖν τὸ εἶδος, καὶ οὕτως. εἶδός ἐστι, τὸ τασσόμενον ὑπὸ
τὸ γένος, καὶ οὗ τὸ γένος ἐν τῷ τί ἐστι κατηγορεῖται. ἔτι δὲ καὶ
οὕτως. εἶδός ἐστι, τὸ κατὰ πλειόνων καὶ διαφερόντων τῷ ἀριθ-
μῷ ἐν τῷ τί ἐστι κατηγορούμενον. ἀλλ' αὕτη μὲν ἡ ἀπόδοσις, τοῦ 1
εἰδικωτάτου ἂν εἴη. καὶ ὃ ἐστι μόνον εἶδος, οὐκέτι δὲ καὶ γένος.
αἱ δ' ἄλλαι εἶεν ἂν καὶ τῶν μὴ εἰδικωτάτων. σαφὲς δ' ἂν εἴη τὸ
λεγόμενον τοῦτον τὸν τρόπον. καθ' ἑκάστην κατηγορίαν. ἔστι τινὰ
γενικώτατα. καὶ πάλιν ἄλλα εἰδικώτατα. καὶ μεταξὺ τῶν γε-
νικωτάτων καὶ τῶν εἰδικωτάτων ἄλλα, ἃ γένη καὶ εἴδη λέγε-
ται τὰ αὐτά. ἔστι δὲ γενικώτατον μέν, ὑπὲρ ὃ οὐκ ἂν εἴη ἄλλο
ἐπαναβεβηκὸς γένος. εἰδικώτατον δέ, μεθ' ὃ, οὐκ ἂν εἴη ἄλλο
ὑποβεβηκὸς εἶδος. μεταξὺ δὲ τοῦ γενικωτάτου καὶ εἰδικωτά- 2
του ἄλλα, ἃ καὶ γένη καὶ εἴδη ἐστὶ τὰ αὐτά, πρὸς ἄλλο μέντοι
καὶ ἄλλο λαμβανόμενα. γινέσθω δὲ ἐπὶ μιᾶς κατηγορίας
σαφὲς τὸ λεγόμενον. ἡ οὐσία, ἔστι μὲν καὶ αὐτὴ γένος. ὑπὸ δὲ
ταύτην, ἔστι σῶμα. καὶ ὑπὸ τὸ σῶμα, ἔμψυχον σῶμα. ὑφ' ὃ τὸ
ζῶον. ὑπὸ δὲ τὸ ζῶον, λογικὸν ζῶον. ὑφ' ὃ ὁ ἄνθρωπος. ὑπὸ δὲ
τὸν ἄνθρωπον, Σωκράτης καὶ Πλάτων καὶ οἱ κατὰ μέρος ἄν-
θρωποι. ἀλλὰ τούτων ἡ μὲν οὐσία, τὸ γενικώτατον, καὶ ὃ μόνον
γένος. ὁ δὲ ἄνθρωπος, τὸ εἰδικώτατον καὶ ὃ μόνον εἶδος. τὸ δὲ 3
σῶμα, εἶδος μὲν τῆς οὐσίας. γένος δὲ τοῦ ἐμψύχου σώματος.
ἀλλὰ καὶ τὸ ἔμψυχον σῶμα, εἶδος μὲν τοῦ σώματος, γένος δὲ τοῦ
ζώου. πάλιν τὸ ζῶον, εἶδος μὲν τοῦ ἐμψύχου σώματος. γένος δέ,
τοῦ λογικοῦ ζώου. τὸ δὲ λογικὸν ζῶον, εἶδος μὲν τοῦ ζώου, γένος
δὲ τοῦ ἀνθρώπου. ὁ δὲ ἄνθρωπος, εἶδος μὲν τοῦ λογικοῦ ζώου.
οὐκέτι δὲ καὶ γένος τῶν κατὰ μέρος ἀνθρώπων, ἀλλὰ μόνον
εἶδος. καὶ πᾶν τὸ πρὸ τῶν ἀτόμων προσεχῶς κατηγορούμενον,
εἶδος ἂν εἴη μόνον, οὐκέτι δὲ καὶ γένος. ὥσπερ οὖν ἡ οὐσία ἀνω- 4

τάτω οὖσα, τῷ μηδὲν εἶναι πρὸ αὐτῆς γένος, ἦν τὸ γενικώτατον.
οὕτω καὶ ὁ ἄνθρωπος, εἶδος ὢν μεθ' ὃ οὐκ ἔστιν ἄλλο εἶδος, οὐδὲ
τι τῶν τέμνεσθαι δυναμένων εἰς εἴδη, ἀλλὰ τῶν ἀτόμων. ἄτο-
μον γὰρ Σωκράτης, καὶ Πλάτων, καὶ τουτὶ τὸ λευκόν, μόνον
ἂν εἴη εἶδος, καὶ τὸ ἔσχατον εἶδος, καὶ ὡς ἔφαμεν τὸ εἰδικώτα-
τον. τὰ δὲ μέσα, τῶν μὲν πρὸ αὐτῶν, εἴη ἂν εἴδη. τῶν δὲ μετ' αὐ-
τὰ, γένη. ὥστε ταῦτα μὲν ἔχει δύο σχέσεις, τήν τε πρὸς τὰ πρὸ
1 αὐτῶν, καθ' ἣν εἴδη αὐτῶν εἶναι λέγεται, τήν τε πρὸς τὰ με-
τ' αὐτὰ, καθ' ἣν γένη αὐτῶν εἶναι λέγεται. τὰ δὲ ἄκρα μίαν
ἔχει σχέσιν. τό, τε γὰρ γενικώτατον, τὴν μὲν ὡς πρὸς τὰ ὑφ' αὐ-
τὸ ἔχει σχέσιν, γένος ὂν πάντων τὸ ἀνώτατον. τὴν δὲ ὡς πρὸς τὰ
πρὸ αὐτοῦ, οὐκέτι ἔχει, ἀνώτατον ὂν καὶ πρώτη ἀρχὴ, καὶ ὡς
ἔφαμεν, ὑπὲρ ὃ οὐκ ἂν εἴη ἄλλο γένος ἐπαναβεβηκός. τὸ δὲ
εἰδικώτατον, μίαν ἔχει καὶ αὐτὸ σχέσιν τὴν μὲν ὡς πρὸς τὰ
πρὸ αὐτοῦ, ὧν ἐστιν εἶδος. τὴν δὲ ὡς πρὸς τὰ μετ' αὐτὸ, οὐκ
2 ἀλλοίαν ἔχει σχέσιν ἀλλὰ τὴν αὐτὴν, καὶ τῶν ἀτόμων εἶδος
λέγεται. ἀλλ' εἶδος μὲν λέγεται τῶν ἀτόμων, ὡς περιέχον αὐ-
τά. εἶδος δὲ πάλιν τῶν πρὸ αὐτοῦ, ὡς περιεχόμενον ὑπ' αὐτῶν.
Ἀφορίζονται τοίνυν τὸ μὲν γενικώτατον γένος, οὕτως. ὃ γένος
ὂν, οὐκ ἔστιν εἶδος. καὶ πάλιν ὑπὲρ ὃ, οὐκ ἂν εἴη ἄλλο ἐπαναβε-
βηκὸς γένος. τὸ δὲ εἰδικώτατον εἶδος, οὕτως. ὃ εἶδος ὂν οὐκ ἔστι
γένος. καὶ ὃ εἶδος ὂν, οὐκ ἂν διελοίμεθα εἰς εἴδη. Ἔτι δὲ καὶ ὃ
κατὰ πλειόνων καὶ διαφερόντων τῷ ἀριθμῷ ἐν τῷ τί ἐστι κατη-
3 γορεῖται. τὰ δὲ μέσα τῶν ἄκρων, ὑπάλληλά τε καλοῦσιν εἴ-
δη καὶ γένη. καὶ ἕκαστον αὐτῶν εἶδος εἶναι καὶ γένος τίθενται,
πρὸς ἄλλο μέντοι καὶ ἄλλο λαμβανόμενον. τὰ γὰρ πρὸ τῶν
εἰδικωτάτων ἄχρι τοῦ γενικωτάτου ἀνιόντα, γένη τε λέγεται
καὶ εἴδη ὑπάλληλα, ὡς ὁ Ἀγαμέμνων, Ἀτρείδης, καὶ Πελοπί-
δης, καὶ Τανταλίδης, καὶ τὸ τελευταῖον Διός. ἀλλ' ἐπὶ μὲν τῶν
γενεαλογιῶν, εἰς ἕνα ἀνάγουσι φέρε εἰπεῖν τὸν Δία τὴν ἀρ-
χὴν ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον. ἐπὶ δὲ τῶν γενῶν τε καὶ εἰδῶν, οὐχ οὕτως
4 ἔχει. οὐ γάρ ἐστι κοινὸν γένος πάντων τὸ ὂν, οὐδὲ πάντα ὁμο-

γενῆ καθ' ὃ ἓν τὸ ἀνωτάτω γένος ὥς φησιν Ἀριστοτέλης. ἀλλὰ
κείσθω ὥσπερ ἐν ταῖς κατηγορίαις τὰ πρῶτα δέκα γένη, οἷον
ἀρχαὶ δέκα πρῶται. κἂν δὴ πάντα τις ὄντα καλῇ, ὁμω-
νύμως φησὶ καλέσει, ἀλλ' οὐ συνωνύμως. εἰ μὲν γὰρ ἓν κοινὸν
ἦν γένος πάντων τὸ ὄν, συνωνύμως ἂν πάντα ὄντα ἐλέγετο.
δέκα δὲ ὄντων τῶν πρώτων, ἡ κοινωνία κατὰ τοὔνομα μόνον,
οὐ μὴν καὶ κατὰ τὸν λόγον, τὸν κατὰ τοὔνομα. δέκα μὲν οὖν τὰ γε-
νικώτατα. τὰ δὲ εἰδικώτατα, ἐν ἀριθμῷ μέν τινί εἰσιν, οὐ μὴν 1
ἀπείρῳ. τὰ δὲ ἄτομα, ἅπερ ἐστὶ τὰ μετὰ τὰ εἰδικώτατα, ἄπει-
ρα. διὸ μέχρι τῶν εἰδικωτάτων ἀπὸ τῶν γενικωτάτων κατιόν-
τας παρεκελεύετο ὁ Πλάτων παύεσθαι. κατιέναι δὲ, διὰ τῶν
» διὰ μέσου διαιροῦντας ταῖς εἰδοποιοῖς διαφοραῖς. τὰ δὲ ἄπει-
» ρά φησιν ἐᾶν. μὴ δὲ γὰρ ἂν γενέσθαι τούτων ἐπιστήμην. κατιόν-
τας μὲν οὖν εἰς τὰ εἰδικώτατα, ἀνάγκη διαιροῦντας διὰ πλή-
θους ἰέναι. ἀνιόντας δὲ εἰς τὰ γενικώτατα, ἀνάγκη συναιρεῖν
τὸ πλῆθος εἰς ἕν. συναγωγὸν γὰρ τῶν πολλῶν εἰς μίαν φύσιν 2
τὸ εἶδος, καὶ ἔτι μᾶλλον τὸ γένος. τὰ δὲ κατὰ μέρος καὶ καθ' ἕ-
καστα, τοὐναντίον, εἰς πλῆθος ἀεὶ διαιρεῖ τὸ ἕν. τῇ μὲν γὰρ τοῦ
εἴδους μετουσίᾳ οἱ πολλοὶ ἄνθρωποι, εἷς. τοῖς δὲ κατὰ μέρος καὶ
καθ' ἕκαστα ὁ εἷς καὶ κοινὸς, πλείους. διαιρετικὸν μὲν γὰρ τὸ
καθ' ἕκαστον, συλληπτικὸν δὲ καὶ ἑνοποιὸν τὸ κοινόν. ἀποδεδο-
μένου δὲ τοῦ γένους καὶ τοῦ εἴδους, τί ἐστιν ἑκάτερον αὐτῶν.
καὶ τοῦ μὲν γένους ἑνὸς ὄντος, τῶν δὲ εἰδῶν πλειόνων (ἀεὶ γὰρ
εἰς πλείω εἴδη ἡ τομὴ τοῦ γένους) τὸ μὲν γένος ἀεὶ τοῦ εἴδους 3
κατηγορεῖται. καὶ πάντα τὰ ἐπάνω, τῶν ὑποκάτω. τὸ δὲ
» εἶδος, οὔτε τοῦ προσεχῶς αὐτοῦ γένους, οὔτε τῶν ἐπάνω. οὐ δὲ
» γὰρ ἀντιστρέφει. δεῖ γὰρ ἢ τὰ ἴσα τῶν ἴσων κατηγορεῖσθαι ὡς
» τὸ χρεμετιστικὸν τοῦ ἵππου, ἢ τὰ μείζω τῶν ἐλαττόνων, ὡς τὸ ζῷον
τοῦ ἀνθρώπου. τὰ δὲ ἐλάττω τῶν μειζόνων, οὐκέτι. οὐκέτι γὰρ τὸ
ζῷον εἴποις ἂν εἶναι ἄνθρωπον, ὥσπερ τὸν ἄνθρωπον εἴποις ἂν
εἶναι ζῷον. καθ' ὧν δ' ἂν τὸ εἶδος κατηγορῆται, κατ' ἐκείνων καὶ
τὸ τοῦ εἴδους γένος ἐξ ἀνάγκης κατηγορηθήσεται, καὶ τὸ τοῦ γένους 4

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.1.4

γένος, ἄχρι τοῦ γενικωτάτου. εἰ γὰρ ἀληθὲς τὸ, τὸν Σωκράτην
εἰπεῖν ἄνθρωπον, τὸν δὲ ἄνθρωπον ζῶον, τὸ δὲ ζῶον οὐσίαν, ἀλη-
θὲς καὶ τὸν Σωκράτην ζῶον εἰπεῖν καὶ οὐσίαν. ἀεὶ γὰρ τῶν ἐπάνω
κατηγορουμένων τῶν ὑποκάτω, τὸ μὲν εἶδος κατὰ τοῦ ἀτόμου
κατηγορηθήσεται. τὸ δὲ γένος, καὶ κατὰ τοῦ εἴδους, καὶ κατὰ τοῦ
ἀτόμου. τὸ δὲ γενικώτατον, καὶ κατὰ τοῦ γένους, ἢ τῶν γενῶν, εἰ
πλείω εἴη τὰ μέσα καὶ ὑπάλληλα, καὶ κατὰ τοῦ εἴδους καὶ κατὰ τοῦ
1 ἀτόμου. λέγεται γὰρ τὸ μὲν γενικώτατον κατὰ πάντων τῶν
ὑφ' αὐτὸ γενῶν τε καὶ εἰδῶν καὶ ἀτόμων. τὸ δὲ γένος τὸ πρὸ τοῦ
εἰδικωτάτου, κατὰ πάντων τῶν εἰδικωτάτων καὶ ἀτόμων. τὸ
δὲ μόνον εἶδος, κατὰ πάντων τῶν ἀτόμων. τὸ δὲ ἄτομον, ἐφ' ἑνὸς
μόνου τῶν κατὰ μέρος. ἄτομον δὲ λέγεται ὁ Σωκράτης, καὶ
τουτὶ τὸ λευκόν. καὶ ὁ προσιὼν Σωφρονίσκου υἱὸς, εἰ
μόνος αὐτῷ εἴη Σωκράτης υἱός. ἄτομα δὲ λέγεται τὰ τοιαῦ-
τα, ὅτι ἐξ ἰδιοτήτων συνέστηκεν ἕκαστον, ὧν τὸ ἄθροισμα, οὐκ ἂν
2 ἐπ' ἄλλου ποτὲ τὸ αὐτὸ γένοιτο. αἱ γὰρ Σωκράτους ἰδιότητες, οὐκ
ἂν ἐπ' ἄλλου τινὸς τῶν κατὰ μέρος γένοιντ' ἂν αἱ αὐταί. αἱ μέν-
τοι τοῦ ἀνθρώπου, λέγω δὴ τοῦ κοινοῦ ἰδιότητες, γένοιντ' ἂν αἱ αὐ-
ταὶ ἐπὶ πλειόνων, μᾶλλον δὲ ἐπὶ πάντων τῶν κατὰ μέρος ἀνθρώ-
πων, καθὸ ἄνθρωποι. Περιέχεται οὖν τὸ μὲν ἄτομον, ὑπὸ τοῦ
εἴδους. τὸ δὲ εἶδος ὑπὸ τοῦ γένους. ὅλον γάρ τι τὸ γένος. τὸ δὲ ἄτο-
μον, μέρος. τὸ δὲ εἶδος, καὶ ὅλον καὶ μέρος. ἀλλὰ μέρος μὲν
ἄλλου. ὅλον δὲ, οὐκ ἄλλου, ἀλλ' ἐν ἄλλοις. ἐν γὰρ τοῖς μέρεσι τὸ
3 ὅλον. περὶ μὲν οὖν γένους καὶ εἴδους, καὶ τί τὸ γενικώτατον, καὶ
τί τὸ εἰδικώτατον, καὶ τίνα γένη τὰ τοιαῦτα καὶ εἴδη, τίνα τε ἄτο-
μα, καὶ ποσαχῶς τὸ γένος καὶ τὸ εἶδος, εἴρηται.

Περὶ διαφορᾶς.

Ἡ διαφορὰ δὲ, κοινῶς τε καὶ ἰδίως καὶ ἰδιαίτατα λεγέσθω.
κοινῶς μὲν γὰρ διαφέρειν ἕτερον ἑτέρου λέγεται, τὸ ἑτερότητι
διαλλάττον ὁπωσοῦν, ἢ πρὸς ἑαυτὸ, ἢ πρὸς ἄλλο. διαφέρει γὰρ
Σωκράτης Πλάτωνος, τῇ ἑτερότητι. καὶ αὐτὸς ἑαυτοῦ παι-
4 δός τε ὄντος καὶ ἀνδρωθέντος, καὶ ἐνεργοῦντός τι, ἢ πεπαυμένου,

καὶ ἀεί γε ἐν ταῖς τοῦ πως ἔχειν ἑτερότησι θεωρεῖται. ἰδίως δὲ
διαφέρειν ἕτερον ἑτέρου λέγεται, ὅταν ἀχωρίστῳ συμβεβηκότι
τὸ ἕτερον τοῦ ἑτέρου διαφέρῃ. ἀχώριστον δὲ συμβεβηκός, οἷον
γλαυκότης, ἢ γρυπότης, ἢ οὐλὴ ἐκ τραύματος ἐνσκιρρωθεῖ-
σα. ἰδιαίτατα δὲ διαφέρειν ἕτερον ἑτέρου λέγεται, ὅταν εἰ-
δοποιῷ διαφορᾷ διαλλάττῃ, ὥσπερ ἄνθρωπος ἵππου εἰδο-
ποιῷ διαφορᾷ διενήνοχε τῇ τοῦ λογικοῦ ποιότητι. καθόλου
μὲν οὖν πᾶσα διαφορὰ προσγινομένη τινὶ, ἑτεροῖον ποιεῖ. 1
Ἀλλ' αἱ μὲν κοινῶς τε καὶ ἰδίως, ἀλλοῖον ποιοῦσιν. αἱ δὲ ἰδιαί-
τατα, ἄλλο. αἱ μὲν οὖν ποιοῦσαι ἄλλο, εἰδοποιοὶ κέκληνται.
αἱ δὲ ἀλλοῖον, ἁπλῶς διαφοραί. τῷ γὰρ ζώῳ προσελθοῦσα
ἡ τοῦ λογικοῦ διαφορὰ, ἄλλο ἐποίησεν. ἡ δὲ τοῦ κινεῖσθαι, ἀλ-
λοῖον μόνον παρὰ τὸ ἠρεμοῦν ἐποίησεν. ὥστε ἡ μὲν ἄλλο, ἡ δὲ
ἀλλοῖον μόνον ἐποίησε. κατὰ μὲν οὖν τὰς ἄλλο ποιούσας δια-
φορὰς, αἵ τε διαιρέσεις τῶν γενῶν γίνονται εἰς τὰ εἴδη. οἵ τε
ὅροι ἀποδίδονται ἐκ γένους ὄντες καὶ τῶν τοιούτων διαφορῶν. 2
κατὰ δὲ τὰς μόνον ἀλλοῖον ποιούσας, αἱ ἑτερότητες μόνον συ-
νίστανται, καὶ αἱ τοῦ πως ἔχοντος μεταβολαί. Ἄνωθεν οὖν
πάλιν ἀρχομένῳ, ῥητέον τῶν διαφορῶν τὰς μὲν, χωριστὰς εἶναι.
τὰς δὲ, ἀχωρίστους. τὸ μὲν γὰρ κινεῖσθαι καὶ τὸ ἠρεμεῖν καὶ τὸ
νοσεῖν καὶ τὸ ὑγιαίνειν, καὶ ὅσα τούτοις παραπλήσια, χωριστά εἰσι.
τὸ δὲ γρυπὸν εἶναι ἢ σιμὸν, ἢ λογικὸν, ἢ ἄλογον, ἀχώριστα. τῶν
δὲ ἀχωρίστων, αἱ μὲν ὑπάρχουσι καθ' αὑτό. αἱ δὲ κατὰ συμβε-
βηκός. τὸ μὲν γὰρ λογικὸν, καθ' αὑτὸ καὶ ὑπάρχει τῷ ἀνθρώπῳ, 3
καὶ τὸ θνητὸν, καὶ τὸ ἐπιστήμης εἶναι δεκτικόν. τὸ δὲ γρυπὸν εἶναι
ἢ σιμὸν, κατὰ συμβεβηκὸς καὶ οὐ καθ' αὑτό. αἱ μὲν οὖν καθ' αὑ-
τὸ προσοῦσαι, ἐν τῷ τῆς οὐσίας λόγῳ λαμβάνονται, καὶ ποιοῦ-
σιν ἄλλο. αἱ δὲ κατὰ συμβεβηκὸς, οὔτε ἐν τῷ τῆς οὐσίας λό-
γῳ λαμβάνονται, οὔτε ποιοῦσιν ἄλλο, ἀλλὰ ἀλλοῖον. καὶ αἱ
μὲν καθ' αὑτὸ, οὐκ ἐπιδέχονται τὸ μᾶλλον καὶ τὸ ἧττον. αἱ δὲ
κατὰ συμβεβηκὸς, κἂν ἀχώριστοι ὦσιν, ἐπίτασιν καὶ ἄνεσιν
λαμβάνουσιν. οὔτε γὰρ τὸ γένος μᾶλλον καὶ ἧττον κατηγορεῖ- 4

ται οὐκ ἂν εἴη γένος, οὔτε αἱ τοῦ γένους διαφοραὶ, καθ᾽ ἃς διαι-
» ρεῖται. αὗται μὲν γάρ εἰσιν αἱ τὸν ἑκάστου λόγον συμπληροῦ-
» σαι. τὸ δὲ εἶναι ἑκάστῳ ἓν καὶ τὸ αὐτὸ, οὔτε ἄνεσιν οὔτε ἐπιτα-
» σιν ἐπιδεχόμενόν ἐστι. τὸ δὲ γρυπὸν ἢ σιμὸν εἶναι ἢ κεχρῶσθαί
πως, καὶ ἐπιτείνεται καὶ ἀνίεται. Τριῶν οὖν εἰδῶν τῆς δια-
φορᾶς θεωρουμένων, καὶ τῶν μὲν οὐσῶν χωριστῶν, τῶν δὲ ἀχω-
ρίστων. καὶ πάλιν τῶν ἀχωρίστων, τῶν μὲν οὐσῶν καθ᾽ αὑτὰς,
1 τῶν δὲ κατὰ συμβεβηκός. πάλιν τῶν καθ᾽ αὑτὰς διαφορῶν, αἱ
μέν εἰσι καθ᾽ ἃς διαιροῦμεν τὰ γένη εἰς τὰ εἴδη. αἱ δὲ καθ᾽ ἃς
τὰ διαιρεθέντα εἰδοποιεῖται. οἷον τῶν καθ᾽ αὑτὸ διαφορῶν πα-
σῶν τῶν τοιούτων τοῦ ζώου οὐσῶν, ἐμψύχου τε καὶ αἰσθητικοῦ,
λογικοῦ τε καὶ ἀλόγου, θνητοῦ τε καὶ ἀθανάτου. ἡ μὲν τοῦ ἐμ-
ψύχου καὶ αἰσθητικοῦ διαφορὰ, συστατική ἐστι τῆς τοῦ ζώου οὐ-
σίας. ἔστι γὰρ τὸ ζῶον, οὐσία ἔμψυχος αἰσθητική. ἡ δὲ τοῦ θνη-
τοῦ καὶ ἀθανάτου διαφορὰ καὶ ἡ τοῦ λογικοῦ τε καὶ ἀλόγου,
2 διαιρετικαί εἰσι τοῦ ζώου διαφοραί. δι᾽ αὐτῶν γὰρ τὰ γένη εἰς
τὰ εἴδη διαιρούμεθα. ἀλλ᾽ αὗται αἱ διαιρετικαὶ διαφοραὶ τῶν
γενῶν, συμπληρωτικαὶ γίνονται καὶ συστατικαὶ τῶν εἰδῶν.
τέμνεται γὰρ τὸ ζῶον τῇ τε τοῦ λογικοῦ καὶ τοῦ ἀλόγου διαφο-
ρᾷ. Καὶ πάλιν τῇ τε τοῦ θνητοῦ καὶ ἀθανάτου διαφορᾷ.
ἀλλ᾽ αἱ μὲν τοῦ λογικοῦ καὶ τοῦ θνητοῦ διαφοραὶ, συστατικαὶ γί-
νονται τοῦ ἀνθρώπου. αἱ δὲ τοῦ λογικοῦ καὶ ἀθανάτου, τοῦ θεοῦ.
αἱ δὲ τοῦ θνητοῦ καὶ ἀλόγου, τῶν ἀλόγων ζώων. οὕτω δὲ καὶ τῆς
3 ἀνωτάτω οὐσίας διαιρετικῶν οὐσῶν τῆς τε ἐμψύχου καὶ ἀψύ-
χου διαφορᾶς, καὶ τῆς αἰσθητικῆς τε καὶ ἀναισθήτου, ἡ μὲν ἔμ-
ψυχος καὶ αἰσθητικὴ προσληφθεῖσαι τῇ οὐσίᾳ, ἀπετέλεσαν τὸ
ζῶον. ἡ δὲ ἔμψυχος καὶ ἀναίσθητος, ἀπετέλεσαν τὸ φυτόν.
ἐπεὶ οὖν αἱ αὐταὶ πῶς μὲν ληφθεῖσαι γίνονται συστατικαὶ,
πῶς δὲ διαιρετικαὶ, εἰδοποιοὶ πᾶσαι κέκληνται. καὶ τούτων γε
μάλιστα χρεία, εἴς τε τὰς διαιρέσεις τῶν γενῶν καὶ εἰς τοὺς ὁρι-
σμοὺς, ἀλλ᾽ οὐ τῶν κατὰ συμβεβηκὸς ἀχωρίστων, οὐδ᾽ ἔτι μᾶλ-
4 λον τῶν χωριστῶν. ἃς δὲ καὶ ὁριζόμενοί φασι· διαφορά ἐστιν, ἣ

περιέχεται τὸ εἶδος τοῦ γένους. ὁ γὰρ ἄνθρωπος, πλεῖον ἔχει τοῦ
ζώου τὸ λογικὸν καὶ τὸ θνητόν. τὸ γὰρ ζῶον, οὔτε οὐδὲν τού-
των ἐστὶν, ἐπεὶ πόθεν ἂν τὰ εἴδη σχοίη τὰς διαφοράς; οὔτε δὲ
πάσας τὰς ἀντικειμένας ἔχει. ἐπεὶ, τὸ αὐτὸ ἅμα ἕξει τὰ ἀν-
τικείμενα εἴδη. ἀλλ' ὡς ἀξιοῦσι, δυνάμει μὲν πάσας ἔχει τὰς
τῶν ὑφ' αὑτὸ διαφοράς, ἐνεργείᾳ δὲ οὐδὲ μίαν. καὶ οὕτως
οὔτε ἐξ οὐκ ὄντων τι γίνεται, οὔτε τὰ ἀντικείμενα εἴδη περὶ
τὸ αὐτὸ ἔσται. ὁρίζονται δὲ αὐτὴν, καὶ οὕτως. διαφορά ἐστιν, 1
τὸ κατὰ πλειόνων καὶ διαφερόντων τῷ εἴδει, ἐν τῷ ὁποῖόν
τι ἐστὶ κατηγορούμενον. τὸ γὰρ λογικὸν καὶ τὸ θνητὸν, τοῦ ἀν-
θρώπου κατηγορούμενον, ἐν τῷ ὁποῖόν τι ἐστιν ὁ ἄνθρωπος
λέγεται, ἀλλ' οὐκ ἐν τῷ τί ἐστι. τί μὲν γάρ ἐστιν ὁ ἄνθρωπος
ἐρωτωμένων ἡμῶν, οἰκεῖον εἰπεῖν ζῶον. ὁποῖον δὲ ζῶον πυν-
θανομένων, ὅτι λογικὸν καὶ θνητὸν, οἰκείως ἀποδώσομεν.
τῶν γὰρ πραγμάτων ἐξ ὕλης καὶ εἴδους συνεστώτων ἢ ἀνάλο-
γόν τε ὕλῃ καὶ εἴδει τὴν σύστασιν ἐχόντων, ὥσπερ ὁ ἀνδριὰς 2
ἐξ ὕλης μὲν τοῦ χαλκοῦ, εἴδους δὲ τοῦ σχήματος. οὕτω καὶ ὁ ἄν-
θρωπος ὁ κοινός τε καὶ εἰδικὸς ἐξ ὕλης μὲν ἀναλόγου συνέ-
στηκε τοῦ γένους, ἐκ μορφῆς δὲ, τῆς διαφορᾶς. τὸ δὲ ὅλον
τοῦτο ζῶον λογικὸν θνητὸν, ὁ ἄνθρωπος, ὡς ἐκεῖ ὁ ἀνδριάς.
Ὑπογράφουσι δὲ καὶ οὕτω. διαφορά ἐστι, τὸ χωρίζειν πεφυ-
κὸς τὰ ὑπὸ τὸ αὐτὸ γένος. τὸ λογικὸν γὰρ καὶ τὸ ἄλογον τὸν
ἄνθρωπον καὶ τὸν ἵππον ὄντα ὑπὸ τὸ αὐτὸ γένος τὸ ζῶον χωρί-
ζει. Ἀποδιδόασι δὲ καὶ οὕτω. διαφορά ἐστιν, ὅτῳ διαφέρει ἕκα- 3
στον. ὁ γὰρ ἄνθρωπος καὶ ὁ ἵππος, κατὰ μὲν τὸ γένος οὐ διενήνοχε.
ζῶα γὰρ καὶ ἡμεῖς καὶ οἱ ἵπποι. ἀλλὰ τὸ λογικὸν προστεθὲν, διέστη-
σεν ἡμᾶς ἀπ' ἐκείνων. καὶ λογικοὶ ἐσμὲν καὶ ἡμεῖς καὶ οἱ ἄγγελοι.
ἀλλὰ τὸ θνητὸν προστεθὲν, διέστησεν ἡμᾶς ἀπ' ἐκείνων. περισε-
περιεργαζόμενοι δὲ τὰ περὶ τῆς διαφορᾶς, μὴ τὸ τυχόν φασι τῶν
χωριζόντων τὰ ὑπὸ τὸ αὐτὸ γένος εἶναι τὴν διαφορὰν, ἀλλ' ὅπερ
εἰς τὸ εἶναι συμβάλλεται, καὶ τὸ τί ἦν εἶναι, καὶ ὃ τοῦ πράγματός ἐστι
μέρος. οὐ γὰρ τὸ πεφυκέναι πλεῖν διαφορά ἐστιν ἀνθρώπου, 4

εἰ καὶ ἴδιον ἀνθρώπου. εἴρηται δὲ αὖ τῶν ζῴων, τὰ μὲν πλεῖν πε-
φυκέναι, τὰ δὲ μή, χωρίζοντες τὸν ἄνθρωπον ἀπὸ τῶν ἄλλων.
ἀλλὰ τὸ πεφυκέναι πλεῖν, οὐκ ἦν συμπληρωτικὸν τῆς οὐσίας,
οὐδὲ μέρος αὐτῆς, ἀλλ᾽ ἐπιτηδειότης μόνον αὐτῆς, διὰ τὸ μὴ εἶναι
διαφοράν, οἷαι αἱ εἰδοποιοὶ λεγόμεναι διαφοραί. εἶεν οὖν αἱ εἰ-
δοποιοὶ διαφοραί, ὅσαι ἕτερον εἶδος ποιοῦσι, καὶ ὅσαι ἐν τῷ τί ἦν εἶναι
παραλαμβάνονται. καὶ περὶ μὲν διαφορᾶς ἀρκεῖ τοσαῦτα.

1 Περὶ ἰδίου.

Τὸ δὲ ἴδιον διαιροῦσι τετραχῶς. καὶ γὰρ ὃ μόνῳ τινὶ εἴδει συμ-
βέβηκεν, εἰ καὶ μὴ παντί, ὡς ἀνθρώπῳ τὸ ἰατρεύειν, ἢ τὸ γεωμε-
τρεῖν. καὶ ὃ παντὶ συμβέβηκε τῷ εἴδει, εἰ καὶ μὴ μόνῳ, ὡς τῷ ἀν-
θρώπῳ τὸ εἶναι δίποδι. καὶ τὸ, μόνῳ καὶ παντὶ καὶ ποτέ, ὡς ἀν-
θρώπῳ παντὶ τὸ ἐν γήρᾳ πολιοῦσθαι. τέταρτον δέ, ἐφ᾽ οὗ συν- conuenerunt
δεδράμηκε καὶ τό, μόνῳ, καὶ παντί, καὶ ἀεί, ὡς τῷ ἀνθρώπῳ τὸ
γελαστικόν. κἂν γὰρ μὴ γελᾷ ἀεί, ἀλλὰ γελαστικὸν λέγεται, οὐ
2 τῷ γελᾶν ἀεί, ἀλλὰ τῷ ἀεὶ πεφυκέναι. τοῦτο δέ, ἀεὶ αὐτῷ σύμ-
φυτον ὑπάρχει, ὡς καὶ τῷ ἵππῳ τὸ χρεμετιστικόν. ταῦτα δὲ καὶ κυ-
ρίως ἴδιά φασιν, ὅτι καὶ ἀντιστρέφει. εἴτι γὰρ ἵππος, χρεμε-
τιστικόν. καὶ εἴτι χρεμετιστικόν, ἵππος.

Περὶ συμβεβηκότος.

Συμβεβηκὸς δέ ἐστιν, ὃ γίνεται καὶ ἀπογίνεται χωρὶς τῆς τοῦ
ὑποκειμένου φθορᾶς. διαιρεῖται δὲ εἰς δύο. τὸ μὲν γὰρ αὐτοῦ,
χωριστόν ἐστι. τὸ δέ, ἀχώριστον. τὸ μὲν οὖν καθεύδειν, χωριστόν ἐστι
3 συμβεβηκός. τὸ δὲ μέλαν εἶναι, ἀχωρίστως τῷ κόρακι καὶ τῷ αἰ-
θίοπι συμβέβηκε. δύναται δὲ ἐπινοηθῆναι καὶ κόραξ λευκός,
καὶ αἰθίοψ ἀποβαλὼν τὴν χροιάν, χωρὶς τῆς φθορᾶς τοῦ
ὑποκειμένου. ὁρίζονται δὲ αὐτοὶ καὶ οὕτως. συμβεβηκός ἐστιν,
ὃ ἐνδέχεται τῷ αὐτῷ ὑπάρχειν, ἢ μὴ ὑπάρχειν. καὶ ὃ οὔτε γέ-
νος ἐστίν, οὔτε διαφορά, οὔτε εἶδος, οὔτε ἴδιον, ἀεὶ δέ ἐστιν ἐν ὑπο-
κειμένῳ ὑφιστάμενον. ἀφορισθέντων δὲ πάντων τῶν προτεθέν-
των, λέγω δὴ γένους, εἴδους, διαφορᾶς, ἰδίου, συμβεβηκότος, ῥη-
4 τέον, τίνα τὰ κοινὰ πρόσεστιν αὐτοῖς, καὶ τίνα ἴδια.

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.1.4

ΠΕΡΙ ΚΟΙΝΩΝΙΩΝ ΚΑΙ ΔΙΑΦΟΡΩΝ τῶν πέντε φωνῶν.

Κοινὸν μὲν οὖν ἁπάντων, τὸ κατὰ πλειόνων κατηγορεῖ-
σθαι, ὡς εἴρηται. ἀλλὰ τὸ μὲν γένος, τῶν ὑπ' αὐτὸ εἰδῶν καὶ ἀτό-
μων. καὶ ἡ διαφορὰ, ὡσαύτως. τὸ δὲ εἶδος, τῶν ὑπ' αὐτὸ ἀτό-
μων. τὸ δὲ ἴδιον, τοῦ τε εἴδους, οὗ ἐστιν ἴδιον, καὶ τῶν ὑπὸ τὸ εἶ-
δος ἀτόμων. τὸ δὲ συμβεβηκὸς, καὶ εἰδῶν καὶ ἀτόμων. τό, τε γὰρ
ζῶον, ἵππου τε καὶ βοὸς κατηγορεῖται εἰδῶν ὄντων, καὶ τοῦδε 1
τοῦ ἵππου, καὶ τοῦδε τοῦ βοὸς ἀτόμων ὄντων. τὸ δὲ ἄλογον, ἵπ-
που καὶ βοὸς κατηγορεῖται καὶ τῶν κατὰ μέρος. τὸ μέντοι
εἶδος οἷον ὁ ἄνθρωπος, τῶν κατὰ μέρος μόνων κατηγορεῖται. τὸ
δὲ ἴδιον, τοῦ τε εἴδους οὗ ἐστιν ἴδιον, καὶ τῶν ὑπὸ τὸ εἶδος ἀτό-
μων. οἷον τὸ γελαστικὸν τοῦ ἀνθρώπου, καὶ τῶν κατὰ μέρος. τὸ δὲ
μέλαν, τοῦ τε εἴδους τῶν κοράκων, καὶ τῶν κατὰ μέρος, συμβε-
βηκὸς ὂν ἀχώριστον. καὶ τὸ κινεῖσθαι ἀνθρώπου τε καὶ ἵππου
χωριστὸν ὂν συμβεβηκὸς, ἀλλὰ προηγουμένως μὲν τῶν ἀτόμων. 2
κατὰ δεύτερον δὲ λόγον, καὶ τῶν περιεχόντων τὰ ἄτομα.

Περὶ κοινωνιῶν γένους καὶ διαφορᾶς.

Κοινὸν δὲ γένους καὶ διαφορᾶς, τὸ περιεκτικὸν τῶν εἰδῶν.
περιέχει γὰρ ἡ διαφορὰ εἴδη, εἰ καὶ μὴ πάντα ὅσα τὰ γένη. τὸ γὰρ
λογικὸν, εἰ καὶ μὴ περιέχει τὰ ἄλογα ὥσπερ τὸ ζῶον, ἀλλὰ
» περιέχει ἄγγελον καὶ ἄνθρωπον, ἅπερ ἐστὶν εἴδη. ὅσα τε κατη-
» γορεῖται τοῦ γένους ὡς γένους, καὶ τῶν ὑπ' αὐτὸ εἰδῶν κατη-
» γορεῖται. ὅσα τε τῆς διαφορᾶς ὡς διαφορᾶς, καὶ τοῦ ἐξ αὐ- 3
» τῆς εἴδους κατηγορηθήσεται. γένους τε γὰρ ὄντος τοῦ ζώου, ὡς
γένους κατηγορεῖται ἡ οὐσία καὶ τὸ ἔμψυχον καὶ τὸ αἰσθητι-
κόν. ἀλλὰ καὶ τῶν ὑπὸ τὸ ζῶον εἰδῶν ὄντων κατηγορεῖται ταῦ-
τα, ἄχρι καὶ τῶν ἀτόμων. διαφορᾶς τε οὔσης τοῦ λογικοῦ, κα-
τηγορεῖται ὡς διαφορᾶς τὸ λόγῳ χρῆσθαι. οὐ μόνον δὲ τοῦ λο-
γικοῦ, ἀλλὰ καὶ τῶν ὑπὸ τὸ λογικὸν εἰδῶν κατηγορηθήσεται
τὸ λόγῳ χρῆσθαι. κοινὸν δὲ καὶ τὸ ἀναιρεθέντος τοῦ γένους ἢ τῆς
διαφορᾶς, συναναιρεῖσθαι καὶ τὰ ὑπ' αὐτά. ὡς γὰρ μὴ ὄντος 4

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.1.4

ζῴου οὐκ ἔστιν ἵππος, οὐδὲ ἄνθρωπος, οὕτω μὴ ὄντος λογικοῦ
οὐδὲν ἔσται ζῷον τῷ λόγῳ χρώμενον.

Περὶ διαφορᾶς γένους καὶ διαφορᾶς.

Ἴδιον δὲ τοῦ γένους, τὸ ἐπὶ πλειόνων κατηγορεῖσθαι, ἤπερ ἡ
διαφορὰ καὶ τὸ εἶδος καὶ τὸ ἴδιον καὶ τὸ συμβεβηκός. τὸ μὲν γὰρ
ζῷον, ἐπ' ἀνθρώπου καὶ ἵππου, καὶ ὀρνέου, καὶ ὄφεως. τὸ δὲ τε-
1 τράπουν, ἐπὶ μόνων τῶν τέτταρας πόδας ἐχόντων. ὁ δὲ ἄνθρω-
πος ἐπὶ μόνων τῶν ἀτόμων. καὶ τὸ χρεμετιστικὸν ἐπὶ τοῦ ἵππου
μόνου καὶ τῶν καθ' ἕκαστα μέρος. καὶ τὸ συμβεβηκὸς, ὁμοίως ἐπ' ἐ-
λαττόνων. δεῖ δὲ διαφορὰς λαμβάνειν, αἷς τέμνεται τὸ γένος,
οὐ τὰς συμπληρωτικὰς τῆς οὐσίας τοῦ γένους, ἀλλὰ τὰς διαι-
ρετικάς. ἔτι τὸ γένος, περιέχει τὴν διαφορὰν δυνάμει. τοῦ γὰρ
ζῴου, τὸ μὲν λογικόν. τὸ δὲ ἄλογον. αἱ δὲ διαφοραὶ, οὐ περιέ-
χουσι τὰ γένη. ἔτι τὰ μὲν γένη, πρότερα τῶν ὑπ' αὐτὰ διαφο-
2 ρῶν. διὸ συναναιρεῖ μὲν αὐτὰς, οὐ συναναιρεῖται δὲ ὑπ' αὐ-
τῶν. ἀναιρεθέντος γὰρ τοῦ ζῴου, συναναιρεῖται τὸ λογικὸν καὶ
τὸ ἄλογον. αἱ δὲ διαφοραὶ, οὐκέτι συναναιροῦσι τὸ γένος. κἂν
γὰρ πᾶσαι ἀναιρεθῶσιν, οὐσία ἔμψυχος αἰσθητικὴ ἐπινοεῖται,
ἥτις ἦν τὸ ζῷον. ἔτι τὸ μὲν γένος, ἐν τῷ τί ἐστιν. ἡ δὲ διαφορὰ, ἐν
τῷ ὁποῖόν τί ἐστιν ὡς εἴρηται, κατηγορεῖται. ἔτι γένος μὲν ἓν,
καθ' ἕκαστον εἶδος. οἷον ἀνθρώπου γένος, τὸ ζῷον. διαφοραὶ δὲ
πλείους. οἷον λογικὸν, θνητὸν, νοῦ καὶ ἐπιστήμης δεκτικόν. αἷς
3 τῶν ἄλλων ζῴων διαφέρει. καὶ τὸ μὲν γένος, ἔοικεν ὕλῃ. μορφῇ
δὲ, ἡ διαφορά. προσόντων δὲ καὶ ἄλλων κοινῶν τε καὶ ἰδίων τῷ
γένει καὶ τῇ διαφορᾷ, ἀρκεῖ τοσαῦτα.

Περὶ κοινωνίας γένους καὶ εἴδους.

Γένος δὲ καὶ εἶδος, κοινὸν μὲν ἔχουσι, τὸ κατὰ πλειόνων ὡς
εἴρηται κατηγορεῖσθαι. εἰλήφθω δὲ τὸ εἶδος, ὡς εἶδος μόνον,
ἀλλ' οὐχὶ καὶ ὡς γένος. εἴπερ ᾖ τὸ αὐτὸ, καὶ εἶδος καὶ γένος. κοι-
νὸν δὲ αὐτοῖς, καὶ τὸ πρότερα εἶναι ὧν κατηγορεῖται. καὶ τὸ
4 ὅλον τι εἶναι ἑκάτερον.

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.1.4

Περὶ διαφορᾶς αὐτῶν.

Διαφέρει δέ, ὅτι τὸ μὲν γένος περιέχει τὰ εἴδη. τὰ δὲ εἴδη
περιέχεται καὶ οὐ περιέχει τὰ γένη. ἐπὶ πλεῖον γὰρ τὸ γένος τοῦ
εἴδους κατηγορεῖται. ἔτι τὰ γένη, προϋποκεῖσθαι δεῖ, ἃ καὶ δια-
μορφωθέντα ταῖς εἰδοποιοῖς διαφοραῖς, ἀποτελεῖ τὰ εἴδη.
ὅθεν καὶ πρότερα τῇ φύσει τὰ γένη, καὶ συναναιροῦντα, ἀλλ' οὐ
συναναιρούμενα. γένους μὲν τοῦ ὄντος, πάντως ἐστὶ καὶ εἶδος. γένους
δὲ μὴ ὄντος, οὐ πάντως ἐστὶν εἶδος. καὶ τὰ μὲν γένη, συνωνύμως 1
κατηγορεῖται τῶν ὑφ' αὑτὰ εἰδῶν. τὰ δὲ εἴδη τῶν γενῶν, οὐκέτι.
ἔτι τὰ μὲν γένη, πλεονάζει τῇ τῶν ὑπ' αὑτὰ εἰδῶν περιοχῇ. τὰ δὲ
εἴδη τῶν γενῶν πλεονάζει ταῖς οἰκείαις διαφοραῖς. Ἔτι οὔτε τὸ
εἶδος γένοιτ' ἂν γενικώτατον, οὔτε τὸ γένος εἰδικώτατον.

Περὶ κοινωνίας γένους καὶ ἰδίου.

Γένους καὶ ἰδίου κοινὸν μέν, τὸ ἕπεσθαι τοῖς εἴδεσιν. εἰ γὰρ
ἄνθρωπος, ζῶον. καὶ εἰ ἄνθρωπος, γελαστικόν. καὶ τὸ ἐπίσης κα-
τηγορεῖσθαι τὸ γένος τῶν εἰδῶν. καὶ τὸ ἴδιον τῶν αὐτοῦ μετεχόν- 2
των ἀτόμων. ἐπίσης γὰρ ὁ ἄνθρωπος, καὶ βοῦς, ζῶον. καὶ Ἄνυτος
καὶ Μέλιτος, γελαστικόν. κοινὸν δὲ καὶ τὸ συνωνύμως κατηγορεῖ-
σθαι τὸ γένος τῶν οἰκείων εἰδῶν. καὶ τὸ ἴδιον ὧν ἂν ᾖ ἴδιον.

Περὶ διαφορᾶς γένους καὶ ἰδίου.

Διαφέρει δὲ ὅτι τὸ μὲν γένος πρότερον· ὕστερον δέ, τὸ ἴδιον.
δεῖ γὰρ εἶναι ζῶον, εἶτα διαιρεῖσθαι διαφοραῖς καὶ ἰδίοις. καὶ τὸ
μὲν γένος, κατὰ πλειόνων εἰδῶν κατηγορεῖται. τὸ δὲ ἴδιον, ἑνὸς
εἴδους τινὸς οὗ ἐστιν ἴδιον. ἔτι τὸ μὲν ἴδιον ἀντικατηγορεῖται οὗ 3
ἐστιν ἴδιον. τὸ δὲ γένος, οὐδενὸς ἀντικατηγορεῖται. οὔτε γὰρ εἴ τι
ζῶον, ἄνθρωπος, οὔτε εἴ τι ζῶον, γελαστικόν. ὁ δὲ ἄνθρωπος, γε-
λαστικόν. καὶ ἔμπαλιν. ἔτι τὸ μὲν ἴδιον, παντὶ τῷ εἴδει ὑπάρ-
χει οὗ ἐστιν ἴδιον καὶ μόνῳ καὶ ἀεί. τὸ δὲ γένος, παντὶ μὲν τῷ
εἴδει οὗ ἂν ᾖ γένος καὶ ἀεί, οὐ μέντοι καὶ μόνῳ. ἔτι τὰ μὲν ἴδια
ἀναιρούμενα, οὐ συναναιρεῖ τὰ γένη. τὰ δὲ γένη ἀναιρούμε-
να, συναναιρεῖ τὰ εἴδη, ὧν ἐστιν ἴδια, ὥστε καὶ ὧν ἐστιν ἴδια ἀναι-
ρουμένων, καὶ αὐτὰ συναναιρεῖται.
4

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.1.4

Περὶ κοινωνίας γένους καὶ συμβεβηκότος.

Γένους δὲ καὶ συμβεβηκότος κοινὸν, τὸ κατὰ πλειόνων ὡς
εἴρηται κατηγορεῖσθαι. εἴτε τῶν χωριστῶν ἤ, εἴτε τῶν ἀχωρί-
στων. καὶ γὰρ καὶ τὸ κινεῖσθαι, κατὰ πλειόνων. καὶ τὸ μέλαν, κατὰ
κοράκων, καὶ αἰθιόπων, καί τινων ἀψύχων.

Περὶ διαφορᾶς γένους καὶ συμβεβηκότος.

Διαφέρει δὲ τὸ γένος τοῦ συμβεβηκότος, ὅτι τὸ μὲν γένος, πρὸ
1 τῶν εἰδῶν. τὰ δὲ συμβεβηκότα, τῶν εἰδῶν ὕστερα. κἂν γὰρ ἀχώ-
» ριστον λαμβάνηται συμβεβηκὸς, ἀλλ' οὖν πρότερόν ἐστι τὸ ᾧ
» συμβέβηκε τοῦ συμβεβηκότος. καὶ τοῦ μὲν γένους, ἐπίσης τὰ equaliter
μετέχοντα μετέχει. τοῦ δὲ συμβεβηκότος, οὐκ ἐπίσης. ἐπίτα-
σιν γὰρ καὶ ἄνεσιν ἐπιδέχεται ἡ τῶν συμβεβηκότων μέθεξις. ἡ δὲ participatio
τῶν γενῶν, οὐκέτι. καὶ τὰ μὲν συμβεβηκότα, ἐπὶ τῶν ἀτόμων principaliter
προηγουμένως ὑφίσταται. τὰ δὲ γένη καὶ τὰ εἴδη, φύσει πρότε- subsistunt
ρα τῶν ἀτόμων οὐσιῶν. καὶ τὰ μὲν γένη, ἐν τῷ τί ἐστι κατηγορεῖ-
2 ται τῶν ὑπ' αὐτά. τὰ δὲ συμβεβηκότα, ἐν τῷ ὁποῖόν τί ἐστιν,
ἢ πῶς ἔχον ἕκαστον. ὁποῖος γὰρ αἰθίοψ ἐρωτηθεὶς, ἐρεῖς ὅτι
μέλας. ἢ πῶς ἔχει Σωκράτης, ἐρεῖς ὅτι νοσεῖ, ἢ ὑγιαίνει. τὸ
μὲν οὖν γένος ἢ τῶν ἄλλων τεττάρων διαφέρει, εἴρηται. συμ-
βέβηκε δὲ καὶ τῶν ἄλλων ἕκαστον διαφέρειν τῶν τεττάρων,
ὥστε πέντε μὲν ὄντων, ἑνὸς δὲ ἑκάστου τῶν τεττάρων διαφέ-
ροντος, τετράκις τὰ πέντε εἴκοσι γίνεσθαι διαφορὰς τὰς πά-
σας. ἀλλ' οὐχ οὕτως ἔχει, ἀλλ' ἀεὶ τῶν ἐφεξῆς καταριθμου- deinceps
3 μένων. καὶ τῶν μὲν δύο μιᾷ λειπομένων διαφορᾷ διὰ τὸ ἤδη εἰ-
λῆφθαι. τῶν δὲ τριῶν δυσί. τῶν δὲ τεττάρων τρισί. τῶν δὲ πέντε
τέτρασι, δέκα αἱ πᾶσαι γίνονται διαφοραί. τέτταρες, τρεῖς,
δύο, μία. τὸ μὲν γὰρ γένος ἢ διαφέρει τῆς διαφορᾶς, καὶ τοῦ
εἴδους, καὶ τοῦ ἰδίου, καὶ τοῦ συμβεβηκότος, εἴρηται. τέσ-
σαρες οὖν αἱ διαφοραί. ἡ διαφορὰ δὲ τῇ μὲν διενήνο- differat
χε τοῦ γένους, εἴρηται, ὅτι τῇ διαφέρει τὸ γένος αὐτῆς,
ἐρρέθη. λοιπὸν δὲ τῇ διαφέρει τοῦ εἴδους καὶ τοῦ ἰδίου
4 καὶ τοῦ συμβεβηκότος, ῥηθήσεται. καὶ γίνονται τρεῖς. πά-

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.1.4

λιν δὲ τὸ εἶδος τῇ μὲν διαφορᾷ τῆς διαφορᾶς. ἐρρέθη ὅτι τῇ
διαφορᾷ ἡ διαφορὰ τοῦ εἴδους, ἐλέγετο. τῇ δὲ διαφορᾷ τὸ εἶδος
τοῦ γένους, ἐρρέθη, ὅτι τῇ διαφορᾷ τὸ γένος τοῦ εἴδους ἐλέγε-
το. λοιπὸν οὖν τῇ διαφορᾷ τὸ εἶδος τοῦ ἰδίου καὶ τοῦ συμβεβηκό-
τος, ῥηθήσεται. δύο οὖν καὶ αὗται αἱ διαφοραί. τὸ δὲ ἴδιον τῇ
διαφορᾷ τοῦ συμβεβηκότος, καταλειφθήσεται. τῇ γὰρ τοῦ εἴ-
δους καὶ τῆς διαφορᾶς καὶ τοῦ γένους διαφορᾷ, προειρημένον
ἐστὶν ἐν τῇ ἐκείνων πρὸς αὐτὰ διαφορᾷ. τεσσάρων οὖν λαμβα 1
νομένων τοῦ γένους πρὸς τὰ ἄλλα διαφορῶν, τριῶν δὲ τῆς δια
φορᾶς, δύο δὲ τοῦ εἴδους, μιᾶς δὲ τοῦ ἰδίου πρὸς τὸ συμβεβη-
κός, δέκα ἔσονται αἱ πᾶσαι. ὧν τὰς τέσσαρας αἳ ἦσαν τοῦ γέ-
νους πρὸς τὰ ἄλλα, φθάσαντες ἀπεδείξαμεν.

Περὶ κοινωνίας καὶ διαφορᾶς, εἴδους καὶ διαφορᾶς.

Κοινὸν τὸ εἶναι τῆς διαφορᾶς καὶ τοῦ εἴδους, τὸ ἐπίσης μετέχε-
σθαι. ἀνθρώπου γάρ τι ἐπίσης μετέχουσιν οἱ κατὰ μέρος ἄνθρω-
ποι, καὶ τῆς τοῦ λογικοῦ διαφορᾶς. κοινὸν δὲ, καὶ τὸ ἀεὶ παρεῖ- 2
ναι τοῖς μετέχουσιν. ἀεὶ γὰρ Σωκράτης λογικὸς, καὶ ἀεὶ Σωκρά
της ἄνθρωπος. ἴδιον δὲ διαφορᾶς μὲν, τὸ ἐν τῷ ὁποῖόν τί ἐστι,
κατηγορεῖσθαι. εἴδους δὲ, τὸ ἐν τῷ τί ἐστι. κἂν γὰρ ὁ ἄνθρωπος
ὡς ποιόν τι λαμβάνηται, οὐχ ἁπλῶς ἂν εἴη ποιόν. ἀλλὰ κα-
θὸ τῷ γένει προσελθοῦσαι αἱ διαφοραὶ ὑπέστησαν αὐτόν. ἔτι
ἡ μὲν διαφορὰ, ἐπὶ πλειόνων πολλάκις εἰδῶν θεωρεῖται, ὡς τὸ
τετράπουν ἐπὶ πλείστων ζώων διαφερόντων τῷ εἴδει. τὸ δὲ εἶδος,
ἐπὶ μόνων τῶν ὑπὸ τὸ εἶδος ἀτόμων ἐστίν. ἔτι ἡ μὲν διαφορὰ, 3
προτέρα τοῦ κατ' αὐτὴν εἴδους. συναναιρεῖ γὰρ τὸ λογικὸν ἀναι
ρεθὲν, τὸν ἄνθρωπον. ὁ δὲ ἄνθρωπος ἀναιρεθεὶς, οὐκ ἀνῄρηκε
τὸ λογικὸν, ὄντος ἀγγέλου. ἔτι διαφορὰ μὲν, συντίθεται μετ' ἄλ
λης διαφορᾶς. λογικὸν γὰρ καὶ θνητὸν συνετέθη εἰς ὑπόστα-
σιν ἀνθρώπου. εἶδος δὲ εἴδει οὐ συντίθεται, ὥστε ἀπογεννῆ-
σαι ἄλλο τι εἶδος. τὶς μὲν γάρ ἵππος, τινὶ ὄνῳ σύνεισιν εἰς ἡμιό-
νου γέννησιν. ἵππος δὲ ἁπλῶς ὄνῳ συντεθεὶς, οὐκ ἂν ἀποτε-
λέσειεν ἡμίονον. 4

Περὶ

Περὶ κοινωνίας καὶ διαφορᾶς, ἰδίου καὶ διαφορᾶς.

Διαφορὰ δὲ καὶ ἴδιον, κοινὸν μὲν ἔχουσι, τὸ ἐπίσης μετέχε-
σθαι ὑπὸ τῶν μετεχόντων. ἐπίσης γὰρ τὰ λογικά, λογικά.
καὶ τὰ γελαστικά, γελαστικά. καὶ τὸ ἀεὶ καὶ παντὶ παρεῖναι,
κοινὸν ἀμφοῖν. κἂν γὰρ κολοβωθῇ ὁ δίπους, ἀλλὰ πρὸς τὸ πε-
φυκέναι τὸ ἀεὶ λέγεται. ἐπεὶ καὶ τὸ γελαστικὸν τῷ πεφυκέ-
ναι, ἔχει τὸ ἀεί, ἀλλ' οὐχὶ τῷ γελᾶν ἀεί. Ἴδιον δὲ διαφορᾶς,
1 ὅτι αὕτη μὲν ἐπὶ πλειόνων εἰδῶν λέγεται πολλάκις. οἷον τὸ
λογικόν, ἐπὶ ἀγγέλου καὶ ἐπὶ ἀνθρώπου. τὸ δὲ ἴδιον, ἐφ' ἑνὸς
εἴδους οὗ ἐστιν ἴδιον. καὶ ἡ μὲν διαφορὰ ἕπεται ἐκείνοις, ὧν ἐστι
διαφορά, οὐ μὴν καὶ ἀντιστρέφει. τὰ δὲ ἴδια, ἀντικατηγορεῖ-
ται ὧν ἦν ἴδια διὰ τὸ ἀντιστρέφειν.

Περὶ κοινωνίας καὶ διαφορᾶς συμβεβηκότος
καὶ διαφορᾶς.

2 Διαφορᾷ δὲ καὶ συμβεβηκότι κοινὸν μέν, τὸ ἐπὶ πλειόνων
λέγεσθαι. κοινὸν δέ, καὶ πρὸς τὰ ἀχώριστα συμβεβηκότα, τὸ
ἀεὶ καὶ παντὶ προσεῖναι. τό, τε γὰρ δίπουν, ἀεὶ πρόσεστι τῷ
ἀνθρώπῳ καὶ πᾶσι κόραξι. καὶ τὸ μέλασιν, εἶναι ὁμοίως.
Διαφέρει δέ, ὅτι ἡ μὲν διαφορὰ περιέχει τὰ εἴδη, οὐ περιέχε-
ται δέ. περιέχει γὰρ τὸ λογικόν, τὸν ἄγγελον καὶ τὸν ἄνθρωπον.
τὰ δὲ συμβεβηκότα, τρόπον μέν τινα, περιέχει, τῷ ἐν πλείοσιν
εἶναι. τρόπον δέ τινα περιέχεται, τῷ μὴ ἑνὸς συμβεβηκότος εἶναι
3 δεκτικὰ τὰ ὑποκείμενα, ἀλλὰ πλειόνων. καὶ ἡ μὲν διαφο-
ρὰ ἀνεπίτατός τε καὶ ἀνάνετος. τὰ δὲ συμβεβηκότα, τὸ μᾶλ-
λον καὶ ἧττον ἐπιδέχονται. καὶ ἀμιγεῖς μὲν αἱ ἐναντίαι δια-
φοραί. μιγείη δ' ἄν ποτε τὰ ἐναντία συμβεβηκότα. Τοιαῦ-
ται μὲν αἱ κοινότητες καὶ ἰδιότητες τῆς διαφορᾶς, καὶ τῶν
ἄλλων. τὸ δὲ εἶδος τίνι μὲν διαφέρει γένους καὶ διαφορᾶς, εἴ-
ρηται, ἐν ᾧ ἐλέγομεν, τίνι τὸ γένος διαφέρει τῶν ἄλλων. καὶ τίνι
ἡ διαφορὰ διαφέρει τῶν ἄλλων. λοιπὸν τίνι διαφέρει τοῦ ἰδίου
4 καὶ τοῦ συμβεβηκότος, ῥηθήσεται.

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.1.4

Περὶ κοινωνίας καὶ διαφορᾶς εἴδους καὶ ἰδίου.

Εἴδους δὲ καὶ ἰδίου κοινὸν μὲν, τὸ ἀλλήλων ἀντικατηγορεῖ-
σθαι. εἰ γὰρ ἄνθρωπος, γελαστικόν. καὶ εἰ γελαστικὸν, ἄν-
θρωπος. τὸ δὲ γελαστικὸν ὅτι κατὰ τὸ πεφυκέναι γελᾶν λη-
πτέον, πολλάκις εἴρηται. κοινὸν δὲ, καὶ τὸ ἐπίσης εἶναι. ἐπίσης
τε γὰρ πάρεστι τὰ εἴδη τοῖς μετέχουσι, καὶ τὰ ἴδια ὧν ἐστιν ἴδια.
Διαφέρει δὲ τὸ εἶδος τοῦ ἰδίου, ὅτι τὸ μὲν εἶδος δύναται ἄλλων
γένος εἶναι. τὸ δὲ ἴδιον ἄλλων εἶναι ἴδιον, ἀδύνατον. καὶ τὸ μὲν 1
εἶδος, προϋφέστηκε τοῦ ἰδίου. τὸ δὲ ἴδιον, ἐπιγίνεται τῷ εἴδει.
δεῖ γὰρ ἄνθρωπον εἶναι, ἵνα γελαστικὸν ᾖ. ἔτι τὸ μὲν εἶδος, ἀεὶ
ἐνεργείᾳ πάρεστι τῷ ὑποκειμένῳ. τὸ δὲ ἴδιον, ποτὲ καὶ δυνά-
μει. ἄνθρωπος μὲν γὰρ ἀεὶ ἐνεργείᾳ ὁ Σωκράτης ἐστί. γελᾷ δὲ
» οὐκ ἀεὶ, καίπερ ἀεὶ πεφυκὼς εἶναι γελαστικός. ἔτι ὧν οἱ ὅροι
» διάφοροι, καὶ αὐτὰ διάφορα. ἔστι δὲ εἴδους μὲν, τὸ ὑπὸ τὸ γέ-
νος εἶναι, καὶ τὸ κατὰ πλειόνων καὶ διαφερόντων τῷ ἀριθμῷ ἐν
τῷ τί ἐστι κατηγορούμενον εἶναι, καὶ ὅσα τοιαῦτα. ἰδίου δὲ, τὸ 2
μόνῳ καὶ παντὶ καὶ ἀεὶ προσεῖναι.

Περὶ κοινωνίας καὶ διαφορᾶς εἴδους καὶ συμβεβηκότος.

Εἴδους δὲ καὶ συμβεβηκότος κοινὸν μὲν, τὸ ἐπὶ πλειόνων
κατηγορεῖσθαι. σπάνιοι δὲ αἱ ἄλλαι κοινότητες, διὰ τὸ πλεῖ-
στον ἀλλήλων διεστάναι, τό, τε συμβεβηκὸς, καὶ τὸ, ᾧ συμβέβη-
κεν. Ἴδια δὲ ἑκατέρου, τοῦ μὲν εἴδους, τὸ ἐν τῷ τί ἐστι κατη-
γορεῖσθαι ὧν ἐστιν εἶδος. τοῦ δὲ συμβεβηκότος, τὸ ἐν τῷ ὁποῖόν
τι ἐστὶν ἢ πῶς ἔχον ἐστί. καὶ τὸ ἑκάστην οὐσίαν ἑνὸς μὲν εἴδους με- 3
τέχειν, συμβεβηκότων δὲ πλειόνων, τῶν τε χωριστῶν καὶ τῶν
ἀχωρίστων. καὶ τὰ μὲν εἴδη, προεπινοεῖται τῶν συμβεβηκότων,
κἂν ἀχώριστα ᾖ. δεῖ γὰρ εἶναι τὸ ὑποκείμενον, ἵνα ἐκείνῳ τι συμ-
βῇ. τὰ δὲ συμβεβηκότα, ὑστερογενῆ εἶναι πέφυκε καὶ ἐπουσιώ-
δη τὴν φύσιν ἔχει. καὶ τοῦ μὲν εἴδους ἡ μετοχὴ ἐπίσης. τοῦ δὲ
συμβεβηκότος κἂν ἀχώριστον ᾖ, οὐκ ἐπίσης. καὶ γὰρ αἰθίοψ
αἰθίοπος ἔχοι ἂν τὴν χροιὰν ἢ ἀνειμένην, ἢ ἐπιτεταμένην κα-
τὰ μελανίαν. λείπεται δὲ περὶ ἰδίου καὶ συμβεβηκότος εἰπεῖν. 4

πῇ γὰρ τὸ ἴδιον τοῦ τε εἴδους καὶ τῆς διαφορᾶς καὶ τοῦ γένους
διενήνοχεν, εἴρηται.

Περὶ κοινωνίας καὶ διαφορᾶς ἰδίου καὶ συμβεβηκότος.

Κοινὸν δὴ τῷ ἰδίῳ καὶ τῷ ἀχωρίστῳ συμβεβηκότι, τὸ ἄνευ αὐ-
τῶν μὴ ὑποστῆναι ἐκεῖνα, ἐφ' ὧν θεωρεῖται. ὡς γὰρ ἄνευ τοῦ
γελαστικοῦ οὐχ ὑφίσταται ἄνθρωπος, οὕτως οὐδὲ ἄνευ τοῦ μέ-
λανος ὑποσταίη ἂν αἰθίοψ. καὶ ὥσπερ παντὶ καὶ ἀεὶ πάρεστι
1 τὸ ἴδιον, οὕτω καὶ τὸ ἀχώριστον συμβεβηκός.

Περὶ διαφορᾶς τῶν αὐτῶν.

Διενήνοχε δὲ, ὅτι τὸ μὲν ἴδιον ἑνὶ μόνῳ πάρεστιν εἴδει, ὡς τὸ
γελαστικὸν ἀνθρώπῳ. τὸ δὲ ἀχώριστον συμβεβηκὸς, οἷον τὸ μέ-
λαν, οὐκ αἰθίοπι μόνον, ἀλλὰ καὶ κόρακι πρόσεστι καὶ ἄνθρακι,
καὶ ἐβένῳ, καὶ ἄλλοις τισίν. ἔτι τὸ μὲν ἴδιον ἀντικατηγορεῖ-
ται οὗ ἐστιν ἴδιον, καὶ ἔστιν ἐπίσης. τὸ δὲ ἀχώριστον συμβεβηκὸς οὐκ
ἀντικατηγορεῖται. καὶ τῶν μὲν ἰδίων, ἐπίσης ἡ μετοχή. τῶν δὲ
2 συμβεβηκότων, ἡ μὲν, μᾶλλον, ἡ δὲ, ἧττον. εἰσὶ μὲν οὖν καὶ ἄλ-
λαι κοινότητές τε καὶ ἰδιότητες τῶν εἰρημένων. ἀλλ' ἐξαρκοῦ-
σιν καὶ αὗται εἰς διάκρισίν τε αὐτῶν, καὶ τῆς κοινωνίας πα-
ράστασιν.

Τέλος τῶν ε΄. φωνῶν τοῦ Πορφυρίου.

Ἔπαινος τιμὴ καὶ δόξα Χριστῷ Ἰησοῦ, τῷ
λυτρωτῇ ἡμῶν.

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.1.4

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.1.4

ἈΡΙΣΤΟΤΕΛΟΥΣ ΚΑΤΗΓΟΡΙΑΙ.

Περὶ ὁμωνύμων.

ὉΜΩΝΥΜΑ λέγεται, ὧν ὄνομα μόνον κοι-
νόν, ὁ δὲ κατὰ τοὔνομα λόγος τῆς οὐσίας
ἕτερος, οἷον ζῶον, ὅ, τε ἄνθρωπος, καὶ τὸ γε-
1 γραμμένον. τούτων γὰρ ὄνομα μόνον κοινόν,
ὁ δὲ κατὰ τοὔνομα λόγος τῆς οὐσίας, ἕτε-
ρος. ἐὰν γὰρ ἀποδιδῷ τις, τί ἐστιν αὐτῶν ἑκατέρῳ, τὸ ζώῳ εἶναι,
ἴδιον ἑκατέρου λόγον ἀποδώσει.

Περὶ συνωνύμων.

Συνώνυμα δὲ λέγεται, ὧν, τό, τε ὄνομα κοινόν, καὶ ὁ κατὰ
τοὔνομα λόγος τῆς οὐσίας ὁ αὐτός, οἷον ζῶον, ὅ, τε ἄνθρωπος,
καὶ ὁ βοῦς. τούτων γὰρ ἑκάτερον κοινῷ ὀνόματι προσαγο-
2 ρεύεται ζῶον. καὶ ὁ λόγος δὲ τῆς οὐσίας ὁ αὐτός. ἐὰν γὰρ
ἀποδιδῷ τις, τὸν ἑκατέρου λόγον, τί ἐστιν ἑκατέρῳ αὐτῶν τὸ,
ζώῳ εἶναι, τὸν αὐτὸν ἀποδώσει λόγον.

Περὶ παρωνύμων.

Παρώνυμα δὲ λέγεται, ὅσα ἀπό τινος διαφέροντα τῇ πτώ-
σει τὴν κατὰ τοὔνομα προσηγορίαν ἔχει, οἷον ἀπὸ τῆς γραμ-
ματικῆς ὁ γραμματικός, καὶ ἀπὸ τῆς ἀνδρίας, ὁ ἀνδρεῖος.

Περὶ τῶν λεγομένων.

3 Τῶν λεγομένων, τὰ μὲν κατὰ συμπλοκὴν λέγεται, τὰ δὲ
ἄνευ συμπλοκῆς. τὰ μὲν οὖν κατὰ συμπλοκήν, οἷον ἄνθρω-
πος τρέχει, ἄνθρωπος νικᾷ. τὰ δὲ ἄνευ συμπλοκῆς, οἷον ἄν-
θρωπος, βοῦς, τρέχει, νικᾷ.

Περὶ τῶν ὄντων.

Τῶν ὄντων, τὰ μὲν καθ᾽ ὑποκειμένου τινὸς λέγεται, ἐν
ὑποκειμένῳ δὲ οὐδενί ἐστιν, οἷον ἄνθρωπος, καθ᾽ ὑποκειμένου
μὲν λέγεται τοῦ τινος ἀνθρώπου, ἐν ὑποκειμένῳ δὲ, οὐδενί
4 ἐστι. τὰ δὲ ἐν ὑποκειμένῳ μέν ἐστι, καθ᾽ ὑποκειμένου δὲ οὐδενός

λέγεται. ἐν ὑποκειμένῳ δὲ λέγω ὃ ἔν τινι μὴ ὡς μέρος ὑπάρ-
χον, ἀδύνατον χωρὶς εἶναι τοῦ ἐν ᾧ ἐστὶν, οἷον ἡ τὶς γραμματικὴ ἐν
ὑποκειμένῳ μέν ἐστι τῇ ψυχῇ, καθ' ὑποκειμένου δὲ οὐδενὸς λέ-
γεται. καὶ τουτὶ τὸ λευκὸν, ἐν ὑποκειμένῳ μέν ἐστι τῷ σώματι,
ἅπαν γὰρ χρῶμα ἐν σώματι, καθ' ὑποκειμένου δὲ οὐδενὸς λέγε-
ται. τὰ δὲ καθ' ὑποκειμένου τε λέγεται, καὶ ἐν ὑποκειμένῳ ἐστὶν,
οἷον ἡ ἐπιστήμη, ἐν ὑποκειμένῳ μέν ἐστι τῇ ψυχῇ, καθ' ὑποκειμέ-
νου δὲ λέγεται τῆς γραμματικῆς. τὰ δὲ οὔτε ἐν ὑποκειμένῳ 1
ἐστὶν, οὔτε καθ' ὑποκειμένου τινὸς λέγεται, οἷον ὁ τὶς ἄνθρωπος,
ἢ ὁ τὶς ἵππος. οὐδὲν γὰρ τῶν τοιούτων, οὔτε ἐν ὑποκειμένῳ
ἐστὶν, οὔτε καθ' ὑποκειμένου τινὸς λέγεται. ἁπλῶς δὲ τὰ ἄτο-
» μα καὶ ἓν ἀριθμῷ κατ' οὐδενὸς μὲν ὑποκειμένου λέγεται, ἐν
» ὑποκειμένῳ δὲ ἔνια οὐδὲν κωλύει εἶναι· ἡ γάρ τις γραμμα-
τικὴ, τῶν ἐν ὑποκειμένῳ μέν ἐστι, καθ' ὑποκειμένου δὲ οὐδενὸς
» λέγεται. Ὅταν ἕτερον καθ' ἑτέρου κατηγορῆται ὡς καθ'
» ὑποκειμένου, ὅσα κατὰ τοῦ κατηγορουμένου λέγεται, τοσαῦ- 2
» τα καὶ κατὰ τοῦ ὑποκειμένου ῥηθήσεται, οἷον ὁ ἄνθρωπος, κατὰ
τοῦ τινὸς ἀνθρώπου κατηγορεῖται, τὸ δὲ ζῶον κατὰ τοῦ ἀνθρώ-
που, οὐκοῦν καὶ κατὰ τινὸς ἀνθρώπου τὸ ζῶον κατηγορηθή-
σεται. ὁ γάρ τις ἄνθρωπος, καὶ ἄνθρωπός ἐστι καὶ ζῶον.
» Τῶν ἑτερογενῶν, καὶ μὴ ὑπ' ἄλληλα τεταγμένων ἕτεραι τῷ
» εἴδει καὶ αἱ διαφοραὶ, οἷον ζώου καὶ ἐπιστήμης. ζώου μὲν γὰρ
διαφοραὶ, τό, τε πεζὸν, καὶ τὸ δίπουν, καὶ τὸ πτηνὸν, καὶ τὸ ἔνυ-
δρον. ἐπιστήμης δὲ οὐδεμία τούτων, οὐ γὰρ διαφέρει ἐπιστήμη 3
» ἐπιστήμης τῷ δίπουν εἶναι. Τῶν δέ γε ὑπ' ἄλληλα γενῶν, οὐδὲν
» κωλύει τὰς αὐτὰς διαφορὰς εἶναι, τὰ γὰρ ἐπάνω, τῶν ὑπ' αὐ-
» τὰ γενῶν κατηγορεῖται. ὥστε ὅσαι τοῦ κατηγορουμένου διαφο-
» ραί εἰσι, τοσαῦτα καὶ τοῦ ὑποκειμένου ἔσονται. Τῶν κατὰ μηδε-
μίαν συμπλοκὴν λεγομένων, ἕκαστον ἤτοι οὐσίαν σημαίνει, ἢ
ποσὸν, ἢ ποιὸν, ἢ πρός τι, ἢ ποῦ, ἢ ποτὲ, ἢ κεῖσθαι, ἢ ἔχειν, ἢ ποιεῖν,
ἢ πάσχειν. ἔστι δὲ οὐσία μὲν ὡς ἐν τύπῳ εἰπεῖν, οἷον ἄνθρωπος,
ἵππος. ποσὸν δὲ οἷον δίπηχυ, τρίπηχυ. ποιὸν δὲ οἷον λευκὸν, 4

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.1.4

γραμματικόν. πρός τι δὲ, οἷον διπλάσιον, ἥμισυ, μεῖζον. ποῦ δὲ, οἷον
ἐν ἀγορᾷ, ἐν λυκείῳ. ποτὲ δὲ, οἷον χθὲς, πέρυσι. κεῖσθαι δὲ, οἷον,
ἀνάκειται, κάθηται. ἔχειν δὲ, οἷον ὑποδεδέσθαι, ὡπλίσθαι. ποιεῖν
δὲ, οἷον τέμνειν, καίειν. πάσχειν δὲ, οἷον τέμνεσθαι, καίεσθαι.
» ἕκαστον δὲ τῶν εἰρημένων, αὐτὸ μὲν καθ' αὑτὸ ἐν οὐδεμιᾷ κατα-
» φάσει λέγεται, ἢ ἀποφάσει. τῇ δὲ πρὸς ἄλληλα τούτων συμ-
» πλοκῇ κατάφασις ἢ ἀπόφασις γίνεται. ἅπασα γὰρ καταφα-
1 σις ἢ ἀπόφασις δοκεῖ, ἤτοι ἀληθὴς ἢ ψευδὴς εἶναι. τῶν δὲ
κατὰ μηδεμίαν συμπλοκὴν λεγομένων, οὐδὲν οὔτε ἀληθὲς,
οὔτε ψευδές ἐστιν. οἷον ἄνθρωπος, λευκὸν, τρέχει, νικᾷ.

Περὶ οὐσίας.

Οὐσία δέ ἐστιν, ἡ κυριώτατά τε καὶ πρώτως καὶ μάλιστα λε-
γομένη, ἣ μήτε καθ' ὑποκειμένου τινὸς λέγεται, μήτε ἐν ὑποκει-
μένῳ τινί ἐστιν, οἷον ὁ τὶς ἄνθρωπος, καὶ ὁ τὶς ἵππος. δεύτεραι
δὲ οὐσίαι λέγονται, ἐν οἷς εἴδεσιν αἱ πρώτως οὐσίαι λεγόμε-
2 ναι ὑπάρχουσιν. ταῦτά τε, καὶ τὰ τῶν εἰδῶν τούτων γένη. οἷον
ὁ τὶς ἄνθρωπος, ἐν εἴδει μὲν ὑπάρχει τῷ ἀνθρώπῳ. γένος δὲ
τοῦ εἴδους ἐστὶ τὸ ζῷον. δεύτεραι οὖν αὗται λέγονται οὐσίαι,
οἷον ὅ, τε ἄνθρωπος καὶ τὸ ζῷον. Φανερὸν δὲ ἐκ τῶν εἰρημέ-
νων, ὅτι τῶν καθ' ὑποκειμένου λεγομένου, ἀναγκαῖον καὶ τὸ ὄνο-
μα καὶ τὸν λόγον κατηγορεῖσθαι τοῦ ὑποκειμένου. οἷον ὁ ἄνθρω-
πος καθ' ὑποκειμένου μὲν λέγεται τοῦ τινὸς ἀνθρώπου. κατη-
γορεῖταί γε καὶ τοὔνομα. τὸν γὰρ ἄνθρωπον κατὰ τοῦ τινὸς ἀν-
3 θρώπου κατηγορήσεις, καὶ ὁ λόγος δὲ ὁ τοῦ ἀνθρώπου κατὰ τοῦ
τινὸς ἀνθρώπου κατηγορηθήσεται. ὁ γάρ τις ἄνθρωπος καὶ ἄν-
θρωπός ἐστι, καὶ ζῷον. ὥστε, καὶ τὸ ὄνομα καὶ ὁ λόγος, κατὰ τοῦ ὑπο-
κειμένου κατηγορηθήσεται. Τῶν δὲ ἐν ὑποκειμένῳ ὄντων, ἐπὶ
μὲν τῶν πλείστων, οὔτε τὸ ὄνομα, οὔτε ὁ λόγος κατηγορεῖται τοῦ ὑπο-
κειμένου. ἐπ' ἐνίων δὲ τὸ ὄνομα μὲν οὐδὲν κωλύει κατηγορεῖσθαί πο-
τε τοῦ ὑποκειμένου, τὸν δὲ λόγον ἀδύνατον. οἷον τὸ λευκὸν ἐν ὑποκειμέ-
νῳ ὂν τῷ σώματι κατηγορεῖται τοῦ ὑποκειμένου, λευκὸν γὰρ σῶμα
4 λέγεται. ὁ δὲ λόγος ὁ τοῦ λευκοῦ, οὐδέποτε κατὰ σώματος

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.1.4

κατηγορηθήσεται. Τὰ δὲ ἄλλα πάντα ἤτοι καθ' ὑποκειμέ
νου λέγεται τῶν πρώτων οὐσιῶν, ἢ ἐν ὑποκειμένῳ αὐταῖς ἐστί.
φανερὸν δὲ τοῦτο ἐκ τῶν καθέκαστα προχειριζομένων, οἷον τὸ
ζῶον κατὰ τοῦ ἀνθρώπου κατηγορεῖται, οὐκοῦν καὶ κατὰ τοῦ
τινὸς ἀνθρώπου κατηγορηθήσεται. εἰ γὰρ κατὰ μηδενὸς τῶν
τινῶν ἀνθρώπων, οὐδὲ κατὰ τοῦ ἀνθρώπου ὅλως. πάλιν τὸ
χρῶμα ἐν σώματι, οὐκοῦν καὶ ἐν τινὶ σώματι. εἰ γὰρ μὴ ἐν τινὶ
» τῶν καθέκαστα, οὐδὲ ἐν σώματι ὅλως. ὥστε τὰ ἄλλα πάντα, 1
» ἤτοι καθ' ὑποκειμένου τῶν πρώτων οὐσιῶν λέγεται, ἢ ἐν ὑπο
» κειμένῳ αὐταῖς ἐστίν. μὴ οὐσῶν οὖν τῶν πρώτων οὐσιῶν, ἀδύ-
» νατον τῶν ἄλλων τι εἶναι. Τῶν δὲ δευτέρων οὐσιῶν μᾶλλον
οὐσία τὸ εἶδος τοῦ γένους ἐστίν, ἐγγίον γὰρ τῆς πρώτης οὐσίας
ἐστίν. ἐὰν γὰρ ἀποδιδῷ τις τὴν πρώτην οὐσίαν, τί ἐστι, γνωριμώ
τερον ἂν καὶ οἰκειότερον ἀποδοίη, τὸ εἶδος μᾶλλον, ἢ τὸ γένος
ἀποδιδοὺς, οἷον τὸν τινὰ ἄνθρωπον γνωριμώτερον ἂν ἀποδοίη,
ἄνθρωπον ἀποδιδοὺς ἢ ζῶον. τὸ μὲν γὰρ, ἴδιον μᾶλλον τοῦ τινὸς 2
ἀνθρώπου, τὸ δὲ, κοινότερον. καὶ τὸ τὶ δένδρον ἀποδιδοὺς, γνω
ριμώτερον ἀποδώσει, δένδρον ἀποδιδοὺς, ἢ φυτόν. Ἔτι αἱ
πρῶται οὐσίαι διὰ τὸ τοῖς ἄλλοις ἅπασιν ὑποκεῖσθαι, καὶ
πάντα τὰ ἄλλα κατὰ τούτων κατηγορεῖσθαι, ἢ ἐν αὐταῖς εἶναι,
διὰ τοῦτο μάλιστα οὐσίαι πρῶται λέγονται. ὡς δέ γε αἱ πρῶ
ται οὐσίαι πρὸς τὰ ἄλλα ἔχουσιν, οὕτω καὶ τὸ εἶδος πρὸς τὸ
γένος ἔχει, ὑπόκειται γὰρ τὸ εἶδος τῷ γένει. τὰ μὲν γὰρ γένη κα-
τὰ τῶν εἰδῶν κατηγορεῖται, τὰ δὲ εἴδη κατὰ τῶν γενῶν οὐκ 3
ἀντιστρέφει. ὥστε καὶ ἐκ τούτων, τὸ εἶδος τοῦ γένους μᾶλλον
οὐσία. Αὐτῶν δὲ τῶν εἰδῶν, ὅσα μή ἐστι γένη, οὐδὲν μᾶλλον
ἕτερον ἑτέρου οὐσία ἐστίν. οὐδὲν γὰρ οἰκειότερον ἀποδώσει κα-
τὰ τοῦ τινὸς ἀνθρώπου τὸν ἄνθρωπον ἀποδιδοὺς, ἢ κατὰ τοῦ
τινὸς ἵππου τὸν ἵππον. ὡσαύτως δὲ καὶ ἐπὶ τῶν πρώτων οὐ-
σιῶν, οὐδὲν μᾶλλον ἕτερον ἑτέρου οὐσία ἐστίν. οὐδὲν γὰρ μᾶλλον ὁ
τὶς ἄνθρωπος οὐσία ἐστὶν ἢ ὁ τὶς βοῦς. εἰκότως δὲ οὖν μετὰ τὰς
πρώτας οὐσίας, μόνα τῶν ἄλλων τὰ εἴδη καὶ τὰ γένη δευ- 4

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.1.4

τέραι οὐσίαι λέγονται. μόνα γὰρ δηλοῖ τὴν πρώτην οὐσίαν τῶν
κατηγορουμένων. τὸν γάρ τινα ἄνθρωπον, ἐὰν ἀποδιδῷ τις τί
ἐστι, τὸ μὲν εἶδος ἢ τὸ γένος ἀποδιδοὺς, οἰκείως ἀποδώσει, καὶ
γνωριμώτερον ποιήσει ἄνθρωπον, ἢ ζῶον ἀποδιδούς. τῶν δὲ
ἄλλων πάντων, ὅτι ἂν ἀποδιδῷ τις, ἀλλοτρίως ἔσται ἀποδεδω-
κὼς, οἷον λευκὸν, ἢ τρέχει, ἢ ἄλλο ὁποιοῦν τῶν τοιούτων ἀποδι-
δούς. ὥστε οἰκείως ταῦτα μόνα τῶν ἄλλων οὐσίαι λέγονται.
1 Ἔτι αἱ πρῶται οὐσίαι διὰ τὸ τοῖς ἄλλοις ἅπασιν ὑποκεῖ-
σθαι, καὶ τὰ ἄλλα πάντα κατὰ τούτων κατηγορεῖσθαι, ἢ ἐν
αὐταῖς εἶναι, κυριώταται οὐσίαι λέγονται. ὡς δέ γε αἱ πρῶ-
ται οὐσίαι πρὸς τὰ ἄλλα πάντα ἔχουσιν, οὕτω καὶ τὰ γένη καὶ
τὰ εἴδη τῶν πρώτων οὐσιῶν, πρὸς τὰ λοιπὰ πάντα ἔχει. κα-
τὰ τούτων γὰρ πάντα τὰ λοιπὰ κατηγορεῖται. τὸν γάρ τινα
ἄνθρωπον ἐρεῖς γραμματικὸν, οὐκοῦν καὶ ἄνθρωπον καὶ ζῶον
γραμματικὸν ἐρεῖς. ὡσαύτως δὲ καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων. Κοι-
2 νὸν δὲ κατὰ πάσης οὐσίας, τὸ μὴ ἐν ὑποκειμένῳ εἶναι. ἡ μὲν
» γὰρ πρώτη οὐσία οὔτε ἐν ὑποκειμένῳ ἐστὶν, οὔτε καθ' ὑπο-
» κειμένου τινὸς λέγεται. Τῶν δὲ δευτέρων οὐσιῶν, φανε-
ρὸν μὲν καὶ οὕτως, ὅτι οὐκ εἰσὶν ἐν ὑποκειμένῳ. ὁ γὰρ ἄνθρω-
πος καθ' ὑποκειμένου μὲν τοῦ τινὸς ἀνθρώπου λέγεται, ἐν ὑ-
ποκειμένῳ δὲ οὐκ ἔστιν. οὐδὲ γὰρ ἐν τῷ τινὶ ἀνθρώπῳ ὁ ἄνθρω
πός ἐστιν. ὡσαύτως δὲ καὶ τὸ ζῶον, καθ' ὑποκειμένου μὲν λέ-
γεται τοῦ τινὸς ἀνθρώπου. οὐκ ἔστι δὲ τὸ ζῶον ἐν τῷ τινὶ ἀνθρώ
3 πῳ. Ἔτι τῶν ἐν ὑποκειμένῳ ὄντων, τὸ μὲν ὄνομα οὐδὲν κω-
λύει κατηγορεῖσθαί ποτε τοῦ ὑποκειμένου. τὸν δὲ λόγον, ἀδύ-
νατον. τῶν δέ γε δευτέρων οὐσιῶν, κατηγορεῖται καὶ ὁ λόγος
τοῦ ὑποκειμένου, καὶ τοὔνομα. τὸν γὰρ τοῦ ἀνθρώπου λόγον
κατὰ τοῦ τινὸς ἀνθρώπου κατηγορήσεις, καὶ τὸν τοῦ ζώου δὲ
ὡσαύτως. ὥστε οὐκ ἂν εἴη ἡ οὐσία τῶν ἐν ὑποκειμένῳ. οὐκ
ἴδιον δὲ οὐσίας τοῦτο, ἀλλὰ καὶ ἡ διαφορὰ τῶν μὴ ἐν ὑποκει-
μένῳ ἐστί. τὸ γὰρ πεζὸν καὶ τὸ δίπουν καθ' ὑποκειμένου μὲν
4 λέγεται τοῦ τινὸς ἀνθρώπου, ἐν ὑποκειμένῳ δὲ οὐκ ἔστι. οὐδὲ

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.1.4

γὰρ ἐν τῷ ἀνθρώπῳ ἐστὶ τὸ δίπουν, οὐδὲ τὸ πεζόν. καὶ ὁ λόγος δὲ κατηγορεῖται ὁ τῆς διαφορᾶς, καθ' οὗ ἂν λέγηται ἡ διαφορά, οἷον εἰ τὸ πεζὸν κατὰ τοῦ ἀνθρώπου λέγεται, καὶ ὁ λόγος ὁ τοῦ πεζοῦ κατηγορηθήσεται τοῦ ἀνθρώπου. πεζὸν γάρ ἐστιν ὁ ἄνθρωπος. Μὴ ταραττέτω δὲ ἡμᾶς τὰ μέρη τῶν οὐσιῶν ὡς ἐν ὑποκειμένοις ὄντα τοῖς ὅλοις, μή ποτε ἀναγκασθῶμεν οὐκ οὐσίας αὐτὰ φάσκειν εἶναι, οὐ γὰρ οὕτω τὰ ἐν ὑποκειμένῳ ἐλέγετο, τὰ ὡς μέρη ὑπάρχοντα ἔν τινι. 1

Ὑπάρχει δὲ ταῖς οὐσίαις, καὶ ταῖς διαφοραῖς, τὸ πάντα συνωνύμως ἀπ' αὐτῶν λέγεσθαι. πᾶσαι γὰρ αἱ ἀπὸ τούτων κατηγορίαι, ἤτοι κατὰ τῶν ἀτόμων κατηγοροῦνται ἢ κατὰ τῶν εἰδῶν. ἀπὸ μὲν γὰρ τῆς πρώτης οὐσίας, οὐδεμία κατηγορία ἐστί. κατ' οὐδενὸς γὰρ ὑποκειμένου λέγεται. Τῶν δὲ δευτέρων οὐσιῶν, τὸ μὲν εἶδος, κατὰ τοῦ ἀτόμου κατηγορεῖται. τὸ δὲ γένος, καὶ κατὰ τοῦ εἴδους, καὶ κατὰ τοῦ ἀτόμου. ὡσαύτως δὲ καὶ αἱ διαφοραί, καὶ κατὰ τῶν εἰδῶν, καὶ κατὰ τῶν ἀτόμων κατηγοροῦν- 2
ται. καὶ τὸν λόγον δὲ ἐπιδέχονται αἱ πρῶται οὐσίαι τὸν τῶν εἰ-
» δῶν, καὶ τὸν τῶν γενῶν, καὶ τὸ εἶδος δὲ τὸν τοῦ γένους. ὅσα γὰρ κατὰ τοῦ
» κατηγορουμένου λέγεται, τοσαῦτα καὶ κατὰ τοῦ ὑποκειμένου
» ῥηθήσεται. ὡσαύτως δέ, καὶ τὸν τῶν διαφορῶν λόγον ἐπιδέχονται τά τε εἴδη καὶ τὰ ἄτομα. συνώνυμα δέ γε ἦν, ὧν τό, τε ὄνο
» μα κοινόν, καὶ ὁ λόγος ὁ αὐτός. ὥστε πάντα τὰ ἀπὸ τῶν οὐσιῶν
» καὶ τῶν διαφορῶν, συνωνύμως λέγεται.

Πᾶσα δὲ οὐσία δοκεῖ τόδε τι σημαίνειν. ἐπὶ μὲν οὖν τῶν πρώ- 3
των οὐσιῶν ἀναμφισβήτητον καὶ ἀληθές ἐστιν, ὅτι τόδε τι σημαίνει. ἄτομον γὰρ καὶ ἓν ἀριθμῷ τὸ δηλούμενόν ἐστιν. ἐπὶ δὲ τῶν δευτέρων οὐσιῶν φαίνεται μὲν ὁμοίως τῷ σχήματι τῆς προσηγορίας, τόδε τι σημαίνειν, ὅταν εἴπῃ ἄνθρωπος ἢ ζῶον. οὐμὴν γε ἀληθές, ἀλλὰ μᾶλλον ποιόν τι σημαίνει. οὐ γὰρ ἕν ἐστι τὸ ὑποκείμενον, ὥσπερ ἡ πρώτη οὐσία, ἀλλὰ κατὰ πολλῶν ὁ ἄνθρωπος λέγεται καὶ τὸ ζῶον. οὐχ ἁπλῶς δὲ ποιόν τι σημαίνει, ὥσπερ τὸ λευκόν. οὐδὲν γὰρ ἄλλο σημαίνει τὸ λευκόν, 4

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.1.4

ἀλλ' ἢ ποιόν. τὸ δὲ εἶδος καὶ τὸ γένος, περὶ οὐσίαν τὸ ποιὸν ἀφο-
ρίζει. ποιὰν γάρ τινα οὐσίαν σημαίνει. ἐπὶ πλέον δὲ τῷ γένει
ἢ τῷ εἴδει τὸν ἀφορισμὸν ποιεῖται. ὁ γὰρ ζῷον εἰπὼν, ἐπὶ πλέον
» περιλαμβάνει ἢ ὁ τὸν ἄνθρωπον. Ὑπάρχει δὲ ταῖς οὐσίαις,
» καὶ τὸ μηδὲν αὐταῖς ἐναντίον εἶναι. τῇ γὰρ πρώτῃ οὐσίᾳ τί
ἂν εἴη ἐναντίον, οἷον τῷ τινὶ ἀνθρώπῳ, ἢ τῷ τινὶ ζώῳ; οὐδὲν
γάρ ἐστιν ἐναντίον, οὐδέγε τῷ ἀνθρώπῳ, ἢ τῷ ζώῳ οὐδέν. οὐκ
1 ἴδιον δὲ τῆς οὐσίας τοῦτό ἐστιν, ἀλλὰ καὶ ἐπ' ἄλλων πολλῶν,
οἷον ἐπὶ τοῦ ποσοῦ. τῷ γὰρ διπήχει ἢ τῷ τριπήχει οὐδέν ἐστιν
ἐναντίον, οὐδέγε τοῖς δέκα, οὐδὲ τῶν τοιούτων οὐδενί. εἰ μή τις
» τὸ πολὺ τῷ ὀλίγῳ φαίη ἐναντίον εἶναι, ἢ τὸ μέγα τῷ μικρῷ.
» τῶν δὲ ἀφωρισμένων ποσῶν, οὐδὲν ἐστὶν ἐναντίον οὐδενί.
» Δοκεῖ δὲ ἡ οὐσία μὴ ἐπιδέχεσθαι τὸ μᾶλλον καὶ τὸ ἧττον. λέγω
δὲ, οὐχ ὅτι οὐσία οὐσίας οὐκ ἔστι μᾶλλον καὶ ἧττον οὐσία· τοῦτο
μὲν γὰρ εἴρηται ὅτι ἐστὶν, ἀλλ' ὅτι ἑκάστη οὐσία τοῦθ' ὅπερ ἐστὶν,
2 οὐ λέγεται μᾶλλον καὶ ἧττον. οἷον εἰ ἔστιν ἡ αὐτὴ οὐσία ἄνθρω-
πος, οὐκ ἔσται μᾶλλον καὶ ἧττον ἄνθρωπος. οὔτε αὐτὸς ἑαυ-
τοῦ, οὔτε ἕτερος ἑτέρου. οὐ γάρ ἐστιν ἕτερος ἑτέρου μᾶλλον
ἄνθρωπος. ὥσπερ τὸ λευκόν ἐστιν ἕτερον ἑτέρου μᾶλλον καὶ
ἧττον λευκόν. καὶ καλὸν ἕτερον ἑτέρου μᾶλλον καὶ ἧττον
καλόν. καὶ αὐτὸ δὲ ἑαυτοῦ μᾶλλον καὶ ἧττον λέγεται. οἷον
τὸ σῶμα λευκὸν ὂν, μᾶλλον λευκὸν λέγεται νῦν ἢ πρότερον.
καὶ θερμὸν ὂν, μᾶλλον θερμὸν καὶ ἧττον λέγεται. ἡ δέγε οὐ-
3 σία, οὐδὲν μᾶλλον οὐσία λέγεται, οὐδὲ ἧττον. οὐδὲ γὰρ ὁ ἄν-
θρωπος, μᾶλλον νῦν ἄνθρωπος ἢ πρότερον λέγεται. οὐδέγε
τῶν ἄλλων οὐδὲν, ὅσα ἐστὶν οὐσία. ὥστε οὐκ ἂν ἐπιδέχοιτο ἡ οὐ-
σία τὸ μᾶλλον καὶ τὸ ἧττον.
» Μάλιστα δὲ ἴδιον τῆς οὐσίας δοκεῖ εἶναι τὸ ταυτὸν καὶ ἓν ἀριθ-
» μῷ ὂν τῶν ἐναντίων εἶναι δεκτικόν. οἷον ἐπὶ μὲν τῶν ἄλλων οὐ-
δὲν ἂν ἔχοι τις τὸ τοιοῦτον προενεγκεῖν, ὅσα μή ἐστιν οὐσία. ὃ ἓν
ἀριθμῷ ὂν δεκτικὸν τῶν ἐναντίων ἐστίν. οἷον τὸ χρῶμα ὅ ἐστιν
4 ἓν καὶ ταυτὸν τῷ ἀριθμῷ, οὐ λέγεται λευκὸν καὶ μέλαν.

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.1.4

οὐδὲ ἡ αὐτὴ πρᾶξις καὶ μία τῷ ἀριθμῷ φαύλη καὶ σπου-
δαία. ὡσαύτως δὲ καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων, ὅσα μὴ ἔστιν οὐσία. ἡ
δέγε οὐσία ἓν καὶ ταυτὸν τῷ ἀριθμῷ ὂν, δεκτικὴ τῶν ἐναντίων
ἐστίν. οἷον ὁ τὶς ἄνθρωπος εἷς καὶ ὁ αὐτὸς ὢν, ὁτὲ μὲν λευκὸς,
ὁτὲ δὲ μέλας γίνεται, καὶ θερμὸς, καὶ ψυχρὸς, καὶ φαῦλος,
καὶ σπουδαῖος. ἐπὶ δὲ τῶν ἄλλων οὐδενὸς φαίνεται τὸ τοιοῦ-
τον. εἰ μὴ ἄρα τις ἐνίσταιτο, τὸν λόγον καὶ τὴν δόξαν φάσκων
τῶν ἐναντίων εἶναι δεκτικά. ὁ γὰρ αὐτὸς λόγος, ἀληθής τε 1
καὶ ψευδὴς δοκεῖ εἶναι. οἷον εἰ ἀληθὴς εἴη ὁ λόγος τὸ καθῆ-
σθαί τινα, ἀναστάντος αὐτοῦ, ὁ αὐτὸς οὗτος λόγος ψευδὴς ἔσται.
ὡσαύτως δὲ καὶ ἐπὶ τῆς δόξης. ἂν γάρ τις ἀληθῶς δοξάζῃ τὸ
καθῆσθαί τινα, ἀναστάντος αὐτοῦ ψευδῶς δοξάσει τὴν αὐτὴν
περὶ αὐτοῦ δόξαν ἔχων. εἰ δέ τις καὶ τοῦτο παραδέχοιτο, ἀλλὰ
τῷ γε τρόπῳ διαφέρει. τὰ μὲν γὰρ ἐπὶ τῶν οὐσιῶν, αὐτὰ με-
ταβάλλοντα τῶν ἐναντίων δεκτικά εἰσι. ψυχρὸν γὰρ ἐκ θερ-
μοῦ γινόμενον, μεταβάλλει. ἠλλοίωται γὰρ καὶ μέλαν ἐκ λευ- 2
κοῦ, καὶ σπουδαῖον ἐκ φαύλου. ὡσαύτως δὲ καὶ ἐπὶ τῶν ἄλ-
λων ἕκαστον αὐτῶν μεταβολὴν δεχόμενον, τῶν ἐναντίων δεκτι-
κόν ἐστιν. ὁ δέγε λόγος καὶ ἡ δόξα αὐτὰ μὲν ἀκίνητα πάντη
διαμένει. τοῦ δὲ πράγματος κινουμένου, τὰ ἐναντία περὶ αὐ-
τὰ γίνεται. ὁ μὲν γὰρ λόγος διαμένει ὁ αὐτὸς τὸ καθῆσθαί τι-
να. τοῦ δὲ πράγματος κινηθέντος, ὅτε μὲν ἀληθὴς, ὅτε δὲ ψευ-
δὴς λέγεται. ὡσαύτως δὲ καὶ ἐπὶ τῆς δόξης. ὥστε τῷ γε τρό-
πῳ ἴδιον ἂν εἴη τῆς οὐσίας, τὸ κατὰ τὴν αὐτῆς μεταβολὴν, 3
δεκτικὴν τῶν ἐναντίων εἶναι. εἰ δέ τις καὶ ταῦτα παραδέχοιτο,
τὸν λόγον καὶ τὴν δόξαν δεκτικὰ τῶν ἐναντίων εἶναι. οὐκ ἔστιν
ἀληθὲς τοῦτο. ὁ γὰρ λόγος καὶ ἡ δόξα, οὐ τῷ αὐτὰ δέχεσθαί τι,
τῶν ἐναντίων εἶναι δεκτικὰ λέγεται, ἀλλὰ τῷ περὶ ἕτερόν τι
τὸ πάθος γεγενῆσθαι. τῷ γὰρ τὸ πρᾶγμα εἶναι ἢ μὴ εἶναι, τούτῳ
καὶ ὁ λόγος ἀληθὴς ἢ ψευδὴς εἶναι λέγεται, οὐ τῷ αὐτὸς δεκτι-
κὸς εἶναι τῶν ἐναντίων. ἁπλῶς γὰρ ὑπ' οὐδενὸς οὔτε ὁ λόγος
κινεῖται, οὔτε ἡ δόξα. ὥστε οὐκ ἂν εἴη δεκτικὰ τῶν ἐναντίων, 4

μηδενὸς ἐναντίου ἐν αὐτοῖς γινομένου πάθους. ἡ δέ γε οὐσία,
τῷ αὐτὴν τὰ ἐναντία δέχεσθαι, τούτῳ δεκτικὴ τῶν ἐναντίων
εἶναι λέγεται. νόσον γὰρ καὶ ὑγίειαν δέχεται, καὶ λευκότητα
καὶ μελανίαν. καὶ ἕκαστον τῶν τοιούτων αὐτὴ δεχομένη, τῶν ἐναν-
τίων εἶναι δεκτικὴ λέγεται. ὥστε ἴδιον ἂν οὐσίας εἴη τὸ ταυ-
τὸν, καὶ ἓν ἀριθμῷ ὂν, κατὰ τὴν ἑαυτῆς μεταβολὴν δεκτι-
κὴν τῶν ἐναντίων εἶναι. περὶ μὲν οὖν οὐσίας τοσαῦτα εἰρήσθω.

1 Περὶ ποσοῦ.

Τοῦ δὲ ποσοῦ, τὸ μέν ἐστι διωρισμένον, τὸ δὲ συνεχές. καὶ τὸ
μὲν ἐκ θέσιν ἐχόντων πρὸς ἄλληλα, τῶν ἐν αὐτοῖς μορίων συ-
νέστηκε. τὸ δὲ, ἐξ οὐκ ἐχόντων θέσιν. ἔστι δὲ διωρισμένον μὲν,
οἷον ἀριθμὸς καὶ λόγος. συνεχὲς δὲ, οἷον γραμμὴ, ἐπιφάνεια,
σῶμα. ἔτι δὲ παρὰ ταῦτα, τόπος καὶ χρόνος. τῶν μὲν γὰρ τοῦ
ἀριθμοῦ μορίων οὐδείς ἐστι κοινὸς ὅρος, πρὸς ὃν συνάπτει τὰ
μόρια αὐτοῦ. οἷον τὰ πέντε εἰ ἔστι τῶν δέκα μόριον, πρὸς οὐ-
2 δένα κοινὸν ὅρον συνάπτει, τὰ πέντε καὶ τὰ πέντε, ἀλλὰ διώ-
ρισται. καὶ τὰ τρία γε καὶ τὰ ἑπτὰ πρὸς οὐδένα κοινὸν ὅρον συ-
νάπτει. οὐδ' ὅλως ἂν ἔχοις ἐπ' ἀριθμοῦ κοινὸν ὅρον λαβεῖν τῶν
μορίων, ἀλλὰ διώρισται. ὥστε, ὁ μὲν ἀριθμὸς τῶν διωρισμέ-
νων ἐστίν. ὡσαύτως δὲ καὶ ὁ λόγος. ὅτι μὲν γάρ ἐστι ποσὸν ὁ
λόγος, φανερόν. καταμετρεῖται γὰρ συλλαβῇ βραχείᾳ καὶ μα-
κρᾷ. λέγω δὲ τὸν μετὰ φωνῆς λόγον γινόμενον. πρὸς οὐδένα
γὰρ κοινὸν ὅρον αὐτοῦ τὰ μόρια συνάπτει. οὐ γάρ ἐστι κοινὸς
3 ὅρος, πρὸς ὃν αἱ συλλαβαὶ συνάπτουσιν, ἀλλ' ἑκάστη διώρισται
αὐτὴ καθ' αὑτήν. ἡ δὲ γραμμὴ συνεχής ἐστιν. ἔστι γὰρ κοινὸν
ὅρον λαβεῖν στιγμὴν, πρὸς ὃν τὰ μόρια αὐτῆς συνάπτει, καὶ τῆς
ἐπιφανείας γραμμήν. τὰ γὰρ τοῦ ἐπιπέδου μόρια πρός τινα
κοινὸν ὅρον συνάπτει. ὡσαύτως δὲ καὶ ἐπὶ τοῦ σώματος ἔχοις
ἂν λαβεῖν κοινὸν ὅρον, γραμμὴν, ἢ ἐπιφάνειαν, πρὸς ἣν τὰ τοῦ
σώματος μόρια συνάπτει. ἔστι δὲ καὶ ὁ χρόνος καὶ ὁ τόπος τῶν
τοιούτων. ὁ γὰρ νῦν χρόνος συνάπτει πρός τε τὸν παρεληλυθό-
4 τα καὶ πρὸς τὸν μέλλοντα. πάλιν ὁ τόπος τῶν συνεχῶν ἐστι,

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.1.4

τόπον γάρ τινα τὰ τοῦ σώματος μόρια κατέχει, ἃ πρός τινα
κοινὸν ὅρον συνάπτει. οὐκοῦν καὶ τὰ τοῦ τόπου μόρια, ἃ κατέ-
χει ἕκαστον τῶν τοῦ σώματος μορίων, πρὸς τὸν αὐτὸν ὅρον συνά-
πτει, πρὸς ὃν καὶ τὰ τοῦ σώματος μόρια. ὥστε συνεχὴς ἂν εἴη
καὶ ὁ τόπος. πρὸς γὰρ ἕνα κοινὸν ὅρον αὑτοῦ τὰ μόρια συνάπτει.

Ἔτι τὰ μὲν ἐκ, θέσιν ἐχόντων πρὸς ἄλληλα τῶν ἐν αὐτοῖς
μορίων συνέστηκε. τὰ δὲ ἐξ οὐκ ἐχόντων θέσιν. οἷον τὰ μὲν τῆς
γραμμῆς μόρια, θέσιν ἔχει πρὸς ἄλληλα. ἕκαστον γὰρ αὐτῶν 1
κεῖταί που. καὶ ἔχοις ἂν διαλαβεῖν καὶ ἀποδοῦναι, ποῦ ἕκαστον
κεῖται ἐν τῷ ἐπιπέδῳ, καὶ πρὸς ποῖον μόριον τῶν λοιπῶν
συνάπτει. ὡσαύτως δὲ καὶ τὰ τοῦ ἐπιπέδου μόρια θέσιν ἔχει
τινά. ὁμοίως γὰρ ἂν ἀποδοθείη ἕκαστον ποῦ κεῖται, καὶ ποῖα συ-
νάπτει πρὸς ἄλληλα. καὶ τὰ τοῦ στερεοῦ δὲ ὡσαύτως. καὶ τὰ τοῦ
τόπου. ἐπὶ δέ γε τοῦ ἀριθμοῦ οὐκ ἂν ἔχοι τις ἐπιδεῖξαι, ὡς τὰ
μόρια αὐτοῦ θέσιν τινὰ ἔχει πρὸς ἄλληλα, ἢ κεῖταί που, ἢ
ποῖά γε πρὸς ἄλληλα συνάπτει τῶν μορίων. οὐδὲ τὰ τοῦ χρόνου. 2
ὑπομένει γὰρ οὐδὲν τῶν τοῦ χρόνου μορίων. ὃ δὲ μή ἐστιν ὑπομένον,
πῶς ἂν τοῦτο θέσιν τινὰ ἔχοι; ἀλλὰ μᾶλλον τάξιν τινὰ εἴποις
ἂν ἔχειν, τῷ τὸ μὲν πρότερον εἶναι τοῦ χρόνου, τὸ δὲ ὕστερον. καὶ ἐπὶ
τοῦ ἀριθμοῦ δὲ ὁμοίως, τῷ τὸ ἓν πρότερον ἀριθμεῖσθαι τῶν δύο, καὶ
τὰ δύο τῶν τριῶν, καὶ οὕτω τάξιν τινὰ ἂν ἔχοι, θέσιν δὲ οὐ πάνυ λά-
βοις ἄν. καὶ ὁ λόγος δὲ ὡσαύτως. οὐδὲν γὰρ ὑπομένει τῶν μορίων.
ἀλλ᾽ εἴρηταί τε, καὶ οὐκ ἔστιν ἔτι τοῦτο λαβεῖν. ὥστε οὐκ ἂν εἴη θέ-
σις τῶν μορίων αὐτοῦ, εἴγε μηδὲν ὑπομένει. τὰ μὲν οὖν, ἐκ, θέ- 3
σιν ἐχόντων συνέστηκε τῶν μορίων. τὰ δὲ, ἐξ οὐκ ἐχόντων θέσιν.
Κυρίως δὲ ποσὰ, ταῦτα λέγεται μόνα τὰ εἰρημένα. τὰ δὲ ἄλ-
λα πάντα κατὰ συμβεβηκός. εἰς ταῦτα γὰρ ἀποβλέποντες,
καὶ τὰ ἄλλα ποσὰ λέγομεν, οἷον πολὺ τὸ λευκὸν λέγεται, τῷ γε
τὴν ἐπιφάνειαν πολλὴν εἶναι. καὶ ἡ πρᾶξις μακρὰ, τῷ γε τὸν
χρόνον πολὺν εἶναι. καὶ ἡ κίνησις πολλή. οὐ γὰρ καθ᾽ αὑτὸ ἕκα-
στον τούτων ποσὸν λέγεται. οἷον ἐὰν ἀποδιδῷ τις, πόση τις ἡ
πρᾶξίς ἐστι, τῷ χρόνῳ ὁριεῖ ἐνιαυσιαίαν ἢ οὕτω πως ἀποδι- 4

δοὺς. καὶ τὸ λευκὸν, ποσόν τι ἀποδιδοὺς, τῇ ἐπιφανείᾳ ἐρεῖ. ὅση
γὰρ ἂν ἡ ἐπιφάνεια ᾖ, τοσοῦτον καὶ τὸ λευκὸν φήσειεν εἶναι. ὥστε
μόνα κυρίως ποσὰ καθ' αὑτὰ λέγεται τὰ εἰρημένα. τῶν δὲ ἄλ
λων οὐδὲν αὐτὸ καθ' αὑτὸ, ἀλλ' ἢ ἄρα κατὰ συμβεβηκός.

Ἔτι τῷ ποσῷ οὐδέν ἐστιν ἐναντίον, ἐπὶ μὲν τῶν ἀφωρισμένων
φανερὸν, ὅτι οὐδέν ἐστιν ἐναντίον. οἷον τῷ διπήχει, ἢ τῷ τριπήχει, ἢ τῇ
ἐπιφανείᾳ, ἢ τῶν τοιούτων τινί. οὐδὲν γάρ ἐστιν αὐτοῖς ἐναντίον, εἰ
1 μὴ ἄρα τὸ πολὺ τῷ ὀλίγῳ φαίη τις εἶναι ἐναντίον, ἢ τὸ μέγα τῷ
μικρῷ. τούτων δὲ οὐδέν ἐστι ποσὸν, ἀλλὰ μᾶλλον τῶν πρός τι. οὐδὲν
γὰρ αὐτὸ καθ' αὑτὸ μέγα λέγεται ἢ μικρὸν, ἀλλὰ τῷ πρὸς ἕτε-
ρον ἀναφέρεσθαι. οἷον ὄρος μὲν μικρὸν λέγεται, κέγχρος δὲ
μεγάλη, τῷ τὴν μὲν, τῶν ὁμογενῶν μείζονα εἶναι. τὸ δὲ, ἔλαττον τῶν
ὁμογενῶν. οὐκοῦν πρὸς ἕτερόν ἡ ἀναφορά, ἐπεὶ εἴγε καθ' αὑ
τὸ μικρὸν ἢ μέγα λέγοιτο, οὐκ ἄν ποτε τὸ μὲν ὄρος μικρὸν ἐ-
λέγετο, ἡ δὲ κέγχρος μεγάλη. πάλιν ἐν μὲν τῇ κώμῃ φαμὲν
2 πολλοὺς ἀνθρώπους εἶναι, ἐν ἀθήναις δὲ ὀλίγους, πολλαπλα
σίους αὐτῶν ὄντας. καὶ ἐν μὲν τῇ οἰκίᾳ πολλοὺς, ἐν δὲ τῷ θεάτρῳ
ὀλίγους, πολλῷ πλείους αὐτῶν ὄντας. ἔτι τὸ μὲν δίπηχυ καὶ
τρίπηχυ, καὶ ἕκαστον τῶν τοιούτων ποσὸν σημαίνει. τὸ δὲ μέγα ἢ μι
κρὸν οὐ σημαίνει ποσὸν, ἀλλὰ μᾶλλον πρός τι. πρὸς γὰρ ἕτε-
ρον θεωρεῖται καὶ τὸ μέγα, καὶ τὸ μικρόν. ὥστε φανερὸν, ὅτι αὐ
τὰ τῶν πρός τι ἐστί. ἔτι ἐάν τε τιθῇ τις ποσὰ εἶναι τὰ τοιαῦτα, ἐάν
τε μὴ τιθῇ, οὐκ ἔστιν ἐν αὐτοῖς ἐναντίον οὐδέν. ὃ γὰρ μή ἐστιν αὐ
3 τὸ καθ' αὑτὸ λαβεῖν, ἀλλὰ πρὸς ἕτερον ἀναφέρεται, πῶς ἂν
εἴη τούτῳ τι ἐναντίον; ἔτι εἰ ἔσται τὸ μέγα καὶ τὸ μικρὸν ἐναν-
τία, συμβήσεται τὸ αὐτὸ ἅμα τὰ ἐναντία ἐπιδέχεσθαι, καὶ αὐ
τὰ ἑαυτοῖς εἶναι ἐναντία. συμβαίνει γὰρ τὸ αὐτὸ ἅμα μέγα τε
καὶ μικρὸν εἶναι. ἔστι γὰρ πρὸς μὲν τοῦτο μικρὸν, πρὸς ἕτερον
δὲ γε τὸ αὐτὸ τοῦτο μέγα. ὥστε τὸ αὐτὸ καὶ μικρὸν καὶ μέγα
κατὰ τὸν αὐτὸν χρόνον εἶναι συμβαίνει, ὥστε ἅμα τὰ ἐναν-
» τία ἐπιδέχεσθαι. ἀλλ' οὐδὲν δοκεῖ ἅμα τὰ ἐναντία ἐπιδέχεσθαι,
4 οἷον ἐπὶ τῆς οὐσίας. δεκτικὴ μὲν γὰρ τῶν ἐναντίων δοκεῖ εἶναι.

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.1.4

ἀλλ' οὔτις ἅμα νοσεῖ καὶ ὑγιαίνει. οὐδὲ λευκὸν καὶ μέλαν ἐστὶν
ἅμα. οὐδὲ τῶν ἄλλων οὐδέν, ὃ ἅμα τὰ ἐναντία ἐπιδέχεται. καὶ
αὐτὰ δὲ ἑαυτοῖς συμβαίνει ἐναντία εἶναι. εἰ γάρ ἐστι τὸ μέγα
τῷ μικρῷ ἐναντίον, τὸ αὐτὸ ἐστὶν ἅμα καὶ μέγα καὶ μικρόν. καὶ
» αὐτὸ ἑαυτῷ ἂν εἴη ἐναντίον. ἀλλὰ τῶν ἀδυνάτων ἐστὶν αὐτὸ
» ἑαυτῷ τι εἶναι ἐναντίον. οὐκ ἔστιν ἄρα τὸ μέγα τῷ μικρῷ ἐναν-
τίον, οὐδὲ τὸ πολὺ τῷ ὀλίγῳ. ὥστε εἰ μὴ καὶ τῶν πρός τι ταῦ-
τά τις ἐρεῖ, ἀλλὰ τοῦ ποσοῦ, οὐδὲν ἐναντίον ἕξει. μάλιστα δὲ 1
ἡ ἐναντιότης τοῦ ποσοῦ, περὶ τὸν τόπον δοκεῖ ὑπάρχειν. τὸ γὰρ
ἄνω τῷ κάτω ἐναντίον τιθέασιν, τὴν πρὸς τὸ μέσον χώραν
κάτω λέγοντες, διὰ τὸ πλείστην διάστασιν τοῦ μέσου πρὸς τὰ
πέρατα τοῦ κόσμου εἶναι. ἐοίκασι δὲ καὶ τὸν τῶν ἄλλων ἐναντίων
» ὁρισμὸν ἀπὸ τούτων ἐπιφέρειν. τὰ γὰρ πλεῖστον ἀπ' ἀλλήλων
» διεστηκότα τῶν ἐν τῷ αὐτῷ γένει, ἐναντία ὁρίζονται. Οὐ δο-
κεῖ δὲ τὸ ποσὸν ἐπιδέχεσθαι τὸ μᾶλλον καὶ τὸ ἧττον, οἷον τὸ δί-
πηχυ. οὐ γάρ ἐστιν ἕτερον ἑτέρου μᾶλλον δίπηχυ. οὐδ' ἐπὶ τοῦ 2
ἀριθμοῦ, οἷον τὰ τρία τῶν πέντε, οὐδὲν μᾶλλον πέντε ἢ τρία λέ-
γεται. οὐδὲ τὰ πέντε τῶν τριῶν. οὐδέγε ὁ χρόνος ἕτερος ἑτέρου
μᾶλλον χρόνος λέγεται. οὐδὲ ἐπὶ τῶν εἰρημένων ὅλως οὐδε-
νὸς τὸ μᾶλλον καὶ τὸ ἧττον λέγεται. ὥστε τὸ ποσὸν, οὐκ ἐπιδέ-
χεται τὸ μᾶλλον καὶ τὸ ἧττον. Ἴδιον δὲ μάλιστα τοῦ ποσοῦ, τὸ
ἴσον τε καὶ ἄνισον λέγεσθαι. ἕκαστον γὰρ τῶν εἰρημένων πο-
σῶν, ἴσον τε καὶ ἄνισον λέγεται. οἷον σῶμα, ἴσον τε καὶ ἄνισον
λέγεται. καὶ ἀριθμὸς καὶ χρόνος ἴσος καὶ ἄνισος λέγεται. 3
ὡσαύτως δὲ καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων τῶν ῥηθέντων, ἕκαστον ἴσον τε
καὶ ἄνισον λέγεται. τῶν δὲ λοιπῶν, ὅσα μή ἐστι ποσά, οὐ πά-
νυ ἂν δόξειεν ἴσον τε καὶ ἄνισον λέγεσθαι. οἷον ἡ διάθεσις ἴση
τε καὶ ἄνισος οὐ πάνυ λέγεται, ἀλλὰ μᾶλλον ὁμοία καὶ ἀνό-
μοια. καὶ τὸ λευκὸν ἴσον τε καὶ ἄνισον οὐ πάνυ, ἀλλ' ὅμοιον ἢ
ἀνόμοιον. ὥστε τοῦ ποσοῦ μάλιστα ἂν εἴη ἴδιον, τὸ ἴσον τε καὶ
ἄνισον λέγεσθαι.

4

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.1.4

Περὶ τῶν πρός τι.

Πρός τι δὲ τὰ τοιαῦτα λέγεται, ὅσα αὐτὰ ἅπερ ἐστὶν, ἑτέ-
ρων εἶναι λέγεται, ἢ ὁπωσοῦν ἄλλως πρὸς ἕτερον. οἷον τὸ μεῖ-
ζον, τοῦθ' ὅπερ ἐστὶν ἑτέρου λέγεται. τινὸς γὰρ μεῖζον λέγεται.
καὶ τὸ διπλάσιον τοῦθ' ὅπερ ἐστὶν ἑτέρου λέγεται. τινὸς γὰρ
διπλάσιον λέγεται. ὡσαύτως δὲ, καὶ ὅσα ἄλλα τοιαῦτα. ἔστι
δὲ καὶ τὰ τοιάδε τῶν πρός τι, οἷον ἕξις, διάθεσις, ἐπιστήμη, θέσις.
1 πάντα γὰρ τὰ εἰρημένα αὐτὰ, ἅπερ ἐστὶν ἑτέρων εἶναι λέγεται,
ἢ ὁπωσοῦν ἄλλως πρὸς ἕτερον, καὶ οὐκ ἄλλό τι. ἡ γὰρ ἕξις,
τινὸς ἕξις εἶναι λέγεται. καὶ ἡ ἐπιστήμη, τινὸς ἐπιστήμη. καὶ
ἡ θέσις, τινὸς θέσις. καὶ τ' ἄλλα δὲ ὡσαύτως. πρός τι οὖν ἐστὶν,
ὅσα αὐτὰ ἅπερ ἐστὶν, ἑτέρων εἶναι λέγεται, ἢ ὁπωσοῦν ἄλλως
πρὸς ἕτερον. οἷον ὄρος μέγα λέγεται πρὸς ἕτερον. πρός τι
γὰρ μέγα λέγεται τὸ ὄρος. καὶ τὸ ὅμοιον, τινὶ ὅμοιον λέγε-
ται. καὶ τ' ἄλλα δὲ τὰ τοιαῦτα, ὡσαύτως πρός τι λέγεται.
2 Ἔστι δὲ καὶ ἡ ἀνάκλισις καὶ ἡ στάσις καὶ ἡ καθέδρα, θέσεις τι-
νές. αἱ δὲ θέσεις, τῶν πρός τι. τὸ δὲ ἀνακεῖσθαι ἢ ἑστάναι ἢ κα-
θῆσθαι, αὐτὰ μὲν οὐκ εἰσὶ θέσεις, παρωνύμως δὲ ἀπὸ τῶν εἰρη-
μένων θέσεων λέγονται. ὑπάρχει δὲ καὶ ἐναντιότης ἐν τοῖς
πρός τι, οἷον ἀρετὴ κακίᾳ ἐναντίον, ἑκάτερον ὂν τῶν πρός τι.
» καὶ ἐπιστήμη ἀγνοίᾳ. οὐ πᾶσι δὲ τοῖς πρός τι ὑπάρχει τὰ ἐναν-
» τία. τῷ γὰρ διπλασίῳ, οὐδέν ἐστιν ἐναντίον. οὐ δὲ τῷ τριπλα-
σίῳ, οὐ δὲ τῶν τοιούτων οὐδενί. δοκεῖ δὲ καὶ τὸ μᾶλλον καὶ τὸ
3 ἧττον ἐπιδέχεσθαι τὰ πρός τι. ὅμοιον γὰρ καὶ ἀνόμοιον μᾶλ-
λον καὶ ἧττον λέγεται, καὶ ἴσον καὶ ἄνισον μᾶλλον καὶ ἧττον
λέγεται, ἑκάτερον αὐτῶν πρός τι ὄν. τό, τε γὰρ ὅμοιον, τινὶ
ὅμοιον λέγεται, καὶ τὸ ἄνισον, τινὶ ἄνισον. οὐ πάντα δὲ τὰ
πρός τι ἐπιδέχεται τὸ μᾶλλον καὶ τὸ ἧττον. τὸ γὰρ διπλά-
σιον, οὐ λέγεται μᾶλλον καὶ ἧττον διπλάσιον, οὐδὲ τῶν τοιού-
των οὐδέν. Πάντα δὲ τὰ πρός τι πρὸς ἀντιστρέφοντα λέ-
γεται, οἷον ὁ δοῦλος δεσπότου δοῦλος, καὶ ὁ δεσπότης δού-
4 λου δεσπότης λέγεται εἶναι. καὶ τὸ διπλάσιον ἡμίσεος δι-

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.1.4

πλάσιον, καὶ τὸ ἥμισυ διπλασίου ἥμισυ. καὶ τὸ μεῖζον ἐλάτ-
τονος μεῖζον, καὶ τὸ ἔλαττον μείζονος ἔλαττον. ὡσαύτως δὲ
καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων, πλὴν τῇ πτώσει ἐνίοτε διοίσει κατὰ τὴν λέ
ξιν. οἷον ἡ ἐπιστήμη ἐπιστητοῦ ἐπιστήμη λέγεται. καὶ τὸ ἐπιστη-
τὸν ἐπιστήμῃ ἐπιστητόν, καὶ ἡ αἴσθησις αἰσθητοῦ αἴσθησις, καὶ τὸ
αἰσθητὸν αἰσθήσει αἰσθητόν. οὐ μὴν ἀλλ' ἐνίοτε οὐ δόξει ἀντι-
στρέφειν, ἐὰν μὴ οἰκείως πρὸς ὃ λέγεται ἀποδοθῇ, ἀλλὰ δια-
μάρτῃ ὁ ἀποδιδούς. οἷον τὸ πτερὸν ἐὰν ἀποδοθῇ ὄρνιθος, οὐκ 1
ἀντιστρέφει ὄρνις πτεροῦ. οὐ γὰρ οἰκείως τὸ πρῶτον ἀποδέδοται
πτερὸν ὄρνιθος. οὐ γὰρ ᾗ ὄρνις, ταύτῃ τὸ πτερὸν αὐτῆς λέγεται,
ἀλλ' ᾗ πτερωτόν ἐστιν. πολλῶν γὰρ καὶ ἄλλων πτερά ἐστιν, ἃ οὐκ
εἰσὶν ὄρνιθες. ὥστε ἂν ἀποδοθῇ οἰκείως καὶ ἀντιστρέφει. οἷον τὸ
πτερὸν πτερωτοῦ πτερόν, καὶ τὸ πτερωτὸν πτερῷ πτερωτόν.
Ἐνίοτε δὲ καὶ ὀνοματοποιεῖν ἴσως ἀναγκαῖον, ἐὰν μὴ κείμενον
ᾖ ὄνομα, πρὸς ὃ οἰκείως ἀποδοθείη. οἷον τὸ πηδάλιον τοῦ πλοίου
ἐὰν ἀποδοθῇ, οὐκ οἰκεία ἡ ἀπόδοσις γίνεται. οὐ γὰρ ᾗ πλοῖον, 2
ταύτῃ αὐτοῦ τὸ πηδάλιον λέγεται. ἔστι γὰρ πλοῖα, ὧν οὐκ ἔστι πη
δάλια. διὸ οὐκ ἀντιστρέφει. τὸ γὰρ πλοῖον οὐ λέγεται πηδαλίου
πλοῖον, ἀλλ' ἴσως οἰκειοτέρα ἂν εἴη ἀπόδοσις, εἰ οὕτω πως ἀπο
δοθείη τὸ πηδάλιον, πηδαλιωτοῦ πηδάλιον, ἢ ὁπωσοῦν ἄλ-
λως, ὄνομα γὰρ οὐ κεῖται. καὶ ἀντιστρέφει γε, ἐὰν οἰκείως ἀπο
δοθῇ. τὸ γὰρ πηδαλιωτόν, πηδαλίῳ πηδαλιωτόν. ὡσαύτως δὲ
καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων. οἷον ἡ κεφαλή, οἰκειοτέρως ἂν ἀποδοθείη κε-
φαλωτοῦ κεφαλή, ἢ ζῴου ἀποδιδομένη, οὐ γὰρ ᾗ ζῷον, κεφα- 3
λὴν ἔχει. πολλὰ γὰρ τῶν ζῴων κεφαλὴν οὐκ ἔχει. οὕτω δὲ ῥᾷστα
ἂν ἴσως τις λάβοι οἷς μὴ κεῖται ὀνόματα, εἰ ἀπὸ τῶν πρώτων,
καὶ τοῖς πρὸς αὐτὰ ἀντιστρέφουσι τιθείη τὰ ὀνόματα. ὥσπερ
ἐπὶ τῶν προειρημένων, ἀπὸ τοῦ πτεροῦ, τὸ πτερωτόν. καὶ ἀπὸ τοῦ
πηδαλίου τὸ πηδαλιωτόν. πάντα οὖν τὰ πρός τι ἐάν περ οἰ-
κείως ἀποδιδῶται, πρὸς ἀντιστρέφοντα λέγεται. ἐπεὶ ἐάν γε
πρὸς τὸ τυχὸν ἀποδιδῶται, καὶ μὴ πρὸς αὐτὸ ὃ λέγεται, οὐκ
ἀντιστρέφει. λέγω δέ, ὅτι οὐδὲ τῶν ὁμολογουμένως πρὸς ἀν- 4

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.1.4

τιστρέφοντα λεγομένων, καὶ ὀνομάτων αὐτοῖς κειμένων οὐδὲν
ἀντιστρέφει, ἐὰν πρός τι τῶν συμβεβηκότων ἀποδιδῶται, καὶ
μὴ πρὸς αὐτὸ ὃ λέγεται. οἷον ὁ δοῦλος, ἐὰν μὴ δεσπότου ἀπο
δοθῇ, ἀλλὰ ἀνθρώπου ἢ δίποδος, ἢ ὁτουοῦν τῶν τοιούτων, οὐκ ἀν-
τιστρέφει. οὐδὲ γὰρ δυνατὸν λέγειν, ὁ ἄνθρωπος δούλου ἄνθρω
πος, οὐ γὰρ οἰκεία ἡ ἀπόδοσίς ἐστιν. ἔτι ἐὰν μέντοι οἰκείως ἀπο-
δεδομένον ᾖ πρὸς ὃ λέγεται, πάντων περιαιρουμένων τῶν ἄλ-
1 λων, ὅσα συμβεβηκότα ἐστὶ, καταλειπομένου δὲ τούτου μόνου,
πρὸς ὃ ἀπεδόθη, οἰκείως ἀεὶ πρὸς αὐτὸ ῥηθήσεται. οἷον ὁ δοῦλος,
ἐὰν πρὸς τὸν δεσπότην λέγηται, περιαιρουμένων τῶν ἄλλων ἁπάν
των, ὅσα συμβεβηκότα ἐστὶ τῷ δεσπότῃ. οἷον τὸ δίποδι εἶναι, καὶ τὸ ἐπι
στήμης δεκτικῷ, καὶ τῷ ἀνθρώπῳ, καταλειπομένου δὲ μόνου τοῦ δε-
σπότην εἶναι, ἀεὶ ὁ δοῦλος πρὸς αὐτὸ ῥηθήσεται. ὁ γὰρ δοῦλος,
δεσπότου δοῦλος λέγεται. ἐὰν δέ γε μὴ οἰκείως ἀποδοθῇ πρὸς
ὁπότερον λέγεται, περιαιρουμένων μὲν τῶν ἄλλων, καταλειπο-
2 μένου δὲ μόνου τοῦ πρὸς ὃ ἀπεδόθη, οὐ ῥηθήσεται πρὸς αὐτό. ἀπο
δεδόσθω γάρ τι ὁ δοῦλος ἀνθρώπου, καὶ τὸ πτερὸν ὄρνιθος. καὶ περιῃρήσθω τοῦ
ἀνθρώπου τὸ δεσπότην αὐτὸν εἶναι. οὐ γὰρ ἔτι δοῦλος πρὸς ἄνθρωπον ῥηθήσε
ται. μὴ γὰρ ὄντος δεσπότου, οὐδὲ δοῦλός ἐστιν. ὡσαύτως καὶ τοῦ
ὄρνιθος, περιῃρήσθω τὸ πτερωτῷ εἶναι, οὐ γάρ τι ἔτι ἔσται τὸ πτερὸν τῶν
πρός τι. μὴ γάρ τι ὄντος πτερωτοῦ, οὐδὲ πτερὸν ἔσται τινός. ὥστε δεῖ
μὲν ἀποδοῦναι πρὸς ὅπερ οἰκείως λέγεται. κἂν μὲν ὄνομα ᾖ κεί
μενον, ῥᾳδία ἡ ἀπόδοσις γίνεται. μὴ ὄντος δὲ, ἀναγκαῖον ἴσως ὀνο
3 ματοποιεῖν. οὕτω δὲ ἀποδιδομένων, φανερὸν ὅτι πάντα τὰ πρὸς
τι πρὸς ἀντιστρέφοντα λέγεται. Δοκεῖ δὲ τὰ πρός τι ἅμα τῇ
φύσει εἶναι, καὶ ἐπὶ μὲν τῶν πλείστων ἀληθές ἐστιν, ἐπ' ἐνίων δὲ οὐκ ἀλη
θές. ἅμα γὰρ διπλάσιόν τέ ἐστι καὶ ἥμισυ. καὶ ἡμίσεος ὄντος,
διπλάσιόν ἐστι, καὶ δεσπότου ὄντος, δοῦλός ἐστι, καὶ δούλου ὄντος
δεσπότης ἐστίν. ὁμοίως δὲ τούτοις καὶ τὰ ἄλλα. καὶ συναναιρεῖ-
ται δὲ ταῦτα ἄλληλα. μὴ γὰρ ὄντος διπλασίου, οὐκ ἔσται ἥμισυ.
καὶ ἡμίσεος μὴ ὄντος, οὐκ ἔσται διπλάσιον. ὡσαύτως δὲ καὶ
4 ἐπὶ τῶν ἄλλων, ὅσα τοιαῦτα. οὐκ ἐπὶ πάντων δὲ τῶν πρός τι

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.1.4

ἀληθὲς δοκεῖ τὸ ἅμα τῇ φύσει εἶναι. τὸ γὰρ ἐπιστητὸν πρότερον ἂν δόξειε τῆς ἐπιστήμης εἶναι, ὡς γὰρ ἐπὶ τὸ πολὺ προϋπαρχόντων τῶν πραγμάτων τὰς ἐπιστήμας λαμβάνομεν. ἐπ' ὀλίγων γὰρ ἂν ἢ ἐπ' οὐδενὸς ἴδοι τις ἂν, ἅμα τῷ ἐπιστητῷ τὴν ἐπιστήμην γινομένην. ἔτι τὸ μὲν ἐπιστητὸν ἀναιρεθὲν συναναιρεῖ τὴν ἐπιστήμην. ἡ δὲ ἐπιστήμη ἐπιστητὸν οὐ συναναιρεῖ. ἐπιστητοῦ γὰρ μὴ ὄντος οὐκ ἔσται ἐπιστήμη. οὐδενὸς γὰρ ἔσται ἐπιστήμη.
ἐπιστήμης δὲ μὴ οὔσης, οὐδὲν κωλύει ἐπιστητὸν εἶναι. οἷον καὶ ὁ 1
τοῦ κύκλου τετραγωνισμός. εἴγε ἐστὶν ἐπιστητὸν, ἐπιστήμη μὲν αὐτοῦ οὐκ ἔστιν οὐδέπω, αὐτὸς δὲ ἐπιστητόν ἐστιν. Ἔτι ζώου μὲν ἀναιρεθέντος, οὐκ ἔσται ἐπιστήμη. τῶν δὲ ἐπιστητῶν πολλὰ ἐνδέχεται εἶναι. ὁμοίως δὲ τούτοις καὶ τὰ ἐπὶ τῆς αἰσθήσεως ἔχει. τὸ γὰρ αἰσθητὸν πρότερον τῆς αἰσθήσεως δοκεῖ εἶναι. τὸ μὲν γὰρ αἰσθητὸν ἀναιρεθὲν συναναιρεῖ τὴν αἴσθησιν, ἡ δὲ αἴσθησις τὸ αἰσθητὸν οὐ συναναιρεῖ, αἱ γὰρ αἰσθήσεις περὶ σῶμα
καὶ ἐν σώματί εἰσιν. αἰσθητοῦ δὲ ἀναιρεθέντος, ἀναιρεῖται καὶ 2
τὸ σῶμα, τῶν γὰρ αἰσθητῶν τὸ σῶμα. σώματος δὲ μὴ ὄντος ἀναιρεῖται καὶ ἡ αἴσθησις. ὥστε συναναιρεῖ τὸ αἰσθητὸν τὴν αἴσθησιν, ἡ δέγε αἴσθησις τὸ αἰσθητὸν οὐ συναναιρεῖ. ζώου γὰρ ἀναιρεθέντος, αἴσθησις μὲν ἀναιρεῖται. αἰσθητὸν δὲ ἔσται σῶμα, οἷον θερμὸν, γλυκὺ, πικρὸν, καὶ τὰ ἄλλα πάντα, ὅσα ἐστὶν αἰσθητά. Ἔτι ἡ μὲν αἴσθησις ἅμα τῷ αἰσθητικῷ γίνεται, ἅμα γὰρ τῷ ζώῳ γίνεται καὶ ἡ αἴσθησις, τὸ δέγε αἰσθητὸν ἐστὶ καὶ πρὸ τοῦ
ζώου ἢ αἴσθησιν εἶναι, πῦρ γὰρ καὶ ὕδωρ καὶ τὰ τοιαῦτα ἐξ ὧν καὶ 3
τὸ ζῶον συνίσταται, ἔστι καὶ πρὸ τοῦ ζώου ὅλως ἢ αἴσθησιν εἶναι. ὥστε πρότερον ἂν τῆς αἰσθήσεως, τὸ αἰσθητὸν εἶναι δόξειεν.

Ἔχει δὲ ἀπορίαν, πότερον οὐδεμία οὐσία τῶν πρός τι λέγεται καθάπερ δοκεῖ, ἢ τοῦτο ἐνδέχεται κατά τινας τῶν δευτέρων οὐσιῶν. ἐπὶ μὲν γὰρ τῶν πρώτων οὐσιῶν ἀληθές ἐστιν. οὔ-
» τε γὰρ τὰ ὅλα οὔτε τὰ μέρη τῶν πρώτων οὐσιῶν πρός τι λέ-
» γεται. ὁ γάρ τις ἄνθρωπος, οὐ λέγεται τινὸς τὶς ἄνθρωπος,
οὐδὲ ὁ τὶς βοῦς, τινὸς τὶς βοῦς. ὡσαύτως δὲ καὶ τὰ μέρη. ἡ γὰρ 4

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.1.4

τὶς χεὶρ, οὐ λέγεται τινὸς τὶς χείρ, ἀλλὰ τινὸς χείρ, καὶ ἡ τὶς
κεφαλὴ οὐ λέγεται τινὸς τὶς κεφαλή, ἀλλὰ τινὸς κεφαλή.
ὡσαύτως δὲ καὶ ἐπὶ τῶν δευτέρων οὐσιῶν, ἐπί γε τῶν πλεί-
στων, οἷον ἄνθρωπος, οὐ λέγεται τινὸς ἄνθρωπος, οὐδὲ ὁ βοῦς,
τινὸς βοῦς. οὐδὲ τὸ ξύλον, τινὸς ξύλον, ἀλλὰ τινὸς κτῆμα λέ-
γεται. ἐπὶ μὲν τῶν τοιούτων, φανερὸν ὅτι οὐκ ἔστι τῶν πρός τι.
ἐπ' ἐνίων δὲ τῶν δευτέρων οὐσιῶν ἔχει ἀμφισβήτησιν, οἷον ἡ κε-
1 φαλὴ τινὸς λέγεται κεφαλὴ, καὶ ἡ χεὶρ, τινὸς λέγεται χεὶρ, καὶ
ἕκαστον τῶν τοιούτων. ὥστε ταῦτα τῶν πρός τι δόξειεν ἂν εἶναι.
Εἰ μὲν οὖν ἱκανῶς ὁ τῶν πρός τι ὁρισμὸς ἀποδέδοται, ἢ τῶν πά-
νυ χαλεπῶν, ἢ τῶν ἀδυνάτων ἐστὶ τὸ δεῖξαι, ὡς οὐδεμία οὐσία
τῶν πρός τι λέγεται. εἰ δὲ μὴ ἱκανῶς, ἀλλ' ἔστι τὰ πρός τι, οἷς
τὸ εἶναι ταυτόν ἐστι τῷ πρός τι πως ἔχειν, ἴσως ἂν ῥηθείη τι πρὸς
ταῦτα. ὁ δὲ πρότερος ὁρισμὸς παρακολουθεῖ μὲν πᾶσι τοῖς
πρός τι. οὐ μήν γε ταυτόν ἐστι, τῷ πρός τι αὐτοῖς εἶναι, τὸ αὐτὰ
2 ἅπερ ἐστὶν, ἑτέρων λέγεσθαι. ἐκ δὲ τούτων δῆλόν ἐστι, ὅτι ἐάν
τις εἰδῇ τι ὡρισμένως τῶν πρός τι, κἀκεῖνο πρὸς ὃ λέγεται ὡ-
ρισμένως εἴσεται. φανερὸν οὖν καὶ ἐξ αὐτῶν ἐστίν. εἰ γὰρ οἶδέ
τις τὸ δέ τι, ὅτι ἐστὶ τῶν πρός τι (ἔστι δὲ τὸ εἶναι τοῖς πρός τι ταυ-
τὸν τῷ πρός τι πως ἔχειν) κἀκεῖνο οἶδε πρὸς ὃ τοῦτο πως ἔχει.
εἰ γὰρ μὴ οἶδεν ὅλως πρὸς ὃ τοῦτο πως ἔχει, οὐδ' εἰ πρός τι τὸ
πως ἔχει, εἴσεται. καὶ ἐπὶ τῶν καθέκαστα δὲ δῆλον τὸ τοιοῦτον,
οἷον τὸ δέ τι εἰ οἶδέ τις ἀφωρισμένως ὅτι ἐστὶ διπλάσιον, καὶ
3 ὅτου διπλάσιον ἐστὶν, εὐθὺς ἀφωρισμένως οἶδεν. εἰ γὰρ μηδε-
νὸς τῶν ἀφωρισμένων οἶδεν αὐτὸ διπλάσιον, οὐδ' εἰ διπλά-
σιόν ἐστιν ὅλως οἶδεν. ὡσαύτως δὲ καὶ τὸ δέ τι, εἰ οἶδεν ὅτι κάλ-
λιόν ἐστι, καὶ ὅτου κάλλιόν ἐστιν εὐθὺς ἀφωρισμένως ἀναγκαῖον
εἰδέναι. διὰ ταῦτα, οὐκ ἀορίστως δὲ τοῦτο εἴσεται, ὅτι τοῦτό ἐστι
χείρονος κάλλιον. ὑπόληψις γὰρ τὸ τοιοῦτον γίνεται, οὐκ ἐπι-
στήμη. οὐ γὰρ ἔτι εἴσεται ἀκριβῶς, ὅτι ἐστὶ χείρονος κάλλιον. εἰ
» γὰρ οὕτως ἔτυχεν, οὐδέν ἐστι χεῖρον αὐτοῦ. ὥστε φανερὸν, ὅτι
4 ἀναγκαῖόν ἐστιν ὃ ἂν εἰδῇ τις τῶν πρός τι ἀφωρισμένως, κἀκεῖ-

νο πρὸς ὃ λέγεται, ἀφωρισμένως ἀναγκαῖον εἰδέναι. τὴν δέ γε
κεφαλὴν καὶ τὴν χεῖρα, καὶ ἕκαστον τῶν τοιούτων, ἅ εἰσιν οὐσίαι,
αὐτὰ μὲν ἅπερ ἐστὶν ὡρισμένως εἰδέναι. πρὸς ὃ δὲ λέγεται οὐκ
ἀναγκαῖον. τίνος γὰρ αὕτη ἡ κεφαλή, καὶ τίνος ἡ χείρ, οὐκ ἔστιν εἰ-
δέναι ὡρισμένως. ὥστε οὐκ ἂν εἴη ταῦτα τῶν πρός τι. εἰ δὲ μή ἐστι
ταῦτα τῶν πρός τι, ἀληθὲς ἂν εἴη λέγειν, ὅτι οὐδεμία οὐσία τῶν
πρός τι ἐστίν. ἴσως δὲ χαλεπὸν καὶ περὶ τῶν τοιούτων σφοδρῶς
ἀποφαίνεσθαι μὴ πολλάκις ἐπεσκεμμένον. τὸ μέντοι διηπο- 1
ρηκέναι περὶ ἑκάστου αὐτῶν, οὐκ ἄχρηστόν ἐστιν.

Περὶ ποιοῦ καὶ ποιότητος.

Ποιότητα δὲ λέγω, καθ' ἣν ποιοί τινες εἶναι λέγονται. ἔστι δὲ
ἡ ποιότης τῶν πλεοναχῶς λεγομένων. ἓν μὲν οὖν εἶδος ποιότητος
ἕξις καὶ διάθεσις λεγέσθωσαν. διαφέρει δὲ ἕξις διαθέσεως, τῷ
χρονιώτερον εἶναι καὶ μονιμώτερον. τοιαῦται δὲ αἵ τε ἐπιστῆ-
μαι, καὶ αἱ ἀρεταί. ἥ τε γὰρ ἐπιστήμη δοκεῖ τῶν παραμονιμωτέ-
ρων εἶναι, καὶ χρονιωτέρων. ἐὰν καὶ μετρίως ἐπιστήμην τις λάβῃ. 2
ἐάν περ μὴ μεγάλη μεταβολὴ γένηται ὑπὸ νόσου, ἢ ἄλλου
τινὸς τοιούτου. ὡσαύτως δὲ καὶ ἡ ἀρετή, οἷον ἡ δικαιοσύνη καὶ ἡ
σωφροσύνη καὶ ἕκαστον τῶν τοιούτων, οὐκ εὐκίνητα δοκεῖ εἶναι, οὐδ'
εὐμετάβλητα. διαθέσεις δὲ λέγονται ἅ ἐστιν εὐκίνητα, καὶ ταχὺ
μεταβάλλοντα. οἷον θερμότης, καὶ κατάψυξις, καὶ νόσος, καὶ
ὑγεία, καὶ ὅσα ἄλλα τοιαῦτα. διάκειται μὲν γάρ πως κατὰ ταύ-
τας ὁ ἄνθρωπος, ταχὺ δὲ μεταβάλλει ἐκ θερμοῦ ψυχρὸς γινόμε-
νος, καὶ ἐκ τοῦ ὑγιαίνειν εἰς τὸ νοσεῖν. ὡσαύτως δὲ καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων. 3
εἰ μή τις καὶ αὐτῶν τούτων τυγχάνει διὰ χρόνου πλῆθος ἤδη
συμπεφυομένη, καὶ ἀκίνητος, ἢ πάνυ δυσκίνητος οὖσα, ἣν ἄν τις
ὡς ἕξιν ἤδη προσαγορεύσει. φανερὸν δέ, ὅτι ταῦτα βούλονται
ἕξεις λέγειν ἅ ἐστι πολυχρονιώτερα καὶ δυσκινητότερα. τοὺς μὲν
γὰρ τῶν ἐπιστημῶν μὴ πάνυ τι κατέχοντας, ἀλλ' εὐκινήτους ὄντας
οὔ φασιν ἕξιν ἔχειν καίτοι διάκεινταί γέ πως κατὰ τὴν ἐπιστή-
μην, ἢ χεῖρον, ἢ βέλτιον. ὥστε διαφέρει ἕξις διαθέσεως, τῷ τὴν
μὲν εὐκίνητον εἶναι, τὴν δὲ πολυχρονιωτέραν καὶ δυσκινητοτέραν. 4

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.1.4

εἰσὶ δὲ αἱ μὲν ἕξεις καὶ διαθέσεις, αἱ δὲ διαθέσεις οὐκ ἐξ ἀνάγκης
ἕξεις. οἱ μὲν γὰρ ἕξεις ἔχοντες, καὶ διάκεινταί γε κατ' αὐτάς. οἱ
δὲ διακείμενοι, οὐ πάντως καὶ ἕξιν ἔχουσιν. Ἕτερον δὲ γένος
ποιότητος, καθ' ὃ πυκτικοὺς ἢ δρομικοὺς ἢ ὑγιεινοὺς ἢ νοσώ-
δεις λέγομεν. καὶ ἁπλῶς, ὅσα κατὰ δύναμιν φυσικὴν ἢ ἀδυ-
ναμίαν λέγεται· οὐ γὰρ τῷ διακεῖσθαί πως ἕκαστον τῶν τοιού-
των λέγεται, ἀλλὰ τῷ δύναμιν ἔχειν φυσικὴν ἢ ἀδυναμίαν
1 τοῦ ποιῆσαί τι ῥᾳδίως ἢ μηδὲν πάσχειν. οἷον πυκτικοὶ ἢ δρομι-
κοὶ λέγονται, οὐ τῷ διακεῖσθαί πως, ἀλλὰ τῷ δύναμιν ἔχειν
φυσικὴν ἢ ἀδυναμίαν τοῦ ποιῆσαί τι ῥᾳδίως. ὑγιεινοὶ δὲ λέγον-
ται, τῷ δύναμιν ἔχειν φυσικὴν τοῦ μηδὲν πάσχειν ὑπὸ τῶν τυ-
χόντων ῥᾳδίως. νοσώδεις δὲ, τῷ ἀδυναμίαν ἔχειν φυσικὴν τοῦ
μηδὲν πάσχειν ῥᾳδίως ὑπὸ τῶν τυχόντων. ὁμοίως δὲ τούτοις,
καὶ τὸ σκληρὸν καὶ τὸ μαλακὸν ἔχει. τὸ μὲν γὰρ σκληρὸν λέγεται,
τῷ δύναμιν ἔχειν τοῦ μὴ ῥᾳδίως διαιρεῖσθαι. τὸ δὲ μαλακὸν, τῷ ἀ-
2 δυναμίαν ἔχειν τοῦ αὐτοῦ τούτου. Τρίτον δὲ γένος ποιότητος,
παθητικαὶ ποιότητες καὶ πάθη. ἔστι δὲ τοιαῦτα, οἷον γλυκύτης
τε καὶ πικρότης, καὶ στρυφνότης, καὶ πάντα τὰ τούτοις συγγενῆ.
ἔτι δὲ, καὶ θερμότης, καὶ ψυχρότης, καὶ λευκότης, καὶ μελανία.
ὅτι μὲν οὖν αὗται παθητικαὶ ποιότητές εἰσι, φανερόν. τὰ γὰρ
δεδεγμένα αὐτὰ ποιὰ λέγεται κατ' αὐτάς. οἷον τὸ μέλι τῷ γλυ-
κύτητα δεδέχθαι, λέγεται γλυκύ. καὶ τὸ σῶμα λευκόν, τῷ λευκό-
τητα δεδέχθαι. ὡσαύτως δὲ καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων. Παθητικαὶ δὲ
3 ποιότητες λέγονται, οὐ τῷ αὐτὰ τὰ δεδεγμένα τὰς ποιότητας,
πεπονθέναι τι. οὔτε γὰρ τὸ μέλι τῷ πεπονθέναι τι λέγεται γλυ-
κύ, οὔτε τῶν ἄλλων τῶν τοιούτων οὐδέν. ὁμοίως δὲ τούτοις καὶ ἡ
θερμότης καὶ ἡ ψυχρότης παθητικαὶ ποιότητες λέγονται, οὐ
τῷ αὐτὰ τὰ δεδεγμένα πεπονθέναι τι. τῷ δὲ κατὰ τὰς αἰσθή-
σεις ἑκάστην τῶν εἰρημένων ποιοτήτων, πάθους εἶναι ποιητικαὶ, πα-
θητικαὶ ποιότητες λέγονται. ἥ τε γὰρ γλυκύτης πάθος τι κατὰ
τὴν γεῦσιν ἐμποιεῖ. καὶ ἡ θερμότης κατὰ τὴν ἁφήν. ὁμοίως δὲ
4 καὶ αἱ ἄλλαι. λευκότης δὲ καὶ μελανία, καὶ αἱ ἄλλαι χροιαί, οὐ τὸν

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.1.4

αὐτὸν τρόπον τοῖς εἰρημένοις παθητικαὶ ποιότητες λέγονται,
ἀλλὰ τῷ αὐτὰς ἀπὸ πάθους γεγονέναι. ὅτι μὲν οὖν γίνονται διὰ
πάθος πολλαὶ μεταβολαὶ χρωμάτων, δῆλον. αἰσχυνθεὶς
γάρ τις, ἐρυθρὸς ἐγένετο. καὶ φοβηθεὶς, ὠχρὸς, καὶ ἕκαστον τῶν
τοιούτων. ὥστε καὶ εἴ τις φύσει τῶν τοιούτων τι συμπτωμά-
των, ἢ παθῶν πέπονθε, τὴν ὁμοίαν χροιὰν εἰκὸς αὐτὸν ἔχειν
ἐστίν. ἥτις γὰρ νῦν ἐν τῷ αἰσχυνθῆναι διάθεσις τῶν περὶ τὸ σῶ-
μα ἐγένετο, καὶ κατὰ φυσικὴν σύστασιν ἡ αὐτὴ γένοιτ' ἂν διάθε 1
σις, ὥστε φύσει καὶ τὴν χροιὰν ὁμοίαν γίνεσθαι. ὅσα μὲν οὖν
τῶν τοιούτων συμπτωμάτων ἀπό τινων παθῶν δυσκινήτων καὶ
παραμονίμων τὴν ἀρχὴν εἴληφε, παθητικαὶ ποιότητες λέ-
γονται. εἴτε γὰρ ἐν τῇ κατὰ φύσιν συστάσει ὠχρότης ἢ μελα-
νία γίνεται, ποιότης λέγεται. ποιοὶ γὰρ κατὰ ταύτας λεγό-
μεθα, εἴτε διὰ νόσον μακρὰν, ἢ διὰ καῦμα τῷ αὐτῷ συμβέβη
κεν ὠχρότης ἢ μελανία, καὶ μὴ ῥᾳδίως ἀποκαθίστανται, ἢ καὶ
διὰ βίου παραμένουσι, παθητικαὶ ποιότητες καὶ αὗται λέγον 2
ται. ὁμοίως γὰρ ποιοὶ κατὰ ταύτας λεγόμεθα. ὅσα δὲ ἀπὸ
ῥᾳδίως διαλυομένων, καὶ ταχὺ ἀποκαθισταμένων γίνεται, πά
θη λέγονται, ποιότητες δὲ, οὔ. οὐ γὰρ λέγονται ποιοί τινες κατ'
αὐτάς. οὔτε γὰρ ὁ ἐρυθριῶν διὰ τὸ αἰσχύνεσθαι λέγεται ἐρυ-
θρίας, οὔτε ὁ ὠχριῶν διὰ τὸ φοβεῖσθαι ὠχρίας, ἀλλὰ μᾶλ
λον τῷ πεπονθέναι τι. ὥστε πάθη μὲν τὰ τοιαῦτα λέγονται,
ποιότητες δὲ, οὔ. ὁμοίως δὲ τούτοις καὶ κατὰ ψυχὴν παθητι
καὶ ποιότητες καὶ πάθη λέγονται. ὅσα τε γὰρ ἐν τῇ γενέσει 3
εὐθὺς ἀπό τινων παθῶν δυσκινήτων γεγένηται, ποιότητες λέ
γονται καὶ αὗται. οἷον ἥ τε μανικὴ ἔκστασις, καὶ ἡ ὀργὴ, καὶ τὰ
τοιαῦτα. ποιοὶ γὰρ κατ' αὐτὰς λέγονται ὀργίλοι τε καὶ μα-
νικοί. ὁμοίως δὲ καὶ ὅσαι ἐκστάσεις μὴ φυσικαὶ, ἀλλ' ἀπό τινων
ἄλλων συμπτωμάτων γεγένηνται, ἢ καὶ ὅλως δυσκίνητοι ποιό
τητες, καὶ τὰ τοιαῦτα. ποιοὶ γὰρ κατ' αὐτὰς λέγονται. ὅσα δὲ
ἀπὸ ῥᾳδίως καὶ ταχὺ καθισταμένων γίνεται, πάθη λέγονται.
οἷον εἰ λυπούμενός τις, ὀργιλώτερος γίνεται. οὐδὲ γὰρ λέγε- 4

ται ὀργίλος, ὁ ἐν τῷ τοιούτῳ πάθει ὀργιλώτερος ὤν, ἀλλὰ
μᾶλλον τῷ πεπονθέναι τι. ὥστε πάθη μὲν λέγονται τὰ τοιαῦ
τα, ποιότητες δὲ, οὔ. Τέταρτον δὲ γένος ποιότητος σχῆμά
τι, καὶ ἡ περὶ ἕκαστον ὑπάρχουσα μορφή. ἔτι δὲ πρὸς τούτοις,
εὐθύτης, καὶ καμπυλότης, καὶ εἴ τι ἄλλο τούτοις ὅμοιόν ἐστι.
καθ' ἕκαστον γὰρ τούτων ποιόν τι λέγεται. τὸ γὰρ τρίγωνον ἢ τε-
τράγωνον εἶναι ποιόν τι λέγεται. καὶ τὸ εὐθὺ ἢ καμπύλον. καὶ
1 κατὰ τὴν μορφὴν δὲ ἕκαστον ποιὸν λέγεται. τὸ δὲ μανὸν καὶ
πυκνὸν, καὶ τραχὺ, καὶ λεῖον δόξειε μὲν ἂν ποιόν τι σημαίνειν ἔοι-
κε δὲ ἀλλότρια τὰ τοιαῦτα τῆς περὶ τὸ ποιὸν διαιρέσεως. θέσιν
γάρ τινα μᾶλλον φαίνεται τῶν μορίων ἑκάτερον δηλοῦν. πυ-
κνὸν μὲν γὰρ λέγεται, τῷ τὰ μόρια σύνεγγυς εἶναι ἀλλήλοις.
μανὸν δὲ, τῷ διεστάναι ἀπ' ἀλλήλων. καὶ λεῖον μὲν, τὸ ἐπ' εὐ-
θείας πως τὰ μόρια κεῖσθαι. τραχὺ δὲ, τῷ τὸ μὲν ὑπερέχειν,
τὸ δὲ ἐλλείπειν. Ἴσως μὲν οὖν καὶ ἄλλος ἄν τις φανείη τρό-
2 πος ποιότητος. ἀλλ' οἵγε μάλιστα σχεδὸν λεγόμενοι τοσοῦτοί
εἰσιν. ποιότητες μὲν οὖν εἰσὶν, αἱ εἰρημέναι. ποιὰ δὲ τὰ κατ'
αὐτὰς παρωνύμως λεγόμενα, ἢ ὁπωσοῦν ἄλλως ἀπ' αὐτῶν. ἐπὶ μὲν
οὖν τῶν πλείστων, καὶ σχεδὸν ἐπὶ πάντων παρωνύμως λέγεται.
οἷον ἀπὸ τῆς λευκότητος, ὁ λευκός. καὶ ἀπὸ τῆς γραμματικῆς,
ὁ γραμματικός. καὶ ἀπὸ τῆς δικαιοσύνης, ὁ δίκαιος. ὡσαύ-
τως δὲ καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων. ἐπ' ἐνίων δὲ, διὰ τὸ μὴ κεῖσθαι ταῖς
ποιότησιν ὀνόματα, οὐκ ἐνδέχεται τὰ λεγόμενα παρωνύμως
3 ἀπ' αὐτῶν λέγεσθαι. οἷον ὁ δρομικὸς, ἢ ὁ πυκτικὸς, ὁ κατὰ
δύναμιν φυσικὴν λεγόμενος ἀπ' οὐδεμιᾶς ποιότητος παρωνύ-
μως λέγεται. οὐ γὰρ κεῖται ὀνόματα ταῖς δυνάμεσι, καθ' ἃς
οὗτοι ποιοὶ λέγονται, ὥσπερ ταῖς ἐπιστήμαις, καθ' ἃς πυκτικοὶ
ἢ παλαιστρικοὶ κατὰ διάθεσιν λέγονται. πυκτικὴ γὰρ ἐπιστή-
μη λέγεται, καὶ παλαιστρική. ποιοὶ δ' ἀπὸ τούτων παρωνύ-
μως οἱ διακείμενοι λέγονται. ἐνίοτε δὲ καὶ ὀνόματος κειμέ-
νου, οὐ λέγεται παρωνύμως τὸ κατ' αὐτὴν ποιὸν λεγόμενον,
4 οἷον ἀπὸ τῆς ἀρετῆς ὁ σπουδαῖος. τῷ γὰρ ἀρετὴν ἔχειν, σπου

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.1.4

δαῖος λέγεται, ἀλλ' οὐ παρωνύμως ἀπὸ τῆς ἀρετῆς. οὐκ ἔστι
πολλάκις δὲ τὸ τοιοῦτον ἐστίν. ποιὰ οὖν λέγεται τὰ παρωνύμως
ἀπὸ τῶν εἰρημένων ποιοτήτων λεγόμενα, ἢ ὁπωσοῦν ἄλλως.
ὑπάρχει δὲ καὶ ἐναντιότης κατὰ τὸ ποιόν, οἷον ἡ δικαιοσύνη
ἀδικίᾳ ἐναντίον. καὶ λευκότης, μελανίᾳ, καὶ τἄλλα. ὡσαύ-
τως καὶ τὰ κατ' αὐτὰς ποιὰ λεγόμενα, οἷον τὸ ἄδικον τῷ δι-
καίῳ, καὶ τὸ λευκὸν τῷ μέλανι. οὐκ ἔστι πάντων δὲ τὸ τοιοῦ-
τον συμβαίνει, τῷ γὰρ πυρρῷ ἢ ὠχρῷ ἢ ταῖς τοιαύταις χροιαῖς, 1
οὐδὲν ἐστὶν ἐναντίον ποιοῖς οὖσιν. Ἔτι ἐὰν τῶν ἐναντίων θάτε-
ρον ᾖ ποιόν, καὶ τὸ λοιπὸν ἔσται ποιόν. τοῦτο δὲ δῆλον ἐκ τῶν
καθέκαστα προχειριζομένῳ τὰς ἄλλας κατηγορίας. οἷον εἰ
ἔστιν ἡ δικαιοσύνη τῇ ἀδικίᾳ ἐναντίον, ποιὸν δὲ ἡ δικαιοσύνη,
ποιὸν ἄρα καὶ ἡ ἀδικία. οὐδεμία γὰρ τῶν ἄλλων κατηγοριῶν
ἐφαρμόζει τῇ ἀδικίᾳ, οὔτε ποσόν, οὔτε πρός τι, οὔτε πού, οὐθ'
ὅλως τι τῶν τοιούτων οὐδέν, ἀλλ' ἢ ποιόν. ὡσαύτως δὲ καὶ ἐπὶ
τῶν ἄλλων τῶν κατὰ τὸ ποιὸν ἐναντίων.

Ἐπιδέχεται δὲ τὸ μᾶλλον καὶ τὸ ἧττον τὰ ποιά. λευκὸν γὰρ 2
μᾶλλον καὶ ἧττον ἕτερον ἑτέρου λέγεται. καὶ δίκαιον ἕτερον
ἑτέρου, μᾶλλον καὶ ἧττον. καὶ αὐτὰ δὲ ἐπίδοσιν λαμβάνει.
λευκὸν γὰρ ὂν ἔτι ἐνδέχεται λευκότερον γίνεσθαι, οὐ πάντα δ',
ἀλλὰ τὰ πλεῖστα. δικαιοσύνη γὰρ δικαιοσύνης εἰ λέγοιτο
μᾶλλον καὶ ἧττον, ἀπορήσειεν ἄν τις. ὁμοίως δὲ καὶ ἐπὶ τῶν ἄλ-
λων διαθέσεων. ἔνιοι γὰρ ἀμφισβητοῦσι περὶ τῶν τοιούτων. δι-
καιοσύνην μὲν γὰρ δικαιοσύνης οὐ πάνυ φασὶ μᾶλλον καὶ ἧτ-
τον λέγεσθαι, οὐδὲ ὑγείαν ὑγείας. ἧττον μέντοι ἔχειν ἕτε- 3
ρον ἑτέρου ὑγείαν φασί, καὶ δικαιοσύνην ἕτερον ἑτέρου ἧττον
ἔχειν. ὡσαύτως δὲ καὶ γραμματικήν, καὶ τὰς ἄλλας διαθέσεις.
ἀλλ' οὖν τά γε κατ' αὐτὰς λεγόμενα, ἀναμφισβητήτως ἐπιδέ-
χεται τὸ μᾶλλον καὶ τὸ ἧττον. γραμματικώτερος γὰρ ἕτερος ἑτέ-
ρου λέγεται. καὶ ὑγιεινότερος καὶ δικαιότερος, καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων
ὡσαύτως. τρίγωνον δὲ καὶ τετράγωνον, οὐ δοκεῖ τὸ μᾶλλον καὶ τὸ
ἧττον ἐπιδέχεσθαι. οὐδὲ τῶν ἄλλων σχημάτων οὐδέν. τὰ μὲν γὰρ 4

ἐπιδεχόμενα τὸν τοῦ τριγώνου λόγον, καὶ τὸν τοῦ κύκλου, πάνθ' ὁ-
μοίως τρίγωνα ἢ κύκλοι εἰσίν. τῶν δὲ μὴ ἐπιδεχομένων τὸν αὐ-
τὸν λόγον, οὐδὲν ἕτερον ἑτέρου ῥηθήσεται μᾶλλον. οὐδὲν γὰρ
μᾶλλον τὸ τετράγωνον τοῦ ἑτερομήκους κύκλος ἐστίν. οὐδ' ἕτερον
γὰρ ἐπιδέχεται τὸν τοῦ κύκλου λόγον. ἁπλῶς δέ, ἐὰν μὴ ἐπιδέ-
χηται ἀμφότερα τὸν τοῦ προκειμένου λόγον, οὐ ῥηθήσεται τὸ
ἕτερον τοῦ ἑτέρου μᾶλλον. οὐ πάντα οὖν ἐπιδέχεται τὰ ποιὰ
1 τὸ μᾶλλον καὶ τὸ ἧττον.

Τῶν μὲν οὖν εἰρημένων οὐδὲν ἴδιον ποιότητος. ὅμοια δὲ καὶ
ἀνόμοια κατὰ μόνας τὰς ποιότητας λέγεται. ὅμοιον γὰρ
ἕτερον ἑτέρῳ οὐκ ἔστι κατ' ἄλλο οὐδέν, ἢ καθὸ ποιόν ἐστιν. ὥστε
ἴδιον ἂν εἴη ποιότητος, τὸ ὅμοιον ἢ ἀνόμοιον λέγεσθαι κατ' αὐ-
τήν. οὐδὲν δὲ δεῖ ταράττεσθαι, μή τις ἡμᾶς φήσῃ ὑπὲρ ποιό-
τητος τὴν πρόθεσιν ποιησαμένους, πολλὰ τῶν πρός τι συγκα-
ταριθμεῖσθαι. τὰς γὰρ ἕξεις καὶ τὰς διαθέσεις τῶν πρός τι ἔλεγο
2 μὲν εἶναι. σχεδὸν γὰρ ἐπὶ πασῶν τῶν ποιοτήτων τὰ γένη πρός
» τι λέγεται, τῶν δὲ καθ' ἕκαστον οὐδέν. ἡ μὲν γὰρ ἐπιστήμη γένος
οὖσα, αὐτὸ ὅπερ ἐστὶν ἑτέρου λέγεται. τινὸς γὰρ ἐπιστήμη λέγε-
ται. τῶν δὲ καθ' ἕκαστον, οὐδὲν αὐτὸ ὅπερ ἐστὶν ἑτέρου λέγεται,
οἷον ἡ γραμματικὴ οὐ λέγεται τινὸς γραμματική, οὐδ' ἡ μου-
σική, τινὸς μουσική. ἀλλ' ἢ ἄρα κατὰ τὸ γένος καὶ αὗται τῶν
πρός τι λέγονται, οἷον ἡ γραμματικὴ λέγεται τινὸς ἐπιστήμη,
οὐ τινὸς γραμματική. καὶ ἡ μουσικὴ τινὸς ἐπιστήμη, οὐ τινὸς
3 μουσική. ὥστε αἱ καθ' ἕκαστα, οὐκ εἰσὶ τῶν πρός τι. λεγόμεθα
δὲ ποιοὶ ταῖς καθ' ἕκαστα. ταύτας γὰρ καὶ ἔχομεν. ἐπιστήμονες
γὰρ λεγόμεθα, τῷ ἔχειν τῶν καθ' ἕκαστα ἐπιστημῶν τινάς. ὥσ-
τε αὗται ἂν καὶ ποιότητες εἶεν αἱ καθ' ἕκαστα, καθ' ἃς ποτὲ
καὶ ποιοὶ λεγόμεθα. αὗται δὲ οὐκ εἰσὶ τῶν πρός τι. ἔτι εἰ τυγ-
χάνει τὸ αὐτὸ καὶ ποιὸν καὶ πρός τι ὄν, οὐδὲν ἄτοπον ἐν ἀμφοτέ-
ροις αὐτὸ τοῖς γένεσι καταριθμεῖσθαι.

Περὶ τοῦ ποιεῖν καὶ πάσχειν, καὶ λοιπῶν κατηγοριῶν.

4 Ἐπιδέχεται δὲ καὶ τὸ ποιεῖν καὶ τὸ πάσχειν ἐναντιότητα,

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.1.4

καὶ τὸ μᾶλλον καὶ τὸ ἧττον. τὸ γὰρ θερμαίνειν τῷ ψύχειν ἐναν-
τίον. καὶ τὸ θερμαίνεσθαι τῷ ψύχεσθαι. καὶ τὸ ἥδεσθαι τῷ
λυπεῖσθαι. ὥστε ἐπιδέχονται ἐναντιότητα, καὶ τὸ μᾶλλον
καὶ τὸ ἧττον. θερμαίνειν γὰρ μᾶλλον καὶ ἧττόν ἐστι. καὶ θερ-
μαίνεσθαι μᾶλλον καὶ ἧττον, καὶ λυπεῖσθαι μᾶλλον καὶ ἧττον.
ἐπιδέχεται οὖν τὸ μᾶλλον καὶ ἧττον τὸ ποιεῖν καὶ τὸ πάσχειν.
περὶ μὲν οὖν τούτων τοσαῦτα λέγεται. Εἴρηται καὶ περὶ
τοῦ κεῖσθαι ἐν τοῖς πρός τι, ὅτι παρωνύμως ἀπὸ τῶν θέσεων λέ 1
γεται. περὶ δὲ τῶν λοιπῶν τοῦ τε πότε, καὶ τοῦ ποῦ, καὶ τοῦ
ἔχειν διὰ τὸ προφανῆ εἶναι, οὐδὲν περὶ αὐτῶν ἄλλο λέγεται.
ἢ ὅσα ἐν ἀρχῇ ἐρρέθη, ὅτι τὸ ἔχειν μὲν σημαίνει τὸ ὑποδε-
δέσθαι, τὸ ὡπλίσθαι. τὸ δὲ ποῦ οἷον ἐν λυκείῳ, ἐν ἀγορᾷ. καὶ
τὰ ἄλλα δὲ ὅσα περὶ αὐτῶν ἐρρέθη. περὶ μὲν οὖν τῶν προ-
τεθέντων γενῶν ἱκανὰ τὰ εἰρημένα.

Περὶ τῶν ἀντικειμένων.

» Περὶ δὲ τῶν ἀντικειμένων ποσαχῶς εἴωθεν ἀντικεῖσθαι, ῥη 2
» τέον. λέγεται γὰρ ἕτερον ἑτέρῳ ἀντικεῖσθαι τετραχῶς, ἢ ὡς
τὰ πρός τι, ἢ ὡς τὰ ἐναντία, ἢ ὡς στέρησις καὶ ἕξις, ἢ ὡς κατά-
φασις καὶ ἀπόφασις. ἀντίκειται δὲ ἕκαστον τῶν τοιούτων, ὡς
τύπῳ εἰπεῖν. ὡς μὲν τὰ πρός τι, οἷον τὸ διπλάσιον τῷ ἡμίσει.
ὡς δὲ τὰ ἐναντία, οἷον τὸ κακὸν τῷ ἀγαθῷ. ὡς δὲ κατὰ στέρη-
σιν καὶ ἕξιν, οἷον τυφλότης καὶ ὄψις. ὡς δὲ κατάφασις καὶ ἀ-
πόφασις, οἷον κάθηται, οὐ κάθηται. ὅσα μὲν οὖν ὡς τὰ
πρός τι ἀντίκειται, αὐτὰ ἅπερ ἐστὶ, τῶν ἀντικειμένων λέγον- 3
ται, ἢ ὁπωσοῦν ἄλλως πρὸς αὐτά. οἷον τὸ διπλάσιον τοῦ ἡμί
σεος, αὐτὸ ὅπερ ἐστὶν ἑτέρου λέγεται. τινὸς γὰρ διπλάσιον.
καὶ ἡ ἐπιστήμη τῷ ἐπιστητῷ, ὡς τὰ πρός τι ἀντίκειται, καὶ λέ-
γεταί γε ἡ ἐπιστήμη, αὐτὸ ὅπερ ἐστὶ τοῦ ἐπιστητοῦ, καὶ τὸ ἐπιστη-
τὸν δὲ, αὐτὸ ὅπερ ἐστὶ πρὸς τὸ ἀντικείμενον λέγεται τὴν ἐπιστή
μην. τὸ γὰρ ἐπιστητὸν, τινὶ λέγεται ἐπιστητὸν τῇ ἐπιστήμῃ. ὅσα
οὖν ἀντίκειται ὡς τὰ πρός τι, αὐτὰ ἅπερ ἐστὶ τῶν ἀντικειμέ-
νων, ἢ ὁπωσδήποτε πρὸς ἄλληλα λέγεται. τὰ δὲ ὡς ἐναν- 4

τία, αὐτὰ ἅπερ ἐστὶν, οὐδαμῶς πρὸς ἄλληλα λέγεται. ἐναντία μέν τοι ἀλλήλων λέγεται. οὔτε γὰρ τὸ ἀγαθὸν τοῦ κακοῦ λέγεται ἀγαθὸν, ἀλλ' ἐναντίον. ὥστε διαφέρουσιν αὗται αἱ ἀντιθέσεις ἀλλήλων.

Ὅσα δὲ τῶν ἐναντίων τοιαῦτά ἐστιν, ὥστε ἐν οἷς πέφυκε γίνεσθαι, ἢ ὧν κατηγορεῖται, ἀναγκαῖον αὐτῶν θάτερον ὑπάρχειν, τούτων οὐδέν ἐστιν ἀνὰ μέσον. ὧν δὲ μὴ ἀναγκαῖον θάτε-
1 ρον ὑπάρχειν, τούτων ἀνὰ μέσον ἐστί τι πάντως. οἷον νόσος καὶ ὑγεία ἐν σώματι ζώου πέφυκε γίνεσθαι. καὶ ἀναγκαῖόν γε θάτερον αὐτῶν ὑπάρχειν τῷ τοῦ ζώου σώματι, ἢ νόσον ἢ ὑγίειαν. καὶ περιττὸν δὲ καὶ ἄρτιον ἀριθμοῦ κατηγορεῖται. καὶ ἀναγκαῖόν γε θάτερον τῷ ἀριθμῷ ὑπάρχειν, ἢ περιττὸν ἢ ἄρτιον. καὶ οὐκ ἔστι τούτων οὐδὲν ἀνὰ μέσον, οὔτε νόσου καὶ ὑγιείας, οὔτε περιττοῦ οὔτε ἀρτίου. ὧν δέ γε μὴ ἀναγκαῖον θάτερον ὑπάρχειν, τούτων ἐστί τι ἀνὰ μέσον. οἷον μέλαν καὶ λευκὸν ἐν
2 σώματι ζώου πέφυκε γίνεσθαι. καὶ οὐκ ἀναγκαῖον θάτερον αὐτῶν ὑπάρχειν τῷ σώματι, οὐ γὰρ πᾶν σῶμα ἤτοι λευκὸν ἢ μέλαν ἐστίν, καὶ φαῦλον δὲ καὶ σπουδαῖον. κατηγορεῖται μὲν καὶ κατὰ ἀνθρώπου, καὶ κατὰ ἄλλων πολλῶν, οὐκ ἀναγκαῖον δὲ θάτερον αὐτῶν ὑπάρχειν ἐκείνοις, ὧν κατηγορεῖται. οὐ γὰρ πάντα ἤτοι φαῦλα ἢ σπουδαῖά ἐστι. καὶ ἔστι γέ τι τούτων ἀνὰ μέσον, οἷον τοῦ μὲν λευκοῦ καὶ μέλανος, τὸ φαιὸν καὶ ὠχρόν, καὶ ὅσα ἄλλα χρώματα. τοῦ δὲ φαύλου καὶ σπουδαίου τὸ,
3 οὔτε φαῦλον οὔτε σπουδαῖον. ἐπ' ἐνίων μὲν οὖν ὀνόματα κεῖται τοῖς ἀνὰ μέσον, οἷον λευκοῦ καὶ μέλανος τὸ φαιὸν καὶ ὠχρόν. καὶ ὅσα ἄλλα τοιαῦτα χρώματα. ἐπ' ἐνίων δὲ ὀνόματι μὲν οὐκ εὔπορον τὸ ἀνὰ μέσον ἀποδοῦναι. τῇ δ' ἑκατέρου τῶν ἄκρων ἀποφάσει τὸ ἀνὰ μέσον ὁρίζεται. οἷον τὸ οὔτε ἀγαθὸν, οὔτε κακόν. οὔτε δίκαιον, οὔτε ἄδικον.

Στέρησις δὲ καὶ ἕξις λέγεται μὲν περὶ ταυτόν τι, οἷον ἡ
» ὄψις καὶ ἡ τυφλότης περὶ ὀφθαλμόν. καθόλου δὲ εἰπεῖν,
4 ἐν ᾧ ἂν πέφυκεν ἡ ἕξις γίνεσθαι, περὶ τοῦτο λέγεται ἑκάτερον

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.1.4

αὐτοῦ γίνεσθαι. ἐστερῆσθαι δὲ τότε λέγομεν ἕκαστον τῶν τῆς
ἕξεως δεκτικῶν, ὅταν ἐν ᾧ πέφυκεν ὑπάρχειν, ἢ ὅτε πέφυκεν
ἔχειν, μηδαμῶς ὑπάρχῃ. νωδόν τε γάρ λέγομεν, οὐ τὸ μὴ
ἔχον ὀδόντας, καὶ τυφλὸν, οὐ τὸ μὴ ἔχον ὄψιν, ἀλλὰ τὸ μὴ
ἔχον, ὅτε πέφυκεν ἔχειν. ἔνια γὰρ ἐκ γενετῆς οὔτε ὄψιν οὔτε
ὀδόντας ἔχει, ἀλλ᾽ οὐ λέγεται νωδὰ, οὐδὲ τυφλά. τὸ δὲ ἐστε-
ρῆσθαι καὶ τὸ ἔχειν τὴν ἕξιν, οὐκ ἔστι στέρησις καὶ ἕξις. ἕξις μὲν
γάρ ἐστιν, ἡ ὄψις. στέρησις δὲ, ἡ τυφλότης. τὸ δὲ ἔχειν τὴν 1
ὄψιν, οὐκ ἔστιν ὄψις. οὐδὲ τὸ τυφλὸν εἶναι, τυφλότης. στέ-
ρησις γάρ τις ἡ τυφλότης ἐστί. τὸ δὲ τυφλὸν εἶναι, ἐστερῆ-
σθαί ἐστιν, οὐ στέρησις. ἔτι εἰ ἦν ἡ τυφλότης ταυτὸν τῷ τυφ-
λὸν εἶναι, κατηγορεῖτο ἂν ἀμφότερα κατὰ τοῦ αὐτοῦ. ἀλλὰ
τυφλὸς μὲν ὁ ἄνθρωπος λέγεται. τυφλότης δὲ, ὁ ἄνθρω-
πος οὐδαμῶς λέγεται. ἀντικεῖσθαι δὲ καὶ ταῦτα δοκεῖ, τὸ
ἐστερῆσθαι καὶ τὸ τὴν ἕξιν ἔχειν, ὡς στέρησις καὶ ἕξις. ὁ γὰρ τρό-
πος τῆς ἀντιθέσεως, ὁ αὐτός. ὡς γὰρ ἡ τυφλότης τῇ ὄψει 2
ἀντίκειται, οὕτω καὶ τὸ τυφλὸν εἶναι τῷ ὄψιν ἔχειν ἀντίκει-
ται. οὐκ ἔστι δὲ οὐδὲ τὸ ὑπὸ τὴν κατάφασιν καὶ ἀπόφασιν,
κατάφασις καὶ ἀπόφασις. ἡ μὲν γὰρ κατάφασις, λόγος
ἐστὶ καταφατικός. ἡ δὲ ἀπόφασις, λόγος ἀποφατικός. τὸ δὲ
ὑπὸ τὴν κατάφασιν ἢ ἀπόφασιν, οὐδείς ἐστι λόγος, ἀλλὰ
πρᾶγμα. λέγεται δὲ ταῦτα ἀντικεῖσθαι ἀλλήλοις, ὡς κατά-
φασις καὶ ἀπόφασις. καὶ γὰρ καὶ ἐπὶ τούτων, ὁ τρόπος τῆς
ἀντιθέσεως ὁ αὐτός. ὡς γάρ ποτε ἡ κατάφασις πρὸς τὴν ἀ- 3
πόφασιν ἀντίκειται (οἷον τὸ κάθηται πρὸς τὸ οὐ κάθηται) οὕτω
καὶ τὸ ὑφ᾽ ἑκάτερον πρᾶγμα ἀντίκειται, τὸ καθῆσθαί τινα
πρὸς τὸ μὴ καθῆσθαι. Ὅτι δὲ ἡ στέρησις καὶ ἡ ἕξις οὐκ ἀντίκειται
ὡς τὰ πρός τι, φανερόν. οὐ γὰρ λέγεται αὐτὸ ὅπερ ἐστί, τοῦ ἀντι-
κειμένου. ἡ γὰρ ὄψις, οὐκ ἔστι τυφλότητος ὄψις, οὐδ᾽ ἄλλως οὐ-
δαμῶς πρὸς αὐτὸ λέγεται. ὡσαύτως δὲ, οὐδὲ ἡ τυφλότης λέ-
γοιτ᾽ ἂν τυφλότης ὄψεως, ἀλλὰ στέρησις μὲν ὄψεως ἡ τυφ-
λότης λέγεται. τυφλότης δὲ ὄψεως οὐ λέγεται, οὐδ᾽ ἡ ὄψις 4

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.1.4

τυφλότητος. ἔτι τὰ πρός τι πάντα πρὸς ἀντιστρέφοντα λέ-
γεται. ὥστε καὶ ἡ τυφλότης εἴπερ ἦν τῶν πρός τι, ἀντέστρε-
φεν ἂν κἀκεῖνο, πρὸς ὃ λέγεται. ἀλλ' οὐκ ἀντιστρέφει. οὐ γὰρ
λέγεται ἡ ὄψις, τυφλότητος ὄψις. ὅτι δὲ οὐδ' ὡς τὰ ἐναν-
τία ἀντίκειται τὰ κατὰ στέρησιν καὶ ἕξιν λεγόμενα, ἐκ τῶνδε
» δῆλον. τῶν μὲν γὰρ ἐναντίων, ὧν οὐδέν ἐστιν ἀνὰ μέσον, ἀναγ
» καῖον ἐν οἷς πέφυκε γίνεσθαι, ἢ ὧν κατηγορεῖται, θάτερον
1 αὐτῶν ὑπάρχειν ἀεί. τούτων γὰρ οὐδὲν ἦν ἀνὰ μέσον, ὧν
θάτερον ἀναγκαῖον ἦν τῷ δεκτικῷ ὑπάρχειν, οἷον ἐπὶ νόσου
καὶ ὑγείας, καὶ περιττοῦ καὶ ἀρτίου. ὧν δέ ἐστί τι ἀνὰ μέ-
σον, οὐδέποτε ἀνάγκη παντὶ ὑπάρχειν θάτερον. οὔτε γὰρ
λευκὸν ἢ μέλαν ἀνάγκη πᾶν εἶναι τὸ δεκτικόν. οὔτε θερ-
μὸν ἢ ψυχρόν. τούτων γὰρ ἀνὰ μέσον τι οὐδὲν κωλύει
ὑπάρχειν. ἔτι δὲ καὶ τούτων ἦν τι ἀνὰ μέσον, ὧν μὴ ἀναγ-
καῖον ἦν θάτερον ὑπάρχειν τῷ δεκτικῷ, εἰ μὴ οἷς φύσει τὸ
2 ἓν ὑπάρχει. οἷον τῷ πυρὶ θερμῷ εἶναι, καὶ τῇ χιόνι λευκῇ.
ἐπὶ γὰρ τούτων ἀφωρισμένως ἀναγκαῖον θάτερον ὑπάρ-
χειν, καὶ οὐχ ὁπότερον ἔτυχεν. οὐδὲ γὰρ ἐνδέχεται τὸ πῦρ
ψυχρὸν εἶναι, οὐδὲ τὴν χιόνα μέλαιναν. ὥστε παντὶ μὲν
οὐκ ἀνάγκη τῷ δεκτικῷ θάτερον αὐτῶν ὑπάρχειν, ἀλλὰ μό-
νοις οἷς φύσει τὸ ἓν ὑπάρχει, καὶ τούτοις ἀφωρισμένως
τὸ ἕν, καὶ οὐχ ὁπότερον ἔτυχεν. ἐπὶ δὲ τῆς στερήσεως καὶ
τῆς ἕξεως, οὐδέτερον τῶν εἰρημένων ἀληθές. οὐ γὰρ ἀεὶ
3 θάτερον αὐτῶν ἀναγκαῖον τῷ δεκτικῷ ὑπάρχειν. τὸ γὰρ
μήπω πεφυκὸς ὄψιν ἔχειν, οὔτε τυφλὸν, οὔτε ὄψιν ἔχειν
λέγεται. ὥστε οὐκ ἂν εἴη ταῦτα τῶν τοιούτων ἐναντίων,
ὧν οὐδέν ἐστιν ἀνὰ μέσον, ἀλλ' οὐδὲ ὧν τι ἀνὰ μέσον ἐστίν.
ἀναγκαῖον γάρ ποτε παντὶ τῷ δεκτικῷ θάτερον αὐ-
τῶν ὑπάρχειν. ὅταν γὰρ ἤδη πεφυκὸς ᾖ ὄψιν ἔχειν, τότε
ἢ τυφλὸν ἢ ὄψιν ἔχον ῥηθήσεται. καὶ τούτων, οὐκ ἀφω-
ρισμένως θάτερον, ἀλλ' ὁπότερον ἔτυχεν. οὐ γὰρ ἀναγ-
4 καῖον ἢ τυφλὸν ἢ ὄψιν ἔχον εἶναι, ἀλλ' ὁπότερον ἔτυχεν.

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.1.4

ἐπὶ δέ γε τῶν ἐναντίων, ὧν ἐστί τι ἀνὰ μέσον, οὐδέποτε ἀναγκαῖον ἦν παντὶ θάτερον ὑπάρχειν, ἀλλὰ τισί. καὶ τούτοις ἀφωρισμένως τὸ ἓν καὶ οὐχ ὁπότερον ἔτυχεν. ὥστε δῆλον, ὅτι κατ' οὐδέτερον τῶν τρόπων, ὡς τὰ ἐναντία, ἀντίκειται τὰ κατὰ στέρησιν καὶ ἕξιν ἀντικείμενα.

Ἔτι ἐπὶ μὲν τῶν ἐναντίων ὑπάρχοντος τοῦ δεκτικοῦ, δυνατὸν εἰς ἄλληλα μεταβολὴν γίνεσθαι, εἰ μή τινι φύσει τὸ ἓν ὑπάρχει, οἷον τῷ πυρὶ θερμῷ εἶναι. καὶ γὰρ καὶ τὸ ὑγιαῖνον δυ- 1
νατὸν νοσῆσαι, καὶ τὸ λευκὸν μέλαν γίνεσθαι. καὶ τὸ ψυχρὸν θερμόν, καὶ ἐκ σπουδαίου φαῦλον, καὶ ἐκ φαύλου σπουδαῖον δυνατὸν γίνεσθαι. ὁ γὰρ φαῦλος εἰς βελτίους διατριβὰς ἀπαγόμενος καὶ λόγους, κἂν μικρόν γέ τι ἐπιδοίη εἰς τὸ βελτίων εἶναι. ἐὰν δὲ ἅπαξ κἂν μικρὰν ἐπίδοσιν λάβῃ, φανερὸν ὅτι ἢ τελέως ἂν μεταβάλοι, ἢ πάνυ πολλὴν ἂν ἐπίδοσιν λάβοι. ἀεὶ γὰρ εὐκινητότερος πρὸς ἀρετὴν γίνεται, κἂν ἣν τινα
οὖν ἐπίδοσιν εἰληφὼς ἐξ ἀρχῆς ᾖ. ὥστε εἰκὸς καὶ πλείω 2
ἐπίδοσιν αὐτὸν λαμβάνειν, καὶ τοῦτο ἀεὶ γινόμενον τελέως εἰς τὴν ἐναντίαν ἕξιν ἀποκαθίστησιν, ἐάνπερ μὴ χρόνῳ ἐξείργηται. ἐπὶ δέ γε τῆς στερήσεως καὶ τῆς ἕξεως, ἀδύνατον εἰς ἄλ-
» ληλα μεταβολὴν γίνεσθαι. ἀπὸ μὲν γὰρ τῆς ἕξεως ἐπὶ τὴν
» στέρησιν γίνεται μεταβολή, ἀπὸ δὲ τῆς στερήσεως ἐπὶ τὴν ἕξιν
» ἀδύνατον. οὔτε γὰρ τυφλὸς γενόμενός τις πάλιν ἀνέβλεψεν, οὔτε φαλακρὸς ὢν πάλιν κομήτης ἐγένετο, οὔτε νωδὸς
ὢν πάλιν ὀδόντας ἔφυσεν. ὅσα δὲ ὡς κατάφασις καὶ ἀπό- 3
φασις ἀντίκειται, φανερὸν ὅτι κατ' οὐδένα τῶν εἰρημένων τρόπων ἀντίκειται. ἐπὶ μόνων γὰρ τούτων ἀναγκαῖον ἀεὶ τὸ μὲν ἀληθές, τὸ δὲ ψευδὲς αὐτῶν εἶναι. οὔτε γὰρ ἐπὶ τῶν ἐναντίων ἀναγκαῖον ἀεὶ θάτερον ἀληθὲς εἶναι, θάτερον δὲ ψευδές, οὔτε ἐπὶ τῶν πρός τι, οὔτε ἐπὶ τῆς ἕξεως, καὶ στερήσεως. οἷον ὑγεία καὶ νόσος ἐναντία. καὶ οὐδέτερόν γε, οὔτε ἀληθές, οὔτε ψευδές ἐστιν. ὡσαύτως δὲ καὶ τὸ διπλάσιον καὶ τὸ ἥμισυ, ὡς
τὰ πρός τι ἀντίκειται. καὶ οὐκ ἔστιν αὐτῶν οὐδέτερον οὔτε 4

ἀληθές,

ἀληθὲς, οὔτε ψευδές. οὐδέ γε τὰ κατὰ στέρησιν καὶ ἕξιν λεγό-
» μενα, οἷον ἡ ὄψις καὶ ἡ τυφλότης. ὅλως δὲ, τῶν κατὰ μηδε-
» μίαν συμπλοκὴν λεγομένων οὐδὲν, οὔτε ἀληθές ἐστιν, οὔτε
» ψευδές. πάντα δὲ τὰ εἰρημένα ἄνευ συμπλοκῆς λέγεται. οὐ
μὴν ἀλλὰ μάλιστα ἂν δόξειε τὸ τοιοῦτον συμβαίνειν ἐπὶ τῶν
κατὰ συμπλοκὴν ἐναντίων λεγομένων. τὸ γὰρ ὑγιαίνειν Σω-
κράτην, τῷ νοσεῖν Σωκράτην, ἐναντίον ἐστί. ἀλλ' οὐδὲ ἐπὶ τού-
1 των ἀναγκαῖον ἀεὶ θάτερον μὲν ἀληθὲς, θάτερον δὲ ψευδὲς
εἶναι. ὄντος μὲν γὰρ Σωκράτους, τὸ μὲν ἔσται ἀληθὲς, τὸ δὲ
ψευδές. μὴ ὄντος δὲ, ἀμφότερα ψευδῆ. οὔτε γὰρ τὸ νοσεῖν
Σωκράτην, οὔτε τὸ ὑγιαίνειν ἀληθὲς, αὐτοῦ μὴ ὄντος ὅλως τοῦ
Σωκράτους. ἐπὶ δὲ τῆς στερήσεως καὶ τῆς ἕξεως μὴ ὄντος γε
ὅλως, οὐδέτερον ἀληθές. ὄντος δὲ, οὐκ ἀεὶ θάτερον μὲν ἀλη-
θὲς, θάτερον δὲ ψευδές. τὸ γὰρ ὄψιν ἔχειν Σωκράτην, τῷ τυ-
φλὸν εἶναι Σωκράτην ἀντίκειται, ὡς στέρησις καὶ ἕξις. καὶ ὄν-
2 τός γε, οὐκ ἀναγκαῖον θάτερον ἀληθὲς εἶναι ἢ ψευδές. ὅτε γὰρ
μήπω πέφυκεν ἔχειν, ἀμφότερα ψευδῆ. μὴ ὄντος δὲ ὅλως τοῦ
Σωκράτους, καὶ οὕτω ψευδῆ ἀμφότερα, καὶ τὸ ὄψιν αὐτὸν
ἔχειν, καὶ τὸ τυφλὸν εἶναι. ἐπὶ δέ γε τῆς καταφάσεως καὶ τῆς
ἀποφάσεως, ἀεὶ, ἐάν τε ᾖ, ἐάν τε μὴ ᾖ, τὸ μὲν ἕτερον ἔσται ψευ-
δὲς, τὸ δὲ ἕτερον ἀληθές. τὸ γὰρ νοσεῖν Σωκράτην, καὶ τὸ μὴ
νοσεῖν, ὄντος αὐτοῦ, φανερὸν ὅτι τὸ ἕτερον αὐτῶν ἀληθὲς, τὸ δὲ
ἕτερον, ψεῦδός ἐστι. καὶ μὴ ὄντος, ὁμοίως. τὸ μὲν γὰρ νοσεῖν μὴ
3 ὄντος, ψευδές. τὸ δὲ μὴ νοσεῖν, ἀληθές. ὥστε ἐπὶ μόνων τού-
των εἴη ἂν ἴδιον τὸ ἀεὶ θάτερον αὐτῶν ἀληθὲς ἢ ψευδὲς εἶναι,
ὅσα ὡς κατάφασις καὶ ἀπόφασις ἀντίκειται.

Περὶ τῶν ἐναντίων.

Ἐναντίον δέ ἐστιν, ἀγαθῷ μὲν ἐξ ἀνάγκης κακόν. τοῦτο δὲ δῆ-
λον τῇ καθ' ἕκαστον ἐπαγωγῇ, οἷον ὑγεία νόσος. καὶ τῇ δικαιο-
σύνῃ, ἀδικία. καὶ τῇ ἀνδρίᾳ, δειλία. ὁμοίως δὲ καὶ ἐπὶ τῶν
ἄλλων. κακῷ δὲ, ὁτὲ μὲν ἀγαθὸν ἐναντίον, ὁτὲ δὲ κακόν.
4 τῇ γ' ἐνδείᾳ κακῷ ὄντι, ἡ ὑπερβολὴ ἐναντίον, κακὸν ὂν ὁμοίως

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.1.4

δὲ καὶ ἡ μεσότης ἐναντία ἑκατέρῳ οὖσα, ἀγαθόν ἐστιν. ἐπ' ὀλί
γων δ' ἂν τὸ τοιοῦτον ἴδοι τις. ἐπὶ δὲ τῶν πλείστων, ἀεὶ τῷ κακῷ
τὸ ἀγαθὸν ἐναντίον ἐστίν. ἔτι τῶν ἐναντίων οὐκ ἀναγκαῖον ἂν θά
τερον ᾖ, καὶ τὸ λοιπὸν εἶναι. ὑγιαινόντων γὰρ ἁπάντων, ὑγίεια
μὲν ἔσται. νόσος δὲ, οὔ. ὁμοίως δὲ καὶ λευκῶν ὄντων ἁπάν-
των λευκότης μὲν ἔσται, μελανία δὲ, οὔ. ἔτι εἰ τὸ Σωκράτην
ὑγιαίνειν τὸ Σωκράτην νοσεῖν ἐναντίον ἐστὶ, μὴ ἐνδέχεται δὲ
ἅμα ἀμφότερα τῷ αὐτῷ ὑπάρχειν, οὐκ ἂν ἐνδέχοιτο τοῦ ἑτέρου 1
τῶν ἐναντίων ὄντος, καὶ τὸ λοιπὸν εἶναι. ὄντος γὰρ τοῦ Σωκρά
» την ὑγιαίνειν, οὐκ ἂν εἴη τὸ νοσεῖν Σωκράτην. δῆλον δὲ, ὅτι καὶ
» περὶ τὸ αὐτὸ ἢ εἴδει ἢ γένει πέφυκε γίνεσθαι τὰ ἐναντία. νό-
σος μὲν γὰρ καὶ ὑγίεια, ἐν σώματι ζώου πέφυκε γίνεσθαι. λευκό
της δὲ καὶ μελανία, ἁπλῶς ἐν σώματι. δικαιοσύνη δὲ καὶ
» ἀδικία, ἐν ψυχῇ ἀνθρώπου. ἀνάγκη δὲ πάντα τὰ ἐναντία ἢ
» ἐν τῷ αὐτῷ γένει εἶναι, ἢ ἐν τοῖς ἐναντίοις γένεσιν, ἢ αὐτὰ γέ-
» νη εἶναι. λευκὸν μὲν γὰρ καὶ μέλαν ἐν τῷ αὐτῷ γένει, χρῶμα γὰρ 2
αὐτῶν τὸ γένος. δικαιοσύνη δὲ καὶ ἀδικία ἐν τοῖς ἐναντίοις γένε
σιν. τοῦ μὲν γὰρ, ἀρετὴ τὸ γένος. τοῦ δὲ, κακία. ἀγαθὸν δὲ καὶ κα
κὸν οὐκ ἔστιν ἐν γένει, ἀλλ' αὐτὰ τυγχάνει γένη τινῶν ὄντα.

Περὶ προτέρου.

Πρότερον ἕτερον ἑτέρου λέγεται τετραχῶς. πρῶτον μὲν
καὶ κυριώτατον κατὰ τὸν χρόνον, καθ' ὃ πρεσβύτερον ἕτερον
ἑτέρου καὶ παλαιότερον λέγεται. τῷ γὰρ τὸν χρόνον πλείω
εἶναι, καὶ παλαιότερον καὶ πρεσβύτερον λέγεται. δεύτερον 3
δὲ, τὸ μὴ ἀντιστρέφον κατὰ τὴν τοῦ εἶναι ἀκολούθησιν. οἷον τὸ ἓν
τῶν δύο πρότερον. δυοῖν μὲν γὰρ ὄντοιν, ἀκολουθεῖ εὐθὺς τὸ
ἓν εἶναι. ἑνὸς δὲ ὄντος, οὐκ ἀναγκαῖον δύο εἶναι. ὥστε οὐκ ἀντιστρέ
φει ἀπὸ τοῦ ἑνὸς ἡ ἀκολούθησις τοῦ εἶναι τὸ λοιπόν. πρότερον
δὲ δοκεῖ τὸ τοιοῦτον εἶναι, ἀφ' οὗ μὴ ἀντιστρέφει ἡ τοῦ εἶναι ἀκολού
θησις. τρίτον δὲ, κατά τινα τάξιν πρότερον λέγεται, καθά-
περ ἐπὶ τῶν ἐπιστημῶν καὶ τῶν λόγων. ἔν τε γὰρ ταῖς ἀποδει-
κτικαῖς ἐπιστήμαις ὑπάρχει τὸ πρότερον καὶ τὸ ὕστερον τῇ τά- 4

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.1.4

ξει. τὰ γὰρ στοιχεῖα πρότερα τῶν διαγραμμάτων τῇ τάξει, καὶ
ἐπὶ τῆς γραμματικῆς τὰ στοιχεῖα πρότερα τῶν συλλαβῶν. ἐπί τε
τῶν λόγων ὁμοίως. τὸ γὰρ προοίμιον τῆς διηγήσεως πρότερον τῇ τά-
ξει ἐστίν. ἔτι παρὰ τὰ εἰρημένα, τὸ βέλτιον καὶ τιμιώτερον, πρότε-
ρον τῇ φύσει δοκεῖ. εἰώθασι δὲ καὶ οἱ πολλοὶ τοὺς ἐντιμοτέρους καὶ
μᾶλλον ἀγαπωμένους ὑπ' αὐτῶν, προτέρους παρ' αὐτοῖς φάσκειν
εἶναι. ἔστι μὲν δὴ καὶ σχεδὸν ἀλλοτριώτατος τῶν τρόπων οὗτος. οἱ μὲν οὖν
1 λεγόμενοι τρόποι τοῦ προτέρου, σχεδὸν τοσοῦτοί εἰσι. δόξειε δ' ἂν
καὶ παρὰ τοὺς εἰρημένους, ἕτερος εἶναι προτέρου τρόπος. τῶν γὰρ ἀν-
τιστρεφόντων κατὰ τὴν τοῦ εἶναι ἀκολούθησιν, τὸ αἴτιον ὁπωσοῦν
θατέρῳ τοῦ εἶναι, πρότερον εἰκότως τῇ φύσει λέγοιτ' ἄν. ὅτι δὲ
ἐστί τινα τοιαῦτα, δῆλον. τὸ γὰρ εἶναι ἄνθρωπον ἀντιστρέφει κατὰ
τὴν τοῦ εἶναι ἀκολούθησιν, πρὸς τὸν ἀληθῆ περὶ αὐτοῦ λόγον. εἰ
γάρ ἐστιν ἄνθρωπος, ἀληθὴς ὁ λόγος, ᾧ λέγομεν ὅτι ἐστὶν ἄνθρω-
πος. καὶ ἀντιστρέφει γε. εἰ γὰρ ἀληθὴς ὁ λόγος ᾧ λέγομεν, ὅτι
2 ἔστιν ἄνθρωπος, ἔστιν ἄνθρωπος. ἔστι δὲ ὁ μὲν ἀληθὴς λόγος οὐδαμῶς αἴ-
» τιος τοῦ εἶναι τὸ πρᾶγμα. τὸ μέντοι πρᾶγμα φαίνεταί πως αἴτιον
» τοῦ ἀληθῆ τὸν λόγον εἶναι. τῷ γὰρ εἶναι τὸ πρᾶγμα ἢ μὴ, ἀληθὴς ὁ λό-
» γος ἢ ψευδὴς λέγεται. ὥστε κατὰ πέντε τρόπους, ἕτερον ἑτέρου
πρότερον λέγοιτ' ἄν.

Περὶ τοῦ ἅμα.

Ἅμα δὲ λέγεται, ἁπλῶς μὲν καὶ κυριώτατα, ὧν ἡ γένεσις ἐν
τῷ αὐτῷ χρόνῳ. οὐδέτερον γὰρ τῶν τοιούτων πρότερόν ἐστιν, οὐδὲ
ὕστερον. ἅμα δὲ κατὰ τὸν χρόνον ταῦτα λέγεται. φύσει δὲ ἅμα,
3 ὅσα ἀντιστρέφει μὲν κατὰ τὴν τοῦ εἶναι ἀκολούθησιν, μηδαμῶς δὲ
αἴτιον θάτερον θατέρῳ τοῦ εἶναί ἐστιν. οἷον ἐπὶ τοῦ διπλασίου
καὶ τοῦ ἡμίσεος. ἀντιστρέφει μὲν γὰρ ταῦτα. διπλασίου γὰρ ὄν-
τος, ἥμισύ ἐστι. καὶ ἡμίσεος ὄντος, διπλάσιόν ἐστιν. οὐδέτερον δὲ,
οὐδετέρῳ τοῦ εἶναί ἐστιν αἴτιον. καὶ τὰ ἐκ τοῦ αὐτοῦ γένους ἀντιδιῃ-
ρημένα ἀλλήλοις, ἅμα τῇ φύσει λέγεται. ἀντιδιῃρῆσθαι δὲ λέ-
γεται ἀλλήλοις, τὰ κατὰ τὴν αὐτὴν διαίρεσιν, οἷον τὸ πτηνὸν
τῷ πεζῷ καὶ τῷ ἐνύδρῳ. ταῦτα γὰρ ἀλλήλοις ἀντιδιαιρεῖται
4 ἐκ τοῦ αὐτοῦ γένους ὄντα. τὸ γὰρ ζῷον διαιρεῖται εἰς ταῦτα,

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.1.4

τὸ πτηνόν, τὸ πεζόν, καὶ τὸ ἔνυδρον. καὶ οὐδέν γε τούτων πρό-
τερον ἢ ὕστερόν ἐστιν. ἀλλ' ἅμα τῇ φύσει τὰ τοιαῦτα δοκεῖ εἶναι.
διαιρεθείη δ' ἂν καὶ τούτων ἕκαστον εἰς εἴδη πάλιν, οἷον τὸ πτη-
νόν, τὸ πεζόν, καὶ τὸ ἔνυδρον. ἔσται οὖν κἀκεῖνα ἅμα τῇ φύ-
σει, ὅσα ἐκ τοῦ αὐτοῦ γένους κατὰ τὴν αὐτὴν διαίρεσίν ἐστι.
τὰ δὲ γένη τῶν εἰδῶν ἀεὶ πρότερα. οὐ γὰρ ἀντιστρέφει κατὰ
τὴν τοῦ εἶναι ἀκολούθησιν. οἷον ἐνύδρου μὲν ὄντος, ἔστι ζῶον.
» ζῴου δὲ ὄντος, οὐκ ἀνάγκη ἔνυδρον εἶναι. ἅμα οὖν τῇ φύσει 1
» λέγεται, ὅσα ἀντιστρέφει μὲν κατὰ τὴν τοῦ εἶναι ἀκολουθη-
σιν, μηδαμῶς δὲ ἕτερον ἑτέρῳ αἴτιον τοῦ εἶναί ἐστι, καὶ τὰ ἐκ τοῦ
αὐτοῦ γένους ἀντιδιῃρημένα ἀλλήλοις. ἁπλῶς δὲ ἅμα, ὧν
ἡ γένεσις ἐν τῷ αὐτῷ χρόνῳ.

Περὶ κινήσεως.

Κινήσεως δὲ ἐστιν εἴδη ἕξ, γένεσις, φθορά, αὔξησις, μείωσις,
ἀλλοίωσις, καὶ ἡ κατὰ τόπον μεταβολή. αἱ μὲν οὖν ἄλλαι κι-
νήσεις, φανερὸν ὅτι ἕτεραι ἀλλήλων εἰσίν. οὐ γάρ ἐστιν ἡ γένε- 2
σις, φθορά. οὐδέ γε ἡ αὔξησις, μείωσις, οὐδὲ ἡ κατὰ τόπον με-
ταβολή. ὡσαύτως δὲ καὶ αἱ ἄλλαι. ἐπὶ δὲ τῆς ἀλλοιώσεως, ἔχει
τινὰ ἀπορίαν, μήποτε ἀναγκαῖον ᾖ, τὸ ἀλλοιούμενον κατά τινα
τῶν λοιπῶν κινήσεων ἀλλοιοῦσθαι. τοῦτο δὲ οὐκ ἀληθές ἐστι. σχε-
δὸν γὰρ κατὰ πάντα τὰ πάθη ἢ τά γε πλεῖστα συμβέβηκεν ἀλ-
λοιοῦσθαι ἡμᾶς, οὐδεμιᾶς τῶν ἄλλων κινήσεων κοινωνούσης.
οὔτε γὰρ αὔξεσθαι ἀναγκαῖον τὸ κατὰ πάθος κινούμενον, οὔτε
μειοῦσθαι. ὡσαύτως δὲ καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων. ὥσθ' ἑτέρα ἂν εἴη, πα- 3
ρὰ τὰς ἄλλας κινήσεις, ἡ ἀλλοίωσις. εἰ γὰρ ἦν ἡ αὐτή, ἔδει τὸ ἀλ-
λοιούμενον εὐθὺς καὶ αὔξεσθαι, ἢ μειοῦσθαι, ἤ τινα τῶν ἄλλων
ἀκολουθεῖν κινήσεων, ἀλλ' οὐκ ἀνάγκη. ὡσαύτως δὲ καὶ τὸ αὐξα-
νόμενον, ἤ τινα ἄλλην κίνησιν κινούμενον, ἔδει ἀλλοιοῦσθαι. ἀλλ'
ἔστι τινὰ αὐξανόμενα, ἃ οὐκ ἀλλοιοῦται, οἷον τὸ τετράγωνον γνώ-
μονος περιτεθέντος, ηὔξηται μέν, ἀλλοιότερον δὲ οὐδὲν γεγέ-
νηται. ὡσαύτως δὲ καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων τῶν τοιούτων. ὥσθ' ἕτεραι ἂν εἶ-
εν αἱ κινήσεις ἀλλήλων. ἔστι δὲ ἁπλῶς, τῇ μὲν κινήσει ἠρεμία 4

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.1.4

ἐναντίον. ταῖς δὲ καθ' ἕκαστα, αἱ καθ' ἕκαστα. γενέσει μὲν φθο-
ρὰ, ἐναντίον. αὐξήσει δὲ, μείωσις. τῇ δὲ κατὰ τόπον μεταβο-
λῇ, ἡ κατὰ τόπον ἠρεμία. μάλιστα δὲ ἔοικεν ἀντικεῖσθαι ἡ εἰς
τὸν ἐναντίον τόπον μεταβολὴ, οἷον τῇ κάτωθεν, ἡ ἄνω. τῇ ἄνω-
θεν, ἡ κάτω. τῇ δὲ λοιπῇ τῶν ἀποδοθεισῶν κινήσεων, οὐ ῥᾴδιον
ἀποδοῦναι, τί ποτέ ἐστιν ἐναντίον. ἔοικε δὲ οὐδὲν εἶναι αὐτῇ ἐναν-
τίον. εἰ μή τις καὶ ἐπὶ ταύτης τὴν κατὰ τὸ ποιὸν ἠρεμίαν ἀντιτι-
1 θείη τῇ εἰς τὸ ἐναντίον τοῦ ποιοῦ μεταβολῇ, καθάπερ καὶ ἐπὶ
τῆς κατὰ τόπον μεταβολῆς, τὴν κατὰ τόπον ἠρεμίαν, ἢ τὴν
εἰς τὸν ἐναντίον τόπον μεταβολήν. ἔστι γὰρ καὶ ἡ ἀλλοίωσις
μεταβολὴ κατὰ τὸ ποιόν. ὥστε ἀντίκειται τῇ κατὰ τὸ ποιὸν
κινήσει, ἡ κατὰ τὸ ποιὸν ἠρεμία, ἢ εἰς τὸ ἐναντίον τοῦ ποιοῦ με-
ταβολή. οἷον τὸ λευκὸν γίνεσθαι, τὸ μέλαν γίνεσθαι. ἀλλοιοῦ-
ται γὰρ εἰς τὰ ἐναντία τοῦ ποιοῦ μεταβολῆς γινομένης.

Περὶ τοῦ ἔχειν.

2 Τὸ ἔχειν, κατὰ πλείονας τρόπους λέγεται. ἢ γὰρ ὡς ἕξιν
καὶ διάθεσιν, ἢ ἄλλην τινὰ ποιότητα. λεγόμεθα γὰρ ἐπιστήμην
τινὰ ἔχειν καὶ ἀρετήν. ἢ ὡς τὸ ποσὸν, οἷον ὃ τυγχάνει τις ἔχων μέ-
γεθος. λέγεται γὰρ τρίπηχυ μέγεθος ἔχειν ἢ τετράπηχυ. ἢ ὡς
τὰ περὶ τὸ σῶμα, οἷον ἱμάτιον ἢ χιτῶνα. ἢ ὡς ἐν μορίῳ, οἷον ἐν
χειρὶ δακτύλιον. ἢ ὡς μέρος, οἷον χεῖρα ἢ πόδα. ἢ ὡς ἐν ἀγγείῳ,
οἷον ὁ μέδιμνος τοὺς πυρούς. ἢ τὸ κεράμιον τὸν οἶνον. οἶνον γὰρ
ἔχειν λέγεται τὸ κεράμιον, καὶ ὁ μέδιμνος πυρούς. ταῦτ' οὖν
3 γὰρ πάντα ὡς ἐν ἀγγείῳ ἔχειν λέγεται. ἢ ὡς κτῆμα. ἔχειν γὰρ
οἰκίαν ἢ ἀγρὸν λεγόμεθα. λέγεται δὲ καὶ ὁ ἀνὴρ γυναῖκα ἔ-
χειν, καὶ ἡ γυνὴ ἄνδρα. ἔοικε δὲ ἀλλοτριώτατος ὁ νῦν ῥηθεὶς τρό-
πος τοῦ ἔχειν εἶναι. οὐδὲν γὰρ ἄλλο τῷ ἔχειν γυναῖκα σημαίνο-
μεν, ἢ ὅτι συνοικεῖ. ἴσως δ' ἂν καὶ ἄλλοι τινὲς φανεῖεν τοῦ ἔχειν
τρόποι. οἱ δὲ εἰωθότες λέγεσθαι, σχεδὸν ἅπαντες κατηρίθμηνται.

τέλος τῶν τοῦ Ἀριστοτέλους κατηγοριῶν. Δόξα πατρὶ,
4 καὶ υἱῷ, καὶ ἁγίῳ πνεύματι. Ἀμήν.

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.1.4

ἈΡΙΣΤΟΤΕΛΟΥΣ ΠΕΡῚ ἙΡΜΗΝΕΙΑΣ.

ΠΡΩ͂ΤΟΝ δεῖ θέσθαι, τί ὄνομα καὶ τί ῥῆμα, ἔπειτα τί ἐστιν ἀπόφασις καὶ κατάφασις, καὶ ἀπόφανσις, καὶ λόγος. ἔστι μὲν οὖν τὰ ἐν τῇ φωνῇ, τῶν ἐν τῇ ψυχῇ παθημάτων σύμβολα, καὶ τὰ γραφόμενα τῶν ἐν τῇ φωνῇ. καὶ ὥσπερ οὐδὲ γράμματα πᾶσι τὰ αὐτά, οὐδὲ φωναὶ αἱ αὐταί. 1
ὧν μέντοι ταῦτα σημεῖα πρώτως, ταὐτὰ πᾶσι παθήματα τῆς ψυχῆς. καὶ ὧν ταῦτα ὁμοιώματα, πράγματα ἤδη ταὐτά. περὶ μὲν οὖν τούτων εἴρηται ἐν τοῖς περὶ ψυχῆς. ἄλλης γὰρ ταῦτα πραγματείας. ἔστι δ' ὥσπερ ἐν τῇ ψυχῇ ὅτε μὲν νόημα ἄνευ τοῦ ἀληθεύειν ἢ ψεύδεσθαι, ὅτε δὲ ἤδη ᾧ ἀνάγκη τούτων ὑπάρχειν θάτερον, οὕτω καὶ ἐν τῇ φωνῇ. περὶ γὰρ σύνθεσιν καὶ διαίρεσίν ἐστι τὸ ψεῦδός τε καὶ τὸ ἀληθές. τὰ μὲν οὖν ὀνόματα αὐτὰ καὶ τὰ ῥήματα, ἔοικε τῷ ἄνευ συνθέσεως καὶ διαιρέσεως 2
νοήματι. οἷον τὸ ἄνθρωπος, ἢ τὸ λευκόν, ὅταν μὴ προστεθῇ τι, οὔτε γὰρ ψεῦδος, οὔτε ἀληθές πω. σημεῖον δέ ἐστι τοῦδε. καὶ γὰρ ὁ τραγέλαφος σημαίνει μέν τι. οὔπω δὲ ἀληθές τι ἢ ψεῦδος, ἂν μὴ τὸ εἶναι, ἢ τὸ μὴ εἶναι προστεθῇ, ἢ ἁπλῶς ἢ κατὰ χρόνον.

Περὶ ὀνόματος.

Ὄνομα μὲν οὖν ἐστι φωνὴ σημαντικὴ κατὰ συνθήκην ἄνευ χρόνου, ἧς μηδὲν μέρος ἐστὶ σημαντικόν, κεχωρισμένον. ἐν γὰρ τῷ Κάλλιππος τὸ ἵππος, οὐδὲν αὐτὸ καθ' ἑαυτὸ σημαίνει. ὥσπερ 3
ἐν τῷ λόγῳ τῷ καλὸς ἵππος. οὐ μὴν οὐδ' ὥσπερ ἐν τοῖς ἁπλοῖς ὀνόμασιν, οὕτως ἔχει καὶ ἐν τοῖς πεπλεγμένοις. ἐν ἐκείνοις μὲν γὰρ, οὐδαμῶς τὸ μέρος ἐστὶ σημαντικόν. ἐν δὲ τούτοις βούλεται μέν, ἀλλ' οὐδενὸς κεχωρισμένον. οἷον ἐν τῷ ἐπακτροκέλης, τὸ κέλης οὐδέν τι σημαίνει καθ' ἑαυτό. τὸ δὲ κατὰ συνθήκην, ὅτι φύσει τῶν ὀνομάτων οὐδέν ἐστιν, ἀλλ' ὅταν γένηται σύμβολον. ἐπεὶ δηλοῦσί γέ τοι καὶ οἱ ἀγράμματοι ψόφοι, οἷον θηρίων. ὧν οὐδέν ἐστιν ὄνομα. τὸ δ' οὐκ ἄνθρωπος, οὐκ ὄνομα. οὐ μὴν οὐδὲ κεῖ-

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.1.4

ταί γε ὄνομα, ὅ,τι δεῖ καλεῖν αὐτό. οὔτε γὰρ λόγος, οὔτε ἀπόφασίς ἐστιν. ἀλλ' ἔστω ὄνομα ἀόριστον. ὅτι ὁμοίως ἐφ' ὁτουοῦν ὑπάρχει καὶ ὄντος καὶ μὴ ὄντος. τὸ δὲ φίλωνος ἢ φίλωνι, καὶ ὅσα τοιαῦτα, οὐκ ὀνόματα ἀλλὰ πτώσεις ὀνόματος. λόγος δὲ ἐστιν αὐτοῦ, τὰ μὲν ἄλλα, κατὰ τὰ αὐτά. ὅτι δὲ μετὰ τοῦ ἔστιν ἢ ἦν ἢ ἔσται, οὐκ ἀληθεύει ἢ ψεύδεται. τὸ δὲ ὄνομα ἀεί. οἷον φίλωνός ἐστιν ἢ οὐκ ἔστιν. οὐδὲν γάρ πω οὔτε ἀληθεύει, οὔτε ψεύ-
1 δεται.

Περὶ ῥήματος.

Ῥῆμα δέ ἐστι, τὸ προσσημαῖνον χρόνον. οὗ μέρος, οὐθὲν σημαίνει χωρίς. καὶ ἔστιν ἀεὶ τῶν καθ' ἑτέρου λεγομένων, σημεῖον. λέγω, δ' ὅτι προσσημαίνει χρόνον. οἷον ὑγίεια μὲν, ὄνομα τὸ δὲ ὑγιαίνει, ῥῆμα. προσσημαίνει γὰρ τὸ νῦν ὑπάρχειν, καὶ ἀεὶ τῶν καθ' ἑτέρου λεγομένων σημεῖον ἐστίν, οἷον τῶν καθ' ὑποκειμένου ἢ ἐν ὑποκειμένῳ ὄντων. τὸ δὲ οὐχ ὑγιαίνει, καὶ τὸ οὐ κάμνει, οὐ ῥῆμα λέγω. προσσημαίνει μὲν γὰρ χρόνον, καὶ ἀεὶ κατά τι-
2 νος ὑπάρχει. τῇ δὲ διαφορᾷ ὄνομα οὐ κεῖται. ἀλλ' ἔστω ἀόριστον ῥῆμα. ὅτι ὁμοίως ἐφ' ὁτουοῦν ὑπάρχει καὶ ὄντος καὶ μὴ ὄντος. ὁμοίως δὲ καὶ τὸ ὑγιανεῖ, καὶ ὑγίανεν, οὐ ῥῆμα, ἀλλὰ πτώσεις ῥήματος. διαφέρει δὲ τοῦ ῥήματος, ὅτι τὸ μὲν τὸν παρόντα προσσημαίνει χρόνον. τὰ δὲ, τὸν πέριξ. αὐτὰ μὲν οὖν καθ' αὑτὰ λεγόμενα τὰ ῥήματα, ὀνόματά τέ ἐστι καὶ σημαίνει τι. ἵστησι γὰρ ὁ λέγων τὴν διάνοιαν, καὶ ὁ ἀκούσας ἠρέμησεν. ἀλλ' εἰ ἔστιν ἢ μὴ, οὔπω σημαίνει. οὐδὲ γὰρ τὸ εἶναι ἢ μὴ εἶναι σημεῖόν ἐστι τοῦ
3 πράγματος. οὐδὲ ἐὰν τὸ ὂν εἴπης αὐτὸ ψιλόν. αὐτὸ μὲν γὰρ, οὐδέν ἐστι. προσσημαίνει δὲ, σύνθεσίν τινα. ἣν ἄνευ τῶν συγκειμένων οὐκ ἔστι νοῆσαι.

Περὶ λόγου.

Λόγος δέ ἐστι φωνὴ σημαντική. ἧς τῶν μερῶν τι, σημαντικόν ἐστι κεχωρισμένον, ὡς φάσις, ἀλλ' οὐχ ὡς κατάφασις. οἷον ἄνθρωπος σημαίνει μέν τι, ἀλλ' οὐχ ὅτι ἐστὶν, ἢ οὐκ ἔστιν. ἀλλ' ἔσται κατάφασις ἢ ἀπόφασις, ἐὰν προστεθῇ τι. ἀλλ' οὐχ ἡ τοῦ ἀν-
4 θρώπου συλλαβὴ μία. οὐδὲ γὰρ ἐν τῷ μῦς τὸ ῦς σημαντικὸν, ἀλλὰ

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.1.4

φωνή ἐστι νῦν μόνον. ἐν δὲ τοῖς διπλοῖς σημαίνει μέν τι, ἀλλ' οὐ
καθ' αὑτό, ὥσπερ εἴρηται. ἔστι δὲ λόγος μὲν ἅπας σημαντικός,
οὐχ ὡς ὄργανον δέ, ἀλλ' ὥσπερ εἴρηται κατὰ συνθήκην. ἀπο-
φαντικὸς δὲ οὐ πᾶς, ἀλλ' ἐν ᾧ τὸ ἀληθεύειν ἢ ψεύδεσθαι ὑ-
πάρχει. οὐκ ἐν ἅπασι δὲ ὑπάρχει. οἷον ἡ εὐχὴ λόγος μέν, ἀλ-
λ' οὔτε ἀληθὴς οὔτε ψευδής. οἱ μὲν οὖν ἄλλοι ἀφείσθωσαν.
ῥητορικῆς γὰρ ἢ ποιητικῆς, οἰκειοτέρα ἡ σκέψις. ὁ δὲ ἀποφαν-
τικὸς τῆς νῦν θεωρίας. ἔστι δὲ εἷς πρῶτος λόγος ἀποφαντι- 1
κὸς, κατάφασις. εἶτα ἀπόφασις. οἱ δ' ἄλλοι πάντες συνδέ-
σμῳ εἷς. ἀνάγκη δὲ πάντα λόγον ἀποφαντικὸν, ἐκ ῥήματος
εἶναι ἢ ἐκ πτώσεως ῥήματος. καὶ γὰρ ὁ τοῦ ἀνθρώπου λόγος ἐὰν
μὴ τὸ, ἔστιν, ἢ ἦν, ἢ ἔσται, ἤ τι τοιοῦτον προστεθῇ, οὔπω λόγος
ἀποφαντικός. διότι ἕν τί ἐστιν, ἀλλ' οὐ πολλά, τὸ ζῷον, πεζόν,
δίπουν. οὐ γὰρ δὴ τῷ σύνεγγυς εἰρῆσθαι, εἷς ἔσται. ἔστι δὲ ἄλ-
λης ταῦτα πραγματείας εἰπεῖν. ἔστι δὲ εἷς λόγος ἀποφαντι-
κὸς, ἢ ὁ ἓν δηλῶν, ἢ ὁ συνδέσμῳ εἷς. πολλοὶ δὲ, οἱ πολλὰ καὶ 2
μὴ ἕν, ἢ οἱ ἀσύνδετοι. τὸ μὲν οὖν ὄνομα ἢ τὸ ῥῆμα, φάσις ἔστω
μόνον. ἐπεὶ οὐκ ἔστιν εἰπεῖν οὕτω δηλοῦντά τι τῇ φωνῇ, ὥστε
ἀποφαίνεσθαι ἢ ἐρωτῶντός τινος, ἢ μή, ἀλλ' αὐτὸν προαιρού-
μενον. τούτων δὲ ἡ μὲν ἁπλῆ ἐστιν ἀπόφανσις. οἷον τὶ κατά
τινος, ἢ τὶ ἀπό τινος. ἡ δὲ, ἐκ τούτων συγκειμένη, οἷον λόγος τις
ἤδη σύνθετος. ἔστι δὲ ἁπλῆ ἀπόφανσις, φωνὴ σημαντικὴ περὶ
τοῦ ὑπάρχειν τι ἢ μὴ ὑπάρχειν, ὡς οἱ χρόνοι διῄρηνται.

Περὶ καταφάσεως καὶ ἀποφάσεως. 3

Κατάφασις δέ ἐστιν, ἀπόφανσίς τινος κατά τινος. ἀπόφα-
σις δέ ἐστιν, ἀπόφανσίς τινος ἀπό τινος. ἐπεὶ δὲ ἔστι καὶ τὸ ὑ-
πάρχον ἀποφαίνεσθαι ὡς μὴ ὑπάρχον, καὶ τὸ μὴ ὑπάρχον ὡς
ὑπάρχον, καὶ τὸ ὑπάρχον ὡς ὑπάρχον, καὶ τὸ μὴ ὑπάρχον ὡς
μὴ ὑπάρχον. καὶ περὶ τοὺς ἐκτὸς δὲ τοῦ νῦν χρόνους ὡσαύτως.
ἅπαν ἂν ἐνδέχοιτο καὶ ὃ κατέφησέ τις, ἀποφῆσαι, καὶ ὃ ἀπέ-
φησε, καταφῆσαι. ὥστε δῆλον, ὅτι πάσῃ καταφάσει, ἐστὶν ἀ-
πόφασις ἀντικειμένη. καὶ πάσῃ ἀποφάσει, κατάφασις. καὶ 4

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.1.4

ἔστω τοίνυν ἀντίφασις, κατάφασις, καὶ ἀπόφασις αἱ ἀντικεί-
μεναι. λέγω δὲ ἀντικεῖσθαι τὴν τοῦ αὐτοῦ, κατὰ τοῦ αὐτοῦ,
μὴ ὁμωνύμως δέ. καὶ ὅσα ἄλλα τῶν τοιούτων, προσδιοριζό-
μεθα πρὸς τὰς σοφιστικὰς ἐνοχλήσεις.

Τμῆμα δεύτερον.

Περὶ τῶν ὑποκειμένων, καὶ κατηγορουμένων προτάσεων.

1 Ἐπεὶ δ᾽ ἔστι τὰ μὲν, καθόλου τῶν πραγμάτων. τὰ δὲ, κα-
θ᾽ ἕκαστον. λέγω δὲ καθόλου μὲν, ὃ ἐπὶ πλειόνων πέφυκε κα-
τηγορεῖσθαι. καθ᾽ ἕκαστον δὲ, ὃ μή. οἷον ἄνθρωπος μὲν, τῶν κα-
θόλου. Καλλίας δὲ, τῶν καθ᾽ ἕκαστον. ἀνάγκη δὲ ἀποφαίνε-
σθαι, ὡς ὑπάρχει τι ἢ μή, ὁτὲ μὲν τῶν καθόλου τινὶ, ὁτὲ δὲ τῶν
καθ᾽ ἕκαστον. ἐὰν μὲν οὖν καθόλου ἀποφαίνηταί τις ἐπὶ τοῦ κα-
θόλου, ὅτι ὑπάρχει ἢ μή, ἔσονται ἐναντίαι αἱ ἀποφάνσεις.
λέγω δὲ ἐπὶ τοῦ καθόλου ἀποφαίνεσθαι καθόλου. οἷον πᾶς
2 ἄνθρωπος λευκός. οὐδεὶς ἄνθρωπος λευκός. ὅταν δὲ ἐπὶ τῶν
καθόλου μὲν, μὴ καθόλου δὲ, οὐκ εἰσὶν ἐναντίαι. τὰ μέντοι
δηλούμενα, ἔστιν εἶναί ποτε ἐναντία. λέγω δὲ τὸ μὴ καθόλου
ἀποφαίνεσθαι ἐπὶ τῶν καθόλου. οἷον ἔστι λευκὸς ἄνθρωπος.
οὐκ ἔστι λευκὸς ἄνθρωπος. καθόλου γὰρ ὄντος τοῦ ἀνθρώπου,
οὐχ ὡς καθόλου κέχρηται τῇ ἀποφάνσει. τὸ γὰρ πᾶς οὐ τὸ
καθόλου σημαίνει, ἀλλ᾽ ὅτι καθόλου. ἐπὶ δὲ τοῦ κατηγορου-
» μένου καθόλου, τὸ καθόλου κατηγορεῖν, οὐκ ἔστιν ἀληθές. οὐ-
3 δεμία γὰρ κατάφασις ἀληθὴς ἔσται, ἐν ᾗ τοῦ κατηγορουμένου
καθόλου, τὸ καθόλου κατηγορεῖται. οἷον ἔστι πᾶς ἄνθρωπος,
πᾶν ζῷον. ἀντικεῖσθαι μὲν οὖν κατάφασιν ἀποφάσει λέγω,
ἀντιφατικῶς, τὴν τὸ καθόλου σημαίνουσαν τῷ αὐτῷ, ὅτι οὐ
καθόλου. οἷον πᾶς ἄνθρωπος λευκός, οὐ πᾶς ἄνθρωπος λευ-
κός. οὐδεὶς ἄνθρωπος λευκός, ἔστι τις ἄνθρωπος λευκός. ἐναν-
τίως δὲ, τὴν τοῦ καθόλου κατάφασιν, καὶ τὴν τοῦ καθόλου
ἀπόφασιν. οἷον πᾶς ἄνθρωπος δίκαιος, οὐδεὶς ἄνθρωπος δί-
4 καιος. διὸ ταύτας μὲν, οὐχ οἷόν τε ἅμα ἀληθεῖς εἶναι. τὰς δὲ

ἀντικειμένας ταύτας, ἐνδέχεταί ποτε τὰς αὐτὰς συναλη-
θεύειν. οἷον οὐ πᾶς ἄνθρωπος λευκός, καὶ ἔστι τις ἄνθρωπος λευ-
» κός. ὅσαι μὲν οὖν ἀντιφάσεις τῶν καθόλου εἰσὶ καθόλου, ἀνάγ-
» κη τὴν ἑτέραν ἀληθῆ εἶναι ἢ ψευδῆ. καὶ ὅσαι ἐπὶ τῶν καθέκαστα,
οἷον, ἔστι Σωκράτης λευκός. οὐκ ἔστι Σωκράτης λευκός. ὅσαι δ᾽
ἐπὶ τῶν καθόλου μέν, μὴ καθόλου δέ, οὐκ ἀεὶ ἡ μὲν ἀληθής,
ἡ δέ, ψευδής. ἅμα γὰρ ἀληθές ἐστιν εἰπεῖν, ὅτι ἔστιν ἄνθρωπος
λευκός, καὶ ὅτι οὐκ ἔστιν ἄνθρωπος λευκός. καὶ ἔστιν ἄνθρωπος 1
καλός, καὶ οὐκ ἔστιν ἄνθρωπος καλός. εἰ γὰρ αἰσχρός, καὶ οὐ κα-
λός. καὶ εἰ γίνεταί τι, καὶ οὐκ ἔστι. δόξειε δ᾽ ἂν ἐξαίφνης ἄτοπον
εἶναι, διὰ τὸ φαίνεσθαι σημαίνειν τό, οὐκ ἔστιν ἄνθρωπος λευκός,
ἅμα καὶ τό, οὐδεὶς ἄνθρωπος λευκός. τὸ δέ, οὔτε ταὐτὸν σημαί-
νει, οὔθ᾽ ἅμα ἐξ ἀνάγκης. φανερὸν δέ, ὅτι καὶ μία ἀπόφασις,
» μιᾶς καταφάσεως ἔσται. τὸ γὰρ αὐτὸ δεῖ ἀποφῆσαι τὴν ἀπόφα-
» σιν, ὅπερ κατέφησεν ἡ κατάφασις. καὶ ἀπὸ τοῦ αὐτοῦ, ἢ τῶν
καθέκαστά τινος, ἢ ἀπὸ τοῦ καθόλου τινός, ὡς καθόλου, ἢ ὡς 2
μὴ καθόλου. λέγω δὲ οἷον, ἔστι Σωκράτης λευκός, οὐκ ἔστι Σω-
κράτης λευκός. ἐὰν δὲ ἄλλο τι ἀπὸ τοῦ αὐτοῦ ἢ ἀπ᾽ ἄλλου τὸ
αὐτό, οὐχ ἡ ἀντικειμένη, ἀλλ᾽ ἔσται ἐκείνης ἑτέρα. τῇ δὲ πᾶς
ἄνθρωπος λευκός, ἡ οὐ πᾶς ἄνθρωπος λευκός. τῇ δὲ τὶς ἄν-
θρωπος λευκός, ἡ οὐδεὶς ἄνθρωπος λευκός. τῇ δέ, ἔστιν ἄνθρω
πος λευκός, ἡ οὐκ ἔστιν ἄνθρωπος λευκός. ὅτι μὲν οὖν μία κατά-
φασις, μιᾷ ἀποφάσει ἀντίκειται ἀντιφατικῶς, καὶ τίνες εἰσὶν
αὗται, εἴρηται. καὶ ὅτι αἱ ἐναντίαι ἄλλαι, καὶ τίνες εἰσὶν αὗται, 3
εἴρηται. καὶ ὅτι οὐ πᾶσα ἀληθής, ἢ ψευδὴς ἀντίφασις. καὶ διατί
» καὶ πότε ἀληθὴς ἢ ψευδής. μία δέ ἐστι κατάφασις καὶ ἀπό-
» φασις, ἡ ἓν καθ᾽ ἑνὸς σημαίνουσα, ἢ καθόλου ὄντος ὡς καθό
» λου, ἢ μὴ ὁμοίως. οἷον πᾶς ἄνθρωπος λευκός ἐστιν, οὐ πᾶς ἄν-
θρωπος λευκός ἐστιν. ἔστιν ἄνθρωπος λευκός, οὐκ ἔστιν ἄνθρωπος
λευκός. οὐδεὶς ἄνθρωπος λευκός, τὶς ἄνθρωπος λευκός. εἰ τὸ
λευκὸν ἓν σημαίνει. εἰ δὲ δυοῖν ἓν ὄνομα κεῖται, ἐξ ὧν μὴ ἔστιν
ἕν, οὐ μία κατάφασις, οὐδὲ ἀπόφασις. οἷον εἴ τις θεῖτο ὄνομα 4

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.1.4

ἱμάτιον ἵππῳ καὶ ἀνθρώπῳ, ὅτι ἐστὶν ἱμάτιον λευκόν, αὕτη οὐ
μία κατάφασις, οὐδὲ ἀπόφασις μία. οὐδὲν γὰρ διαφέρει τοῦτο
τοῦ εἰπεῖν, ὅτι ἐστὶν ἄνθρωπος ἵππος λευκός. τοῦτο δὲ οὐδὲν
διαφέρει τοῦ εἰπεῖν, ἔστιν ἄνθρωπος λευκός, καὶ ἔστιν ἵππος λευ-
κός. εἰ οὖν αὗται πολλὰ σημαίνουσι καὶ εἰσὶ πολλαί, δῆλον
ὅτι καὶ ἡ πρώτη, ἤτοι πολλὰ ἢ οὐδὲν σημαίνει. οὐ γάρ ἐστί τις
ἄνθρωπος, ἵππος. ὥστε οὐδ' ἐν ταύταις ἀνάγκη τὴν μὲν ἀλη-
1 θῆ, τὴν δὲ, ψευδῆ ἀντίφασιν εἶναι. Ἐπὶ μὲν οὖν τῶν ὄν-
των καὶ γενομένων, ἀνάγκη τὴν κατάφασιν ἢ τὴν ἀπόφασιν
ἀληθῆ ἢ ψευδῆ εἶναι. καὶ ἐπὶ μὲν τῶν καθόλου ὡς καθόλου
ἀεὶ, τὴν μὲν ἀληθῆ, τὴν δὲ ψευδῆ εἶναι. καὶ ἐπὶ τῶν καθέ-
καστα ὥσπερ εἴρηται. ἐπὶ δὲ τῶν καθόλου μὴ καθόλου λε-
χθέντων. οὐκ ἀνάγκη. εἴρηται δὲ καὶ περὶ τούτων. ἐπὶ δὲ τῶν
καθέκαστα καὶ μελλόντων, οὐχ ὁμοίως. εἰ γὰρ πᾶσα κα-
τάφασις ἢ ἀπόφασις ἢ ἀληθὴς ἢ ψευδής, καὶ ἅπαν ἀνάγ-
2 κη ὑπάρχειν ἢ μὴ ὑπάρχειν. εἰ γὰρ ὁ μὲν, φήσει ἔσεσθαί τι.
ὁ δὲ, μὴ φήσει τὸ αὐτὸ τοῦτο, δῆλον ὅτι ἀνάγκη ἀληθεύειν
τὸν ἕτερον αὐτῶν, εἰ πᾶσα κατάφασις ἢ ἀπόφασις ἀλη-
θὴς ἢ ψευδής. ἄμφω γὰρ οὐχ ὑπάρξει ἅμα ἐπὶ τῶν τοιού-
των. εἰ γὰρ ἀληθὲς εἰπεῖν ὅτι λευκὸν, ἢ ὅτι οὐ λευκὸν, ἀ-
νάγκη εἶναι λευκὸν, ἢ οὐ λευκόν. καὶ εἰ ἔστι λευκὸν ἢ μὴ λευ-
κὸν, ἀληθὲς ἦν φάναι ἢ ἀποφάναι. καὶ εἰ μὴ ὑπάρχει, ψεύ-
» δεται. καὶ εἰ ψεύδεται, οὐχ ὑπάρχει. ὥστε ἀνάγκη ἀεὶ τὴν
3 κατάφασιν ἢ τὴν ἀπόφασιν, ἀληθῆ εἶναι ἢ ψευδῆ. οὐδὲν
ἄρα οὔτε ἐστὶν, οὔτε γίνεται, οὔτε ἀπὸ τύχης. οὔθ' ὁπό-
τερ' ἔτυχεν, οὐδὲ ἔσται ἢ οὐκ ἔσται, ἀλλ' ἐξ ἀνάγκης ἅπαν-
τα, καὶ οὐχ ὁπότερ' ἔτυχεν. ἢ γὰρ ὁ φὰς ἀληθεύσει, ἢ ὁ
ἀποφάς. ὁμοίως γὰρ ἂν ἐγίνετο ἢ οὐκ ἐγίνετο. τὸ γὰρ ὁπό-
τερ' ἔτυχεν, οὐδὲν μᾶλλον οὕτως, ἢ μὴ οὕτως ἔχει ἢ ἕξει. ἔτι
δὲ εἰ ἔστι λευκὸν νῦν, ἀληθὲς ἦν εἰπεῖν πρότερον, ὅτι ἔσται
λευκόν. ὥστε ἀεὶ ἀληθὲς ἦν εἰπεῖν ὁτιοῦν τῶν γινομένων,
4 ὅτι ἔστιν ἢ ἔσται. εἰ δὲ ἀεὶ ἀληθὲς ἦν εἰπεῖν, ὅτι ἔστιν ἢ ἔσται,

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.1.4

οὐχ οἷόν τε τοῦτο μὴ εἶναι οὐδὲ μὴ ἔσεσθαι. ὃ δὲ μὴ οἷόν τε μὴ
γενέσθαι, ἀδύνατον μὴ γενέσθαι. ὃ δὲ ἀδύνατον μὴ γενέσθαι,
ἀνάγκη γενέσθαι. ἅπαντα οὖν τὰ ἐσόμενα ἀναγκαῖον γενέσθαι,
οὐδὲν ἄρα ὁπότερ' ἔτυχεν, οὐδὲ ἀπὸ τύχης ἔσται. εἰ γὰρ ἀπὸ τύ-
χης οὐκ ἐξ ἀνάγκης. ἀλλὰ μὴν οὐδ' ὡς οὐδέτερόν γε ἀληθὲς,
» ἐνδέχεται λέγειν. οἷον ὅτι οὔτε ἔσται, οὔτε οὐκ ἔσται. πρῶτον
» μὲν γὰρ, οὔσης τῆς καταφάσεως ψευδοῦς, ἡ ἀπόφασις οὐκ ἀ-
» ληθής. καὶ ταύτης ψευδοῦς οὔσης, συμβαίνει τὴν κατάφασιν 1
μὴ ἀληθῆ εἶναι. καὶ πρὸς τούτοις εἰ ἀληθὲς ἦν εἰπεῖν, ὅτι λευ-
κὸν ἅμα καὶ μέγα, δεῖ ἄμφω ὑπάρχειν. εἰ δὲ ὑπάρξει εἰς αὔ-
ριον, ὑπάρξει εἰς αὔριον. εἰ δὲ μήτε ἔσται, μήτε μὴ ἔσται εἰς αὔ-
ριον, οὐκ ἂν εἴη τὸ ὁπότερ' ἔτυχεν, οἷον ναυμαχίαν. δέοι γὰρ
ἂν μήτε γενέσθαι ναυμαχίαν μήτε μὴ γενέσθαι. τὰ μὲν οὖν
συμβαίνοντα ἄτοπα, ταῦτα, καὶ τοιαῦτα ἕτερα, εἴπερ πάσης
καταφάσεως καὶ ἀποφάσεως, ἢ ἐπὶ τῶν καθόλου λεγομένων
ὡς καθόλου, ἢ ἐπὶ τῶν καθέκαστον ἀνάγκη τῶν ἀντικειμένων, 2
» εἶναι τὴν μὲν, ἀληθῆ. τὴν δὲ, ψευδῆ. μηδὲν δὲ ὁπότερ' ἔτυ-
» χεν εἶναι, ἐν τοῖς γινομένοις, ἀλλὰ πάντα εἶναι καὶ γίνεσθαι ἐξ
» ἀνάγκης, ὥστε οὔτε βουλεύεσθαι δέοι ἂν, οὔτε πραγματεύε-
» σθαι. ὡς ἐὰν μὲν τοδὶ, ποιήσωμεν, ἔσται τοδί. ἐὰν δὲ μὴ τοδὶ,
οὐκ ἔσται τοδί. οὐδὲν γὰρ κωλύει καὶ εἰς μυριοστὸν ἔτος τὸν μὲν,
φάναι τοῦτο ἔσεσθαι. τὸν δὲ, μὴ φάναι, ὥστε ἐξ ἀνάγκης ἔσε-
σθαι, ὁπότερον ἦν αὐτῶν ἀληθὲς εἰπεῖν τότε. Ἀλλὰ μὴν οὐ
τοῦτο διαφέρει, εἴ τινες εἶπον τὴν ἀντίφασιν ἢ μὴ εἶπον. δῆλον 3
γὰρ, ὅτι οὕτως ἔχει τὰ πράγματα, κἂν μὴ ὁ μὲν καταφήσῃ τι,
ὁ δὲ ἀποφήσῃ. οὐδὲ γὰρ διὰ τὸ καταφαθῆναι ἢ ἀποφαθῆναι,
ἔσται ἢ οὐκ ἔσται, οὐδ' εἰς μυριοστὸν ἔτος μᾶλλον, ἢ ἐν ὁποσῳοῦν
χρόνῳ. ὥστε εἰ ἐν ἅπαντι τῷ χρόνῳ οὕτως εἶχεν, ὥστε τὸ ἕτε-
» ρον ἀληθεύεσθαι, ἀναγκαῖον ἦν τοῦτο γενέσθαι. καὶ ἕκαστον τῶν
» γινομένων ἀεὶ οὕτως εἶχεν, ὥστε ἐξ ἀνάγκης γενέσθαι. ὅ τε γὰρ
ἀληθῶς τις εἶπεν ὅτι ἔσται, οὐχ οἷόν τε μὴ γενέσθαι. καὶ τὸ γι-
νόμενον, ἀληθὲς ἦν εἰπεῖν ἀεὶ, ὅτι ἔσται. εἰ δὴ ταῦτα, ἀδύνα- 4

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.1.4

τα. ὁρῶμεν γὰρ, ὅτι ἔστιν ἀρχὴ τῶν ἐσομένων, καὶ ἀπὸ τοῦ βου-
» λεύεσθαι, καὶ ἀπὸ τοῦ πρᾶξαί τι. καὶ ὅτι ὅλως ἐστὶν ἐν τοῖς μὴ
» ἀεὶ ἐνεργοῦσι, τὸ δυνατὸν εἶναι καὶ μὴ εἶναι ὁμοίως, ἐν οἷς ἄμ-
φω ἐνδέχεται καὶ τὸ εἶναι καὶ τὸ μὴ εἶναι. ὥστε καὶ τὸ γίνεσθαι
καὶ τὸ μὴ γίνεσθαι, καὶ πολλὰ ἡμῖν δῆλά ἐστιν οὕτως ἔχοντα.
οἷον ὅτι τουτὶ τὸ ἱμάτιον δυνατόν ἐστι διατμηθῆναι, καὶ οὐ δια-
τμηθήσεται, ἀλλ' ἔμπροσθεν κατατριβήσεται. ὁμοίως δὲ καὶ
1 τὸ μὴ διατμηθῆναι, δυνατόν. οὐ γὰρ ἂν ὑπῆρχε τὸ, ἔμπρο-
σθεν κατατριβῆναι αὐτό. εἴγε μὴ δυνατὸν ἦν, τὸ μὴ διατμη-
θῆναι. ὥστε καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων γενέσεων, ὅσαι κατὰ δύνα-
» μιν λέγονται τὴν τοιαύτην. φανερὸν ἄρα, ὅτι οὐχ ἅπαντα
» ἐξ ἀνάγκης, οὔτ' ἔστιν οὔτε γίνεται. ἀλλὰ τὰ μὲν, ὁπότερ' ἔτυχε.
καὶ οὐδὲν μᾶλλον ἡ κατάφασις ἢ ἡ ἀπόφασις ἀληθής ἢ
ψευδής. τὰ δὲ, μᾶλλον μὲν, καὶ ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ θάτερον.
οὐ μὴν ἀλλ' ἐνδέχεται γενέσθαι καὶ θάτερον, θάτερον δὲ μή.
2 τὸ μὲν οὖν εἶναι τὸ ὂν ὅταν ᾖ, καὶ τὸ μὴ ὂν μὴ εἶναι, ὅταν μὴ ᾖ,
ἀνάγκη. οὐ μέντοι οὔτε τὸ ὂν ἅπαν ἀνάγκη εἶναι, οὔτε τὸ μὴ ὂν,
ἀνάγκη μὴ εἶναι. οὐ γὰρ ταυτόν ἐστι τὸ ὂν ἅπαν εἶναι ἐξ ἀνάγκης,
ὅτι ἔστι, καὶ ἁπλῶς εἶναι ἐξ ἀνάγκης. ὁμοίως δὲ καὶ ἐπὶ τοῦ μὴ
ὄντος. καὶ ἐπὶ τῆς ἀντιφάσεως δὲ ὁ αὐτὸς λόγος. εἶναι μὲν ἢ μὴ
εἶναι ἅπαν, ἀνάγκη, καὶ ἔσεσθαί γε ἢ μή. οὐ μέντοι γε διελόν-
τα εἰπεῖν θάτερον ἀναγκαῖον. λέγω δὲ οἷον ἀνάγκη μὲν ἔσεσθαι
ναυμαχίαν αὔριον, ἢ μὴ ἔσεσθαι. οὐ μέντοι γίνεσθαί γε αὔριον
3 ναυμαχίαν ἀνάγκη, οὐδὲ μὴ γίνεσθαι. γίνεσθαι μέντοι ἢ μὴ γί-
» νεσθαι ἀναγκαῖον. ὥστ' ἐπεὶ ὁμοίως οἱ λόγοι ἀληθεῖς, ὥσπερ
» τὰ πράγματα, δῆλον ὅτι ὅσα οὕτως ἔχει, ὥστε ὁπότερ' ἔτυ-
» χε, καὶ τἀναντία ἐπιδέχεσθαι, ἀνάγκη ὁμοίως ἔχειν καὶ τὴν
ἀντίφασιν. ὅπερ συμβαίνει ἐπὶ τοῖς μὴ ἀεὶ οὖσι, ἢ μὴ ἀεὶ μὴ
οὖσι. τούτων γὰρ ἀνάγκη μὲν θάτερον μόριον τῆς ἀντιφάσεως
ἀληθὲς εἶναι ἢ ψεῦδος, οὐ μέντοι τόδε ἢ τόδε, ἀλλ' ὁπότερ' ἔτυ-
χε, καὶ μᾶλλον μὲν ἀληθῆ τὴν ἑτέραν, οὐ μέντοι ἤδη ἀληθῆ
4 ἢ ψευδῆ. ὥστε δῆλον, ὅτι οὐκ ἀνάγκη πάσης καταφάσεως καὶ

ἀποφάσεως τῶν ἀντικειμένων, τὴν μὲν, ἀληθῆ. τὴν δὲ, ψευδῆ
εἶναι. οὐ γὰρ ὥσπερ ἐπὶ τῶν ὄντων, οὕτως ἔχει καὶ ἐπὶ τῶν μὴ ὄν-
των μὲν, δυνατῶν δὲ εἶναι ἢ μὴ εἶναι, ἀλλ' ὥσπερ εἴρηται. ἐπεὶ δέ ἐστί
τι κατά τινος ἡ κατάφασις σημαίνουσα, τοῦτο δέ ἐστιν ἢ ὄνομα
ἢ τὸ ἀνώνυμον, ἓν δὲ δεῖ εἶναι καὶ καθ' ἑνὸς τὸ ἐν τῇ καταφάσει.
τὸ δὲ ὄνομα εἴρηται καὶ τὸ ἀνώνυμον πρότερον (τὸ γὰρ οὐκ ἄν-
θρωπος, ὄνομα μὲν οὐ λέγω, ἀλλ' ἀόριστον ὄνομα. ἕν γάρ πως
σημαίνει τὸ ἀόριστον ὄνομα. ὥσπερ καὶ τὸ οὐχ ὑγιαίνει οὐ ῥῆμα, 1
ἀλλ' ἀόριστον ῥῆμα) ἔσται ἄρα πᾶσα κατάφασις καὶ ἀπόφασις
ἢ ἐξ ὀνόματος καὶ ῥήματος, ἢ ἐξ ἀορίστου ὀνόματος καὶ ῥήματος.
ἄνευ δὲ ῥήματος οὐδὲ μία κατάφασις οὐδὲ ἀπόφασις. τὸ γὰρ,
ἔστιν, ἢ ἦν, ἢ ἔσται, ἢ γίνεται, ἢ ὅσα ἄλλα τοιαῦτα ῥήματα, ἐκ τῶν
κειμένων ἐστί. προσσημαίνει γὰρ χρόνον. ὥστε πρώτη ἔσται κατά-
φασις καὶ ἀπόφασις, τὸ, ἔστιν ἄνθρωπος, οὐκ ἔστιν ἄνθρωπος. εἶτα
ἔστιν οὐκ ἄνθρωπος, οὐκ ἔστιν οὐκ ἄνθρωπος. πάλιν ἔστι πᾶς ἄνθρωπος, οὐκ
ἔστι πᾶς ἄνθρωπος. ἔστι πᾶς οὐκ ἄνθρωπος, οὐκ ἔστι πᾶς οὐκ ἄν- 2
θρωπος. καὶ ἐπὶ τῶν ἐκτὸς δὲ χρόνων, ὁ αὐτὸς λόγος ἐστίν.

Τμῆμα τρίτον.

Ὅταν δὲ τὸ ἔστι τρίτον προσκατηγορῆται, ἤδη διχῶς λέγονται
αἱ ἀντιθέσεις. λέγω δὲ, οἷον ἔστι δίκαιος ἄνθρωπος. τὸ ἔστι τρίτον
φημὶ συγκεῖσθαι ὄνομα ἢ ῥῆμα ἐν τῇ καταφάσει. ὥστε διὰ
τοῦτο τέτταρα ἔσται ταῦτα. ὧν τὰ μὲν δύο, πρὸς τὴν κατάφα-
σιν καὶ ἀπόφασιν ἕξει κατὰ τὸ στοιχοῦν, ὡς αἱ στερήσεις. τὰ δὲ
δύο, οὔ. λέγω δ' ὅτι τὸ ἔστιν, ἢ τῷ δικαίῳ προσκείσεται, ἢ τῷ οὐ δι- 3
καίῳ. ὥστε καὶ ἡ ἀπόφασις. τέτταρα οὖν ἔσται. νοοῦμεν δὲ τὸ λεγό-
μενον ἐκ τῶν ὑπογεγραμμένων. ἔστι δίκαιος ἄνθρωπος. τούτου
ἀπόφασις, οὐκ ἔστι δίκαιος ἄνθρωπος. ἔστιν οὐ δίκαιος ἄνθρω-
πος. τούτου ἀπόφασις, οὐκ ἔστιν οὐ δίκαιος ἄνθρωπος. τὸ γὰρ
ἔστιν ἐνταῦθα καὶ τὸ οὐκ ἔστι, τῷ δικαίῳ καὶ τῷ οὐ δικαίῳ προσ-
κείσεται. ταῦτα μὲν οὖν, ὥσπερ ἐν τοῖς ἀναλυτικοῖς εἴρηται,
οὕτω τέτακται. ὁμοίως δὲ ἔχει, κἂν καθόλου τοῦ ὀνόματος ᾖ
ἡ κατάφασις. οἷον πᾶς ἐστιν ἄνθρωπος δίκαιος. ἀπόφασις 4

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.1.4

τούτου, οὐ πᾶς ἐστιν ἄνθρωπος δίκαιος. πᾶς ἐστιν ἄνθρωπος οὐ
δίκαιος. οὐ πᾶς ἐστιν ἄνθρωπος οὐ δίκαιος. πλὴν οὐχ ὁμοίως
τὰς κατὰ διάμετρον ἐνδέχεται συναληθεύειν, ἐνδέχεται δέ ποτε.

Περὶ τῆς ἐξ ἀορίστως ὑποκειμένων προτάσεως.

Αὗται μὲν οὖν δύο ἀντίκεινται ἀλλήλαις, ἄλλαι δὲ δύο
πρὸς τὸ οὐκ ἄνθρωπος ὡς ὑποκείμενόν τι προστεθέν. οἷον ἔστι δί-
καιος οὐκ ἄνθρωπος, οὐκ ἔστι δίκαιος οὐκ ἄνθρωπος. ἔστιν οὐ δί-
1 καιος οὐκ ἄνθρωπος, οὐκ ἔστιν οὐ δίκαιος οὐκ ἄνθρωπος. πλείους
δὲ τούτων οὐκ εἰσὶν ἀντιθέσεις. αὗται δὲ χωρὶς ἐκείνων, αὐταὶ
καθ' αὑτὰς ἔσονται, ὡς ὀνόματι τῷ οὐκ ἄνθρωπος προσχρώμε-
» ναι. ἐφ' ὅσων δὲ τὸ ἔστι μὴ ἁρμόττει, οἷον ἐπὶ τοῦ ὑγιαίνειν καὶ βαδί-
» ζειν, ἐπὶ τούτων τὸ αὐτὸ ποιεῖ οὕτως τιθέμενον, ὡς ἂν εἰ τὸ ἔστι
» προσήπτετο. οἷον, ὑγιαίνει πᾶς ἄνθρωπος. οὐχ ὑγιαίνει πᾶς ἄν-
θρωπος. ὑγιαίνει πᾶς οὐκ ἄνθρωπος. οὐχ ὑγιαίνει πᾶς οὐκ ἄν-
θρωπος. οὐ γάρ ἐστι τὸ οὐ πᾶς ἄνθρωπος λεκτέον, ἀλλὰ τὸ οὐ τὴν
2 ἀπόφασιν τῷ ἀνθρώπῳ προσθετέον. τὸ γὰρ πᾶς οὐ τὸ καθόλου σημαί-
νει, ἀλλ' ὅτι καθόλου. δῆλον δὲ ἐκ τοῦδε. ὑγιαίνει ἄνθρωπος. οὐχ ὑγιαί-
νει ἄνθρωπος. ὑγιαίνει οὐκ ἄνθρωπος, οὐχ ὑγιαίνει οὐκ ἄνθρωπος. ταῦτα γὰρ ἐκείνων
διαφέρει, τῷ μὴ καθόλου εἶναι. ὥστε τὸ πᾶς ἢ τὸ μηδείς, οὐδὲν ἄλλο
προσσημαίνει, ἢ ὅτι καθόλου τοῦ ὀνόματος ἢ κατάφασιν ἢ ἀπό-
φασιν. τὰ οὖν ἄλλα τὰ αὐτὰ δεῖ προστίθεσθαι. ἐπεὶ δὲ ἐναντία
ἀπόφασίς ἐστι, τῇ ἅπαν ἐστὶ ζῷον δίκαιον, ἡ σημαίνουσα ὅτι οὐδὲν
ἐστὶ ζῷον δίκαιον, αὗται μὲν φανερὸν ὅτι οὐδέποτε ἔσονται ἀλη-
3 θεῖς ἅμα, οὔτε ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ. αἱ δ' ἀντικείμεναι ταύταις, ἔσονταί
ποτε. οἷον, οὐ πᾶν ἐστι ζῷον δίκαιον, καὶ ἔστι τι ζῷον δίκαιον. ἀκολου-
θοῦσι δὲ καὶ αὗται, τῇ μὲν, πᾶς ἐστιν ἄνθρωπος οὐ δίκαιος, ἡ οὐδείς ἐστιν ἄνθρωπος
δίκαιος. τῇ δὲ ἔστιν οὐ πᾶς ἄνθρωπος οὐ δίκαιος, ἡ ἀντικειμένη ὅτι ἔστι τις
» ἄνθρωπος δίκαιος, ἀνάγκη γὰρ εἶναί τινα. φανερὸν δὲ, καὶ ὅτι ἐπὶ τῶν καθ' ἕκα-
» στα εἰ ἀληθὲς ἐρωτηθέντα ἀποφῆσαι, ὅτι καὶ καταφῆσαι ἀληθές.
» οἷον ἆρά γε Σωκράτης σοφός; οὔ. Σωκράτης ἄρα οὐ σοφός. ἐπὶ δὲ
» τῶν καθόλου, οὐκ ἀληθὴς ἡ ὁμοίως λεγομένη, ἀληθὴς δὲ ἡ ἀπόφα-
4 σις. οἷον ἆρά γε πᾶς ἄνθρωπος σοφός; οὔ. πᾶς ἄρα ἄνθρωπος οὐ σοφός. τοῦτο γὰρ

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.1.4

ψεῦδος. ἀλλὰ τὸ οὐ πᾶς ἄρα ἄνθρωπος σοφὸς, ἀληθές. αὕ-
τη δέ ἐστιν ἡ ἀντικειμένη, ἐκείνη δὲ ἡ ἐναντία. αἱ δὲ κατὰ τὰ
ἀόριστα ἀντικείμεναι ὀνόματα καὶ ῥήματα, οἷον ἐπὶ τοῦ μὴ ἄν-
θρωπος καὶ μὴ δίκαιος, ὥσπερ ἀποφάσεις ἄνευ ὀνόματος καὶ
ῥήματος δόξαιεν ἂν εἶναι, οὐκ εἰσὶ δέ. ἀεὶ γὰρ ἀνάγκη ἀληθεύειν
ἢ ψεύδεσθαι τὴν ἀπόφασιν. ὁ δ' εἰπὼν οὐκ ἄνθρωπος, οὐδὲν
μᾶλλον τοῦ εἰπόντος ἄνθρωπος. ἀλλὰ καὶ ἧττον ἠλήθευκεν, ἢ
ἔψευσται, ἐὰν μή τι προστεθῇ. σημαίνει δὲ τὸ ἔστι πᾶς οὐκ ἄν- 1
θρωπος δίκαιος, οὐδὲ μιᾷ ἐκείνων ταὐτόν. οὐδὲ ἡ ἀντικειμένη
ταύτῃ, ἡ οὐκ ἔστι πᾶς οὐκ ἄνθρωπος δίκαιος. τὸ δὲ πᾶς οὐ δί-
καιος οὐκ ἄνθρωπος, τῷ οὐδεὶς δίκαιος οὐκ ἄνθρωπος ταὐτὸ
» σημαίνει. μετατιθέμενα δὲ τὰ ὀνόματα καὶ τὰ ῥήματα, ταὐ-
» τὸν σημαίνει. οἷον ἔστι λευκὸς ἄνθρωπος. ἔστιν ἄνθρωπος λευ-
κός. εἰ γὰρ μὴ τοῦτό ἐστι, τοῦ αὐτοῦ πλείους ἔσονται ἀποφά-
σεις. ἀλλὰ δέδεικται, ὅτι μία μιᾶς. τοῦ μὲν γὰρ ἔστι λευκὸς ἄν
θρωπος ἀπόφασις, τὸ, οὐκ ἔστι λευκὸς ἄνθρωπος. τοῦ δὲ ἔστιν ἄν 2
θρωπος λευκὸς, εἰ μὴ ἡ αὐτή ἐστι τῇ, ἔστι λευκὸς ἄνθρωπος, ἔ-
σται ἀπόφασις, ἤτοι τὸ οὐκ ἔστιν οὐκ ἄνθρωπος λευκὸς, ἢ τὸ οὐκ
ἔστιν ἄνθρωπος λευκός. ἀλλ' ἡ ἑτέρα μέν ἐστιν ἀπόφασις, ἡ οὐκ
ἔστιν οὐκ ἄνθρωπος λευκὸς, τοῦ, ἔστιν οὐκ ἄνθρωπος λευκός. ἡ ἑ-
» τέρα δὲ, τοῦ, ἔστι λευκὸς ἄνθρωπος. ὥστε ἔσονται δύο μιᾶς.
» ὅτι μὲν οὖν μετατιθεμένου τοῦ ὀνόματος καὶ τοῦ ῥήματος, ἡ
αὐτὴ γίνεται κατάφασις καὶ ἀπόφασις, δῆλον. τὸ δὲ ἓν κατὰ
πολλῶν, ἢ πολλὰ καθ' ἑνὸς καταφάναι καὶ ἀποφάναι, ἐὰν μὴ 3
ἕν τι ᾖ τὸ ἐκ τῶν πολλῶν δηλούμενον, οὐκ ἔστι κατάφασις μία,
οὐδὲ ἀπόφασις. λέγω δὲ ἓν, οὐκ ἐὰν ὄνομα ἓν ᾖ κείμενον, μὴ
δὲ ᾖ ἕν τι ἐξ ἐκείνων. οἷον ὁ ἄνθρωπος, ἴσως ἐστὶ καὶ ζῷον καὶ δί-
πουν καὶ ἥμερον. ἀλλὰ καὶ ἕν τι γίνεται ἐκ τούτων. ἐκ δὲ τοῦ
λευκοῦ καὶ τοῦ ἀνθρώπου καὶ τοῦ βαδίζειν, οὐχ ἕν. ὥστε οὔτε
ἐὰν ἕν τι καταφήσῃ τις κατὰ τούτων, οὐ μία κατάφασις, ἀλ-
λὰ φωνὴ μὲν μία, καταφάσεις δὲ πολλαί. οὔτε ἐὰν καθ' ἑνὸς
ταῦτα, ἀλλ' ὁμοίως πολλαί. εἰ οὖν ἡ ἐρώτησις ἡ διαλεκτικὴ 4

ἀποκρίσεως

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.1.4

ἀποκρίσεως ἐστὶν αἴτησις, ἢ τῆς προτάσεως, ἢ θατέρου μο-
ρίου τῆς ἀντιφάσεως, ἡ δὲ πρότασις ἀντιφάσεως ἐστὶ μιᾶς μό-
ριον, οὐκ ἂν εἴη ἀπόκρισις μία πρὸς ταῦτα. οὐδὲ γὰρ ἡ ἐρώ-
τησις μία, οὐδὲ ἐὰν ᾖ ἀληθής. εἴρηται δὲ ἐν τοῖς τοπικοῖς
περὶ αὐτῶν. ἅμα δὲ δῆλον, ὅτι οὐδὲ τὸ τί ἐστιν, ἐρώτησίς ἐστι
διαλεκτική. δεῖ γὰρ δεδόσθαι ἐκ τῆς ἐρωτήσεως ἑλέσθαι, ὁπό-
τερον βούλεται τῆς ἀντιφάσεως μόριον. ἀλλὰ δεῖ τὸν ἐρω-
1 τῶντα προσδιορίσασθαι, πότερον τόδε ἐστὶν ὁ ἄνθρωπος, ἢ οὐ
τόδε. ἐπεὶ δὲ τὰ μὲν κατηγορεῖται συντιθέμενα, ὡς ἓν τὸ
πᾶν κατηγόρημα γίνεσθαι, τῶν χωρὶς κατηγορουμένων. τὰ
δ' οὔ, τίς ἡ διαφορά. κατὰ γὰρ τοῦ ἀνθρώπου ἀληθὲς εἰπεῖν καὶ
χωρὶς ζῶον, καὶ χωρὶς δίπουν, καὶ ταῦτα ὡς ἕν, καὶ ἄνθρωπον
καὶ λευκόν. καὶ ταῦθ' ὡς ἕν. ἀλλ' οὐχὶ εἰ σκυτεὺς καὶ ἀγα-
θὸς, καὶ σκυτεὺς ἀγαθός. εἰ γὰρ ὅτι ἑκάτερον ἀληθές, εἶναι
δεῖ καὶ τὸ συνάμφω, πολλὰ καὶ ἄτοπα ἔσται. κατὰ γὰρ τοῦ
2 ἀνθρώπου καὶ τὸ ἄνθρωπος ἀληθὲς, καὶ τὸ λευκόν. ὥστε καὶ
τὸ ἅπαν. πάλιν εἰ τὸ λευκὸν καὶ τὸ ἅπαν. ὥστε ἔσται ἄνθρω-
πος λευκὸς λευκὸς, καὶ τοῦτο εἰς ἄπειρον. καὶ πάλιν μουσι-
κὸς λευκὸς βαδίζων, καὶ ταῦτα πολλάκις πεπλεγμένα εἰς
ἄπειρον. ἔτι εἰ ὁ Σωκράτης, Σωκράτης καὶ ἄνθρωπος, καὶ
Σωκράτης, Σωκράτης ἄνθρωπος. καὶ εἰ ἄνθρωπος καὶ δί-
πους. καὶ ἄνθρωπος ἄνθρωπος δίπους. ὅτι μὲν οὖν εἴ τις ἁ-
πλῶς φήσει τὰς συμπλοκὰς γίνεσθαι, πολλὰ συμβαίνει λέ-
3 γειν ἄτοπα, δῆλον. ὅπως δὲ θετέον, λέγομεν νῦν. τῶν δὴ κα-
τηγορουμένων, καὶ ἐφ' οἷς κατηγορεῖσθαι συμβαίνει, ὅσα μὲν
λέγεται κατὰ συμβεβηκὸς, ἢ κατὰ τοῦ αὐτοῦ, ἢ θάτερον κατὰ
θατέρου, ταῦτα οὐκ ἔσται ἕν. οἷον ἄνθρωπος λευκός ἐστι καὶ μου-
σικός. ἀλλ' οὐχ ἓν τὸ λευκὸν καὶ τὸ μουσικόν, συμβεβηκότα
γὰρ ἄμφω. οὐδ' εἰ τὸ λευκὸν μουσικὸν ἀληθὲς εἰπεῖν, ὅμως
οὐκ ἔσται τὸ μουσικὸν λευκὸν ἕν τι. κατὰ συμβεβηκὸς γὰρ τὸ
λευκὸν μουσικόν. ὥστε οὐκ ἔσται τὸ λευκὸν μουσικὸν ἕν τι, διό,
4 οὐδ' ὁ σκυτεὺς ἀγαθὸς ἁπλῶς, ἀλλὰ ζῶον δίπουν. οὐ γὰρ

κατὰ συμβεβηκός. ἔτι οὐδ' ὅσα ὑπάρχει ἐν τῷ ἑτέρῳ. διὸ οὔ-
τε τὸ λευκὸν πολλάκις, οὔτε ὁ ἄνθρωπος, ἄνθρωπος ζῷόν ἐστιν
ἢ δίπουν. ἐνυπάρχει γὰρ ἐν τῷ ἀνθρώπῳ τὸ δίπουν καὶ τὸ ζῷον.
ἀληθὲς δέ ἐστιν εἰπεῖν κατὰ τοῦ τινὸς καὶ ἁπλῶς, οἷον τὸν τινὰ
ἄνθρωπον, ἄνθρωπον. ἢ τὸν τινὰ λευκὸν ἄνθρωπον, ἄνθρωπον
λευκόν. οὐκ ἀεὶ δέ, ἀλλ' ὅταν μὲν ἐν τῷ προσκειμένῳ τῶν ἀντι-
κειμένων τι ἐνυπάρχῃ, ᾧ ἕπεται ἀντίφασις, οὐκ ἀληθὲς ἀλλὰ
ψεῦδος. οἷον τὸν τεθνεῶτα ἄνθρωπον, ἄνθρωπον εἰπεῖν. ὅταν δὲ 1
μὴ ἐνυπάρχῃ, ἀληθές. ἢ ὅταν μὲν ἐνυπάρχῃ, ἀεὶ οὐκ ἀληθές.
ὅταν δὲ μὴ ἐνυπάρχῃ, οὐκ ἀεὶ ἀληθές. ὥσπερ ὅμηρός ἐστί τι. οἷον
ποιητής. ἆρα οὖν καὶ ἔστιν ἢ οὔ, κατὰ συμβεβηκὸς γὰρ κατηγορεῖ-
ται τὸ ἔστι, τοῦ Ὁμήρου. ὅτι γὰρ ποιητής ἐστιν, ἀλλ' οὐ καθ' αὑτὸ κα-
τηγορεῖται κατὰ τοῦ Ὁμήρου τὸ ἔστιν. ὥστε ἐν ὅσαις κατηγορίαις,
μήτε ἐναντιότης ἐστί, ἐὰν λόγοι ἀντ' ὀνομάτων λέγωνται, καὶ
καθ' αὑτὰ κατηγορῆται, καὶ μὴ κατὰ συμβεβηκός, ἐπὶ τούτων τὸ
τὶ καὶ ἁπλῶς, ἀληθὲς ἔσται εἰπεῖν. τὸ δὲ μὴ ὂν ὅτι δοξαστόν, οὐκ 2
ἀληθὲς εἰπεῖν ὄν τι. δόξα γὰρ αὐτοῦ ἐστιν, οὐχ ὅτι ἔστιν, ἀλλ' ὅτι
οὐκ ἔστιν. Τμῆμα τέταρτον.

Τούτων δὲ διωρισμένων, σκεπτέον ὅπως ἔχουσιν αἱ ἀποφάσεις
καὶ καταφάσεις πρὸς ἀλλήλας, αἱ τοῦ δυνατὸν εἶναι καὶ μὴ δυνατόν,
καὶ ἐνδεχόμενον καὶ μὴ ἐνδεχόμενον, καὶ περὶ τοῦ ἀδυνάτου τε καὶ
ἀναγκαίου. ἔχει γὰρ ἀπορίας τινάς. εἰ γὰρ τῶν συμπλεκομένων,
αὗται ἀλλήλαις ἀντίκεινται αἱ ἀντιφάσεις, ὅσαι κατὰ τὸ εἶναι καὶ
μὴ εἶναι τάττονται. οἷον τοῦ εἶναι ἄνθρωπον ἀπόφασις, τὸ μὴ εἶναι ἄνθρωπον, οὐ τὸ 3
εἶναι μὴ ἄνθρωπον. καὶ τοῦ εἶναι λευκὸν ἄνθρωπον, τὸ μὴ εἶναι λευκὸν ἄνθρωπον, ἀλλ' οὐ
» τὸ εἶναι μὴ λευκὸν ἄνθρωπον, εἰ γὰρ κατὰ παντὸς ἢ κατάφασις
» ἢ ἡ ἀπόφασις, τὸ ξύλον ἔσται ἀληθὲς εἰπεῖν μὴ λευκὸν ἄνθρω-
πον. εἰ δὲ τοῦτο οὕτως, καὶ ὅσοις τὸ εἶναι μὴ προστίθεται, τὸ αὐτὸ
ποιήσει τὸ ἀντὶ τοῦ εἶναι λεγόμενον. οἷον τοῦ ἄνθρωπος βαδίζει, οὐ τὸ
βαδίζει οὐκ ἄνθρωπος ἀπόφασις ἔσται, ἀλλὰ τὸ οὐ βαδίζει ἄνθρωπος. οὐ-
δὲν γὰρ διαφέρει εἰπεῖν ἄνθρωπον βαδίζειν, ἢ ἄνθρωπον βαδίζοντα εἶναι.
ὥστε εἰ οὕτως πανταχοῦ, καὶ τοῦ δυνατὸν εἶναι ἀπόφασις ἔσται, 4
οὐ τὸ δυνατὸν μὴ εἶναι, ἀλλὰ τὸ μὴ δυνατὸν εἶναι. δοκεῖ δὲ τὸ αὐτὸ

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.1.4

δύνασθαι καὶ εἶναι καὶ μὴ εἶναι. πᾶν γὰρ τὸ δυνατὸν τέμνεσθαι ἢ βα
δίζειν, καὶ μὴ τέμνεσθαι καὶ μὴ βαδίζειν δυνατόν. λόγος δὲ ὅτι
ἅπαν τὸ οὕτω δυνατὸν, οὐκ ἀεὶ ἐνεργεῖ, ὥστε ὑπάρξει αὐτῷ καὶ
ἡ ἀπόφασις. δύναται γὰρ καὶ μὴ βαδίζειν τὸ βαδιστικὸν, καὶ μὴ
» ὁρᾶσθαι τὸ ὁρατὸν. ἀλλὰ μὴν ἀδύνατον κατὰ τοῦ αὐτοῦ ἀληθεύε
» σθαι τὰς ἀντικειμένας φάσεις καὶ ἀποφάσεις. οὐκ ἄρα τοῦ δυ-
νατὸν εἶναι ἀπόφασίς ἐστι, τὸ δυνατὸν μὴ εἶναι. συμβαίνει γὰρ ἐκ
1 τούτων ἢ τὸ αὐτὸ φάναι καὶ ἀποφάναι ἅμα κατὰ τοῦ αὐτοῦ, ἢ
μὴ, κατὰ τὸ εἶναι καὶ μὴ εἶναι τὰ προστιθέμενα, γίνεσθαι φάσεις
καὶ ἀποφάσεις. εἰ οὖν ἐκεῖνο ἀδύνατον, τοῦτ' ἂν εἴη αἱρετόν. ἔστιν
ἄρα ἀπόφασις τοῦ δυνατὸν εἶναι, τὸ μὴ δυνατὸν εἶναι, ἀλλ' οὐ τὸ
δυνατὸν μὴ εἶναι. ὁ δ' αὐτὸς λόγος καὶ περὶ τοῦ ἐνδεχόμενον
εἶναι, καὶ γὰρ τούτου ἀπόφασις τὸ μὴ ἐνδεχόμενον εἶναι. καὶ ἐπὶ τῶν
ἄλλων δὲ ὁμοιοτρόπως, οἷον ἀδυνάτου τε καὶ ἀναγκαίου. γίνεται
γὰρ ὥσπερ ἐπ' ἐκείνων τὸ εἶναι, καὶ τὸ μὴ εἶναι προσθέσεις, τὰ δ' ὑπο
2 κείμενα πράγματα, τὸ μὲν λευκὸν, τὸ δὲ ἄνθρωπος, οὕτως ἐν-
ταῦθα. τὸ μὲν εἶναι καὶ μὴ εἶναι, ὡς ὑποκείμενον γίνεται, τὸ δὲ δύνα-
σθαι, καὶ ἐνδέχεσθαι προσθέσεις, διορίζουσαι ὥσπερ ἐπ' ἐκείνων
τὸ εἶναι καὶ τὸ μὴ εἶναι, τὸ ἀληθὲς καὶ τὸ ψεῦδος. ὁμοίως αὗται ἐπὶ
τοῦ εἶναι δυνατὸν, καὶ εἶναι μὴ δυνατόν. τοῦ δὲ δυνατὸν μὴ εἶναι ἀπό-
φασις, οὐ τὸ οὐ δυνατὸν εἶναι. ἀλλὰ τὸ οὐ δυνατὸν μὴ εἶναι. καὶ τοῦ δυνα
τὸν εἶναι, οὐ τὸ δυνατὸν μὴ εἶναι, ἀλλὰ τὸ μὴ δυνατὸν εἶναι. διὸ καὶ ἀκο
λουθεῖν ἂν δόξειεν ἀλλήλαις αἱ τοῦ δυνατὸν εἶναι καὶ δυνατὸν μὴ
3 εἶναι. τὸ γὰρ αὐτὸ δυνατὸν εἶναι καὶ μὴ εἶναι. οὐ γὰρ ἀντιφάσεις ἀλλή
λων αἱ τοιαῦται, τὸ δυνατὸν εἶναι καὶ δυνατὸν μὴ εἶναι. ἀλλὰ τὸ
δυνατὸν εἶναι, καὶ μὴ δυνατὸν εἶναι, οὐδέ ποτε ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ
ἅμα ἀληθεύονται. ἀντίκεινται γάρ. οὐ δέ γε τὸ δυνατὸν μὴ εἶ-
ναι, καὶ οὐ δυνατὸν μὴ εἶναι, οὐδέ ποτε ἅμα ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ ἀλη
θεύονται. ὁμοίως δὲ καὶ τοῦ ἀναγκαῖον εἶναι ἀπόφασις, οὐ τὸ
ἀναγκαῖον μὴ εἶναι, ἀλλὰ τὸ μὴ ἀναγκαῖον εἶναι. τοῦ δὲ ἀναγ-
καῖον μὴ εἶναι, τὸ μὴ ἀναγκαῖον μὴ εἶναι. καὶ τοῦ ἀδύνατον εἶναι,
4 οὐ τὸ ἀδύνατον μὴ εἶναι, ἀλλὰ τὸ μὴ ἀδύνατον εἶναι. τοῦ δὲ ἀδύνατον

μὴ εἶναι, τὸ οὐκ ἀδύνατον μὴ εἶναι. καὶ καθόλου δὲ ὥσπερ εἴρηται, τὸ μὲν εἶναι καὶ μὴ εἶναι, δεῖ τιθέναι ὡς τὰ ὑποκείμενα. κατάφασιν δὲ καὶ ἀπόφασιν ταῦτα ποιοῦντα, πρὸς τὸ εἶναι καὶ μὴ εἶναι συντάττειν. καὶ ταύτας οἴεσθαι χρὴ εἶναι τὰς ἀντικειμένας φάσεις καὶ ἀποφάσεις. δυνατὸν, οὐ δυνατόν. ἐνδεχόμενον, οὐκ ἐνδεχόμενον, ἀδύνατον, οὐκ ἀδύνατον. ἀναγκαῖον, οὐκ ἀναγκαῖον. ἀληθὲς οὐκ ἀληθές. Καὶ αἱ ἀκολουθήσεις δὲ κατὰ λόγον γίνονται οὕτω τιθεμένοις. τῷ μὲν γὰρ δυ- 1
νατῷ εἶναι, ἀκολουθεῖ τὸ ἐνδέχεσθαι εἶναι. καὶ τοῦτο ἐκείνῳ ἀντιστρέφει. καὶ τὸ μὴ ἀδύνατον εἶναι, καὶ τὸ μὴ ἀναγκαῖον εἶναι. τῷ δὲ δυνατῷ μὴ εἶναι, καὶ ἐνδεχομένῳ μὴ εἶναι, τὸ μὴ ἀναγκαῖον μὴ εἶναι, καὶ οὐκ ἀδύνατον μὴ εἶναι. τῷ δὲ μὴ δυνατῷ εἶναι, καὶ μὴ ἐνδεχομένῳ εἶναι, τὸ ἀναγκαῖον μὴ εἶναι, καὶ τὸ ἀδύνατον εἶναι. τῷ δὲ μὴ δυνατῷ μὴ εἶναι καὶ οὐκ ἐνδεχομένῳ μὴ εἶναι, τὸ ἀναγκαῖον εἶναι καὶ τὸ ἀδύνατον μὴ εἶναι. θεωρείσθω δὲ ἐκ τῆς ὑπογραφῆς τὸ λεγόμενον. δυνατὸν εἶναι, ἐνδε- 2
χόμενον εἶναι. οὐκ ἀδύνατον εἶναι, οὐκ ἀναγκαῖον εἶναι. δυνατὸν μὴ εἶναι, ἐνδεχόμενον μὴ εἶναι. οὐκ ἀδύνατον μὴ εἶναι, οὐκ ἀναγκαῖον μὴ εἶναι. οὐ δυνατὸν εἶναι, οὐκ ἐνδεχόμενον εἶναι. ἀδύνατον εἶναι, ἀναγκαῖον μὴ εἶναι. οὐ δυνατὸν μὴ εἶναι, οὐκ ἐνδεχόμενον μὴ εἶναι. ἀδύνατον μὴ εἶναι, ἀναγκαῖον εἶναι. τὸ μὲν οὖν ἀδύνατον καὶ οὐκ ἀδύνατον, τῷ ἐνδεχομένῳ καὶ δυνατῷ καὶ μὴ ἐνδεχομένῳ καὶ οὐ δυνατῷ ἀκολουθοῦσι μὲν ἀντιφατικῶς, ἀντεστραμμένως δέ. τῷ μὲν γὰρ δυνατῷ εἶναι, ἡ ἀπόφασις τοῦ 3
ἀδυνάτου ἀκολουθεῖ, ἡ οὐκ ἀδύνατον εἶναι. τῇ δὲ ἀποφάσει, ἡ κατάφασις. τῷ γὰρ οὐ δυνατῷ εἶναι, τὸ ἀδύνατον εἶναι. κατάφασις γὰρ τὸ ἀδύνατον εἶναι. τὸ δ' οὐκ ἀδύνατον εἶναι ἀπόφασις. τὸ δ' ἀναγκαῖον, πῶς ἔχει, ὀπτέον. φανερὸν δὴ, ὅτι οὐχ οὕτως ἔχει, ἀλλ' αἱ ἐναντίαι ἕπονται. αἱ δ' ἀντιφάσεις χωρίς. οὐ γάρ ἐστιν ἀπόφασις τοῦ ἀναγκαῖον μὴ εἶναι, τὸ οὐκ ἀναγκαῖον εἶναι. ἐνδέχεται γὰρ ἀληθεύεσθαι ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ ἀμφοτέρας.
τὸ γὰρ ἀναγκαῖον μὴ εἶναι, οὐκ ἀναγκαῖον εἶναι. αἴτιον δὲ τοῦ μὴ 4

ἀκολουθεῖν τὸ ἀναγκαῖον ὁμοίως ταῖς ἑτέραις, ὅτι ἐναντίως τὸ ἀδύνατον τῷ ἀναγκαίῳ ἀποδίδοται, τὸ αὐτὸ δυνάμενον. ὃ γὰρ ἀδύνατον εἶναι, τοῦτο ἀναγκαῖον οὐχὶ εἶναι, ἀλλὰ μὴ εἶναι. ὃ δὲ ἀδύνατον μὴ εἶναι, τοῦτο ἀναγκαῖον εἶναι. ὥστε εἰ ἐκεῖνα ὁμοίως ἀκολουθεῖ τῷ δυνατῷ καὶ μή, ταῦτα ἐξ ἐναντίας. ἐπειδὴ οὐ σημαίνει γε, ταυτὸν τό τε ἀναγκαῖον καὶ τὸ ἀδύνατον, ἀλλ' ὥσπερ εἴρηται ἀντεστραμμένως. ἢ ἀδύνατον οὕτως κεῖσθαι τὰς

1 τοῦ ἀναγκαίου ἀντιφάσεις. τῷ μὲν γὰρ ἀναγκαῖον εἶναι, δυνατὸν εἶναι. εἰ γὰρ μή, ἡ ἀπόφασις ἀκολουθήσει. ἀνάγκη γὰρ ἢ φάναι ἢ ἀποφάναι, ὥστ' εἰ μὴ δυνατὸν εἶναι, ἀδύνατον εἶναι. ἀδύνατον ἄρα εἶναι, τὸ ἀναγκαῖον εἶναι ὅπερ ἄτοπον. ἀλλὰ μὴν τῷ γε δυνατὸν εἶναι, ἀκολουθεῖ τὸ οὐκ ἀδύνατον εἶναι. τούτῳ δέ, τὸ μὴ ἀναγκαῖον εἶναι. ὥστε συμβαίνει, τὸ ἀναγκαῖον εἶναι, μὴ ἀναγκαῖον εἶναι, ὅπερ ἄτοπον. ἀλλὰ μὴν οὐδὲ τὸ ἀναγκαῖον εἶναι ἀκολουθεῖ τῷ δυνατὸν εἶναι, οὐδὲ τὸ ἀναγκαῖον μὴ εἶναι. τῷ μὲν γὰρ ἄμ-

2 φω ἐνδέχεται συμβαίνειν. τούτων δὲ ὁπότερον ἂν ἀληθὲς ᾖ, οὐκέτι ἔσται ἐκεῖνα ἀληθῆ. ἅμα γὰρ δυνατὸν εἶναι καὶ μὴ εἶναι. εἰ δ' ἀναγκαῖον εἶναι ἢ μὴ εἶναι, οὐκ ἔσται δυνατὸν ἄμφω. λείπεται τοίνυν τὸ οὐκ ἀναγκαῖον μὴ εἶναι ἀκολουθεῖν, τῷ δυνατὸν εἶναι. τοῦτο γὰρ ἀληθὲς καὶ κατὰ τοῦ ἀναγκαίου εἶναι. καὶ γὰρ αὕτη γίνεται ἀντίφασις τῇ ἑπομένῃ τῷ, τὸ δυνατὸν εἶναι. ἐκείνῳ γὰρ ἀκολουθεῖ τὸ ἀδύνατον εἶναι καὶ ἀναγκαῖον μὴ εἶναι. οὗ ἀπόφασις, τὸ ἀναγκαῖον μὴ εἶναι. ἀκολουθοῦσί τε ἄρα καὶ αὗται αἱ

3 ἀντιφάσεις κατὰ τὸν εἰρημένον τρόπον. καὶ οὐδὲν ἀδύνατον συμβαίνει τιθεμένων οὕτως. ἀπορήσειε δ' ἄν τις, εἰ τῷ ἀναγκαίῳ εἶναι, τὸ δυνατὸν εἶναι ἕπεται. εἰ γὰρ μὴ ἕπεται, ἡ ἀντίφασις ἀκολουθήσει, τὸ μὴ δυνατὸν εἶναι. εἰ καὶ μή τις ταύτην φήσειεν εἶναι ἀντίφασιν, ἀνάγκη λέγειν τὸ δυνατὸν μὴ εἶναι. ἅπερ ἄμφω ψευδῆ κατὰ τοῦ ἀναγκαίου εἶναι. ἀλλὰ μὲν πάλιν τὸ αὐτὸ δοκεῖ εἶναι δυνατὸν τέμνεσθαι καὶ μὴ τέμνεσθαι, καὶ εἶναι καὶ μὴ εἶναι. ὥστε ἔσται τὸ ἀναγκαῖον εἶναι, ἐνδεχόμενον μὴ εἶναι. τοῦτο δὲ ψεῦδος.

4 φανερὸν δή, ὅτι οὐ πᾶν τὸ δυνατὸν ἢ εἶναι ἢ βαδίζειν, καὶ τὰ ἀν-

ἀντικείμενα δύναται, ἀλλ' ἔστιν ἐφ' ὧν οὐκ ἀληθές. πρῶτον μὲν,
ἐπὶ τῶν μὴ κατὰ λόγον δυνατῶν, οἷον τὸ πῦρ θερμαντικὸν καὶ
ἔχει δύναμιν ἄλογον. αἱ μὲν οὖν μετὰ λόγου δυνάμεις, αἱ αὐ-
ταὶ πλειόνων καὶ τῶν ἐναντίων. αἱ δ' ἄλογοι, οὐ πᾶσαι. ἀλλ'
ὥσπερ εἴρηται, τὸ πῦρ οὐ δυνατὸν θερμαίνειν καὶ μή. οὐδ' ὅ-
σα ἄλλα ἐνεργεῖ ἀεί. ἔνια μέντοι δύναται καὶ τῶν κατὰ τὰς
ἀλόγους δυνάμεις ἅμα τὰ ἀντικείμενα δέξασθαι. ἀλλὰ τοῦτο
μὲν τούτου χάριν εἴρηται, ὅτι οὐ πᾶσα δύναμις τῶν ἀντικει- 1
μένων ἐστὶ δεκτική. οὐδ' ὅσαι λέγονται κατὰ τὸ αὐτὸ εἶδος. ἔνιαι
δὲ δυνάμεις ὁμώνυμοί εἰσιν. τὸ γὰρ δυνατὸν, οὐχ ἁπλῶς λέ-
γεται. ἀλλὰ τὸ μὲν, ὅτι ἀληθὲς ὡς ἐνεργείᾳ ὄν, οἷον δυνατὸν
βαδίζειν, ὅτι βαδίζει, καὶ ὅλως δυνατὸν εἶναι, ὅτι ἤδη ἐστὶ κα-
τὰ ἐνέργειαν, ὃ λέγεται εἶναι δυνατόν. τὸ δὲ, ὅτι ἐνεργή-
σειεν ἄν, οἷον ὅτι δυνατὸν εἶναι βαδίζειν, ὅτι βαδίσειεν ἄν. καὶ
αὕτη μὲν ἐπὶ τοῖς κινητοῖς μόνοις ἐστὶν ἡ δύναμις, ἐκείνη δὲ καὶ
ἐπὶ τοῖς ἀκινήτοις. ἄμφω δὲ ἀληθὲς ἐστὶν εἰπεῖν τὸ δυνατὸν βα- 2
δίζειν ἢ εἶναι καὶ τὸ βαδίζον ἤδη, καὶ ἐνεργοῦν καὶ τὸ βαδιστικόν.
τὸ μὲν οὕτω δυνατὸν, οὐκ ἀληθὲς κατὰ τοῦ ἀναγκαίου ἁπλῶς
εἰπεῖν, θάτερον δὲ ἀληθές. ὥστε ἐπεὶ τῷ ἐν μέρει τὸ καθό-
λου ἕπεται, τῷ ἐξ ἀνάγκης ὄντι ἕπεται τὸ δύνασθαι εἶναι, οὐ
μέντοι πᾶν. καὶ ἔστι δὴ ἀρχὴ ἴσως τὸ ἀναγκαῖον, καὶ μὴ ἀναγ-
καῖον πάντων εἶναι ἢ μὴ εἶναι. καὶ τἆλλα ὡς τούτοις ἀκολου-
θοῦντα ἐπισκοπεῖν δεῖ. φανερὸν δὴ ἐκ τῶν εἰρημένων, ὅτι τὸ ἐξ
ἀνάγκης ὂν, κατ' ἐνέργειάν ἐστιν. ὥστε εἰ πρότερα τὰ ἀΐδια, καὶ 3
ἐνέργεια δυνάμεως πρότερον. καὶ τὰ μὲν ἄνευ δυνάμεως,
ἐνέργειαί εἰσιν, οἷον αἱ πρῶται οὐσίαι. τὰ δὲ μετὰ δυνάμεως,
ἃ τῇ μὲν φύσει, πρότερα, τῷ δὲ χρόνῳ, ὕστερα. τὰ δὲ οὐδέπο-
τε ἐνέργειαί εἰσιν, ἀλλὰ δυνάμεις μόνον.

Τμῆμα πέμπτον.

Πότερον δὲ ἐναντία ἐστὶν ἡ κατάφασις τῇ ἀποφάσει, ἢ ἡ
κατάφασις τῇ καταφάσει, καὶ ὁ λόγος τῷ λόγῳ, ὁ λέγων 4

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.1.4

ὅτι πᾶς ἄνθρωπος δίκαιος, τῷ οὐδεὶς ἄνθρωπος δίκαιος. ἢ ὁ
πᾶς ἄνθρωπος δίκαιος, τῷ πᾶς ἄνθρωπος ἄδικος. οἷον, ἔστι
» Καλλίας δίκαιος, οὐκ ἔστι Καλλίας δίκαιος. Καλλίας ἄδι-
» κός ἐστι. ποτέρα δὴ ἐναντία τούτων. εἰ γὰρ τὰ μὲν ἐν τῇ φω-
» νῇ, ἀκολουθεῖ τοῖς ἐν τῇ διανοίᾳ, ἐκεῖ δὲ, ἐναντία δόξα ἡ τοῦ
» ἐναντίου, οἷον ὅτι πᾶς ἄνθρωπος δίκαιος, τῇ πᾶς ἄνθρωπος
» ἄδικος, καὶ ἐπὶ τῶν ἐν τῇ φωνῇ καταφάσεων, ἀνάγκη ὁμοίως
1 ἔχειν. εἰ δὲ μὴ ἐκεῖ, ἡ τοῦ ἐναντίου δόξα ἐναντία ἐστὶν, οὐδὲ ἡ κα-
τάφασις τῇ καταφάσει ἔσται ἐναντία, ἀλλ' ἡ εἰρημένη ἀπόφα-
σις. ὥστε σκεπτέον, ποία δόξα ψευδὴς ἐναντία ἀληθεῖ δόξῃ,
πότερον ἡ τῆς ἀποφάσεως, ἢ ἡ τὸ ἐναντίον εἶναι δοξάζουσα.
λέγω δὲ ὧδε. ἔστι τις δόξα ἀληθὴς τοῦ ἀγαθοῦ, ὅτι ἀγαθόν.
ἄλλη δὲ, ὅτι οὐκ ἀγαθὸν, ψευδής. ἑτέρα δὲ, ὅτι κακόν. πο-
τέρα δὲ τούτων, ἐναντία τῇ ἀληθεῖ. καὶ εἰ ἔστι μία, καθ' ὁ-
ποτέραν ἡ ἐναντία. τὸ μὲν δὴ τούτῳ οἴεσθαι τὰς ἐναντίας
2 δόξας ὁρίζεσθαι, τῷ τῶν ἐναντίων εἶναι, ψεῦδος. τοῦ γὰρ ἀγα-
θοῦ, ὅτι ἀγαθὸν, καὶ τοῦ κακοῦ, ὅτι κακὸν, ἡ αὐτὴ ἴσως καὶ
ἀληθὴς, εἴτε πλείους εἴτε μία ἐστίν. ἐναντία δὲ ταῦτα, ἀλ-
λ' οὐ τῷ τῶν ἐναντίων εἶναι ἐναντία, ἀλλὰ μᾶλλον τῷ ἐναν-
τίως. εἰ δὴ ἔστι μὲν τοῦ ἀγαθοῦ ὅτι ἐστιν ἀγαθὸν, δόξα, ἄλλη δ',
ὅτι οὐκ ἀγαθόν. ἔστι δὲ ἄλλο τι ὃ οὐχ ὑπάρχει, οὐδ' οἷόν τε
ὑπάρξαι. τῶν μὲν δὴ ἄλλων οὐδεμίαν θετέον, οὔτε ὅσαι ὑπάρ-
χειν τὸ μὴ ὑπάρχον δοξάζουσιν, οὔθ' ὅσαι μὴ ὑπάρχειν τὸ ὑπάρ-
3 χον. ἄπειροι γὰρ ἀμφότεραι, καὶ ὅσαι ὑπάρχειν δοξάζουσι
τὸ μὴ ὑπάρχον. καὶ ὅσαι μὴ ὑπάρχειν τὸ ὑπάρχον, ἀλλ' ἐν ὅ-
» σαις ἐστὶν ἡ ἀπάτη. αὗται δὲ εἰσιν, ἐξ ὧν αἱ γενέσεις. ἐκ τῶν
» ἀντικειμένων δὲ αἱ γενέσεις, ὥστε καὶ αἱ ἀπάται. Εἰ οὖν
τὸ ἀγαθὸν καὶ ἀγαθὸν καὶ οὐ κακόν ἐστι, καὶ τὸ μὲν καθ' αὑτὸ,
τὸ δὲ κατὰ συμβεβηκός (συμβέβηκε γὰρ αὐτῷ οὐ κακῷ εἶναι)
μᾶλλον δ' ἑκάστου ἀληθὴς ἡ καθ' αὑτὸ, καὶ ψευδὴς εἴπερ καὶ ἀλη-
θής. ἡ μὲν οὖν ὅτι οὐκ ἀγαθὸν τὸ ἀγαθὸν τοῦ καθ' αὑτὸ ὑπάρχοντος,
4 ψευδής. ἡ δὲ τοῦ ὅτι κακὸν τὸ ἀγαθὸν, τοῦ κατὰ συμβεβηκός. ὥστε

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.1.4

μᾶλλον ἂν εἴη ψευδὴς ἡ τῆς ἀποφάσεως, ἢ ἡ τοῦ ἐναντίου δό-
» ξα. διέψευσται δὲ μάλιστα περὶ ἕκαστον, ὁ τὴν ἐναντίαν ἔχων
» δόξαν. τὰ γὰρ ἐναντία, τῶν πλεῖστον διαφερόντων περὶ τὸ αὐ-
τό. εἰ οὖν ἐναντία μὲν τούτων ἡ ἑτέρα, ἐναντιωτέρα δὲ ἡ τῆς
ἀποφάσεως, δῆλον ὅτι αὕτη ἂν εἴη ἐναντία. ἡ δὲ τοῦ, ὅτι κα-
κὸν τὸ ἀγαθόν, συμπεπλεγμένη ἐστί. καὶ γὰρ ὅτι οὐκ ἀγαθόν,
ἀνάγκη ἴσως ὑπολαμβάνειν τὸν αὐτόν. Ἔτι δὲ εἰ καὶ ἐπὶ τῶν
ἄλλων ὁμοίως δεῖ ἔχειν, καὶ ταύτῃ ἂν δόξειε καλῶς εἰρῆσθαι. 1
ἢ γὰρ πανταχοῦ τὸ τῆς ἀντιφάσεως, ἢ οὐδαμοῦ. ὅσοις δὲ μὴ
ἐστὶν ἐναντία, περὶ τούτων ἐστὶ μὲν ψευδὴς, ἡ τῇ ἀληθεῖ ἀντι-
κειμένη. οἷον ὁ τὸν ἄνθρωπον οὐκ ἄνθρωπον οἰόμενος, διέψευσται.
εἰ οὖν αὗται αἱ ἀποφάσεις ἐναντίαι, καὶ αἱ ἄλλαι αἱ τῆς ἀν-
τιφάσεως. Ἔτι ὁμοίως ἔχει ἡ τοῦ ἀγαθοῦ, ὅτι ἀγαθόν. καὶ
ἡ τοῦ μὴ ἀγαθοῦ, ὅτι οὐκ ἀγαθόν. καὶ πρὸς ταύταις ἡ τοῦ ἀγα-
θοῦ, ὅτι οὐκ ἀγαθόν. καὶ ἡ τοῦ μὴ ἀγαθοῦ, ὅτι ἀγαθόν. τῇ οὖν
τοῦ μὴ ἀγαθοῦ ὅτι οὐκ ἀγαθὸν ἀληθεῖ οὔσῃ δόξῃ, τίς ἂν εἴη ἐναν- 2
τία; οὐ γὰρ δὴ ἡ λέγουσα, ὅτι κακόν, ἄν ποτε εἴη ἀληθής. οὐδέ
ποτε ἀληθὴς ἀληθεῖ ἐναντία. ἔστι γάρ τι μὴ ἀγαθόν, κακόν.
ὥστε ἐνδέχεται ἅμα ἀληθεῖς εἶναι. οὐδ᾽ αὖ ἡ, ὅτι οὐ κακόν. ἀ-
ληθὴς γὰρ καὶ αὕτη. ἅμα γὰρ καὶ ταῦτα ἂν εἴη. λείπεται δὴ
τῇ τοῦ μὴ ἀγαθοῦ, ὅτι οὐκ ἀγαθόν, ἐναντία ἡ τοῦ μὴ ἀγαθοῦ,
ὅτι ἀγαθόν. ψευδὴς γὰρ αὕτη. ὥστε καὶ ἡ τοῦ ἀγαθοῦ ὅτι οὐκ
ἀγαθόν, τῇ τοῦ ἀγαθοῦ ὅτι ἀγαθόν. φανερὸν, ὅτι οὐδὲν διοίσει,
οὐδὲ ἂν καθόλου τιθῶμεν τὴν κατάφασιν. ἡ γὰρ καθόλου 3
ἀπόφασις, ἐναντία ἔσται. οἷον τῇ δόξῃ τῇ δοξαζούσῃ, ὅτι πᾶν ὃ
ἂν ᾖ ἀγαθόν, ἀγαθόν ἐστιν, ἡ ὅτι οὐδὲν τῶν ἀγαθῶν, ἀγαθόν ἐστιν.
ἡ γὰρ τοῦ ἀγαθοῦ, ὅτι ἀγαθόν, εἰ καθόλου τὸ ἀγαθόν, ἡ αὐτή
ἐστι τῇ, ὅτι ὃ ἂν ᾖ ἀγαθὸν δοξαζούσῃ, ὅτι ἀγαθόν. τοῦτο δὲ οὐδὲν
διαφέρει τοῦ, ὅτι πᾶν ὃ ἂν ᾖ ἀγαθὸν, ἀγαθόν ἐστιν. ὁμοίως καὶ
» ἐπὶ τοῦ μὴ ἀγαθοῦ. ὥστε εἴπερ ἐπὶ δόξης οὕτως ἔχει, εἰσὶ δὲ
» αἱ ἐν τῇ φωνῇ καταφάσεις καὶ ἀποφάσεις, σύμβολα τῶν ἐν τῇ
» ψυχῇ, δῆλον ὅτι καὶ καταφάσει μὲν ἐναντία ἡ ἀπόφασις ἡ 4

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.1.4

περὶ τῆς αὐτοῦ καθόλου. οἷον τῇ, ὅτι πᾶν ἀγαθὸν, ἀγαθόν. ἢ ὅτι πᾶς ἄνθρωπος ἀγαθὸς, ἢ, ὅτι οὐδὲν. ἢ οὐδείς. ἀντιφατικῶς δὲ, ἢ ὅτι οὐ πᾶν, ἢ οὐ πᾶς. φανερὸν δὲ, καὶ ὅτι ἀληθῆ ἀληθεῖ οὐκ ἐνδέχεται ἐναντίαν εἶναι οὔτε δόξαν οὔτε ἀντίφασιν. ἐναντίαι μὲν γὰρ αἱ περὶ τὰ ἀντικείμενα. περὶ αὐτὰ δὲ ἐνδέχεται ἀληθεύειν τὸν αὐτόν. ἅμα δὲ οὐκ ἐνδέχεται τὰ ἐναντία ὑπάρχειν τῷ αὐτῷ.

Τέλος τῆς περὶ ἑρμηνείας,

Ἀριστοτέλους.

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.1.4

ἈΡΙΣΤΟΤΕΛΟΥΣ ἈΝΑΛΥΤΙΚΩ͂Ν ΠΡΟΤΕΡΩΝ ΠΡΩ͂ΤΟΝ.

Περὶ τῶν τριῶν σχημάτων.

ΠΡΩ͂ΤΟΝ εἰπεῖν περὶ τί καὶ τίνος ἡ σκέψις
ἐστίν. ὅτι περὶ ἀπόδειξιν, καὶ ἐπιστήμης ἀποδεικτι- 1
κῆς. εἶτα διορίσαι, τί ἐστι πρότασις. καὶ τί ὅρος.
καὶ τί συλλογισμός. καὶ ποῖος τέλειος καὶ ποῖος
ἀτελής. μετὰ δὲ ταῦτα, τί τὸ ἐν ὅλῳ εἶναι, ἢ μὴ
εἶναι, τόδε τῷδε. καὶ τί λέγομεν τὸ κατὰ παντὸς ἢ μηδενὸς κατη-
γορεῖσθαι. Πρότασις μὲν οὖν ἐστι λόγος καταφατικὸς ἢ ἀ-
ποφατικός, τινὸς κατά τινος. οὗτος δὲ ἢ καθόλου, ἢ ἐν μέ-
ρει, ἢ ἀδιόριστος. λέγω δὲ καθόλου μὲν, τὸ, παντὶ ἢ μηδενὶ ὑ-
πάρχειν. ἐν μέρει δὲ, τὸ, τινὶ ἢ μὴ τινὶ ἢ μὴ παντὶ ὑπάρχειν. 2
ἀδιόριστον δὲ, τὸ ὑπάρχειν ἢ μὴ ὑπάρχειν, ἄνευ τοῦ καθόλου ἢ
κατὰ μέρος. οἷον τὸ τῶν ἐναντίων, εἶναι τὴν αὐτὴν ἐπιστήμην.
ἢ τὸ τὴν ἡδονὴν, μὴ εἶναι ἀγαθόν. διαφέρει δὲ ἡ ἀποδεικτικὴ
πρότασις, τῆς διαλεκτικῆς. ὅτι ἡ μὲν ἀποδεικτικὴ, λῆψις θα-
τέρου μορίου τῆς ἀντιφάσεώς ἐστιν. οὐ γὰρ ἐρωτᾷ, ἀλλὰ
λαμβάνει ὁ ἀποδεικνύων. ἡ δὲ διαλεκτικὴ, ἐρώτησις τῆς ἀν-
τιφάσεώς ἐστιν. οὐδὲν δὲ διοίσει πρὸς τὸ γενέσθαι τὸν ἑκατέ-
ρου συλλογισμόν. καὶ γὰρ ὁ ἀποδεικνύων καὶ ὁ ἐρωτῶν, συλ- 3
λογίζεται, λαβών τι κατά τινος ὑπάρχειν, ἢ μὴ ὑπάρχειν. ὥστε
ἔσται συλλογιστικὴ μὲν πρότασις, ἁπλῶς κατάφασις, ἢ ἀπό-
φασίς τινος κατά τινος, κατὰ τὸν εἰρημένον τρόπον. ἀποδεικτι-
κὴ δὲ, ἐὰν ἀληθὴς ᾖ, καὶ διὰ τῶν ἐξ ἀρχῆς ὑποθέσεων εἰλημ-
μένη. διαλεκτικὴ δὲ πυνθανομένῳ μὲν, ἐρώτησις ἀντιφά-
σεως. συλλογιζομένῳ δὲ, λῆψις τοῦ φαινομένου καὶ ἐνδόξου.
καθάπερ ἐν τοῖς τοπικοῖς εἴρηται. τί μὲν οὖν πρότασις. καὶ τί
νι διαφέρει συλλογιστικὴ καὶ ἀποδεικτικὴ καὶ διαλεκτικὴ, δι᾽ ἀκρι- 4

» βέστερον μὲν ἐν τοῖς ἑπομένοις ῥηθήσεται. πρὸς δὲ τὴν παροῦ-
» σαν χρείαν, ἱκανῶς ἡμῖν διωρίσθω τὰ νῦν. ὅρον δὲ καλῶ, εἰς
» ὃν διαλύεται ἡ πρότασις. οἷον τό, τε κατηγορούμενον, καὶ τὸ
» καθ' οὗ κατηγορεῖται, ἢ προστιθεμένου, ἢ διαιρουμένου τοῦ εἶ-
» ναι ἢ μὴ εἶναι. συλλογισμὸς δέ ἐστι λόγος, ἐν ᾧ τεθέντων τι-
νῶν, ἕτερόν τι τῶν κειμένων ἐξ ἀνάγκης συμβαίνει τῷ ταῦτα
εἶναι. λέγω δὲ τῷ ταῦτα εἶναι, τὸ διὰ ταῦτα συμβαίνειν. τὸ δὲ
1 διὰ ταῦτα συμβαίνειν, τῷ μηδενὸς ἔξωθεν ὅρου προσδεῖν πρὸς
» τὸ γενέσθαι τὸ ἀναγκαῖον. τέλειον μὲν οὖν καλῶ συλλογισ-
» μὸν τὸν μηδενὸς ἄλλου προσδεόμενον παρὰ τὰ εἰλημμένα
» πρὸς τὸ φανῆναι τὸ ἀναγκαῖον. ἀτελῆ δέ, τὸν προσδεόμε-
νον ἢ ἑνὸς ἢ πλειόνων, ἃ ἔστι μὲν ἀναγκαῖα, διὰ τῶν ὑποκει-
» μένων ὅρων, οὐ μὴν εἴληπται διὰ προτάσεων. τὸ δὲ ἐν ὅλῳ
» εἶναι ἕτερον ἑτέρου, καὶ τὸ κατὰ παντὸς κατηγορεῖσθαι
θατέρου θατέρου, ταυτόν ἐστι. λέγω δὲ τὸ κατὰ παντὸς κα-
2 τηγορεῖσθαι, ὅταν μηδὲν ᾖ τοῦ ὑποκειμένου λαβεῖν, καθ' οὗ
θάτερον οὐ λεχθήσεται. καὶ τὸ κατὰ μηδενὸς ὡσαύτως.
ἐπεὶ δὲ πᾶσα πρότασίς ἐστιν, ἢ τοῦ ὑπάρχειν ἢ τοῦ ἐξ ἀνάγκης
ὑπάρχειν, ἢ τοῦ ἐνδέχεσθαι ὑπάρχειν. τούτων δέ, αἱ μὲν
καταφατικαί, αἱ δὲ ἀποφατικαί, καθ' ἑκάστην πρόσρησιν.
» πάλιν τῶν καταφατικῶν καὶ ἀποφατικῶν, αἱ μὲν, καθό-
» λου. αἱ δέ, ἐν μέρει. αἱ δέ, ἀδιόριστοι. τὴν μὲν ἐν τῷ ὑπάρ-
» χειν καθόλου στερητικήν, ἀνάγκη τοῖς ὅροις ἀντιστρέφειν.
3 οἷον εἰ μὴ δὲ μία ἡδονή, ἀγαθόν, οὐδ' ἀγαθὸν οὐδέν, ἔ-
σται ἡδονή. τὴν δὲ κατηγορικὴν ἀντιστρέφειν μὲν ἀναγ-
καῖον, οὐ μὴν καθόλου, ἀλλ' ἐν μέρει. οἷον εἰ πᾶσα ἡ-
δονὴ ἀγαθόν, καὶ ἀγαθόν τι εἶναι ἡδονήν. τῶν δὲ ἐν μέ-
ρει, τὴν μὲν καταφατικήν, ἀντιστρέφειν ἀνάγκη κατὰ
μέρος. εἰ γὰρ ἡδονή τις ἀγαθόν, καὶ ἀγαθόν τι ἔσται
ἡδονή. τὴν δὲ στερητικήν, οὐκ ἀναγκαῖον. οὐ γὰρ εἰ ὁ ἄν-
θρωπος μὴ ὑπάρχῃ τινὶ ζώῳ, καὶ τὸ ζῶον οὐχ ὑπάρχει τινὶ
4 ἀνθρώπῳ. πρῶτον μὲν οὖν ἔστω στερητικὴ καθόλου, ἡ α, β πρό-

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.1.4

τασις. εἰ οὖν μηδενὶ τῷ β τὸ α ὑπάρχει, οὐδὲ τῷ α οὐδενὶ ὑ-
πάρξει τὸ β. εἰ γὰρ τινὶ οἷον τῷ γ, οὐκ ἀληθὲς ἔσται τὸ, μηδενὶ τῷ
β τὸ α ὑπάρχειν. τὸ γὰρ γ τῶν β τί ἐστιν. εἰ δὲ παντὶ τὸ α τῷ β.
καὶ τὸ β τινὶ τῷ α ὑπάρξει. εἰ γὰρ μηδενὶ, οὐδὲ τὸ α οὐδενὶ τῷ
β ὑπάρξει. ἀλλ᾽ ὑπέκειτο παντὶ ὑπάρχειν. ὁμοίως δὲ καὶ εἰ
κατὰ μέρος ἐστὶν ἡ πρότασις. εἰ γὰρ τὸ α τινὶ τῷ β, καὶ τὸ β,
τινὶ τῷ α ἀνάγκη ὑπάρχειν. εἰ γὰρ μηδενὶ, οὐδὲ τὸ α οὐδενὶ τῷ β
ὑπάρξει. εἰ δέ γε τὸ α τινὶ τῷ β μὴ ὑπάρχει, οὐκ ἀνάγκη καὶ τὸ β 1
τινὶ τῷ α μὴ ὑπάρχειν. οἷον εἰ τὸ μὲν β, ἐστὶ ζῷον. τὸ δὲ α, ἄνθρω
πος. ἄνθρωπος μὲν γὰρ, οὐ παντὶ ζῴῳ. ζῷον δὲ παντὶ ἀνθρώ-
πῳ ὑπάρχει. τὸν αὐτὸν δὲ τρόπον ἕξει καὶ ἐπὶ τῶν ἀναγκαίων
προτάσεων. ἡ μὲν καθόλου στερητικὴ, καθόλου ἀντιστρέφει.
τῶν δὲ καταφατικῶν, ἑκατέρα κατὰ μέρος. εἰ μὲν γὰρ ἀνάγκη
τὸ α τῷ β μηδενὶ ὑπάρχειν. ἀνάγκη καὶ τὸ β τῷ α μηδενὶ ὑπάρ
χειν. εἰ γὰρ τινὶ ἐνδέχεται, καὶ τὸ α τῷ β τινὶ ἐνδέχοιτο ἄν. εἰ δὲ
ἐξ ἀνάγκης τὸ α παντὶ ἢ τινὶ τῷ β ὑπάρχει, καὶ τὸ β τινὶ τῷ α ἀ- 2
νάγκη ὑπάρχειν. εἰ γὰρ μὴ ἀνάγκη, οὐδ᾽ ἂν τὸ α τινὶ τῷ β ἐξ
ἀνάγκης ὑπάρχοι. τὸ δ᾽ ἐν μέρει στερητικὸν, οὐκ ἀντιστρέφει διὰ
τὴν αὐτὴν αἰτίαν, δι᾽ ἣν καὶ πρότερον ἔφαμεν. ἐπὶ δὲ τῶν ἐν-
δεχομένων ἐπειδὴ πολλαχῶς λέγεται τὸ ἐνδέχεσθαι (καὶ γὰρ
καὶ τὸ ἀναγκαῖον, καὶ τὸ μὴ ἀναγκαῖον, καὶ τὸ δυνατὸν ἐνδέχε-
σθαι λέγομεν) ἐν μὲν τοῖς καταφατικοῖς ὁμοίως ἕξει κατὰ
τὴν ἀντιστροφὴν ἐν ἅπασιν. εἰ γὰρ τὸ α παντὶ ἢ τινὶ τῷ β ἐνδέ-
χεται, καὶ τὸ β τινὶ τῷ α ἐνδέχοιτο ἄν. εἰ γὰρ μηδενὶ, οὐδ᾽ ἂν τὸ 3
α μηδενὶ τῷ β ἐνδέχηται. δέδεικται γὰρ τοῦτο πρότερον, ἐν δὲ
τοῖς ἀποφατικοῖς οὐχ ὡσαύτως. ἀλλ᾽ ὅσα μὲν ἐνδέχεσθαι λέ
γεται ἢ τῷ ἐξ ἀνάγκης μὴ ὑπάρχειν ἢ τῷ μὴ ἐξ ἀνάγκης ὑπάρ-
χειν, ὁμοίως. οἷον εἴ τις φαίη τὸν ἄνθρωπον ἐνδέχεσθαι μὴ εἶναι
ἵππον. ἢ τὸ λευκὸν μηδενὶ ἱματίῳ ὑπάρχειν. τούτων γὰρ τὸ
μὲν, ἐξ ἀνάγκης οὐχ ὑπάρχει. τὸ δὲ, οὐκ ἐξ ἀνάγκης μὴ ὑπάρ-
χει. καὶ ὁμοίως ἀντιστρέφει ἡ πρότασις. εἰ γὰρ ἐνδέχεται μη
δενὶ ἀνθρώπῳ ἵππον εἶναι. καὶ ἄνθρωπον ἐγχωρεῖ μηδενὶ ἵπ- 4

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.1.4

τῷ, καὶ τὸ λευκὸν ἐγχωρεῖ μηδενὶ ἱματίῳ. καὶ τὸ ἱμάτιον ἐγ-
χωρεῖ μηδενὶ λευκῷ. εἰ γὰρ τινὶ ἀνάγκη, καὶ τὸ λευκὸν ἱματίῳ
τινὶ ἔσται ἐξ ἀνάγκης. τοῦτο γὰρ δέδεικται πρότερον. ὁμοίως δὲ
καὶ ἐπὶ τῆς ἐν μέρει ἀποφατικῆς. ὅσα δὲ τῷ ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ,
καὶ τῷ πεφυκέναι λέγεται ἐνδέχεσθαι, καθ' ὃν τρόπον διορίζο-
μεν τὸ ἐνδεχόμενον, οὐχ ὁμοίως ἕξει ἐν ταῖς στερητικαῖς ἀντι-
στροφαῖς. ἀλλ' ἡ μὲν καθόλου στερητικὴ πρότασις, οὐκ ἀντι-
1 στρέφει. ἡ δὲ ἐν μέρει, ἀντιστρέφει. τοῦτο δὲ ἔσται φανερὸν, ὅταν
περὶ τοῦ ἐνδεχομένου λέγωμεν. νῦν δὲ τοσοῦτον ἡμῖν ἔστω πρὸς
τοῖς εἰρημένοις δῆλον, ὅτι τὸ ἐνδέχεσθαι μηδενὶ ἢ τινὶ μὴ ὑπάρ-
» χειν, καταφατικὸν ἔχει τὸ σχῆμα. τὸ γὰρ ἐνδέχεσθαι, τῷ ἐστὶν ὁ-
» μοίως τάττεται, τὸ δὲ ἐστὶν οἷς ἂν προσκατηγορῆται, κατάφα-
» σιν ἀεὶ ποιεῖ. καὶ πάντως οἷον τὸ ἐστὶν οὐκ ἀγαθὸν, ἢ ἔστιν οὐ λευ-
κὸν, ἢ ἁπλῶς, τὸ ἔστιν οὐ τοῦτο. δειχθήσεται δὲ καὶ τοῦτο, διὰ
τῶν ἑπομένων. κατὰ δὲ τὰς ἀντιστροφὰς ὁμοίως ἕξουσι ταῖς
2 ἄλλαις. διωρισμένων δὲ τούτων, λέγωμεν ἤδη διὰ τίνων, καὶ
πότε, καὶ πῶς γίνεται πᾶς συλλογισμός. ὕστερον δὲ λεκτέον
περὶ ἀποδείξεως. πρότερον γὰρ περὶ συλλογισμοῦ λεκτέον
ἢ περὶ ἀποδείξεως διὰ τὸ καθόλου μᾶλλον εἶναι τὸν συλλογι-
σμόν. ἡ μὲν γὰρ ἀπόδειξις, συλλογισμός τις. συλλογισμὸς
δὲ οὐ πᾶς, ἀπόδειξις.

Σχῆμα πρῶτον.

Ὅταν οὖν ὅροι τρεῖς οὕτως ἔχωσι πρὸς ἀλλήλους, ὥστε
3 τὸν ἔσχατον ἐν ὅλῳ εἶναι τῷ μέσῳ, καὶ τὸν μέσον ἐν ὅλῳ τῷ πρώ-
τῳ εἶναι ἢ μὴ εἶναι, ἀνάγκη τῶν ἄκρων εἶναι συλλογισμὸν τέλειον.
καλῶ δὲ μέσον μὲν, ὃ καὶ αὐτὸ ἐν ἄλλῳ, καὶ ἄλλο ἐν τούτῳ
ἐστίν. ὃ καὶ τῇ θέσει γίνεται μέσον. ἄκρα δὲ τὸ αὐτό τε ἐν ἄλλῳ
ὂν, καὶ ἐν ᾧ ἄλλο ἐστί.

Εἰ γὰρ τὸ α κατὰ παντὸς τοῦ β. καὶ τὸ β κατὰ παντὸς τοῦ γ,
ἀνάγκη τὸ α κατὰ παντὸς τοῦ γ κατηγορεῖσθαι. πρότερον γὰρ
εἴρηται, πῶς τὸ κατὰ παντὸς λέγομεν. Ὁμοίως δὲ καὶ εἰ τὸ
4 μὲν α κατὰ μηδενὸς τοῦ β. τὸ δὲ β. κατὰ παντὸς τοῦ γ, ὅτι τὸ α

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.1.4

οὐδενὶ τῷ γ ὑπάρξει. εἰ δὲ τὸ μὲν πρῶτον παντὶ τῷ μέσῳ ἀκολουθεῖ. τὸ δὲ μέσον μηδενὶ τῷ ἐσχάτῳ ὑπάρχει, οὐκ ἔσται συλλογισμὸς τῶν ἄκρων. οὐδὲν γὰρ ἀναγκαῖον συμβαίνει τῷ ταῦτα εἶναι. καὶ γὰρ παντὶ καὶ μηδενὶ ἐνδέχεται τὸ πρῶτον τῷ ἐσχάτῳ ὑπάρχειν. ὥστε οὔτε τὸ κατὰ μέρος, οὔτε τὸ καθόλου γίνεται ἀναγκαῖον. μηδενὸς δὲ ὄντος ἀναγκαίου, διὰ τούτων οὐκ ἔσται συλλογισμός. Ὅροι τοῦ παντὶ ὑπάρχειν. ζῶον. ἄνθρωπος. ἵππος. τοῦ μηδενὶ ὑπάρχειν, ζῶον, ἄνθρω- 1
πος. λίθος. οὐδ᾽ ὅταν μήτε τὸ πρῶτον τῷ μέσῳ, μήτε τὸ μέσον τῷ ἐσχάτῳ μηδενὶ ὑπάρχῃ, οὐδ᾽ οὕτως ἔσται συλλογισμός. Ὅροι τοῦ ὑπάρχειν. ἐπιστήμη. γραμμή. ἰατρική. τοῦ μὴ ὑπάρχειν, ἐπιστήμη. γραμμή. μονάς. καθόλου μὲν ὄντων τῶν ὅρων δῆλον, ἐν τούτῳ τῷ σχήματι πότε ἔσται, καὶ πότε οὐκ ἔσται συλλογισμός. καὶ ὅτι ὄντος συλλογισμοῦ, τοὺς ὅρους ἀναγκαῖον οὕτως ἔχειν, ὡς εἴπομεν. ἄν τε οὕτως ἔχωσι, δῆλον, ὅτι ἔσται συλ-
λογισμός. εἰ δ᾽ ὁ μὲν καθόλου τῶν ὅρων, ὁ δὲ ἐν μέρει πρὸς τὸν 2
ἕτερον, ὅταν μὲν τὸ καθόλου τεθῇ πρὸς τὸ μεῖζον ἄκρον, ἢ κατηγορικὸν ἢ στερητικόν, τὸ δὲ ἐν μέρει, πρὸς τὸ ἔλαττον κατηγορικόν, ἀνάγκη συλλογισμὸν εἶναι τέλειον. ὅταν δὲ πρὸς τὸ ἔλαττον, ἢ καὶ ἄλλως πῶς ἔχωσιν οἱ ὅροι, ἀδύνατον. λέγω δὲ μεῖζον μὲν ἄκρον, ἐν ᾧ τὸ μέσον ἐστίν. ἔλαττον δέ, τὸ ὑπὸ τὸ μέσον ὄν. ὑπαρχέτω γὰρ τὸ μὲν α, παντὶ τῷ β. τὸ δὲ β, τινὶ τῷ γ. οὐκοῦν εἰ ἔστι κατὰ παντὸς κατηγορεῖσθαι τὸ ἐν ἀρχῇ λεχθέν, ἀνάγκη τὸ α τινὶ τῷ γ ὑπάρχειν. καὶ εἰ τὸ μὲν α μηδενὶ τῷ β ὑπάρχει, τὸ δὲ β 3
τινὶ τῷ γ ὑπάρχει, ἀνάγκη τὸ α τινὶ τῷ γ μὴ ὑπάρχειν. ὥρισται γὰρ καὶ τὸ κατὰ μηδενὸς πῶς λέγομεν. ὥστε ἔσται συλλογισμὸς τέλειος. ὁμοίως δὲ καὶ εἰ ἀδιόριστον εἴη τὸ βγ κατηγορικὸν ὄν. ὁ γὰρ αὐτὸς ἔσται συλλογισμὸς ἀδιορίστου τε καὶ ἐν μέρει ληφθέντος. ἐὰν δὲ πρὸς τὸ ἔλαττον ἄκρον τὸ καθόλου τεθῇ ἢ κατηγορικὸν ἢ στερητικόν, οὐκ ἔσται συλλογισμός, ἢ ἀποφατικοῦ, ἢ καταφατικοῦ, οὔτε ἀδιορίστου, οὔτε
4

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.1.4

κατὰ μέρος ὄντος. οἷον εἰ τὸ μὲν α τινὶ τῷ β ὑπάρχει, ἢ μὴ
ὑπάρχει. τὸ δὲ α παντὶ τῷ γ ὑπάρχει. ὅροι τοῦ ὑπάρχειν.
ἀγαθόν. ἕξις. φρόνησις. τοῦ μὴ ὑπάρχειν, ἀγαθόν. ἕξις. ἀμα-
θία. πάλιν εἰ τὸ μὲν β μηδενὶ τῷ γ. τὸ δὲ α τινὶ τῷ β ὑπάρ-
χει, ἢ μὴ ὑπάρχει, ἢ μὴ παντὶ ὑπάρχει, οὐδ᾽ οὕτως ἔσται συλ-
λογισμός. Ὅροι τοῦ μὲν παντὶ ὑπάρχειν, λευκόν. ἵππος.
κύκνος. τοῦ μηδενὶ ὑπάρχειν, λευκόν. ἵππος. κόραξ. οἱ αὐτοὶ
1 δὲ, καὶ εἰ τὸ α β, ἀδιόριστον εἴη. οὐδὲ ὅταν τὸ μὲν, πρὸς τῷ μεί-
» ζονι ἄκρῳ καθόλου τεθῇ ἢ κατηγορικὸν ἢ στερητικόν, τὸ δὲ,
» πρὸς τῷ ἐλάττονι στερητικὸν κατὰ μέρος, οὐκ ἔσται συλλογισ-
» μὸς, ἀδιορίστου τε καὶ ἐν μέρει ληφθέντος. οἷον εἰ τὸ μὲν α παν
τὶ τῷ β ὑπάρχει, τὸ δὲ β τινὶ τῷ γ μὴ ὑπάρχει. ᾧ γὰρ ἂν τινὶ
μὴ ὑπάρχει τὸ μέσον, τούτῳ καὶ παντὶ καὶ οὐδενὶ ἀκολου-
θήσει τὸ πρῶτον. ὑποκείσθωσαν γὰρ οἱ ὅροι. ζῶον ἄνθρωπος.
λευκόν. εἶτα καὶ ὧν μὴ κατηγορεῖται λευκῶν ὁ ἄνθρωπος, εἰ
2 λήφθω. κύκνος. καὶ χιών. οὐκοῦν τὸ ζῶον τοῦ μὲν κατὰ παν-
τὸς κατηγορεῖται, τοῦ δὲ οὐδενός. ὥστε οὐκ ἔσται συλλογισμός.
πάλιν τὸ μὲν α μηδενὶ τῷ β ὑπαρχέτω, τὸ δὲ β τινὶ τῷ γ μὴ
ὑπαρχέτω. καὶ οἱ ὅροι ἔστωσαν. ἄψυχον. ἄνθρωπος, λευκόν.
εἶτα εἰλήφθωσαν, ὧν μὴ κατηγορεῖται λευκῶν ὁ ἄνθρωπος,
κύκνος, καὶ χιών. τὸ γὰρ ἄψυχον, τοῦ μὲν παντὸς κατηγορεῖ-
ται, τοῦ δὲ οὐδενός. ἔτι ἐπεὶ ἀδιόριστον τὸ, τινὶ τῷ γ τὸ β μὴ
ὑπάρχειν, ἀληθεύεται δὲ καὶ εἰ μηδενὶ ὑπάρχει καὶ εἰ μὴ παν
3 τὶ, ὅτι τινὶ οὐχ ὑπάρχει. ληφθέντων δὲ τοιούτων ὅρων ὥστε
» μηδενὶ ὑπάρχειν, οὐκ ἔσται συλλογισμός. τοῦτο γὰρ εἴρηται
» πρότερον. φανερὸν οὖν, ὅτι τὸ οὕτως ἔχειν τοὺς ὅρους, οὐκ
ἔσται συλλογισμός. ἦν γὰρ ἂν καὶ ἐπὶ τούτων. ὁμοίως δὲ δει-
χθήσεται, καὶ εἰ τὸ καθόλου τεθείη στερητικόν, οὐδέ γε ἐὰν ἄμ-
» φω τὰ διαστήματα κατὰ μέρος ἢ κατηγορικῶς ἢ στερητικῶς
» λέγηται, ἢ τὸ μὲν κατηγορικόν, τὸ δὲ στερητικόν, ἢ τὸ μὲν ἀ-
» διόριστον, τὸ δὲ διωρισμένον, ἢ ἄμφω ἀδιόριστα, οὐκ ἔσται συλλο
4 γισμὸς οὐδαμῶς. Ὅροι δὲ κοινοὶ πάντων, ζῶον. λευκόν. ἵππος

ζῶον. λευκόν. λίθος. φανερὸν οὖν ἐκ τῶν εἰρημένων, ὡς ἐὰν
ᾖ συλλογισμὸς ἐν τούτῳ τῷ σχήματι κατὰ μέρος, ὅτι ἀνάγκη
τοὺς ὅρους οὕτως ἔχειν, ὡς εἴπομεν. καὶ ἐὰν οὕτως ἔχωσιν
οἱ ὅροι, ἀνάγκη γίνεσθαι συλλογισμόν. ἄλλως δὲ ἐχόντων, οὐ-
δαμῶς γίνεται. δῆλον δὲ καὶ, ὅτι πάντες οἱ ἐν αὐτῷ συλλογισ-
μοὶ, τέλειοί εἰσι. πάντες γὰρ ἐπιτελοῦνται διὰ τῶν ἐξ ἀρχῆς
ληφθέντων. καὶ ὅτι πάντα τὰ προβλήματα, δείκνυται διὰ
τούτου τοῦ σχήματος. καὶ γὰρ, καὶ τὸ παντὶ, καὶ τὸ μηδενὶ, καὶ 1
τὸ τινὶ, καὶ τὸ μὴ τινὶ ὑπάρχειν. καὶ καλῶ δὲ τὸ τοιοῦτον σχῆ-
μα, πρῶτον.

Σχῆμα δεύτερον.

Ὅταν δὲ τὸ αὐτὸ τῷ μὲν παντὶ, τῷ δὲ μηδενὶ ὑπάρχῃ, ἢ ἑκα-
τέρῳ παντὶ ἢ μηδενὶ, τὸ μὲν σχῆμα τὸ τοιοῦτον, καλῶ δεύτερον.
μέσον δὲ ἐν αὐτῷ λέγω, τὸ κατηγορούμενον ἀμφοῖν. ἄκρα δὲ,
καθ' ὧν λέγεται τοῦτο. μεῖζον δὲ ἄκρον, τὸ πρὸς τῷ μέσῳ κεί-
μενον. ἔλαττον δὲ, τὸ πορρωτέρω τοῦ μέσου. τίθεται δὲ τὸ μέ- 2
σον, ἔξω μὲν τῶν ἄκρων. πρῶτον δὲ τῇ θέσει. τέλειος μὲν οὖν
οὐκ ἔσται συλλογισμὸς οὐδαμῶς ἐν τούτῳ τῷ σχήματι. δυνα-
τὸν δ' ἔσται καὶ καθόλου καὶ μὴ καθόλου τῶν ἄκρων ὄντων.
καθόλου μὲν ὄντων τῶν ὅρων, ἔσται συλλογισμὸς, ὅταν τὸ μέ-
σον τῷ μὲν παντὶ, τῷ δὲ οὐδενὶ ὑπάρχῃ, κἂν πρὸς ὁποτερῳοῦν
ᾖ τὸ στερητικόν, ἄλλως δὲ οὐδαμῶς. κατηγορείσθω γὰρ τὸ μ τοῦ
μὲν ν, μηδενός. τοῦ δὲ ξ, παντός. ἐπεὶ οὖν ἀντιστρέφει τὸ στερητι-
κὸν, οὐδενὶ τῷ μ ὑπάρξει τὸ ν. τὸ δέ γε μ, παντὶ τῷ ξ ὑπέκειτο. 3
ὥστε τὸ ν, οὐδενὶ τῷ ξ. τοῦτο γὰρ δέδεικται πρότερον. πάλιν εἰ
τὸ μ τῷ μὲν ν παντὶ. τῷ δὲ ξ μηδενὶ. οὐδὲ τὸ ν, τῷ ξ οὐδενὶ ὑπάρ-
ξει. εἰ γὰρ τὸ μ οὐδενὶ τῷ ξ, οὐδὲ τὸ ξ οὐδενὶ τῷ μ ὑπάρξει. τὸ δέ γε
μ, παντὶ τῷ ν ὑπῆρχε. τὸ δὲ ξ οὐδενὶ τῷ ν ὑπάρξει. γεγένηται
γὰρ πάλιν τὸ πρῶτον σχῆμα. ἐπεὶ δὲ ἀντιστρέφει τὸ στερητικὸν,
οὐδὲ τὸ ν οὐδενὶ τῷ ξ ὑπάρξει. ὥστε ἔσται ὁ αὐτὸς συλλογισμός.
ἔστι δὲ δεικνύναι ταῦτα καὶ εἰς τὸ ἀδύνατον ἀπάγοντας. Ὅτι
μὲν οὖν γίνεται συλλογισμὸς οὕτως ἐχόντων τῶν ὅρων, φανερόν. 4

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.1.4

ἀλλ' οὐ τέλειος. οὐ γὰρ μόνον ἐκ τῶν ἐξ ἀρχῆς, ἀλλὰ καὶ ἐξ ἀλλων ἐπιτελεῖται τὸ ἀναγκαῖον. ἐὰν δὲ τὸ μ παντὸς τοῦ ν, καὶ τοῦ ξ κατηγορεῖται, οὐκ ἔσται συλλογισμός. ὅροι τοῦ ὑπάρχειν, οὐσία. ζῷον. ἄνθρωπος. τοῦ μὴ ὑπάρχειν, οὐσία. ζῷον. ἀριθμός. μέσον, οὐσία. οὐδ' ὅταν μήτε τοῦ ν, μήτε τοῦ ξ μηδενὸς κατηγορῆται τὸ μ. ὅροι τοῦ ὑπάρχειν. γραμμή. ζῷον. ἄνθρωπος. τοῦ μὴ ὑπάρχειν. γραμμή. ζῷον. λίθος. φανερὸν οὖν, ὅτι ἂν

1 ᾖ συλλογισμὸς καθόλου τῶν ὅρων ὄντων, ἀνάγκη τοὺς ὅρους ἔχειν ὡς ἐν ἀρχῇ εἴπομεν. ἄλλως γὰρ ἐχόντων οὐ γίνεται συμπέρασμα ἀναγκαῖον. ὅταν δὲ πρὸς τὸν ἕτερον ᾖ καθόλου τὸ μέσον, ὅταν μὲν πρὸς τὸν μείζω γίνηται τὸ καθόλου ἢ κατηγορικῶς ἢ στερητικῶς, πρὸς τὸν ἐλάττονα δὲ κατὰ μέρος τε καὶ ἀντικειμένως τῷ καθόλου. λέγω δὲ τὸ ἀντικειμένως. εἰ μὲν

» τὸ καθόλου στερητικόν. τὸ ἐν μέρει καταφατικόν. εἰ δὲ κατη-

» γορικὸν τὸ καθόλου, τὸ ἐν μέρει στερητικόν, ἀνάγκη γίνεσθαι συλ

2 λογισμὸν στερητικὸν κατὰ μέρος. εἰ γὰρ τὸ μ τῷ μὲν ν μηδενί, τῷ δὲ ξ τινὶ ὑπάρχει, ἀνάγκη τὸ ν τινὶ τῷ ξ μὴ ὑπάρχειν. ἐπεὶ γὰρ ἀντιστρέφει τὸ στερητικόν, οὐδενὶ τῷ μ ὑπάρξει τὸ ν. τὸ δέ γε μ ὑπέκειτο τινὶ τῷ ξ ὑπάρχειν. ὥστε τὸ ν τινὶ τῷ ξ οὐχ ὑπάρξει. γίνεται γὰρ συλλογισμὸς διὰ τοῦ πρώτου σχήματος. πάλιν εἰ τὸ μὲν μ παντὶ τῷ ν. τῷ δὲ ξ τινὶ μὴ ὑπάρξει, ἀνάγκη τὸ ν τινὶ τῷ ξ μὴ ὑπάρχειν. εἰ γὰρ παντὶ ὑπάρχει, κατηγορεῖται δὲ καὶ τὸ μ παντὸς τοῦ ν, ἀνάγκη τὸ μ παντὶ τῷ ξ ὑπάρξειν. ὑπέκειτο δὲ τινὶ

3 μὴ ὑπάρχειν. καὶ εἰ τὸ μ τῷ μὲν ν παντὶ ὑπάρχει, τῷ δὲ ξ μὴ παντί, ἔσται συλλογισμός. ὅτι οὐ παντὶ τῷ ξ τὸ ν. ἀπόδειξις δὲ ἡ αὐτή. ἐὰν δὲ τοῦ μὲν ξ παντός, τοῦ δὲ ν μὴ παντὸς κατηγορῆται τὸ μ, οὐκ ἔσται συλλογισμός. ὅροι τοῦ ὑπάρχειν. ζῷον. οὐσία. κόραξ. τοῦ μὴ ὑπάρχειν, ζῷον. λευκόν. κόραξ. οὐδ' ὅταν τοῦ μὲν ξ μηδενός. τοῦ δὲ ν, τινός. ὅροι τοῦ ὑπάρχειν. ζῷον. οὐσία. μονάς. τοῦ δὲ μὴ ὑπάρχειν, ζῷον. οὐσία. ἐπιστήμη. ὅταν μὲν οὖν ἀντικείμενον ᾖ τὸ καθόλου τῷ κατὰ μέρος, εἴρηται πότε ἔσται, καὶ

4 πότε οὐκ ἔσται συλλογισμός. ὅταν δὲ ὁμοιοσχήμονες ὦσιν αἱ similis figura

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.1.4

προτάσεις. οἷον ἀμφότεραι στερητικαὶ ἢ καταφατικαί, οὐδαμῶς ἔσται συλλογισμός. ἔστωσαν γὰρ πρῶτον στερητικαί. καὶ τὸ καθόλου κείσθω πρὸς τὸ μεῖζον ἄκρον. οἷον τὸ μ τῷ μὲν ν, μηδενί, τῷ δὲ ξ τινὶ μὴ ὑπαρχέτω, ἐνδέχεται δὴ καὶ παντὶ καὶ μηδενὶ τῷ ξ τὸ ν ὑπάρχειν. ὅροι τοῦ μὲν μηδενὶ ὑπάρχειν, μέλαν. χιών. ζῶον. τοῦ δὲ παντὶ ὑπάρχειν, οὐκ ἔστι λαβεῖν ὅρους, εἰ τὸ μ τῷ ξ τινὶ μὲν ὑπάρχει, τινὶ δὲ μή. εἰ γὰρ παντὶ τῷ ξ τὸ ν. τὸ δὲ μ
μηδενὶ τῷ ν, τὸ μ ἄρα οὐδενὶ τῷ ξ ὑπάρξει. ἀλλ' ὑπέκειτο τινὶ 1
ὑπάρχειν. οὕτω μὲν οὖν οὐκ ἐγχωρεῖ λαβεῖν ὅρους. ἐκ δὲ τοῦ ἀδιορίστου δεικτέον. ἐπεὶ γὰρ ἀληθεύεται τὸ, τινὶ μὴ ὑπάρχειν τὸ μ τῷ ξ, καὶ εἰ μηδενὶ ὑπάρχει, μηδενὶ δὲ ὑπάρχοντος, οὐκ ἦν συλλογισμός. φανερὸν, ὅτι οὐδὲ νῦν ἔσται. πάλιν ἔστωσαν κατηγορικαί, καὶ τὸ καθόλου κείσθω ὁμοίως. οἷον, τὸ μ τῷ μὲν ν παντί, τῷ δὲ ξ τινὶ ὑπαρχέτω. ἐνδέχεται δὲ τὸ ν, τῷ ξ, καὶ παντὶ καὶ μηδενὶ ὑπάρχειν. ὅροι τοῦ μηδενὶ ὑπάρχειν, λευκόν. κύκνος. λί-
θος. τοῦ δὲ παντὶ, οὐκ ἔσται λαβεῖν διὰ τὴν αὐτὴν αἰτίαν. ἥν- 2
περ πρότερον ἔφαμεν. ἀλλ' ἐκ τοῦ ἀδιορίστου δεικτέον. εἰ δὲ τὸ καθόλου πρὸς τὸ ἔλαττον ἄκρον ἐστί. καὶ τὸ μ, τῷ μὲν ξ μηδενί, τῷ δὲ ν τινὶ μὴ ὑπάρχει, ἐνδέχεται τὸ ν τῷ ξ, καὶ παντὶ καὶ μηδενὶ ὑπάρχειν. ὅροι τοῦ ὑπάρχειν. λευκόν. ζῶον. κόραξ. τοῦ μὴ ὑπάρχειν, λευκόν. λίθος. κόραξ. εἰ δὲ κατηγορικαὶ αἱ προτάσεις, ὅροι τοῦ μὴ ὑπάρχειν. λευκὸν, ζῶον, χιών. τοῦ ὑπάρχειν λευκὸν, ζῶον, κύκνος. φανερὸν οὖν, ὅταν ὁμοιοσχήμονες ὦ-
σιν αἱ προτάσεις, καὶ ἡ μὲν καθόλου, ἡ δὲ ἐν μέρει, ὅτι οὐδα- 3
μῶς γίνεται συλλογισμός. ἀλλ' οὐδ' εἰ τινὶ ἑκατέρῳ ὑπάρχει ἢ μὴ ὑπάρχει, ἢ τῷ μὲν τινὶ, τῷ δὲ μή, ἢ μηδετέρῳ παντὶ, ἢ ἀδιορίστως. ὅροι δὲ κοινοὶ πάντων, λευκὸν, ζῶον, ἄνθρωπος. λευκὸν, ζῶον, ἄψυχον. φανερὸν οὖν ἐκ τῶν εἰρημένων, ὅτι ἐάν τε οὕτως ἔχωσιν οἱ ὅροι πρὸς ἀλλήλους ὡς ἐλέχθη, γίνεται συλλογισμὸς, ἐξ ἀνάγκης. ἄν τε ᾖ συλλογισμὸς, ἀνάγκη τοὺς ὅρους οὕτως ἔχειν. δῆλον δὲ καὶ ὅτι πάντες ἀτελεῖς εἰσιν οἱ ἐν τού-
τῳ τῷ σχήματι συλλογισμοί. πάντες γὰρ ἐπιτελοῦνται προσ- 4

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.1.4

λαμβανομένων τινῶν. ἃ ἢ ἐνυπάρχει τοῖς ὅροις ἐξ ἀνάγκης, ἢ τίθενται ὡς ὑποθέσεις. οἷον ὅταν διὰ τοῦ ἀδυνάτου δεικνύωμεν. καὶ ὅτι οὐ γίνεται καταφατικὸς συλλογισμὸς διὰ τούτου τοῦ σχήματος. ἀλλὰ πάντες στερητικοὶ, καὶ οἱ καθόλου, καὶ οἱ κατὰ μέρος.

Περὶ τοῦ τρίτου σχήματος.

Ὅταν δὲ τῷ αὐτῷ, τὸ μὲν παντὶ, τὸ δὲ μηδενὶ ὑπάρχει, ἢ ἄμφω παντὶ ἢ μηδενὶ, τὸ μὲν σχῆμα τὸ τοιοῦτον καλῶ τρίτον. μέσον
1 δ' ἐν αὐτῷ λέγω, καθ' οὗ ἄμφω κατηγοροῦμεν. ἄκρα δὲ τὰ κατηγορούμενα. μεῖζον δ' ἄκρον, τὸ πορρώτερον τοῦ μέσου. ἔλαττον δὲ, τὸ ἐγγύτερον. τίθεται δὲ τὸ μέσον, ἔξω μὲν τῶν ἄκρων, ἔσχατον δὲ τῇ θέσει. τέλειος μὲν οὖν οὐ γίνεται συλλογισμὸς, οὐδ' ἐν τούτῳ τῷ σχήματι. δυνατὸν δ' ἔσται καὶ καθόλου, καὶ μὴ καθόλου τῶν ὅρων ὄντων πρὸς τὸ μέσον. καθόλου μὲν οὖν ὄντων τῶν ὅρων, ὅταν καὶ τὸ π καὶ τὸ ρ παντὶ τῷ σ ὑπάρχει, ἔσται συλλογισμός. ὅτι τινὶ τῷ ρ τὸ π ὑπάρξει ἐξ ἀνάγκης. ἐπεὶ γὰρ ἀντιστρέφει τὸ
2 κατηγορικὸν, ὑπάρξει τὸ σ τινὶ τῷ ρ. ὥστ' ἐπεὶ τῷ μὲν σ παντὶ, τὸ π. τῷ δὲ ρ τινὶ, τὸ σ. ἀνάγκη τὸ π τινὶ τῷ ρ ὑπάρχειν. γίνεται γὰρ συλλογισμὸς διὰ τοῦ πρώτου. ἔστι δὲ καὶ τὰ διὰ τοῦ ἀδυνάτου, καὶ τῷ ἐκθέσθαι ποιεῖν τὴν ἀπόδειξιν, εἰ γὰρ ἄμφω παντὶ τῷ σ ὑπάρχει. ἂν ληφθῇ τι τῶν σ οἷον τὸ ν, τούτῳ καὶ τὸ π καὶ τὸ ρ ὑπάρξει. ὥστε τινὶ τῷ ρ, τὸ π ὑπάρξει. καὶ ἂν τὸ μὲν ρ παντὶ τῷ σ, τὸ δὲ π μηδενὶ ὑπάρχει, ἔσται συλλογισμὸς. ὅτι τὸ π τινὶ τῷ ρ οὐχ ὑπάρξει ἐξ ἀνάγκης. ὁ γὰρ αὐ-
3 τὸς τρόπος ἔσται τῆς ἀποδείξεως ἀντιστραφείσης τῆς ρ σ προτάσεως. δειχθείη δ' ἂν καὶ διὰ τοῦ ἀδυνάτου καθάπερ ἐπὶ τῶν προτέρων. ἐὰν δὲ τὸ μὲν ρ μηδενὶ, τὸ δὲ π παντὶ ὑπάρχει τῷ σ, οὐκ ἔσται συλλογισμός. ὅροι τοῦ ὑπάρχειν. ζῷον. ἵππος. ἄνθρωπος. τοῦ μὴ ὑπάρχειν. ζῷον. ἄψυχον. ἄνθρωπος. οὐδ' ὅταν ἄμφω κατὰ μηδενὸς τοῦ σ λέγηται, οὐκ ἔσται συλλογισμός. ὅροι τοῦ ὑπάρχειν ζῷον. ἵππος. ἄψυχον. τοῦ μὴ ὑπάρχειν ἄνθρωπος. ἵππος. ἄψυχον. μέσον, ἄψυχον. φανερὸν οὖν καὶ
4 ἐν τούτῳ τῷ σχήματι, πότε ἔσται καὶ πότε οὐκ ἔσται συλλογισμός,

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.1.4

» καθόλου τῶν ὅρων ὄντων. ὅταν μὲν γὰρ ἀμφότεροι οἱ ὅροι ὦσι
» κατηγορικοί, ἔσται συλλογισμὸς. ὅτι τινὶ ὑπάρχει τὸ ἄκρον
» τῷ ἄκρῳ. ὅταν δὲ στερητικοί, οὐκ ἔσται. ὅταν δ' ὁ μὲν ᾖ στερητι-
κὸς, ὁ δὲ καταφατικὸς, ἐὰν μὲν ὁ μείζων γένηται στερητικὸς, ἅτε-
ρος δὲ καταφατικὸς, ἔσται συλλογισμός. ὅτι τινὶ οὐχ ὑπάρ-
χει τὸ ἄκρον τῷ ἄκρῳ. ἐὰν δ' ἀνάπαλιν, οὐκ ἔσται συλλογισ-
μός. ἐὰν δ' ὁ μὲν ᾖ καθόλου πρὸς τὸ μέσον, ὁ δ' ἐν μέρει, κα-
τηγορικῶν μὲν ὄντων ἀμφοῖν, ἀνάγκη γίνεσθαι συλλογισμόν. 1
ἂν ὁπότερος ᾖ καθόλου τῶν ὅρων. εἰ γὰρ τὸ μὲν ρ παντὶ τῷ σ
ὑπάρχει, τὸ δὲ π τινὶ, ἀνάγκη τὸ π τινὶ τῷ ρ ὑπάρχειν. ἐπεὶ γὰρ
ἀντιστρέφει τὸ καταφατικὸν, ὑπάρξει τὸ σ τινὶ τῷ π. ὥστ' ἐπεὶ
τὸ μὲν ρ παντὶ τῷ σ. τὸ δὲ σ τινὶ τῷ π, καὶ τὸ ρ τινὶ τῷ π ὑ-
πάρξει. ὥστε καὶ τὸ π τινὶ τῷ ρ. πάλιν εἰ τὸ μὲν ρ τινὶ τῷ σ.
τὸ δὲ π παντὶ ὑπάρχει, ἀνάγκη τὸ π, τινὶ τῷ ρ ὑπάρχειν. ὁ γὰρ
αὐτὸς τρόπος τῆς ἀποδείξεως. ἔστι δ' ἀποδεῖξαι, καὶ διὰ τοῦ ἀδυ-
νάτου, καὶ τῇ ἐκθέσει καθάπερ ἐπὶ τῶν προτέρων. ἐὰν δ' ὁ 2
μὲν ᾖ κατηγορικὸς, ὁ δὲ στερητικὸς, καθόλου δὲ ὁ κατηγορι-
κὸς, ὅταν ἐλάττων ᾖ κατηγορικὸς, ἔσται συλλογισμός. εἰ γὰρ τὸ
ρ παντὶ τῷ σ. τὸ δὲ π τινὶ μὴ ὑπάρχει. ἀνάγκη τὸ π τινὶ τῷ ρ
μὴ ὑπάρχειν. εἰ γὰρ παντὶ, καὶ τὸ ρ παντὶ τῷ σ καὶ τὸ π παντὶ τῷ σ
ὑπάρξει. ἀλλ' οὐχ ὑπῆρχε. δείκνυται δὲ καὶ ἄνευ τῆς ἀπαγωγῆς.
» ἐὰν ληφθῇ τι τῶν σ, ᾧ τὸ π μὴ ὑπάρχει. ὅταν δ' ὁ μείζων ᾖ κατη
» γορικὸς, ὁ δ' ἐλάττων μερικὸς στερητικὸς, οὐκ ἔσται συλλογισ
μός. οἷον εἰ τὸ μὲν π παντὶ τῷ σ, τὸ δὲ ρ τινὶ τῷ σ μὴ ὑπάρχει. ὅροι τοῦ 3
παντὶ ὑπάρχειν, ἔμψυχον, ἄνθρωπος, ζῷον. τοῦ δὲ μηδενὶ, οὐκ
ἔστι λαβεῖν ὅρους. εἰ τινὶ μὲν ὑπάρχει τῷ σ τὸ ρ, τινὶ δὲ μή. εἰ
γὰρ μηδενὶ τῷ ρ τὸ π ὑπάρχει, τὸ δὲ ρ τινὶ τῷ σ. καὶ τὸ π τινὶ
τῷ σ οὐχ ὑπάρξει. ὑπέκειτο δὲ παντὶ ὑπάρχειν. εἰ γὰρ παντὶ
τὸ π τῷ σ ὑπάρχει, τὸ δὲ ρ τινὶ τῷ σ, καὶ τὸ π τινὶ τῷ ρ ὑπάρ-
ξει. ὑπέκειτο δὲ μηδενὶ ὑπάρχειν. ἀλλ' ὥσπερ ἐν τοῖς πρότερον,
ληπτέον. ἀδιορίστου γὰρ ὄντος τοῦ τινὶ μὴ ὑπάρχειν, καὶ τὸ μη-
δενὶ ὑπάρχον, ἀληθὲς εἰπεῖν τινὶ μὴ ὑπάρχειν. μηδενὶ δὲ ὑπάρ- 4

χοντος, οὐκ ἔσται συλλογισμός. ἐὰν δ' ὁ στερητικὸς ᾖ καθόλου τῶν ὅρων, ὁ δὲ ἐν μέρει κατηγορικός, ὅταν μὲν ὁ μείζων ᾖ στερητικὸς, ὁ δὲ ἐλάττων κατηγορικὸς, ἔσται συλλογισμός. εἰ γὰρ τὸ π μηδενὶ τῷ σ. τὸ δὲ ρ τινὶ ὑπάρχει τῷ σ. τὸ π τινὶ τῷ ρ οὐχ ὑπάρξει. πάλιν γὰρ ἔσται τὸ πρῶτον σχῆμα, τῆς ρσ προτάσεως ἀντιστραφείσης. ὅταν δὲ ὁ ἐλάττων ᾖ στερητικὸς, οὐκ ἔσται συλλογισμός. ὅροι τοῦ ὑπάρχειν, ζῶον, ἄνθρωπος, ἄγριον. τοῦ
1 μὴ ὑπάρχειν, ζῶον, ἐπιστήμη, ἄγριον. μέσον ἐν ἀμφοῖν, τὸ ἄγριον. οὐδ' ὅταν ἀμφότεροι στερητικοὶ τεθῶσιν, ᾖ δ' ὁ μὲν καθόλου, ὁ δ' ἐν μέρει. ὅροι τοῦ μὴ ὑπάρχειν. ὅταν ὁ ἐλάττων ᾖ καθόλου πρὸς τὸ μέσον, ζῶον, ἐπιστήμη, ἄγριον. τοῦ ὑπάρχειν, ζῶον, ἄνθρωπος, ἄγριον. ὅταν δὲ ὁ μείζων ᾖ καθόλου, ὁ δὲ ἐλάττων ἐν μέρει. τοῦ μὲν μὴ ὑπάρχειν, κόραξ, χιὼν, λευκόν. τοῦ δ' ὑπάρχειν οὐκ ἔστι λαβεῖν ὅρους. εἰ τὸ ρ τινὶ μὴ ὑπάρχει τῷ σ, τινὶ δὲ μὴ ὑπάρχει. εἰ γὰρ τὸ π παντὶ τῷ ρ. τὸ δὲ ρ τινὶ τῷ σ.
2 καὶ τὸ π τινὶ τῷ σ ὑπάρξει. ὑπέκειτο δὲ μηδενί. ἀλλ' ἐκ τοῦ ἀδιορίστου δεικτέον. οὐδ' ἂν ἑκάτερος τινὶ τῷ μέσῳ ὑπάρχῃ ἢ μὴ ὑπάρχῃ. ἢ ὁ μὲν ὑπάρχει, ὁ δὲ μὴ ὑπάρχει. ἢ ὁ μὲν τινὶ, ὁ δὲ μὴ παντὶ, ἢ ἀδιορίστως, οὐκ ἔσται συλλογισμὸς οὐδαμῶς. ὅροι δὲ κοινοὶ πάντων, ζῶον, ἄνθρωπος, λευκόν. ζῶον, ἄψυχον, λευκόν. φανερὸν οὖν καὶ ἐν τούτῳ τῷ σχήματι, πότε ἔσται, καὶ πότε οὐκ ἔσται συλλογισμός. καὶ ὅτι ἐχόντων τε τῶν ὅρων ὡς ἐλέχθη, γίνεται συλλογισμὸς ἐξ ἀνάγκης. ἄν τ' ᾖ συλλογισμὸς,
3 ἀνάγκη τοὺς ὅρους οὕτως ἔχειν. φανερὸν δὲ, καὶ ὅτι πάντες ἀτελεῖς εἰσιν, οἱ ἐν τούτῳ τῷ σχήματι συλλογισμοί. πάντες γὰρ
» τελειοῦνται προσλαμβανομένων τινῶν. καὶ ὅτι τὸ καθόλου
» συλλογίσασθαι διὰ τούτου τοῦ σχήματος, οὐκ ἔσται οὔτε στερητι-
» κὸν οὔτε καταφατικόν. δῆλον δὲ καὶ, ὅτι ἐν ἅπασι τοῖς σχήμα-
» σιν ὅταν μὴ γίνηται συλλογισμὸς, κατηγορικῶν μὲν ἢ στερητικῶν ἀμφοτέρων, καὶ ἐπὶ μέρει ὄντων τῶν ὅρων, οὐδὲν ὅλως γίνεται ἀναγκαῖον. κατηγορικοῦ δὲ καὶ στερητικοῦ, καθόλου ληφ-
4 θέντος τοῦ στερητικοῦ ἀεὶ γίνεται συλλογισμὸς τοῦ ἐλάττονος

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.1.4

ἄκρου πρὸς τὸ μεῖζον. οἷον εἰ τὸ μὲν α παντὶ τῷ β ἢ τινί, τὸ δὲ
β μηδενὶ τῷ γ, ἀντιστρεφομένων γὰρ τῶν προτάσεων, ἀνάγκη
» τὸ γ τινὶ τῷ α μὴ ὑπάρχειν. ὁμοίως δὲ καὶ ἐπὶ τῶν ἑτέρων σχη-
» μάτων. ἀεὶ γὰρ γίνεται διὰ τῆς ἀντιστροφῆς συλλογισμός. δῆ-
» λον δὲ καί, ὅτι τὸ ἀδιόριστον ἀντὶ τοῦ κατηγορικοῦ τοῦ ἐν μέρει
τιθέμενον, τὸν αὐτὸν ποιήσει συλλογισμὸν ἐν ἅπασι τοῖς σχήμα-
» σι. Φανερὸν δὲ καί, ὅτι πάντες οἱ ἀτελεῖς συλλογισμοί, τελειοῦν-
» ται διὰ τοῦ πρώτου σχήματος. ἢ γὰρ δεικτικῶς, ἢ διὰ τοῦ ἀδυνά- 1
του, περαίνονται ἅπαντες. ἀμφοτέρως δὲ γίνεται τὸ πρῶτον
σχῆμα, καὶ δεικτικῶς μὲν τελειουμένων. ὅτι διὰ τῆς ἀντιστρο-
φῆς ἐπεραίνοντο πάντες. ἡ δ' ἀντιστροφὴ τὸ πρῶτον ἐποίει σχῆ-
μα. διὰ δὲ τοῦ ἀδυνάτου δεικνυμένων, ὅτι τεθέντος τοῦ ψεύδους,
ὁ συλλογισμὸς γίνεται διὰ τοῦ πρώτου σχήματος, οἷον ἐν τῷ τελευ-
ταίῳ σχήματι. εἰ τὸ α καὶ τὸ β παντὶ τῷ γ ὑπάρχει. ὅτι τὸ α τινὶ
τῷ β ὑπάρχει. ἢ γὰρ μηδενὶ τὸ α τῷ β, τὸ δὲ β παντὶ τῷ γ, οὐ-
» δενὶ τῷ γ τὸ α. ἀλλ' ἦν παντί. ὁμοίως δὲ καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων. 2
» Ἔστι δὲ καὶ ἀναγαγεῖν πάντας τοὺς συλλογισμούς, εἰς τοὺς ἐν τῷ
» πρώτῳ σχήματι καθόλου συλλογισμούς. οἱ μὲν γὰρ ἐν τῷ δευ-
τέρῳ, φανερὸν ὅτι δι' ἐκείνων τελειοῦνται, πλὴν οὐχ ὁμοίως
πάντες. ἀλλ' οἱ μὲν καθόλου, τοῦ στερητικοῦ ἀντιστρέφοντος. τῶν
δ' ἐν μέρει ἑκάτερος, διὰ τῆς εἰς τὸ ἀδύνατον ἀπαγωγῆς. οἱ δ'
ἐν τῷ πρώτῳ, οἱ κατὰ μέρος, ἐπιτελειοῦνται μὲν καὶ δι' ἑαυτῶν.
ἔστι δὲ καὶ διὰ τοῦ δευτέρου σχήματος δεικνύναι εἰς ἀδύνατον
ἀπάγοντας. οἷον εἰ τὸ α παντὶ τῷ β. τὸ δὲ β τινὶ τῷ γ, ὅτι τὸ α τινὶ 3
τῷ γ ὑπάρξει. εἰ γὰρ μηδενί. τῷ δὲ β παντί, οὐδενὶ τῷ γ τὸ β ὑ-
πάρξει. τοῦτο γὰρ ἴσμεν διὰ τοῦ δευτέρου σχήματος. ὁμοίως δὲ
καὶ ἐπὶ τοῦ στερητικοῦ ἔσται ἡ ἀπόδειξις. εἰ γὰρ τὸ α μηδενὶ τῷ β.
τὸ δὲ β τινὶ τῷ γ ὑπάρχει, τὸ α τινὶ τῷ γ οὐχ ὑπάρξει. εἰ γὰρ
παντί. τῷ δὲ β μηδενὶ ὑπάρχει, οὐδενὶ τῷ γ τὸ β ὑπάρξει. τοῦτο
» δ' ἦν τὸ μέσον σχῆμα. ὥστε ἐπεὶ οἱ μὲν ἐν τῷ μέσῳ σχήματι
» συλλογισμοὶ πάντες ἀνάγονται εἰς τοὺς ἐν τῷ πρώτῳ καθόλου
» συλλογισμούς. οἱ δὲ κατὰ μέρος ἐν τῷ πρώτῳ, εἰς τοὺς ἐν τῷ 4

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.1.4

μέσῳ. φανερὸν ὅτι καὶ οἱ κατὰ μέρος ἀναχθήσονται εἰς τοὺς
ἐν τῷ πρώτῳ σχήματι συλλογισμούς. οἱ δ' ἐν τῷ τρίτῳ καθό-
λου μὲν ὄντων τῶν ὅρων, εὐθὺς ἐπιτελοῦνται δι' ἐκείνων τῶν
συλλογισμῶν, τῶν ἐν τῷ πρώτῳ σχήματι. ὅταν δ' ἐν μέρει
ληφθῶσι, διὰ τῶν ἐν μέρει συλλογισμῶν, τῶν ἐν τῷ πρώτῳ
σχήματι. οὗτοι δὲ ἀνήχθησαν εἰς ἐκείνους. ὥστε καὶ οἱ ἐν τῷ
τρίτῳ σχήματι, οἱ κατὰ μέρος. φανερὸν οὖν, ὅτι πάντες ἀναχθή
1 σονται εἰς τοὺς ἐν τῷ πρώτῳ σχήματι καθόλου συλλογισμούς.
οἱ μὲν οὖν τῶν συλλογισμῶν ὑπάρχειν, ἢ μὴ ὑπάρχειν δεικνύν-
τες, εἴρηνται πῶς ἔχουσι καὶ καθ' ἑαυτοὺς οἱ ἐκ τοῦ αὐτοῦ σχήμα
τος, καὶ πρὸς ἀλλήλους οἱ ἐκ τῶν ἑτέρων σχημάτων.

Τέλος σὺν θεῷ τῶν τριῶν σχημάτων.

Τοῦ α'. σχήματος. Γράμματα. ἔγραψε. γραφίδι. τεχνικός.
Τοῦ δευτέρου. Ἔγραψε. κάτεχε. μέτριον. ἄχολον.
Τοῦ τρίτου. Ἅπασι. σθεναρός. ἰσάκις. ἀσπίδι. ὁμαλός. φέριστος.

2 Περὶ τῶν μίξεων.

Ἐπεὶ δ' ἕτερόν ἐστιν ὑπάρχειν τε, καὶ ἐξ ἀνάγκης ὑπάρχειν,
καὶ ἐνδέχεσθαι ὑπάρχειν (πολλὰ γὰρ ὑπάρχει μὲν, οὐ μέντοι
ἐξ ἀνάγκης. τὰ δ' οὔτ' ἐξ ἀνάγκης, οὔθ' ὑπάρχει ὅλως. ἐνδέχε-
ται δ' ὑπάρχειν) δῆλον ὅτι καὶ συλλογισμὸς ἑκάστου τούτων,
ἕτερος ἔσται. καὶ οὐχ ὁμοίως ἐχόντων τῶν ὅρων. ἀλλ' ὁ μὲν ἐξ
ἀναγκαίων, ὁ δ' ἐξ ὑπαρχόντων, ὁ δ' ἐξ ἐνδεχομένων. ἐπὶ μὲν οὖν
τῶν ἀναγκαίων, σχεδὸν ὁμοίως ἔχει καὶ ἐπὶ τῶν ὑπαρχόντων. ὡσαύ
3 τως γὰρ τιθεμένων τῶν ὅρων ἔν τε τῷ ὑπάρχειν, καὶ τῷ ἐξ ἀνάγ
κης ὑπάρχειν, ἢ μὴ ὑπάρχειν, ἔσται τε καὶ οὐκ ἔσται συλλογισ-
» μός. πλὴν διοίσει τῷ προσκεῖσθαι τοῖς ὅροις τὸ ἐξ ἀνάγκης
» ὑπάρχειν ἢ μὴ ὑπάρχειν. τό, τε γὰρ στερητικὸν ὡσαύτως ἀντι-
στρέφει, καὶ τὸ ἐν ὅλῳ εἶναι καὶ τὸ κατὰ παντὸς ὁμοίως ἀπο-
δώσομεν. ἐν μὲν οὖν τοῖς ἄλλοις, τὸν αὐτὸν τρόπον δειχθήσεται
διὰ τῆς ἀντιστροφῆς, ὅτι τὸ συμπέρασμα ἀναγκαῖον ὥσπερ ἐπὶ τοῦ
ὑπάρχειν. ἐν δὲ τῷ μέσῳ σχήματι, ὅταν ἡ τὸ καθόλου καταφα
4 τικόν, τὸ δ' ἐν μέρει στερητικόν. καὶ πάλιν ἐν τῷ τρίτῳ, ὅταν τὸ

μὲν καθόλου καταφατικὸν, τὸ δ' ἐν μέρει στερητικὸν, οὐχ ὁμοί-
ως ἔσται ἡ ἀπόδειξις. ἀλλ' ἀνάγκη ἐκθεμένους ᾧ τινι ἑκάτερον
μὴ ὑπάρχει, κατὰ τούτου ποιεῖν τὸν συλλογισμόν. ἔσται γὰρ ἀ-
ναγκαίως ἐπὶ τούτου. εἰ δὲ καὶ κατὰ τοῦ ἐκτεθέντος ἐστὶν ἀναγ-
καίως, καὶ κατ' ἐκείνου τινός. τὸ γὰρ ἐκτεθὲν ὅπερ ἐκεῖνό τί
ἐστι. γίνεται δὲ τῶν συλλογισμῶν ἑκάτερος ἐν τῷ οἰκείῳ σχή-
ματι. Μίξεως ἀναγκαίου καὶ ὑπάρχοντος ἐν τῷ πρώτῳ σχήματι.

Συμβαίνει δέ ποτε καὶ τῆς ἑτέρας προτάσεως ἀναγκαίας 1
οὔσης, ἀναγκαῖον γίνεσθαι τὸν συλλογισμόν. πλὴν οὐχ ὁπο-
τέρας ἔτυχεν. ἀλλὰ τῆς πρὸς τὸ μεῖζον ἄκρον. οἷον εἰ τὸ μὲν
α τῷ β ἐξ ἀνάγκης εἴληπται ὑπάρχον, ἢ μὴ ὑπάρχον. τὸ δὲ β τῷ
γ ὑπάρχον μόνον. οὕτως γὰρ εἰλημμένων τῶν προτάσεων. ἐξ
ἀνάγκης τὸ α τῷ γ ὑπάρξει, ἢ οὐχ ὑπάρξει. ἐπεὶ γὰρ παντὶ τῷ
β ἐξ ἀνάγκης ὑπάρχει, ἢ οὐχ ὑπάρχει τὸ α. τὸ δὲ γ τί τῶν β ἐστὶ,
» φανερὸν ὅτι καὶ τὸ γ ἐξ ἀνάγκης ἔσται θάτερον τούτων. εἰ δὲ τὸ
» μὲν α β μή ἐστιν ἀναγκαῖον. τὸ δὲ β γ ἀναγκαῖον, οὐκ ἔσται τὸ συμ- 2
πέρασμα ἀναγκαῖον. εἰ γὰρ ἔσται, συμβήσεται τὸ α τινὶ τῷ β
ὑπάρχειν ἐξ ἀνάγκης διά τε τοῦ πρώτου καὶ τοῦ τρίτου σχήμα-
τος. τοῦτο δὲ ψεῦδος. ἐνδέχεται γὰρ τοιοῦτον εἶναι τὸ β ᾧ ἐγχω-
ρεῖ τὸ α μηδενὶ ὑπάρχειν. ἔτι καὶ ἐκ τῶν ὅρων φανερὸν, ὅτι οὐκ
ἔσται τὸ συμπέρασμα ἀναγκαῖον. οἷον, εἰ τὸ μὲν α εἴη κίνησις. τὸ
δὲ β ζῷον. ἐφ' ᾧ δὲ τὸ γ ἄνθρωπος. ζῷον μὲν γὰρ ὁ ἄνθρωπος
ἐξ ἀνάγκης ἐστί. κινεῖται δὲ τὸ ζῷον, οὐκ ἐξ ἀνάγκης. οὐδ' ὁ ἄν-
» θρωπος. ὁμοίως. δὲ καὶ εἰ στερητικὸν εἴη τὸ α β. ἡ γὰρ αὐτὴ ἀπό- 3
» δειξις. ἐπὶ δὲ τῶν ἐν μέρει συλλογισμῶν, εἰ μὲν τὸ καθόλου
» ἐστὶν ἀναγκαῖον, καὶ τὸ συμπέρασμα ἔσται ἀναγκαῖον. εἰ δὲ τὸ
κατὰ μέρος οὐκ ἀναγκαῖον, οὔτε στερητικῆς οὔτε κατηγορι-
κῆς οὔσης τῆς καθόλου προτάσεως. ἔστω δὴ πρῶτον τὸ κα-
θόλου ἀναγκαῖον. καὶ τὸ μὲν α παντὶ τῷ β ὑπαρχέτω ἐξ ἀ-
νάγκης. τὸ δὲ β τινὶ τῷ γ ὑπαρχέτω μόνον. ἀνάγκη δὴ τὸ α τινὶ τῷ γ
ὑπάρχειν ἐξ ἀνάγκης. τὸ γὰρ γ, ὑπὸ τὸ β ἐστί. τὸ δὲ β παντὶ τῷ
α ὑπῆρχεν ἐξ ἀνάγκης. ὁμοίως δὲ καὶ εἰ στερητικὸς εἴη ὁ συλλογισ 4

μος. ἢ γ' αὕτη ἔσται ἀπόδειξις. εἰ δὲ τὸ κατὰ μέρος ἐστὶν ἀναγκαῖον,
οὐκ ἔσται τὸ συμπέρασμα ἀναγκαῖον. οὐδὲν γὰρ ἀδύνατον συμ-
πίπτει, καθάπερ οὐδ' ἐν τοῖς καθόλου συλλογισμοῖς. ὁμοίως καὶ
ἐπὶ τῶν στερητικῶν. ὅροι, κίνησις. ζῷον λευκόν.

Αἱ ἐν τῷ δευτέρῳ σχήματι μίξεις.

Ἐπὶ δὲ τοῦ δευτέρου σχήματος, εἰ μὲν ἡ στερητικὴ πρότασις
ἐστὶν ἀναγκαία, καὶ τὸ συμπέρασμα ἔσται ἀναγκαῖον. εἰ δ' ἡ κατη-
1 γορική, οὐκ ἀναγκαῖον. ἔστω γὰρ πρῶτον ἡ στερητικὴ ἀναγκαία.
καὶ τὸ α τῷ μὲν β μηδενὶ ἐνδεχέσθω, τῷ δὲ γ ὑπαρχέτω μόνον.
ἐπεὶ οὖν ἀντιστρέφει τὸ στερητικόν, οὐδὲ τὸ β τῷ α οὐδενὶ ἐνδέ-
χεται. τὸ δὲ α παντὶ τῷ γ ὑπάρχει. ὥστ' οὐδενὶ τῷ γ τὸ β ἐν-
δέχεται. τὸ γὰρ γ ὑπὸ τὸ α ἐστί. ὡσαύτως καὶ εἰ πρὸς τῷ γ
τεθῇ τὸ στερητικόν. εἰ γὰρ τὸ α μηδενὶ τῷ γ ἐνδέχεται, οὐδὲ τὸ
γ, οὐδενὶ τῷ α ἐγχωρεῖ. τὸ δὲ α παντὶ τῷ β ὑπάρχει. ὥστ' οὐ-
δενὶ τῷ β τὸ γ ἐνδέχεται. γίνεται γὰρ τὸ πρῶτον σχῆμα πάλιν. οὐκ
2 ἄρα οὐδὲ τὸ β τῷ γ. ἀντιστρέφει γὰρ ὁμοίως. εἰ δ' ἡ κατηγορι-
κὴ πρότασίς ἐστιν ἀναγκαία, οὐκ ἔσται τὸ συμπέρασμα ἀναγ-
καῖον. ὑπαρχέτω γὰρ τὸ α παντὶ τῷ β ἐξ ἀνάγκης. τῷ δὲ γ μηδενὶ
ὑπαρχέτω μόνον. ἀντιστραφέντος οὖν τοῦ στερητικοῦ. τὸ πρῶ-
τον γίνεται σχῆμα. δέδεικται δ' ἐν τῷ πρώτῳ, ὅτι μὴ ἀναγκαίας
οὔσης τῆς πρὸς τῷ μείζονι στερητικῆς, οὐδὲ τὸ συμπέρασμα
ἔσται ἀναγκαῖον. ὥστε οὐδ' ἐπὶ τούτων ἔσται ἐξ ἀνάγκης. ἔτι δ' εἰ
τὸ συμπέρασμά ἐστιν ἀναγκαῖον, συμβαίνει τὸ γ τινὶ τῷ α μὴ ὑ-
3 πάρχειν ἐξ ἀνάγκης. εἰ γὰρ τὸ β τῷ γ μηδενὶ ὑπάρχει ἐξ ἀνάγ-
κης, οὐδὲ τὸ γ τῷ β οὐδενὶ ὑπάρξει ἐξ ἀνάγκης. τὸ δέ γε β τινὶ τῷ
α ἀνάγκη ὑπάρχειν. εἴπερ καὶ τὸ α παντὶ τῷ β ἐξ ἀνάγκης ὑ-
πῆρχεν. ὥστε καὶ τὸ γ ἀνάγκη τινὶ τῷ α μὴ ὑπάρχειν. ἀλλ' οὐ-
δὲν κωλύει τοιοῦτον ληφθῆναι, ᾧ παντὶ τῷ γ ἐνδέχεται ὑπάρ-
χειν. ἔτι κἂν ὅρους ἐκθέμενον εἴη δεῖξαι, ὅτι οὐκ ἔστι τὸ συμπέ-
ρασμα ἀναγκαῖον ἁπλῶς. ἀλλὰ τούτων ὄντων ἀναγκαῖον. οἷον
ἔστω τὸ α ζῷον. τὸ δὲ β ἄνθρωπος. τὸ δὲ γ λευκόν. καὶ αἱ προ-
4 τάσεις ὁμοίως εἰλήφθωσαν. ἐνδέχεται τὸ ζῷον μηδενὶ λευ-

κῷ ὑπάρχειν. οὐχ ὑπάρξει οὖν ὁ ἄνθρωπος, οὐδενὶ λευκῷ,
ἀλλ' οὐκ ἐξ ἀνάγκης. ἐνδέχεται γὰρ ἄνθρωπον γενέσθαι λευ-
κόν. οὐ μέντοι ἕως ἂν τὸ ζῷον μηδενὶ λευκῷ ὑπάρχῃ. ὥστε τού-
των μὲν ὄντων, ἀναγκαῖον τὸ συμπέρασμα. ἁπλῶς δ' οὐκ ἀ-
ναγκαῖον. ὁμοίως δ' ἕξει καὶ ἐπὶ τῶν ἐν μέρει συλλογισμῶν. ὅταν
μὲν γὰρ ἡ στερητικὴ πρότασις καθόλου τε ᾖ καὶ ἀναγκαία, καὶ
τὸ συμπέρασμα ἔσται ἀναγκαῖον. ὅταν δ' ἡ κατηγορικὴ καθό-
λου τε ᾖ καὶ ἀναγκαία. ἡ δὲ στερητικὴ κατὰ μέρος καὶ οὐκ ἀναγ- 1
καία, οὐκ ἔσται τὸ συμπέρασμα ἀναγκαῖον. ἔστω δὴ πρῶτον ἡ
στερητικὴ καθόλου τε καὶ ἀναγκαία. καὶ τὸ α τῷ μὲν β, οὐδενὶ
ἐνδεχέσθω ὑπάρχειν. τῷ δὲ γ τινὶ ὑπαρχέτω. ἐπεὶ οὖν ἀντιστρέ-
φει τὸ στερητικόν, οὐδὲ τὸ β τῷ α οὐδενὶ ἐνδέχοιτ' ἂν ὑπάρχειν. τὸ
δέ γε α τινὶ τῷ γ, οὐχ ὑπάρχει. ὥστ' ἐξ ἀνάγκης τινὶ τῷ γ οὐχ
ὑπάρχει τὸ β. πάλιν ἔστω ἡ κατηγορικὴ καθόλου τε, καὶ ἀναγ-
καία, καὶ κείσθω πρὸς τῷ β τὸ κατηγορικόν. εἰ δὲ τὸ α παντὶ τῷ β
ἐξ ἀνάγκης ὑπάρχει, τὸ δὲ, γ τινὶ μὴ ὑπάρχει, ὅτι μὲν οὖν οὐχ 2
ὑπάρχει τὸ β τινὶ τῷ γ, φανερόν. ἀλλ' οὐκ ἐξ ἀνάγκης. οἱ γὰρ αὐτοὶ
ὅροι ἔσονται πρὸς τὴν ἀπόδειξιν, οἵπερ ἐπὶ τῶν καθόλου συλλο-
γισμῶν. ἀλλ' οὐδ' εἰ τὸ στερητικὸν ἀναγκαῖόν ἐστιν ἐν μέρει ληφθέν,
οὐκ ἔσται τὸ συμπέρασμα ἀναγκαῖον. διὰ γὰρ τῶν αὐτῶν ὅρων ἡ
ἀπόδειξις.

Αἱ ἐν τῷ τρίτῳ σχήματι μίξεις.

Ἐν δὲ τῷ τελευταίῳ σχήματι, καθόλου μὲν ὄντων τῶν ὅρων
πρὸς τὸ μέσον, καὶ κατηγορικῶν ἀμφοτέρων τῶν προτάσεων, ἂν
ὁπότερος οὖν ᾖ ἀναγκαῖος. καὶ τὸ συμπέρασμα ἔσται ἀναγκαῖον. 3
ἐὰν δὲ τὸ μὲν ᾖ στερητικόν, τὸ δὲ κατηγορικόν, ὅταν μὲν τὸ στερητι-
κὸν ἀναγκαῖον ᾖ, καὶ τὸ συμπέρασμα ἔσται ἀναγκαῖον. ὅταν δὲ τὸ
κατηγορικόν, οὐκ ἔσται τἀναγκαῖον. ἔστωσαν γὰρ ἀμφότεραι κα-
τηγορικαὶ πρῶτον αἱ προτάσεις. καὶ τὸ α καὶ τὸ β παντὶ τῷ γ
ὑπαρχέτω, ἀναγκαῖον δ' ἔστω τὸ α γ. ἐπεὶ οὖν τὸ β παντὶ τῷ γ ὑ-
πάρχει, καὶ τὸ γ τινὶ τῷ β ὑπάρξει, διὰ τὸ ἀντιστρέφειν τὸ καθό-
λου τῷ κατὰ μέρος. ὥστ' εἰ παντὶ τῷ γ τὸ α ἐξ ἀνάγκης ὑπάρ-
χει, καὶ τὸ γ τῷ β τινί, ἀναγκαῖον ὑπάρχειν τὸ α τῷ β τινί. τὸ 4

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.1.4

γὰρ β ὑπὸ τὸ γ ἐστί. γίνεται οὖν τὸ πρῶτον σχῆμα πάλιν. ὁμοί-
ως δὲ δειχθήσεται καὶ εἰ τὸ β γ ἐστὶν ἀναγκαῖον, ἀντιστρέφει
γὰρ τὸ γ τῷ α τινί. ὥστ' εἰ παντὶ τῷ γ τὸ β ἐξ ἀνάγκης ὑπάρ-
χει. τὸ δὲ γ τῷ α τινί, καὶ τῷ α τινὶ τὸ β ὑπάρξει ἐξ ἀνάγκης.
πάλιν ἔστω τὸ μὲν α γ στερητικόν. τὸ δὲ β γ καταφατικόν. ἀναγ-
καῖον δὲ τὸ στερητικόν. ἐπεὶ οὖν ἀντιστρέφει τὸ καταφατικόν,
ἔσται τινὶ τῷ β τὸ γ. τὸ δὲ α οὐδενὶ τῷ γ ἐξ ἀνάγκης, οὐδὲ τῷ
1 β τινὶ ὑπάρξει ἐξ ἀνάγκης τὸ α. τὸ γὰρ β ὑπὸ τὸ γ ἐστίν. εἰ δὲ
τὸ κατηγορικὸν ἀναγκαῖον, οὐκ ἔσται τὸ συμπέρασμα ἀναγ-
καῖον. ἔστω γὰρ τὸ β γ κατηγορικὸν καὶ ἀναγκαῖον. τὸ δὲ α γ
στερητικὸν καὶ μὴ ἀναγκαῖον. ἐπεὶ οὖν ἀντιστρέφει τὸ κατα-
φατικόν, ὑπάρξει καὶ τὸ γ τινὶ τῷ β ἐξ ἀνάγκης. ὥστ' εἰ τὸ
μὲν α μηδενὶ τῷ γ. τὸ δὲ γ τινὶ τῷ β, τὸ α τινὶ τῷ β οὐχ ὑ-
» πάρξει, ἀλλ' οὐκ ἐξ ἀνάγκης. δέδεικται γὰρ ἐν τῷ πρώτῳ σχή-
» ματι, ὅτι τῆς στερητικῆς προτάσεως μὴ ἀναγκαίας οὔσης, οὐ
2 δὲ τὸ συμπέρασμα ἔσται ἀναγκαῖον. ἔτι δὲ καὶ ἐκ τῶν ὅρων
ἂν εἴη φανερόν. ἔστω γὰρ τὸ μὲν α, ἀγαθόν. τὸ δὲ β, ζῷον. τὸ δὲ
γ, ἵππος. τὸ μὲν οὖν ἀγαθόν, ἐνδέχεται μηδενὶ ἵππῳ ὑπάρχειν.
τὸ δὲ ζῷον, ἀναγκαῖον παντὶ ὑπάρχειν. ἀλλ' οὐκ ἀνάγκη ζῷόν
τι μὴ εἶναι ἀγαθόν. ἐπείπερ ἐνδέχεται πᾶν εἶναι ἀγαθόν. ἢ εἰ μὴ τοῦτο
δυνατόν, ἀλλὰ τὸ ἐγρηγορέναι ἢ καθεύδειν, ὅρον θετέον. ἅπαν
γὰρ ζῷον δεκτικὸν τούτων. Εἰ μὲν οὖν οἱ ὅροι καθόλου πρὸς τὸ
μέσον εἰσίν, εἴρηται. πότε ἔσται τὸ συμπέρασμα ἀναγκαῖον. Εἰ
3 δ' ὁ μὲν καθόλου, ὁ δ' ἐν μέρει, κατηγορικῶν μὲν ὄντων ἀμφο-
τέρων, ὅταν τὸ καθόλου γένηται ἀναγκαῖον, καὶ τὸ συμπέρασμα
ἔσται ἀναγκαῖον. ἀπόδειξις δ' ἡ αὐτὴ ἣ καὶ πρότερον. ἀντιστρέ-
φει γὰρ καὶ τὸ ἐν μέρει κατηγορικόν. εἰ οὖν ἀνάγκη παντὶ τῷ γ τὸ β
ὑπάρχειν. τὸ α ὑπὸ τὸ γ ἐστίν, ἀνάγκη τὸ β τινὶ τῷ α ὑπάρχειν.
εἰ δὲ τὸ β τῷ α τινί, καὶ τὸ α τῷ β τινὶ ὑπάρχειν ἀναγκαῖον.
ἀντιστρέφει γάρ. ὁμοίως δ' εἰ καὶ τὸ α γ εἴη ἀναγκαῖον, καθόλου
» ὄν. τὸ γὰρ β ὑπὸ τὸ γ ἐστίν. εἰ δὲ τὸ ἐν μέρει ἐστὶν ἀναγκαῖον, οὐκ
4 ἔσται τὸ συμπέρασμα ἀναγκαῖον. ἔστω γὰρ τὸ β γ ἐν μέρει τε καὶ

ἀναγκαῖον. τὸ δὲ α παντὶ τῷ γ ὑπαρχέτω, μὴ μέντοι ἐξ ἀνάγ-
κης. ἀντιστραφέντος οὖν τοῦ β γ, τὸ πρῶτον γίνεται σχῆμα. καὶ
ἡ μὲν καθόλου πρότασις, οὐκ ἀναγκαία. ἡ δ' ἐν μέρει, ἀναγ-
καία. ὅταν δ' οὕτως ἔχωσιν αἱ προτάσεις, οὐκ ἦν τὸ συμπέ-
ρασμα ἀναγκαῖον. ὥστ' οὐδ' ἐπὶ τούτων. ἔτι δὲ καὶ ἐκ τῶν ὅρων
φανερόν. ἔστω γὰρ τὸ α, ἐγρήγορσις. τὸ δὲ β, δίπουν. ἐφ' ᾧ δὲ
τὸ γ, ζῶον. τὸ μὲν οὖν β, τινὶ τῷ γ ἀνάγκη ὑπάρχειν. τὸ δὲ α
παντὶ τῷ γ ἐνδέχεται. καὶ τὸ α τῷ β, οὐκ ἀναγκαῖον. οὐ γὰρ 1
ἀνάγκη δίπουν τι καθεύδειν ἢ ἐγρηγορέναι. ὁμοίως δὲ καὶ διὰ
τῶν αὐτῶν ὅρων δειχθήσεται. καὶ εἰ τὸ α γ εἴη ἐν μέρει τε καὶ
ἀναγκαῖον, καὶ τὸ συμπέρασμα οὐκ ἔσται ἀναγκαῖον. εἰ δ' ὁ μὲν,
κατηγορικὸς. ὁ δὲ, στερητικὸς τῶν ὅρων, ὅταν μὲν ᾖ τὸ καθόλου
στερητικόν τε καὶ ἀναγκαῖον, καὶ τὸ συμπέρασμα ἔσται ἀναγ-
καῖον. εἰ γὰρ τὸ α τῷ γ μηδενὶ ἐξ ἀνάγκης ἐνδέχεται. τὸ δὲ β, τινὶ
τῷ γ ὑπάρχει. τὸ α τινὶ τῷ β ἀνάγκη μὴ ὑπάρχειν. ὅταν δὲ τὸ
καταφατικὸν ἀναγκαῖον τεθῇ, καθόλου ὂν ἢ ἐν μέρει, ἢ τὸ στε- 2
ρητικὸν κατὰ μέρος, οὐκ ἔσται τὸ συμπέρασμα ἀναγκαῖον. τὰ
μὲν γὰρ ἄλλα τὰ αὐτὰ, ἃ καὶ ἐπὶ τῶν πρότερον, ὅροι οὐ μὴν. ὅροι
δ', ὅταν μὲν ᾖ τὸ καθόλου κατηγορικὸν ἀναγκαῖον. ἐγρήγορ-
σις, ζῶον, ἄνθρωπος. μέσον ἄνθρωπος. ὅταν δ' ἐν μέρει τὸ κα-
τηγορικὸν ἀναγκαῖον, ἐγρήγορσις, ζῶον, λευκόν. ζῶον μὲν γὰρ
ἀνάγκη τινὶ λευκῷ ὑπάρχειν. ἐγρήγορσις δ' ἐνδέχεται μηδενί.
καὶ οὐκ ἀνάγκη τινὶ ζώῳ μὴ ὑπάρχειν ἐγρήγορσιν. ὅταν δὲ τὸ
στερητικὸν ἐν μέρει ὂν ἀναγκαῖον ᾖ, δίπουν, κίνησις, ζῶον. μέσον 3
ζῶον. φανερὸν οὖν, ὅτι τοῦ μὲν ὑπάρχειν οὐκ ἔσται συλλογισ-
μὸς, ἐὰν μὴ ἀμφότεραι ὦσιν αἱ προτάσεις ἐν τῷ ὑπάρχειν.
τοῦ δ' ἀναγκαίου ἔστι καὶ τῆς ἑτέρας μόνον ἀναγκαίας οὔσης.
ἐν ἀμφοτέροις δὲ καὶ κατηγορικῶν καὶ στερητικῶν ὄντων τῶν
συλλογισμῶν, ἀνάγκη τὴν ἑτέραν πρότασιν ὁμοίαν εἶναι τῷ
συμπεράσματι. λέγω δὲ τὸ ὁμοίαν, εἰ μὲν ὑπάρχον, ὑπάρχου-
» σαν. εἰ δ' ἀναγκαῖον, ἀναγκαίαν. ὥστε καὶ τοῦτο δῆλον, ὅτι οὐκ
» ἔσται τὸ συμπέρασμα, οὔτ' ἀναγκαῖον, οὔθ' ὑπάρχον εἶναι μὴ 4

λειφθείσης ἀναγκαίας ἢ ὑπαρχούσης προτάσεως. περὶ μὲν
οὖν τοῦ ἀναγκαίου πῶς γίνεται, καὶ τίνα διαφορὰν ἔχει πρὸς
τὸ ὑπάρχον, εἴρηται σχεδὸν ἱκανῶς.

Μίξις τοῦ ἐνδεχομένου καὶ τῆς ἐξ αὐτοῦ προτάσεων καὶ
συλλογισμῶν καὶ τῆς κατ' αὐτὸ ἀντιστροφῆς.

Περὶ δὲ τοῦ ἐνδεχομένου μετὰ ταῦτα λέγωμεν, πότε, καὶ πῶς,
» καὶ διὰ τίνων ἔσται συλλογισμός. λέγω δ' ἐνδέχεσθαι, καὶ τὸ
1 ἐνδεχόμενον, οὗ μὴ ὄντος ἀναγκαίου, τεθέντος δ' ὑπάρχειν,
» οὐδὲν ἔσται διὰ τοῦτ' ἀδύνατον. τὸ γὰρ ἀναγκαῖον ὁμωνύμως
» ἐνδέχεσθαι λέγομεν. ὅτι δὲ τοῦτ' ἐστὶ τὸ ἐνδεχόμενον, φανερὸν
ἔκ τε τῶν ἀποφάσεων καὶ τῶν καταφάσεων τῶν ἀντικειμένων.
τὸ γὰρ οὐκ ἐνδέχεται ὑπάρχειν, καὶ ἀδύνατον ὑπάρχειν, καὶ
ἀνάγκη μὴ ὑπάρχειν, ἤτοι ταὐτά ἐστιν, ἢ ἀκολουθεῖ ἀλλήλοις.
ὥστε καὶ τὰ ἀντικείμενα τούτοις. τὸ δ' ἐνδέχεται ὑπάρχειν,
καὶ οὐκ ἀδύνατον ὑπάρχειν, καὶ οὐκ ἀνάγκη μὴ ὑπάρχειν, ἢ
2 ταὐτὰ ἔσται, ἢ ἀκολουθοῦντα ἀλλήλοις. κατὰ παντὸς γὰρ
» ἡ κατάφασις ἢ ἀπόφασις. ἔσται ἄρα τὸ ἐνδεχόμενον οὐκ ἀ-
» ναγκαῖον, καὶ τὸ μὴ ἀναγκαῖον ἐνδεχόμενον. συμβαίνει δὲ πά-
» σας τὰς κατὰ τὸ ἐνδέχεσθαι προτάσεις, ἀντιστρέφειν ἀλλή-
» λαις. λέγω δὲ, οὐ τὰς καταφατικὰς, ταῖς ἀποφατικαῖς, ἀλ-
λ' ὅσας καταφατικὸν ἔχουσι τὸ σχῆμα κατὰ τὴν ἀντίθεσιν. οἷον
τὸ ἐνδέχεσθαι ὑπάρχειν τῷ ἐνδέχεσθαι μὴ ὑπάρχειν. καὶ
τὸ παντὶ ἐνδέχεσθαι, τῷ ἐνδέχεσθαι μηδενὶ, ἢ μὴ παντί. καὶ τὸ
3 τινὶ, τῷ μὴ παντί. τὸν αὐτὸν δὲ τρόπον καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων. ἐπεὶ
γὰρ τὸ ἐνδεχόμενον οὐκ ἔστιν ἀναγκαῖον, τὸ δὲ μὴ ἀναγκαῖον
ἐγχωρεῖ μὴ ὑπάρχειν, φανερὸν ὅτι εἰ ἐνδέχεται τὸ α τῷ β ὑ-
πάρχειν, ἐνδέχεται καὶ μὴ ὑπάρχειν. καὶ εἰ παντὶ ἐνδέχεται
ὑπάρχειν, καὶ παντὶ ἐνδέχεται μὴ ὑπάρχειν. ὁμοίως δὲ καὶ
ἐπὶ τῶν ἐν μέρει καταφάσεων. ἡ γὰρ αὐτὴ ἀπόδειξις. εἰσὶ δ' αἱ
τοιαῦται προτάσεις, κατηγορικαὶ καὶ οὐ στερητικαί. τὸ γὰρ
ἐνδέχεσθαι τῷ εἶναι ὁμοίως τάττεται, καθάπερ ἐλέχθη πρό-
4 τερον. διωρισμένων δὲ τούτων, πάλιν λέγωμεν. ὅτι τὸ ἐνδε-

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.1.4

χεσθαι κατὰ δύο λέγομεν τρόπους. ἕνα μὲν, τὸ ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ
γίνεσθαι καὶ διαλείπειν τὸ ἀναγκαῖον. οἷον τὸ πολιοῦσθαι ἄνθρω-
πον, ἢ τὸ αὐξάνεσθαι, ἢ φθίνειν. ἢ ὅλως τὸ πεφυκὸς ὑπάρχειν.
τοῦτο γὰρ οὐ συνεχὲς μὲν ἔχει τὸ ἀναγκαῖον διὰ τὸ μὴ ἀεὶ εἶναι ἄν-
θρωπον. ὄντος μέντοι ἀνθρώπου ἢ ἐξ ἀνάγκης, ἢ ὡς ἐπὶ τὸ πολύ
ἐστι. ἄλλον δὲ, τὸ ἀόριστον, ὃ καὶ οὕτως καὶ μὴ οὕτως, δυνατόν.
οἷον τὸ βαδίζειν ζῷον ἢ τὸ βαδίζοντος γενέσθαι σεισμόν. ἢ ὅλως τὸ
ἀπὸ τύχης γινόμενον. οὐδὲν γὰρ μᾶλλον οὕτως πέφυκεν. ἢ ἐναν- 1
τίως. ἀντιστρέφει μὲν οὖν καὶ κατὰ τὰς ἀντικειμένας προτάσεις
ἑκάτερον τῶν ἐνδεχομένων. οὐ μὴν τὸν αὐτόν γε τρόπον. ἀλλὰ, τὸ μὴ
πεφυκὸς εἶναι, τῷ μὴ ἐξ ἀνάγκης ὑπάρχειν. οὕτω γὰρ ἐνδέχεται
μὴ πολιοῦσθαι ἄνθρωπον. τὸ δ' ἀόριστον τῷ μηδὲν μᾶλλον οὔ-
τως ἢ ἐκείνως. ἐπιστήμη δὲ καὶ συλλογισμὸς ἀποδεικτικὸς, τῶν
μὲν ἀορίστων οὐκ ἔστι διὰ τὸ ἄτακτον εἶναι τὸ μέσον. τῶν δὲ πεφυκό-
των, ἔστι. καὶ σχεδὸν οἱ λόγοι καὶ αἱ σκέψεις γίνονται περὶ τῶν οὕτως
ἐνδεχομένων. ἐκείνως δὲ ἐγχωρεῖ μὲν γενέσθαι συλλογισμόν. 2
οὐ μὴν εἴωθέ γε ζητεῖσθαι. ταῦτα μὲν οὖν διορισθήσεται μᾶλλον
ἐν τοῖς ἑπομένοις. νῦν δὲ λέγωμεν, πότε καὶ πῶς, καὶ τίς ἔσται συλ-
λογισμὸς ἐκ τῶν ἐνδεχομένων προτάσεων. ἐπεὶ δὲ τὸ ἐνδέχεσθαι
τόδε τῷδε ὑπάρχειν, διχῶς ἐστὶν ἐκλαβεῖν. ἢ γὰρ ᾧ ὑπάρχει
τόδε, ἢ ᾧ ἐνδέχεται αὐτὸ ὑπάρχειν. τὸ γὰρ καθ' οὗ τὸ β τὸ α ἐνδέ-
χεσθαι, τούτων σημαίνει θάτερον. ἢ καθ' οὗ λέγεται τὸ β, ἢ κα-
θ' οὗ ἐνδέχεται λέγεσθαι. τὸ δὲ, καθ' οὗ τὸ β τὸ α ἐνδέχεσθαι. ἢ
παντὶ τῷ β τὸ α ἐγχωρεῖν οὐδὲν διαφέρει, φανερὸν οὖν ὅτι δι- 3
χῶς ἂν λέγοιτο τὸ α τῷ β παντὶ ἐνδέχεσθαι ὑπάρχειν. πρῶτον
οὖν εἴπωμεν, εἰ καθ' οὗ τὸ γ τὸ β ἐνδέχεται. καὶ καθ' οὗ τὸ β τὸ α, τίς ἔσται
καὶ ποῖος συλλογισμός. οὕτω γὰρ αἱ προτάσεις ἀμφότεραι
λαμβάνονται κατὰ τὸ ἐνδέχεσθαι. ὅταν δὲ καθ' οὗ τὸ β ὑπάρχει,
τὸ α ἐνδέχηται. ἡ μὲν, ὑπάρχουσα. ἡ δ' ἐνδεχομένη ἐστίν. ὥστ' ἀπὸ
τῶν ὁμοιοσχημόνων ἀρκτέον, καθάπερ καὶ ἐν τοῖς ἄλλοις.

Ὅταν οὖν τὸ α παντὶ τῷ β ἐνδέχηται, καὶ τὸ β παντὶ τῷ γ,
συλλογισμὸς ἔσται τέλειος. ὅτι τὸ α παντὶ τῷ γ ἐνδέχεται ὑ- 4

πάρχειν. τοῦτο δὲ φανερὸν ἐκ τοῦ ὁρισμοῦ. τὸ γὰρ ἐνδέχεσθαι παντὶ ὑπάρχειν, οὕτως ἐλέγομεν. ὁμοίως δὲ καὶ εἰ τὸ μὲν α ἐνδέχεται μηδενὶ τῷ β. τὸ δὲ β παντὶ τῷ γ. ὅτι τὸ α ἐνδέχεται μηδενὶ τῷ γ. τὸ γὰρ καθ' οὗ τὸ β ἐνδέχεται, τὸ α μὴ ἐνδέχεσθαι. τοῦτο ἦν τὸ μηδὲν ἀπολείπειν τῶν ὑπὸ τὸ β ἐνδεχομένων. ὅταν δὲ τὸ α παντὶ τῷ β ἐνδέχηται, τὸ δὲ β ἐνδέχεται μηδενὶ τῷ γ, διὰ μὲν τῶν εἰλημμένων προτάσεων, οὐδεὶς γίνεται συλλογισμός.
1 ἀντιστραφείσης δὲ τῆς β γ κατὰ τὸ ἐνδέχεσθαι, γίνεται ὁ αὐτὸς ὥσπερ καὶ πρότερον. ἐπεὶ γὰρ ἐνδέχεται τὸ β μηδενὶ τῷ γ ὑπάρχειν, ἐνδέχεται καὶ παντὶ ὑπάρχειν. τοῦτο γὰρ εἴρηται πρότερον. ὥστε εἰ τὸ μὲν β παντὶ τῷ γ, τὸ δὲ α παντὶ τῷ β, πάλιν ὁ αὐτὸς γίνεται συλλογισμός. ὁμοίως δὲ κἂν εἰ πρὸς ἀμφοτέρας τὰς προτάσεις ἡ ἀπόφασις τεθείη μετὰ τοῦ ἐνδέχεσθαι. λέγω δὲ οἷον εἰ τὸ μὲν α ἐνδέχεται μηδενὶ τῷ β, καὶ τὸ β μηδενὶ τῷ γ. διὰ μὲν οὖν τῶν εἰλημμένων προτάσεων, οὐδεὶς γί-
2 νεται συλλογισμός. ἀντιστρεφομένων δὲ πάλιν, ὁ αὐτὸς ἔσται ὅσπερ καὶ πρότερον. φανερὸν οὖν, ὅτι τῆς ἀποφάσεως τιθεμένης πρὸς τὸ ἔλαττον ἄκρον, ἢ πρὸς ἀμφοτέρας τὰς προτάσεις, ἢ οὐ γίνεται συλλογισμός. ἢ γίνεται μὲν, ἀλλ' οὐ τέλειος. ἐκ γὰρ τῆς ἀντιστροφῆς περαίνεται τὸ ἀναγκαῖον. ἐὰν δὲ ἡ μὲν, καθόλου τῶν προτάσεων. ἡ δ' ἐν μέρει ληφθῇ, πρὸς μὲν τὸ μεῖζον ἄκρον κειμένης τῆς καθόλου, συλλογισμὸς ἔσται τέλειος. εἰ γὰρ τὸ α παντὶ τῷ β ἐνδέχεται, τὸ δὲ β τι-
3 νὶ τῷ γ, τὸ α τινὶ τῷ γ ἐνδέχεται. τοῦτο δὲ φανερὸν ἐκ τοῦ ὁρισμοῦ τοῦ παντὶ ἐνδέχεσθαι. πάλιν εἰ τὸ α ἐνδέχεται μηδενὶ τῷ β, τὸ δὲ β τινὶ τῷ γ ἐνδέχεται ὑπάρχειν, ἀνάγκη τὸ α ἐνδέχεσθαι τινὶ τῷ γ μὴ ὑπάρχειν. ἀπόδειξις δὲ ἡ αὐτή. ἐὰν δὲ στερητικὴ ληφθῇ ἡ ἐν μέρει πρότασις. ἡ δὲ καθόλου καταφατική. τῇ δὲ θέσει ὁμοίως ἔχωσιν. οἷον τὸ μὲν α παντὶ τῷ β ἐνδέχεται, τὸ δὲ β τινὶ τῷ γ ἐνδέχεται μὴ ὑπάρχειν. διὰ μὲν τῶν εἰ-
4 λημμένων προτάσεων οὐ γίνεται φανερὸς συλλογισμός.

ἀντιστραφείσης δὲ τῆς ἐν μέρει, καὶ τεθέντος τοῦ β τινὶ τῷ γ
ἐνδέχεσθαι ὑπάρχειν, τὸ αὐτὸ ἔσται συμπέρασμα. ὃ καὶ πρό-
τερον καθάπερ ἐν τοῖς ἐξ ἀρχῆς. ἐὰν δὲ ἡ πρὸς τὸ μεῖζον
ἄκρον ἐν μέρει ληφθῇ, ἡ δὲ πρὸς τὸ ἔλαττον καθόλου, ἐάν τε
ἀμφότεραι καταφατικαὶ ληφθῶσιν, ἐάν τε στερητικαί, ἐάν
τε μὴ ὁμοιοσχήμονες, ἐάν τε ἀμφότεραι ἀδιόριστοι ἢ κατὰ
μέρος, οὐδαμῶς ἔσται συλλογισμός. οὐδὲν γὰρ κωλύει τὸ β ὑπερ
τείνειν τοῦ α, καὶ μὴ κατηγορεῖσθαι ἐπ' ἴσων. ᾧ δὲ ὑπερτείνει τὸ 1
β τοῦ α, εἰλήφθω τὸ γ. τούτῳ γὰρ, οὔτε παντὶ οὔτε μηδενὶ οὔ-
τε τινὶ οὔτε μὴ τινὶ ἐνδέχεται τὸ α ὑπάρχειν. εἴπερ ἀντιστρέ-
φουσιν αἱ κατὰ τὸ ἐνδέχεσθαι προτάσεις. καὶ τὸ β πλείοσιν
ἐνδέχεται ἢ τὸ α ὑπάρχειν. ἔτι δὲ καὶ ἐκ τῶν ὅρων φανερόν, οὕ-
τως ἐχουσῶν τῶν προτάσεων, τὸ πρῶτον τῷ ἐσχάτῳ καὶ οὐδε-
νὶ ἐνδέχεται καὶ παντὶ ὑπάρχειν ἀναγκαῖον. ὅροι δὲ κοινοὶ
πάντων. τοῦ μὲν ὑπάρχειν ἐξ ἀνάγκης, ζῷον, λευκόν, ἄνθρω-
πος. τοῦ δὲ μὴ ἐνδέχεσθαι, ζῷον, λευκόν, ἱμάτιον. φανερὸν 2
οὖν ὅτι τοῦτον τὸν τρόπον ἐχόντων τῶν ὅρων, οὐδεὶς γίνεται συλ-
» λογισμός. ἢ γὰρ τοῦ ὑπάρχειν ἢ τοῦ ἐξ ἀνάγκης ἢ τοῦ ἐνδέχε-
» σθαι, πᾶς ἐστι συλλογισμός. τοῦ μὲν οὖν ὑπάρχειν καὶ τοῦ ἀναγ
καίου, φανερὸν ὅτι οὐκ ἔστιν. ὁ μὲν γὰρ καταφατικὸς, ἀναιρεῖ-
ται τῷ στερητικῷ. ὁ δὲ στερητικὸς, τῷ καταφατικῷ. λείπεται δὲ
τὸ ἐνδέχεσθαι εἶναι. τοῦτο δὲ ἀδύνατον. δέδεικται γὰρ, ὅτι οὕ-
τως ἐχόντων τῶν ὅρων καὶ παντὶ τῷ ἐσχάτῳ, τὸ πρῶτον, ἀνάγ-
κη καὶ οὐδενὶ ἐνδέχεσθαι ὑπάρχειν. ὥστ' οὐκ ἂν εἴη τοῦ ἐνδέ- 3
χεσθαι συλλογισμός. τὸ γὰρ ἀναγκαῖον οὐκ ἦν ἐνδεχόμενον.
» φανερὸν οὖν, ὅτι καθόλου τῶν ὅρων ὄντων, ἐν ταῖς ἐνδεχομέ-
» ναις προτάσεσιν, ἀεὶ γίνεται συλλογισμὸς ἐν τῷ πρώτῳ σχή-
» ματι, καὶ κατηγορικῶν καὶ στερητικῶν ὄντων. πλὴν κατηγορι-
κῶν μὲν ὄντων, τέλειος. στερητικῶν δὲ, ἀτελής. δεῖ δὲ τὸ ἐνδέ-
χεσθαι λαμβάνειν, μὴ τὸ ἐν τοῖς ἀναγκαίοις, ἀλλὰ κατὰ τὸν
εἰρημένον διορισμόν. ἐνίοτε δὲ λανθάνει τὸ τοιοῦτον.

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.1.4

Μίξεως ἐνδεχομένου καὶ ὑπάρχοντος ἐν α΄. σχήματι.

Ἐὰν δὲ ἡ μὲν, ὑπάρχειν. ἡ δὲ, ἐνδέχεσθαι λαμβάνηται τῶν
προτάσεων, ὅταν μὲν ἡ πρὸς τὸ μεῖζον ἄκρον ἐνδέχεσθαι ση-
μαίνῃ, τέλειοί τε πάντες ἔσονται οἱ συλλογισμοὶ, καὶ τοῦ ἐνδέ-
χεσθαι κατὰ τὸν εἰρημένον διορισμόν. ὅταν δὲ πρὸς τὸ ἔλατ-
τον, ἀτελεῖς τε πάντες καὶ οἱ στερητικοὶ τῶν συλλογισμῶν, οὐ
τοῦ κατὰ, τὸν ὁρισμὸν ἐνδεχομένου, ἀλλὰ τοῦ, ἢ μηδενὶ ἢ μὴ παν
1 τὶ ἐξ ἀνάγκης ὑπάρχειν. εἰ γὰρ μηδενὶ ἢ μὴ παντὶ, ἐξ ἀνάγκης,
ἐνδέχεσθαι φαμὲν καὶ μηδενὶ καὶ μὴ παντὶ ὑπάρχειν. ἐνδεχέ-
σθω γὰρ τὸ α παντὶ τῷ β. τὸ δὲ β παντὶ τῷ γ κείσθω ὑπάρχειν.
ἐπεὶ οὖν ὑπὸ τὸ β ἐστὶ τὸ γ. τῷ δὲ β παντὶ, ἐνδέχεται τὸ α, φα
νερὸν ὅτι καὶ τῷ γ παντὶ ἐνδέχεται. γίνεται δὴ τέλειος συλλο
γισμός. ὁμοίως δὲ καὶ στερητικῆς οὔσης τῆς α β προτάσεως,
τῆς δὲ β γ καταφατικῆς, καὶ τῆς μὲν α β ἐνδέχεσθαι, τῆς δὲ
β γ ὑπάρχειν λαμβανομένης, τέλειος ἔσται συλλογισμός. ὅτι
2 τὸ α ἐνδέχεται μηδενὶ τῷ γ ὑπάρχειν. ὅτι μὲν οὖν τοῦ ὑπάρχειν
» τιθεμένου πρὸς τὸ ἔλαττον ἄκρον τέλειοι γίνονται οἱ συλλο-
» γισμοὶ, φανερόν. ὅτι δὲ ἐναντίως ἔχοντος ἔσονται συλλογισ-
» μοὶ, διὰ τοῦ ἀδυνάτου δεικτέον. ἅμα δὲ ἔσται δῆλον, καὶ ὅτι ἀτε-
λεῖς. ἡ γὰρ δεῖξις οὐκ ἐκ τῶν εἰλημμένων προτάσεων. πρῶτον
δὲ δεικτέον, ὅτι εἰ τοῦ α ὄντος, ἀνάγκη τὸ β εἶναι, καὶ δυνατοῦ
ὄντος τοῦ α, δυνατὸν ἔσται καὶ τὸ β ἐξ ἀνάγκης. ἔστω γὰρ οὕτως
ἐχόντων, τὸ μὲν ἐφ' ᾧ, τὸ α δυνατόν. τὸ δὲ ἐφ' ᾧ τὸ β, ἀδύνατον.
3 εἰ οὖν τὸ μὲν δυνατὸν ὅτε δυνατὸν εἶναι γένοιτ' ἄν. τὸ δὲ ἀ-
δύνατον, ὅτι ἀδύνατον, οὐκ ἂν γένοιτο. ἅμα δὲ εἰ τὸ α δυνατὸν
καὶ τὸ β ἀδύνατον, ἐνδέχοιτ' ἂν τὸ α γενέσθαι ἄνευ τοῦ β. εἰ δὲ
» γενέσθαι καὶ εἶναι. τὸ γὰρ γεγονὸς, ὅτε γέγονεν ἐστι. δεῖ δὲ λαμ
» βάνειν μὴ μόνον ἐν τῇ γενέσει τὸ δυνατὸν καὶ ἀδύνατον, ἀλλὰ
» καὶ ἐν τῷ ἀληθεύεσθαι, ὑπάρχειν. καὶ ὁσαχῶς ἁπλῶς, ἄλ- quotcumque modi
λως λέγεται τὸ δυνατόν. ἐν ἅπασι γὰρ ὁμοίως ἕξει. ἔτι τε ὄν-
» τος τοῦ α τὸ β εἶναι οὐχ ὡς ἑνός τινος ὄντος τοῦ α τὸ β ἔσται, δεῖ
4 ὑπολαμβάνειν. οὐ γάρ ἐστιν οὐδὲν ἐξ ἀνάγκης ἑνός τινος, ἀλλὰ

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.1.4

δυοῖν ἐλαχίστοιν. οἷον ὅταν αἱ προτάσεις οὕτως ἔχωσιν, ὡς ἐλέ
χθη κατὰ τὸν συλλογισμόν. εἰ γὰρ τὸ γ κατὰ τοῦ δ, τὸ δὲ δ κα-
τὰ τοῦ ζ, καὶ τὸ γ κατὰ τοῦ ζ ἐξ ἀνάγκης. καὶ εἰ δυνατὸν δ' ἑκά-
τερον, καὶ τὸ συμπέρασμα ἔσται δυνατόν. ὥσπερ οὖν εἴ τις θείη,
τὸ μὲν α τὰς προτάσεις. τὸ δὲ β τὸ συμπέρασμα. συμβαίνοι ἂν
οὐ μόνον ἀναγκαίου τοῦ α ὄντος, ἅμα καὶ τὸ β εἶναι ἀναγκαῖον.
ἀλλὰ καὶ δυνατοῦ, δυνατόν. τούτου δὲ δειχθέντος, φανερὸν
ὅτι ψεύδους ὑποτεθέντος καὶ μὴ ἀδυνάτου, καὶ τὸ συμβαῖ- 1
νον διὰ τὴν ὑπόθεσιν ψεῦδος ἔσται καὶ οὐκ ἀδύνατον. οἷον εἰ τὸ
α ψεῦδος μέν ἐστι μὴ μέντοι ἀδύνατον. ὄντος δὲ τοῦ α τὸ β ἐστί,
καὶ τὸ β ἔσται ψεῦδος μέν, οὐ μέντοι ἀδύνατον. ἐπεὶ γὰρ δέδει-
κται, ὅτι τοῦ α ὄντος, ἔστι τὸ β. καὶ δυνατοῦ ὄντος τοῦ α, ἔσται τὸ β
δυνατόν. ὑπόκειται δὲ τὸ α δυνατὸν εἶναι, καὶ τὸ β ἄρα ἔσται
δυνατόν. εἰ γὰρ ἀδύνατον, ἅμα δυνατὸν ἔσται τὸ αὐτό, καὶ ἀδύ-
νατον. διωρισμένων δὲ τούτων, ὑπαρχέτω τὸ α παντὶ τῷ β. τὸ
δὲ β παντὶ τῷ γ ἐνδεχέσθω. ἀνάγκη οὖν παντὶ τῷ γ τὸ α ἐνδέχε- 2
σθαι ὑπάρχειν. μὴ γὰρ ἐνδεχέσθω, τὸ δὲ β παντὶ τῷ γ κείσθω
ὑπάρχον. τοῦτο δὲ ψεῦδος μέν, οὐ μέντοι ἀδύνατον. εἰ οὖν τὸ
μὲν α μὴ ἐνδέχεται παντὶ τῷ γ. τὸ δὲ β παντὶ ὑπάρχει τῷ γ,
τὸ α οὐ παντὶ τῷ β ἐνδέχεται. γίνεται γὰρ συλλογισμὸς διὰ τοῦ
τρίτου σχήματος. ἀλλ' ὑπέκειτο παντὶ ἐνδέχεσθαι ὑπάρχειν.
ἀνάγκη ἄρα τὸ α παντὶ τῷ γ ἐνδέχεσθαι. ψεύδους γὰρ τεθέν-
τος καὶ οὐκ ἀδυνάτου, τὸ συμβαῖνον ἐστὶν ἀδύνατον.
ἐγχωρεῖ δὲ καὶ διὰ τοῦ πρώτου σχήματος ποιῆσαι τὸ ἀδύνα- 3
τον, θέντας τῷ γ τὸ β ὑπάρχειν. εἰ γὰρ τὸ β παντὶ τῷ γ ὑ-
πάρχει, τὸ δὲ α παντὶ τῷ β ἐνδέχεται, καὶ τῷ γ παντὶ ἂν
ἐνδέχοιτο τὸ α. ἀλλ' ὑπέκειτο μὴ παντὶ ἐγχωρεῖν. δεῖ δὲ λαμ-
βάνειν τὸ παντὶ ὑπάρχον μὴ κατὰ χρόνον ὁρίσαντας. οἷον
νῦν, ἢ ἐν τῷδε τῷ χρόνῳ, ἀλλ' ἁπλῶς. διὰ τῶν τοιούτων γὰρ
προτάσεων, καὶ τοὺς συλλογισμοὺς ποιοῦμεν. ἐπεὶ κατά γε
τὸ νῦν λαμβανομένης τῆς προτάσεως, οὐκ ἔσται συλλογισ-
μός. οὐδὲν γὰρ ἴσως κωλύει ποτὲ παντὶ κινουμένῳ, ἄνθρω- 4

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.1.4

που ὑπάρχειν. οἷον εἰ μηδὲν ἄλλο κινοῖτο. τὸ δὲ κινούμενον
ἐνδέχεται παντὶ ἵππῳ. ἀλλ' ἄνθρωπος οὐδενὶ ἵππῳ ἐνδέχε-
ται. ἔτι ἔστω τὸ μὲν α, ζῷον. τὸ δὲ μέσον κινούμενον. τὸ δὲ
ἔσχατον ἄνθρωπος. αἱ μὲν οὖν προτάσεις ὁμοίως ἕξουσι. τὸ
δὲ συμπέρασμα ἀναγκαῖον, οὐκ ἐνδεχόμενον. ἐξ ἀνάγκης γὰρ
ὁ ἄνθρωπος ζῷον. φανερὸν οὖν, ὅτι τὸ καθόλου ληπτέον
ἁπλῶς καὶ οὐ χρόνῳ διορίζοντας. πάλιν ἔστω στερητικὴ πρό-
1 τασις καθόλου ἡ α β. καὶ εἰλήφθω τὸ μὲν α, μηδενὶ τῷ β
ὑπάρχειν. τὸ δὲ β παντὶ ἐνδεχέσθω ὑπάρχειν τῷ γ. τούτων
οὖν τεθέντων, ἀνάγκη τὸ α ἐνδέχεσθαι μηδενὶ τῷ γ ὑπάρ-
χειν. μὴ γὰρ ἐνδεχέσθω, τὸ δὲ β τῷ γ κείσθω ὑπάρχειν, κα-
θάπερ πρότερον. ἀνάγκη δὴ τὸ α τινὶ τῷ β ὑπάρχειν. γίνε-
ται γὰρ συλλογισμὸς, διὰ τοῦ τρίτου σχήματος. τοῦτο δὲ ἀδύνα-
» τον, ὥστ' ἐνδέχοιτο ἂν τὸ α μηδενὶ τῷ γ. ψεύδους γὰρ ὑπο-
» τεθέντος καὶ οὐκ ἀδυνάτου, ἀδύνατον συμβαίνει. οὗτος οὖν
2 ὁ συλλογισμὸς, οὐκ ἔστι τοῦ κατὰ τὸν ὁρισμὸν ἐνδεχομένου,
ἀλλὰ τοῦ μηδενὶ ἐξ ἀνάγκης. αὕτη γάρ ἐστιν ἡ ἀντίφασις τῆς
γινομένης ὑποθέσεως. ὑπετέθη γὰρ ἐξ ἀνάγκης τὸ α τινὶ τῷ
γ ὑπάρχειν. ὁ δὲ διὰ τοῦ ἀδυνάτου συλλογισμὸς, τῆς ἀντι-
κειμένης ἐστὶν ἀντιφάσεως. ἔτι δὲ κἀκ τῶν ὅρων φανερὸν, ὅτι οὐκ
ἔστι τὸ συμπέρασμα ἐνδεχόμενον. ἔστω γὰρ τὸ μὲν ἐφ' ᾧ τὸ α,
κόραξ. τὸ δὲ ἐφ' ᾧ τὸ β, διανοούμενον. ἐφ' ᾧ δὲ γ, ἄνθρωπος.
οὐδενὶ δὴ τῷ β τὸ α ὑπάρχειν. οὐδὲν γὰρ διανοούμενον κό-
3 ραξ. τὸ δὲ β παντὶ ἐνδέχεται τῷ γ. παντὶ γὰρ ἀνθρώπῳ ἐν-
δέχεται τὸ διανοεῖσθαι. ἀλλὰ τὸ α ἐξ ἀνάγκης, οὐδενὶ τῷ
γ. οὐκ ἄρα τὸ συμπέρασμα ἐνδεχόμενον. ἀλλ' οὐδ' ἀναγ-
καῖον ἀεί. ἔστω γὰρ τὸ μὲν α κινούμενον. τὸ δὲ β ἐπιστήμη. τὸ
δὲ ἐφ' ᾧ γ, ἄνθρωπος. τὸ μὲν οὖν α, οὐδενὶ τῷ β ὑπάρξει.
τὸ δὲ β παντὶ τῷ γ ἐνδέχεται. καὶ οὐκ ἔσται τὸ συμπέρασ-
μα ἀναγκαῖον. οὐ γὰρ ἀνάγκη μηδένα κινεῖσθαι ἄν-
θρωπον. ἀλλ' οὐκ ἀνάγκη τινά. δῆλον οὖν, ὅτι τὸ συμ-
4 πέρασμα ἐστὶ, τοῦ μηδενὶ ἐξ ἀνάγκης ὑπάρχειν.

ληπτέον δὲ βέλτιον τοὺς ὅρους. ἐὰν δὲ τὸ στερητικὸν τεθῇ πρὸς
τὸ ἔλαττον ἄκρον ἐνδέχεσθαι σημαῖνον, ἐξ αὐτῶν μὲν τῶν εἰ-
λημμένων προτάσεων, οὐδεὶς ἔσται συλλογισμός. ἀντιστραφεί-
σης δὲ τῆς κατὰ τὸ ἐνδέχεσθαι προτάσεως, ἔσται καθάπερ ἐν
τοῖς πρότερον. ὑπαρχέτω γὰρ τὸ α παντὶ τῷ β. τὸ δὲ β ἐνδε-
χέσθω μηδενὶ τῷ γ. οὕτω μὲν οὖν ἐχόντων τῶν ὅρων οὐδὲν ἀ-
ναγκαῖον ἔσται. ἐὰν δὲ ἀντιστραφῇ τὸ β γ. καὶ ληφθῇ τὸ β παν-
τὶ τῷ γ ἐνδέχεσθαι, γίνεται συλλογισμός, ὥσπερ πρότερον. 1
ὁμοίως γὰρ ἔχουσιν οἱ ὅροι τῇ θέσει. τὸν αὐτὸν δὲ τρόπον καὶ στερη-
τικῶν ὄντων ἀμφοτέρων τῶν διαστημάτων. ἐὰν τὸ μὲν α β μὴ
ὑπάρχειν. τὸ δὲ β γ μηδενὶ ἐνδέχεσθαι σημαίνῃ, δι' αὐτῶν μὲν
γὰρ τῶν εἰλημμένων, οὐ γίνεται τὸ ἀναγκαῖον. ἀντιστραφείσης
δὲ τῆς κατὰ τὸ ἐνδέχεσθαι προτάσεως, ἔσται συλλογισμός.
εἰλήφθω γὰρ τὸ μὲν α μηδενὶ τῷ β ὑπάρχειν. τὸ δὲ β ἐνδεχέ-
σθω, μηδενὶ τῷ γ. διὰ μὲν οὖν τούτων, οὐδὲν ἀναγκαῖον. ἐὰν δὲ
ληφθῇ τὸ β παντὶ τῷ γ ἐνδέχεσθαι, ὅπερ ἐστὶν ἀληθές. ἡ δὲ α 2
β πρότασις ὁμοίως ἔχει, πάλιν ὁ αὐτὸς ἔσται συλλογισμός.
ἐὰν δὲ μηδενὶ ὑπάρχειν τεθῇ τὸ β τῷ γ, καὶ μὴ ἐνδέχεσθαι μὴ
ὑπάρχειν, οὐκ ἔσται συλλογισμὸς οὐδαμῶς, οὔτε στερητικῆς οὔ-
σης οὔτε καταφατικῆς τῆς α β προτάσεως. ὅροι δὲ κοινοὶ τοῦ
μὲν ἐξ ἀνάγκης ὑπάρχειν, λευκόν, ζῶον, χιών. τοῦ δὲ μὴ ἐνδέχε-
σθαι, λευκόν, ζῶον, πίττα. φανερὸν οὖν, ὅτι καθόλου τῶν ὅρων
ὄντων, καὶ τῆς μὲν ὑπάρχειν, τῆς δὲ ἐνδέχεσθαι λαμβανομέ-
νης τῶν προτάσεων, ὅταν ἡ πρὸς τὸ ἔλαττον ἄκρον ἐνδέχεσθαι 3
λαμβάνηται πρότασις, ἀεὶ γίνεται συλλογισμός. πλὴν ὁτὲ
μέν, ἐξ αὐτῶν. ὁτὲ δέ, ἀντιστραφείσης τῆς προτάσεως. πότε δ'
τούτων ἑκάτερος, καὶ διά τινα αἰτίαν, εἰρήκαμεν. ἐὰν δὲ τὸ
μέν, καθόλου. τὸ δ' ἐν μέρει ληφθῇ τῶν διαστημάτων, ὅταν
μὲν πρὸς τὸ μεῖζον ἄκρον καθόλου τεθῇ καὶ ἐνδεχόμενον, εἴ-
τε ἀποφατικὸν εἴτε καταφατικόν. τὸ δ' ἐν μέρει καταφατι-
κὸν καὶ ὑπάρχον, ἔσται συλλογισμὸς τέλειος, καθάπερ καὶ κα-
» θόλου τῶν ὅρων ὄντων. ἀπόδειξις δὲ ἡ αὐτή, ἥπερ καὶ πρότε- 4

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.1.4

ρον. ὅταν δὲ καθόλου μὲν ᾖ τὸ πρὸς τὸ μεῖζον ἄκρον, ὑπάρχειν
δὲ καὶ μὴ ἐνδεχόμενον, θάτερον δ' ἐν μέρει καὶ ἐνδεχόμενον,
ἐάν τε ἀποφατικαὶ, ἐάν τε καταφατικαὶ τεθῶσιν ἀμφότε-
ραι. ἐάν τε ἡ μὲν ἀποφατικὴ, ἡ δὲ καταφατικὴ, πάντως ἔσται
συλλογισμὸς ἀτελής. πλὴν οἱ μὲν, διὰ τοῦ ἀδυνάτου δειχθή-
σονται. οἱ δὲ, καὶ διὰ τῆς ἀντιστροφῆς τῆς τοῦ ἐνδέχεσθαι καθάπερ
ἐν τοῖς πρότερον. ἔσται δὲ συλλογισμὸς διὰ τῆς ἀντιστροφῆς,
1 καὶ ὅταν ἡ μὲν καθόλου τεθεῖσα πρὸς τὸ ἄκρον μεῖζον ση-
μαίνῃ τὸ ὑπάρχειν ἢ μὴ ὑπάρχειν. ἡ δ' ἐν μέρει στερητικὴ οὖσα,
τὸ ἐνδέχεσθαι λαμβάνει. οἷον εἰ τὸ μὲν α παντὶ τῷ β ὑπάρχει
ἢ μὴ ὑπάρχει. τὸ δὲ β τινὶ τῷ γ ἐνδέχεται μὴ ὑπάρχειν. ἀντι-
στραφέντος γὰρ τοῦ β γ κατὰ τὸ ἐνδέχεσθαι, γίνεται συλλο-
γισμός. ὅταν δὲ τὸ μὴ ὑπάρχειν λαμβάνῃ ἡ κατὰ μέρος τε-
θεῖσα πρότασις, οὐκ ἔσται συλλογισμός. ὅροι τοῦ μὲν ὑπάρ-
χειν, λευκόν, ζῷον, χιών. τοῦ δὲ μὴ ὑπάρχειν, λευκόν, ζῷον, πίτ-
2 τα. διὰ γὰρ τοῦ ἀδιορίστου ληπτέον τὴν ἀπόδειξιν. ἐὰν δὲ τὸ κα-
θόλου τεθῇ πρὸς τὸ ἔλαττον ἄκρον. τὸ δ' ἐν μέρει πρὸς τὸ
μεῖζον, ἐάν τε στερητικὸν, ἐάν τε καταφατικὸν, ἐάν τε ἐνδεχό-
μενον, ἐάν τε ὑπάρχον ὁποτερονοῦν, οὐδαμῶς ἔσται συλλογισ-
μός. οὐδ' ὅταν ἐν μέρει ἢ ἀδιόριστοι τεθῶσιν αἱ προτάσεις.
εἴτ' ἐνδέχεσθαι λαμβάνουσιν, εἴτε ὑπάρχειν, εἴτε ἐναλλάξ.
οὐδ' οὕτως ἔσται συλλογισμός. ἀπόδειξις δ' ἡ αὐτὴ ἣ καὶ ἐπὶ
τῶν πρότερον. ὅροι δὲ κοινοὶ τοῦ μὲν ὑπάρχειν ἐξ ἀνάγκης, ζῷον,
3 λευκόν, ἄνθρωπος. τοῦ δὲ ἐνδέχεσθαι, ζῷον, λευκόν, ἱμάτιον.
φανερὸν οὖν, ὅτι τοῦ μὲν πρὸς τὸ μεῖζον ἄκρον καθόλου τε-
θέντος, ἀεὶ γίνεται συλλογισμός. τοῦ δὲ πρὸς τὸ ἔλαττον, οὐ-
δέποτε οὐδενός.

Μίξις ἀναγκαίου καὶ ἐνδεχομένου.

Ὅταν δὲ ἡ μὲν, ἐξ ἀνάγκης ὑπάρχειν ἢ μὴ ὑπάρχειν. ἡ δὲ,
ἐνδέχεσθαι σημαίνῃ τῶν προτάσεων. ὁ μὲν συλλογισμὸς ἔσται,
τὸν αὐτὸν τρόπον ἐχόντων τῶν ὅρων καὶ τέλειος, ὅταν πρὸς τῷ
4 ἐλάττονι ἄκρῳ τεθῇ τὸ ἀναγκαῖον. τὸ δὲ συμπέρασμα κατη-

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.1.4

γορικῶν μὲν ὄντων τῶν ὅρων, τοῦ ἐνδέχεσθαι καὶ οὐ τοῦ ὑπάρ-
χειν ἔσται, καὶ καθόλου καὶ μὴ καθόλου τιθεμένων. ἐὰν δὲ ᾖ
τὸ μὲν καταφατικὸν, τὸ δὲ στερητικὸν. ὅταν μὲν ᾖ τὸ καταφατι-
κὸν ἀναγκαῖον τοῦ ἐνδέχεσθαι, καὶ οὐ τοῦ μὴ ὑπάρχειν. ὅταν δὲ
ᾖ τὸ στερητικὸν ἀναγκαῖον, καὶ τοῦ ἐνδέχεσθαι μὴ ὑπάρχειν, καὶ τοῦ
μὴ ὑπάρχειν. καὶ καθόλου, καὶ μὴ καθόλου τῶν ὅρων ὄντων.
τὸ δὲ ἐνδέχεσθαι ἐν τῷ συμπεράσματι, τὸν αὐτὸν τρόπον λη-
πτέον, ὅνπερ καὶ ἐν τοῖς πρότερον. τοῦ δ' ἐξ ἀνάγκης μὴ ὑπάρ- 1
χειν, οὐκ ἔσται συλλογισμός. ἕτερον γὰρ τὸ μὴ ἐξ ἀνάγκης ὑπάρ-
χειν καὶ τὸ ἐξ ἀνάγκης μὴ ὑπάρχειν. ὅτι μὲν οὖν καταφατικῶν
ὄντων τῶν ὅρων, οὐ γίνεται συμπέρασμα ἀναγκαῖον, φανερόν.
ὑπαρχέτω γὰρ τὸ μὲν α παντὶ τῷ β ἐξ ἀνάγκης, τὸ δὲ β ἐνδεχέσθω
παντὶ τῷ γ, ἔσται δὴ συλλογισμὸς ἀτελής, ὅτι ἐνδέχεται τὸ α
παντὶ τῷ γ ὑπάρχειν. ὅτι δὲ ἀτελής, ἐκ τῆς ἀποδείξεως δῆλον.
τὸν αὐτὸν γὰρ τρόπον δειχθήσεται, ὅνπερ καὶ ἐπὶ τῶν πρότερον.
πάλιν τὸ μὲν α ἐνδεχέσθω παντὶ τῷ β. τὸ δὲ β παντὶ τῷ γ ὑπαρ- 2
χέτω ἐξ ἀνάγκης, ἔσται δὴ συλλογισμὸς, ὅτι τὸ α παντὶ τῷ γ
ἐνδέχεται ὑπάρχειν, ἀλλ' οὐχ ὅτι ὑπάρχει. καὶ τέλειος οὐκ
ἀτελής. εὐθὺς γὰρ ἐπιτελεῖται διὰ τῶν ἐξ ἀρχῆς προτάσεων.
εἰ δὲ μὴ ὁμοιοσχήμονές εἰσιν αἱ προτάσεις, ἔστω πρῶτον ἡ στερη-
τικὴ ἀναγκαία. καὶ τὸ μὲν α μηδενὶ ἐνδεχέσθω τῷ β ἐξ ἀνάγκης. τὸ
δὲ β παντὶ τῷ γ ἐνδεχέσθω. ἀνάγκη δὴ τὸ α μηδενὶ τῷ γ ὑπάρ-
χειν. κείσθω γὰρ ὑπάρχειν, ἢ παντὶ ἢ τινί. τῷ δὲ β ὑπέκειτο μηδε-
νὶ ἐνδέχεσθαι. ἐπεὶ οὖν ἀντιστρέφει τὸ στερητικὸν, οὐδὲ τὸ β τῷ α 3
οὐδενὶ ἐνδέχεται. τὸ δὲ α τῷ γ παντὶ ἢ τινὶ κεῖται ὑπάρχειν.
ὥστε οὐδενὶ ἢ οὐ παντὶ τῷ γ τὸ β ἐνδέχοιτο ἂν ὑπάρχειν. ὑπέκει-
το δὲ παντὶ ἐξ ἀρχῆς. φανερὸν δ', ὅτι καὶ τοῦ ἐνδέχεσθαι μὴ ὑ-
πάρχειν γίνεται συλλογισμὸς, εἴπερ καὶ τοῦ μὴ ὑπάρχειν. πά-
λιν ἔστω ἡ καταφατικὴ πρότασις ἀναγκαία. καὶ τὸ μὲν α ἐνδε-
χέσθω μηδενὶ τῷ β ὑπάρχειν. τὸ δὲ β παντὶ τῷ γ ὑπαρχέτω
ἐξ ἀνάγκης. ὁ μὲν οὖν συλλογισμὸς ἔσται τέλειος, ἀλλ' οὐ τοῦ
μὴ ὑπάρχειν, ἀλλὰ τοῦ ἐνδέχεσθαι μὴ ὑπάρχειν. ἥ τε γὰρ πρό- 4

τασις οὕτως ἐλήφθη ἀπὸ τοῦ μείζονος ἄκρου, καὶ εἰς τὸ ἀδύνατον οὐκ ἔστιν ἀπαγαγεῖν. ἐάν τε γὰρ ὑποτεθείη τὸ α τῷ γ μηδενὶ ὑπάρχον, κεῖται δὲ καὶ τὸ α τῷ β ἐνδέχεσθαι μηδενὶ ὑπάρχειν, οὐδὲν συμβαίνει διὰ τούτων ἀδύνατον. ἐὰν δὲ πρὸς τῷ ἐλάττονι ἄκρῳ τεθῇ τὸ στερητικὸν, ὅταν μὲν ἐνδέχεσθαι σημαίνῃ συλλογισμὸς ἔσται διὰ τῆς ἀντιστροφῆς καθάπερ ἐν τοῖς πρότερον. ὅταν δὲ μὴ ἐνδέχεσθαι, οὐκ ἔσται. οὐδ' ὅταν
1 ἄμφω τεθῇ στερητικὰ, μὴ ᾖ δὲ ἐνδεχόμενον, τὸ πρὸς τὸ ἔλαττον. ὅροι δὲ οἱ αὐτοὶ, τοῦ μὲν ὑπάρχειν, λευκὸν, ζῷον, χιών. τοῦ δὲ μὴ ὑπάρχειν, λευκὸν, ζῷον, πίττα. τὸν αὐτὸν δὲ τρόπον ἕξει καὶ ἐπὶ τῶν ἐν μέρει συλλογισμῶν. ὅταν μὲν γὰρ ᾖ τὸ στερητικὸν ἀναγκαῖον, καὶ τὸ συμπέρασμα ἔσται τοῦ μὴ ὑπάρχειν. οἷον εἰ τὸ μὲν α μηδενὶ τῷ β ἐνδέχεται ὑπάρχειν, τὸ δὲ β τινὶ τῷ γ ἐνδέχεται ὑπάρχειν, ἀνάγκη τὸ α τινὶ τῷ γ μὴ ὑπάρχειν. εἰ γὰρ παντὶ ὑπάρχει, τῷ δὲ β μηδενὶ ἐνδέχεται, οὐδὲ
2 τὸ β τῷ α οὐδενὶ ἐνδέχεται ὑπάρχειν. ὥστ' εἰ τὸ α παντὶ τῷ γ ὑπάρχει, τὸ β οὐδενὶ τῷ γ ἐνδέχεται. ἀλλ' ὑπέκειτο τινὶ ἐνδέχεσθαι. ὅταν δὲ τὸ ἐν μέρει καταφατικὸν ἀναγκαῖον ᾖ τὸ ἐν τῷ στερητικῷ συλλογισμῷ. οἷον τὸ β γ. ἢ τὸ καθόλου τὸ ἐν τῷ κατηγορικῷ. οἷον τὸ α β, οὐκ ἔσται τοῦ ὑπάρχειν συλλογισμός. ἀπόδειξις δ' ἡ αὐτὴ ἥ καὶ ἐπὶ τῶν προτέρων. ἐὰν δὲ τὸ μὲν καθόλου τεθῇ πρὸς τῷ ἐλάττονι ἄκρῳ ἢ καταφατικὸν ἢ στερητικὸν καὶ ἐνδεχόμενον, τὸ δ' ἐν μέρει ἀναγκαῖον πρὸς τῷ
3 μείζονι ἄκρῳ, οὐκ ἔσται συλλογισμός. ὅροι δὲ τοῦ ὑπάρχειν ἐξ ἀνάγκης, ζῷον, λευκὸν, ἄνθρωπος. τοῦ δὲ μὴ ἐνδέχεσθαι, ζῷον, λευκὸν, ἱμάτιον. ὅταν δὲ ἀναγκαῖον ᾖ τὸ καθόλου, τὸ δ' ἐν μέρει ἐνδεχόμενον, στερητικοῦ μὲν ὄντος τοῦ καθόλου. τοῦ μὲν ὑπάρχειν ὅροι ζῷον, λευκὸν, κόραξ. τοῦ δὲ μὴ ὑπάρχειν, ζῷον, λευκὸν, πίττα. καταφατικοῦ δὲ τοῦ μὲν ὑπάρχειν, ζῷον, λευκὸν, κύκνος. τοῦ δὲ μὴ ἐνδέχεσθαι, ζῷον, λευκὸν, χιών. οὐδ' ὅταν ἀδιόριστοι ληφθῶσιν αἱ προτάσεις, ἢ ἀμ-
4 φότεραι κατὰ μέρος, οὐδὲ οὕτως ἔσται συλλογισμός. ὅροι δὲ

κοινοί, τοῦ μὲν ὑπάρχειν, ζῷον, λευκόν, ἄνθρωπος. τοῦ δὲ μὴ ὑ-
πάρχειν ζῷον, λευκόν, ἄψυχον. καὶ γὰρ τὸ ζῷον, τινὶ λευκῷ. καὶ
τὸ λευκὸν ἀψύχῳ τινὶ καὶ ἀναγκαῖον ὑπάρχειν, καὶ οὐκ ἐνδέ-
χεται ὑπάρχειν. καὶ ἐπὶ τοῦ ἐνδέχεσθαι ὁμοίως. ὥστε πρὸς
» ἅπαντα χρήσιμοι οἱ ὅροι. φανερὸν οὖν ἐκ τῶν εἰρημένων, ὅτι
» ὁμοίως ἐχόντων τῶν ὅρων ἔν τε τῷ ὑπάρχειν καὶ ἐν τοῖς ἀναγ-
» καίοις, γίνεται καὶ οὐ γίνεται συλλογισμός. πλὴν κατὰ μὲν
» τὸ ὑπάρχειν τιθεμένης τῆς στερητικῆς προτάσεως τοῦ ἐνδέχε- 1
» σθαι, ἦν ὁ συλλογισμός. κατὰ δὲ τὸ ἀναγκαῖον τῆς στερητικῆς,
καὶ τοῦ ἐνδέχεσθαι καὶ τοῦ μὴ ὑπάρχειν. δῆλον δὲ καὶ ὅτι πάν-
τες ἀτελεῖς οἱ συλλογισμοί. καὶ ὅτι τελειοῦνται διὰ τῶν προει-
ρημένων σχημάτων.

Περὶ τῶν ἐξ ἀμφοτέρων ἐνδεχομένων προτάσεων ἐν δευτέρῳ σχήματι.

» Ἐν δὲ τῷ δευτέρῳ σχήματι ὅταν ἐνδεχόμεναι λαμβάνων-
» ται ἀμφότεραι αἱ προτάσεις, οὐδεὶς ἔσται συλλογισμός, οὔτε 2
» κατηγορικῶν οὔτε στερητικῶν τιθεμένων, οὔτε καθόλου οὔτε
κατὰ μέρος. ὅταν δὲ ἡ μὲν ὑπάρχειν, ἡ δὲ ἐνδέχεσθαι σημαί-
νῃ, τῆς μὲν καταφατικῆς ὑπάρχειν σημαινούσης. οὐδέποτε
ἔσται. τῆς δὲ στερητικῆς τῆς καθόλου, ἀεί. τὸν αὐτὸν δὲ τρόπον
καὶ ὅταν ἡ μέν, ἐξ ἀνάγκης, ἡ δέ, ἐνδέχεσθαι λαμβάνηται τῶν
προτάσεων. δεῖ δὲ καὶ ἐν τούτοις λαμβάνειν τὸ ἐν τοῖς συμπε-
ράσμασιν ἐνδεχόμενον, ὥσπερ καὶ ἐν τοῖς πρότερον. πρῶτον
» οὖν δεικτέον, ὅτι οὐκ ἀντιστρέφει τὸ ἐν τῷ ἐνδέχεσθαι στερητι- 3
» κόν. οἷον εἰ τὸ α ἐνδέχεται μηδενὶ τῷ β, οὐκ ἀνάγκη καὶ τὸ β μη-
δενὶ τῷ α ἐνδέχεσθαι. κείσθω γὰρ τοῦτο. καὶ ἐνδεχέσθω τὸ β μη-
δενὶ τῷ α ὑπάρχειν. οὐκοῦν ἐπεὶ ἀντιστρέφουσιν αἱ ἐν τῷ ἐν-
δέχεσθαι καταφάσεις ταῖς ἀποφάσεσι καὶ αἱ ἐναντίαι καὶ αἱ
ἀντικείμεναι, τὸ δὲ β τῷ α ἐνδέχεται μηδενὶ ὑπάρχειν. φανε-
ρὸν ὅτι καὶ παντὶ ἐνδέχοιτο ἂν τὸ β τῷ α ὑπάρχειν. τοῦτο δὲ ψεῦ-
δος. οὐ γὰρ εἰ τόδε τῷδε παντὶ ἐνδέχεται, καὶ τόδε παντὶ τῷδε
ἐνδέχοιτο, ἀναγκαῖον. ὥστ' οὐκ ἀντιστρέφει τὸ στερητικόν. ἔτι δέ, 4

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.1.4

οὐδὲν κωλύει τὸ μὲν α τῷ β ἐνδέχεσθαι μηδενί. τὸ δὲ β τινὶ τῷ α ἐξ ἀνάγκης μὴ ὑπάρχειν. οἷον τὸ μὲν λευκὸν παντὶ ἀνθρώπῳ ἐνδέχεται μὴ ὑπάρχειν, καὶ γὰρ ὑπάρχειν. ἄνθρωπον δὲ, ἀληθὲς εἰπεῖν, ὡς ἐνδέχεται μηδενὶ λευκῷ. πολλοῖς γὰρ ἐξ ἀνάγκης οὐχ ὑπάρχει. τὸ δ' ἀναγκαῖον, οὐκ ἦν ἐνδεχόμενον. ἀλλὰ μὴν οὐδ' ἐκ τοῦ ἀδυνάτου δειχθήσεται ἀντιστρέφον. οἷον εἴ τις ἀξιώσειεν, ἐπεὶ ψεῦδος τὸ ἐνδέχεσθαι μηδενὶ τῷ α τὸ β ὑπάρχειν, ἀ-
1 ληθὲς τὸ μὴ ἐνδέχεσθαι μηδενί. φάσις γὰρ καὶ ἀπόφασις. εἰ δὲ τοῦτο ἀληθὲς, ἐξ ἀνάγκης τινὶ τῷ α ὑπάρχειν τὸ β. ὥστε καὶ τὸ α τινὶ τῷ β, τοῦτο δ' ἀδύνατον. οὐ γὰρ εἰ μὴ ἐνδέχεται μηδενὶ τῷ α τὸ
» β, ἀνάγκη τινὶ τῷ α τὸ β ὑπάρχειν. τὸ γὰρ μὴ ἐνδέχεσθαι μηδε-
» νὶ, διχῶς λέγεται. τὸ μὲν, εἰ ἐξ ἀνάγκης τινὶ τῷ α ὑπάρχει. τὸ
» δὲ, εἰ ἐξ ἀνάγκης τινὶ μὴ ὑπάρχει. τὸ γὰρ ἐξ ἀνάγκης τινὶ τῷ α μὴ ὑπάρχον, οὐκ ἀληθὲς εἰπεῖν, ὡς παντὶ ἐνδέχεται μὴ ὑπάρχειν. ὥσπερ οὐδὲ τὸ τινὶ ὑπάρχον ἐξ ἀνάγκης, ὅτι παντὶ ἐνδέχε-
2 ται, ὑπάρχειν. εἰ οὖν τις ἀξιοίη, ἐπεὶ οὐκ ἐνδέχεται τὸ γ τῷ δ παντὶ ὑπάρχειν, ἐξ ἀνάγκης τινὶ μὴ ὑπάρχειν αὐτὸ, ψεῦδος ἂν λαμβάνοιτο. παντὶ γὰρ ὑπάρχει, εἰ τύχοι. ἀλλ' ὅτι ἐνίοις ἐξ ἀνάγκης ὑπάρχει, διὰ τοῦτο φαμὲν, οὐ παντὶ ἐνδέχεσθαι. ὥστε τῷ ἐνδέχεσθαι παντὶ ὑπάρχειν, τότ' ἐξ ἀνάγκης τινὶ ὑπάρχειν, ἀντίκειται καὶ τὸ ἐξ ἀνάγκης τινὶ μὴ ὑπάρχειν. ὁμοίως δὲ καὶ τῷ ἐνδέχεσθαι μηδενί. δῆλον οὖν, ὅτι πρὸς τὸ οὕτως ἐνδεχόμενον καὶ μὴ ἐνδεχόμενον, ὡς ἐν ἀρχῇ διωρίσαμεν, οὐ μόνον
3 τὸ ἐξ ἀνάγκης τινὶ ὑπάρχειν, ἀλλὰ καὶ τὸ ἐξ ἀνάγκης τινὶ μὴ ὑπάρχειν ληπτέον. τούτου δὲ ληφθέντος, οὐδὲν συμβαίνει ἀδύνα-
» τον. ὥστε οὐ γίνεται συλλογισμός. φανερὸν οὖν ἐκ τῶν εἰρημέ-
» νων, ὅτι οὐκ ἀντιστρέφει τὸ στερητικόν. τούτου δὲ δειχθέντος, κείσθω τὸ α, τῷ μὲν β ἐνδέχεσθαι μηδενί. τὸ δὲ γ, παντί. διὰ μὲν οὖν τῆς ἀντιστροφῆς, οὐ γίνεται συλλογισμός. εἴρηται γὰρ, ὅτι οὐκ ἀντιστρέφει ἡ τοιαύτη πρότασις. ἀλλ' οὐδὲ διὰ τοῦ ἀδυνάτου. τεθέντος γὰρ τοῦ παντὶ τῷ γ ἐνδέχεσθαι ὑπάρχειν, οὐδὲν
4 συμβαίνει ψεῦδος. ἐνδέχοιτο γὰρ ἂν τὸ α τῷ γ καὶ παντὶ καὶ

μηδενὶ ὑπάρχειν. ὅλως δὲ εἰ ἔστι συλλογισμός, δῆλον ὅτι, τοῦ
ἐνδέχεσθαι ἂν εἴη, διὰ τὸ μηδετέραν τῶν προτάσεων εἰλῆφθαι
ἐν τῷ ὑπάρχειν, καὶ οὗτος, ἢ καταφατικὸς ἢ στερητικός. οὐδε-
τέρως δ᾽ ἐγχωρεῖ. καταφατικοῦ μὲν γὰρ τεθέντος, δειχθήσε-
ται διὰ τῶν ὅρων, ὅτι οὐκ ἐνδέχεται ὑπάρχειν. στερητικοῦ δέ, ὅτι τὸ
συμπέρασμα οὐκ ἐνδεχόμενον, ἀλλ᾽ ἀναγκαῖόν ἐστιν. ἔστω γὰρ τὸ
μὲν α λευκόν. τὸ δὲ β, ἄνθρωπος. ἐφ᾽ ᾧ δὲ γ, ἵππος. τὸ δὴ α τὸ
λευκόν, ἐνδέχεται τῷ μὲν παντί, τῷ δὲ μηδενὶ ὑπάρχειν. ἀλλὰ τὸ 1
β τῷ γ, οὔτε ὑπάρχειν ἐνδέχεται, οὔτε μὴ ὑπάρχειν. ὅτι μὲν οὖν
ὑπάρχειν οὐκ ἐγχωρεῖ, φανερόν. οὐδεὶς γὰρ ἵππος, ἄνθρωπος.
ἀλλ᾽ οὐδὲ ἐνδέχεσθαι μὴ ὑπάρχειν. ἀνάγκη γὰρ μηδένα ἵπ-
πον ἄνθρωπον εἶναι. τὸ δ᾽ ἀναγκαῖον, οὐκ ἦν ἐνδεχόμενον. οὐκ ἄρα
γίνεται συλλογισμός. ὁμοίως δὲ δειχθήσεται, καὶ ἀνάπαλιν
ὅταν τεθῇ τὸ στερητικόν, κἂν ἀμφότεραι καταφατικαὶ ληφθῶ-
σιν ἢ στερητικαί. διὰ γὰρ τῶν αὐτῶν ὅρων ἔσται ἡ ἀπόδειξις. καὶ
ὅταν ἡ μὲν, καθόλου, ἡ δ᾽ ἐν μέρει, ἢ ἀμφότεραι κατὰ μέ- 2
ρος, ἢ ἀδιόριστοι, ἢ ὁσαχῶς ἄλλως ἐνδέχεται μεταλαβεῖν τὰς
προτάσεις. ἀεὶ γὰρ ἔσται διὰ τῶν αὐτῶν ὅρων ἡ ἀπόδειξις. φα-
νερὸν οὖν, ὅτι ἀμφοτέρων τῶν προτάσεων κατὰ τὸ ἐνδέχεσθαι
τιθεμένων, οὐδεὶς γίνεται συλλογισμός.

Μίξις ἐνδεχομένου καὶ ὑπάρχοντος ἐν. β. σχήματι.

Εἰ δὲ ἡ μὲν, ὑπάρχειν. ἡ δὲ, ἐνδέχεσθαι σημαίνει. τῆς μὲν
καταφατικῆς ὑπάρχειν σημαινούσης, τῆς δὲ στερητικῆς ἐνδέχε-
σθαι, οὐδέποτε ἔσται συλλογισμός, οὔτε καθόλου τῶν ὅρων ὄν- 3
των, οὔτ᾽ ἐν μέρει λαμβανομένων. ἀπόδειξις δὲ ἡ αὐτή, ἡ καὶ διὰ
τῶν αὐτῶν ὅρων. ὅταν δὲ ἡ μὲν καταφατικὴ ἐνδέχεσθαι. ἡ δὲ
στερητική, ὑπάρχειν, ἔσται συλλογισμός. εἰλήφθω γὰρ τὸ α.
τῷ μὲν β μηδενὶ ὑπάρχειν. τῷ δὲ γ παντὶ ἐνδέχεσθαι. ἀντι-
στρέφοντος οὖν τοῦ στερητικοῦ, τὸ β τῷ α οὐδενὶ ὑπάρξει. τὸ δὲ α
παντὶ τῷ γ ἐνδέχεται, γίνεται δὴ συλλογισμός, ὅτι ἐνδέχε-
ται τὸ β μηδενὶ τῷ γ διὰ τοῦ πρώτου σχήματος. ὁμοίως δὲ καὶ
εἰ πρὸς τῷ γ τεθείη τὸ στερητικόν. ἐὰν δὲ ἀμφότεραι μὲν ὦσιν 4

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.1.4

αἱ στερητικαί, σημαίνει δὲ ἡ μὲν, μὴ ὑπάρχειν. ἡ δὲ ἐνδέχε-
σθαι μὴ ὑπάρχειν, δι' αὐτῶν μὲν τῶν εἰλημμένων, οὐδὲν συμ-
βαίνει ἀναγκαῖον. ἀντιστραφείσης δὲ τῆς κατὰ τὸ ἐνδέχε-
σθαι προτάσεως, γίνεται συλλογισμός. ὅτι τὸ β τῷ γ ἐνδέχε-
ται μηδενὶ ὑπάρχειν καθάπερ ἐν τοῖς πρότερον. ἔσται γὰρ πά-
λιν τὸ πρῶτον σχῆμα. ἐὰν δὲ ἀμφότεραι τεθῶσι κατηγορι-
καί, οὐκ ἔσται συλλογισμός. ὅροι τοῦ μὲν ὑπάρχειν, ὑγεία, ζῶον,
1 ἄνθρωπος. τοῦ δὲ μὴ ὑπάρχειν, ὑγεία, ἵππος, ἄνθρωπος. τὸν
αὐτὸν δὲ τρόπον ἕξει καὶ ἐπὶ τῶν ἐν μέρει συλλογισμῶν. ὅταν
μὲν γὰρ ᾖ τὸ καταφατικὸν ὑπάρχον εἴτε καθόλου εἴτ' ἐν μέρει
ληφθὲν, οὐδεὶς ἔσται συλλογισμός. τοῦτο δὲ ὁμοίως καὶ διὰ
τῶν αὐτῶν ὅρων δείκνυται τοῖς πρότερον. ὅταν δὲ τὸ στερητι-
κὸν ἔσται διὰ τῆς ἀντιστροφῆς, ὥσπερ ἐν τοῖς πρότερον. πά-
λιν ἐὰν ἄμφω μὲν τὰ διαστήματα στερητικὰ τεθῇ, καθόλου δὲ
τὸ μὴ ὑπάρχειν, ἐξ αὐτῶν μὲν τῶν προτάσεων οὐκ ἔσται ἀναγ-
2 καῖον. ἀντιστραφέντος δὲ τοῦ ἐνδέχεσθαι καθάπερ ἐν τοῖς
πρότερον, ἔσται συλλογισμός. ἐὰν δὲ ὑπάρχον μὲν ᾖ τὸ στερη-
τικὸν, ἐν μέρει δὲ ληφθῇ, οὐκ ἔσται συλλογισμὸς, οὔτε κατα-
φατικῆς, οὔτε στερητικῆς οὔσης τῆς ἑτέρας προτάσεως. οὐ-
δ' ὅταν ἀμφότεραι ληφθῶσιν ἀδιόριστοι ἢ καταφατικαὶ, ἢ ἀ-
ποφατικαὶ ἢ κατὰ μέρος. ἀπόδειξις δὲ ἡ αὐτὴ καὶ διὰ τῶν
αὐτῶν ὅρων.

Μίξις ἀναγκαίου καὶ ἐνδεχομένου ἐν δευτέρῳ σχήματι.

3 Ἐὰν δὲ ἡ μὲν, ἀνάγκης. ἡ δὲ, ἐνδέχεσθαι σημαίνῃ τῶν προ-
τάσεων, τῆς μὲν στερητικῆς ἀναγκαίας οὔσης ἔσται συλλογι-
σμὸς, οὐ μόνον ὅτι ἐνδέχεται μὴ ὑπάρχειν, ἀλλὰ καὶ ὅτι
οὐχ ὑπάρχει. τῆς δὲ καταφατικῆς, οὐκ ἔσται. κείσθω τὸ α
τῷ μὲν β μηδενὶ ἐξ ἀνάγκης ὑπάρχειν. τῷ δὲ γ παντὶ ἐνδέ-
χεσθαι. ἀντιστραφείσης οὖν τῆς στερητικῆς, οὐδὲ τὸ β τῷ α μη-
δενὶ ὑπάρξει. τὸ δὲ α παντὶ τῷ γ ἐνδέχεται. γίνεται δὲ πάλιν διὰ
τοῦ πρώτου σχήματος ὁ συλλογισμός. ὅτι τὸ β τῷ γ ἐνδέχεται μη-
4 δενὶ ὑπάρχειν. ἅμα δὲ δῆλον, ὅτι οὐδ' ὑπάρχει τὸ β οὐδενὶ τῷ γ

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.1.4

κείσθω γὰρ ὑπάρχειν. οὐκοῦν εἰ τὸ α τῷ β μηδενὶ ἐνδέχεται.
τὸ δὲ β ὑπάρχει τινὶ τῷ γ, τὸ α τινὶ τῷ γ οὐκ ἐνδέχεται. ἀλλὰ
παντὶ ὑπέκειτο ἐνδέχεσθαι. τὸν αὐτὸν δὲ τρόπον δειχθήσεται,
καὶ εἰ πρὸς τῷ γ τεθείη τὸ στερητικόν. πάλιν ἔστω μὲν κατηγορι-
κὸν ἀναγκαῖον. θάτερον δὲ στερητικὸν καὶ ἐνδεχόμενον. καὶ τὸ α
τῷ μὲν β ἐνδεχέσθω μηδενί, τῷ δὲ γ παντὶ ὑπαρχέτω ἐξ ἀνάγ-
κης. οὕτως οὖν ἐχόντων τῶν ὅρων, οὐδεὶς γίνεται συλλογισμός.
συμβαίνει γὰρ τὸ β τῷ γ ἐξ ἀνάγκης μὴ ὑπάρχειν. ἔστω γὰρ τὸ 1
μὲν α, λευκόν. ἐφ᾽ ᾧ δὲ τὸ β, ἄνθρωπος. ἐφ᾽ ᾧ δὲ τὸ γ, κύκνος.
τὸ δὴ λευκόν, κύκνῳ μὲν ἐξ ἀνάγκης ὑπάρχειν, ἀνθρώπῳ δὲ ἐν-
δέχεται οὐδενί. καὶ ἄνθρωπος οὐδενὶ κύκνῳ ἐξ ἀνάγκης. ὅτι
μὲν οὖν τοῦ ἐνδέχεσθαι οὐκ ἔσται συλλογισμός, φανερόν. τὸ γὰρ
ἐξ ἀνάγκης, οὐκ ἦν ἐνδεχόμενον. ἀλλὰ μὴν οὐδὲ τοῦ ἀναγκαίου.
τὸ γὰρ ἀναγκαῖον, ἢ ἐξ ἀμφοτέρων ἀναγκαίων, ἢ ἐκ τῆς στερη-
τικῆς συνέβαινεν. ἔτι δὲ καὶ ἐγχωρεῖ τούτων κειμένων, τὸ β τῷ γ
ὑπάρχειν. οὐδὲν γὰρ κωλύει τὸ μὲν γ ὑπὸ τὸ β εἶναι. τὸ δὲ α 2
τῷ μὲν β παντὶ ἐνδέχεσθαι. τῷ δὲ γ ἐξ ἀνάγκης ὑπάρχειν. οἷον,
εἰ τὸ μὲν γ εἴη ἐγρήγορσις. τὸ δὲ β, ζῷον. τὸ δὲ ἐφ᾽ ᾧ τὸ α, κίνησις.
τῷ μὲν γὰρ ἐγρηγορότι, ἐξ ἀνάγκης κίνησίς ἐστι. ζῴῳ δὲ παντὶ
ἐνδέχεται. καὶ πᾶν τὸ ἐγρηγορὸς ζῷον. φανερὸν οὖν, ὅτι οὐ-
δὲ τοῦ μὴ ὑπάρχειν, εἴπερ οὕτως ἐχόντων ἀνάγκη ὑπάρχειν,
οὐδὲ δὴ τῶν ἀντικειμένων φάσεων. ὥστε οὐδεὶς ἔσται συλλο-
γισμός. ὁμοίως δὲ δειχθήσεται καὶ ἀνάπαλιν τεθείσης τῆς
καταφατικῆς. ἐὰν δὲ ὁμοιοσχήμονες ὦσιν αἱ προτάσεις, στερη- 3
τικῶν μὲν οὐσῶν, ἀεὶ γίνεται συλλογισμός, ἀντιστραφείσης τῆς
κατὰ τὸ ἐνδέχεσθαι προτάσεως καθάπερ ἐν τοῖς πρότερον.
εἰλήφθω γὰρ τὸ α τῷ μὲν β ἐξ ἀνάγκης μὴ ὑπάρχειν. τῷ δὲ γ
ἐνδέχεσθαι μὴ ὑπάρχειν. ἀντιστραφεισῶν οὖν τῶν προτά-
σεων, τὸ μὲν β τῷ α οὐδενὶ ὑπάρξει. τὸ δὲ α παντὶ τῷ γ ἐνδέ-
χεται. γίνεται δὴ τὸ πρῶτον σχῆμα. κἂν εἰ πρὸς τῷ γ τεθείη
τὸ στερητικόν. ὡσαύτως ἐὰν δὲ κατηγορικαὶ τεθῶσιν, οὐκ ἔσται
συλλογισμός. τοῦ μὲν γὰρ μὴ ὑπάρχειν, ἢ τοῦ ἐξ ἀνάγκης μὴ ὑ- 4

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.1.4

πάρχειν, φανερὸν ὅτι οὐκ ἔσται, διὰ τὸ μὴ εἰλῆφθαι στερητικὴν
πρότασιν, μήτε ἐν τῷ ὑπάρχειν μήτε ἐν τῷ ἐξ ἀνάγκης ὑπάρ-
χειν. ἀλλὰ μὴν οὐδὲ τοῦ ἐνδέχεσθαι μὴ ὑπάρχειν. ἐξ ἀνάγ-
κης γὰρ οὕτως ἐχόντων τὸ β τῷ γ οὐχ ὑπάρξει. οἷον εἰ τὸ μὲν
α τι θείη λευκόν. ἐφ' ᾧ δὲ τὸ β, κύκνος. τὸ δὲ γ ἄνθρωπος. οὐ
δέ γε τῶν ἀντικειμένων φάσεων ἢ ἀποφάσεων. ἐπεὶ δέδεικται
» τὸ β τῷ γ ἐξ ἀνάγκης οὐχ ὑπάρχειν. οὐκ ἄρα γίνεται συλλο-
1 γισμὸς ὅλως. ὁμοίως δὲ ἕξει καὶ ἐπὶ τῶν ἐν μέρει συλλογισμῶν.
» ὅταν μὲν γὰρ ᾖ τὸ στερητικὸν καθόλου τε καὶ ἀναγκαῖον, ἀεὶ
συλλογισμὸς ἔσται, καὶ τοῦ ἐνδέχεσθαι καὶ τοῦ μὴ ὑπάρχειν.
ἀπόδειξις δὲ διὰ τῆς ἀντιστροφῆς. ὅταν δὲ τὸ καταφατικόν, οὐ
δέποτε. τὸν αὐτὸν γὰρ τρόπον δειχθήσεται, ὃν καὶ ἐν τοῖς καθό
λου καὶ διὰ τῶν αὐτῶν ὅρων. οὐδ' ὅταν ἀμφότεραι ληφθῶ-
σι καταφατικαί. καὶ γὰρ τούτου ἡ ἀπόδειξις ἡ καὶ πρότερον.
ὅταν δὲ ἀμφότεραι μὲν στερητικαί. καθόλου δὲ καὶ ἀναγ-
2 καία ἡ τὸ μὴ ὑπάρχειν σημαίνουσα, δι' αὐτῶν μὲν τῶν εἰλημ-
μένων, οὐκ ἔσται τὸ ἀναγκαῖον. ἀντιστραφείσης δὲ τῆς κατὰ τὸ
» ἐνδέχεσθαι προτάσεως, ἔσται συλλογισμός. καθάπερ καὶ
» πρότερον. ἐὰν δὲ ἀμφότεραι ἀδιόριστοι ἢ ἐν μέρει τεθῶσιν,
οὐκ ἔσται συλλογισμός. ἀπόδειξις δὲ ἡ αὐτὴ καὶ διὰ τῶν αὐτῶν
ὅρων. φανερὸν οὖν ἐκ τῶν εἰρημένων, ὅτι τῆς μὲν στερητικῆς κα-
θόλου τιθεμένης καὶ ἀναγκαίας, ἀεὶ γίνεται συλλογισμός, οὐ
μόνον τοῦ ἐνδέχεσθαι μὴ ὑπάρχειν, ἀλλὰ καὶ τοῦ μὴ ὑπάρ-
3 χειν. τῆς δὲ καταφατικῆς, οὐδέποτε. καὶ ὅτι τὸν αὐτὸν τρό-
πον ἐχόντων ἔν τε τοῖς ἀναγκαίοις καὶ ἐν τοῖς ὑπάρχουσι, γίνε-
ται καὶ οὐ γίνεται συλλογισμός. δῆλον δέ, ὅτι καὶ πάντες ἀτε-
λεῖς οἱ συλλογισμοί. καὶ ὅτι τελειοῦνται διὰ τῶν εἰρημένων
σχημάτων.

Περὶ τῶν ἐξ ἀμφοτέρων ἐνδεχομένων, ἐν τῷ γ. σχήματι.

Ἐν δὲ τῷ τελευταίῳ σχήματι καὶ ἀμφοτέρων ἐνδεχομένων
4 καὶ τῆς ἑτέρας, συλλογισμὸς ἔσται. ὅταν μὲν οὖν ἐνδέχε-

σθαι σημαίνωσιν αἱ προτάσεις, καὶ τὸ συμπέρασμα ἔσται ἐνδεχόμενον. καὶ ὅταν ἡ μὲν, ἐνδέχεσθαι, ἡ δὲ, ὑπάρχειν. ὅταν δὲ ἡ ἑτέρα τεθῇ ἀναγκαία, ἂν μὲν ᾖ καταφατικὴ, οὐκ ἔσται τὸ συμπέρασμα οὔτε ἀναγκαῖον, οὔτε ὑπάρχον. ἐὰν δὲ ᾖ στερητικὴ ἡ ἀναγκαία, τοῦ μὴ ὑπάρχειν ἔσται συλλογισμός. καθάπερ καὶ ἐν τοῖς πρότερον. ληπτέον δὲ καὶ ἐν τούτοις ὁμοίως τὸ ἐν τοῖς συμπεράσμασιν ἐνδεχόμενον. ἔστωσαν δὴ πρῶτον ἐνδεχόμεναι. καὶ τὸ α καὶ τὸ β παντὶ τῷ γ ἐνδεχέσθω ὑπάρχειν. 1
ἐπεὶ οὖν ἀντιστρέφει τὸ καταφατικὸν ἐπὶ μέρους. τὸ δὲ β παντὶ τῷ γ ἐνδέχεται, καὶ τὸ γ τινὶ τῷ β ἐνδέχοιτο ἄν. ὥστε εἰ τὸ μὲν α παντὶ τῷ γ ἐνδέχεται, τὸ δὲ γ τινὶ τῷ β, ἀνάγκη καὶ τὸ α τινὶ τῷ β ἐνδέχεσθαι. γίνεται γὰρ τὸ πρῶτον σχῆμα. καὶ εἰ τὸ μὲν α ἐνδέχεται μηδενὶ τῷ γ ὑπάρχειν. τὸ δὲ β παντὶ τῷ γ ἐνδέχοιτο, ἀνάγκη καὶ τὸ α τινὶ τῷ β ἐνδέχεσθαι μὴ ὑπάρχειν. ἔσται γὰρ πάλιν τὸ πρῶτον σχῆμα δι' ἀντιστροφῆς. ἐὰν δὲ
ἀμφότεραι στερητικαὶ τεθῶσιν, ἐξ αὐτῶν μὲν τῶν εἰλημμένων 2
οὐκ ἔσται τὸ ἀναγκαῖον. ἀντιστραφεισῶν δὲ τῶν προτάσεων, ἔσται συλλογισμὸς καθάπερ ἐν τοῖς πρότερον. εἰ γὰρ τὸ α καὶ τὸ β ἐνδέχεται τῷ γ μὴ ὑπάρχειν, ἐὰν μεταληφθῇ τὸ ἐνδέχεσθαι μὴ ὑπάρχειν, πάλιν ἔσται τὸ α σχῆμα διὰ τῆς ἀντιστροφῆς. εἰ δὲ ὁ μέν ἐστι καθόλου τῶν ὅρων, ὁ δὲ ἐν μέρει, τὸν αὐτὸν τρόπον ἐχόντων τῶν ὅρων, ὅνπερ ἐπὶ τοῦ ὑπάρχειν, ἔσται τε καὶ οὐκ ἔσται συλλογισμός. ἐνδεχέσθω γὰρ τὸ μὲν α παντὶ τῷ
γ, τὸ δὲ β τινὶ τῷ γ ὑπάρχειν. ἔσται δὴ πάλιν τὸ πρῶτον σχῆ- 3
μα τῆς ἐν μέρει προτάσεως ἀντιστραφείσης. εἰ γὰρ τὸ α παντὶ τῷ γ. τὸ δὲ γ τινὶ τῷ β, τὸ α τινὶ τῷ β ἐνδέχεται. καὶ εἰ πρὸς τὸ γ τεθείη τὸ καθόλου ὡσαύτως. ὁμοίως δὲ καὶ εἰ τὸ μὲν α γ εἴη στερητικόν. τὸ δὲ β γ καταφατικόν. ἔσται πάλιν τὸ πρῶτον σχῆμα διὰ τῆς ἀντιστροφῆς. εἰ δὲ ἀμφότεραι στερητικαὶ τεθῶσιν. ἡ μὲν, καθόλου. ἡ δ' ἐν μέρει, δι' αὐτῶν μὲν εἰλημμένων οὐκ ἔσται συλλογισμός. ἀντιστραφεισῶν δὲ, ἔσται, καθάπερ ἐν τοῖς πρότερον.
ὅταν δὲ ἀμφότεραι ἀδιόριστοι, ἢ ἐν μέ- 4

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.1.4

ρει ληφθῶσιν, οὐκ ἔσται συλλογισμός. καὶ γὰρ παντὶ ἀνάγκη
τὸ α τῷ β καὶ μηδενὶ ὑπάρχειν. ὅροι τοῦ ὑπάρχειν, ζῷον, ἄν-
θρωπος, λευκόν. τοῦ μὴ ὑπάρχειν, ἵππος, ἄνθρωπος, λευκόν.
μέσον λευκόν.

Μίξις ἐνδεχομένου καὶ ὑπάρχοντος ἐν. γ. σχήματι.

Ἐὰν δὲ ἡ μὲν, ὑπάρχειν. ἡ δὲ, ἐνδέχεσθαι σημαίνῃ τῶν
1 προτάσεων, τὸ μὲν συμπέρασμα ἔσται ὅτι ἐνδέχεται. καὶ οὐχ
ὅτι ὑπάρχει. συλλογισμὸς δὲ ἔσται τὸν αὐτὸν τρόπον ἐχόν-
των τῶν ὅρων τοῖς πρότερον. ἔστωσαν γὰρ πρῶτον κατηγορι-
κοὶ. καὶ τὸ μὲν α παντὶ τῷ γ ὑπαρχέτω. τὸ δὲ β παντὶ τῷ γ ἐνδε-
χέσθω. ἀντιστραφέντος οὖν τοῦ β γ, τὸ πρῶτον ἔσται σχῆμα, καὶ
τὸ συμπέρασμα ὅτι ἐνδέχεται τὸ α τινὶ τῷ β ὑπάρχειν. ὅτε
γὰρ ἡ ἑτέρα τῶν προτάσεων ἐν τῷ πρώτῳ σχήματι σημαίνῃ
ἐνδέχεσθαι, καὶ τὸ συμπέρασμα ἦν ἐνδεχόμενον. ὁμοίως
2 δὲ καὶ εἰ τὸ μὲν β γ ὑπάρχειν, τὸ δὲ α γ ἐνδέχεται ὑπάρχειν.
καὶ εἰ τὸ μὲν α γ στερητικόν. τὸ δὲ β γ κατηγορικόν, ὑπάρχει
δ' ὁποτερονοῦν ἀμφοτέρως, ἐνδεχόμενον ἔσται τὸ συμπέρα-
σμα. γίνεται γὰρ πάλιν τὸ πρῶτον σχῆμα. δέδεικται δ' ὅτι
τῆς ἑτέρας προτάσεως ἐνδέχεσθαι σημαινούσης ἐν αὐτῷ,
καὶ τὸ συμπέρασμα ἔσται ἐνδεχόμενον. εἰ δὲ ἐνδεχόμενον
τὸ στερητικὸν τεθείη πρὸς τὸ ἔλαττον ἄκρον, ἢ καὶ ἄμφω τεθείη
στερητικὰ, δι' αὐτῶν μὲν τῶν κειμένων οὐκ ἔσται συλλογισμός.
3 ἀντιστραφέντων δ' ἔσται καθάπερ ἐν τοῖς πρότερον. εἰ δὲ ἡ
μὲν, καθόλου τῶν προτάσεων, ἡ δὲ ἐν μέρει, κατηγορικῶν μὲν
οὐσῶν ἀμφοτέρων, ἢ τῆς μὲν, καθόλου στερητικῆς, τῆς δ' ἐν μέ-
ρει καταφατικῆς, ὁ αὐτὸς ἔσται τρόπος συλλογισμῶν. πάν-
τες γὰρ περαίνονται διὰ τοῦ πρώτου σχήματος. ὥστε φανερὸν,
ὅτι τοῦ ἐνδέχεσθαι καὶ οὐ τοῦ ὑπάρχειν ἔσται ὁ συλλογισμός.
εἰ δὲ ἡ μὲν καταφατικὴ καθόλου. ἡ δὲ στερητικὴ ἐν μέρει, διὰ
τοῦ ἀδυνάτου ἔσται ἡ ἀπόδειξις. ὑπαρχέτω γὰρ τὸ μὲν β παν-
4 τὶ τῷ γ, τὸ δὲ α ἐνδεχέσθω τινὶ τῷ γ μὴ ὑπάρχειν. ἀνάγκη δὴ

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.1.4

τὸ α ἐνδέχεσθαι τινὶ τῷ β μὴ ὑπάρχειν. εἰ γὰρ παντὶ τῷ β τὸ α ὑπάρξει ἐξ ἀνάγκης. τὸ δὲ β παντὶ τῷ γ κεῖται ὑπάρχειν. τὸ α παντὶ τῷ γ ἐξ ἀνάγκης ὑπάρξει. τοῦτο γὰρ δέδεικται πρότερον. ἀλλ' ὑπέκειτο τινὶ ἐνδέχεσθαι μὴ ὑπάρχειν. ὅταν δὲ ἀδιόριστοι ἢ ἐν μέρει ληφθῶσιν ἀμφότεραι, οὐκ ἔσται συλλογισμός. ἀπόδειξις δὲ ἡ αὐτὴ ἣ καὶ ἐν τοῖς καθόλου καὶ διὰ τῶν αὐτῶν ὅρων.

Μίξις ἀναγκαίου καὶ ἐνδεχομένου ἐν. γ. σχήματι. 1

Εἰ δέ ἐστιν ἡ μὲν, ἀναγκαία τῶν προτάσεων. ἡ δὲ, ἐνδεχομένη, κατηγορικῶν μὲν ὄντων τῶν ὅρων, ἀεὶ τοῦ ἐνδέχεσθαι ἔσται συλλογισμός. ὅταν δ' ᾖ τὸ μὲν κατηγορικὸν, τὸ δὲ στερητικὸν, ἐὰν μὲν ᾖ τὸ καταφατικὸν ἀναγκαῖον, τοῦ ἐνδέχεσθαι μὴ ὑπάρχειν. ἐὰν δὲ τὸ στερητικὸν καὶ τοῦ ἐνδέχεσθαι μὴ ὑπάρχειν καὶ τοῦ μὴ ὑπάρχειν. τοῦ δὲ ἐξ ἀνάγκης μὴ ὑπάρχειν, οὐκ ἔσται συλλογισμὸς. ὥσπερ δ' ἐν τοῖς ἑτέροις σχήμασιν. ἔστωσαν δὴ κατηγορικοὶ πρῶτον οἱ ὅροι. καὶ τὸ μὲν α, παντὶ τῷ γ ὑπαρχέ- 2
τω ἐξ ἀνάγκης. τὸ δὲ β παντὶ τῷ γ ἐνδεχέσθω ὑπάρχειν. ἐπεὶ οὖν τὸ μὲν α παντὶ τῷ γ ἐξ ἀνάγκης. τὸ δὲ γ τινὶ τῷ β ἐνδέχεται. καὶ τὸ α τινὶ τῷ β ἐνδεχόμενον ἔσται, καὶ οὐχ ὑπάρχον. οὕτως γὰρ συνέπιπτεν ἐπὶ τοῦ πρώτου σχήματος. ὁμοίως δὲ δειχθήσεται, καὶ εἰ τὸ μὲν β γ τεθείη ἀναγκαῖον, τὸ δὲ α γ ἐνδεχόμενον. πάλιν ἔστω τὸ μὲν κατηγορικὸν, τὸ δὲ στερητικόν. ἀναγκαῖον δὲ τὸ κατηγορικόν. καὶ τὸ μὲν α ἐνδεχέσθω μηδενὶ τῷ γ ὑπάρχειν. τὸ δὲ β παντὶ ὑπαρχέτω ἐξ ἀνάγκης τῷ γ. ἔσται δὴ 3
πάλιν τὸ πρῶτον σχῆμα. καὶ τὸ συμπέρασμα ἐνδεχόμενον ἀλλ' οὐχ ὑπάρχον. καὶ ἡ γὰρ στερητικὴ πρότασις ἐνδέχεσθαι σημαίνει. φανερὸν οὖν, ὅτι τὸ συμπέρασμα ἔσται ἐνδεχόμενον. ὅτι γὰρ οὕτως ἔχοιεν αἱ προτάσεις ἐν τῷ πρώτῳ σχήματι, καὶ τὸ συμπέρασμα ἦν ἐνδεχόμενον. εἰ δ' ἡ στερητικὴ πρότασις ἀναγκαία, καὶ τὸ συμπέρασμα ἔσται. καὶ ὅτι ἐνδέχεται τινὶ μὴ ὑπάρχειν, καὶ ὅτι οὐχ ὑπάρχειν. κείσθω γὰρ τὸ α τῷ γ μὴ ὑπάρχειν, ἐξ ἀνάγκης, τὸ δὲ β παντὶ ἐνδέχεσθαι. ἀντι- 4

στραφέντος οὖν τοῦ β γ καταφατικοῦ, τὸ πρῶτον ἔσται σχῆμα, καὶ ἀναγκαία ἡ στερητικὴ πρότασις. ὅτι δ' οὕτως εἶχον αἱ προτάσεις, συνέβαινε τὸ α τῷ γ καὶ ἐνδέχεσθαι τινὶ μὴ ὑπάρχειν καὶ μὴ ὑπάρχειν. ὥστε καὶ τὸ α τῷ β ἀνάγκη τινὶ μὴ ὑπάρχειν. ὅταν δὲ τὸ στερητικὸν τεθῇ πρὸς τὸ ἔλαττον ἄκρον. ἐὰν μὲν ἐνδεχόμενον, ἔσται συλλογισμός, μεταληφθείσης τῆς προτάσεως, ὥσπερ ἐν τοῖς πρότερον. ἐὰν δ' ἀναγκαῖον, οὐκ ἔσται. καὶ
1 γὰρ παντὶ ἀνάγκη καὶ οὐδενὶ ἐνδέχεται ὑπάρχειν. ὅροι τοῦ παντὶ ὑπάρχειν, ὕπνος, ἵππος, καθεύδων ἄνθρωπος. τοῦ δὲ μηδενὶ, ὕπνος, ἵππος, ἐγρηγορὼς ἄνθρωπος. ὁμοίως δὲ ἕξει καὶ εἰ ὁ μὲν καθόλου τῶν ὅρων, ὁ δ' ἐν μέρει πρὸς τὸ μέσον, κατηγορικῶν μὲν ὄντων ἀμφοτέρων, τοῦ ἐνδέχεσθαι, οὐ τοῦ ὑπάρχειν, ἔσται συλλογισμός. καὶ ὅταν τὸ μὲν, στερητικὸν ληφθῇ ἐνδεχόμενον, τὸ δὲ, καταφατικὸν ἀναγκαῖον δὲ τὸ καταφατικὸν, τοῦ ἐνδέχεσθαι. ὅταν δὲ τὸ στερητικὸν ἀναγκαῖον, καὶ τὸ συμ-
2 πέρασμα ἔσται τοῦ μὴ ὑπάρχειν. ὁ γὰρ αὐτὸς τρόπος ἔσται τῆς δείξεως καὶ καθόλου καὶ μὴ καθόλου τῶν ὅρων ὄντων. ἀνάγκη γὰρ διὰ τοῦ α σχήματος τελειοῦσθαι συλλογισμούς. ὥστε καθάπερ ἐν ἐκείνοις καὶ ἐπὶ τούτων ἀναγκαῖον συμπίπτειν. ὅταν δὲ τὸ στερητικὸν καθόλου ληφθὲν τεθῇ πρὸς τὸ ἔλαττον ἄκρον, ἐὰν μὲν ἐνδεχόμενον, ἔσται συλλογισμὸς διὰ τῆς ἀντιστροφῆς. ἐὰν δὲ ἀναγκαῖον ᾖ, οὐκ ἔσται. δειχθήσεται δὲ τὸν αὐτὸν τρόπον ὃν καὶ ἐν τοῖς καθόλου καὶ διὰ τῶν αὐτῶν ὅρων. φανερὸν οὖν
3 καὶ ἐν τούτῳ τῷ σχήματι, πότε καὶ πῶς ἔσται συλλογισμός. καὶ πότε τοῦ ἐνδέχεσθαι καὶ πότε τοῦ ὑπάρχειν. δῆλον δὲ καὶ ὅτι πάντες ἀτελεῖς, καὶ ὅτι τελειοῦνται διὰ τοῦ α σχήματος.

Περὶ ἀποδεικτικῶν συλλογισμῶν.

Ὅταν μὲν οὖν οἱ ἐν τούτοις τοῖς σχήμασι συλλογισμοὶ τελειοῦνταί διὰ τῶν ἐν τῷ πρώτῳ σχήματι καθόλου συλλογισμῶν, καὶ εἰς τούτους ἀνάγονται, δῆλον ἐκ τῶν εἰρημένων. ὅτι δ' ἁπλῶς πᾶς συλλογισμὸς οὕτως ἕξει, νῦν ἔσται φανερόν.
4 ὅταν δειχθῇ πᾶς γινόμενος διὰ τούτων τινὸς τῶν σχημάτων,

» ἀνάγκη δὴ πᾶσαν ἀπόδειξιν καὶ πάντα συλλογισμὸν, ἢ ὑπάρ-
» χόν τι, ἢ μὴ ὑπάρχον δεικνύναι. καὶ τοῦτο ἢ καθόλου, ἢ κατὰ μέ-
» ρος. ἔτι ἢ δεικτικῶς, ἢ ἐξ ὑποθέσεως. τοῦ δ' ἐξ ὑποθέσεως μέ-
» ρος ἐστὶ τὸ διὰ τοῦ ἀδυνάτου. πρῶτον μὲν εἴπωμεν περὶ τῶν δεικτι-
κῶν. τούτων γὰρ δειχθέντων, φανερὸν ἔσται καὶ ἐπὶ τῶν εἰς τὸ ἀ-
δύνατον, καὶ ὅλως τῶν ἐξ ὑποθέσεως. εἰ δὴ δέοι τὸ α κατὰ τοῦ
β συλλογίσασθαι ὡς ὑπάρχον, ἢ μὴ ὑπάρχον, ἀνάγκη λαβεῖν
τι κατά τινος. εἰ μὲν οὖν τὸ α κατὰ τοῦ β ληφθείη, τὸ ἐξ ἀρχῆς ἔσται 1
εἰλημμένον. εἰ δὲ κατὰ τοῦ γ, τὸ δὲ γ κατὰ μηδενὸς, μηδ' ἄλλο
» κατ' ἐκείνου, μηδὲ κατὰ τοῦ α ἕτερον, οὐδεὶς ἔσται συλλογισ-
» μός. τῷ γὰρ ἓν καθ' ἑνὸς ληφθῆναι, οὐδὲν συμβαίνει ἐξ ἀνάγ-
κης. ὥστε προσληπτέον καὶ ἑτέραν πρότασιν. ἐὰν μὲν οὖν ληφ-
θῇ τὸ α κατ' ἄλλου, ἢ ἄλλο κατὰ τοῦ α, ἢ κατὰ τοῦ γ ἕτερον, εἶναι
μὲν συλλογισμὸν οὐδὲν κωλύει. πρὸς μέντοι τὸ β οὐκ ἔσται διὰ
τῶν εἰλημμένων. οὐδ' ὅταν τὸ γ ἑτέρῳ, κἀκεῖνο ἄλλῳ, καὶ τοῦτο
ἑτέρῳ, μὴ συνάπτῃ δὲ πρὸς τὸ β, οὐδ' οὕτως ἔσται πρὸς τὸ β 2
συλλογισμὸς τοῦ α. ὅλως γὰρ εἴπομεν, ὅτι οὐδεὶς οὐδέποτε ἔσται
συλλογισμὸς, ἄλλου κατ' ἄλλου μὴ ληφθέντος τινὸς μέσου,
ὃ πρὸς ἑκάτερον ἔχει πως ταῖς κατηγορίαις. ὁ μὲν γὰρ συλ-
λογισμὸς ἁπλῶς ἐκ προτάσεών ἐστιν. ὁ δὲ πρὸς τόδε συλλο-
γισμὸς, ἐκ τῶν πρὸς τόδε προτάσεων. ὁ δὲ τοῦδε, πρὸς τόδε, διὰ
τῶν τοῦδε πρὸς τόδε προτάσεων. ἀδύνατον δ' ἐστὶ πρὸς τὸ β λαβεῖν
πρότασιν, μηδὲν μήτε κατηγοροῦντας αὐτοῦ, μήτε ἀπαρνουμέ-
νους, ἢ πάλιν τοῦ α πρὸς τὸ β μηδὲν κοινὸν λαμβάνοντας, ἀλλ'- 3
ἑκατέρου ἴδια ἄττα κατηγοροῦντας ἢ ἀπαρνουμένους. ὥστε
ληπτέον τι μέσον, ἀμφοῖν ὃ συνάψει ταῖς κατηγορίαις, εἴπερ
ἔσται τοῦδε πρὸς τόδε συλλογισμός. εἰ οὖν ἀνάγκη μέν τι λαβεῖν
πρὸς ἄμφω κοινὸν, τοῦτο δὲ ἐνδέχεται τριχῶς. ἢ γὰρ τὸ α τοῦ γ,
καὶ τὸ γ τοῦ β κατηγορήσαντες, ἢ τὸ γ κατ' ἀμφοῖν, ἢ ἄμφω
κατὰ τοῦ γ. ταῦτα δ' ἐστὶ τὰ εἰρημένα σχήματα. φανερὸν, ὅτι
πάντα συλλογισμὸν ἀνάγκη γίνεσθαι διὰ τούτων τινὸς τῶν σχη-
μάτων. ὁ γὰρ αὐτὸς λόγος καὶ εἰ διὰ πλειόνων συνάπτοι πρὸς 4

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.1.4

τὸ β, ταὐτὸ γὰρ ἔσται σχῆμα καὶ ἐπὶ τῶν πολλῶν. ὅτι μὲν οὖν οἱ δεικτικοὶ περαίνονται πάντες διὰ τῶν προειρημένων σχημάτων, φανερόν. ὅτι δὲ καὶ οἱ εἰς τὸ ἀδύνατον, δῆλον ἔσται διὰ τούτων. πάντες γὰρ οἱ διὰ τοῦ ἀδυνάτου περαίνοντες, τὸ μὲν ψεῦδος συλλογίζονται, τὸ δ' ἐξ ἀρχῆς ἐξ ὑποθέσεως δεικνύουσιν, ὅταν ἀδύνατόν τι συμβαίνῃ τῆς ἀντιφάσεως τεθείσης. οἷον ὅτι ἀσύμμετρος ἡ διάμετρος, διὰ τὸ γίνεσθαι τὰ περιττὰ ἴσα imparia
1 τοῖς ἀρτίοις συμμέτρου τεθείσης. τὸ μὲν οὖν ἴσα γίνεσθαι τὰ paribus
περιττὰ τοῖς ἀρτίοις, συλλογίζονται. τὸ δ' ἀσύμμετρον εἶναι τὴν διάμετρον, ἐξ ὑποθέσεως δείκνυσιν, ἐπεὶ ψεῦδος συμβαίνει διὰ τὴν ἀντίφασιν. τοῦτο γὰρ ἦν τὸ διὰ τοῦ ἀδυνάτου συλλογίσασθαι τὸ δεῖξαί τι ἀδύνατον διὰ τὴν ἐξ ἀρχῆς ὑπόθεσιν. ὥστε ἐπεὶ τοῦ ψεύδους γίνεται συλλογισμὸς δεικτικὸς ἐν τοῖς εἰς τὸ ἀδύνατον ἀπαγομένοις, τὸ δ' ἐξ ἀρχῆς, ἐξ ὑποθέσεως δείκνυται. τοὺς δὲ δεικτικοὺς πρότερον εἴπομεν, ὅτι
2 διὰ τούτων περαίνονται τῶν σχημάτων. φανερὸν οὖν, ὅτι οἱ διὰ τοῦ ἀδυνάτου συλλογισμοὶ διὰ τούτων ἔσονται τῶν σχημάτων. ὡσαύτως δὲ καὶ οἱ ἄλλοι πάντες οἱ ἐξ ὑποθέσεως. ἐν ἅπασι γὰρ ὁ μὲν συλλογισμὸς γίνεται πρὸς τὸ μεταλαμβανόμενον, τὸ δ' ἐξ ἀρχῆς, περαίνεται δι' ὁμολογίας, ἤ τινος ἄλλης transsumpto
» ὑποθέσεως. εἰ δὲ τοῦτ' ἀληθές, πᾶσαν ἀπόδειξιν, καὶ πάντα
» συλλογισμὸν, ἀνάγκη γίνεσθαι διὰ τριῶν τῶν εἰρημένων σχημά-
» των. τούτου δὲ δειχθέντος, δῆλον ὡς ἅπας τε συλλογισμὸς
3 ἐπιτελεῖται διὰ τοῦ α σχήματος, καὶ ἀνάγεται εἰς τοὺς ἐν τού-
» τῳ καθόλου συλλογισμούς. ἔτι δὲ ἐν ἅπασι κατηγορικόν τι-
» να τῶν ὅρων δεῖ εἶναι, καὶ τὸ καθόλου ὑπάρχειν. ἄνευ γὰρ
» τοῦ καθόλου, ἢ οὐκ ἔσται συλλογισμὸς, ἢ οὐ πρὸς τὸ προκεί-
» μενον ἢ τὸ ἐξ ἀρχῆς αἰτήσεται. κείσθω γὰρ τὴν μουσικὴν ἡδονὴν εἶναι σπουδαίαν. εἰ μὲν οὖν ἀξιώσειεν ἡδονὴν εἶναι σπουδαίαν, μὴ προσθεὶς τὸ πᾶσαν, οὐκ ἔσται συλλογισμός. εἰ δὲ τινὰ ἡδονὴν, εἰ μὲν ἄλλην, οὐδὲν πρὸς τὸ προκείμενον. εἰ δ' αὐτὴν ταύ-
4 την, τὸ ἐξ ἀρχῆς λαμβάνει. μᾶλλον δὲ γίνεται φανερὸν ἐν

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.1.4

τοῖς διαγράμμασιν. οἷον ὅτι τοῦ ἰσοσκελοῦς ἴσαι αἱ πρὸς τῇ
βάσει. ἔστωσαν εἰς τὸ κέντρον ἠγμέναι αἱ α β. εἰ οὖν ἴσην λαμβά-
νει τὴν α γ γωνίαν τῇ β δ, μὴ ὅλως ἀξιώσας γωνίας ἴσας τὰς
τῶν ἡμικυκλίων. καὶ πάλιν τὴν γ τῇ δ μὴ πᾶσαν προσλα-
βὼν τὴν τοῦ τμήματος. ἔτι δὲ ἀπ᾿ ἴσων οὐσῶν τῶν ὅλων γω-
νιῶν, καὶ ἴσων ἀφῃρημένων, ἴσας εἶναι τὰς λοιπὰς τὰς ε ζ, τὸ ἐξ
» ἀρχῆς αἰτήσεται. ἐὰν μὴ λάβῃ ἀπὸ τῶν ἴσων ἴσα ἀφαιρουμέ-
» νων ἴσα λείπεσθαι. φανερὸν οὖν, ὅτι ἐν ἅπασι δεῖ καθόλου 1
ὑπάρχειν. καὶ ὅτι τὸ μὲν καθόλου, ἐξ ἁπάντων τῶν ὅρων κα-
θόλου δείκνυται. τὸ δ᾿ ἐν μέρει, καὶ οὕτως κἀκείνως. ὥστε
ἂν μὲν ᾖ τὸ συμπέρασμα καθόλου, καὶ τοὺς ὅρους ἀνάγκη κα-
θόλου εἶναι. ἐὰν δὲ οἱ ὅροι καθόλου, ἐνδέχεται τὸ συμπέρασ
» μα μὴ εἶναι καθόλου. δῆλον δὲ καὶ ὅτι ἐν ἅπαντι συλλογισ-
» μῷ, ἢ ἀμφοτέρας ἢ τὴν ἑτέραν πρότασιν ὁμοίαν ἀνάγκη γίνε-
» σθαι τῷ συμπεράσματι. λέγω δ᾿ οὐ μόνον τῷ καταφατικὴν
» εἶναι ἢ στερητικήν, ἀλλὰ τῷ ἀναγκαίαν ἢ ὑπάρχουσαν, ἢ ἐνδεχο- 2
» μένην. ἐπισκέψασθαι δὲ δεῖ καὶ τὰς ἄλλας κατηγορίας. φα-
νερὸν δὲ καὶ ἁπλῶς, πότε ἔσται καὶ πότε οὐκ ἔσται συλλογισ-
μός. καὶ πότε δυνατός, καὶ πότε τέλειος. καὶ ὅτι συλλογισ
μοῦ ὄντος, ἀναγκαῖον ἔχειν τοὺς ὅρους κατά τινα τὸν εἰρημένον
» τρόπον. δῆλον δὲ καὶ ὅτι πᾶσα ἀπόδειξις, ἔσται διὰ τριῶν ὅρων,
» καὶ οὐ πλειόνων. ἐὰν μὴ δι᾿ ἄλλων καὶ ἄλλων τὸ αὐτὸ συμπέ-
ρασμα γίνηται. οἷον τὸ ε διά τε τῶν α β καὶ διὰ τῶν γ δ. ἢ διὰ τῶν
α β, καὶ α γ. καὶ β γ. πλείω γὰρ μέσα τῶν αὐτῶν, οὐδὲν εἶναι 3
κωλύει. τούτων δὲ ὄντων, οὐχ εἷς, ἀλλὰ πλείους εἰσὶν οἱ συλ
λογισμοί. ἢ πάλιν ὅταν ἑκάτερον τῶν α β διὰ συλλογισμοῦ
ληφθῇ οἷον τὸ α διὰ τῶν δ ε. καὶ πάλιν τὸ β. διὰ τῶν ζ θ. ἢ τὸ μέν,
ἐπαγωγῇ. τὸ δέ, συλλογισμῷ. ἀλλὰ καὶ οὕτως πλείους οἱ
συλλογισμοί. πλείω γὰρ τὰ συμπεράσματά ἐστιν. οἷον τό, τε α
καὶ τὸ β καὶ τὸ γ. εἰ δ᾿ οὖν μὴ πλείους ἀλλ᾿ εἷς, οὕτως μὲν ἐνδέ-
χεται γίνεσθαι διὰ πλειόνων τὸ αὐτὸ συμπέρασμα. ὡς δὲ τὸ γ
διὰ τῶν α β, ἀδύνατον. ἔστω γὰρ τὸ ε συμπεπερασμένον ἐκ τῶν 4

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.1.4

αβγδ. οὐκοῦν ἀνάγκη τι αὐτῶν ἄλλο πρὸς ἄλλο εἰλῆφθαι.
τὸ μὲν, ὡς ὅλον. τὸ δ' ὡς μέρος. τοῦτο γὰρ δέδεικται πρότε-
ρον, ὅτι ὄντος συλλογισμοῦ, ἀναγκαῖον οὕτως τινὰς ἔχειν τῶν
ὅρων. ἐχέτω οὖν τὸ α οὕτως πρὸς τὸ β. ἔστιν ἄρα τι ἐξ αὐτῶν
συμπέρασμα. οὐκοῦν ἤτοι τὸ ε ἢ τῶν γδ θάτερον. ἢ ἄλλο τι
παρὰ ταῦτα. καὶ εἰ μὲν τὸ ε ἐκ τῶν αβ μόνων ἂν εἴη ὁ συλλο-
γισμός. τὰ δὲ γδ, εἰ μὲν ἔχει οὕτως ὥστ' εἶναι τὸ μὲν, ὡς ὅλον.
1 τὸ δ' ὡς μέρος, ἔσται τι καὶ ἐξ ἐκείνων. καὶ ἤτοι τὸ ε, ἢ τῶν αβ θά-
τερον. ἢ ἄλλο τι παρὰ ταῦτα. καὶ εἰ τὸ μὲν ε. ἢ τῶν αβ θάτε-
ρον, ἢ πλείους ἔσονται οἱ συλλογισμοί. ἢ ὡς ἐνεδέχετο, ταυτὸ
διὰ πλειόνων ὅρων περαίνεσθαι συμβαίνει. εἰ δ' ἄλλο τι παρὰ
ταῦτα, πλείους ἔσονται. καὶ ἀσύναπτοι οἱ συλλογισμοὶ πρὸς
ἀλλήλους. εἰ δὲ μὴ οὕτως ἔχοι τὸ γ πρὸς τὸ δ ὥστε ποιεῖν
συλλογισμὸν, μάτην ἔσται εἰλημμένα, εἰ μὴ ἐπαγωγῆς ἢ κρύ-
ψεως, ἢ τινὸς ἄλλου τῶν τοιούτων χάριν. εἰ δὲ ἐκ τῶν αβ μὴ τὸ
2 ε. ἀλλὰ ἄλλο τι γίνεται συμπέρασμα. ἐκ δὲ τῶν γδ ἢ τούτων
θάτερον, ἢ ἄλλο παρὰ ταῦτα, πλείους τε οἱ συλλογισμοὶ γί-
νονται. καὶ οὐ τοῦ ὑποκειμένου. ὑπέκειτο γὰρ εἶναι τοῦ ε τὸν συλ-
λογισμόν. εἰ δὲ μὴ γίνεται ἐκ τῶν γδ μηδὲν συμπέρασμα,
μάτην αὐτὰ εἰλῆφθαι συμβαίνει, καὶ μὴ τοῦ ἐξ ἀρχῆς εἶναι τὸν
» συλλογισμόν. ὥστε φανερὸν, ὅτι πᾶσα ἀπόδειξις καὶ πᾶς
» συλλογισμὸς, ἔσται διὰ τριῶν ὅρων μόνων. τούτου δ' ὄντος φα-
» νεροῦ, δῆλον ὡς καὶ ἐκ δύο προτάσεων καὶ οὐ πλειόνων. οἱ γὰρ
3 τρεῖς ὅροι, δύο προτάσεις. εἰ μὴ προσλαμβάνοιτό τι, καθά-
περ ἐν τοῖς ἐξ ἀρχῆς ἐλέχθη, πρὸς τὴν τελείωσιν τῶν συλλο-
γισμῶν. φανερὸν οὖν, ὅτι ὡς ἐν ᾧ λόγῳ συλλογιστικῷ μὴ ἄρ-
τιαί εἰσιν αἱ προτάσεις, δι' ὧν γίνεται τὸ συμπέρασμα τὸ κύριον
(ἔνια γὰρ τῶν ἄνωθεν συμπερασμάτων ἀναγκαῖον εἶναι προ-
τάσεις) οὗτος ὁ λόγος ἢ οὐ συλλελόγισται, ἢ πλείω τῶν ἀναγ-
καίων ἠρώτηκε πρὸς τὴν θέσιν. κατὰ μὲν οὖν τὰς κυρίας προ-
τάσεις λαμβανομένων τῶν συλλογισμῶν, ἅπας ἔσται συλλο-
4 γισμὸς, ἐκ προτάσεων μὲν ἀρτίων, ἐξ ὅρων δὲ περιττῶν. ἑνὶ γὰρ

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.1.4

πλείους ὅροι τῶν προτάσεων. ἔσται δὲ καὶ τὰ συμπεράσμα-
τα, ἡμίση τῶν προτάσεων. ὅταν δὲ διὰ προσυλλογισμῶν πε-
ραίνηται, ἢ διὰ πλειόνων μέσων μὴ συνεχῶν, οἷον τὸ α β, διὰ
τῶν γ δ, τὸ μὲν πλῆθος τῶν ὅρων ὡσαύτως ἐν ὑπερέξει ταῖς
προτάσεσι. ἢ γὰρ ἔξωθεν ἢ εἰς τὸ μέσον τεθήσεται ὁ παρεμ-
πίπτων ὅρος, ἀμφοτέρως δὲ συμβαίνει ἐλάττω εἶναι τὰ δια-
στήματα τῶν ὅρων, αἱ δὲ προτάσεις ἴσαι τοῖς διαστήμασιν, οὐ
μέντοι αἱ μὲν ἀεὶ ἄρτιαι ἔσονται, οἱ δὲ, περιττοί, ἀλλ' ἐναλ- 1
λάξ. ὅταν μὲν αἱ προτάσεις ἄρτιαι, περιττοὶ οἱ ὅροι, ὅταν δ' οἱ
ὅροι ἄρτιοι, περιτταὶ αἱ προτάσεις. ἅμα γὰρ τῷ ὅρῳ μία
προστίθεται πρότασις, ἂν ὁποθενοῦν προστεθῇ ὁ ὅρος. ὥστε
ἐπεὶ αἱ μὲν, ἄρτιαι, οἱ δὲ περιττοὶ ἦσαν, ἀνάγκη παραλλάττειν
τῆς αὐτῆς προσθέσεως γινομένης. τὰ δὲ συμπεράσματα, οὐ-
κέτι τὴν αὐτὴν ἕξει τάξιν, οὔτε πρὸς τοὺς ὅρους, οὔτε πρὸς τὰς
προτάσεις. ἑνὸς γὰρ ὅρου προστιθεμένου, συμπεράσματα
προστεθήσεται ἑνὶ ἐλάττω τῶν προϋπαρχόντων ὅρων. πρὸς 2
μόνον γὰρ τὸν ἔσχατον ὅρον οὐ ποιεῖ συμπέρασμα, πρὸς δὲ τοὺς
ἄλλους πάντας. οἷον εἰ τῷ α β γ πρόσκειται τὸ δ, εὐθὺς καὶ
συμπεράσματα δύο πρόσκειται, τό, τε πρὸς τὸ α, καὶ τὸ πρὸς
τὸ β. ὁμοίως δὲ κἀπὶ τῶν ἄλλων, κἂν εἰς τὸ μέσον δὲ παρεμ-
πίπτῃ τὸν αὐτὸν τρόπον. πρὸς ἓν γὰρ μόνον οὐ ποιήσει συλλο-
γισμόν. ὥστε πολὺ πλείω τὰ συμπεράσματα καὶ τῶν ὅρων
ἔσται καὶ τῶν προτάσεων. ἐπεὶ δ' ἔχομεν περὶ ὧν οἱ συλλογισ-
μοί, καὶ ποῖον ἐν ἑκάστῳ σχήματι, καὶ ποσαχῶς δείκνυται, φα- 3
νερὸν ἡμῖν ἐστι καὶ ποῖον πρόβλημα χαλεπὸν, καὶ ποῖον εὐεπι-
» χείρητον. τὸ μὲν γὰρ ἐν πλείοσι σχήμασι καὶ διὰ πλειόνων πτώ-
» σεων περαινόμενον, ῥᾷον. τὸ δ' ἐν ἐλάττοσι καὶ δι' ἐλαττόνων,
» δυσεπιχειρητότερον. τὸ μὲν οὖν καταφατικὸν τὸ καθόλου, διὰ
τοῦ πρώτου σχήματος δείκνυται μόνου, καὶ τούτου μοναχῶς. τὸ
δὲ στερητικὸν, διὰ τοῦ α καὶ διὰ τοῦ μέσου. καὶ διὰ μὲν τοῦ α, μο-
ναχῶς. διὰ δὲ τοῦ μέσου, διχῶς. τὸ δ' ἐν μέρει καταφατικὸν,
διὰ τοῦ α καὶ διὰ τοῦ ἐσχάτου. μοναχῶς μὲν διὰ τοῦ α. διχῶς 4

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.1.4

δὲ διὰ τοῦ ἐσχάτου. τὸ δὲ στερητικὸν τὸ κατὰ μέρος, ἐν ἅπασι
τοῖς σχήμασι δείκνυται. πλὴν ἐν μὲν τῷ πρώτῳ, ἅπαξ. ἐν δὲ
» τῷ μέσῳ καὶ τῷ ἐσχάτῳ, ἐν τῷ μὲν, διχῶς. ἐν τῷ δὲ, τριχῶς.
» φανερὸν οὖν, ὅτι τὸ καθόλου κατηγορικὸν, κατασκευάσαι
» μὲν, χαλεπώτατον, ἀνασκευάσαι δὲ, ῥᾷον. ὅλως δ' ἐστὶν ἀναι-
» ροῦντι μὲν τὰ καθόλου τῶν ἐν μέρει, ῥᾷστον. καὶ γὰρ ἂν μηδε-
» νὶ καὶ ἂν τινὶ μὴ ὑπάρχῃ, ἀνῄρηται. τούτων δὲ τὸ μὲν, τι-
1 νὶ μὴ, ἐν ἅπασι τοῖς σχήμασι δείκνυται. τὸ δὲ μηδενὶ, ἐν τοῖς
δυσί. τὸν αὐτὸν δὲ τρόπον καὶ ἐπὶ τῶν στερητικῶν. καὶ γὰρ εἰ παν
τὶ καὶ εἴ τινὶ, ἀνῄρηται τὸ ἐξ ἀρχῆς. τοῦτο δ' ἦν ἐν δύο σχήμα-
σιν. ἐπὶ δὲ τῶν ἐν μέρει μοναχῶς. ἢ παντὶ ἢ μηδενὶ δείξαντα
ὑπάρχειν, κατασκευάζοντι δὲ ῥᾴω τὰ ἐν μέρει. καὶ γὰρ ἐν πλείο-
» σι σχήμασι καὶ διὰ πλειόνων τρόπων. ὅλως τε, οὐ δεῖ λανθά-
» νειν, ὅτι ἀνασκευάσαι μὲν δι' ἀλλήλων ἐστὶ, καὶ τὸ καθόλου διὰ
» τῶν ἐν μέρει, καὶ ταῦτα διὰ τοῦ καθόλου. κατασκευάσαι δ' οὐκ
2 ἔστι διὰ τῶν κατὰ μέρος τὰ καθόλου, δι' ἐκείνων δὲ ταῦτα ἐστιν. ἅ-
» μα δὲ δῆλον, ὅτι καὶ τὸ ἀνασκευάζειν ἐστὶ τοῦ κατασκευάζειν ῥᾷον.
πῶς μὲν οὖν γίνεται πᾶς συλλογισμὸς, καὶ διὰ πόσων ὅρων καὶ
προτάσεων, καὶ πῶς ἐχουσῶν πρὸς ἀλλήλας, ἔτι δὲ ποῖον πρό-
βλημα ἐν ἑκάστῳ σχήματι, καὶ ποῖον ἐν πλείοσι, καὶ ποῖον ἐν
ἐλάττοσι δείκνυται, δῆλον ἐκ τῶν εἰρημένων.

Περὶ εὐπορίας προτάσεων τμῆμα δεύτερον.

3 Πῶς δὲ εὐπορήσομεν αὐτοὶ πρὸς τὸ τιθέμενον ἀεὶ συλλογι-
σμῶν, καὶ διὰ ποίας ὁδοῦ ληψόμεθα τὰς περὶ ἕκαστον ἀρ-
χὰς, νῦν ἤδη λεκτέον. οὐ μόνον γὰρ ἴσως δεῖ θεωρεῖν τὴν γένε-
σιν τῶν συλλογισμῶν, ἀλλὰ καὶ τὴν δύναμιν ἔχειν τοῦ ποιεῖν.
ἁπάντων δὴ τῶν ὄντων, τὰ μέν ἐστι τοιαῦτα, ὥστε κατὰ μηδε-
νὸς ἄλλου κατηγορεῖσθαι, ἀληθῶς καθόλου. οἷον, Κλέων καὶ
Καλλίας. καὶ τὸ καθέκαστον καὶ αἰσθητόν. κατὰ δὲ τούτων, ἄλ-
λα. καὶ γὰρ ἄνθρωπος καὶ ζῶον ἑκάτερον τούτων ἐστί. τὰ
4 δὲ αὐτὰ μὲν, κατ' ἄλλων κατηγορεῖται. κατὰ τούτων

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.1.4

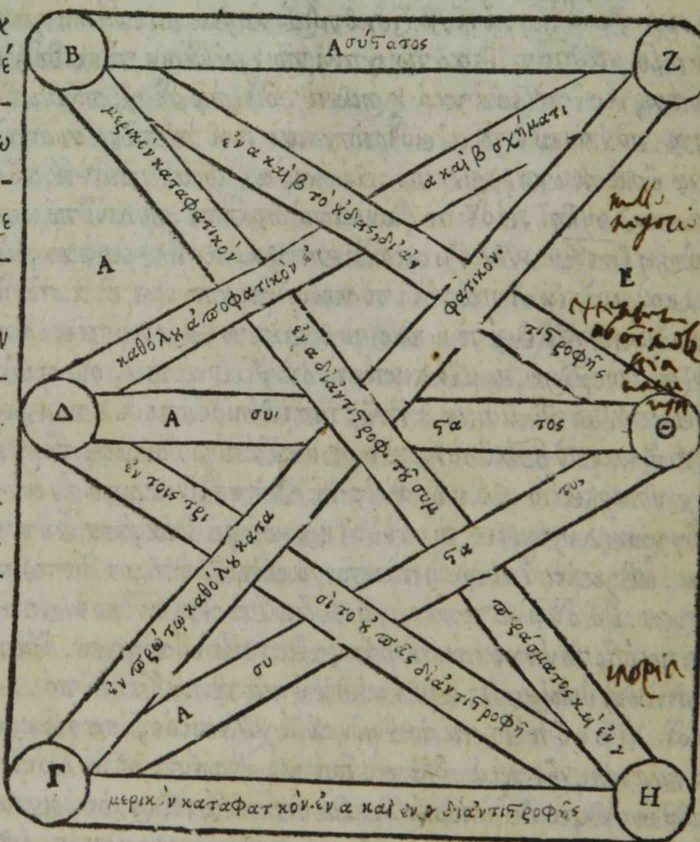
δὲ, ἄλλα πρότερον οὐ κατηγορεῖται. τὰ δὲ καὶ αὐτὰ, ἄλλων.
καὶ αὐτῶν ἕτερα. οἷον ἄνθρωπος Καλλίου. καὶ ἀνθρώπου
ζῶον. ὅτι μὲν οὖν ἔνια τῶν ὄντων κατ' οὐδενὸς πέφυκε λέγε-
σθαι, δῆλον. τῶν γὰρ αἰσθητῶν σχεδὸν ἕκαστόν ἐστι τοιοῦτον, ὥστε
μὴ κατηγορεῖσθαι κατὰ μηδενὸς, πλὴν ὡς κατὰ συμβεβη-
κός. φαμὲν γὰρ ποτὲ τὸ λευκὸν ἐκεῖνο Σωκράτην εἶναι. καὶ τὸ
προσιὸν, Καλλίαν. ὅτι δὲ καὶ ἐπὶ τὸ ἄνω πορευομένοις ἵστα-
ταί ποτε, πάλιν ἐροῦμεν. νῦν δ' ἔστω τοῦτο κείμενον. κατὰ μὲν 1
οὖν τούτων, οὐκ ἔστιν ἀποδεῖξαι κατηγορούμενον ἕτερον, πλὴν
εἰ μὴ κατὰ δόξαν. ἀλλὰ ταῦτα, κατ' ἄλλων. οὐδὲ τὰ καθέκαστα
κατ' ἄλλων, ἀλλ' ἕτερα κατ' ἐκείνων. τὰ δὲ μεταξὺ, δῆλον ὡς
ἀμφοτέρως ἐνδέχεται. καὶ γὰρ καὶ αὐτὰ, κατ' ἄλλων. καὶ ἄλ-
λα κατὰ τούτων λεχθήσεται. καὶ σχεδὸν οἱ λόγοι καὶ αἱ σκέ-
ψεις εἰσὶ μάλιστα περὶ τούτων. δεῖ δὲ τὰς προτάσεις περὶ
ἕκαστον τούτων, οὕτως ἐκλαμβάνειν. ὑποθέμενον αὐτὸ πρῶ-
τον, καὶ τοὺς ὁρισμοὺς καὶ ὅσα ἴδια τοῦ πράγματος. εἶτα μετὰ 2
τοῦτο, ὅσα ἕπεται τῷ πράγματι. καὶ πάλιν οἷς τὸ πρᾶγμα
ἀκολουθεῖ. καὶ ὅσα μὴ ἐνδέχεται αὐτῷ ὑπάρχειν. οἷς δ' αὐ-
τὸ μὴ ἐνδέχεται, οὐκ ἐκληπτέον. διὰ τὸ ἀντιστρέφειν τὸ στερητι-
κόν. διαιρετέον δὲ καὶ τῶν ἑπομένων ὅσα τε ἐν τῷ τί ἐστι, καὶ
ὅσα ἴδια, καὶ ὅσα ὡς συμβεβηκότα κατηγορεῖται. καὶ τούτων,
ποῖα δοξαστικῶς. καὶ ποῖα κατ' ἀλήθειαν. ὅσῳ μὲν γὰρ ἂν
πλειόνων τοιούτων εὐπορῇ τις, θᾶττον ἐντεύξεται συμπεράσ-
ματι. ὅσῳ δ' ἂν ἀληθεστέρων, μᾶλλον ἀποδείξει. δεῖ δ' ἐκλέ- 3
γειν, μὴ τὰ τινὶ ἑπόμενα. ἀλλ' ὅσα ὅλῳ τῷ πράγματι ἕπεται.
οἷον μὴ τί τινι ἀνθρώπῳ, ἀλλὰ τί παντὶ ἀνθρώπῳ ἕπεται. διὰ
γὰρ τῶν καθόλου προτάσεων ὁ συλλογισμός. ἀδιορίστου μὲν
ὄντος, ἄδηλον εἰ καθόλου ἡ πρότασις. διωρισμένου δὲ, φα-
νερόν. ὁμοίως δ' ἐκλεκτέον καὶ οἷς αὐτὸ ἕπεται ὅλοις διὰ τὴν
εἰρημένην αἰτίαν. αὐτὸ δὲ τὸ ἑπόμενον, οὐ ληπτέον μὴ ὅλον ἕπε-
σθαι. λέγω δ' οἷον ἀνθρώπῳ πᾶν ζῶον. ἢ μουσικῇ πᾶσαν ἐπι-
στήμην. ἀλλ' ἁπλῶς μόνον ἀκολουθεῖν καθάπερ καὶ προτει- 4

νόμεθα. καὶ γὰρ ἄχρηστον θάτερον καὶ ἀδύνατον. οἷον πάντα
ἄνθρωπον εἶναι πᾶν ζῷον. ἢ δικαιοσύνην, ἅπαν ἀγαθόν. ἀλ-
λ᾽ ᾧ ἕπεται, ἐπ᾽ ἐκείνου τῷ παντὶ λέγεται. ὅταν δ᾽ ὑπό τινος
περιέχηται τὸ ὑποκείμενον, ᾧ τὰ ἑπόμενα δεῖ λαβεῖν. τὰ μὲν
τῷ καθόλου ἑπόμενα ἢ μὴ ἑπόμενα, οὐκ ἐκλεκτέον ἐν τούτοις.
εἴληπται γὰρ ἐν ἐκείνοις. ὅσα γὰρ ζῴῳ, καὶ ἀνθρώπῳ ἕπεται,
» καὶ ὅσα μὴ ὑπάρχει ὡσαύτως. τὰ δὲ περὶ ἕκαστον ἴδια λη-
1 πτέον. ἔστι γὰρ ἄττα τῷ εἴδει ἴδια παρὰ τὸ γένος. ἀνάγκη γὰρ
» τοῖς ἑτέροις εἴδεσιν, ἴδια ἄττα ὑπάρχειν. οὐδὲ δὴ τὸ καθόλου
ἐκλεκτέον, οἷς ἕπεται τὸ περιεχόμενον, οἷον ζῴῳ, οἷς ἕπεται ἄν-
θρωπος. ἀνάγκη μὲν γὰρ εἰ ἀνθρώπῳ ἀκολουθεῖ τὸ ζῷον. καὶ
τούτοις ἅπασιν ἀκολουθεῖν. οἰκειότερα δὲ ταῦτα τῆς τοῦ ἀν-
θρώπου ἐκλογῆς. ληπτέον δὲ καὶ τὰ ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ἑπόμε-
» να, καὶ οἷς ἕπεται. τῶν γὰρ ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ προβλημάτων, καὶ
» ὁ συλλογισμὸς ἐκ τῶν ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ προτάσεων ἢ πασῶν ἢ
2 τινῶν. ὅμοιον γὰρ ἑκάστου τὸ συμπέρασμα ταῖς ἀρχαῖς. ἔτι
τὰ πᾶσιν ἑπόμενα, οὐκ ἐκλεκτέον. οὐ γὰρ ἔσται συλλογισμὸς
ἐξ αὐτῶν. δι᾽ ἣν δὲ αἰτίαν, ἐν τοῖς ἑπομένοις ἔσται δῆλον. κα-
τασκευάζειν μὲν οὖν βουλομένοις κατά τινος ὅλου, τοῦ μὲν
κατασκευαζομένου, βλεπτέον εἰς τὰ ὑποκείμενα, καθ᾽ ὧν αὐ-
τὸ τυγχάνει λεγόμενον. οὗ δὲ δεῖ κατηγορεῖσθαι, ὅσα τούτῳ
ἕπεται. ἂν γάρ τι τούτων ᾖ ταὐτὸν, ἀνάγκη θάτερον θατέρῳ
ὑπάρχειν. ἂν δὲ μὴ ὅτι παντὶ, ἀλλ᾽ ὅτι τινὶ οἷς ἕπεται ἑκάτε-
3 ρον. εἰ γάρ τι τούτων ταὐτὸν εἴη, ἀνάγκη τινὶ ὑπάρχειν. ὅταν
δὲ μηδενὶ δέῃ ὑπάρχειν. ᾧ μὲν οὐ δεῖ ὑπάρχειν, εἰς τὰ ἑπόμε-
να. ὃ δὲ δεῖ μὴ ὑπάρχειν εἰς ἃ μὴ ἐνδέχεται αὐτῷ παρεῖναι.
ὃ δὲ ὑπάρχειν, εἰς τὰ ἑπόμενα. τούτων γὰρ ὄντων τῶν αὐτῶν
ὁποτερωνοῦν, οὐδενὶ ἐνδέχεται θατέρῳ θάτερον ὑπάρχειν.
γίνεται γὰρ ὁτὲ μὲν, ὁ ἐν τῷ πρώτῳ σχήματι συλλογισμός. ὁτὲ
δὲ ὁ ἐν τῷ μέσῳ. ἐὰν δὲ τινὶ μὴ ὑπάρχειν, ᾧ μὲν δεῖ ὑπάρχειν
οἷς ἕπεται. ὃ δὲ, μὴ ὑπάρχειν, ἃ μὴ δυνατὸν αὐτῷ ὑπάρχειν.
4 εἰ γάρ τι τούτων εἴη ταὐτὸν, ἀνάγκη τινὶ μὴ ὑπάρχειν. μᾶλλον

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.1.4

δ' ἴσως ὧδ' ἔσται τῶν λεγομένων ἕκαστον φανερόν. ἔστω γὰρ τὰ μὲν ἑπόμενα, τῷ α. ἐφ' ὧν β. οἷς δὲ αὐτὸ ἕπεται ἐφ' ὧν γ. ἃ δὲ μὴ ἐνδέχεται αὐτῷ ὑπάρχειν, ἐφ' ὧν δ. πάλιν δὲ τῷ ε, τὰ μὲν ὑπάρχοντα, ἐφ' οἷς ζ. οἷς δ' αὐτὸ ἕπεται, ἐφ' οἷς η. ἃ δὲ μὴ ἐνδέχεται, αὐτῶν ὑπάρχειν, ἐφ' οἷς θ.

Ἑπόμενα τῷ Α. ὠφέλιμον. αἱρετὸν, διωκτὸν. οἰκεῖον. ἐφετὸν, λυσιτελὲς, συμφέρον. Τὰ ἀλλότρια τοῦ. Α. Ἀτελὲς, φευκτοὺς. βλαβερόν. κακὸν. ζημιῶδες, ἀλλότριον ἀσύμφορον. Οἷς ἕπεται τὸ. Α. Εὐδαιμονία. εὐεξία κατὰ φύσιν. οὗ ἕνεκεν. τέλειον. κατ' ἀρετὴν βίος.

Τὰ ἑπόμενα τῷ. Ε. κίνησις. ἐνέργεια κατὰ φύσιν. ἀνεμπόδιστος ζωή. τὸ κατὰ φύσιν ὀρεκτὸν, τὸ ἀνενόχλητον. τὸ αἱρετόν. Ἀλλότρια τοῦ. Ε. Νόσος. πόνος ἀχρεία. φόβος. παρὰ φύσιν κίνησις. Οἷς ἕπεται τὸ. Ε. ὑγεία. Εὐπορεία. εὐδοξία. εὐτεκνία. κατ' ἀρετὴν βίος. ἄπονος ζωή.

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.1.4

τοῦτο τὸ διάγραμμα τῆς περὶ δι' ἀπορίας προτάσεών ἐστι. καὶ νοεῖται ἡ α. καὶ ε. πρότασις ἔχουσα κατηγορούμενον τὸ α, ἤτοι ἀγαθόν. ὑποκείμενον τὸ ε. ἤτοι ἡδονή. τὸ δὲ β, τὰ ἑπόμενα τῷ α. τὸ δὲ γ, οἷς ἕπεται τὸ α. τὸ δὲ δ. τὰ ἀλλότρια αὐτοῦ. καὶ πάλιν τὸ, ζ, τὰ ἑπόμενα τῷ, ε, τὸ δὲ, η, οἷς ἕπεται τὸ, ε, τὸ δὲ θ, τὰ ἀλλότρια αὐτοῦ, γίνονται οὖν συζυγίαι, θ, οὕτως, β ζ, γ η, δ θ, γ ζ, β θ, δ ζ, γ θ, δ η, β η, ὧν αἱ μὲν ἓξ συνίστανται καὶ ποιοῦσι συλ

1 λογισμόν. αἱ δὲ, γ, ἤτε, β ζ, γ θ, δ θ, ἀσύστατοι.

εἰ μὲν οὖν ταυτό τι ἔσται τῷ γ τινὶ τῷ ζ, ἀνάγκη τὸ α παντὶ τῷ ε ὑπάρχειν. τὸ μὲν γὰρ ζ παντὶ τῷ ε, τῷ δὲ γ, παντὶ τὸ α. ὥστε παντὶ τῷ ε τὸ α. εἰ δὲ τὸ γ καὶ τὸ η ταυτὸν, ἀνάγκη τινὶ τῷ ε, τὸ α ὑπάρχειν. τῷ μὲν γὰρ γ, τὸ α, τῷ δὲ η, τὸ ε παντὶ ἀκολουθεῖ. εἰ δὲ τὸ ζ καὶ τὸ δ ταυτὸν, οὐδενὶ τῷ ε τὸ α ὑπάρξει ἐκ προσυλλογισμοῦ. ἐπεὶ γὰρ ἀντιστρέφει τὸ στερητικὸν. καὶ τὸ ζ τῷ δ ταυτὸν, οὐδενὶ τῷ ζ ὑπάρξει τὸ α, τὸ δὲ

2 ζ παντὶ τῷ ε. πάλιν εἰ τὸ β καὶ τὸ θ ταυτὸν, οὐδενὶ τῷ ε, τὸ α ὑπάρξει. τὸ γὰρ β τῷ μὲν α παντί. τὸ δ' ἐφ' ᾧ τὸ ε, οὐδενὶ ὑπάρξει. ταυτὸ γὰρ ἦν τῷ θ τὸ β, τὸ δὲ θ οὐδενὶ τῷ ε ὑπῆρχεν. εἰ δὲ τὸ δ καὶ τὸ η ταυτὸν, τὸ α τινὶ τῷ ε οὐχ ὑπάρξει. τῷ γὰρ η, οὐχ ὑπάρξει τὸ α. ὅτι οὐδὲ τῷ δ. τὸ δὲ η ἐστὶν ὑπὸ τὸ ε. ὥστε τινὶ τῷ ε οὐχ ὑπάρξει τὸ α. εἰ δὲ τὸ η καὶ τὸ β ταυτὸν, ἀντεστραμμένος ἔσται ὁ συλλογισμός. τὸ μὲν γὰρ η τῷ α ὑπάρξει παντί. τὸ γὰρ β τῷ α. τὸ δὲ ε, τῷ β. ταυτὸ γὰρ ἦν τῷ η. τὸ δὲ

3 α τῷ ε παντὶ μὲν οὐκ ἀνάγκη ὑπάρχειν. τινὶ δ' ἀνάγκη. διὰ τὸ ἀντιστρέφειν τὴν καθόλου κατηγορίαν τῇ κατὰ μέρος.

Φανερὸν οὖν, ὅτι εἰς τὰ προειρημένα βλεπτέον, ἑκατέρου καθ' ἕκαστον πρόβλημα. διὰ τούτων γὰρ ἅπαντες οἱ συλλογισμοί. δεῖ δὲ καὶ τῶν ἑπομένων καὶ οἷς ἕπεται ἕκαστον, εἰς τὰ πρῶτα καὶ τὰ καθόλου μάλιστα ἐπιβλέπειν. οἷον τοῦ μὲν ε, μᾶλλον εἰς τὸ κ ζ, ἢ εἰς τὸ ζ μόνον. τοῦ δὲ α εἰς τὸ κ γ, ἢ εἰς τὸ γ μόνον. εἰ μὲν γὰρ τῷ κ ζ ὑπάρχει τὸ α, καὶ τῷ ζ καὶ

4 τῷ ε ὑπάρχει. εἰ δὲ τούτῳ μὴ ἕπεται, ἐγχωρεῖ τῷ ζ

ἕπεσθαι. ὁμοίως δὲ καὶ ἐφ' ὧν αὐτὸ ἀκολουθεῖ, σκεπτέον. εἰ
μὲν γὰρ τοῖς πρώτοις, καὶ τοῖς ὑπ' ἐκεῖνα ἕπεται. εἰ δὲ μὴ τού-
τοις, ἀλλὰ τοῖς ὑπὸ ταῦτα ἐγχωρεῖ. δῆλον δὲ, καὶ ὅτι διὰ τῶν
τριῶν ὅρων καὶ τῶν δύο προτάσεων ἡ σκέψις. καὶ διὰ τῶν προει-
ρημένων σχημάτων οἱ συλλογισμοὶ πάντες. δείκνυται γὰρ ὑπάρ-
χειν μὲν παντὶ τῷ ε τὸ α, ὅταν τῶν γ καὶ ζ ταὐτόν τι ληφθῇ. τοῦτο
δ' ἔσται μέσον. ἄκρα δὲ τὸ α καὶ ε. γίνεται οὖν τὸ πρῶτον σχῆ-
μα. τινὶ δὲ, ὅταν τὸ γ καὶ τὸ η ληφθῇ ταὐτόν. τοῦτο δὲ τὸ ἔσχα- 1
τον σχῆμα. μέσον γὰρ τὸ η γίνεται. μηδενὶ δὲ, ὅταν τὸ δ καὶ τὸ ζ
ταὐτόν. οὕτως δὲ καὶ τὸ πρῶτον σχῆμα, καὶ τὸ μέσον. τὸ μὲν πρῶτον,
ὅτι οὐδενὶ τῷ ζ ὑπάρχει τὸ α. εἴπερ ἀντιστρέφει τὸ στερητικόν.
τὸ δὲ ζ παντὶ τῷ ε. τὸ δὲ μέσον, ὅτι τὸ δ, τῷ μὲν α, οὐδενί. τῷ δὲ
ε, παντὶ ὑπάρχει. τινὶ δὲ μὴ ὑπάρχειν, ὅταν τὸ δ καὶ τὸ η ταὐ-
τὸν ᾖ. τοῦτο δὲ τὸ ἔσχατον σχῆμα. τὸ μὲν γὰρ α, οὐδενὶ τῷ η ὑπάρ-
ξει. τὸ δὲ ε, παντὶ τῷ η. φανερὸν οὖν, ὅτι διὰ τῶν προειρημένων
σχημάτων οἱ συλλογισμοὶ πάντες. καὶ ὅτι οὐκ ἐκλεκτέον, ὅσα 2
πᾶσιν ἕπεται, διὰ τὸ μηδένα γίνεσθαι συλλογισμὸν ἐξ αὐτῶν.
κατασκευάζειν μὲν γὰρ ὅλως, οὐκ ἦν ἐκ τῶν ἑπομένων. ἀποστε-
ρεῖν δ' οὐκ ἐνδέχεται, διὰ τῶν πᾶσιν ἑπομένων. δεῖ γὰρ τῷ μὲν
ὑπάρχειν, τῷ δὲ μὴ ὑπάρχειν. φανερὸν δὲ, ὅτι καὶ αἱ ἄλλαι
σκέψεις τῶν κατὰ τὰς ἐκλογὰς ἀχρεῖοι πρὸς τὸ ποιεῖν συλλο-
γισμόν. οἷον, εἰ τὰ ἑπόμενα ἑκατέρῳ ταὐτά ἐστιν, ἢ οἷς ἕπεται
τὸ α, καὶ ἃ μὴ ἐνδέχεται τῷ ε, ἢ ὅσα πάλιν μὴ ἐγχωρεῖ ἑκατέ-
ρῳ ὑπάρχειν. οὐ γὰρ γίνεται συλλογισμὸς διὰ τούτων. εἰ μὲν γὰρ 3
τὰ ἑπόμενα ταὐτά. οἷον τὸ β καὶ τὸ ζ, τὸ μέσον γίνεται σχῆμα
κατηγορικὰς ἔχον ἀμφοτέρας τὰς προτάσεις. εἰ δ' οἷς ἕπε-
ται τὸ α, καὶ ἃ μὴ ἐνδέχεται τῷ ε. οἷον τὸ γ καὶ τὸ θ τὸ πρῶτον
σχῆμα στερητικὴν ἔχον τὴν πρὸς τὸ ἔλαττον ἄκρον πρότασιν. εἰ
δ' ὅσα μὴ ἐνδέχεται ἑκατέρῳ. οἷον τὸ δ καὶ τὸ θ στερητικαὶ ἀμφό-
τεραι αἱ προτάσεις, ἢ ἐν τῷ πρώτῳ ἢ ἐν τῷ μέσῳ σχήματι.
οὕτως δ' οὐδαμῶς ἔσται συλλογισμός. δῆλον δὲ, καὶ ὁποῖα
ταὐτὰ ληπτέον τὰ κατὰ τὴν ἐπίσκεψιν. καὶ οὐχ ὁποῖα ἕτε- 4

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.1.4

ρα ἢ ἐναντία. πρῶτον μὲν ὅτι τοῦ μέσου χάριν ἡ ἐπίβλεψις. τὸ
δὲ μέσον οὐχ ἕτερον. ἀλλὰ ταυτὸν δεῖ λαβεῖν. εἶτα ἐν ὅσοις
συμβαίνει γίνεσθαι συλλογισμὸν τῷ ληφθῆναι ἐναντία, ἢ μὴ
ἐνδεχόμενα τῷ αὐτῷ ὑπάρχειν, εἰς τοὺς προειρημένους ἅπαν-
τας ἀναχθήσεται τρόπους. οἷον εἰ τὸ β καὶ τὸ ζ ἐναντία, ἢ μὴ
ἐνδέχεται τῷ αὐτῷ ὑπάρχειν, ἔσται μὲν γὰρ τούτων ληφθέντων
συλλογισμός. ὅτι οὐδενὶ τῷ ε τὸ α ὑπάρχει. ἀλλ' οὐκ ἐξ αὐ-
1 τῶν, ἀλλὰ ἐκ τοῦ προειρημένου τρόπου. τὸ γὰρ β τῷ μὲν α παν-
τί. τῷ δὲ ε, οὐδενὶ ὑπάρξει. ὥστ' ἀνάγκη ταυτὸ εἶναι τὸ β τινὶ
τῷ θ. πάλιν εἰ τὸ β καὶ η μὴ ἐγχωρεῖ τῷ αὐτῷ παρεῖναι, ὅτι
τινὶ τῷ ε οὐχ ὑπάρξει τὸ α. καὶ γὰρ οὕτως τὸ μέσον ἔσται σχῆ-
μα. τὸ γὰρ β τῷ μὲν α παντί, τῷ δὲ η οὐδενὶ ὑπάρξει. ὥστ' ἀνάγ-
κη τὸ η ταυτόν τινι εἶναι τῷ δ. τὸ γὰρ μὴ ἐνδέχεσθαι τὸ β καὶ τὸ
η τῷ αὐτῷ ὑπάρχειν, οὐδὲν διαφέρει, ἢ τὸ η τῷ δ τινὶ ταυτὸν εἶναι.
πάντα γὰρ εἴληπται ἐν τῷ δ, τὰ μὴ ἐνδεχόμενα τῷ α ὑπάρ-
2 χειν. Φανερὸν οὖν, ὅτι ἐξ αὐτῶν μὲν τούτων τῶν ἐπιβλέψεων
οὐδεὶς γίνεται συλλογισμός. εἰ δὲ τὸ β καὶ τὸ ζ ἐναντία, ταυ-
τόν τινι τὸ β τῷ θ, καὶ τὸν συλλογισμὸν γίνεσθαι διὰ τούτων.
συμβαίνει δὲ τοῖς οὕτως ἐπισκοποῦσι προσεπιβλέπειν ἄλλην
ὁδὸν τῆς ἀναγκαίας, διὰ τὸ λανθάνειν περὶ τὴν ταυτότητα τοῦ
β καὶ τῶν θ. τὸν αὐτὸν δὲ τρόπον ἔχουσι καὶ οἱ εἰς τὸ ἀδύνατον
ἀπάγοντες συλλογισμοί, τοῖς δεικτικοῖς. καὶ γὰρ οὗτοι γίνον-
» ται διὰ τῶν ἑπομένων. καὶ οἷς ἕπεται ἑκάτερον. καὶ ἡ αὐτὴ ἐπί-
3 σκεψις ἐν ἀμφοῖν. ὃ γὰρ δείκνυται δεικτικῶς, καὶ διὰ τοῦ ἀδυ-
» νάτου ἔστι συλλογίσασθαι, καὶ διὰ τῶν αὐτῶν ὅρων. καὶ ὃ διὰ ἀδυ-
νάτου, καὶ δεικτικῶς. οἷον ὅτι τὸ α οὐδενὶ τῷ ε ὑπάρχει. κείσθω
γὰρ τινὶ ὑπάρχειν. οὐκοῦν, ἐπεὶ τὸ β παντὶ τῷ α, τὸ δὲ α τινὶ τῷ
ε, τὸ β τινὶ τῷ ε ὑπάρξει. ἀλλ' οὐδενὶ ὑπῆρχεν. πάλιν ὅτι τινὶ ὑ-
πάρχει. εἰ γὰρ μηδενὶ τῷ ε τὸ α. τὸ δὲ ε παντὶ τῷ η, οὐδενὶ τῷ η
ὑπάρξει τὸ α. ἀλλὰ παντὶ ὑπῆρχεν. ὁμοίως δὲ καὶ ἐπὶ τῶν ἄλ-
» λων προβλημάτων. ἀεὶ γὰρ ἔσται ἐν ἅπασιν ἡ διὰ τοῦ ἀδυνά-
4 του δεῖξις, ἐκ τῶν ἑπομένων, καὶ οἷς ἕπεται ἑκάτερον, καὶ καθ'-

» ἕκαστον πρόβλημα ἡ αὐτὴ σκέψις, δεικτικῶς τε βουλομένῳ
» συλλογίσασθαι, καὶ εἰς τὸ ἀδύνατον ἀγαγεῖν. ἐκ γὰρ τῶν
αὐτῶν ὅρων ἀμφότεραι αἱ ἀποδείξεις. οἷον εἰ δέδεικται μηδε-
νὶ ὑπάρχειν τῷ ε τὸ α, ὅτι συμβαίνει καὶ τὸ β τινὶ τῷ ε ὑπάρ-
χειν, ὅπερ ἀδύνατον, ἐὰν ληφθῇ τῷ μὲν ε μηδενὶ, τῷ δὲ α παν-
τὶ ὑπάρχειν, τὸ β. φανερὸν ὅτι οὐδενὶ τῷ ε τὸ α ὑπάρξει. πά-
λιν εἰ δεικτικῶς συλλελόγισται τὸ α τῷ ε μηδενὶ ὑπάρχειν.
ὑποθεμένοις ὑπάρχειν τινὶ, διὰ τοῦ ἀδυνάτου δειχθήσεται 1
» οὐδενὶ ὑπάρχον. ὁμοίως δὲ καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων. ἐν ἅπασι γὰρ
» ἀνάγκη κοινόν τινα λαβεῖν ὅρον ἄλλον τῶν ὑποκειμένων,
» πρὸς ὃν ἔσται τοῦ ψεύδους ὁ συλλογισμός. ὥστ' ἀντιστραφεί-
σης ταύτης τῆς προτάσεως, τῆς δ' ἑτέρας ὁμοίως ἐχού-
» σης, δεικτικὸς ἔσται συλλογισμὸς, διὰ τῶν αὐτῶν ὅρων. δια-
» φέρει γὰρ ὁ δεικτικὸς τοῦ εἰς τὸ ἀδύνατον, ὅτι ἐν μὲν τῷ
» δεικτικῷ κατ' ἀλήθειαν ἀμφότεραι τίθενται αἱ προτάσεις.
» ἐν δὲ τῷ εἰς τὸ ἀδύνατον, ψευδῶς ἡ μία. ταῦτα μὲν οὖν ἔσται 2
μᾶλλον φανερὰ διὰ τῶν ἑπομένων, ὅταν περὶ τοῦ ἀδυνά-
του λέγωμεν. νῦν δὲ τοσοῦτον ἡμῖν ἔστω δῆλον, ὅτι εἰς ταῦ-
τα βλεπτέον, δεικτικῶς τε βουλομένοις συλλογίζεσθαι, καὶ
εἰς τὸ ἀδύνατον ἀγαγεῖν. ἐν δὲ τοῖς ἄλλοις συλλογισμοῖς,
τοῖς ἐξ ὑποθέσεως, οἷον, ὅσοι κατὰ μετάληψιν ἢ κατὰ
ποιότητα, ἐν τοῖς ὑποκειμένοις, οὐκ ἐν τοῖς ἐξ ἀρχῆς, ἀλλ' ἐν
τοῖς μεταλαμβανομένοις ἔσται ἡ σκέψις. ὁ δὲ τρόπος ὁ αὐτὸς
τῆς ἐπιβλέψεως. ἐπισκέψασθαι δὲ δεῖ καὶ διελεῖν, ποσα- 3
χῶς οἱ ἐξ ὑποθέσεως. δείκνυται μὲν οὖν ἕκαστον τῶν προ-
βλημάτων οὕτως. ἔστι δὲ καὶ ἄλλον τρόπον ἔνια συλλογίσα-
σθαι τούτων. οἷον τὰ καθόλου διὰ τῆς τῶν κατὰ μέρος ἐπι-
βλέψεως ἐξ ὑποθέσεως. εἰ γὰρ τὰ γ καὶ τὰ η ταὐτὰ εἴη,
μόνοις δὲ ληφθείη τοῖς η τὸ ε ὑπάρχειν, παντὶ ἂν τῷ ε τὸ α
ὑπάρχοι. καὶ πάλιν εἰ τὰ δ καὶ τὰ η ταὐτὰ, μόνον δὲ τῷ
η τὸ ε κατηγοροῖτο, ὅτι οὐδενὶ τῷ ε τὸ α ὑπάρξει. φανερὸν
οὖν, ὅτι καὶ οὕτω ἐπιβλεπτέον. τὸν αὐτὸν δὲ τρόπον καὶ ἐπὶ 4

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.1.4

τῶν ἀναγκαίων, καὶ τῶν ἐνδεχομένων. ἡ γὰρ αὐτὴ σκέψις,
καὶ διὰ τῶν αὐτῶν ὅρων ἔσται τῇ τάξει, τοῦ τε ἐνδέχεσθαι,
καὶ τοῦ ὑπάρχειν ὁ συλλογισμός. ληπτέον δὲ ἐπὶ τῶν ἐνδεχο-
μένων καὶ τὰ μὴ ὑπάρχοντα, δυνατὰ δὲ ὑπάρχειν. δέδεί-
κται γάρ, ὅτι καὶ διὰ τούτων γίνεται ὁ τοῦ ἐνδέχεσθαι συλλο-
γισμός. ὁμοίως δ' ἕξει καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων κατηγοριῶν. φα-
νερὸν οὖν ἐκ τῶν εἰρημένων, ὅτι οὐ μόνον ἐγχωρεῖ διὰ ταύτης
1 τῆς ὁδοῦ γίνεσθαι πάντας τοὺς συλλογισμούς, ἀλλὰ καὶ ὅτι
δι' ἄλλης ἀδύνατον. ἅπας μὲν γὰρ συλλογισμὸς δέδεικται
διά τινος τῶν προειρημένων σχημάτων γινόμενος. ταῦτα δὲ οὐκ
ἐγχωρεῖ δι' ἄλλων συσταθῆναι, πλὴν διὰ τῶν ἑπομένων, καὶ
οἷς ἕπεται ἕκαστον. ἐκ τούτων γὰρ αἱ προτάσεις, καὶ ἡ τοῦ μέ-
σου λῆψις. ὥστ' οὐδὲ συλλογισμὸν ἐγχωρεῖ γίνεσθαι δι' ἄλ-
λων. ἡ μὲν οὖν ὁδὸς κατὰ πάντων, ἡ αὐτὴ καὶ περὶ φιλο-
» σοφίαν καὶ περὶ τέχνην ὁποιανοῦν καὶ μάθημα. δεῖ γὰρ τὰ
2 ὑπάρχοντα, καὶ οἷς ὑπάρχει περὶ ἕκαστον, ἀθρεῖν. καὶ τού-
» των ὡς πλείστων εὐπορεῖν. καὶ ταῦτα διὰ τῶν τριῶν ὅρων σκο-
» πεῖν. ἀνασκευάζοντα μέν, ὡδί. κατασκευάζοντα δέ, ὡδί. καὶ
κατὰ μὲν ἀλήθειαν ἐκ τῶν κατὰ ἀλήθειαν διαγεγραμμένων
ὑπάρχειν. εἰς δὲ τοὺς διαλεκτικοὺς συλλογισμούς, ἐκ τῶν κα-
τὰ δόξαν προτάσεων. αἱ δ' ἀρχαὶ τῶν συλλογισμῶν καθό-
λου μὲν εἴρηνται ὃν τρόπον τε ἔχουσι, καὶ ὃν τρόπον δεῖ θηρεύειν
3 αὐτάς. ὅπως μὴ βλέπωμεν εἰς ἅπαντα τὰ λεγόμενα, μηδὲ
εἰς ταὐτὰ κατασκευάζοντες καὶ ἀνασκευάζοντες, μηδὲ κα-
τασκευάζοντές τε κατὰ παντὸς ἢ τινός, καὶ ἀνασκευάζον-
τες ἀπὸ πάντων ἢ τινῶν, ἀλλ' εἰς ἐλάττω καὶ ὡρισμένα.
καθ' ἕκαστον δὲ ἐκλέγειν τῶν ὄντων. οἷον, περὶ ἀγαθοῦ ἢ ἐπι-
» στήμης. ἴδιαι δὲ καθ' ἑκάστην εἰσίν, αἱ πλεῖσται. διὸ τὰς
» μὲν ἀρχὰς τὰς περὶ ἕκαστον, ἐμπειρίας ἐστὶ παραδοῦ-
» ναι. λέγω δ' οἷον, τὴν ἀστρολογικὴν μὲν ἐμπειρίαν, τῆς
» ἀστρολογικῆς ἐπιστήμης. ληφθέντων γὰρ ἱκανῶς τῶν φαι-
4 νομένων, οὕτως εὑρέθησαν αἱ ἀστρολογικαὶ ἀποδείξεις.

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.1.4

ὁμοίως δὲ καὶ περὶ ἄλλην ὁποιανοῦν, ἔχει τέχνην τε καὶ ἐπι-
στήμην. ὥστ' ἐὰν ληφθῇ τὰ ὑπάρχοντα περὶ ἕκαστον, ἡμέτε-
ρον ἤδη τὰς ἀποδείξεις ἑτοίμως ἐμφανίζειν. εἰ γὰρ μηδὲν κατὰ
τὴν ἱστορίαν παραλειφθείη τῶν ἀκριβῶς καὶ ἀληθῶς ὑπαρχόν-
των τοῖς πράγμασιν, ἕξομεν περὶ παντὸς οὗ μὲν ἔστιν ἀπόδει-
ξις, ταύτην εὑρεῖν καὶ ἀποδεικνύναι. οὗ δὲ μὴ πέφυκεν ἀπόδει-
ξις, τοῦτο ποιεῖν φανερόν. καθόλου μὲν οὖν ὃν δεῖ τρόπον τὰς
προτάσεις ἐκλέγειν, εἴρηται σχεδόν. δι' ἀκριβείας δὲ διεληλύ- 1
θαμεν ἐν τῇ πραγματείᾳ τῇ περὶ τὴν διαλεκτικήν. Ὅτι
δὲ ἡ διὰ τῶν γενῶν διαίρεσις, μικρόν τι μόριόν ἐστι τῆς εἰρημέ-
νης μεθόδου, ῥᾴδιον ἰδεῖν. ἔστι γὰρ ἡ διαίρεσις, οἷον ἀσθενὴς συλ-
λογισμός. ὃ μὲν γὰρ δεῖ δεῖξαι, αἰτεῖται. συλλογίζεται δὲ ἀεί
τι τῶν ἄνωθεν. πρῶτον δ' αὐτὸ τοῦτο ἐλελήθει τοὺς χρωμένους
αὐτῇ πάντας. καὶ πείθειν ἐπεχείρουν, ὡς ὄντος δυνατοῦ περὶ
οὐσίας ἀπόδειξιν γίνεσθαι. καὶ τοῦ τί ἐστιν. ὥστ' οὔτε ὅ,τι ἐν-
δέχεται συλλογίσασθαι διαιρουμένοις, ξυνίεσαν. οὔτε ὅτι οὕτως 2
ἐνεδέχετο ὥσπερ εἰρήκαμεν. ἐν μὲν οὖν ταῖς ἀποδείξεσιν ὅταν
δέῃ τι συλλογίσασθαι ὑπάρχειν, δεῖ τὸ μέσον δι' οὗ γίνεται ὁ συλ-
λογισμός, ἧττον ἀεὶ εἶναι, καὶ μὴ καθόλου τοῦ πρώτου τῶν ἄ-
κρων. ἡ δὲ διαίρεσις, τοὐναντίον βούλεται. τὸ γὰρ καθόλου λαμ-
βάνει μέσον. ἔστω γὰρ ζῷον μὲν ἐφ' οὗ α. τὸ δὲ θνητὸν, ἐφ' οὗ β. καὶ
ἀθάνατον, ἐφ' οὗ γ. ὁ δὲ ἄνθρωπος, οὗ τὸν ὅρον δεῖ λαβεῖν, ἐφ' οὗ
τὸ δ. ἅπαν δὴ ζῷον λαμβάνει, ἢ θνητὸν ἢ ἀθάνατον. τοῦτο δέ
ἐστιν ὃ ἂν ᾖ α, ἅπαν εἶναι ἢ β ἢ γ. πάλιν τὸν ἄνθρωπον ἀεὶ διαι- 3
ρούμενος τίθεται ζῷον εἶναι. ὥστε κατὰ τοῦ δ τὸ α λαμβάνει
ὑπάρχειν. ὁ μὲν οὖν συλλογισμὸς, ἐστὶν ὅτι τὸ δ, ἢ β ἢ γ ἅπαν
ἔσται. ὥστε τὸν ἄνθρωπον ἢ θνητὸν μὲν ἢ ἀθάνατον ἀναγκαῖον
εἶναι. ζῷον δὲ θνητὸν μόνον, οὐκ ἀναγκαῖον εἶναι. ἀλλ' αἰτεῖ-
ται. τοῦτο δὲ ἦν, ὃ ἔδει συλλογίσασθαι. καὶ πάλιν θέμενος τὸ
μὲν α ζῷον θνητόν. ἐφ' οὗ δὲ τὸ β ὑπόπουν. ἐφ' οὗ δὲ τὸ γ ἄπουν.
τὸν δὲ ἄνθρωπον, τὸ δ, ὡσαύτως λαμβάνει. τὸ μὲν α ἢ ἐν τῷ
β, ἢ ἐν τῷ γ εἶναι. ἅπαν γὰρ ζῷον θνητὸν, ἢ ὑπόπουν ἢ ἄπουν 4
ἐστιν.

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.1.4

ἐστιν. καὶ τὸ δὲ τὸ δ, τὸ α. τὸν δ' ἄνθρωπον ζῷον θνητὸν εἶναι ἔλαβεν. ὥσθ' ὑπόπουν μὲν ἢ ἄπουν εἶναι ζῷον ἀνάγκη τὸν ἄνθρωπον. ὑπόπουν δ' οὐκ ἀνάγκη, ἀλλὰ λαμβάνει. τοῦτο δ' ἦν, ὃ ἔδει πάλιν δεῖξαι. καὶ τοῦτον δὴ τὸν τρόπον αἰεὶ διαιρουμένοις, τὸ μὲν καθόλου συμβαίνει αὐτοῖς μέσον λαμβάνειν, καθ' οὗ δὲ ἔδει δεῖξαι καὶ τὰς διαφορὰς, ἄκρα. τέλος δὲ, ὅτι τοῦτ' ἔστιν ἄνθρωπος, ἢ ὅτι ποτ' ἂν ᾖ τὸ ζητούμενον, οὐδὲν λέγουσι σαφὲς,
1 ὥστε ἀναγκαῖον εἶναι. καὶ γὰρ τὴν ἄλλην ὁδὸν ποιοῦνται πᾶσαν. οὐδὲ τὰς ἐνδεχομένας εὐπορείας ὑπολαμβάνοντες ὑπάρχειν. φανερὸν δ', ὅτι οὔτ' ἀνασκευάσαι ταύτῃ τῇ μεθόδῳ ἔστιν, οὔτε περὶ συμβεβηκότος τι, ἢ ἰδίου συλλογίσασθαι, οὔτε περὶ γένους, οὔτε ἐν οἷς ἀγνοεῖται, τὸ, πότερον ὧδε, ἢ ὧδε ἔχει. οἷον ἆρ' ἡ διάμετρος σύμμετρος, ἢ ἀσύμμετρος. ἐὰν γὰρ λάβῃ, ὅτι πᾶν μῆκος ἢ σύμμετρον ἢ ἀσύμμετρον, ἡ δὲ διάμετρος μῆκος, συλλελόγισται, ὅτι ἢ ἀσύμμετρος ἢ σύμμετρος ἡ διάμετρος. εἰ
2 δὲ λήψεται ἀσύμμετρον, ὃ ἔδει συλλογίσασθαι, λήψεται. οὐκ ἄρα ἔστι δεῖξαι. ἡ μὲν γὰρ ὁδὸς, αὕτη. διὰ ταύτης δ' οὐκ ἔστι δεῖξαι τὸ ἀσύμμετρον ἢ σύμμετρον ἐφ' οὗ τὸ α. μῆκος τὸ β ἢ σύμμετρος ἢ ἀσύμμετρος. διάμετρος, γ. φανερὸν οὖν, ὅτι οὔτε πρὸς πᾶσαν σκέψιν ἁρμόζει τῆς ζητήσεως ὁ τρόπος, οὔτ' ἐν οἷς μάλιστα δοκεῖ πρέπειν, ἐν τούτοις ἐστὶ χρήσιμος. ἐκ τίνων μὲν οὖν αἱ ἀποδείξεις γίνονται, καὶ πῶς, καὶ εἰς ποῖα βλεπτέον καθ' ἕκαστον πρόβλημα, φανερὸν ἐκ τῶν εἰρημένων.

3 Περὶ τῆς ἀναλύσεως συλλογισμῶν τμῆμα. γ΄.

Πῶς δὲ ἀνάξομεν τοὺς συλλογισμοὺς εἰς τὰ προειρημένα σχήματα, λεκτέον ἂν εἴη μετὰ ταῦτα. λοιπὸν γὰρ ἔτι τοῦτο τῆς σκέψεως. εἰ γὰρ τήν τε γένεσιν τῶν συλλογισμῶν θεωροῖμεν, καὶ τοῦ εὑρίσκειν ἔχοιμεν δύναμιν, ἔτι δὲ τοὺς γεγενημένους ἀναλύοιμεν εἰς τὰ προειρημένα σχήματα, τέλος ἂν ἔχοι ἡ ἐξ ἀρχῆς ὑπόθεσις. συμβήσεται δ' ἅμα καὶ τὰ πρότερον εἰρημένα ἐπιβεβαιοῦσθαι, καὶ φανερώτερα εἶναι, ὅτι οὕτως ἔχει, διὰ
4 τῶν νῦν λεχθησομένων. δεῖ γὰρ πᾶν τὸ ἀληθὲς αὐτὸ ἑαυτῷ

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.1.4

ὁμολογούμενον εἶναι πάντῃ. πρῶτον μὲν οὖν δεῖ πειρᾶσθαι
τὰς δύο προτάσεις ἐκλαμβάνειν τοῦ συλλογισμοῦ. ῥᾷον γὰρ εἰς
τὰ μείζω διελεῖν ἢ τὰ ἐλάττω. μείζω δὲ τὰ συγκείμενα, ἢ τὰ
» ἐξ ὧν, σύγκειται. εἶτα σκοπεῖν, ποτέρα ἐν ὅλῳ καὶ ποτέρα ἐν
» μέρει. καὶ εἰ μὴ ἄμφω εἰλημμέναι εἶεν, αὐτὸν τιθέντα τὴν ἑτέ-
ραν. ἐνίοτε γὰρ τὴν καθόλου προτείναντες, τὴν ἐν ταύτῃ οὐ
λαμβάνουσιν, οὔτε γράφοντες οὔτ' ἐρωτῶντες. ἢ ταύτας
μὲν προτείνουσι, δι' ὧν δ' αὗται περαίνονται, παραλείπουσιν. 1
ἄλλα δὲ μάτην ἐρωτῶσι. σκεπτέον δὲ, εἴ τι περίεργον εἴληπται,
καὶ εἴ τι τῶν ἀναγκαίων παραλέλειπται, καὶ τὸ μὲν, θετέον,
τὸ δ' ἀφαιρετέον, ἕως ἂν ἔλθῃ τις εἰς τὰς δύο προτάσεις. ἄνευ
γὰρ τούτων, οὐκ ἔστιν ἀναγαγεῖν τοὺς οὕτως ἠρωτημένους λό-
γους. ἐνίων μὲν οὖν ῥᾴδιον ἰδεῖν τὸ ἐνδεές. ἔνιοι δὲ λανθά-
νουσι καὶ δοκοῦσι συλλογίζεσθαι, διὰ τὸ ἀναγκαῖόν τι συμβαί-
νειν ἐκ τῶν κειμένων. οἷον εἰ ληφθείη μὴ οὐσίας ἀναιρουμένης,
μὴ ἀναιρεῖσθαι οὐσίαν. ἐξ ὧν δ' ἐστὶν ἡ οὐσία ἀναιρουμένων, 2
καὶ τὸ ἐκ τούτων φθείρεσθαι. τούτων γὰρ τεθέντων, ἀναγκαῖον
» μὲν, τὸ οὐσίας μέρος εἶναι οὐσίαν. οὐ μὴν συλλελόγισται διὰ τῶν
» εἰλημμένων, ἀλλ' ἐλλείπουσιν αἱ προτάσεις. πάλιν εἰ ἀνθρώ-
που ὄντος ἀνάγκη ζῷον εἶναι, καὶ ζῴου, οὐσίαν, ἀνθρώπου ὄντος,
ἀνάγκη οὐσίαν εἶναι. ἀλλ' οὔπω συλλελόγισται. οὐ γὰρ ἔχουσιν αἱ προ-
τάσεις ὡς εἴπομεν. ἀπατώμεθα δὲ ἐν τοῖς τοιούτοις, διὰ τὸ
ἀναγκαῖόν τι συμβαίνειν ἐκ τῶν κειμένων, ὅτι καὶ ὁ συλλογι-
» σμὸς, ἀναγκαῖόν. ἐπὶ πλέον δὲ τὸ ἀναγκαῖον, ἢ ὁ συλλογι- 3
» σμός. ὁ μὲν γὰρ συλλογισμὸς πᾶς, ἀναγκαῖον. τὸ δ' ἀναγ-
» καῖον οὐ πᾶν, συλλογισμός. ὥστ' οὐκ εἴ τι συμβαίνει τεθέν-
» των τινῶν, πειρατέον ἀνάγειν εὐθύς. ἀλλὰ πρῶτον ληπτέον
» τὰς δύο προτάσεις, εἶθ' οὕτω διαιρετέον εἰς τοὺς ὅρους. μέσον
» δὲ θετέον τῶν ὅρων, τὸν ἐν ἀμφοτέραις ταῖς προτάσεσι λε-
» γόμενον. ἀνάγκη γὰρ τὸ μέσον ἐν ἀμφοτέραις ὑπάρχειν ταῖς
» προτάσεσιν, ἐν ἅπασι τοῖς σχήμασιν. ἐὰν μὲν οὖν κατηγορῇ,
» καὶ κατηγορῆται τὸ μέσον, ἢ αὐτὸ μὲν κατηγοροίη, ἄλλο 4

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.1.4

» δ' ἐκείνου ἀπαρνῆται, τὸ α' ἔσται σχῆμα. ἐὰν δὲ καὶ κατηγορῆ
» καὶ ἀπαρνῆται ἀπό τινος, τὸ μέσον σχῆμα, ἐὰν δὲ ἄλλα ἐκεί-
» νου κατηγορῆται, ἢ τὸ μὲν ἀπαρνῆται, τὸ δὲ κατηγορῆται, τὸ
» ἔσχατον. οὕτω γὰρ εἶχεν ἐν ἑκάστῳ σχήματι τὸ μέσον. ὁμοίως
δὲ καὶ ἐὰν μὴ καθόλου ὦσιν αἱ προτάσεις. ὁ γὰρ αὐτὸς διο-
ρισμὸς τοῦ μέσου. φανερὸν οὖν, ὡς ἐν ᾧ λόγῳ μὴ λέγηται
τὸ αὐτὸ πλεονάκις, οὐ γίνεται συλλογισμός. οὐ γὰρ εἴληπται
1 μέσον. ἐπεὶ δ' ἔχομεν, ποῖον ἐν ἑκάστῳ σχήματι περαίνεται τῶν
προβλημάτων, καὶ ἐν τίνι τὸ καθόλου, καὶ ἐν ποίῳ τὸ ἐν μέ-
ρει, φανερὸν, ὅτι οὐκ εἰς ἅπαντα τὰ σχήματα βλεπτέον, ἀλλ'
ἑκάστου προβλήματος εἰς τὸ οἰκεῖον. ὅσα δὲ ἐν πλείοσι πε-
ραίνεται, τῇ τοῦ μέσου θέσει γνωριοῦμεν τὸ σχῆμα. Πολλάκις
» μὲν οὖν ἀπατᾶσθαι συμβαίνει περὶ τοὺς συλλογισμοὺς διὰ
» τὸ ἀναγκαῖον, ὥσπερ εἴρηται πρότερον. ἐνίοτε δὲ παρὰ τὴν
» ὁμοιότητα τῆς τῶν ὅρων θέσεως, ὅπερ οὐ χρὴ λανθάνειν ἡμᾶς.
2 οἷον εἰ τὸ α κατὰ τοῦ β λέγεται. καὶ τὸ β κατὰ τοῦ γ. δόξειε
γὰρ ἂν οὕτως ἐχόντων τῶν ὅρων εἶναι συλλογισμός. οὐ γίνε-
ται δὲ, οὔτ' ἀναγκαῖον οὐδὲν, οὔτε συλλογισμός. ἔστωσαν γὰρ
ἐφ' ᾧ τὸ α, τὸ ἀεὶ εἶναι, ἐφ' ᾧ δὲ β, διανοητὸς Ἀριστομένης, τὸ δὲ
ἐφ' ᾧ γ, Ἀριστομένης, ἀληθὲς δὴ τὸ α τῷ β ὑπάρχειν. ἀεὶ γάρ ἐστι
διανοητὸς Ἀριστομένης. ἀλλὰ καὶ τὸ β τῷ γ. ὁ γὰρ Ἀριστο-
μένης διανοητὸς Ἀριστομένης ἐστί. τὸ δὲ α τῷ γ οὐχ ὑπάρ-
χει. φθαρτὸς γάρ ἐστιν ὁ Ἀριστομένης. οὐκ ἄρα ἐγίνετο συλ-
3 λογισμὸς οὕτως ἐχόντων τῶν ὅρων, ἀλλ' ἔδει καθόλου τὴν
αβ ληφθῆναι πρότασιν. τοῦτο δὲ ψεῦδος, τὸ ἀξιοῦν πάντα
τὸν διανοητὸν Ἀριστομένην ἀεὶ εἶναι, φθαρτοῦ ὄντος τοῦ Ἀρι-
στομένους. πάλιν ἔστω τὸ μὲν ἐφ' ᾧ γ, Μίκκαλος. τὸ δ' ἐφ' ᾧ β
μουσικὸς Μίκκαλος. ἐφ' ᾧ δὲ τὸ α, τὸ φθείρεσθαι αὔριον. ἀ-
ληθὲς δὴ τὸ β τοῦ γ κατηγορεῖν. ὁ γὰρ Μίκκαλος ἐστὶ μουσι-
κὸς Μίκκαλος, ἀλλὰ καὶ τὸ α τοῦ β. φθείροιτο γὰρ αὔριον μου-
σικὸς Μίκκαλος. τὸ δέ γε α τοῦ γ, ψεῦδος. τοῦτο δὴ ταὐτὸν
4 ἐστὶ τῷ πρότερον. οὐ γὰρ ἀληθὲς καθόλου Μίκκαλος μουσικός,

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.1.4

ὅτι φθείρεται αὔριον. τούτου δὲ μὴ ληφθέντος, οὐκ ἦν συλλογισμός. αὕτη μὲν οὖν ἡ ἀπάτη γίνεται ἐν τῷ παρὰ μικρόν. ὡς γὰρ οὐδὲν διαφέρον εἰπεῖν τόδε τῷδε ὑπάρχειν, ἢ τόδε τῷδε
» παντὶ ὑπάρχειν, συγχωροῦμεν. πολλάκις δὲ διαψεύδεσθαι
» συμπεσεῖται παρὰ τὸ μὴ καλῶς ἐκτίθεσθαι τοὺς κατὰ τὴν πρότασιν ὅρους. οἷον, εἰ τὸ μὲν α ἦ ὑγεία. τὸ δ' ἐφ' ᾧ β, νόσος. ἐφ' ᾧ δὲ γ, ἄνθρωπος. ἀληθὲς γὰρ εἰπεῖν, ὅτι τὸ α οὐδενὶ τῷ β ἐνδέχεται ὑπάρχειν. οὐδεμιᾷ γὰρ νόσῳ ὑγίεια ὑπάρχει. καὶ πά- 1
λιν, ὅτι τὸ β παντὶ τῷ γ ὑπάρχει. πᾶς γὰρ ἄνθρωπος δεκτικὸς νόσου. δόξειεν ἂν οὖν συμβαίνειν, μηδενὶ ἀνθρώπῳ ἐνδέχεσθαι ὑγίειαν ὑπάρχειν. τούτου δ' αἴτιον, τὸ μὴ καλῶς ἐκκεῖσθαι τοὺς ὅρους κατὰ τὴν λέξιν. ἐπεὶ μεταληφθέντων τῶν κατὰ τὰς ἕξεις, οὐκ ἔσται συλλογισμός. οἷον, ἀντὶ μὲν τῆς ὑγιείας, εἰ τεθείη τὸ ὑγιαῖνον, ἀντὶ δὲ τῆς νόσου, τὸ νοσοῦν. οὐ γὰρ ἀληθὲς εἰπεῖν, ὡς οὐκ ἐνδέχεται τῷ νοσοῦντι, τὸ ὑγιαίνειν ὑπάρξαι. τού-
του δὲ μὴ ληφθέντος, οὐ γίνεται συλλογισμός, εἰ μὴ τοῦ ἐνδέ- 2
χεσθαι. τοῦτο δὲ οὐκ ἀδύνατον. ἐνδέχεται γὰρ μηδενὶ ὑπάρχειν
» ἀνθρώπῳ ὑγίειαν. πάλιν ἐπὶ τοῦ μέσου σχήματος ὁμοίως ἔσται
» τὸ ψεῦδος. τὴν γὰρ ὑγίειαν, νόσῳ μὲν οὐδεμιᾷ. ἀνθρώπῳ δὲ παντὶ ἐνδέχεται ὑπάρχειν. ὥστ' οὐδενὶ ἀνθρώπῳ νόσον. ἐν δὲ τῷ γ σχήματι κατὰ τὸ ἐνδέχεσθαι συμβαίνει τὸ ψεῦδος. καὶ γὰρ ὑγίειαν καὶ νόσον, καὶ ἐπιστήμην, καὶ ἄγνοιαν, καὶ ὅλως τὰ ἐναντία, παντὶ τῷ αὐτῷ ἐνδέχεται ὑπάρχειν. ἀλλήλοις δ' ἀ-
» δύνατον. τοῦτο δὲ ἀνομολογούμενον τοῖς προειρημένοις. ὅτε 3
» γὰρ τῷ αὐτῷ πλείω ἐνδέχοιτο ὑπάρχειν, ἐνεδέχετο καὶ ἀλλήλοις. φανερὸν οὖν, ὅτι ἐν ἅπασι τούτοις ἡ ἀπάτη γίνεται παρὰ τὴν τῶν ὅρων ἔκθεσιν. μεταληφθέντων γὰρ τῶν κατὰ τὰς ἕξεις, οὐδὲν γίνεται ψεῦδος. δῆλον οὖν, ὅτι κατὰ τὰς τοιαύτας προτάσεις, ἀεὶ τὸ κατὰ τὴν ἕξιν ἀντὶ τῆς ἕξεως μεταληπτέον, καὶ
» θετέον ὅρον. οὐ δεῖ τοὺς ὅρους ἀεὶ ζητεῖν ὀνόματι ἐκτίθεσθαι.
» πολλάκις γὰρ ἔσονται λόγοι, οἷς οὐ κεῖται ὀνόματα. διὸ καὶ
χαλεπὸν ἀνάγειν τοὺς τοιούτους συλλογισμούς. ἐνίοτε δὲ καὶ 4

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.1.4

ἀπατᾶσθαι συμβήσεται διὰ τὴν τοιαύτην ζήτησιν. οἷον ὅτι τῆς
ἀμέσων ἔσται συλλογισμός. ἔστω γὰρ τὸ α δύο ὀρθαί. τὸ δ' ἐφ' ᾧ
β, τρίγωνον. τὸ δ' ἐφ' ᾧ γ, ἰσοσκελές. τῷ μὲν οὖν γ, ὑπάρχει τὸ
α, διὰ τὸ β. τῷ δὲ β οὐκέτι δι' ἄλλο. καθ' αὑτὸ γὰρ τὸ τρίγωνον
ἔχει δύο ὀρθάς. ὥστ' οὐκ ἔσται μέσον τοῦ α, β, ἀποδεικτοῦ ὄν-
τος. φανερὸν γὰρ ὅτι τὸ μέσον οὐχ οὕτως ἀεὶ ληπτέον, ὡς τό-
δε τι, ἀλλ' ἐνίοτε λόγον. ὅπερ συμβαίνει κἀπὶ τοῦ λεχθέντος.
1 τὸ δ' ὑπάρχειν τὸ πρῶτον τῷ μέσῳ, καὶ τοῦτο τῷ ἄκρῳ, οὐ δεῖ
λαμβάνειν, ὡς ἀεὶ κατηγορηθησομένων ἀλλήλων ὁμοίως, ἢ
τό, τε πρῶτον τοῦ μέσου, καὶ τοῦτο τοῦ ἐσχάτου. καὶ ἐπὶ τοῦ μὴ
» ὑπάρχειν δὲ ὡσαύτως, ἀλλ' ὁσαχῶς τὸ εἶναι λέγεται. καὶ τὸ
» ἀληθὲς εἰπεῖν αὐτὸ τοῦτο, τοσαυταχῶς οἴεσθαι χρὴ συμβαί-
» νειν, καὶ τὸ ὑπάρχειν. οἷον, ὅτι τῆς ἐναντίων ἐστὶ μία ἐπιστήμη.
ἔστω γὰρ τὸ α τὸ, μίαν εἶναι ἐπιστήμην, τὰ δ' ἐναντία ἀλλήλοις,
ἐφ' οὗ β. τὸ δὴ α τῷ β ὑπάρχει οὐχ ὡς τὰ ἐναντία. τῷ, μίαν
2 εἶναι αὐτῆς, ἐπιστήμην, ἀλλὰ ὅτι ἀληθὲς εἰπεῖν κατ' αὐτῆς μίαν
εἶναι αὐτῆς ἐπιστήμην. συμβαίνει δ' ὁτὲ μὲν, ἐπὶ τοῦ μέσου τὸ
πρῶτον λέγεσθαι. τὸ δὲ μέσον, ἐπὶ τοῦ τρίτου μὴ λέγεσθαι. οἷον
εἰ ἡ σοφία ἐστὶν ἐπιστήμη, τοῦ δ' ἀγαθοῦ ἐστὶν ἡ σοφία ἐπιστήμη,
συμπέρασμα ὅτι τοῦ ἀγαθοῦ ἐπιστήμη ἐστί. τὸ μὲν δὴ ἀγαθὸν
οὐκ ἔστιν ἐπιστήμη. ἡ δὲ σοφία ἐστὶν ἐπιστήμη. ὁτὲ δὲ τὸ μὲν μέ-
σον ἐπὶ τοῦ τρίτου λέγεται. τὸ δὲ πρῶτον ἐπὶ τοῦ μέσου οὐ λέ-
γεται. οἷον, εἰ τοῦ ποιοῦ παντός ἐστιν ἐπιστήμη, ἢ ἐναντίου. τὸ
3 δ' ἀγαθὸν καὶ ἐναντίον καὶ ποιόν, συμπέρασμα μὲν, ὅτι τοῦ ἀγα-
θοῦ ἐστὶν ἐπιστήμη. οὐκ ἔστι δὲ τὸ ἀγαθὸν ἐπιστήμη. οὐδὲ τὸ ποιόν,
οὐδὲ τὸ ἐναντίον, ἀλλὰ τὸ ἀγαθὸν ταῦτα. ἔστι δὲ ὅτε μήτε τὸ
πρῶτον κατὰ τοῦ μέσου, μήτε τοῦτο κατὰ τοῦ τρίτου, τοῦ πρώ-
του κατὰ τοῦ τρίτου, ὁτὲ μὲν λεγομένου, ὁτὲ δὲ μὴ λεγομένου.
οἷον εἰ οὗ ἐπιστήμη ἐστίν, ἔστι τούτου γένος. τοῦ δ' ἀγαθοῦ ἐστὶν ἐπι-
στήμη, συμπέρασμα ὅτι τοῦ ἀγαθοῦ ἐστὶ γένος. κατηγορεῖται
δὲ οὐδὲν κατ' οὐδενός. εἰ δὲ οὗ ἐστὶν ἐπιστήμη, γένος ἐστὶ τοῦτο,
4 τοῦ δ' ἀγαθοῦ ἐστὶν ἐπιστήμη, συμπέρασμα, ὅτι τὸ ἀγαθόν ἐστι

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.1.4

γένος. καθ' ἑκατέρου μὲν δὴ τὸ ἄκρον κατηγορεῖται τὸ πρῶτον, κατ' ἀλ
λήλων δὲ οὐ λέγεται. τὸν αὐτὸν δὲ τρόπον καὶ ἐπὶ τοῦ μὴ ὑπάρ
χειν ληπτέον. οὐ γὰρ ἀεὶ σημαίνει τὸ μὴ ὑπάρχειν τόδε τῷδε, μὴ
εἶναι τόδε τόδε, ἀλλ' ἐνίοτε μὴ εἶναι τόδε τοῦδε, ἢ τόδε τῷδε.
οἷον ὅτι οὐκ ἔστι κινήσεως κίνησις, ἢ γενέσεως γένεσις. ἡδονῆς
δὲ ἔστιν. οὐκ ἄρα ἡ ἡδονὴ γένεσις. ἢ πάλιν ὅτι γέλωτός ἐστι ση-
μεῖον. σημείου δὲ, οὐκ ἔστι σημεῖον. ὥστ' οὐ σημεῖον ὁ γέλως.
ὁμοίως δὲ κἀν τοῖς ἄλλοις, ἐν ὅσοις ἀναιρεῖται τὸ πρόβλημα, 1
τὸ λέγεσθαί πως πρὸς αὐτὸ, τὸ γένος. πάλιν ὅτι ὁ καιρὸς οὐκ
opportunum
ἔστι χρόνος δέων. θεῷ γὰρ καιρὸς μὲν ἐστι. χρόνος δ' οὐκ ἔστι δέων,
διὰ τὸ μηδὲν εἶναι θεῷ ὠφέλιμον. ὅρους μὲν γὰρ θετέον, και-
ρὸν καὶ χρόνον δέοντα, καὶ θεόν. τὴν δὲ πρότασιν ληπτέον κα-
τὰ τὴν τοῦ ὀνόματος πτῶσιν. ἁπλῶς γὰρ τοῦτο λέγομεν κατὰ
πάντων, ὅτι τοὺς μὲν ὅρους ἀεὶ θετέον κατὰ τὰς κλήσεις τῶν ὀνο
μάτων, οἷον ἄνθρωπος ἢ ἀγαθὸν, ἢ τἀναντία, οὐκ ἀνθρώπου ἢ
ἀγαθοῦ ἢ ἐναντίων. τὰς δὲ προτάσεις ληπτέον κατὰ τὰς ἑκά 2
στου πτώσεις. ἢ γὰρ ὅτι τούτῳ οἷον τὸ ἴσον, ἢ ὅτι τούτου, οἷον τὸ δι-
duplum
πλάσιον, ἢ ὅτι τοῦτο, οἷον τὸ τύπτον, ἢ τὸ ὁρῶν, ἢ ὅτι οὗτος. οἷον
ἄνθρωπος ζῷον. ἢ εἴ πως ἄλλως πίπτει τοὔνομα κατὰ τὴν πρό
τασιν. τὸ δὲ ὑπάρχειν τόδε τῷδε, καὶ τὸ ἀληθεύεσθαι τόδε
κατὰ τοῦδε τοσαυταχῶς ληπτέον, ὁσαχῶς αἱ κατηγορίαι διῄ-
ρηνται. καὶ ταύτας ἢ πῆ, ἢ ἁπλῶς. ἔτι δὲ ἢ ἁπλᾶς ἢ συμπε-
πλεγμένας. ὁμοίως δὲ καὶ τὸ μὴ ὑπάρχειν. ἐπισκεπτέον δὲ
ταῦτα, καὶ διοριστέον βέλτιον. τὸ δ' ἐπαναδιπλούμενον ἐν 3
ταῖς προτάσεσι πρὸς τῷ πρώτῳ ἄκρῳ θετέον, οὐ πρὸς τὸ μέ
σον. λέγω δὲ, οἷον εἰ γίνοιτο συλλογισμὸς, ὅτι τῆς δικαιοσύ-
νης ἔστιν ἐπιστήμη ὅτι ἀγαθὸν, τὸ ὅτι ἀγαθὸν ἢ ἀγαθὸν, πρὸς τῷ
ἄκρῳ θετέον. ἔστω γὰρ τὸ α ἐπιστήμη ὅτι ἀγαθόν, ἐφ' ᾧ δὲ τὸ β
ὅτι ἀγαθὸν, ἐφ' ᾧ δὲ τὸ γ, δικαιοσύνη, τὸ δὴ α ἀληθὲς τοῦ β
κατηγορῆσαι. τοῦ γὰρ ἀγαθοῦ ἔστιν ἐπιστήμη ὅτι ἀγαθόν. ἀλλὰ
καὶ τὸ β τοῦ γ. ἡ γὰρ δικαιοσύνη ὅπερ ἀγαθόν. οὕτω μὲν
οὖν γίνεται ἀνάλυσις. εἰ δὲ πρὸς τῷ β τεθείη, τὸ ὅτι ἀγα- 4

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.1.4

θόν, οὐκ ἔσται. τὸ μὲν γὰρ α κατὰ τοῦ β ἀληθὲς ἔσται. τὸ δὲ β
κατὰ τοῦ γ οὐκ ἀληθὲς ἔσται. τὸ γὰρ ἀγαθὸν ὅτι ἀγαθὸν κα-
τηγορεῖν τῆς δικαιοσύνης ψεῦδος, καὶ οὐ συνετόν. ὁμοίως δὲ
καὶ εἰ τὸ ὑγιεινὸν δειχθείη, ὅτι ἐπιστητόν ἐστιν ᾗ ἀγαθόν. ἢ τραγέ-
» λαφος, ᾗ μὴ ὄν. ἢ ἄνθρωπος φθαρτόν, ᾗ αἰσθητόν. ἐν ἅπασι γὰρ
» τοῖς ἐπικατηγορουμένοις πρὸς τῷ ἄκρῳ τὴν ἐπαναδίπλωσιν
» θετέον. οὐχ ἡ αὐτὴ δὲ θέσις τῶν ὅρων, ὅταν ἁπλῶς τι συλλογι-
1 σθῇ. καὶ ὅταν τόδε τι, ἢ πῇ, ἢ πώς. λέγω δ' οἷον ὅταν τὸ ἀγα-
θὸν ἐπιστητὸν δειχθῇ, καὶ ὅταν ἐπιστητόν τι ὅτι ἀγαθόν. ἀλλ' εἰ
μὲν ἁπλῶς ἐπιστητὸν δέδεικται, μέσον θετέον τὸ ὄν, εἰ δ' ὅτι
ἀγαθόν, τό τι ὄν. ἔστω γὰρ τὸ μὲν α ἐπιστήμη, ὅτι τὶ ὄν. ἐφ' ᾧ δὲ
β ὄν τι. τὸ δὲ ἐφ' ᾧ γ ἀγαθόν. ἀληθὲς δὴ τὸ α τοῦ β κατηγο-
ρεῖν. ἦν γὰρ ἐπιστήμη τοῦ τινὸς ὄντος, ὅτι τὶ ὄν, ἀλλὰ καὶ τὸ
β τοῦ γ. τὸ γὰρ ἐφ' ᾧ γ ὄν τι, ὥστε καὶ τὸ α τοῦ γ, ἔσται ἄρα
ἐπιστήμη τοῦ ἀγαθοῦ ὅτι τὶ ἀγαθόν. ἦν γὰρ τὸ τὶ ὂν τῆς ἰδίας
2 οὐσίας σημεῖον. εἰ δὲ τὸ ὂν μέσον ἐτέθη, καὶ πρὸς τῷ ἄκρῳ
τὸ ὂν ἁπλῶς, καὶ μὴ τὸ τὶ ὂν ἐλέχθη, οὐκ ἂν ἦν συλλογισμός, ὅτι
ἐστὶν ἐπιστήμη τοῦ ἀγαθοῦ ὅτι ἀγαθόν, ἀλλ' ὅτι ὄν. οἷον ἐφ' ᾧ α
ἐπιστήμη ὅτι ὄν, ἐφ' ᾧ τὸ β ὄν, ἐφ' ᾧ γ ἀγαθόν. φανερὸν οὖν,
ὅτι ἐν τοῖς ἐν μέρει συλλογισμοῖς, οὕτως ληπτέον τοὺς ὅρους.
» δεῖ δὲ καὶ μεταλαμβάνειν ἃ τὸ αὐτὸ δύναται ὀνόματα ἀντ' ὀ-
» νομάτων, καὶ λόγους ἀντὶ λόγων, καὶ ὄνομα καὶ λόγον. καὶ ἀεὶ
» ἀντὶ τοῦ λόγου, τοὔνομα λαμβάνειν. ῥᾴων γὰρ ἡ τῶν ὅρων ἔκθε-
3 σις. οἷον, εἰ μηδὲν διαφέρει εἰπεῖν τὸ ὑποληπτὸν τοῦ δοξαστοῦ
μὴ εἶναι γένος, ἢ μὴ εἶναι ὅπερ ὑποληπτόν τι, τὸ δοξαστόν. opinabile
ταὐτὸν γὰρ τὸ σημαινόμενον, ἀντὶ λόγου τοῦ ληφθέντος, τὸ
ὑποληπτὸν καὶ τὸ δοξαστὸν ὅρους θετέον. ἐπεὶ δὲ οὐ ταὐτόν
ἐστι τὸ εἶναι τὴν ἡδονὴν ἀγαθόν, καὶ τὸ εἶναι τὴν ἡδονὴν τὸ ἀγαθόν,
οὐχ ὁμοίως θετέον τοὺς ὅρους. ἀλλ' εἰ μὲν ἐστιν ὁ συλλογισμός,
ὅτι ἡδονὴ τὸ ἀγαθόν, ὅρον θετέον τὸ ἀγαθόν. εἰ δ' ὅτι ἀγαθόν, ἀγα-
» θόν. οὕτως δὲ καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων. οὐκ ἔστι δὲ ταὐτὸν οὔτ' εἶναι οὔτ' εἰπεῖν,
4 ὅτι ᾧ τὸ β ὑπάρχει, τούτῳ παντὶ τὸ α ὑπάρχει, καὶ τὸ εἰπεῖν τὸ, ᾧ

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.1.4

παντὶ τὸ β ὑπάρχει, καὶ τὸ α ὑπάρχει παντί. οὐδὲν γὰρ κωλύει
τὸ β τῷ γ ὑπάρχειν, μὴ παντὶ δέ. οἷον ἔστω τὸ μὲν β, καλόν τι.
τὸ γ, λευκόν. εἰ δὴ τινὶ λευκῷ ὑπάρχει καλόν τι, ἀληθὲς εἰπεῖν
ὅτι λευκῷ ὑπάρχει καλόν, ἀλλ' οὐ παντὶ ἴσως. εἰ μὲν οὖν τὸ α
τῷ β ὑπάρχει, μὴ παντὶ δέ, καθ' οὗ τὸ β. οὔτ' εἰ παντὶ τῷ γ τὸ β,
οὔτ' εἰ μόνον τινὶ ὑπάρχει, ἀνάγκη τὸ α οὐχ ὅτι οὐ παντί, ἀλλ' οὐ-
δ' ὑπάρχειν τινὸς τοῦ γ. εἰ δὲ καθ' ὅτου ἂν τὸ β λέγηται ἀληθῶς, του-
τῷ παντὶ τὸ α ὑπάρχει. συμβήσεται τὸ α, καθ' οὗ παντὸς τὸ β 1
λέγεται, κατὰ τούτου παντὸς λέγεσθαι. εἰ μέντοι τὸ α λέγε-
ται, καθ' οὗ ἂν τὸ β λέγηται κατὰ παντός, οὐδὲν κωλύει τῷ γ
ὑπάρχειν τὸ β. μὴ παντὶ δὲ τὸ α, ἢ ὅλως μὴ ὑπάρχειν. ἐν δὴ
» τοῖς τρισὶν ὅροις, δῆλον ὅτι τὸ καθ' οὗ τὸ β παντός, τὸ α λέγε-
» σθαι, τοῦτ' ἔστι καθ' ὅσων τὸ β λέγεται, κατὰ πάντων λέγεσθαι
» καὶ τὸ α. καὶ εἰ μὲν κατὰ παντὸς τὸ β, καὶ τὸ α οὕτως. εἰ δὲ μὴ
» κατὰ παντός, οὐκ ἀνάγκη τὸ α ὑπάρχειν κατὰ παντός. οὐ δεῖ
δὲ οἴεσθαι παρὰ τὸ ἐκτίθεσθαι συμβαίνειν τι ἄτοπον. οὐδὲν γὰρ 2
προσχρώμεθα τῷ, τόδε τι εἶναι, ἀλλ' ὥσπερ ὁ γεωμέτρης τὴν
ποδιαίαν καὶ εὐθεῖαν τήνδε εἶναι καὶ ἀπλατῆ λέγει οὐκ οὔ-
» σαν. ἀλλ' οὐχ οὕτως χρῆται ὡς ἐκ τούτων συλλογιζόμενος.
» ὅλως γὰρ ὃ μή ἐστιν ὡς ὅλον πρὸς μέρος, καὶ ἄλλο πρὸς τοῦτο
» ὡς μέρος πρὸς ὅλον, ἐξ οὐδενὸς τῶν τοιούτων δείκνυσιν ὁ δει-
» κνύων. οὐδὲ γὰρ γίνεται συλλογισμός. τῷ δ' ἐκτίθεσθαι οὕτως
προσχρώμεθα, ὥσπερ καὶ τῷ αἰσθάνεσθαι, τὸν μανθάνοντα
λέγοντες. οὐ γὰρ οὕτως ὡς ἄνευ τούτων, οὐχ οἷόν τε ἀποδει- 3
» χθῆναι, ὥσπερ ἐξ ὧν ὁ συλλογισμός. μὴ λανθανέτω δὲ ἡμᾶς,
» ὅτι ἐν τῷ αὐτῷ τῷ συλλογισμῷ οὐχ ἅπαντα τὰ συμπερά-
» σματα δι' ἑνὸς τοῦ αὐτοῦ σχήματός ἐστιν, ἀλλὰ τὸ μέν, διὰ τού-
» του, τὸ δέ, δι' ἄλλου. δῆλον οὖν, ὅτι καὶ τὰς ἀναλύσεις οὕτω
» ποιητέον. ἐπεὶ δ' οὐ πᾶν πρόβλημα ἐν ἅπαντι σχήματι, ἀλλ' ἐν
ἑκάστῳ τε ταγμένα, φανερὸν ἐκ τοῦ συμπεράσματος. ἐν ᾧ σχή-
ματι ζητητέον, τούς τε πρὸς ὁρισμοὺς τῶν λόγων, ὅσοι πρὸς
ἕν τι τυγχάνουσι διειλεγμένοι τῶν ἐν τῷ ὅρῳ, πρὸς ὃ διείλεκται 4

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.1.4

θετέον ὅρον, καὶ οὐ τὸν ἅπαντα λόγον. ἧττον γὰρ συμβήσεται
ταράττεσθαι διὰ τὸ μῆκος. οἷον, εἰ τὸ ὕδωρ ἔδειξεν ὅτι ὑγρὸν
» ποτόν, τὸ ποτὸν καὶ τὸ ὕδωρ, ὅρους θετέον. ἔτι δὲ τοὺς ἐξ ὑπο-
» θέσεως συλλογισμοὺς οὐ πειρατέον ἀνάγειν. οὐ γάρ ἐστιν ἐκ τῶν
» κειμένων ἀναγαγεῖν. οὐ γὰρ διὰ συλλογισμοῦ δεδειγμένοι εἰ-
» σίν, ἀλλὰ διὰ συνθήκης ὡμολογημένοι πάντες. οἷον εἰ ὑπο-
θέμενος, εἰ μία τις δύναμις μὴ εἴη τῶν ἐναντίων, μὴ δ' ἐπιστή-
1 μην εἶναι μίαν. εἶτα διαλεχθείη, ὅτι οὐκ ἔστι μία δύναμις τῶν
ἐναντίων. οἷον εἰ τοῦ ὑγιεινοῦ καὶ τοῦ νοσώδους. ἅμα γὰρ ἔσται τὸ
αὐτὸ ὑγιεινὸν καὶ νοσῶδες. ὅτι μὲν οὖν οὐκ ἔστι μία πάντων τῶν ἐναν-
τίων δύναμις, ἐπιδέδεικται. ὅτι δὲ ἐπιστήμη οὐκ ἔστιν, οὐ δέδει-
κται. καίτοι γε ὁμολογεῖν ἀναγκαῖον, ἀλλ' οὐκ ἐκ συλλογισμοῦ,
ἀλλ' ἐξ ὑποθέσεως. τοῦτον μὲν οὖν οὐκ ἔστιν ἀναγαγεῖν. ὅτι δὲ οὐ
μία δύναμίς ἐστιν. οὗτος γὰρ ἦν ἴσως καὶ λογισμός, ἐκεῖνο δὲ
» ὑπόθεσις. Ὁμοίως δὲ καὶ ἐπὶ τῶν διὰ τοῦ ἀδυνάτου περαι-
2 νομένων. οὔτε γὰρ τοῦτον ἔστιν ἀναλύειν, ἀλλὰ τὴν μὲν εἰς τὸ
» ἀδύνατον ἀπαγωγήν ἐστι. συλλογισμῷ γὰρ δείκνυται. θάτερον
» δ' οὐκ ἔστιν. ἐξ ὑποθέσεως γὰρ περαίνεται. διαφέρουσι δὲ τῶν
προειρημένων, ὅτι ἐν ἐκείνοις μὲν δεῖ προδιομολογήσασθαι,
εἰ μέλλει συμφήσειν. οἷον, ἐὰν δειχθῇ μία δύναμις τῶν ἐναν-
τίων, καὶ ἐπιστήμην εἶναι τὴν αὐτήν. ἐνταῦθα δὲ καὶ μὴ προ-
διομολογησάμενοι συγχωροῦσι, διὰ τὸ φανερὸν εἶναι τὸ ψεῦ-
δος. οἷον τεθείσης τῆς διαμέτρου συμμέτρου, τὸ τὰ περιττὰ ἴσα
3 εἶναι τοῖς ἀρτίοις. πολλοὶ δὲ καὶ ἕτεροι περαίνονται ἐξ ὑπο-
θέσεως, οὓς ἐπισκέψασθαι δεῖ, καὶ διασημῆναι καθαρῶς. τί-
νες μὲν οὖν αἱ διαφοραὶ τούτων, καὶ ποσαχῶς γίνονται οἱ ἐξ
ὑποθέσεως, ὕστερον ἐροῦμεν. νῦν δὲ τοσοῦτον ἡμῖν ἔστω φανε-
ρόν, ὅτι οὐκ ἔστιν ἀναλύειν εἰς τὰ σχήματα τοὺς τοιούτους συλλο-
γισμούς. καὶ δι' ἣν αἰτίαν, εἰρήκαμεν. Ὅσα δὲ ἐν πλείοσι
σχήμασι δείκνυται τῶν προβλημάτων, ἂν ἐν θατέρῳ συλλο-
γισθῇ, ἔστιν ἀναγαγεῖν τὸν συλλογισμὸν εἰς θάτερον. οἷον τὸν
4 ἐν τῷ πρώτῳ, στερητικὸν εἰς τὸ δεύτερον. καὶ τὸν ἐν τῷ μέσῳ,

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.1.4

εἰς τὸ πρῶτον, οὐχ ἅπαντες δέ, ἀλλ' ἔνιοι. ἔσται δὲ φανερὸν
ἐν τοῖς ἑπομένοις. εἰ γὰρ τὸ α μηδενὶ τῷ β, τὸ δὲ β παντὶ τῷ γ, τὸ α
οὐδενὶ τῷ γ. οὕτως μὲν οὖν τὸ α σχῆμα. ἐὰν δὲ ἀντιστραφῇ τὸ
στερητικόν, τὸ μέσον ἔσται. τὸ γὰρ β τῷ μὲν α, οὐδενί. τῷ δὲ γ,
παντὶ ὑπάρξει. ὁμοίως δὲ καὶ εἰ μὴ καθόλου, ἀλλ' ἐν μέρει ὁ
συλλογισμός. οἷον εἰ τὸ μὲν α μηδενὶ τῷ β, τὸ δὲ β τινὶ τῷ γ.
ἀντιστραφέντος γὰρ τοῦ στερητικοῦ, τὸ μέσον ἔσται σχῆμα. τῶν δὲ
ἐν τῷ δευτέρῳ σχήματι συλλογισμῶν, οἱ μὲν καθόλου, ἀνα- 1
χθήσονται εἰς τὸ α σχῆμα. τῶν δ' ἐν μέρει, ἅτερος μόνον. ἔστω γὰρ
τὸ α τῷ μὲν β μηδενί, τῷ δὲ γ, παντὶ ὑπάρχειν. ἀντιστραφέν-
τος οὖν τοῦ στερητικοῦ, τὸ α ἔσται σχῆμα. τὸ μὲν γὰρ β, οὐδενὶ τῷ α,
τὸ δὲ α, παντὶ τῷ γ ὑπάρξει. ἐὰν δὲ τὸ κατηγορικὸν μὲν ᾖ
πρὸς τῷ β, τὸ δὲ στερητικὸν πρὸς τῷ γ, πρῶτον ὅρον θετέον τὸ
γ. τοῦτο γὰρ οὐδενὶ τῷ α. τὸ δὲ α, παντὶ τῷ β. ὥστ' οὐδενὶ τῷ
β τὸ γ. οὐδ' ἄρα τὸ β τῷ γ οὐδενί. ἀντιστρέφει γὰρ τὸ στερητι-
κόν. ἐὰν δὲ ἐν μέρει ᾖ ὁ συλλογισμός. ὅταν μὲν ᾖ τὸ στερητικὸν 2
πρὸς τῷ μείζονι ἄκρῳ, ἀναλυθήσεται εἰς τὸ πρῶτον σχῆμα.
οἷον εἰ τὸ α μηδενὶ τῷ β, τῷ δὲ γ τινί. ἀντιστραφέντος γὰρ τοῦ
στερητικοῦ, τὸ α ἔσται σχῆμα. τὸ μὲν γὰρ β, οὐδενὶ τῷ α, τὸ δὲ α
τινὶ τῷ γ. ὅταν δὲ τὸ κατηγορικόν, οὐκ ἀναλυθήσεται. οἷον
εἰ τὸ α τῷ μὲν β παντί, τῷ δὲ γ, μὴ παντί. οὔτε γὰρ ἐπιδέχε-
» ται ἀντιστροφὴν τὸ α β, οὔτε γενομένης, ἔσται συλλογισμός.
» πάλιν οἱ μὲν ἐν τῷ τρίτῳ σχήματι οὐκ ἀναλυθήσονται πάντες
» εἰς τὸ α. οἱ δ' ἐν τῷ α πάντες, εἰς τὸ γ. ὑπαρχέτω γὰρ τὸ μὲν 3
α παντὶ τῷ β, τὸ δὲ β, τινὶ τῷ γ. οὐκοῦν ἐπεὶ ἀντιστρέφει καὶ
τὸ ἐν μέρει κατηγορικόν, ὑπάρξει τὸ γ τινὶ τῷ β. τὸ δὲ α
παντὶ ὑπῆρχε τῷ β, ὥστε γίνεται τὸ γ σχῆμα. καὶ εἰ στερητι-
κὸς ὁ συλλογισμός, ὡσαύτως. ἀντιστρέφει γὰρ τὸ ἐν μέ-
ρει καταφατικόν. ὥστε τὸ μὲν α οὐδενὶ τῷ β, τὸ δὲ γ, τινὶ ὑ-
πάρξει. τῶν δὲ ἐν τῷ τελευταίῳ σχήματι συλλογισμῶν, εἷς
μόνος οὐκ ἀναλύεται εἰς α. ὅταν μὴ καθόλου τεθῇ τὸ στερητι-
κόν, οἱ δὲ ἄλλοι πάντες ἀναλύονται. κατηγορείσθω γὰρ παν- 4

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.1.4

τος τοῦ γ τὸ α, καὶ τὸ β, οὐκοῦν ἀντιστρέφει τὸ γ πρὸς ἑκά-
τερον ἐπὶ μέρους. ὑπάρξει ἄρα τὸ α τινὶ τῷ β. ὥστ' ἔσται τὸ
α. σχῆμα, εἰ τὸ μὲν α παντὶ τῷ γ, τὸ δὲ γ τινὶ τῷ β, καὶ εἰ τὸ
μὲν α παντὶ τῷ γ, τὸ δὲ β τινὶ τῷ γ, ὁ αὐτὸς λόγος. ἀντιστρέ-
φει γὰρ πρὸς τὸ β τὸ γ. ἐὰν δὲ τὸ μὲν β παντὶ τῷ γ, τὸ δὲ α
τινὶ τῷ γ, πρῶτον ὅρον θετέον τὸ β. τὸ γὰρ β παντὶ τῷ γ, τὸ
δὲ γ τινὶ τῷ α. ὥστε τὸ β τινὶ τῷ α. ἐπεὶ δ' ἀντιστρέφει τὸ ἐν
1 μέρει, καὶ τὸ α τινὶ τῷ β ὑπάρξει. καὶ εἰ στερητικὸς ὁ συλλο-
γισμὸς καθόλου τῶν ὅρων ὄντων, ὁμοίως ληπτέον. ὑπαρ-
χέτω γὰρ τὸ β παντὶ τῷ γ. τὸ δὲ α μηδενί. οὐκοῦν τινὶ τῷ β
οὐχ ὑπάρξει τὸ γ. τὸ δὲ α οὐδενὶ τῷ γ. ὥστ' ἔσται μέσον τὸ γ.
ὁμοίως δὲ καὶ εἰ τὸ μὲν στερητικὸν καθόλου, τὸ δὲ κατηγορι-
κὸν ἐν μέρει. τὸ μὲν γὰρ α οὐδενὶ τῷ γ, τὸ δὲ γ, τινὶ τῷ β ὑ-
πάρξει. ἐὰν δὲ ἐν μέρει ληφθῇ τὸ στερητικὸν, οὐκ ἔσται ἀνάλυ-
σις. οἷον εἰ τὸ μὲν β παντὶ τῷ γ, τὸ δὲ α τινὶ μὴ ὑπάρχει. ἀν-
2 τιστραφέντος γὰρ τοῦ β γ, ἀμφότεραι αἱ προτάσεις ἔσονται
» κατὰ μέρος. φανερὸν δὲ, ὅτι καὶ πρὸς τὸ ἀναλύειν εἰς ἄλ-
» ληλα τὰ σχήματα, ἡ πρὸς τῷ ἐλάττονι ἄκρῳ πρότασις,
» ἀντιστρεπτέα ἐν ἀμφοτέροις τοῖς σχήμασιν. ταύτης γὰρ με-
ταπιθεμένης, μετάβασις γίνεται. τῶν δὲ ἐν τῷ μέσῳ σχήμα-
τι ἅτερος μὲν, ἀναλύεται, ἅτερος δὲ οὐκ ἀναλύεται εἰς
τὸ γ. ὅταν μὲν γὰρ ᾖ τὸ καθόλου στερητικὸν, ἀναλύεται.
εἰ γὰρ τὸ α μηδενὶ μὲν τῷ β, τῷ δὲ γ τινὶ, ἀμφότερα ὁ-
3 μοίως ἀντιστρέφει πρὸς τὸ α. ὥστε τὸ μὲν β, οὐδενὶ τῷ α.
τὸ δὲ γ, τινὶ. μέσον ἄρα τὸ α. ὅταν δὲ τὸ α παντὶ τῷ β.
τῷ δὲ γ τινὶ μὴ ὑπάρχῃ, οὐ γίνεται ἀνάλυσις. οὐδέτε-
ρα γὰρ τῶν προτάσεων ἐκ τῆς ἀντιστροφῆς καθόλου. καὶ
» οἱ ἐκ τοῦ τρίτου δὲ σχήματος ἀναλυθήσονται εἰς τὸ μέσον,
» ὅταν ᾖ καθόλου τὸ στερητικόν. οἷον, εἰ τὸ α μηδενὶ τῷ γ, τὸ δὲ
β τινὶ ἢ παντί. καὶ γὰρ τὸ γ τῷ μὲν α οὐδενί. τῷ δὲ β τινὶ
ὑπάρξει. ἐὰν δ' ἐπὶ μέρους ᾖ τὸ στερητικὸν, οὐκ ἀναλυθήσε-
4 ται. οὐ γὰρ δέχεται ἀντιστροφὴν τὸ ἐν μέρει ἀποφατικόν.

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.1.4

φανερὸν οὖν, ὅτι οἱ αὐτοὶ συλλογισμοὶ οὐκ ἀναλύονται ἐν τού-
τοις τοῖς σχήμασιν, οἵπερ οὐδ' εἰς τὸ πρῶτον ἀνελύοντο. καὶ ὅτι
εἰς τὸ πρῶτον σχῆμα τῶν συλλογισμῶν ἀναγομένων, οὗτοι μό-
νοι διὰ τοῦ ἀδυνάτου περαίνονται. πῶς μὲν οὖν δεῖ τοὺς συλλο-
γισμοὺς ἀνάγειν, καὶ ὅτι ἀναλύεται τὰ σχήματα εἰς ἄλληλα,
φανερὸν ἐκ τῶν εἰρημένων. Διαφέρει δέ τι ἐν τῷ κατασκευά-
ζειν ἢ ἀνασκευάζειν τὸ ὑπολαμβάνειν, ἢ ταὐτὸν ἢ ἕτερον ση-
μαίνειν τό, μὴ εἶναι τόδε. καὶ εἶναι μὴ τόδε. οἷον, τὸ μὴ εἶναι λευ- 1
κόν, τῷ εἶναι μὴ λευκόν. οὐ γὰρ ταὐτὸν σημαίνει. οὐδ' ἔστιν ἀπό-
φασις τοῦ εἶναι λευκόν, τὸ εἶναι μὴ λευκόν, ἀλλὰ τὸ μὴ εἶναι λευ-
κόν. λόγος δὲ τούτου, ὅδε. ὁμοίως γὰρ ἔχει τὸ δύναται βαδί-
ζειν, πρὸς τὸ δύναται οὐ βαδίζειν. τῷ ἔστι λευκόν, πρὸς τὸ ἔστιν
οὐ λευκόν. καὶ τὸ ἐπίσταται τἀγαθὸν πρὸς τὸ ἐπίσταται τὸ οὐκ
ἀγαθόν. τὸ γὰρ ἐπίσταται, ἢ ἔστιν ἐπιστάμενος τὸ ἀγαθόν, οὐδὲν
διαφέρει. οὐδὲ τὸ δύναται βαδίζειν, ἢ ἔστι δυνάμενος βαδίζειν.
ὥστε καὶ τὰ ἀντικείμενα τὸ οὐ δύναται βαδίζειν, οὐκ ἔστι δυνάμενος 2
βαδίζειν. εἰ οὖν τὸ οὐκ ἔστι δυνάμενος βαδίζειν, ταὐτὸ σημαίνει
καὶ ἔστι δυνάμενος οὐ βαδίζειν, ἢ μὴ βαδίζειν. ταῦτά γε ἅμα
ὑπάρξει τῷ αὐτῷ. ὁ γὰρ αὐτὸς δύναται καὶ βαδίζειν καὶ μὴ βα-
δίζειν. καὶ ἐπιστήμων τοῦ ἀγαθοῦ καὶ τοῦ μὴ ἀγαθοῦ ἐστι. φάσις
δὲ καὶ ἀπόφασις, οὐχ ὑπάρχουσιν αἱ ἀντικείμεναι ἅμα τῷ
αὐτῷ. Ὥσπερ οὖν οὐ ταὐτόν ἐστι τὸ μὴ ἐπίστασθαι τὸ ἀγα-
θόν, καὶ ἐπίστασθαι τὸ μὴ ἀγαθόν. οὐδὲ εἶναι μὴ ἀγαθόν, καὶ μὴ
εἶναι ἀγαθόν, ταὐτόν. τῶν γὰρ ἀνάλογον ἂν θάτερα ἢ ἕτερα, 3
καὶ θάτερα, οὐδὲ τὸ εἶναι μὴ ἴσον καὶ τὸ μὴ εἶναι ἴσον. τῷ μὲν γάρ,
ὑπόκειταί τι, τῷ ὄντι μὴ ἴσῳ. καὶ τοῦτ' ἔστι τὸ ἄνισον. τῷ δέ,
οὐδέν. διόπερ ἴσον μὲν ἢ ἄνισον, οὐ πᾶν ὑπάρχει. ἴσον δέ, ἢ οὐκ
ἴσον, πᾶν. ἔτι τὸ ἔστιν οὐ λευκὸν ξύλον, καὶ τὸ οὐκ ἔστι λευκὸν
ξύλον, οὐχ ἅμα ὑπάρχει. εἰ γάρ ἐστι ξύλον οὐ λευκόν, ἔσται
ξύλον. τὸ δὲ μὴ ὂν λευκὸν ξύλον, οὐκ ἀνάγκη εἶναι ξύλον. ὥστε
φανερόν, ὅτι οὐκ ἔστι τοῦ ἔστιν ἀγαθόν, τὸ ἔστιν οὐκ ἀγαθόν, ἀπό-
φασις. εἰ οὖν κατὰ παντὸς ἑνὸς ἢ ἡ φάσις ἢ ἡ ἀπόφασις ἀλη- 4

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.1.4

» θῆς, εἰ μὴ ἔστιν ἀπόφασις, δῆλον ὡς κατάφασις αὕτη πως εἴη·
καταφάσεως δὲ πάσης ἀπόφασίς ἐστι. καὶ ταύτης ἄρα, τὸ οὐκ
ἔστιν οὐκ ἀγαθόν. Ἔχει δὲ τάξιν τήνδε πρὸς ἄλληλα. ἔστω τὸ
μὲν εἶναι ἀγαθόν, ἐφ' ᾧ α. τὸ δὲ μὴ εἶναι ἀγαθόν, ἐφ' οὗ τὸ β. τὸ δὲ
εἶναι μὴ ἀγαθόν, ἐφ' οὗ γ ὑπὸ τὸ β. τὸ δὲ μὴ εἶναι μὴ ἀγαθόν,
ἐφ' οὗ δ ὑπὸ τὸ α. παντὶ δὴ ὑπάρξει ἢ τὸ α, ἢ τὸ β. καὶ οὐδενὶ τῷ
αὐτῷ καὶ ἢ τὸ γ ἢ τὸ δ καὶ οὐδενὶ τῷ αὐτῷ. καὶ ᾧ τὸ γ, ἀνάγκη
1 τὸ β παντὶ ὑπάρχειν. εἰ γὰρ ἀληθὲς εἰπεῖν, ὅτι ἔστιν οὐ λευκόν,
καὶ ὅτι οὐκ ἔστι λευκόν, ἀληθές. ἀδύνατον γὰρ ἅμα εἶναι λευ-
κόν, καὶ εἶναι μὴ λευκόν. ἢ εἶναι ξύλον οὐ λευκόν, καὶ εἶναι ξύλον
λευκόν. ὥστ' εἰ μὴ ἡ κατάφασις, ἡ ἀπόφασις ὑπάρξει. τῷ δὲ
β τὸ γ οὐκ ἀεί. ὃ γὰρ ὅλως μὴ ξύλον ἐστίν, οὐδὲ ξύλον ἔσται, οὐ
λευκόν. ἀνάπαλιν τοίνυν ᾧ τὸ α, καὶ τὸ δ παντί, ἢ γὰρ τὸ γ, ἢ τὸ
δ. ἐπεὶ δ' οὐχ οἷόν τε ἅμα εἶναι μὴ λευκὸν καὶ εἶναι λευκόν, τὸ
δ ὑπάρξει. κατὰ γὰρ τοῦ ὄντος λευκοῦ, ἀληθὲς εἰπεῖν ὅτι οὐκ
2 ἔστι οὐ λευκόν. κατὰ δὲ τοῦ δ οὐ παντὸς τὸ α. κατὰ γὰρ τοῦ ὅλως
μὴ ὄντος ξύλου, οὐκ ἀληθὲς τὸ α εἰπεῖν, ὡς ἔστι ξύλον λευκόν.
ὥστε τὸ δ ἀληθές, τὸ α οὐκ ἀληθές, ὅτι ξύλον λευκόν. δῆλον
δ', ὅτι καὶ τὸ α γ οὐδενὶ τῷ αὐτῷ ὑπάρχει, εἰ καὶ τὸ β καὶ τὸ δ
ἐνδέχεται τινὶ τῷ αὐτῷ ὑπάρξαι. Ὁμοίως δ' ἔχουσι καὶ αἱ
στερήσεις πρὸς τὰς κατηγορίας, ταύτῃ τῇ θέσει. ἴσον ἐφ' ᾧ τὸ α.
οὐκ ἴσον, ἐφ' οὗ τὸ β. ἄνισον ἐφ' οὗ τὸ γ. οὐκ ἄνισον, ἐφ' οὗ τὸ δ.
καὶ ἐπὶ πολλῶν δέ, ὧν τοῖς μέν, ὑπάρχει. τοῖς δέ, οὐχ ὑπάρχει
3 τὸ αὐτό. ἡ μὲν ἀπόφασις ὁμοίως ἀληθεύοιτ' ἄν, ὅτι οὐκ ἔστι λευ
κὰ πάντα, ἢ ὅτι οὐκ ἔστι λευκὸν ἕκαστον. ὅτι δὲ ἔστιν οὐ λευκὸν
ἕκαστον, ἢ ὅτι πάντα ἐστὶν οὐ λευκά, ψεῦδος. ὁμοίως δὲ καὶ τοῦ
ἔστι πᾶν ζῷον λευκόν, οὐ τὸ ἔστιν οὐ λευκὸν ἅπαν ζῷον, ἀπόφα-
σις. ἄμφω γὰρ ψευδεῖς, ἀλλὰ τὸ οὐκ ἔστι πᾶν ζῷον λευκόν.
ἐπεὶ δὲ δῆλον, ὅτι ἕτερον σημαίνει τὸ ἔστιν οὐ λευκόν, καὶ τὸ οὐκ
ἔστι λευκόν. καὶ τὸ μὲν κατάφασις, τὸ δὲ ἀπόφασις, φανερὸν
ὡς οὐχ ὁ αὐτὸς τρόπος τοῦ δεικνύναι ἑκάτερον. οἷον ὅτι ὃ ἂν
4 εἴη ζῷον, οὐκ ἔστι λευκόν. ἢ ἐνδέχεται μὴ εἶναι λευκόν. καὶ ὅτ

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.1.4

ἀληθὲς εἰπεῖν μὴ λευκόν. ἔστι γὰρ οὐκ εἶναι μὴ λευκόν: ἀλ-
λὰ τὸ μὲν ἀληθὲς εἰπεῖν, ἔστι λευκόν, ἔστι μὴ λευκόν, ὁ αὐτὸς
τρόπος. κατασκευαστικῶς γὰρ ἄμφω διὰ τοῦ πρώτου δείκνυται
σχήματος. τὸ γὰρ ἀληθὲς τῷ ἔστιν ὁμοίως τάττεται. τοῦ γὰρ ἀλη-
θὲς εἰπεῖν λευκόν, οὐ τὸ ἀληθὲς εἰπεῖν μὴ λευκόν, ἀπόφασις,
ἀλλὰ τὸ μὴ ἀληθὲς εἰπεῖν λευκόν. εἰ δ' ἔστιν ἀληθὲς εἰπεῖν, ὃ ἂν
ᾖ ἄνθρωπος μουσικὸν εἶναι, ἢ μὴ μουσικὸν εἶναι, ὃ ἂν ᾖ ζῶον
ληπτέον, ἢ εἶναι μουσικόν, ἢ μὴ μουσικὸν εἶναι. καὶ δέδεικται. 1
τὸ δὲ μὴ εἶναι μουσικὸν ὃ ἂν ᾖ ἄνθρωπος, ἀνασκευαστικῶς δείκνυ-
ται κατὰ τοὺς εἰρημένους τρεῖς τρόπους. ἁπλῶς δὲ ὅταν οὕτως
ἔχῃ τὸ α καὶ τὸ β. ὥστε ἅμα μὲν τῷ αὐτῷ μὴ ἐνδέχεσθαι. παν-
τὶ δὲ ἐξ ἀνάγκης, θάτερον. καὶ πάλιν τὸ γ καὶ τὸ δ ὡσαύτως.
ἕπηται δὲ τῷ γ τὸ α, καὶ μὴ ἀντιστρέφῃ. καὶ τῷ β τὸ δ ἀκολου-
θήσει, καὶ οὐκ ἀντιστρέψει. καὶ τὸ μὲν α καὶ τὸ δ ἐνδέχεται τῷ
αὐτῷ, τὸ δὲ β καὶ τὸ γ, οὐκ ἐνδέχεται. πρῶτον μὲν οὖν, ὅτι
τῷ β τὸ δ ἕπεται ἐνθένδε, φανερόν. ἐπεὶ γὰρ τῶν γ δ θάτερον 2
ἐξ ἀνάγκης. ᾧ δὲ τὸ β, οὐκ ἐνδέχεται τὸ γ διὰ τὸ συνεπιφέρειν
τὸ α, τὸ δὲ α καὶ β μὴ ἐνδέχεσθαι τῷ αὐτῷ, φανερὸν ὅτι τὸ δ,
ἀκολουθήσει. πάλιν ἐπεὶ τῷ α τὸ γ οὐκ ἀντιστρέφει, παντὶ δὲ
ἢ τὸ γ ἢ τὸ δ, ἐνδέχεται τὸ α καὶ τὸ δ τῷ αὐτῷ ὑπάρχειν. τὸ δέ γε
β καὶ τὸ γ οὐκ ἐνδέχεται διὰ τὸ συνακολουθεῖν τῷ γ τὸ α. συμ
βαίνει γάρ τι ἀδύνατον. φανερὸν οὖν, ὅτι οὐδὲ τὸ β τῷ δ, ἀντι-
στρέφει. ἐπείπερ ἐγχωρεῖ ἅμα τῷ δ καὶ τὸ α ὑπάρχειν. συμβαί-
νει δὲ ἐνίοτε καὶ ἐν τῇ τοιαύτῃ τάξει τῶν ὅρων ἀπατᾶσθαι, διὰ 3
τὸ μὴ τὰ ἀντικείμενα λαμβάνειν ὀρθῶς. ὧν, ἀνάγκη παντὶ θά-
τερον ὑπάρχειν. οἷον εἰ τὸ α καὶ τὸ β μὴ ἐνδέχηται ἅμα τῷ αὐ-
τῷ, ἀνάγκη δὲ ὑπάρχειν ᾧ μὴ θάτερον, θάτερον. καὶ πάλιν τὸ γ
καὶ τὸ δ, ὡσαύτως. ᾧ δὲ τὸ γ παντί, ἕπεται τὸ α, συμβήσεται
γὰρ ᾧ τὸ δ τὸ β, ὑπάρχειν ἐξ ἀνάγκης, ὅπερ ἐστὶ ψεῦδος. εἰλήφ-
θω γὰρ ἡ ἀπόφασις τῶν α β, ἡ ἐφ' ὧν ζ. καὶ πάλιν τῶν γ δ ἡ
ἐφ' ὧν θ. ἀνάγκη δὴ παντί, ἢ τὸ α ἢ τὸ ζ. ἢ γὰρ τὴν φάσιν ἢ τὴν
ἀπόφασιν. καὶ πάλιν ἢ τὸ γ ἢ τὸ θ, φάσις γὰρ καὶ ἀπόφασις. 4

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.1.4

καὶ ᾧ τὸ γ, παντὶ τὸ α ὑπόκειται, ὥστε ᾧ τὸ ζ, παντὶ τὸ θ, πάλιν ἐπεὶ τῶν ζ β παντὶ θάτερον, καὶ τῶν θ δ ὡσαύτως, ἀκολουθεῖ δὲ ᾧ τὸ ζ, τὸ θ, καὶ ᾧ τὸ δ ἀκολουθήσει, τὸ β, τοῦτο γὰρ ἴσμεν, εἰ ἄρα ᾧ τὸ γ τὸ α, καὶ ᾧ τὸ δ τὸ β, τοῦτο δὲ ψεῦδος, ἀνάπαλιν γὰρ ἐν τοῖς οὕτως ἔχουσιν ἡ ἀκολούθησις. οὐ γὰρ ἴσως ἀνάγκη παντὶ τὸ α ἢ τὸ ζ, οὐδὲ τὸ ζ ἢ τὸ β. οὐ γάρ ἐστιν ἀπόφασις τοῦ α τὸ ζ. τοῦ γὰρ ἀγαθοῦ, τὸ οὐκ ἀγαθὸν ἀπόφασις. οὐ ταὐτὸν δέ ἐστι τὸ
1 οὐκ ἔστιν ἀγαθὸν, τῷ οὔτε ἀγαθὸν, οὔτε οὐκ ἀγαθὸν. ὁμοίως δὲ καὶ ἐπὶ τῶν γ δ. αἱ γὰρ ἀποφάσεις αἱ εἰλημμέναι, δύο εἰσίν.

ἈΡΙΣΤΟΤΈΛΟΥΣ ἈΝΑΛΥΤΙΚΩ͂Ν ΠΡΟΤΈΡΩΝ, ΔΕΎΤΕΡΟΝ.

Ν πόσοις μὲν οὖν σχήμασι, καὶ διὰ ποίων καὶ
πόσων προτάσεων, καὶ πότε, καὶ πῶς γίνεται
συλλογισμὸς, ἔτι δὲ, εἰς ποῖα βλεπτέον ἀνα-
σκευάζοντι καὶ κατασκευάζοντι, καὶ πῶς δεῖ 1
ζητεῖν περὶ τοῦ προκειμένου καθ᾽ ὁποιανοῦν
μέθοδον, ἔτι δὲ διὰ ποίας ὁδοῦ ληψόμεθα τὰς περὶ ἕκαστον
ἀρχὰς, ἤδη διεληλύθαμεν. ἐπεὶ δὲ οἱ μὲν, καθόλου τῶν συλ-
λογισμῶν εἰσιν. οἱ δὲ κατὰ μέρους. οἱ μὲν καθόλου πάντες ἀεὶ
πλείω συλλογίζονται. τῶν δὲ ἐν μέρει, οἱ μὲν κατηγορικοὶ,
πλείω. οἱ δ᾽ ἀποφατικοὶ τὸ συμπέρασμα μόνον. αἱ μὲν γὰρ ἄλ-
λαι προτάσεις ἀντιστρέφουσιν. ἡ δὲ ἐν μέρει στερητικὴ, οὐκ ἀν-
τιστρέφει. τὸ δὲ συμπέρασμα, τὶ κατά τινός ἐστιν. ὥσθ᾽ οἱ μὲν 2
ἄλλοι συλλογισμοὶ πλείω συλλογίζονται. οἷον εἰ τὸ α δέδεικται
παντὶ τῷ β ἢ τινὶ, καὶ τὸ β τινὶ τῷ α ἀναγκαῖον ὑπάρχειν. καὶ εἰ
μηδενὶ τῷ β τὸ α, οὐδὲ τὸ β οὐδενὶ τῷ α. τοῦτο δὲ ἕτερον τοῦ ἔμ-
προσθεν. εἰ δὲ τὸ α τινὶ μὴ ὑπάρχει τῷ β, οὐκ ἀνάγκη καὶ τὸ β τινὶ
τῷ α μὴ ὑπάρχειν. ἐνδέχεται γὰρ παντὶ ὑπάρχειν. αὕτη μὲν
οὖν κοινὴ πάντων αἰτία, τῶν τε καθόλου καὶ τῶν κατὰ μέρος.
ἔστι δὲ περὶ τῶν καθόλου καὶ ἄλλως εἰπεῖν. ὅσα γὰρ ἢ ὑπὸ τὸ
μέσον ἢ ὑπὸ τὸ συμπέρασμά ἐστιν, ἁπάντων ἔσται ὁ αὐτὸς συλ- 3
λογισμός. ἐὰν τὰ μὲν, ἐν τῷ μέσῳ. τὰ δὲ, ἐν τῷ συμπερά-
σματι τεθῇ. οἷον εἰ τὸ αβ συμπέρασμα διὰ τοῦ γ. ὅσα ὑπὸ τὸ β ἢ
τὸ γ ἐστὶν, ἀνάγκη κατὰ πάντων λέγεσθαι τὸ α. εἰ γὰρ τὸ δ, ἐν
ὅλῳ τῷ β. τὸ δὲ β ἐν ὅλῳ τῷ α, καὶ τὸ δ ἔσται ἐν ὅλῳ τῷ α. πά-
λιν εἰ τὸ ε ἐν ὅλῳ τῷ γ. τὸ δὲ γ ἐν τῷ α. καὶ τὸ ε ἐν ὅλῳ τῷ α ἔσται.
ὁμοίως δὲ καὶ εἰ στερητικὸς εἴη ὁ συλλογισμός. ἐπεὶ δὲ τοῦ β σχή-
ματος, τὸ ὑπὸ τὸ συμπέρασμα μόνον ἔσται συλλογίσασθαι. οἷον
εἰ τὸ α τῷ β μηδενὶ, τῷ δὲ γ παντὶ, συμπέρασμα ὅτι οὐδενὶ τῷ γ, 4

τὸ β. εἰ

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.1.4

τὸ β. εἰ δὴ τὸ δ ὑπὸ τὸ γ ἐστὶ, φανερὸν ὅτι οὐχ ὑπάρχει αὐτῷ τὸ β. τοῖς δὲ ὑπὸ τὸ α ὅτι οὐχ ὑπάρχει, οὐ δῆλον διὰ τοῦ συλλογισμοῦ. καίτοι οὐχ ὑπάρχει τῷ ε, εἰ ἔστιν ὑπὸ τὸ α, ἀλλὰ τὸ μὲν τῷ γ, μηδενὶ ὑπάρχειν τὸ β, διὰ τοῦ συλλογισμοῦ δέδεικται. τὸ δὲ τῷ α μὴ ὑπάρχειν, ἀναπόδεικτον εἴληπται. ὥστε οὐ διὰ τὸν συλλογισμὸν συμβαίνει τὸ β τῷ ε μὴ ὑπάρχειν. ἐπὶ δὲ τῶν ἐν μέρει, τῶν μὲν ὑπὸ τὸ συμπέρασμα, οὐκ ἔσται τὸ ἀναγ-

1 καῖον. οὐ γὰρ γίνεται συλλογισμὸς, ὅταν αὕτη ληφθῇ ἐν μέρει. τῶν δὲ ὑπὸ τὸ μέσον, ἔσται πάντων, πλὴν οὐ διὰ τὸν συλλογισμόν. οἷον εἰ τὸ α παντὶ τῷ β, τὸ δὲ β τινὶ τῷ γ. τοῦ μὲν γὰρ ὑπὸ τὸ γ τεθέντος, οὐκ ἔσται συλλογισμός. τοῦ δὲ ὑπὸ τὸ β, ἔσται, ἀλλ' οὐ διὰ τὸν προγεγενημένον συλλογισμόν. ὁμοίως δὲ καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων σχημάτων. τοῦ μὲν γὰρ ὑπὸ τὸ συμπέρασμα οὐκ ἔσται. θατέρου δὲ. ἔσται, πλὴν οὐ διὰ τὸν συλλογισμὸν, ᾗ καὶ ἐν τοῖς καθόλου ἐξ ἀναποδείκτου τῆς προτάσεως

2 τὰ ὑπὸ τὸ μέσον ἐδείκνυτο. ὥστε ἢ οὐδὲ ἐκεῖ ἔσται, ἢ καὶ ἐπὶ
» τούτων. ἔστι μὲν οὖν οὕτως ἔχειν, ὥστ' ἀληθεῖς εἶναι τὰς προ-
» τάσεις, δι' ὧν ὁ συλλογισμός. ἔστι δ' ὥστε ψευδεῖς, ἔστι δ' ὥστε
» τὴν μὲν, ἀληθῆ εἶναι, τὴν δὲ, ψευδῆ. τὸ δὲ συμπέρασμα, ἢ
» ἀληθὲς ἢ ψεῦδος ἐξ ἀνάγκης. ἐξ ἀληθῶν μὲν οὖν οὐκ ἔσται ψεῦ-
» δος συλλογίσασθαι, ἐκ ψευδῶν δὲ ἔστιν ἀληθές, πλὴν οὐ διό-
» τι, ἀλλ' ὅτι. τοῦ γὰρ διότι, οὐκ ἔστιν ἐκ ψευδῶν συλλογισμὸς, δι' ἣν
» δὲ αἰτίαν, ἐν τοῖς ἑπομένοις λεχθήσεται. Πρῶτον μὲν οὖν ὅτι

3 ἐξ ἀληθῶν οὐχ οἷόν τε ψεῦδος συλλογίσασθαι, ἐντεῦθεν δῆλον. εἰ γὰρ τοῦ α ὄντος ἀνάγκη τὸ β εἶναι, τοῦ β μὴ ὄντος ἀνάγκη τὸ α μὴ εἶναι, εἰ οὖν ἀληθές ἐστι τὸ α, ἀνάγκη καὶ τὸ β ἀληθὲς εἶναι. ἢ συμβήσεται τὸ αὐτὸ ἅμα εἶναί τε καὶ μὴ εἶναι. τοῦτο δὲ ἀδύνατον. μὴ ὅτι δὲ κεῖται τὸ α εἷς ὅρος, ὑποληφθήτω ἐνδέχεσθαι, ὡς ἑνός τινος ὄντος ἐξ ἀνάγκης τι συμβαίνειν. οὐ γὰρ οἷόν τε. τὸ μὲν γὰρ συμβαῖνον ἐξ ἀνάγκης, τὸ συμπέρασμά ἐστι. δι' ὧν δὲ τοῦτο γίνεται, ἐλαχίστων τρεῖς ὅροι, δύο δὲ διαστήματα καὶ προ-

4 τάσεις. εἰ οὖν ἀληθὲς ᾧ τὸ β ὑπάρχει, τὸ α παντί. ᾧ δὲ τὸ γ,

τὸ β, ᾧ τὸ γ ἀνάγκη τὸ α ὑπάρχειν. καὶ οὐχ οἷόν τε τοῦτο ψεῦ
δος εἶναι. ἅμα γὰρ ὑπάρξει ταὐτὸ καὶ οὐχ ὑπάρξει. τὸ δ' οὕτω α
» ὥσπερ ἓν κεῖται, δύο προτάσεις συλληφθεῖσαι. ὁμοίως δὲ καὶ
» ἐπὶ τῶν στερητικῶν ἔχει. οὐ γάρ ἐστιν ἐξ ἀληθῶν δεῖξαι ψεῦδος.
ἐκ ψευδῶν δ' ἔστιν, ἀληθὲς συλλογίσασθαι, καὶ ἀμφοτέρων τῶν
προτάσεων ψευδῶν οὐσῶν, καὶ τῆς μιᾶς. ταύτης δὲ οὐχ ὁπο-
τέρας ἔτυχεν, ἀλλὰ τῆς δευτέρας. ἐὰν περ ὅλην λαμβάνω-
μεν ψευδῆ. μὴ ὅλης δὲ λαμβανομένης, ἔστιν ὁποτερασοῦν. 1

Περὶ τοῦ πρώτου σχήματος.

Ἔστω γὰρ τὸ α ὅλῳ τῷ γ ὑπάρχον, τῷ δὲ β μηδενί, μηδὲ τὸ β
τῷ γ, ἐνδέχεται δὲ τοῦτο. οἷον λίθῳ οὐδενὶ ζῷον. οὐδὲ λίθος
οὐδενὶ ἀνθρώπῳ. ἐὰν οὖν ληφθῇ τὸ α παντὶ τῷ β. καὶ τὸ β παν-
τὶ τῷ γ, τὸ α παντὶ τῷ γ ὑπάρξει. ὥστ' ἐξ ἀμφοῖν ψευδῶν, ἀλη
θὲς τὸ συμπέρασμα. πᾶς γὰρ ἄνθρωπος ζῷον. ὡσαύτως δὲ καὶ
τὸ στερητικόν. ἔστω γὰρ τῷ γ μήτε τὸ α ὑπάρχειν μηδενί, μήτε τὸ 2
β. τὸ μέντοι α τῷ β παντί. οἷον ἐὰν τῶν αὐτῶν ὅρων ληφθέντων
μέσον τεθῇ ὁ ἄνθρωπος. λίθῳ γὰρ οὔτε ζῷον οὔτε ἄνθρωπος
οὐδενὶ ὑπάρχει. ἀνθρώπῳ δὲ παντὶ ζῷον. ὥστε ἐὰν ᾧ μὲν ὑπάρ
χει παντί, λάβωμεν μηδενὶ ὑπάρχειν, ᾧ δὲ μὴ ὑπάρχει, παν-
τὶ ὑπάρχειν ἐκ ψευδῶν ἀμφοῖν, ἀληθὲς ἔσται τὸ συμπέρασμα.
ὁμοίως δὲ δειχθήσεται, κἂν ἐπί τι ψευδὴς ἑκατέρα ληφθῇ,
ἐὰν δ' ἡ ἑτέρα τεθῇ ψευδής. τῆς μὲν πρώτης ὅλης ψευδοῦς
οὔσης, οἷον τῆς α β, οὐκ ἔσται τὸ συμπέρασμα ἀληθές, τῆς δὲ 3
β γ, ἔσται. λέγω δὲ ὅλην ψευδῆ τὴν ἐναντίαν. οἷον εἰ μηδενὶ
ὑπάρχον, παντὶ εἴληπται. ἢ εἰ παντί, μηδενὶ ὑπάρχον. ἔστω γὰρ
τὸ α τῷ β μηδενὶ ὑπάρχον. τὸ δὲ β τῷ γ παντί. ἐὰν δὴ τὴν μὲν
β γ πρότασιν λάβωμεν ἀληθῆ, τὴν δὲ α β ψευδῆ ὅλην, καὶ
παντὶ ὑπάρχειν τῷ β τὸ α, ἀδύνατον τὸ συμπέρασμα ἀλη-
θὲς εἶναι. οὐδενὶ γὰρ ὑπῆρχε τῷ γ, εἴπερ ᾧ τὸ β μηδενὶ τὸ α,
τὸ δὲ β παντὶ τῷ γ, ὁμοίως δὲ οὐδ' εἰ τὸ α τῷ β παντὶ ὑπάρ-
χει. καὶ τὸ β τῷ γ, παντί. ληφθῇ δὲ ἡ μὲν β γ ἀληθὴς πρότα- 4

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.1.4

σις. ἡ δὲ α β ψευδὴς ὅλη, καὶ μηδενὶ ὂν τὸ β, τὸ α, τὸ συμπέρασμα ψευδὲς ἔσται. παντὶ γὰρ ὑπάρχει τῷ γ, τὸ α. εἴπερ ᾧ τὸ β, παντὶ τὸ α, τὸ δὲ β παντὶ τῷ γ. φανερὸν οὖν, ὅτι τῆς πρώτης ὅλης λαμβανομένης ψευδοῦς, ἄν τε καταφατικῆς ἄν
» τε στερητικῆς, τῆς δ' ἑτέρας ἀληθοῦς, οὐ γίνεται ἀληθὲς τὸ
» συμπέρασμα. μὴ ὅλης δὲ λαμβανομένης ψευδοῦς, ἔσται.
» Εἰ γὰρ τὸ α τῷ μὲν γ παντὶ ὑπάρχει, τῷ δὲ β τινὶ, τὸ δὲ β παν
1 τὶ τῷ γ. οἷον ζῷον κύκνῳ μὲν παντὶ, λευκῷ δὲ τινὶ, τὸ δὲ λευκὸν παντὶ κύκνῳ. ἐὰν ληφθῇ τὸ α παντὶ τῷ β, καὶ τὸ β παντὶ τῷ γ, τὸ α παντὶ τῷ γ ὑπάρξει ἀληθῶς. πᾶς γὰρ κύκνος ζῷον. ὁμοίως δὲ καὶ εἰ στερητικὸν εἴη τὸ α β. ἐγχωρεῖ γὰρ τὸ α τῷ μὲν β τινὶ ὑπάρχειν, τῷ δὲ γ μηδενί. τὸ δὲ β παντὶ τῷ γ. οἷον τὸ ζῷον τινὶ μὲν λευκῷ, χιόνι δὲ οὐδεμιᾷ, λευκὸν δὲ πάσῃ χιόνι. εἰ οὖν ληφθείη τὸ μὲν α μηδενὶ τῷ β, τὸ δὲ β, παντὶ τῷ γ, τὸ α οὐδενὶ τῷ γ ὑπάρξει. ἐὰν δὲ ἡ μὲν α β πρότασις ὅλη
2 ληφθῇ ἀληθὴς, ἡ δὲ β γ ὅλη ψευδὴς, ἔσται συλλογισμὸς ἀληθής. οὐδὲν γὰρ κωλύει τὸ α καὶ τῷ β καὶ τῷ γ παντὶ ὑπάρχειν, τὸ μέντοι β μηδενὶ τῷ γ. οἷον ὅσα τοῦ αὐτοῦ γένους εἴδη μὴ ὑπ' ἄλληλα. τὸ γὰρ ζῷον, καὶ ἵππῳ καὶ ἀνθρώπῳ ὑπάρχει, ἵππος δὲ, οὐδενὶ ἀνθρώπῳ ὑπάρχει. ἐὰν οὖν ληφθῇ τὸ α παντὶ τῷ β, καὶ τὸ β παντὶ τῷ γ, ἀληθὲς ἔσται τὸ συμπέρασμα, ψευδοῦς οὔσης ὅλης τῆς β γ προτάσεως. ὁμοίως δὲ καὶ στερητικῆς οὔσης τῆς α β προτάσεως. ἐνδέχεται γὰρ τὸ α μήτε τῷ β, μή
3 τε τῷ γ μηδενὶ ὑπάρχειν, μὴ δὲ τὸ β μηδενὶ τῷ γ, οἷον τοῖς ἐξ ἄλλου γένους εἴδεσι, τὸ ἕτερον γένος. τὸ γὰρ ζῷον οὔτε μουσικῇ, οὔτε ἰατρικῇ ὑπάρχει. οὐδ' ἡ μουσικὴ ἰατρικῇ. ληφθέντος οὖν τοῦ μὲν α μηδενὶ τῷ β, τοῦ δὲ β παντὶ τῷ γ, ἀληθὲς ἔσται τὸ συμπέρασμα. καὶ εἰ μὴ ὅλη ψευδὴς ἡ β γ, ἀλλ' ἐπί τι, καὶ οὕτως ἔσται τὸ συμπέρασμα ἀληθές. οὐδὲν γὰρ κωλύει τὸ α καὶ τῷ β καὶ τῷ γ ὅλῳ ὑπάρχειν. τὸ μέντοι β τινὶ τῷ γ. οἷον τὸ γένος τῷ εἴδει, καὶ τῇ διαφορᾷ. τὸ γὰρ ζῷον, παντὶ ἀνθρώ-
4 πῳ, καὶ παντὶ πεζῷ. ὁ δὲ ἄνθρωπος τινὶ πεζῷ καὶ οὐ παντί.

εἰ οὖν τὸ α παντὶ τῷ β, καὶ τὸ β παντὶ τῷ γ ληφθείη, τὸ α παντὶ
τῷ γ ὑπάρξει. ὅπερ ἦν ἀληθές. ὁμοίως δὲ καὶ στερητικῆς οὔ-
σης τῆς α β προτάσεως. ἐνδέχεται γὰρ τὸ α μήτε τῷ β μήτε τῷ
γ μηδενὶ ὑπάρχειν. τὸ μέντοι β τινὶ τῷ γ. οἷον τὸ γένος τὸ ἐξ ἄλ-
λου γένους εἴδει καὶ διαφορᾷ. τὸ γὰρ ζῷον οὔτε φρονήσει οὐ-
δεμιᾷ ὑπάρχει, οὔτε θεωρητικῇ. ἡ δὲ φρόνησις τινὶ θεωρητι-
κῇ. εἰ οὖν ληφθείη τὸ μὲν α μηδενὶ τῷ β, τὸ β παντὶ τῷ γ, οὐδενὶ
» τῷ γ τὸ α ὑπάρξει. τοῦτο δὲ ἦν ἀληθές. Ἐπὶ δὲ τοῦ ἐν μέρει 1
» συλλογισμοῦ ἐνδέχεται καὶ τῆς πρώτης προτάσεως ὅλης ψευ-
» δοῦς οὔσης, τῆς δ᾽ ἑτέρας ἀληθοῦς, ἀληθὲς εἶναι τὸ συμπέ-
ρασμα, καὶ ἐπί τι ψευδοῦς οὔσης τῆς α β, τῆς δὲ β γ ὅλης ἀλη-
θοῦς. καὶ τῆς μὲν α β ἀληθοῦς, τῆς δ᾽ ἐν μέρει ψευδοῦς. καὶ
ἀμφοτέρων ὄντων ψευδῶν. οὐδὲν γὰρ κωλύει τὸ α τῷ μὲν β μη-
δενὶ ὑπάρχειν, τῷ δὲ γ τινί, καὶ τὸ β τινὶ τῷ γ ὑπάρχειν. οἷον ζῷον,
οὐδεμιᾷ χιόνι. λευκῷ δὲ τινὶ ὑπάρχει. καὶ ἡ χιὼν λευκῷ τινί
εἰ οὖν μέσον τεθείη ἡ χιών. πρῶτον δὲ τὸ ζῷον. καὶ ληφθείη τὸ 2
μὲν α ὅλῳ τῷ β ὑπάρχειν, τὸ δὲ β τινὶ τῷ γ, ἡ μὲν α β ὅλη ψευ-
δής, ἡ δὲ β γ, ἀληθής, καὶ τὸ συμπέρασμα ἀληθές. ὁμοίως δὲ
καὶ στερητικῆς οὔσης τῆς α β προτάσεως. ἐγχωρεῖ γὰρ τὸ α τῷ
μὲν β ὅλῳ ὑπάρχειν, τῷ δὲ γ τινὶ μὴ ὑπάρχειν, τὸ μέντοι β τινὶ
ὑπάρχειν τῷ γ, οἷον τὸ ζῷον, ἀνθρώπῳ μὲν παντὶ ὑπάρχει, λευ-
κῷ δὲ τινὶ οὐχ ἕπεται. ὁ δ᾽ ἄνθρωπος λευκῷ τινὶ ὑπάρχει. ὥστε
εἰ μέσου τεθέντος τοῦ ἀνθρώπου ληφθείη τὸ α μηδενὶ τῷ β ὑ-
πάρχειν, τὸ δὲ β τινὶ τῷ γ ὑπάρχει, ἀληθὲς ἔσται τὸ συμπέρα- 3
σμα ψευδοῦς οὔσης ὅλης τῆς α β προτάσεως. καὶ εἰ ἐπί τι
ψευδὴς ἡ α β πρότασις τῆς β γ ἀληθοῦς οὔσης, ἔσται τὸ συμ-
πέρασμα ἀληθές. οὐδὲν γὰρ κωλύει τὸ α καὶ τῷ β καὶ τῷ γ
τινὶ ὑπάρχειν, καὶ τὸ β τῷ γ τινὶ ὑπάρχειν. οἷον τὸ ζῷον τινὶ κα-
λῷ καὶ τινὶ μεγάλῳ, καὶ τὸ καλὸν τινὶ μεγάλῳ ὑπάρχειν. ἐὰν
οὖν ληφθῇ τὸ α παντὶ τῷ β, καὶ τὸ β τινὶ τῷ γ, ἡ μὲν α β πρότα-
σις, ἐπί τι ψευδὴς ἔσται, ἡ δὲ β γ ὅροι ἀληθής, καὶ τὸ συμπέ-
ρασμα ἀληθές. ὁμοίως δὲ καὶ στερητικῆς οὔσης τῆς α β προ- 4

τάσεως. οἱ γὰρ αὐτοὶ ὅροι ἔσονται καὶ ὡσαύτως κείμενοι πρὸς
τὴν ἀπόδειξιν, πάλιν εἰ ἡ μὲν αβ ἀληθὴς, ἡ δὲ βγ ψευδὴς,
ἀληθὲς ἔσται τὸ συμπέρασμα. οὐδὲν γὰρ κωλύει τὸ α τῷ μὲν
β ὅλῳ ὑπάρχειν, τῷ δὲ γ τινὶ, καὶ τὸ β τῷ γ μηδενὶ ὑπάρχειν.
οἷον ζῶον κύκνῳ μὲν παντὶ, μέλανι δὲ τινί. κύκνος δὲ οὐδενὶ μέ
λανι. ὥστ' εἰ ληφθείη παντὶ τῷ β τὸ α, καὶ τὸ β τῷ γ τινὶ, ἀλη-
θὲς ἔσται τὸ συμπέρασμα ψευδοῦς ὄντος τοῦ βγ. ὁμοίως δὲ καὶ
1 στερητικῆς λαμβανομένης τῆς αβ προτάσεως. ἐγχωρεῖ γὰρ τὸ
α τῷ μὲν β μηδενὶ, τῷ δὲ γ τινὶ μὴ ὑπάρχειν, τὸ μέντοι β μηδενὶ
τῷ γ. οἷον τὸ γένος, τῷ ἐξ ἄλλου γένους εἴδει, καὶ τῷ συμβεβη
κότι τοῖς ἑαυτοῦ εἴδεσι. τὸ γὰρ ζῶον ἀριθμῷ μὲν οὐδενὶ ὑπάρχει,
λευκῷ δὲ τινὶ, καὶ ὁ ἀριθμὸς οὐδενὶ λευκῷ. ἐὰν οὖν μέσον τε
θῇ ὁ ἀριθμὸς, καὶ ληφθῇ τὸ μὲν α μηδενὶ τῷ β, τὸ δὲ β τινὶ τῷ γ,
τὸ α τινὶ τῷ γ οὐχ ὑπάρξει. ὅπερ ἦν ἀληθές. καὶ ἡ μὲν αβ
πρότασις, ἀληθὴς, ἡ δὲ βγ ψευδὴς, καὶ εἰ ἐπί τι ψευδὴς ἡ α
2 β, ψευδὴς δὲ καὶ ἡ βγ, ἔσται τὸ συμπέρασμα ἀληθές. οὐδὲν γὰρ
κωλύει τὸ α τῷ β τινὶ καὶ τῷ γ τινὶ ὑπάρχειν ἑκατέρῳ, τὸ δὲ β
μηδενὶ τῷ γ, οἷον εἰ εἴη ἐναντίον τὸ β τῷ γ, ἄμφω δὲ συμβεβηκό
τα τῷ αὐτῷ γένει. τὸ γὰρ ζῶον τινὶ λευκῷ καὶ τινὶ μέλανι ὑ-
πάρχει, λευκὸν δὲ οὐδενὶ μέλανι ὑπάρχει. ἐὰν οὖν ληφθῇ τὸ
α παντὶ τῷ β, καὶ τὸ β τινὶ τῷ γ, ἀληθὲς ἔσται τὸ συμπέρασμα.
καὶ στερητικῆς δὲ λαμβανομένης τῆς αβ ὡσαύτως. οἱ γὰρ αὐ-
» τοὶ ὅροι καὶ ὡσαύτως τεθήσονται πρὸς τὴν ἀπόδειξιν. καὶ ἀμ
3 φοτέρων δὲ ψευδῶν οὐσῶν, ἔσται τὸ συμπέρασμα ἀληθές. ἐγ
» χωρεῖ γὰρ τὸ α τῷ μὲν β μηδενὶ, τῷ δὲ γ τινὶ ὑπάρχειν. τὸ μέντοι
β μηδενὶ τῷ γ, οἷον τὸ γένος τῷ ἐξ ἄλλου γένους εἴδει καὶ τῷ
συμβεβηκότι τοῖς εἴδεσιν αὐτοῦ, ζῶον γὰρ ἀριθμῷ μὲν οὐδενὶ,
λευκῷ δὲ τινὶ ὑπάρχει. καὶ ὁ ἀριθμὸς οὐδενὶ λευκῷ. ἐὰν οὖν
ληφθῇ τὸ α παντὶ τῷ β, καὶ τὸ β τινὶ τῷ γ, τὸ μὲν συμπέρασμα
ἀληθές. αἱ δὲ προτάσεις ἄμφω ψευδεῖς. ὁμοίως δὲ καὶ στερη
τικῆς οὔσης τῆς αβ, οὐδὲν γὰρ κωλύει τὸ α τῷ μὲν β ὅλῳ ὑπάρ
4 χειν, τῷ δὲ γ τινὶ μὴ ὑπάρχειν. μηδὲ τὸ β μηδενὶ τῷ γ, οἷον ζῶον

κύκνῳ μὲν παντὶ, μέλανι δὲ τινὶ οὐχ ὑπάρχει, κύκνος δὲ οὐδενὶ μέλανι. ὥστ' εἰ ληφθείη τὸ α μηδενὶ τῷ β, τὸ δὲ β τινὶ τῷ γ, τὸ α τινὶ τῷ γ οὐχ ὑπάρξει. τὸ μὲν οὖν συμπέρασμα ἀληθὲς. αἱ δὲ προτάσεις ψευδεῖς.

Σχῆμα δεύτερον.

Ἐν δὲ τῷ μέσῳ σχήματι πάντως ἐγχωρεῖ διὰ ψευδῶν, ἀληθὲς συλλογίσασθαι καὶ ἀμφοτέρων τῶν προτάσεων ὅλων ψευδῶν λαμβανομένων, καὶ ἐπί τι ἑκατέρας. καὶ τῆς μὲν, ἀληθοῦς, τῆς δὲ ψευδοῦς οὔσης ὅλης ὁποτερασοῦν ψευδοῦς 1
τιθεμένης, καὶ εἰ ἀμφότεραι ἐπί τι ψευδεῖς. καὶ εἰ ἡ μὲν ἁπλῶς ἀληθὴς, ἡ δὲ ἐπί τι ψευδής. καὶ εἰ ἡ μὲν ὅλη ψευδὴς, ἡ δὲ ἐπί τι ἀληθής. καὶ ἐπὶ τῶν καθόλου, καὶ ἐπὶ τῶν ἐν μέρει συλλογισμῶν. εἰ γὰρ τὸ α τῷ μὲν β μηδενὶ ὑπάρχει, τῷ δὲ γ παντί. οἷον ζῷον λίθῳ μὲν οὐδενὶ, ἀνθρώπῳ δὲ παντί. ἐὰν ἐναντίως τεθῶσιν αἱ προτάσεις, καὶ ληφθῇ τὸ α τῷ μὲν β παντί, τῷ δὲ γ μηδενὶ, ἐκ ψευδῶν ὅλων τῶν προτάσεων, ἀληθὲς ἔσται τὸ συμπέρασμα. ὁμοίως δὲ καὶ εἰ τῷ μὲν β παντί, τῷ δὲ γ μη- 2
δενὶ ὑπάρχει τὸ α. ὁ γὰρ αὐτὸς ἔσται συλλογισμός. πάλιν εἰ ἡ μὲν ἑτέρα ψευδὴς ὅλη, ἡ δὲ ἑτέρα ὅλη ἀληθής. οὐδὲν γὰρ κωλύει τὸ α, καὶ τῷ β καὶ τῷ γ παντὶ ὑπάρχειν, τὸ μέντοι β μηδενὶ τῷ γ. οἷον τὸ γένος τοῖς μὴ ὑπ' ἄλληλα εἴδεσι. τὸ γὰρ ζῷον, καὶ ἵππῳ παντὶ καὶ ἀνθρώπῳ, καὶ οὐδεὶς ἄνθρωπος ἵππος. ἐὰν οὖν ληφθῇ τὸ ζῷον τῷ μὲν παντί, τῷ δὲ μηδενὶ ὑπάρχειν, ἡ μὲν ὅλη ψευδὴς ἔσται, ἡ δὲ ὅλη ἀληθής. καὶ τὸ συμπέρασμα ἀληθὲς πρὸς ὁποτερῳοῦν τεθέντος τοῦ στερητικοῦ. 3
καὶ εἰ ἡ ἑτέρα ἐπί τι ψευδὴς, ἡ δὲ ἑτέρα ὅλη ἀληθής. ἐγχωρεῖ γὰρ τὸ α τῷ μὲν β τινὶ ὑπάρχειν, τῷ δὲ γ παντί. τὸ μέντοι β μηδενὶ τῷ γ. οἷον ζῷον λευκῷ μὲν τινὶ, κόρακι δὲ παντί, καὶ τὸ λευκὸν οὐδενὶ κόρακι. ἐὰν οὖν ληφθῇ τὸ α τῷ μὲν β μηδενὶ, τῷ δὲ γ ὅλῳ ὑπάρχειν, ἡ μὲν α β πρότασις ἐπί τι ψευδής, ἡ δὲ α γ ὅλη ἀληθής, καὶ τὸ συμπέρασμα ἀληθές. καὶ μετατιθεμένου δὲ τοῦ στερητικοῦ, ὡσαύτως. διὰ γὰρ τῶν αὐτῶν ὅρων ἡ ἀπόδειξις. καὶ εἰ ἡ καταφατικὴ πρότασις ἐπί τι ψευδής, ἡ δὲ στερη- 4

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.1.4

τικὴ ὅλη ἀληθής. οὐδὲν γὰρ κωλύει τὸ α τῷ μὲν β τινὶ ὑπάρ-
χειν, τῷ δὲ γ ὅλῳ μὴ ὑπάρχειν. καὶ τὸ β μηδενὶ τῷ γ. οἷον τὸ ζῷον
λευκῷ μὲν τινί, πίττῃ δὲ οὐδεμιᾷ, καὶ τὸ λευκὸν οὐδεμιᾷ πίττῃ.
ὥστε ἐὰν ληφθῇ τὸ α ὅλῳ τῷ β ὑπάρχειν, τῷ δὲ γ μηδενί, ἡ μὲν α
β, ἐπί τι ψευδής, ἡ δὲ α γ, ὅλη ἀληθής, καὶ τὸ συμπέρασμα ἀ-
ληθές. καὶ εἰ ἀμφότεραι αἱ προτάσεις ἐπί τι ψευδεῖς, ἔσται τὸ
συμπέρασμα ἀληθές. ἐγχωρεῖ γὰρ τὸ α καὶ τῷ β καὶ τῷ γ τινὶ
1 ὑπάρχειν, τὸ δὲ β μηδενὶ τῷ γ. οἷον ζῷον καὶ λευκῷ τινὶ καὶ μέλανι
τινί, τὸ δὲ λευκὸν οὐδενὶ μέλανι. ἐὰν οὖν ληφθῇ τὸ α τῷ μὲν β παντί,
τῷ δὲ γ μηδενί, ἄμφω μὲν αἱ προτάσεις ἐπί τι ψευδεῖς, τὸ δὲ
συμπέρασμα ἀληθές. ὁμοίως δὲ καὶ μετατεθείσης τῆς στερη-
τικῆς διὰ τῶν αὐτῶν ὅρων. φανερὸν δὲ καὶ ἐπὶ τῶν ἐν μέρει συλ-
λογισμῶν. οὐδὲν γὰρ κωλύει τὸ α τῷ μὲν β παντί, τῷ δὲ γ τινὶ ὑ-
πάρχειν, καὶ τὸ β τῷ γ τινὶ μὴ ὑπάρχειν. οἷον ζῷον παντὶ μὲν ἀνθρώ-
πῳ, λευκῷ δὲ τινί. ἄνθρωπος δὲ τινὶ λευκῷ οὐχ ὑπάρξει. ἐὰν οὖν
2 τεθῇ τὸ α τῷ μὲν β μηδενὶ ὑπάρχειν, τῷ δὲ γ τινὶ ὑπάρχειν, ἡ μὲν
καθόλου πρότασις ὅλη ψευδής, ἡ δ' ἐν μέρει ἀληθής, καὶ τὸ
συμπέρασμα ἀληθές. ὡσαύτως δὲ καὶ καταφατικῆς λαμβανο-
μένης τῆς α β. ἐγχωρεῖ γὰρ τὸ α τῷ μὲν β μηδενί, τῷ δὲ γ τινὶ μὴ ὑ-
πάρχειν, καὶ τὸ β τῷ γ τινὶ μὴ ὑπάρχειν. οἷον τὸ ζῷον οὐδενὶ ἀψύ-
χῳ, λευκῷ δὲ τινὶ οὐχ ὑπάρχει, καὶ τὸ ἄψυχον τινὶ λευκῷ οὐχ
ὑπάρξει. ἐὰν οὖν τεθῇ τὸ α τῷ μὲν β παντί, τῷ δὲ γ τινὶ μὴ ὑπάρ-
χειν, ἡ μὲν α β πρότασις ἡ καθόλου ὅλη ψευδής, ἡ δὲ α γ ἀλη-
3 θής, καὶ τὸ συμπέρασμα, ἀληθές, καὶ τῆς μὲν καθόλου ἀλη-
θοῦς τεθείσης, τῆς δ' ἐν μέρει ψευδοῦς. οὐδὲν γὰρ κωλύει τὸ α
μήτε τῷ β, μήτε τῷ γ μηδενὶ ἕπεσθαι, τὸ μέντοι β τινὶ τῷ γ μὴ
ὑπάρχειν. οἷον ζῷον οὐδενὶ ἀριθμῷ οὐδὲ ἀψύχῳ. καὶ ὁ ἀριθ-
μὸς τινὶ ἀψύχῳ οὐχ ἕπεται. ἐὰν οὖν τεθῇ τὸ α τῷ μὲν β μη-
δενί, τῷ δὲ γ τινί, τὸ μὲν συμπέρασμα ἔσται ἀληθές, καὶ ἡ κα-
θόλου πρότασις ἀληθής, ἡ δ' ἐν μέρει ψευδής, καὶ καταφα-
τικῆς δὲ τῆς καθόλου τιθεμένης. ὡσαύτως. ἐγχωρεῖ γὰρ τὸ α καὶ
4 τῷ β καὶ τῷ γ ὅλῳ ὑπάρχειν, τὸ μέντοι β τινὶ τῷ γ μὴ ἕπεσθαι.

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.1.4

οἷον τὸ γένος τῷ εἴδει καὶ τῇ διαφορᾷ. τὸ γὰρ ζῷον παντὶ ἀν-
θρώπῳ καὶ ὅλῳ πεζῷ ἕπεται. ἄνθρωπος δ' οὐ παντὶ πεζῷ. ὥστε
ἐὰν ληφθῇ τὸ α τῷ μὲν β ὅλῳ ὑπάρχειν, τῷ δὲ γ τινὶ μὴ ὑπάρ-
χειν, ἡ μὲν καθόλου πρότασις ἀληθὴς, ἡ δ' ἐν μέρει ψευδὴς,
τὸ δὲ συμπέρασμα ἀληθές. φανερὸν δὲ, ὅτι καὶ ἐξ ἀμφοτέρων
ψευδῶν ἀληθὲς ἔσται τὸ συμπέρασμα. εἴπερ ἐνδέχεται τὸ α
καὶ τῷ β καὶ τῷ γ ὅλῳ ὑπάρχειν, τὸ μέντοι β τινὶ τῷ γ μὴ ἕπε-
σθαι. ληφθέντος γὰρ τοῦ α τῷ μὲν β μηδενὶ, τῷ δὲ γ τινὶ ὑπάρ- 1
χειν, αἱ μὲν προτάσεις ἀμφότεραι ψευδεῖς. τὸ δὲ συμπέρα-
σμα ἀληθές. ὁμοίως δὲ καὶ κατηγορικῆς οὔσης τῆς καθόλου
προτάσεως, τῆς δ' ἐν μέρει στερητικῆς. ἐγχωρεῖ γὰρ τὸ α τῷ μὲν
γ παντὶ, τῷ δὲ β μηδενὶ ἕπεσθαι, καὶ τὸ β τινὶ τῷ γ μὴ ὑπάρ-
χειν. οἷον ζῷον ἐπιστήμῃ μὲν οὐδεμιᾷ, ἀνθρώπῳ δὲ παντὶ ἕπε-
ται· ἡ δ' ἐπιστήμη οὐ παντὶ ἀνθρώπῳ. ἐὰν οὖν ληφθῇ τὸ μὲν α
τῷ β ὅλῳ ὑπάρχειν, τῷ δὲ γ τινὶ μὴ ἕπεσθαι, αἱ μὲν προτά-
σεις ψευδεῖς, τὸ δὲ συμπέρασμα, ἀληθές. 2

ΣΧΗ͂ΜΑ ΤΡΊΤΟΝ.

Ἔσται δὲ καὶ ἐν τῷ ἐσχάτῳ σχήματι διὰ ψευδῶν, ἀληθὲς, καὶ
ἀμφοτέρων ψευδῶν οὐσῶν ὅλων, καὶ ἐπὶ τι ἑκατέρας, καὶ
τῆς μὲν ἑτέρας ὅλης ἀληθευούσης, τῆς δ' ἑτέρας ψευδοῦς,
καὶ τῆς μὲν ἐπί τι ψευδοῦς, τῆς δ' ὅλης ἀληθοῦς, καὶ ἀνάπα-
λιν, καὶ ὁσαχῶς ἄλλως ἐγχωρεῖ μεταβάλλειν τὰς προτάσεις,
οὐδὲν γὰρ κωλύει μήτε τὸ α μήτε τὸ β μηδενὶ τῷ γ ὑπάρχειν, τὸ
μέντοι α τινὶ τῷ β ὑπάρχειν, οἷον οὔτε ἄνθρωπος οὔτε πεζὸν οὐ- 3
δενὶ ἀψύχῳ ἕπεται. ἄνθρωπος μέντοι τινὶ πεζῷ ὑπάρχει. ἐὰν
οὖν ληφθῇ τὸ α καὶ τὸ β παντὶ τῷ γ ὑπάρχειν, αἱ μὲν προτά-
σεις ὅλαι ψευδεῖς, τὸ δὲ συμπέρασμα ἀληθές. ὡσαύτως δὲ
καὶ τῆς μὲν στερητικῆς, τῆς δὲ καταφατικῆς οὔσης. ἐγχωρεῖ γὰρ
τὸ μὲν β μηδενὶ τῷ γ ὑπάρχειν, τὸ δὲ α, παντὶ, καὶ τὸ α τινὶ τῷ β
μὴ ὑπάρχειν. οἷον τὸ μέλαν οὐδενὶ κύκνῳ, ζῷον δὲ παντὶ, καὶ τὸ
ζῷον οὐ παντὶ μέλανι. ὥστ' ἐὰν ληφθῇ τὸ μὲν β παντὶ τῷ γ, τὸ
δὲ α μηδενὶ, τὸ α τινὶ τῷ β οὐχ ὑπάρξει, καὶ τὸ συμπέρασμα ἀλη 4

θὲς, αἱ δὲ προτάσεις ψευδεῖς, καὶ εἰ ἐπί τι ἑκατέρα ψευδής,
ἔσται τὸ συμπέρασμα ἀληθές. οὐδὲν γὰρ κωλύει καὶ τὸ α καὶ τὸ
β τινὶ τῷ γ ὑπάρχειν, καὶ τὸ α τινὶ τῷ β, οἷον, τὸ λευκὸν καὶ τὸ
καλὸν τινὶ ζώῳ ὑπάρχει, καὶ τὸ λευκὸν τινὶ καλῷ. ἐὰν οὖν τεθῇ
τὸ α καὶ τὸ β παντὶ τῷ γ ὑπάρχειν, αἱ μὲν προτάσεις ἐπί τι ψευ-
δεῖς, τὸ δὲ συμπέρασμα ἀληθές. καὶ στερητικῆς δὲ τῆς α γ τι-
θεμένης, ὁμοίως. οὐδὲν γὰρ κωλύει τὸ μὲν α, τινὶ τῷ γ μὴ ὑ-
1 πάρχειν. τὸ δὲ β, τινὶ ὑπάρχειν, καὶ τὸ α τῷ β μὴ παντὶ ὑπάρ-
χειν. οἷον τὸ λευκὸν καὶ τινὶ ζώῳ οὐχ ὑπάρχει. τὸ δὲ καλὸν τι-
νὶ ὑπάρχει, καὶ τὸ λευκὸν οὐ παντὶ καλῷ. ὥστ' ἐὰν ληφθῇ τὸ
μὲν α μηδενὶ τῷ γ, τὸ δὲ β παντὶ, ἀμφότεραι μὲν αἱ προτάσεις
ἐπί τι ψευδεῖς, τὸ δὲ συμπέρασμα ἀληθές, ὡσαύτως δὲ καὶ
τῆς μὲν ὅλης ψευδοῦς. τῆς δ', ὅλης ἀληθοῦς λαμβανομένης,
ἐγχωρεῖ γὰρ καὶ τὸ α καὶ τὸ β παντὶ τῷ γ ἕπεσθαι. τὸ μέντοι α
τινὶ τῷ β μὴ ὑπάρχειν. οἷον ζῶον καὶ λευκὸν παντὶ κύκνῳ ἕπε-
2 ται, τὸ μέντοι ζῶον οὐ παντὶ ὑπάρχει λευκῷ. τεθέντων οὖν ὅρων
τοιούτων, ἐὰν ληφθῇ τὸ μὲν β ὅλῳ τῷ γ ὑπάρχειν, τὸ δὲ α ὅλῳ
μὴ ὑπάρχειν, ἡ μὲν β γ ἔσται ἀληθὴς ὅλη, ἡ δ' α γ ὅλη ψευδής.
καὶ τὸ συμπέρασμα ἀληθές. ὁμοίως δὲ καὶ εἰ τὸ μὲν β γ ψεῦ-
δος, τὸ δὲ α γ ἀληθές. οἱ γὰρ αὐτοὶ ὅροι πρὸς τὴν ἀπόδειξιν,
μέλαν, κύκνος, ἄψυχον. ἀλλὰ καὶ εἰ ἀμφότεραι λαμβάνοιντο
καταφατικαὶ, οὐδὲν γὰρ κωλύει τὸ μὲν β παντὶ τῷ γ ἕπεσθαι,
τὸ δὲ α ὅλῳ μὴ ὑπάρχειν, καὶ τὸ α τινὶ τῷ β ὑπάρχειν. οἷον, κύκνῳ
3 μὲν παντὶ ζῶον. μέλαν δὲ οὐδενὶ κύκνῳ, καὶ τὸ μέλαν ὑπάρχει
τινὶ ζώῳ. ὥστ' ἐὰν ληφθῇ τὸ α καὶ τὸ β παντὶ τῷ γ ὑπάρχειν, ἡ
μὲν β γ ὅλη ἀληθής, ἡ δὲ α γ ὅλη ψευδής, καὶ τὸ συμπέρα-
σμα ἀληθές. ὁμοίως δὲ καὶ τῆς α γ ληφθείσης ἀληθοῦς. διὰ
γὰρ τῶν αὐτῶν ὅρων ἡ ἀπόδειξις. πάλιν τῆς μὲν, ὅλης ἀληθοῦς
οὔσης, τῆς δὲ, ἐπί τι ψευδοῦς, ἐγχωρεῖ γὰρ τὸ μὲν β παντὶ τῷ γ
ὑπάρχειν, τὸ δὲ α τινὶ τῷ γ, καὶ τὸ α, τινὶ τῷ β. οἷον δίπουν μὲν
παντὶ ἀνθρώπῳ, καλὸν δὲ οὐ παντὶ, καὶ τὸ καλὸν τινὶ δίποδι
4 ὑπάρχει. ἐὰν οὖν ληφθῇ καὶ τὸ α καὶ τὸ β ὅλῳ τῷ γ ὑπάρχειν.

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.1.4

ἡ μὲν β γ, ἀληθὴς ὅλη, ἡ δὲ α γ, ἐπί τι ψευδής, τὸ δὲ συμπέρα-
σμα ἀληθές. ὁμοίως δὲ καὶ τῆς μὲν α γ ἀληθοῦς οὔσης, τῆς
δὲ β γ ψευδοῦς ἐπί τι λαμβανομένης. μετατεθέντων γὰρ τῶν
αὐτῶν ὅρων ἔσται ἡ ἀπόδειξις, καὶ τῆς μὲν, στερητικῆς, τῆς δὲ,
καταφατικῆς οὔσης. ἐπεὶ γὰρ ἐγχωρεῖ τὸ μὲν β ὅλῳ τῷ γ ὑπάρ
χειν, τὸ δὲ α τινὶ, ὅταν οὕτως ἔχωσιν, οὐ παντὶ τῷ β τὸ α.
ἐὰν οὖν ληφθῇ τὸ μὲν β ὅλῳ τῷ γ ὑπάρχειν, τὸ δὲ α μηδενὶ, ἡ μὲν
στερητικὴ ἐπί τι ψευδής, ἡ δ' ἑτέρα ὅλη ἀληθής, καὶ τὸ συμπέ- 1
ρασμα ἔσται ἀληθές. πάλιν ἐπεὶ δέδεικται, ὅτι τοῦ μὲν α μηδενὶ
ὑπάρχοντος τῷ γ, τοῦ δὲ β τινὶ, ἐγχωρεῖ τὸ α τῷ β τινὶ μὴ ὑπάρ
χειν. φανερὸν οὖν, ὅτι καὶ τῆς μὲν α γ ὅλης ἀληθοῦς οὔσης,
τῆς δὲ β γ ἐπί τι ψευδοῦς, ἐγχωρεῖ τὸ συμπέρασμα εἶναι ἀλη
» θές. ἐὰν γὰρ ληφθῇ τὸ μὲν α μηδενὶ τῷ γ, τὸ δὲ β παντὶ, ἡ μὲν α
» γ ὅλη ἀληθής, ἡ δὲ β γ ἐπί τι ψευδής. φανερὸν δὲ καὶ ἐπὶ τῶν
» ἐν μέρει συλλογισμῶν, ὅτι πάντως ἔσται διὰ ψευδῶν ἀληθές.
» οἱ γὰρ αὐτοὶ ὅροι ληπτέοι, οἱ καὶ ὅταν καθόλου ὦσιν αἱ προτά 2
» σεις, οἱ μὲν, ἐν τοῖς κατηγορικοῖς κατηγορικοί, οἱ δὲ, ἐν τοῖς στερη
» τικοῖς στερητικοί. οὐδὲν γὰρ διαφέρει μηδενὶ ὑπάρχοντος καθό-
» λου λαβεῖν ὑπάρχειν, καὶ εἴ τινι ὑπάρχει λαβεῖν καθόλου
» πρὸς τὴν τῶν ὅρων ἔκθεσιν. ὁμοίως δὲ καὶ ἐπὶ τῶν στερητικῶν.
» φανερὸν οὖν, ὅταν μὲν ᾖ τὸ συμπέρασμα ψεῦδος, ἀνάγκη ἐξ ὧν
» ὁ λόγος, ψευδῆ εἶναι, ἢ πάντα ἢ ἔνια. ὅταν δὲ ἀληθές, οὐκ ἀνάγ
» κη ἀληθῆ εἶναι, οὔτε τι οὔτε ἅπαντα, ἀλλ' ἔστι μηδενὸς ὄντος ἀλη
» θοῦς, τῶν ἐν τῷ συλλογισμῷ τὸ συμπέρασμα, ὁμοίως εἶναι ἀλη 3
» θές, οὐ μὴν ἐξ ἀνάγκης. αἴτιον δὲ, ὅτι ὅταν δύο ἔχῃ οὕτως πρὸς
» ἄλληλα, ὥστε θατέρου ὄντος, ἐξ ἀνάγκης θάτερον εἶναι, τούτου
» μὴ ὄντος μὲν, οὐδὲ θάτερον ἔσται, ὄντος δὲ, οὐκ ἀνάγκη εἶναι θά
τερον. τοῦ δ' αὐτοῦ ὄντος καὶ μὴ ὄντος, ἀδύνατον ἐξ ἀνάγκης εἶναι
τὸ αὐτό. λέγω δ' οἷον τοῦ α ὄντος λευκοῦ, τὸ β εἶναι ἐξ ἀνάγκης, καὶ
μὴ ὄντος λευκοῦ τοῦ α, τὸ β εἶναι ἐξ ἀνάγκης. ὅταν γὰρ τουδὶ ὄν-
τος λευκοῦ οἷον τοῦ α, ἀνάγκη τοδὶ εἶναι μέγα, τὸ β. τοῦ δὲ β ὄν-
τος μεγάλου, τὸ γ μὴ εἶναι λευκὸν, ἀνάγκη εἰ τὸ α λευκὸν, τὸ γ 4

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.1.4

μὴ εἶναι λευκόν. καὶ ὅταν δυοῖν ὄντοιν, θατέρου ὄντος, ἀνάγκη
θάτερον εἶναι. τούτου μὴ ὄντος, ἀνάγκη τὸ α μὴ εἶναι. τοῦ δὴ β
μὴ ὄντος μεγάλου, τὸ α οὐχ οἷόν τε λευκὸν εἶναι. τοῦ δὲ α μὴ
ὄντος λευκοῦ, εἰ ἀνάγκη τὸ β μέγα εἶναι, συμβαίνει ἐξ ἀνάγκης
τοῦ β μὴ ὄντος μεγάλου, αὐτὸ τὸ β μέγα εἶναι. τοῦτο δὲ ἀδύνα-
τον. εἰ γὰρ τὸ β μὴ ἔστι μέγα, τὸ α οὐκ ἔσται λευκὸν ἐξ ἀνάγκης. εἰ
οὖν μὴ ὄντος τοῦ α λευκοῦ τὸ β ἔσται μέγα, συμβαίνει εἰ τὸ β μὴ ἔστι
1 μέγα, εἶναι μέγα, ὡς διὰ τριῶν.

Περὶ τῆς κύκλῳ δείξεως.

Τὸ δὲ κύκλῳ καὶ ἐξ ἀλλήλων δείκνυσθαί ἐστι, τὸ διὰ τοῦ συμπε-
ράσματος, καὶ τοῦ ἀνάπαλιν τῇ κατηγορίᾳ, τὴν ἑτέραν λαβόν-
τα πρότασιν, συμπεράνασθαι τὴν λοιπὴν, ἣν ἐλάμβανεν ἐν
ἑτέρῳ συλλογισμῷ. οἷον εἰ ἔδει δεῖξαι, ὅτι τὸ α τῷ γ παντὶ ὑπάρ-
χει, ἔδειξε δὲ διὰ τοῦ β. πάλιν εἰ δεικνύοι, ὅτι τὸ α τῷ β ὑπάρχει,
λαβὼν τὸ μὲν α τῷ γ ὑπάρχειν, τὸ δὲ γ τῷ β, καὶ τὸ α τῷ β, πρό-
2 τερον δὲ ἀνάπαλιν ἐλάμβανε τὸ β τῷ γ ὑπάρχειν. ἢ εἰ ὅτι τὸ β
τῷ γ δέοι δεῖξαι ὑπάρχον, εἰ λάβῃ τὸ α κατὰ τοῦ γ, ὃ ἦν συμ-
πέρασμα, τὸ δὲ β κατὰ τοῦ α ὑπάρχειν. πρότερον δὲ ἐλήφθη
ἀνάπαλιν τὸ α κατὰ τοῦ β. ἄλλως δ᾽ οὐκ ἔστιν ἐξ ἀλλήλων δεῖ-
ξαι. εἴτε γὰρ ἄλλο μέσον λήψεται, οὐ κύκλῳ. οὐδὲν γὰρ λαμ-
βάνεται τῶν αὐτῶν. εἴτε τούτων τι, ἀνάγκη θάτερον μόνον. εἰ
γὰρ ἄμφω, τὸ αὐτὸ ἔσται συμπέρασμα. δεῖ δὲ ἕτερον. ἐν μὲν οὖν
τοῖς μὴ ἀντιστρέφουσιν, ἐξ ἀναποδείκτου τῆς ἑτέρας προτά-
3 σεως γίνεται ὁ συλλογισμός. οὐ γὰρ ἔστιν ἀποδεῖξαι διὰ τούτων
τῶν ὅρων, ὅτι τῷ μέσῳ τὸ τρίτον ὑπάρχει, ἢ τῷ πρώτῳ τὸ μέ-
σον. ἐν δὲ τοῖς ἀντιστρέφουσιν ἔσται πάντα δεικνύναι δι᾽ ἀλλή-
λων. οἷον εἰ τὸ α καὶ τὸ β καὶ τὸ γ ἀντιστρέφουσιν ἀλλήλοις. δε-
δείχθω γὰρ α γ διὰ μέσου τοῦ β. καὶ πάλιν τὸ α β διά τε τοῦ
συμπεράσματος, καὶ τῆς β γ προτάσεως ἀντιστραφείσης. ὡ-
σαύτως δὲ καὶ τὸ β γ, διά τε τοῦ συμπεράσματος, καὶ τῆς α β
προτάσεως ἀντεστραμμένης. δεῖ δὲ τήν τε γ β καὶ τὴν β α
4 πρότασιν ἀποδεῖξαι. ταύταις γὰρ ἀναποδείκτοις κεχρήμεθα

μόνως. ἐὰν οὖν ληφθῇ τὸ β παντὶ τῷ γ ὑπάρχειν, καὶ τὸ γ παν-
τὶ τῷ α, συλλογισμὸς ἔσται τοῦ β πρὸς τὸ α. πάλιν ἐὰν ληφθῇ τὸ
μὲν γ παντὶ τῷ α, τὸ δὲ α παντὶ τῷ β, ἀνάγκη τὸ γ παντὶ τῷ β ὑ-
πάρχειν. ἐν ἀμφοτέροις δὴ τούτοις τοῖς συλλογισμοῖς ἡ γα
πρότασις ἀναπόδεικτος εἴληπται. αἱ γὰρ ἕτεραι δεδειγμέ-
ναι ἦσαν. ὥστε ἂν ταύτην ἀποδείξωμεν, ἅπασαι ἔσονται δεδει-
γμέναι δι᾽ ἀλλήλων. ἐὰν οὖν ληφθῇ τὸ γ παντὶ τῷ β, καὶ τὸ β
παντὶ τῷ α ὑπάρχειν, ἀμφότεραί τε αἱ προτάσεις ἀποδεδει- 1
» γμέναι λαμβάνονται, καὶ τὸ γ τῷ α ἀνάγκη ὑπάρχειν φανερὸν
» οὖν, ὅτι ἐν μόνοις τοῖς ἀντιστρέφουσι, κύκλῳ καὶ δι᾽ ἀλλήλων
» ἐνδέχεται γίνεσθαι τὰς ἀποδείξεις, ἐν δὲ τοῖς ἄλλοις, ὥσπερ πρό-
τερον εἴπομεν. συμβαίνει δὲ ἐν τούτοις αὐτῷ τῷ δεικνυμένῳ
χρῆσθαι πρὸς τὴν ἀπόδειξιν. τὸ μὲν γὰρ γ κατὰ τοῦ β, καὶ τὸ
β κατὰ τοῦ α δείκνυται, ληφθέντος τοῦ γ κατὰ τοῦ α λέγεσθαι,
τὸ δὲ γ κατὰ τοῦ α διὰ τούτων δείκνυται τῶν προτάσεων, ὥστε
τῷ συμπεράσματι χρώμεθα πρὸς τὴν ἀπόδειξιν. Ἐπὶ δὲ 2
τῶν στερητικῶν συλλογισμῶν ὧδε δείκνυται δι᾽ ἀλλήλων. ἔστω
τὸ μὲν β παντὶ τῷ γ ὑπάρχειν, τὸ δὲ α μηδενὶ τῷ β, συμπέρασμα,
ὅτι τὸ α οὐδενὶ τῷ γ. εἰ δὴ πάλιν δεῖ συμπεράνασθαι, ὅτι τὸ α
οὐδενὶ τῷ β, ὃ πάλαι ἔλαβεν, ἔσται τὸ μὲν α μηδενὶ τῷ γ, τὸ δὲ
γ παντὶ τῷ β. οὕτω γὰρ ἀνάπαλιν ἡ πρότασις. εἰ δ᾽ ὅτι τὸ β τῷ
γ δεῖ συμπεράνασθαι, οὐκέτι ὁμοίως ἀντιστρεπτέον τὴν αβ,
ἡ γὰρ αὐτὴ πρότασις τὸ β μηδενὶ τῷ α, καὶ τὸ α μηδενὶ τῷ β ὑπάρ-
χειν. ἀλλὰ ληπτέον ᾧ τὸ α μηδενὶ ὑπάρχει, τὸ β παντὶ ὑπάρ- 3
χειν. ἔστω τὸ α μηδενὶ τῷ γ ὑπάρχειν, ὅπερ ἦν τὸ συμπέρασμα,
ᾧ δὲ τὸ α μηδενί, τὸ β εἰλήφθω παντὶ ὑπάρχειν. ἀνάγκη οὖν τὸ
β παντὶ τῷ γ ὑπάρχειν. ὥστε τριῶν ὄντων, ἕκαστον συμπέρασμα
» γέγονε, καὶ τὸ κύκλῳ ἀποδείκνυσθαι τοῦτ᾽ ἐστὶ τὸ συμπέρασμα
» λαμβάνοντα, καὶ ἀνάπαλιν τὴν ἑτέραν πρότασιν τὴν λοι-
» πὴν συλλογίσασθαι. ἐπὶ δὲ τῶν ἐν μέρει συλλογισμῶν, τὴν μὲν
καθόλου πρότασιν οὐκ ἔστιν ἀποδεῖξαι διὰ τῶν ἑτέρων, τὴν δὲ
κατὰ μέρος ἔστιν. ὅτι μὲν οὖν οὐκ ἔστιν ἀποδεῖξαι τὴν καθόλου, 4

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.1.4

φανερόν. τὸ μὲν γὰρ καθόλου δείκνυται διὰ τῆς καθόλου, τὸ
δὲ συμπέρασμα, οὐκ ἔστι καθόλου. δεῖ δὲ ἐκ τοῦ συμπεράσμα-
τος δεῖξαι καὶ ἐκ τῆς ἑτέρας προτάσεως. ἔτι ὅλως οὐδὲ γί-
νεται συλλογισμὸς ἀντιστραφείσης τῆς προτάσεως. ἐν μέρει
γὰρ ἀμφότεραι γίνονται αἱ προτάσεις. τὴν δὲ ἐπὶ μέρους ἔστι.
δεδείχθω γὰρ τὸ α κατά τινος τοῦ γ διὰ τοῦ β, ἐὰν οὖν ληφθῇ τὸ β
παντὶ τῷ α, καὶ τὸ συμπέρασμα μένῃ, τὸ β τινὶ τῷ γ ὑπάρξει,
1 γίνεται γὰρ τὸ α σχῆμα καὶ τὸ α μέσον, εἰ δὲ στερητικὸς ὁ συλλο-
γισμός, τὴν μὲν καθόλου πρότασιν οὐκ ἔστι δεῖξαι. διὸ καὶ
πρότερον ἐλέχθη, τὴν δὲ ἐν μέρει, ἐὰν μὲν ὁμοίως ἀντιστρα-
φῇ τὸ α β, ὥσπερ καὶ ἐπὶ τῆς καθόλου, οὐκ ἔστι. διὰ προσλή-
ψεως δέ ἐστιν, οἷον ᾧ τὸ α τινὶ μὴ ὑπάρχῃ, τὸ β τινὶ ὑπάρχειν.
ἄλλως γὰρ ἐχόντων οὐ γίνεται συλλογισμός, διὰ τὸ ἀποφατι
κὴν εἶναι τὴν ἐν μέρει πρότασιν. Ἐν δὲ τῷ δευτέρῳ σχήμα-
τι, τὸ μὲν καταφατικὸν οὐκ ἔστι δεῖξαι διὰ τούτου τοῦ τρόπου. τὸ
2 δὲ στερητικὸν ἔστι. τὸ μὲν οὖν κατηγορικὸν οὐ δείκνυται, διὰ τὸ μὴ
ἀμφοτέρας εἶναι τὰς προτάσεις καταφατικάς. τὸ γὰρ συμπέ
» ρασμα στερητικόν ἐστι, τὸ δὲ κατηγορικὸν, ἐξ ἀμφοτέρων ἐδείκνυ
» το καταφατικῶν. τὸ δὲ στερητικὸν, ὧδε δείκνυται. ὑπαρχέτω
τὸ α παντὶ τῷ β, τῷ δὲ γ μηδενὶ συμπέρασμα, τὸ β τῷ γ οὐδενί.
ἐὰν οὖν ληφθῇ τὸ β παντὶ ᾧ α ὑπάρχειν, τῷ δὲ γ μηδενί, ἀνάγ
κη τὸ α μηδενὶ τῷ γ ὑπάρχειν. γίνεται γὰρ τὸ β σχῆμα, μέσον τὸ
β. εἰ δὲ τὸ α β στερητικὸν ληφθῇ, θάτερον δὲ κατηγορικὸν, τὸ α
3 ἔσται σχῆμα, τὸ μὲν γ παντὶ τῷ α, τὸ δὲ β οὐδενὶ τῷ γ. ὥστ᾽ οὐδε-
νὶ τῷ α τὸ β, οὐδ᾽ ἄρα τῷ β τὸ α, μέσον τὸ γ. διὰ μὲν οὖν τοῦ συμ
περάσματος, καὶ τῆς προτάσεως τῆς μιᾶς, οὐ γίνεται συλλο-
γισμός. προσληφθείσης δὲ ἑτέρας, ἔσται. ἢν δὲ μὴ καθόλου
ὁ συλλογισμὸς ᾖ, ἡ μὲν ἐν ὅλῳ πρότασις οὐ δείκνυται διὰ
τὴν αὐτὴν αἰτίαν, ἣν πρὶν εἴπομεν καὶ πρότερον, ἡ δ᾽ ἐν μέρει,
δείκνυται, ὅταν ᾖ καθόλου τὸ κατηγορικόν. ὑπαρχέτω γὰρ τὸ
μὲν α παντὶ τῷ β, τῷ δὲ γ μὴ παντί, συμπέρασμα, τὸ β γ,
4 ἐὰν οὖν ληφθῇ τὸ β παντὶ τῷ α, τῷ δὲ γ μὴ παντί, συμπέρασμα

τὸ α τινὶ τῷ γ οὐχ ὑπάρξει μέσον, τὸ β. εἰ δέ ἐστιν ἡ καθόλου
στερητική, οὐ δειχθήσεται ἡ α γ πρότασις, ἀντιστραφέντος τοῦ
α β. συμβαίνει γὰρ ἢ ἀμφοτέρας ἢ τὴν ἑτέραν πρότασιν γί-
νεσθαι ἀποφατικήν. ὥστ' οὐκ ἔσται συλλογισμός. ἀλλ' ὁμοίως
δειχθήσεται ὡς καὶ ἐπὶ τῶν καθόλου, ἐὰν ληφθῇ ᾧ τὸ β τινὶ μὴ
ὑπάρχει, τὸ α τινὶ ὑπάρχει.

Ἐπὶ δὲ τοῦ γ σχήματος, ὅταν μὲν ἀμφότεραι αἱ προτάσεις
καθόλου ληφθῶσιν, οὐκ ἐνδέχεται δεῖξαι δι' ἀλλήλων. τὸ μὲν 1
γὰρ καθόλου δείκνυται διὰ τῶν καθόλου, τὸ δὲ ἐν τούτῳ συμ
πέρασμα, ἀεὶ κατὰ μέρος. ὥστε φανερὸν, ὅτι οὐκ ἐνδέχεται
ὅλως δεῖξαι διὰ τούτου τοῦ σχήματος τὴν καθόλου πρότα-
σιν. ἐὰν δ' ἡ μὲν ᾖ καθόλου, ἡ δ' ἐν μέρει, ποτὲ μὲν ἔσται, ποτὲ
δὲ οὐκ ἔσται συλλογισμός. ὅταν μὲν οὖν ἀμφότεραι κατηγο-
ρικαὶ ληφθῶσι, καὶ τὸ καθόλου γένηται πρὸς τῷ ἐλάττονι
ἄκρῳ, ἔσται. ὅταν δὲ πρὸς θατέρῳ, οὐκ ἔσται. ὑπαρχέτω γὰρ
τὸ α παντὶ τῷ γ, τὸ δὲ β τινὶ, συμπέρασμα τὸ α β. ἐὰν οὖν 2
ληφθῇ τὸ γ παντὶ τῷ α ὑπάρχειν ἀντιστραφείσης τῆς καθό-
λου. καὶ τὸ α τῷ β ὃ ἦν συμπέρασμα. τὸ μὲν γ δέδεικται τινὶ
τῷ β ὑπάρχειν, τὸ δὲ β τινὶ τῷ γ οὐ δέδεικται. καίτοι ἀνάγκη,
» εἰ τὸ γ τινὶ τῷ β, καὶ τὸ β τινὶ τῷ γ ὑπάρχειν. ἀλλ' οὐ ταυτόν ἐστι
» τόδε τῷδε ὑπάρχειν, καὶ τόδε τῷδε. ἀλλὰ προσληπτέον ὅτι εἰ
τόδε, τινὶ τῷδε, καὶ θάτερον τινὶ τῷδε. τούτου δὲ ληφθέντος,
οὐκέτι γίνεται ἐκ τοῦ συμπεράσματος, καὶ τῆς ἑτέρας προτά-
σεως συλλογισμός. εἰ δὲ τὸ μὲν β παντὶ τῷ γ, τὸ δὲ α τινὶ τῷ γ. 3
ἔσται δεῖξαι τὸ α γ, ὅταν ληφθῇ τὸ μὲν γ παντὶ τῷ β ὑπάρχειν,
τὸ δὲ α, τινί. εἰ γὰρ τὸ γ παντὶ τῷ β ὑπάρχει, τὸ δὲ α τινὶ τῷ β, ἀ-
νάγκη τὸ α τινὶ τῷ γ ὑπάρχειν, μέσον τὸ β. καὶ ὅταν ᾖ ἡ μὲν κα-
τηγορική, ἡ δὲ στερητική. καθόλου δὲ ἡ κατηγορική, δειχθήσε-
ται ἡ ἑτέρα. ὑπαρχέτω γὰρ τὸ β παντὶ τῷ γ, τὸ δὲ α τινὶ μὴ ὑ-
παρχέτω. συμπέρασμα, ὅτι τὸ α τινὶ τῷ β οὐχ ὑπάρχει. ἐὰν
οὖν προσληφθῇ τὸ γ παντὶ τῷ β ὑπάρχειν, ἦν δὲ καὶ τὸ α οὐ
παντὶ τῷ β, ἀνάγκη τὸ α τινὶ τῷ γ μὴ ὑπάρχειν, μέσον τὸ β. ὅταν 4
δὲ ἡ στερητικὴ καθόλου γένηται, οὐ δείκνυται ἡ ἑτέρα, εἰ μὴ

ὥσπερ ὥδε τῆς προτέρου ἐλήφθησαν. ἐὰν ληφθῇ ᾧ τοῦτο τινὶ
μὴ ὑπάρχει, θάτερον τινὶ ὑπάρχειν. οἷον εἰ τὸ μὲν α μηδενὶ ὑπάρ
χει τῷ γ, τὸ δὲ β τινὶ, συμπέρασμα ὅτι τινὶ τῷ β τὸ α οὐχ ὑπάρ
χει. ἐὰν οὖν ληφθῇ ᾧ τὸ α τινὶ μὴ ὑπάρχει, τούτῳ, τὸ γ τινὶ ὑπάρ
χειν, ἀνάγκη τὸ γ τινὶ τῷ β ὑπάρχειν. ἄλλως δ' οὐκ ἔστιν ἀντιστρέ
φοντα τὴν καθόλου πρότασιν, δεῖξαι τὴν ἑτέραν. οὐδαμῶς
» γὰρ ἔσται συλλογισμός. φανερὸν οὖν, ὅτι ἐν μὲν τῷ α σχήματι ἡ
1 δι' ἀλλήλων δεῖξις διά τε τοῦ α καὶ τοῦ γ γίνεται σχήματος. κα-
» τηγορικοῦ μὲν γὰρ ὄντος τοῦ συμπεράσματος, διὰ τοῦ α, στερητικοῦ
δὲ διὰ τοῦ ἐσχάτου. λαμβάνεται γὰρ, ᾧ τοῦτο μηδενὶ, θάτερον
παντὶ ὑπάρχειν. ἐν δὲ τῷ μέσῳ, καθόλου μὲν ὄντος τοῦ συλλογι
σμοῦ, δι' αὐτοῦ τε καὶ διὰ τοῦ α σχήματος, καὶ διὰ τοῦ ἐσχάτου. ὅταν
δ' ἐν μέρει, δι' αὐτοῦ τε καὶ διὰ τοῦ ἐσχάτου. ἐν δὲ τῷ γ, δι' αὐτοῦ
πάντες. φανερὸν δὲ, καὶ ὅτι ἐν τῷ μέσῳ καὶ ἐν τῷ γ, οἱ μὴ δι' αὐτῶν
γινόμενοι συλλογισμοὶ, ἢ οὐκ εἰσὶ κατὰ τὴν κύκλῳ δεῖξιν, ἢ ἀτε
2 λεῖς. Περὶ τῆς ἐν συλλογισμοῖς ἀντιστροφῆς.

Τὸ δ' ἀντιστρέφειν ἐστὶ, τὸ μετατιθέντα τὸ συμπέρασμα, ποιεῖν
τὸν συλλογισμόν. ὅτι ἢ τὸ ἄκρον τῷ μέσῳ οὐχ ὑπάρξει, ἢ τοῦτο
τῷ τελευταίῳ. ἀνάγκη γὰρ τοῦ συμπεράσματος ἀντιστραφέντος
καὶ τῆς ἑτέρας προτάσεως μενούσης, ἀναιρεῖσθαι τὴν λοιπήν. εἰ
γὰρ ἔσται, καὶ τὸ συμπέρασμα ἔσται. διαφέρει δὲ τὸ ἀντικειμένως
ἢ ἐναντίως ἀντιστρέφειν τὸ συμπέρασμα. οὐ γὰρ ὁ αὐτὸς γίνεται
3 συλλογισμὸς, ἑκατέρως ἀντιστρέφοντος. δῆλον δὲ τοῦτο ἔσται,
διὰ τῶν ἑπομένων. λέγω δ' ἀντικεῖσθαι μὲν τὸ, παντὶ τῷ οὐ παντὶ καὶ
τὸ, τινὶ τῷ οὐδενὶ, ἐναντίως δὲ, τὸ παντὶ τῷ οὐδενὶ, καὶ τὸ
τινὶ, τῷ οὐ τινὶ ὑπάρχειν. ἔστω γὰρ δεδειγμένον τὸ α κατὰ τοῦ γ,
διὰ μέσου τοῦ β. εἰ δὴ τὸ α μηδενὶ ληφθείη τῷ γ ὑπάρχειν, τῷ
δὲ β παντὶ, οὐδενὶ τῷ γ ὑπάρξει τὸ β. καὶ εἰ τὸ μὲν α μηδενὶ τῷ
γ, τὸ δὲ β παντὶ τῷ γ, τὸ α οὐ παντὶ τῷ β, καὶ οὐχὶ ὅλως οὐδενί.
οὐ γὰρ ἐδείκνυτο τὸ καθόλου διὰ τοῦ ἐσχάτου σχήματος. ὅλως
δὲ τὴν πρὸς τῷ μείζονι ἄκρῳ πρότασιν οὐκ ἔστιν ἀνασκευάσαι,
4 καθόλου δι' ἀντιστροφῆς. ἀεὶ γὰρ ἀναιρεῖται διὰ τοῦ τρίτου σχή
ματος. ἀνάγκη γὰρ πρὸς τὸ ἔσχατον ἄκρον, ἀμφοτέρας λα-

βεῖν τὰς προτάσεις, καὶ εἰ στερητικὸς ὁ συλλογισμὸς, ὡσαύτως. δεδείχθω γὰρ τὸ α μηδενὶ τῷ γ ὑπάρχον διὰ τοῦ β. οὐκοῦν ἐὰν ληφθῇ τὸ α τῷ γ παντὶ ὑπάρχειν, τῷ δὲ β μηδενὶ, οὐδενὶ τῷ γ τὸ β ὑπάρξει, καὶ εἰ τὸ α καὶ τὸ β παντὶ τῷ γ, τὸ α τινὶ τῷ β, ἀλλ' οὐδενὶ ὑπῆρχεν. ἐὰν δὲ ἀντικειμένως ἀντιστραφῇ τὸ συμπέρασμα, καὶ οἱ ἄλλοι συλλογισμοὶ ἀντικείμενοι καὶ οὐ καθόλου ἔσονται. γίνεται γὰρ ἡ ἑτέρα πρότασις ἐν μέρει. ὥστε καὶ τὸ συμπέρασμα ἔσται κατὰ μέρος. ἔστω γὰρ κατηγορικὸς, 1
συλλογισμὸς, καὶ ἀντιστρεφέσθω οὕτως, οὐκοῦν εἰ τὸ α μὴ παντὶ τῷ γ, τῷ δὲ β παντὶ, τὸ β οὐ παντὶ τῷ γ, καὶ εἰ τὸ μὲν α οὐ παντὶ τῷ γ, τὸ δὲ β παντὶ, τὸ α οὐ παντὶ τῷ β, ὁμοίως δὲ κἂν εἰ στερητικὸς εἴη ὁ συλλογισμός. εἰ γὰρ τὸ α τινὶ τῷ γ ὑπάρχει, τῷ δὲ β μηδενὶ, τὸ β τινὶ τῷ γ οὐχ ὑπάρξει, καὶ οὐχ ἁπλῶς οὐδενὶ, καὶ εἰ τὸ μὲν α τῷ γ τινὶ, τὸ δὲ β παντὶ, ὥσπερ ἐν ἀρχῇ ἐλήφθη, τὸ α τῷ β τινὶ ὑπάρξει. Ἐπὶ δὲ τῶν ἐν
μέρει συλλογισμῶν, ὅταν μὲν ἀντικειμένως ἀντιστρέφηται τὸ 2
συμπέρασμα, ἀναιροῦνται ἀμφότεραι αἱ προτάσεις. ὅταν δ' ἐναντίως, οὐδετέρα. οὐ γὰρ ἔτι συμβαίνει καθάπερ ἐν τοῖς καθόλου ἀναιρεῖν, ἐλλείποντος τοῦ συμπεράσματος κατὰ τὴν ἀντιστροφὴν, ἀλλ' οὐδ' ὅλως ἀναιρεῖν. δεδείχθω γὰρ τὸ α κατά τινος τοῦ γ, οὐκοῦν ἐὰν ληφθῇ τὸ α μηδενὶ τῷ γ ὑπάρχειν, τὸ δὲ β τινὶ τῷ γ, τὸ α τῷ β τινὶ οὐχ ὑπάρξει. καὶ εἰ τὸ α μηδενὶ τῷ γ, τῷ δὲ β παντὶ, οὐδενὶ τοῦ γ τὸ β, ὥστε ἀναιροῦνται
ἀμφότεραι, ἐὰν δὲ ἐναντίως ἀντιστραφῇ, οὐδετέρα. εἰ γὰρ τὸ 3
α τινὶ τῷ γ μὴ ὑπάρχει, τῷ δὲ β παντὶ, τὸ β τινὶ τῷ γ οὐχ ὑπάρξει. ἀλλ' οὔπω ἀναιρεῖται τὸ ἐξ ἀρχῆς, ἐνδέχεται γὰρ τινὶ ὑπάρχειν καὶ τινὶ μὴ ὑπάρχειν, τῆς δὲ καθόλου τῆς α β, ὅλως οὐδεὶς γίνεται συλλογισμός. εἰ γὰρ τὸ μὲν α τινὶ τοῦ γ ὑπάρχει, τὸ δὲ β τινὶ ὑπάρχει, οὐδετέρα καθόλου τῶν προτάσεων. ὁμοίως δὲ καὶ εἰ στερητικὸς εἴη ὁ συλλογισμός. εἰ μὲν γὰρ ληφθείη τὸ α παντὶ τῷ γ ὑπάρχειν, ἀναιροῦνται ἀμφότεραι. εἰ
δὲ τινὶ, οὐδετέρα, ἀπόδειξις δ' ἡ αὐτή. 4

Σχῆμα

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.1.4

Σχῆμα δεύτερον.

Ἐν δὲ τῷ β' σχήματι, τὴν μὲν πρὸς τῷ μείζονι ἄκρῳ πρό-
τασιν οὐκ ἔστιν ἀνελεῖν ἐναντίως ὁποτερωσοῦν τῆς ἀντιστρο-
φῆς γινομένης. ἀεὶ γὰρ ἔσται τὸ συμπέρασμα ἐν τῷ τρίτῳ σχήμα-
τι. καθόλου δὲ οὐκ ἦν ἐν τούτῳ συλλογισμός. τὴν δ' ἑτέραν
ὁμοίως ἀναιρήσομεν τῇ ἀντιστροφῇ. λέγω δὲ τὸ ὁμοίως. εἰ μὲν
ἐναντίως ἀντιστρέφεται, ἐναντίως. εἰ δὲ ἀντικειμένως, ἀντι-
1 κειμένως. ὑπαρχέτω γὰρ τὸ α παντὶ τῷ β, τῷ δὲ γ μηδενί, συμ-
πέρασμα τὸ β γ. ἐὰν οὖν ληφθῇ τὸ β παντὶ τῷ γ ὑπάρχειν, καὶ
τὸ α β μένῃ, τὸ α παντὶ τῷ γ ὑπάρξει. γίνεται γὰρ τὸ α σχῆμα. εἰ
δὲ τὸ β παντὶ τῷ γ, τὸ δὲ α οὐδενὶ τῷ γ, τὸ α οὐ παντὶ τῷ β, σχῆ-
μα τὸ ἔσχατον. ἐὰν δ' ἀντικειμένως ἀντιστραφῇ τὸ β γ, ἡ μὲν α
β ὁμοίως δειχθήσεται, ἡ δὲ α γ ἀντικειμένως. εἰ γὰρ τὸ β τινὶ
τῷ γ, τὸ δὲ α μηδενὶ τῷ γ, τὸ α τινὶ τῷ β οὐχ ὑπάρξει. πάλιν εἰ
τὸ β τινὶ τῷ γ, τὸ δὲ α παντὶ τῷ β, τὸ α τινὶ τῷ γ. ὥστ' ἀντικεί-
2 μενος γίνεται ὁ συλλογισμός. ὁμοίως δὲ δειχθήσεται, καὶ εἰ
ἀνάπαλιν ἔχοιεν αἱ προτάσεις. εἰ δ' ἐστὶν ἐπὶ μέρους ὁ συλλο-
γισμός, ἐναντίως μὲν ἀντιστρεφομένου τοῦ συμπεράσματος,
οὐδετέρα τῶν προτάσεων ἀναιρεῖται, καθάπερ οὐδὲ ἐν τῷ α
σχήματι, ἀντικειμένως δὲ ἀμφότεραι. κείσθω γὰρ τὸ α τῷ μὲν
β μηδενὶ ὑπάρχειν, τῷ δὲ γ τινί, συμπέρασμα τὸ β γ. ἐὰν οὖν
τεθῇ τὸ β τινὶ τῷ γ ὑπάρχειν, καὶ τὸ α β μένῃ, συμπέρασμα
ἔσται, ὅτι τὸ α τινὶ τῷ γ οὐχ ὑπάρχειν. ἀλλ' οὐκ ἀνῄρηται τὸ ἐξ
3 ἀρχῆς. ἐνδέχεται γὰρ τινὶ ὑπάρχειν καὶ μὴ ὑπάρχειν. πάλιν
εἰ τὸ β τινὶ τῷ γ. καὶ τὸ α τινὶ τῷ γ, οὐκ ἔσται συλλογισμός. οὐ-
δέτερον γὰρ καθόλου τῶν εἰλημμένων. ὥστ' οὐκ ἀναιρεῖται τὸ
α β. ἐὰν δ' ἀντικειμένως ἀντιστρέφηται, ἀναιροῦνται ἀμφότε-
ρα. εἰ γὰρ τὸ β παντὶ τῷ γ, τὸ δὲ α μηδενὶ τῷ β, οὐδενὶ τῷ γ τὸ α.
ἦν δὲ τινί. πάλιν εἰ τὸ β παντὶ τῷ γ, τὸ δὲ α τινὶ τῷ γ, ἔσται τινὶ τῷ
β τὸ α. ἡ αὐτὴ δ' ἀπόδειξις κἂν εἰ τὸ καθόλου κατηγορικὸν εἴη.

Σχῆμα τρίτον.

4 Ἐπὶ δὲ τοῦ τρίτου σχήματος, ὅταν μὲν ἐναντίως ἀντιστρέφη-

ται τὸ συμπέρασμα, οὐδετέρα τῶν προτάσεων ἀναιρεῖται κα-
θ' οὐδένα τῶν συλλογισμῶν. ὅταν δὲ ἀντικειμένως, ἀμφότε-
ραι καὶ ἐν ἅπασι. δεδείχθω γὰρ τὸ α τινὶ τῷ β ὑπάρχον. μέσον δὲ
εἰλήφθω τὸ γ. ἔστωσαν δὲ καθόλου αἱ προτάσεις. οὐκοῦν ἐὰν
ληφθῇ τὸ α τινὶ τῷ β μὴ ὑπάρχειν, τὸ δὲ β παντὶ τῷ γ, οὐ γίνεται
συλλογισμὸς τοῦ α καὶ τοῦ γ, οὐδ' εἰ τὸ α τῷ μὲν β τινὶ μὴ ὑπάρχει,
τῷ δὲ γ παντί, οὐκ ἔσται τοῦ β καὶ τοῦ γ συλλογισμός. ὁμοίως
δὲ δειχθήσεται καὶ εἰ μὴ καθόλου αἱ προτάσεις. ἢ γὰρ ἀμφο 1
τέρας ἀνάγκη κατὰ μέρος εἶναι διὰ τῆς ἀντιστροφῆς. ἢ τὸ καθό
λου πρὸς τῷ ἐλάττονι ἄκρῳ γίνεσθαι. οὕτως δὲ οὐκ ἦν συλ-
λογισμὸς οὔτ' ἐν τῷ, α, σχήματι οὔτ' ἐν τῷ μέσῳ. ἐὰν δὲ ἀντικει
μένως ἀντιστρέφωνται αἱ προτάσεις, ἀναιροῦνται ἀμφότεραι.
εἰ γὰρ τὸ α μηδενὶ τῷ β, τὸ δὲ β παντὶ τῷ γ, τὸ α οὐδενὶ τῷ γ. πά-
λιν εἰ τὸ α τῷ μὲν β οὐδενί, τῷ δὲ γ παντί, τὸ β οὐδενὶ τῷ γ. καὶ εἰ
ἡ ἑτέρα μὴ καθόλου, ὡσαύτως. εἰ γὰρ τὸ α μηδενὶ τῷ β, τὸ δὲ β
τινὶ τῷ γ, τὸ α τινὶ τῷ γ οὐχ ὑπάρξει. εἰ δὲ τὸ α τῷ μὲν β μηδενί, τῷ 2
δὲ γ παντί, οὐδενὶ τῷ γ τὸ β. ὁμοίως δὲ καὶ εἰ στερητικὸς ὁ συλλο-
γισμός. δεδείχθω γὰρ τὸ α τινὶ τῷ β μὴ ὑπάρχον, ἔστω δὲ κατη
γορικὸν μὲν τὸ β γ, ἀποφατικὸν δὲ τὸ α γ, οὕτω γὰρ ἐγίνετο ὁ συλ
λογισμός. ὅταν μὲν οὖν τὸ ἐναντίον ληφθῇ τῷ συμπεράσματι,
οὐκ ἔσται συλλογισμός. εἰ γὰρ τὸ α τινὶ τῷ β, τὸ δὲ β παντὶ τῷ γ, οὐκ
ἦν συλλογισμὸς τοῦ α καὶ τοῦ γ, οὐδ' εἰ τὸ α τινὶ τῷ β, τῷ δὲ γ μηδενί,
οὐκ ἦν τοῦ β καὶ τοῦ γ συλλογισμός, ὥστε οὐκ ἀναιροῦνται αἱ
προτάσεις. ὅταν δὲ τὸ ἀντικείμενον, ἀναιροῦνται. εἰ γὰρ τὸ α 3
παντὶ τῷ β, καὶ τὸ β παντὶ τῷ γ, τὸ α τῷ γ παντί, ἀλλ' οὐδενὶ ὑπῆρ
χε. πάλιν εἰ τὸ α παντὶ τῷ β, τῷ δὲ γ μηδενί, τὸ β οὐδενὶ τῷ γ,
ἀλλὰ παντὶ ὑπῆρχεν. ὁμοίως δὲ δείκνυται, καὶ εἰ μὴ καθόλου
εἰσὶν αἱ προτάσεις. γίνεται γὰρ τὸ α γ καθόλου τε καὶ στερητικόν.
θάτερον δὲ ἐπὶ μέρους, κατηγορικόν. εἰ μὲν οὖν τὸ α παντὶ τῷ β,
τὸ δὲ β τινὶ τῷ γ, τὸ α τινὶ τῷ γ συμβαίνει, ἀλλ' οὐδενὶ ὑπῆρχε.
πάλιν εἰ τὸ α παντὶ τῷ β, τῷ δὲ γ μηδενί, τὸ β οὐδενὶ τῷ γ, εἰ δὲ
τὸ α τινὶ τῷ β, καὶ τὸ β τινὶ τῷ γ, οὐ γίνεται συλλογισμὸς οὐδ' εἰ 4

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.1.4

τὸ α τινὶ τῷ β, τῷ δὲ γ μηδενί, οὐδ' οὕτως. ὥστε ἐκείνως μὲν ἀ-
ναιροῦνται, οὕτω δ' οὐκ ἀναιροῦνται αἱ προτάσεις. φανερὸν
οὖν διὰ τῶν εἰρημένων, πῶς ἀντιστρεφομένου τοῦ συμπεράσμα-
τος ἐν ἑκάστῳ σχήματι γίνεται συλλογισμός. καὶ πότε ἐναν-
τίως τῇ προτάσει, καὶ πότε ἀντικειμένως. καὶ ὅτι ἐν μὲν τῷ
πρώτῳ σχήματι διὰ τοῦ μέσου καὶ τοῦ ἐσχάτου, γίνονται οἱ συλ-
λογισμοί. καὶ ἡ μὲν πρὸς τῷ ἐλάττονι ἄκρῳ, ἀεὶ διὰ τοῦ μέσου
1 ἀναιρεῖται. ἡ δὲ πρὸς τῷ μείζονι, διὰ τοῦ ἐσχάτου. ἐν δὲ τῷ β
σχήματι, διὰ τοῦ α καὶ διὰ τοῦ ἐσχάτου. καὶ ἡ μὲν πρὸς τῷ ἐλάττο-
νι ἄκρῳ, ἀεὶ διὰ τοῦ α σχήματος. ἡ δὲ πρὸς τῷ μείζονι, διὰ τοῦ
ἐσχάτου. ἐν δὲ τῷ γ, διὰ τοῦ α καὶ τοῦ μέσου. καὶ ἡ μὲν πρὸς τῷ
ἐλάττονι ἄκρῳ ἀεὶ διὰ τοῦ πρώτου καὶ τοῦ μέσου. καὶ ἡ μὲν πρὸς
τῷ μείζονι, ἀεὶ διὰ τοῦ πρώτου. ἡ δὲ πρὸς τῷ ἐλάττονι, ἀεὶ διὰ
τοῦ μέσου. τί μὲν οὖν ἐστι τὸ ἀντιστρέφειν, καὶ πῶς ἐν ἑκάστῳ
σχήματι, καὶ τίς γίνεται συλλογισμός, φανερόν.

2 Περὶ τῆς δι' ἀδυνάτου δείξεως.

Ὁ δὲ διὰ τοῦ ἀδυνάτου συλλογισμὸς δείκνυται μέν, ὅταν ἡ
ἀντίφασις τεθῇ τοῦ συμπεράσματος, καὶ προσληφθῇ ἄλλη
πρότασις. γίνεται δ' ἐν ἅπασι τοῖς σχήμασιν. ὅμοιον γάρ ἐστι
τῇ ἀντιστροφῇ. πλὴν διαφέρει τοσοῦτον, ὅτι ἀντιστρέφε-
ται μὲν γεγενημένου τοῦ συλλογισμοῦ, καὶ εἰλημμένων ἀμ-
φοῖν τῶν προτάσεων. ἀπάγεται δὲ εἰς τὸ ἀδύνατον, οὐ προο-
μολογηθέντος τοῦ ἀντικειμένου πρότερον, ἀλλὰ φανεροῦ ὄν-
3 τος ὅτι ἀληθές. οἱ δὲ ὅροι ὁμοίως ἔχουσιν ἐν ἀμφοῖν, καὶ ἡ αὐ-
τὴ λῆψις ἀμφοτέρων. οἷον, εἰ τὸ α παντὶ τῷ β ὑπάρχει,
μέσον δὲ τὸ γ, ἐὰν ὑποτεθῇ τὸ α μὴ παντὶ ἢ μηδενὶ τῷ β
ὑπάρχειν, τῷ δὲ γ παντί, ὅπερ ἦν ἀληθές, ἀνάγκη τὸ γ τῷ
β ἢ μηδενὶ ἢ μὴ παντὶ ὑπάρχειν. τοῦτο δὲ ἀδύνατον. ὥστε
ψεῦδος τὸ ὑποτεθέν. ἀληθὲς ἄρα τὸ ἀντικείμενον. ὁμοίως
δὲ καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων σχημάτων. ὅσα γὰρ ἀντιστροφὴν δέχεται,
καὶ τὸν διὰ ἀδυνάτου συλλογισμόν. τὰ μὲν οὖν ἄλλα προβλή-
4 ματα πάντα δείκνυται διὰ τοῦ ἀδυνάτου ἐν πᾶσι τοῖς σχήμασι.

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.1.4

τὸ δὲ καθόλου κατηγορικὸν ἐν μὲν τῷ μέσῳ καὶ τῷ γ δείκνυ-
ται. ἐν δὲ τῷ α, οὐ δείκνυται. ὑποκείσθω γὰρ τὸ α τῷ β μὴ παν
τὶ ἢ μηδενὶ ὑπάρχειν, καὶ προσειλήφθω ἄλλη πρότασις ὁποτ-
τέρωθενοῦν, εἴτε τῷ α παντὶ ὑπάρχειν τὸ γ, εἴτε τὸ β παντὶ
τῷ δ, οὕτως γὰρ ἂν εἴη τὸ πρῶτον σχῆμα. εἰ μὲν οὖν ὑπόκειται
μὴ παντὶ ὑπάρχειν τὸ α τῷ β, οὐ γίνεται συλλογισμὸς, ὁποτέρω
θενοῦν τῆς προτάσεως λαμβανομένης. εἰ δὲ μηδενὶ, ὅταν μὲν
ἡ β δ προσληφθῇ, συλλογισμὸς μὲν ἔσται τοῦ ψεύδους. οὐ δεί 1
κνυται δὲ τὸ προκείμενον. εἰ γὰρ τὸ α μηδενὶ τῷ β, τὸ δὲ β παντὶ
τῷ δ, τὸ α οὐδενὶ τῷ δ, τοῦτο δὲ ἔστω ἀδύνατον. ψεῦδος ἄρα τὸ
μηδενὶ τῷ β τὸ α ὑπάρχειν. ἀλλ' οὐχ εἰ τὸ μηδενὶ ψεῦδος,
τὸ παντὶ ἀληθές. ἐὰν δὲ ἡ γ α προσληφθῇ, οὐ γίνεται συλλο-
» γισμός. οὐδ' ὅταν ὑποτεθῇ μὴ παντὶ τῷ β ὑπάρχειν τὸ α. ὥστε
» φανερὸν, ὅτι τὸ παντὶ ὑπάρχειν οὐ δείκνυται ἐν τῷ πρώτῳ
» σχήματι διὰ τοῦ ἀδυνάτου, τὸ δὲ τινὶ καὶ τὸ μηδενὶ καὶ τὸ μὴ παν
τὶ, δείκνυται. ὑποκείσθω γὰρ τὸ α μηδενὶ τῷ β ὑπάρχειν, τὸ δὲ 2
β εἰλήφθω παντὶ ἢ τινὶ τῷ γ, οὐκοῦν ἀνάγκη τὸ α μὴ παντὶ ἢ
μηδενὶ τῷ γ ὑπάρχειν. τοῦτο δ' ἀδύνατον. ἔστω γὰρ ἀληθὲς, καὶ
φανερὸν, ὅτι παντὶ ὑπάρχει τὸ α τῷ γ. ὥστ' εἰ τοῦτο ψεῦδος,
ἀνάγκη τὸ α τινὶ τῷ β ὑπάρχειν. ἐὰν δὲ πρὸς τὸ α ληφθῇ ἡ ἑτέ
ρα πρότασις, οὐκ ἔσται συλλογισμός. οὐδ' ὅταν τὸ ἐναντίον τῷ
συμπεράσματι ὑποτεθῇ, οἷον τὸ τινὶ μὴ ὑπάρχειν. φανερὸν οὖν,
ὅτι τὸ ἀντικείμενον ὑποθετέον. πάλιν ὑποκείσθω τὸ α τινὶ
τῷ β ὑπάρχειν, εἰλήφθω δὲ τὸ γ παντὶ τῷ α, ἀνάγκη οὖν τὸ γ, 3
τινὶ τῷ β ὑπάρχειν. τοῦτο δὲ ἔστω ἀδύνατον. ὥστε ψεῦδος τὸ
ὑποτεθέν. εἰ δ' οὕτως, ἀληθὲς τὸ μηδενὶ ὑπάρχειν. ὁμοίως δὲ
καὶ εἰ στερητικὸν ληφθῇ τὸ γ α. εἰ δ' ἡ πρὸς τῷ β ἐλήφθη πρό-
τασις, οὐκ ἔσται συλλογισμός. ἐὰν δὲ τὸ ἐναντίον ὑποτεθῇ,
συλλογισμὸς μὲν ἔσται καὶ τὸ ἀδύνατον. οὐ δείκνυται δὲ τὸ προ
τεθέν. ὑποκείσθω γὰρ παντὶ τῷ β τὸ α ὑπάρχειν, καὶ τὸ γ τῷ
α εἰλήφθω παντὶ, οὐκοῦν ἀνάγκη τὸ γ παντὶ τῷ β ὑπάρχειν.
τοῦτο δὲ ἀδύνατον. ὥστε ψεῦδος τὸ παντὶ τῷ β τὸ α ὑπάρχειν. 4

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.1.4

ἀλλ' οὔπω τὸν ἀναγκαῖον, εἰ μὴ παντί, μηδενὶ ὑπάρχειν. ὁμοίως
δὲ κἂν εἰ πρὸς τὸ β ληφθῇ ἡ ἑτέρα πρότασις. συλλογισμὸς
μὲν γὰρ ἔσται καὶ τὸ ἀδύνατον. οὐκ ἀναιρεῖται δ' ἡ ὑπόθεσις. ὥστε
τὸ ἀντικείμενον ὑποθετέον. πρὸς δὲ τὸ μὴ παντὶ δεῖξαι ὑπάρ-
χον τῷ β τὸ α, ὑποθετέον παντὶ ὑπάρχειν. εἰ γὰρ τὸ α παντὶ τῷ
β, καὶ τὸ γ παντὶ τῷ α, τὸ γ παντὶ τῷ β, ὥστ' εἰ τοῦτο ἀδύνα-
τον, ψεῦδος τὸ ὑποτεθέν. ὁμοίως δὲ καὶ εἰ πρὸς τῷ β ληφθῇ ἡ
1 ἑτέρα πρότασις, καὶ εἰ στερητικὸν ἦ τὸ γ α, ὡσαύτως. καὶ γὰρ
οὕτως γίνεται συλλογισμός. ἐὰν δὲ πρὸς τῷ β ᾖ τὸ στερητικόν,
οὐδὲν δείκνυται. ἐὰν δὲ μὴ τὸ παντὶ ἀλλά, τὸ τινὶ ὑπάρχειν
ὑποτεθῇ, οὐ δείκνυται ὅτι οὐ παντί, ἀλλ' ὅτι οὐδενί. εἰ γὰρ τὸ α
τῷ β τινί, τὸ δὲ γ παντὶ τῷ α, τινὶ τῷ β τὸ γ ὑπάρξει. εἰ οὖν τοῦτο
ἀδύνατον, ψεῦδος τὸ τινὶ ὑπάρχειν τῷ β τὸ α. ὥστ' ἀληθὲς τὸ μη
δενί. τούτου δὲ δειχθέντος, προσαναιρεῖται τὸ ἀληθές. τὸ γὰρ
α τῷ β τινὶ μὲν ὑπῆρχε, τινὶ δὲ οὐχ ὑπῆρχεν. ἔτι δὲ οὐ παρὰ
2 τὴν ὑπόθεσιν συμβαίνει τὸ ἀδύνατον. ψευδὴς γὰρ ἂν εἴη, εἴ-
» περ ἐξ ἀληθῶν μὴ ἔστι ψεῦδος συλλογίσασθαι. νῦν δὲ ἔστιν ἀλη
θής. ὑπάρχει γὰρ τὸ α τινὶ τῷ β. ὥστ' οὐχ ὑποθετέον τὸ τινὶ
ὑπάρχειν, ἀλλὰ τὸ παντί. ὁμοίως δὲ καὶ εἰ τινὶ μὴ ὑπάρχον τῷ
β τὸ α, δεικνύοιμεν. εἰ γὰρ ταὐτὸ τὸ τινὶ μὴ ὑπάρχειν, καὶ μὴ παν
» τὶ ὑπάρχειν, ἡ αὐτὴ ἀμφοῖν ἀπόδειξις, φανερὸν οὖν, ὅτι οὐ τὸ
» ἐναντίον ἀλλὰ τὸ ἀντικείμενον ὑποθετέον ἐν ἅπασι τοῖς συλ
» λογισμοῖς. οὕτως γὰρ, τό, τε ἀναγκαῖον ἔσται, καὶ τὸ ἀξίωμα
3 ἔνδοξον. εἰ γὰρ κατὰ παντὸς ἡ κατάφασις ἢ ἡ ἀπόφασις, δειχ
θέντος ὅτι οὐχ ἡ ἀπόφασις, ἀνάγκη τὴν κατάφασιν ἀληθεύε-
σθαι. πάλιν εἰ μὴ τίθησιν ἀληθεύεσθαι τὴν κατάφασιν, ἔνδο-
ξον τὸ ἀξιῶσαι τὴν ἀπόφασιν. τὸ δ' ἐναντίον οὐδετέρως ἁρ-
μόττει ἀξιῶσαι. οὔτε γὰρ ἀναγκαῖον, εἰ τὸ μηδενὶ ψεῦδος τὸ,
παντὶ ἀληθές, οὔτε ἔνδοξον. ὡς εἰ θάτερον ψεῦδος, ὅτι θάτε
ρον ἀληθές. φανερὸν οὖν, ὅτι ἐν τῷ α σχήματι τὰ μὲν ἄλλα προ
βλήματα πάντα δείκνυται διὰ τοῦ ἀδυνάτου, τὸ δὲ καθόλου
4 καταφατικὸν, οὐ δείκνυται. Ἐν δὲ τῷ μέσῳ καὶ τῷ ἐσχάτῳ,

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.1.4

καὶ τοῦτο δείκνυται. ὑποκείσθω γὰρ τὸ α μὴ παντὶ τῷ β ὑπάρ-
χειν, εἰλήφθω δὲ τῷ γ παντὶ ὑπάρχειν τὸ α. οὐκοῦν εἰ τῷ μὲν
β ὑπάρχει τὸ α μὴ παντὶ, τῷ δὲ γ παντὶ, οὐ παντὶ τῷ β τὸ γ.
τοῦτο δὲ ἀδύνατον. ἔστω γὰρ φανερὸν, ὅτι τῷ β παντὶ ὑπάρχει
τὸ γ. ὥστε ψεῦδος τὸ ὑποκείμενον. ἀληθὲς ἄρα τὸ παντὶ ὑ-
πάρχειν. ἐὰν δὲ τὸ ἐναντίον ὑποτεθῇ, συλλογισμὸς μὲν ἔσται,
καὶ τὸ ἀδύνατον. οὐ μὴν δείκνυται τὸ προτεθέν. εἰ γὰρ τὸ α μη-
δενὶ τῷ β, τὸ δὲ γ παντὶ, οὐδενὶ τῷ β τὸ γ. τοῦτο δὲ ἀδύνα- 1
τον. ὥστε ψεῦδος τὸ μηδενὶ ὑπάρχειν. ἀλλ' οὐχὶ εἰ τοῦτο ψεῦ-
δος, τὸ παντὶ ἀληθές. ὅτι δὲ τινὶ τῷ β ὑπάρχει τὸ α, ὑποκεί-
σθω τὸ α μηδενὶ τῷ β ὑπάρχειν, τῷ δὲ γ παντὶ ὑπαρχέτω, ἀνάγ-
κη οὖν τὸ γ μηδενὶ τῷ β. ὥστ' εἰ τοῦτο ἀδύνατον, ἀνάγκη τὸ α τινὶ
τῷ β ὑπάρχειν. ἐὰν δὲ ὑποτεθῇ τινὶ μὴ ὑπάρχειν, ταῦτα
ἔσται, ἅπερ καὶ ἐπὶ τοῦ α σχήματος. πάλιν ὑποκείσθω τὸ α τινὶ
τῷ β ὑπάρχειν, τῷ δὲ γ, μηδενὶ ὑπαρχέτω. ἀνάγκη οὖν τὸ γ
τῷ β μὴ ὑπάρχειν, ἀλλὰ παντὶ ὑπῆρχεν. ὥστε ψεῦδος τὸ ὑπο- 2
τεθέν. οὐδενὶ ἄρα τῷ β τὸ α ὑπάρξει. ὅτε δὲ οὐ παντὶ τῷ β τὸ
α, ὑποκείσθω παντὶ ὑπάρχειν, τῷ δὲ γ μηδενὶ. ἀνάγκη οὖν τὸ γ
μηδενὶ τῷ β ὑπάρχειν. τοῦτο δὲ ἀδύνατον. ὥστ' ἀληθὲς τὸ μὴ
παντὶ ὑπάρχειν. φανερὸν οὖν, ὅτι πάντες οἱ συλλογισμοὶ γί-
νονται διὰ τοῦ μέσου σχήματος.

Περὶ τοῦ τρίτου σχήματος.

Ὁμοίως δὲ καὶ διὰ τοῦ ἐσχάτου. κείσθω γὰρ τὸ α τινὶ τῷ β μὴ
ὑπάρχειν, τὸ δὲ γ παντὶ, τὸ ἄρα α τινὶ τῷ γ οὐχ ὑπάρξει. εἰ 3
οὖν τοῦτο ἀδύνατον, ψεῦδος τὸ, τινὶ μὴ ὑπάρχειν. ὥστε ἀλη-
θὲς, τὸ παντί. ἐὰν δὲ ὑποτεθῇ μηδενὶ ὑπάρχειν, συλλογισμὸς
μὲν ἔσται καὶ τὸ ἀδύνατον. οὐ δείκνυται δὲ τὸ προτεθέν. ἐὰν γὰρ
τὸ ἐναντίον ὑποτεθῇ, ταῦτα ἔσται, ἅπερ καὶ ἐπὶ τῶν πρότερον.
ἀλλὰ πρὸς τὸ τινὶ ὑπάρχειν, αὕτη ληπτέα ἡ ὑπόθεσις. εἰ γὰρ
τὸ α μηδενὶ τῷ β, τὸ δὲ γ τινὶ τῷ β, τὸ α οὐ παντὶ τῷ γ. εἰ οὖν
τοῦτο ψεῦδος, ἀληθὲς, τὸ α τινὶ τῷ β ὑπάρχειν, ὅτι δὲ οὐδενὶ
τῷ β ὑπάρχει τὸ α, ὑποκείσθω τινὶ ὑπάρχειν. εἰλήφθω δὲ 4

καὶ τὸ γ παντὶ τῷ β ὑπάρχον, οὐκοῦν ἀνάγκη τὸ α τινὶ τῷ
γ ὑπάρχειν, ἀλλ' οὐδενὶ ὑπῆρχεν. ὥστε ψεῦδος τὸ, τινὶ τῷ β τὸ
α ὑπάρχειν. ἐὰν δὲ ὑποτεθῇ παντὶ τῷ β ὑπάρχειν τὸ α, οὐ δείκ-
νυται τὸ προτεθὲν, ἀλλὰ πρὸς τὸ μὴ παντὶ ὑπάρχειν, αὕτη λη-
πτέα ἡ ὑπόθεσις. εἰ γὰρ τὸ α παντὶ τῷ β, καὶ τὸ γ τινὶ τῷ β, τὸ α
ὑπάρχει τινὶ τῷ γ. τοῦτο δὲ οὐκ ἦν. ὥστε ψεῦδος τὸ, παντὶ
ὑπάρχειν, εἰ δ' οὕτως, ἀληθὲς τὸ μὴ παντί. ἐὰν δὲ ὑποτεθῇ
1 τινὶ ὑπάρχειν, ταῦτ' ἔσται ἃ καὶ ἐπὶ τῶν προειρημένων. φανε-
» ρὸν οὖν, ὅτι ἐν ἅπασι τοῖς διὰ τοῦ ἀδυνάτου συλλογισμοῖς τὸ
» ἀντικείμενον ὑποθετέον. δῆλον δὲ, καὶ ὅτι ἐν τῷ μέσῳ σχή-
» ματι δείκνυταί πως τὸ καταφατικὸν καὶ ἐν τῷ ἐσχάτῳ τὸ κα-
» θόλου. Διαφέρει δὲ ἡ εἰς τὸ ἀδύνατον ἀπόδειξις τῆς ἀπο-
» δεικτικῆς, τῷ τιθέναι ὃ βούλεται ἀναιρεῖν ἀπάγουσα εἰς ὁμο-
» λογούμενον ψεῦδος. ἡ δὲ δεικτικὴ ἄρχεται ἐξ ὁμολογου-
» μένων θέσεων ἀληθῶν. λαμβάνουσι μὲν οὖν ἀμφότεραι δύο
2 προτάσεις ὁμολογουμένας. ἀλλ' ἡ μὲν, ἐξ ὧν ὁ συλλογισμός,
ἡ δὲ, μίαν μὲν οὖν τούτων, μίαν δὲ τὴν ἀντίφασιν τοῦ συμ-
περάσματος. καὶ ἔνθα μὲν, οὐκ ἀνάγκη γνώριμον εἶναι τὸ
συμπέρασμα, οὐδὲ προϋπολαμβάνειν ὡς ἔστιν, ἢ οὔ. ἔνθα
δὲ, ἀνάγκη ὡς οὐκ ἔστι. διαφέρει δὲ οὐδὲν φάσιν, ἢ ἀπόφα-
» σιν εἶναι τὸ συμπέρασμα, ἀλλ' ὁμοίως ἔχει περὶ ἀμφοῖν. ἅ-
» παν δὲ τὸ δεικτικῶς συμπεραινόμενον, καὶ διὰ τοῦ ἀδυνά-
» του δειχθήσεται. καὶ τὸ διὰ τοῦ ἀδυνάτου, δεικτικῶς καὶ διὰ
3 τῶν αὐτῶν ὅρων, οὐκ ἐν τοῖς αὐτοῖς δὲ σχήμασιν. ὅταν μὲν
γὰρ ὁ συλλογισμὸς ἐν τῷ πρώτῳ σχήματι γίνηται, τὸ ἀ-
ληθὲς ἔσται, ἢ ἐν τῷ μέσῳ, ἢ ἐν τῷ ἐσχάτῳ. τὸ μὲν στερητι-
κὸν, ἐν τῷ μέσῳ. τὸ δὲ κατηγορικὸν, ἐν τῷ ἐσχάτῳ. ὅταν δὲ ἐν
τῷ μέσῳ ᾖ ὁ συλλογισμὸς, τὸ ἀληθὲς, ἐν τῷ α καὶ τῷ μέσῳ. τὰ
μὲν καταφατικὰ ἐν τῷ α, τὰ δὲ στερητικὰ, ἐν τῷ μέσῳ. ἔστω
γὰρ δεδειγμένον τὸ α μηδενὶ ἢ μὴ παντὶ τῷ β διὰ τοῦ α σχή-
ματος. οὐκοῦν ἡ μὲν ὑπόθεσις ἦν τινὶ τῷ β ὑπάρχειν τὸ
4 α. τὸ δὲ γ ἐλαμβάνετο, τῷ μὲν α παντὶ ὑπάρχειν, τῷ δὲ

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.1.4

β οὐδενί. οὕτως γὰρ ἐγίνετο συλλογισμὸς, καὶ τὸ ἀδύνατον. ἔστω δὲ τὸ μέσον σχῆμα, εἰ τὸ γ τῷ μὲν α παντί, τῷ δὲ β μηδενὶ ὑπάρχον, καὶ φανερὸν ἐκ τούτων, ὅτι οὐδενὶ τῷ β ὑπάρχει τὸ α. ὁμοίως δὲ καὶ εἰ μὴ παντί, δέδεικται ὑπάρχειν τὸ α. ἡ μὲν γὰρ ὑπόθεσις, ἦν παντὶ ὑπάρχειν. τὸ δὲ γ ἐλαμβάνετο τῷ μὲν α παντί, τῷ δὲ β οὐ παντί. καὶ εἰ στερητικὸν λαμβάνοιτο τὸ γ α, ὡσαύτως. καὶ γὰρ οὕτως γίνεται τὸ μέσον σχῆμα. πάλιν δεδείχθω τινὶ ὑπάρχον τῷ β τὸ α, ἡ μὲν οὖν ὑπόθεσις μηδενὶ ὑπάρ- 1
χειν, τὸ δὲ β ἐλαμβάνετο παντὶ τῷ γ ὑπάρχειν, καὶ τὸ α ἢ παντὶ ἢ τινὶ τῷ γ. οὕτω γὰρ ἔσται τὸ ἀδύνατον. ἔστω δὲ τὸ ἔσχατον σχῆμα. εἰ τὸ α καὶ τὸ β παντὶ τῷ γ, καὶ φανερὸν ἐκ τούτων, ὅτι ἀνάγκη τὸ α τινὶ τῷ β ὑπάρχειν. ὁμοίως δὲ καὶ εἰ τινὶ τῷ γ ληφθείη ὑπάρχον τὸ β, ἢ τὸ α.

Περὶ τοῦ δευτέρου σχήματος.

Πάλιν καὶ ἐν τῷ μέσῳ σχήματι δεδείχθω τὸ α παντὶ τῷ β ὑπάρχον, οὐκοῦν ἡ μὲν ὑπόθεσις ἦν, μὴ παντὶ τῷ β τὸ α ὑπάρ 2
χειν, εἴληπται δὲ τὸ α παντὶ τῷ γ, καὶ τὸ γ παντὶ τῷ β. οὕτως γὰρ ἔσται τὸ ἀδύνατον. ἔστω δὲ τὸ α σχῆμα. εἰ τὸ α παντὶ τῷ γ, καὶ τὸ γ παντὶ τῷ β. ὁμοίως δὲ καὶ εἰ τινὶ δέδεικται ὑπάρχον. ἡ μὲν γὰρ ὑπόθεσις ἦν μηδενὶ τῷ β τὸ α ὑπάρχειν. εἴληπται δὲ τὸ α παντὶ τῷ γ, καὶ τὸ γ τινὶ τῷ β. εἰ δὲ στερητικὸς ὁ συλλογισμὸς, ἡ μὲν ὑπόθεσις τὸ α τινὶ τῷ β ὑπάρχειν. εἴληπται δὲ, καὶ τὸ α μηδενὶ τῷ γ, καὶ τὸ γ παντὶ τῷ β. ὥστε γίνεται τὸ α σχῆμα. καὶ εἰ μὴ καθόλου ὁ συλλογισμὸς, ἀλλὰ τὸ α τινὶ τῷ β 3
δέδεικται μὴ ὑπάρχειν, ὡσαύτως. ὑπόθεσις μὲν γὰρ παντὶ τῷ β τὸ α ὑπάρχειν. εἴληπται δὲ τὸ α μηδενὶ τῷ γ, καὶ τὸ γ τινὶ τῷ β. οὕτω γὰρ τὸ πρῶτον σχῆμα.

Περὶ τοῦ τρίτου σχήματος.

Πάλιν ἐν τῷ γ σχήματι δεδείχθω τὸ α παντὶ τῷ β ὑπάρχειν, οὐκοῦν ἡ μὲν ὑπόθεσις ἦν μὴ παντὶ τῷ β τὸ α ὑπάρχειν. εἴληπται δὲ τὸ γ παντὶ τῷ β, καὶ τὸ α παντὶ τῷ γ. οὕτως γὰρ ἔσται τὸ ἀδύνατον. ἔστω δὲ τὸ α σχῆμα. ὡσαύτως δὲ καὶ εἰ ἐπὶ 4

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.1.4

τινὸς ἡ ἀπόδειξις. ἡ μὲν γὰρ ὑπόθεσις ἔσται, μηδενὶ τῷ β τὸ α
ὑπάρχειν. εἴληπται δὲ τὸ γ τινὶ τῷ β, καὶ τὸ α παντὶ τῷ γ. εἰ δὲ
στερητικὸς ὁ συλλογισμὸς, ὑπόθεσις μὲν τὸ α τινὶ τῷ β ὑπάρ-
χειν. εἴληπται δὲ τὸ γ τῷ μὲν α μηδενὶ, τῷ δὲ β, παντί. ἔσται
δὲ τὸ μέσον σχῆμα. ὁμοίως δὲ καὶ εἰ μὴ καθόλου ἡ ἀπόδειξις.
ὑπόθεσις μὲν γὰρ ἔσται παντὶ τῷ β τὸ α ὑπάρχειν. εἴληπται δὲ τὸ
γ τῷ μὲν α μηδενὶ, τῷ δὲ β τινί. ἔσται δὲ τὸ μέσον σχῆμα. φανε-
1 ρὸν οὖν, ὅτι διὰ τῶν αὐτῶν ὅρων καὶ δεικτικῶς ἔστι δεικνύναι τῶν
προβλημάτων ἕκαστον, καὶ διὰ τοῦ ἀδυνάτου. ὁμοίως δ' ἔσται
καὶ δεικτικῶν ὄντων τῶν συλλογισμῶν εἰς ἀδύνατον ἀπάγειν
ἐν τοῖς εἰλημμένοις ὅροις, ὅταν, ἡ ἀντικειμένη πρότασις ἐν τῷ
συμπεράσματι ληφθῇ. γίνονται γὰρ οἱ αὐτοὶ συλλογισμοὶ, τοῖς
διὰ τῆς ἀντιστροφῆς. ὥστε εὐθὺς ἔχομεν καὶ τὰ σχήματα, δι' ὧν
ἔσται ἕκαστον. δῆλον οὖν, ὅτι πᾶν πρόβλημα δείκνυται κατ' ἀμ-
φοτέρους τοὺς τρόπους, διά τε τοῦ ἀδυνάτου καὶ δεικτικῶς.
2 καὶ οὐκ ἐνδέχεται χωρίζεσθαι τὸν ἕτερον τοῦ ἑτέρου.

Περὶ τοῦ ἐξ ἀντικειμένων συλλογίζεσθαι.

Ἐν ποίῳ δὲ σχήματι ἔστιν ἐξ ἀντικειμένων προτάσεων συλλο-
γίσασθαι, καὶ ἐν ποίῳ οὐκ ἔστιν, ὧδ' ἔσται φανερόν. λέγω δὲ ἀν-
τικειμένας προτάσεις εἶναι κατὰ μὲν τὴν λέξιν, τέτταρας.
οἷον τὸ παντὶ, τῷ οὐδενὶ, καὶ τὸ παντὶ, τῷ οὐ παντί. καὶ τὸ τινὶ,
τῷ οὐδενί. καὶ τὸ τινὶ τῷ οὐ τινί. κατ' ἀλήθειαν δὲ τρεῖς. τὸ γὰρ
τινὶ τῷ οὐ τινὶ κατὰ τὴν λέξιν ἀντίκειται μόνον. τούτων δ' ἐναν-
3 τίας μὲν, τὰς καθόλου, τὸ, παντὶ, τῷ μηδενὶ ὑπάρχειν οἷον τὸ
πᾶσαν ἐπιστήμην εἶναι σπουδαίαν, τῷ μηδεμίαν εἶναι σπουδαίαν.
» τὰς δὲ ἄλλας ἀντικειμένας. Ἐν μὲν οὖν τῷ α σχήματι οὐκ
» ἔστιν ἐξ ἀντικειμένων προτάσεων συλλογισμὸς, οὔτε καταφατι-
κὸς, οὔτε ἀποφατικός. καταφατικὸς μὲν, ὅτι ἀμφοτέρας
καταφατικὰς δεῖ εἶναι τὰς προτάσεις. αἱ δ' ἀντικείμεναι φά-
σις καὶ ἀπόφασις. στερητικὸς, δὲ ὅτι αἱ μὲν ἀντικείμεναι τὸ αὐτὸ
τοῦ αὐτοῦ κατηγοροῦσι καὶ ἀπαρνοῦνται. τὸ δ' ἐν τῷ πρώτῳ
4 σχήματι μέσον οὐ λέγεται κατ' ἀμφοῖν, ἀλλ' ἐκείνου μὲν ἄλλο

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.1.4

ἀποφάσκεται. αὐτὸ δὲ ἄλλου κατηγορεῖται, αὗται δὲ οὐκ ἀντί-
κεινται.

Περὶ τοῦ δευτέρου σχήματος.

Ἐν δὲ τῷ μέσῳ σχήματι καὶ ἐκ τῶν ἀντικειμένων, καὶ ἐκ τῶν
ἐναντίων ἐνδέχεται γίνεσθαι συλλογισμόν. ἔστω γὰρ ἀγαθὸν
μὲν ἐφ' οὗ α, ἐπιστήμη δὲ, ἐφ' οὗ β καὶ γ. εἰ δὴ πᾶσαν ἐπιστήμην
σπουδαίαν ἔλαβε καὶ μηδεμίαν, τὸ α τῷ β παντὶ ὑπάρχει, καὶ τῷ
γ οὐδενί. ὥστε τὸ β τῷ γ οὐδενί. οὐδεμία ἄρα ἐπιστήμη, ἐπιστήμη
ἐστίν. ὁμοίως δὲ καὶ εἰ πᾶσαν λαβὼν σπουδαίαν, τὴν ἰατρικὴν μὴ 1
σπουδαίαν ἔλαβε, τῷ μὲν γὰρ β παντὶ τὸ α, τῷ δὲ γ, οὐδενί. ὥστε
ἡ τὶς ἐπιστήμη, οὐκ ἔσται ἐπιστήμη, καὶ εἰ τῷ μὲν γ παντὶ τὸ α, τῷ δὲ β
μηδενί. ἔστι δὲ τὸ μὲν β ἐπιστήμη, τὸ δὲ γ ἰατρική, τὸ δὲ α ὑπόληψις.
οὐδεμίαν γὰρ ἐπιστήμην ὑπόληψιν λαβὼν, εἴληφέ τινα ἐπιστή-
μην εἶναι ὑπόληψιν. διαφέρει δὲ τοῦ πάλαι, τῷ ἐπὶ τῶν ὅρων ἀντι-
στρέφεσθαι. πρότερον μὲν γὰρ πρὸς τῷ β, νῦν δὲ πρὸς τῷ γ,
τὸ καταφατικόν. καὶ ἐὰν ᾖ δὲ μὴ καθόλου ἡ ἑτέρα πρότα-
σις, ὡσαύτως. ἀεὶ γὰρ τὸ μέσον ἐστὶν, ὃ ἀπὸ θατέρου μὲν, ἀπο- 2
φατικῶς λέγεται, κατὰ θατέρου δὲ, καταφατικῶς. ὥστ' ἐν-
δέχεται τὰ ἀντικείμενα περαίνεσθαι, πλὴν οὐκ ἀεὶ, οὐδὲ πάν-
τως. ἀλλ' ἐὰν οὕτως ἔχῃ τὰ ὑπὸ τὸ μέσον, ὥστ' ἢ ταὐτὰ εἶναι,
ἢ ὅλον πρὸς μέρος. ἄλλως δὲ ἀδύνατον. οὐ γὰρ ἔσονται οὐδα-
μῶς αἱ προτάσεις, οὔτε ἐναντίαι, οὔτ' ἀντικείμεναι.

Περὶ τοῦ τρίτου σχήματος.

Ἐν δὲ τῷ τρίτῳ σχήματι καταφατικὸς μὲν συλλογισμὸς οὐ-
δέποτ' ἔσται ἐξ ἀντικειμένων προτάσεων διὰ τὴν προειρημένην 3
αἰτίαν, καὶ ἐπὶ τοῦ πρώτου σχήματος. ἀποφατικὸς δὲ ἔσται συλ-
λογισμὸς, καὶ καθόλου καὶ μὴ καθόλου τῶν ὅρων ὄντων.
ἔστω γὰρ ἐπιστήμη ἐφ' οὗ β καὶ γ, ἰατρικὴ δὲ, ἐφ' οὗ α. εἰ οὖν λά-
βοι πᾶσαν ἰατρικὴν ἐπιστήμην, καὶ μηδεμίαν ἰατρικὴν ἐπιστή-
μην, τὸ β παντὶ τῷ α εἴληφε, καὶ τὸ γ οὐδενί. ὥστ' ἔσται τὶς ἐπι-
στήμη οὐκ ἐπιστήμη. ὁμοίως δὲ καὶ ἐὰν μὴ καθόλου ληφθῇ ἡ α
β πρότασις. εἰ γάρ ἐστί τις ἰατρικὴ ἐπιστήμη, καὶ πάλιν μηδε-
μία ἰατρικὴ ἐπιστήμη, συμβαίνει ἐπιστήμην τινὰ μὴ εἶναι ἐπιστή- 4

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.1.4

μην. εἰσὶ δὲ καθόλου τῶν ὅρων μὲν λαμβανομένων ἐναντίαι
αἱ προτάσεις. εἰ δὲ ἐν μέρει ἅτερος, ἀντικείμεναι. δεῖ δὲ κα-
τανοεῖν, ὅτι ἐνδέχεται μὲν οὕτω τὰ ἀντικείμενα λαμβάνειν,
ὥσπερ εἴπομεν, πᾶσαν ἐπιστήμην σπουδαίαν εἶναι. καὶ πά-
λιν οὐδεμίαν ἢ τινὰ μὴ σπουδαίαν, ὅπερ οὐκ εἴωθε λανθά-
νειν. ἔστι δὲ καὶ δι' ἄλλων ἐρωτημάτων συλλογίσασθαι θάτε-
» ρον. ἢ καὶ ὡς ἐν τοπικοῖς ἐλέχθη λαβεῖν. ἐπεὶ δὲ τῶν καταφά-
1 σεων αἱ ἀντιθέσεις τρεῖς, ἑξαχῶς συμβαίνει τὰ ἀντικείμενα
» λαμβάνειν, ἢ παντὶ καὶ μηδενί, ἢ παντὶ καὶ μὴ παντί, ἢ τινὶ
καὶ μηδενί. καὶ τοῦτο ἀντιστρέψαι ἐπὶ τῶν ὅρων. οἷον τὸ α παν
τὶ τῷ γ, τῷ β μηδενί. ἢ τῷ γ παντί, τῷ δὲ β μηδενί. ἢ τῷ μὲν,
παντί, τῷ δὲ, μὴ παντί. καὶ πάλιν τοῦτο ἀντιστρέψαι κατὰ
τοὺς ὅρους. ὁμοίως δὲ καὶ ἐπὶ τοῦ τρίτου σχήματος. ὥστε φανε-
ρόν, ὁσαχῶς τε καὶ ἐν ποίοις σχήμασιν ἐνδέχεται διὰ τῶν ἀντι-
» κειμένων προτάσεων γενέσθαι συλλογισμόν. φανερὸν δ' ὅτι
2 καὶ ἐκ ψευδῶν, ἔστιν ἀληθὲς συλλογίσασθαι, καθάπερ εἴρη-
» ται πρότερον. ἐκ δὲ τῶν ἀντικειμένων, οὐκ ἔστιν. ἀεὶ γὰρ ἐναν-
τίος ὁ συλλογισμὸς γίνεται τῷ πράγματι. οἷον εἰ ἔστιν ἀγα-
θὸν, μὴ εἶναι ἀγαθὸν, ἢ εἰ ζῷον, μὴ ζῷον, διὰ τὸ ἐξ ἀντιφά-
σεως εἶναι τὸν συλλογισμὸν, καὶ τοὺς ὑποκειμένους ὅρους], ἢ
τοὺς αὐτοὺς εἶναι, ἢ τὸν μὲν, ὅλον, τὸν δὲ, μέρος. δῆλον δὲ, καὶ
» ὅτι ἐν τοῖς παραλογισμοῖς οὐθὲν κωλύει γίνεσθαι τῆς ὑπο-
» θέσεως τὴν ἀντίφασιν. οἷον εἰ ἔστι περιττὸν, μὴ εἶναι περιτ-
3 τόν. ἐκ γὰρ τῶν ἀντικειμένων προτάσεων ἐναντίος ἦν ὁ συλ-
λογισμός. ἐὰν οὖν λάβοις τοιαύτας, ἔσται τῆς ὑποθέσεως
ἀντίφασις. δεῖ δὲ κατανοεῖν, ὅτι οὕτω μὲν οὐκ ἔστιν ἐναντία
συμπεραίνεσθαι ἐξ ἑνὸς συλλογισμοῦ, ὥστε εἶναι τὸ συμπέ-
ρασμα τὸ μὴ ὂν ἀγαθὸν, ἀγαθὸν, ἢ ἄλλο τι τοιοῦτον. ἐὰν μὴ
εὐθὺς ἡ πρότασις τοιαύτη ληφθῇ, οἷον πᾶν ζῷον εἶναι λευ-
κὸν, καὶ μὴ λευκόν, τὸν δὲ ἄνθρωπον ζῷον. ἀλλ' ἢ προσλα-
βεῖν δεῖ τὴν ἀντίφασιν, οἷον, ὅτι πᾶσα ἐπιστήμη ὑπόλη-
4 ψις καὶ οὐχ ὑπόληψις. εἶτα λαβεῖν, ὅτι ἡ ἰατρικὴ ἐπιστήμη

μέν ἐστιν, οὐδεμία δὲ ὑπόληψις. ὥσπερ οἱ ἔλεγχοι γίνονται, ἢ
ἐκ δύο συλλογισμῶν. ὥστε δὲ εἶναι ἐναντία κατ' ἀλήθειαν τὰ
εἰλημμένα, οὐκ ἔστιν ἄλλον τρόπον, ἢ τοῦτον, καθάπερ εἴρηται
πρότερον.

Περὶ τοῦ ἐν ἀρχῇ αἰτεῖσθαι.

Τὸ δὲ ἐν ἀρχῇ αἰτεῖσθαι καὶ λαμβάνειν, ἔστι μὲν ὡς ἐν γέ-
νει λαβεῖν ἐν τῷ μὴ ἀποδεικνύναι τὸ προκείμενον. τοῦτο δὲ ἔπι
συμβαίνει πολλαχῶς. καὶ γὰρ εἰ ὅλως μὴ συλλογίζεται, καὶ εἰ 1
δι' ἀγνωστοτέρων, ἢ ὁμοίως ἀγνώστων, καὶ εἰ διὰ τῶν ὑστέρων τὸ
» πρότερον. ἡ γὰρ ἀπόδειξις ἐκ πιστοτέρων τε καὶ προτέρων ἐστί.
» τούτων μὲν οὖν οὐδέν ἐστι τὸ αἰτεῖσθαι τὸ ἐξ ἀρχῆς. ἀλλ' ἐπεὶ
τὰ μὲν δι' αὑτῶν πέφυκε γνωρίζεσθαι, τὰ δὲ δι' ἄλλων. αἱ μὲν
γὰρ ἀρχαὶ, δι' ἑαυτῶν, τὰ δὲ ὑπὸ τὰς ἀρχὰς δι' ἄλλων, ὅταν
τὸ μὴ τὸ δι' αὑτοῦ γνωστὸν, δι' ἑαυτοῦ τις ἐπιχειρῇ δεικνύναι, τότε
αἰτεῖται τὸ ἐξ ἀρχῆς. τοῦτο δὲ ἔστι μὲν οὕτως ποιεῖν, ὥστ' εὐ-
θὺς ἀξιῶσαι τὸ προκείμενον. ἐνδέχεται δὲ καὶ μεταβάντας 2
ἐπ' ἄλλα ἄττα τῶν πεφυκότων δι' ἐκείνων δείκνυσθαι, διὰ τού-
των ἀποδεικνύναι τὸ ἐξ ἀρχῆς. οἷον εἰ τὸ α δεικνύοιτο διὰ τοῦ β,
τὸ δὲ β διὰ τοῦ γ, τὸ δὲ γ πεφυκὸς εἴη δείκνυσθαι διὰ τοῦ α. συμ-
βαίνει γὰρ αὐτὸ δι' ἑαυτοῦ τὸ α δεικνύναι τοὺς οὕτω συλλογιζο-
μένους. ὅπερ ποιοῦσιν οἱ τὰς παραλλήλους οἰόμενοι γράφειν.
λανθάνουσι γὰρ αὐτοὶ ἑαυτοὺς τοιαῦτα λαμβάνοντες, ἃ οὐχ
οἷόν τε ἀποδεῖξαι μὴ οὐσῶν τῶν παραλλήλων. ὥστε τοῖς οὕτω
συλλογιζομένοις συμβαίνει, ἕκαστον λέγειν εἶναι, εἰ ἔστιν ἕκαστον. 3
οὕτω δ' ἅπαν ἔσται δι' αὑτοῦ γνωστὸν, ὅπερ ἀδύνατον. εἰ οὖν τις
ἀδήλου ὄντος, ὅτι τὸ β ὑπάρχει τῷ γ, ὁμοίως δὲ καὶ ὅτι τὸ α
τῷ β, αἰτοῖτο τῷ γ ὑπάρχειν τὸ α, οὔπω δῆλον, εἰ τὸ ἐν ἀρχῇ
αἰτεῖται, ἀλλ' ὅτι οὐκ ἀποδείκνυσι, δῆλον. οὐ γάρ ἐστιν ἀρχὴ
ἀποδείξεως, τὸ ὁμοίως ἄδηλον. εἰ μέντοι τὸ β πρὸς τὸ γ οὕτως
ἔχει, ὥστε ταὐτὸν εἶναι, ἢ δῆλον ὅτι ἀντιστρέφουσιν, ἢ ὑπάρχει
θάτερον θατέρῳ, τὸ ἐν ἀρχῇ αἰτεῖται. καὶ γὰρ ἂν ὅτι τῷ β
τὸ α ὑπάρχει, δι' ἐκείνων δεικνύοι, εἰ ἀντιστρέφει. νῦν δὲ τοῦτο 4

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.1.4

κωλύει, ἀλλ' οὐχ οὕτως. εἰ δὲ τοῦτο ποιεῖν τὸ εἰρημένον ἂν ποιοῖ, καὶ ἀντιστρέφει διὰ τριῶν. ὡσαύτως δὲ κἂν εἰ τὸ β τῷ γ λαμβάνοι ὑπάρχειν, ὁμοίως ἄδηλον ὄν. καὶ εἰ τὸ α τῷ γ, οὔπω τὸ ἐξ ἀρχῆς αἰτεῖται, ἀλλ' οὐκ ἀποδείκνυσιν. ἐὰν δὲ ταυτὸν ᾖ τὸ α καὶ τὸ β, ἢ τῷ ἀντιστρέφειν, ἢ τῷ ἕπεσθαι τὸ α τῷ β, τὸ ἐξ ἀρχῆς αἰτεῖται διὰ τὴν αὐτὴν αἰτίαν. τὸ γὰρ ἐξ ἀρχῆς τί δύναται, πρότερον εἴρηται ἡμῖν, ὅτι τὸ δι' ἑαυτοῦ δεικνύναι τὸ μὴ
1 δι' αὑτοῦ δῆλον. εἰ οὖν ἐστι τὸ ἐν ἀρχῇ αἰτεῖσθαι, τὸ δι' αὑτοῦ δεικνύναι τὸ μὴ δι' αὑτοῦ δῆλον. τοῦτο δ' ἐστι, τὸ μὴ δεικνύναι, ὅταν ὁμοίως ἀδήλων ὄντων τοῦ δεικνυμένου καὶ δι' οὗ δείκνυται. ἢ τὸ ταυτὰ τῷ αὐτῷ. ἢ τῷ ταυτὸν τοῖς αὐτοῖς ὑπάρχειν, ἐν μὲν τῷ μέσῳ σχήματι καὶ τρίτῳ, ἀμφοτέρως ἂν ἐνδέχοιτο ὁμοίως τὸ ἐν ἀρχῇ αἰτεῖσθαι. ἐν δὲ κατηγορικῷ συλλογισμῷ, ἔν τε τῷ γ καὶ τῷ α. ἀποφατικῶς δέ, ὅταν τὰ αὐτὰ ἀπὸ τοῦ αὐτοῦ, καὶ οὐχ ὁμοίως ἀμφότεραι αἱ προτάσεις. ὡσαύτως δὲ καὶ
2 ἐν τῷ μέσῳ, διὰ τὸ μὴ ἀντιστρέφειν τοὺς ὅρους κατὰ τοὺς ἀποφατικοὺς συλλογισμούς. ἔστι δὲ τὸ ἐν ἀρχῇ αἰτεῖσθαι ἐν μὲν ταῖς ἀποδείξεσι, τὰ κατ' ἀλήθειαν οὕτως ἔχοντα, ἐν δὲ τοῖς διαλεκτικοῖς, τὰ κατὰ δόξαν.

Περὶ τοῦ μὴ παρὰ τοῦτο.

Τὸ δὲ μὴ παρὰ τοῦτο συμβαίνειν τὸ ψεῦδος, ὃ πολλάκις ἐν τοῖς λόγοις εἰώθαμεν λέγειν. πρῶτον μέν ἐστιν ἐν τοῖς εἰς τὸ ἀδύνατον συλλογισμοῖς. ὅταν πρὸς ἀντίφασιν ᾖ τούτου, ὃ ἐ-
3 δείκνυτο τῇ εἰς τὸ ἀδύνατον. οὔτε γὰρ μὴ ἀντιφήσας τις ἐρεῖ τὸ
οὐ παρὰ τοῦτο, ἀλλ' ὅτι ψεῦδός τι ἐτέθη τῶν προτέρων, οὔτ' ἐν
τῇ δεικνυούσῃ. οὐ γὰρ τίθησι τὴν ἀντίφασιν. ἔτι δὲ ὅταν ἀναι-
ρεθῇ τι δεικτικῶς διὰ τῶν α β γ, οὐκ ἔστιν εἰπεῖν, ὡς οὐ παρὰ τὸ
κείμενον γεγένηται ὁ συλλογισμός. τὸ γὰρ μὴ παρὰ τοῦτο γίνε-
σθαι τότε λέγομεν, ὅταν ἀναιρεθέντος τούτου μηδὲν ἧττον πε-
ραίνηται ὁ συλλογισμός, ὅπερ οὐκ ἔστιν ἐν τοῖς δεικτικοῖς. ἀναι-
» ρεθείσης γὰρ τῆς θέσεως, οὐδ' ὁ πρὸς ταύτην ἔσται συλλογισμός.
4 φανερὸν οὖν, ὅτι ἐν τοῖς εἰς τὸ ἀδύνατον λέγεται τὸ μὴ παρὰ

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.1.4

τοῦτο. καὶ ὅταν οὕτως ἔχῃ πρὸς τὸ ἀδύνατον ἡ ἐξ ἀρχῆς ὑπό-
θεσις, ὥστε καὶ οὔσης καὶ μὴ οὔσης ταύτης, οὐδὲν ἧττον συμβαί-
νειν τὸ ἀδύνατον. ὁ μὲν οὖν φανερώτερος τρόπος ἐστὶ τοῦ μὴ
παρὰ τὴν ὑπόθεσιν εἶναι τὸ ψεῦδος, ὅταν ἀπὸ τῆς ὑποθέσεως
ἀσύναπτος ᾖ ἀπὸ τῶν μέσων πρὸς τὸ ἀδύνατον ὁ συλλογισμός.
ὅπερ εἴρηται καὶ ἐν τοῖς τοπικοῖς. τὸ γὰρ τὸ ἀναίτιον ὡς αἴ-
τιον τιθέναι, τοῦτ' ἐστιν. οἷον εἰ βουλόμενος δεῖξαι, ὅτι ἀσύμ-
μετρος ἡ διάμετρος, ἐπιχειροίη τὸν Ζήνωνος λόγον δεικνύναι, 1
ὡς οὐκ ἔστι κινεῖσθαι, καὶ εἰς τοῦτο ἀπάγοι τὸ ἀδύνατον. οὐδα-
μῶς γὰρ οὐδαμῇ συνεχές ἐστι τὸ ψεῦδος τῇ φάσει τῇ ἐξ ἀρ-
χῆς. ἄλλος δὲ τρόπος εἰ συνεχὲς μὲν εἴη τὸ ἀδύνατον τῇ ὑπο-
θέσει. μὴ μέντοι δι' ἐκείνην συμβαίνει. τοῦτο γὰρ ἐγχωρεῖ γε-
νέσθαι, καὶ ἐπὶ τὸ ἄνω καὶ ἐπὶ τὸ κάτω λαμβάνοντι τὸ συνε-
χές. οἷον εἰ τὸ α τῷ β κεῖται ὑπάρχον, τὸ δὲ β τῷ γ, τὸ δὲ γ τῷ
δ. τοῦτο δὲ εἴη ψεῦδος, τὸ, τὸ β τῷ δ ὑπάρχειν. εἰ γὰρ ἀφαι-
ρεθέντος τοῦ α, μηδὲν ἧττον ὑπάρχει τὸ β τῷ γ, καὶ τὸ γ τῷ δ, 2
οὐκ ἂν εἴη τὸ ψεῦδος διὰ τὴν ἐξ ἀρχῆς ὑπόθεσιν. ἢ πάλιν εἴ-
τις ἐπὶ τὸ ἄνω λαμβάνοι τὸ συνεχές. οἷον, εἰ τὸ μὲν α τῷ β,
τῷ δὲ α τὸ ε. καὶ τῷ ε τὸ ζ, ψεῦδος δὲ εἴη τὸ ὑπάρχειν τῷ α τὸ ζ.
καὶ γὰρ οὕτως οὐδὲν ἂν ἧττον εἴη τὸ ἀδύνατον, ἀναιρεθείσης
» τῆς ἐξ ἀρχῆς ὑποθέσεως, ἀλλὰ δεῖ πρὸς τοὺς ἐξ ἀρχῆς ὅρους
» συνάπτειν τὸ ἀδύνατον. οὕτω γὰρ ἔσται διὰ τὴν ὑπόθεσιν. οἷον
ἐπὶ μὲν τὸ κάτω λαμβάνοντι τὸ συνεχὲς, πρὸς τὸν κατηγο-
ρούμενον τῶν ὅρων. εἰ γὰρ ἀδύνατον τὸ α τῷ δ ὑπάρχειν, ἀφαι- 3
ρεθέντος τοῦ α οὐκ ἔσται τὸ ψεῦδος. ἐπὶ δὲ τὸ ἄνω, καθ' οὗ κα-
τηγορεῖται. εἰ γὰρ τῷ β μὴ ἐγχωρεῖ τὸ ζ ὑπάρχειν, ἀφαιρεθέν-
τος τοῦ β οὐκέτι ἔσται τὸ ἀδύνατον. ὁμοίως δὲ καὶ εἰ στερητικῶν
τῶν συλλογισμῶν ὄντων. φανερὸν οὖν, ὅτι τοῦ ἀδυνάτου μὴ
πρὸς τοὺς ἐξ ἀρχῆς ὅρους ὄντος, οὐ παρὰ τὴν θέσιν συμβαίνει
τὸ ψεῦδος. ἢ οὐδ' οὕτως ἀεὶ διὰ τὴν ὑπόθεσιν ἔσται τὸ ψεῦδος.
καὶ γὰρ εἰ μὴ τῷ β ἀλλὰ τῷ κ ἐτέθη τὸ α ὑπάρχειν, τὸ δὲ κ τῷ
γ, καὶ τοῦτο τῷ δ, καὶ οὕτω μένει τὸ ἀδύνατον. ὁμοίως δὲ καὶ 4

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.1.4

ἐπὶ τὸ ἄνω λαμβάνοντι τοὺς ὅρους. ὥστ' ἐπεὶ καὶ ὄντος καὶ μὴ
ὄντος τούτου συμβαίνει τὸ ἀδύνατον, οὐκ ἂν εἴη παρὰ τὴν θέσιν.
ἢ τὸ μὴ ὄντος τούτου, μηθὲν ἧττον γίνεσθαι τὸ ψεῦδος, οὐχ οὕτω
ληπτέον, ὥστ' ἄλλου τιθεμένου, συμβαίνειν τὸ ἀδύνατον, ἀλλ'
ὅταν ἀφαιρεθέντος τούτου διὰ τῶν λοιπῶν προτάσεων τὸ αὐτὸ
» περαίνηται, ἀδύνατον, ἐπεὶ τὸ αὐτό γε ψεῦδος συμβαίνειν διὰ
» πλειόνων ὑποθέσεων, οὐδὲν ἴσως ἄτοπον. οἷον τὰς παραλλή-
1 λους συμπίπτειν. καὶ εἰ μείζων ἐστὶν ἡ ἐντὸς τῆς ἐκτός. καὶ εἰ τὸ
τρίγωνον ἔχει πλείους ὀρθὰς δυοῖν.

Περὶ λόγου ψευδοῦς.

Ὁ δὲ ψευδὴς λόγος γίνεται παρὰ τὸ πρῶτον ψεῦδος. ἢ γὰρ
ἐκ τῶν δύο προτάσεων, ἢ ἐκ πλειόνων πᾶς ἐστι συλλογισμός. εἰ
μὲν οὖν ἐκ τῶν δύο τούτων, ἀνάγκη τὴν ἑτέραν, ἢ καὶ ἀμφοτέ-
ρας εἶναι ψευδεῖς. ἐξ ἀληθῶν γὰρ οὐκ ἦν ψευδὴς συλλογι-
σμός. εἰ δ' ἐκ πλειόνων, οἷον τὸ γ διὰ τῶν α β. ταῦτα δὲ, διὰ τῶν
2 δ ε ζ η, τούτων γάρ τι ἐστὶ τῶν ἐπάνω ψεῦδος. καὶ παρὰ τοῦτο ὁ
λόγος. τὸ γὰρ α καὶ τὸ β δι' ἐκείνων περαίνεται. ὥστε παρ' ἐκεί-
νων τι συμβαίνει τὸ συμπέρασμα καὶ τὸ ψεῦδος.

Περὶ τοῦ μὴ κατασυλλογίζεσθαι.

Πρὸς δὲ τὸ μὴ κατασυλλογίζεσθαι παρατηρητέον, ὅταν
ἄνευ τῶν συμπερασμάτων ἐρωτᾷ τὸν λόγον, ὅπως μὴ δοθῇ
» δὶς τὸ αὐτὸ ἐν ταῖς προτάσεσιν. ἐπειδήπερ ἴσμεν, ὅτι ἄνευ
» μέσου συλλογισμὸς οὐ γίνεται. μέσον δέ ἐστι, τὸ πλεονάκις λε-
3 γόμενον. πῶς δὲ δεῖ πρὸς ἕκαστον συμπέρασμα τηρεῖν τὸ μέ-
σον, φανερὸν ἐκ τοῦ εἰδέναι, ποῖον ἐν ἑκάστῳ σχήματι δείκνυ-
ται. τοῦτο δὲ ἡμᾶς οὐ λήσεται διὰ τὸ εἰδέναι, πῶς ὑπέχομεν
τὸν λόγον. χρὴ δὲ ὅπερ φυλάττεσθαι παραγγέλλομεν ἀποκρι-
νομένους, αὐτοὺς ἐπιχειροῦντας πειρᾶσθαι λανθάνειν. τοῦτο
δὲ ἔσται, πρῶτον μὲν, ἐὰν τὰ συμπεράσματα μὴ προσυλλο-
γίζωνται, ἀλλ' εἰλημμένων τῶν ἀναγκαίων ἄδηλα εἴη ταῦτα. ἔτι δὲ
ἐὰν μὴ τὰ σύνεγγυς ἐρωτᾷ, ἀλλ' ὅτι μάλιστα τὰ μέσα. οἷον
4 ἔστω δέον συμπεραίνεσθαι τὸ α κατὰ τοῦ ζ, μέσα δὲ τὰ β γ δ ε.

δεῖ τὸν ἐρωτᾶν, εἰ τὸ α τῷ β. καὶ πάλιν μή, εἰ τὸ β τῷ γ, ἀλλ' εἰ τὸ
δ τῷ ε, καὶ ἔπειτα εἰ τὸ β τῷ γ, καὶ οὕτως τὰ λοιπά, κἂν δι' ἑ-
νὸς μέσου γίνηται ὁ συλλογισμός, ἀπὸ τοῦ μέσου ἄρχεσθαι.
μάλιστα γὰρ ἂν οὕτως λανθάνοι τὸν ἀποκρινόμενον.

Περὶ ἐλέγχου.

Ἐπεὶ δὲ ἔχομεν, πότε καὶ πῶς ἐχόντων τῶν ὅρων γίνεται ὁ
συλλογισμός, φανερὸν καὶ πότε ἔσται, καὶ πότε οὐκ ἔσται ἔλεγ-
χος. πάντων μὲν γὰρ συγχωρουμένων ἢ ἐναλλὰξ τιθεμένων τῶν 1
ἀποκρίσεων, οἷον, τῆς μὲν, ἀποφατικῆς, τῆς δὲ, κατηγορικῆς,
ἐγχωρεῖ γίνεσθαι ἔλεγχον. ἦν γὰρ συλλογισμὸς καὶ οὕτως καὶ
» ἐκείνως ἐχόντων τῶν ὅρων, ὥστε εἰ τὸ κείμενον εἴη ἐναντίον τῷ
» συμπεράσματι, ἀνάγκη γίνεσθαι ἔλεγχον. ὁ γὰρ ἔλεγχος ἀντι-
φάσεως συλλογισμός. εἰ δὲ μηδὲν συγχωροῖτο, ἀδύνατον γίνε-
σθαι ἔλεγχον. οὐ γὰρ ἦν συλλογισμὸς, ἁπάντων τῶν ὅρων στερη-
τικῶν ὄντων, ὥστε οὐδ' ἔλεγχος. εἰ μὲν γὰρ ἔλεγχος, ἀνάγκη
συλλογισμὸν εἶναι. συλλογισμοῦ δὲ ὄντος, οὐκ ἀνάγκη ἔλεγ- 2
χον. ὡσαύτως δὲ καὶ εἰ μηδὲν τεθείη κατὰ τὴν ἀπόκρισιν ἐν
ὅλῳ. ὁ γὰρ αὐτὸς ἔσται διορισμὸς ἐλέγχου καὶ συλλογισμοῦ.

Περὶ τῆς κατὰ τὴν ὑπόληψιν ἀπάτης.

Συμβαίνει δὲ ἐνίοτε, καθάπερ ἐν τῇ θέσει τῶν ὅρων ἀπα-
τώμεθα, καὶ κατὰ τὴν ὑπόληψιν γίνεσθαι τὴν ἀπάτην. οἷον
εἰ ἐνδέχεται τὸ αὐτὸ πλείοσι πρώτως ὑπάρχειν, καὶ τὸ μὲν λε-
ληθέναι τινὰ καὶ οἴεσθαι μηδενὶ ὑπάρχειν, τὸ δὲ εἰδέναι. ἔστω γὰρ
τὸ α τῷ β καὶ τῷ γ καθ' αὑτὸ ὑπάρχον, καὶ ταῦτα παντὶ τῷ δ ὡ- 3
σαύτως, εἰ δὴ τῷ μὲν β τὸ α παντὶ οἴεται ὑπάρχειν, καὶ τοῦτο τῷ
δ, τῷ δὲ γ τὸ α μηδενὶ, καὶ τοῦτο τῷ δ παντὶ, τοῦ αὐτοῦ κατὰ
ταὐτὸν, ἕξει ἐπιστήμην καὶ ἄγνοιαν. πάλιν εἴ τις ἀπατηθείη
περὶ τὰ ἐκ τῆς αὐτῆς συστοιχίας, οἷον εἰ τὸ α ὑπάρχῃ τῷ β,
τοῦτο δὲ τῷ γ, καὶ τὸ γ τῷ δ. ὑπολαμβάνει δὲ τὸ α παντὶ τῷ β
ὑπάρχειν, καὶ πάλιν μηδενὶ τῷ γ. ἅμα γὰρ εἴσεται, καὶ οὐχ ὑπο-
λήψεται ὑπάρχειν. ἆρ' οὖν οὐδὲν ἄλλο ἀξιοῖ ἐκ τούτων, ἢ ὃ ἐπί-
σταται τοῦτο μὴ ὑπολαμβάνειν. ἐπίσταται γάρ πως, ὅτι τὸ α 4

τῷ γ

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.1.4

τῷ γ ὑπάρχον διὰ τὸ β, ὡς ἐν τῇ καθόλου τὸ κατὰ μέρος. ὥστε ὅπως ἐπίσταται, τοῦτο ὅλως ἀξιοῖ ὑπολαμβάνειν, ὅπερ ἀδύνατον. ἐπὶ δὲ τῶν πρότερον λεχθέντος εἰ μὴ ἐκ τῆς αὐτῆς συστοιχίας τὸ μέσον, καθ' ἑκάτερον μὲν τῶν μέσων ἀμφοτέρας τὰς προτάσεις οὐκ ἐγχωρεῖ ὑπολαμβάνειν. οἷον εἰ τὸ α τῷ μὲν β παντί, τῷ δὲ γ μηδενί, ταῦτα δὲ ἀμφότερα παντὶ τῷ δ. συμβαίνει γὰρ ἢ ἁπλῶς ἢ ἐπί τι λαμβάνεσθαι ἐναντίαν τὴν πρώ-

1 την πρότασιν. εἰ γὰρ ᾧ τὸ β ὑπάρχει παντί, τὸ α ὑπολαμβάνει ὑπάρχειν. τὸ δὲ β τῷ δ οἶδε, καὶ ὅτι τὸ δ τὸ α οἶδεν. ὥστ' εἰ πάλιν, ᾧ τὸ γ μηδενί, οἴεται τὸ α ὑπάρχειν. ᾧ τὸ β τινὶ ὑπάρχει, τοῦτῳ οὐκ οἴεται τὸ α ὑπάρχειν. τὸ δὲ παντὶ οἰόμενον ᾧ τὸ β, πάλιν τινὶ μὴ οἴεσθαι ᾧ τὸ β ἢ ἁπλῶς, ἢ ἐπί τι ἐναντίον ἐστίν. οὕτως μὲν οὖν οὐκ ἐνδέχεται ὑπολαβεῖν. καθ' ἕτερον δέ, τὴν μίαν, ἢ κατὰ τὸ ἕτερον ἀμφοτέρας οὐδὲν κωλύει. οἷον τὸ α παντὶ τῷ β, καὶ τὸ β τῷ δ. καὶ πάλιν τὸ α μηδενὶ τῷ γ. ὁμοία γὰρ ἡ τοιαύ-

2 τη ἀπάτη, καὶ ὡς ἀπατώμεθα περὶ τὰ ἐν μέρει. οἷον, εἰ ᾧ β παντὶ τὸ α ὑπάρχει, τὸ δὲ β τῷ γ παντί, τὸ α παντὶ τῷ γ ὑπάρξει. εἰ οὖν τις οἶδεν, ὅτι τὸ α ᾧ τὸ β ὑπάρχει παντί, οἶδε καὶ ὅτι τῷ γ. ἀλλ' οὐδὲν κωλύει ἀγνοεῖν τὸ γ, ὅτι ἐστίν. οἷον εἰ τὸ μὲν α δύο ὀρθαί, τὸ δ' ἐφ' ᾧ β τρίγωνον, τὸ δ' ἐφ' ᾧ γ αἰσθητὸν τρίγωνον. ὑπολάβοι γὰρ ἄν τις μὴ εἶναι τὸ γ, εἰδὼς ὅτι πᾶν τρίγωνον ἔχει δύο ὀρθάς, ὥσθ' ἅμα εἴσεται καὶ ἀγνοήσει ταυτόν. τὸ γὰρ εἰδέναι, ὅτι πᾶν τρίγωνον ἔχει δύο ὀρθάς, οὐχ ἁπλοῦν ἐστι. ἀλλὰ τὸ

3 μὲν τὴν καθόλου ἔχειν ἐπιστήμην. τὸ δέ, τὴν καθέκαστον. οὕτω μὲν οὖν ὡς τῇ καθόλου, οἶδε τὸ γ ὅτι δύο ὀρθαί. ὡς δὲ τῇ καθέκαστον, οὐκ οἶδεν. ὥστ' οὐχ ἕξει τὰς ἐναντίας. ὁμοίως δὲ καὶ ὁ ἐν τῷ μένωνι λόγος, ὅτι ἡ μάθησις, ἀνάμνησις. οὐδαμοῦ γὰρ συμβαίνει προεπίστασθαι τὸ καθέκαστον, ἀλλ' ἅμα τῇ ἐπαγωγῇ λαμβάνειν τὴν τῶν κατὰ μέρος ἐπιστήμην, ὥσπερ ἀναγνωρίζοντας. ἔνια γὰρ ἰδόντες εὐθὺς ἴσμεν, ὅτι δύο ὀρθαῖς, ἐὰν εἰ-

» δῶμεν ὅτι τρίγωνον. ὁμοίως δὲ καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων. τῇ μὲν οὖν

4 καθόλου θεωροῦμεν τὰ ἐν μέρει, τῇ δὲ οἰκείᾳ, οὐκ ἴσμεν. ὥσ-

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.1.4

τ' ἐνδέχεται καὶ ἀπατᾶσθαι περὶ αὐτά, πλὴν οὐκ ἐναντίως.
ἀλλ' ἔχειν μὲν τὴν καθόλου, ἀπατᾶσθαι δὲ τὴν κατὰ μέρος.
ὁμοίως οὖν καὶ ἐπὶ τῶν προειρημένων. οὐ γὰρ ἐναντία ἡ κα-
τὰ τὸν μέσον ἀπάτη, τῇ κατὰ τὸν συλλογισμὸν ἐπιστήμῃ. οὐ-
δ' ἡ καθ' ἑκάτερον τῶν μέσων ὑπόληψις. οὐδὲν δὲ κωλύει εἰ-
δότα, καὶ ὅτι τὸ α ὅλῳ τῷ β ὑπάρχει, καὶ πάλιν τοῦτο τῷ γ, οἰη-
θῆναι μὴ ὑπάρχειν τὸ α τῷ γ. οἷον ὅτι πᾶσα ἡμίονος ἄτοκος,
καὶ αὕτη ἡμίονος, οἴεσθαι κύειν ταύτην. οὐ γὰρ ἐπίσταται ὅτι 1
τὸ α τῷ γ, μὴ συνθεωρῶν τὸ καθ' ἑκάτερον. ὥστε δῆλον, ὅτι
καὶ εἰ τὸ μὲν οἶδε. τὸ δὲ μὴ οἶδεν, ἀπατηθήσεται. ὅπερ ἔχουσιν
αἱ καθόλου πρὸς τὰς κατὰ μέρος ἐπιστήμας. οὐδὲν γὰρ τῶν
αἰσθητῶν ἔξω τῆς αἰσθήσεως γινόμενον ἴσμεν. οὐδ' ἂν ᾐσθημέ-
νοι τυγχάνωμεν, εἰ μὴ ὡς τῷ καθόλου, καὶ τῷ ἔχειν τὴν οἰκείαν
ἐπιστήμην, ἀλλ' οὐχ ὡς τῷ ἐνεργεῖν. τὸ γὰρ ἐπίστασθαι λέγεται
τριχῶς. ἢ ὡς τῇ καθόλου, ἢ ὡς τῇ οἰκείᾳ, ἢ ὡς τῷ ἐνεργεῖν. ὥστε
καὶ τὸ ἠπατῆσθαι, τοσαυταχῶς. οὐδὲν οὖν κωλύει καὶ τὸ εἰδέναι 2
καὶ ἠπατῆσθαι περὶ τὸ αὐτό, πλὴν οὐκ ἐναντίως. ὅπερ συμ-
βαίνει καὶ τῷ καθ' ἑκατέραν εἰδότι τὴν πρότασιν, καὶ μὴ ἐπε-
σκεμμένῳ πρότερον. ὑπολαμβάνων γὰρ κύειν τὴν ἡμίονον οὐκ
ἔχει τὴν κατὰ τὸ ἐνεργεῖν ἐπιστήμην. οὐδ' αὖ διὰ τὴν ὑπόλη-
ψιν, ἐναντίαν ἀπάτην τῇ ἐπιστήμῃ. συλλογισμὸς γὰρ ἡ ἐναν-
τία ἀπάτη, τῇ καθόλου. ὁ δ' ὑπολαμβάνων τό, ἀγαθῷ εἶναι
κακῷ εἶναι, τὸ αὐτὸ ὑπολήψεται ἀγαθῷ εἶναι καὶ κακῷ. ἔστω
γὰρ τὸ μὲν ἀγαθῷ εἶναι, ἐφ' ᾧ τὸ α. τὸ δὲ κακῷ εἶναι, ἐφ' οὗ τὸ β. 3
πάλιν δὲ τό, ἀγαθῷ εἶναι, ἐφ' οὗ τὸ γ. ἐπεὶ οὖν ταὐτὸν ὑπο-
λαμβάνει τὸ β καὶ τὸ γ, καὶ εἶναι τὸ γ τὸ β ὑπολήψεται. καὶ
πάλιν τὸ β τὸ α εἶναι ὡσαύτως. ὥστε καὶ τὸ γ τὸ α. ὥσπερ γὰρ
εἰ ἦν ἀληθές, καθ' οὗ τὸ γ τὸ β, καὶ καθ' οὗ τὸ β τὸ α. καὶ κατὰ τοῦ
γ τὸ α ἀληθὲς ἦν, οὕτως καὶ ἐπὶ τοῦ ὑπολαμβάνειν. ὁμοίως
δὲ καὶ ἐπὶ τοῦ εἶναι. τοῦ αὐτοῦ γὰρ ὄντος τοῦ γ καὶ τοῦ β, καὶ πά-
λιν τοῦ β καὶ τοῦ α, καὶ τὸ γ τῷ α ταὐτὸν ἦν. ὥστε καὶ ἐπὶ τοῦ δο-
ξάζειν ὁμοίως. ἆρ' οὖν τοῦτο μὲν ἀναγκαῖον, εἴ τις δώσει τὸ πρῶ- 4

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.1.4

τὸν. ἀλλ' ἴσως ἐκεῖνο ψεῦδος τὸ ὑπολαμβάνειν τινὰ κακῷ εἶναι καὶ ἀγαθῷ εἶναι, εἰ μὴ κατὰ συμβεβηκός. πολλαχῶς γὰρ ἐγχωρεῖ τοῦτο ὑπολαμβάνειν. ἐπισκεπτέον δὲ τοῦτο βέλτιον.

Περὶ τῆς ἐν πρώτῳ σχήματι ἀντιστροφῆς.

Ὅταν δὲ ἀντιστρέφηται τὰ ἄκρα, ἀνάγκη καὶ τὸ μέσον ἀντι-
στρέφειν πρὸς ἄμφω. εἰ γὰρ τὸ α κατὰ τοῦ γ διὰ τοῦ β ὑπάρχει,
1 εἰ ἀντιστρέφει, καὶ ὑπάρχει ᾧ τὸ α παντὶ τῷ γ, καὶ τὸ β τῷ α, ἀν-
τιστρέφει καὶ ὑπάρχει ᾧ τὸ α παντὶ, τὸ β διὰ μέσου τοῦ γ, καὶ τὸ
γ τῷ β ἀντιστρέφει, διὰ μέσου τοῦ α, καὶ ἐπὶ τοῦ μὴ ὑπάρχειν
ὡσαύτως. οἷον εἰ τὸ β τῷ γ ὑπάρχει. ᾧ δὲ β τὸ α μὴ ὑπάρχει, οὐ
δὲ τὸ α τῷ γ οὐχ ὑπάρξει. εἰ δὴ τὸ β τῷ α ἀντιστρέφει, καὶ τὸ γ
τῷ α ἀντιστρέψει. ἔστω γὰρ τὸ β μὴ ὑπάρχον τῷ α. οὐδ' ἄρα τὸ
γ. παντὶ γὰρ τῷ γ τὸ β ὑπῆρχε. καὶ εἰ τῷ β τὸ γ ἀντιστρέφει, καὶ
τῷ α τὸ γ ἀντιστρέψει. καθ' οὗ γὰρ ἂν παντὸς τὸ β, καὶ τὸ γ, καὶ
2 εἰ τὸ γ πρὸς τὸ α ἀντιστρέφει, καὶ τὸ β ἀντιστρέψει. ᾧ γὰρ τὸ β, καὶ
τὸ γ, ᾧ δὲ τὸ γ, τὸ α οὐχ ὑπάρχει, καὶ μόνον τοῦτο ἀπὸ τοῦ συμ-
περάσματος ἄρχεται. τὰ δ' ἄλλα οὐχ ὁμοίως. ὡς καὶ ἐπὶ τοῦ
κατηγορικοῦ συλλογισμοῦ. πάλιν εἰ τὸ α καὶ τὸ β ἀντιστρέφει,
καὶ τὸ γ καὶ τὸ δ ὡσαύτως. ἅπαντι δὲ ἀνάγκη τὸ α ἢ τὸ γ ὑπάρ-
χειν. καὶ τὸ β καὶ τὸ δ οὕτως ἕξει, ὥστε παντὶ θάτερον ὑπάρ-
χειν. ἐπεὶ γὰρ ᾧ τὸ α, τὸ β, καὶ ᾧ τὸ γ, τὸ δ, παντὶ δὲ τὸ α ἢ τὸ γ
καὶ οὐχ ἅμα, φανερὸν ὅτι καὶ τὸ β ἢ τὸ δ παντὶ καὶ οὐχ ἅμα.
3 οἷον εἰ τὸ ἀγένητον ἄφθαρτον, καὶ τὸ ἄφθαρτον ἀγένητον, ἀνάγκη
τὸ γινόμενον, φθαρτὸν, καὶ τὸ φθαρτὸν γεγονέναι. δύο γὰρ συλ
λογισμοὶ σύγκεινται. πάλιν εἰ παντὶ μὲν τὸ α ἢ τὸ β, καὶ τὸ γ
ἢ τὸ δ. ἅμα δὲ μὴ ὑπάρχει, εἰ ἀντιστρέφει τὸ α, καὶ τὸ γ καὶ τὸ
β καὶ τὸ δ ἀντιστρέφει. εἰ γάρ τινι μὴ ὑπάρχει τὸ β, ᾧ τὸ δ. δῆ-
λον ὅτι τὸ α ὑπάρχει. εἰ δὲ τὸ α καὶ τὸ γ, ἀντιστρέφει γάρ. ὥστε
ἅμα τὸ γ καὶ τὸ δ, τοῦτο δὲ ἀδύνατον. ὅταν δὲ τὸ α ὅλῳ τῷ β
καὶ τῷ γ ὑπάρχῃ, καὶ μηδενὸς ἄλλου κατηγορῆται, ὑπάρχῃ
4 δὲ καὶ τὸ β παντὶ τῷ γ, ἀνάγκη τὸ α καὶ τὸ β ἀντιστρέφειν. ἐπεὶ

γὰρ κατὰ μόνων τῶν β γ λέγεται τὸ α. κατηγορεῖται δὲ τὸ β καὶ
αὐτὸ ἑαυτοῦ γὰρ τοῦ γ, φανερὸν ὅτι καθ' ὧν τὸ α, καὶ τὸ β λε-
χθήσεται πάντων, πλὴν αὐτοῦ τοῦ α. πάλιν ὅτε τὸ α καὶ τὸ β
ὅλῳ τῷ γ ὑπάρχῃ, ἀντιστρέφῃ δὲ τὸ γ τῷ β, ἀνάγκη τὸ α παντὶ
τῷ β ὑπάρχειν. ἐπεὶ γὰρ παντὶ τῷ γ τὸ α, τὸ δὲ γ τῷ β διὰ τὸ ἀν-
τιστρέφειν, καὶ τὸ α παντὶ τῷ β ὑπάρξει. ὅταν δὲ δυοῖν ὄντοιν, ἐὰν
τὸ α τοῦ β αἱρετώτερον ᾖ, ὄντων ἀντικειμένων, καὶ τὸ δ τοῦ γ
ὡσαύτως. εἰ αἱρετώτερα τὰ α γ τῶν β δ, τὸ α τοῦ δ αἱρετώτε- 1
ρον. ὁμοίως γὰρ διωκτὸν τὸ α, καὶ φευκτὸν τὸ β. ἀντικείμενα γάρ.
καὶ τὸ γ τῷ δ. καὶ γὰρ ταῦτα ἀντίκειται. εἰ οὖν τὸ α τῷ δ
ὁμοίως αἱρετόν, καὶ τὸ β τῷ γ φευκτόν. ἑκάτερον γὰρ ἑκατέ-
ρῳ ὁμοίως φευκτὸν διωκτῷ. ὥστε καὶ τὰ ἄμφω τὰ α γ τοῖς
β δ. ἐπεὶ δὴ μᾶλλον, οὐχ οἷόν τε ὁμοίως. καὶ γὰρ ἂν τὰ β δ
ὁμοίως ἦσαν. εἰ δὲ τὸ δ τοῦ α αἱρετώτερον, καὶ τὸ β τοῦ γ ἧττον
» φευκτόν. τὸ γὰρ ἔλαττον τῷ ἐλάττονι ἀντίκειται. αἱρετώτερον
» δὲ τὸ μεῖζον ἀγαθόν, καὶ ἔλαττον κακόν, ἢ τὸ ἔλαττον ἀγα- 2
θὸν καὶ μεῖζον κακόν. καὶ τὸ ἅπαν ἄρα τὸ β δ αἱρετώτερον τοῦ
α γ. νῦν δὲ οὐκ ἔστι. τὸ α ἄρα αἱρετώτερον τοῦ δ, καὶ τὸ γ ἄρα
τοῦ β ἧττον φευκτόν. εἰ δὴ ἕλοιτο πᾶς ὁ ἐρῶν κατὰ τὸν ἔρω-
τα τὸ α, τὸ οὕτως ἔχειν, ὥστε χαρίζεσθαι, καὶ τὸ μὴ χαρίζεσθαι
τὸ ἐφ' οὗ γ, ἢ τὸ χαρίζεσθαι τὸ ἐφ' οὗ δ, καὶ τὸ μὴ τοιοῦτον εἶναι,
οἷον χαρίζεσθαι τὸ ἐφ' οὗ β, δῆλον ὅτι τὸ α τὸ τοιοῦτον εἶναι αἱρε-
τώτερόν ἐστιν ἢ τὸ χαρίζεσθαι. τὸ ἄρα φιλεῖσθαι τῆς συνου-
σίας αἱρετώτερον κατὰ τὸν ἔρωτα. μᾶλλον ἄρα ὁ ἔρως ἐστὶ 3
τῆς φιλίας, ἢ τοῦ συνεῖναι. εἰ δὲ μάλιστα τούτου, καὶ τὸ τέ-
λος τοῦτο. τὸ ἄρα συνεῖναι ἢ οὐκ ἔστιν ὅλως, ἢ τοῦ φιλεῖσθαι ἕνε-
κα. καὶ γὰρ αἱ ἄλλαι ἐπιθυμίαι καὶ τέχναι οὕτως γίνονται.
πῶς μὲν οὖν ἔχουσιν οἱ ὅροι κατὰ τὰς ἀντιστροφάς, καὶ τὸ αἱρε-
τώτερον ἢ φευκτότερον εἶναι, φανερόν. ὅτι δὲ οὐ μόνον οἱ δια-
λεκτικοὶ καὶ ἀποδεικτικοὶ συλλογισμοὶ διὰ τῶν προειρημένων
γίνονται σχημάτων, ἀλλὰ καὶ οἱ ῥητορικοί, καὶ ἁπλῶς ἥτισοῦν
πίστις καὶ ἡ καθ' ὁποιανοῦν μέθοδον, νῦν ἂν εἴη λεκτέον. ἅπαντα 4

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.1.4

γὰρ πιστεύομεν ἢ διὰ συλλογισμοῦ ἢ δι' ἐπαγωγῆς.

Περὶ ἐπαγωγῆς.

Ἐπαγωγὴ μὲν οὖν ἐστι, καὶ ὁ ἐξ ἐπαγωγῆς συλλογισμός, τὸ διὰ τοῦ ἑτέρου θάτερον ἄκρον τῷ μέσῳ συλλογίσασθαι. οἷον εἰ τῶν αγ μέσον τὸ β, διὰ τοῦ γ δεῖξαι, τὸ α τῷ β ὑπάρχει. οὕτω γὰρ ποιούμεθα τὰς ἐπαγωγάς. οἷον ἔστω τὸ α μακρόβιον, τὸ δ' ἐφ' ᾧ β, τὸ, χολὴν μὴ ἔχον, ἐφ' ᾧ δὲ γ, τὸ καθ' ἕκαστον μακρό-
1 βιον, οἷον ἄνθρωπος καὶ ἵππος καὶ ἡμίονος, τῷ δὴ β ὅλῳ ὑπάρχει τὸ α. πᾶν γὰρ τὸ ἄχολον, μακρόβιον, ἀλλὰ καὶ τὸ β τὸ μὴ ἔχον χολὴν, παντὶ ὑπάρχει τῷ γ. εἰ οὖν ἀντιστρέφει τὸ γ τῷ β, καὶ μὴ ὑπερτείνει τὸ μέσον, ἀνάγκη τὸ α τῷ β ὑπάρχειν. δέδεικται γὰρ
» πρότερον, ὅτι ἐὰν δύο ἄττα τῷ αὐτῷ ὑπάρχῃ, καὶ πρὸς θάτε-
» ρον αὐτῶν ἀντιστρέφῃ τὸ ἄκρον, ὅτι τῷ ἀντιστρέφοντι καὶ θά-
» τερον ὑπάρξει τῶν κατηγορουμένων. δεῖ δὲ νοεῖν τὸ γ τὸ ἐξ ἁπάν-
» των τῶν καθ' ἕκαστον συγκείμενον. ἡ γὰρ ἐπαγωγὴ διὰ πάντων.
2 ἔστι δὲ ὁ τοιοῦτος συλλογισμὸς τῆς πρώτης καὶ ἀμέσου προτάσεως. ὧν μὲν γάρ ἐστι μέσον, διὰ τοῦ μέσου ὁ συλλογισμός, ὧν δὲ μή ἐστι, δι' ἐπαγωγῆς. καὶ τρόπον τινὰ ἀντίκειται ἡ ἐπαγωγὴ τῷ συλλογισμῷ. ὁ μὲν γὰρ διὰ τοῦ μέσου τὸ ἄκρον τῷ τρίτῳ δείκνυσιν, ἡ δὲ διὰ τοῦ ἄκρου τὸ τρίτον τῷ μέσῳ. φύσει μὲν οὖν πρότερος καὶ γνωριμώτερος ὁ διὰ τοῦ μέσου συλλογισμός. ἡμῖν δὲ ἐναργέστερος, ὁ διὰ τῆς ἐπαγωγῆς.

Περὶ παραδείγματος.

3 Παράδειγμα δ' ἐστὶν, ὅταν τῷ μέσῳ τὸ ἄκρον ὑπάρχον δειχθῇ διὰ τοῦ ὁμοίου τῷ τρίτῳ. δεῖ δὲ καὶ τὸ μέσον τῷ τρίτῳ, καὶ τὸ πρῶτον τῷ ὁμοίῳ γνωριμώτερον εἶναι ὑπάρχον. οἷον ἔστω τὸ κακόν, τὸ δὲ β πρὸς ὁμόρους ἀναιρεῖσθαι πόλεμον, ἐφ' ᾧ δὲ γ, τὸ ἀθηναίους πρὸς θηβαίους, τὸ δ' ἐφ' ᾧ α, θηβαίους πρὸς φωκεῖς. ἐὰν οὖν βουλώμεθα δεῖξαι, ὅτι τὸ, θηβαίοις πολεμεῖν κακόν ἐστι, ληπτέον ὅτι τὸ πρὸς τοὺς ὁμόρους πολεμεῖν, κακόν. τούτου δὲ πίστις ἐκ τῶν ὁμοίων, οἷον ὅτι θηβαίοις ὁ πρὸς
4 φωκεῖς. ἐπεὶ οὖν τὸ πρὸς τοὺς ὁμόρους, κακόν. τὸ δὲ πρὸς θη-

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.1.4

βαίους, πρὸς τοὺς ὁμόρους ἐστί, φανερὸν ὅτι τὸ πρὸς θηβαίους
πολεμεῖν κακόν. ὅτι μὲν οὖν τὸ β τῷ γ, καὶ τῷ δ ὑπάρχει, φα-
νερόν. ἄμφω γάρ ἐστι πρὸς τοὺς ὁμόρους ἀναιρεῖσθαι πόλεμον.
καὶ ὅτι τὸ α τῷ δ, θηβαίοις γὰρ οὐ συνήνεγκεν ὁ πρὸς φωκεῖς
πόλεμος. ὅτι δὲ τὸ α τῷ β ὑπάρχει, διὰ τοῦ δ δειχθήσεται, τὸν
αὐτὸν δὲ τρόπον κἂν εἰ διὰ πλειόνων τῶν ὁμοίων ἡ πίστις γίνοι-
το τοῦ μέσου πρὸς τὸ ἄκρον. φανερὸν οὖν, ὅτι τὸ παράδειγμά
ἐστιν οὔτε ὡς ὅλον πρὸς μέρος, οὔτε ὡς μέρος πρὸς ὅλον, ἀλ- 1
λ' ὡς μέρος πρὸς μέρος, ὅταν ἄμφω μὲν ᾖ ὑπὸ τὸ αὐτό, γνώ-
ριμον δὲ θάτερον. καὶ διαφέρει τῆς ἐπαγωγῆς, ὅτι ἡ μὲν ἐξ
ἁπάντων τῶν ἀτόμων τὸ ἄκρον ἐδείκνυεν ὑπάρχειν τῷ μέσῳ.
καὶ πρὸς τὸ ἄκρον οὐ συνῆπτε τὸν συλλογισμόν. τὸ δὲ καὶ συνά-
πτει, καὶ οὐκ ἐξ ἁπάντων δείκνυσι.

Περὶ ἀπαγωγῆς.

Ἀπαγωγὴ δέ ἐστιν, ὅταν τῷ μὲν μέσῳ τὸ πρῶτον δῆλον ᾖ ὑ-
πάρχον. τῷ δὲ ἐσχάτῳ τὸ μέσον, ἄδηλον μέν, ὁμοίως δὲ πιστὸν 2
ἢ μᾶλλον τοῦ συμπεράσματος. ἔτι ἐὰν ὀλίγα ᾖ τὰ μέσα τοῦ ἐσχά-
του καὶ τοῦ μέσου, πάντως γὰρ ἐγγύτερον εἶναι συμβαίνει τῆς ἐπι-
στήμης. οἷον ἔστω τὸ α τὸ διδακτόν. ἐφ' οὗ β ἐπιστήμη. τὸ δὲ γ, δικαιο-
σύνη. ἡ μὲν οὖν ἐπιστήμη, ὅτι διδακτόν, φανερόν. ἡ δὲ δικαιο-
σύνη εἰ ἐπιστήμη, ἄδηλον. εἰ οὖν ὁμοίως ἢ μᾶλλον πιστὸν τὸ β
γ τοῦ α γ, ἀπαγωγή ἐστιν. ἐγγύτερον γὰρ τοῦ ἐπίστασθαι διὰ
τὸ προσειληφέναι τὴν α γ, ἐπιστήμην πρότερον οὐκ ἔχοντας.
πάλιν ἐὰν ὀλίγα τὰ μέσα τῶν β γ. καὶ γὰρ οὕτως ἐγγύτε- 3
ρον τοῦ εἰδέναι. οἷον, εἰ τὸ δ εἴη τετραγωνίζεσθαι. τὸ δ' ἐφ' ᾧ ε, εὐ-
θύγραμμον. τὸ δὲ ἐφ' ᾧ ζ κύκλος, εἰ τοῦ ε ζ ἓν μόνον εἴη μέσον τὸ
μετὰ μηνίσκων ἴσον γίνεσθαι εὐθυγράμμῳ τὸν κύκλον, ἐγγὺς
ἂν εἴη τοῦ εἰδέναι. ὅταν δὲ μήτε πιστότερον ᾖ τὸ β γ τοῦ α γ, μή-
τε ὀλίγα τὰ μέσα, οὐ λέγω ἀπαγωγήν. οὐδ' ὅταν ἄμεσον ᾖ τὸ
β γ. ἐπιστήμη γὰρ τὸ τοιοῦτον.

Περὶ ἐνστάσεως.

Ἔνστασις δέ ἐστι πρότασις, προτάσει ἐναντία. διαφέρει δὲ 4

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.1.4

τῆς προτάσεως, ὅτι τὴν μὲν ἔνστασιν ἐνδέχεται εἶναι καὶ ἐπὶ μέρους. τὴν δὲ πρότασιν ἢ ὅλως οὐκ ἐνδέχεται, ἢ οὐκ ἐν τοῖς καθόλου συλλογισμοῖς. φέρεται δὲ ἡ ἔνστασις διχῶς τε καὶ διὰ
» δύο σχημάτων. διχῶς μὲν, ὅτι ἢ καθόλου ἢ ἐν μέρει πᾶσα ἔν-
» στασις, διὰ δύο δὲ σχημάτων, ὅτι ἀντικείμεναι φέρονται τῇ προτάσει. τὰ δὲ ἀντικείμενα, ἐν τῷ α καὶ ἐν τῷ γ σχήματι περαίνονται μόνοις. ὅταν γὰρ ἀξιώσῃ παντὶ ὑπάρχειν, ἐνιστάμεθα, ἢ
1 ὅτι οὐδενὶ, ἢ ὅτι τινὶ οὐχ ὑπάρχει. τούτων δὲ τὸ μὲν μηδενὶ ἐκ τοῦ πρώτου σχήματος. τὸ δὲ τινὶ μὴ, ἐκ τοῦ ἐσχάτου. οἷον ἔστω τὸ α μίαν εἶναι ἐπιστήμην, ἐφ' ᾧ τὸ β ἐναντία. προτείναντος δὴ μίαν εἶναι τῶν ἐναντίων ἐπιστήμην, ἢ ὅτι ὅλως οὐχ ἡ αὐτὴ τῶν ἀντικειμένων, ἐνίσταται. τὰ δὲ ἐναντία ἀντικείμενα, ὥστε γίνεσθαι τὸ α σχῆμα. ἢ ὅτι τοῦ γνωστοῦ καὶ ἀγνώστου οὐ μία. τοῦτο δὲ τὸ γ. κατὰ γὰρ τοῦ γ, τοῦ γνωστοῦ καὶ ἀγνώστου τὸ μὲν ἐναντία εἶναι, ἀληθές. τὸ δὲ μίαν αὐτῶν ἐπιστήμην εἶναι,
2 ψεῦδος. πάλιν ἐπὶ τῆς στερητικῆς προτάσεως ὡσαύτως. ἀξιοῦντος γὰρ τὸ μὴ εἶναι μίαν τῶν ἐναντίων, ἢ ὅτι πάντων τῶν ἀντικειμένων, ἢ ὅτι τινῶν τῶν ἐναντίων ἡ αὐτὴ, λέγομεν. οἷον ὑγιεινοῦ καὶ νοσώδους. τὸ μὲν οὖν πάντων ἐκ τοῦ α. τὸ δὲ τινῶν, ἐκ τοῦ τρίτου σχήματος. ἁπλῶς γὰρ ἐν πᾶσι καθόλου μὲν ἐνιστάμενον ἀνάγκη πρὸς τὸ καθόλου τῶν προτεινομένων τὴν ἀντίφασιν εἰπεῖν. οἷον εἰ μὴ τὴν αὐτὴν ἀξιοῖ τῶν ἐναντίων πάντων εἰπόντα τῶν ἀντικειμένων
3 μίαν. οὕτω δ' ἀνάγκη τὸ α εἶναι σχῆμα. μέσον γὰρ γίνεται τὸ καθόλου πρὸς τὸ ἐξ ἀρχῆς. ἐν μέρει δὲ πρὸς ὅ ἐστι καθόλου, καθ' οὗ λέγεται ἡ πρότασις. οἷον γνωστοῦ καὶ ἀγνώστου μὴ τὴν αὐτήν. τὰ γὰρ ἐναντία καθόλου πρὸς ταῦτα, καὶ γίνεται τὸ γ σχῆμα. μέσον γὰρ τὸ ἐν μέρει λαμ-
» βανόμενον, οἷον τὸ γνωστὸν καὶ ἄγνωστον. ἐξ ὧν γὰρ ἔστι συλλο-
» γίσασθαι τοὐναντίον, ἐκ τούτων καὶ τὰς ἐνστάσεις ἐπιχει-
» ροῦμεν λέγειν. διὸ καὶ ἐκ μόνων τῶν σχημάτων τούτων φέ-
4 ρομεν. ἐν μόνοις γὰρ τούτοις οἱ ἀντικείμενοι συλλογισμοί.

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.1.4

διὰ γὰρ τοῦ μέσου οὐκ ἦν καταφατικῶς. ἔτι δὲ κἂν εἴη λόγου
δέοιτο πλείονος, εἰ διὰ τοῦ μέσου σχήματος. οἷον εἰ μὴ δοίη τὸ α τῷ
β ὑπάρχειν, διὰ τὸ μὴ ἀκολουθεῖν αὐτῷ τὸ γ, τοῦτο γὰρ δι' ἄλ-
λων προτάσεων δῆλον. οὐ δεῖ δὲ εἰς ἄλλα ἐκτρέπεσθαι τὴν
ἔνστασιν, ἀλλ' εὐθὺς φανερὰν ἔχειν τὴν ἑτέραν πρότασιν. διὸ
καὶ τὸ σημεῖον ἐκ μόνου τούτου τοῦ σχήματος οὐκ ἔστιν. ἐπισκεπτέον
δὲ καὶ περὶ τῶν ἄλλων ἐνστάσεων, οἷον περὶ τῶν ἐκ τοῦ ἐναντίου
καὶ τοῦ ὁμοίου καὶ τοῦ κατὰ δόξαν. καὶ εἰ τὴν ἐν μέρει, ἐκ τοῦ 1
α. ἢ τὴν στερητικὴν, ἐκ τοῦ μέσου δυνατὸν λαβεῖν.

Περὶ εἰκότος καὶ σημείου.

Εἰκὸς δὲ καὶ σημεῖον οὐ ταυτόν ἐστιν. ἀλλὰ τὸ μὲν εἰκός ἐστι
πρότασις ἔνδοξος. ὃ γὰρ ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ἴσασιν οὕτω γινόμε-
νον, ἢ μὴ γινόμενον, ἢ ὂν, ἢ μὴ ὂν, τοῦτ' ἐστὶν εἰκός. οἷον τὸ μισεῖν
τοὺς φθονοῦντας, ἢ τὸ φιλεῖν τοὺς ἐρωμένους. Σημεῖον δὲ βού-
λεται εἶναι πρότασις ἀποδεικτικὴ ἢ ἀναγκαία ἢ ἔνδοξος. οὗ γὰρ
ὄντος, ἔστιν. ἢ οὗ γινομένου πρότερον ἢ ὕστερον, γέγονε τὸ πρᾶγ- 2
μα. τοῦτο σημεῖόν ἐστι τοῦ γεγονέναι ἢ εἶναι.

Περὶ ἐνθυμήματος.

Ἐνθύμημα μὲν οὖν ἐστι συλλογισμὸς ἀτελὴς, ἐξ εἰκότων ἢ
σημείων. λαμβάνεται δὲ τὸ σημεῖον τριχῶς, ὁσαχῶς καὶ τὸ μέσον
ἐν τοῖς σχήμασιν. ἢ γὰρ ὡς ἐν τῷ πρώτῳ, ἢ ὡς ἐν τῷ μέσῳ, ἢ
ὡς ἐν τῷ τρίτῳ. οἷον τὸ μὲν δεῖξαι κύουσαν διὰ τὸ γάλα ἔχειν, ἐκ
τοῦ πρώτου σχήματος. μέσον γὰρ, τὸ γάλα ἔχειν. ἐφ' ᾧ τὸ α, τὸ
κύειν, τὸ β, τὸ γάλα ἔχειν, γυνὴ δὲ, ἐφ' ᾧ τὸ γ. τὸ δ' ὅτι οἱ σοφοὶ, 3
σπουδαῖοι. Πιττακὸς γὰρ σπουδαῖος, διὰ τοῦ ἐσχάτου. ἐφ' ᾧ τὸ
α, σπουδαῖον, ἐφ' ᾧ τὸ β, οἱ σοφοὶ, ἐφ' ᾧ τὸ γ, Πιττακός. ἀληθὲς
δὴ καὶ τὸ α καὶ τὸ β τοῦ γ κατηγορῆσαι. πλὴν τὸ μὲν οὐ λέγου-
σι διὰ τὸ εἰδέναι. τὸ δὲ λαμβάνουσι. τὸ δὲ κύειν, ὅτι ὠχρὰ, διὰ
τοῦ μέσου σχήματος βούλεται εἶναι. ἐπεὶ γὰρ ἕπεται ταῖς κυού-
σαις τὸ ὠχρόν. ἀκολουθεῖ δὲ καὶ ταύτῃ, δεδεῖχθαι οἴονται κύειν.
ὠχρὸν, ἐφ' οὗ τὸ α, ἐφ' οὗ τὸ β κύειν, γυνὴ, ἐφ' οὗ τὸ γ. ἐὰν μὲν οὖν
ἡ μία λεχθῇ πρότασις, σημεῖον γίνεται μόνον. ἐὰν δὲ καὶ ἡ ἑτέρα 4

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.1.4

προσληφθῇ, συλλογισμός. διότι ὁ Πιττακὸς ἐλευθέριος. οἱ γὰρ φιλότιμοι ἐλευθέριοι. Πιττακὸς δὲ φιλότιμος. ἢ πάλιν ὅτι οἱ σοφοὶ ἀγαθοί. Πιττακὸς γὰρ ἀγαθὸς, ἀλλὰ καὶ σοφός. οὕτως μὲν οὖν γίνονται οἱ συλλογισμοί. πλὴν ὁ μὲν διὰ τοῦ πρώτου σχήματος ἄλυτος, ἂν ἀληθὴς ᾖ. καθόλου γάρ ἐστιν. ὁ δὲ διὰ τοῦ ἐσχάτου, λύσιμος, κἂν ἀληθὲς ᾖ τὸ συμπέρασμα, διὰ τὸ μὴ εἶναι καθόλου, μὴ δὲ πρὸς τὸ πρᾶγμα τὸν συλλογισμόν.
1 οὐ γὰρ εἰ Πιττακὸς σπουδαῖος, διὰ τοῦτο καὶ τοὺς ἄλλους σοφούς. ὁ δὲ διὰ τοῦ μέσου σχήματος ἀεὶ καὶ πάντως λύσιμος. οὐδέποτε γὰρ γίνεται συλλογισμός, οὕτως ἐχόντων τῶν ὅρων. οὐ γὰρ εἰ ἡ κύουσα ὠχρά, ὠχρὰ δὲ καὶ ἥδε, κύειν ἀνάγκη ταύτην. ἀληθὲς μὲν οὖν ἐν ἅπασιν ὑπάρξει τοῖς σημείοις. διαφορὰς δὲ ἔχουσι τὰς εἰρημένας. ἢ δὴ οὕτως διαιρετέον τὸ σημεῖον. τούτων δὲ τὸ μέσον τεκμήριον ληπτέον. τὸ γὰρ τεκμήριον τὸ εἰδέναι ποιοῦν φασιν εἶναι. τοιοῦτον δὲ μάλιστα τὸ μέσον, ἢ τὰ μὲν
2 ἐκ τῶν ἄκρων σημεῖον λεκτέον. τὰ δὲ ἐκ τοῦ μέσου, τεκμήριον. ἐνδοξότατον γὰρ καὶ μάλιστα ἀληθὲς, τὸ διὰ τοῦ πρώτου σχήματος.

Περὶ τοῦ φυσιογνωμονεῖν.

Τὸ δὲ φυσιογνωμονεῖν δυνατόν ἐστιν, εἴ τις δίδωσιν ἅμα μεταβάλλειν τὸ σῶμα καὶ τὴν ψυχὴν, ὅσα ἐστὶ φυσικὰ παθήματα. μαθὼν γὰρ ἴσως μουσικὴν, μεταβέβληκέ τι τὴν ψυχήν. ἀλλ' οὐ τῶν φύσει ἡμῖν ἐστι τοῦτο τὸ πάθος, ἀλλ' οἷον ὀργαὶ καὶ ἐπιθυμίαι τῶν φύσει κινήσεων. εἰ δὴ τοῦτό τε δοθείη, καὶ ἓν ἑνὸς
3 σημεῖον εἶναι. καὶ λαμβάνειν δυνάμεθα τὸ ἴδιον ἑκάστου γένους, πάθος, καὶ σημεῖον, δυνησόμεθα φυσιογνωμονεῖν. εἰ γάρ ἐστιν ἴδια τινὶ γένει, ὑπάρχον ἀτόμῳ πάθος. οἷον τοῖς λέουσιν ἀνδρία, ἀνάγκη καὶ σημεῖον εἶναί τι. συμπάσχειν γὰρ ἀλλήλοις ὑπόκειται. καὶ ἔστω τοῦτο, τὸ μεγάλα ἀκρωτήρια ἔχειν. ὃ καὶ ἄλλοις ὑπάρχειν γένεσι μὴ ὅλοις ἐνδέχεται. τὸ γὰρ σημεῖον οὕτως ἴδιόν ἐστιν, ὅτι ὅλου γένους ἴδιόν ἐστι τὸ πάθος, καὶ οὐ μόνου ἴδιον, ὥσπερ εἰώθαμεν λέγειν. ὑπάρξει δὴ καὶ ἐν ἄλλῳ γέ-
4 νει ταὐτό. καὶ ἔσται ἀνδρεῖος ὁ ἄνθρωπος, καὶ ἄλλο τι ζῷον.

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.1.4

ἕξει ἄρα τὸ σημεῖον, ἓν γὰρ ἑνὸς ἦν. εἰ τοίνυν τοῦτ' ἔστι. καὶ δυνησόμεθα τοιαῦτα σημεῖα συλλέξαι ἐπὶ τούτων τῶν ζώων, ἃ μόνον ἓν πάθος ἔχει καὶ ἴδιον. ἕκαστον δὲ ἔχει σημεῖον. ἐπείπερ ἓν ἔχειν ἀνάγκη, δυνησόμεθα φυσιογνωμονεῖν. εἰ δὲ δύο ἔχει ἴδια ὅλον τὸ γένος. οἷον ὁ λέων ἀνδρεῖον καὶ μεταδοτικόν, πῶς γνωσόμεθα, πότερον ποτέρου σημεῖον τῶν ἰδία ἀκολουθούντων σημείων. ἢ εἴ τι ἄλλῳ τινὶ μὴ ὅλῳ, ἄμφω καὶ ἐν οἷς μὴ ὅλοις ἑκάτερον, ὅταν τὸ μὲν ἔχῃ. τὸ δὲ, μή. εἰ γὰρ ἀνδρεῖος 1
μὲν, ἐλευθέριος δὲ μή. ἔχει δὲ τῶν δύο τοδί, δῆλον ὅτι καὶ ἐπὶ τοῦ λέοντος τοῦτο σημεῖον τῆς ἀνδρείας. ἔστι δὲ τὸ φυσιογνωμονεῖν τῶν ἐν τῷ πρώτῳ σχήματι τὸ μέσον, τῷ μὲν πρώτῳ ἄκρῳ ἀντιστρέφειν, τοῦ δὲ τρίτου ὑπερτείνειν καὶ μὴ ἀντιστρέφειν. οἷον, ἀνδρία τὸ α. τὰ ἀκρωτήρια μεγάλα, ἐφ' οὗ β. τὸ δὲ γ λέων. ᾧ δὴ τὸ γ τὸ β παντὶ, καὶ ἄλλοις. ᾧ δὲ τὸ β, τὸ α παντὶ, καὶ οὐ πλείοσιν. ἀλλ' ἀντιστρέφει. εἰ δὲ μή, οὐκ ἔσται ἓν ἑνὸς σημεῖον.

2

Τέλος τῶν δευτέρου τῶν προτέρων.
Ἀναλυτικῶν.

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.1.4

ἈΡΙΣΤΟΤΕΛΟΥΣ ἈΝΑΛΥΤΙΚΩ͂Ν ὙΣΤΕΡΩΝ

ἤτοι τῆς ἀποδεικτικῆς πρῶτον.

ΠΑ͂ΣΑ διδασκαλία καὶ πᾶσα μάθησις διανοη-
τικὴ, ἐκ προϋπαρχούσης γίνεται γνώσεως. φα-
νερὸν δὲ τοῦτο θεωροῦσιν ἐπὶ πασῶν. αἵ τε γὰρ
1 μαθηματικαὶ τῶν ἐπιστημῶν, διὰ τούτου τοῦ τρό-
που παραγίνονται, καὶ τῶν ἄλλων ἑκάστη τεχνῶν.
ὁμοίως δὲ καὶ περὶ τοὺς λόγους, οἵ τε διὰ συλλογισμῶν, καὶ
οἱ δι' ἐπαγωγῆς. ἀμφότεροι γὰρ διὰ προγινωσκομένων ποιοῦν-
ται τὴν διδασκαλίαν. οἱ μὲν λαμβάνοντες ὡς παρὰ ξυνιέν-
των. οἱ δὲ δεικνύντες τὸ καθόλου, διὰ τοῦ δῆλον εἶναι τὸ καθέ-
καστον. ὡσαύτως καὶ οἱ ῥητορικοὶ συμπείθουσιν. ἢ γὰρ διὰ πα-
ραδειγμάτων, ὅ ἐστιν ἐπαγωγή. ἢ δι' ἐνθυμημάτων, ὅπερ ἐστὶ
2 συλλογισμός, διχῶς δ' ἀναγκαῖον προγινώσκειν. τὰ μὲν γὰρ ὅτι
» ἐστὶ, προϋπολαμβάνειν ἀναγκαῖον. τὰ δὲ τί τὸ λεγόμενόν ἐστι,
» ξυνιέναι δεῖ. τὰ δ' ἄμφω. οἷον ὅτι μὲν ἅπαν ἢ φῆσαι ἢ ἀπο-
φῆσαι ἀληθὲς, ὅτι ἐστί. τὸ δὲ τρίγωνον, ὅτι τοδὶ σημαίνει. τὴν δὲ
μονάδα ἄμφω καὶ τί σημαίνει καὶ ὅτι ἐστίν. οὐ γὰρ ὁμοίως τού-
των ἕκαστον δῆλον ἡμῖν. ἔστι δὲ γνωρίζειν τὰ μὲν πρότερον
γνωρίζοντα. τῶν δὲ καὶ ἅμα λαμβάνοντα τὴν γνῶσιν. οἷον
ὅσα τυγχάνει ὄντα ὑπὸ τὸ καθόλου, ὧν ἔχει τὴν γνῶσιν. ὅτι
3 μὲν γὰρ πᾶν τρίγωνον ἔχει δυσὶν ὀρθαῖς ἴσας, προῄδει. ὅτι δὲ
τόδε τὸ ἐν τῷ ἡμικυκλίῳ τρίγωνον ἐστὶν, ἅμα ἐπαγόμενος ἐγνώ-
ρισεν. ἐνίων γὰρ τοῦτον τὸν τρόπον ἡ μάθησίς ἐστι, καὶ οὐ διὰ τοῦ
μέσου τὸ ἔσχατον γνωρίζεται, ὅσα ἤδη τῶν καθ' ἕκαστα τυγχάνει
ὄντα, καὶ μὴ καθ' ὑποκειμένου τινός. πρὶν δ' ἐπαχθῆναι ἢ λα-
βεῖν συλλογισμὸν, τρόπον μέν τινα ἴσως φατέον ἐπίστασθαι.
τρόπον δ' ἄλλον, οὔ. ὃ γὰρ μὴ ᾔδει εἰ ἔστιν ἁπλῶς, τοῦτο πῶς
εἰδείη, ὅτι δύο ὀρθὰς ἔχει ἁπλῶς. ἀλλὰ δῆλον, ὡς ὡδὶ μὲν
4 ἐπίσταται. ὅτι καθόλου ἐπίσταται. ἁπλῶς δὲ οὐκ ἐπίσταται.

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.1.4

Εἰ δὲ μὴ, τὸ ἐν τῷ μένωνι ἀπόρημα συμβήσεται. ἢ γὰρ οὐδὲν μα-
θήσεται, ἢ ἃ οἶδεν. οὐ γὰρ δὴ ὥς γέ τινες ἐγχειροῦσι λύειν, λε-
κτέον. Ἆρα οἶδας ἅπασαν δυάδα ὅτι ἀρτίαν, ἢ οὔ; φήσαντος
δὲ, προσήνεγκέ τινα δυάδα, ἣν οὐκ ᾤετο εἶναι ὥστ' οὐδ' ἀρτίαν.
λύουσι γὰρ, οὐ φάσκοντες πᾶσαν εἰδέναι δυάδα ἀρτίαν οὖ-
σαν, ἀλλ' ἣν ἴσασιν ὅτι δυάς. καίτοι ἴσασι μὲν οὗπερ τὴν ἀπό-
δειξιν ἔχουσι, καὶ οὗ ἔλαβον. ἔλαβον δ' οὐχὶ παντὸς οὗ ἂν εἰ-
δῶσιν ὅτι τρίγωνον ἢ ὅτι ἀριθμὸς, ἀλλ' ἁπλῶς κατὰ παντὸς 1
ἀριθμοῦ καὶ τριγώνου. οὐδεμία γὰρ πρότασις λαμβάνεται τοιαύ-
τη, ὅτι ὃν σὺ οἶδας ἀριθμὸν, ἢ ὃ σὺ οἶδας εὐθύγραμμον, ἀλλὰ
κατὰ παντός. ἀλλ' οὐδὲν οἶμαι κωλύει, ὃ μανθάνει τις, ἔστιν,
» ὡς ἐπίστασθαι. ἔστι δ', ὡς ἀγνοεῖν. Ἄτοπον γ', εἰ ὃ οὐκ οἶδέ πως
» μανθάνει, ἀλλ' εἰ ὡδὶ, οἷον ᾗ μανθάνει καὶ ὥς. Ἐπίστασθαι δὲ
» οἰόμεθα ἕκαστον ἁπλῶς, ἀλλὰ μὴ τὸν σοφιστικὸν τρόπον τὸν κα-
» τὰ συμβεβηκὸς, ὅταν τήν τ' αἰτίαν οἰώμεθα γινώσκειν, δι' ἣν τὸ
» πρᾶγμά ἐστιν ὅτι ἐκείνου αἰτία ἐστὶ, καὶ μὴ ἐνδέχεσθαι τοῦτ' ἄλ- 2
» λως ἔχειν. δῆλον τοίνυν, ὅτι τοιοῦτόν τι τὸ ἐπίστασθαί ἐστι. Καὶ
» γὰρ καὶ οἱ μὴ ἐπιστάμενοι, καὶ οἱ ἐπιστάμενοι, οἱ μὲν οἴονται αὐ-
» τοὶ οὕτως ἔχειν, οἱ δὲ ἐπιστάμενοι, καὶ ἔχουσιν. ὥστε οὗ ἁπλῶς
» ἐστιν ἐπιστήμη, τοῦτ' ἀδύνατον ἄλλως ἔχειν. Εἰ μὲν οὖν καὶ ἕτε-
ρός ἐστι τοῦ ἐπίστασθαι τρόπος, ὕστερον ἐροῦμεν. Φαμὲν δὲ καὶ
δι' ἀποδείξεως εἰδέναι. ἀπόδειξιν δὲ λέγω, συλλογισμὸν ἐπιστη-
μονικόν. ἐπιστημονικὸν δὲ λέγω, καθ' ὃν τῷ ἔχειν αὐτὸν ἐπιστάμε-
θα. εἰ τοίνυν ἐστὶ τὸ ἐπίστασθαι οἷον ἔθεμεν, ἀνάγκη καὶ τὴν ἀπο- 3
» δεικτικὴν ἐπιστήμην, ἐξ ἀληθῶν τ' εἶναι καὶ πρώτων, καὶ ἀμέ-
» σων, καὶ γνωριμωτέρων, καὶ προτέρων, καὶ αἰτίων τοῦ συμπε-
» ράσματος. Οὕτως γὰρ ἔσονται καὶ αἱ ἀρχαὶ οἰκεῖαι τοῦ δεικνυ-
μένου. συλλογισμὸς μὲν γὰρ ἔσται καὶ ἄνευ τούτων, ἀπόδειξις
» δὲ οὐκ ἔσται. οὐ γὰρ ποιήσει ἐπιστήμην. Ἀληθῆ μὲν οὖν δεῖ εἶναι,
» ὅτι οὐκ ἔστι τὸ μὴ ὂν ἐπίστασθαι. οἷον ὅτι ἡ διάμετρος, σύμμετρος.
ἐκ πρώτων δ' ἀναποδείκτων, ὅτι οὐκ ἐπίσταται μὴ ἔχων ἀπόδει-
» ξιν αὐτῶν. τὸ γὰρ ἐπίστασθαι ὧν ἀπόδειξίς ἐστι μὴ κατὰ συμβε- 4

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.1.4

» βηκός, τὸ ἔχειν ἀπόδειξίν ἐστιν. αἴτιά τε καὶ γνωριμώτερα δεῖ
» εἶναι καὶ πρότερα. αἴτια μὲν, ὅτι τότε ἐπιστάμεθα, ὅταν τὴν
» αἰτίαν εἰδῶμεν. καὶ πρότερα εἴπερ αἴτια καὶ προγινωσκόμε-
να, οὐ μόνον τὸν ἕτερον τρόπον τῷ ξυνιέναι, ἀλλὰ καὶ τῷ εἰδέ-
ναι ὅ, τι ἐστί. πρότερα δ' ἐστὶ καὶ γνωριμώτερα, διχῶς. οὐ γὰρ
ταυτὸν πρότερον τῇ φύσει, καὶ πρὸς ἡμᾶς πρότερον. οὐδὲ
γνωριμώτερον, καὶ ἡμῖν γνωριμώτερον. λέγω δὲ πρὸς ἡμᾶς
1 μὲν πρότερα καὶ γνωριμώτερα τὰ ἐγγύτερον τῆς αἰσθήσεως.
ἁπλῶς δὲ πρότερα καὶ γνωριμώτερα, τὰ πορρώτερον. ἔστι
δὲ πορρωτάτω μὲν, τὰ καθόλου μάλιστα, ἐγγυτάτω δὲ, τὰ
καθέκαστα, καὶ ἀντίκειται ταῦτ' ἀλλήλοις. Ἐκ πρώτων δ' ἔστι
τὸ ἐξ ἀρχῶν οἰκείων. ταυτὸ γὰρ λέγω πρῶτον καὶ ἀρχήν. Ἀρ-
χὴ δ' ἐστὶν ἀποδείξεως, πρότασις ἄμεσος. ἄμεσος δὲ, ἧς μὴ
» ἐστιν ἄλλη προτέρα. Πρότασις δ' ἐστὶν, ἀποφάνσεως τὸ ἕτερον μό-
ριον ἓν καθ' ἑνός. Διαλεκτικὴ μὲν, ἡ ὁμοίως λαμβάνουσα ὁποτε-
2 ρονοῦν. ἀποδεικτικὴ δὲ, ἡ ὡρισμένως θάτερον ὅτι ἀληθές.
Ἀπόφανσις δὲ, ἀντιφάσεως ὁποτερονοῦν μόριον. Ἀντίφασις
δὲ, ἀντίθεσις, ἧς οὐκ ἔστι μεταξὺ καθ' αὑτήν. μόριον δ' ἀντι-
φάσεως, τὸ μὲν τὶ κατά τινος ἐστὶ, κατάφασις. τὸ δὲ τὶ ἀπό τι-
νος, ἀπόφασις. Ἀμέσου δ' ἀρχῆς συλλογιστικῆς θέσιν μὲν λέ-
γω, ἣν μὴ ἔστι δεῖξαι, μὴ δ' ἀνάγκη ἔχειν τὸν μαθησόμενόν τι. ἣν
δ' ἀνάγκη ἔχειν τὸν ὁτιοῦν μαθησόμενον, ἀξίωμα. ἔστι γὰρ ἔνια
τοιαῦτα. τοῦτο γὰρ μάλιστ' ἐπὶ τοῖς τοιούτοις εἰώθαμεν λέγειν
3 ὄνομα. θέσεως δ' ἡ μὲν ὁποτερονοῦν τῶν μορίων τῆς ἀποφάν-
σεως λαμβάνουσα, οἷον λέγω τὸ εἶναι τι ἢ μὴ εἶναι τι, ὑπόθεσις. ἡ
δ' ἄνευ τούτου, ὁρισμός. Ὁ γὰρ ὁρισμὸς, θέσις μὲν ἐστί. τίθεται
μὲν γὰρ ὁ ἀριθμητικὸς μονάδα τὸ ἀδιαίρετον εἶναι κατὰ τὸ πο-
σὸν, ὑπόθεσις δ' οὐκ ἔστι. τὸ γὰρ τί ἐστι μονὰς, καὶ τὸ εἶναι μονά-
δα, οὐ ταυτόν. Ἐπεὶ δὲ δεῖ πιστεύειν τε καὶ εἰδέναι τὸ πρᾶγμα,
τῷ τοιοῦτον ἔχειν συλλογισμὸν, ὃν καλοῦμεν ἀπόδειξιν. ἔστι
δ' οὗτος τῷ τάδ' εἶναι, ἐξ ὧν ὁ συλλογισμός, ἀνάγκη μὴ μόνον
4 προγινώσκειν τὰ πρῶτα, ἢ πάντα, ἢ ἔνια, ἀλλὰ καὶ μᾶλλον.

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.1.4

ἀεὶ γὰρ δι' ὃ ὑπάρχει ἕκαστον, ἐκεῖνο μᾶλλον ὑπάρχει. οἷον δι' ὃ
φιλοῦμεν, ἐκεῖνο μᾶλλον φίλον. ὥστ' εἴπερ ἴσμεν διὰ τὰ πρῶ
τα καὶ πιστεύομεν, ἐκεῖνα ἴσμεν τε καὶ πιστεύομεν μᾶλλον.
ὅτι δι' ἐκεῖνα καὶ τὰ ὕστερον. οὐχ οἷόν τε δὲ πιστεύειν μᾶλλον
ὧν οἶδεν, ἃ μὴ τυγχάνει μήτε εἰδὼς, μήτε βέλτιον διακείμε-
νος, ἢ εἰ ἐτύγχανεν εἰδώς. Συμβήσεται δὲ τοῦτο, εἰ μή τις προ-
γνώσεται τῶν δι' ἀπόδειξιν πιστευόντων. μᾶλλον γὰρ ἀνάγκη πι
στεύειν ταῖς ἀρχαῖς ἢ πάσαις ἢ τισὶ τοῦ συμπεράσματος. Τὸν 1
δὲ μέλλοντα ἕξειν τὴν ἐπιστήμην τὴν δι' ἀποδείξεως, οὐ μόνον
δεῖ τὰς ἀρχὰς μᾶλλον γνωρίζειν, καὶ μᾶλλον αὐταῖς πιστεύειν
ἢ τῷ δεικνυμένῳ, ἀλλὰ μὴ δ' ἄλλο αὐτῷ πιστότερον εἶναι, μὴ
δὲ γνωριμώτερον τῶν ἀντικειμένων ταῖς ἀρχαῖς, ἐξ ὧν ἔσται
συλλογισμὸς ὁ τῆς ἐναντίας ἀπάτης. εἴπερ δεῖ τὸν ἐπιστά-
μενον ἁπλῶς ἀμετάπειστον εἶναι. Ἐνίοις μὲν οὖν διὰ τὸ δεῖν
τὰ πρῶτα ἐπίστασθαι, οὐ δοκεῖ ἐπιστήμη εἶναι. τοῖς δ' εἶναι μὲν,
πάντων μέντοι ἀποδείξεις εἶναι. ὧν οὐδέτερον οὔτ' ἀληθὲς 2
οὔτ' ἀναγκαῖον. Οἱ μὲν γὰρ ὑποθέμενοι μὴ εἶναι ὅλως ἐπίστα
σθαι, οὗτοι εἰς ἄπειρον ἀξιοῦσιν ἀνάγεσθαι. ὡς οὐκ ἂν ἐπιστα
μένους τὰ ὕστερα διὰ τὰ πρότερα, ὧν μή ἐστι πρῶτα. Ὀρ-
θῶς λέγοντες. ἀδύνατον γὰρ τὰ ἄπειρα διελθεῖν. Εἴ τε ἵσταν-
ται, καί εἰσιν ἀρχαὶ, ταύτας ἀγνώστους εἶναι ἀποδείξεώς γε
μὴ οὔσης αὐτῶν. ὅπερ φασὶν εἶναι τὸ ἐπίστασθαι μόνον. εἰ δὲ μὴ
ἔστι τὰ πρῶτα εἰδέναι, οὐδὲ τὰ ἐκ τούτων εἶναι ἐπίστασθαι οὐδὲ
ἁπλῶς οὐδὲ κυρίως. ἀλλ' ἐξ ὑποθέσεως, εἰ ἐκεῖνά ἐστιν. Οἱ δὲ, 3
περὶ μὲν τοῦ ἐπίστασθαι ὁμολογοῦσι. δι' ἀποδείξεως γὰρ εἶναι
μόνον. ἀλλὰ πάντων εἶναι ἀπόδειξιν, οὐδὲν κωλύειν. ἐνδέχεσθαι
γὰρ κύκλῳ γίνεσθαι τὴν ἀπόδειξιν καὶ ἐξ ἀλλήλων. Ἡμεῖς δὲ
φαμὲν, οὔτε πᾶσαν ἐπιστήμην ἀποδεικτικὴν εἶναι, ἀλλὰ τὴν
τῶν ἀμέσων ἀναπόδεικτον. καὶ τοῦθ' ὅτι ἀναγκαῖον, φανερόν.
εἰ γὰρ ἀνάγκη μὲν ἐπίστασθαι τὰ πρότερα καὶ ἐξ ὧν ἡ ἀπόδει-
ξις, ἵσταται δέ ποτε τὰ ἄμεσα, ταῦτ' ἀναπόδεικτα ἀνάγκη εἶναι.
Ταῦτ' οὖν οὕτως λέγομεν. καὶ οὐ μόνον ἐπιστήμην, ἀλλὰ καὶ 4

» ἀρχὴν ἐπιστήμης εἶναί τινά φαμεν, ἢ τοὺς ὅρους γνωρίζομεν.
» Κύκλῳ δ' ὅτι ἀδύνατον ἀποδείκνυσθαι ἁπλῶς, δῆλον. εἴπερ
» ἐκ προτέρων δεῖ τὴν ἀπόδειξιν εἶναι καὶ γνωριμωτέρων. ἀδύ
νατον γάρ ἐστι τὰ αὐτὰ τῶν αὐτῶν ἅμα πρότερα καὶ ὕστερα εἶναι,
Εἰ μὴ τὸν ἕτερον τρόπον. οἷον τὰ μὲν πρὸς ἡμᾶς. τὰ δ' ἁπλῶς.
ὅνπερ τρόπον ἡ ἐπαγωγὴ ποιεῖ γνώριμον. Εἰ δ' οὕτως, οὐκ ἂν εἴη
τὸ ἁπλῶς εἰδέναι καλῶς ὡρισμένον, ἀλλὰ διττόν. Ἢ οὐχ ἁ-
1 πλῶς ἡ ἑτέρα ἀπόδειξις, ἡ γινομένη ἐκ τῶν ἡμῖν γνωριμωτέ
ρων. Συμβαίνει δὲ τοῖς λέγουσι κύκλῳ τὴν ἀπόδειξιν εἶναι, οὐ μό
νον τὸ νῦν εἰρημένον, ἀλλ' οὐδὲν ἄλλο λέγειν, ἢ ὅτι τοῦτ' ἔστιν, εἰ τοῦ
τ' ἔστιν. οὕτως δὲ πάντα ῥᾴδιον δεῖξαι. δῆλον δ' ὅτι τοῦτο συμβαί
νει, τριῶν ὅρων τεθέντων. τὸ μὲν γὰρ διὰ πολλῶν ἢ δι' ὀλίγων ἀνα
κάμπτειν φάναι, οὐδὲν διαφέρει. δι' ὀλίγων δ' ἢ δυοῖν. ὅταν γὰρ
τοῦ α ὄντος, ἐξ ἀνάγκης ᾖ τὸ β, τούτου δὲ, τὸ γ, τοῦ α ὄντος, ἔσται τὸ γ.
Εἰ δὴ τοῦ α ὄντος, ἀνάγκη τὸ β εἶναι. τούτου δ' ὄντος, τὸ α. τοῦτο γὰρ
2 ἦν τὸ κύκλῳ, κείσθω τὸ α ἐφ' οὗ τὸ γ. τὸ οὖν τοῦ β ὄντος, τὸ α εἶναι
λέγειν, ἐστὶ τὸ γ λέγειν. τοῦτο δ' ὅτι τοῦ α ὄντος, τὸ γ ἐστί. τὸ δὲ γ
τῷ α τὸ αὐτό. ὥστε συμβαίνει τοὺς κύκλῳ φάσκοντας εἶναι τὴν
ἀπόδειξιν, οὐδὲν ἕτερον, πλὴν ὅτι τοῦ α ὄντος τὸ α ἐστίν. οὕτω
δὲ πάντα δεῖξαι ῥᾴδιον. οὐ μὴν ἀλλ' οὐδὲ τοῦτο δυνατὸν, πλὴν
ἐπὶ τούτων, ὅσα ἀλλήλοις ἕπεται ὥσπερ τὰ ἴδια. Ἑνὸς μὲν
οὖν κειμένου, δέδεικται ὅτι οὐδέποτ' ἀνάγκη τι εἶναι ἕτερον.
Λέγω δ' ἑνὸς, ὅτι οὔτε ὅρου ἑνὸς, οὔτε θέσεως μιᾶς τεθείσης.
3 ἐκ δύο δὲ θέσεων πρώτων καὶ ἐλαχίστων, ἐνδέχεται εἴπερ καὶ συλ
» λογίσασθαι. Ἐὰν μὲν οὖν τὸ α τῷ β καὶ τῷ γ ἕπηται. καὶ ταῦτ' ἀλ
λήλοις καὶ τῷ α. οὕτω μὲν οὖν ἐνδέχεται ἐξ ἀλλήλων δεικνύναι
πάντα τὰ αἰτηθέντα ἐν πρώτῳ σχήματι, ὡς δέδεικται ἐν τοῖς
περὶ συλλογισμοῦ. Δέδεικται δὲ καὶ ὅτι ἐν τοῖς ἄλλοις σχήμασιν
» ἢ οὐ γίνεται συλλογισμὸς, ἢ οὐ περὶ τῶν ληφθέντων. τὰ δὲ μὴ ἀν
» τικατηγορούμενα οὐδαμῶς ἐστι δεῖξαι κύκλῳ. ὥστ' ἐπειδὴ ὀλί
γα τοιαῦτα ἐν ταῖς ἀποδείξεσι, φανερὸν ὅτι κενόν τε καὶ ἀδύ-
4 νατον τὸ λέγειν ἐξ ἀλλήλων εἶναι τὴν ἀπόδειξιν. καὶ διὰ τοῦτο

» ἐνδέχεσθαι πάντων εἶναι ἀπόδειξιν. Ἐπεὶ δ' ἀδύνατον ἄλλως
2 ἔχειν, οὗ ἐστὶν ἐπιστήμη ἁπλῶς. ἀναγκαῖον ἂν εἴη τὸ ἐπιστητόν, τὸ
» κατὰ τὴν ἀποδεικτικὴν ἐπιστήμην. ἀποδεικτικὴ δ' ἐστίν, ἣν ἔχο-
» μεν τῷ ἔχειν ἀπόδειξιν. Ἐξ ἀναγκαίων ἄρα συλλογισμός ἐστιν
» ἡ ἀπόδειξις. Ληπτέον ἄρα, ἐκ τίνων καὶ ποίων αἱ ἀποδείξεις
εἰσί. πρῶτον δὲ διορίσωμεν, τί λέγομεν τὸ κατὰ παντός, καὶ τί
τὸ καθ' αὑτό, καὶ τί τὸ καθόλου. Καὶ κατὰ παντὸς μὲν τοῦτο
λέγω, ὃ ἂν ᾖ μὴ ἐπί τινος μέν, τινὸς δὲ μή. μηδὲ ποτὲ μέν, πο- 1
τὲ δὲ μή. οἷον εἰ κατὰ παντὸς ἀνθρώπου ζῷον. εἰ ἀληθὲς τόν
δ' εἰπεῖν ἄνθρωπον, ἀληθὲς καὶ ζῷον. καὶ εἰ νῦν θάτερον, καὶ
θάτερον. Καὶ εἰ ἐν πάσῃ γραμμῇ στιγμή, ὡσαύτως. Σημεῖον
δέ. καὶ γὰρ τὰς ἐνστάσεις οὕτως φέρομεν ὡς κατὰ παντὸς ἐρω-
τώμενοι, ἢ εἰ ἐπί τινι μή, ἢ εἴ ποτε μή. Καθ' αὑτὰ δ' ὅσα ὑπάρ-
χει ἐν τῷ τί ἐστιν. οἷον τριγώνῳ γραμμή, καὶ γραμμῇ, στιγμή. ἡ γὰρ
οὐσία αὐτῶν, ἐκ τούτων ἐστί. καὶ ἐν τῷ λόγῳ τῷ λέγοντι τί ἐστιν,
ἐνυπάρχει. Καὶ ὅσοις τῶν ἐνυπαρχόντων αὐτοῖς, αὐτὰ ἐν τῷ 2
λόγῳ ἐνυπάρχουσι τῷ τί ἐστι δηλοῦντι. οἷον τὸ εὐθὺ ὑπάρχει
γραμμῇ, καὶ τὸ περιφερές, καὶ τὸ περιττὸν καὶ ἄρτιον, ἀριθ-
μῷ. Καὶ τὸ πρῶτον καὶ σύνθετον, καὶ ἰσόπλευρον καὶ ἑτερό-
μηκες, καὶ πᾶσι τούτοις ἐνυπάρχουσιν ἐν τῷ λόγῳ τῷ τί ἐστι
λέγοντι. ἔνθα μὲν γραμμή, ἔνθα δ' ἀριθμός. ὁμοίως δὲ καὶ
ἐπὶ τῶν ἄλλων, τὰ τοιαῦθ' ἑκάστοις καθ' αὑτὰ λέγω. Ὅσα δὲ
μηδετέρως ὑπάρχει, συμβεβηκότα. οἷον τὸ μουσικὸν ἢ λευκὸν
τῷ ζῴῳ. Ἔτι ὃ μὴ καθ' ὑποκειμένου λέγεται ἄλλου τινός. οἷον 3
τὸ βαδίζον ἕτερόν τι ὂν βαδίζον ἐστὶ καὶ λευκόν. ἡ δ' οὐσία καὶ
ὅσα τόδε τι σημαίνει, οὐχ ἕτερόν τι ὄντα ἐστὶν ὅπερ ἐστί. τὰ μὲν
» δὴ μὴ καθ' ὑποκειμένου, καθ' αὑτὰ λέγω, τὰ δὲ καθ' ὑποκει-
» μένου, συμβεβηκότα. Ἔτι δ' ἄλλον τρόπον, τὸ μὲν δι' αὐτὸ ὑπάρ-
» χον ἑκάστῳ, καθ' αὑτό, τὸ δὲ μὴ δι' αὐτό, συμβεβηκός. οὐ γὰρ διὰ
» τὸ βαδίζειν ἤστραψεν, ἀλλὰ συνέβη φαμὲν τοῦτο. εἰ δὲ δι' αὐτό,
καθ' αὑτό. οἷον εἴ τις σφαττόμενος ἀπέθανε καὶ κατὰ τὴν σφα-
γήν, ὅτι διὰ τὸ σφάττεσθαι, ἀλλ' οὐ συνέβη σφαττόμενον ἀπο- 4
θανεῖν.

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.1.4

θανεῖν. τὰ ἄρα λεγόμενα ἐπὶ τῶν ἁπλῶς ἐπιστητῶν οὕτως ἐνυ-
πάρχειν τοῖς κατηγορουμένοις ἢ ἐνυπάρχεσθαι, δι' αὑτά τέ ἐστι,
» καὶ ἐξ ἀνάγκης. οὐ γὰρ ἐνδέχεται μὴ ὑπάρχειν ἢ ἁπλῶς, ἢ τὰ
» ἀντικείμενα. οἷον γραμμῇ τὸ εὐθὺ ἢ τὸ καμπύλον. καὶ ἀριθμῷ
» τὸ περιττὸν ἢ τὸ ἄρτιον. ἔστι γὰρ τὸ ἐναντίον, ἢ στέρησις, ἢ ἀντί-
» φασις ἐν τῷ αὐτῷ γένει. οἷον ἄρτιον τὸ μὴ περιττὸν, ἐν ἀριθμοῖς
ᾗ ἕπεται. ὥστ' εἰ ἀνάγκη φάναι ἢ ἀποφάναι, ἀνάγκη καὶ τὰ
1 καθ' αὑτὰ ὑπάρχειν. τὸ μὲν οὖν κατὰ παντὸς καὶ καθ' αὑτὸ διω-
ρίσθω τὸν τρόπον τοῦτον. καθόλου δὲ λέγω, ὃ ἂν κατὰ παντός
τε ὑπάρχῃ, καὶ καθ' αὑτὸ. καὶ ᾗ αὐτό. φανερὸν ἄρα, ὅσα κα-
θόλου ἐξ ἀνάγκης ὑπάρχει τοῖς πράγμασι. τὸ καθ' αὑτὸ δὲ καὶ
ᾗ αὐτὸ, ταυτὸν. οἷον καθ' αὑτὸ τῇ γραμμῇ ὑπάρχει στιγμὴ καὶ τὸ
εὐθύ. καὶ γὰρ ᾗ γραμμὴ, καὶ τῷ τριγώνῳ ᾗ τρίγωνον, δύο ὀρθαί.
» καὶ γὰρ καθ' αὑτὸ τὸ τρίγωνον, δύο ὀρθαῖς ἴσον. τὸ καθόλου δὲ
» ὑπάρχει τότε, ὅταν ἐπὶ τοῦ τυχόντος καὶ πρώτου δεικνύηται.
2 οἷον τὸ δύο ὀρθὰς ἔχειν, οὔτε τῷ σχήματί ἐστι καθόλου. καίτοι
ἔστι δεῖξαι κατὰ σχήματος ὅτι δύο ὀρθὰς ἔχει. ἀλλ' οὐ τοῦ τυχόν-
τος σχήματος. οὐδὲ χρῆται τῷ τυχόντι σχήματι ὁ δεικνύς, τὸ γὰρ
τετράγωνον, σχῆμα μὲν, οὐκ ἔχει δὲ δύο ὀρθαῖς ἴσας. τὸ δὲ ἰσοσκε-
λὲς ἔχει μὲν τὸ τυχὸν δύο ὀρθαῖς ἴσας. ἀλλ' οὐ πρῶτον. ἀλλὰ
τὸ τρίγωνον πρότερον. ὃ τοίνυν τὸ τυχὸν πρῶτον δύο ὀρθὰς ἔ-
χον. ἢ ὁτιοῦν ἄλλο, τούτῳ πρώτῳ ὑπάρχει καθόλου, καὶ ἡ
ἀπόδειξις καθ' αὑτὸ τούτου καθόλου ἐστί. τῶν δ' ἄλλων τρό-
3 πον τινὰ οὐ καθ' αὑτό. οὐδὲ τοῦ ἰσοσκελοῦς οὐκ ἔστι καθόλου,
ἀλλ' ἐπὶ πλέον. Δεῖ δὲ μὴ λανθάνειν. ὅτι πολλάκις συμβαίνει
διαμαρτάνειν. καὶ μὴ ὑπάρχειν τὸ δεικνύμενον πρῶτον καθό-
λου, ᾗ δοκεῖ δείκνυσθαι καθόλου πρῶτον. ἀπατώμεθα δὲ
ταύτην τὴν ἀπάτην, ὅταν ἢ μηδὲν ᾖ λαβεῖν ἀνώτερον παρὰ τὸ
καθέκαστον ἢ τὰ καθέκαστα. ἢ ᾖ μὲν, ἀλλ' ἀνώνυμον ᾖ ἐπὶ δια-
φόροις εἴδει πράγμασιν. ἢ τυγχάνῃ ὂν ὡς ἐν μέρει ὅλον,
ἐφ' ᾧ δείκνυται. τοῖς γὰρ ἐν μέρει ὑπάρξει μὲν ἡ ἀπόδειξις, καὶ
4 ἔσται κατὰ παντός. ἀλλ' ὅμως οὐκ ἔσται τούτου πρώτου κα-

ὅλου ἡ ἀπόδειξις. λέγω δὲ τούτου πρώτου, ἢ τούτου ἀπόδει-
ξιν, ὅταν ᾖ πρώτου καθόλου. Εἰ οὖν τις δείξειεν, ὅτι αἱ ὀρθαὶ οὐ
συμπίπτουσι, δόξειεν ἂν τούτου εἶναι ἡ ἀπόδειξις, διὰ τὸ ἐπὶ πασῶν
εἶναι τῶν ὀρθῶν, οὐκ ἔστι δὲ, εἴπερ μὴ ὅτι ὡδὶ ἴσαι γίνεται τοῦτο,
ἀλλ' ᾗ ὁπωσοῦν ἴσαι. Καὶ εἰ τρίγωνον μὴ ἦν ἄλλο ἢ ἰσοσκελὲς,
ἰσοσκελὲς ἂν ἐδόκει ὑπάρχειν. Καὶ τὸ ἀνάλογον, ὅτι ἐναλλὰξ
ᾗ ἀριθμοὶ. καὶ ᾗ γραμμαὶ. καὶ ᾗ στερεὰ, καὶ ᾗ χρόνοι. Ὥσπερ ἐ-
δείκνυτό ποτε χωρὶς, ἐνδεχόμενόν γε κατὰ πάντων μιᾷ ἀπο- 1
δείξει δειχθῆναι. ἀλλὰ διὰ τὸ μὴ εἶναι ὠνομασμένον τι, πάντα
ταῦτα ἕν, ἀριθμοὶ. μήκη. χρόνοι. στερεὰ. καὶ εἴδει διαφέρειν ἀλ-
λήλων, χωρὶς ἐλαμβάνετο. Νῦν δὲ καθόλου δείκνυται. οὐ γὰρ
ᾗ γραμμαὶ. ἢ ᾗ ἀριθμοὶ ὑπῆρχεν, ἀλλ' ᾗ τοδί. ὃ καθόλου ὑ-
ποτίθενται ὑπάρχειν. Διὰ τοῦτο οὐδ' ἄν τις δείξῃ καθ' ἕκαστον
τρίγωνον ἀποδείξει ἢ μιᾷ ἢ ἑτέρᾳ, ὅτι δύο ὀρθὰς ἔχει ἕκαστον,
τὸ ἰσόπλευρον χωρὶς. καὶ τὸ σκαληνὸν, καὶ τὸ ἰσοσκελὲς,
οὔπω οἶδε τὸ τρίγωνον, ὅτι δύο ὀρθαῖς ἴσον, εἰ μὴ τὸν σοφιστικὸν 2
τρόπον. οὐδὲ καθόλου τρίγωνον, οὐδ' εἰ μηδέν ἐστι παρὰ ταῦτα
τρίγωνον ἕτερον. οὐ γὰρ ᾗ τρίγωνον, οἶδεν. οὐδὲ πᾶν τρίγωνον, ἀλ-
λ' ἢ κατ' ἀριθμόν. κατ' εἶδος δ' οὐ πᾶν. καὶ εἰ μηδέν ἐστιν ὃ οὐκ
οἶδε. πότ' οὖν οὐκ οἶδεν, ὅτι καθόλου. καὶ πότ' οἶδεν ἁπλῶς.
δῆλον δὴ, ὅτι εἰ ταυτὸν ἦν τριγώνῳ εἶναι καὶ ἰσοπλεύρῳ ἢ ἑκά-
στῳ ἢ πᾶσιν. εἰ δὲ μὴ ταυτὸν, ἀλλ' ἕτερον. ὑπάρχει δ' ᾗ τρίγω-
νον, οὐκ οἶδε. πότερον δ' ᾗ τρίγωνον, ἢ ᾗ ἰσοσκελὲς ὑπάρχει, καὶ
» πότε κατὰ τοῦθ' ὑπάρχει πρῶτον. καὶ καθόλου τινὸς ἡ ἀπό- 3
» δειξις, δῆλον ὅτι ὅταν ἀφαιρουμένων, ὑπάρξῃ πρώτῳ, οἷον τῷ
» ἰσοσκελεῖ χαλκῷ τριγώνῳ, ὑπάρξουσι δύο ὀρθαί. ἀλλὰ καὶ τοῦ
χαλκοῦν εἶναι ἀφαιρεθέντος καὶ τοῦ ἰσοσκελές. ἀλλ' οὐ τοῦ σχήμα-
τος, ἢ πέρατος. ἀλλ' οὐ πρώτων. τίνος οὖν πρώτου. εἰ δὴ τριγώνου,
κατὰ τοῦτο ὑπάρχει καὶ τοῖς ἄλλοις. καὶ τούτου καθόλου ἐστὶν
» ἡ ἀπόδειξις. εἰ οὖν ἐστιν ἡ ἀποδεικτικὴ ἐπιστήμη ἐξ ἀναγκαίων
» ἀρχῶν. ὃ γὰρ ἐπίσταται οὐ δυνατὸν ἄλλως ἔχειν. τὰ δὲ καθ' αὑ-
» τὰ ὑπάρχοντα, ἀναγκαῖα τοῖς πράγμασιν. ἃ μὲν γὰρ ἐν τῷ τί 4

ἐστὶν ὑπάρχει, τοῖς δ' αὐτὰ ἐν τῷ τί ἐστιν ὑπάρχει κατηγορουμέ-
νοις αὐτῶν. ὧν θάτερον τῶν ἀντικειμένων ἀνάγκη ὑπάρχειν, φα-
νερὸν ὅτι ἐκ τοιούτων τινῶν ἂν εἴη ὁ ἀποδεικτικὸς συλλογι-
σμός. ἅπαν γὰρ ἢ οὕτως ὑπάρχει, ἢ κατὰ συμβεβηκός. τὰ δὲ
συμβεβηκότα οὐκ ἀναγκαῖα. ἢ δὴ οὕτως λεκτέον, ἢ ἀρχὴν
θεμένοις, ὅτι ἡ ἀπόδειξις ἀναγκαῖόν ἐστι. καὶ εἰ ἀποδέδεικται,
οὐχ οἷόν τε ἄλλως ἔχειν. ἐξ ἀναγκαίων ἄρα δεῖ εἶναι τὸν
1 συλλογισμόν. ἐξ ἀληθῶν μὲν γάρ ἐστι καὶ μὴ ἀποδεικνύντα
συλλογίσασθαι. ἐξ ἀναγκαίων δ' οὐκ ἔστιν, ἀλλ' ἢ ἀποδεικνύν-
» τα. τοῦτο γὰρ ἤδη ἀποδείξεώς ἐστι. Σημεῖον δ', ὅτι ἡ ἀπόδει-
» ξις ἐξ ἀναγκαίων, ὅτι καὶ τὰς ἐνστάσεις οὕτω φέρομεν πρὸς
τοὺς οἰομένους ἀποδεικνύναι. ὅτι οὐκ ἀνάγκη, ἂν οἰώμεθα ἢ
ὅλως ἐνδέχεσθαι ἄλλως. ἢ ἕνεκά γε τοῦ λόγου. δῆλον δ' ἐκ
τούτων, καὶ ὅτι εὐήθεις οἱ λαμβάνειν οἰόμενοι καλῶς τὰς ἀρ-
χάς, ἐὰν ἔνδοξος ᾖ ἡ πρότασις καὶ ἀληθής. οἷον οἱ σοφισταί.
2 ὅτι τὸ ἐπίστασθαι τὸ ἐπιστήμην ἔχειν. οὐ γὰρ τὸ ἔνδοξον ἢ μή,
ἀρχή ἐστιν, ἀλλὰ τὸ πρῶτον τοῦ γένους περὶ ὃ δείκνυται,
καὶ τἀληθὲς οὐ πᾶν οἰκεῖον. ὅτι δ' ἐξ ἀναγκαίων εἶναι δεῖ τὸν
συλλογισμόν, φανερὸν καὶ ἐκ τῶνδε. εἰ γὰρ ὁ μὴ ἔχων λό-
γον τοῦ διὰ τί, οὔσης ἀποδείξεως, οὐκ ἐπιστήμων. εἴη δ' ἂν ὥστε
τὸ α, κατὰ τοῦ γ ἐξ ἀνάγκης ὑπάρχειν. τὸ δὲ β μέσον. δι' οὗ ἀπε-
δείχθη μὴ ἐξ ἀνάγκης, οὐκ οἶδε διότι. οὐ γάρ ἐστι τοῦτο διὰ τὸ μέ-
σον. τὸ μὲν γὰρ, ἐνδέχεται μὴ εἶναι. τὸ δὲ συμπέρασμα ἀναγκαῖον.
3 ἔτι εἴ τις μὴ οἶδε νῦν ἔχων τὸν λόγον καὶ σωζόμενος σωζομέ-
νου τοῦ πράγματος μὴ ἐπιλελησμένος, οὐδὲ πρότερον ᾔδει.
φθαρείη δ' ἂν τὸ μέσον εἰ μὴ ἀναγκαῖον. ὥστε ἕξει μὲν τὸν λό-
γον σωζόμενον σωζομένου τοῦ πράγματος, οὐκ οἶδε δέ. οὐδ' ἄ-
ρα πρότερον ᾔδει. εἰ δὲ μὴ ἔφθαρται, ἐνδέχεται δὲ φθαρῆ-
ναι, τὸ συμβαῖνον ἂν εἴη δυνατὸν καὶ ἐνδεχόμενον. ἀλλ' ἔστιν
» ἀδύνατον τὸν οὕτως ἔχοντα εἰδέναι. Ὅταν μὲν οὖν τὸ συμ-
» πέρασμα ἐξ ἀνάγκης ᾖ, οὐδὲν κωλύει τὸ μέσον μὴ ἀναγ-
4 καῖον εἶναι, δι' οὗ ἐλέχθη. ἔστι γὰρ τὸ ἀναγκαῖον καὶ μὴ ἐξ

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.1.4

» ἀναγκαίων συλλογίσασθαι. ὥσπερ καὶ ἀληθὲς μὴ ἐξ ἀληθῶν.
» ὅταν δὲ τὸ μέσον ἐξ ἀνάγκης, καὶ τὸ συμπέρασμα ἐξ ἀνάγκης.
» ὥσπερ καὶ ἐξ ἀληθῶν ἐξ ἀνάγκης, ἀληθὲς ἀεί. ἔστω γὰρ τὸ α κα-
τὰ τοῦ β ἐξ ἀνάγκης. καὶ τοῦτο κατὰ τοῦ γ, ἀναγκαῖον τοίνυν καὶ
τὸ α τῷ γ ὑπάρχειν. Ὅταν δὲ μὴ ἀναγκαῖον ᾖ τὸ συμπέρασμα,
οὐδὲ τὸ μέσον ἀναγκαῖον οἷόν τ' εἶναι. ἔστω γὰρ τὸ α τῷ γ μὴ ἐξ
ἀνάγκης, ὑπάρχειν. τῷ δὲ β, καὶ τοῦτο τῷ γ ἐξ ἀνάγκης. καὶ τὸ
α ἄρα τῷ γ ἐξ ἀνάγκης ὑπάρξει. ἀλλ' οὐχ ὑπέκειτο. ἐπεὶ τοί- 1
νυν εἰ ἐπίσταται ἀποδεικτικῶς, δεῖ ἐξ ἀνάγκης ὑπάρχειν, δῆλον
ὅτι καὶ διὰ μέσου ἀναγκαίου ἔχειν τὴν ἀπόδειξιν. Ἢ οὐκ ἐπι-
στήσεται, οὔτε διότι. οὔτε ὅτι ἀνάγκη ἐκεῖνο εἶναι. ἀλλ' ἢ οἰήσε-
ται οὐκ εἰδώς, ἐὰν ὑπολάβῃ ὡς ἀναγκαῖον τὸ μὴ ἀναγκαῖον. Ἢ
οὐδ' οἰήσεται ὁμοίως, ἐάν τε τὸ ὅτι εἰδῇ διὰ μέσων. ἐάν τε τὸ
» διότι καὶ δι' ἀμέσων. Τῶν δὲ συμβεβηκότων μὴ καθ' αὑτὰ ὃν
» τρόπον διωρίσθη τὰ καθ' αὑτά, οὐκ ἔστιν ἐπιστήμη ἀποδεικτική.
οὐ γάρ ἐστιν ἐξ ἀνάγκης δεῖξαι τὸ συμπέρασμα. τὸ συμβεβηκὸς 2
γὰρ ἐνδέχεται μὴ ὑπάρχειν. περὶ τοιούτου γὰρ λέγω συμβεβη-
κότος. Καίτοι ἀπορήσειεν ἄν τις ἴσως. Τίνος ἕνεκα ταῦτα δεῖ
ἐρωτᾶν περὶ τούτων, εἰ μὴ ἀνάγκη τὸ συμπέρασμα εἶναι. Οὐδὲν
γὰρ διαφέρει, εἴ τις ἐρωτώμενος τὰ τυχόντα, εἶτα εἴποι τὸ συμ
πέρασμα. Δεῖ δὲ ἐρωτᾶν οὐχ ὡς ἀναγκαῖον εἶναι διὰ τὰ ἠρωτη
μένα, ἀλλ' ὅτι λέγειν ἀνάγκη τῷ ἐκεῖνα λέγοντι. καὶ ἀληθῶς
» λέγειν, ἐὰν ἀληθῶς ᾖ ὑπάρχοντα. Ἐπεὶ δ' ἐξ ἀνάγκης ὑπάρχει
» περὶ ἕκαστον γένος, ὅσα καθ' αὑτὰ ὑπάρχει, καὶ ᾗ ἕκαστον, φα- 3
νερὸν ὅτι περὶ τῶν καθ' αὑτὰ ὑπαρχόντων αἱ ἐπιστημονικαὶ ἀπο-
δείξεις, καὶ ἐκ τῶν τοιούτων εἰσί. Τὰ μὲν γὰρ συμβεβηκότα, οὐκ
ἀναγκαῖα. ὥστ' οὐκ ἀνάγκη τὸ συμπέρασμα εἰδέναι. διότι ὑπάρ
χει. οὐδ' εἰ ἀεὶ εἴη, μὴ καθ' αὑτὸ δέ. οἷον οἱ διὰ σημείων συλλο-
γισμοί. Τὸ γὰρ καθ' αὑτό, οὐ καθ' αὑτὸ ἐπιστήσεται, οὐδὲ διότι.
» τὸ δὲ διότι ἐπίστασθαί ἐστι, τὸ διὰ τοῦ αἰτίου ἐπίστασθαι. Δι' αὐτὸ
» ἄρα δεῖ καὶ τὸ μέσον τῷ τρίτῳ, καὶ τὸ πρῶτον τῷ μέσῳ ὑπάρ-
» χειν. οὐκ ἄρα ἐστὶν ἐξ ἄλλου γένους μεταβάντα δεῖξαι οἷον τὸ 4

γεωμετρικὸν ἀριθμητικῇ. τρία γάρ ἐστι τὰ ἐν ταῖς ἀποδείξεσιν.
ἓν μὲν τὸ ἀποδεικνύμενον συμπέρασμα. τοῦτο δ' ἐστὶ τὸ ὑπάρ-
χον γένει τινὶ καθ' αὑτό. ἓν δὲ, τὰ ἀξιώματα. ἀξιώματα δ' ἐστὶν,
ἐξ ὧν. τρίτον τὸ γένος τὸ ὑποκείμενον, οὗ τὰ πάθη καὶ τὰ κα-
θ' αὑτὰ συμβεβηκότα δηλοῖ ἡ ἀπόδειξις. ἐξ ὧν μὲν οὖν ἡ ἀπό-
δειξις, ἐνδέχεται τὰ αὐτὰ εἶναι. ὧν δὲ τὸ γένος ἕτερον, ὥσπερ
ἀριθμητικῆς καὶ γεωμετρίας, οὐκ ἔστι τὴν ἀριθμητικὴν ἀπό-
1 δειξιν ἐφαρμόσαι ἐπὶ τὰ τοῖς μεγέθεσι συμβεβηκότα, εἰ μὴ τὰ
μεγέθη ἀριθμοί εἰσι. τοῦτο δ' ὡς ἐνδέχεται ἐπί τινων, ὕστερον
λεχθήσεται. ἡ δ' ἀριθμητικὴ ἀπόδειξις ἀεὶ ἔχει τὸ γένος, πε-
ρὶ ὃ ἡ ἀπόδειξις καὶ αἱ ἄλλαι ὁμοίως. ὥστε ἢ ἁπλῶς ἀνάγ-
κη τὸ αὐτὸ εἶναι γένος, ἢ πῆ. εἰ μέλλει ἡ ἀπόδειξις μεταβαίνειν.
» ἄλλως δ' ὅτι ἀδύνατον, δῆλον. ἐκ γὰρ τοῦ αὐτοῦ γένους ἀνάγ-
κη τὰ ἄκρα καὶ τὰ μέσα εἶναι. εἰ γὰρ μὴ καθ' αὑτὰ, συμβεβηκό-
τα ἔσται. διὰ τοῦτο τῇ γεωμετρίᾳ οὐκ ἔστι δεῖξαι, ὅτι τῶν ἐναν-
2 τίων μία ἐπιστήμη. ἀλλ' οὐδ' ὅτι δύο κύβοι κύβος. οὐδ' ἄλλη
ἐπιστήμη τὸ ἑτέρας. ἀλλ' ἢ ὅσα οὕτως ἔχει πρὸς ἄλληλα, ὥσ-
τ' εἶναι θάτερον ὑπὸ θάτερον. οἷον τὰ ὀπτικὰ πρὸς γεωμε-
τρίαν. καὶ τὰ ἁρμονικὰ πρὸς ἀριθμητικήν. οὐδ' εἴ τι ὑπάρ-
χει ταῖς γραμμαῖς μὴ ᾗ γραμμαί. καὶ ᾗ ἐκ τῶν ἀρχῶν τῶν ἰδίων.
οἷον εἰ καλλίστη τῶν γραμμῶν ἡ εὐθεῖα. ἢ εἰ ἐναντίως ἔχει τῇ πε-
» ριφερείᾳ. οὐ γὰρ ᾗ τὸ ἴδιον γένος αὐτῶν ὑπάρχει, ἀλλ' ᾗ κοι-
» νόν τι. φανερὸν δὲ, καὶ ἐὰν ὦσιν αἱ προτάσεις καθόλου ἐξ ὧν
3 ὁ συλλογισμὸς, ὅτι ἀνάγκη καὶ τὸ συμπέρασμα ἀΐδιον εἶναι τῆς
» τοιαύτης ἀποδείξεως, καὶ τῆς ἁπλῶς εἰπεῖν ἀποδείξεως. οὐκ
» ἔστιν ἄρα ἀπόδειξις τῶν φθαρτῶν. οὐδ' ἐπιστήμη ἁπλῶς. ἀλ-
λ' οὕτως ὥσπερ κατὰ συμβεβηκός. ὅτι οὐ καθόλου αὐτοῦ
ἐστὶν. ἀλλὰ ποτὲ. καὶ πῶς. ὅταν δ' ᾖ τοιαύτη, ἀνάγκη τὴν ἑτέ-
ραν μὴ καθόλου εἶναι πρότασιν καὶ φθαρτήν. φθαρτὴν μὲν,
ὅτι καὶ τὸ συμπέρασμα οὔσης. μὴ καθόλου δὲ, ὅτι ὁ μὲν ἔσται.
ὁ δὲ οὐκ ἔσται ἐφ' ὧν. ὥστε οὐκ ἔστι συλλογίσασθαι καθόλου,
4 ἀλλ' ὅτι νῦν. ὁμοίως δ' ἔχει καὶ περὶ ὁρισμούς. ἐπεί περ ἐστὶν

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.1.4

ὁ ὁρισμὸς ἢ ἀρχὴ ἀποδείξεως. ἢ ἀπόδειξις θέσει διαφέρου-
σα. ἢ συμπέρασμά τι ἀποδείξεως. Αἱ δὲ τῶν πολλάκις γινο-
μένων ἀποδείξεις καὶ ἐπιστῆμαι. οἷον σελήνης ἐκλείψεως,
δῆλον ὅτι ᾗ μὲν τοιᾶσδε εἰσὶν, ἀεί εἰσιν. ᾗ δ' οὐκ ἀεὶ, κατὰ μέ-
» ρος εἰσὶν, ὥσπερ δ' ἡ ἔκλειψις, ὡσαύτως τοῖς ἄλλοις. Ἐπεὶ δὲ
» φανερὸν, ὅτι ἕκαστον ἀποδεῖξαι οὐκ ἔστιν, ἀλλ' ἢ ἐκ τῶν ἑκάστου
ἀρχῶν, ἂν τὸ δεικνύμενον ὑπάρχῃ ᾗ ἐκεῖνο, οὐκ ἔστι τὸ ἐπίστα-
σθαι τοῦτο, κἂν ἐξ ἀληθῶν καὶ ἀναποδείκτων δειχθῇ καὶ ἀμέ- 1
σων, ἔστι γὰρ οὕτως δεῖξαι ὥσπερ βρύσων τὸν τετραγωνισμόν.
Κατὰ κοινόν τε γὰρ δεικνύουσιν οἱ τοιοῦτοι λόγοι, ὃ καὶ ἑτέρῳ
ὑπάρξει. διὸ καὶ ἐπ' ἄλλων ἐφαρμόττουσιν οἱ λόγοι οὐ συγ-
γενῶν. οὐκοῦν οὐχ ᾗ ἐκεῖνο ἐπίσταται, ἀλλὰ κατὰ συμβεβη-
κός. οὐ γὰρ ἂν ἐφήρμοττεν ἡ ἀπόδειξις καὶ ἐπ' ἄλλο γένος.
» ἕκαστον δ' ἐπιστάμεθα μὴ κατὰ συμβεβηκὸς, ὅταν κατ' ἐκεῖνο
» γινώσκωμεν, καθ' ὃ ὑπάρχει ἐκ τῶν ἀρχῶν τῶν ἐκείνου ᾗ ἐκεῖνο. οἷον
» τὸ δυσὶν ὀρθαῖς ἴσας ἔχειν ᾧ ὑπάρχει καθ' αὑτὸ, τὸ εἰρημένον ἐκ 2
τῶν ἀρχῶν τῶν τούτου. ὥστ' εἰ καθ' αὑτὸ κἀκεῖνο ὑπάρχει, ᾧ
ὑπάρχει, ἀνάγκη τὸ μέσον ἐν τῇ αὐτῇ συγγενείᾳ εἶναι. Εἰ δὲ
μὴ, ἀλλ' ὡς τὰ ἁρμονικὰ δι' ἀριθμητικῆς. Τὰ δὲ τοιαῦτα
δείκνυται μὲν ὡσαύτως. διαφέρει δέ. τὸ μὲν γὰρ ὅτι, ἑτέρας
ἐπιστήμης. τὸ γὰρ ὑποκείμενον γένος, ἕτερον. τὸ δὲ διότι,
» τῆς ἄνω. ἧς καθ' αὑτὰ τὰ πάθη ἐστίν. ὥστε καὶ ἐκ τούτων φα-
» νερὸν, ὅτι οὐκ ἔστιν ἀποδεῖξαι ἕκαστον ἁπλῶς, ἀλλ' ἢ ἐκ τῶν
ἰδίων ἀρχῶν. Ἀλλὰ τούτων αἱ ἀρχαὶ ἔχουσι τὸ κοινόν. Εἰ δὲ 3
φανερὸν τοῦτο, φανερὸν καὶ ὅτι οὐκ ἔστι τὰς ἑκάστου ἰδίας
» ἀρχὰς ἀποδεῖξαι. ἔσονται γὰρ ἐκεῖναι ἁπάντων ἀρχαί. καὶ
» ἐπιστήμη ἡ ἐκείνων, κυρία πάντων. καὶ γὰρ ἐπίσταται μᾶλλον
» ὁ ἐκ τῶν ἀνωτέρων αἰτίων εἰδώς. ἐκ τῶν προτέρων γὰρ οἶδεν,
» ὅταν μὴ ἐξ αἰτιατῶν εἰδῇ αἰτίων. ὥστ' εἰ μᾶλλον οἶδε καὶ μά-
» λιστα, κἂν ἐπιστήμη ἐκείνη εἴη, καὶ μᾶλλον καὶ μάλιστα. ἡ δ' ἀ-
» πόδειξις οὐκ ἐφαρμόττει ἐπ' ἄλλο γένος. Ἀλλ' ἢ ὡς εἴρηται,
αἱ γεωμετρικαὶ ἐπὶ τὰς ὀπτικὰς ἢ μηχανικάς. καὶ αἱ ἀριθμη- 4

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.1.4

τικαὶ ἐπὶ τῶν ἁρμονικῶν. χαλεπὸν δ' ἐστὶ τὸ γνῶναι, εἰ οἶδεν ἢ
μή. χαλεπὸν γὰρ τὸ γνῶναι, εἰ ἐκ τῶν ἑκάστου ἀρχῶν ἴσμεν ἢ
μή. ὅπερ ἐστὶ τὸ εἰδέναι. οἰόμεθα δ', ἂν ἔχωμεν ἐξ ἀληθῶν τι-
νῶν συλλογισμῶν καὶ πρώτων, ἐπίστασθαι. τὸ δ' οὐκ ἔστιν. ἀλλὰ
συγγενῆ δεῖ εἶναι τοῖς πρώτοις. Λέγω δ' ἀρχὰς ἐν ἑκάστῳ γέ-
νει ταύτας, ἃς ὅ, τι ἐστὶ μὴ ἐνδέχεται δεῖξαι. ὅ τι μὲν οὖν σημαί-
νει καὶ τὰ πρῶτα καὶ τὰ ἐκ τούτων, λαμβάνεται. ὅτι δ' ἔστι, τὰς
1 μὲν ἀρχὰς λαμβάνειν. τὰ δ' ἄλλα δεικνύναι. οἷον τί μονάς. ἢ τί
τὸ εὐθύ. καὶ τρίγωνον. Εἶναι δὲ τὴν μὲν μονάδα λαβεῖν καὶ τὸ
μέγεθος. τὰ δ' ἕτερα δεικνύναι. ἔστι δ', οἷς χρῶνται ἐν ταῖς ἀ-
ποδεικτικαῖς ἐπιστήμαις. Τὰ μὲν ἴδια ἑκάστης ἐπιστήμης. τὰ
δέ, κοινά. Κοινὰ δέ, κατ' ἀναλογίαν. ἐπεὶ χρήσιμόν γε ὅ-
σον ἐν τῷ ὑπὸ τὴν ἐπιστήμην γένει. ἴδια μέν, οἷον γραμμὴν
τοιανδί. καὶ τὸ εὐθύ. κοινὰ δέ, οἷον τό, ἴσα ἀπὸ ἴσων ἴσα ἂν
ἀφέλῃ, ὅτι ἴσα τὰ λοιπά. ἱκανὸν δ' ἕκαστον τούτων, ὅσον ἐν τῷ
2 γένει. ταὐτὸν γὰρ ποιήσει, κἂν μὴ κατὰ πάντων λάβῃ, ἀλ-
λ' ἐπὶ μεγεθῶν μόνων. τῷ δ' ἀριθμητικῷ, ἐπ' ἀριθμῶν. Ἔστι
δ' ἴδια μέν, καὶ ἃ λαμβάνεται εἶναι. περὶ ἃ ἡ ἐπιστήμη θεωρεῖ
τὰ ὑπάρχοντα καθ' αὑτά. οἷον μονάδας ἡ ἀριθμητική. ἡ δὲ
γεωμετρία, σημεῖα καὶ γραμμάς. ταῦτα γὰρ λαμβάνουσι τὸ
εἶναι καὶ τοδὶ εἶναι. τὰ δὲ τούτων πάθη καθ' αὑτά, τί μέν, ση-
μαίνει ἕκαστον, λαμβάνουσιν. οἷον ἡ μὲν ἀριθμητική, τί περιτ-
τόν. ἢ ἄρτιον. ἢ τετράγωνον. ἢ κύβος. ἡ δὲ γεωμετρία τί τὸ
3 ἄλογον. ἢ τί τὸ κεκλάσθαι, ἢ νεύειν. ὅτι δ' ἐστί, δεικνύουσι διά τε
τῶν κοινῶν καὶ ἐκ τῶν ἀποδεδειγμένων. καὶ ἡ ἀστρολογία ὡ-
» σαύτως. Πᾶσα γὰρ ἀποδεικτικὴ ἐπιστήμη, περὶ τρία ἐστίν. ὅσα τε
» εἶναι τίθεται. ταῦτα δ' ἔστι τὸ γένος, οὗ τῶν καθ' αὑτὰ παθημά-
» των ἐστὶ θεωρητική. καὶ τὰ κοινὰ ἃ λέγομεν ἀξιώματα, ἐξ ὧν
» πρώτων ἀποδεικνύουσι. καὶ τρίτον τὰ πάθη, ὧν τί σημαίνει
ἕκαστον, λαμβάνει. Ἐνίας μέντοι ἐπιστήμας οὐδὲν κωλύει ἔνια
τούτων παρορᾶν. διὸ τὸ γένος μὴ ὑποτίθεσθαι εἶναι, ἂν ᾖ φα-
4 νερὸν ὅτι ἐστίν. οὐ γὰρ ὁμοίως δῆλον, ὅτι ὁ ἀριθμός ἐστι. καὶ

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.1.4

ὅτι θερμὸν καὶ ψυχρόν. Καὶ τὰ πάθη μὴ λαμβάνειν τί ση-
μαίνει ἂν ᾖ δῆλα. ὥσπερ οὐδὲ τὰ κοινὰ οὐ λαμβάνει, τί ση-
μαίνει τὸ ἴσα ἀπὸ ἴσων ἀφελεῖν, ὅτι γνώριμον. Ἀλλ' οὐδὲν ἧτ-
τον τῇ γε φύσει τρία ταῦτά ἐστι, περί τε ὅ τι δείκνυσι. καὶ ἃ δείκ-
» νυσι. καὶ ἐξ ὧν. οὐκ ἔστι δ' ὑπόθεσις οὐδ' αἴτημα, ὃ ἀνάγκη εἶναι
» δι' αὐτὸ καὶ δοκεῖν ἀνάγκη. οὐ γὰρ πρὸς τὸν ἔξω λόγον ἡ ἀπό-
δειξις, ἀλλὰ πρὸς τὸν ἐν τῇ ψυχῇ. ἐπεὶ οὐδὲ συλλογισμός.
ἀεὶ γὰρ ἔστιν ἐνστῆναι πρὸς τὸν ἔξω λόγον. ἀλλὰ πρὸς τὸν ἔσω 1
λόγον οὐκ ἀεί. ὅσα μὲν οὖν δεικτὰ ὄντα λαμβάνει αὐτὸς μὴ δεί-
ξας, ταῦτα ἐὰν μὲν δοκοῦντα λαμβάνῃ, τῷ μανθάνοντι ὑπο-
» τίθεται, καὶ ἔστιν οὐχ ἁπλῶς ὑπόθεσις, ἀλλὰ πρὸς ἐκεῖνον
μόνον. ἐὰν δὲ ἢ μηδεμιᾶς ἐνούσης δόξης, ἢ καὶ ἐναντίας ἐνού-
» σης λαμβάνῃ τὸ αὐτό, αἰτεῖται. καὶ τούτῳ διαφέρει ὑπόθε-
» σις καὶ αἴτημα. ἔστι γὰρ αἴτημα τὸ ὑπεναντίον τοῦ μανθάνον-
τος τῇ δόξῃ. ἢ ὃ ἄν τις ἀποδεικτὸν ὂν λαμβάνῃ καὶ χρῆται μὴ
δείξας. οἱ μὲν οὖν ὅροι, οὐκ εἰσὶν ὑποθέσεις. οὐδὲ γὰρ εἶναι 2
ἢ μὴ εἶναι λέγονται. ἀλλ' ἐν ταῖς προτάσεσιν αἱ ὑποθέσεις.
τοὺς δ' ὅρους μόνον ξυνίεσθαι δεῖ. τοῦτο δ' οὐχ ὑπόθεσις. εἰ
μὴ καὶ τὸ ἀκούειν ὑπόθεσίν τις φήσειεν εἶναι. ἀλλ' ὅσων ὄντων
τῷ ἐκεῖνα εἶναι, γίνεται τὸ συμπέρασμα. οὐδ' ὁ γεωμέτρης
ψευδῆ ὑποτίθεται, ὥσπερ τινὲς ἔφασαν λέγοντες, ὡς οὐ δεῖ
τῷ ψεύδει χρῆσθαι. τὸν δὲ γεωμέτρην ψεύδεσθαι λέγοντα
ποδιαίαν τὴν οὐ ποδιαίαν. ἢ εὐθεῖαν τὴν γεγραμμένην, οὐκ
εὐθεῖαν οὖσαν. ὁ δὲ γεωμέτρης οὐδὲν συμπεραίνεται τῷ τήνδε 3
εἶναι γραμμήν, ἣν αὐτὸς ἔφθεγκται, ἀλλὰ τὰ διὰ τούτων δηλού-
μενα. Ἔτι τὸ αἴτημα καὶ ὑπόθεσις πᾶσα ἢ ὡς ὅλον, ἢ ὡς ἐν
μέρει. οἱ δ' ὅροι, οὐδέτερον τούτων. Εἴδη μὲν οὖν εἶναι ἢ ἕν τι
παρὰ τὰ πολλά, οὐκ ἀνάγκη, εἰ ἀπόδειξις ἔσται. Εἶναι μέντοι ἓν
κατὰ πολλῶν, ἀληθὲς εἰπεῖν ἀνάγκη. οὐ γὰρ ἔσται τὸ καθόλου,
ἂν μὴ τοῦτο ᾖ. ἐὰν δὲ τὸ καθόλου μὴ ᾖ, τὸ μέσον οὐκ ἔσται. ὥσ-
τ' οὐδ' ἀπόδειξις. Δεῖ ἄρα τι ἓν καὶ τὸ αὐτὸ ἐπὶ πλειόνων εἶναι
• μὴ ὁμώνυμον. Τὸ δὲ μὴ ἐνδέχεσθαι ἅμα φάναι καὶ ἀποφάναι, 4

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.1.4

οὐδεμία λαμβάνει ἀπόδειξις. ἀλλ' ἢ ἐὰν δέῃ δεῖξαι καὶ τὸ συμ-
πέρασμα οὕτως. δείκνυται δὲ λαβοῦσι τὸ πρῶτον κατὰ τοῦ
μέσου, ὅτι ἀληθές. ἀποφάναι δ' οὐκ ἀληθές. τὸ δὲ μέσον οὐ-
δὲν διαφέρει εἶναι καὶ μὴ εἶναι λαβεῖν. ὡς δ' αὕτως καὶ τὸ τρίτον.
εἰ γὰρ ἐδόθη καθ' οὗ ἄνθρωπον ἀληθὲς εἰπεῖν, εἰ καὶ μὴ ἄνθρω-
πον ἀληθὲς, ἀλλ' ἢ μόνον ἄνθρωπον ζῷον εἶναι, μὴ ζῷον δὲ, μή.
ἔσται γὰρ ἀληθὲς εἰπεῖν Καλλίαν εἰ καὶ μὴ Καλλίαν, ὅμως ζῷον
1 μὴ ζῷον δ', οὔ. αἴτιον δὲ, ὅτι τὸ πρῶτον οὐ μόνον κατὰ τοῦ μέ-
σου λέγεται, ἀλλὰ καὶ κατ' ἄλλου, διὰ τὸ εἶναι ἐπὶ πλειόνων.
ὥστ' οὐδ' εἰ τὸ μέσον, καὶ αὐτό ἐστι καὶ μὴ αὐτό, πρὸς τὸ συμπέ-
ρασμα οὐδὲν διαφέρει. τὸ δ' ἅπαν φάναι ἢ ἀποφάναι, ἡ εἰς
τὸ ἀδύνατον ἀπόδειξις λαμβάνει. καὶ ταῦτα, οὐδ' αἰεὶ καθό-
λου. ἀλλ' ὅσον ἱκανόν. ἱκανὸν δ' ἐπὶ τοῦ γένους. λέγω δ' ἐπὶ τοῦ
» γένους, οἷον περὶ ὃ γένος τὰς ἀποδείξεις φέρει ὥσπερ εἴρηται
» καὶ πρότερον. Ἐπικοινωνοῦσι δὲ πᾶσαι αἱ ἐπιστῆμαι ἀλλή-
2 λαις κατὰ τὰ κοινά. Κοινὰ δὲ λέγω, οἷς χρῶνται ὡς ἐκ τού-
» των ἀποδεικνύντες. ἀλλ' οὐ περὶ ὧν δεικνύουσιν. οὐδ' ὃ δεικ-
» νύουσι. Καὶ ἡ διαλεκτικὴ πάσαις. καὶ εἴ τις καθόλου πειρῷ-
το δεικνύναι τὰ κοινά. οἷον ὅτι ἅπαν φάναι ἢ ἀποφάναι. ἢ ὅτι
ἴσα ἀπὸ ἴσων. ἢ τῶν τοιούτων ἄττα. ἡ δὲ διαλεκτικὴ, οὐκ ἔστιν
οὕτως ὡρισμένων τινῶν. οὐδὲ γένους ἑνός τινος. οὐ γὰρ ἂν
ἠρώτα. ἀποδεικνύντα γὰρ οὐκ ἔστιν ἐρωτᾶν, διὰ τὸ τῶν ἀντικει-
μένων ὄντων μὴ δείκνυσθαι τὸ αὐτό. δέδεικται δὲ τοῦτο ἐν τοῖς
3 περὶ συλλογισμοῦ. εἰ δὲ τὸ αὐτό ἐστιν ἐρώτημα συλλογιστικὸν
καὶ πρότασις ἀντιφάσεως. προτάσεις δὲ καθ' ἑκάστην ἐπιστή-
μην ἐξ ὧν ὁ συλλογισμὸς ὁ καθ' ἑκάστην. εἴη ἄν τι ἐρώτημα ἐπι-
στημονικόν. ἐξ ὧν ὁ καθ' ἑκάστην οἰκεῖος γίνεται συλλογισμός.
δῆλον ἄρα, ὅτι οὐ πᾶν ἐρώτημα γεωμετρικὸν ἂν εἴη. οὐδ' ἰα-
τρικόν. ὁμοίως δὲ καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων. Ἀλλ' ἐξ ὧν ἢ δείκνυταί τι
περὶ ὧν ἡ γεωμετρία ἐστὶν, ἢ ἐκ τῶν αὐτῶν δείκνυται τῇ γεωμε-
τρίᾳ ὥσπερ τὰ ὀπτικά. ὁμοίως δὲ καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων. καὶ περὶ
4 μὲν τούτων, καὶ λόγον ὑφεκτέον ἐκ τῶν γεωμετρικῶν ἀρχῶν καὶ

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.1.4

συμπερασμάτων. περὶ δὲ τῶν ἀρχῶν λόγον οὐχ ὑφεκτέον τῷ
γεωμέτρῃ ᾗ γεωμέτρης. ὁμοίως δὲ καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων ἐπιστη-
μῶν. οὔτε πᾶν ἄρα ἕκαστον ἐπιστήμονα ἐρώτημα ἐρωτητέον,
οὔθ' ἅπαν τὸ ἐρωτώμενον ἀποκριτέον περὶ ἑκάστου. ἀλλὰ τὰ
κατὰ τὴν ἐπιστήμην διορισθέντα. Εἰ δὲ διαλέξεται γεωμέτρῃ
ᾗ γεωμέτρης οὕτως, φανερὸν ὅτι καὶ καλῶς, ἐὰν ἐκ τούτων τι
δεικνύῃ. εἰ δὲ μή, οὐ καλῶς. Δῆλον δ', ὅτι οὐδ' ἐλέγχει γεω-
μέτρην, ἀλλ' ἢ κατὰ συμβεβηκός. ὥστ' οὐκ ἂν εἴη ἐν ἀγεωμε- 1
τρήτοις περὶ γεωμετρίας διαλεκτέον. λήσει γὰρ ὁ φαύλως
διαλεγόμενος. ὁμοίως δὲ καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων ἐπιστημῶν. Ἐπεὶ
δ' ἔστι γεωμετρικὰ ἐρωτήματα, ἆρ' ἐστὶ καὶ ἀγεωμέτρητα; Καὶ
παρ' ἑκάστην ἐπιστήμην τὰ κατὰ τὴν ἄγνοιαν τὴν ποίαν γεω-
μετρικά ἐστι. Καὶ πότερον ὁ κατὰ τὴν ἄγνοιαν συλλογισμός,
ὁ ἐκ τῶν ἀντικειμένων συλλογισμός, ἢ ὁ παραλογισμός. Κατὰ
γεωμετρίαν δέ, ἢ ἐξ ἄλλης τέχνης. οἷον τὸ μουσικόν ἐστιν ἐρώτη-
μα. ἀγεωμέτρητον περὶ γεωμετρίας. τὸ δὲ τὰς παραλλήλους 2
συμπίπτειν οἴεσθαι, γεωμετρικόν πως καὶ ἀγεωμέτρητον ἄλλον
τρόπον. διττὸν γὰρ τοῦτο. ὥσπερ τὸ ἄρρυθμον, καὶ τὸ μὲν ἕτε-
ρον ἀγεωμέτρητον τῷ μὴ ἔχειν. ὥσπερ τὸ ἄρρυθμον. τὸ δὲ ἕτε-
ρον, τῷ φαύλως ἔχειν. καὶ ἡ ἄγνοια αὕτη ἡ ἐκ τῶν τοιούτων
ἀρχῶν ἐναντία. ἐν δὲ τοῖς μαθήμασιν, οὐκ ἔστιν ὁμοίως ὁ πα-
ραλογισμός, ὅτι τὸ μέσον ἐστὶν ἀεὶ διττόν. κατά τε γὰρ τούτου
παντός. καὶ τοῦτο πάλιν κατ' ἄλλου λέγεται παντός. τὸ δὲ
κατηγορούμενον οὐ λέγεται πᾶν. ταῦτα δ' ἐστὶν οἷον ὁρᾶν τῇ νοή- 3
σει. ἐν δὲ τοῖς λόγοις λανθάνει, ἆρα πᾶς κύκλος σχῆμα; ἂν
δὲ γράψῃ, δῆλον. τί δέ; τὰ ἔπη κύκλος; φανερόν, ὅτι οὐκ ἔστιν.
οὐ δεῖ δ' ἔνστασιν εἰς αὐτὸ φέρειν, ἂν ᾖ ἡ πρότασις ἐπακτική.
ὥσπερ γὰρ οὐδὲ πρότασίς ἐστιν, ἣ μή ἐστιν ἐπὶ πλειόνων. οὐ γὰρ
ἔσται ἐπὶ πάντων. ἐκ τῶν καθόλου δ' ὁ συλλογισμός, δῆλον
ὅτι οὐδ' ἔνστασις. αἱ αὐταὶ γὰρ προτάσεις καὶ ἐνστάσεις. ἣν
γὰρ φέρει ἔνστασιν, αὕτη γένοιτ' ἂν πρότασις, ἢ ἀποδεικτικὴ
ἢ διαλεκτική. Συμβαίνει δ' ἐνίους ἀσυλλογίστως λέγειν, διὰ 4

τὸ λαμβάνειν ἀμφοτέροις τὰ ἑπόμενα. οἷον καὶ ὁ Καινεὺς ποιεῖ.
ὅτι τὸ πῦρ ἐν τῇ πολλαπλασίονι ἀναλογίᾳ. καὶ γὰρ τὸ πῦρ
ταχὺ γεννᾶται ὥς φησι. καὶ αὕτη ἡ ἀναλογία. οὕτως δ' οὐκ
ἔστι συλλογισμός. ἀλλ' εἰ τῇ ταχίστῃ ἀναλογίᾳ ἕπεται ἡ πολυ-
πλάσιος καὶ τῷ πυρὶ, ἡ ταχίστη ἐν τῇ κινήσει ἀναλογία. ἐνίο-
τε μὲν γὰρ οὐκ ἐνδέχεται συλλογίσασθαι ἐκ τῶν εἰλημμένων.
ὁτὲ δὲ ἐνδέχεται, ἀλλ' οὐχ ὁρᾶται. εἰ δ' ἦν ἀδύνατον ἐκ ψευ-
1 δοῦς ἀληθὲς δεῖξαι, ῥᾴδιον ἂν ἦν τὸ ἀναλύειν. ἀντέστρεφε
» γὰρ ἂν ἐξ ἀνάγκης. ἔστω γὰρ τὸ α ὄν. τούτου δ' ὄντος, ταδὶ ἐστὶν,
» ἃ οἶδα ὅτι ἐστὶν, οἷον τὸ β, ἐκ τούτων ἄρα δείξω, ὅτι ἐστὶν ἐκεῖνο.
ἀντιστρέφει δὲ μᾶλλον τὰ ἐν τοῖς μαθήμασιν, ὅτι οὐδὲν συμ-
βεβηκὸς λαμβάνουσιν, ἀλλὰ καὶ τούτῳ διαφέρουσι τῶν ἐν
τοῖς διαλόγοις, ἀλλ' ὁρισμούς. αὔξεται δ' οὐ διὰ τῶν μέσων,
ἀλλὰ τῷ προσλαμβάνειν, οἷον τὸ α τοῦ β. τοῦτο δὲ τοῦ γ, πά-
λιν τοῦτο τοῦ δ, καὶ τοῦτ' εἰς ἄπειρον. καὶ εἰς τὸ πλάγιον.
2 οἷον τὸ α καὶ κατὰ τοῦ β, καὶ κατὰ τοῦ ε. οἷον ἔστιν ἀριθμὸς πο-
σὸς. ἢ καὶ ἄπειρος, τοῦτο ἐφ' ᾧ α. ὁ περιττὸς ἀριθμὸς πο-
σὸς, ἐφ' οὗ β, ἀριθμὸς περιττὸς, ἐφ' οὗ γ. ἔστιν ἄρα τὸ α κα-
τὰ τοῦ γ, καὶ ἔστιν ὁ ἄρτιος ποσὸς, ἀριθμὸς, ἐφ' οὗ δ, ὁ ἄρ-
τιος ἀριθμὸς, ἐφ' οὗ ε, ἔστιν ἄρα τὸ α κατὰ τοῦ ε. Τὸ δ' ὅτι
διαφέρει καὶ τὸ διότι ἐπίστασθαι, πρῶτον μὲν ἐν τῇ αὐτῇ
» ἐπιστήμῃ. καὶ ἐν ταύτῃ διχῶς. ἕνα μὲν τρόπον, ἐὰν μὴ δι' ἀμέ-
» σων γίνηται ὁ συλλογισμός. οὐ γὰρ λαμβάνεται τὸ πρῶτον
3 αἴτιον. ἡ δὲ τοῦ διότι ἐπιστήμη, κατὰ τὸ πρῶτον αἴτιον. ἄλ-
» λον διὰ μέσων μὲν, ἀλλὰ μὴ διὰ τοῦ αἰτίου. ἀλλὰ τῶν ἀντι-
στρεφόντων, διὰ τοῦ γνωριμωτέρου. κωλύει γὰρ οὐδὲν τῶν
ἀντικατηγορουμένων γνωριμώτερον εἶναι ἐνίοτε τὸ μὴ αἴ-
τιον. ὥστ' ἔσται διὰ τούτου ἡ ἀπόδειξις. οἷον, ὅτι ἐγγὺς οἱ πλά-
νητες, διὰ τοῦ μὴ στίλβειν. ἔστω ἐφ' ᾧ γ, πλάνητες. ἐφ' ᾧ β, τὸ
μὴ στίλβειν. ἐφ' ᾧ α, τὸ ἐγγὺς εἶναι. ἀληθὲς δὲ τὸ β
κατὰ τοῦ γ εἰπεῖν. οἱ γὰρ πλάνητες οὐ στίλβουσιν. ἀλ-
4 λὰ καὶ τὸ α κατὰ τοῦ β, τὸ γὰρ μὴ στίλβον, ἐγγύς ἐστι

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.1.4

τοῦτο δ' εἰλήφθω δι' ἐπαγωγῆς, ἢ δι' αἰσθήσεως. ἀνάγκη οὖν τὸ α
τῷ γ ὑπάρχειν. ὥστ' ἀποδέδεικται, ὅτι οἱ πλάνητες ἐγγύς εἰ-
σιν. οὗτος οὖν ὁ συλλογισμός, οὐ τοῦ διότι, ἀλλὰ τοῦ ὅτι ἐστίν. οὐ
γὰρ διὰ τὸ μὴ στίλβειν, ἐγγύς εἰσιν. ἀλλὰ διὰ τὸ ἐγγὺς εἶναι, οὐ
στίλβουσιν. Ἐγχωρεῖ δὲ καὶ διὰ θατέρου, θάτερον δειχθῆναι.
καὶ ἔσται τοῦ διότι ἡ ἀπόδειξις. οἷον ἔστω τὸ γ, πλάνητες. ἐφ' ὧ β,
τὸ ἐγγὺς εἶναι. τὸ α, τὸ μὴ στίλβειν. ὑπάρχει δὴ καὶ τὸ β τῷ γ. καὶ τὸ
α τῷ β τὸ μὴ στίλβειν. ὥστε καὶ τὸ α τῷ γ, καὶ ἔστι τοῦ διότι ὁ συλ 1
λογισμός. εἴληπται γὰρ τὸ πρῶτον αἴτιον. πάλιν ὡς τὴν σε-
λήνην δεικνύουσιν, ὅτι σφαιροειδὴς διὰ τῶν αὐξήσεων. εἰ γὰρ
τὸ αὐξανόμενον οὕτω, σφαιροειδές. αὐξάνει δ' ἡ σελήνη, φανε-
ρόν, ὅτι σφαιροειδής. οὕτω μὲν οὖν τοῦ ὅτι γέγονεν ὁ συλλο-
γισμός. ἀνάπαλιν δὲ τεθέντος τοῦ μέσου τοῦ διότι. οὐ γὰρ διὰ
τὰς αὐξήσεις, σφαιροειδής ἐστιν. ἀλλὰ διὰ τὸ σφαιροειδὴς εἶναι,
λαμβάνει τὰς αὐξήσεις τοιαύτας. σελήνη, ἐφ' ὧ γ. σφαιροει-
δής, ἐφ' ὧ β, αὔξησις, ἐφ' ὧ α. ἐφ' ὧν δὲ τὰ μέσα μὴ ἀντιστρέ- 2
φει, καὶ ἔστι γνωριμώτερον ἀναίτιον, τὸ ὅτι μὲν δείκνυται, τὸ
διότι δ' οὔ. Ἔτι ἐφ' ὧν τὸ μέσον ἔξω τίθεται. καὶ γὰρ ἐν του-
τοις, τοῦ ὅτι, καὶ οὐ τοῦ διότι ἡ ἀπόδειξις. οὐ γὰρ λέγεται τὸ αἴ-
τιον. οἷον διατὶ οὐκ ἀναπνεῖ ὁ τοῖχος, ὅτι οὐ ζῶον. εἰ γὰρ τοῦτο τοῦ
μὴ ἀναπνέειν αἴτιον, ἔδει τὸ ζῶον, εἶναι αἴτιον τοῦ ἀναπνεῖν. οἷον
εἰ ἡ ἀπόφασις αἰτία τοῦ μὴ ὑπάρχειν, ἡ κατάφασις αἰτία τοῦ
ὑπάρχειν. ὥσπερ εἰ τὸ ἀσύμμετρα εἶναι τὰ θερμὰ καὶ ψυχρὰ
τοῦ μὴ ὑγιαίνειν, τὸ, σύμμετρα εἶναι, τοῦ ὑγιαίνειν. ὁμοίως δὲ καὶ 3
εἰ ἡ κατάφασις τοῦ ὑπάρχειν, ἡ ἀπόφασις τοῦ μὴ ὑπάρχειν. ἐπὶ
δὲ τῶν οὕτως ἀποδεδομένων, οὐ συμβαίνει τὸ λεχθέν. οὐ γὰρ
ἅπαν ἀναπνεῖ ζῶον. ὁ δὲ συλλογισμὸς γίνεται τῆς τοιαύτης
αἰτίας, ἐν τῷ μέσῳ σχήματι. οἷον ἔστω τὸ α ζῶον. ἐφ' οὗ τὸ β, τὸ
ἀναπνεῖν. ἐφ' ὧ γ τοῖχος. τῷ μὲν οὖν β παντὶ ὑπάρχει τὸ α,
πᾶν γὰρ τὸ ἀναπνέον ζῶον. τῷ δὲ γ οὐδενί. ὥστε τὸ β τῷ γ οὐ-
δενί. οὐκ ἄρα ἀναπνεῖ ὁ τοῖχος. Ἐοίκασι δὲ αἱ τοιαῦται τῶν
αἰτιῶν, τοῖς καθ' ὑπερβολὴν εἰρημένοις. τοῦτο δ' ἔστι τὸ, πλέον 4

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.1.4

ἀποστήσαντα τὸ μέσον εἰπεῖν. οἷον τὸ τοῦ ἀναχάρσιδος. ὅτι ἐν σκύ-
» θαις οὐκ εἰσὶν αὐλητρίδες. οὐδὲ γὰρ ἄμπελοι. κατὰ μὲν δὴ τὴν
» αὐτὴν ἐπιστήμην, καὶ κατὰ τὴν τῶν μέσων θέσιν, αὗται δια-
» φοραί εἰσι τοῦ ὅτι πρὸς τὸν διότι συλλογισμόν. ἄλλον δὲ τρό-
πον διαφέρει τὸ διότι τοῦ ὅτι, τὸ δι' ἄλλης ἐπιστήμης ἑκάτερον
θεωρεῖν. τοιαῦτα δ' ἐστὶν, ὅσα οὕτως ἔχει πρὸς ἄλληλα, ὥστ'-
εἶναι θάτερον ὑπὸ θάτερον. οἷον τὰ ὀπτικὰ, πρὸς γεωμε-
1 τρίαν. καὶ τὰ μηχανικὰ πρὸς στερεομετρίαν. καὶ τὰ ἁρμονι-
κὰ πρὸς ἀριθμητικήν. καὶ τὰ φαινόμενα πρὸς ἀστρολογι-
κήν. σχεδὸν δὲ συνώνυμοί εἰσι τούτων τῶν ἐπιστημῶν ἔνιαι. οἷον
ἀστρολογία. ἥτε μαθηματικὴ καὶ ἡ ναυτική. καὶ ἁρμονικὴ
ἥτε μαθηματικὴ, καὶ ἡ κατὰ τὴν ἀκοήν. ἐνταῦθα γὰρ τὸ μὲν
ὅτι, τῶν αἰσθητικῶν εἰδέναι. τὸ δὲ διότι, τῶν μαθηματικῶν. οὗ-
τοι γὰρ ἔχουσι τῶν αἰτίων τὰς ἀποδείξεις. καὶ πολλάκις οὐκ ἴσα-
σι τὸ ὅτι, καθάπερ οἱ τὸ καθόλου θεωροῦντες, πολλάκις ἔνια
2 τῶν καθ' ἕκαστον οὐκ ἴσασι δι' ἀνεπισκεψίαν. ἔστι δὲ ταῦτα, ὅσα
ἕτερόν τι ὄντα τὴν οὐσίαν κέχρηται τοῖς εἴδεσι. τὰ γὰρ μαθή-
ματα, περὶ εἴδη ἐστίν, οὐ γὰρ καθ' ὑποκειμένου τινός. εἰ γὰρ καὶ
καθ' ὑποκειμένου τινὸς τὰ γεωμετρικά ἐστιν, ἀλλ' οὐχ ἧ γεω-
μετρικὰ, καθ' ὑποκειμένου. ἔχει δὲ καὶ πρὸς τὴν ὀπτικήν, ὡς
αὕτη πρὸς τὴν γεωμετρίαν, ἄλλη πρὸς ταύτην. οἷον τὸ περὶ
τῆς ἴριδος. τὸ μὲν γὰρ ὅτι, φυσικοῦ εἰδέναι. τὸ δὲ διότι, ὀπτι-
κοῦ, ἢ ἁπλῶς ἢ τοῦ κατὰ τὸ μάθημα. πολλαὶ δὲ καὶ τῶν μὴ
3 ὑπ' ἀλλήλας ἐπιστημῶν ἔχουσιν οὕτως, οἷον ἰατρικὴ πρὸς γεω-
μετρίαν. ὅτι μὲν γὰρ τὰ ἕλκη τὰ περιφερῆ βραδύτερον ὑγιά-
» ζεται, τοῦ ἰατροῦ εἰδέναι. διότι δὲ, τοῦ γεωμέτρου. Τῶν δὲ σχη-
» μάτων, ἐπιστημονικὸν μάλιστα, τὸ πρῶτόν ἐστιν. αἵτε γὰρ μα-
θηματικαὶ τῶν ἐπιστημῶν διὰ τούτου φέρουσι τὰς ἀποδείξεις.
οἷον ἀριθμητικὴ καὶ γεωμετρία καὶ ὀπτική. καὶ σχεδὸν ὡς εἰπεῖν,
ὅσαι τοῦ διότι ποιοῦνται τὴν σκέψιν. ἢ γὰρ ὅλως, ἢ ὡς ἐπὶ τὸ
πολὺ, καὶ ἐν τοῖς πλείστοις, διὰ τούτου τοῦ σχήματος ὁ τοῦ διότι
4 γίνεται συλλογισμός. ὥστε κἂν διὰ τοῦτ' εἴη μάλιστα ἐπιστη-

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.1.4

» νικόν. κυριώτατον γὰρ τοῦ εἰδέναι, τὸ διότι θεωρεῖν. εἶτα τὴν τοῦ
» τί ἐστιν, ἐπιστήμην διὰ τούτου μόνου θηρεῦσαι δυνατόν. ἐν μὲν
» γὰρ τῷ μέσῳ σχήματι, οὐ γίνεται κατηγορικὸς συλλογισμός. ἡ
» δὲ τοῦ τί ἐστιν ἐπιστήμη, καταφάσεως. ἐν δὲ τῷ ἐσχάτῳ γίνεται
» μὲν, ἀλλ' οὐ καθόλου. τὸ δὲ τί ἐστι τῶν καθόλου ἐστίν. οὐ γὰρ πῇ
» ἐστι ζῷον δίπουν ὁ ἄνθρωπος. ἔτι τοῦτο μὲν ἐκείνων οὐδὲν προσ-
» δεῖται. ἐκεῖνα δὲ διὰ τούτου καταπυκνοῦται καὶ αὔξεται. ἕως
» ἂν, εἰς τὰ ἄμεσα ἔλθῃ. φανερὸν οὖν, ὅτι κυριώτατον τοῦ ἐπίστα- 1
» σθαι τὸ πρῶτον σχῆμα. ὥσπερ δὲ ὑπάρχειν τὸ α τῷ β ἐνεδέχετο
ἀτόμως, οὕτω καὶ μὴ ὑπάρχειν ἐγχωρεῖ. λέγω δὲ τὸ ἀτόμως
ὑπάρχειν ἢ μὴ ὑπάρχειν, τῷ μὴ εἶναι αὐτῶν μέσον. οὕτω γὰρ, οὐκ
ἔσται κατ' ἄλλο τὸ ὑπάρχειν ἢ μὴ ὑπάρχειν. ὅταν μὲν οὖν ἢ τὸ α ἢ
τὸ β ἐν ὅλῳ τινὶ ᾖ ἢ καὶ ἄμφω, οὐκ ἐνδέχεται τὸ α τῷ β πρώτως
μὴ ὑπάρχειν. ἔστω γὰρ τὸ α ἐν ὅλῳ τῷ γ, οὐκοῦν εἰ τὸ β μή ἐστιν ἐν
ὅλῳ τῷ γ, (ἐγχωρεῖ γὰρ τὸ μὲν α εἶναι ἔν τινι ὅλῳ. τὸ δὲ β μὴ εἶναι
ἐν τούτῳ) συλλογισμὸς ἔσται, τοῦ μὴ ὑπάρχειν τὸ α τῷ β, εἰ γὰρ τῷ 2
μὲν α παντὶ τὸ γ, τῷ δὲ β μηδενὶ, οὐδενὶ τῷ β τὸ α. ὁμοίως δὲ καὶ
εἰ τὸ μὲν β ἐν ὅλῳ τινί ἐστιν. οἷον ἐν τῷ δ, τὸ μὲν γὰρ δ παντὶ τῷ β
ὑπάρχει. τῷ δὲ α οὐδενὶ τὸ δ. ὥστε τὸ α οὐδενὶ τῷ β ὑπάρξει διὰ
συλλογισμοῦ. τὸν αὐτὸν δὲ τρόπον δειχθήσεται, καὶ εἰ ἄμφω ἐν
ὅλῳ τινί ἐστιν. ὅτι ἐνδέχεται τὸ β μὴ εἶναι, ἐν ᾧ ὅλῳ ἐστὶ τὸ α. ἢ πά-
λιν τὸ α ἐν ᾧ τὸ β, φανερὸν ἐκ τῶν συστοιχιῶν, ὅσαι μὴ ἐπαλλάτ-
τουσιν ἀλλήλαις. εἰ γὰρ μηδὲν τῶν ἐν τῇ α γ δ συστοιχίᾳ καὶ κα-
τὰ μηδενὸς κατηγορεῖται τῶν ἐν τῇ β ε ζ, τὸ δ α ἐν ὅλῳ ἐστὶ τῷ 3
θ, φανερὸν ὅτι τὸ β οὐκ ἔσται ἐν τῷ θ, ἐπαλλάξουσι γὰρ αἱ συ-
στοιχίαι. ὁμοίως δὲ καὶ εἰ τὸ β ἐν ὅλῳ τινί ἐστιν. Ἐὰν δὲ μηδέ-
τερον ᾖ ἐν ὅλῳ μηδενὶ, μὴ ὑπάρχῃ δὲ τὸ α τῷ β, ἀνάγκη ἀτό-
μως μὴ ὑπάρχειν. εἰ γὰρ ἔσται τι μέσον, ἀνάγκη θάτερον αὐ-
τῶν ἐν ὅλῳ τινὶ εἶναι. ἢ γὰρ ἐν τῷ πρώτῳ σχήματι. ἢ ἐν τῷ μέσῳ
ἔσται ὁ συλλογισμός. εἰ μὲν οὖν ἐν τῷ πρώτῳ, τὸ β ἔσται ἐν ὅλῳ
τινί. καταφατικὴν γὰρ δεῖ τὴν πρὸς τοῦτο γίνεσθαι πρότασιν.
Εἰ δ' ἐν τῷ μέσῳ, ὁπότερον ἔτυχε. πρὸς ἀμφοτέροις γὰρ ληφ- 4

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.1.4

» θέντος τοῦ στερητικοῦ, γίνεται συλλογισμός. Ἀμφοτέρων δ' ἀπο-
» φατικῶν οὐσῶν, οὐκ ἔσται. φανερὸν οὖν, ὅτι ἐνδέχεταί τι ἄλλο
ἄλλῳ μὴ ὑπάρχειν ἀτόμως, καὶ πότ' ἐνδέχεται. καὶ πῶς, εἰρή-
καμεν. Ἄγνοια δ' ἡ μὴ κατὰ ἀπόφασιν ἀλλὰ κατὰ διάθεσιν
λεγομένη, ἔστι μὲν ἡ διὰ συλλογισμοῦ γινομένη ἀπάτη. Αὕτη
δ' ἐν μὲν τοῖς πρώτως ὑπάρχουσιν, ἢ μὴ ὑπάρχουσι συμβαί-
νει διχῶς. ἢ γὰρ ὅταν ἁπλῶς ὑπολάβῃ ὑπάρχειν ἢ μὴ ὑπάρ-
1 χειν, ἢ ὅταν διὰ συλλογισμοῦ λάβῃ τὴν ὑπόληψιν. Τῆς μὲν
οὖν ἁπλῆς ὑπολήψεως, ἁπλῆ ἡ ἀπάτη. τῆς δὲ διὰ συλλογι-
σμοῦ, πλείους. Μὴ ὑπαρχέτω γὰρ τὸ α μηδενὶ τῷ β ἀτόμως.
οὐκοῦν ἐὰν συλλογίζηται ὑπάρχειν τὸ α τῷ β μέσον λαβὼν τὸ
γ, ἠπατημένος ἔσται διὰ συλλογισμοῦ. ἐνδέχεται μὲν οὖν ἀμ-
φοτέρας τὰς προτάσεις εἶναι ψευδεῖς. ἐνδέχεται δὲ τὴν ἑ-
τέραν μόνον. Εἰ γὰρ μήτε τὸ α μηδενὶ τῷ γ ὑπάρχει μήτε τὸ γ
μηδενὶ τῷ β, εἴληπται δ' ἑκατέρα ἀνάπαλιν, ἄμφω ψευδεῖς
2 ἔσονται. Ἐγχωρεῖ δ' οὕτως ἔχειν τὸ γ πρὸς τὸ α καὶ τὸ β, ὥστε
μήτε ὑπὸ τὸ α εἶναι μήτε καθόλου τῷ β. τὸ μὲν γὰρ β ἀδύνα-
τον εἶναι ἐν ὅλῳ τινί. πρώτως γὰρ ἐλέγετο αὐτῷ τὸ α μὴ ὑπάρ-
χειν. τὸ δὲ α οὐκ ἀνάγκη πᾶσι τοῖς οὖσιν εἶναι καθόλου. ὥστε
ἀμφότεραι ψευδεῖς. Ἀλλὰ καὶ τὴν ἑτέραν ἐνδέχεται ἀλη-
» θῆ λαμβάνειν. οὐ μέντοι ὁποτέραν ἔτυχεν, ἀλλὰ τὴν α γ. ἡ γὰρ
» γ β πρότασις ἀεὶ ψευδὴς ἔσται, διὰ τὸ ἐν μηδενὶ εἶναι τὸ β.
Τὴν δὲ α γ ἐγχωρεῖ, οἷον εἰ τὸ α καὶ τῷ γ καὶ τῷ β ὑπάρχει ἀ-
3 τόμως. Ὅταν γὰρ πρῶτον τὸ αὐτὸ πλειόνων κατηγορῆται,
οὐδέτερον οὐδετέρῳ ἔσται. Διαφέρει δ' οὐδὲν, οὐδ' εἰ μὴ ἀτόμως
ὑπάρχει. ἡ μὲν τοῦ ὑπάρχειν ἀπάτη, διὰ τούτων γε καὶ οὕτως
γίνεται μόνως. οὐ γὰρ ἦν ἐν ἄλλῳ σχήματι τοῦ ὑπάρχειν συλ-
λογισμός. Ἡ δὲ τοῦ μὴ ὑπάρχειν ἔν τε τῷ πρώτῳ καὶ ἐν τῷ μέσῳ
σχήματι. πρῶτον οὖν εἴπωμεν, ποσαχῶς ἐν τῷ πρώτῳ γίνεται,
καὶ πῶς ἐχουσῶν τῶν προτάσεων. ἐνδέχεται μὲν οὖν ἀμφοτέ-
ρων ψευδῶν οὐσῶν. οἷον εἰ τὸ α καὶ τῷ γ καὶ τῷ β ὑπάρχει ἀτό-
4 μως. ἐὰν γὰρ ληφθῇ τὸ μὲν α τῷ γ μηδενί, τὸ δὲ γ παντὶ τῷ β,

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.1.4

ψευδεῖς αἱ προτάσεις. Ἐνδέχεται δὲ καὶ τῆς ἑτέρας ψευ-
δοῦς οὔσης. καὶ ταύτης ὁποτέρας ἔτυχεν. ἐγχωρεῖ γὰρ τὴν
μὲν αγ ἀληθῆ εἶναι. τὴν δὲ βγ, ψευδῆ. τὴν μὲν αγ ἀληθῆ,
ὅτι οὐ πᾶσι τοῖς οὖσιν ὑπάρχει τὸ α. τὴν δὲ γβ ψευδῆ, ὅτι ἀδύ-
νατον ὑπάρχειν τῷ β τὸ γ, ᾧ μηδενὶ ὑπάρχει τὸ α. οὐ γὰρ ἔτι ἀλη-
θὴς ἔσται ἡ αγ πρότασις. Ἅμα δ' εἰ καὶ εἰσὶν ἀμφότεραι ἀλη-
θεῖς, καὶ τὸ συμπέρασμα ἔσται ἀληθές. Ἀλλὰ καὶ τὴν γβ ἐνδέ-
χεται ἀληθῆ εἶναι, τῆς ἑτέρας οὔσης ψευδοῦς. οἷον εἰ τὸ β καὶ 1
ἐν τῷ γ καὶ ἐν τῷ α ἐστὶν, ἀνάγκη γὰρ θάτερον ὑπὸ θάτερον
εἶναι. ὥστ' ἂν λάβῃ τὸ α μηδενὶ τῷ γ ὑπάρχειν, ψευδὴς ἔσται ἡ
πρότασις. Φανερὸν οὖν, ὅτι καὶ τῆς ἑτέρας ψευδοῦς οὔσης
καὶ ἀμφοῖν, ἔσται ψευδὴς ὁ συλλογισμός. Ἐν δὲ τῷ μέσῳ σχή-
ματι, ὅλας μὲν εἶναι ἀμφοτέρας τὰς προτάσεις ψευδεῖς, οὐκ
ἐνδέχεται. ὅταν γὰρ τὸ α παντὶ τῷ β ὑπάρχῃ, οὐδὲν ἔσται λα-
βεῖν, ὃ τῷ μὲν ἑτέρῳ παντὶ, θατέρῳ δ' οὐδενὶ ὑπάρξει. Δεῖ δ' οὕ-
τως λαμβάνειν τὰς προτάσεις, ὥστε τῷ μὲν ὑπάρχειν, τῷ δὲ μὴ 2
ὑπάρχειν, εἴπερ ἔσται συλλογισμός. Εἰ οὖν οὕτως λαμβανό-
μεναι ψευδεῖς, δῆλον ὡς ἐναντίως ἀνάπαλιν ἕξουσι. τοῦτο
δ' ἀδύνατον. Ἐπί τι δ' ἑκάτερον οὐδὲν κωλύει ψευδῆ εἶναι. οἷον
εἰ τὸ γ καὶ τῷ α καὶ τῷ β τινὶ ὑπάρχει. ἂν γὰρ τῷ μὲν α ληφθῇ
παντὶ ὑπάρχον, τῷ δὲ β μηδενὶ, ψευδεῖς μὲν ἀμφότεραι αἱ
προτάσεις, οὐ μέντοι ὅλαι ἀλλ' ἐπί τι. καὶ ἀνάπαλιν δὲ τε-
θέντος τοῦ στερητικοῦ, ὡσαύτως. Τὴν δ' ἑτέραν εἶναι ψευδῆ καὶ
ὁποτερανοῦν ἐνδέχεται. ὃ γὰρ ὑπάρχει τῷ α παντὶ, καὶ τῷ β 3
ὑπάρχει. Ἐὰν οὖν ληφθῇ τῷ μὲν α ὅλῳ ὑπάρχειν τὸ γ. τῷ δὲ β
ὅλῳ μὴ ὑπάρχειν, ἡ μὲν γα, ἀληθὴς ἔσται. ἡ δὲ γβ, ψευδής.
πάλιν ὃ τῷ β μηδενὶ ὑπάρχει, οὐδὲ τῷ α παντὶ ὑπάρξει. εἰ γὰρ
τῷ α, καὶ τῷ β. ἀλλ' οὐχ ὑπῆρχεν. ἐὰν οὖν ληφθῇ τὸ γ τῷ μὲν α
ὅλῳ ὑπάρχειν. τῷ δὲ β μηδενὶ, ἡ μὲν γβ πρότασις, ἀληθής. ἡ
δ' ἑτέρα, ψευδής. ὁμοίως δὲ καὶ μετατεθέντος τοῦ στερητικοῦ.
ὃ γὰρ μηδενὶ ὑπάρχει τῷ α, οὐδὲ τῷ β οὐδενὶ ὑπάρξει. ἐὰν οὖν
ληφθῇ τὸ γ τῷ μὲν α ὅλῳ μὴ ὑπάρχειν, τῷ δὲ β ὅλῳ ὑπάρχειν, 4

ἡ μὲν αγ

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.1.4

ἡ μὲν αγ πρότασις, ἀληθὴς ἔσται. ἡ δ' ἑτέρα ψευδής. καὶ πά-
λιν ὁ παντὶ τῷ β ὑπάρχει, μηδενὶ λαβεῖν τῷ α ὑπάρχον, ψεῦ-
δος. ἀνάγκη γὰρ εἰ τῷ β παντὶ καὶ τῷ α τινὶ ὑπάρχειν. ἐὰν οὖν
ληφθῇ τῷ μὲν β παντὶ ὑπάρχειν τὸ γ, τῷ δὲ α μηδενί. ἡ μὲν γ
β ἀληθὴς ἔσται. ἡ δὲ γ α, ψευδής. φανερὸν οὖν, ὅτι καὶ ἀμφο
τέρων οὐσῶν ψευδῶν, καὶ τῆς ἑτέρας μόνον, ἔσται συλλογι-
» σμὸς ἀπατητικὸς ἐν τοῖς ἀτόμοις. Ἐν δὲ τοῖς μὴ ἀτόμως ὑ-
1 πάρχουσιν ἢ μὴ ὑπάρχουσιν, ὅταν μὲν διὰ τοῦ οἰκείου μέσου γί-
» νεται τοῦ ψεύδους ὁ συλλογισμός, οὐχ οἷόν τε ἀμφοτέρας
» ψευδεῖς εἶναι τὰς προτάσεις, ἀλλὰ μόνον τὴν πρὸς τῷ μείζο
νι ἄκρῳ. λέγω δ' οἰκεῖον μέσον, δι' οὗ γίνεται τῆς ἀντιφάσεως ὁ
συλλογισμός. ὑπαρχέτω γὰρ τὸ α τῷ β διὰ μέσου τοῦ γ. ἐπεὶ
οὖν ἀνάγκη τὴν γ β καταφατικὴν λαμβάνεσθαι συλλογισμοῦ
γινομένου. δῆλον, ὅτι ἀεὶ αὕτη ἔσται ἀληθής. οὐ γὰρ ἀντιστρέ
φεται. ἡ δὲ α γ ψευδής. ταύτης γὰρ ἀντιστρεφομένης, ἐναντίος
2 γίνεται ὁ συλλογισμός. ὁμοίως δὲ καὶ εἰ ἐξ ἄλλης συστοιχίας ληφ
θείη τὸ μέσον οἷον τὸ δ. εἰ καὶ ἐν τῷ α ὅλῳ ἐστί, καὶ κατὰ τοῦ β κατη
γορεῖται παντός. ἀνάγκη γὰρ τὴν μὲν δ β πρότασιν μένειν. τὴν
δ' ἑτέραν ἀντιστρέφεσθαι. ὥσθ' ἡ μὲν ἀεὶ ἀληθής. ἡ δ' ἀεὶ ψευ
δής. καὶ σχεδὸν ἥγε τοιαύτη ἀπάτη ἡ αὐτή ἐστι τῇ διὰ τοῦ οἰκείου
μέσου. ἐὰν δὲ μὴ διὰ τοῦ οἰκείου μέσου γίνεται ὁ συλλογισμός,
ὅταν μὲν ὑπὸ τὸ α ᾖ τὸ μέσον. τῷ δὲ β μηδενὶ ὑπάρχειν, ἀνάγκη
ψευδεῖς εἶναι ἀμφοτέρας. ληπτέαι γὰρ ἐναντίως ἢ ὡς ἔχου-
3 σιν αἱ προτάσεις, εἰ μέλλοι συλλογισμὸς ἔσεσθαι. οὕτως δὲ
λαμβανομένων, ἀμφότεραι γίνονται ψευδεῖς. οἷον εἰ τὸ μὲν α
ὅλῳ τῷ δ ὑπάρχει, τὸ δὲ δ μηδενὶ τῷ β, ἀντιστραφέντων γὰρ
τούτων συλλογισμὸς ἔσται. καὶ αἱ προτάσεις ἀμφότεραι, ψευ
δεῖς. ὅταν δὲ μὴ ᾖ ὑπὸ τὸ α τὸ μέσον οἷον τὸ δ, ἡ μὲν α δ ἀλη-
θὴς ἔσται. ἡ δὲ δ β, ψευδής. ἡ μὲν γὰρ α δ ἀληθής, ὅτι οὐκ ἦν
ἐν τῷ α τὸ δ, ἡ δὲ δ β ψευδής, ὅτι εἰ ἦν ἀληθής, καὶ τὸ συμπέ-
ρασμα ἦν ἀληθές. ἀλλ' ἦν ψεῦδος. διὰ δὲ τοῦ μέσου σχήματος
4 γινομένης τῆς ἀπάτης, ἀμφοτέρας μὲν οὐκ ἐνδέχεται ψευ-

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.1.4

δεῖς εἶναι τὰς προτάσεις ὅλας. ὅταν γὰρ ᾖ τὸ β ὑπὸ τὸ α, οὐ-
δὲν ἐνδέχεται τῷ μὲν παντὶ, τῷ δὲ μηδενὶ ὑπάρχειν. καθά-
περ ἐλέχθη καὶ πρότερον. τὴν ἑτέραν δ' ἐγχωρεῖ. καὶ ὁπο-
τέραν ἔτυχεν. εἰ γὰρ τὸ γ καὶ τῷ α καὶ τῷ β ὑπάρχει, ἐὰν
ληφθῇ τῷ μὲν α ὑπάρχειν, τῷ δὲ β μὴ ὑπάρχειν, ἡ μὲν α γ ἀ-
ληθὴς ἔσται. ἡ δ' ἑτέρα ψευδής. πάλιν εἰ τῷ μὲν β ληφθείη
τὸ γ ὑπάρχειν, τῷ δὲ α μηδενὶ. ἡ μὲν γ β ἀληθὴς ἔσται. ἡ δ' ἑ-
» τέρα, ψευδής. ἐὰν μὲν οὖν στερητικὸς ᾖ τῆς ἀπάτης ὁ συλ- 1
» λογισμὸς, εἴρηται πότε καὶ διὰ τίνων ἔσται ἡ ἀπάτη. ἐὰν δὲ
καταφατικὸς, ὅταν μὲν διὰ τοῦ οἰκείου μέσου, ἀδύνατον ἀμ-
φοτέρας εἶναι ψευδεῖς. ἀνάγκη γὰρ τὴν γ β μένειν, εἴπερ
ἔσται συλλογισμός. καθάπερ ἐλέχθη καὶ πρότερον. ὥστε ἡ
γ α ἀεὶ ἔσται ψευδής. αὕτη γάρ ἐστιν ἡ ἀντιστρεφομένη. ὁμοί-
ως δὲ καὶ εἰ ἐξ ἄλλης συστοιχίας λαμβάνοιτο τὸ μέσον, ὥσ-
περ ἐλέχθη καὶ ἐπὶ τῆς στερητικῆς ἀπάτης, ἀνάγκη γὰρ τὴν
μὲν δ β μένειν, τὴν δὲ α δ ἀντιστρέφεσθαι. καὶ ἡ ἀπάτη ἡ αὐ- 2
τὴ τῇ πρότερον. ὅταν δὲ μὴ διὰ τοῦ οἰκείου ἐὰν μὲν ᾖ τὸ δ ὑ-
πὸ τὸ α, αὕτη μὲν ἔσται ἀληθής. ἡ ἑτέρα δὲ ψευδής. ἐγχω-
ρεῖ γὰρ τὸ α πλείοσιν ὑπάρχειν, ἃ οὐκ ἔστιν ὑπ' ἄλληλα. ἐὰν
δὲ μὴ ᾖ τὸ δ ὑπὸ τὸ α, αὕτη μὲν ἀεὶ δῆλον ὅτι ἐστὶ ψευδής.
καταφατικὴ γὰρ λαμβάνεται. τὴν δὲ δ β ἐνδέχεται καὶ ἀ-
ληθῆ εἶναι καὶ ψευδῆ. οὐδὲν γὰρ κωλύει τὸ μὲν α τῷ δ μη-
δενὶ ὑπάρχειν. τὸ δὲ δ τῷ β παντί. οἷον ζῶον. ἐπιστήμη. ἐπι-
» στήμη δὲ, μουσικῇ. οὐδ' αὖ μήτε τὸ α μηδενὶ τῷ δ. μήτε τὸ δ 3
» μηδενὶ τῷ β. φανερὸν οὖν, ὅτι μὴ ὄντος τοῦ μέσου ὑπὸ τὸ α,
» καὶ ἀμφοτέρας ἐγχωρεῖ ψευδεῖς εἶναι. καὶ ὁποτέραν ἔτυ-
χε. ποσαχῶς μὲν οὖν καὶ διὰ τίνων ἐγχωρεῖ γίνεσθαι τὰς κα-
τὰ συλλογισμὸν ἀπάτας, ἔν τε τοῖς ἀμέσοις καὶ ἐν τοῖς δι' ἀ-
ποδείξεως, φανερόν. φανερὸν δὲ καὶ ὅτι εἴ τις αἴσθησις ἐκ-
λέλοιπεν, ἀνάγκη καὶ ἐπιστήμην τινὰ ἐκλελοιπέναι. ἣν ἀ-
δύνατον λαβεῖν, εἴπερ μανθάνομεν, ἢ ἐπαγωγῇ ἢ ἀποδεί-
» ξει. ἔστι δ' ἡ μὲν ἀπόδειξις ἐκ τῶν καθόλου. ἡ δ' ἐπαγωγὴ ἐκ 4

τῶν κατὰ μέρος. ἀδύνατον δὲ τὰ καθόλου θεωρῆσαι, μὴ δι' ἐ-
παγωγῆς. ἐπεὶ καὶ τὰ ἐξ ἀφαιρέσεως λεγόμενα, ἔσται δι' ἐπα-
γωγῆς γνώριμα. κἄν τις βούληται γνώριμα ποιεῖν, ὅτι ὑ-
πάρχει ἑκάστῳ γένει ἔνια καὶ εἰ μὴ χωριστά ἐστιν, ᾗ τοιονδὶ ἕκα-
στον. ἐπαχθῆναι δὲ μὴ ἔχοντας αἴσθησιν, ἀδύνατον. τῶν γὰρ
καθέκαστον ἡ αἴσθησις. οὐ γὰρ ἐνδέχεται λαβεῖν αὐτῶν τὴν ἐπι-
στήμην, οὔτε γὰρ ἐκ τῶν καθόλου ἄνευ ἐπαγωγῆς, οὔτε διὰ
1 τῆς ἐπαγωγῆς ἄνευ τῆς αἰσθήσεως. ἔστι δὲ πᾶς συλλογισμὸς
διὰ τριῶν ὅρων. καὶ ὁ μὲν δεικνύναι δυνάμενος, ὅτι ὑπάρχει
τὸ α τῷ γ, διὰ τὸ ὑπάρχειν τῷ β, καὶ τοῦτο τῷ γ. ὁ δὲ στερητι-
κὸς, τὴν μὲν ἑτέραν πρότασιν ἔχων, ὅτι ὑπάρχει τι ἄλλο
ἄλλῳ. τὴν δ' ἑτέραν, ὅτι οὐχ ὑπάρχει. φανερὸν οὖν, ὅτι
αἱ μὲν ἀρχαὶ καὶ αἱ λεγόμεναι ὑποθέσεις, αὗταί εἰσι. λα-
βόντα γὰρ ταῦτα, οὕτως ἀνάγκη δεικνύναι. οἷον ὅτι τὸ α τῷ γ
ὑπάρχει διὰ τοῦ β. πάλιν δ' ὅτι τὸ α τῷ β, δι' ἄλλου μέσου. καὶ
2 ὅτι τὸ β τῷ γ ὡσαύτως. κατὰ μὲν οὖν δόξαν συλλογιζομέ-
νοις καὶ μόνον διαλεκτικῶς, δῆλον ὅτι τοῦτο μόνον σκεπτέον,
εἰ ἐξ ὧν ἐνδέχεται ἐνδοξοτάτων γίνεται συλλογισμός. ὥσ-
τ' εἰ καὶ ἔστι τῇ ἀληθείᾳ τῶν α β μέσον, δοκεῖ δὲ μὴ εἶναι ὁ διὰ
τούτου συλλογιζόμενος, συλλελόγισται διαλεκτικῶς. πρὸς
δ' ἀλήθειαν, ἐκ τῶν ὑπαρχόντων δεῖ σκοπεῖν. ἔχει δ' οὕτως.
ἐπειδὴ ἔστιν ὃ αὐτὸ μὲν κατ' ἄλλου κατηγορεῖται μὴ κατὰ
συμβεβηκός. λέγω δὲ τὸ κατὰ συμβεβηκός, οἷον τὸ λευκὸν
3 ποτ' ἐκεῖνο φαμὲν εἶναι ἄνθρωπον, οὐχ ὁμοίως λέγοντες καὶ
τὸν ἄνθρωπον λευκόν. ὁ μὲν γὰρ οὐχ ἕτερόν τι ὢν, λευκός
ἐστι. τὸ δὲ λευκὸν, ὅτι συμβέβηκε τῷ ἀνθρώπῳ εἶναι λευ-
κόν. ἔστιν οὖν ἔνια τοιαῦτα, ὥστε καθ' αὑτὰ κατηγορεῖσθαι.
ἔστω δὴ τὸ γ τοιοῦτον, ὃ αὐτὸ μὲν μηκέτι ὑπάρχει ἄλλῳ. τοῦ-
τῳ δὲ τῷ β πρώτῳ. καὶ οὐκ ἔστιν ἄλλο μεταξύ. καὶ πάλιν
τὸ ε τῷ ζ ὡσαύτως. καὶ τοῦτο τῷ β. ἆρ' οὖν τοῦτο ἀνάγκη στῆναι, ἢ
ἐνδέχεται εἰς ἄπειρον ἰέναι. καὶ πάλιν εἰ τοῦ μὲν α μηδὲν κα-
4 τηγορεῖται καθ' αὑτό. τὸ δὲ α τῷ θ ὑπάρχει πρώτῳ. μεταξὺ

δὲ μηδενὶ προτέρῳ, καὶ τὸ θ τῷ η. καὶ τοῦτο τῷ β, ἆρα τοῦτο ἵστασθαι ἀνάγκη, ἢ καὶ τοῦτ' ἐνδέχεται εἰς ἄπειρον ἰέναι. διαφέρει δὲ τοῦτο τοῦ πρότερον τοσοῦτον, ὅτι τὸ μὲν, ἐστὶν. ἆρα ἐνδέχεται ἀρξαμένῳ ἀπὸ τοιούτου, ὃ μηδενὶ ὑπάρχει ἑτέρῳ, ἀλλ' ἄλλο ἐκείνῳ ἐπὶ τὸ ἄνω εἰς ἄπειρον ἰέναι. θάτερον δὲ ἀρξάμενον ἀπὸ τοιούτου. ὃ αὐτὸ μὲν ἄλλου. ἐκείνου δὲ μηδὲν κατηγορεῖται ἐπὶ τὸ κάτω σκοπεῖν, εἰ ἐνδέχεται εἰς ἄπειρον ἰέναι. ἔτι τὰ μεταξὺ ἆρα ἐνδέχεται ἄπειρα εἶναι ὡρισμένων τῶν ἄκρων. λέ- 1
γω δ' οἷον εἰ τὸ α τῷ γ ὑπάρχει. μέσον δ' αὐτῶν τὸ β. τοῦ δὲ β καὶ τοῦ α ἕτερα. τούτων δ' ἄλλα. ἆρα καὶ ταῦτα εἰς ἄπειρον ἐνδέχεται ἰέναι, ἢ ἀδύνατον. ἔστι δὲ τοῦτο σκοπεῖν ταὐτὸ, καὶ εἰ αἱ ἀποδείξεις εἰς ἄπειρον ἔρχονται. καὶ εἰ ἔστιν ἀπόδειξις ἁπάντων, ἢ πρὸς ἄλληλα περαίνεται. ὁμοίως δὲ λέγω καὶ ἐπὶ τῶν στερητικῶν συλλογισμῶν καὶ προτάσεων. οἷον εἰ τὸ α μὴ ὑπάρχει τῷ β μηδενὶ, ἤτοι πρώτῳ, ἢ ἔσται τι μεταξὺ, ᾧ προτέρῳ οὐχ ὑπάρχει. οἷον εἰ τὸ η τῷ β ὑπάρχει παντί. καὶ πάλιν 2
τούτου ἔτι ἄλλῳ προτέρῳ, οἷον τὸ θ, ᾧ τὸ η παντὶ ὑπάρχει. καὶ γὰρ ἐπὶ τούτων ἢ ἄπειρα, οἷς οὐχ ὑπάρχει προτέροις, ἢ ἵσταται. ἐπὶ δὲ τῶν ἀντιστρεφόντων οὐχ ὁμοίως ἔχει. οὐ γάρ ἐστιν ἐν τοῖς ἀντικατηγορουμένοις, οὗ πρώτου κατηγορεῖται ἢ τελευταίου. πάντα γὰρ πρὸς πάντα, ταύτῃ γε ὁμοίως ἔχει, εἴτ' ἐστὶν ἄπειρα τὰ κατ' αὐτοῦ κατηγορούμενα, εἴτ' ἀμφότερά ἐστι τὰ ἀπορηθέντα ἄπειρα. πλὴν εἰ μὴ ὁμοίως ἐνδέχεται ἀντιστρέφειν. ἀλλὰ τὸ μὲν, ὡς συμβεβηκός. τὸ δ' ὡς κατηγορίαν. 3
ὅτι μὲν οὖν μεταξὺ οὐκ ἐνδέχεται ἄπειρα εἶναι, εἰ ἐπὶ τὸ κάτω καὶ τὸ ἄνω ἵστανται αἱ κατηγορίαι, δῆλον. λέγω δ' ἄνω μὲν, τὴν ἐπὶ τὸ καθόλου μᾶλλον. κάτω δὲ, τὴν ἐπὶ τὸ κάτω μέρος. εἰ γὰρ τοῦ α κατηγορουμένου κατὰ τοῦ ζ, ἄπειρα τὰ μεταξὺ ἐφ' ὧν β, δῆλον ὅτι ἐνδέχοιτ' ἄν. ὥστε καὶ ἀπὸ τοῦ α ἐπὶ τὸ κάτω, ἕτερον ἑτέρου κατηγορεῖσθαι εἰς ἄπειρον. πρὶν γὰρ ἐπὶ τὸ ζ ἐλθεῖν, ἄπειρα τὰ μεταξὺ, καὶ ἀπὸ τοῦ ζ ἐπὶ τὸ ἄνω ἄπειρα, πρὶν ἐπὶ τὸ α ἐλθεῖν. ὥστ' εἰ ταῦτα ἀδύνατα, καὶ τοῦ α καὶ τοῦ ζ, ἀδύνα- 4

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.1.4

τὸν ἄπειρα εἶναι τὰ μεταξύ. οὐδὲ γὰρ εἴ τις λέγοι, ὅτι τὰ μὲν ἔστι τῶν α β γ ἐχόμενα ἀλλήλων, ὥστε μὴ εἶναι μεταξύ. τὰ δ' οὐκ ἔστι λαβεῖν, οὐδὲν διαφέρει. ὃ γὰρ ἂν λάβω τῶν β ἔσται πρὸς τὸ α ἢ πρὸς τὸ γ. ἢ ἄπειρα τὰ μεταξύ, ἢ οὔ. ἀφ' οὗ δὲ πρῶτον ἄπειρα, εἴτ' εὐθὺς, εἴτε μὴ εὐθὺς, οὐδὲν διαφέρει. τὰ γὰρ μετὰ ταῦτα ἄπειρά ἐστι. φανερὸν δὲ καὶ ἐπὶ τῆς στερητικῆς ἀποδείξεως, ὅτι στήσεται εἴπερ ἐπὶ τῆς κατηγορικῆς ἵσταται ἐπ' ἀμφό-
1 τερα. ἔστω γὰρ μὴ ἐνδεχόμενον μήτε ἐπὶ τὸ ἄνω ἀπὸ τοῦ ὑστάτου εἰς ἄπειρον ἰέναι. λέγω δ' ὕστατον, ὃ αὐτὸ μὲν ἄλλῳ μηδενὶ ὑπάρχει. ἐκείνῳ δὲ ἄλλο, οἷον τὸ ζ. μήτε ἀπὸ τοῦ πρώτου ἐπὶ τὸ ὕστατον. λέγω δὲ πρῶτον, ὃ αὐτὸ μὲν κατ' ἄλλου. κατ' ἐκείνου δὲ μηδὲν ἄλλο. εἰ δὴ ταῦτ' ἐστι, δῆλον ὡς καὶ ἐπὶ τῆς ἀποφάσεως στήσεται. τριχῶς γὰρ δείκνυται μὴ ὑπάρχον. ἢ γὰρ ᾧ μὲν τὸ γ, τὸ β ὑπάρχει παντί. ᾧ δὲ τὸ β οὐδενὶ τὸ α. τοῦ μὲν τοίνυν β γ καὶ ἀεὶ τοῦ ἑτέρου διαστήματος, ἀνάγκη βαδίζειν εἰς ἄμεσα. κα-
2 τηγορικὸν γὰρ τοῦτο τὸ διάστημα. τὸ δ' ἕτερον δῆλον ὅτι εἰ ἄλλῳ οὐχ ὑπάρχει προτέρῳ, οἷον τῷ δ, τοῦτο δεήσει τῷ β παντὶ ὑπάρχειν. καὶ εἰ πάλιν ἄλλῳ προτέρῳ τοῦ δ οὐχ ὑπάρχει, ἐκεῖνο δεήσει τῷ δ παντὶ ὑπάρχειν. ὥστ' ἐπεὶ ἡ ἐπὶ τὸ κάτω ἵσταται ὁδὸς, καὶ ἡ ἐπὶ τὸ ἄνω στήσεται. καὶ ἔσται τι πρώτῳ ᾧ οὐχ ὑπάρχει. πάλιν εἰ τὸ μὲν β παντὶ τῷ α. τῷ δὲ γ μηδενὶ, τὸ α τῷ γ οὐδενὶ ὑπάρχει. πάλιν τοῦτο εἰ δεῖ δεῖξαι, δῆλον ὅτι ἢ διὰ τοῦ ἄνω τρόπου δειχθήσεται, ἢ διὰ τούτου. ἢ διὰ τοῦ τρίτου. ὁ μὲν οὖν
3 πρῶτος εἴρηται. ὁ δὲ δεύτερος δειχθήσεται. οὕτω δ' ἂν δεικνύοι, οἷον ὅτι τὸ δ τῷ μὲν β παντὶ ὑπάρχει. τῷ δὲ γ οὐδενί. εἰ ἀνάγκη ὑπάρχειν τι τῷ β, καὶ πάλιν εἰ τοῦτο τῷ γ μὴ ὑπάρξει, ἄλλο τῷ δ ὑπάρχει ὃ τῷ γ οὐχ ὑπάρχει. οὐκοῦν ἐπεὶ τὸ ὑπάρχειν ἀεὶ τῷ ἀνωτέρω ἵσταται, στήσεται καὶ τὸ μὴ ὑπάρχειν. ὁ δὲ τρίτος τρόπος ἦν, εἰ τὸ μὲν α τῷ β παντὶ ὑπάρχει. τὸ δὲ γ μὴ ὑπάρχει, οὐ παντὶ ὑπάρχει τὸ γ ᾧ τὸ α. πάλιν δὲ τοῦτο ἢ διὰ τῶν ἄνω εἰρημένων, ἢ ὁμοίως δειχθήσεται. ἐκείνως μὲν δὴ ἵσταται.
4 εἰ δ' οὕτως πάλιν λήψεται τὸ β τῷ ε ὑπάρχειν, ᾧ τὸ γ μὴ παντὶ

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.1.4

ὑπάρχει. καὶ τοῦτο πάλιν ὁμοίως. ἐπεὶ δ' ὑπόκειται ἵστασθαι
καὶ ἐπὶ τὸ κάτω, δῆλον ὅτι στήσεται καὶ τὸ γ οὐχ ὑπάρχον.
φανερὸν δ', ὅτι καὶ ἐὰν μὴ μιᾷ ὁδῷ δεικνύηται, ἀλλὰ πάσαις
ὁτὲ μὲν ἐκ τοῦ πρώτου σχήματος. ὁτὲ δὲ ἐκ τοῦ δευτέρου. ἢ τρί-
του, ὅτι καὶ οὕτω στήσεται. πεπερασμέναι γάρ εἰσιν αἱ ὁδοί.
τὰ δὲ πεπερασμένα πεπερασμένως, ἀνάγκη πεπεράνθαι
πάντα. ὅτι μὲν οὖν ἐπὶ τῆς στερήσεως εἴπερ καὶ ἐπὶ τοῦ ὑπάρ-
χειν ἵσταται, δῆλον. ὅτι δ' ἐπ' ἐκείνων λογικῶς μὲν θεωροῦσιν, 1
ὧδε φανερόν. Ἐπὶ μὲν οὖν τῶν ἐν τῷ τί ἐστι κατηγορουμένων,
δῆλον. εἰ γάρ ἐστιν ὁρίσασθαι, ἢ εἰ γνωστὸν τὸ τί ἦν εἶναι. τὰ δ' ἄ-
πειρα μὴ ἔστι διελθεῖν, ἀνάγκη πεπεράνθαι τὰ ἐν τῷ τί ἐστι κα-
τηγορούμενα. καθόλου δὲ ὧδε λέγομεν. ἔστι γὰρ εἰπεῖν ἀλη-
θῶς τὸ λευκὸν βαδίζειν. καὶ τὸ μέγα ἐκεῖνο, εἶναι ξύλον. καὶ πά-
λιν τὸ ξύλον μέγα εἶναι. καὶ τὸν ἄνθρωπον βαδίζειν. Ἕτερον
δή ἐστι τὸ οὕτως εἰπεῖν, καὶ τὸ ἐκείνως. ὅταν μὲν γὰρ τὸ λευκὸν
εἶναι φῶ ξύλον, τότε λέγω, ὅτι ᾧ συμβέβηκε λευκῷ εἶναι, ξύλον 2
ἐστίν. ἀλλ' οὐχ ὡς τὸ ὑποκείμενον τῷ ξύλῳ τὸ λευκόν ἐστι. καὶ
γὰρ οὔτε λευκὸν ὄν, οὔθ' ὅπερ λευκόν τι, ἐγένετο ξύλον. ὥστ'
οὐκ ἔστιν, ἀλλ' ἢ κατὰ συμβεβηκός. ὅταν δὲ τὸ ξύλον λευκὸν
εἶναι φῶ, οὐχ ὅτι ἕτερόν τί ἐστι λευκόν. ἐκεῖνο δὲ συμβέβηκε
ξύλῳ εἶναι, οἷον ὅταν τὸν μουσικὸν λευκὸν εἶναι φῶ. τότε γὰρ
ὅτι ὁ ἄνθρωπος λευκός ἐστιν, ᾧ συμβέβηκεν εἶναι μουσικῷ λέγω,
ἀλλὰ τὸ ξύλον ἐστὶ τὸ ὑποκείμενον, ὅπερ καὶ ἐγένετο, οὐχ ἕτε-
ρόν τι ὄν, ἢ ὅπερ ξύλον. ἢ ξύλον τι. εἰ δὴ δεῖ νομοθετῆσαι, 3
» ἔστω τὸ οὕτω λέγειν κατηγορεῖν. τὸ δ' ἐκείνως, ἤτοι μηδαμῶς
» κατηγορεῖν. ἢ κατηγορεῖν μὲν μὴ ἁπλῶς. κατὰ συμβεβηκὸς
» δὲ κατηγορεῖν. ἔστι δ' ὡς μὲν τὸ λευκόν, τὸ κατηγορούμενον. ὡς
δὲ τὸ ξύλον, τὸ οὗ κατηγορεῖται. ὑποκείσθω δὴ τὸ κατηγορού-
μενον κατηγορεῖσθαι ἀεὶ οὗ κατηγορεῖται, ἁπλῶς ἀλλὰ μὴ κα-
τὰ συμβεβηκός. οὕτω γὰρ αἱ ἀποδείξεις ἀποδεικνύουσιν ὥστε
ἢ ἐν τῷ τί ἐστιν ἢ ὅτι ποιὸν. ἢ ποσὸν. ἢ πρός τι. ἢ ποιοῦν. ἢ πάσχον
ἢ πού. ἢ ποτέ, ὅταν ἓν καθ' ἑνὸς κατηγορηθῇ. ἔτι τὰ μὲν οὐσίαν 4

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.1.4

σημαίνοντα, ὅπερ ἐκεῖνο. ἢ ὅπερ ἐκεῖνό τι σημαίνει καθ' οὗ κα
τηγορεῖται. ὅσα δὲ μὴ οὐσίαν σημαίνει, ἀλλὰ κατ' ἄλλου ὑπο
κειμένου λέγεται ὃ μή ἐστι μήτε ὅπερ ἐκεῖνο. μήτε ὅπερ ἐκεῖ-
νό τι συμβεβηκότα. οἷον κατὰ τοῦ ἀνθρώπου τὸ λευκόν. οὐ γάρ
» ἐστιν ὁ ἄνθρωπος, οὔτε ὅπερ λευκόν, οὔτε ὅπερ λευκόν τι. ἀλλὰ
» ζῷον ἴσως. ὅπερ γὰρ ζῷόν ἐστιν ὁ ἄνθρωπος. ὅσα δὲ μὴ οὐσίαν
» σημαίνει, δεῖ κατά τινος ὑποκειμένου κατηγορεῖσθαι, καὶ μὴ
1 εἶναί τι λευκόν, ὃ οὐχ ἕτερόν τι ὂν λευκόν ἐστι. τὰ γὰρ εἴδη χαι-
ρέτω. τερετίσματα γάρ ἐστι. καὶ εἰ ἔστιν, οὐδὲν πρὸς τὸν λόγον
ἐστίν. αἱ γὰρ ἀποδείξεις περὶ τῶν τοιούτων εἰσίν. Ἔτι εἰ μή ἐστι
τόδε τοῦδε ποιότης, κἀκεῖνο τούτου. μηδὲ ποιότητος ποιότης,
ἀδύνατον, ἀντικατηγορεῖσθαι ἀλλήλων οὕτως. ἀλλ' ἀληθὲς
μὲν εἰπεῖν, ἐνδέχεται. ἀντικατηγορῆσαι δὲ ἀληθῶς οὐκ ἐνδέ-
χεται. ἢ γὰρ ὡς οὐσία κατηγορηθήσεται. οἷον εἰ γένος ὂν ἢ δια-
φορὰ τοῦ κατηγορουμένου. ταῦτα δὲ δέδεικται ὅτι οὐκ ἔσται ἄ-
2 πειρα, οὔτ' ἐπὶ τὸ κάτω οὔτ' ἐπὶ τὸ ἄνω. οἷον ἄνθρωπος. δίπουν.
τοῦτο ζῷον, τοῦτο δ' ἕτερον. οὐδὲ τὸ ζῷον κατ' ἀνθρώπου. τοῦτο
δὲ κατὰ Καλλίου. τοῦτο δὲ κατ' ἄλλου, ἐν τῷ τί ἐστι. τὴν μὲν
γὰρ οὐσίαν ἅπασαν, ἔστι ὁρίσασθαι τὴν τοιαύτην. τὰ δ' ἄπει-
» ρα οὐκ ἔστι διεξελθεῖν νοοῦντα. ὥστ' οὔτ' ἐπὶ τὸ ἄνω οὔτ' ἐπὶ
» τὸ κάτω ἄπειρα. ἐκείνην γὰρ οὐκ ἔστιν ὁρίσασθαι, ἧς τὰ ἄπει
ρα κατηγορεῖται. ὡς μὲν δὴ γένη ἀλλήλων οὐχ ἀντικατηγο-
ρηθήσεται. ἔσται γὰρ αὐτὸ ὅπερ αὐτό τι. οὐδὲ μὴν τοῦ ποιοῦ,
3 ἢ τῶν ἄλλων οὐδέν, ἂν μὴ κατὰ συμβεβηκὸς κατηγορηθῇ.
πάντα γὰρ ταῦτα, συμβέβηκε. καὶ κατὰ τῶν οὐσιῶν κατη-
γορεῖται. Ἀλλὰ δὲ ὅτι οὐδ' εἰς τὸ ἄνω ἄπειρα ἔσται. ἑκά-
στου γὰρ κατηγορεῖται ὃ ἂν σημαίνῃ. ἢ ποιόν τι. ἢ τῶν τοιού-
των. ἢ τὰ ἐν τῇ οὐσίᾳ. ταῦτα δὲ πεπέρανται, καὶ τὰ γένη τῶν
κατηγοριῶν πεπέρανται. ἢ γὰρ ποιόν. ἢ ποσόν. ἢ πρός τι ἢ ποι
» οῦν. ἢ πάσχον. ἢ πού. ἢ πότε. ὑπόκειται δὲ ἓν καθ' ἑνὸς κατη-
» γορεῖσθαι. αὐτὰ δὲ αὑτῶν ὅσα μὴ τί ἐστι, μὴ κατηγορεῖσθαι.
4 οὐ συμβεβηκότα γάρ ἐστι πάντα. ἀλλὰ τὰ μὲν καθ' αὑτά.

τὰ δὲ, καθ' ἕτερον τρόπον. ταῦτα δὲ πάντα καθ' ὑποκειμένου τι-
νὸς κατηγορεῖσθαι φαμέν. τὸ δὲ συμβεβηκὸς οὐκ εἶναι ὑποκεί-
μενόν τι. οὐδὲν γὰρ τῶν τοιούτων τίθεμεν εἶναι, ὃ οὐχ ἕτερόν
τι ὂν λέγεται, ὃ λέγεται. ἀλλ' αὐτὸ ἄλλου. καὶ ἄλλ' ἄττα κα-
θ' ἑτέρου. οὔτ' εἰς τὸ ἄνω ἄρα ἓν καθ' ἑνὸς, οὔτ' εἰς τὸ κάτω ὑ-
πάρχειν λεχθήσεται. καθ' ὧν μὲν γὰρ λέγεται τὰ συμβεβηκότα
ὅσα ἐν τῇ οὐσίᾳ ἑκάστου. ταῦτα δὲ οὐκ ἄπειρα. ἄνω δὲ ταῦτα
τε καὶ τὰ συμβεβηκότα, ἀμφότερα οὐκ ἄπειρα. ἀνάγκη ἄρα 1
εἶναί τι, οὗ πρῶτόν τι κατηγορεῖται. καὶ τούτου ἄλλο. καὶ
τοῦτο ἵστασθαι. καὶ εἶναί τι, ὃ οὐκέτι οὔτε κατ' ἄλλου προτέ-
ρου, οὔτε κατ' ἐκείνου ἄλλο πρότερον κατηγορεῖται. εἷς μὲν
οὖν τρόπος λέγεται ἀποδείξεως οὗτος. ἔτι δὲ ἄλλος, εἰ ὧν
πρότερα ἄττα κατηγορεῖται, ἔστι τούτων ἀπόδειξις. ὧν δ' ἔστιν
ἀπόδειξις, οὔτε βέλτιον ἔχειν ἐγχωρεῖ πρὸς αὐτὰ τοῦ εἰδέναι,
» οὔτ' εἰδέναι ἄνευ ἀποδείξεως. εἰ δὲ τόδε διὰ τῶνδε γνώριμον,
» τάδε δὲ μὴ ἴσμεν, μὴ δὲ βέλτιον ἔχομεν πρὸς αὐτὰ τοῦ εἰδέ- 2
» ναι, οὐδὲ τὸ διὰ τούτων γνώριμον ἐπιστησόμεθα. εἰ οὖν ἔστι τι
εἰδέναι δι' ἀποδείξεως ἁπλῶς, καὶ μὴ ἐκ τινῶν μὴ δ' ἐξ ὑποθέ-
σεως, ἀνάγκη ἵστασθαι τὰς κατηγορίας τὰς μεταξύ. εἰ γὰρ μὴ
ἵστανται, ἀλλ' ἔστιν ἀεὶ τοῦ ληφθέντος ἐπάνω, ἁπάντων ἔσται ἀ-
πόδειξις. ὥστ' εἰ τὰ ἄπειρα μὴ ἐγχωρεῖ διελθεῖν, ὧν ἐστὶν ἀπό
δειξις, ταῦτ' οὐκ εἰσόμεθα δι' ἀποδείξεως. εἰ οὖν μὴ δὲ βέλ
τιον ἔχομεν πρὸς αὐτὰ τοῦ εἰδέναι, οὐκ ἔστιν ἐπίστασθαι δι' ἀπο-
δείξεως ἁπλῶς, ἀλλ' ἐξ ὑποθέσεως. λογικῶς μὲν οὖν ἐκ τού- 3
των ἄν τις πιστεύσειε περὶ τοῦ λεχθέντος. ἀναλυτικῶς δὲ διὰ
τῶνδε συντομώτερον, ὅτι οὔτ' ἐπὶ τὸ ἄνω οὔτ' ἐπὶ τὸ κάτω ἄ-
πειρα τὰ κατηγορούμενα ἐνδέχεται εἶναι ἐν ταῖς ἀποδεικτι-
» καῖς ἐπιστήμαις, περὶ ὧν ἡ σκέψις ἐστίν. ἡ μὲν γὰρ ἀπόδειξίς
» ἐστι τῶν, ὅσα ὑπάρχει καθ' αὑτὰ τοῖς πράγμασι. καθ' αὑτὰ δὲ
» διχῶς. ὅσα τε γὰρ ἐν ἐκείνοις ἐνυπάρχει ἐν τῷ, τί ἐστι. καὶ οἷς
» αὐτὰ ἐν τῷ τί ἐστιν ὑπάρχουσιν αὐτοῖς. οἷ τῷ ἀριθμῷ τὸ περιτ-
τόν. ὃ ὑπάρχει μὲν ἀριθμῷ. ἐνυπάρχει δ' αὐτὸς ὁ ἀριθμὸς 4

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.1.4

ἐν τῷ λόγῳ αὐτοῦ. καὶ πάλιν πλῆθος ἢ τὸ διαιρετὸν ἐν τῷ λόγῳ τῷ τοῦ ἀριθμοῦ ἐνυπάρχει. τούτων δ' οὐδέτερα ἐνδέχεται ἄπειρα εἶναι, οὔτε ὡς τὸ περιττὸν, τοῦ ἀριθμοῦ. πάλιν γὰρ ἂν ἐν τῷ περιττῷ ἄλλο εἴη, ᾧ ἐνυπῆρχεν ὑπάρχοντι. τοῦτο δ' εἰ ἔστι, πρότερον ὁ ἀριθμὸς ἐνυπάρξει. εἰ μὲν οὖν μὴ ἐνδέχεται τὰ ἄπειρα τοιαῦτα ὑπάρχειν τῷ ἑνὶ, οὐδ' ἐπὶ τὸ ἄνω ἔσται ἄπειρα. ἀλλὰ μὴν ἀνάγκη γε πάντα ὑπάρχειν τῷ πρώτῳ, οἷον τῷ ἀριθ-

1 μῷ. κἀκείνοις τὸν ἀριθμόν. ὥστ' ἀντιστρέφοντα ἔσται, ἀλλ' οὐχ ὑπερτείνοντα. οὐδὲ μὴν ὅσα ἐν τῷ τί ἐστιν ἐνυπάρχει, οὐδὲ ταῦτα ἄπειρα. οὐδὲ γὰρ ἂν εἴη ὁρίσασθαι. ὥστ' εἰ τὰ μὲν κατηγορούμενα καθ' αὑτὰ, πάντα λέγεται. ταῦτα δὲ μὴ ἄπειρα, ἵσταιτο ἂν τὰ ἐπὶ τὸ ἄνω. ὥστε καὶ ἐπὶ τὸ κάτω. εἰ δ' οὕτως, καὶ τὰ ἐν τῷ μεταξὺ δύο ὅρων ἀεὶ πεπερασμένα. εἰ δὲ τοῦτο, δῆλον ἤδη καὶ τῶν ἀποδείξεων ὅτι ἀνάγκη ἀρχάς τε εἶναι καὶ μὴ πάντων εἶναι ἀπόδειξιν, ὅπερ ἔφαμεν τινὰς λέγειν κατ' ἀρχάς.

2 εἰ γάρ εἰσιν ἀρχαὶ, οὔτε πάντα ἀποδεικτὰ, οὔτ' εἰς ἄπειρον οἷόν τε βαδίζειν. τὸ γὰρ εἶναι τούτων ὁποτερονοῦν, οὐδὲν ἄλλο ἐστὶν, ἢ τὸ εἶναι μηδὲν διάστημα ἄμεσον καὶ ἀδιαίρετον. ἀλλὰ πάντα διαιρετά. τῷ γὰρ ἐντὸς ἐμβάλλεσθαι ὅρον ἀλλ' οὐ τῷ προσλαμβάνεσθαι, ἀποδείκνυται τὸ ἀποδεικνύμενον. ὥστ' εἰ τοῦτ' εἰς ἄπειρον ἐνδέχεται ἰέναι, ἐνδέχοιτ' ἂν δύο ὅρων ἄπειρα μεταξὺ εἶναι μέσα. ἀλλὰ τοῦτ' ἀδύνατον, εἰ ἵστανται αἱ κατηγορίαι ἐπὶ τὸ ἄνω καὶ τὸ κάτω. ὅτι δὲ ἵστανται, δέδεικται λο-

3 γικῶς μὲν πρότερον, ἀναλυτικῶς δὲ νῦν. Δεδειγμένων δὲ τούτων, φανερὸν ὅτι ἐάν τι τὸ αὐτὸ δυσὶν ὑπάρχῃ, οἷον τὸ α τῷ τε γ καὶ τῷ δ, μὴ κατηγορουμένου θατέρου κατὰ θατέρου, ἢ μηδαμῶς, ἢ μὴ κατὰ παντὸς, οὐκ ἀεὶ κατὰ κοινόν τι ὑπάρξει. οἷον τῷ ἰσοσκελεῖ καὶ τῷ σκαληνῷ, τὸ δυσὶν ὀρθαῖς ἴσας ἔχειν κατὰ κοινόν τι ὑπάρχει. ᾗ γὰρ σχῆμά τι ὑπάρχει, καὶ οὐχ ᾗ ἕτερον. τοῦτο δ' οὐκ ἀεὶ οὕτως ἔχει. ἔστω γὰρ τὸ β, καθ' ὃ τὸ α, τῷ γ δ ὑπάρχει. δῆλον τοίνυν, ὅτι καὶ τὸ β τῷ γ καὶ τῷ δ κατ' ἄλλο

4 κοινόν. κἀκεῖνο, καθ' ἕτερον. ὥστε δύο ὅρων μεταξὺ, ἄπειροι

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.1.4

αὖ ἐμπίπτοιεν ὅροι, ἀλλ' ἀδύνατον. καὶ ταῦτα μὲν εἶναι κοινόν τι
ὑπάρχειν οὐκ ἀνάγκη ἀεὶ τὸ αὐτὸ πλείοσιν. ἐπείπερ ἔσται μέ-
» σα διαστήματα. Ἐν μέντοι τῷ αὐτῷ γένει καὶ ἐκ τῶν αὐτῶν ἀ-
» τόμων ἀνάγκη τοὺς ὅρους εἶναι, εἴπερ τῶν καθ' αὑτὰ ὑπαρχόν-
» των, ἔσται τὸ κοινόν. οὐ γὰρ ἦν ἐξ ἄλλου γένους εἰς ἄλλο γέ-
νος διαβῆναι τὰ δεικνύμενα. Φανερὸν δὲ καὶ ὅτι ὅταν τὸ α τῷ
β ὑπάρχῃ, εἰ μὲν ἔστι τι μέσον, ἔστι δεῖξαι ὅτι τὸ α τῷ β ὑπάρχει.
καὶ στοιχεῖα τούτου ἐστὶ ταῦτα καὶ τοσαῦθ' ὅσα μέσα ἐστίν. αἱ γὰρ 1
ἄμεσοι προτάσεις, στοιχεῖα. ἢ πᾶσαι, ἢ αἱ καθόλου. εἰ δὲ μὴ
ἔστιν, οὐκέτι ἐστὶν ἀπόδειξις. ἀλλ' ἡ ἐπὶ τὰς ἀρχὰς ὁδός, αὕτη
ἐστίν. ὁμοίως δὲ καὶ εἰ τὸ α τῷ β μὴ ὑπάρχει. εἰ μὲν ἔστιν ἢ μέσον
ἢ πρότερον ᾧ οὐχ ὑπάρχει, ἔστιν ἀπόδειξις. εἰ δὲ μή, οὐκ ἔστιν.
» Ἀλλ' ἀρχαὶ καὶ στοιχεῖα τοσαῦτ' ἐστίν, ὅσοι ὅροι. αἱ γὰρ τούτων
» προτάσεις, ἀρχαὶ τῆς ἀποδείξεώς εἰσι. καὶ ὥσπερ ἔνιαι ἀρ-
» χαί εἰσιν ἀναπόδεικτοι, ὅτι ἔστι τόδε τῷδε. καὶ ὑπάρχει τόδε
τῷδε. οὕτως, οὐκ ἔστι τόδε τῷδε. οὐ δ' ὑπάρχει τόδε τῷδε. ὥστε 2
αἱ μὲν εἶναί τι, αἱ δὲ μὴ εἶναί τι ἔσονται ἀρχαί. ὅταν δὲ δέῃ τι
δεῖξαι, ληπτέον. ὃ τοῦ β πρῶτον κατηγορεῖται, ἔστω τὸ γ. καὶ
τούτου ὁμοίως τὸ α. καὶ οὕτως ἀεὶ βαδίζοντι, οὐδέποτε ἐξω-
τέρω πρότασις. οὐ δ' ὑπάρχον λαμβάνεται, τοῦ α ἐν τῷ δείκ-
νυσθαι. ἀλλ' ἀεὶ τὸ μέσον πυκνοῦται, ἕως ἀδιαίρετα γένηται καὶ
ἕν. ἔστι δ' ἕν, ὅταν ἄμεσον γένηται, καὶ μία πρότασις ἁπλῶς,
ἡ ἄμεσος. καὶ ὥσπερ ἐν τοῖς ἄλλοις ἡ ἀρχή, ἁπλοῦν. τοῦτο
δ' οὐ πανταχοῦ τὸ αὐτό. ἀλλ' ἐν βάρει μέν, μνᾶ. ἐν δὲ μέλει, 3
δίεσις. ἄλλο δ' ἐν ἄλλῳ. οὕτως ἐν συλλογισμῷ τὸ ἕν, πρό-
τασις ἄμεσος. ἐν δ' ἀποδείξει καὶ ἐπιστήμῃ, ὁ νοῦς. ἐν μὲν οὖν
τοῖς δεικτικοῖς συλλογισμοῖς τοῦ ὑπάρχοντος, οὐδὲν ἔξω πί-
πτει. ἐν δὲ τοῖς στερητικοῖς, ἔνθα μὲν ὃ δεῖ ὑπάρχειν, οὐδὲν
τούτου ἔξω πίπτει. οἷον εἰ τὸ α τῷ β διὰ τοῦ γ μή. εἰ γὰρ τῷ μὲν β
παντὶ τὸ γ. τὸ δὲ γ μηδενὶ τὸ α. πάλιν αὖ δέῃ ὅτι τῷ γ τὸ α
οὐδενὶ ὑπάρχει, μέσον ληπτέον τοῦ α καὶ γ. καὶ οὕτως ἀεὶ προ-
βήσεται. Ἐὰν δὲ δέῃ δεῖξαι, ὅτι τὸ δ τῷ ε οὐχ ὑπάρχει, 4

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.1.4

τῷ, ὃ γ τῷ μὲν δὴ παντὶ ὑπάρχειν. τῷ δὲ ε μηδενί, ἢ μὴ παντί,
τὸ ε οὐδέποτ' ἔξω πεσεῖται. ὅρος δ' ἐστίν, ᾧ οὐ δεῖ ὑπάρχειν.
ἐπὶ δὲ τοῦ εἴσω τόπου, οὔτε ἀφ' οὗ δεῖ, οὔτε ὃ δεῖ στερῆσαι,
οὐδέποτ' ἔξω βαδιεῖται. Οὔσης δ' ἀποδείξεως, τῆς μὲν, κα-
θόλου. τῆς δὲ, κατὰ μέρος. καὶ τῆς μὲν κατηγορικῆς, τῆς δὲ
στερητικῆς. ἀμφισβητεῖται, ποτέρα βελτίων. ὡς δ' αὕτως καὶ
περὶ τῆς ἀποδεικνύναι λεγομένης, καὶ τῆς εἰς τὸ ἀδύνατον
1 ἀγούσης ἀποδείξεως. πρῶτον μὲν οὖν ἐπισκεψώμεθα περὶ
τῆς καθόλου καὶ τῆς κατὰ μέρος. δηλώσαντες δὲ τοῦτο,
καὶ περὶ τῆς δεικνύναι λεγομένης. καὶ τῆς εἰς τὸ ἀδύνατον
εἴπωμεν. Δόξειε μὲν οὖν τάχ' ἄν τισιν ὧδε σκοποῦσιν, ἡ κα-
τὰ μέρος εἶναι βελτίων. εἰ γὰρ καθ' ἣν μᾶλλον ἐπιστάμεθα
ἀπόδειξιν, βελτίων ἀπόδειξις. αὕτη γὰρ ἀρετὴ ἀποδείξεως.
μᾶλλον δ' ἐπιστάμεθα ἕκαστον, ὅταν αὐτὸ εἰδῶμεν καθ' αὑτό,
ἢ ὅταν κατ' ἄλλο. οἷον τὸν μουσικὸν Κορίσκον, ὅταν ὅτι ὁ
2 Κορίσκος, ἢ ὅταν ὅτι ὁ ἄνθρωπος μουσικός. ὁμοίως δὲ καὶ
ἐπὶ τῶν ἄλλων. ἡ δὲ καθόλου, ὅτι ἄλλο, οὐχ ὅτι αὐτὸ τυ-
γχάνει, ἐπιδείκνυσιν. οἷον ὅτι ἰσοσκελὲς, οὐχ ὅτι ἰσοσκελὲς,
ἀλλ' ὅτι τρίγωνον. ἡ δὲ κατὰ μέρος, ὅτι αὐτό. εἰ δὴ βελτίων
μὲν ἡ καθ' αὑτό, τοιαύτη δ' ἡ κατὰ μέρος, τῆς καθόλου μᾶλ
λον καὶ βελτίων ἂν ἡ κατὰ μέρος ἀπόδειξις εἴη. Ἔτι εἰ τὸ
μὲν καθόλου μή ἐστί τι παρὰ τὰ καθέκαστα. ἡ δ' ἀπόδειξις δό-
ξαν ἐμποιεῖ εἶναί τι τοῦτο, καθ' ὃ ἀποδείκνυσι καί τινα φύσιν
3 ὑπάρχειν ἐν τοῖς οὖσι ταύτην. οἷον τριγώνου παρὰ τὰ τινά.
καὶ σχήματος παρὰ τὰ τινά. καὶ ἀριθμοῦ παρὰ τοὺς τινὰς ἀ-
ριθμούς. βελτίων δ' ἡ περὶ ὄντος ἢ μὴ ὄντος. καὶ δι' ἣν μὴ
ἀπατηθήσεται, ἢ δι' ἥν. ἔστι δ' ἡ μὲν καθόλου τοιάδε. προϊόν-
τες γὰρ δεικνύουσιν, ὥσπερ περὶ τοῦ ἀνάλογον. οἷον ὅ, τι ἂν
ᾖ τοιοῦτον, ἔσται ἀνάλογον, ὃ οὔτε γραμμή. οὔτ' ἀριθμός. οὔτε
στερεόν. οὔτ' ἐπίπεδον, ἀλλὰ παρὰ ταῦτά τι. εἰ οὖν καθόλου μὲν
μᾶλλον αὕτη, περὶ ὄντος δ' ἧττον ἢ καθόλου τῆς κατὰ μέρος καὶ
4 ἐμποιεῖ δόξαν ψευδῆ, χείρων ἂν εἴη ἡ καθόλου τῆς κατὰ μέρος.

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.1.4

Καὶ πρότερον μὲν, οὐδὲν μᾶλλον ἐστὶ τοῦ καθόλου ἢ τοῦ κατὰ μέ
ρος, ἅτερος λόγος ἐστίν. εἰ γὰρ τὸ, δυσὶν ὀρθαῖς ὑπάρχειν, μὴ
ᾗ ἰσοσκελὲς, ἀλλ' ᾗ τρίγωνον. ὁ εἰδὼς, ὅτι ἰσοσκελὲς, ἧττον οἶδεν
ᾗ αὐτὸ, ἢ ὁ εἰδὼς, ὅτι τρίγωνον. ὅλως τε εἰ μὲν μὴ ὄντος ᾗ τρίγω-
νον. εἶτα δείκνυσιν, οὐκ ἂν εἴη ἀπόδειξις. εἰ δὲ ὄντος, ὁ εἰδὼς
ἕκαστον ᾗ ἕκαστον ὑπάρχει, μᾶλλον οἶδεν. εἰ δὴ τὸ τρίγωνον ἐπὶ
πλέον ἐστί. καὶ ὁ αὐτὸς λόγος καὶ μὴ καθ' ὁμωνυμίαν τὸ τρίγω-
νον. καὶ ὑπάρχει παντὶ τριγώνῳ, τὸ δύο, οὐκ ἂν τὸ τρίγωνον ᾗ ἰσο- 1
σκελὲς, ἀλλὰ τὸ ἰσοσκελὲς ᾗ τρίγωνον ἔχει τοιαύτας τὰς γωνίας
ὥστε ὁ καθόλου εἰδὼς, μᾶλλον οἶδεν ᾗ ὑπάρχει, ἢ ὁ κατὰ μέ
ρος. βελτίων ἄρα ἡ καθόλου τῆς κατὰ μέρος. Ἔτι εἰ μὲν
εἴη τὶς λόγος. καὶ μὴ ὁμωνυμία τὸ καθόλου, εἴη ἂν οὐδὲν ἧττ
ον ἐνίων τῶν κατὰ μέρος, ἀλλὰ καὶ μᾶλλον, ὅσῳ τὰ ἄφθαρ-
τα ἐν ἐκείνοις ἐστί. τὰ δὲ κατὰ μέρος ἄφθαρτα μᾶλλον. Ἔτι
τε οὐδεμία ἀνάγκη ὑπολαμβάνειν τι εἶναι τοῦτο παρὰ ταῦτα.
ὅτι ἓν δηλοῖ, οὐδὲν μᾶλλον ἢ ἐπὶ τῶν ἄλλων, ὅσα μὴ τι σημαί 2
νει, ἀλλ' ἢ ποιὸν. ἢ πρός τι. ἢ ποιεῖν. εἰ δὲ ἄρα, οὐχ ἡ ἀπό-
δειξις αἰτία, ἀλλ' ὁ ἀκούων. Ἔτι εἰ ἡ ἀπόδειξις μὲν ἐστὶ συλλο-
γισμὸς δεικτικὸς γινόμενος τῆς αἰτίας καὶ τοῦ διατί. τὸ κα-
θόλου δ' αἰτιώτερον. ᾧ γὰρ καθ' αὑτὸ ὑπάρχει τι, τοῦτο αὐτὸ
αὑτῷ αἴτιον. τὸ δὲ καθόλου πρῶτον. αἴτιον ἄρα τὸ καθό-
λου. ὥστε καὶ ἡ ἀπόδειξις βελτίων. μᾶλλον γὰρ τοῦ αἰτίου
καὶ τοῦ διατί ἐστιν, ἔτι μέχρι τούτου ζητοῦμεν τὸ διατί. καὶ τότε
οἰόμεθα εἰδέναι, ὅταν μὴ ᾖ τι ἄλλο, ἢ τοῦτο. ἢ γινόμενον. ἢ ὄν. 3
τέλος γὰρ καὶ πέρας τὸ ἔσχατον ἤδη οὕτως ἐστίν. οἷον τίνος ἕνε-
κα ἦλθεν. ὅπως λάβῃ τὸ ἀργύριον. τοῦτο δ' ὅπως ἀποδῷ ὃ
ὤφειλε. τοῦτο δ' ὅπως μὴ ἀδικήσῃ. καὶ οὕτως ἰόντες ὅταν
μηκέτι δι' ἄλλο μὴ δι' ἄλλου ἕνεκα, διὰ τοῦτο. ὡς τέλος φα-
μὲν ἐλθεῖν καὶ εἶναι καὶ γίνεσθαι. Καὶ τότε εἰδέναι μάλιστα διατὶ
ἦλθεν. εἰ δὴ ὁμοίως ἔχει ἐπὶ πασῶν τῶν αἰτιῶν, καὶ τῶν δια-
τί. ἐπὶ δὲ τῶν ὅσα αἴτια οὕτως ὡς οὗ ἕνεκα, οὕτως ἴσμεν μά-
λιστα, καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων ἄρα τότε μάλιστα ἴσμεν, ὅταν μηκέτι 4

ὑπάρχῃ τρίγωνον, ὅτι ἄλλο. ὅταν μὲν οὖν γινώσκωμεν, ὅτι τέτταρ-
σιν αἱ ἔξω ἴσαι. ὅτι ἰσοσκελές, ἔτι λείπεται διὰ τί τὸ ἰσοσκε-
λές, ὅτι τρίγωνον. καὶ τοῦτο, ὅτι σχῆμα εὐθύγραμμον. εἰ δὲ τοῦ-
το μηκέτι δι᾽ ἄλλο, τότε μάλιστα ἴσμεν. καὶ καθόλου δὲ τότε,
ἡ καθόλου ἄρα βελτίων. ἔτι ὅσα ἂν μᾶλλον κατὰ μέρος ᾖ,
εἰς τὰ ἄπειρα ἐμπίπτει. ἡ δὲ καθόλου, εἰς τὸ ἁπλοῦν καὶ τὸ
πέρας. ἔστι δ᾽ ᾗ μὲν ἄπειρα, οὐκ ἐπιστητά. ᾗ δὲ πεπέρανται,
1 ἐπιστητά. ᾗ ἄρα καθόλου, μᾶλλον ἐπιστητά ἢ ᾗ κατὰ μέρος.
Ἀποδεικτὰ ἄρα μᾶλλον τὰ καθόλου. τῶν δὲ ἀποδεικτῶν,
μᾶλλον ἀπόδειξις. ἅμα γὰρ μᾶλλον τὰ πρός τι. βελτίων
ἄρα ἡ καθόλου, ἐπείπερ καὶ μᾶλλον ἀπόδειξις. ἔτι εἰ αἱρε-
τωτέρα εἴη καθ᾽ ἣν τοῦτο καὶ ἄλλο, ἢ καθ᾽ ἣν τοῦτο μόνον οἶδεν.
ὁ δὲ τὴν καθόλου ἔχων. ἔτι δὲ ὧδε. τὸ γὰρ καθόλου μᾶλλον
εἰδέναι ἐστὶ, τῷ διὰ μέσου δεικνύναι ἐγγυτέρω ὄντος τῆς ἀρ-
χῆς. ἐγγυτάτω δὲ, τὸ ἄμεσον. τοῦτο δ᾽ ἀρχή. εἰ οὖν ἡ ἐξ ἀρ-
2 χῆς τῆς μὴ ἐξ ἀρχῆς, ἡ μᾶλλον ἐξ ἀρχῆς. τῆς ἧττον ἀκριβε-
στέρα ἀπόδειξις. ἔστι δὲ τοιαύτη ἡ καθόλου μᾶλλον, κρείττων
ἂν εἴη ἡ καθόλου. οἷον εἰ ἔδει ἀποδεῖξαι τὸ α κατὰ τοῦ δ, μέσα
τὰ ἐφ᾽ ὧν β γ. ἀνωτέρω δὴ τὸ β. ὥστε ἡ διὰ τούτου, καθόλου
μᾶλλον. Ἀλλὰ τῶν μὲν εἰρημένων ἔνια, λογικά ἐστι. μάλιστα
δὲ δῆλον, ὅτι ἡ καθόλου κυριωτέρα, ὅτι τῶν προτάσεων, τὴν
μὲν προτέραν ἔχοντες, ἴσμεν πως καὶ τὴν ὑστέραν. καὶ ἔχο-
μεν δυνάμει. οἷον εἴ τις οἶδεν, ὅτι πᾶν τρίγωνον δυσὶν ὀρθαῖς, οἶ-
3 δέ πως καὶ εἰ μὴ οἶδε τὸ ἰσοσκελὲς, ὅτι τρίγωνον. ὁ δὲ ταύτην ἔ-
χων τὴν πρότασιν, τὸ καθόλου οὐδαμῶς οἶδε. οὔτε δυνά-
μει, οὔτε ἐνεργείᾳ, καὶ ἡ μὲν καθόλου, νοητή. ἡ δὲ κατὰ μέ-
ρος, εἰς αἴσθησιν τελευτᾷ. ὅτι μὲν οὖν ἡ καθόλου βελτίων τῆς
κατὰ μέρος, τοσαῦθ᾽ ἡμῖν εἰρήσθω. ὅτι δ᾽ ἡ δεικτικὴ τῆς στερητι-
κῆς κρείττων ἐντεῦθεν δῆλον. ἔστω γὰρ αὕτη ἡ ἀπόδειξις βελ
τίων, τῶν ἄλλων τῶν αὐτῶν ὑπαρχόντων. ἡ ἐξ ἐλαττόνων αἰτη
μάτων. ἢ ὑποθέσεων, εἰ γὰρ γνώριμοι ὁμοίως, τὸ θᾶττον γνῶ-
4 ναι διὰ τούτων ὑπάρξει. τοῦτο δ᾽ αἱρετώτερον. λόγος δὲ τῆς

προτάσεως, ὅτι βελτίων, ἡ ἐξ ἐλαττόνων, καθόλου δὲ, ὧδε. εἰ
γὰρ ὁμοίως εἴη τὸ, γνώριμα, εἶναι τὰ μέσα. τὰ δὲ πρότερα
γνωριμώτερα, ἔστω ἡ μὲν διὰ μέσων ἀπόδειξις τῶν β γ δ. ὅτι
τὸ α τῷ ε ὑπάρχει. ἡ δὲ, διὰ τῶν ζ η, ὅτι τὸ α τῷ ε. Ὁμοίως
δὲ ἔχει, ὅτι τὸ α τῷ δ ὑπάρχει, καὶ τὸ α τῷ ε. τὸ δ' ὅτι α τῷ δ
πρότερον καὶ γνωριμώτερον, ἢ ὅτι τὸ α τῷ ε. διὰ γὰρ τούτου,
ἐκεῖνο ἀποδείκνυται. πιστότερον δὲ τὸ, δι' οὗ. καὶ ἡ διὰ τῶν ἐ-
λαττόνων ἄρα ἀπόδειξις βελτίων, τῶν ἄλλων τῶν αὐτῶν ὑ- 1
παρχόντων. Ἀμφότεραι μὲν οὖν, διά τε ὅρων τριῶν, καὶ δύο
προτάσεων δείκνυνται. ἀλλ' ἡ μὲν, εἶναί τι λαμβάνει. ἡ δὲ, καὶ
εἶναι καὶ μὴ εἶναί τι. διὰ πλειόνων ἄρα, ὥστε χείρων. Ἔτι ἐπεὶ
δὴ δέδεικται, ὅτι ἀδύνατον ἀμφοτέρων οὐσῶν στερητικῶν τῶν
προτάσεων γίνεσθαι συλλογισμὸν, ἀλλὰ τὴν μὲν δεῖ τοιαύ-
την εἶναι, τὴν δ', ὅτι ὑπάρχει. Ἔτι πρὸς τούτῳ δεῖ τόδε
λαβεῖν. τὰς μὲν γὰρ κατηγορικὰς, αὐξανομένης τῆς ἀποδεί-
ξεως, ἀναγκαῖον γίνεσθαι πλείους. τὰς δὲ στερητικὰς ἀδύνα- 2
τον εἶναι πλείους μιᾶς ἐν ἅπαντι συλλογισμῷ. ἔστω γὰρ μη-
δενὶ ὑπάρχον τὸ α. ἐφ' ὅσων τὸ β. τῷ δὲ γ ὑπάρχον παντὶ, τὸ β.
αὖ δὲ δέῃ πάλιν αὔξειν τὰς προτάσεις, μέσον ἐμβλητέον. τοῦ
μὲν α β ἔστω τῷ δ. τοῦ δὲ β γ, τὸ ε. τὸ μὲν δὴ ε φανερὸν ὅτι κα-
τηγορικόν. τὸ δὲ δ τοῦ μὲν β κατηγορικόν. πρὸς δὲ τὸ α ὡς
στερητικὸν κεῖται. τὸ μὲν γὰρ δ παντὶ τῷ β. τὸ δὲ α οὐδενὶ δεῖ
τῷ δ ὑπάρχειν. γίνεται οὖν μία στερητικὴ πρότασις. ὁ δ' αὐ-
τὸς τρόπος καὶ ἐπὶ τῶν ἑτέρων συλλογισμῶν. ἀεὶ γὰρ τὸ μέ- 3
σον τῶν κατηγορικῶν ὅρων, κατηγορικὸν ἐπ' ἀμφότερα. τοῦ
δὲ στερητικοῦ, ἐπὶ θάτερα στερητικὸν ἀναγκαῖον εἶναι. ὥστε
αὕτη μία τοιαύτη γίνεται πρότασις, αἱ δ' ἄλλαι κατηγο-
ρικαί. Εἰ δὴ γνωριμώτερον δι' οὗ δείκνυται, καὶ πιστότερον.
δείκνυται δ' ἡ μὲν στερητική, διὰ τῆς κατηγορικῆς. αὕτη δὲ
δι' ἐκείνης οὐ δείκνυται, προτέρα καὶ γνωριμωτέρα οὖσα
καὶ πιστοτέρα, βελτίων ἂν εἴη. Ἔτι ἡ ἀρχὴ συλλογισμοῦ,
ἡ καθόλου πρότασις ἄμεσος. ἔστι δ' ἐν μὲν τῇ δεικτικῇ, κα- 4

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.1.4

ταφατική. ἐν δὲ τῇ στερητικῇ ἀποφατική, ἡ καθόλου πρότασις. ἡ δὲ καταφατικὴ τῆς ἀποφατικῆς προτέρα καὶ γνωριμωτέρα. διὰ γὰρ τὴν κατάφασιν ἡ ἀπόφασις γνώριμος. Καὶ προτέρα ἡ κατάφασις, ὥσπερ καὶ τὸ εἶναι τοῦ μὴ εἶναι. ὥστε βελτίων ἡ ἀρχὴ τῆς δεικτικῆς, ἢ τῆς στερητικῆς. ἡ δὲ βελτίοσιν ἀρχαῖς χρωμένη, βελτίων. Ἔτι ἀρχοειδεστέρα, ἄνευ γὰρ τῆς δεικνυούσης οὐκ ἔστιν ἡ στερητική. Ἐπειδὴ δ' ἡ κα-
1 τηγορικὴ τῆς στερητικῆς βελτίων, δῆλον, ὅτι καὶ τῆς εἰς τὸ ἀδύνατον ἀγούσης. δεῖ δὲ εἰδέναι, τίς ἡ διαφορὰ αὐτῶν. ἔστω δὴ τὸ α μηδενὶ ὑπάρχον τῷ β. τῷ δὲ γ τὸ β παντί, ἀνάγκη δὲ τῷ γ μηδενὶ ὑπάρχειν τὸ α. Οὕτω μὲν οὖν ληφθέντων, δεικτικὴ ἡ στερητικὴ ἂν εἴη ἀπόδειξις. ὅτι τὸ α τῷ γ, οὐχ ὑπάρχει. ἡ δ' εἰς τὸ ἀδύνατον, ὧδε ἔχει. εἰ δέοι δεῖξαι, ὅτι τὸ α τῷ β οὐχ ὑπάρχει. ληπτέον δ' ὑπάρχειν, καὶ τὸ β τῷ γ. ὥστε συμβαίνει τὸ α τῷ γ ὑπάρχειν. Τοῦτο δ' ἔστω γνώρι-
2 μον καὶ ὁμολογούμενον, ὅτι ἀδύνατον. οὐκ ἄρα οἷόν τε τὸ α τῷ β ὑπάρχειν. εἰ οὖν τὸ β τῷ γ ὁμολογεῖται ὑπάρχειν, τὸ α τῷ β. ἀδύνατον ὑπάρχειν. Οἱ μὲν οὖν ὅροι ὁμοίως τάττονται. διαφέρει δὲ τὰ ὁποτέρα ἂν ᾖ γνωριμωτέρα ἡ πρότασις ἡ στερητική. πότερον ὅτι τὸ α τῷ β οὐχ ὑπάρχει, ἢ ὅτι τὸ α τῷ γ. Ὅταν μὲν οὖν ᾖ τὸ συμπέρασμα γνωριμώτερον ὅτι οὐκ ἔστιν, ἡ εἰς ἀδύνατον γίνεται ἀπόδειξις. ὅταν δὲ ἡ ἐν τῷ συλλογισμῷ ᾖ, ἀποδεικτική. Φύσει δὲ προτέρα,
3 ὅτι τὸ α, τῷ γ, πρότερα γάρ ἐστι τοῦ συμπεράσματος τὰ, ἐξ ὧν τὸ συμπέρασμα. ἔστι δὲ τὸ μὲν α τῷ γ μὴ ὑπάρχειν, συμπέρασμα. τὸ δὲ α τῷ β, ἐξ οὗ τὸ συμπέρασμα. Οὐ γὰρ εἰ συμβαίνει ἀναιρεῖσθαί τι, τοῦτο συμπέρασμά ἐστιν. ἐκεῖνα δὲ ἐξ ὧν. Ἀλλὰ τὸ μὲν ἐξ οὗ, συλλογισμός ἐστιν, οὐχ οὕτως ἔχει ὥστε ἢ ὅλον πρὸς μέρος, ἢ μέρος πρὸς ὅλον ἔχειν. Αἱ δὲ τὸ αβ, καὶ αγ προτάσεις, οὐκ ἔχουσιν οὕτω πρὸς ἀλλήλας. Εἰ οὖν ἡ ἐκ γνωριμωτέρων καὶ προτέρων, κρείττων. εἰσὶ
4 δ' ἀμφότεραι μὲν αὐτοῦ μὴ εἶναί τι πισταί, ἀλλ' ἡ μὲν ἐκ προτέρου,

ἡ δ' ἐξ ὑστέρου, βελτίων ἁπλῶς ἂν εἴη τῆς εἰς τὸ ἀδύνατον, ἡ
στερητικὴ ἀπόδειξις. ὥστε καὶ εἰ ταύτης βελτίων ἡ κατηγορι-
κὴ, δῆλον ὅτι καὶ τῆς εἰς τὸ ἀδύνατόν ἐστι βελτίων. Ἀκριβε-
στέρα δ' ἐπιστήμη, καὶ προτέρα ἥτε τοῦ ὅτι καὶ διότι ἡ αὐτή.
Ἀλλὰ μὴ χωρὶς τοῦ ὅτι τῆς τοῦ διότι. Καὶ ἡ ἐξ ἐλαττόνων τῆς
ἐκ προσθέσεως. οἷον γεωμετρίας ἀριθμητική. λέγω δὲ ἐκ προσ-
θέσεως, οἷον μονὰς οὐσία ἄθετος. στιγμὴ δὲ οὐσία θετὸς, ταύ-
την ἐκ προσθέσεως. Μία δ' ἐπιστήμη ἐστὶν, ὅσα ἐκ τῶν πρώτων 1
σύγκειται, καὶ μέρη ἐστὶν ἢ πάθη τούτων καθ' αὑτά. Ἑτέρα
δ' ἐπιστήμη ἐστὶν ἑτέρας, ὅσων αἱ ἀρχαὶ, μήτε ἐκ τῶν αὐτῶν,
μήθ' ἑτέρων ἐκ τῶν ἑτέρων. τούτου δὲ σημεῖον, ὅταν εἰς τὰ ἀνα-
πόδεικτα ἔλθῃ. δεῖ γὰρ αὐτὰ ἐν τῷ αὐτῷ γένει εἶναι τοῖς ἀπο-
δεδειγμένοις. Σημεῖον δὲ καὶ τούτου, ὅταν τὰ δεικνύμενα δι' αὐ-
τῶν, ἐν τῷ αὐτῷ γένει ὦσι καὶ συγγενῆ. πλείους δὲ ἀποδεί-
ξεις εἶναι τοῦ αὐτοῦ ἐγχωρεῖ οὐ μόνον ἐκ τῆς αὐτῆς συστοιχίας
λαμβάνοντι, μὴ τὸ συνεχὲς μέσον. οἷον τῶν α β, τὸ γ καὶ δ καὶ 2
ζ ἀλλὰ καὶ ἐξ ἑτέρας. οἷον ἔστω τὸ α μεταβάλλειν. τὸ δὲ ἐφ' ᾧ
δ, κινεῖσθαι. τὸ δὲ β, ἥδεσθαι. καὶ πάλιν τὸ η ἠρεμίζεσθαι. ἀλη-
θὲς οὖν καὶ τὸ δ τοῦ β καὶ τὸ α τοῦ δ κατηγορεῖσθαι. ὁ γὰρ ἡ-
δόμενος κινεῖται. καὶ τὸ κινούμενον, μεταβάλλει. πάλιν τὸ α
τοῦ η. καὶ τὸ η τοῦ β, ἀληθὲς κατηγορεῖν. πᾶς γὰρ ὁ ἡδόμενος,
ἠρεμίζεται. καὶ ὁ ἠρεμιζόμενος μεταβάλλει. ὥστε δι' ἑτέρων
μέσων, καὶ οὐκ ἐκ τῆς αὐτῆς συστοιχίας ὁ συλλογισμός. Οὐ
μὴν ὥστε μηδέτερον, κατὰ μηδετέρου λέγεσθαι τῶν μέσων. 3
ἀνάγκη γὰρ τῷ αὐτῷ τινὶ ἄμφω ὑπάρχειν. ἐπισκέψασθαι δὲ
καὶ διὰ τῶν ἄλλων σχημάτων, ποσαχῶς ἐνδέχεται τοῦ αὐτοῦ
γενέσθαι συλλογισμόν. Τοῦ δ' ἀπὸ τύχης οὐκ ἔστιν ἐπιστήμη δι' ἀ-
ποδείξεως. οὔτε γὰρ ὡς ἀναγκαῖον, οὐδ' ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ τὸ ἀπὸ
τύχης ἐστίν. ἀλλὰ τὸ παρὰ ταῦτα γινόμενον. ἡ δ' ἀπόδειξις θα-
τέρου τούτων. πᾶς γὰρ συλλογισμὸς, ἢ δι' ἀναγκαίων, ἢ διὰ
τῶν ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ προτάσεων. καὶ εἰ μὲν αἱ προαιρέσεις ἀναγ-
καῖαι, καὶ τὸ συμπέρασμα ἀναγκαῖον. εἰ δ' ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ καὶ 4
τὸ συμπέρασμα

τὸ συμπέρασμα τοιοῦτον. ὥστ' εἰ τὸ ἀπὸ τύχης μήθ' ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ, μήτ' ἀναγκαῖον, οὐκ ἂν εἴη αὐτοῦ ἀπόδειξις. οὐδὲ δι' αἰσθήσεώς ἐστιν ἐπίστασθαι. Εἰ γὰρ καὶ ἔστιν ἡ αἴσθησις τοῦ τοιοῦδε, καὶ μὴ τοῦδέ τινος, ἀλλ' αἰσθάνεσθαί γε ἀναγκαῖον τόδε τι, καὶ πού καὶ νῦν. τὸ δὲ καθόλου καὶ ἐπὶ πᾶσιν, ἀδύνατον αἰσθάνεσθαι. οὐ γὰρ τόδε. οὐδὲ νῦν. οὐ γὰρ ἂν ἦν καθόλου. τὸ γὰρ ἀεὶ καὶ πανταχοῦ, καθόλου φαμὲν εἶναι. ἐπεὶ οὖν αἱ μὲν ἀποδεί-
1 ξεις καθόλου. ταῦτα δὲ οὐκ ἔστιν αἰσθάνεσθαι, φανερὸν ὅτι οὐδ' ἐπίστασθαι δι' αἰσθήσεώς ἐστιν. Ἀλλὰ δῆλον ὅτι καὶ εἰ ἦν αἰσθάνεσθαι ὅτι τὸ τρίγωνον δυσὶν ὀρθαῖς ἴσας ἔχει τὰς γωνίας, ἐζητοῦμεν ἂν ἀπόδειξιν. καὶ οὐχ ὥς φασί τινες ἠπιστάμεθα. αἰσθάνεσθαι μὲν γὰρ ἀνάγκη καθέκαστον. ἡ δ' ἐπιστήμη τῷ τὸ καθόλου γνωρίζειν ἐστί. Διὸ καὶ εἰ ἐπὶ τῆς σελήνης ὄντες ἐθεωροῦμεν ἀντιφράττουσαν τὴν γῆν, οὐκ ἂν ᾔδειμεν τὴν αἰτίαν τῆς ἐκλείψεως. ᾐσθανόμεθα γὰρ, ὅτι ἐκλείπει. καὶ οὐ διότι ὅλως.
2 οὐ γὰρ ἦν τοῦ καθόλου ἡ αἴσθησις. οὐ μὴν ἀλλὰ ἐκ τοῦ θεωρεῖν πολλάκις τοῦτο συμβαῖνον, τὸ καθόλου ἂν θηρεύσαντες, ἀπόδειξιν εἴχομεν. ἐκ γὰρ τῶν καθέκαστα πλειόνων, τὸ καθόλου δῆλον. Τὸ δὲ καθόλου τίμιον, ὅτι δηλοῖ τὸ αἴτιον. ὥστε περὶ τῶν τοιούτων ἡ καθόλου τιμιωτέρα τῶν αἰσθήσεων. καὶ τῆς νοήσεως ὅσων ἕτερον τὸ αἴτιον. περὶ δὲ τῶν πρώτων ἄλλος λόγος. Φανερὸν οὖν, ὅτι ἀδύνατον τῷ αἰσθάνεσθαι ἐπίστασθαί τι τῶν ἀποδεικτικῶν. Εἰ μή τις τὸ αἰσθάνεσθαι, τοῦτο λέγει, τὸ ἐπιστή-
3 μην ἔχειν δι' ἀποδείξεως. Ἔστι μέντοι ἔνια ἀναγόμενα εἰς αἰσθήσεως ἔκλειψιν ἐν τοῖς προβλημάτων. ἔνια γὰρ εἰ ἑωρῶμεν, οὐκ ἂν ἐζητοῦμεν, οὐχ ὡς εἰδότες τῷ ὁρᾶν, ἀλλ' ὡς ἔχοντες τὸ καθόλου ἐκ τοῦ ὁρᾶν. οἷον εἰ τὴν ὕελον τετρυπημένην ἑωρῶμεν καὶ τὸ φῶς διιόν. Δῆλον ἂν ἦν καὶ διατί φωτίζει, διὰ τὸ ὁρᾶν μὲν χωρὶς ἐφ' ἑκάστης. νοῆσαι δ' ἅμα ὅτι ἐπὶ πασῶν οὕτως. Τὰς δ' αὐτὰς ἀρχὰς ἁπάντων εἶναι τῶν συλλογισμῶν, ἀδύνατον. πρῶτον μὲν λογικῶς θεωροῦμεν. οἱ μὲν γὰρ ἀληθεῖς εἰσι τῶν
4 συλλογισμῶν. οἱ δὲ ψευδεῖς. κἂν γὰρ εἴη ἀληθὲς ἐκ ψευδῶν

συλλογίσασθαι, ἀλλ' ἅπαξ τοῦτο γίνεται. οἷον εἰ τὸ α κατὰ τοῦ γ
ἀληθές. τὸ δὲ μέσον τὸ β ψεῦδος. οὔτε γὰρ τὸ α τῷ β ὑπάρχει, οὔτε
τὸ β τῷ γ. ἀλλ' ἐὰν τούτων, μέσα λαμβάνηται τῶν προτάσεων,
ψευδεῖς ἔσονται, διὰ τὸ πᾶν συμπέρασμα ψεῦδος ἐκ ψευδῶν εἶναι.
τὰ δ' ἀληθῆ ἐξ ἀληθῶν. ἕτερα δὲ τὰ ψευδῆ, καὶ τἀληθῆ. εἶτα
οὐδὲ τὰ ψευδῆ ἐκ τῶν αὐτῶν ἑαυτοῖς. ἔστι γὰρ ψευδῆ ἀλλήλοις καὶ
ἐναντία, καὶ ἀδύνατα ἅμα εἶναι. οἷον, τὸ τὴν δικαιοσύνην εἶναι ἀδικίαν.
καὶ τὸν ἄνθρωπον, ἵππον, ἢ βοῦν. καὶ τὸ ἴσον, ἢ μεῖζον ἢ ἔλαττον. ἐκ δὲ 1
τῶν κειμένων ὧδε. οὐδὲ γὰρ τῶν ἀληθῶν αἱ αὐταὶ ἀρχαὶ πάντων.
ἕτεραι γὰρ πολλῶν τῷ γένει αἱ ἀρχαί, καὶ οὐδ' ἐφαρμόττου-
σαι. οἷον αἱ μονάδες ταῖς στιγμαῖς οὐκ ἐφαρμόττουσιν. αἱ μὲν γὰρ
οὐκ ἔχουσι θέσιν. αἱ δὲ ἔχουσιν. ἀνάγκη δέ γε ἢ εἰς μέσα ἐφαρ-
μόττειν, ἢ ἄνωθεν ἢ κάτωθεν. ἢ τοὺς μὲν εἴσω ἔχειν, τοὺς δέ, ἔξω τῶν
ὅρων. ἀλλ' οὐδὲ τῶν κοινῶν ἀρχῶν οἷόν τ' εἶναί τινας, ἐξ ὧν ἅπαντα
δειχθήσεται. λέγω δὲ κοινάς, οἷον τὸ πᾶν φάναι ἢ ἀποφάναι. τὰ
γὰρ γένη τῶν ὄντων ἕτερα τοῖς ποσοῖς. τὰ δὲ τοῖς ποιοῖς ὑπάρχει 2
μόνοις. μεθ' ὧν, δείκνυται διὰ τῶν κοινῶν. ἔτι αἱ ἀρχαί, οὐ πολ-
λῷ ἐλάττους τῶν συμπερασμάτων. ἀρχαὶ μὲν γάρ, αἱ προτά-
σεις. αἱ δὲ προτάσεις ἢ προσλαμβανομένου ὅρου, ἢ ἐμβαλλο-
μένου ὅροι εἰσίν. ἔτι τὰ συμπεράσματα ἄπειρα, οἱ δὲ ὅροι πε-
περασμένοι. ἔτι αἱ ἀρχαί, αἱ μὲν, ἐξ ἀνάγκης, αἱ δὲ, ἐνδεχόμε-
ναι. οὕτω μὲν οὖν σκοπουμένοις, ἀδύνατον τὰς ἀρχὰς εἶναι πεπε-
ρασμένας ἀπείρων ὄντων συμπερασμάτων. εἰ δ' ἄλλως πως
λέγοι τις, οἷον ὅτι αἱδὶ μὲν, γεωμετρίας. αἱδὶ δέ, ἀριθμῶν. αἱδὶ 3
δέ, ἰατρικῆς, τί ἂν εἴη τὸ λεγόμενον ἄλλο, πλὴν ὅτι εἰσὶν ἀρχαὶ
τῶν ἐπιστημῶν. τὸ δὲ τὰς αὐτὰς φάναι, γελοῖον. ὅτι αὐταὶ αὐταῖς
αἱ αὐταί. πάντα γὰρ οὕτως γίνεται ταυτά. ἀλλὰ μὴν οὐδὲ τὸ
ἐξ ἁπάντων δείκνυσθαι ὁτιοῦν, τοῦτό ἐστι τὸ ζητεῖν ἁπάντων
εἶναι τὰς αὐτὰς ἀρχάς. λίαν γὰρ εὔηθες. οὔτε γὰρ ἐν τοῖς φα-
νεροῖς μαθήμασι τοῦτο γίνεται, οὔτε ἐν τῇ ἀναλύσει δυνα-
τόν. αἱ γὰρ ἄμεσοι προτάσεις, ἀρχαί. ἕτερον δὲ συμπέρα-
σμα προσληφθείσης γίνεται προτάσεως ἀμέσου. εἰ δὲ λέγοι 4

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di
Firenze.
Ald.2.1.4

πρὸς τὰς πρώτας ἀμέσους προτάσεις, τὰς αὐτὰς εἶναι ἀρχὰς, μία ἐν ἑκάστῳ γένει ἐστίν. εἰ δὲ μή τι ἐξ ἁπάντων ὡς δέον δείκνυσθαι ὁποιουοῦν, μὴ δ' οὕτως ἑτέρας, ὥσθ' ἑκάστης ἐπιστήμης εἶναι ἑτέρας λείπεται, εἰ συγγενεῖς αἱ ἀρχαὶ πάντων. ἀλλ' ἐκ τωνδὶ μὲν, ταδί. ἐκ δὲ τωνδί, ταδί. φανερὸν δὲ καὶ τοῦτο, ὅτι οὐκ ἐνδέχεται. δέδεικται γὰρ, ὅτι ἄλλαι ἀρχαὶ τῷ γένει εἰσὶν, αἱ τῶν διαφόρων τῷ γένει. αἱ γὰρ ἀρχαὶ διτταί. ἐξ ὧν τε,
1 καὶ περὶ ὅ. αἱ μὲν οὖν ἐξ ὧν, κοιναὶ, αἱ δὲ περὶ ὅ, ἴδιαι. οἷον ἀριθμὸς, μέγεθος. τὸ δὲ ἐπιστητὸν καὶ ἐπιστήμη, διαφέρει τοῦ δοξαστοῦ καὶ δόξης. ὅτι ἡ μὲν ἐπιστήμη καθόλου καὶ δι' ἀναγκαίων. τὸ δὲ ἀναγκαῖον, οὐκ ἐνδέχεται ἄλλως ἔχειν. ἔστι δέ τινα ἀληθῆ μὲν καὶ ὄντα, ἐνδεχόμενα δὲ καὶ ἄλλως ἔχειν. δῆλον οὖν, ὅτι περὶ μὲν ταῦτα ἐπιστήμη οὐκ ἔστιν. εἴη γὰρ καὶ ἀδύνατον ἄλλως ἔχειν. ἀλλὰ μὴν οὐδὲ νοῦς. λέγω γὰρ νοῦν, ἀρχὴν ἐπιστήμης, οὐδὲ ἐπιστήμη ἀναπόδεικτος. τοῦτο δέ ἐστιν
2 ὑπόληψις τῆς ἀμέσου προτάσεως. ἀληθὴς δέ ἐστι νοῦς καὶ ἐπιστήμη καὶ δόξα. καὶ τὸ διὰ τούτων λεγόμενον. ὥστε λείπεται δόξαν εἶναι, περὶ τὸ ἀληθὲς μὲν ἢ τὸ ψεῦδος, ἐνδεχόμενον δὲ καὶ ἄλλως ἔχειν. τοῦτο δέ ἐστιν ὑπόληψις, τῆς ἀμέσου προτάσεως καὶ ἀναγκαίας. καὶ ὁμολογούμενον δ' οὕτως τοῖς φαινομένοις. ἥτε γὰρ δόξα, ἀβέβαιον. καὶ ἡ φύσις ἡ τοιαύτη. πρὸς δὲ τούτοις, οὐδεὶς οἴεται δοξάζειν, ὅταν οἴηται ἀδυνάτως ἄλλως ἔχειν, ἀλλ' ἐπίστασθαι. ἀλλ' ὅταν εἶναι μὲν οὕτως,
3 οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ ἄλλως, οὐδὲν κωλύει τότε δοξάζειν. ὡς τοῦ μὲν τοιούτου δόξαν οὖσαν. τοῦ δὲ ἀναγκαίου ἐπιστήμην. πῶς οὖν οὐκ ἔστι τὸ αὐτὸ δοξάσαι καὶ ἐπίστασθαι. καὶ διατί οὐκ ἔστιν ἡ δόξα ἐπιστήμη, εἴ τις θήσει ἅπαν ὃ οἶδεν ἐνδέχεσθαι δοξάζειν. ἀκολουθήσει γὰρ, ὁ μὲν, εἰδώς. ὁ δὲ δοξάζων διὰ τῶν μέσων, ἕως εἰς τὰ ἄμεσα ἔλθῃ. ὥστ' εἴπερ ἐκεῖνος οἶδε, καὶ ὁ δοξάζων οἶδεν. ὥσπερ γὰρ καὶ τὸ ὅτι δοξάζειν ἔστι, καὶ τὸ διότι. τοῦτο δὲ τὸ μέσον. ἢ μὲν οὕτως ὑπολήψεται τὰ
4 μὴ ἐνδεχόμενα ἄλλως ἔχειν ὥσπερ ἔχειν τοὺς ὁρισμοὺς,

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.1.4

δι' ὧν αἱ ἀποδείξεις, οὐδὲ δοξάσει ἀλλ' ἐπιστήσεται. εἰ δ' ἀληθῆ μὲν εἶναι, οὐ μέντοι ταῦτά γε αὐτοῖς ὑπάρχειν κατ' οὐσίαν καὶ κατὰ τὸ εἶδος, δοξάσει καὶ οὐκ ἐπιστήσεται ἀληθῶς καὶ τὸ ὅτι καὶ τὸ διότι. ἐὰν μὲν διὰ τῶν ἀμέσων, δοξάσει. ἐὰν δὲ μὴ καὶ τῶν ἀμέσων, τὸ ὅτι μόνον δοξάσει. τοῦ δ' αὐτοῦ δόξα καὶ ἐπιστήμη οὐ πάντως ἐστίν. ἀλλ' ὥσπερ καὶ ψευδὴς καὶ ἀληθὴς τοῦ αὐτοῦ τρόπον τινα, οὕτω καὶ ἐπιστήμη καὶ δόξα τοῦ αὐτοῦ. καὶ δόξαν ἀληθῆ καὶ ψευδῆ. ὡς μὲν τινὲς λέγουσιν τοῦ αὐτοῦ εἶναι, ἄτοπα συμβαίνει αἱρεῖ- 1
σθαι, ἄλλα τε καὶ μὴ δοξάζειν ὃ δοξάζει ψευδῶς. ἐπεὶ δὲ τὸ αὐτὸ πλεοναχῶς λέγεται. ἔστι μὲν ὡς ἐνδέχεται. ἔστι δὲ ὡς οὔ. τὸ μὲν γὰρ σύμμετρον εἶναι τὴν διάμετρον ἀληθῶς δοξάζειν, ἄτοπον. ἀλλ' ὅτι ἡ διάμετρος περὶ ἣν αἱ δόξαι, τὸ αὐτό. οὕτω τοῦ αὐτοῦ. τὸ δὲ τί ἦν εἶναι ἑκατέρῳ κατὰ τὸν λόγον, οὐ τὸ αὐτό. ὁμοίως δὲ καὶ ἐπιστήμη. καὶ δόξα τοῦ αὐτοῦ. ἡ μὲν γὰρ οὕτω τοῦ ζῴου, ὥστε μὴ ἐνδέχεσθαι μὴ εἶναι ζῷον. ἡ δ' ὥστ' ἐνδέχεσθαι. οἷον, εἰ ἡ μὲν ὅπερ ἀνθρώπου ἐστὶν ἡ δὲ ἀνθρώπου μὲν, μὴ ὅπερ δὲ ἀνθρώπου. τὸ αὐτὸ γὰρ, 2
* ὅτι ἄνθρωπος. τὸ δὲ, ὡς οὐ τὸ αὐτό. φανερὸν δ' ἐκ τούτων, ὅτι οὐ
* δοξάζειν ἅμα τὸ αὐτὸ καὶ ἐπίστασθαι ἐνδέχεται. ἅμα γὰρ ἂν ἔχοι ὑπόληψιν, τοῦ ἄλλως ἔχειν καὶ μὴ ἄλλως τὸ αὐτό, ὅπερ οὐκ ἐνδέχεται. ἐν ἄλλῳ μὲν γὰρ ἑκάτερον εἶναι ἐνδέχεται τοῦ αὐτοῦ, ὡς εἴρηται. ἐν δὲ τῷ αὐτῷ, οὐδ' οὕτως οἷόν τε. ἕξει γὰρ ὑπόληψιν ἅμα οἷον ὅτι ὁ ἄνθρωπος, ὅπερ ζῷον. τοῦτο γὰρ ἦν τὸ μὴ ἐνδέχεσθαι μὴ εἶναι ζῷον καὶ μὴ ὅπερ ζῷον. τοῦτο γὰρ ἔσται τὸ ἐνδέχεσθαι. τὰ
δὲ λοιπὰ πῶς δεῖ διανεῖμαι ἐπί τε διανοίας καὶ νοῦ, καὶ ἐπι- 3
στήμης, καὶ τέχνης, καὶ φρονήσεως, καὶ σοφίας, τὰ μὲν, φυσικῆς. τὰ δὲ, ἠθικῆς θεωρίας μᾶλλον ἐστί. ἡ δ' ἀγχίνοιά ἐστιν εὐστοχία τις ἐν ἀσκέπτῳ χρόνῳ τοῦ μέσου. οἷον εἴ τις ἰδὼν, ὅτι ἡ σελήνη τὸ λαμπρὸν ἀεὶ ἔχει πρὸς τὸν ἥλιον, ταχὺ ἐνενόησε διὰ τί τοῦτο, ὅτι διὰ τὸ λάμπειν ἀπὸ τοῦ ἡλίου. ἢ διαλεγόμενον πλουσίῳ, ἔγνω, διότι δανείζεται. ἢ διότι φίλοι, ὅτι ἐχθροὶ τοῦ αὐτοῦ. πάντα γὰρ τὰ αἴτια τὰ μέσα, ὁ ἰδὼν τὰ ἄκρα, ἐγνώρισε. τὸ λαμπρὸν
εἶναι τὸ, πρὸς τὸν ἥλιον, ἐφ' οὗ α. τὸ λάμπειν ἀπὸ τοῦ ἡλίου, 4

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.1.4

σελήνη, τὸ γ ὑπάρχει δὴ τῇ μὲν σελήνῃ τῷ γ, τὸ β, τὸ λάμπειν ἀπὸ τοῦ ἡλίου. τῷ δὲ β, τὸ α, τὸ πρὸς τοῦτ' εἶναι τὸ λαμπρὸν ἀφ' οὗ λάμπει. ὥστε καὶ τῷ γ τὸ α, διὰ τοῦ β.

Τέλος τοῦ πρώτου τῶν ὑστέρων ἀναλυτικῶν.

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΟΥΣ ΑΝΑΛΥΤΙΚΩΝ

ΥΣΤΕΡΩΝ ΔΕΥΤΕΡΟΝ.

1 Τὰ ζητούμενά ἐστιν ἴσα τὸν ἀριθμὸν, ὅσαπερ ἐπι-
στάμεθα. ζητοῦμεν δὲ τέτταρα, τὸ ὅτι, τὸ διότι,
εἰ ἔστι, τί ἐστιν. ὅταν μὲν γὰρ πότερον τόδε ἢ τόδε ζη-
τῶμεν εἰς ἀριθμὸν θέντες, οἷον πότερον ἐκλείπει
ὁ ἥλιος ἢ οὔ, τὸ ὅτι ζητοῦμεν. σημεῖον δὲ τούτου. εὑρόντες γὰρ,
ὅτι ἐκλείπει, πεπαύμεθα. καὶ ἐὰν ἐξ ἀρχῆς εἰδῶμεν, ὅτι ἐκ-
λείπει, οὐ ζητοῦμεν πότερον. ὅταν δὲ εἰδῶμεν τὸ ὅτι, τὸ διότι
2 ζητοῦμεν. οἷον εἰδότες, ὅτι ἐκλείπει, καὶ ὅτι κινεῖται ἡ γῆ, τὸ διότι
ἐκλείπει, ἢ διότι κινεῖται, ζητοῦμεν. ταῦτα μὲν οὕτως. Ἔνια
δ' ἄλλον τρόπον ζητοῦμεν. οἷον εἰ ἔστιν, ἢ μή ἐστι κένταυρος, ἢ θεός.
τὸ δ' εἰ ἔστιν ἢ μὴ, ἁπλῶς λέγω. ἀλλ' οὐκ εἰ λευκὸς, ἢ μή. γνόντες
δὲ, ὅτι ἐστὶ, τί ἐστι, ζητοῦμεν. οἷον τί οὖν ἐστι θεὸς, ἢ τί ἐστιν ἄνθρω-
πος. ἃ μὲν οὖν ζητοῦμεν, καὶ ἃ εὑρόντες ἴσμεν, ταῦτα καὶ το-
σαῦτά ἐστι. ζητοῦμεν δὲ, ὅταν μὲν ζητῶμεν τὸ ὅτι, ἢ τὸ εἰ ἔστιν ἁ-
πλῶς, ἆρά ἐστι μέσον αὐτοῦ, ἢ οὐκ ἔστιν. ὅταν δὲ γνόντες ἢ τὸ
3 ὅτι, ἢ τὸ εἰ ἔστιν, ἢ τὸ ἐπὶ μέρους, ἢ τὸ ἁπλῶς, πάλιν τὸ διὰ τί ζητῶ-
μεν, ἢ τὸ τί ἐστι, τότε ζητοῦμεν τί τὸ μέσον. λέγω δὲ τὸ ὅτι, ἢ τὸ εἰ
ἐστὶν, ἐπὶ μέρους καὶ ἁπλῶς, ἐπὶ μέρους μὲν, ἆρ' ἐκλείπει ἡ σε-
λήνη, ἢ αὔξεται; εἰ γάρ ἐστί τι ἢ μή ἐστί τι, ἐν τοῖς τοιούτοις ζη-
τοῦμεν. ἁπλῶς δὲ, εἰ ἔστιν ἢ μὴ, σελήνη ἢ νύξ. συμβαίνει ἄρα
ἐν ἁπάσαις ταῖς ζητήσεσι ζητεῖν, ἢ εἰ ἔστι μέσον. ἢ τί ἐστι τὸ μέ-
σον. τὸ μὲν γὰρ αἴτιον, τὸ μέσον. ἐν ἅπασι δὲ τοῦτο ζητεῖται. ἆρ'
ἐκλείπει; ἆρ' ἐστί τι αἴτιον; ἢ οὔ, μετὰ ταῦτα γνόντες, ὅτι ἔστι τι,
4 τί οὖν τοῦτ' ἐστὶ ζητοῦμεν. τὸ γὰρ αἴτιον τοῦ εἶναι μὴ τοδὶ, ἢ τοδὶ,

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.1.4

ἀλλ' ἁπλῶς τὴν οὐσίαν. ἢ τὸ μὴ ἁπλῶς, ἀλλά τι τῶν καθ' αὑ-
τὸ ἢ κατὰ συμβεβηκός, τὸ μέσον ἐστί. λέγω δὲ τὸ μὲν ἁπλῶς, τὸ
ὑποκείμενον. οἷον σελήνην, ἢ γῆν, ἢ ἥλιον, ἢ τρίγωνον. τὸ δέ τι, ἔκ-
λειψιν, ἰσότητα, ἀνισότητα, εἰ ἐν μέσῳ ἢ μή. ἐν ἅπασι γὰρ
τούτοις φανερόν ἐστιν, ὅτι τὸ αὐτό ἐστι, τὸ τί ἐστι. καὶ διατί ἐστι. τί
ἐστιν ἔκλειψις, στέρησις φωτὸς ἀπὸ σελήνης ὑπὸ γῆς ἀντιφρά-
ξεως. διατί ἐστιν ἔκλειψις. ἢ διατί ἐκλείπει ἡ σελήνη, διὰ τὸ
ἀπολείπειν τὸ φῶς, ἀντιφραττούσης τῆς γῆς. τί ἐστι συμφω- 1
νία, λόγος ἀριθμῶν ἐν ὀξεῖ ἢ βαρεῖ. διατί συμφωνεῖ τὸ ὀξὺ τῷ
βαρεῖ, διὰ τὸ λόγον ἔχειν ἀριθμῶν τὸ ὀξὺ καὶ τὸ βαρύ. ἆρ' ἐστὶ
συμφωνεῖν τὸ ὀξὺ καὶ τὸ βαρύ. ἆρ' ἐστὶν ἐν ἀριθμοῖς λόγος αὐ-
τῶν; λαβόντες δ' ὅτι ἐστί, τίς οὖν ἐστιν ὁ λόγος. ὅτι δ' ἐστὶν τοῦ μέ-
σου ἡ ζήτησις, δηλοῖ ὅσων τὸ μέσον αἰσθητόν. ζητοῦμεν γάρ,
μὴ ᾐσθημένοι. οἷον τῆς ἐκλείψεως εἰ ἔστιν ἢ μή. εἰ δ' ἦμεν ἐπὶ τῆς
σελήνης, οὐκ ἂν ἐζητοῦμεν, οὔτ' εἰ γίνεται, οὔτε διατί. ἀλλ' ἅ-
μα δῆλον ἂν ἦν. ἐκ γὰρ τοῦ αἰσθάνεσθαι, καὶ τὸ καθόλου ἐγένε- 2
το ἂν ἡμῖν εἰδέναι. ἡ μὲν γὰρ αἴσθησις, ὅτι νῦν ἀντιφράττει. καὶ
γὰρ δῆλον, ὅτι νῦν ἐκλείπει. ἐκ δὲ τούτου, τὸ καθόλου ἂν ἐγέ-
νετο. ὥσπερ οὖν λέγομεν τὸ τί ἐστιν εἰδέναι, ταὐτό ἐστι καὶ δια-
τί ἐστι. τοῦτο δ' ἢ ἁπλῶς καὶ μὴ τῶν ὑπαρχόντων τι, ἢ τῶν ὑπαρ-
χόντων. οἷον ὅτι δύο ὀρθαί. ἢ ὅτι μεῖζον, ἢ ἔλαττον. ὅτι μὲν οὖν
πάντα τὰ ζητούμενα μέσου ζήτησίς ἐστι, δῆλον. πῶς δὲ τὸ τί
ἐστι, δείκνυται. καὶ τίς ὁ τρόπος τῆς ἀναγωγῆς. καὶ τί ἐστιν ὁρι-
σμὸς καὶ τίνων, εἴπωμεν διαπορήσαντες πρῶτον περὶ αὐτῶν. 3
ἀρχὴ δ' ἔστω τῶν μελλόντων ἥπερ ἐστὶν οἰκειοτάτη τῶν ἐχομένων
λόγων. ἀπορήσειε γὰρ ἄν τις, ἆρ' ἐστὶ τὸ αὐτὸ καὶ κατὰ τὸ αὐτὸ ὁρι-
σμῷ εἰδέναι καὶ ἀποδείξει, ἢ ἀδύνατον. ὁ μὲν γὰρ ὁρισμὸς τοῦ
τί ἐστιν εἶναι δοκεῖ. τὸ δὲ τί ἐστιν ἅπαν καθόλου καὶ κατηγορι-
κόν. συλλογισμοὶ δ' εἰσίν, οἱ μὲν στερητικοί. οἱ δ' οὐ καθόλου.
οἷον οἱ μὲν ἐν τῷ δευτέρῳ σχήματι, στερητικοὶ πάντες. οἱ δ' ἐν τῷ
τρίτῳ οὐ καθόλου. εἶτα οὐδὲ τῶν ἐν τῷ πρώτῳ σχήματι κα-
τηγορικῶν ἁπάντων ἐστὶν ὁρισμός. οἷον ὅτι πᾶν τρίγωνον δυσὶν 4

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.1.4

ὀρθαῖς ἴσας ἔχει. τούτου δὲ λόγος ὅτι οὐκ ἐπίστασθαί ἐστιν, οὐκ ἀπο-
δεικτὸν, οὐκ ἀπόδειξιν ἔχειν. ὥστ' εἰ καὶ τῶν τοιούτων ἀπόδειξίς
ἐστι, δῆλον ὅτι οὐκ ἂν εἴη αὐτῶν καὶ ὁρισμός. ἐπίσταιτο γὰρ ἄν τις
καὶ κατὰ τὸν ὁρισμὸν οὐκ ἔχων τὴν ἀπόδειξιν. οὐδὲν γὰρ κω-
λύει μὴ ἅμα ἔχειν. ἱκανὴ δὲ πίστις, καὶ ἐκ τῆς ἐπαγωγῆς. οὐδὲν
γὰρ πώποτε ὁρισάμενοι ἔγνωμεν, οὔτε τῶν καθ' αὑτὸ ὑπαρχόν-
των, οὔτε τῶν συμβεβηκότων. ἔτι εἰ ὁ ὁρισμὸς οὐσίας τις γνω-
1 ρισμός, τά γε τοιαῦτα φανερὸν ὅτι οὐκ οὐσίαι. ὅτι μὲν οὖν
οὐκ ἔστιν ὁρισμὸς ἅπαντος οὗπερ καὶ ἀπόδειξις, δῆλον. τί δαί; οὗ
ὁρισμὸς, ἆρα παντὸς ἀπόδειξίς ἐστιν, ἢ οὔ. εἷς μὲν δὴ λόγος
» καὶ περὶ τούτου ὁ αὐτός. τοῦ γὰρ ἑνὸς ᾗ ἕν, μία ἐπιστήμη. ὥς-
» τ' εἴπερ τὸ ἐπίστασθαι τὸ ἀποδεικτόν ἐστι, τὸ τὴν ἀπόδειξιν ἔ-
χειν, συμβήσεταί τι ἀδύνατον. ὁ γὰρ τὸν ὁρισμὸν ἔχων, ἄνευ
ἀποδείξεως ἐπιστήσεται. ἔτι αἱ ἀρχαὶ τῶν ἀποδείξεων, ὁρι-
σμοί. ὧν ὅτι οὐκ ἔσονται ἀποδείξεις, δέδεικται πρότερον. ἢ
2 ἔσονται αἱ ἀρχαὶ ἀποδεικταὶ, καὶ τῶν ἀρχῶν ἀρχαί. καὶ τοῦ-
τ' εἰς ἄπειρον βαδιεῖται. καὶ τὰ πρῶτα ὁρισμοὶ ἔσονται ἀνα-
» πόδεικτοι. ἀλλ' ἆρα εἰ μὴ παντὸς τοῦ αὐτοῦ, ἀλλά τινος τοῦ
» αὐτοῦ ἐστὶν ὁρισμὸς καὶ ἀπόδειξις, ἢ ἀδύνατον. οὐ γάρ ἐστιν
» ἀπόδειξις οὗ ὁρισμός. ὁρισμὸς μὲν γὰρ τοῦ τί ἐστι, καὶ οὐσίας.
» αἱ δ' ἀποδείξεις φαίνονται πᾶσαι ὑποτιθέμεναι καὶ λαμβά-
» νουσαι τὸ τί ἐστιν οἷον αἱ μαθηματικαὶ, τί μονὰς, καὶ τί τὸ πε-
» ριττὸν, καὶ αἱ ἄλλαι ὁμοίως. ἔτι πᾶσα ἀπόδειξις τὶ κατά
3 τινος δείκνυσιν. οἷον ὅτι ἔστιν ἢ οὐκ ἔστιν. ἐν δὲ τῷ ὁρισμῷ, οὐ-
δὲν ἕτερον ἑτέρου κατηγορεῖται. οἷον οὔτε τὸ ζῶον κατὰ τοῦ
δίποδος. οὔτε τοῦτο κατὰ τοῦ ζώου. οὐδὲ δὴ κατὰ τοῦ ἐπι-
πέδου τὸ σχῆμα. οὐ γάρ ἐστι τὸ ἐπίπεδον σχῆμα. ἔτι ἕτε-
ρον τὸ τί ἐστι. καὶ ὅτι ἔστι, δεῖξαι ὁ μὲν οὖν ὁρισμὸς, τί ἐστι δη-
λοῖ. ἡ δὲ ἀπόδειξις, ὅτι ἢ ἔστι τόδε κατὰ τοῦδε, ἢ οὐκ ἔστιν. ἑτέρου
δὲ ἑτέρα ἀπόδειξις, ἐὰν μὴ ὡς μέρος ᾖ τι τῆς ὅλης. τοῦτο δὲ
λέγω, ὅτι δέδεικται τὸ ἰσοσκελὲς δύο ὀρθαῖς, εἰ πᾶν τρίγω-
4 νον δέδεικται. μέρος γάρ. τὸ δ' ὅλον. ταῦτα δὲ πρὸς ἄλληλα

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.1.4

οὐκ ἔχει οὕτως, τὸ ὅτι ἐστί, καὶ τὸ τί ἐστιν. ἐν γάρ ἐστι θατέρου
» θάτερον μέρος. φανερὸν ἄρα, ὅτι οὔτε οὗ ὁρισμός, τούτου
» πάντως ἀπόδειξις. οὔτε οὗ ἀπόδειξις, τούτου πάντως ὁρι-
σμός. ὥστε ὅλως τοῦ αὐτοῦ οὐδενὸς ἐνδέχεται ἄμφω ἔχειν.
ὥστε δῆλον, ὡς οὐδὲ ὁρισμὸς καὶ ἀπόδειξις, οὔτε τὸ αὐτὸ ἂν
εἴη. οὔτε θάτερον ἐν θατέρῳ. καὶ γὰρ ἂν τὰ ὑποκείμενα ὁ-
μοίως εἶχε. Ταῦτα μὲν οὖν μέχρι τούτου διηπορήσθω. Τοῦ δὲ
τί ἐστι πότερόν ἐστι συλλογισμὸς καὶ ἀπόδειξις, ἢ οὐκ ἔστι καθά- 1
» περ νῦν ὁ λόγος ὑπέθετο. ὁ μὲν γὰρ συλλογισμὸς τὶ κατά τι-
» νος δείκνυσι διὰ τοῦ μέσου. τὸ δὲ τί ἐστιν, ἴδιόν τε, καὶ ἐν τῷ τί ἐστι
» κατηγορεῖται. ταῦτα δ' ἀνάγκη ἀντιστρέφειν. εἰ γὰρ τὸ α τοῦ γ
ἴδιον, δῆλον ὅτι καὶ τοῦ β. καὶ τοῦτο, τοῦ γ. ὥστε πάντα ἀλλή-
λων. ἀλλὰ μὴν καὶ εἰ τὸ α ἐν τῷ τί ἐστιν ὑπάρχει παντὶ τῷ β. καὶ
καθόλου τὸ β παντὸς τοῦ γ ἐν τῷ τί ἐστι λέγεται, ἀνάγκη καὶ τὸ
α ἐν τῷ τί ἐστι τοῦ γ λέγεσθαι. εἰ δὲ μὴ οὕτω τις λήψεται δι-
πλώσας, οὐκ ἀνάγκη ἔσται τὸ α τοῦ γ κατηγορεῖσθαι ἐν τῷ τί ἐστιν. 2
εἰ τὸ μὲν α τοῦ β ἐν τῷ τί ἐστι, μὴ καθ' ὅσον δὲ τὸ β ἐν τῷ τί ἐστι. τὸ
δὲ τί ἐστιν ἄμφω ταῦτα ἕξει. ἔσται ἄρα καὶ τὸ β κατὰ τοῦ γ τὸ τί
ἐστιν. εἰ δὴ τὸ τί ἐστι, καὶ τὸ τί ἦν εἶναι ἄμφω ἔχει, ἐπὶ τοῦ μέσου
ὅρου ἔσται πρότερον τὸ τί ἦν εἶναι. ὅλως τε εἰ ἐστὶ δεῖξαι, τί ἐστιν
ἄνθρωπος. ἔστω τὸ γ ἄνθρωπος. τὸ δὲ α τὸ τί ἐστιν, εἴτε ζῷον δί-
πουν. εἴτε ἄλλο τι. εἰ τοίνυν συλλογιεῖται, ἀνάγκη κατὰ τοῦ β
τὸ α παντὸς κατηγορεῖσθαι. τούτου δ' ἔσται ἄλλος λόγος μέ-
σος. ὥστε καὶ τοῦτο ἔσται, τί ἐστιν ἄνθρωπος. λαμβάνει οὖν ὃ 3
δεῖ δεῖξαι. καὶ γὰρ τὸ β ἐστὶ τί ἐστιν ἄνθρωπος. δεῖ δ' ἐν ταῖς δυ-
σὶ προτάσεσι καὶ τοῖς πρώτοις καὶ ἀμέσοις σκοπεῖν. μάλιστα
γὰρ φανερὸν τὸ λεγόμενον γίνεται. Οἱ μὲν οὖν διὰ τοῦ ἀντιστρέ-
φειν δεικνύντες τί ἐστι ψυχή, ἢ τί ἐστιν ἄνθρωπος, ἢ ἄλλο ὁτιοῦν
τῶν ὄντων, τὸ ἐξ ἀρχῆς αἰτοῦνται. οἷον εἴ τις ἀξιώσειε ψυχὴν
εἶναι τὸ αὐτὸ ἑαυτῷ αἴτιον τοῦ ζῆν. τοῦτο δ' ἀριθμὸν αὐτὸν ἑαυ-
τὸν κινοῦντα. ἀνάγκη γὰρ αἰτῆσαι τὴν ψυχήν, ὅπερ ἀριθμὸν
εἶναι αὐτὸν ἑαυτὸν κινοῦντα. οὕτως ὡς τὸ αὐτὸ ὄν. οὐ γὰρ εἰ ἀκο- 4

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.1.4

λουθεῖ τὸ α τῷ β. καὶ τοῦτο τῷ γ, ἔσται τῷ γ τὸ α τὸ τί ἦν εἶναι,
ἀλλ' ἀληθὲς εἰπεῖν ἔσται μόνον. οὐδ' εἰ ἔστι τὸ α, ὅπερ τι καὶ κατὰ τοῦ
β κατηγορεῖται παντός. καὶ γὰρ τὸ, ζώῳ εἶναι, κατηγορεῖται
κατὰ τοῦ ἀνθρώπῳ εἶναι. ἀληθὲς γὰρ πᾶν τὸ ἀνθρώπῳ εἶναι,
ζώῳ εἶναι. ὥσπερ καὶ πάντα ἄνθρωπον ζῶον. ἀλλ' οὐχ οὕτως,
ὥστε ἓν εἶναι. ἐὰν μὲν οὖν μὴ οὕτω λάβῃ, οὐ συλλογιεῖται, ὅτι
τὸ α ἐστὶ τοῦ γ τὸ τί ἦν εἶναι καὶ ἡ οὐσία. ἐὰν δὲ οὕτω λάβῃ, πρό-
1 τερον ἔσται εἰληφὼς τῷ γ, ὅτι ἐστὶ τὸ τί ἦν εἶναι τὸ β. ὥστ' οὐκ
ἀποδέδεικται. τὸ γὰρ ἐν ἀρχῇ εἴληφεν. ἀλλὰ μὴν οὐδ' ἡ διὰ
τῶν διαιρέσεων ὁδὸς συλλογίζεται, καθάπερ ἐν τῇ ἀναλύσει
τῇ περὶ τὰ σχήματα ὡς εἴρηται. οὐδαμοῦ γὰρ ἀνάγκη γίνεται
τὸ πρᾶγμα ἐκεῖνο εἶναι, τωνδὶ ὄντων. Ἀλλ' ὥσπερ οὐδ' ὁ ἐπά-
γων ἀποδείκνυσιν. οὐ γὰρ δεῖ τὸ συμπέρασμα ἐρωτᾶν, οὐδὲ τῷ
δοῦναι εἶναι. ἀλλ' ἀνάγκη εἶναι ἐκείνων ὄντων, κἂν μὴ φῇ ὁ ἀπο-
κρινόμενος. ἆρα ὁ ἄνθρωπος ζῶον, ἢ ἄψυχον. εἶτ' ἔλαβε ζῶον,
2 οὐ συλλελόγισται. πάλιν ἅπαν ζῶον, ἢ πεζὸν ἢ ἔνυδρον. ἔλα-
βε πεζόν. καὶ τὸ εἶναι τὸν ἄνθρωπον τὸ ὅλον ζῶον πεζόν, οὐκ ἀνάγ-
κη ἐκ τῶν εἰρημένων, ἀλλὰ λαμβάνει καὶ τοῦτο. διαφέρει δ' οὐ-
δὲν ἐπὶ πολλῶν ἢ ὀλίγων οὕτω ποιεῖν. τὸ αὐτὸ γάρ ἐστιν. ἀσυλ-
λόγιστος μὲν οὖν καὶ ἡ χρῆσις γίνεται τοῖς οὕτω μετιοῦσι καὶ τῶν
ἐνδεχομένων συλλογισθῆναι. τί γὰρ κωλύει τοῦτο ἀληθὲς μὲν
τὸ πᾶν εἶναι κατὰ τοῦ ἀνθρώπου. μὴ μέντοι τὸ τί ἐστι, μὴ δὲ τὸ τί
ἦν εἶναι, δηλοῦν. Ἔτι τί κωλύει ἢ προσθεῖναί τι, ἢ ἀφελεῖν,
3 ἢ ὑπερβεβηκέναι τῆς οὐσίας. ταῦτα μὲν οὖν παρίεται μέν, ἐν-
δέχεται δὲ λῦσαι, τῷ λαμβάνειν τὰ ἐν τῷ τί ἐστι πάντα, καὶ τὸ
ἐφεξῆς τῇ διαιρέσει ποιεῖν. αἰτούμενον τὸ πρῶτον, καὶ μηδὲν
παραλείπειν. τοῦτο δὲ ἀναγκαῖον, εἰ ἅπαν εἰς τὴν διαίρεσιν ἐμ-
πίπτει, καὶ μηδὲν ἐλλείπει. τοῦτο δ' ἀναγκαῖον. ἄτομον γὰρ ἤ-
δη δεῖ εἶναι. ἀλλὰ συλλογισμὸς ὅμως οὐκ ἔνεστιν. ἀλλ' εἴπερ
ἄλλον τρόπον γνωρίζειν ποιεῖ, καὶ τοῦτο μὲν οὐδὲν ἄτοπον. οὐ δὲ
γὰρ ὁ ἐπάγων ἴσως ἀποδείκνυσιν, ἀλλ' ὅμως δηλοῖ τι. συλλο-
4 γισμὸν δ' οὐ λέγει ὁ ἐκ τῆς διαιρέσεως ἐκλέγων τὸν ὁρισμόν.

ὥσπερ γὰρ ἐν τοῖς συμπεράσμασι τοῖς ἄνευ τῶν μέσων, ἐάν τις εἴπῃ, ὅτι τούτων ὄντων ἀνάγκη τοδὶ εἶναι. ἐνδέχεται ἐρωτῆσαι τὸ διατί, οὕτως καὶ ἐν τοῖς διαιρετικοῖς ὅροις. τί ἐστιν ἄνθρωπος, ζῷον θνητὸν, ὑπόπουν δίπουν ἄπτερον, διατὶ καθ' ἑκάστην πρόσθεσιν. ἔστι γὰρ καὶ δεῖξαι τῇ διαιρέσει ὡς οἴεται, ὅτι πᾶν ἢ θνητὸν, ἢ ἀθάνατον. ὁ δὲ τοιοῦτος λόγος ἅπας, οὐκ ἔστιν ὁρισμός. ὥστε εἰ ἀπεδείκνυτο τῇ διαιρέσει. ἀλλ' ὅγε ὁρισμὸς οὐ συλλογισμὸς γίνεται.

Ἀλλ' ἆρα ἔστι καὶ ἀποδεῖξαι τὸ τί ἐστι κα- 1
τ' οὐσίαν, ἐξ ὑποθέσεως δὲ λαβόντα τὸ μὲν τί ἦν εἶναι, τὸ ἐκ τῶν ἐν τῷ τί ἐστιν ἰδίων. ταδὶ δὲ ἐν τῷ τί ἐστι μόνα. καὶ ἴδιον τὸ πᾶν. τοῦτο γὰρ ἐστι τὸ εἶναι ἐκείνῳ, ἢ πάλιν εἴληφε τὸ τί ἦν εἶναι καὶ ἐν τούτῳ. ἀνάγκη γὰρ διὰ τοῦ μέσου δεῖξαι.

» Ἔτι ὥσπερ οὐδ' ἐν συλλογισμῷ λαμβάνεται τί ἐστι τὸ συλ-
» λελογίσθαι, ἀεὶ γὰρ ὅλη ἢ μέρος ἡ πρότασις ἐξ ὧν ὁ συλ-
» λογισμός, οὕτως οὐδὲ τὸ τί ἦν εἶναι δεῖ ἐν εἶναι ἐν τῷ συλ-
» λογισμῷ, ἀλλὰ χωρὶς τοῦτο τῶν κειμένων εἶναι. Καὶ πρὸς 2
τὸν ἀμφισβητοῦντα, εἰ συλλελόγισται ἢ μὴ τοῦτο, ἀπαντᾶν. ὅτι τοῦτο γὰρ ἦν συλλογισμός. καὶ πρὸς τὸν ὅτι οὐ τὸ τί ἦν
» εἶναι συλλελόγισται, ὅτι ναί. τοῦτο γὰρ ἔκειτο ἡμῖν τὸ τί ἦν εἶ-
» ναι. ὥστε ἀνάγκη καὶ ἄνευ τοῦ τί συλλογισμὸς, ἢ τοῦ τί ἦν εἶναι
» συλλελογίσθαί τι. κἂν ἐξ ὑποθέσεως δὲ δεικνύῃ. οἷον εἰ τῷ κακῷ ἐστι τὸ διαιρετῷ εἶναι. τῷ δ' ἐναντίῳ, τὸ τῷ ἐναντίῳ εἶναι. ὅσοις ἐστί τι ἐναντίον. τὸ δ' ἀγαθὸν τῷ κακῷ ἐναντίον. καὶ τὸ ἀδιαίρετον τῷ διαιρετῷ, ἔστιν ἄρα τἀγαθῷ εἶναι, τὸ ἀδιαιρέτῳ. 3
εἶναι. καὶ γὰρ ἐνταῦθα λαβὼν τὸ τί ἦν εἶναι, δείκνυσι. λαμβάνει δ' εἰς τὸ δεῖξαι. τὸ τί ἦν εἶναι. ἕτερον μέντοι ἔστω. καὶ γὰρ ἐν ταῖς ἀποδείξεσιν, ἔστι τόδε κατὰ τοῦδε, ἀλλὰ μὴ αὐτό. μηδὲ οὗ ὁ αὐτὸς λόγος, καὶ ἀντιστρέφει. πρὸς ἀμφοτέρους δὲ τόν τε κατὰ διαίρεσιν δεικνύντα, καὶ πρὸς τὸν οὕτω συλλογισμὸν, τὸ αὐτὸ ἀπόρημα. διατί ἔσται ὁ ἄνθρωπος ζῷον δίπουν πεζόν. ἀλλ' οὐ ζῷον καὶ πεζόν. ἐκ γὰρ τῶν λαμβανομένων, οὐδεμία ἀνάγκη ἐστὶν ἓν γίνεσθαι τὸ κατηγορούμενον. ἀλλ' ὥσπερ ἂν ἄνθρω- 4

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.1.4

πος ὁ αὐτὸς εἴη καὶ μουσικὸς καὶ γραμματικός. Πῶς οὖν δὴ ὁ ὁριζόμενος δείξει τὴν οὐσίαν. ἢ τὸ τί ἐστιν. οὔτε γὰρ ὡς ἀποδεικνὺς ἐξ ὁμολογουμένων, εἶν δῆλον ποιήσει, ὅτι ἀνάγκη ἐκείνων ὄντων, ἕτερόν τι εἶν. ἀπόδειξις γὰρ τοῦτο, οὔθ᾽ ὡς ἐπάγων διὰ τῶν καθέκαστα, δήλων ὄντων, ὅτι πᾶν οὕτως τῷ μηδὲν ἄλλως. οὐ γὰρ τί ἐστι, δείκνυσιν. ἀλλ᾽ ὅτι ἢ ἔστιν ἢ οὐκ ἔστι. τίς οὖν ἄλλος τρόπος λοιπός. οὐ γὰρ δὴ δείξει γε τῇ αἰσθήσει ἢ τῷ δακτύλῳ.

1 Ἔτι πῶς δείξει τὸ τί ἐστιν ἄνθρωπος. ἀνάγκη γὰρ τὸν εἰδότα τὸ τί
» ἐστιν ἄνθρωπος ἢ ἄλλο ὁτιοῦν, εἰδέναι καὶ ὅτι ἔστι. τὸ γὰρ μὴ ὂν
» οὐδεὶς οἶδεν, ὅτι ἐστίν. ἀλλὰ τί μὲν σημαίνει ὁ λόγος. ἢ τὸ ὄνο-
» μα, ὅταν εἴπω τραγέλαφος. τί δὲ ἐστι τραγέλαφος, ἀδύνατον εἰ-
δέναι. ἀλλὰ μὴν εἰ δείξει τί ἐστι, καὶ ὅτι ἐστί, πῶς, τῷ αὐτῷ λόγῳ δείξει. ὅ τε γὰρ ὁρισμὸς ἕν τι δηλοῖ καὶ ἡ ἀπόδειξις, τὸ δὲ τί ἐστιν ἄνθρωπος. καὶ τὸ εἶναι ἄνθρωπον, ἄλλο. εἶτα καὶ δι᾽ ἀποδείξεως φαμὲν ἀναγκαῖον εἶναι δείκνυσθαι ἅπαν ὅτι ἐστίν,
2 εἰ μὴ οὐσία εἴη. τὸ δὲ εἶναι, οὐκ οὐσία οὐδενί. οὐ γὰρ γένος τὸ
- ὄν. ἀπόδειξις ἄρα ἔσται, ὅτι ἐστίν. Ὅπερ καὶ νῦν ποιοῦσιν αἱ ἐπιστῆμαι. τί μὲν γὰρ σημαίνει τὸ τρίγωνον ἔλαβεν ὁ γεωμέτρης. ὅτι δ᾽ ἔστι, δείκνυσι. τί οὖν δείξει ὁ ὁριζόμενος τί ἐστιν, ἢ τὸ τρίγωνον. εἰδὼς ἄρα τις ὁρισμῷ τί ἐστιν, εἰ ἔστιν οὐκ εἴσεται. ἀλλ᾽ ἀδύνατον. φανερὸν δὲ καὶ κατὰ τοὺς νῦν τρόπους τῶν ὅρων, ὡς οὐ δεικνύουσιν οἱ ὁριζόμενοι, ὅτι ἔστιν. εἰ γὰρ καὶ ἔστιν ἐκ τοῦ μέσου τὸ ἴσον, ἀλλὰ διατί ἔστι τὸ ὁρισθέν. καὶ
3 διατί τοῦτ᾽ ἔστι κύκλος. εἴη γὰρ ἂν καὶ ὀρειχάλκου φάναι εἶναι αὐτόν. οὔτε γὰρ ὅτι δυνατὸν εἶναι τὸ λεγόμενον προσδηλοῦσιν οἱ ὅροι. οὔτε ὅτι ἐκεῖνο, οὗ φασὶν εἶναι ὁρισμόν. ἀλλ᾽ ἀεὶ ἔξεστι λέγειν τὸ διατί. εἰ ἄρα ὁ ὁριζόμενος δείκνυσιν, ἢ
» τί ἐστιν. ἢ τί σημαίνει τοὔνομα, εἰ μὴ ἔστι μηδαμῶς τοῦ τί ἐστιν, εἴη ἂν ὁ ὁρισμὸς λόγος ὀνόματι τὸ αὐτὸ σημαίνων. ἀλλ᾽ ἄτοπον. πρῶτον μὲν γὰρ καὶ μὴ οὐσιῶν ἂν εἴη. καὶ τῶν μὴ ὄντων. σημαίνειν γάρ ἐστι καὶ τὰ μὴ ὄντα. Ἔτι πάντες οἱ λόγοι ὁ-
4 ρισμοὶ ἂν εἶεν. εἴη γὰρ ἂν ὄνομα θέσθαι ὁποιῳοῦν λόγῳ. ὥστε

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.1.4

ὅρους ἂν διαλεγοίμεθα πάντες. καὶ ἡ ἰλιὰς ὁρισμὸς ἂν εἴη.
ἔτι οὐδὲ μία ἐπιστήμη ἀποδείξειεν ἄν, ὅτι τοῦτο τοὔνομα τουτὶ
δηλοῖ. οὐδ' οἱ ὁρισμοὶ τοίνυν τοῦτο προσδηλοῦσιν. Ἐκ μὲν
τοίνυν τούτων, οὔτε ὁρισμὸς καὶ συλλογισμὸς φαίνεται ταυ-
τὸν ὄν, οὔτε ταὐτοῦ συλλογισμὸς καὶ ὁρισμός. πρὸς δὲ τού-
τοις, ὅτι οὐδὲ ὁ ὁρισμὸς οὐδὲν οὔτε ἀποδείκνυσιν. οὔτε δείκνυσιν.
οὔτε τὸ τί ἐστιν. οὔθ' ὁρισμῷ. οὔτ' ἀποδείξει ἐστὶ γνῶναι. πάλιν
δὲ σκεπτέον, τί τούτων λέγεται καλῶς. καὶ τί οὐ καλῶς. καὶ 1
τί ἐστιν ὁ ὁρισμός. καὶ τοῦ τί ἐστιν. ἆρα πῶς ἐστιν ἀπόδειξις καὶ
ὁρισμὸς, ἢ οὐδαμῶς. ἐπεὶ δ' ἐστὶν ὡς ἔφαμεν ταυτὸν τὸ εἰδέ-
ναι τί ἐστι. καὶ τὸ εἰδέναι τὸ αἴτιον τοῦ, εἰ ἐστι. λόγος δὲ τούτου ὅτι
ἐστὶ τι αἴτιον. καὶ τοῦτο. ἢ τὸ αὐτὸ, ἢ ἄλλο. κἂν εἰ ἄλλο, ἢ ἀπο-
δεικτὸν ἢ ἀναπόδεικτον. εἰ τοίνυν ἐστὶν ἄλλο καὶ ἐνδέχεται ἀ-
ποδεῖξαι, ἀνάγκη μέσον εἶναι τὸ αἴτιον. καὶ ἐν τῷ σχήματι τῷ
πρώτῳ δείκνυσθαι. καθόλου τε γὰρ καὶ κατηγορικὸν τὸ δεικ-
νύμενον. εἷς μὲν δὴ τρόπος ἂν εἴη ὁ νῦν ἐξητασμένος, τὸ δι' ἄλ- 2
λου τὸ τί ἐστι δείκνυσθαι. τῶν τε γάρ τί ἐστιν, ἀνάγκη τὸ μέσον
εἶναι τί ἐστι. καὶ τῶν ἰδίων ἴδιον. ὥστε τὸ μὲν δείξει, τὸ δ' οὐ δείξει
τῶν τί ἦν εἶναι τῷ αὐτῷ πράγματι. οὗτος μὲν οὖν ὁ τρόπος ὅτι
οὐκ ἂν εἴη ἀπόδειξις, εἴρηται πρότερον. ἀλλ' ἔστι λογικὸς συλ
λογισμὸς τοῦ τί ἐστιν. ὃν δὲ τρόπον ἐνδέχεται, λέγωμεν εἰπόν-
τες πάλιν ἐξ ἀρχῆς. Ὥσπερ γὰρ τὸ διότι ζητοῦμεν, ἔχοντες
τὸ ὅτι. ἐνίοτε δὲ καὶ ἅμα δῆλα γίνεται. ἀλλ' οὔτι πρότερόν γε
τὸ διότι δυνατὸν γνωρίσαι τοῦ ὅτι, δῆλον ὅτι ὁμοίως καὶ τὸ τί 3
ἦν εἶναι, οὐκ ἄνευ τοῦ ὅτι ἐστίν. ἀδύνατον γὰρ εἰδέναι τί ἐστιν, ἀγνο-
οῦντας εἰ ἐστί. τὸ δὲ εἰ ἐστὶν, ὁτὲ μὲν κατὰ συμβεβηκὸς ἔχομεν.
ὁτὲ δ' ἔχοντές τι τοῦ αὐτοῦ πράγματος. οἷον βροντὴν, ὅτι ψόφος
τις νεφῶν. καὶ ἔκλειψιν, ὅτι στέρησις τοῦ φωτός. καὶ ἄνθρωπον,
ὅτι ζῷόν τι. καὶ ψυχὴν, ὅτι αὐτὸ ἑαυτὸ κινοῦν. ὅσα μὲν οὖν κα-
τὰ συμβεβηκὸς οἴδαμεν ὅτι ἐστὶν, ἀναγκαῖον μηδαμῶς ἔχειν
πρὸς τὸ τί ἐστιν. οὐδὲ γὰρ ὅτι ἐστὶν, ἴσμεν. τὸ δὲ ζητεῖν τί ἐστι μὴ
ἔχοντας ὅτι ἐστὶ, μηδὲν ζητεῖν ἐστι. καθ' ὅσων δ' ἔχομέν τι, ῥᾷον. 4

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.1.4

ὥστε ὡς ἔχομεν ὅτι ἔστιν, οὕτως ἔχομεν καὶ πρὸς τὸ τί ἐστιν. ὡς
οὖν ἔχομέν τι τοῦ τί ἐστιν, ἔστω πρῶτον μὲν ὧδε. ἔκλειψις, ἐφ' οὗ
τὸ α. σελήνη, ἐφ' οὗ γ. ἀντίφραξις γῆς, ἐφ' οὗ β. τὸ μὲν οὖν πότε-
ρον ἐκλείπει ἢ οὔ, τὸ β ζητεῖν ἐστιν. ἆρ' ἔστιν ἢ οὔ. τοῦτο δ' οὐδὲν
διαφέρει ζητεῖν, ἢ εἰ ἔστι λόγος αὐτοῦ. καὶ ἐὰν ᾖ τοῦτο, κἀκεῖνο
φαμὲν εἶναι. ἢ ποτέρας τῆς ἀντιφάσεως ἐστὶν ὁ λόγος. πότερον
τοῦ ἔχειν δύο ὀρθὰς, ἢ τοῦ μὴ ἔχειν. ὅταν δ' εὕρωμεν ἅμα τὸ ὅτι,
1 καὶ τὸ διότι ἴσμεν, ἂν δι' ἀμέσων ᾖ. εἰ δὲ μὴ, τὸ ὅτι. τὸ διότι δὲ,
οὔ. σελήνη, γ. ἔκλειψις α. τὸ πανσελήνου σκιὰν μὴ δύνασθαι
ποιεῖν μηδενὸς ἡμῶν μεταξὺ ὄντος φανεροῦ, ἐφ' οὗ β. εἰ τοίνυν
τῷ γ ὑπάρχει τὸ β τὸ μὴ δύνασθαι ποιεῖν σκιὰν, μηδενὸς μετα-
ξὺ ἡμῶν ὄντος. τούτῳ δὲ τὸ α τὸ ἐκλελοιπέναι. ὅτι μὲν ἐκλεί-
πει, δῆλον. διότι δ' οὔπω. καὶ ὅτι μὲν ἔκλειψίς ἐστιν, ἴσμεν. τί
δ' ἐστιν, οὐκ ἴσμεν. δήλου δ' ὄντος ὅτι τὸ α τῷ γ ὑπάρχει, ἀλλὰ
διατί ὑπάρχει, τὸ ζητεῖν τὸ β τί ἐστι. πότερον ἀντίφραξις. ἢ στρο-
2 φὴ τῆς σελήνης. ἢ ἀπόσβεσις τοῦ φωτός. τοῦτο δ' ἐστὶν ὁ λό-
γος τοῦ ἑτέρου ἄκρου. οἷον ἐν τούτοις τοῦ α. ἔστι γὰρ ἡ ἔκλειψις,
ἀντίφραξις ὑπὸ γῆς. τί ἐστι βροντή, πυρὸς ἀπόσβεσις ἐν νέ-
φει. διατί βροντᾷ, διὰ τὸ ἀποσβέννυσθαι τὸ πῦρ ἐν τῷ νέφει. νέ-
φος, γ. βροντὴ, α. ἀπόσβεσις πυρὸς, τὸ β. τῷ δὴ γ τῷ νέφει ὑ-
πάρχει τὸ β. ἀποσβέννυται γὰρ ἐν αὐτῷ τὸ πῦρ. τούτῳ δὲ, τὸ α
ψόφος. καὶ ἔστι γε λόγος τὸ β, τοῦ α τοῦ πρώτου ἄκρου. ἂν δὲ
πάλιν τούτου ἄλλο μέσον ᾖ, ἐκ τῶν παραλοίπων ἔσται λόγων.
3 ὡς μὲν τοίνυν λαμβάνεται τὸ τί ἐστι καὶ γίνεται γνώριμον, εἴρη-
» ται. ὥστε συλλογισμὸς μὲν τοῦ τί ἐστιν οὐ γίνεται, οὐδ' ἀπόδει-
» ξις. δῆλον μέντοι διὰ συλλογισμοῦ καὶ δι' ἀποδείξεως. ὥστ'
» οὔτ' ἄνευ ἀποδείξεως ἔστι γνῶναι τὸ τί ἐστιν, οὗ ἐστιν αἴτιον ἄλλο.
» οὔτ' ἔστιν ἀπόδειξις αὐτοῦ. ὥσπερ καὶ ἐν τοῖς διαπορήμασιν
εἴπομεν. Ἔστι δὲ τῶν μὲν τὸ ἕτερόν τι αἴτιον. τῶν δ' οὐκ ἔστιν ὥστε
δῆλον ὅτι καὶ τῶν τί ἐστι, τὰ μὲν, ἄμεσα καὶ ἀρχαί εἰσιν. ἃ καὶ
εἶναι, καὶ τί ἐστιν ὑποθέσθαι δεῖ, ἢ ἄλλον τρόπον φανερὰ ποιῆ-
4 σαι. ὅπερ ὁ ἀριθμητικὸς ποιεῖ. καὶ γὰρ τί ἐστι τὴν μονάδα ὑπο-

τίθεται, καὶ ὅτι ἐστί. τῶν δ' ἐχόντων μέσον, καὶ ὧν ἐστί τι ἕτερον
αἴτιον τῆς οὐσίας, ἔστι δι' ἀποδείξεως. ὥσπερ εἴπομεν δηλῶ-
σαι, μὴ τὸ τί ἐστι ἀποδεικνύντας. ὁρισμὸς δ' ἐπεὶ λέγεται εἶναι
λόγος τοῦ τί ἐστι, φανερὸν ὅτι ὁ μέν τις ἔσται λόγος τοῦ, τί σημαί-
νει τὸ ὄνομα. ἢ λόγος ἕτερος ὀνοματώδης. οἷον τό, τί σημαί-
νει τί ἐστιν ἡ τρίγωνον. ὅπερ ἔχοντες τί ἐστι, ζητοῦμεν διατί ἐστι. χα-
λεπὸν δ' οὕτως ἐστὶ λαβεῖν ἃ μὴ ἴσμεν ὅτι ἐστίν. ἡ δ' αἰτία εἴρη-
ται πρότερον τῆς χαλεπότητος, ὅτι οὐδ' εἰ ἐστὶν ἢ μή, ἴσμεν, 1
ἀλλ' ἢ κατὰ συμβεβηκός. λόγος δὲ εἷς ἐστι διχῶς. ὁ μὲν συν-
δέσμῳ, ὥσπερ ἡ Ἰλιάς. ὁ δὲ τῷ ἓν καθ' ἑνὸς δηλοῦν μὴ κατὰ
συμβεβηκός. εἷς μὲν δὴ ὅρος ἐστὶν ὅρου, ὁ εἰρημένος. ἄλλος δ'
ἐστὶν ὅρος, λόγος ὁ δηλῶν διατί ἐστιν. ὥστε ὁ μὲν πρότερος, ση-
μαίνει μέν, δείκνυσι δ' οὔ. ὁ δ' ὕστερος, φανερὸν ὅτι ἔσται. οἷον
ἀπόδειξις τοῦ τί ἐστι τῇ θέσει διαφέρων τῆς ἀποδείξεως.
Διαφέρει γὰρ εἰπεῖν, διατί βροντᾷ. καὶ τί ἐστι βροντή. ἐρεῖ
γὰρ οὕτω μέν, διότι ἀποσβέννυται τὸ πῦρ ἐν τοῖς νέφεσι. τί 2
δ' ἐστι βροντή, ψόφος ἀποσβεννυμένου πυρὸς ἐν τοῖς νέφεσιν.
ὥστε ὁ αὐτὸς λόγος ἄλλον τρόπον λέγεται. καὶ ὡδὶ μὲν ἀ-
πόδειξις συνεχής. ὡδὶ δέ, ὁρισμός. ἔτι ἐστὶν ὅρος βροντῆς, ψό-
φος ἐν νέφεσι. τοῦτο δ' ἐστὶ τῆς τοῦ τί ἐστιν ἀποδείξεως συμπέ-
ρασμα. ὁ δὲ τῶν ἀμέσων ὁρισμός, θέσις ἐστὶ τοῦ τί ἐστιν ἀνα-
πόδεικτος. ἔστιν ἄρα ὁρισμὸς εἷς μέν, λόγος τοῦ τί ἐστιν ἀνα-
πόδεικτος. εἷς δέ, συλλογισμὸς τοῦ τί ἐστι, πτώσει διαφέρων
τῆς ἀποδείξεως. Τρίτος δέ, τῆς τοῦ τί ἐστιν ἀποδείξεως συμ- 3
πέρασμα. φανερὸν οὖν ἐκ τῶν εἰρημένων, καὶ πῶς ἐστι τοῦ τί
ἐστιν, ἀπόδειξις. καὶ πῶς οὐκ ἔστι. καὶ τίνων ἐστί, καὶ τίνων
οὐκ ἔστιν. ἔτι δὲ ὁρισμὸς ποσαχῶς τε λέγεται, καὶ πῶς τὸ τί
ἐστι δείκνυσι. καὶ πῶς οὔ. καὶ τίνων ἐστί. καὶ τίνων οὔ. ἔτι δὲ
πρὸς ἀπόδειξιν πῶς ἔχει. καὶ πῶς ἐνδέχεται τοῦ αὐτοῦ εἶναι.
» καὶ πῶς οὐκ ἐνδέχεται. Ἐπεὶ δὲ ἐπίστασθαι οἰόμεθα ὅταν
» εἰδῶμεν τὴν αἰτίαν. αἰτίαι δὲ τέσσαρες. μία μέν, τὸ τί ἦν
» εἶναι. μία δέ, τὸ τίνων ὄντων, ἀνάγκη τοῦτ' εἶναι. ἑτέρα δέ, ἡ τί 4

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.1.4

πρῶτον ἐκίνησε. τετάρτη δὲ τὸ τίνος ἕνεκα, πᾶσαι αὗται
διὰ τοῦ μέσου δείκνυνται. τό τε γὰρ οὗ ὄντος τοδὶ ἀνάγκη εἶναι.
μιᾶς μὲν προτάσεως ληφθείσης, οὐκ ἔστι. δυοῖν δὲ, τοὐλά-
χιστον. τοῦτο δ' ἔστιν, ὅταν ἓν μέσον ἔχωσι. τούτου οὖν ἑνὸς
ληφθέντος, ἀνάγκη συμπέρασμα εἶναι, δῆλον δὲ καὶ ὧδε. διὰ τί
ὀρθὴ ἡ ἐν ἡμικυκλίῳ. τίνος ὄντος, ὀρθή. ἔστω δὴ ὀρθὴ, ἐφ' ἧς
α. ἡ ἡμίσεια δυοῖν ὀρθαῖν, ἐφ' ἧς β. ἡ ἐν ἡμικυκλίῳ, ἐφ' ἧς γ.
1 τοῦ δὴ τὸ α τὴν ὀρθὴν ὑπάρχειν τῷ γ τῇ ἐν τῷ ἡμικυκλίῳ,
αἴτιον τὸ β. αὕτη μὲν γὰρ τῇ α ἴση. ἡ δὲ τὸ γ, τῇ β. δύο γὰρ
ὀρθῶν ἡμίσεια τοῦ β. οὖν ὄντος ἡμίσεως δύο ὀρθῶν, τὸ α τῷ γ
ὑπάρχει. τοῦτο δ' ἦν τὸ ἐν ἡμικυκλίῳ ὀρθὴν εἶναι. τοῦτο δὲ
ταὐτόν ἐστι τῷ τί ἦν εἶναι, τῷ τοῦτο σημαίνειν τὸν λόγον. ἀλ-
λὰ μὴν καὶ τοῦ τί ἦν εἶναι αἴτιον δέδεικται τὸ μέσον. τὸ δὲ διὰ
τί ὁ μηδικὸς πόλεμος ἐγένετο ἀθηναίοις. τίς αἰτία τοῦ πο-
λεμεῖσθαι ἀθηναίους. ὅτι εἰς σάρδεις μετ' ἐρετριέων ἐνέβα-
2 λον. τοῦτο καὶ ἐκινήθη πρῶτον. πόλεμος ἐφ' οὗ α. προτέ-
ρους εἰσβαλεῖν β, ἀθηναίοις γ. ὑπάρχει δὴ τὸ β τῷ γ. τὸ
πρότερον ἐμβαλεῖν τοῖς ἀθηναίοις. τὸ δὲ α, τῷ β. πολε-
μοῦσι γὰρ τοῖς πρότερον ἀδικήσασιν. ὑπάρχει ἄρα τῷ μὲν
β τὸ α τὸ πολεμεῖσθαι τοῖς πρότερον ἄρξασι. τοῦτο δὲ τὸ β,
τῷ γ. ἤτοι τοῖς ἀθηναίοις. πρότεροι γὰρ ἦρξαν. μέσον ἄ-
ρα καὶ ἐνταῦθα τὸ αἴτιον τὸ πρῶτον κινῆσαν. ὅσων δὲ αἴ-
τιον τὸ ἕνεκά τινος. οἷον διὰ τί περιπατεῖ, ὅπως ὑγιαίνῃ.
3 διὰ τί οἰκία ἐστὶν, ὅπως σώζηται τὰ σκεύη. τὸ μὲν ἕνεκα τοῦ
ὑγιαίνειν. τὸ δ' ἕνεκα τοῦ σώζεσθαι. διὰ τί δὲ ἀπὸ δείπνου
δεῖ περιπατεῖν. καὶ ἕνεκα τίνος δεῖ, οὐδὲν διαφέρει. πε-
ρίπατος ἀπὸ δείπνου γ. τὸ μὴ ἐπιπολάζειν τὰ σιτία,
ἐφ' οὗ β. τὸ ὑγιαίνειν. ἐφ' οὗ α. ἔστω δὴ τῷ ἀπὸ δείπνου
περιπατεῖν ὑπάρχον, τὸ μὴ ἐπιπολάζειν τὰ σιτία πρὸς
τῷ στόματι τῆς κοιλίας. καὶ τοῦτο ὑγιεινόν. δοκεῖ γὰρ ὑ-
πάρχειν τῷ περιπατεῖν τῷ γ, τὸ β τὸ μὴ ἐπιπολάζειν
4 τὰ σιτία. τούτῳ δὲ τὸ α τὸ ὑγιεινόν. τί οὖν αἴτιον τῷ γ

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.1.4

τῷ τὸ α ὑπάρχειν. τὸ οὗ ἕνεκα, τὸ β. τοῦτο δέ ἐστιν ὥσπερ ἐκείνου λόγος. τὸ γὰρ α οὕτως ἀποδοθήσεται. διὰ τί δὲ τὸ β τῷ γ ἐστίν, ὅτι τοῦτ' ἐστὶ τὸ ὑγιαίνειν, τὸ οὕτως ἔχειν. δεῖ δὲ μεταλαμβάνειν τοὺς λόγους, καὶ οὕτως ἕκαστα μᾶλλον φανεῖται. Αἱ δὲ γενέσεις ἀνάπαλιν ἐνταῦθα καὶ ἐπὶ τῆς κατὰ κίνησιν αἰτίων. ἐκεῖ μὲν γὰρ τὸ μέσον δεῖ γενέσθαι πρῶτον. ἐνταῦθα δὲ τὸ γ τὸ ἔσχατον. τελευταῖον δέ, τὸ οὗ ἕνεκα. ἐνδέχεται δὲ τὸ αὐτὸ καὶ ἕνεκά τινος εἶναι καὶ ἐξ ἀνάγκης. οἷον διὰ τί δίεισι διὰ τοῦ λαμπτῆ- 1
ρος τὸ φῶς. καὶ γὰρ ἐξ ἀνάγκης διέρχεται τὸ μικρομερέστερον διὰ τῶν μειζόνων πόρων, εἴπερ φῶς γίνεται τὸ διιέναι. καὶ ἕνεκά τινος, ὅπως μὴ πταίωμεν. ἆρ' οὖν εἰ εἶναι ἐνδέχεται, καὶ γίνεσθαι ἐνδέχεται. ὥσπερ εἰ βροντᾷ ἀποσβεννυμένου τοῦ πυρὸς, ἀνάγκη σίζειν καὶ ψοφεῖν. καὶ ὥσπερ οἱ πυθαγόρειοί φασιν ἀπειλῆς ἕνεκα τοῖς ἐν τῷ ταρτάρῳ, ὅπως φοβῶνται. πλεῖστα δὲ τοιαῦτά ἐστι καὶ μάλιστα ἐν τοῖς κατὰ φύσιν συνισταμένοις καὶ συνεστῶσιν. ἡ μὲν γὰρ ἕνεκά του ποιεῖ φύσις. ἡ δὲ ἐξ 2
ἀνάγκης. ἡ δ' ἀνάγκη, διττή. ἡ μὲν γὰρ κατὰ φύσιν καὶ τὴν ὁρμήν. ἡ δὲ βιαία, ἡ παρὰ τὴν ὁρμήν. ὥσπερ ὁ λίθος ἐξ ἀνάγκης καὶ ἄνω καὶ κάτω φέρεται, ἀλλ' οὐ διὰ τὴν αὐτὴν ἀνάγκην. Ἐν δὲ τοῖς ἀπὸ διανοίας, τὰ μὲν οὐδέποτε ἀπὸ τοῦ αὐτομάτου ὑπάρχει οἷον οἰκία ἢ ἀνδριάς. οὐδ' ἐξ ἀνάγκης. ἀλλ' ἕνεκά του. τὰ δὲ καὶ ἀπὸ τύχης. οἷον ὑγίεια καὶ σωτηρία. μάλιστα δὲ ἐν ὅσοις ἐνδέχεται καὶ ὧδε καὶ ἄλλως, ὅταν μὴ ἀπὸ τύχης ἡ γένεσις ᾖ ὥστε τὸ τέλος ἀγαθὸν ἕνεκά του γίνεται, καὶ 3
ἢ φύσει ἢ τέχνῃ. ἀπὸ τύχης δ' οὐδὲν ἕνεκά του γίνεται. τὸ αὐτὸ δ' αἴτιόν ἐστι τοῖς γινομένοις, καὶ τοῖς γεγενημένοις, καὶ τοῖς ἐσομένοις, ὥσπερ καὶ τοῖς οὖσι. τὸ γὰρ μέσον, αἴτιον. πλὴν τοῖς μὲν οὖσιν, ὄν. τοῖς δὲ γινομένοις, γινόμενον. τοῖς δὲ γεγενημένοις, γεγενημένον. τοῖς δὲ ἐσομένοις, ἐσόμενον. οἷον διὰ τί γέγονεν ἔκλειψις, διότι ἐν μέσῳ γέγονεν ἡ γῆ. γίνεται δέ, διότι γίνεται. ἔσται δέ, διότι ἔσται ἐν μέσῳ. καὶ ἔστι δέ, ὅτι ἐστί. τί ἐστι κρύσταλλος. εἰλήφθω δή, ὅτι ὕδωρ πεπηγός. ὕδωρ ἐφ' οὗ γ. πεπη- 4
γὸς ἐφ' οὗ α.

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.1.4

γὸς ἐφ' οὗ α. αἴτιον τὸ μέσον ἐφ' οὗ β, ἔκλειψις θερμοῦ παν-
τελής. ὑπάρχει δὴ τῷ γ τὸ β. τούτῳ δὲ τὸ πεπηγέναι τὸ ἐ-
φ' οὗ α. γίνεται δὲ κρύσταλλος, γινομένου τοῦ β. γεγένηται δέ,
γεγενημένου. ἔσται δέ, ἐσομένου. τὸ μὲν οὖν οὕτως αἴτιον, καὶ
οὗ αἴτιον, ἅμα γίνεται, ὅταν γίνηται. καὶ ἔστιν, ὅταν ᾖ. καὶ ἐπὶ
τοῦ γεγονέναι καὶ ἔσεσθαι ὡσαύτως. Ἐπὶ δὲ τῶν μὴ ἅμα,
ἆρ' ἔστιν ἐν τῷ συνεχεῖ χρόνῳ ὥσπερ δοκεῖ ἡμῖν ἄλλα ἄλλων
1 αἴτια εἶναι, τοῦ δὲ γενέσθαι ἕτερον γενόμενον. καὶ τοῦ ἔσεσθαι
ἕτερον ἐσόμενον, καὶ τοῦ γίνεσθαι δέ, εἴ τι ἔμπροσθεν ἐγένετο.
ἔστι δὲ ἀπὸ τοῦ ὕστερον γεγονότος ὁ συλλογισμός. ἀρχὴ δὲ καὶ
τούτων τὰ γεγονότα. διὸ καὶ ἐπὶ τῶν γινομένων ὡσαύτως. ἀ-
πὸ δὲ τοῦ προτέρου οὐκ ἔστιν. οἷον ἐπεὶ τόδε γέγονεν, ὅτι τὸ δ'
ὕστερον γέγονε. καὶ ἐπὶ τοῦ ἔσεσθαι ὡσαύτως. οὔτε γὰρ ἀορί-
στου οὔθ' ὁρισθέντος ἔσται τοῦ χρόνου. ὥστ' ἐπεὶ τοῦτ' ἀληθὲς εἰ-
πεῖν γεγονέναι, τὸ δ' ἀληθὲς εἰπεῖν γεγονέναι τὸ ὕστερον. ἐν
2 γὰρ τῷ μεταξύ, ψεῦδος ἔσται τὸ εἰπεῖν τοῦτο, ἤδη θατέρου γε-
γονότος. ὁ δ' αὐτὸς λόγος καὶ ἐπὶ τοῦ ἐσομένου. οὐδ' ἐπεὶ τό-
» δε γέγονε, τὸ δ' ἔσται. τὸ γὰρ μέσον, ὁμόγονον δεῖ εἶναι, τῶν γε-
» νομένων, γενόμενον. τῶν ἐσομένων, ἐσόμενον. τῶν γινομένων,
» γινόμενον. τῶν ὄντων, ὄν. τοῦ δὲ γέγονε καὶ τοῦ ἔσται, οὐκ ἐνδέχε-
» ται εἶναι ὁμόγονον. Ἔτι οὔτε ἀόριστον ἐνδέχεται εἶναι τὸν χρό-
νον τὸν μεταξύ, οὔτε ὡρισμένον. ψευδῶς γὰρ ἔσται τὸ εἰπεῖν
ἐν τῷ μεταξύ. ἐπισκεπτέον δὲ τί τὸ συνέχον, ὥστε μετὰ τὸ
3 γεγονέναι, τὸ γίνεσθαι ὑπάρχειν ἐν τοῖς πράγμασιν. ἢ δῆλον
ὅτι οὐκ ἔστιν ἐχόμενον γεγονότος γινόμενον. οὐδὲ γὰρ γενό-
μενον γινομένου. πέρατα γὰρ καὶ ἄτομα. ὥσπερ οὖν οὐδὲ
στιγμαί εἰσιν ἀλλήλων ἐχόμεναι, οὐδὲ γενόμενα. ἄμφω γὰρ ἀ-
διαίρετα. οὐδὲ δὴ γινόμενον γεγενημένου διὰ τὸ αὐτό. τὸ μὲν
γὰρ γινόμενον, διαιρετόν. τὸ δὲ γεγονὸς ἀδιαίρετον. ὥσπερ οὖν
γραμμὴ πρὸς στιγμὴν ἔχει, οὕτω τὸ γινόμενον πρὸς τὸ γεγο-
νός. ἐνυπάρχει γὰρ ἄπειρα γεγονότα ἐν τῷ γινομένῳ. μᾶλ-
4 λον δὲ φανερῶς ἐν τοῖς καθόλου περὶ κινήσεως δεῖ λεχθῆναι

περὶ τούτων. περὶ μὲν οὖν τοῦ πῶς ἂν ἐφεξῆς γινομένης τῆς
γενέσεως ἔχοι τὸ μέσον τὸ αἴτιον, εἰλήφθω ἐπὶ τοσοῦτον. ἀ-
νάγκη γὰρ καὶ ἐν τούτοις τὸ πρῶτον καὶ τὸ μέσον ἄμεσα εἶναι.
οἷον τὸ α γέγονεν, ἐπεὶ τὸ γ γέγονεν. ὕστερον δὲ τὸ γ γέγονεν.
ἔμπροσθεν δὲ τὸ α. ἀρχὴ δὲ τὸ γ, διὰ τὸ ἐγγύτερον τοῦ νῦν εἶ-
ναι. ὅ ἐστι ἀρχὴ τοῦ χρόνου. τὸ δὲ γ γέγονεν, εἰ τὸ δ γέγονε.
τοῦ δὴ δ γινομένου, ἀνάγκη, τὸ α γεγονέναι. αἴτιον δὲ τὸ γ. τοῦ
γὰρ δ γινομένου, ἀνάγκη τὸ γ γεγονέναι. τοῦ δὲ γ γεγονότος, ἀ- 1
νάγκη πρότερον τὸ α γεγονέναι. οὕτω δὲ λαμβάνοντι τὸ μέσον,
στήσεταί που εἰς ἄμεσον, ἢ ἀεὶ παρεμπεσεῖται διὰ τὸ ἄπειρον. οὐ
γάρ ἐστιν ἐχόμενον γεγονὸς γεγονότος, ὥσπερ ἐλέχθη. ἀλλ' ἄρ-
ξασθαί γε ὅμως ἀνάγκη ἀπὸ τοῦ μέσου καὶ ἀπὸ τοῦ νῦν πρώτου.
Ομοίως δὲ καὶ ἐπὶ τοῦ ἔσται. εἰ γὰρ ἀληθὲς εἰπεῖν, ὅτι ἔσται τὸ δ,
ἀνάγκη πρότερον ἀληθὲς εἰπεῖν, ὅτι τὸ α ἔσται. τούτου δ' αἴτιον
τὸ γ. εἰ μὲν γὰρ τὸ δ ἔσται, πρότερον τὸ γ ἔσται. εἰ δὲ τὸ γ ἔσται, πρό-
τερον τὸ α ἔσται. Ομοίως δ' ἄπειρος ἡ τομὴ καὶ ἐν τούτοις. οὐ γάρ 2
ἐστιν ἐσόμενα ἐχόμενα ἀλλήλων. ἀρχὴ δὲ καὶ ἐν τούτου ἄμεσος
ληπτέα. ἔχει δὲ οὕτως ἐπὶ τῶν ἔργων. εἰ γέγονεν οἰκία, ἀνάγκη
τετμῆσθαι λίθους, καὶ γεγονέναι. τοῦτο διατί, ὅτι ἀνάγκη θεμέ-
λιον γεγονέναι, εἴπερ καὶ οἰκίαν γεγονέναι. εἰ δὲ θεμέλιον, πρό-
τερον γεγονέναι λίθους ἀνάγκη. Πάλιν εἰ ἔσται οἰκία, ὡσαύ-
τως πρότερον ἔσονται τοῖχοι. δείκνυται δὲ καὶ διὰ τοῦ μέσου
ὁμοίως. ἔσται γὰρ θεμέλιον πρότερον. ἐπεὶ δ' ὁρῶμεν ἐν τοῖς
γινομένοις κύκλῳ τινὰ γένεσιν οὖσαν, ἐνδέχεται τοῦτο εἶναι, εἴ- 3
περ ἕποιντο ἀλλήλοις τὸ μέσον καὶ οἱ ἄκροι. ἐν γὰρ τούτοις
τὸ ἀντιστρέφειν ἐστί. δέδεικται δὲ τοῦτο ἐν τοῖς πρώτοις, ὅτι
ἀντιστρέφει τὰ συμπεράσματα. τὸ δὲ κύκλῳ, τοῦτό ἐστιν. ἐπὶ δὲ
τῶν ἔργων φαίνεται ὧδε. Βεβρεγμένης τῆς γῆς, ἀνάγκη ἀτμί-
δα γίνεσθαι. τούτου δὲ γινομένου, νέφος. τούτου δὲ γινομέ-
νου, ὕδωρ. τούτου δὲ γινομένου, ἀνάγκη βρέχεσθαι τὴν γῆν.
τοῦτο δ' ἦν τὸ ἐξ ἀρχῆς. ὥστε κύκλῳ περιελήλυθεν. ἑνὸς
γὰρ αὐτῶν ὁτουοῦν ὄντος, ἕτερόν ἐστι. κἀκείνου, ἄλλο. καὶ 4

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.1.4

τούτου τὸ πρῶτον. Ἔστι δ' ἔνια μὲν γινόμενα καθόλου. αἰεί
τε γὰρ καὶ ἐπὶ παντὸς ἢ ἔχει ἢ γίνεται. τὰ δὲ αἰεὶ μὲν οὔ. ὡς ἐ-
πὶ τὸ πολὺ δέ. οἷον οὐ πᾶς ἄνθρωπος ἄρρην, τὸ γένειον τρι-
χοῦται, ἀλλ' ὡς ἐπὶ τὸ πολύ. τῶν δὴ τοιούτων, ἀνάγκη καὶ τὸ
μέσον ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ εἶναι. εἰ γὰρ τὸ α κατὰ τοῦ β καθόλου κα-
τηγορεῖται, καὶ τοῦτο κατὰ τοῦ γ καθόλου, ἀνάγκη καὶ τὸ α κα-
τὰ τοῦ γ, αἰεὶ καὶ ἐπὶ παντὸς καθόλου κατηγορεῖσθαι. τοῦτο γάρ
1 ἐστι τὸ καθόλου, καὶ ἐπὶ παντὸς καὶ ἀεί. ἀλλ' ὑπέκειτο ὡς ἐπὶ τὸ πο-
λύ. ἀνάγκη ἄρα καὶ τὸ μέσον ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ εἶν, τὸ ἐφ' οὗ τὸ β. ἔσον
ται τοίνυν καὶ τῶν ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ἀρχαὶ ἄμεσοι. ὅσα ὡς ἐπὶ τὸ πο
λὺ οὕτως ἐστὶν ἢ γίνεται. πῶς μὲν οὖν τὸ τί ἐστιν εἰς τοὺς ὅρους ἀποδί-
δοται. καὶ τίνα τρόπον ἐστὶν ἀπόδειξις ἢ ὁρισμός ἐστιν αὐτοῦ ἢ οὐκ
ἔστιν, εἴρηται πρότερον. Πῶς δὲ δεῖ θηρεύειν τὰ ἐν τῷ τί ἐστι
κατηγορούμενα, νῦν λέγομεν. τῶν δὴ ὑπαρχόντων αἰεὶ ἑκά-
στῳ, ἔνια ἐπεκτείνει ἐπὶ πλέον, οὐ μέντοι ἔξω τοῦ γένους. λέ-
2 γω δὲ ἐπὶ πλέον ὑπάρχειν, ὅσα ὑπάρχει μὲν ἑκάστῳ. καθόλου,
οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ ἄλλῳ. οἷον ἔστι τι ὃ πάσῃ τριάδι ὑπάρχει,
ἀλλὰ καὶ μὴ τριάδι. ὥσπερ τὸ ὂν ὑπάρχει τῇ τριάδι, ἀλλὰ καὶ
μὴ ἀριθμῷ. ἀλλὰ καὶ τὸ περιττὸν ὑπάρχει τε πάσῃ τριάδι, καὶ
ἐπὶ πλέον ὑπάρχει. καὶ γὰρ τῇ πεντάδι ὑπάρχει. ἀλλ' οὐκ ἔξω
τοῦ γένους. ἡ μὲν γὰρ πεντὰς, ἀριθμός. οὐδὲν δὲ ἔξω ἀριθ-
μοῦ, περιττόν. τὰ δὴ τοιαῦτα ληπτέον μέχρι τούτου ἕως το-
σαῦτα ληφθῇ, πρῶτον ὧν ἕκαστον μὲν, ἐπὶ πλέον ὑπάρξει. ἅ-
3 παντα δὲ μὴ ἐπὶ πλέον. ταύτην γὰρ ἀνάγκη οὐσίαν εἶναι τοῦ
πράγματος. οἷον τριάδι ὑπάρχει πάσῃ, ἀριθμὸς τὸ περιττόν.
τὸ πρῶτον ἀμφοτέρως, καὶ ὡς μὴ μετρεῖσθαι ἀριθμῷ, καὶ ὡς
μὴ συγκεῖσθαι ἐξ ἀριθμῶν. τοῦτο τοίνυν ἤδη ἐστὶν ἡ τριάς, ἀριθ-
μὸς περιττός, πρῶτος καὶ ὡδὶ πρῶτος. τούτων γὰρ ἕκαστον, τὰ
μὲν καὶ τοῖς περιττοῖς, πᾶσιν ὑπάρχει. τὸ δὲ τελευταῖον, καὶ
τῇ δυάδι. πάντα δὲ οὐδέν, ἐπεὶ δεδήλωται ἡμῖν ἐν τοῖς ἄνω,
4 ὅτι ἀναγκαῖα μέν ἐστι τὰ ἐν τῷ τί ἐστι κατηγορούμενα τὰ κα-
θόλου δέ, ἀναγκαῖα. τῇ δὲ τριάδι καὶ ἐφ' οὗ ἄλλου οὕτως

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.1.4

λαμβάνεται ἐν τῷ τί ἐστι τὰ λαμβανόμενα, οὕτως ἐξ ἀνάγκης
μὲν ἂν εἴη, τριὰς ταῦτα ὅτι δ' οὐσία, ἐκ τῶνδε δῆλον. ἀνάγκη
γὰρ εἰ μὴ τοῦτο ἦν τριάδι εἶναι, οἷον γένος τι εἶναι τοῦτο ἢ ὠνο-
μασμένον ἢ ἀνώνυμον. ἔσται τοίνυν ἐπὶ πλεῖον ἢ τῇ τριάδι ὑ-
πάρχον. ὑποκείσθω γὰρ τοιοῦτον εἶναι τὸ γένος, ὥστε ὑπάρ-
χειν κατὰ δύναμιν ἐπὶ πλεῖον. εἰ τοίνυν μηδενὶ ὑπάρχει ἄλ-
λῳ ἢ ταῖς ἀτόμοις τριάσι, τοῦτ' ἂν εἴη τριάδι εἶναι. ὑποκείσθω
γὰρ καὶ τοῦτο ἡ οὐσία ἡ ἑκάστου εἶναι, ἡ ἐπὶ τοῖς ἀτόμοις ἐσχά- 1
τη τοιαύτη κατηγορία ὥστε ὁμοίως καὶ ἄλλῳ ὁτῳοῦν τῶν
οὕτω δειχθέντων, τὸ αὐτῷ εἶναι, ἔσται. Χρὴ δὲ ὅταν ὅλον
τι πραγματεύηταί τις, διελεῖν τὸ γένος εἰς τὰ ἄτομα τῷ εἴ-
δει, τὰ πρῶτα. οἷον ἀριθμὸν εἰς τριάδα καὶ δυάδα. εἶθ' οὕ-
τως ἐκείνων ὁρισμοὺς πειρᾶσθαι λαμβάνειν. οἷον εὐθείας
γραμμῆς. καὶ κύκλου. καὶ ὀρθῆς γωνίας. μετὰ δὲ τοῦτο λαμ-
βάνοντα τί τὸ γένος. οἷον πότερον τῶν ποσῶν ἢ τῶν ποιῶν,
τὰ ἴδια πάθη θεωρεῖν, διὰ τῶν κοινῶν πρώτων. τοῖς γὰρ συν- 2
τιθεμένοις ἐκ τῶν ἀτόμων τὰ συμβαίνοντα, ἐκ τῶν ὁρισμῶν
ἔσται δῆλα. διὰ τὸ ἀρχὴν εἶναι πάντων τὸν ὁρισμὸν, καὶ τὸ ἁ-
πλοῦν, καὶ τοῖς ἁπλοῖς καθ' αὑτὰ ὑπάρχειν τὰ συμβαίνοντα
μόνοις. τοῖς δ' ἄλλοις, κατ' ἐκεῖνα. αἱ δὲ διαιρέσεις αἱ κατὰ
τὰς διαφορὰς, χρήσιμοί εἰσιν εἰς τὸ οὕτω μετιέναι. ὡς μέν-
τοι δεικνύουσιν, εἴρηται ἐν τοῖς πρότερον. χρήσιμοι δ' ἂν εἶεν
μόνον ὧδε πρὸς τὸ συλλογίζεσθαι τὸ τί ἐστι. καίτοι δόξειεν ἂν
οὐδὲν, ἀλλ' εὐθὺς λαμβάνειν ἅπαντα, ὥσπερ εἰ ἐξ ἀρχῆς ἐ- 3
λάμβανέ τις ἄνευ τῆς διαιρέσεως. διαφέρει δέ τι τὸ πρῶτον
καὶ ὕστερον τῶν κατηγορουμένων κατηγορεῖσθαι. οἷον εἰπεῖν
ζῷον ἥμερον δίπουν, ἢ δίπουν ζῷον ἥμερον. εἰ γὰρ ἅπαν ἐκ δύο
ἐστὶ, καὶ ἕν τι τὸ ζῷον ἥμερον. καὶ πάλιν ἐκ τούτου καὶ τῆς δια-
φορᾶς, ἄνθρωπος. ἢ ὅτι δήποτε ἐστὶ τὸ ἓν γινόμενον, ἀναγκαῖ-
ον διελόμενον αἰτεῖσθαι. Ἔτι πρὸς τὸ μηδὲν παραλιπεῖν ἐν
τῷ τί ἐστιν, οὕτω μόνως ἐνδέχεται. ὅταν γὰρ τὸ πρῶτον ληφ-
θῇ γένος, ἂν μὲν τῶν κάτωθεν τινὰ διαιρέσεων λαμβάνῃ, οὐκ 4

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.1.4

ἐμπεσεῖται ἅπαν εἰς θάτερον. οἷον οὐ πᾶν ζῷον ἢ ὁλόπτερον, ἢ σχιζόπτερον, ἀλλὰ πτηνὸν ζῷον ἅπαν. τούτου γὰρ διαφορὰ, αὕτη. πρώτη δὲ διαφορά ἐστι ζῴου, εἰς ἣν ἅπαν ζῷον ἐμπίπτει. ὁμοίως καὶ τῶν ἄλλων ἑκάστου, καὶ τῶν ἔξω γενῶν. καὶ τῶν ὑπ' αὐτό. οἷον ὄρνιθος, εἰς ἣν ἅπας ὄρνις. καὶ ἰχθύος, εἰς ἣν ἅπας ἰχθύς. οὕτω μὲν οὖν βαδίζοντι, ἔστιν εἰδέναι, ὅτι οὐδὲν παραλέλειπται. ἄλλως δὲ, καὶ παραλιπεῖν ἀναγκαῖον καὶ μὴ
1 εἰδέναι. Οὐδὲν δὲ δεῖ τὸν ὁριζόμενον καὶ διαιρούμενον, ἅ-
» παντα εἰδέναι τὰ ὄντα. καίτοι ἀδύνατόν φασιν εἶναί τινες
» τὰς διαφορὰς εἰδέναι, τὰς πρὸς ἕκαστον, μὴ εἰδότα ἕκαστον. ἄ-
» νευ δὲ τῶν διαφορῶν, οὐκ εἶναι ἕκαστον εἰδέναι. οὗ γὰρ μὴ δια-
» φέρει, ταὐτὸν εἶναι τούτῳ. οὗ δὲ διαφέρει, ἕτερον τούτου. πρῶτον μὲν οὖν τοῦτο, ψεῦδος. οὐ γὰρ κατὰ πᾶσαν διαφορὰν ἕτερον. πολλαὶ γὰρ διαφοραὶ ὑπάρχουσι τοῖς αὐτοῖς τῷ εἴδει, ἀλλ' οὐ κατ' οὐσίαν, οὐδὲ καθ' αὑτά. εἶτα ὅταν λάβῃ τὰ ἀντικεί-
2 μενα καὶ τὴν διαφορὰν. καὶ ὅτι πᾶν ἐμπίπτει ἐνταῦθα ἢ ἐνταῦθα καὶ λάβῃ ἐν θατέρῳ τὸ ζητούμενον εἶναι, καὶ τοῦτο γινώσκῃ, οὐδὲν διαφέρει εἰδέναι ἢ μὴ εἰδέναι, ἐφ' ὅσων κατηγοροῦνται ἄλλων αἱ διαφοραί. φανερὸν γὰρ, ὅτι ἂν οὕτω βαδίζων ἔλθῃ εἰς ταῦτα ὧν μηκέτι ἐστὶ διαφορὰ, ἕξει τὸν λόγον τῆς οὐσίας. τὸ δ' ἅπαν, ἐμπίπτειν εἰς τὴν διαίρεσιν ἂν ᾖ ἀντικείμενα. ὧν μή ἐστι μεταξύ, οὐκ αἴτημα. ἀνάγκη γὰρ ἅπαν, ἐν-
» θατέρῳ αὐτῶν εἶναι, εἴπερ ἐκείνου, διαφορὰ ἔσται. εἰς δὲ τὸ κα-
3 τασκευάζειν ὅρον διὰ τῶν διαιρέσεων, τριῶν δεῖ στοχάζεσθαι, τοῦ λαβεῖν τὰ κατηγορούμενα ἐν τῷ τί ἐστι. καὶ ταῦτα τάξαι τί πρῶτον, ἢ δεύτερον, ἢ ὅτι ταῦτα πάντα. ἔστι δὲ τούτων ἓν πρῶτον, διὰ τοῦ δύνασθαι ὥσπερ πρὸς τὸ συμβεβηκὸς συλλογίσασθαι ὅτι ὑπάρχει. καὶ διὰ τοῦ γένους κατασκευάσαι. τὸ δὲ τάξαι ὡς δεῖ, ἔσται. ἐὰν τὸ πρῶτον λάβῃ. τοῦτο δὲ ἔσται, ἐὰν ληφθῇ ὃ πᾶσιν ἀκολουθεῖ. ἐκείνῳ δὲ, μὴ πάντα. ἀνάγκη γὰρ εἶναί τι τοιοῦτον. ληφθέντος δὲ τούτου, ἤδη ἐπὶ τῶν κάτω ὁ
4 αὐτὸς τρόπος. δεύτερον γὰρ τὸ τῶν ἄλλων πρῶτον ἔσται. καὶ

εἶναι, τὸ τῶν ἐχομένων. ἀφαιρεθέντος γὰρ τοῦ ἄνωθεν, τὸ ἐχό-
μενον τῶν ἄλλων πρῶτον ἔσται. ὁμοίως δὲ καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων.
ὅτι δ' ἅπαντα ταῦτα, φανερὸν ἐκ τοῦ λαβεῖν τό, τε πρῶτον κα-
τὰ διαίρεσιν. ὅτι ἅπαν ἢ τόδε ἢ τόδε, ὑπάρχει δὲ τόδε. καὶ πά-
λιν τούτου ὅλου τὴν διαφοράν. τοῦ δὲ τελευταίου, μηκέτι εἶ-
ναι διαφοράν. ἢ καὶ εὐθὺς μετὰ τῆς τελευταίας διαφορᾶς,
τοῦ συνόλου μὴ διαφέρειν εἴδει τοῦτο. δῆλον γὰρ ὅτι οὔτε
πλεῖον πρόσκειται. πάντα γὰρ, ἐν τῷ τί ἐστιν εἴληπται τού- 1
των, οὔτε ἀπολείπει οὐδέν. ἢ γὰρ γένος. ἢ διαφορὰ ἂν εἴη. γένος
μὲν οὖν, τό, τε πρῶτον καὶ μετὰ τῶν διαφορῶν τοῦτο προσλαμ-
βανόμενον. αἱ διαφοραὶ δὲ πᾶσαι ἔχονται. οὐ γὰρ ἔτι ἐστὶν ὑστέ-
ρα. εἴδει γὰρ ἂν διέφερε τὸ τελευταῖον. τοῦτο δ' εἴρηται μὴ δια-
φέρειν. ζητεῖν δὲ δεῖ ἐπιβλέποντα ἐπὶ τὰ ὅμοια καὶ ἀδιάφο-
ρα, πρῶτον τί ἅπαντα ταυτὸν ἔχουσιν, εἶτα πάλιν ἐφ' ἑτέροις
ἃ ἐν τῷ ταυτῷ μὲν γένει ἐκείνοις. εἰσὶ δὲ αὑτοῖς μὲν, ταυτὰ
τῷ εἴδει. ἐκείνων δὲ, ἕτερα. ὅταν δὲ ἐπὶ τούτων ληφθῇ τί πάν- 2
τα ταυτὸν, καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων ὁμοίως, ἐπὶ τῶν εἰλημμένων
» σκοπεῖν πάλιν, εἰ ταυτὸν, ἕως ἂν εἰς ἕνα ἔλθῃ λόγον. οὗτος γὰρ »
» ἔσται τοῦ πράγματος ὁρισμός. ἐὰν δὲ μὴ βαδίζῃ εἰς ἕνα, ἀλλ' »
εἰς δύο ἢ πλείω, δῆλον ὅτι οὐκ ἂν εἴη ἕν τι εἶναι τὸ ζητού-
μενον, ἀλλὰ πλείω. οἷον λέγω, εἰ τί ἐστι μεγαλοψυχία ζητοῦ-
μεν, σκεπτέον ἐπί τινων μεγαλοψύχων οὓς ἴσμεν, τί ἔχουσιν
ἐν πάντες ᾗ τοιοῦτοι. οἷον εἰ Ἀλκιβιάδης μεγαλόψυχος. ἢ ὁ
Ἀχιλλεὺς, καὶ ὁ αἴας, τί ἐν ἅπαντες, τὸ μὴ ἀνέχεσθαι ὑβρι- 3
ζόμενοι. ὁ μὲν γὰρ ἐπολέμησεν. ὁ δὲ, ἐμήνισεν. ὁ δ' ἀπέ-
κτεινεν ἑαυτόν. πάλιν ἐφ' ἑτέρων οἷον Λυσάνδρου ἢ Σω-
κράτους. εἰ δὴ τὸ ἀδιάφοροι εἶναι εὐτυχοῦντες καὶ ἀτυ-
χοῦντες. ταῦτα δύο λαβὼν, σκοπῶ τί τὸ αὐτὸ ἔχουσιν, ἥ τε
ἀπάθεια ἡ περὶ τὰς τύχας, καὶ ἡ μὴ ὑπομονὴ ἀτιμαζομένων.
εἰ δὲ μηδὲν, δύο εἴδη ἂν εἴη τῆς μεγαλοψυχίας. ἀεὶ δ' ἐστὶ
» πᾶς ὅρος καθόλου. οὐ γὰρ τινὶ ὀφθαλμῷ λέγει τὸ ὑγιεινὸν
» ὁ ἰατρός. ἀλλ' ἢ παντὶ ἢ εἴδει ἀφορίσας. ῥᾶόν τε, τὸ καθ' ἕκα- 4

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.1.4

» στον ὁρίσασθαι ἢ τὸ καθόλου. διὸ δεῖ ἀπὸ τῶν καθέκαστον ἐπὶ
» τὰ καθόλου μεταβαίνειν. καὶ γὰρ αἱ ὁμωνυμίαι λανθάνου
σι μᾶλλον ἐν τοῖς καθόλου, ἢ ἐν τοῖς ἀδιαφόροις. ὥσπερ δὲ
ἐν ταῖς ἀποδείξεσι δεῖ τό γε συλλογίσασθαι ὑπάρχειν, οὕτω
καὶ ἐν τοῖς ὅροις τὸ σαφές. τοῦτο δ' ἔσται, ἐὰν διὰ τῶν καθ' ἕ-
καστον εἰρημένων ᾖ, τὸ ἐν ἑκάστῳ γένει ὁρίζεσθαι χωρίς. οἷον τὸ
ὅμοιον μὴ πᾶν. ἀλλὰ τὸ ἐν χρώμασι. καὶ σχήμασι. καὶ τὸ ὀξὺ τὸ
1 ἐν φωνῇ. καὶ οὕτως ἐπὶ τὸ κοινὸν βαδίζειν, εὐλαβούμενον μὴ
ὁμωνυμία ἐντύχῃ. εἰ δὲ μὴ, διαλέγεσθαι δεῖ μεταφοραῖς,
δῆλον ὅτι οὐδὲ ὁρίζεσθαι οὔτε μεταφοραῖς, οὔτε ὅσα λέγε-
ται μεταφοραῖς. διαλέγεσθαι γὰρ ἀνάγκη ἔσται μεταφοραῖς,
πρὸς δὲ τὸ ἔχειν τὰ προβλήματα, ἐκλέγειν δεῖ τάς τε ἀνα-
τομὰς καὶ τὰς διαιρέσεις. οὕτω δὲ ἐκλέγειν, ὑποθέμενον
τὸ γένος τὸ κοινὸν ἁπάντων. οἷον εἰ ζῷα εἴη τὰ τεθεωρημένα,
ποῖα παντὶ ζώῳ ὑπάρχει. ληφθέντων δὲ τούτων, πάλιν τῶν
2 λοιπῶν τῷ πρώτῳ ποῖα παντὶ ἕπεται. οἷον εἰ τοῦτο ὄρνις,
ποῖα παντὶ ἕπεται ὄρνιθι. καὶ οὕτως ἀεὶ τῷ ἐγγύτατα. δῆλον
γὰρ ὅτι ἕξομεν ἤδη λέγειν τὸ διατί ὑπάρχει τὰ ἑπόμενα τοῖς
ὑπὸ τὸ κοινόν. οἷον διατί ἀνθρώπῳ ἢ ἵππῳ. ὑπάρχει. ἔστω δὴ
ζῷον, ἐφ' οὗ α. τὸ δὲ β, τὰ ἑπόμενα παντὶ ζώῳ, ἐφ' ὧν δὲ γ. δ. ε,
τὰ τινὰ ζῷα. δῆλον δὴ, διατί τὸ β ὑπάρχει τῷ δ. διὰ γὰρ τὸ
α. ὁμοίως δὲ καὶ τοῖς ἄλλοις. καὶ ἀεὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων ὁ αὐτὸς
λόγος. νῦν μὲν οὖν κατὰ τὰ παραδεδομένα κοινὰ ὀνόματα
3 λέγομεν. δεῖ δὲ μὴ μόνον ἐπὶ τούτων σκοπεῖν, ἀλλὰ καὶ ἂν
ἄλλο τι ὀφθῇ κοινὸν ὑπάρχον. ἐκλαμβάνοντα. εἶτα τίσι τοῦ-
τ' ἀκολουθεῖ. καὶ ποῖα τούτῳ ἕπεται. οἷον τοῖς κέρατα ἔ-
χουσι, τὸ ἔχειν ἐχῖνον. τὸ μὴ ἀμφόδοντα εἶναι. πάλιν τὸ κέρα-
τα ἔχειν, τίσιν ἕπεται. δῆλον γὰρ, διατί ἐκείνοις ὑπάρξει τὸ εἰρη-
μένον. διὰ γὰρ τὸ κέρατα ἔχειν, ὑπάρξει. Ἔτι δ' ἄλλος τρόπος ἐστὶ
κατὰ τὸ ἀνάλογον ἐκλέγειν. ἓν γὰρ λαβεῖν οὐκ ἔστι τὸ αὐτὸ, ὃ δεῖ
καλέσαι σήπιον, καὶ ἄκανθαν, καὶ ὀστοῦν. ἔσται δ' ἑπόμενα καὶ
4 τούτοις ὥσπερ μιᾶς τινος φύσεως τῆς τοιαύτης οὔσης. τὰ

δ' ἄλλα προβλήματά ἐστι, τὰ μὲν τῷ τὸ αὐτὸ μέσον ἔχειν, οἷ-
ον ὅτι πάντα ἀντιπερίστασις. τούτων δ' ἔνια τῷ γένει ταυτὰ,
ὅσα ἔχει διαφορὰς τῶν ἄλλων ἢ ἄλλως εἶναι. οἷον διατί ἠχεῖ, ἢ
διατί ἐμφαίνεται. καὶ διατί ἶρις. ἅπαντα γὰρ ταῦτα τὸ αὐτὸ
πρόβλημά ἐστι τῷ γένει. πάντα γὰρ ἀνάκλασις. ἀλλ' εἴδει
ἕτερα. τὰ δὲ τῷ τὸ μέσον ὑπὸ τὸ ἕτερον μέσον εἶναι, διαφέρει
τῶν προβλημάτων. οἷον διατί ὁ νεῖλοσ φθίνοντος τοῦ μηνὸς
μᾶλλον ῥεῖ. διότι χειμεριώτερος φθίνων. καὶ διατί χειμε- 1
ριώτερος φθίνων, διότι ἡ σελήνη ἀπολείπει. ταῦτα γὰρ οὕ-
τως ἔχει πρὸς ἄλληλα. Περὶ δὲ αἰτίου καὶ οὗ αἴτιον, ἀπορή-
σειεν ἄν τις. ἆρα ὅτι ὑπάρχει τὸ αἰτιατὸν καὶ τὸ αἴτιον ὑπάρ
χει, ὥσπερ εἰ φυλλορροεῖ ἢ ἐκλείπει. καὶ τὸ αἴτιον τοῦ ἐκλεί-
πειν ἢ φυλλορροεῖν ἔσται, οἷον εἰ τοῦτ' ἐστι, τὸ πλατέα ἔχειν τὰ
φύλλα. τὸ δ' ἐκλείπειν, τοῦ τὴν γῆν ἐν μέσῳ εἶναι. εἰ γὰρ μὴ ὑ-
πάρχει, ἄλλο τι ἔσται τὸ αἴτιον αὐτῶν. εἴτε τὸ αἴτιον ὑπάρχει
ἅμα καὶ τὸ αἰτιατὸν. οἷον εἰ ἐν μέσῳ ἡ γῆ, ἐκλείπει. ἢ εἰ πλα- 2
τύφυλλον, φυλλορροεῖ. εἰ δὲ οὕτως, ἅμα ἂν εἴη καὶ δεικνύοιτο
δι' ἀλλήλων, ἔστω γὰρ τὸ φυλλορροεῖν, ἐφ' οὗ α. τὸ δὲ πλατύφυλ
λον, ἐφ' οὗ β. ἄμπελος δὲ, ἐφ' οὗ γ. εἰ δὴ τῷ β ὑπάρχει τὸ α. πᾶν
γὰρ πλατύφυλλον φυλλορροεῖ. τῷ δὲ γ ὑπάρχει τὸ β. πᾶσα
γὰρ ἄμπελος πλατύφυλλος, τῷ γ ὑπάρχει τὸ α. καὶ πᾶσα ἄμ
πελος φυλλορροεῖ. αἴτιον δὲ τὸ β τὸ μέσον. ἀλλὰ καὶ ὅτι πλα
τύφυλλον ἡ ἄμπελος, ἔστι διὰ τοῦ φυλλορροεῖν ἀποδεῖξαι. ἔστω
γὰρ τὸ μὲν δ πλατύφυλλον. τὸ δὲ ε τὸ φυλλορροεῖν. ἄμπε- 3
λος δὲ, ἐφ' οὗ ζ, τῷ δὴ ζ, ὑπάρχει τὸ ε. φυλλορροεῖ γὰρ πᾶσα
ἄμπελοσ. τῷ δὲ ε, τὸ δ. ἅπαν γὰρ τὸ φυλλορροοῦν, πλατύφυλ
λον. πᾶσα ἄρα ἄμπελος, πλατύφυλλον. αἴτιον δὲ, τὸ φυλ-
» λορροεῖν. εἰ δὲ μὴ ἐνδέχεται αἴτια εἶναι ἀλλήλων. τὸ γὰρ αἴτιον
» πρότερον οὗ αἴτιον. καὶ τοῦ μὲν ἐκλείπειν αἴτιον, τὸ ἐν μέσῳ
» τὴν γῆν εἶναι. τοῦ δ' ἐν μέσῳ τὴν γῆν εἶναι, οὐκ αἴτιον τὸ ἐκλείπειν.
εἰ οὖν ἡ μὲν διὰ τοῦ αἰτίου ἀπόδειξις, τοῦ διατί. ἡ δὲ μὴ διὰ τοῦ αἰ-
τίου, τοῦ ὅτι. ὅτι μὲν ἐν μέσῳ, οἶδε. διότι, δ' οὔ. ὅτι δ' οὐ τὸ 4

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.1.4

ἐκλείπειν αἴτιον τοῦ ἐν μέσῳ. ἀλλὰ τοῦτο τοῦ ἐκλείπειν, φα-
νερόν. ἐν γὰρ τῷ λόγῳ τῷ τοῦ ἐκλείπειν ἐνυπάρχει τὸ ἐν μέ-
σῳ. ὥστε δῆλον, ὅτι διὰ τούτου ἐκεῖνο γνωρίζεται, ἀλλ' οὐ τοῦτο
δι' ἐκείνου. ἢ ἐνδέχεται ἑνὸς πλείω αἴτια εἶναι. καὶ γὰρ εἰ ἔστι
τὸ αὐτὸ πλειόνων κατηγορεῖσθαι πρώτως, ἔστω τὸ α τῷ β πρώ-
τῳ ὑπάρχον, καὶ τῷ γ ἄλλῳ πρώτῳ. καὶ ταῦτα τοῖς δ ε. ὑπάρ-
ξει ἄρα τὸ α τοῖς δ ε. αἴτιον δὲ τῷ μὲν δ, τὸ β. τῷ δὲ ε, τὸ γ.
1 ὥστε τοῦ μὲν αἰτίου ὑπάρχοντος, ἀνάγκη τὸ πρᾶγμα ὑπάρ-
» χειν. τοῦ δὲ πράγματος ὑπάρχοντος, οὐκ ἀνάγκη πᾶν, ὃ ἂν ᾖ
» αἴτιον. ἀλλ' αἴτιον μὲν, οὐ μέντοι πᾶν. ἢ εἰ ἀεὶ καθόλου τὸ
πρόβλημά ἐστι. καὶ τὸ αἴτιον ὅλον τι, καὶ οὗ αἴτιον, καθό-
λου. οἷον τὸ φυλλορροεῖν ὅλῳ τινὶ ἀφωρισμένῳ, κἂν εἴδη αὐ-
τοῦ ᾖ, καὶ τοισδὶ καθόλου. καὶ φυτοῖς, ἢ τοιοισδὶ φυτοῖς. ὥστε
καὶ τὸ μέσον, ἴσον δεῖ εἶναι ἐπὶ τούτων, καὶ οὗ αἴτιον. καὶ ἀν-
τιστρέφειν, οἷον διατί τὰ δένδρα φυλλορροεῖ. εἰ δὴ διὰ πῆξιν
2 τοῦ ὑγροῦ, εἴτε φυλλορροεῖ δένδρον. δεῖ ὑπάρχειν πῆξιν. εἴ-
τε πῆξις ὑπάρχει μὴ ὁτῳοῦν ἀλλὰ δένδρῳ, φυλλορροεῖν. πό-
τερον δ' ἐνδέχεται μὴ τὸ αὐτὸ αἴτιον εἶναι τοῦ αὐτοῦ πᾶσιν, ἀλ-
λ' ἕτερον, ἢ οὔ. ἢ εἰ μὲν καθ' αὑτὸ ἀποδέδεικται, καὶ μὴ κατὰ
σημεῖον ἢ κατὰ συμβεβηκὸς, οὐχ οἷόν τε. ὁ γὰρ λόγος τοῦ ἄ-
κρου, τὸ μέσον ἐστίν. εἰ δὲ μὴ οὕτως, ἐνδέχεται. ἔστι δὲ καὶ οὗ
αἴτιον. καὶ ᾧ σκοπεῖν κατὰ συμβεβηκός. οὐ μὴν δοκεῖ προ-
βλήματα εἶναι. εἰ δὲ μὴ, ὁμοίως ἕξει τὸ μέσον, εἰ μὲν ὁμώνυ-
3 μα ὁμώνυμον τὸ μέσον. εἰ δ' ὡς ἐν γένει, ὁμοίως ἕξει. οἷον διατί
καὶ ἐναλλὰξ ἀνάλογον. ἄλλο γὰρ αἴτιον ἐν γραμμαῖς καὶ ἀ-
ριθμοῖς. καὶ τὸ αὐτό γε ᾗ μὲν γραμμαὶ, ἄλλο. ᾗ δ' ἔχον αὔ-
ξησιν τοιανδὶ τὸ αὐτό. οὕτως ἐπὶ πάντων. τοῦ δ' ὅμοιον εἶναι
χρῶμα χρώματι. καὶ σχῆμα σχήματι, ἄλλο, ἄλλῳ. ὁμώνυ-
μον γὰρ τὸ ὅμοιον ἐπὶ τούτων. ἔνθα μὲν γὰρ ἴσως τὸ ἀνάλο-
γον ἔχειν τὰς πλευρὰς, καὶ ἴσας τὰς γωνίας. ἐπὶ δὲ χρωμά-
» των, τὸ τὴν αἴσθησιν μίαν εἶναι. ἤ τι ἄλλο τοιοῦτον. τὰ δὲ κατ'
4 ἀναλογίαν τὰ αὐτὰ, καὶ τὸ μέσον ἕξει κατ' ἀναλογίαν.

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.1.4

Ἔχει δ' οὕτω διὰ τὸ παρακολουθεῖν τὸ αἴτιον ἀλλήλοις, καὶ οὗ αἴτιον, καὶ ᾧ αἴτιον. καθ' ἕκαστον μὲν τι λαμβάνοντι, τὸ οὗ αἴτιον ἐστὶ πλέον. οἷον τὸ τέτταρσιν ἴσας τὰς ἔξω ἐπὶ πλέον ἢ τρίγωνον ἢ τετράγωνον, ἅπασι δὲ ἐπίσης. ὅσα γὰρ τέτταρσιν ὀρθαῖς ἴσας τὰς ἔξω, καὶ τὸ μέσον ὁμοίως. ἔστι δὲ τὸ μέσον λόγος τοῦ πρώτου ἄκρου. διὸ πᾶσαι αἱ ἐπιστῆμαι δι' ὁρισμοῦ γίνονται. οἷον τὸ φυλλορροεῖν ἅμα ἀκολουθεῖ τῇ ἀμπέλῳ καὶ ὑπάρχει, καὶ συκῇ καὶ ὑπερέχει, ἀλλ' οὐ πάντων, ἀλλ' ἴσων. εἰ δὴ λάβοις 1
τὸ πρῶτον μέσον, λόγος τοῦ φυλλορροεῖν ἐστιν. ἔσται γὰρ πρῶτον μὲν ἐπὶ θάτερα μέσον, ὅτι τοιαδὶ ἅπαντα· εἶτα τούτου μέσον, ὅτι ὁ ὀπὸς πήγνυται. ἢ τι ἄλλο τοιοῦτον. τί δ' ἐστὶ τὸ φυλλορροεῖν τὸ πήγνυσθαι τὸν ἐν τῇ συνάψει τοῦ σπέρματος ὀπόν. Ἐπὶ δὲ τῶν σχημάτων ὧδε ἀποδώσει ζητοῦσι τὴν παρακολούθησιν τοῦ αἰτίου καὶ οὗ αἴτιον. ἔστω τὸ α τῷ β ὑπάρχον παντί. τὸ δὲ β ἑκάστῳ τῶν δ, ἐπὶ πλεῖον δέ. τὸ μὲν δὴ β καθόλου ἂν εἴη τοῖς δ. τοῦτο γὰρ λέγω καθόλου, ᾧ μὴ ἀντιστρέφει. πρῶτον δὲ κα- 2
θόλου, ᾧ ἕκαστον μὲν μὴ ἀντιστρέφει. ἅπαντα δὲ ἀντιστρέφει καὶ μὴ παρεκτείνει. τοῖς δὴ δ αἴτιον τοῦ α, τὸ β. δεῖ ἄρα τὸ α ἐπὶ πλέον τοῦ β παρεκτείνειν. εἰ δὲ μή, τί μᾶλλον; ἔσται αἴτιον τοῦτο ἐκείνου. εἰ δὴ πᾶσιν ὑπάρχει τοῖς ε τὸ α, ἔσται τι ἐκεῖνα ἓν ἅπαντα ἄλλο τοῦ β. εἰ γὰρ μή, πῶς ἔσται εἰπεῖν, ὅτι ᾧ τὸ ε τὸ α παντί. ᾧ δὲ τὸ α οὐ παντὶ τὸ ε. διατί γὰρ οὐκ ἔσται τι αἴτιον. οἷον τὸ α ὑπάρχει πᾶσι τοῖς δ. ἀλλ' ἆρα καὶ τὰ ε ἔσται τι ἕν, ἐπισκέψασθαι δεῖ τοῦτο, καὶ ἔστω τὸ γ. ἐνδέχεται δὴ τοῦ αὐτοῦ πλείω 3
αἴτια εἶναι ἀλλ' οὐ τοῖς αὐτοῖς τῷ εἴδει. οἷον τοῦ μακρόβια εἶναι τὰ μὲν τετράποδα, τὸ μὴ ἔχειν χολήν. τὰ δὲ πτηνά, τὸ ξηρὰ εἶναι ἢ ἕτερόν τι. εἰ δὲ εἰς τὸ ἄτομον μὴ εὐθὺς ἔρχονται. καὶ μὴ μόνον ἓν τὸ μέσον, ἀλλ' εἰς πλείω, καὶ τὰ αἴτια πλείω. πότερον δ' αἴτιον τῶν μέσων τὸ πρὸς τὸ καθόλου πρῶτον, ἢ τὸ πρὸς τὸ καθ' ἕκαστον, τοῖς καθ' ἕκαστον. δῆλον δή, ὅτι τὰ ἐγγύτατα ἑκάστῳ ᾧ αἴτιον. τοῦ γὰρ τὸ πρῶτον ὑπὸ τὸ καθόλου ὑπάρχειν, τοῦτο αἴτιον. οἷον τῷ δ, τὸ γ τοῦ τὸ α ὑπάρχειν, αἴτιον. τῷ μὲν 4

οὕτω δὴ τὸ γ αἴτιον τοῦ, τὸ α. τῷ δὲ γ, τὸ β. τούτῳ δὲ, αὐτό.
περὶ μὲν οὖν συλλογισμοῦ καὶ ἀποδείξεως, τί τε ἑκάτερόν
ἐστι, καὶ πῶς γίνεται, φανερόν. ἅμα δὲ καὶ περὶ ἐπιστήμης ἀπο-
δεικτικῆς. ταυτὸν γάρ ἐστι. περὶ δὲ τῶν ἀρχῶν, πῶς τε γίνον-
ται γνώριμοι, καὶ τίς ἡ γνωρίζουσα ἕξις, ἐντεῦθεν ἐστὶ δῆλον
προαπορήσασι, πρῶτον. ὅτι μὲν οὖν οὐκ ἐνδέχεται ἐπίστασθαι
δι᾽ ἀποδείξεως μὴ γινώσκοντι τὰς πρώτας ἀρχὰς τὰς ἀμέσους
1 εἴρηται πρότερον. τῶν δ᾽ ἀμέσων τὴν γνῶσιν. καὶ πότερον ἡ
» αὐτή ἐστιν ἢ οὐχ ἡ αὐτή, διαπορήσειεν ἄν τις. καὶ πότερον ἐ-
» πιστήμη ἑκατέρου, ἢ οὔ. ἢ τοῦ μὲν, ἐπιστήμη. τοῦ δὲ ἕτερόν τι γέ-
νος. καὶ πότερον οὐκ ἐνοῦσαι αἱ ἕξεις ἐγγίνονται, ἢ ἐνοῦσαι
λελήθασιν. εἰ μὲν δὴ ἔχομεν αὐτάς, ἄτοπον. συμβαίνει γὰρ ἀ-
κριβεστέρας ἔχοντας γνώσεις, ἀποδείξεως, λανθάνειν. εἰ δὲ
λαμβάνομεν μὴ ἔχοντες πρότερον, πῶς ἂν γνωρίζοιμεν καὶ
μανθάνοιμεν ἐκ μὴ προϋπαρχούσης γνώσεως. ἀδύνατον γὰρ
2 ὥσπερ καὶ ἐπὶ τῆς ἀποδείξεως ἐλέγομεν. φανερὸν τοίνυν, ὅ-
τι οὔτε ἔχειν οἷόν τε, οὔτ᾽ ἀγνοοῦσι καὶ μηδεμίαν ἔχουσιν ἕξιν
ἐγγίνεσθαι. ἀνάγκη ἄρα ἔχειν μέν τινα δύναμιν. μὴ τοιαύτην
δὲ ἔχειν, ἣ ἔστι τούτων τιμιωτέρα κατὰ ἀκρίβειαν. φαίνεται
δὲ τοῦτο ὑπάρχον πᾶσι τοῖς ζώοις. ἔχει γὰρ δύναμιν σύμ-
φυτον κριτικήν, ἣν καλοῦσιν αἴσθησιν. ἐνούσης δ᾽ αἰσθήσε-
ως, τοῖς μὲν τῶν ζώων ἐγγίνεται μονὴ τοῦ αἰσθήματος. τοῖς
δ᾽ οὐκ ἐγγίνεται. ὅσοις μὲν οὖν μὴ ἐγγίνεται, ἢ ὅλως, ἢ πε-
3 ρὶ ἃ μὴ ἐγγίνεται, οὐκ ἔστι τούτοις γνῶσις ἔξω τοῦ αἰσθάνε-
σθαι. ἐν οἷς δὲ οὐκ ἔνεστιν αἰσθανομένοις ἔχειν ἔτι ἐν τῇ ψυ-
χῇ. πολλῶν δὲ τοιούτων γινομένων ἤδη, διαφορά τις γί-
» νεται. ὥστε τοῖς μὲν γίνεσθαι λόγον ἐκ τῆς τῶν τοιού-
» των μνήμης. τοῖς δὲ, μή. ἐκ μὲν οὖν αἰσθήσεως γίνεται μνή-
» μη, ὥσπερ λέγομεν. ἐκ δὲ μνήμης πολλάκις τοῦ αὐτοῦ γι-
» νομένης, ἐμπειρία. αἱ γὰρ πολλαὶ μνῆμαι τῷ ἀριθμῷ,
» ἐμπειρία μία ἐστίν. ἐκ δ᾽ ἐμπειρίας, ἢ ἐκ παντὸς ἠρεμήσαν-
4 τος τοῦ καθόλου ἐν τῇ ψυχῇ. ἢ τοῦ ἑνὸς παρὰ τὰ πολ-

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.1.4

» λα. ὃ ἂν ἐν ἅπασιν ἐν ἐκείνοις ταὐτό. τέχνης ἀρχὴ καὶ
» ἐπιστήμης. ἐὰν μὲν περὶ γένεσιν, τέχνης. ἐὰν δὲ περὶ τὸ ὄν,
» ἐπιστήμης. οὔτε δὴ ἐνυπάρχουσιν ἀφωρισμέναι αἱ ἕξεις, οὔ-
τ' ἀπ' ἄλλων ἕξεων γίνονται γνωριμωτέρων, ἀλλὰ ἀπὸ αἰσθή-
σεως, οἷον ἐν μάχῃ τροπῆς γενομένης, ἑνὸς στάντος, ἕτερος ἔ-
στη. εἶθ' ἕτερος, ἕως ἐπὶ ἀρχὴν ἦλθεν. ἡ δὲ ψυχὴ ὑπάρχει τοι-
αύτη οὖσα, οἵα δύνασθαι πάσχειν τοῦτο. ὃ δὲ ἐλέχθη μὲν πά-
λαι, οὐ σαφῶς δὲ ἐλέχθη, πάλιν εἴπωμεν. στάντος γὰρ τῶν ἀ- 1
διαφόρων ἑνὸς, πρῶτον μὲν ἐν τῇ ψυχῇ καθόλου. καὶ γὰρ
αἰσθάνεται μὲν τὸ καθέκαστον. ἡ δ' αἴσθησις τοῦ καθόλου ἐστὶν,
οἷον ἀνθρώπου, ἀλλ' οὐ καλλίου ἀνθρώπου. πάλιν ἐν τούτοις
ἵσταται, ἕως ἂν τὰ ἀμερῆ στῇ, καὶ τὰ καθόλου. οἷον τοιονδὶ
ζῷον ἕως ζῷον. καὶ ἐν τούτῳ ὡσαύτως. δῆλον δὴ, ὅτι ἡμῖν
τὰ πρῶτα ἐπαγωγῇ γνωρίζειν ἀναγκαῖον. καὶ γὰρ καὶ αἴ-
σθησις οὕτως τὸ καθόλου ἐμποιεῖ. ἐπεὶ δὲ τῶν περὶ τὴν διά-
» νοιαν ἕξεων, αἷς ἀληθεύομεν, αἱ μὲν ἀεὶ ἀληθεῖς εἰσιν. αἱ δὲ ἐ- 2
» πιδέχονται τὸ ψεῦδος. οἷον δόξα καὶ λογισμός. ἀληθῆ δ'
» ἀεὶ ἐπιστήμη καὶ νοῦς. καὶ οὐδὲν ἐπιστήμης ἀκριβέστερον ἄλλο
» γένος ἢ νοῦς. αἱ δ' ἀρχαὶ τῶν ἀποδείξεων γνωριμώτεραι. ἐπι-
» στήμη δ' ἅπασα μετὰ λόγου ἐστὶ τῶν ἀρχῶν. ἐπιστήμη μὲν οὐκ
» ἂν εἴη. ἐπεὶ δ' οὐδὲν ἀληθέστερον ἐνδέχεται εἶναι ἐπιστήμης, ἢ
νοῦν, νοῦς ἂν εἴη τῶν ἀρχῶν. ἐκ τε τούτων σκοποῦσι, καὶ ὅτι
ἀποδείξεως ἀρχὴ, οὐκ ἀπόδειξις. ὥστ' οὐδ' ἐπιστήμης
ἐπιστήμη. εἰ οὖν μηδὲν ἄλλο παρ' ἐπιστήμην ἔχο- 3
μεν γένος ἀληθὲς, νοῦς ἂν εἴη ἐπιστήμης
ἀρχή. καὶ ἡ μὲν ἀρχὴ τῆς ἀρχῆς
εἴη ἄν. ἡ δὲ πᾶσα, ὁμοίως ἔ-
χει πρὸς τὸ ἅπαν
πρᾶγμα.

τέλος τοῦ δευτέρου τῶν ὑστέρων ἀναλυτικῶν,
ἤτοι τῆς ἀποδεικτικῆς. 4

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.1.4

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΟΥΣ ΤΟΠΙΚΩΝ ΠΡΩΤΟΝ.

Η ΜΕΝ πρόθεσις τῆς πραγματείας, μέθο-
δον εὑρεῖν, ἀφ' ἧς δυνησόμεθα συλλογίζεσθαι
περὶ παντὸς τοῦ προτεθέντος προβλήματος
ἐξ ἐνδόξων. καὶ αὐτοὶ λόγον ὑπέχοντες, μη-
1 θὲν ἐροῦμεν ὑπεναντίον. πρῶτον οὖν ῥητέον,
τί ἐστι συλλογισμὸς, καὶ τίνες αὐτοῦ διαφοραὶ, ὅπως ληφθῇ
ὁ διαλεκτικὸς συλλογισμός. τοῦτον γὰρ ζητοῦμεν κατὰ τὴν
προκειμένην πραγματείαν. ἔστι δὴ συλλογισμὸς, λόγος ἐν
ᾧ τεθέντων τινῶν, ἕτερόν τι τῶν κειμένων ἐξ ἀνάγκης συμβαί-
νει, διὰ τῶν κειμένων. ἀπόδειξις μὲν οὖν ἐστιν, ὅταν ἐξ ἀλη-
θῶν καὶ πρώτων ὁ συλλογισμὸς ᾖ, ἢ, ἐκ τοιούτων, ἃ διά τινων
πρώτων καὶ ἀληθῶν τῆς περὶ αὐτὰ γνώσεως τὴν ἀρχὴν
2 εἴληφε. διαλεκτικὸς δὲ συλλογισμὸς, ὁ ἐξ ἐνδόξων συλλογι-
ζόμενος. ἔστι δὴ ἀληθῆ μὲν καὶ πρῶτα, τὰ μὴ δι' ἑτέρων ἀλ-
λὰ δι' αὐτῶν ἔχοντα τὴν πίστιν. οὐ δεῖ γὰρ ἐν ταῖς ἐπιστημονι-
» καῖς ἀρχαῖς ἐπιζητεῖσθαι τὸ διατί, ἀλλ' ἑκάστην τῶν ἀρχῶν,
» αὐτὴν καθ' ἑαυτὴν εἶναι πιστήν. ἔνδοξα δὲ τὰ δοκοῦντα πᾶσιν, ἢ
» τοῖς πλείστοις, ἢ τοῖς σοφοῖς. καὶ τούτοις, ἢ τοῖς πᾶσιν, ἢ τοῖς
πλείστοις, ἢ τοῖς μάλιστα γνωρίμοις καὶ ἐνδόξοις. ἐριστικὸς δέ
ἐστι συλλογισμὸς, ὁ ἐκ φαινομένων ἐνδόξων μὴ ὄντων δέ. καὶ ὁ
3 ἐξ ἐνδόξων δὲ ἢ φαινομένων ἐνδόξων φαινόμενος. οὐ γὰρ πᾶν
τὸ φαινόμενον ἔνδοξον, καὶ ἔστιν ἔνδοξον. οὐδὲν γὰρ τῶν λεγο-
μένων ἐνδόξων ἐπιπόλαιον ἔχει παντελῶς τὴν φαντασίαν,
καθάπερ περὶ τὰς τῶν ἐριστικῶν, λόγων ἀρχὰς συμβέβηκεν
ἔχειν. παραχρῆμα γὰρ καὶ ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ τοῖς καὶ σμικρὰ συ-
νορᾶν δυναμένοις, κατάδηλος ἐν αὐτοῖς ἡ τοῦ ψεύδους ἐστὶ φύ-
σις. ὁ μὲν οὖν πρότερος τῶν ῥηθέντων ἐριστικῶν συλλογισμῶν
καὶ συλλογισμὸς λεγέσθω. ὁ δὲ λοιπὸς, ἐριστικὸς μὲν συλ-
4 λογισμὸς, συλλογισμὸς δ' οὔ. ἐπειδὴ φαίνεται μὲν συλλο-

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.1.4

γίζεσθαι, συλλογίζεται δ' οὔ. Ἔτι δὲ παρὰ τοὺς εἰρημένους ἅπαν-
τας συλλογισμοὺς. οἱ ἐκ τῶν περί τινας ἐπιστήμας οἰκείων γινόμε-
νοι παραλογισμοί. καθάπερ ἐπὶ τῆς γεωμετρίας καὶ τῶν ταύτης
συγγενῶν, συμβέβηκεν ἔχειν. ἔοικε γὰρ ὁ τρόπος οὗτος διαφέρειν
τῶν εἰρημένων συλλογισμῶν· οὔτε γὰρ ἐξ ἀληθῶν καὶ πρώτων
συλλογίζεται ὁ ψευδογραφῶν, οὔτε ἐξ ἐνδόξων. εἰς γὰρ τὸν ὅρον οὐκ
ἐμπίπτει, οὔτε γὰρ τὰ πᾶσι δοκοῦντα λαμβάνει, οὔτε τὰ τοῖς πλεί-
στοις, οὔτε τὰ τοῖς σοφοῖς. καὶ τούτοις, οὔτε τὰ πᾶσιν, οὔτε τοῖς πλεί- 1
» στοις, οὔτε τοῖς ἐνδοξοτάτοις. ἀλλ' ἐκ τῶν οἰκείων μὲν τῇ ἐπιστήμῃ
» λημμάτων οὐκ ἀληθῶν δὲ τὸν συλλογισμὸν ποιεῖται, τῷ γὰρ ἢ τὰ ἡ-
» μικύκλια περιγράφειν μὴ ὡς δεῖ, ἢ γραμμάς τινας ἄγειν μὴ
ὡς ἂν ἀχθείησαν, τὸν παραλογισμὸν ποιεῖται. Εἴδη μὲν οὖν τῶν συλλο-
γισμῶν ὡς τύπῳ περιλαβεῖν, ἔστω τὰ εἰρημένα. καθόλου δ' εἰ-
πεῖν περὶ πάντων τῶν εἰρημένων, καὶ τῶν μετὰ ταῦτα ῥηθησομένων
ἐπὶ τοσοῦτον ἡμῖν διωρίσθω. διότι περὶ οὐδενὸς αὐτῶν τὸν ἀκριβῆ
λόγον ἀποδοῦναι προαιρούμεθα. ἀλλ' ὅσον τύπῳ περὶ αὐτῶν 2
βουλόμεθα διελθεῖν, παντελῶς ἡγούμενοι ἱκανὸν κατὰ τὴν
προκειμένην μέθοδον, τὸ δύνασθαι γνωρίζειν ὁπωσοῦν ἕκαστον
αὐτῶν. Ἑπόμενον δ' ἂν εἴη τοῖς εἰρημένοις εἰπεῖν, πρὸς πόσα τε
» καὶ τίνα χρήσιμος ἡ πραγματεία. ἔστι δὴ πρὸς τρία, πρὸς γυμνα-
» σίαν. πρὸς τὰς ἐντεύξεις. πρὸς τὰς κατὰ φιλοσοφίαν ἐπιστήμας
ὅτι μὲν οὖν πρὸς γυμνασίαν χρήσιμος, ἐξ αὐτῶν καταφανές ἐστι·
μέθοδον γὰρ ἔχοντες, ῥᾷον περὶ τοῦ προτεθέντος ἐπιχειρεῖν δυ-
νησόμεθα, πρὸς δὲ τὰς ἐντεύξεις, διότι τὰς τῶν πολλῶν κατηρι- 3
θμημένοι δόξας, οὐκ ἐκ τῶν ἀλλοτρίων ἀλλ' ἐκ τῶν οἰκείων δογ-
μάτων ὁμιλήσομεν πρὸς αὐτούς, μεταβιβάζοντες ὅτι ἂν μὴ
καλῶς φαίνωνται λέγειν ἡμῖν. Πρὸς δὲ τὰς κατὰ φιλοσοφίαν
ἐπιστήμας, ὅτι δυνάμενοι πρὸς ἀμφότερα διαπορῆσαι, ῥᾷον ἐν
ἑκάστοις κατοψόμεθα τἀληθές τε καὶ τὸ ψεῦδος. Ἔτι δὲ πρὸς τὰ
» πρῶτα τῶν περὶ ἑκάστην ἐπιστήμην ἀρχῶν. ἐκ μὲν γὰρ τῶν οἰκείων τῶν
» κατὰ τὴν προτεθεῖσαν ἐπιστήμην ἀρχῶν, ἀδύνατον εἰπεῖν τι πε-
ρὶ αὐτῶν. ἐπειδὴ πρῶται αἱ ἀρχαὶ ἁπάντων εἰσί. διὰ δὲ τῶν περὶ 4

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.1.4

ἕκαστα τῶν ἐνδόξων, ἀνάγκη περὶ αὐτῶν διελθεῖν. τοῦτο δ' ἴδιον ἢ μάλι-
στα οἰκεῖον τῆς διαλεκτικῆς ἐστιν. ἐξεταστικὴ γὰρ οὖσα, πρὸς τὰς ἁ-
πασῶν τῶν μεθόδων ἀρχὰς ὁδὸν ἔχει. Ἕξομεν δὲ τελέως τὴν μέθο-
δον, ὅταν ὁμοίως ἔχωμεν, ὥσπερ ἐπὶ ῥητορικῆς καὶ ἰατρικῆς καὶ τῶν
» τοιούτων δυνάμεων. τοῦτο δ' ἐστὶ, τὸ ἐκ τῶν ἐνδεχομένων ποιεῖν ἃ προαι-
» ρούμεθα. οὔτε γὰρ ὁ ῥητορικὸς ἐκ παντὸς τρόπου πείσει, οὔθ' ὁ ἰατρὸς
» ὑγιάσει. ἀλλ' ἐὰν τῶν ἐνδεχομένων μηδὲν παραλίπῃ, ἱκανῶς αὐτὸν
1 ἔχειν τὴν ἐπιστήμην φήσομεν. πρῶτον οὖν θεωρητέον, ἐκ τίνων ἡ
μέθοδος. εἰ δὴ λάβοιμεν, πρὸς πόσα καὶ ποῖα καὶ ἐκ τίνων οἱ λόγοι
καὶ πῶς τούτων εὐπορήσομεν, ἔχοιμεν ἂν ἱκανῶς τὸ προκείμενον. ἔστι
» δ' ἀριθμῷ ἴσα καὶ τὰ αὐτά, ἐξ ὧν τε οἱ λόγοι καὶ περὶ ὧν οἱ συλλο-
» γισμοί. γίνονται μὲν γὰρ οἱ λόγοι ἐκ τῶν προτάσεων. περὶ ὧν δὲ
» οἱ συλλογισμοί, τὰ προβλήματά ἐστι. πᾶσα δὲ πρότασις καὶ
πᾶν πρόβλημα, ἢ γένος ἢ ἴδιον ἢ συμβεβηκὸς δηλοῖ. καὶ γὰρ
τὴν διαφορὰν ὡς οὖσαν γενικὴν, ὁμοῦ τῷ γένει τακτέον. ἐπεὶ
2 δὲ τοῦ ἰδίου τὸ μὲν τὸ τί ἦν εἶναι σημαίνει, τὸ δὲ οὐ σημαίνει, διῃρή-
σθω τὸ ἴδιον εἰς ἄμφω τὰ προειρημένα μέρη. καὶ καλείσθω τὸ μὲν
τὸ τί ἦν εἶναι σημαῖνον, ὅρος. τὸ δὲ λοιπὸν, κατὰ τὴν κοινὴν περὶ
αὐτῶν ἀποδοθεῖσαν ὀνομασίαν προσαγορευέσθω ἴδιον. δῆλον
οὖν ἐκ τῶν εἰρημένων, ὅτι κατὰ τὴν νῦν διαίρεσιν τέτταρα τὰ πάν-
τα συμβαίνει γίνεσθαι, ἢ ἴδιον, ἢ ὅρον, ἢ γένος, ἢ συμβεβηκός. μη-
δεὶς δὲ ἡμᾶς ὑπολάβῃ λέγειν, ὅτι ἕκαστον τούτων καθ' αὑτὸ
λεγόμενον, πρότασις ἢ πρόβλημά ἐστιν, ἀλλ' ὅτι ἀπὸ τούτων καὶ
3 τὰ προβλήματα καὶ αἱ προτάσεις γίνονται. διαφέρει δὲ τὸ πρό-
βλημα καὶ ἡ πρότασις τῷ τρόπῳ. οὕτω μὲν γὰρ ῥηθέντος, ἆρά γε
τὸ ζῷον πεζὸν δίπουν, ὁρισμός ἐστιν ἀνθρώπου. καὶ ἆρά γε τὸ ζῷον
γένος ἐστὶ τοῦ ἀνθρώπου, πρότασις γίνεται. ἐὰν δὲ πότερον τὸ ζῷον
πεζὸν δίπουν ὁρισμός ἐστιν αὐτοῦ ἢ οὔ, πρόβλημα γίνεται. ὁμοίως
» δὲ καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων. ὥστ' εἰκότως ἴσα τῷ ἀριθμῷ τὰ προβλήμα-
» τα καὶ αἱ προτάσεις εἰσίν. ἀπὸ πάσης γὰρ προτάσεως, πρόβλη-
» μα ποιήσεις μεταβάλλων τῷ τρόπῳ. Λεκτέον δὲ τί ὅρος, τί γένος
4 τί ἴδιον, τί συμβεβηκός. ἔστι δὲ ὅρος μὲν, λόγος ὁ τὸ τί ἦν εἶναι ση-

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.1.4

μαίνων. ἀποδίδοται δὲ, ἢ λόγος ἀντ' ὀνόματος, ἢ λόγος ἀντὶ
λόγου. δυνατὸν δὲ καὶ τῶν ὑπὸ λόγου τινὰ σημαινομένων ὁ-
ρίσασθαι. ὅσοι δ' ὁπωσοῦν ὀνόματι τὴν ἀπόδοσιν ποιοῦνται,
δῆλον ὡς οὐκ ἀποδιδόασιν οὗτοι τὸν τοῦ πράγματος ὁρισμόν.
ἐπειδὴ πᾶς ὁρισμὸς, λόγος τίς ἐστιν. ὁρικὸν μέντοι καὶ τὸ τοι-
οῦτον θετέον. οἷον ὅτι καλόν ἐστι τὸ πρέπον. ὁμοίως δὲ καὶ τὸ,
» πότερον ταὐτὸν αἴσθησις καὶ ἐπιστήμη, ἢ ἕτερον. καὶ γὰρ περὶ
» τοὺς ὁρισμοὺς πότερον ταὐτὸν ἢ ἕτερον ἡ πλείστη γίνεται δια- 1
» τριβή. ἁπλῶς δὲ ὁρικὰ πάντα λεγέσθω, τὰ ὑπὸ τὴν αὐτὴν
ὄντα μέθοδον τοῖς ὁρισμοῖς. ὅτι δὲ πάντα τὰ νῦν ῥηθέντα τοι-
αῦτά ἐστι, δῆλον ἐξ αὐτῶν. δυνάμενοι γὰρ ὅτι ταὐτὸν, καὶ ὅτι
ἕτερον διαλέγεσθαι, τῷ αὐτῷ τρόπῳ καὶ πρὸς τοὺς ὁρισμοὺς
ἐπιχειρεῖν εὐπορήσομεν. δείξαντες γὰρ, ὅτι οὐ ταὐτόν ἐστιν, ἀ-
νῃρηκότες ἐσόμεθα τὸν ὁρισμὸν, οὐ μὴν ἀντιστρέφει τὸ νῦν ῥη-
θέν. οὐ γὰρ ἱκανὸν πρὸς τὸ κατασκευάσαι τὸν ὁρισμὸν, τὸ δεῖ-
ξαι ταὐτὸν ὄν. πρὸς μέντοι τὸ ἀνασκευάσαι, αὔταρκες τὸ δεῖ- 2
ξαι, ὅτι οὐ ταὐτόν. Ἴδιον δέ ἐστιν, ὃ μὴ δηλοῖ μὲν τὸ τί ἦν εἶναι.
μόνῳ δὲ ὑπάρχει καὶ ἀντικατηγορεῖται τοῦ πράγματος. οἷον
ἴδιον ἀνθρώπου τὸ, γραμματικῆς εἶναι δεκτικόν. εἰ γὰρ ἄνθρωπός
» ἐστι, γραμματικῆς δεκτικός ἐστι. καὶ εἰ γραμματικῆς δεκτικός ἐστιν
» ἄνθρωπός ἐστιν. οὐδεὶς γὰρ ἴδιον λέγει τὸ ἐνδεχόμενον ἄλλῳ ὑπάρχειν,
οἷον τὸ καθεύδειν ἀνθρώπῳ. τὸ δ' ἂν τύχῃ. κατά τινα χρόνον μό-
νῳ ὑπάρχον. εἰ δ' ἄρα τι καὶ λέγοιτο τῶν τοιούτων ἴδιον. οὐχ
ἁπλῶς, ἀλλὰ ποτὲ, ἢ πρός τι ἴδιον ῥηθήσεται. τὸ μὲν γὰρ ἐκ 3
δεξιῶν εἶναι, ποτὲ ἴδιόν ἐστι. τὸ δὲ δίπουν. πρός τι ἴδιον τυγχάνει
λεγόμενον. οἷον τῷ ἀνθρώπῳ, πρὸς ἵππον καὶ κύνα. ὅτι δὲ τῶν
» ἐνδεχομένων ἄλλῳ ὑπάρχειν, οὐδὲν ἀντικατηγορεῖται, δῆλον.
» οὐ γὰρ ἀναγκαῖον, εἴ τι καθεύδει, ἄνθρωπον εἶναι. Γένος δέ ἐστι, τὸ
κατὰ πλειόνων καὶ διαφερόντων τῷ εἴδει ἐν τῷ τί ἐστι κατη-
γορούμενον. ἐν τῷ τί ἐστι δὲ κατηγορεῖσθαι τὰ τοιαῦτα λεγέσθω, ὅ-
σα ἁρμόττει ἐρωτηθέντας ἀποδοῦναι τί ἐστι τὸ προκείμενον.
καθάπερ ἐπὶ τοῦ ἀνθρώπου ἁρμόττει ἐρωτηθέντας τί ἐστι τὸ 4
προκεί-

προσκείμενον, εἰπεῖν ὅτι ζῷον. γενικὸν δὲ, καὶ τὸ, πότερον ἐν
τῷ αὐτῷ γένει ἄλλο ἄλλῳ, ἢ ἐν ἑτέρῳ. καὶ γὰρ τὸ τοιοῦτον ὑ-
πὸ τὴν αὐτὴν μέθοδον πίπτει τῷ γένει. διαλεχθέντες γὰρ ὅτι
τὸ ζῷον γένος τοῦ ἀνθρώπου, ὁμοίως δὲ καὶ τοῦ βοὸς, διειλεγ-
μένοι ἐσόμεθα, ὅτι ταῦτα ἐν τῷ αὐτῷ γένει. ἐὰν δὲ τοῦ μὲν ἑ-
τέρου δείξωμεν ὅτι γένος ἐστὶ, τοῦ δὲ ἑτέρου ὅτι οὐκ ἔστι, διει-
λεγμένοι ἐσόμεθα ὅτι οὐκ ἐν τῷ αὐτῷ γένει ταῦτά ἐστι. Συμ-
1 βεβηκὸς δέ ἐστιν. ὃ μηδὲν μὲν τούτων ἐστὶ, μήτε ὅρος, μήτε ἴδιον,
μήτε γένος. ὑπάρχει δὲ τῷ πράγματι, καὶ ὃ ἐνδέχεται ὑπάρ
χειν ὁτῳοῦν ἑνὶ καὶ τῷ αὐτῷ, καὶ μὴ ὑπάρχειν. οἷον τὸ καθῆ-
σθαι ἐνδέχεται ὑπάρχειν τινὶ τῷ αὐτῷ, καὶ μὴ ὑπάρχειν. ὁ-
μοίως δὲ καὶ τὸ λευκόν. τὸ γὰρ αὐτὸ οὐδὲν κωλύει ὁτὲ μὲν
λευκὸν, ὁτὲ δὲ μὴ λευκὸν εἶναι. ἔστι δὲ τῶν τοῦ συμβεβηκότος ὁ-
ρισμῶν ὁ δεύτερος, βελτίων. τοῦ μὲν γὰρ πρώτου ῥηθέντος,
ἀναγκαῖον εἰ μέλλοι τις συνήσειν, προειδέναι τί ἐστιν ὅρος καὶ
2 γένος καὶ ἴδιον. ὁ δὲ δεύτερος αὐτοτελής ἐστι πρὸς τὸ γνω-
ρίζειν, τί ποτέ ἐστι τὸ λεγόμενον καθ' αὑτό. Προσκείσθωσαν δὲ
τῷ συμβεβηκότι, καὶ αἱ πρὸς ἄλληλα συγκρίσεις ὁπωσοῦν
ἀπὸ τοῦ συμβεβηκότος λεγόμεναι. οἷον πότερον τὸ καλὸν ἢ τὸ
συμφέρον αἱρετώτερον. καὶ πότερον ὁ κατ' ἀρετὴν ἢ κατ'-
ἀπόλαυσιν, ἡδίων βίος. καὶ εἴ τι ἄλλο παραπλησίως τυγχά-
νει τούτοις λεγόμενον. ἐπὶ πάντων γὰρ τῶν τοιούτων ποτέρῳ
μᾶλλον τὸ κατηγορούμενον συμβέβηκεν ἡ ζήτησις γίνεται. δῆ
3 λον δὲ ἐξ αὐτῶν, ὅτι τὸ συμβεβηκὸς οὐδὲν κωλύει ποτὲ καὶ
πρός τι ἴδιον γίνεσθαι. οἷον καθῆσθαι συμβεβηκὸς ὂν, ὅταν τις
μόνος κάθηται, τότε ποτὲ ἴδιον ἔσται. μόνου δὲ καθημένου,
» πρὸς τοὺς μὴ καθημένους ἴδιον. ὥστε καὶ πρός τι καὶ ποτὲ, οὐ
δὲν κωλύει τὸ συμβεβηκὸς ἴδιον γίνεσθαι. ἁπλῶς δὲ ἴδιον οὐκ
ἔσται. μὴ λανθανέτω δ' ἡμᾶς, ὅτι τὰ πρὸς τὸ ἴδιον καὶ τὸ γέ-
νος καὶ τὸ συμβεβηκὸς πάντα λεγόμενα, καὶ πρὸς τοὺς ὁρισ-
μοὺς ἁρμόσει λέγεσθαι. δείξαντες γὰρ ὅτι οὐ μόνῳ ὑπάρ-
4 χει τῷ ὑπὸ τὸν ὁρισμὸν, ὥσπερ καὶ ἐπὶ τοῦ ἰδίου, ἢ ὅτι οὐ γέ-

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.1.4

νος τὸ ἀποδοθὲν ἐν τῷ ὁρισμῷ, ἢ ὅτι οὐχ ὑπάρχει τι τῶν ἐν τῷ
λόγῳ. ῥηθέντων, ὅπερ καὶ ἐπὶ τοῦ συμβεβηκότος ἂν ῥηθείη, ἀ-
νῃρηκότες ἐσόμεθα τὸν ὁρισμόν. ὥστε κατὰ τὸν ἔμπροσθεν
ἀποδοθέντα λόγον, ἅπαντ' ἂν εἴη τρόπον τινὰ ὁρικὰ τὰ κα-
τηριθμημένα. ἀλλ' οὐ διὰ τοῦτο μίαν ἐπὶ πάντων καθό-
λου μέθοδον ζητητέον. οὔτε γὰρ ῥᾴδιον εὑρεῖν τοῦτ' ἐστὶν, εἴθ'-
εὑρεθείη, παντελῶς ἀσαφὴς καὶ δύσχρηστος ἂν εἴη πρὸς τὴν
προκειμένην πραγματείαν. ἰδίας δὲ καθ' ἕκαστον τῶν διορι- 1
σθέντων γενῶν ἀποδοθείσης μεθόδου, ῥᾷον ἐκ τῶν περὶ ἕκα-
στον οἰκείων ἡ διέξοδος τοῦ προκειμένου γένοιτ' ἂν, ὥστε καθό-
λου τύπῳ μὲν, καθάπερ εἴρηται πρότερον, διαιρετέον. τῶν δὲ
λοιπῶν τὰ μάλισθ' ἑκάστοις οἰκεῖα προσαπτέον, ὁρικά τε καὶ
» γενικὰ προσαγορεύοντας ταῦτα. σχεδὸν δὲ προσῆπται τὰ ῥη-
» θέντα πρὸς ἑκάστοις. Πρῶτον δὲ πάντων περὶ ταὐτοῦ διορι-
στέον, ποσαχῶς λέγεται. δόξειε δ' ἂν τὸ ταὐτὸν, ὡς τύπῳ λα-
βεῖν, τριχῇ διαιρεῖσθαι. ἀριθμῷ γὰρ ἢ εἴδει ἢ γένει, τὸ ταὐτὸν 2
εἰώθαμεν προσαγορεύειν. ἀριθμῷ μὲν, ὧν ὀνόματα πλείω,
τὸ δὲ πρᾶγμα ἕν. οἷον λώπιον καὶ ἱμάτιον. εἴδει δὲ, ὅσα
» πλείω ὄντα, ἀδιάφορα κατὰ τὸ εἶδός ἐστι. καθάπερ ἄνθρω-
» πος ἀνθρώπῳ, καὶ ἵππος ἵππῳ. τὰ γὰρ τοιαῦτα τῷ εἴδει λέ-
» γεται ταὐτὰ, ὅσα ὑπὸ τὸ αὐτὸ εἶδος. ὁμοίως δὲ καὶ γένει
ταὐτὰ, ὅσα ὑπὸ τὸ αὐτὸ γένος ἐστὶν, οἷον ἵππος ἀνθρώπῳ. δό-
ξειε δ' ἂν τὸ ἀπὸ τῆς αὐτῆς κρήνης ὕδωρ ταὐτὸν λεγόμενον ἔ-
χειν τινὰ διαφορὰν παρὰ τοὺς εἰρημένους τρόπους. οὐ μὴν, ἀλ- 3
λά καὶ τὸ τοιοῦτόν γε ἐν τῷ αὐτῷ τετάχθω τοῖς καθ' ἓν εἶδος ὁ-
πωσοῦν λεγομένοις. ἅπαντα γὰρ τὰ τοιαῦτα συγγενῆ καὶ πα-
ραπλήσια ἀλλήλοις ἔοικεν εἶναι. πᾶν μὲν γὰρ ὕδωρ, παντὶ ταὐ-
τὸν τῷ εἴδει λέγεται, διὰ τὸ ἔχειν τινὰ ὁμοιότητα. τὸ δ' ἀπὸ τῆς
αὐτῆς κρήνης ὕδωρ ταὐτὸν λεγόμενον, οὐδενὶ ἄλλῳ διαφέρει,
ἀλλ' ἢ τῷ σφοδροτέραν εἶναι τὴν ὁμοιότητα. διὸ οὐ χωρίζομεν
αὐτὸ ἀπὸ τῶν καθ' ἓν εἶδος ὁπωσοῦν λεγομένων, μάλιστα δ' ὁ-
μολογουμένως τὸ ἐν ἀριθμῷ, ταὐτὸν παρὰ πᾶσι δοκεῖ λέγε- 4

σθαι. εἴωθε δὲ καὶ τοῦτο ἀποδίδοσθαι πλεοναχῶς. καὶ κυριώτατα
μὲν καὶ πρώτως, ὅταν ὀνόματι ἢ ὅρῳ τὸ ταυτὸν ἀποδοθῇ, καθά-
περ ἱματίῳ λώπιον, καὶ ζῷον πεζὸν δίπουν, ἀνθρώπῳ. δεύτε-
ρον δ' ὅταν τῷ ἰδίῳ, καθάπερ τὸ ἐπιστήμης δεκτικὸν, ἀνθρώπῳ. καὶ
τὸ τῇ φύσει ἄνω φερόμενον πυρί. τρίτον δ' ὅταν ἀπὸ τῶν συμβε-
βηκότων. οἷον τὸ καθήμενον ἢ τὸ μουσικὸν Σωκράτει. πάντα γὰρ
ταῦτα, τὸ ἓν ἀριθμῷ βούλεται σημαίνειν. ὅτι δ' ἀληθὲς τὸ νῦν ῥηθὲν
1 ἐστὶν. ἐκ τῶν μεταβαλλόντων τὰς προσηγορίας μάλιστ' ἄν τις
καταμάθοι. πολλάκις γὰρ ἐπιτάττοντες ὀνόματι καλέσαι τι-
νὰ τῶν καθημένων μεταβάλλομεν, ὅταν τύχῃ. μὴ συνιεὶς ᾧ τὴν
πρόσταξιν ποιούμεθα, ὡς ἀπὸ τοῦ συμβεβηκότος αὐτοῦ μᾶλλον συ-
νήσοντος. καὶ κελεύομεν τὸν καθήμενον ἢ τὸν διαλεγόμενον καλέ-
σαι πρὸς ἡμᾶς, δῆλον ὡς ταυτὸν ὑπολαμβάνοντες κατά τε
τοὔνομα καὶ κατὰ τὸ συμβεβηκὸς σημαίνειν. τὸ μὲν οὖν ταυτὸν, κα-
θάπερ εἴρηται, τριχῇ διῃρήσθω. ὅτι δὲ ἐκ τῶν πρότερον εἰρημένων
2 οἱ λόγοι, καὶ διὰ τούτων καὶ πρὸς ταῦτα, μία μὲν πίστις ἡ διὰ τῆς ἐ-
» παγωγῆς. εἰ γάρ τις ἐπισκοποίη ἑκάστην τῶν προτάσεων καὶ τῶν
» προβλημάτων, φαίνοιτ' ἂν ἢ ἀπὸ τοῦ ὅρου ἢ ἀπὸ τοῦ ἰδίου ἢ ἀπὸ
» τοῦ γένους ἢ ἀπὸ τοῦ συμβεβηκότος γεγενημένη. ἄλλη δὲ πίστις, ἡ
διὰ τοῦ συλλογισμοῦ. ἀνάγκη γὰρ πᾶν τὸ περί τινος κατηγορούμενον
ἤτοι ἀντικατηγορεῖσθαι τοῦ πράγματος, ἢ μή. καὶ εἰ μὲν ἀντικατη-
γορεῖται, ὅρος ἂν εἴη ἢ ἴδιον. εἰ μὲν γὰρ σημαίνει τὸ τί ἦν εἶναι, ὅρος. εἰ
δὲ μὴ, σημαίνει ἴδιον. τοῦτο γὰρ ἦν ἴδιον, τὸ ἀντικατηγορούμενον
3 μὲν, μὴ σημαῖνον δὲ τὸ τί ἦν εἶναι. εἰ δὲ μὴ ἀντικατηγορεῖται
τοῦ πράγματος, ἤτοι τῶν ἐν τῷ ὁρισμῷ τοῦ ὑποκειμένου λε-
γομένων ἐστὶν, ἢ οὔ. καὶ εἰ μὲν τῶν ἐν τῷ ὁρισμῷ λεγομένων, ἢ
γένος ἢ διαφορὰ ἂν εἴη. ἐπειδὴ ὁ ὁρισμὸς ἐκ γένους καὶ διαφο-
» ρῶν ἐστιν. εἰ δὲ μὴ τῶν ἐν τῷ ὁρισμῷ λεγομένων ἐστὶ, δῆλον ὅτι συμβε
» βηκὸς, ἂν εἴη. τὸ γὰρ συμβεβηκὸς ἐλέγετο, ὃ, μήτε ὅρος, μήτε γέ
» νος, μήτε ἴδιον, ὑπάρχει δὲ τῷ πράγματι. Μετὰ τοίνυν ταῦτα,
4 δεῖ διορίσασθαι τὰ γένη τῶν κατηγοριῶν, ἐν οἷς ὑπάρχουσιν αἱ ῥη
θεῖσαι τέτταρες διαφοραί. ἔστι δὲ ταῦτα τὸν ἀριθμὸν, δέκα, τί ἐστι,

» ποσόν, ποιόν, πρός τι, ποῦ, ποτέ, κεῖσθαι, ἔχειν, ποιεῖν πάσχειν.
» ἀεὶ γὰρ τὸ συμβεβηκὸς καὶ τὸ γένος καὶ τὸ ἴδιον καὶ ὁ ὁρισμὸς, ἐν
» μιᾷ τούτων τῶν κατηγοριῶν ἔσται. πᾶσαι γὰρ αἱ ἀπὸ τούτων
προτάσεις, ἢ τί ἐστιν, ἢ ποιόν, ἢ ποσόν. ἢ τινὰ τῶν ἄλλων κατηγορι-
ῶν σημαίνουσι. δῆλον δὲ ἐξ αὐτῶν, ὅτι ὁ τὸ τί ἐστι σημαίνων, ὁ-
τὲ μὲν οὐσίαν σημαίνει. ὁτὲ δὲ ποιόν. ὁτὲ δέ, τῶν ἄλλων τινὰ κα-
τηγοριῶν. ὅταν μὲν γὰρ ἐκκειμένου ἀνθρώπου, φῇ τὸ ἐκκείμενον
ἄνθρωπον εἶναι ἢ ζῷον, τί ἐστι λέγει. καὶ οὐσίαν σημαίνει. ὅταν 1
δὲ χρώματος λευκοῦ ἐκκειμένου, φῇ τὸ ἐκκείμενον λευκὸν εἶ-
ναι χρῶμα, τί ἐστι. λέγει. καὶ ποιὸν σημαίνει. ὁμοίως δὲ καὶ ἐὰν
πηχυαίου μεγέθους ἐκκειμένου, φῇ τὸ ἐκκείμενον πηχυαῖον
εἶναι μέγεθος, τί ἐστι, ἐρεῖ. καὶ ποσὸν σημαίνει ὁμοίως δὲ καὶ
ἐπὶ τῶν ἄλλων. ἕκαστον γὰρ τῶν τοιούτων, ἐάν τε αὐτὸ περὶ ἑ-
αυτοῦ λέγηται. ἐάν τε τὸ γένος περὶ αὐτοῦ, τὸ τί ἐστι σημαίνει.
ὅταν δὲ περὶ ἑτέρου, οὐ τὸ τί ἐστι σημαίνει, ἀλλ' ἢ ποσόν, ἢ ποι-
όν, ἢ τινὰ τῶν ἄλλων κατηγοριῶν. ὥστε περὶ ὧν μὲν οἱ λόγοι 2
καὶ ἐξ ὧν, ταῦτα καὶ τοσαῦτά ἐστι. πῶς δὲ ληψόμεθα, καὶ δι'
ὧν εὐπορήσομεν. μετὰ ταῦτα λεκτέον. Πρῶτον τοίνυν διωρί-
σθω, τί ἐστι πρότασις διαλεκτικὴ καὶ τί πρόβλημα διαλεκτι-
κόν. οὐ γὰρ πᾶσαν πρότασιν, οὐδὲ πᾶν πρόβλημα διαλεκτι-
κὸν θετέον. οὐδεὶς γὰρ ἂν προτείνειε νοῦν ἔχων τὸ μηδενὶ δο-
κοῦν. οὐδὲ προβάλοι τὸ πᾶσι φανερόν. ἢ τοῖς πλείστοις. τὰ
» μὲν γὰρ οὐκ ἔχει ἀπορίαν. τὰ δ' οὐδεὶς ἂν θείη. ἔστι δὲ πρότα-
» σις διαλεκτική, ἐρώτησις ἔνδοξος ἢ πᾶσιν ἢ τοῖς πλείστοις ἢ 3
τοῖς σοφοῖς, καὶ τούτων ἢ πᾶσιν ἢ τοῖς πλείστοις ἢ τοῖς μάλι-
στα γνωρίμοις, καὶ μὴ παράδοξος. θείη γὰρ ἄν τις τὸ δοκοῦν τοῖς
σοφοῖς. ἐὰν μὴ ἐναντίον ταῖς τῶν πολλῶν δόξαις ᾖ. εἰσὶ δὲ
προτάσεις διαλεκτικαί, καὶ τὰ τοῖς ἐνδόξοις ὅμοια, καὶ τὰ ἐ-
ναντία κατ' ἀντίφασιν τοῖς δοκοῦσιν ἐνδόξοις εἶναι προτεινό-
μενα. καὶ ὅσαι δόξαι κατὰ τὰς τέχνας εἰσὶ τὰς εὑρημένας. εἰ
γὰρ ἔνδοξον τὸ, τὴν αὐτὴν εἶναι τῶν ἐναντίων ἐπιστήμην. καὶ
τὸ, αἴσθησιν τὴν αὐτὴν εἶναι τῶν ἐναντίων, ἔνδοξον ἂν φανείη, 4

καὶ εἰ μίαν ἀριθμῷ, γραμματικὴν εἶναι, καὶ αὐλητικὴν μί-
αν. εἰ δὲ πλείους γραμματικάς, καὶ αὐλητικὰς πλείους.
πάντα γὰρ ὅμοια καὶ συγγενῆ ταῦτα ἔοικεν εἶναι. ὁμοίως δὲ καὶ
τὰ τοῖς ἐνδόξοις ἐναντία κατὰ ἀντίφασιν προτεινόμενα, ἔν-
δοξα φανεῖται. εἰ γὰρ ἔνδοξον, ὅτι δεῖ τοὺς φίλους εὖ ποιεῖν, καὶ
ὅτι οὐ δεῖ κακῶς ποιεῖν, ἔνδοξον. ἔστι δὲ ἐναντίον μὲν, ὅτι δεῖ
κακῶς ποιεῖν τοὺς φίλους. κατὰ ἀντίφασιν δὲ, ὅτι οὐ δεῖ κα-
1 λῶς ποιεῖν. ὁμοίως δὲ, καὶ εἰ δεῖ τοὺς φίλους εὖ ποιεῖν, τοὺς ἐχ-
θροὺς οὐ δεῖ. ἔστι δὲ καὶ τοῦτο κατὰ ἀντίφασιν τῶν ἐναντίων.
τὸ γὰρ ἐναντίον ἐστὶν, ὅτι δεῖ τοὺς ἐχθροὺς εὖ ποιεῖν. ὡσαύτως δὲ
καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων. ἔνδοξον δὲ καὶ ἐν παραβολῇ φανεῖται. καὶ
τὸ ἐναντίον περὶ τοῦ ἐναντίου, οἷον εἰ τοὺς φίλους δεῖ εὖ ποι-
εῖν, καὶ τοὺς ἐχθροὺς δεῖ κακῶς. φανείη δ' ἂν καὶ ἐναντίον τὸ τοὺς
φίλους εὖ ποιεῖν, τῷ τοὺς ἐχθροὺς κακῶς. πότερον δὲ καὶ κατ'
ἀλήθειαν οὕτως ἔχει ἢ οὔ, ἐν τοῖς ὑπὲρ τῶν ἐναντίων λεγομέ-
2 νοις ῥηθήσεται. δῆλον δ', ὅτι καὶ ὅσαι δόξαι κατὰ τέχνας εἰ-
» σὶ, διαλεκτικαὶ προτάσεις εἰσί. θείη μὲν ἄν τις τὰ δοκοῦντα τοῖς
» περὶ τούτων ἐπεσκεμμένοις. οἷον περὶ μὲν τῶν ἐν ἰατρικῇ, ὡς
ὁ ἰατρός. περὶ δὲ τῶν ἐν γεωμετρίᾳ, ὡς ὁ γεωμέτρης. ὁμοίως δὲ
» καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων. Πρόβλημα δέ ἐστι διαλεκτικὸν θεώρημα τὸ
» συντεῖνον, ἢ πρὸς αἵρεσιν καὶ φυγὴν, ἢ πρὸς ἀλήθειαν καὶ
» γνῶσιν, ἢ αὐτὸ, ἢ ὡς συνεργὸν πρός τι ἕτερον τῶν τοιούτων
» περὶ οὗ, ἢ οὐ δετέρως δοξάζουσιν. ἢ ἐναντίως οἱ πολλοὶ τοῖς
3 σοφοῖς. ἢ οἱ σοφοὶ τοῖς πολλοῖς. ἢ ἑκάτεροι αὐτοὶ ἑαυτοῖς. ἔ-
νια γὰρ μὲν τῶν προβλημάτων χρήσιμον εἰδέναι πρὸς τὸ ἑλέ-
σθαι ἢ φυγεῖν. οἷον πότερον ἡ ἡδονὴ ἀγαθὸν ἢ οὔ. ἔνια δὲ πρὸς
τὸ εἰδέναι μόνον. οἷον πότερον ὁ κόσμος ἀΐδιος ἢ οὔ, ἔνια δὲ
αὐτὰ μὲν καθ' αὑτὰ πρὸς οὐδέτερον τούτων. συνεργὰ δέ ἐστι
πρός τινα τῶν τοιούτων. πολλὰ μὲν γὰρ αὐτὰ καθ' αὑτὰ οὐ
» βουλόμεθα γνωρίζειν. ἑτέρων δ' ἕνεκα, ὅπως διὰ τούτων ἄλ-
» λο τι γνωρίσωμεν. ἔστι δὲ προβλήματα, καὶ ὧν ἐναντίοι εἰσὶ
4 οἱ συλλογισμοί. ἀπορίαν γὰρ ἔχει, πότερον οὕτως ἔχει ἢ οὐχ

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.1.4

οὕτως, διὰ τὸ περὶ ἀμφοτέρων εἶναι λόγους πιθανούς. καὶ
περὶ ὧν λόγον μὴ ἔχομεν ὄντων μεγάλων, χαλεπὸν οἰόμενοι
εἶναι τὸ διὰ τί ἀποδοῦναι. οἷον πότερον ὁ κόσμος ἀΐδιος ἢ οὔ.
καὶ γὰρ τὰ τοιαῦτα ζητήσειεν ἄν τις. τὰ μὲν οὖν προβλήματα καὶ
αἱ προτάσεις, καθάπερ εἴρηται, διωρίσθω. Θέσις δέ ἐστιν ὑ-
» πόληψις παράδοξος τῶν γνωρίμων τινὸς κατὰ φιλοσοφίαν.
» οἷον ὅτι οὐκ ἔστιν ἀντιλέγειν, καθάπερ ἔφη Ἀντισθένης. ἢ ὅτι
πάντα κινεῖται καθ' Ἡράκλειτον. ἢ ὅτι ἓν τὸ ὄν, καθάπερ Μέ- 1
λισσός φησι. τὸ γὰρ τοῦ τυχόντος ἐναντία ταῖς δόξαις ἀπο-
φαινομένου φροντίζειν, εὔηθές ἐστιν. ἢ περὶ ὧν λόγον ἔχομεν
ἐναντίον ταῖς δόξαις. οἷον ὅτι οὐ πᾶν τὸ ὂν ἢ γινόμενόν ἐστιν
ἢ ἀΐδιον, καθάπερ οἱ σοφισταί φασι. τὸν μουσικὸν γὰρ ὄντα
γραμματικὸν εἶναι, οὔτε γινόμενον οὔτε ἀΐδιον ὄντα. τοῦ-
το γὰρ εἰ καί τινι μὴ δοκεῖ, δόξειεν ἂν διὰ τὸ, λόγον ἔχειν πι-
» θανόν. ἔστι μὲν οὖν καὶ ἡ θέσις πρόβλημα. οὐ πᾶν δὲ πρό-
» βλημα θέσις. ἐπειδὴ ἔνια τῶν προβλημάτων τοιαῦτ' ἐστί, 2
περὶ ὧν οὐδετέρως δοξάζομεν. ὅτι δὲ ἐστὶ καὶ ἡ θέσις πρό-
βλημα, δῆλον. ἀνάγκη γὰρ ἐκ τῶν εἰρημένων ἢ τοὺς πολλοὺς
τοῖς σοφοῖς περὶ τὴν θέσιν ἀμφισβητεῖν ἢ ὁποτερουσοῦν ἑ-
αυτοῖς. ἐπειδὴ ὑπόληψίς τις παράδοξος ἡ θέσις ἐστί. σχεδὸν
δὲ νῦν πάντα τὰ τῆς διαλεκτικῆς προβλήματα, θέσεις κα-
λοῦνται. διαφερέτω δὲ μηδὲν ὁπωσοῦν λεγόμενον. οὐ γὰρ
ὀνοματοποιῆσαι βουλόμενοι διείλομεν οὕτως αὐτά, ἀλλ'
» ἵνα μὴ λανθάνωσιν ἡμᾶς, τίνες αὐτῶν τυγχάνουσιν οὖ- 3
» σαι διαφοραί. οὐ δεῖ δὲ πᾶν πρόβλημα, οὐδὲ πᾶσαν θέ-
» σιν ἐπισκοπεῖν, ἀλλ' ἣν ἀπορήσειεν ἄν τις τῶν λόγου δεομέ-
νων καὶ μὴ κολάσεως ἢ αἰσθήσεως. οἱ μὲν γὰρ ἀποροῦντες,
πότερον δεῖ τοὺς θεοὺς τιμᾶν καὶ τοὺς γονεῖς ἀγαπᾶν ἢ οὔ, κο-
λάσεως δέονται. οἱ δὲ πότερον ἡ χιὼν λευκὴ ἢ οὔ, αἰσθήσεως.
οὐδὲ δὴ ὧν σύνεγγυς ἡ ἀπόδειξις, οὐδὲ ὧν λίαν πόρρω. τὰ
μὲν γὰρ οὐκ ἔχει ἀπορίαν. τὰ δὲ, πλείω ἢ κατὰ γυμναστι-
κήν. Διωρισμένων δὲ τούτων χρὴ διελέσθαι, πόσα τῶν λό- 4

τῶν εἰδῶν τῶν διαλεκτικῶν. ἔστι δὲ τὸ μὲν, ἐπαγωγὴ, τὸ δὲ, συλλο-
γισμός. καὶ συλλογισμὸς μὲν τί ἐστιν, εἴρηται πρότερον. ἐπαγω-
γὴ δὲ, ἡ ἀπὸ τῶν καθέκαστα ἐπὶ τὰ καθόλου ἔφοδος. οἷον εἰ ἔστι
κυβερνήτης ὁ ἐπιστάμενος κράτιστος, καὶ ἡνίοχος, καὶ ὅλως ἐστὶν
ὁ ἐπιστάμενος περὶ ἕκαστον ἄριστος. ἔστι δὲ ἡ μὲν ἐπαγωγὴ πιθα-
νοτέρα καὶ σαφεστέρα καὶ κατὰ τὴν αἴσθησιν γνωριμωτέρα
καὶ τοῖς πολλοῖς κοινόν. ὁ δὲ συλλογισμὸς βιαστικώτερος καὶ
1 πρὸς τοὺς ἀντιλογικοὺς ἐνεργέστερος. τὰ μὲν οὖν γένη περὶ ὧν
» τε οἱ λόγοι καὶ ἐξ ὧν καθάπερ ἔμπροσθεν εἴρηται, διηρήσθω. τὰ
» δὲ ὄργανα, δι' ὧν εὐπορήσομεν τῶν συλλογισμῶν, ἔστι τέτταρα.
» ἓν μὲν. τὸ προτάσεις λαβεῖν, δεύτερον δὲ, τὸ ποσαχῶς ἕκα-
» στον λέγεται, δύνασθαι διελεῖν. τρίτον, τὸ τὰς διαφορὰς εὑρεῖν.
τέταρτον δὲ, ἡ τοῦ ὁμοίου σκέψις. ἔστι δὲ τρόπον τινὰ καὶ τὰ
τρία τούτων, προτάσεις. ἔστι γὰρ καθ' ἕκαστον αὐτῶν ποιήσασθαι
πρότασιν. οἷον ὅτι αἱρετόν ἐστι τὸ καλὸν, ἢ τὸ ἡδὺ ἢ τὸ συμ-
2 φέρον. καὶ ὅτι διαφέρει αἴσθησις ἐπιστήμης, τῷ τὴν μὲν ἀπο-
βαλόντι, δυνατὸν εἶναι πάλιν λαβεῖν. τὴν δὲ ἀδύνατον. καὶ
ὅτι ὁμοίως ἔχει τὸ ὑγιεινὸν πρὸς ὑγίειαν, καὶ τὸ εὐεκτικὸν πρὸς
εὐεξίαν. ἔστι δὲ ἡ μὲν πρώτη πρότασις, ἀπὸ τῶν πολλαχῶς λε-
γομένων. ἡ δὲ δευτέρα, ἀπὸ τῶν διαφορῶν. ἡ δὲ τρίτη, ἀπὸ τῶν
ὁμοίων. τὰς μὲν οὖν προτάσεις ἐκλεκτέον, ὁσαχῶς διωρίσθη
περὶ προτάσεως, ἢ τὰς πάντων δόξας προχειριζόμενον. ἢ
τὰς τῶν πλείστων, ἢ τὰς τῶν σοφῶν. καὶ τούτων, ἢ πάντων, ἢ
3 τῶν πλείστων, ἢ τῶν γνωριμωτάτων, ἢ καὶ τὰς ἐναντίας
ταῖς φαινομέναις κατὰ ἀντίφασιν, καθάπερ εἴρηται πρό-
τερον. χρήσιμον δὲ, καὶ τὸ ποιεῖν αὐτὰς ἐν τῷ ἐκλέγειν μὴ
» μόνον τὰς οὔσας ἐνδόξους, ἀλλὰ καὶ τὰς ὁμοίας ταύταις.
» οἷον ὅτι τῶν ἐναντίων ἡ αὐτὴ αἴσθησις, καὶ γὰρ ἡ ἐπιστήμη.
» καὶ ὅτι ὁρῶμεν, εἰσδεχόμενοί τι, καὶ οὐκ ἐκπέμποντες. καὶ
» γὰρ καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων αἰσθήσεων ὡσαύτως. ἀκούομέν τε γὰρ
εἰσδεχόμενοί τι οὐκ ἐκπέμποντες. καὶ γευόμεθα καὶ ὀσμώμε-
4 θα, ὡσαύτως. ὁμοίως δὲ καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων. ἔτι ὅσα ἐπὶ πάν-

των ἢ τῶν πλείστων φαίνεται, ληπτέον ὡς ἀρχὴν καὶ δοκοῦ-
σαν θέσιν. τιθέασι γὰρ οἱ μὴ συνορῶντες ἐπί τινος οὐχ οὕ-
τως. ἐκλέγειν δὲ χρὴ καὶ ἐκ τῶν γεγραμμένων λόγων. τὰς δὲ
διαγραφὰς ποιεῖσθαι περὶ ἑκάστου γένους ὑποτιθέντες χω-
ρίς, οἷον περὶ ἀγαθοῦ ἢ περὶ ζώου. καὶ περὶ ἀγαθοῦ παντὸς
ἀρξάμενον ἀπὸ τοῦ τί ἐστι. παρασημαίνεσθαι δὲ καὶ τὰς ἑκάστων
δόξας. οἷον ὅτι Ἐμπεδοκλῆς τέτταρά φησι τῶν σωμάτων στοι-
» χεῖα εἶναι. θείη γὰρ ἄν τις τὸ ὑπό τινος εἰρημένον ἐνδόξου. ἔστι 1
» δὲ, ὡς τύπῳ περιλαβεῖν, τῶν προτάσεων καὶ τῶν προβλημά-
» των μέρη τρία. αἱ μὲν γὰρ, ἠθικαὶ προτάσεις εἰσὶν, αἱ δὲ, φυσι-
καί. αἱ δὲ, λογικαί. ἠθικαὶ μὲν οὖν αἱ τοιαῦται. οἷον πότερον
δεῖ τοῖς γονεῦσι μᾶλλον πειθαρχεῖν ἢ τοῖς νόμοις, ἐὰν διαφω-
νῶσι. λογικαὶ δὲ, οἷον πότερον τῶν ἐναντίων ἡ αὐτὴ ἐπιστή-
μη, ἢ οὔ. φυσικαὶ δὲ, πότερον ὁ κόσμος, ἀΐδιος, ἢ οὔ. ὁμοίως
δὲ καὶ τὰ προβλήματα. ὁποῖαι δ᾽ ἕκασται τῶν προειρημένων
ὁρισμῷ μὲν οὐκ εὐπετὲς ἀποδοῦναι περὶ αὐτῶν. τῇ δὲ διὰ τῆς 2
ἐπαγωγῆς συνηθείᾳ πειρατέον γνωρίζειν ἑκάστην αὐτῶν, κατὰ
τὰ προειρημένα παραδείγματα ἐπισκοποῦντας. πρὸς μὲν
οὖν φιλοσοφίαν κατ᾽ ἀλήθειαν περὶ αὐτῶν πραγματευ-
» τέον διαλεκτικῶς δὲ, πρὸς δόξαν. ληπτέον δὲ ὅτι μάλιστα, κα-
» θόλου πάσας τὰς προτάσεις, καὶ τὴν μίαν, πολλὰς ποιητέον.
οἷον ὅτι τῶν ἀντικειμένων ἡ αὐτὴ ἐπιστήμη εἶθ᾽ ὅτι τῶν ἐναντίων.
καὶ ὅτι τῶν πρός τι. τὸν αὐτὸν δὲ τρόπον καὶ ταύτας πάλιν διαι-
ρετέον, ἕως ἂν ἐνδέχηται διαιρεῖν, οἷον ὅτι ἀγαθοῦ καὶ κακοῦ 3
καὶ λευκοῦ καὶ μέλανος. καὶ ψυχροῦ καὶ θερμοῦ, ὁμοίως δὲ
καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων. περὶ μὲν οὖν προτάσεως, ἱκανὰ τὰ προ-
ειρημένα. τὸ δὲ ποσαχῶς πραγματευτέον μὴ μόνον ὅσα λέ-
γεται καθ᾽ ἕτερον τρόπον, ἀλλὰ καὶ τοὺς λόγους αὐτῶν πειρα-
τέον ἀποδιδόναι. οἷον μὴ μόνον ὅτι ἀγαθὸν καθ᾽ ἕτερον μὲν τρό-
πον λέγεται δικαιοσύνη καὶ ἀνδρία, εὐεκτικὸν δὲ καὶ ὑγιει-
νὸν καθ᾽ ἕτερον, ἀλλ᾽ ὅτι καὶ τὰ μὲν τῷ αὐτὰ ποιά τινα εἶναι,
τὰ δὲ τῷ ποιητικά τινος. καὶ οὐ τῷ ποιὰ αὐτά τινα εἶναι. ὡ- 4

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.1.4

οὕτως δὲ καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων. πότερον δὲ πολλαχῶς ἢ μοναχῶς τῷ εἴδει λέγεται, διὰ τῶν τοιούτων θεωρητέον. πρῶτον μὲν ἐπὶ τοῦ ἐναντίου σκοπεῖν, εἰ πολλαχῶς λέγεται, ἐάν τε τῷ εἴδει, ἐάν τε καὶ τῷ ὀνόματι διαφωνῇ. ἔνια γὰρ εὐθὺς καὶ τοῖς ὀνόμασιν ἕτερά ἐστιν. οἷον τῷ ὀξεῖ ἐν φωνῇ μὲν ἐναντίον τὸ βαρύ. ἐν ὄγκῳ δὲ, τὸ ἀμβλύ. δῆλον οὖν, ὅτι τὸ ἐναντίον τῷ ὀξεῖ πολλαχῶς λέγεται. εἰ δὲ τοῦτο, καὶ τὸ ὀξύ. καθ' ἑκάτερον γὰρ τού-
1 των ἕτερον ἔσται τὸ ἐναντίον. οὐ γὰρ τὸ αὐτὸ ὀξὺ ἔσται τῷ ἀμβλεῖ καὶ βαρεῖ ἐναντίον. ἑκατέρῳ δὲ τὸ ὀξὺ ἐναντίον. πάλιν τῷ βαρεῖ ἐν φωνῇ μὲν ἐναντίον τὸ ὀξύ. ἐν ὄγκῳ δὲ τὸ κοῦφον. ὥστε πολλαχῶς τὸ βαρὺ λέγεται, ἐπειδὴ καὶ τὸ ἐναντίον. ὁμοίως δὲ καὶ τῷ καλῷ, τῷ μὲν ἐπὶ τοῦ ζώου. τὸ αἰσχρόν. τῷ δὲ ἐπὶ τῆς οἰκίας, τὸ μοχθηρόν. ὥστε ὁμώνυμον τὸ καλόν. ἐπ' ἐνίων δὲ τοῖς μὲν ὀνόμασιν οὐδαμῶς διαφωνεῖ. τῷ δὲ εἴδει κατάδηλος ἐν αὐτοῖς εὐθέως ἡ διαφορά ἐστιν. οἷον ἐπὶ τοῦ
2 λευκοῦ καὶ τοῦ μέλανος. φωνὴ γὰρ λευκὴ καὶ μέλαινα λέγεται. ὁμοίως δὲ καὶ τὸ χρῶμα. τοῖς μὲν οὖν ὀνόμασιν οὐδὲν διαφωνεῖ. τῷ δὲ εἴδει κατάδηλος ἐν αὐτοῖς εὐθέως ἡ διαφορά. οὐ γὰρ ὁμοίως τό, τε χρῶμα λευκὸν λέγεται καὶ ἡ φωνή. δῆλον δὲ τοῦτο καὶ διὰ τῆς αἰσθήσεως. τῶν γὰρ αὐτῶν τῷ εἴδει ἡ αὐτὴ αἴσθησις. τὸ δὲ λευκὸν τὸ ἐπὶ τῆς φωνῆς καὶ ἐπὶ τοῦ χρώματος, οὐ τῇ αὐτῇ αἰσθήσει κρίνομεν. ἀλλὰ τὸ μὲν ὄψει, τὸ δ' ἀκοῇ. ὁμοίως δὲ καὶ τὸ ὀξὺ καὶ τὸ ἀμβλὺ ἐν χυμοῖς
3 καὶ ἐν ὄγκοις. ἀλλὰ τὸ μὲν ἁφῇ, τὸ δὲ γεύσει. οὐδὲ γὰρ ταῦτα διαφωνεῖ τοῖς ὀνόμασιν οὔτ' ἐπ' αὐτῶν οὔτ' ἐπὶ τῶν ἐναντίων. ἀμβλὺ γὰρ καὶ τὸ ἐναντίον ἑκατέρῳ. Ἔτι εἰ τῷ μὲν ἔστι τι ἐναντίον. τῷ δ' ἁπλῶς μηδέν. οἷον τῇ μὲν ἀπὸ τοῦ πίνειν ἡδονῇ, ἡ ἀπὸ τοῦ διψῆν λύπη ἐναντίον. τῇ δ' ἀπὸ τοῦ θεωρεῖν ὅτι ἡ διάμετρος τῇ πλευρᾷ ἀσύμμετρος, οὐδέν. ὥστε πλεοναχῶς ἡ ἡδονὴ λέγεται. καὶ τῷ μὲν κατὰ διάνοιαν φιλεῖν, τὸ μισεῖν ἐναντίον. τῷ δὲ κατὰ τὴν σωματικὴν ἐνέργειαν, οὐδέν. δῆ-
4 λον οὖν, ὅτι τὸ φιλεῖν, ὁμώνυμον. Ἔτι καὶ ἐπὶ τῶν ἀνὰ μέ-

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.1.4

σον, εἰ τῷ μὲν ἐστί τι ἀνὰ μέσον. τῷ δὲ, μηδέν. ἢ εἰ ἀμφοῖν μὲν
ἐστὶ, μὴ ταὐτὸν δὲ οἷον λευκοῦ καὶ μέλανος, ἐν χρώμασι μὲν,
τὸ φαιόν. ἐν φωνῇ δὲ, οὐδέν. ἢ εἰ ἄρα τὸ σομφόν, καθάπερ τι-
νές φασι σομφὴν φωνὴν ἀνὰ μέσον εἶναι. ὥσθ' ὁμώνυμον τὸ λευ
κόν. ὁμοίως δὲ καὶ τὸ μέλαν. Ἔτι εἰ τῷ μὲν πλείω τὰ ἀνὰ
μέσον. τῷ δὲ ἕν. καθάπερ ἐπὶ τοῦ λευκοῦ καὶ μέλανος. ἐπὶ
μὲν γὰρ τῶν χρωμάτων, πολλὰ τὰ ἀνὰ μέσον, ἐπὶ δὲ τῆς φω-
νῆς, ἓν τὸ σομφόν. Πάλιν ἐπὶ τοῦ κατ' ἀντίφασιν ἀντικειμέ- 1
νου σκοπεῖν, εἰ πλεοναχῶς λέγεται. εἰ γὰρ τοῦτο πλεοναχῶς λέ
γεται, καὶ τὸ τούτῳ ἀντικείμενον πλεοναχῶς ῥηθήσεται. οἷον
τὸ μὴ βλέπειν πλεοναχῶς λέγεται. ἓν μὲν, τὸ μὴ ἔχειν ὄψιν, ἕ-
τερον δὲ, τὸ μὴ ἐνεργεῖν τῇ ὄψει. εἰ δὲ τοῦτο πλεοναχῶς, ἀναγ-
καῖον καὶ τὸ βλέπειν πλεοναχῶς λέγεσθαι. ἑκατέρῳ γὰρ τῷ μὴ
βλέπειν ἀντικείσεταί τι. οἷον τῷ μὲν μὴ ἔχειν ὄψιν, τὸ ἔχειν.
τῷ δὲ μὴ ἐνεργεῖν τῇ ὄψει, τὸ ἐνεργεῖν. Ἔτι ἐπὶ τῶν κατὰ στέρη
σιν καὶ ἕξιν λεγομένων ἐπισκοπεῖν. εἰ γὰρ θάτερον πλεονα- 2
χῶς λέγεται, καὶ τὸ λοιπόν. οἷον εἰ τὸ αἰσθάνεσθαι πλεονα-
χῶς λέγεται κατά τε τὴν ψυχὴν καὶ τὸ σῶμα, καὶ τὸ ἀναίσθητον
εἶναι, πλεοναχῶς ῥηθήσεται κατά τε τὴν ψυχὴν καὶ κατὰ
τὸ σῶμα, ὅτι δὲ κατὰ στέρησιν καὶ ἕξιν ἀντίκειται τὰ νῦν λεγό-
μενα, δῆλον. ἐπεὶ πέφυκεν ἑκατέραν τῶν αἰσθήσεων ἔχειν τὰ
ζῷα, καὶ κατὰ τὴν ψυχὴν καὶ κατὰ τὸ σῶμα. Ἔτι δ' ἐπὶ
τῶν πτώσεων ἐπισκεπτέον. εἰ γὰρ τὸ δικαίως πλεοναχῶς λέγε
ται, καὶ τὸ δίκαιον πλεοναχῶς ῥηθήσεται. καθ' ἑκάτερον γὰρ τῶν 3
δικαίων ἐστὶ δίκαιον, οἷον εἰ τὸ δικαίως λέγεται, τό, τε κατὰ
τὴν ἑαυτοῦ γνώμην κρῖναι, καὶ τὸ ὡς δεῖ, ὁμοίως καὶ τὸ δίκαι
ον. ὡσαύτως δὲ καὶ εἰ τὸ ὑγιεινὸν λέγεται. τὸ μὲν, ὑγιείας ποιη
τικόν. τὸ δὲ, φυλακτικόν. τὸ δὲ, σημαντικόν. καὶ τὸ ὑγιεινῶς, ἢ ποιη
τικῶς, ἢ φυλακτικῶς, ἢ σημαντικῶς ῥηθήσεται. ὁμοίως δὲ καὶ
ἐπὶ τῶν ἄλλων, ὅταν αὐτὸ πλεοναχῶς λέγηται, καὶ ἡ πτῶσις
» ἡ ἀπ' αὐτοῦ πλεοναχῶς ῥηθήσεται, καὶ εἰ ἡ πτῶσις, καὶ αὐτό.
» Σκοπεῖν δὲ καὶ τὰ γένη τῶν κατὰ τοὔνομα κατηγοριῶν, εἰ 4

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.1.4

ταυτὰ ἐστὶν ἐπὶ πάντων. εἰ γὰρ μὴ ταυτὰ, δῆλον ὅτι ὁμώνυμον τὸ λεγόμενον. οἷον τὸ ἀγαθὸν, ἐν ἐδέσματι μὲν, τὸ ποιητικὸν ἡδονῆς· ἐν ἰατρικῇ δὲ, τὸ ποιητικὸν ὑγιείας. ἐπὶ δὲ ψυχῆς, τὸ ποιὰν εἶναι, οἷον σώφρονα, ἢ ἀνδρείαν, ἢ δικαίαν. ὁμοίως δὲ καὶ ἐπὶ ἀνθρώπου. ἐνιαχοῦ δὲ, τὸ ποτέ. οἷον τὸ ἐν τῷ καιρῷ ἀγαθόν. ἀγαθὸν γὰρ λέγεται τὸ ἐν τῷ καιρῷ. πολλάκις δὲ τὸ ποσὸν, οἷον τὸ ἐπὶ τοῦ μετρίου. λέγεται γὰρ καὶ τὸ μέτριον ἀ-
1 γαθόν. ὥστε ὁμώνυμον τὸ ἀγαθόν. ὡσαύτως δὲ καὶ τὸ λευκόν. ἐπὶ σώματος μὲν, χρῶμα. ἐπὶ δὲ φωνῆς τὸ εὐήκοον. παραπλησίως δὲ καὶ τὸ ὀξύ. οὐ γὰρ ὡσαύτως ἐπὶ πάντων τὸ αὐτὸ λέγεται, οἷον φωνὴ μὲν γὰρ ὀξεῖα, ἡ ταχεῖα. καθάπερ φασὶν οἱ κατ' ἀριθμοὺς ἁρμονικοί. γωνία δ' ὀξεῖα, ἡ ἐλάσσων ὀρθῆς. μάχαιρα δὲ, ἡ ὀξυγώνιος. σκοπεῖν δὲ καὶ τὰ γένη τῶν ὑπὸ τὸ αὐτὸ ὄνομα, εἰ ἕτερα καὶ μὴ ὑπ' ἄλληλα. οἷον ὄνος τό τε ζῶον καὶ τὸ σκεῦος. ἕτερος γὰρ ὁ κατὰ τοὔνομα λόγος αὐτῶν. τὸ
2 μὲν γὰρ ζῶον, ὁποῖόν τι ῥηθήσεται. τὸ δὲ σκεῦος, ὁποῖόν τι. ἐὰν
» δ' ὑπ' ἄλληλα τὰ γένη ᾖ, οὐκ ἀναγκαῖον ἑτέρους τοὺς λόγους
» εἶναι. οἷον τοῦ κόρακος τὸ ζῶον καὶ τὸ ὄρνεον γένος ἐστίν. ὅταν οὖν λέγωμεν τὸν κόρακα ὄρνεον εἶναι, καὶ ζῶον ποιόν τι φαμὲν εἶναι αὐτόν. ὥστ' ἀμφότερα τὰ γένη περὶ αὐτοῦ κατηγορεῖται. ὁμοίως δὲ καὶ ὅταν ζῶον πτηνὸν δίπουν τὸν κόρακα λέγωμεν, ὄρνεον αὐτὸν φαμὲν εἶναι. καὶ οὕτως οὖν ἀμφότερα τὰ γένη κατηγορεῖται κατὰ τοῦ κόρακος, καὶ ὁ λό-
3 γος αὐτῶν. ἐπὶ δὲ τῶν μὴ ὑπ' ἄλληλα γενῶν, οὐ συμβαίνει τοῦτο. οὔτε γὰρ ὅταν σκεῦος λέγωμεν, ζῶον λέγομεν. οὔθ' ὅταν ζῶον, σκεῦος. Σκοπεῖν δὲ μὴ μόνον ἐπὶ τοῦ προκειμένου, εἰ ἕτερα τὰ γένη καὶ μὴ ὑπ' ἄλληλα, ἀλλὰ καὶ ἐπὶ τοῦ ἐναντίου. εἰ γὰρ τὸ ἐναντίον πολλαχῶς λέγεται, δῆλον ὅτι καὶ τὸ προκείμενον. χρήσιμον δὲ καὶ τὸ ἐπὶ τὸν ὁρισμὸν ἐπιβλέπειν, τὸν ἐκ τοῦ συντιθεμένου γινόμενον οἷον λευκοῦ σώματος καὶ λευκῆς φωνῆς. ἀφαιρουμένου γὰρ τοῦ ἰδίου, τὸν αὐτὸν δεῖ λό-
4 γον λείπεσθαι. τοῦτο δ' οὐ συμβαίνει ἐπὶ τῶν ὁμωνύμων, οἷον ἐπὶ

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.1.4

τῶν νῦν εἰρημένων. τὸ μὲν γάρ, ἔσται σῶμα τοιόνδε χρῶμα ἔ-
χον. τὸ δέ, φωνὴ εὐήκοος. ἀφαιρεθέντος οὖν τοῦ σώματος καὶ
τῆς φωνῆς, οὐ ταὐτὸν ἐν ἑκατέρῳ τὸ λειπόμενον. ἔδει δ᾽ ἔχειν,
εἴπερ συνώνυμον ἦν τὸ λευκὸν, τὸ ἐφ᾽ ἑκατέρου λεγόμενον
ταὐτόν. πολλάκις δὲ καὶ ἐν αὐτοῖς τοῖς λόγοις λανθάνει πα-
ρακολουθοῦν τὸ ὁμώνυμον. διὸ καὶ ἐπὶ τὸν λόγον σκεπτέον,
οἷον εἴ τις τὸ σημαντικὸν καὶ τὸ ποιητικὸν ὑγιείας τὸ συμμέ-
τρως ἔχον πρὸς ὑγίειαν φῇ εἶναι, οὐκ ἀποστατέον. ἀλλ᾽ ἐπισκε- 1
πτέον, τί τὸ συμμέτρως καθ᾽ ἑκάτερον εἴρηκεν. οἷον εἰ τὸ μὲν
τῷ τοσοῦτον εἶναι ὥστε ποιεῖν ὑγίειαν, τὸ δὲ τῷ τοιοῦτον εἶν᾽ οἷον
σημαίνειν, ποία τίς ἡ ἕξις. Ἔτι εἰ μὴ συμβλητὰ κατὰ τὸ μᾶλ-
λον ἢ ὁμοίως. οἷον λευκὴ φωνὴ, καὶ λευκὸν ἱμάτιον. καὶ ὀ-
ξὺς χυμὸς, καὶ ὀξεῖα φωνή. ταῦτα γὰρ οὔθ᾽ ὁμοίως λέγεται λευ-
» κὰ ἢ ὀξέα, οὔτε μᾶλλον θάτερον. ὥσθ᾽ ὁμώνυμον τὸ ὀξὺ καὶ
» τὸ λευκόν. τὸ γὰρ συνώνυμον πᾶν συμβλητόν. ἢ γὰρ ὁμοίως
ῥηθήσεται ἢ μᾶλλον θάτερον. Ἔτι δὲ τῶν ἑτερογενῶν καὶ 2
μὴ ὑπάλληλα τεταγμένων ἕτεραι τῷ εἴδει καὶ αἱ διαφοραί,
οἷον ζώου καὶ ἐπιστήμης, ἕτεραι γὰρ τούτων αἱ διαφοραί. σκο-
πεῖν, εἰ τὰ ὑπὸ τὸ αὐτὸ ὄνομα, ἑτέρων γενῶν καὶ μὴ ὑπάλ-
ληλα διαφοραί εἰσιν. οἷον τὸ ὀξὺ, φωνῆς καὶ ὄγκου. διαφέρει
γὰρ φωνὴ φωνῆς. τῷ ὀξεῖα εἶναι. ὁμοίως δὲ καὶ ὄγκος ὄγκου.
ὥστε ὁμώνυμον τὸ ὀξύ. ἑτέρων γὰρ γενῶν καὶ οὐχ ὑπάλλη-
λα διαφοραί εἰσι. Πάλιν εἰ αὐτῶν τῶν ὑπὸ τὸ αὐτὸ ὄνο-
» μα ἕτεραι αἱ διαφοραὶ, οἷον χρώματος τοῦ τε ἐπὶ τῶν σωμά- 3
των καὶ τοῦ ἐν τοῖς μέλεσι. τοῦ μὲν γὰρ ἐπὶ τῶν σωμάτων, δια-
κριτικὸν καὶ συγκριτικὸν ὄψεως. τοῦ δ᾽ ἐπὶ τῶν μελῶν οὐχ
αἱ αὐταὶ διαφοραί. ὥστε ὁμώνυμον τὸ χρῶμα. τῶν γὰρ αὐ-
» τῶν αἱ αὐταὶ διαφοραί. Ἔτι ἐπεὶ τὸ εἶδος οὐδενός ἐστι δια-
φορά. ὁ γὰρ ἄνθρωπος καὶ ὁ βοῦς οὐχ ἔστι διαφορά, καὶ εἶδος
ἕκαστον αὐτῶν σκοπεῖν χρὴ τῶν ὑπὸ τὸ αὐτὸ ὄνομα. εἰ τὸ μὲν
εἶδός ἐστι, τὸ δὲ διαφορά. οἷον τὸ λευκὸν, τὸ μὲν ἐπὶ τοῦ σώμα-
τος, εἶδος χρώματος. τὸ δ᾽ ἐπὶ τῆς φωνῆς, διαφορά. διαφέρει 4

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.1.4

» γὰρ φωνὴ φωνῆς τῷ λευκὴ εἶναι. Περὶ μὲν οὖν τοῦ πολλα-
χῶς, διὰ τούτων καὶ τῶν τοιούτων σκεπτέον. τὰς δὲ διαφορὰς
ἐν αὐτοῖς τοῖς γένεσι τοῖς πρὸς ἄλληλα θεωρητέον, οἷον τίνι
διαφέρει δικαιοσύνη ἀνδρίας. καὶ φρόνησις σωφροσύνης.
ταῦτα γὰρ ἅπαντα ἐκ τοῦ αὐτοῦ γένους ἐστὶ τῆς ἀρετῆς. καὶ ἐξ
ἄλλου πρὸς ἄλλο, τῶν μὴ πολὺ λίαν διεστηκότων. οἷον τίνι δια-
φέρει αἴσθησις ἐπιστήμης. ἐπὶ γὰρ τῶν πολὺ διεστηκότων, κα-
1 τάδηλοι παντελῶς αἱ διαφοραί. Τὴν δὲ ὁμοιότητα σκε-
πτέον ἐπί τε τῶν ἐν ἑτέροις γένεσιν, ὡς ἕτερον πρὸς ἕτερόν τι οὕ-
τως ἄλλο πρὸς ἄλλο. οἷον, ὡς ἐπιστήμη πρὸς ἐπιστητόν, οὕτως
αἴσθησις πρὸς αἰσθητόν. καὶ ὡς ἕτερον ἐν ἑτέρῳ τινί, οὕτως ἄλ-
λο ἐν ἄλλῳ. οἷον ὡς ὄψις ἐν ὀφθαλμῷ, νοῦς ἐν τῇ ψυχῇ. καὶ ὡς
γαλήνη ἐν θαλάττῃ, νηνεμία ἐν ἀέρι, ἑκάτερον γὰρ ἡσυχία.
μάλιστα δὲ ἐν τοῖς πολὺ διεστῶσι γυμνάζεσθαι χρή. ῥᾷον γὰρ
ἐπὶ τῶν λοιπῶν δυνησόμεθα τὰ ὅμοια συνορᾶν. Σκεπτέον
2 δὲ καὶ τὰ ἐν τῷ αὐτῷ γένει ὄντα, εἴ τι ἅπασιν ὑπάρχει ταὐτόν.
οἷον ἀνθρώπῳ καὶ ἵππῳ καὶ κυνί, ᾗ γὰρ ὑπάρχει τι αὐτοῖς
ταὐτόν, ταύτῃ ὅμοιά ἐστι. Χρήσιμος δὲ τὸ μὲν ποσαχῶς λέγε-
ται ἐπισκέφθαι, πρὸς τὸ σαφὲς μᾶλλον γὰρ ἄν τις εἰδείη τί
τίθησιν, ἐμφανισθέντος τοῦ ποσαχῶς λέγεται. καὶ πρὸς τὸ γί-
νεσθαι κατ' αὐτὸ τὸ πρᾶγμα καὶ μὴ πρὸς τοὔνομα τοὺς συλ-
λογισμούς. ἀδήλου γὰρ ὄντος ποσαχῶς λέγεται, ἐνδέχεται
μὴ ἐπὶ ταὐτὸν τόν τε ἀποκρινόμενον καὶ τὸν ἐρωτῶντα φέ-
3 ρειν τὴν διάνοιαν. ἐμφανισθέντος δὲ ποσαχῶς λέγεται, καὶ ἐ-
πί τι φέρων τίθησι. γελοῖος ἂν φαίνοιτο ὁ ἐρωτῶν, εἰ μὴ πρὸς
τοῦτο τὸν λόγον ποιοῖτο. Χρήσιμον δὲ καὶ πρὸς τὸ παραλο-
γισθῆναι, καὶ πρὸς τὸ παραλογίσασθαι. εἰδότες γὰρ ποσα-
χῶς λέγεται, οὐ μὴ παραλογισθῶμεν, ἀλλ' εἰδήσομεν, ἐὰν μὴ
πρὸς ταὐτὸ τὸν λόγον ποιῆται ὁ ἐρωτῶν. αὐτοί τε ἐρωτῶν-
τες δυνησόμεθα παραλογίσασθαι, ἐὰν μὴ τυγχάνῃ εἰδὼς ὁ
ἀποκρινόμενος, ποσαχῶς λέγεται. τοῦτο δὲ οὐκ ἐπὶ πάντων
ἀεὶ δυνατόν, ἀλλ' ὅταν ᾖ τῶν πολλαχῶς λεγομένων, τὰ μὲν

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.1.4

ἀληθῆ, τὰ δὲ ψευδῆ, ἔστι δ' οὐκ οἰκεῖος ὁ τρόπος οὗτος τῆς διαλεκ-
τικῆς. διὸ παντελῶς εὐλαβητέον τῆς διαλεκτικῆς τὸ τοιοῦτο,
τὸ πρὸς τοὔνομα διαλέγεσθαι, ἐὰν μή τις ἄλλως ἐξαδυνατῇ
περὶ τοῦ προκειμένου διαλέγεσθαι. Τὸ δὲ τὰς διαφο-
ρὰς εὑρεῖν χρήσιμον πρός τε τοὺς συλλογισμοὺς τοὺς περὶ ταὐ-
τοῦ καὶ ἑτέρου, καὶ πρὸς τὸ γνωρίζειν, τί ἐστιν ἕκαστον. ὅτι μὲν οὖν πρὸς
τοὺς συλλογισμοὺς τοὺς περὶ ταὐτοῦ καὶ ἑτέρου χρήσιμον, δῆλον. εὑ-
ρόντες γὰρ διαφορὰς τῶν προκειμένων ὁποιανοῦν, δεδειχότες ἐ- 1
σόμεθα, ὅτι οὐ ταὐτόν. πρὸς δὲ τὸ γνωρίζειν τί ἐστι, διότι τὸν ἴδιον
τῆς οὐσίας ἑκάστου λόγον ταῖς περὶ ἕκαστον οἰκείαις διαφο-
ραῖς χωρίζειν εἰώθαμεν. Ἡ δὲ τοῦ ὁμοίου θεωρία χρήσιμος πρός
τε τοὺς ἐπακτικοὺς λόγους, καὶ πρὸς τοὺς ἐξ ὑποθέσεως συλλο-
γισμούς, καὶ πρὸς τὴν ἀπόδοσιν τῶν ὁρισμῶν, πρὸς μὲν οὖν
τοὺς ἐπακτικοὺς λόγους, διότι τῇ καθ' ἕκαστα ἐπὶ τῶν ὁμοίων ἐ-
παγωγῇ, τὸ καθόλου ἀξιοῦμεν ἐπάγειν. οὐ γὰρ ῥᾴδιόν ἐστιν ἐ-
πάγειν μὴ εἰδότας τὰ ὅμοια. πρὸς δὲ τοὺς ἐξ ὑποθέσεως συλ- 2
λογισμούς, διότι ἔνδοξόν ἐστιν, ὥσπερ ποτὲ ἐφ' ἑνὸς τῶν ὁμοίων ἔ-
χει, οὕτως καὶ ἐπὶ τῶν λοιπῶν. ὥστε πρὸς ὅ, τι ἂν αὐτῶν εὐ-
πορῶμεν διαλέγεσθαι, προδιομολογησόμεθα, ὥς ποτε ἐπὶ
τούτων ἔχει, οὕτως καὶ ἐπὶ τοῦ προκειμένου ἔχειν. δείξαντες
δὲ ἐκεῖνο, καὶ τὸ προκείμενον ἐξ ὑποθέσεως δεδειχότες ἐσό-
μεθα. ὑποθέμενοι γὰρ ὥσποτε ἐπὶ τούτων ἔχει, οὕτως καὶ
ἐπὶ τοῦ προκειμένου ἔχειν, τὴν ἀπόδειξιν πεποιήμεθα. πρὸς δὲ
τὴν τῶν ὁρισμῶν ἀπόδοσιν, διότι δυνάμενοι συνορᾶν τί ἐν ἑ- 3
κάστῳ ταὐτόν, οὐκ ἀπορήσομεν εἰς τί δεῖ γένος ὁριζομένους τὸ
προκείμενον θεῖναι. τῶν γὰρ κοινῶν τὸ μάλιστα ἐν τῷ τί ἐστι
κατηγορούμενον, γένος ἂν εἴη. ὁμοίως δὲ καὶ ἐν τοῖς πολὺ διε-
στῶσι χρήσιμος πρὸς τοὺς ὁρισμοὺς ἡ τοῦ ὁμοίου θεωρία. οἷον
ὅτι ταὐτὸν γαλήνη μὲν ἐν θαλάττῃ, νηνεμία δὲ ἐν ἀέρι. ἑκά-
τερον γὰρ ἡσυχία. καὶ ὅτι στιγμὴ ἐν γραμμῇ, καὶ μονὰς ἐν ἀ-
ριθμῷ. ἑκάτερον γὰρ ἀρχή. ὥστε τὸ κοινὸν ἐπὶ πάντων γένος
ἀποδιδόντες, δόξομεν οὐκ ἀλλοτρίως ὁρίζεσθαι. σχεδὸν δὲ καὶ οἱ ὁ- 4

» ριζόμενοι οὕτως εἰώθασιν ἀποδιδόναι. τήν τε γὰρ μονάδα ἀρ-
χὴν ἀριθμοῦ φασὶν εἶναι, καὶ τὴν στιγμὴν, ἀρχὴν γραμμῆς.
δῆλον οὖν, ὅτι καὶ εἰς τὸ κοινὸν ἀμφοτέρων γένος τιθέασι.
τὰ μὲν οὖν ὄργανα δι᾿ ὧν οἱ συλλογισμοὶ, ταῦτά ἐστιν. οἱ δὲ τό-
ποι, πρὸς οὓς χρήσιμα τὰ λεγόμενα, οἱ δέ εἰσιν.

Τέλος τοῦ πρώτου τῶν τοπικῶν.

1

ἈΡΙΣΤΟΤΈΛΟΥΣ ΤΟΠΙΚΩ͂Ν ΔΕΥ͂ΤΕΡΟΝ.

ΕΣΤΙ δὲ τῶν προβλημάτων τὰ μὲν καθό-
λου. τὰ δὲ ἐπὶ μέρους. καθόλου μὲν, ὅ-
2 τι πᾶσα ἡδονὴ ἀγαθόν. καὶ ὅτι οὐδεμία ἡδονὴ
ἀγαθόν. ἐπὶ μέρους δὲ, οἷον ὅτι ἔστι τις ἡδονὴ
ἀγαθόν. καὶ ἔστι τις ἡδονὴ οὐκ ἀγαθόν. ἔστι δὲ
πρὸς ἀμφότερα τὰ γένη τῶν προβλημάτων κοινὰ τὰ καθό-
λου κατασκευαστικὰ καὶ ἀνασκευαστικά. δείξαντες γὰρ, ὅτι
παντὶ ὑπάρχει, καὶ ὅτι τινὶ ὑπάρχει δεδειχότες ἐσόμεθα. ὁ-
μοίως δὲ καὶ ὅτι οὐδενὶ ὑπάρχῃ δείξωμεν, καὶ ὅτι οὐ παντὶ
ὑπάρχει, δεδειχότες ἐσόμεθα. πρῶτον οὖν περὶ τῶν καθό-
3 λου ἀνασκευαστικῶν ῥητέον. διά τε τὸ κοινὰ εἶναι τὰ τοιαῦτα
» πρός τε τὰ καθόλου, καὶ τὰ ἐπὶ μέρους, καὶ διὰ τὸ μᾶλλον τὰς
» θέσεις κομίζειν ἐν τῷ ὑπάρχειν, ἢ μή. τοὺς δὲ διαλεγομένους ἀ-
νασκευάζειν. ἔστι δὲ χαλεπώτατον τὸ ἀντιστρέφειν τὴν ἀπὸ τοῦ
συμβεβηκότος οἰκείαν ὀνομασίαν. τὸ γὰρ πῆ καὶ μὴ καθό-
» λου ἐπὶ μόνων ἐνδέχεται τῶν συμβεβηκότων. ἀπὸ μὲν γὰρ
» τοῦ ἰδίου καὶ τοῦ ὅρου καὶ τοῦ γένους, ἀναγκαῖον ἀντιστρέ-
» φειν, οἷον εἰ ὑπάρχει τινὶ ζώῳ, πεζῷ δίποδι εἶναι, ἀντιστρέ-
4 ψαντι ἀληθὲς ἔσται λέγειν, ὅτι ζῶον πεζὸν, δίπουν ἐστίν.

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.1.4

ὁμοίως δὲ καὶ ἀπὸ τοῦ γένους. εἰ γὰρ ζώῳ ὑπάρχει τινὶ εἶναι,
ζῶόν ἐστι. τὰ δ᾽ αὐτὰ καὶ ἐπὶ τοῦ ἰδίου. εἰ γὰρ ὑπάρχει τινὶ
γραμματικῆς δεκτικῷ εἶναι, γραμματικῆς δεκτικὸν ἔσται. οὐδὲν
γὰρ τούτων ἐνδέχεται κατά τι ὑπάρχειν ἢ μὴ ὑπάρχειν. ἀλλ᾽
ἁπλῶς ἢ ὑπάρχειν, ἢ μὴ ὑπάρχειν. ἐπὶ δὲ τῶν συμβεβηκότων,
οὐδὲν κωλύει κατά τι ὑπάρχειν. οἷον λευκότητα, ἢ δικαιο-
σύνην. ὥστε οὐκ ἀπόχρη τὸ δεῖξαι, ὅτι ὑπάρχει λευκότης
ἢ δικαιοσύνη, πρὸς τὸ δεῖξαι ὅτι λευκὸς ἢ δίκαιός ἐστιν. ἔχει 1
» γὰρ ἀμφισβήτησιν, ὅτι κατά τι λευκὸς ἢ δίκαιός ἐστιν. ὥστ᾽
» οὐκ ἀναγκαῖον ἐπὶ τῶν συμβεβηκότων τὸ ἀντιστρέφειν. διορί-
» σασθαι δὲ δεῖ καὶ τὰς ἁμαρτίας τὰς ἐν τοῖς προβλήμασιν, ὅ-
τι εἰσὶ διτταί, ἢ τῷ ψεύδεσθαι, ἢ τῷ παραβαίνειν τὴν κειμένην
λέξιν. οἵ τε γὰρ ψευδόμενοι καὶ τὸ μὴ ὑπάρχον ὑπάρχειν τινὶ
λέγοντες, ἁμαρτάνουσι, καὶ οἱ τοῖς ἀλλοτρίοις ὀνόμασι τὰ πράγ
ματα προσαγορεύοντες, οἷον τὴν πλάτανον ἄνθρωπον, παρα
» βαίνουσι τὴν κειμένην ὀνομασίαν. Εἷς μὲν δὴ τόπος, τὸ ἐ- 2
» πιβλέπειν εἰ τὸ καθ᾽ ἄλλον τινὰ τρόπον ὑπάρχον, ὡς συμβεβη-
κὸς ἀποδέδωκεν. ἁμαρτάνεται δὲ μάλιστα τοῦτο περὶ τὰ γέ-
νη. οἷον εἴ τις τῷ λευκῷ φαίη συμβεβηκέναι χρώματι εἶναι. οὐ
γὰρ συμβέβηκε τῷ λευκῷ χρώματι εἶναι, ἀλλὰ γένος αὐτοῦ τὸ
χρῶμά ἐστιν. ἐνδέχεται μὲν οὖν κατὰ τὴν ὀνομασίαν διορί-
σαι τὸν τιθέμενον, οἷον ὅτι συμβέβηκε τῇ δικαιοσύνῃ, ἀρετὴν
εἶναι. πλειστάκις δὲ καὶ μὴ διορίσαντι κατάδηλον, ὅτι τὸ γέ-
νος ὡς συμβεβηκὸς ἀποδέδωκεν, οἷον εἴ τις τὴν λευκότητα κε- 3
» χρῶσθαι φήσειεν, ἢ τὴν βάδισιν κινεῖσθαι. ἀπ᾽ οὐδενὸς γὰρ γέ-
» νους, παρωνύμως ἡ κατηγορία κατὰ τοῦ εἴδους λέγεται, ἀλλὰ
» πάντα συνωνύμως τὰ γένη τῶν εἰδῶν κατηγορεῖται. καὶ γὰρ
τοὔνομα καὶ τὸν λόγον ἐπιδέχεται τῶν γενῶν, τὰ εἴδη. ὁ οὖν
κεχρωσμένον εἰπὼν τὸ λευκόν, οὔτε ὡς γένος ἀποδέδωκεν. ἐ-
πεὶ παρωνύμως εἴρηκεν. οὔτε ὡς ἴδιον, ἢ ὡς ὁρισμόν. ὁ γὰρ ὁ-
ρισμός, καὶ τὸ ἴδιον, οὐδενὶ ἄλλῳ ὑπάρχει. κέχρωσται δὲ πολ-
λὰ καὶ τῶν ἄλλων, οἷον ξύλον, λίθος, ἄνθρωπος, ἵππος. δῆ- 4

» λον οὖν, ὅτι ὡς συμβεβηκὸς ἀποδίδωσιν. Ἄλλος τόπος, τὸ
» ἐπιβλέπειν οἷς ὑπάρχειν ἢ πᾶσιν ἢ μηδενὶ εἴρηται. σκοπεῖν δὲ
κατ' εἴδη καὶ μὴ ἐν τοῖς ἀπείροις. ὁδῷ γὰρ μᾶλλον καὶ ἐν ἐλάτ-
τοσιν ἡ σκέψις. δεῖ δὲ σκοπεῖν καὶ ἄρχεσθαι ἀπὸ τῶν πρώτων,
εἶτα ἐφεξῆς ἕως τῶν ἀτόμων. οἷον εἰ τῶν ἀντικειμένων τὴν αὐ-
τὴν ἐπιστήμην ἔφησεν εἶναι. σκεπτέον, εἰ τῶν πρός τι καὶ τῶν ἐ-
ναντίων, καὶ τῶν κατὰ στέρησιν καὶ ἕξιν, καὶ τῶν κατ' ἀντίφασιν
1 λεγομένων ἡ αὐτὴ ἐπιστήμη. καὶ ἐπὶ τούτων μήπω φανερὸν ᾖ,
πάλιν ταῦτα διαιρετέον μέχρι τῶν ἀτόμων. οἷον εἰ τῶν δικαί-
ων καὶ τῶν ἀδίκων, ἢ τοῦ διπλασίου καὶ τοῦ ἡμίσεος, ἢ τυφλό-
τητος καὶ ὄψεως, ἢ τοῦ εἶναι καὶ μὴ εἶναι. ἐὰν γὰρ ἐπί τινος δει-
» χθῇ, ὅτι οὐχ ἡ αὐτὴ, ἀνῃρηκότες ἐσόμεθα τὸ πρόβλημα. ὁ-
» μοίως δὲ καὶ εἰ μηδενὶ ὑπάρχει. οὗτος δὲ ὁ τόπος ἀντιστρέφει
καὶ πρὸς τὸ κατασκευάζειν καὶ ἀνασκευάζειν. εἰ γὰρ ἐπὶ πάν-
των φαίνεται προενέγκασι διαίρεσιν, ἢ ἐπὶ πολλῶν, ἀξιωτέον
2 καὶ καθόλου τιθέναι, ἢ ἔνστασιν φέρειν ἐπί τινος οὐχ οὕτως.
» εἰ γὰρ μηδέτερον τούτων ποιήσει, ἄτοπος φανεῖται μὴ τιθείς.
» Ἄλλος, τὸ λόγους ποιεῖν τοῦ τε συμβεβηκότος καὶ ᾧ συμβέβη-
κεν, ἢ ἀμφοτέρων καθ' ἑκάτερον, ἢ τοῦ ἑτέρου. εἶτα σκοπεῖν,
εἴ τι μὴ ἀληθὲς ἐν τοῖς λόγοις ὡς ἀληθὲς εἴληπται, οἷον εἰ ἔστι
θεὸν ἀδικεῖν, τί τὸ ἀδικεῖν. εἰ γὰρ τὸ βλάπτειν ἑκουσίως, δῆλον
ὡς οὐκ ἔστι θεὸν ἀδικεῖσθαι. οὐ γὰρ ἐνδέχεται βλάπτεσθαι τὸν
θεόν. καὶ εἰ φθονερὸς ὁ σπουδαῖος, τίς ὁ φθονερὸς καὶ τίς ὁ
3 φθόνος. εἰ γὰρ ὁ φθόνος ἐστὶ λύπη ἐπὶ φαινομένῃ εὐπραγίᾳ
τῶν ἐπιεικῶν τινός, δῆλον ὅτι ὁ σπουδαῖος οὐ φθονερός. φαῦ-
λος γὰρ ἂν εἴη. καὶ εἰ ὁ νεμεσητικὸς φθονερός, τίς ἑκάτερος
αὐτῶν. οὕτω γὰρ καταφανὲς ἔσται, πότερον ἀληθὲς ἢ ψεῦ-
δος τὸ ῥηθέν. οἷον εἰ φθονερὸς μὲν ὁ λυπούμενος ἐπὶ ταῖς τῶν
ἀγαθῶν εὐπραγίαις, νεμεσητικὸς δὲ ὁ λυπούμενος ἐπὶ ταῖς
τῶν κακῶν εὐπραγίαις, δῆλον ὅτι οὐκ ἂν εἴη φθονερὸς ὁ νεμε-
σητικός. λαμβάνειν δὲ καὶ ἀντὶ τῶν ἐν τοῖς λόγοις ὀνομάτων,
4 λόγους. καὶ μὴ ἀφίστασθαι, ἕως ἂν εἰς γνώριμον ἔλθῃ. πολ-

λάκις γὰρ ὅλου μὲν τοῦ λόγου ἀποδοθέντος, οὐ δῆλον τὸ ζη-
τούμενον. αὐτῇ δέ τινος τῶν ἐν τῷ λόγῳ ὀνομάτων λόγου ῥη-
θέντος, κατάδηλον γίνεται. Ἔτι τὸ πρόβλημα πρότασιν ἑαυ-
τῷ ποιούμενον, ἐνίστασθαι. ἡ γὰρ ἔνστασις ἔσται ἐπιχείρημα πρὸς
τὴν θέσιν. ἔστι δὲ ὁ τόπος οὗτος, σχεδὸν ὁ αὐτὸς τῷ ἐπιβλέπειν
» εἰ ὑπάρχειν ἢ πᾶσιν ἢ μηδενὶ, εἴρηται. διαφέρει δὲ τῷ τρόπῳ.
» Ἔτι διορίζεσθαι, ποῖα δεῖ καλεῖν ὡς οἱ πολλοὶ, καὶ ποῖα οὔ.
χρήσιμον δὲ καὶ πρὸς τὸ κατασκευάζειν ἢ ἀνασκευάζειν. οἷον 1
ὅτι ταῖς μὲν ὀνομασίαις τὰ πράγματα προσαγορευτέον, κα-
θάπερ οἱ πολλοί. ποῖα δὲ τῶν πραγμάτων ἐστὶ τοιαῦτα ἢ οὐ τοι-
αῦτα, οὐκέτι προσεκτέον τοῖς πολλοῖς. οἷον ὑγιεινὸν μὲν ῥη-
τέον τὸ ποιητικὸν ὑγιείας ὡς οἱ πολλοὶ λέγουσι, πότερον δὲ
τὸ προκείμενον, ποιητικὸν ὑγιείας ἢ οὔ, οὐκέτι ὡς οἱ πολλοὶ
λεκτέον, ἀλλ' ὡς ὁ ἰατρός. Ἔτι ἐὰν πολλαχῶς λέγηται, κεί-
μενον δὲ ᾖ ὡς ὑπάρχει ἢ οὐχ ὑπάρχει, θάτερον δεικνύναι τῶν
πλεοναχῶς λεγομένων, ἐὰν μὴ ἄμφω ἐνδέχηται. χρηστέον δὲ 2
ἐπὶ τῶν λανθανόντων. εἰ γὰρ μὴ λανθάνει πολλαχῶς λεγόμε-
νον, ἐνστήσεται ὅτι οὐ διείλεκται, ὅπερ αὐτὸς ἠπόρει, ἀλλὰ θά-
τερον. οὗτος δὲ ὁ τόπος ἀντιστρέφει καὶ πρὸς τὸ κατασκευά-
σαι καὶ ἀνασκευάσαι. κατασκευάζειν μὲν γὰρ βουλόμενοι δεί-
ξομεν, ὅτι θάτερον ὑπάρχει, ἐὰν μὴ ἄμφω δυνώμεθα. ἀνα-
σκευάζοντες δὲ, ὅτι οὐχ ὑπάρχει θάτερον, δείξομεν, ἐὰν μὴ
ἄμφω δυνώμεθα. πλὴν ἀνασκευάζοντι μὲν, οὐδὲν δεῖ ἐξ ὁ-
μολογίας διαλέγεσθαι, οὔτ' εἰ παντὶ, οὔτ' εἰ μηδενὶ ὑπάρχει 3
εἴρηται. εἰ γὰρ δείξομεν, ὅτι οὐχ ὑπάρχει ὁτῳοῦν, ἀνῃρηκό-
τες ἐσόμεθα τὸ παντὶ ὑπάρχειν. ὁμοίως δὲ κἂν ἑνὶ δείξω-
μεν ὑπάρχον. ἀναιρήσομεν τὸ μηδενὶ ὑπάρχον. κατασκευά-
ζουσι δὲ προδιομολογητέον, ὅτι εἰ ἐν ὁτῳοῦν ὑπάρχει, παν-
τὶ ὑπάρχει, ἂν πιθανὸν ᾖ τὸ ἀξίωμα. οὐ γὰρ ἀπόχρη πρὸς
τὸ δεῖξαι ὅτι παντὶ ὑπάρχει, τὸ ἐφ' ἑνὸς διαλεχθῆναι. οἷον εἰ ἡ
τοῦ ἀνθρώπου ψυχὴ ἀθάνατος, καὶ ὅτι πᾶσα ψυχὴ ἀθάνατος.
ὥστε προομολογητέον, ὅτι εἰ ἡτισοῦν ψυχὴ ἀθάνατος, πᾶσα 4

» ἀθάνατος. τοῦτο δὲ οὐκ ἀεὶ ποιητέον, ἀλλ' ὅταν μὴ εὐπορῶμεν
» κοινὸν ἀνάλογον ἐπὶ πάντων εἰπεῖν. καθάπερ ὁ γεωμέτρης,
ὅτι τὸ τρίγωνον δυσὶν ὀρθαῖς ἴσας ἔχει τὰς τρεῖς γωνίας. εἰ δὲ
μὴ λανθάνοι πολλαχῶς λεγόμενον, διελόμενον ποσαχῶς λέ-
γεται, καὶ ἀναιρεῖν καὶ κατασκευάζειν. οἷον εἰ τὸ δέον ἐστὶ τὸ
συμφέρον ἢ τὸ καλὸν, πειρατέον ἄμφω κατασκευάζειν ἢ ἀ-
ναιρεῖν, περὶ τοῦ προκειμένου· οἷον ὅτι καλὸν καὶ συμφέ-
1 ρον, ἢ ὅτι οὔτε καλὸν οὔτε συμφέρον. εἰ δὲ μὴ ἐνδέχεται ἀμ-
φότερα, θάτερον δεικτέον ἐπισημαινόμενον ὅτι, τὸ μὲν, τὸ
δ' οὔ. ὁ δ' αὐτὸς λόγος, κἂν πλείω ᾖ εἰς ἃ διαιρεῖται. Πά-
» λιν ὅσα μὴ καθ' ὁμωνυμίαν λέγεται πολλαχῶς, ἀλλὰ κατ'
» ἄλλον τρόπον. οἷον ἐπιστήμη μία πλειόνων. ἢ ὡς τοῦ τέλους
καὶ τοῦ πρὸς τὸ τέλος. οἷον ἡ ἰατρικὴ, τοῦ ὑγίειαν ποιῆσαι καὶ
τοῦ διαιτῆσαι. ἢ ὡς ἀμφοτέρων τελῶν, καθάπερ τῶν ἐναν-
τίων ἡ αὐτὴ λέγεται ἐπιστήμη. οὐδὲν γὰρ μᾶλλον τέλος τὸ
2 ἕτερον τοῦ ἑτέρου, ἢ ὡς τοῦ καθ' αὑτὸ, καὶ τοῦ κατὰ συμβεβη-
κός. οἷον καθ' αὑτὸ μὲν ὅτι τρίγωνον δυσὶν ὀρθαῖς ἴσας ἔχει τὰς
τρεῖς γωνίας. κατὰ συμβεβηκὸς δὲ, ὅτι τὸ ἰσόπλευρον. ὅτι
γὰρ συμβέβηκε τῷ τριγώνῳ ἰσοπλεύρῳ. τριγώνῳ εἶναι, κατὰ
τοῦτο γνωρίζομεν, ὅτι δυσὶν ὀρθαῖς ἴσας ἔχει τὰς ἐντός. εἰ
οὖν μηδαμῶς ἐνδέχεται τὴν αὐτὴν εἶναι πλειόνων ἐπιστήμην,
δῆλον ὅτι ὅλως οὐκ ἐνδέχεται εἶναι. ἢ εἴ πως ἐνδέχεται, δῆ-
λον ὅτι ἐνδέχεται. διαιρεῖσθαι δὲ, ὁσαχῶς χρήσιμον. οἷον εἰ
3 βουλόμεθα κατασκευάσαι, τὰ τοιαῦτα προοιστέον ὅσα ἐν-
δέχεται. καὶ διαιρετέον εἰς ταῦτα μόνον, ὅσα καὶ χρήσιμα
πρὸς τὸ κατασκευάσαι, ἐὰν δ' ἀνασκευάσαι, ὅσα μὴ ἐνδέχεται.
τὰ δὲ λοιπὰ, παραληπτέον. ποιητέον δὲ καὶ ἐπὶ τούτων, ὅταν
λανθάνῃ, ποσαχῶς λέγεται. καὶ εἶναι δὲ τόδε τοῦδε ἢ μὴ
εἶναι, ἐκ τῶν αὐτῶν τόπων κατασκευαστέον. οἷον ἐπιστή-
μην τήνδε τοῦδε, ἢ ὡς τέλους ἢ ὡς τῶν πρὸς τὸ τέλος, ἢ ὡς
τῶν κατὰ συμβεβηκός. ἢ πάλιν μὴ εἶναί τι κατὰ μηδέ-
4 να τῶν ῥηθέντων τρόπων. ὁ δ' αὐτὸς λόγος καὶ περὶ ἐπιθυ-

ſ ii

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.1.4

μίας, καὶ ὅσα ἄλλα λέγεται πλειόνως. ἔστι γὰρ ἡ ἐπιθυμία
τούτου, ἢ ὡς τέλους, οἷον ὑγιείας. ἢ ὡς τῶν πρὸς τὸ τέλος,
οἷον τοῦ φαρμακευθῆναι. ἢ ὡς τοῦ κατὰ συμβεβηκός, καθά-
περ ἐπὶ τοῦ οἴνου ὁ φιλόγλυκυς, οὐχ ὅτι ὁ οἶνος, ἀλλ' ὅτι γλυ-
κύς ἐστι. καθ' αὑτὸ μὲν γὰρ τοῦ γλυκέος ἐπιθυμεῖ, τοῦ δὲ οἴνου,
κατὰ συμβεβηκός. ἐὰν γὰρ αὐστηρὸς ᾖ, οὐκέτι ἐπιθυμεῖ. κατὰ
συμβεβηκὸς οὖν ἐπιθυμεῖ. χρήσιμος δ' ὁ τόπος οὗτος ἐν τοῖς
πρός τι. σχεδὸν γὰρ τὰ τοιαῦτα τῶν πρός τί εἰσιν. Ἔτι τὸ 1
μεταλαμβάνειν εἰς τὸ γνωριμώτερον ὄνομα. οἷον ἀντὶ τοῦ ἀ-
κριβοῦς ἐν ὑπολήψει τὸ σαφές. καὶ ἀντὶ τῆς πολυπραγ-
μοσύνης, ἡ φιλοπραγμοσύνη. γνωριμωτέρου γὰρ γινομέ-
νου τοῦ ῥηθέντος, εὐεπιχειρητοτέρα ἡ θέσις. ἔστι δὲ καὶ οὗτος ὁ
τόπος πρὸς ἄμφω κοινὸς καὶ πρὸς τὸ ἀνασκευάζειν καὶ κα-
τασκευάζειν. Πρὸς δὲ τὸ δεῖξαι τἀναντία τῷ αὐτῷ ὑπάρ-
χοντα, σκοπεῖν ἐπὶ τοῦ γένους. οἷον εἰ βουλόμεθα δεῖξαι, ὅτι
ἐστὶ περὶ αἴσθησιν ὀρθότης καὶ ἁμαρτία. τὸ δὲ αἰσθάνεσθαι, κρί- 2
νειν ἐστί. κρίνειν δὲ ἐστὶν ὀρθῶς καὶ μὴ ὀρθῶς, καὶ περὶ αἴσθησιν ἂν
εἴη ὀρθότης καὶ ἁμαρτία. νῦν μὲν οὖν ἐκ τοῦ γένους περὶ τὸ
εἶδος ἡ ἀπόδειξις. τὸ γὰρ κρίνειν γένος τοῦ αἰσθάνεσθαι. ὁ γὰρ
αἰσθανόμενος κρίνει πως. πάλιν δ' ἐκ τοῦ εἴδους τῷ γένει. ὅσα
γὰρ τῷ εἴδει ὑπάρχει, καὶ τῷ γένει. οἷον εἰ ἔστιν ἐπιστήμη φαύ-
λη καὶ σπουδαία. καὶ διάθεσίς ἐστι φαύλη καὶ σπουδαία. ἡ
γὰρ διάθεσις τῆς ἐπιστήμης. γένος. ὁ μὲν οὖν πρότερος τό-
πος, ψευδής ἐστιν εἰς τὸ κατασκευάσαι. ὁ δὲ δεύτερος, ἀλη- 3
θής. οὐ γὰρ ἀναγκαῖον ὅσα τῷ γένει ὑπάρχει, καὶ τῷ εἴδει ὑ-
πάρχειν. ζῷον μὲν γάρ ἐστι πτηνὸν καὶ τετράπουν. ἄνθρωπος
δ' οὔ, ὅσα δὲ τῷ εἴδει ὑπάρχει, ἀναγκαῖον καὶ τῷ γένει εἰ γάρ
ἐστιν ἄνθρωπος σπουδαῖος, καὶ ζῷον ἐστὶ σπουδαῖον. πρὸς δὲ τὸ
ἀνασκευάζειν, ὁ μὲν πρότερος, ἀληθής. ὁ δὲ δεύτερος, ψευ-
δής. ὅσα γὰρ τῷ γένει οὐχ ὑπάρχει, οὐδὲ τῷ εἴδει. ὅσα δὲ τῷ
εἴδει μὴ ὑπάρχει, οὐκ ἀναγκαῖον τῷ γένει μὴ ὑπάρχειν. Ἐ-
πεὶ δ' ἀναγκαῖον ὧν τὸ γένος κατηγορεῖται καὶ τῶν εἰδῶν τι 4

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.1.4

κατηγορεῖσθαι, καὶ ὅσα ἔχει τὸ γένος, ἢ παρωνύμως ἀπὸ τοῦ γένους λέγεται, καὶ τῶν εἰδῶν τι ἀναγκαῖον ἔχειν, ἢ παρωνύμως ἀπό τινος τῶν εἰδῶν λέγεσθαι. οἷον εἰ τινὸς ἐπιστήμη κατηγορεῖται, καὶ γραμματικὴ, ἢ μουσικὴ, ἢ τῶν ἄλλων τις ἐπιστημῶν κατηγορηθήσεται. καὶ εἴ τις ἔχει ἐπιστήμην, ἢ παρωνύμως ἀπὸ τῆς ἐπιστήμης λέγεται, καὶ γραμματικὴν ἕξει ἢ μουσικὴν, ἢ τινὰ τῶν ἄλλων ἐπιστημῶν. ἢ παρωνύμως ἀπό τινος αὐτῶν ῥη-
1 θήσεται. οἷον γραμματικὸς, ἢ μουσικός. ἐὰν οὖν τι τεθῇ λεγόμενον ἀπὸ τοῦ γένους ὁπωσοῦν. οἷον τὴν ψυχὴν κινεῖσθαι, σκοπεῖν εἰ κατά τι τῶν εἰδῶν τῶν τῆς κινήσεως ἐνδέχεται τὴν ψυχὴν κινεῖσθαι, οἷον αὔξεσθαι, ἢ μειοῦσθαι, ἢ φθείρεσθαι, ἢ γίνεσθαι, ἢ ὅσα ἄλλα κινήσεως εἴδη. εἰ γὰρ κατὰ μηδὲν, δῆλον ὅτι οὐ κινεῖται. οὗτος δὲ ὁ τόπος κοινὸς πρὸς ἄμφω, πρός τε τὸ κατασκευάζειν καὶ ἀνασκευάζειν. εἰ γὰρ κατά τι τῶν εἰδῶν κινεῖται, δῆλον ὅτι κινεῖται. καὶ εἰ κατὰ μηδὲν τῶν εἰδῶν
2 κινεῖται, δῆλον ὅτι οὐ κινεῖται. Μὴ εὐποροῦντι δὲ ἐπιχειρήματος πρὸς τὴν θέσιν, σκοπεῖν ἐκ τῶν ὁρισμῶν, ἢ τῶν ὄντων τοῦ προκειμένου πράγματος, ἢ τῶν δοκούντων. καὶ εἰ μὴ ἀφ' ἑνὸς, ἀλλ' ἀπὸ πλειόνων. ῥᾷον γὰρ ὁρισαμένοις ἐπιχειρεῖν ἔσται. πρὸς γὰρ τοὺς ὁρισμοὺς, ῥᾷον ἡ ἐπιχείρησις. Σκοπεῖν δὲ ἐπὶ τοῦ προκειμένου, τίνος ὄντος ἀναγκαῖον τὸ προκείμενον εἶναι. ἢ τί ἐστιν ἐξ ἀνάγκης, εἰ τὸ προκείμενόν ἐστι. κατασκευάζειν μὲν οὖν βουλομένῳ, τίνος ὄντος, τὸ προκείμενον ἔσται ἐξ ἀ-
3 νάγκης. ἐὰν γὰρ ἐκεῖνο δειχθῇ ὑπάρχον, καὶ τὸ προκείμενον δεδειγμένον ἔσται. ἀνασκευάζειν δὲ βουλομένῳ, τί ἐστιν, εἰ τὸ προκείμενόν ἐστιν. ἐὰν γὰρ δείξωμεν τὸ ἀκόλουθον τῷ προκειμένῳ μὴ ὂν, ἀνῃρηκότες ἐσόμεθα τὸ προκείμενον. Ἔτι ἐπὶ τὸν χρόνον ἐπιβλέπειν, εἴπου διαφωνεῖ. οἷον εἰ τὸ τρεφόμενον ἔφησεν ἐξ ἀνάγκης αὔξεσθαι. τρέφεται μὲν γὰρ ἀεὶ τὰ ζῶα. αὔξεται δὲ οὐκ ἀεί. ὁμοίως δὲ καὶ εἰ τὸ ἐπίστασθαι ἔφησέ τις μεμνῆσθαι. τὸ μὲν γὰρ, τοῦ παρεληλυθότος χρόνου ἐστί. τὸ δὲ, καὶ
4 τοῦ παρόντος καὶ τοῦ μέλλοντος. ἐπίστασθαι μὲν οὖν γὰρ λεγό-

μεθα τὰ παρόντα καὶ τὰ μέλλοντα. οἷον ὅτι ἔσται ἡλίου ἔ-
κλειψις. μνημονεύειν δὲ οὐκ ἐνδέχεται, ἀλλ' ἢ τὸ παρεληλυ-
θός. Ἔτι ὁ σοφιστικὸς τρόπος, τὸ ἄγειν εἰς τὸ τοιοῦτο, πρὸς
ὃ εὐπορήσομεν ἐπιχειρημάτων. τοῦτο δὲ ἔσται ὁτὲ μὲν ἀναγ-
καῖον, ὁτὲ δὲ φαινόμενον ἀναγκαῖον, ὁτὲ δὲ οὔτε φαινόμενον
οὔτε ἀναγκαῖον. ἀναγκαῖον μὲν οὖν, ὅταν ἀρνησαμένου τοῦ
ἀποκρινομένου τῶν πρὸς τὴν θέσιν τι χρησίμων, πρὸς τοῦτο
τοὺς λόγους ποιῆται. τυγχάνῃ δὲ τοῦτο τῶν τοιούτων ὄν, πρὸς ὃ 1
εὐπορεῖν ἐστιν ἐπιχειρημάτων. ὁμοίως δὲ καὶ ὅταν ἐπαγωγὴν
πρός τι διὰ τοῦ κειμένου ποιησάμενος, ἀναιρεῖν ἐπιχειρῇ. τούτου
γὰρ ἀναιρεθέντος, καὶ τὸ προκείμενον ἀναιρεῖται. φαινό-
μενον δὲ ἀναγκαῖον, ὅταν φαίνηται μὲν χρήσιμον καὶ οἰκεῖον
τῆς θέσεως. μὴ ᾖ δὲ πρὸς ὃ γίγνονται οἱ λόγοι, εἴτε ἀρνησα-
μένου τοῦ τὸν λόγον ὑπέχοντος, εἴτε ἀπ' ἐπαγωγῆς ἐνδόξου
διὰ τῆς θέσεως πρὸς αὐτὸ γιγνομένης, ἀναιρεῖν ἐπιχειρεῖ
αὐτό. τὸ δὲ λοιπὸν, ὅταν μήτε ἀναγκαῖον ᾖ, μήτε φαινό- 2
μενον, πρὸς ὃ γίγνονται οἱ λόγοι. ἄλλως δὲ, παρεξελέγχε-
σθαι συμβαίνει τῷ ἀποκρινομένῳ. δεῖ δὲ εὐλαβεῖσθαι τὸν ἔ-
σχατον τῶν ῥηθέντων τρόπων. παντελῶς γὰρ ἀπηρτημένος
καὶ ἀλλότριος ἔοικεν εἶναι τῆς διαλεκτικῆς. διὸ δεῖ καὶ τὸν
ἀποκρινόμενον μὴ δυσκολαίνειν, ἀλλὰ τιθέναι τὰ μὴ χρήσι-
μα πρὸς τὴν θέσιν ἐπισημαινόμενον, ὅσα μὴ δοκεῖ, τίθησι
δέ. μᾶλλον γὰρ ἀπορεῖν ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ συμβαίνει τοῖς ἐρω-
τῶσιν, ὅταν πάντων τιθεμένων αὐτοῖς τῶν τοιούτων, ἐὰν μὴ 3
περαίνωσιν. Ἔτι πᾶς ὁ εἰρηκὼς ὁτιοῦν, τρόπον τινὰ πολλὰ
εἴρηκεν. ἐπειδὴ πλείω ἑκάστῳ ἐξ ἀνάγκης ἀκόλουθά ἐστιν.
οἷον ὁ εἰρηκὼς ἄνθρωπον εἶναι, καὶ ὅτι ζῷόν ἐστιν εἴρηκε, καὶ ὅ-
τι ἔμψυχον, καὶ ὅτι δίπουν, καὶ ὅτι νοῦ καὶ ἐπιστήμης δεκτι-
κόν. ὥστε ὁποιουοῦν ἑνὸς τῶν ἀκολούθων ἀναιρεθέντος, ἀ-
ναιρεῖται καὶ τὸ ἐν ἀρχῇ. εὐλαβεῖσθαι δὲ χρὴ εἰς τὸ χαλε-
πώτερον ποιεῖσθαι μετάληψιν. ἐνίοτε μὲν γὰρ ῥᾷον τὸ ἀκό-
λουθον ἀνελεῖν. ἐνίοτε δὲ, αὐτὸ τὸ προκείμενον. Ὅσοις 4

δὲ ἀνάγκη μόνον θάτερον ὑπάρχειν, ἢ οὐχ ὑπάρχειν, οἷον
τῷ ἀνθρώπῳ τὴν νόσον, ἢ τὴν ὑγείαν. ἐὰν πρὸς θάτερον
εὐπορῶμεν διαλέγεσθαι, ὅτι ὑπάρχει ἢ οὐχ ὑπάρχει, καὶ
πρὸς τὸ λοιπὸν εὐπορήσομεν. τοῦτο δὲ ἀντιστρέφει πρὸς
ἄμφω. δείξαντες μὲν γὰρ ὅτι ὑπάρχει θάτερον, τὸ λοιπὸν
δεδειχότες ἐσόμεθα ὅτι οὐχ ὑπάρχει. ἐὰν δὲ ὅτι οὐχ ὑπάρ-
χει δείξωμεν, τὸ λοιπὸν ὅτι ὑπάρχει δεδειχότες ἐσόμεθα.
1 δῆλον οὖν, ὅτι πρὸς ἄμφω χρήσιμος ὁ τόπος. Ἔτι τὸ ἐ-
πιχειρεῖν μεταφέροντα τοὔνομα ἐπὶ τὸν λόγον, ὡς μάλιστα
προσῆκον ἐκλαμβάνειν, ἢ ὡς κεῖται τοὔνομα. οἷον εὔψυχον
μὴ τὸν ἀνδρεῖον καθάπερ κεῖται, ἀλλὰ τὸν εὖ τὴν ψυχὴν ἔ-
χοντα, καθάπερ καὶ εὔελπιν, τὸν ἀγαθὰ ἐλπίζοντα. ὁμοίως
» δὲ καὶ εὐδαίμονα, οὗ ἂν ὁ δαίμων ᾖ σπουδαῖος. καθάπερ Ξε-
» νοκράτης φησὶν εὐδαίμονα εἶναι τὸν τὴν ψυχὴν ἔχοντα σπου-
» δαίαν, ταύτην γὰρ ἑκάστῳ εἶναι δαίμονα. Ἐπεὶ δὲ τῶν πραγ
2 μάτων τὰ μὲν ἐξ ἀνάγκης ἐστί, τὰ δέ, ὡς ἐπὶ τὸ πολύ. τὰ δὲ ὁπό
τερ' ἔτυχεν, ἐὰν τὸ ἐξ ἀνάγκης ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ τεθῇ, ἢ τὸ ὡς ἐπὶ τὸ-
πολὺ ἐξ ἀνάγκης, ἢ αὐτὸ ἢ τὸ ἐναντίον τῷ ὡς ἐπὶ τὸ πολύ, ἀεὶ
δίδωσι τόπον ἐπιχειρήματος. ἐὰν γὰρ τὸ ἐξ ἀνάγκης ὡς ἐπὶ-
τὸ πολὺ τεθῇ, δῆλον ὅτι οὐ παντί φησιν ὑπάρχειν, ὑπάρχον-
τος παντί. ὥστε ἡμάρτηκεν. εἴτε τὸ ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ λεγό-
μενον ἐξ ἀνάγκης ἔφησε. παντὶ γάρ φησιν ὑπάρχειν, οὐχ ὑ-
πάρχοντος παντί. ὁμοίως δὲ καὶ εἰ τὸ ἐναντίον τῷ ὡς ἐπὶ τὸ-
3 πολὺ ἐξ ἀνάγκης εἴρηκεν. ἀεὶ γὰρ ἐπ' ἔλαττον λέγεται τὸ ἐναν-
τίον τῷ ὡς ἐπὶ τὸ πολύ. οἷον εἰ ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ φαῦλοι οἱ ἄνθρω
ποι, ἀγαθοὶ ἐπ' ἔλαττον. ὥστε ἔτι μᾶλλον ἡμάρτηκεν, εἰ ἀγα-
θοὺς ἐξ ἀνάγκης εἴρηκεν εἶναι. ὡσαύτως δὲ καὶ εἰ τὸ ὁπότερ' ἔτυ
χεν, ἐξ ἀνάγκης ἔφησεν ἢ ὡς ἐπὶ τὸ πολύ. οὔτε γὰρ ἐξ ἀνάγκης τὸ ὁ
πότερ' ἔτυχεν, οὔθ' ὡς ἐπὶ τὸ πολύ. ἐνδέχεται δέ, κἂν μὴ διορίσας
εἴπῃ, πότερον ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ἢ ἐξ ἀνάγκης εἴρηκεν. ᾖ δὲ τὸ πραγ
μα ὡς ἐπὶ τὸ πολύ, διαλέγεσθαι ἐξ ἀνάγκης εἰρηκότος αὐτοῦ. οἷον εἰ
4 φαύλους τοὺς ἀποκληρουμένους ἔφησεν εἶναι, μὴ διορίσας, ὡς ἐξ ἀνάγ

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.1.4

κης εἰρηκότος αὐτοῦ διαλέγεσθαι. Ἔτι εἰ καὶ αὐτὸ ἑαυτῷ
συμβεβηκὸς ἔθηκεν ὡς ἕτερον. διὰ τὸ ἕτερον εἶναι ὄνομα. κα-
θάπερ Πρόδικος διῃρεῖτο τὰς ἡδονὰς εἰς χαρὰν καὶ τέρψιν καὶ
εὐφροσύνην. ταῦτα γὰρ πάντα τοῦ αὐτοῦ τῆς ἡδονῆς ὀνόμα-
τός ἐστιν. εἰ οὖν τις τὸ χαίρειν τῷ εὐφραίνεσθαι φήσει συμβεβη-
» κέναι. αὐτὸ ἂν αὑτῷ φαίη συμβεβηκέναι. Ἐπεὶ δὲ τὰ ἐναν
» τία συμπλέκεται μὲν ἀλλήλοις ἑξαχῶς. ἐναντίωσιν δὲ ποι-
εῖ τετραχῶς συμπλεκόμενα, δεῖ λαμβάνειν τὰ ἐναντία, ὅπως 1
ἂν χρήσιμον ᾖ καὶ ἀναιροῦντι καὶ κατασκευάζοντι. ὅτι μὲν
οὖν ἑξαχῶς συμπλέκεται, δῆλον. ἢ γὰρ ἑκάτερον ἑκατέρῳ
τῶν ἐναντίων συμπλακήσεται, τοῦτο δὲ διχῶς. οἷον τὸ τοὺς φί-
λους εὖ ποιεῖν, καὶ τὸ τοὺς ἐχθροὺς κακῶς, ἢ ἀνάπαλιν, τὸ τοὺς
φίλους κακῶς, καὶ τοὺς ἐχθροὺς εὖ. ἢ ὅταν ἀμφότερα περὶ τοῦ
ἑνός, διχῶς δὲ καὶ τοῦτο. οἷον τὸ τοὺς φίλους εὖ ποιεῖν, καὶ τὸ
τοὺς φίλους κακῶς. ἢ τὸ τοὺς ἐχθροὺς εὖ πιεῖν, καὶ τὸ τοὺς ἐχθροὺς
κακῶς. ἢ τὸ ἓν περὶ ἀμφοτέρων. διχῶς δὲ καὶ τοῦτο. οἷον τὸ 2
τοὺς φίλους εὖ, καὶ τοὺς ἐχθροὺς εὖ. ἢ τοὺς φίλους κακῶς, καὶ τοὺς
ἐχθροὺς κακῶς. αἱ μὲν οὖν πρῶται δύο ῥηθεῖσαι συμπλοκαὶ
οὐ ποιοῦσιν ἐναντίωσιν. τὸ γὰρ τοὺς φίλους εὖ ποιεῖν, τῷ τοὺς
ἐχθροὺς κακῶς ποιεῖν, οὐκ ἔστιν ἐναντίον. ἀμφότερα γὰρ αἱρε-
τὰ, καὶ τοῦ αὐτοῦ ἤθους, οὐδὲ τὸ τοὺς φίλους κακῶς, τῷ τοὺς
ἐχθροὺς εὖ. καὶ γὰρ ταῦτα ἀμφότερα φευκτὰ, καὶ τοῦ αὐτοῦ ἤ-
θους, οὐ δοκεῖ δὲ φευκτὸν φευκτῷ ἐναντίον εἶναι, ἐὰν μὴ τὸ
μὲν καθ' ὑπερβολὴν, τὸ δὲ κατ' ἔνδειαν λεγόμενον. ἦ, ἥ τε γὰρ 3
ὑπερβολὴ τῶν φευκτῶν δοκεῖ εἶναι, ὁμοίως δὲ καὶ ἡ ἔνδεια.
τὰ δὲ λοιπὰ πάντα τέτταρα, ποιεῖ ἐναντίωσιν. τὸ γὰρ τοὺς φί-
λους εὖ ποιεῖν, τῷ τοὺς φίλους κακῶς, ἐναντίον. ἀπό τε γὰρ
ἐναντίου ἤθους ἐστί. καὶ τὸ μὲν αἱρετὸν, τὸ δὲ φευκτόν. ὡσαύ-
τως δὲ καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων. καθ' ἑκάστην γὰρ συζυγίαν, τὸ μὲν
αἱρετὸν, τὸ δὲ φευκτόν. καὶ τὸ μὲν ἐπιεικοῦς ἤθους. τὸ δὲ φαύ
λου. δῆλον οὖν ἐκ τῶν εἰρημένων, ὅτι τῷ αὐτῷ πλείονα ἐναν-
τία συμβαίνει γίνεσθαι. τῷ γὰρ τοὺς φίλους εὖ ποιεῖν, τὸ τοὺς 4
Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.1.4

ἐχθροὺς εὖ ποιεῖν ἐναντίον, καὶ τὸ τοὺς φίλους κακῶς, ἐναν-
τίον. ὁμοίως δὲ καὶ τῶν ἄλλων ἑκάστῳ, τὸν αὐτὸν τρόπον ἐπι-
σκοποῦσι, δύο τὰ ἐναντία φανήσεται. λαμβάνειν οὖν τῶν ἐ-
ναντίων, ὁπότερον ἂν ᾖ πρὸς τὴν θέσιν χρήσιμον. Ἔτι εἰ
ἔστι τι ἐναντίον τῷ συμβεβηκότι, σκοπεῖν εἰ ὑπάρχει ᾧπερ τὸ συμ-
» βεβηκὸς εἴρηται ὑπάρχειν. εἰ γὰρ τοῦτο ὑπάρχει, ἐκεῖνο οὐκ ἂν
» ὑπάρχοι. ἀδύνατον γὰρ τἀναντία ἅμα τῷ αὐτῷ ὑπάρχειν.
1 Ἢ εἴ τι τοιοῦτον εἴρηται κατά τινος. οὗ ὄντος, ἀνάγκη τὰ ἐναν-
τία ὑπάρχειν. οἷον εἰ τὰς ἰδέας ἐν ἡμῖν ἔφησεν εἶναι. κινεῖσθαί
τε γὰρ καὶ ἠρεμεῖν αὐτὰς συμβήσεται. ἔτι δὲ αἰσθητὰς καὶ νοη-
τὰς εἶναι. δοκοῦσι γὰρ αἱ ἰδέαι ἠρεμεῖν καὶ ἀκίνητοι καὶ νοηταὶ
εἶναι τοῖς τιθεμένοις ἰδέας εἶναι. ἐν ἡμῖν δὲ οὔσας, ἀδύνατον
ἀκινήτους εἶναι. κινουμένων γὰρ ἡμῶν, ἀναγκαῖον καὶ τὰ ἐν ἡ-
μῖν πάντα συγκινεῖσθαι. δῆλον δ' ὅτι καὶ αἰσθηταί, εἴπερ ἐν
ἡμῖν εἰσι. διὰ γὰρ τῆς περὶ τὴν ὄψιν αἰσθήσεως, τὴν ἐν ἑκά-
2 στῳ μορφὴν γνωρίζομεν. Πάλιν εἰ κεῖται συμβεβηκὸς ἐν ᾧ ἐστὶ
τι ἐναντίον, σκοπεῖν εἰ καὶ τοῦ ἐναντίου δεκτικόν, ὅπερ καὶ τοῦ
συμβεβηκότος. τὸ γὰρ αὐτὸ τῶν ἐναντίων δεκτικόν. οἷον εἰ τὸ
μῖσος ἕπεσθαι τῇ ὀργῇ ἔφησεν, εἴη ἂν τὸ μῖσος ἐν τῷ θυμοει-
δεῖ. ἐκεῖ γὰρ ἡ ὀργή. σκεπτέον οὖν, εἰ τὸ ἐναντίον ἐν τῷ θυμοει-
δεῖ, ἡ φιλία. εἰ γὰρ μή, ἀλλ' ἐν τῷ ἐπιθυμητικῷ ἐστιν ἡ φιλία, οὐκ
ἂν ἕποιτο τὸ μῖσος τῇ ὀργῇ. ὁμοίως δὲ καὶ εἰ τὸ ἐπιθυμητικὸν
ἀγνοεῖν ἔφησεν, εἴη γὰρ ἂν ἐπιστήμης δεκτικόν, εἴπερ καὶ ἀγνοί-
3 ας. ὅπερ οὐ δοκεῖ τὸ ἐπιθυμητικὸν δεκτικὸν εἶναι ἐπιστήμης.
ἀνασκευάζοντι μὲν οὖν καθάπερ εἴρηται, χρηστέον. κατασκε-
υάζοντι δέ, ὅτι μὲν ὑπάρχει τὸ συμβεβηκός, οὐ χρήσιμος ὁ τό-
πος. ὅτι δὲ ἐνδέχεται ὑπάρχειν χρήσιμος. δείξαντες μὲν γὰρ
ὅτι οὐ δεκτικὸν τοῦ ἐναντίου, δεδειχότες ἐσόμεθα, ὅτι οὐχ ὑ-
πάρχει τὸ συμβεβηκός, οὔτε ἐνδέχεται ὑπάρξαι. ἐὰν δὲ δεί-
ξωμεν ὅτι ὑπάρχει τὸ ἐναντίον, ἢ ὅτι δεκτικὸν τοῦ ἐναντίου ἐστὶν
οὐδέπω δεδειχότες ἐσόμεθα, ὅτι καὶ τὸ συμβεβηκὸς ὑπάρχει
4 ἀλλ' ὅτι ἐνδέχεται ὑπάρχειν. ἐπὶ τοσοῦτον μόνον δεδειγμένον

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.1.4

ἔσται. Ἐπεὶ δὲ αἱ ἀντιθέσεις τέτταρες, σκοπεῖν ἐκ μὲν τῶν ἀν-
τιφάσεων ἀνάπαλιν ἐκ τῆς ἀκολουθήσεως καὶ ἀναιροῦντι
καὶ κατασκευάζοντι. λαμβάνειν δὲ ἐξ ἐπαγωγῆς. οἷον εἰ ὁ ἄν-
θρωπος ζῷον, τὸ μὴ ζῷον οὐκ ἄνθρωπος. ὁμοίως δὲ καὶ ἐπὶ τῶν
ἄλλων. ἐνταῦθα γὰρ ἀνάπαλιν ἡ ἀκολούθησις. τῷ μὲν γὰρ ἀν-
θρώπῳ τὸ ζῷον ἕπεται. τῷ δὲ μὴ ἀνθρώπῳ, τὸ μὴ ζῷον, οὔ. ἀλ-
λ' ἀνάπαλιν τῷ μὴ ζῴῳ τὸ οὐκ ἄνθρωπος. ἐπὶ πάντων οὖν τὸ τοι-
οῦτον ἀξιωτέον. οἷον εἰ τὸ καλὸν, ἡδὺ, καὶ τὸ μὴ ἡδὺ, οὐ καλόν. 1
εἰ δὲ μὴ τοῦτο, οὐδ' ἐκεῖνο. ὁμοίως δὲ καὶ εἰ τὸ μὴ ἡδὺ, οὐ καλὸν,
τὸ καλὸν, ἡδύ. δῆλον οὖν, ὅτι πρὸς ἄμφω ἀντιστρέφει ἡ κατὰ
τὴν ἀντίφασιν ἀκολούθησις ἀνάπαλιν γινομένη. ἐπὶ δὲ τῶν
» ἐναντίων σκοπεῖν, εἰ τῷ ἐναντίῳ τὸ ἐναντίον ἕπεται. ἢ ἐπὶ ταυ-
» τὰ ἡ ἀκολούθησις, ἢ ἀνάπαλιν, καὶ ἀναιροῦντι καὶ κατασκευ-
άζοντι. λαμβάνειν δὲ καὶ τὰ τοιαῦτα ἐξ ἐπαγωγῆς. ἐφ' ὅσον χρή-
σιμον. ἐπὶ ταυτὸ μὲν, ἡ ἀκολούθησις. οἷον τῇ ἀνδρίᾳ καὶ τῇ δει-
λίᾳ. τῇ μὲν γὰρ ἀρετὴ ἀκολούθησις. τῇ δὲ κακία. καὶ τῇ μὲν, 2
ἀκολουθεῖ τὸ αἱρετὸν, τῇ δὲ, τὸ φευκτόν. ἐπὶ ταυτὰ οὖν καὶ
τούτων ἡ ἀκολούθησις. ἐναντίον γὰρ τὸ αἱρετὸν τῷ φευκτῷ.
ὁμοίως δὲ καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων. ἀνάπαλιν δὲ ἡ ἀκολούθησις.
οἷον εὐεξίᾳ μὲν, ἡ ὑγίεια ἀκολουθεῖ. καχεξίᾳ δὲ, νόσος οὔ. ἀλ-
λὰ νόσῳ καχεξία, δῆλον οὖν, ὅτι ἀνάπαλιν ἐπὶ τούτων ἡ ἀ-
» κολούθησις γίνεται. σπάνιον δὲ τὸ ἀνάπαλιν ἐπὶ τῶν ἐναντίων
» συμβαίνει. ἀλλὰ τοῖς πλείστοις, ἐπὶ ταυτὰ ἡ ἀκολούθησις. εἰ
» οὖν μήτε ἐπὶ ταυτὰ τῷ ἐναντίῳ, τὸ ἐναντίον ἀκολουθεῖ. μή- 3
τε ἀνάπαλιν, δῆλον ὅτι οὐδ' ἐπὶ τῶν ῥηθέντων ἀκολουθεῖ τὸ ἕ-
τερον τῷ ἑτέρῳ. εἰ δὲ ἐπὶ τῶν ἐναντίων, καὶ ἐπὶ τῶν ῥηθέντων,
ἀναγκαῖον τὸ ἕτερον τῷ ἑτέρῳ ἀκολουθεῖν. ὁμοίως δὲ τοῖς ἐ-
ναντίοις, καὶ ἐπὶ τῶν στερήσεων καὶ ἕξεων σκεπτέον. πλὴν οὐκ
ἔστιν ἐπὶ τῶν στερήσεων τὸ ἀνάπαλιν. ἀλλ' ἐπὶ ταυτὰ τὴν ἀκολού-
θησιν ἀναγκαῖον ἀεὶ γίνεσθαι. καθάπερ ὄψει μὲν, αἴσθησιν. τυ-
φλότητι δὲ, ἀναισθησίαν, ἀντίκειται γὰρ ἡ αἴσθησις τῇ ἀναισθη-
σίᾳ, ὡς ἕξις καὶ στέρησις. τὸ μὲν γὰρ ἕξις, αὐτῶν. τὸ δὲ, στέρησις 4

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.1.4

ἐστιν. ὁμοίως δὲ τῇ ἕξει καὶ τῇ στερήσει, καὶ ἐπὶ τῶν πρός τι χρη-
στέον. ἐπὶ ταυτὰ γὰρ καὶ ἐπὶ τούτων ἡ ἀκολούθησις. οἷον εἰ τὸ τρι-
πλάσιον πολλαπλάσιον. καὶ τὸ τριτημόριον, πολλοστημόριον.
λέγεται γὰρ τὸ μὲν τριπλάσιον, πρὸς τὸ τριτημόριον, τὸ δὲ πολ-
λαπλάσιον, πρὸς τὸ πολλοστημόριον. πάλιν εἰ ἡ ἐπιστήμη ὑπό-
ληψις, καὶ τὸ ἐπιστητὸν ὑποληπτόν. καὶ εἰ ἡ ὅρασις αἴσθησις, καὶ
τὸ ὁρατὸν αἰσθητόν. ἔνστασις, ὅτι οὐκ ἀνάγκη ἐπὶ τῶν πρός τι
1 τὴν ἀκολούθησιν γίνεσθαι, καθάπερ εἴρηται. τὸ γὰρ αἰσθητόν,
ἐπιστητόν ἐστιν. ἡ δὲ αἴσθησις, οὐκ ἐπιστήμη. οὐ μὴν ἀληθής γε ἡ
ἔνστασις δοκεῖ εἶναι. πολλοὶ γὰρ οὔ φασι τῶν αἰσθητῶν ἐπιστήμην
εἶναι. ἔτι πρὸς τοὐναντίον, οὐχ ἧττον χρήσιμον τὸ ῥηθέν. οἷον
ὅτι τὸ αἰσθητὸν, οὐκ ἔστιν ἐπιστητόν. οὐδὲ γὰρ ἡ αἴσθησις ἐπιστήμη.
» Πάλιν ἐπὶ τῶν συστοίχων καὶ ἐπὶ τῶν πτώσεων καὶ ἀναιροῦντα
» καὶ κατασκευάζοντα. λέγεται δὲ σύστοιχα μὲν τὰ τοιάδε. οἷον
τὰ δίκαια καὶ ὁ δίκαιος, τῇ δικαιοσύνῃ. καὶ τὰ ἀνδρεῖα καὶ ὁ ἀν-
2 δρεῖος. τῇ ἀνδρίᾳ. ὁμοίως δὲ καὶ τὰ ποιητικὰ καὶ τὰ φυλακ-
τικὰ, σύστοιχα ἐκείνων ἐστὶν, ὧν ἐστι φυλακτικὰ ἢ ποιητικά. οἷον
τὰ ὑγιεινὰ, ὑγιείας. καὶ τὰ εὐεκτικὰ, εὐεξίας. τὸν αὐτὸν δὲ
τρόπον καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων. σύστοιχα μὲν οὖν τὰ τοιαῦτα εἴωθε
λέγεσθαι. πτώσεις δὲ, οἷον τὸ δικαίως, καὶ ἀνδρείως καὶ ὑγιει-
νῶς, καὶ εὐεκτικῶς καὶ ὅσα τοῦτον τὸν τρόπον λέγεται. δοκεῖ δὲ
καὶ τὰ κατὰ τὰς πτώσεις σύστοιχα εἶναι. οἷον τὸ μὲν δικαίως, τῇ
» δικαιοσύνῃ. τὸ δὲ ἀνδρείως, τῇ ἀνδρίᾳ. σύστοιχα δὲ λέγεται, τὰ
3 κατὰ τὴν αὐτὴν συστοιχίαν ἅπαντα. οἷον δικαιοσύνη, δίκαι-
» ος, δίκαιον, δικαίως. δῆλον οὖν, ὅτι ἑνὸς ὁποιουοῦν δειχθέντος
τῶν κατὰ τὴν αὐτὴν συστοιχίαν ἀγαθοῦ ἢ ἐπαινετοῦ, καὶ τὰ
λοιπὰ πάντα δεδειγμένα ἔσται. οἷον εἰ ἡ δικαιοσύνη τῶν ἐπαι-
νετῶν, καὶ ὁ δίκαιος, καὶ τὸ δίκαιον, καὶ τὸ δικαίως, τῶν ἐπαι-
νετῶν. ῥηθήσεται δὲ τὸ δικαίως καὶ ἐπαινετῶς κατὰ τὴν αὐ-
τὴν πτῶσιν. ἀπὸ γὰρ τοῦ ἐπαινετοῦ, καθάπερ τὸ δικαίως, ἀπὸ
» τῆς δικαιοσύνης. Σκοπεῖν δὲ μὴ μόνον ἐπ' αὐτοῦ τοῦ εἰ-
4 ρημένου, ἀλλὰ καὶ ἐπὶ τοῦ ἐναντίου τὸ ἐναντίον. οἷον ὅτι

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.1.4

τὸ ἀγαθὸν οὐκ ἐξ ἀνάγκης ἡδύ, οὐδὲ γὰρ τὸ κακὸν λυπηρόν. ἢ εἰ
τοῦτο, κἀκεῖνο. καὶ εἰ ἡ δικαιοσύνη ἐπιστήμη, καὶ ἡ ἀδικία, ἄ-
γνοια. καὶ εἰ τὸ δικαίως, ἐπιστημονικῶς καὶ ἐμπείρως, τὸ ἀδίκως,
ἀγνοούντως καὶ ἀπείρως. εἰ δὲ ταῦτα μή, οὐδὲ ἐκεῖνα. καθάπερ
ἐπὶ τοῦ νῦν ῥηθέντος. μᾶλλον γὰρ ἂν φανείη τὸ ἀδίκως, ἐμπεί-
ρως, ἢ ἀπείρως. οὗτος δ' ὁ τόπος εἴρηται πρότερον ἐν ταῖς τῶν
ἐναντίων ἀκολουθήσεσιν. οὐδὲν γὰρ ἄλλο νῦν ἀξιοῦμεν, ἢ τῷ
ἐναντίῳ τὸ ἐναντίον ἀκολουθεῖν. Ἔτι ἐπὶ τῶν γενέσεων καὶ φθο- 1
ρῶν, καὶ ποιητικῶν καὶ φθαρτικῶν, καὶ ἀναιροῦντι καὶ κατα-
σκευάζοντι. ὧν γὰρ αἱ γενέσεις τῶν ἀγαθῶν, καὶ αὐτὰ ἀγαθά. καὶ εἰ
αὐτὰ ἀγαθά, καὶ αἱ γενέσεις. εἰ δὲ αἱ γενέσεις τῶν κακῶν, καὶ
αὐτὰ τῶν κακῶν. ἐπὶ δὲ τῶν φθορῶν, ἀνάπαλιν. εἰ γὰρ αἱ φθο-
ραὶ τῶν ἀγαθῶν, αὐτὰ τῶν κακῶν. εἰ δὲ αἱ φθοραὶ τῶν κακῶν
αὐτὰ τῶν ἀγαθῶν. ὁ δ' αὐτὸς λόγος, καὶ ἐπὶ ποιητικῶν καὶ φθαρ-
τικῶν. ὧν μὲν γὰρ τὰ ποιητικὰ ἀγαθά, καὶ αὐτὰ τῶν ἀγαθῶν.
ὧν δὲ τὰ φθαρτικὰ ἀγαθά, αὐτὰ τῶν κακῶν. Πάλιν ἐπὶ τῶν 2
ὁμοίων, εἰ ὁμοίως ἔχει. οἷον εἰ ἐπιστήμη μία πλειόνων, καὶ δό-
ξα. καὶ εἰ τὸ ὄψιν ἔχειν, ὁρᾶν. καὶ τὸ ἀκοὴν ἔχειν, ἀκούειν. ὁμοίως
δὲ καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων καὶ ἐπὶ τῶν ὄντων, καὶ τῶν δοκούντων. χρή-
σιμος δὲ ὁ τόπος πρὸς ἄμφω. εἰ μὲν γὰρ ἐπί τινος τῶν ὁμοίων
οὕτως ἔχει, καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων τῶν ὁμοίων. εἰ δὲ ἐπί τινος μή, οὐ
» δὲ ἐπὶ τῶν ἄλλων. Σκοπεῖν δὲ καὶ εἰ ἐφ' ἑνὸς καὶ εἰ ἐπὶ πολ-
λῶν ὁμοίως ἔχει. ἐνιαχοῦ γὰρ διαφωνεῖ. οἷον εἰ τὸ ἐπίστασθαι διανο-
εῖσθαι, καὶ τὸ πολλὰ ἐπίστασθαι, πολλὰ διανοεῖσθαι. τοῦτο δὲ 3
οὐκ ἀληθές. ἐπίστασθαι μὲν γὰρ ἐνδέχεται πολλά. διανοεῖσθαι,
δ' οὔ. εἰ οὖν τοῦτο μή, οὐδ' ἐκεῖνο τὸ δ' ἐφ' ἑνός, ὅτι τὸ ἐπίστα-
» σθαι, διανοεῖσθαί ἐστιν. Ἔτι ἐκ τοῦ μᾶλλον καὶ ἧττον. εἰσὶ δὲ τοῦ
μᾶλλον τόποι τέσσαρες. εἷς μέν, εἰ ἀκολουθεῖ τὸ μᾶλλον τῷ
μᾶλλον. οἷον εἰ ἡδονὴ ἀγαθόν, καὶ ἡ μᾶλλον ἡδονή, μᾶλλον ἀ-
γαθόν. καὶ εἰ τὸ ἀδικεῖν, κακόν, καὶ τὸ μᾶλλον ἀδικεῖν, μᾶλλον
κακόν. χρήσιμος δὲ πρὸς ἄμφω ὁ τόπος. εἰ μὲν γὰρ ἀκολουθεῖ
τῇ τοῦ ὑποκειμένου ἐπιδόσει ἡ τοῦ συμβεβηκότος ἐπίδοσις, δῆ- 4

λον ὅτι συμβέβηκεν. εἰ δὲ μὴ ἀκολουθεῖ, οὐ συμβέβηκε. τοῦτο δ'
ἐπαγωγῇ ληπτέον. Ἄλλος, ἑνὸς περὶ δυοῖν λεγομένου. εἰ ᾧ
μᾶλλον εἰκὸς ὑπάρχειν μὴ ὑπάρχει. οὐδ' ᾧ ἧττον. καὶ εἰ ᾧ ἧττον
εἰκὸς ὑπάρχειν ὑπάρχει, καὶ ᾧ μᾶλλον. Πάλιν δυοῖν περὶ ἑ-
νὸς λεγομένων, εἰ τὸ μᾶλλον ὑπάρχειν δοκοῦν μὴ ὑπάρχει, οὐ
δὲ τὸ ἧττον. ἢ εἰ τὸ ἧττον δοκοῦν ὑπάρχειν ὑπάρχει, καὶ τὸ μᾶλ
λον. Ἔτι δυοῖν περὶ δυοῖν λεγομένοιν, εἰ τὸ θατέρῳ μᾶλλον
1 ὑπάρχειν δοκοῦν μὴ ὑπάρχει, οὐδὲ τὸ λοιπὸν τῷ λοιπῷ. ἢ εἰ
τὸ ἧττον δοκοῦν τῷ ἑτέρῳ ὑπάρχειν ὑπάρχει. καὶ τὸ λοιπὸν τῷ
λοιπῷ. Ἔτι ἐκ τοῦ ὁμοίως ὑπάρχειν ἢ δοκεῖν ὑπάρχειν, τριχῶς.
καθάπερ ἐπὶ τοῦ μᾶλλον ἐπὶ τῶν ὕστερον ῥηθέντων τριῶν τό-
πων ἐλέγετο. εἴτε γὰρ ἕν τι δυσὶν ὁμοίως ὑπάρχει, ἢ δοκεῖ ὑ-
πάρχειν, εἰ τῷ ἑτέρῳ μὴ ὑπάρχει, οὐδὲ τῷ ἑτέρῳ. εἰ δὲ θατέ-
ρῳ ὑπάρχει, καὶ τῷ λοιπῷ. Εἴτε δύο τῷ αὐτῷ, ὁμοίως εἰ τὸ
ἕτερον μὴ ὑπάρχει, οὐδὲ τὸ λοιπόν. εἰ δὲ θάτερον, καὶ τὸ λοι
2 πόν. Τὸν αὐτὸν δὲ τρόπον, καὶ εἰ δύο δυσὶν ὁμοίως ὑπάρχει. εἰ
γὰρ τὸ ἕτερον τῷ ἑτέρῳ μὴ ὑπάρχει, οὐδὲ τὸ λοιπὸν τῷ λοι-
πῷ. εἰ δὲ ὑπάρχει τὸ ἕτερον τῷ ἑτέρῳ, καὶ τὸ λοιπὸν τῷ λοι-
πῷ. ἐκ μὲν οὖν τοῦ μᾶλλον καὶ ἧττον καὶ τοῦ ὁμοίως, τοσαυτα-
χῶς ἐνδέχεται ἐπιχειρεῖν. Ἔτι δ' ἐκ τῆς προσθέσεως, ἐὰν ἕ-
τερον πρὸς ἕτερον προστεθὲν ποιῇ ἀγαθόν, ἢ λευκόν, μὴ ὂν
πρότερον λευκὸν ἢ ἀγαθόν, τὸ προστεθὲν ἔσται λευκὸν ἢ ἀγα
θόν, οἷόνπερ καὶ τὸ ὅλον ποιεῖ. Ἔτι εἰ πρὸς τὸ ὑπάρχον προσ
3 τεθέν τι μᾶλλον ποιεῖ τοιοῦτον, οἷον ὑπῆρχε, καὶ αὐτὸ ἔσται
τοιοῦτον. ὁμοίως δὲ καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων. χρήσιμος δὲ οὐκ ἐν ἅ-
πασιν ὁ τόπος, ἀλλ' ἐν οἷς τὴν τοῦ μᾶλλον ὑπεροχὴν συμβαί
νει γίνεσθαι. οὗτος δὲ ὁ τόπος οὐκ ἀντιστρέφει πρὸς τὸ ἀνασκε-
υάζειν. εἰ γὰρ μὴ ποιεῖ τὸ προστιθέμενον ἀγαθόν, οὔπω δῆ-
λον, εἰ αὐτὸ μὴ ἀγαθόν. τὸ γὰρ ἀγαθὸν κακῷ προστεθέμενον,
οὐκ ἐξ ἀνάγκης ἀγαθὸν τὸ ὅλον ποιεῖ οὐδὲ λευκὸν μέλανι. οὐ
» δὲ γλυκὺ πικρῷ. Πάλιν εἴ τι μᾶλλον καὶ ἧττον λέγεται, καὶ
4 ἁπλῶς ὑπάρχει. τὸ γὰρ μὴ ὂν ἀγαθὸν ἢ λευκὸν οὐδὲ μᾶλλον

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.1.4

ἢ ἧττον ἀγαθὸν ἢ λευκὸν ῥηθήσεται. οὐ γὰρ κακόν, οὐδενὸς μᾶλλον ἢ ἧττον ἀγαθόν. ἀλλὰ μᾶλλον κακὸν ἢ ἧττον ῥηθήσεται. οὐκ ἀντιστρέφει δ' οὐδ' οὗτος ὁ τόπος πρὸς τὸ ἀνασκευάσαι. πολλὰ γὰρ τῶν οὐ λεγομένων μᾶλλον, ἁπλῶς ὑπάρχει. ἄνθρωπος γὰρ οὐ λέγεται μᾶλλον καὶ ἧττον. ἀλλ' οὐ διὰ τοῦτο οὐκ ἔστιν ἄνθρωπος. τὸν αὐτὸν δὲ τρόπον σκεπτέον καὶ ἐπὶ τοῦ κατά τι, καὶ ποτὲ, καὶ πού. εἰ γὰρ κατά τι ἐνδέχεται, καὶ ἁπλῶς ἐνδέχεται. ὁμοίως δὲ καὶ τὸ ποτὲ ἢ πού. τὸ γὰρ ἁπλῶς ἀδύνατον, οὔτε κατά τι, οὔτε πού, οὔτε ποτὲ ἐνδέχεται. ἔνστασις, ὅτι κατά τι μὲν εἰσὶ φύσει σπουδαῖοι. οἷον ἐλευθέριοι, ἢ σωφρονικοί. ἁπλῶς δὲ οὐκ εἰσὶ φύσει σπουδαῖοι. οὐδεὶς γὰρ φύσει φρόνιμος. ὁμοίως δὲ ποτὲ μὲν ἐνδέχεται τῶν φθαρτῶν τι μὴ φθαρῆναι, ἁπλῶς δὲ οὐκ ἐνδέχεται μὴ φθαρῆναι, τὸν αὐτὸν δὲ τρόπον καὶ πού μὲν συμφέρει τοιαύτῃ διαίτῃ χρῆσθαι, οἷον ἐν τοῖς νοσώδεσι τόποις, ἁπλῶς δὲ οὐ συμφέρει. ἔτι δὲ πού μὲν ἕνα μόνον δυνατὸν εἶναι ἁπλῶς δ' οὐ δυνατὸν ἕνα μόνον εἶναι. τὸν αὐτὸν δὲ τρόπον καὶ πού μὲν καλὸν τὸν πατέρα θύειν. οἷον ἐν Τριβαλλοῖς. ἁπλῶς δ' οὐ καλὸν ἢ τοῦτο μὲν οὐ πού σημαίνει, ἀλλά τισιν. οὐδὲν γὰρ διαφέρει ὅπου ἂν ὦσι. πανταχοῦ γὰρ αὐτοῖς ἔσται καλὸν οὖσι Τριβαλλοῖς. πάλιν ποτὲ μὲν συμφέρει φαρμακεύεσθαι, οἷον ὅταν νοσῇ. ἁπλῶς δ' οὔ. ἢ οὐδὲ τοῦτο ποτὲ σημαίνει, ἀλλὰ τῷ διακειμένῳ πώς. οὐδὲν γὰρ διαφέρει, ὁποτεοῦν ἐὰν οὕτω μόνον διακείμενος ᾖ. τὸ δ' ἁπλῶς ἐστίν, ὃ μηδενὸς προστεθέντος ἐρεῖς, ὅτι καλόν ἐστιν, ἢ τὸ ἐναντίον. οἷον οὐ τὸν πατέρα θύειν, οὐκ ἐρεῖς καλὸν εἶναι, ἀλλά τισι καλὸν εἶναι. οὐκ ἄρα ἁπλῶς καλόν, ἀλλὰ τὸ τοὺς θεοὺς τιμᾶν, ἐρεῖς καλὸν, μηδὲν προστιθείς. ἁπλῶς γὰρ καλόν ἐστιν. ὥστε ὃ ἂν μηδενὸς προστιθεμένου δοκῇ εἶναι καλὸν ἢ αἰσχρόν, ἢ ἄλλ' ὅτι τῶν τοιούτων, ἁπλῶς ῥηθήσεται.

1 2 3 4

Τέλος τοῦ δευτέρου τῶν τοπικῶν.

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.1.4

ἈΡΙΣΤΟΤΕΛΟΥΣ ΤΟΠΙΚΩ͂Ν ΤΡΙΤΟΝ.

ὉΤΕΡΟΝ δὲ αἱρετώτερον ἢ βέλτιον δυ-
οῖν, ἐκ τῶνδε σκεπτέον. πρῶτον δὲ διωρίσθω,
π ὅτι τὴν σκέψιν ποιούμεθα, οὐχ ὑπὲρ τῶν
1 πολὺ διεστώτων, καὶ μεγάλην πρὸς ἄλληλα
διαφορὰν ἐχόντων. οὐδεὶς γὰρ ἀπορεῖ, πό-
τερον εὐδαιμονία ἢ ὁ πλοῦτος αἱρετώτερον, ἀλλ᾽ ὑπὲρ τῶν
σύνεγγυς. καὶ περὶ ὧν διαμφισβητοῦμεν,ποτέρῳ δεῖ προσ-
θέσθαι μᾶλλον, διὰ τὸ μηδεμίαν ὁρᾶν τοῦ ἑτέρου πρὸς ἕτε-
ρον ὑπεροχήν. δῆλον οὖν ἐπὶ τούτων, ὅτι δειχθείσης ὑπε-
» ροχῆς μιᾶς ἢ πλειόνων, συγκαταθήσεται ἡ διάνοια. ὅτι τοῦτ᾽
» ἔστιν αἱρετώτερον, ὁπότερον τυγχάνει αὐτῶν ὑπερέχον.
2 Πρῶτον μὲν οὖν τὸ πολυχρονιώτερον ἢ βεβαιότερον, αἱρε-
τώτερον τοῦ ἧττον τοιούτου, Καὶ ὃ ἂν μᾶλλον ἕλοιτο ὁ φρό-
νιμος, ἢ ὁ ἀγαθὸς ἀνήρ, ἢ ὁ νόμος ὁ ὀρθὸς, ἢ οἱ σπουδαῖοι περὶ
ἕκαστα αἱρούμενοι ἢ τοιοῦτοί εἰσιν, ἢ οἱ ἐν ἑκάστῳ γένει ἐπιστή-
μονες, ἢ ὅσα οἱ πλείους, ἢ οἱ πάντες. οἷον ἐν ἰατρικῇ ἢ τεκτονι-
κῇ, ἃ οἱ πλείους τῶν ἰατρῶν, ἢ οἱ πάντες, ἢ ὅσα ὅλως οἱ πλεί-
ους, ἢ πάντες, ἢ πάντα. οἷον τὸ ἀγαθόν. πάντα γὰρ τοῦ ἀγα-
» θοῦ ἐφίεται. δεῖ δὲ ἄγειν πρὸς ὅ, τι ἂν ᾖ χρήσιμον τὸ ῥηθησό-
3 μενον. ἔστι δὲ ἁπλῶς μὲν βέλτιον καὶ αἱρετώτερον, τὸ κατὰ
τὴν βελτίω ἐπιστήμην. οἷον εἰ βελτίων ἐπιστήμη φιλοσοφία
τεκτονικῆς, καὶ ἁπλῶς αἱρετώτερα τὰ κατὰ φιλοσοφίαν
τῶν κατὰ τεκτονικήν, τινὶ δὲ, τὸ κατὰ τὴν οἰκείαν. Ἔ-
πειτα δὲ τὸ ὅπερ τόδε τι, τοῦ μὴ ἐν γένει. οἷον ἡ δικαιο-
σύνη τοῦ δικαίου. τὸ μὲν γὰρ ἐν γένει τῷ ἀγαθῷ, τὸ δὲ οὔ.
καὶ τὸ μὲν, ὅπερ ἀγαθόν, τὸ δ᾽ οὔ. οὐδὲν γὰρ λέγεται ὅπερ
τὸ γένος, ὃ μὴ τυγχάνει ἐν τῷ γένει ὄν. οἷον ὁ λευκὸς ἄνθρω-
4 πος οὐκ ἔστιν ὅπερ χρῶμα. ὁμοίως δὲ καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων.

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.1.4

Καὶ τὸ δι' ἑαυτὸ αἱρετὸν τοῦ δι' ἕτερον αἱρετοῦ αἱρετώτερον οἷον τὸ ὑγιαίνειν τοῦ γυμνάζεσθαι. τὸ μὲν γὰρ δι' ἑαυτὸ αἱρετόν. τὸ δὲ, δι' ἕτερον. Καὶ τὸ καθ' αὑτὸ τοῦ κατὰ συμβεβηκός. οἷον τὸ τοὺς φίλους δικαίους εἶναι τοῦ, τοὺς ἐχθρούς. τὸ μὲν γὰρ καθ' αὑτὸ αἱρετόν. τὸ δὲ, κατὰ συμβεβηκὸς αἱρούμεθα, ὅπως μηδὲν ἡμᾶς βλάπτωσιν. ἔστι δὲ τοῦτο ταὐτὸν τῷ πρὸ τούτου. διαφέρει δὲ τῷ τρόπῳ. τὸ μὲν γὰρ τοὺς φίλους δικαίους εἶναι δι' αὑτὸ αἱ-
ρούμεθα. καὶ εἰ μηδὲν ἡμῖν μέλλει ἔσεσθαι, κἂν ἐν Ἰνδοῖς ὦσι. 1
τὸ δὲ τοὺς ἐχθροὺς, δι' ἕτερον, ὅπως μηδὲν ἡμᾶς βλάπτωσι. Καὶ τὸ αἴτιον ἀγαθοῦ καθ' αὑτὸ, τοῦ κατὰ συμβεβηκὸς αἰτίου. καθάπερ ἡ ἀρετὴ τῆς τύχης. ἡ μὲν γὰρ καθ' αὑτὴν, ἡ δὲ κατὰ συμβεβηκὸς αἰτία τῶν ἀγαθῶν. καὶ εἴ τι ἄλλο τοιοῦτον. Ὁμοίως δὲ καὶ ἐπὶ τοῦ ἐναντίου. τὸ γὰρ καθ' αὑτὸ κακοῦ αἴτιον, φευκτότερον τοῦ κατὰ συμβεβηκός. οἷον ἡ κακία καὶ ἡ τύχη. τὸ μὲν γὰρ καθ' αὑτὸ κακόν. ἡ δὲ τύχη, κατὰ συμβεβηκός. Καὶ τὸ ἁπλῶς
ἀγαθὸν, τοῦ τινὶ αἱρετώτερον. οἷον τὸ ὑγιάζεσθαι τοῦ τέμνεσθαι. 2
τὸ μὲν γὰρ ἁπλῶς ἀγαθὸν, τὸ δὲ τινὶ τῶν δεομένων τομῆς.

Καὶ τὸ φύσει, τοῦ μὴ φύσει. οἷον ἡ δικαιοσύνη τοῦ δικαίου, τὸ μὲν γὰρ φύσει. τὸ δὲ, ἐπίκτητον. Καὶ τὸ τῷ βελτίονι καὶ τιμιωτέρῳ ὑπάρχον, αἱρετώτερον. οἷον θεῷ ἢ ἀνθρώπῳ. καὶ ψυχῇ ἢ σώματι. Καὶ τὸ τοῦ βελτίονος ἴδιον. βέλτιον ἢ τὸ τοῦ χείρονος. οἷον τὸ τοῦ θεοῦ ἢ τὸ τοῦ ἀνθρώπου. κατὰ μὲν γὰρ τὰ κοινὰ ἐν ἀμφοτέροις οὐδὲν διαφέρει ἀλλήλων. τοῖς δὲ ἰδίοις
τὸ ἕτερον τοῦ ἑτέρου διαφέρον ὑπάρχει. Καὶ τὸ ἐν βελτίοσιν ἢ 3
προτέροις ἢ τιμιωτέροις, βέλτιον. οἷον ὑγεία, ἰσχύος καὶ κάλλους. ἡ μὲν γὰρ ἐν ὑγροῖς καὶ ξηροῖς καὶ θερμοῖς καὶ ψυχροῖς, ἁπλῶς δ' εἰπεῖν, ἐξ ὧν πρώτων συνέστηκε τὸ ζῷον. τὰ δ' ἐν τοῖς ὑστέροις. ἡ μὲν γὰρ ἰσχὺς, ἐν τοῖς νεύροις καὶ ὀστοῖς. τὸ δὲ κάλλος, τῶν μελῶν τις συμμετρία δοκεῖ εἶναι. καὶ τὸ τέλος τῶν πρὸς τὸ τέλος αἱρετώτερον δοκεῖ εἶναι. καὶ δυοῖν, τὸ ἔγγιον τοῦ τέλους. Καὶ ὅλως τὸ πρὸς τὸν βίον τέλος, αἱρετώτερον μᾶλλον, ἢ τὸ
τὸ πρὸς ἄλλο τι. οἷον τὸ πρὸς εὐδαιμονίαν συντεῖνον, ἢ τὸ 4

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.1.4

πρὸς φρόνησιν. τὸ γὰρ πρὸς εὐδαιμονίαν συντεῖνον, αἱρετώ-
τερον. Καὶ τὸ δυνατὸν τοῦ ἀδυνάτου. Ἔτι δύο ποιητικῶν ὄν-
των οὗ τὸ τέλος βέλτιον, καὶ αὐτὸ βέλτιον. ποιητικοῦ δὲ καὶ
τέλους, ἐκ τοῦ ἀνάλογον, ὅταν πλείονι ὑπερέχῃ ἢ τὸ τέλος τοῦ
τέλους, ἢ ἐκεῖνο τοῦ οἰκείου ποιητικοῦ. οἷον εἰ ἡ εὐδαιμονία
πλείονι ὑπερέχει ὑγιείας, ἤπερ ὑγίεια ὑγιεινοῦ. ὥστε τὸ ποιη-
τικὸν εὐδαιμονίας, βέλτιον ὑγιείας. ὅσῳ γὰρ ἡ εὐδαιμο-
1 νία ὑγιείας ὑπερέχει, τοσούτῳ καὶ τὸ ποιητικὸν τὸ τῆς εὐ-
δαιμονίας τοῦ ὑγιεινοῦ ὑπερέχει. ἡ δὲ ὑγίεια τοῦ ὑγιεινοῦ ἐ-
λάττονι ὑπερεῖχεν. ὥστε πλείονι ὑπερέχει τὸ ποιητικὸν εὐ-
δαιμονίας τοῦ ὑγιεινοῦ, ἤπερ ἡ ὑγίεια, τοῦ ὑγιεινοῦ. δῆλον οὖν,
ὅτι αἱρετώτερον τὸ ποιητικὸν εὐδαιμονίας τῆς ὑγιείας. τοῦ
γὰρ αὐτοῦ πλείονι ὑπερέχει. Ἔτι τὸ κάλλιον καθ᾽ αὑτὸ, καὶ
τιμιώτερον καὶ ἐπαινετώτερον. οἷον φιλία, πλούτου. καὶ δι-
καιοσύνη, ὑγιείας καὶ ἰσχύος. τὰ μὲν γὰρ, καθ᾽ αὑτὰ τῶν τιμίων
2 καὶ ἐπαινετῶν. τὰ δὲ οὐ καθ᾽ αὑτὰ, ἀλλὰ δι᾽ ἕτερον. οὐδεὶς γὰρ
τιμᾷ τὸν πλοῦτον δι᾽ αὑτὸν, ἀλλὰ δι᾽ ἕτερον. τὴν δὲ φιλίαν,
καθ᾽ αὑτό. καὶ εἰ μηδὲν μέλλοι ἡμῖν ἕτερον ἀπ᾽ αὐτῆς ἔσεσθαι.
Ἔτι ὅταν δύο τινὰ ᾖ σφόδρα ἀλλήλοις παραπλήσια, καὶ μὴ
δυνώμεθα ὑπεροχὴν μηδεμίαν συνιδεῖν τοῦ ἑτέρου πρὸς ἕ-
τερον, ὁρᾶν ἀπὸ τῶν παρεπομένων. ᾧ γὰρ ἕπεται μεῖζον ἀγα-
θὸν, τοῦθ᾽ αἱρετώτερον. ἂν δ᾽ ᾖ τὰ ἑπόμενα κακά. ᾧ τὸ ἔλαττον
ἀκολουθεῖ κακὸν, τοῦθ᾽ αἱρετώτερον. ὄντων γὰρ ἀμφοτέρων αἱ-
3 ρετῶν, οὐδὲν κωλύει δυσχερές τι παρέπεσθαι. διχῶς δὲ ἀπὸ τοῦ
ἕπεσθαι ἡ σκέψις. καὶ γὰρ πρότερον καὶ ὕστερον ἕπεται. οἷον
τῷ μανθάνοντι, τὸ μὲν ἀγνοεῖν, πρότερον. τὸ δὲ ἐπίστασθαι, ὕ-
στερον. βέλτιον δ᾽ ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ τὸ ὕστερον ἑπόμενον. λαμβάνειν
οὖν τῶν ἑπομένων ὁπότερον ἂν ᾖ χρήσιμον. Ἔτι τὰ πλείω
ἀγαθὰ τῶν ἐλαττόνων, ἢ ἁπλῶς. ἢ ὅταν τὰ ἕτερα ἐν τοῖς ἑτέροις
ὑπάρχῃ, τὰ ἐλάττω ἐν τοῖς πλείοσιν. ἔνστασις, εἴ που θάτερον
θατέρου χάριν. οὐδὲν γὰρ αἱρετώτερα τὰ ἄμφω τοῦ ἑνὸς, οἷον
4 τὸ ὑγιάζεσθαι καὶ ἡ ὑγίεια, τῆς ὑγιείας. ἐπειδὴ τὸ ὑγιάζεσθαι

τῆς ὑγιείας ἕνεκεν αἱρούμεθα. καὶ μὴ ἀγαθὰ δέ, ἀγαθῶν
οὐδὲν κωλύει εἶναι αἱρετώτερα. οἷον εὐδαιμονίαν καὶ ἄλλό
τι ὃ μὴ ἔστιν ἀγαθόν, δικαιοσύνης καὶ ἀνδρείας. καὶ τὰ αὐτὰ
μεθ' ἡδονῆς μᾶλλον ἢ ἄνευ ἡδονῆς. καὶ τὰ αὐτὰ μετὰ ἀλυ-
πίας μᾶλλον ἢ μετὰ λύπης. Καὶ ἕκαστον ἐν ᾧ καιρῷ
μεῖζον δύναται, ἐν τούτῳ καὶ αἱρετώτερον. οἷον τὸ ἀλύπως ἐν
τῷ γήρᾳ μᾶλλον ἢ ἐν τῇ νεότητι. μεῖζον γὰρ ἐν τῷ γήρᾳ δύνα-
ται. κατὰ ταὐτὰ δὲ καὶ ἡ φρόνησις ἐν τῷ γήρᾳ αἱρετωτέρα. 1
οὐδεὶς γὰρ τοὺς νέους αἱρεῖται ἡγεμόνας, διὰ τὸ μὴ ἀξιοῦν φρο-
νίμους εἶναι, ἡ δ' ἀνδρεία, ἀνάπαλιν. ἐν τῇ νεότητι γὰρ ἀναγ-
καία, ἡ κατὰ τὴν ἀνδρείαν ἐνέργεια. ὁμοίως δὲ καὶ ἡ σωφρο-
σύνη, μᾶλλον γὰρ οἱ νέοι τῶν πρεσβυτέρων ὑπὸ τῶν ἐπιθυ-
μιῶν ἐνοχλοῦνται. Καὶ ὃ ἐν παντὶ καιρῷ, ἢ ἐν τοῖς πλείστοις
χρησιμώτερον, οἷον δικαιοσύνη καὶ σωφροσύνη, ἀνδρείας. αἱ
μὲν γάρ, ἀεί. ἡ δέ, ποτὲ χρησίμη. Καὶ ὅταν τῶν ἐχόντων μηδὲν
θατέρου δεόμεθα, ἢ ὃ ἐχόντων, προσδεόμεθα τοῦ λοιποῦ. κα- 2
θάπερ ἔστι δικαιοσύνης καὶ ἀνδρείας. δικαίων μὲν γὰρ πάν-
των ὄντων, οὐδὲν χρήσιμος ἡ ἀνδρεία. ἀνδρείων δὲ πάντων ὄν
των, χρήσιμος ἡ δικαιοσύνη. Ἔτι ἐκ τῶν φθορῶν καὶ τῶν ἀπο-
βολῶν καὶ τῶν γενέσεων καὶ τῶν λήψεων καὶ τῶν ἐναντίων. ὧν
γὰρ αἱ φθοραὶ φευκτότεραι, αὐτὰ αἱρετώτερα. ὁμοίως δὲ καὶ
ἐπὶ τῶν ἀποβολῶν καὶ τῶν ἐναντίων. οὗ γὰρ ἡ ἀποβολὴ ἢ τὸ ἐ-
ναντίον φευκτότερον, αὐτὸ αἱρετώτερον. ἐπὶ δέγε τῶν γενέ-
σεων καὶ τῶν λήψεων, ἀνάπαλιν. ὧν γὰρ αἱ λήψεις καὶ αἱ γενέ 3
σεις αἱρετώτεραι, καὶ αὐτὰ αἱρετώτερα. Ἄλλος τόπος, τὸ
ἐγγύτερον τοῦ ἀγαθοῦ, βέλτιον καὶ ἀγαθώτερον. καὶ τὸ ὁ-
μοιότερον τῷ ἀγαθῷ. οἷον ἡ δικαιοσύνη δικαίου. Καὶ τὸ τῷ
βελτίονι αὐτοῦ ὄν, ὁμοιότερον. καθάπερ τὸν Αἴαντα τοῦ Ὀδυσ
σέως φασὶ βελτίω τινὲς εἶναι, διότι ὁμοιότερος τῷ Ἀχιλλεῖ.
ἔνστασις τούτου ἐστίν, ὅτι οὐκ ἀληθές. οὐδὲν γὰρ κωλύει μὴ ᾗ
βέλτιστος ὁ Ἀχιλλεύς, ταύτῃ ὁμοιότερον εἶναι τὸν Αἴαντα
τοῦ ἑτέρου ὄντος μὲν ἀγαθοῦ, μὴ ὁμοίου δέ. σκοπεῖν δέ, εἰ καὶ 4

ἐπὶ τὰ γελοιότερα εἴη ὅμοιος καθάπερ ὁ πίθηκος ἀνθρώ-
πῳ τοῦ ἵππου μὴ ὄντος ὁμοίου. οὐ γὰρ καλλίων ὁ πίθηκος. ὁ-
μοιότερον δὲ τῷ ἀνθρώπῳ. Πάλιν ἐπὶ δυοῖν, εἰ τὸ μὲν τῷ βελ-
τίονι. τὸ δὲ τῷ χείρονι ὁμοιότερον, εἴη ἂν βέλτιον τὸ τῷ βελ-
τίονι ὁμοιότερον. ἔχει δὲ καὶ τοῦτο ἔνστασιν. οὐδὲν γὰρ κωλύει
τὸ μὲν τῷ βελτίονι ἠρέμα ὅμοιον εἶναι. τὸ δὲ τῷ χείρονι σφόδρα.
οἷον εἰ ὁ μὲν αἴας τῷ Ἀχιλλεῖ ἠρέμα, ὁ δ' Ὀδυσσεὺς τῷ νέστορι
1 σφόδρα. καὶ εἰ τὸ μὲν τῷ βελτίονι, ἐπὶ τὰ χείρω ὅμοιον εἴη. τὸ δὲ
τῷ χείρονι ἐπὶ τὰ βελτίω. καθάπερ ἵππος ὄνῳ. καὶ πίθηκος ἀν-
θρώπῳ. Ἄλλος, τὸ ἐπιφανέστερον τοῦ ἧττον τοιούτου, καὶ τὸ
χαλεπώτερον. μᾶλλον γὰρ ἀγαπῶμεν ἔχοντες ἃ μὴ ἔστι ῥᾳ-
δίως λαβεῖν. Καὶ τὸ ἰδιαίτερον τοῦ κοινοτέρου. Καὶ τὸ τοῖς
κακοῖς ἀκοινωνητότερον. αἱρετώτερον γὰρ ᾧ μηδεμία δυσχέ-
ρεια ἀκολουθεῖ. ἢ ᾧ ἀκολουθεῖ. Ἔτι εἰ ἔστι τόδε ἁπλῶς τοῦδε
βέλτιον, καὶ τὸ βέλτιστον τῶν ἐν τούτῳ, βέλτιον ἐν τῷ
2 ἑτέρῳ βελτίστου. οἷον εἰ βελτίων ἄνθρωπος ἵππου, καὶ ὁ βέλ-
τιστος ἄνθρωπος τοῦ βελτίστου ἵππου βελτίων. καὶ εἰ τὸ βέλτι-
στον τοῦ βελτίστου βέλτιστον, καὶ τὸ ἁπλῶς, τοῦδε βέλτιον. οἷον
εἰ ὁ βέλτιστος ἄνθρωπος τοῦ βελτίστου ἵππου βελτίων, καὶ ὁ ἁ-
πλῶς ἄνθρωπος τοῦ ἁπλῶς ἵππου βελτίων. Ἔτι ὧν ἔστι τοὺς
φίλους μετασχεῖν, αἱρετώτερα, ἢ ὧν μή. Καὶ ἃ πρὸς τὸν φίλον
πρᾶξαι βουλόμεθα, ἢ ἃ πρὸς τὸν τυχόντα, ταῦτα αἱρετώτερα.
οἷον τὸ δικαιοπραγεῖν καὶ εὖ ποιεῖν μᾶλλον, ἢ τὸ δοκεῖν. τοὺς γὰρ
3 φίλους εὖ ποιεῖν βουλόμεθα μᾶλλον, ἢ δοκεῖν. τοὺς δὲ τυχόν-
τας ἀνάπαλιν. Καὶ τὰ ἐκ περιουσίας τῶν ἀναγκαίων βελ-
τίω. ἐνίοτε δὲ καὶ αἱρετώτερα. βέλτιον γὰρ τοῦ ζῆν, τὸ εὖ ζῆν.
τὸ δὲ εὖ ζῆν, ἐστὶν ἐκ περιουσίας. αὐτὸ δὲ τὸ ζῆν, ἀναγκαῖον.
ἐνίοτε δὲ τὰ βελτίω, οὐχὶ καὶ αἱρετώτερα. οὐ γὰρ εἰ βελτίω,
ἀναγκαῖον καὶ αἱρετώτερα. τὸ γοῦν φιλοσοφεῖν, βέλτιον τοῦ
χρηματίζεσθαι, ἀλλ' οὐχ αἱρετώτερον τῷ ἐνδεεῖ τῶν ἀναγκαί-
ων. τὸ δ' ἐκ περιουσίας ἐστὶν, ὅταν ὑπαρχόντων τῶν ἀναγκαίων,
4 ἄλλα τινὰ προσκατασκευάζηταί τις τῶν καλῶν. σχεδὸν δ' ἴσως

αἱρετώτερον τὸ ἀναγκαῖόν ἐστι. βέλτιον δὲ, τὸ ἐκ περιουσίας.
Καὶ ὃ μὴ ἔστι παρ' ἄλλου πορίσασθαι, ἢ ὃ ἔστι παρ' ἄλλου. ὁ ποῖον
πέπονθεν ἡ δικαιοσύνη πρὸς ἀνδρίαν. Καὶ εἰ τόδε μὲν, ἄνευ
τοῦδε αἱρετὸν. τόδε δὲ ἄνευ τοῦδε μὴ, οἷον δύναμις ἄνευ φρονή-
σεως οὐχ αἱρετὸν. φρόνησις δὲ ἄνευ δυνάμεως, αἱρετόν.
Καὶ δυοῖν εἰ θάτερον ἀρνούμεθα, ἵνα τὸ λοιπὸν δόξῃ ἡμῖν ὑ-
πάρχειν, ἐκεῖνο αἱρετώτερον, ὃ βουλόμεθα δοκεῖν ὑπάρχειν.
οἷον φιλοπονεῖν ἀρνούμεθα, ἵν' εὐφυεῖς δόξωμεν εἶναι. Ἔτι 1
οὗ τῇ ἀχρυσίᾳ ἧττον ἐπιτιμητέον δυσφοροῦσι, τοῦτο αἱρετώ-
τερον. Καὶ οὗ τῇ ἀπουσίᾳ μὴ δυσφοροῦντι μᾶλλον ἐπιτιμητέ-
ον, τοῦτο αἱρετώτερον. Ἔτι τῶν ὑπὸ τὸ αὐτὸ εἶδος τὸ ἔχον
τὴν οἰκείαν ἀρετὴν τοῦ μὴ ἔχοντος αἱρετώτερον. ἄμφω δ' ἐ-
χόντων, τὸ μᾶλλον ἔχον. ἔτι εἰ τὸ μὲν ποιεῖ ἀγαθὸν ἐκεῖνο ὃ ἂν
παρῇ, τὸ δὲ μὴ ποιεῖ, τὸ ποιοῦν αἱρετώτερον, καθάπερ θερμό-
τερον τὸ θερμαῖνον, τοῦ μή. εἰ δὲ ἄμφω ποιεῖ, τὸ μᾶλλον ποι-
οῦν. ἢ εἰ τὸ βέλτιον καὶ κυριώτερον ποιεῖ ἀγαθὸν. οἷον εἰ τὸ 2
μὲν τὴν ψυχὴν, τὸ δὲ τὸ σῶμα. Ἔτι ἀπὸ τῶν πτώσεων καὶ τῶν
χρήσεων καὶ τῶν πράξεων καὶ τῶν ἔργων, καὶ ταῦτα δὲ ἀπ' ἐ-
κείνων. ἀκολουθεῖ γὰρ ἀλλήλοις. οἷον εἰ τὸ δικαίως αἱρετώ-
τερον τοῦ ἀνδρείως, καὶ ἡ δικαιοσύνη τῆς ἀνδρίας αἱρετώτε-
ρον. καὶ εἰ ἡ δικαιοσύνη τῆς ἀνδρίας αἱρετώτερον, καὶ τὸ δι-
καίως τοῦ ἀνδρείως. παραπλησίως δὲ καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων.
Ἔτι εἴ τινος τοῦ αὐτοῦ τὸ μὲν μεῖζον ἀγαθόν ἐστι, τὸ δὲ ἔλαττον,
αἱρετώτερον τὸ μεῖζον. ἢ εἰ μείζονος μεῖζον εἴη θάτερον. 3
Ἀλλὰ καὶ εἰ δύο τινὰ τινὸς εἴη αἱρετώτερα. τὸ μᾶλλον αἱρετώ-
τερον, τοῦ ἧττον αἱρετωτέρου αἱρετώτερον. Ἔτι οὗ ἡ ὑπερ-
βολὴ τῆς ὑπερβολῆς αἱρετωτέρα, καὶ αὐτὸ αἱρετώτερον.
οἷον φιλία χρημάτων. αἱρετωτέρα γὰρ ἡ τῆς φιλίας ὑπερ-
βολὴ τοῖς τῶν χρημάτων. Καὶ οὗ μᾶλλον ἂν ἕλοιτο αὐτὸς
ἑαυτῷ αἴτιος εἶναι, ἢ οὗ ἕτερος. οἷον τοὺς φίλους, τῶν χρημά-
των. ἔτι ἐκ τῆς προσθέσεως, εἰ τῷ αὐτῷ προστιθέμενόν τι, τὸ
ὅλον αἱρετώτερον ποιεῖ. εὐλαβεῖσθαι δὲ δεῖ προτείνειν ἐφ'- 4

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.1.4

ὧν τῷ μὲν ἑτέρῳ τῶν προστιθεμένων χρῆται τὸ κοινόν, ἢ ἄλ-
λως πως συνεργὸν ἐστί. τῷ δὲ λοιπῷ, μὴ χρῆται, μὴ δὲ συνεργ-
όν ἐστιν. οἷον πρίονα καὶ δρέπανον μετὰ τῆς τεκτονικῆς, αἱρετώ-
τερον ὁ πρίων συνδυαζόμενος. ἁπλῶς δὲ, οὐχ αἱρετώτερον.
Πάλιν εἰ ἐλάττονι προστεθὲν, τὸ ὅλον μεῖζον ποιεῖ. Ὁμοίως
δὲ καὶ ἐκ τῆς ἀφαιρέσεως. οὗ γὰρ ἀφαιρεθέντος ἀπὸ τοῦ αὐτοῦ
τὸ λειπόμενον ἔλαττον, ἐκεῖνο μεῖζον ἂν εἴη, ὁπότε ἀφαιρεθὲν
1 τὸ λειπόμενον ἔλαττον ποιεῖ. Καὶ εἰ τὸ μὲν δι' ἑαυτὸ, τὸ δὲ
διὰ τὴν δόξαν αἱρετόν. οἷον ὑγεία κάλλους. ὅρος δὲ τοῦ πρὸς
δόξαν, τὸ μηδενὸς συνειδότος, μὴ ἂν σπουδάσαι ὑπάρχειν.
Καὶ εἰ τὸ μὲν δι' ἑαυτὸ καὶ διὰ τὴν δόξαν αἱρετὸν, τὸ δὲ διὰ θά-
τερον μόνον. Καὶ ὁπότερον μᾶλλον δι' αὑτὸ τίμιον, τοῦτο
γὰρ βέλτιον καὶ αἱρετώτερον. τιμιώτερον δ' ἂν εἴη καθ' ἑαυ-
τὸ, ὃ μηδενὸς ἄλλου μέλλοντος ὑπάρξειν, δι' ἑαυτὸ αἱρούμε-
» θα μᾶλλον. ἔτι διελέσθαι, ποσαχῶς τὸ αἱρετὸν λέγεται καὶ
2 τίνων χάριν. οἷον τοῦ συμφέροντος, ἢ τοῦ καλοῦ, ἢ τοῦ ἡδέος. τὸ
γὰρ πρὸς ἅπαντα ἢ πρὸς τὰ πλείω χρήσιμον, αἱρετώτερον
ἂν εἴη τοῦ μὴ ὁμοίως. τῶν δ' αὐτῶν ἀμφοτέροις ὑπαρχόντων, ὁ-
ποτέρῳ μᾶλλον ὑπάρχει, σκεπτέον, πότερον ἥδιον ἢ κάλλιον.
ἢ συμφορώτερον. Πάλιν τὸ τοῦ βελτίονος ἕνεκεν, αἱρετώτε-
ρον. οἷον τὸ ἀρετῆς ἕνεκεν, ἢ ἡδονῆς. ὁμοίως δὲ καὶ ἐπὶ τῶν
» φευκτῶν. φευκτότερον γὰρ τὸ μᾶλλον ἐμποδιστικὸν τῶν αἱρε-
τῶν. οἷον νόσος αἴσχους. καὶ γὰρ ἡδονῆς καὶ τοῦ σπουδαῖον εἶναι,
3 κωλυτικώτερον ἡ νόσος. ἔτι ἐκ τοῦ ὁμοίως δεικνύναι φευκ-
τὸν καὶ αἱρετὸν τὸ προκείμενον. ἧττον γὰρ τὸ τοιοῦτον αἱρετὸν, ὃ
καὶ ἕλοιτ' ἄν τις ὁμοίως καὶ φύγοι, τοῦ ἑτέρου ὄντος αἱρετοῦ μό-
νον. Τὰς μὲν οὖν πρὸς ἄλληλα συγκρίσεις, καθάπερ εἴρηται,
ποιητέον. Οἱ αὐτοὶ δὲ τόποι χρήσιμοι καὶ πρὸς τὸ δεικνύ-
ναι ὁτιοῦν αἱρετὸν ἢ φευκτόν. ἀφαιρεῖν γὰρ μόνον δεῖ τὴν πρὸς ἕ-
τερον ὑπεροχήν. εἰ γὰρ τὸ τιμιώτερον αἱρετώτερον, καὶ τὸ τί-
μιον αἱρετόν. καὶ εἰ τὸ χρησιμώτερον αἱρετώτερον, καὶ τὸ χρή-
4 σιμον αἱρετόν. ὁμοίως δὲ καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων, ὅσα τὴν τοιαύτην

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.1.4

ἔχει τὴν σύγκρισιν. ἐπ' ἐνίων γὰρ εὐθέως κατὰ τὴν πρὸς ἕτε-
ρον σύγκρισιν, καὶ ὅτι αἱρετὸν ἑκάτερον, ἢ τὸ ἕτερον, λέγομεν.
οἷον ὅταν τὸ μὲν φύσει ἀγαθὸν, τὸ δὲ μὴ φύσει λέγωμεν. τὸ γὰρ
φύσει ἀγαθὸν, δῆλον ὅτι αἱρετόν ἐστι. ληπτέον δ' ὅτι μάλιστα
καθόλου τοὺς τόπους περὶ τοῦ μᾶλλον καὶ τοῦ μείζονος. ληφθέν-
τες γὰρ οὕτως, πρὸς πλείω χρήσιμοι ἂν εἶησαν. ἔστι δὲ αὐτῶν
τῶν εἰρημένων ἐνίους καθόλου μᾶλλον ποιεῖν, μικρὸν παραλ-
λάσσοντα τῇ προσηγορίᾳ. οἷον τὸ φύσει τοιοῦτον, τοῦ μὴ φύσει 1
τοιούτου, μᾶλλον τοιοῦτον. Καὶ εἰ τὸ μὲν ποιεῖ, τὸ δὲ μὴ ποιεῖ
τὸ ἔχον τοιόνδε, ᾧ ἂν ὑπάρχῃ, μᾶλλον ἐστὶ τοιοῦτο ὅπερ ποιεῖ, ἢ ὃ
μὴ ποιεῖ. Εἰ δ' ἄμφω ποιεῖ, τὸ μᾶλλον ποιοῦν, τοιοῦτον.
Ἔτι εἰ τοῦ αὐτοῦ τινὸς τὸ μὲν μᾶλλον, τὸ δ' ἧττον, τοιοῦτον. Καὶ
εἰ τὸ μὲν τοιούτου μᾶλλον τοιοῦτον. τὸ δὲ μὴ τοιούτου τοιοῦ-
τον, δῆλον, ὅτι τὸ πρῶτον μᾶλλον τοιοῦτον. ἔτι ἐκ τῆς προσ-
θέσεως εἰ τῷ αὐτῷ πρός τι θέμενοι τι τὸ ὅλον μᾶλλον ποιεῖ
τοιοῦτον. Καὶ εἰ τῷ ἧττον τοιούτῳ προστιθέμενον, τὸ ὅλον 2
μᾶλλον ποιεῖ τοιοῦτον. Ὁμοίως καὶ ἐκ τῆς ἀφαιρέσεως.
οὗ γὰρ ἀφαιρεθέντος, τὸ λειπόμενον ἧττον τοιοῦτον, αὐτὸ μᾶλ-
λον τοιοῦτον, Καὶ τὰ τοῖς ἐναντίοις ἀμιγέστερα. μᾶλλον τοι-
αῦτα, οἷον λευκότερον, τὸ τῷ μέλανι ἀμιγέστερον. ἔτι παρὰ
τὰ εἰρημένα πρότερον τὸ μᾶλλον ἐπιδεχόμενον τὸν οἰκεῖον τοῦ
προκειμένου λόγον. οἷον εἰ τοῦ λευκοῦ ἐστι λόγος, χρῶμα δια-
κριτικὸν ὄψεως, λευκότερον ὅ ἐστι, μᾶλλον χρῶμα διακριτι-
κὸν ὄψεως. Ἂν δ' ἐπὶ μέρους καὶ μὴ καθόλου τὸ πρόβλη- 3
μα τεθῇ, πρῶτον μὲν οἱ εἰρημένοι καθόλου κατασκευαστικοὶ
ἢ ἀνασκευαστικοὶ τόποι πάντες χρήσιμοι. καθόλου γὰρ ἀναι-
ροῦντες ἢ κατασκευάζοντες, καὶ ἐπὶ μέρους δείκνυμεν. εἰ γὰρ
παντὶ ὑπάρχει, καὶ τινί. καὶ εἰ μηδενὶ, οὐδέ τινι. μάλιστα δ' ἐπί-
καιροι καὶ κοινοὶ τῶν τόπων, οἵ τε ἐκ τῶν ἀντικειμένων καὶ τῶν
συστοίχων καὶ τῶν πτώσεων. ὁμοίως γὰρ ἔνδοξον τὸ ἀξιῶσαι, εἰ
πᾶσα ἡδονὴ ἀγαθὸν, καὶ λύπην πᾶσαν εἶναι κακόν. τῷ, εἴ τις
ἡδονὴ ἀγαθὸν, καὶ λύπην εἶναί τινα κακόν. ἔτι εἴ τις αἴσθησις 4

μὴ ἔστι δύναμις, καὶ ἀναισθησία τις οὐκ ἔστιν ἀδυναμία. καὶ
εἴ τι ἀπόληπτον ἐπιστητὸν, ὑπόληψίς τις ἐπιστήμη. πάλιν εἴ-
τι τῶν ἀδίκων ἀγαθὸν, καὶ τῶν δικαίως τι κακόν. καὶ εἴ τι τῶν
ἀδίκως κακὸν, καὶ τῶν δικαίως τι ἀγαθόν. καὶ εἴ τι τῶν ἡ-
δέων φευκτὸν, καὶ ἡδονή τις φευκτόν. κατὰ ταυτὰ δὲ καὶ εἴ-
τι τῶν ἡδέων ὠφέλιμον, ἡδονή τις ἀγαθόν. Καὶ ἐπὶ τῶν
φθαρτικῶν δὲ καὶ τῶν γενέσεων καὶ φθορῶν, ὡσαύτως. εἰ
1 γάρ τι φθαρτικὸν ἡδονῆς ἢ ἐπιστήμης ὂν, ἀγαθόν ἐστιν, εἴη ἄν τις
ἡδονὴ ἢ ἐπιστήμη τῶν κακῶν. ὁμοίως δὲ καὶ εἰ φθορά τις ἐ-
πιστήμης τῶν ἀγαθῶν, ἢ ἡ γένεσις τῶν κακῶν, ἔσται τις ἐπι-
στήμη τῶν κακῶν. οἷον εἰ τὸ ἐπιλανθάνεσθαι ἅ τις αἰσχρὰ ἔ-
πραξε τῶν ἀγαθῶν. ἢ τὸ ἀναμιμνήσκεσθαι τῶν κακῶν, εἴη
ἂν τὸ ἐπίστασθαι ἅ τις αἰσχρὰ ἔπραξε, τῶν κακῶν, ὡσαύ-
τως δὲ καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων. ἐν ἅπασι γὰρ ὁμοίως τὸ ἔνδο-
ξον. ἔτι ἐκ τοῦ μᾶλλον καὶ ἧττον καὶ ὁμοίως. εἰ γὰρ μᾶλ-
2 λον μὲν τῶν ἐξ ἄλλου γένους τι τοιοῦτον, ἐκείνων δὲ μη-
δέν ἐστιν, οὐδ᾽ ἂν τὸ εἰρημένον. εἴη τοιοῦτον. οἷον εἰ μᾶλλον
μὲν ἐπιστήμη τις ἀγαθὸν ἢ ἡδονὴ, μὴ δὲ μία δὲ ἐπιστήμη ἀ-
γαθὸν, οὐδ᾽ ἂν ἡδονὴ εἴη. καὶ ἐκ τοῦ ὁμοίως δὲ καὶ ἧττον, ὡ-
σαύτως. ἔσται γὰρ καὶ ἀναιρεῖν καὶ κατασκευάζειν. πλὴν
ἐκ μὲν τοῦ ὁμοίως, ἀμφότερα. ἐκ δὲ τοῦ ἧττον, κατασκευά-
ζειν μόνον. ἀνασκευάζειν δὲ οὔ. εἰ γὰρ ὁμοίως δύναμίς τις
ἀγαθὸν, καὶ ἐπιστήμη. ἔστι δέ τις δύναμις ἀγαθὸν, καὶ ἐπι-
3 στήμη ἐστίν. εἰ δὲ μὴ δὲ μία δύναμις, οὐδ᾽ ἐπιστήμη. εἰ δὲ ἧττον
δύναμίς τις ἀγαθὸν ἢ ἐπιστήμη, ἔστι δέ τις δύναμις ἀγαθὸν,
καὶ ἐπιστήμη. εἰ δὲ μηδεμία δύναμις ἀγαθὸν, οὐκ ἀνάγκη καὶ
» ἐπιστήμην μηδεμίαν εἶναι ἀγαθόν. δῆλον οὖν, ὅτι κατασκε-
» υάζειν μόνον ἐστὶν ἐκ τοῦ ἧττον. οὐ μόνον δὲ ἐξ ἄλλου γένους
ἐστὶν ἀνασκευάζειν, ἀλλὰ καὶ ἐκ τοῦ αὐτοῦ, λαμβάνοντι τὸ
μάλιστα τοιοῦτον. οἷον, εἰ κεῖται ἐπιστήμη τις ἀγαθὸν, δειχθείη
δ᾽ ὅτι φρόνησις οὐκ ἀγαθὸν, οὐδ᾽ ἄλλη οὐδεμία ἔσται. ἐπεὶ οὐ-
4 δ᾽ ἡ μάλιστα δοκοῦσα. ἔτι ἐξ ὑποθέσεως ὁμοίως ἀξιω-

οῦντας, εἰ ἑνὶ, καὶ πᾶσιν ὑπάρχειν, ἢ μὴ ὑπάρχειν. οἷον εἰ ἡ τοῦ ἀνθρώπου ψυχὴ ἀθάνατος, καὶ ταῖς ἄλλαις. εἰ δὲ αὕτη μὴ, μηδὲ ταῖς ἄλλαις. εἰ μὲν οὖν ὑπάρχειν τινὶ κεῖται. δεικτέον ὅτι οὐχ ὑπάρχει τινί. ἀκολουθήσει γὰρ διὰ τὴν ὑπόθεσιν τὸ, μηδενὶ ὑπάρχειν. εἰ δὲ τινὶ μὴ ὑπάρχον κεῖται, δεικτέον ὅτι ὑπάρχει τινί. καὶ γὰρ οὕτως ἀκολουθήσει τὸ πᾶσιν ὑπάρχειν. δῆλον δὲ
» ἐστιν, ὅτι ὁ ὑποτιθέμενος ποιεῖ τὸ πρόβλημα καθόλου ἐπὶ μέ-
» ρους τεθέν. τὸν γὰρ ἐπὶ μέρους ὁμολογοῦντα, καθόλου ἀξιοῖ 1
« ὁμολογεῖν. ἐπειδὴ εἰ ἑνὶ. καὶ πᾶσιν ὁμοίως ἀξιοῖ ὑπάρχειν. Ἀδιορίστου μὲν ὄντος τοῦ προβλήματος, μοναχῶς ἀνασκευάζειν ἐνδέχεται. οἷον εἰ ἔφησεν ἡδονὴν ἀγαθὸν εἶναι ἢ μὴ ἀγαθὸν, καὶ μηδὲν ἄλλο προσδιώρισεν. εἰ μὲν γάρ τινα ἔφησεν ἡδονὴν ἀγαθὸν εἶναι ἢ μὴ ἀγαθόν. δεικτέον καθόλου, ὅτι οὐδεμία, εἰ μέλλει ἀναιρεῖσθαι τὸ προκείμενον. ὁμοίως δὲ καὶ εἴ τινα ἡδονὴν ἔφησε μὴ εἶναι ἀγαθὸν, δεικτέον καθόλου ὅτι πᾶσα, ἄλλως
δ' οὐκ ἐνδέχεται ἀναιρεῖν. ἐὰν γὰρ δείξωμεν, ὅτι ἔστι τις ἡδονὴ 2
οὐκ ἀγαθὸν ἢ ἀγαθὸν, οὔπω ἀναιρεῖται τὸ προκείμενον. δῆλον οὖν, ὅτι ἀναιρεῖν μὲν μοναχῶς ἐνδέχεται. κατασκευάζειν δὲ διχῶς. ἄν τε γὰρ καθόλου δείξωμεν, ὅτι πᾶσα ἡδονὴ ἀγαθόν. ἄν τε ὅτι ἔστι τις ἡδονὴ ἀγαθὸν, δεδειγμένον ἔσται τὸ προκείμενον. ὁμοίως δὲ κἂν δέῃ διαλεχθῆναι, ὅτι ἔστι τις ἡδονὴ οὐκ ἀγαθὸν, ἐὰν δείξωμεν ὅτι οὐδεμία ἀγαθόν. ἢ ὅτι τὶς οὐκ ἀγαθὸν, διειλεγμένοι ἐσόμεθα ἀμφοτέρως, καὶ καθόλου, καὶ ἐπὶ μέ-
ρους, ὅτι ἔστι τις ἡδονὴ οὐκ ἀγαθόν. Διωρισμένης δὲ τῆς θέ- 3
σεως οὔσης, διχῶς ἀναιρεῖν ἔσται. οἷον εἴ τι θείη τινὶ μὲν ὑπάρχειν ἡδονῇ ἀγαθὸν εἶναι, τινὶ δὲ οὐχ ὑπάρχειν. εἴτε γὰρ πᾶσα δειχθείη ἡδονὴ ἀγαθὸν, εἴτε μηδεμία, ἀνῃρημένον ἔσται τὸ προκείμενον. εἰ δὲ μίαν μόνην ἔφησεν ἡδονὴν ἀγαθὸν εἶναι, τριχῶς ἐνδέχεται ἀναιρεῖν. δείξαντες γὰρ ὅτι πᾶσα, ἢ ὅτι οὐδεμία, ἢ ὅτι πλείους μιᾶς ἀγαθὸν, ἀνῃρηκότες ἐσόμεθα τὸ προκείμενον. ἐπὶ πλεῖον δὲ τῆς θέσεως διορισθείσης, οἷον ὅτι ἡ φρόνησις μόνη τῶν ἀρετῶν ἐπιστήμη. τετραχῶς ἔστιν ἀναιρεῖν. δει- 4

χρηστέος γάρ, ὅτι πᾶσα ἀρετὴ ἐπιστήμη, ἢ ὅτι οὐδεμία, ἢ ὅτι καὶ
ἄλλη τις, οἷον ἡ δικαιοσύνη, ἢ ὅτι αὕτη ἡ φρόνησις οὐκ ἐπιστή-
μη, ἀνῃρημένον ἔσται τὸ προκείμενον. Χρήσιμον δὲ καὶ τὸ ἐπι-
βλέπειν ἐπὶ τὰ καθέκαστα, ἐν οἷς ὑπάρχειν τι ἢ μὴ εἴρηται, κα-
θάπερ ἐν τοῖς καθόλου προβλήμασιν. Ἔτι δὲ ἐν τοῖς γένε-
σιν ἐπιβλεπτέον διαιροῦντα κατ' εἴδη μέχρι τῶν ἀτόμων, κα-
θάπερ πρότερον εἴρηται. ἄν τε γὰρ παντὶ φαίνηται ὑπάρχον,
1 ἄν τε μηδενὶ πολλὰ προενέγκαντι, ἀξιωτέον καθόλου ὁμολο-
γεῖν, ἢ φέρειν ἔνστασιν ἐπὶ τίνος οὐχ οὕτως. Ἔτι ἐφ' ὧν ἐστιν ἢ
εἴδει ἢ ἀριθμῷ διορίσαι τὸ συμβεβηκός, σκεπτέον, εἰ μηδὲν τού-
των ὑπάρχει. οἷον ὅτι ὁ χρόνος οὐ κινεῖται. οὐδὲ ἐστι κίνησις,
καταριθμησάμενον πόσα εἴδη κινήσεώς ἐστιν. εἰ γὰρ μηδὲν τού-
των ὑπάρχει τῷ χρόνῳ, δῆλον ὅτι οὐ κινεῖται, οὐδὲ ἐστι κίνησις,
ὁμοίως δὲ καὶ ὅτι ἡ ψυχὴ οὐχ ἀριθμός, διελόμενον ὅ-
τι πᾶς ἀριθμὸς ἢ περιττὸς ἢ ἄρτιος. εἰ γὰρ ἡ
2 ψυχὴ μήτε περιττὸν μήτε ἄρτιον, δῆλον
ὅτι οὐκ ἀριθμός. πρὸς μὲν οὖν τὸ
συμβεβηκὸς διὰ τῶν τοιούτων
καὶ οὕτως ἐπιχει-
ρητέον.

τέλος τοῦ τρίτου τῶν τοπικῶν.

ἈΡΙΣΤΟΤΕΛΟΥΣ ΤΟΠΙΚΩΝ ΤΕΤΑΡΤΟΝ.

ΜΕΤᾺ δὲ ταῦτα, περὶ τῶν πρὸς τὸ γένος καὶ
τὸ ἴδιον ἐπισκεπτέον. ἔστι δὲ ταῦτα στοιχεῖα τῶν
πρὸς τοὺς ὅρους. περὶ αὐτῶν δὲ τούτων ὀλι-
γάκις αἱ σκέψεις γίνονται τοῖς διαλεγομένοις. 1
Ἂν δὴ τεθῇ γένος τινὸς τῶν ὄντων, πρῶτον μὲν
ἐπιβλέπειν ἐπὶ πάντα τὰ συγγενῆ τῷ λεχθέντι, εἴ τινος μὴ
κατηγορεῖται, καθάπερ ἐπὶ τοῦ συμβεβηκότος. οἷον, εἰ τῆς ἡ-
δονῆς τὸ ἀγαθὸν γένος κεῖται, εἴ τις ἡδονὴ μὴ ἀγαθόν. εἰ γὰρ
τοῦτο, δῆλον ὅτι οὐ γένος τὸ ἀγαθὸν τῆς ἡδονῆς. τὸ γὰρ γένος »
τῶν ὑπὸ τὸ αὐτὸ εἰδῶν κατηγορεῖται. Εἶτα εἰ μὴ ἐν τῷ τί »
ἐστι κατηγορεῖται, ἀλλ' ὡς συμβεβηκός. καθάπερ τὸ λευκὸν
τῆς χιόνος. ἢ ψυχῆς τὸ κινούμενον ὑφ' ἑαυτοῦ. οὔτε γὰρ ἡ χιὼν, 2
ὅπερ λευκόν. διόπερ οὐ γένος τὸ λευκὸν τῆς χιόνος, οὔτε ἡ
ψυχὴ ὅπερ κινούμενον. συμβέβηκε δὲ αὐτῇ κινεῖσθαι, καθά-
περ καὶ τῷ ζώῳ πολλάκις βαδίζειν τε καὶ βαδίζοντι εἶναι. ἔτι
τὸ κινούμενον οὐ τί ἐστιν, ἀλλά τι ποιοῦν ἢ πάσχον, σημαίνειν ἔ-
οικεν. ὁμοίως δὲ καὶ τὸ λευκόν. οὐ γὰρ τί ἐστιν ἡ χιών, ἀλλὰ ποιόν
τι δηλοῖ. ὥστ' οὐδέτερον αὐτῶν ἐν τῷ τί ἐστι κατηγορεῖται.
Μάλιστα δὲ ἐπὶ τὸν τοῦ συμβεβηκότος ὁρισμὸν ἐπιβλέπειν, εἰ ἐ-
φαρμόττει ἐπὶ τὸ ῥηθὲν γένος. οἷον καὶ τὰ νῦν εἰρημένα. ἐνδέ- 3
χεται γάρ τι κινεῖν αὐτὸ ἑαυτὸ, καὶ μή. ὁμοίως δὲ καὶ λευκὸν
εἶναι καὶ μή. ὥστ' οὐδέτερον αὐτῶν γένος, ἀλλὰ συμβεβηκὸς
ἐπειδὴ συμβεβηκὸς λέγομεν, ὃ ἐνδέχεται ὑπάρχειν τινὶ καὶ μή.
Ἔτι εἰ μὴ ἐν τῇ αὐτῇ διαιρέσει τὸ γένος καὶ τὸ εἶδος. ἀλλὰ τὸ
μὲν οὐσία, τὸ δὲ ποιόν, ἢ τὸ μὲν πρός τι, τὸ δὲ ποιόν. οἷον ἡ μὲν
χιὼν καὶ ὁ κύκνος, οὐσία. τὸ δὲ λευκὸν, οὐκ οὐσία ἀλλὰ ποιόν.
ὥστ' οὐ γένος τὸ λευκὸν τῆς χιόνος, οὐδὲ τοῦ κύκνου. πάλιν
ἡ μὲν ἐπιστήμη, τῶν πρός τι. τὸ δὲ ἀγαθὸν καὶ τὸ καλόν, ποιόν. 4

ὥστ' οὐ γένος τὸ καλὸν ἢ τὸ ἀγαθὸν τῆς ἐπιστήμης. τὰ γὰρ
τῶν πρός τι γένη, καὶ αὐτὰ τῶν πρός τι δεῖ εἶναι, καθάπερ ἐπὶ
τοῦ διπλασίου. καὶ γὰρ τὸ πολλαπλάσιον ὂν γένος τοῦ διπλα-
» σίου καὶ αὐτὸ τῶν πρός τί ἐστι. καθόλου δὲ εἰπεῖν ὑπὸ τὴν αὐ-
» τὴν διαίρεσιν, δεῖ τὸ γένος τῷ εἴδει εἶναι. εἴτε γὰρ τὸ εἶδος οὐ-
σία, καὶ τὸ γένος. καὶ εἰ ποιόν τι τὸ εἶδος, καὶ τὸ γένος ποιόν τι,
οἷον εἰ τὸ λευκὸν ποιόν τι, καὶ τὸ χρῶμα. ὁμοίως δὲ καὶ ἐπὶ
1 τῶν ἄλλων. Πάλιν εἰ ἀνάγκη εἴη, ἢ εἰ ἐνδέχεται τοῦ τεθέν-
τος ἐν τῷ γένει μετέχειν τὸ γένος. ὅρος δὲ τοῦ μετέχειν, τὸ ἐ-
» πιδέχεσθαι τὸν τοῦ μετεχομένου λόγον. δῆλον οὖν, ὅτι τὰ
» μὲν εἴδη μετέχει τῶν γενῶν. τὰ δὲ γένη τῶν εἰδῶν, οὔ. τὸ μὲν
γὰρ εἶδος ἐπιδέχεται τὸν τοῦ γένους λόγον. τὸ δὲ γένος, τὸν
τοῦ εἴδους οὔ. σκεπτέον οὖν, εἰ μετέχει. ἢ ἐνδέχεται μετέχειν τοῦ
εἴδους τὸ ἀποδοθὲν γένος. οἷον εἴ τις τοῦ ὄντος ἢ τοῦ ἑνὸς γέ-
νος τὶ ἀποδοίη, συμβήσεται γὰρ μετέχειν τὸ γένος τοῦ εἴ-
2 δους. κατὰ πάντων γὰρ τῶν ὄντων τὸ ὂν καὶ τὸ ἓν κατηγορεῖ-
ται. ὥστε καὶ ὁ λόγος αὐτῶν. Ἔτι εἰ κατά τινος τὸ ἀπο-
δοθὲν εἶδος ἀληθεύεται, τὸ δὲ γένος μή. οἷον εἰ τὸ ὂν ἢ τὸ ἐπι-
στητὸν τοῦ δοξαστοῦ γένος τεθείη. κατὰ γὰρ τοῦ μὴ ὄντος τὸ δο-
ξαστὸν κατηγορηθήσεται. πολλὰ γὰρ τῶν μὴ ὄντων δοξαστά. ὅ-
τι δὲ τὸ ὂν ἢ τὸ ἐπιστητὸν οὐ κατηγορεῖται κατὰ τοῦ μὴ ὄντος,
δῆλον. ὥστ' οὐ γένος τὸ ὂν. οὐδὲ τὸ ἐπιστητὸν τοῦ δοξαστοῦ.
» καθ' ὧν γὰρ τὸ εἶδος κατηγορεῖται, καὶ τὸ γένος δεῖ κατηγο-
3 ρεῖσθαι. Πάλιν εἰ μηδενὸς τῶν εἰδῶν ἐνδέχεται μετέχειν τὸ
τεθὲν ἐν τῷ γένει. ἀδύνατον γὰρ τοῦ γένους μετέχειν, μη-
δενὸς τῶν εἰδῶν μετέχον. ἂν μή τι τῶν κατὰ τὴν πρώτην δι-
αίρεσιν τῶν εἰδῶν ᾖ. ταῦτα δὲ τοῦ γένους μόνον μετέχει. ἂν οὖν ἡ
κίνησις, γένος τῆς ἡδονῆς τεθῇ, σκεπτέον εἰ μήτε φθορὰ μήτ'
ἀλλοίωσις ἡ ἡδονή, μήτε τῶν λοιπῶν ἀποδοθεισῶν κινήσεων
μηδεμία. δῆλον γὰρ, ὅτι οὐδενὸς τῶν εἰδῶν ἂν μετέχοι, ὥστε
οὐδὲ τοῦ γένους. ἐπειδὴ ἀναγκαῖον ἐστι τὸ τοῦ γένους μετέχον καὶ
4 τῶν εἰδῶν τινὸς μετέχειν. ὥστ' οὐκ ἂν εἴη εἶδος ἡ ἡδονὴ τῆς κι-

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.1.4

κινήσεως, οὐδὲ τῶν ἀτόμων, οὐδὲ τῶν ὑπὸ τὸ εἶδος τῆς κινή-
σεως ὄντων, καὶ γὰρ τὰ ἄτομα μετέχει τοῦ γένους καὶ τοῦ εἴ-
δους. οἷον ὁ τὶς ἄνθρωπος, καὶ ἀνθρώπου μετέχει καὶ ζώου.
Ἔτι εἰ ἐπὶ πλέον λέγεται τοῦ γένους τὸ ἐν τῷ γένει τεθέν. οἷον
τὸ δοξαστὸν τοῦ ὄντος. καὶ γὰρ τὸ ὂν καὶ τὸ μὴ ὂν, δοξαστόν. ὥστ᾽
οὐκ ἂν εἴη τὸ δοξαστὸν, εἶδος τοῦ ὄντος. ἐπὶ πλέον γὰρ ἀεὶ τὸ γέ-
νος τοῦ εἴδους λέγεται. Πάλιν εἰ ἐπὶ ἴσων τὸ γένος καὶ τὸ εἶ-
δος λέγεται, οἷον εἰ τῶν πᾶσιν ἑπομένων τὸ μὲν γένος, τὸ δὲ εἶ- 1
δος τεθείη. καθάπερ τὸ ὂν καὶ τὸ ἕν. παντὶ γὰρ τὸ ὂν καὶ τὸ
ἕν. ὥστ᾽ οὐδέτερον οὐδετέρου γένος. ἐπειδὴ ἐπ᾽ ἴσων λέγεται, ὁ-
μοίως δὲ καὶ εἰ τὸ πρῶτον καὶ ἡ ἀρχὴ, εἰς ἄλληλα τεθείη. ἥτε
γὰρ ἀρχὴ, πρῶτον. καὶ τὸ πρῶτον, ἀρχή. ὥστ᾽ εἰ ἀμφότερα τὰ
εἰρημένα ταυτόν ἐστιν, ἢ οὐδέτερον οὐδετέρου γένος. στοιχεῖον
δὲ πρὸς ἅπαντα τὰ τοιαῦτα, τὸ ἐπὶ πλέον τὸ γένος ἢ τὸ εἶ-
δος καὶ τὴν διαφορὰν λέγεσθαι. ἐπ᾽ ἔλαττον γὰρ καὶ ἡ διαφο
ρὰ τοῦ γένους λέγεται. Ὁρᾶν δὲ, καὶ εἴ τινος τῶν ἀδιαφόρων 2
τῷ εἴδει μὴ ἔστι γένος τὸ εἰρημένον, εἰ μὴ δόξειεν ἄν. κατασκε-
υάζοντι δὲ, εἰ ἔστι τινός. ταυτὸν γὰρ πάντων τῶν ἀδιαφόρων τῷ
εἴδει, τὸ γένος. ἂν οὖν ἑνὸς δειχθῇ, δῆλον ὅτι πάντων. κἂν ἑ-
νὸς μὴ, δῆλον ὅτι οὐδενός. οἷον εἴ τις ἀτόμους τιθέμενος γραμ
μὰς, τὸ ἀδιαίρετον, γένος αὐτῶν φήσειεν εἶναι. τῶν γὰρ διαί-
ρεσιν ἐχουσῶν γραμμῶν, οὐκ ἔστι τὸ εἰρημένον γένος, ἀδιαφό-
ρων οὐσῶν κατὰ τὸ εἶδος. ἀδιάφοροι γὰρ κατὰ τὸ εἶδος ἀλλή-
λαις, αἱ εὐθεῖαι γραμμαὶ πᾶσαι. Σκοπεῖν δὲ, καὶ εἴ τι ἄλλο 3
γένος ἐστὶ τοῦ ἀποδοθέντος εἴδους. ὃ μήτε περιέχει τὸ ἀποδο-
θὲν γένος, μήθ᾽ ὑπ᾽ ἐκεῖνό ἐστιν, οἷον εἴ τις τῆς δικαιοσύνης τὴν ἐ-
πιστήμην θείη γένος. ἔστι γὰρ καὶ ἡ ἀρετὴ γένος. καὶ οὐδέτερον
τῶν γενῶν τὸ λοιπὸν περιέχει. ὥστ᾽ οὐκ ἂν εἴη ἡ ἐπιστήμη γέ-
νος τῆς δικαιοσύνης. δοκεῖ γὰρ ὅταν ἓν εἶδος ὑπὸ δύο γένη ᾖ,
τὸ ἕτερον ὑπὸ τοῦ ἑτέρου περιέχεσθαι. ἔχει δὲ ἀπορίαν ἐπ᾽
ἐνίων τὸ τοιοῦτον. δοκεῖ γὰρ ἐνίοις ἡ φρόνησις ἀρετή τε καὶ ἐ-
πιστήμη εἶναι, καὶ οὐδέτερον τῶν γενῶν ὑπ᾽ οὐδετέρου περιέ- 4

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.1.4

χεσθαι. οὐ μὴν ὑπὸ πάντων γε συγχωρεῖται τὴν φρόνησιν ἐ-
πιστήμην εἶναι. εἰ δ' οὖν τις συγχωροίη τὸ λεγόμενον ἀληθὲς
εἶναι, ἀλλὰ τό γε ὑπάλληλα. ἢ ὑπὸ τὸ αὐτὸ γένος ἄμφω γί-
νεσθαι τὰ τοῦ αὐτοῦ γένη, τῶν ἀναγκαίων δόξειεν εἶναι. καθά-
περ καὶ ἐπὶ τῆς ἀρετῆς καὶ τῆς ἐπιστήμης συμβαίνει. ἄμφω
γὰρ ὑπὸ τὸ αὐτὸ γένος ἐστίν. ἑκάτερον γὰρ αὐτῶν ἕξις καὶ
διάθεσίς ἐστι. σκεπτέον οὖν, εἰ μηδέτερον ὑπάρχει τῷ ἀποδοθέν-
1 τι γένει. εἰ γὰρ μὴ δ' ὑπάλληλά ἐστι τὰ γένη, μὴ δὲ ὑπὸ ταυ-
τὸν ἄμφω, οὐκ ἂν εἴη τὸ ἀποδοθὲν γένος. Σκοπεῖν δὲ καὶ τὸ
γένος τοῦ ἀποδοθέντος γένους. καὶ οὕτως ἀεὶ τὸ ἐπάνω γένος,
εἰ πάντα κατηγορεῖται τοῦ εἴδους. καὶ εἰ ἐν τῷ τί ἐστι κατηγο-
» ρεῖται. πᾶν γὰρ τὸ ἐπάνω γένος, κατηγορεῖσθαι δεῖ τοῦ εἴδους
» ἐν τῷ τί ἐστιν. εἰ οὖν που διαφωνεῖ, δῆλον ὅτι οὐ γένος τὸ ἀπο-
δοθέν. Πάλιν εἰ μετέχει τὸ γένος τοῦ εἴδους, ἢ αὐτὸ ἢ τῶν ἐ-
πάνω τι γενῶν. οὐδενὸς γὰρ τὸ ἐπάνω τῶν ὑποκάτω μετέ-
2 χει. ἀνασκευάζοντι μὲν οὖν, καθάπερ εἴρηται χρηστέον. κα-
τασκευάζοντι δὲ, ὁμολογουμένου μὲν ὑπάρχειν τῷ εἴδει
τοῦ ῥηθέντος γένους. ὅτι δὲ ὡς γένος ὑπάρχει ἀμφισβητουμέ-
νου, ἀπόχρη τὸ δεῖξαί τι τῶν ἐπάνω γενῶν ἐν τῷ τί ἐστι τοῦ εἴ-
δους κατηγορούμενον. ἑνὸς γὰρ ἐν τῷ τί ἐστι κατηγορουμένου,
πάντα καὶ τὰ ἐπάνω τούτου καὶ τὰ ὑποκάτω εἴπερ κατη-
γορῆται τοῦ εἴδους, ἐν τῷ τί ἐστι κατηγορηθήσεται. ὥστε καὶ τὸ
ἀποδοθὲν γένος ἐν τῷ τί ἐστι κατηγορεῖται. ὅτι δὲ ἑνὸς ἐν τῷ τί
3 ἐστι κατηγορουμένου, καὶ πάντα τὰ λοιπὰ εἴπερ κατηγορῆ-
ται, ἐν τῷ τί ἐστι κατηγορηθήσεται, δι' ἐπαγωγῆς ληπτέον. Εἰ δ'
ἁπλῶς ὑπάρχειν ἀμφισβητεῖται τὸ ἀποδοθὲν γένος, οὐκ ἀπό-
χρη τὸ δεῖξαί τι τῶν ἐπάνω γενῶν ἐν τῷ τί ἐστι κατηγορούμε-
νον τοῦ εἴδους. οἷον εἰ τῆς βαδίσεως γένος ἀπέδωκε τὴν φοράν,
οὐκ ἀπόχρη τὸ δεῖξαι διότι κίνησίς ἐστιν ἡ βάδισις, πρὸς τὸ δεῖ-
ξαι ὅτι φορά ἐστιν. ἐπειδὴ καὶ ἄλλαι κινήσεις εἰσίν. ἀλλὰ προ-
» σαποδεικτέον, ὅτι οὐδενὸς μετέχει ἡ βάδισις τῶν κατὰ τὴν
4 αὐτὴν διαίρεσιν τῇ φορᾷ, εἰ μὴ τῆς φορᾶς. ἀνάγκη γὰρ τὸ τοῦ γέ-

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.1.4

» νους μετέχον, καὶ τῶν εἰδῶν τινος μετέχειν τῶν κατὰ τὴν πρώ-
» την διαίρεσιν. εἰ οὖν ἡ βάδισις, μήτ' αὐξήσεως, μήτε μειώσεως,
μήτε τῶν ἄλλων κινήσεων μετέχει, δῆλον ὅτι τῆς φορᾶς οὐ με-
τέχει, ὥστε εἴη ἂν γένος ἡ φορὰ τῆς βαδίσεως. Πάλιν ἐφ' ὧν
τὸ εἶδος τὸ τεθὲν ὡς γένος κατηγορεῖται, σκοπεῖν εἰ καὶ τὸ ἀποδο-
θὲν γένος ἐν τῷ τί ἐστιν αὐτῶν τούτων κατηγορεῖται, ὥσπερ καὶ
τὸ εἶδος. ὁμοίως δὲ καὶ εἰ τὰ ἐπάνω τοῦ γένους πάντα. εἰ γάρ που
διαφωνεῖ, δῆλον ὅτι οὐ γένος τὸ ἀποδοθέν. εἰ γὰρ ἦν γένος, ἅ- 1
παντ' ἂν καὶ τὰ ἐπάνω τούτου. καὶ αὐτὸ τοῦτο, ἐν τῷ τί ἐστι κα-
τηγορεῖτο, ὥσπερ καὶ τὸ εἶδος, ἐν τῷ τί ἐστι κατηγορεῖται. ἀνα-
σκευάζοντι μὲν οὖν χρήσιμον, εἰ μὴ κατηγορεῖται τὸ γένος ἐν
τῷ τί ἐστιν. ὧν περ καὶ τὸ εἶδος κατηγορεῖται. κατασκευάζον-
τι δὲ, εἰ κατηγορεῖται ἐν τῷ τί ἐστι, χρήσιμον. συμβήσεται γὰρ
καὶ τὸ γένος καὶ τὸ εἶδος, τοῦ αὐτοῦ ἐν τῷ τί ἐστι κατηγορεῖ-
σθαι. ὥστε τὸ αὐτὸ ὑπὸ δύο γένη γίνεται. ἀναγκαῖον οὖν
ὑπάλληλα τὰ γένη εἶναι. ἂν οὖν δειχθῇ ὃ βουλόμεθα γένος 2
κατασκευάσαι μὴ ὂν ὑπὸ τὸ εἶδος, δῆλον ὅτι τὸ εἶδος ὑπὸ τοῦ-
» τ' ἂν εἴη, ὥστε δεδειγμένον ἂν εἴη, ὅτι γένος τοῦτο. Σκοπεῖν
» δὲ καὶ τοὺς λόγους τῶν γενῶν, εἰ ἐφαρμόττουσιν ἐπί τε τὸ ἀποδο-
» θὲν εἶδος καὶ τὰ μετέχοντα τοῦ εἴδους. ἀνάγκη γὰρ τοὺς τῶν
γενῶν λόγους κατηγορεῖσθαι τοῦ εἴδους. καὶ τῶν μετεχόντων τοῦ
εἴδους. εἰ οὖν που διαφωνεῖ, δῆλον ὅτι οὐ γένος τὸ ἀποδοθέν.
Πάλιν εἰ τὴν διαφορὰν ὡς γένος ἀπέδωκεν, οἷον εἰ τὸ ἀθάνα-
τον γένος θεοῦ: διαφορὰ γάρ ἐστι ζώου τὸ ἀθάνατον. ἐπειδὴ τῶν 3
ζώων τὰ μὲν θνητά. τὰ δὲ ἀθάνατα. δῆλον οὖν, ὅτι διημάρ-
» τηται. οὐδενὸς γὰρ ἡ διαφορὰ γένος ἐστίν. ὅτι δὲ τοῦτ' ἀληθές,
» δῆλον. οὐδεμία γὰρ διαφορὰ σημαίνει τί ἐστιν, ἀλλὰ μᾶλλον
» ποιόν τι. καθάπερ τὸ πεζὸν καὶ τὸ δίπουν. Καὶ εἰ τὴν διαφο-
ρὰν εἰς τὸ γένος ἔθηκεν ὡς εἶδος. οἷον τὸ περιττὸν, ὅπερ ἀριθ-
μόν. διαφορὰ γὰρ ἀριθμοῦ τὸ περιττὸν, οὐκ εἶδός ἐστιν. οὐ δὲ δο-
κεῖ μετέχειν ἡ διαφορὰ τοῦ γένους, πᾶν γὰρ τὸ μετέχον τοῦ γέ-
νους, ἢ εἶδος ἢ ἄτομόν ἐστιν. ἡ δὲ διαφορὰ, οὔτε εἶδος οὔτε ἄτο- 4

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.1.4

μόνον ἐστί. δῆλον οὖν, ὅτι οὐ μετέχει τοῦ γένους ἡ διαφορά. ὥσ
τ' οὐδὲ τὸ περιττόν, εἶδος ἂν εἴη, ἀλλὰ διαφορά, ἐπεὶ οὐ μετέ-
χει τοῦ γένους. Ἔτι εἰ τὸ γένος εἰς τὸ εἶδος ἔθηκεν. οἷον τὴν σύ
ναψιν, ὅπερ συνοχήν. ἢ τὴν μῖξιν, ὅπερ κρᾶσιν. ἢ ὡς Πλάτων
ὁρίζεται φορὰν τὴν κατὰ τόπον κίνησιν. οὐ γὰρ ἀναγκαῖον
τὴν σύναψιν, συνοχὴν εἶναι. ἀλλ' ἀνάπαλιν τὴν συνοχήν, σύ-
ναψιν. οὐ γὰρ πᾶν τὸ ἁπτόμενον συνέχεται. ἀλλὰ τὸ συνεχό-
1 μενον ἅπτεται. ὁμοίως δὲ καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων. οὔτε γὰρ ἡ μῖξις
ἅπασα κρᾶσις. ἡ γὰρ τῶν ξηρῶν μῖξις, οὐκ ἔστι κρᾶσις, οὐδ' ἡ κατὰ
τόπον μεταβολὴ πᾶσα, φορά. ἡ γὰρ βάδισις, οὐ δοκεῖ φορὰ
εἶναι. σχεδὸν γὰρ ἐπὶ τῶν ἀκουσίως τόπον ἐκ τόπου μεταβαλ-
λόντων λέγεται. καθάπερ ἐπὶ τῶν ἀψύχων συμβαίνει. δῆλον
δ', ὅτι καὶ ἐπὶ πλέον λέγεται τὸ εἶδος τοῦ γένους ἐν τοῖς ἀπ-
οδοθεῖσι, δέον ἀνάπαλιν γίνεσθαι. Πάλιν εἰ τὴν διαφορὰν εἰς
τὸ εἶδος ἔθηκεν. οἷον τὸ ἀθάνατον, ὅπερ θεόν. συμβήσεται γὰρ
2 ἐπ' ἴσων ἢ ἐπὶ πλειόνων τὸ εἶδος λέγεσθαι. ἀεὶ γὰρ ἡ διαφορὰ
» ἐπίσης ἢ ἐπὶ πλεῖον τοῦ εἴδους λέγεται. Ἔτι εἰ τὸ γένος εἰς
» τὴν διαφοράν. οἷον τὸ χρῶμα, ὅπερ συγκριτικόν. ἢ τὸν ἀριθ-
μόν, ὅπερ περιττόν. Καὶ εἰ τὸ γένος ὡς διαφορὰν εἶπεν.
ἐγχωρεῖ γάρ τινα καὶ τοιαύτην κομίσαι θέσιν, οἷον κράσεως,
τὴν μῖξιν, διαφοράν, ἢ φορᾶς, τὴν κατὰ τόπον μεταβολήν.
Σκεπτέον δὲ πάντα τὰ τοιαῦτα διὰ τῶν αὐτῶν. ἐπικοινωνοῦ-
σι γὰρ οἱ τόποι. ἐπὶ πλέον τε γὰρ τὸ γένος τῆς διαφορᾶς
3 δεῖ λέγεσθαι, καὶ μὴ μετέχειν τῆς διαφορᾶς. οὕτως δὲ ἀ-
ποδοθέντος, οὐδέτερον τῶν εἰρημένων δυνατὸν συμβαίνειν. ἐ-
π' ἔλαττόν τε γὰρ ῥηθήσεται. καὶ μεθέξει τὸ γένος τῆς διαφο-
ρᾶς. Πάλιν εἰ μηδεμία διαφορὰ κατηγορεῖται τῶν τοῦ γέ-
νους κατὰ τοῦ ἀποδοθέντος εἴδους, οὐδὲ τὸ γένος κατηγο-
ρηθήσεται. οἷον ψυχῆς οὔτε τὸ περιττὸν οὔτε τὸ ἄρτιον κα-
τηγορεῖται. ὥστ' οὐδ' ὁ ἀριθμός. Ἔτι εἰ πρότερον φύσει
τὸ εἶδος, καὶ συναναιρεῖ τὸ γένος. δοκεῖ γὰρ τὸ ἐναντίον,
4 οὐκ ἂν εἴη γένος, ἔτι εἰ ἐνδέχεται ἀπολιπεῖν τὸ εἰρημένον

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.1.4

γένος ἢ τὴν διαφοράν, οἷον ψυχὴν, τὸ κινεῖσθαι. ἢ δόξαν τὸ ἀ-
ληθὲς καὶ ψεῦδος, οὐκ ἂν εἴη τῶν εἰρημένων οὐδέτερον γένος,
οὐ δὲ διαφορά. δοκεῖ γὰρ τὸ γένος καὶ ἡ διαφορὰ παρακολου-
θεῖν, ἕως ἂν ᾖ τὸ εἶδος. Σκοπεῖν δὲ, καὶ εἰ τὸ ἐν γένει κείμενον
μετέχει τινὸς ἐναντίου τῷ γένει, ἢ ἐνδέχεται μετέχειν. τὸ γὰρ
αὐτὸ τῶν ἐναντίων ἅμα μεθέξει. ἐπειδὴ τὸ μὲν γένος οὐδέ-
ποτε ἀπολείπει. μετέχει δὲ καὶ τοὐναντίου, ἢ ἐνδέχεται με-
τέχειν. Ἔτι εἴ τινος κοινωνεῖ τὸ εἶδος, ὃ ἀδύνατον ὅλως ὑπάρ- 1
χειν τὸ γένος. οἷον εἰ ἡ ψυχὴ τῆς ζωῆς κοινωνεῖ. τῶν δ' ἀριθμῶν
μηδένα δυνατὸν ζῆν, οὐκ ἂν εἴη εἶδος ἀριθμοῦ ἡ ψυχή. Σκε-
πτέον δὲ καὶ εἰ ὁμώνυμον τὸ εἶδος τῷ γένει, στοιχείοις χρώμενον
τοῖς εἰρημένοις. πρὸς τὸ ὁμώνυμον. συνώνυμον γὰρ τὸ γένος
καὶ τὸ εἶδος. Ἐπεὶ δὲ γένους παντὸς εἴδη πλείω, σκοπεῖν, εἰ
μὴ ἐνδέχεται ἕτερον εἶδος εἶναι τοῦ εἰρημένου γένους. εἰ γὰρ μὴ
ἔστι, δῆλον ὅτι οὐκ ἂν εἴη γένος ὅλως τὸ εἰρημένον. Σκοπεῖν δὲ
καὶ εἰ τὸ κατὰ μεταφορὰν λεγόμενον ὡς γένος ἀπέδωκεν. οἷον 2
τὴν σωφροσύνην, συμφωνίαν. πᾶν γὰρ γένος, κυρίως κατὰ
τῶν εἰδῶν κατηγορεῖται. ἡ δὲ συμφωνία κατὰ τῆς σωφροσύ-
νης οὐ κυρίως, ἀλλὰ κατὰ μεταφοράν. πᾶσα γὰρ συμφωνία,
ἐν φθόγγοις. Ἔτι ἐὰν ᾖ ἐναντίον τινὶ τὸ εἶδος, σκοπεῖν. ἔστι δὲ
πλεοναχῶς ἡ σκέψις. πρῶτον μὲν εἰ ἐν τῷ αὐτῷ γένει, καὶ τὸ
» ἐναντίον, μὴ ὄντος ἐναντίου τῷ γένει. δεῖ γὰρ τὰ ἐναντία ἐν
» τῷ αὐτῷ γένει εἶναι, ἂν μηδὲν ἐναντίον τῷ γένει ᾖ. ὄντος δὲ ἐναν-
τίου τῷ γένει, σκοπεῖν, εἰ τὸ ἐναντίον τῷ ἐναντίῳ ἐστίν. ἀνάγ- 3
κη γὰρ τὸ ἐναντίον ἐν τῷ ἐναντίῳ εἶναι. ἄνπερ ᾖ ἐναντίον τῷ
γένει. φανερὸν δὲ τούτων ἕκαστον, διὰ τῆς ἐπαγωγῆς. Πάλιν εἰ
ὅλως ἐν μηδενὶ γένει τὸ τῷ εἴδει ἐναντίον, ἀλλ' αὐτὸ γένος, οἷον
τὸ ἀγαθόν. εἰ γὰρ τοῦτο μὴ ἐν γένει, οὐ δὲ τὸ ἐναντίον τούτου
ἐν γένει ἔσται. ἀλλ' αὐτὸ γένος, καθάπερ ἐπὶ τοῦ ἀγαθοῦ καὶ
τοῦ κακοῦ συμβαίνει. οὐ δέτερον γὰρ τούτων ἐν γένει, ἀλλ' ἑκά-
τερον αὐτῶν γένος. Ἔτι εἰ ἐναντίον τινὶ καὶ τὸ γένος καὶ τὸ
εἶδος. καὶ τῶν μὲν ἔστι τι μεταξὺ, τῶν δὲ μή. εἰ γὰρ τῶν γενῶν 4

ἔστι τι

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di
Firenze.
Ald.2.1.4

ἔστι τι μεταξὺ, καὶ τῶν εἰδῶν. καὶ εἰ τῶν εἰδῶν, καὶ τῶν γενῶν. καθάπερ ἐπὶ ἀρετῆς καὶ κακίας, καὶ δικαιοσύνης καὶ ἀδικίας. ἑκατέρων γὰρ ἔστι τι μεταξύ. ἔνστασις τούτου, ὅτι ὑγιείας καὶ νόσου, οὐδὲν μεταξὺ, κακοῦ δὲ καὶ ἀγαθοῦ, τι μεταξύ. Ἔτι εἰ ἔστι μὲν τι ἀμφοῖν ἀνὰ μέσον καὶ τῶν εἰδῶν καὶ τῶν γενῶν, μὴ ὁμοίως δὲ, ἀλλὰ τῶν μὲν, κατὰ ἀπόφασιν. τῶν δὲ, ὡς ὑποκείμενον. ἔνδοξον γὰρ, τὸ ὁμοίως ἀμφοῖν. καθάπερ
1 ἐπὶ ἀρετῆς καὶ κακίας. καὶ δικαιοσύνης καὶ ἀδικίας. ἀμφοῖν γὰρ κατὰ ἀπόφασιν τὰ ἀνὰ μέσον. Ἔτι ὅταν μὴ ἦ ἐναντίον τῷ γένει, σκοπεῖν μὴ μόνον εἰ τὸ ἐναντίον ἐν τῷ αὐτῷ γένει, ἀλλὰ καὶ τὸ ἀνὰ μέσον. ἐν ᾧ γὰρ τὰ ἄκρα, καὶ τὸ μέσον. οἷον ἐπὶ λευκοῦ καὶ μέλανος. τὸ γὰρ χρῶμα γένος τούτων τε καὶ τῶν ἀνὰ μέσον χρωμάτων ἁπάντων. ἔνστασις, ὅτι ἡ μὲν ἔνδεια καὶ ὑπερβολὴ, ἐν τῷ αὐτῷ γένει. ἐν τῷ κακῷ γὰρ ἄμφω. τὸ δὲ μέτριον, ἀνὰ μέσον ὂν τούτων, οὐκ ἐν τῷ κα-
2 κῷ, ἀλλ' ἐν τῷ ἀγαθῷ. Σκοπεῖν δὲ καὶ εἰ τὸ μὲν γένος ἐναντίον τινὶ. τὸ δὲ εἶδος μηδενί. εἰ γὰρ τὸ γένος ἐναντίον τινὶ, καὶ τὸ εἶδος. καθάπερ ἀρετὴ καὶ κακία, καὶ δικαιοσύνη καὶ ἀδικία. ὁμοίως δὲ καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων σκοποῦντι, φανερὸν ἂν δόξειεν εἶναι τὸ τοιοῦτον. ἔνστασις, ὥσπερ τῆς ὑγιείας καὶ νόσου. ἁπλῶς μὲν γὰρ ὑγίεια νόσῳ ἐναντία. ἡ δὲ τὶς νόσος εἶδος οὖσα νόσου, οὐδενὶ ἐναντίον. οἷον ὁ πυρετὸς, καὶ ἡ ὀφθαλμία, καὶ τῶν ἄλλων ἕκαστον. Ἀναιροῦντι μὲν οὖν, τοσαυταχῶς ἐπισκεπτέον.
3 εἰ γὰρ μὴ ὑπάρχει τὰ εἰρημένα, δῆλον ὅτι οὐ γένος τὸ ἀποδοθέν. κατασκευάζοντι δὲ, τετραχῶς. πρῶτον μὲν, εἰ τὸ ἐναντίον τῷ εἴδει, ἐν τῷ εἰρημένῳ γένει, μὴ ὄντος ἐναντίου τῷ γένει. εἰ γὰρ τὸ ἐναντίον ἐν τούτῳ, δῆλον ὅτι καὶ τὸ προκείμενον.
Ἔτι εἰ τὸ ἀνὰ μέσον ἐν τῷ εἰρημένῳ γένει. ἐν ᾧ γὰρ τὰ ἀνὰ μέσον, καὶ τὰ ἄκρα. πάλιν ἐὰν ᾖ ἐναντίον τι τῷ γένει, σκοπεῖν εἰ καὶ τὸ ἐναντίον ἐν τῷ ἐναντίῳ. ἂν γὰρ ᾖ, δῆλον ὅτι καὶ τὸ προκείμενον ἐν τῷ προκειμένῳ. Πάλιν ἐπὶ τῶν πτώσεων καὶ
4 τῶν συστοίχων, εἰ ὁμοίως ἀκολουθοῦσι καὶ ἀναιροῦντι καὶ κα-

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.1.4

τασκευάζοντι. ἅμα γὰρ ἑνὶ καὶ πᾶσιν ὑπάρχει ἢ οὐχ ὑπάρχει.
οἷον εἰ ἡ δικαιοσύνη ἐπιστήμη τις, καὶ τὸ δικαίως ἐπισταμένως, καὶ
ὁ δίκαιος ἐπιστήμων. ἐὰν δὲ τούτων τι μὴ, οὐδὲ τῶν λοιπῶν οὐ-
δέν. Πάλιν ἐπὶ τῶν ὁμοίως ἐχόντων πρὸς ἄλληλα. οἷον τὸ ἡδὺ ὁ-
μοίως ἔχει πρὸς τὴν ἡδονὴν, καὶ τὸ ὠφέλιμον πρὸς τὸ ἀγαθόν.
ἑκάτερον γὰρ ἑκατέρου ποιητικόν. εἰ οὖν ἐστὶν ἡ ἡδονὴ ὅπερ ἀγα-
θὸν, καὶ τὸ, ἡδὺ ὅπερ ὠφέλιμον ἔσται. δῆλον γὰρ, ὅτι ἀγαθοῦ
ἂν εἴη ποιητικόν. ἐπειδὴ ἡ ἡδονὴ ἀγαθόν. Ὡσαύτως δὲ καὶ ἐπὶ 1
τῶν γενέσεων καὶ ἐπὶ τῶν φθορῶν. οἷον εἰ τὸ οἰκοδομεῖν ἐνερ-
γεῖν, τὸ ᾠκοδομηκέναι ἐνηργηκέναι. καὶ εἰ τὸ μανθάνειν ἀνα-
μιμνήσκεσθαι, τὸ μεμαθηκέναι, ἀναμεμνῆσθαι. καὶ εἰ τὸ δια-
λύεσθαι φθείρεσθαι, καὶ τὸ διαλελύσθαι, ἐφθάρθαι. καὶ ἡ
διάλυσις, φθορά τις. Καὶ ἐπὶ τῶν γεννητικῶν καὶ φθαρτικῶν
ὡσαύτως. καὶ ἐπὶ τῶν δυνάμεων καὶ χρήσεων. καὶ ὅλως καθ'
ὁποιανοῦν ὁμοιότητα καὶ ἀναιροῦντι καὶ κατασκευάζοντι σκε-
πτέον. καθάπερ ἐπὶ τῆς γενέσεως καὶ φθορᾶς ἐλέγομεν. εἰ γὰρ 2
τὸ φθαρτικὸν διαλυτικὸν, καὶ τὸ φθείρεσθαι διαλύεσθαι. καὶ
εἰ τὸ γεννητικὸν ποιητικὸν, τὸ γίνεσθαι ποιεῖσθαι. καὶ ἡ γένεσις
ποίησις. ὁμοίως δὲ καὶ ἐπὶ τῶν δυνάμεων καὶ χρήσεων. καὶ ὅ-
λως εἰ ἡ δύναμις διάθεσις, καὶ τὸ δύνασθαι διακεῖσθαι. καὶ εἴ
τινος ἡ χρῆσις ἐνέργεια, τὸ χρῆσθαι ἐνεργεῖν. καὶ τὸ κεχρῆσθαι
ἐνηργηκέναι. Αν δὲ στέρησις ᾖ τὸ ἀντικείμενον τῷ εἴδει, διχῶς
ἐστὶν ἀνελεῖν. πρῶτον μὲν εἰ ἐν τῷ ἀποδοθέντι γένει τὸ ἀντικεί-
μενον. ἢ γὰρ ἁπλῶς ἐν οὐδενὶ γένει τῷ αὐτῷ ἡ στέρησις, ἢ οὐκ ἐν 3
τῷ ἐσχάτῳ. οἷον εἰ ἡ ὄψις ἐν ἐσχάτῳ γένει τῇ αἰσθήσει, ἡ τυφλό-
της οὐκ ἔσται αἴσθησις. Δεύτερον δὲ, εἰ καὶ τῷ γένει καὶ τῷ εἴ-
δει ἀντίκειται στέρησις, μὴ ἔστι δὲ τὸ ἀντικείμενον ἐν τῷ ἀντικει-
μένῳ, οὐδ' ἂν τὸ ἀποδοθὲν ἐν τῷ ἀποδοθέντι εἴη. ἀναιροῦν-
τι μὲν οὖν, καθάπερ εἴρηται χρηστέον. κατασκευάζοντι δὲ, μο-
ναχῶς. εἰ γὰρ τὸ ἀντικείμενον ἐν τῷ ἀντικειμένῳ, καὶ τὸ προ-
κείμενον ἐν τῷ προκειμένῳ ἂν εἴη. οἷον εἰ ἡ τυφλότης ἀναισθησία
τις, καὶ ἡ ὄψις αἴσθησις. Πάλιν ἐπὶ τῶν ἀποφάσεων σκοπεῖν 4

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.1.4

ἀνάπαλιν, καθάπερ ἐπὶ τοῦ συμβεβηκότος ἐλέγετο. οἷον εἰ τὸ
ἡδὺ ὅπερ ἀγαθόν, τὸ μὴ ἀγαθόν, οὐχ ἡδύ. εἰ γὰρ μὴ οὕτως ἔχει
εἴη ἄν τι οὐκ ἀγαθὸν ἡδύ. ἀδύνατον δὲ εἴπερ τὸ ἀγαθὸν γένος
» τοῦ ἡδέος εἶναί τι μὴ ἀγαθὸν ἡδύ. ὧν γὰρ τὸ γένος μὴ κατηγορεῖ-
» ται, οὐδὲ τῶν εἰδῶν οὐδέν. καὶ κατασκευάζοντι δέ, ὡσαύτως
σκεπτέον. εἰ γὰρ τὸ μὴ ἀγαθὸν οὐχ ἡδύ, τὸ ἡδὺ ἀγαθόν. ὥστε γέ-
νος τὸ ἀγαθὸν τοῦ ἡδέος. Ἐὰν δὲ ᾖ πρός τι τὸ εἶδος, σκοπεῖν εἰ
1 καὶ τὸ γένος πρός τι. εἰ γὰρ τὸ εἶδος τῶν πρός τι, καὶ τὸ γένος.
καθάπερ ἐπὶ τοῦ διπλασίου καὶ πολλαπλασίου. ἑκάτερον
γὰρ τῶν πρός τι. εἰ δὲ τὸ γένος τῶν πρός τι, οὐκ ἀνάγκη καὶ τὸ εἶ-
δος. ἡ μὲν γὰρ ἐπιστήμη, τῶν πρός τι. ἡ δὲ γραμματική, οὔ. ἢ οὐ-
δὲ τὸ πρότερον ῥηθέν, ἀληθὲς ἂν δόξειεν. ἡ γὰρ ἀρετή, ὅπερ ἀ-
γαθόν. καὶ ὅπερ καλόν. καὶ ἡ μὲν ἀρετή, τῶν πρός τι. τὸ δὲ ἀ-
γαθὸν καὶ τὸ καλόν, οὐ τῶν πρός τι. ἀλλὰ ποιά. Πάλιν εἰ
μὴ πρὸς τὸ αὐτὸ λέγεται τὸ εἶδος, καθ' αὑτό τε καὶ κατὰ τὸ
2 γένος. οἷον εἰ τὸ διπλάσιον ἡμίσεος λέγεται διπλάσιον, καὶ
τὸ πολλαπλάσιον ἡμίσεος δεῖ λέγεσθαι. εἰ δὲ μή, οὐκ ἂν
εἴη τὸ πολλαπλάσιον, γένος τοῦ διπλασίου. Ἔτι εἰ μὴ
πρὸς τὸ αὐτὸ κατά τε τὸ γένος λέγεται καὶ κατὰ πάντα τὰ
τοῦ γένους γένη, εἰ γὰρ τὸ διπλάσιον ἡμίσεος καὶ πολλα-
πλάσιόν ἐστι, καὶ τὸ ὑπερέχον ἡμίσεος ῥηθήσεται. καὶ ἁ-
πλῶς κατὰ πάντα τὰ ἐπάνω γένη πρὸς τὸ ἥμισυ ῥηθήσε-
ται. ἔνστασις, ὅτι οὐκ ἀνάγκη καθ' αὑτὸ καὶ κατὰ τὸ γένος
3 πρὸς ταὐτὸ λέγεσθαι. ἡ γὰρ ἐπιστήμη, ἐπιστητοῦ λέγεται, ἕ-
ξις δὲ καὶ διάθεσις, οὐκ ἐπιστητοῦ, ἀλλὰ ψυχῆς. Πάλιν εἰ
ὡσαύτως λέγεται τὸ γένος καὶ τὸ εἶδος κατὰ τὰς πτώσεις.
οἷον εἰ τινὶ ἢ τινός, ἢ ὁσαχῶς ἄλλως λέγεται. ὡς γὰρ τὸ εἶδος
καὶ τὸ γένος, καθάπερ ἐπὶ τοῦ διπλασίου καὶ τῶν ἐπάνω. τι-
νὸς γὰρ καὶ τὸ διπλάσιον καὶ τὸ πολλαπλάσιον. ὁμοίως δὲ
καὶ ἐπὶ τῆς ἐπιστήμης. τινὸς γὰρ καὶ αὐτὴ καὶ τὰ γένη. οἷον ἥ τε
διάθεσις καὶ ἡ ἕξις. ἔνστασις, ὅτι ἐνιαχοῦ οὐ οὕτω. τὸ μὲν γὰρ
4

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.1.4

διάφορον καὶ τὸ ἐναντίον, τινί. τὸ δ' ἕτερον γένος ὂν τούτων,
ὄν τινι, ἀλλὰ τινός. ἕτερον γὰρ τινὸς λέγεται, πάλιν εἰ ὁμοί
ως τὰ πρός τι κατὰ τὰς πτώσεις λεγόμενα, μὴ ὁμοίως ἀντι-
στρέφει. καθάπερ ἐπὶ τοῦ διπλασίου καὶ τοῦ πολλαπλασίου.
ἑκάτερον γὰρ τούτων τινός. καὶ αὐτὸ καὶ κατὰ τὴν ἀντιστρο-
φὴν λέγεται. τινὸς γὰρ καὶ τὸ ἥμισυ καὶ τὸ πολλοστημόριον.
ὡσαύτως δὲ καὶ ἐπὶ τῆς ἐπιστήμης καὶ ἐπὶ τῆς ὑπολήψεως.
αὗται γάρ τινος. καὶ ἀντιστρέφει ὁμοίως. τό τε γὰρ ὑποληπ- 1
τὸν καὶ τὸ ἐπιστητὸν, τινί. εἰ οὖν ἐπί τινος μὴ ὁμοίως ἀντιστρέ
φει, δῆλον ὅτι οὐ γένος θάτερον θατέρου. πάλιν εἰ μὴ πρὸς
ἴσα τὸ γένος καὶ τὸ εἶδος λέγεται, ὁμοίως γὰρ καὶ ἰσαχῶς ἑ-
κάτερον δοκεῖ λέγεσθαι. καθάπερ ἐπὶ τῆς δωρεᾶς καὶ τῆς δό
σεως. ἥ τε γὰρ δωρεὰ, καὶ τινὸς καὶ τινι λέγεται. καὶ ἡ δόσις τι-
νὸς καὶ τινι. ἔστι δὲ ἡ δόσις γένος τῆς δωρεᾶς. ἡ γὰρ δωρεὰ, δό-
σις ἐστὶν ἀναπόδοτος. ἐπ' ἐνίων δὲ οὐ συμβαίνει πρὸς ἴσα λέγε-
σθαι, τὸ μὲν γὰρ διπλάσιον, τινὸς διπλάσιον, τὸ δ' ὑπερέχον 2
καὶ τὸ μεῖζον, τινός τινι. πᾶν γὰρ τὸ ὑπερέχον καὶ τὸ μεῖζον, τι
νὶ ὑπερέχει. καὶ τινὸς ὑπερέχει. ὥστ' οὐ γένη τὰ εἰρημένα τοῦ
διπλασίου. ἐπειδὴ οὐ πρὸς ἴσα τῷ εἴδει λέγεται. ἢ οὐ καθό-
λου ἀληθὲς τὸ πρὸς ἴσα τὸ γένος καὶ τὸ εἶδος λέγεσθαι.
Ὁρᾶν δὲ καὶ εἰ τοῦ ἀντικειμένου τὸ ἀντικείμενος γένος. οἷον εἰ
τοῦ διπλασίου τὸ πολλαπλάσιον. καὶ εἰ τοῦ ἡμίσεος τὸ πολ-
λοστημόριον, δεῖ γὰρ τὸ ἀντικείμενον τοῦ ἀντικειμένου γένος
εἶναι. εἰ οὖν τις θείη τὴν ἐπιστήμην ὅπερ αἴσθησιν, δεήσει καὶ τὸ 3
ἐπιστητὸν ὅπερ αἰσθητὸν εἶναι, οὐκ ἔστι δέ. οὐ δὲ γὰρ πᾶν τὸ ἐπι-
στητὸν, αἰσθητόν. καὶ γὰρ τῶν νοητῶν ἔνια ἐπιστητά. ὥστ' οὐ γέ-
νος τὸ αἰσθητὸν τοῦ ἐπιστητοῦ. εἰ δὲ τοῦτο μὴ, οὐδ' ἡ αἴσθησις τῆς
ἐπιστήμης. Ἐπεὶ δὲ τῶν πρός τι λεγομένων, τὰ μὲν ἐξ ἀνάγ
κης ἐν ἐκείνοις. ἢ περὶ ἐκεῖνά ἐστι πρὸς ἅ ποτε τυγχάνει λεγό-
μενα, οἷον ἡ διάθεσις καὶ ἡ ἕξις καὶ ἡ συμμετρία. ἐν ἄλλῳ γὰρ
οὐδενὶ δυνατὸν ὑπάρχειν τὰ εἰρημένα, ἢ ἐν ἐκείνοις, πρὸς ἃ λέ
γεται. τὰ δ' οὐκ ἀνάγκη μὲν ἐν ἐκείνοις ὑπάρχειν, πρὸς ἅ ποτε 4

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.1.4

λέγεται, ἐνδέχεται δέ, οἷον εἰ ἐπιστητὸν εἴη ψυχή, οὐδὲν κω-
λύει τὴν αὐτῆς ἐπιστήμην ἔχειν τὴν ψυχήν. οὐκ ἀναγκαῖον δέ.
δυνατὸν γὰρ καὶ ἐν ἄλλῳ ὑπάρχειν τὴν αὐτὴν ταύτην. τὰ δὲ
ἁπλῶς οὐκ ἐνδέχεται ἐν ἐκείνοις ὑπάρχειν πρὸς ἅ ποτε τυγ-
χάνει λεγόμενα. οἷον τὸ ἐναντίον ἐν τῷ ἐναντίῳ. οὐδὲ τὴν ἐ-
πιστήμην ἐν τῷ ἐπιστητῷ, ἐὰν μὴ τυγχάνῃ τὸ ἐπιστητὸν, ψυχὴ ἢ
ἄνθρωπος ὄν. σκοπεῖν χρή, ἐάν τις εἰς γένος θῇ τὸ τοιοῦτον εἰς
1 τὸ μὴ τοιοῦτον. οἷον εἰ τὴν μνήμην μονὴν ἐπιστήμης εἴποι. πᾶ-
σα γὰρ μονὴ ἐν τῷ μένοντι καὶ περὶ ἐκεῖνο. ὥστε καὶ ἡ τῆς ἐ-
πιστήμης μονὴ, ἐν τῇ ἐπιστήμῃ. ἐπειδὴ μονὴ τῆς ἐπιστήμης ἐστί.
τοῦτο δ' οὐκ ἐνδέχεται. μνήμη γὰρ πᾶσα ἐν ψυχῇ. ἔστι δ' ὁ εἰρη-
μένος τόπος καὶ πρὸς τὸ συμβεβηκὸς κοινός. οὐδὲν γὰρ δια-
φέρει τῆς μνήμης γένος τὴν μονὴν εἰπεῖν, ἢ συμβεβηκέναι
φάσκειν αὐτῇ τοῦτο. εἰ γὰρ ὁπωσοῦν ἐστὶν ἡ μνήμη μονὴ ἐπιστή-
μης, ὁ αὐτὸς ἁρμόσει περὶ αὐτῆς λόγος. Πάλιν εἰ τὴν ἕξιν
2 εἰς τὴν ἐνέργειαν ἔθηκεν, ἢ τὴν ἐνέργειαν εἰς τὴν ἕξιν, οὐκ ἔστι
γένος τὸ τοιοῦτον. οἷον εἰ τὴν αἴσθησιν κίνησιν διὰ σώματος. ἡ
μὲν γὰρ αἴσθησις, ἕξις. ἡ δὲ κίνησις, ἐνέργεια. ὁμοίως δὲ καὶ εἰ
τὴν μνήμην ἕξιν καθεκτικὴν ὑπολήψεως εἶπεν. οὐδεμία γὰρ
μνήμη ἕξις, ἀλλὰ μᾶλλον ἐνέργεια. διαμαρτάνουσι δὲ καὶ οἱ
τὴν ἕξιν εἰς τὴν ἀκολουθοῦσαν δύναμιν τάττοντες. οἷον τὴν
πραότητα, ἐγκράτειαν ὀργῆς. καὶ τὴν ἀνδρίαν καὶ τὴν δικαιο
σύνην, φόβων καὶ κερδῶν ἐγκράτειαν. ἀνδρεῖος μὲν γὰρ καὶ
3 πρᾷος ὁ ἀπαθὴς λέγεται. ἐγκρατὴς δὲ, ὁ πάσχων καὶ μὴ ἀγό-
μενος. ἴσως μὲν οὖν ἀκολουθεῖ δύναμις ἑκατέρῳ τοιαύτη.
ὥστ' εἰ πάθοι, μὴ ἄγεσθαι, ἀλλὰ κρατεῖν. οὐ μὴν τοῦτό γ' ἐστὶ
τῷ μὲν ἀνδρείῳ. τῷ δὲ, πρᾴῳ εἶναι. ἀλλὰ τὸ ὅλως μὴ πάσχειν
ὑπὸ τῶν τοιούτων μηδέν. Ἐνίοτε δὲ καὶ τὸ παρακολουθοῦν
ὁπωσοῦν, ὡς γένος τιθέασιν. οἷον τὴν λύπην τῆς ὀργῆς. καὶ τὴν
ὑπόληψιν τῆς πίστεως. ἄμφω γὰρ τὰ εἰρημένα παρακολουθεῖ
μὲν τρόπον τινὰ τοῖς ἀποδοθεῖσιν εἴδεσιν. οὐδέτερον δ' αὐτῶν γέ-
4 νος ἐστίν. ὁ μὲν γὰρ ὀργιζόμενος λυπεῖται, προτέρας ἐν αὐ-

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di
Firenze.
Ald.2.1.4

τῷ τῆς λύπης γενομένης. οὐ γὰρ ἡ ὀργὴ τῆς λύπης, ἀλλ' ἡ λύπη τῆς ὀργῆς αἰτία. ὥσθ' ἁπλῶς ἡ ὀργὴ οὐκ ἔστι λύπη, κατὰ ταὐτὰ δὲ οὐδ' ἡ πίστις ὑπόληψις. ἐνδέχεται γὰρ τὴν αὐτὴν ὑπόληψιν καὶ μὴ πιστεύοντα ἔχειν. οὐκ ἐνδέχεται δ' εἴπερ ἡ πίστις εἶδος ὑπολήψεως. οὐ γὰρ ἐνδέχεται τὸ αὐτὸ ἔτι διαμένειν, εἴπερ ἐκ τοῦ εἴδους ὅλως μεταβάλῃ. καθάπερ οὐδὲ τὸ αὐτὸ ζῶον ὁτὲ μὲν ἄνθρωπον εἶναι, ὁτὲ δὲ μή. ἐὰν δέ τις φῇ ἐξ ἀνάγκης τὸν ὑπολαμβάνοντα καὶ πιστεύειν, ἐπ' ἴσων ἡ ὑπόληψις καὶ ἡ πί- 1
στις ῥηθήσεται. ὥστε οὐδ' ἂν οὕτως εἴη γένος. ἐπὶ πλέον γὰρ δεῖ λέγεσθαι τὸ γένος. Ὁρᾶν δὲ, καὶ εἰ ἐν τινὶ τῷ αὐτῷ πέφυκεν ἄμφω γίνεσθαι. ἐν ᾧ γὰρ τὸ γένος, καὶ τὸ εἶδος. οἷον ἐν ᾧ τὸ λευκὸν, καὶ τὸ χρῶμα. καὶ ἐν ᾧ γραμματικὴ, καὶ ἐπιστήμη. ἐὰν οὖν τις τὴν αἰσχύνην φόβον εἴπῃ, ἢ τὴν ὀργὴν λύπην, οὐ συμβήσεται ἐν τῷ αὐτῷ τὸ γένος καὶ τὸ εἶδος ὑπάρχειν. ἡ μὲν γὰρ αἰσχύνη, ἐν τῷ λογιστικῷ. ὁ δὲ φόβος ἐν τῷ θυμοειδεῖ. καὶ ἡ μὲν λύπη, ἐν τῷ ἐπιθυμητικῷ. ἐν τούτῳ γὰρ καὶ ἡ ἡδονή. ἡ δὲ ὀργὴ, ἐν τῷ θυ- 2
μοειδεῖ. ὥστ' οὐ γένη τὰ ἀποδοθέντα. ἐπειδὴ οὐκ ἐν τῷ αὐτῷ τοῖς εἴδεσι πέφυκε γίνεσθαι. ὁμοίως δὲ καὶ εἰ ἡ φιλία ἐν τῷ ἐπιθυμητικῷ, οὐκ ἂν εἴη βούλησίς τις. πᾶσα γὰρ βούλησις, ἐν τῷ λογιστικῷ. χρήσιμος δ' ὁ τόπος καὶ πρὸς τὸ συμβεβηκός. ἐν τῷ αὐτῷ γὰρ τὸ συμβεβηκὸς καὶ ᾧ συμβέβηκεν. ὥστ' ἂν μὴ ἐν τῷ αὐτῷ φαίνηται, δῆλον ὅτι οὐ συμβέβηκεν. Ἔτι εἰ κατά τι τὸ εἶδος τοῦ εἰρημένου γένους μετέχει. οὐ δοκεῖ γὰρ κατά τι μετέχεσθαι τὸ γένος. οὐ γάρ ἐστιν ὁ ἄνθρωπος κατά τι ζῶον. οὐδ' ἡ γραμματικὴ, κατά 3
τι ἐπιστήμη. ὁμοίως δὲ καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων. σκοπεῖν οὖν, εἰ ἐπί τινων κατά τι μετέχεται τὸ γένος. οἷον εἰ τὸ ζῶον ὅπερ αἰσθητὸν, ἢ ὁρατὸν, εἴρηται. κατά τι γὰρ αἰσθητὸν καὶ ὁρατὸν τὸ ζῶον. κατὰ τὸ σῶμα γὰρ αἰσθητὸν καὶ ὁρατόν. κατὰ δὲ τὴν ψυχὴν, οὔ. ὥστε οὐκ ἂν εἴη γένη τοῦ ζώου, τὸ ὁρατὸν καὶ τὸ αἰσθητόν. Λανθά-
» νουσι δ' ἐνίοτε καὶ τὸ ὅλον εἰς τὸ μέρος τιθέντες. οἷον τὸ ζῶον, σῶμα ἔμψυχον. οὐδαμῶς δὲ τὸ μέρος τοῦ ὅλου κατηγορεῖται. ὥστ' οὐκ ἂν εἴη τὸ σῶμα γένος τοῦ ζώου, ἐπειδὴ μέρος ἐστίν. 4

ὁρᾶν δὲ, καὶ εἴ τι τῶν ψεκτῶν ἢ φευκτῶν εἰς δύναμιν ἢ τὸ δυνα-
τὸν ἔθηκεν. οἷον τὸν σοφιστὴν, ἢ διάβολον, ἢ κλέπτην, τὸν δυνά-
μενον τὰ ἀλλότρια κλέπτειν. οὐδεὶς γὰρ τῶν εἰρημένων, τῷ, δυ-
νατὸς εἶναί τι τούτων, τοιοῦτος λέγεται. δύναται μὲν γὰρ καὶ ὁ
θεὸς καὶ ὁ σπουδαῖος τὰ φαῦλα δρᾶν, ἀλλ' οὐκ εἰσὶ τοιοῦτοι. πάν-
» τες γὰρ οἱ φαῦλοι κατὰ προαίρεσιν λέγονται. Ἔτι πᾶσαι αἱ
» δυνάμεις, τῶν αἱρετῶν, καὶ γὰρ αἱ τῶν φαύλων δυνάμεις. αἱ-
1 ρεταί. διὸ καὶ τὸν θεὸν καὶ τὸν σπουδαῖον ἔχειν φαμὲν αὐτάς.
δυνατοὺς γάρ φαμεν εἶναι τὰ φαῦλα πράττειν. ὥστε οὐδενὸς ἂν
εἴη ψεκτοῦ γένος ἡ δύναμις. εἰ δὲ μή, συμβήσεταί τι τῶν ψεκτῶν
αἱρετὸν εἶναι. ἔσται γάρ τις δύναμις ψεκτή. Καὶ εἴ τι τῶν δι'
αὑτὸ τιμίων ἢ αἱρετῶν εἰς δύναμιν ἢ τὸ δυνατὸν ἢ τὸ ποιητικὸν
ἔθηκε. πᾶσα γὰρ δύναμις, καὶ πᾶν τὸ δυνατὸν ἢ τὸ ποιητι-
κὸν, δι' ἄλλο αἱρετόν. Ἢ εἴ τι τῶν ἐν δυσὶ γένεσιν ἢ πλείοσιν, εἰς
θάτερον ἔθηκεν. ἔνια γὰρ οὐκ ἔστιν εἰς ἓν γένος θεῖναι. οἷον τὸν φέ-
2 νακα καὶ τὸν διάβολον. οὔτε γὰρ ὁ προαιρούμενος ἀδυνατῶν
δὲ, οὔτε ὁ δυνάμενος μὲν, μὴ προαιρούμενος δὲ, διάβολος ἢ
φέναξ, ἀλλ' ὁ ἄμφω ταῦτα ἔχων. ὥστ' οὐ θάτερον εἰς ἓν γένος,
ἀλλ' εἰς ἀμφότερα τὰ εἰρημένα. Ἔτι ἐνίοτε ἀνάπαλιν, τὸ μὲν
γένος ὡς διαφορὰν ἀποδιδόασι. τὴν δὲ διαφορὰν, ὡς γένος.
οἷον τὴν ἔκπληξιν, ὑπερβολὴν θαυμασιότητος. καὶ τὴν πίστιν
σφοδρότητα ὑπολήψεως. οὔτε γὰρ ἡ ὑπερβολὴ, οὔτε ἡ σφο-
δρότης γένος, ἀλλὰ διαφορά. δοκεῖ γὰρ ἡ ἔκπληξις, θαυμασιό-
3 της εἶναι ὑπερβάλλουσα. καὶ ἡ πίστις, ὑπόληψις σφοδρά. ὥσ-
τε γένος ἡ θαυμασιότης καὶ ἡ ὑπόληψίς ἐστιν. ἡ δὲ ὑπερβολὴ
καὶ ἡ σφοδρότης, διαφορά. Ἔτι εἴ τις τὴν ὑπερβολὴν
καὶ τὴν σφοδρότητα ὡς γένος ἀποδώσει, τὰ ἄψυχα πι-
στεύσει καὶ ἐκπλαγήσεται. ἡ γὰρ ἑκάστου σφοδρότης καὶ ὑπερ-
βολὴ πάρεστιν ἐκείνῳ, οὗ ἐστι σφοδρότης καὶ ὑπερβολή. εἰ
οὖν ἡ ἔκπληξις, ὑπερβολή ἐστι θαυμασιότητος, παρέσται τῇ
θαυμασιότητι ἡ ἔκπληξις. ὥστε ἡ θαυμασιότης ἐκπλα-
4 γήσεται. ὁμοίως δὲ καὶ ἡ πίστις παρέσται τῇ ὑπολήψει,

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.1.4

εἴπερ σφοδρότης ὑπερβολὴ ἀξιώσεώς ἐστιν. ὥστε ἡ ὑπόληψις πιστεύ-
σει. Ἔτι συμβήσεται τῷ οὕτως ἀποδιδόντι, σφοδρότητα
σφοδρὰν λέγειν, καὶ ὑπερβολὴν ὑπερβάλλουσαν. ἔστι γάρ
τις πίστις σφοδρά. εἰ οὖν ἡ πίστις σφοδρότης ἐστί, σφοδρότης
ἂν εἴη σφοδρά. ὁμοίως δὲ καὶ ἔκπληξίς τις ἐστὶν ὑπερβάλλου-
σα. εἰ οὖν ἡ ἔκπληξις ὑπερβολή ἐστιν, ὑπερβολὴ ἂν εἴη ὑπερ-
βάλλουσα. οὐ δοκεῖ δὲ οὐδέτερον τούτων, ὥσπερ οὐδὲ ἡ ἐπιστή-
μη ἐπιστητὸν, οὐδὲ ἡ κίνησις κινούμενον. Ἐνίοτε δὲ διαμαρ- 1
τάνουσι καὶ οἱ τὸ πάθος εἰς γένος τὸ πεπονθὸς τιθέντες, οἷον
οἱ τὴν ἀθανασίαν ζωὴν ἀΐδιον φάσκοντες εἶναι. πάθος γάρ τι
ζωῆς ἢ σύμπτωμα ἡ ἀθανασία ἔοικεν εἶναι. ὅτι δ' ἀληθὲς τὸ
λεγόμενον, δῆλον ἂν γένοιτο, εἴ τις συγχωρήσειεν ἐκ θνητοῦ ἀ-
θάνατον γίνεσθαι. οὐδεὶς γὰρ φήσει ἑτέραν αὐτὸν ζωὴν λαμ-
βάνειν, ἀλλὰ σύμπτωμά τι ἢ πάθος αὐτῇ ταύτῃ παραγίνεσθαι.
ὥστ' οὐ γένος ἡ ζωὴ τῆς ἀθανασίας. Ἔτι εἰ τὸ πάθος, οὗ ἐστι
πάθος ἐκεῖνο γένος φασὶν εἶναι. οἷον τὸ πνεῦμα ἀέρα κινού- 2
μενον. μᾶλλον γὰρ κίνησις ἀέρος, τὸ πνεῦμα. ὁ γὰρ αὐτὸς ἀὴρ
διαμένει. ὅταν τε κινῆται, καὶ ὅταν μένῃ. ὥστ' οὐκ ἔστιν ὅλως ἀ-
ὴρ τὸ πνεῦμα, ἦν γὰρ ἂν καὶ μὴ κινουμένου τοῦ ἀέρος πνεῦ-
μα, εἴπερ ὁ αὐτὸς ἀὴρ διαμένει, ὃς περ ἦν πνεῦμα. ὁμοίως
δὲ καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων τῶν τοιούτων. εἰ δ' ἄρα καὶ ἐπὶ τούτου
δεῖ συγχωρῆσαι. ὅτι ἐστὶν ἀὴρ κινούμενος τὸ πνεῦμα, ἀλλ' οὔτι
γε κατὰ πάντων τὸ τοιοῦτον ἀποδεκτέον, καθ' ὧν μὴ ἀληθεύε-
ται τὸ τοιοῦτον γένος. ἀλλ' ἐφ' ὅσων ἀληθῶς κατηγορεῖται τὸ 3
ἀποδοθὲν γένος. ἐπ' ἐνίων γὰρ οὐ δοκεῖ ἀληθεύεσθαι, οἷον ἐπὶ
τῆς χιόνος καὶ τοῦ πηλοῦ. τὴν μὲν γὰρ χιόνα φασὶν ὕδωρ εἶν
πεπηγός. τὸ δὲ πηλὸν, γῆν ὑγρῷ πεφυραμένην. ἔστι δ' οὔθ' ὁ
πηλὸς γῆ, οὔθ' ἡ χιὼν ὕδωρ. ὥστε οὐκ ἂν εἴη γένος οὐδέτερον
» τῶν ἀποδοθέντων γενῶν. δεῖ γὰρ τὸ γένος ἀληθεύεσθαι ἀεὶ κα
» τὰ τῶν εἰδῶν. ὁμοίως οὐδ' ὁ οἶνος ὕδωρ ἐστὶ σεσηπὸς, καθάπερ
Ἐμπεδοκλῆς φησι, σαπὲν ἐν ξύλω ὕδωρ. Ἔτι εἰ ὅλως τὸ ἀ-
ποδοθὲν μηδενός ἐστι γένος. δῆλον γὰρ, ὡς οὐδὲ τοῦ λεχθέντος. 4

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.1.4

σκοπεῖν δ' ἐκ τοῦ μηδὲν διαφέρειν εἴδει τὰ μετέχοντα τοῦ ἀπο-
δοθέντος γένους. οἷον τὰ λευκά. οὐδὲν γὰρ διαφέρει τῷ εἴδει
» ταῦτ' ἀλλήλων. παντὸς δὲ γένους, ἐστὶν εἴδη διάφορα. ὥστ'
οὐκ ἂν εἴη τὸ λευκὸν γένος οὐδενός. Πάλιν εἰ τὸ πᾶσιν ἀκο-
λουθοῦν, γένος ἢ διαφορὰν εἶπε. πλείω γὰρ τὰ πᾶσιν ἑπό-
μενα. οἷον τὸ ὂν καὶ τὸ ἓν, τῶν πᾶσιν ἑπομένων ἐστίν. εἰ οὖν τὸ ὂν
γένος ἀπέδωκε, δῆλον ὅτι πάντων ἂν εἴη γένος. ἐπειδὴ κα-
1 τηγορεῖται αὐτῶν. κατ' οὐδενὸς γὰρ τὸ γένος, ἀλλ' ἢ κατὰ τῶν
εἰδῶν κατηγορεῖται. ὥστε καὶ τὸ ἓν εἶδος ἂν εἴη τοῦ ὄντος. συμ-
βαίνει οὖν κατὰ πάντων ὧν τὸ γένος κατηγορεῖται, καὶ τὸ εἶ-
δος κατηγορεῖσθαι. ἐπειδὴ καὶ τὸ ὂν καὶ τὸ ἓν κατὰ πάντων
ἁπλῶς κατηγορεῖται, δέον ἐπ' ἔλαττον τὸ εἶδος κατηγορεῖσθαι.
εἰ δὲ τὸ, πᾶσιν ἑπόμενον διαφορὰν εἶπε, δῆλον ὅτι ἐπ' ἴσης ἢ
ἐπὶ πλέον ἡ διαφορὰ τοῦ γένους ῥηθήσεται. εἰ μὲν γὰρ καὶ τὸ
γένος τῶν πᾶσιν ἑπομένων, ἐπ' ἴσης. εἰ δὲ μὴ πᾶσιν ἕποιτο τὸ γέ-
2 νος, ἐπὶ πλέον ἡ διαφορὰ λέγοιτ' ἂν αὐτοῦ. Ἔτι εἰ ἐν ὑπο-
κειμένῳ τῷ εἴδει τὸ ἀποδοθὲν γένος λέγεται, καθάπερ τὸ λευ-
κὸν ἐπὶ τῆς χιόνος. ὥστε δῆλον, ὅτι οὐκ ἂν εἴη γένος. καθ' ὑπο-
κειμένου γὰρ τοῦ εἴδους μόνον τὸ γένος λέγεται. Σκοπεῖν δὲ
καὶ εἰ μὴ συνώνυμον τὸ γένος τῷ εἴδει. κατὰ πάντων γὰρ τῶν
εἰδῶν συνωνύμως τὸ γένος κατηγορεῖται. Ἔτι ὅταν ὄντος τοῦ
γένους καὶ τῷ εἴδει ἐναντίου, τὸ βέλτιον τῶν ἐναντίων εἰς τὸ χεῖ-
ρον γένος τεθῇ. συμβήσεται γὰρ τὸ λοιπὸν ἐν τῷ λοιπῷ εἶναι.
3 ἐπειδὴ τὰ ἐναντία ἐν τοῖς ἐναντίοις γένεσιν. ὥστε τὸ βέλτιον
ἐν τῷ χείρονι ἔσται. δοκεῖ δὲ τοῦ βελτίονος καὶ τὸ γένος βέλτιον
εἶναι. Καὶ εἰ τοῦ αὐτοῦ ὁμοίως πρὸς ἄμφω ἔχοντος, εἰς τὸ χεῖ-
ρον, καὶ μὴ εἰς τὸ βέλτιον γένος ἔθηκεν. οἷον τὴν ψυχὴν ὅπερ
κίνησιν, ἢ κινούμενον. ὁμοίως γὰρ ἡ αὐτὴ στατικὴ καὶ κινητικὴ δο-
κεῖ εἶναι. ὥστ' εἰ βέλτιον ἡ στάσις, εἰς τοῦτο ἔδει τὸ γένος θεῖναι.
Ἔτι ἐκ τοῦ μᾶλλον καὶ ἧττον, ἀνασκευάζοντι μὲν, εἰ τὸ γένος δέ-
χεται τὸ μᾶλλον. τὸ δ' εἶδος μὴ δέχεται, μήτ' αὐτὸ μήτε τὸ κατ'
4 ἐκεῖνο λεγόμενον. οἷον εἰ ἡ ἀρετὴ δέχεται τὸ μᾶλλον, καὶ ἡ δικαιο-

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.1.4

σύνη καὶ ὁ δίκαιος. λέγεται δὲ δίκαιος μᾶλλον ἕτερος ἑτέρου.
εἰ οὖν τὸ μὲν ἀποδοθὲν γένος δέχεται τὸ μᾶλλον, τὸ δ᾽ εἶδος μὴ
δέχεται μήτ᾽ αὐτὸ μήτε τὸ κατ᾽ ἐκεῖνο λεγόμενον, οὐκ ἂν εἴη τὸ ἀ-
ποδοθὲν γένος. Πάλιν εἰ τὸ μᾶλλον δοκοῦν ἢ ὁμοίως μή ἐστι γέ-
νος, δῆλον ὅτι οὐδὲ τὸ ἀποδοθέν. χρήσιμος δ᾽ ὁ τόπος ἐπὶ τῶν
τοιούτων, μάλιστα ἐφ᾽ ὅσων πλείω φαίνεται τοῦ εἴδους ἐν τῷ τί
ἐστι κατηγορούμενα, καὶ μὴ διώρισται. μὴ δ᾽ ἔχομεν εἰπεῖν, πότερον
αὐτῶν γένος. οἷον τῆς ὀργῆς καὶ ἡ λύπη καὶ ἡ ὑπόληψις ὀλι- 1
γωρίας ἐν τῷ τί ἐστι δοκεῖ κατηγορεῖσθαι. λυπεῖται γὰρ ὁ ὀργι-
ζόμενος, καὶ ὑπολαμβάνει ὀλιγωρεῖσθαι. ἡ αὐτὴ δὲ σκέψις
καὶ ἐπὶ τοῦ εἴδους πρὸς ἄλλο τι συγκρίνοντι. εἰ γὰρ τὸ μᾶλλον ἢ
τὸ ὁμοίως δοκοῦν εἶναι ἐν τῷ ἀποδοθέντι γένει μή ἐστιν ἐν τῷ γέ-
νει, δῆλον ὅτι οὐδὲ τὸ ἀποδοθὲν ὅλως εἶδος, εἴη ἂν ἐν τῷ γένει.
ἀναιροῦντι μὲν οὖν, καθάπερ εἴρηται χρηστέον. κατασκευά-
ζοντι δὲ, εἰ μὲν ἐπιδέχεται τὸ μᾶλλον τὸ ἀποδοθὲν γένος καὶ εἶ-
δος, οὐ χρήσιμος ὁ τόπος. οὐδὲν γὰρ κωλύει ἀμφοτέρων ἐπιδε- 2
χομένων, μὴ εἶναι θάτερον θατέρου γένος. τό, τε γὰρ λευκὸν καὶ
τὸ καλὸν ἐπιδέχεται τὸ μᾶλλον. καὶ οὐδέτερον ἑτέρου γένος. ἡ
δὲ τῶν γενῶν καὶ τῶν εἰδῶν πρὸς ἄλληλα σύγκρισις, χρήσιμος.
οἷον εἰ ὁμοίως τόδε καὶ τόδε γένος, εἰ θάτερον γένος. καὶ θάτε-
ρον. ὁμοίως δὲ καὶ εἰ τὸ ἧττον καὶ τὸ μᾶλλον. οἷον εἰ τῆς ἐγκρατείας
μᾶλλον ἡ δύναμις ἢ ἡ ἀρετὴ γένος. εἰ δ᾽ ἡ ἀρετὴ γένος, καὶ ἡ »
δύναμις. τὰ δ᾽ αὐτὰ καὶ ἐπὶ τοῦ εἴδους ἁρμόσει λέγεσθαι. εἰ »
γὰρ ὁμοίως τόδε καὶ τόδε τοῦ προκειμένου εἶδος, εἰ θάτερον εἶ- 3
δος, καὶ τὸ λοιπόν, καὶ εἰ τὸ ἧττον δοκοῦν εἶδός ἐστι, καὶ τὸ μᾶλλον.
Ἔτι πρὸς τὸ κατασκευάζειν σκεπτέον, εἰ καθ᾽ ὧν ἀπεδόθη τὸ γέ-
νος, ἐν τῷ τί ἐστι κατηγορεῖται. μὴ ὄντος ἑνὸς τοῦ ἀποδοθέντος εἴ-
δους, ἀλλὰ καὶ πλειόνων καὶ διαφόρων, δῆλον γὰρ, ὅτι γένος
ἔσται. εἰ δ᾽ ἓν τὸ ἀποδοθὲν εἶδός ἐστι, σκοπεῖν, εἰ καὶ κατ᾽ ἄλλων εἰ-
δῶν τὸ γένος ἐν τῷ τί ἐστι. κατηγορεῖται, πάλιν γὰρ συμβήσεται
κατὰ πλειόνων αὐτὸ καὶ διαφόρων κατηγορεῖσθαι, καὶ γένος
ὁμολογεῖσθαι. Ἐπεὶ δὲ δοκεῖ τισι καὶ ἡ διαφορὰ ἐν τῷ τί ἐστι 4

τῶν εἰδῶν κατηγορεῖσθαι, χωριστέον τὸ γένος ἀπὸ τῆς διαφορᾶς
» χρώμενον τοῖς εἰρημένοις στοιχείοις. πρῶτον μὲν ὅτι τὸ γένος ἐπὶ
» πλέον λέγεται τῆς διαφορᾶς. εἶθ' ὅτι κατὰ τὴν τοῦ τί ἐστιν ἀπό-
δοσιν μᾶλλον ἁρμόττει τὸ γένος ἢ τὴν διαφορὰν εἰπεῖν. ὁ γὰρ
ζῷον εἰπὼν τὸν ἄνθρωπον, μᾶλλον δηλοῖ, τί ἐστιν ὁ ἄνθρωπος.
ἢ ὁ πεζὸν εἰπών. καὶ ὅτι ἡ μὲν διαφορὰ, ποιότητα τοῦ γένους
ἀεὶ σημαίνει. τὸ δὲ γένος τῆς διαφορᾶς, οὔ. ὁ μὲν γὰρ εἰπὼν πε-
1 ζὸν. ποιόν τι λέγει ζῷον. ὁ δὲ ζῷον εἰπὼν, οὐ λέγει ποιόν τι πε-
ζόν. τὴν μὲν οὖν διαφορὰν ἀπὸ τοῦ γένους οὕτω χωριστέον.
Ἐπεὶ δὲ δοκεῖ τὸ μουσικὸν ᾗ μουσικόν ἐστιν, ἐπιστῆμον εἶναι. καὶ
ἡ μουσικὴ ἐπιστήμη τίς ἐστι. καὶ εἰ τὸ βαδίζον τῷ βαδίζειν κι-
νεῖται, ἡ βάδισις, κίνησίς τίς ἐστι. σκοπεῖν, ἐν ᾧ ἂν βούλει
γένει τι κατασκευάσαι τὸν εἰρημένον τρόπον. οἷον εἰ τὴν ἐπι-
στήμην ὅπερ πίστιν, εἰ ὁ ἐπιστάμενος ᾗ ἐπίσταται, πιστεύει. δῆλον
γὰρ, ὅτι ἡ ἐπιστήμη, πίστις ἂν εἴη. τὸν αὐτὸν δὲ τρόπον καὶ ἐπὶ τῶν
2 ἄλλων τῶν τοιούτων. Ἔτι ἐπεὶ τὸ παρεπόμενόν τινι ἀεὶ καὶ μὴ
ἀντιστρέφον, χαλεπὸν χωρίσαι τοῦ μὴ γένος εἶναι, ἂν τόδε μὲν τῷ
δε ἕπηται παντί. τόδε δὲ τῷδε μὴ παντί. οἷον τῇ νηνεμίᾳ ἡ ἠρε-
μία καὶ τῷ ἀριθμῷ τὸ διαιρετὸν, ἀνάπαλιν δ' οὔ. τὸ γὰρ διαιρε-
τὸν οὐ πᾶν ἀριθμός. οὐδ' ἡ ἠρεμία νηνεμία πᾶσα, αὐτῷ μὲν
χρῆσθαι ὡς γένους ὄντος τοῦ ἀεὶ ἀκολουθοῦντος, ὅταν μὴ ἀν-
τιστρέφῃ θάτερον. ἄλλου δὲ προτείναντος, μὴ ἐπὶ πάντων ὑ-
πακούειν. ἔνστασις δ' αὐτοῦ, ὅτι τὸ μὴ ὂν ἕπεται παντὶ τῷ
3 γινομένῳ. τὸ γὰρ γινόμενον οὐκ ἔστι, καὶ οὐκ ἀντιστρέ-
φει. οὐ γὰρ πᾶν τὸ μὴ ὂν γίνεται ἀλλ' ὅμως οὐκ
ἔστι γένος τὸ μὴ ὂν τοῦ γινομένου. ἁπλῶς
γὰρ οὐκ ἔστι τοῦ μὴ ὄντος εἴδη. πε-
ρὶ μὲν οὖν τοῦ γένους, κα-
θάπερ εἴρηται με-
θοδευτέ-
ον.

4 Τέλος τοῦ τετάρτου τῶν τοπικῶν.

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.1.4

ἈΡΙΣΤΟΤΈΛΟΥΣ ΤΟΠΙΚΩ͂Ν ΠΈΜΠΤΟΝ.

Π

ΠΌΤΕΡΟΝ δ' ἴδιον ἢ οὐκ ἴδιόν ἐστι τὸ εἰρημέ-
νον, διὰ τῶνδε σκεπτέον. ἀποδίδοται δὲ τὸ ἴδιον
ἢ καθ' αὑτὸ καὶ ἀεὶ, ἢ πρὸς ἕτερον καὶ ποτέ. οἷον
καθ' αὑτὸ μὲν, ἀνθρώπου τὸ ζῶον ἥμερον φύ-
σει, πρὸς ἕτερον δὲ, οἷον ψυχῆς πρὸς σῶμα, 1
ὅτι τὸ μὲν προστακτικὸν, τὸ δ' ὑπηρετικόν ἐστιν. ἀεὶ δὲ, οἷον θεοῦ
τὸ ζῶον ἀθάνατον. ποτὲ δὲ, οἷον τοῦ τινὸς ἀνθρώπου τὸ περιπα-
τεῖν ἐν τῷ γυμνασίῳ. ἔστι δὲ τὸ πρὸς ἕτερον ἴδιον ἀποδιδόμενον
ἢ δύο προβλήματα, ἢ τέτταρα. ἐὰν γὰρ τοῦ μὲν ἀποδῶ, τοῦ δ'-
απαρνήσηται ταυτὸ τοῦτο, δύο μόνον προβλήματα γίνονται. κα-
θάπερ τὸ, ἀνθρώπου πρὸς ἵππον ἴδιον, ὅτι δίπουν ἐστί. καὶ γὰρ
ὅτι ὁ ἄνθρωπος οὐ δίπουν ἐστὶν, ἐπιχειροίη τις ἄν. καὶ ὅτι ὁ ἵπ-
πος δίπουν, ἀμφοτέρως ἂν κινοῖτο τὸ ἴδιον. ἐὰν δὲ ἑκατέρου 2
ἑκάτερον ἀποδῶ, καὶ ἑκατέρου ἀπαρνηθῇ, τέτταρα προβλή-
ματα ἔσται. καθάπερ τὸ ἀνθρώπου ἴδιον πρὸς ἵππον, ὅτι τὸ μὲν
δίπουν, τὸ δὲ τετράπουν ἐστί. καὶ γὰρ ὅτι ἄνθρωπος οὐ δίπουν
ἐστὶ, καὶ ὅτι τετράπουν πέφυκεν ἔστιν ἐπιχειρεῖν. καὶ διότι ὁ ἵπ-
πος δίπουν καὶ διότι οὐ τετράπουν, οἷόν τε ἐπιχειρεῖν. ὅπερ δ'
οὖν δειχθέντος, ἀναιρεῖται τὸ προκείμενον. ἔστι δὲ τὸ μὲν καθ'- »
αὑτὸ ἴδιον, ὃ πρὸς ἅπαντα ἀποδίδοται, καὶ παντὸς χωρίζει. »
καθάπερ ἀνθρώπου, τὸ ζῶον θνητὸν καὶ ἐπιστήμης δεκτικόν. τὸ 3
δὲ πρὸς ἕτερον, ὃ μὴ ἀπὸ παντὸς, ἀλλ' ἀπό τινος τακτοῦ διορί-
ζει. καθάπερ ἀρετῆς τὸ πρὸς ἐπιστήμην. ὅτι τὸ μὲν ἐν πλείοσι.
τὸ δ' ἐν λογιστικῷ μόνῳ καὶ τοῖς ἔχουσι λογιστικὸν πέφυκε γίνε-
σθαι. τὸ δ' ἀεὶ, ὃ κατὰ πάντα χρόνον ἀληθεύεται, καὶ μηδέπο-
τε ἀπολείπεται, καθάπερ τοῦ ζώου τὸ ἐκ ψυχῆς καὶ σώματος
συγκείμενον. τὸ δὲ ποτὲ, ὃ κατά τινα χρόνον ἀληθεύεται, καὶ μὴ
ἐξ ἀνάγκης ἀεὶ παρέπεται. καθάπερ τοῦ τινὸς ἀνθρώπου, τὸ πε-
ριπατεῖν ἐν ἀγορᾷ. ἔστι δὲ τὸ πρὸς ἄλλο ἴδιον ἀποδοῦναι, τὸ δια 4

φορὰν εἰπεῖν, ἢ ἐν ἅπασι καὶ ἀεί, ἢ ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ καὶ ἐν τοῖς
πλείστοις, οἷον ἐν ἅπασι καὶ ἀεί, καθάπερ τὸ ἀνθρώπου ἴδιον
πρὸς ἵππον, ὅτι δίπουν. ἄνθρωπος μὲν γὰρ, καὶ πᾶς καὶ ἀεὶ ἐστὶ
δίπους. ἵππος δ' οὐδεὶς ἐστὶ δίπους οὐδέποτε. ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ δὲ
καὶ ἐν τοῖς πλείστοις, καθάπερ τοῦ λογιστικοῦ ἴδιον τὸ ἄρχειν
πρὸς ἐπιθυμητικὸν καὶ θυμικόν. τῷ, τὸ μὲν προστάττειν. τὸ δ'-
ὑπηρετεῖν. οὔτε γὰρ τὸ λογιστικὸν πάντοτε προστάττει, ἀλλ' ἐ-
1 νίοτε καὶ προστάττεται, οὔτε τὸ ἐπιθυμητικὸν καὶ θυμικὸν ἀεὶ
προστάττεται, ἀλλὰ καὶ προστάττει ποτέ, ὅταν ᾖ μοχθηρὰ ἡ
» ψυχὴ τοῦ ἀνθρώπου. τῶν δ' ἰδίων ἐστὶ λογικὰ μάλιστα, τά τε κα
» θ' αὑτά, καὶ ἀεί. καὶ τὰ πρὸς ἕτερον. τὸ μὲν γὰρ πρὸς ἕτερον ἴ-
διον, πλείω προβλήματά ἐστι, καθάπερ εἴπομεν καὶ πρότερον.
ἢ γὰρ δύο ἢ τέτταρα ἐξ ἀνάγκης γίνονται τὰ προβλήματα.
πλείους οὖν οἱ λόγοι γίνονται πρὸς ταῦτα. τὸ δὲ καθ' αὑτὸ καὶ
ἀεί, πρὸς πολλά ἐστιν ἐπιχειρεῖν, ἢ πρὸς πλείους χρόνους πα-
2 ρατηρεῖν. τὸ μὲν καθ' αὑτό, πρὸς πολλά. πρὸς ἕκαστον γὰρ τῶν
ὄντων δεῖ ὑπάρχειν αὐτῷ τὸ ἴδιον. ὥστ' εἰ μὴ πρὸς ἅπαντα χω-
ρίζεται, οὐκ ἂν εἴη καλῶς ἀποδεδομένον τὸ ἴδιον. τὸ δ' ἀεὶ πρὸς
πλείους χρόνους τηρεῖν, κἂν εἰ μὴ ὑπάρχῃ, κἂν εἰ μὴ ὑπῆρξε,
κἂν εἰ μὴ ὑπάρξῃ, οὐκ ἔσται ἴδιον. τὸ δὲ ποτέ, οὐκ ἐν ἄλλοις, ἢ
πρὸς τὸν νῦν λεγόμενον χρόνον ἐπισκοποῦμεν. οὔκουν εἰσὶ λό-
γοι πρὸς αὐτὸ πολλοί. λογικὸν δὲ τοῦτ' ἐστὶ πρόβλημα, πρὸς
ὃ λόγοι γένοιντ' ἂν καὶ συχνοὶ καὶ καλοί. τὸ μὲν οὖν πρὸς ἕ-
3 τερον ἴδιον ῥηθέν, ἐκ τῶν περὶ τὸ συμβεβηκὸς τόπων ἐπισκεπτέ-
ον ἐστίν, εἰ τῷ μὲν συμβέβηκε, τῷ δ' οὔ. περὶ δὲ τῶν ἀεὶ καὶ τῶν
καθ' αὑτό, διὰ τῶνδε θεωρητέον. Πρῶτον μέν, εἰ καλῶς ἀπο-
δέδοται τὸ ἴδιον, ἢ μὴ καλῶς. τοῦ δὲ καλῶς ἢ μὴ καλῶς, ἐστὶν ἓν
μέν, εἰ μὴ διὰ γνωριμωτέρων ἢ γνωριμωτέρων κεῖται τὸ ἴδιον.
ἀνασκευάζοντα μέν, εἰ μὴ διὰ γνωριμωτέρων. κατασκευάζον-
τα δέ, εἰ διὰ γνωριμωτέρων. τοῦ δὲ μὴ διὰ γνωριμωτέρων, ἓν
τὸ μέν, εἰ ὅλως ἀγνωστότερον ἐστὶ τὸ ἴδιον, ὃ ἀποδίδωσι τούτου, οὗ
4 τὸ ἴδιον εἴρηκεν. οὐ γὰρ ἔσται καλῶς κείμενον τὸ ἴδιον. γνώσεως γὰρ ἕ

νεκα τὸ ἴδιον ποιοῦμεν. τοῦ γὰρ μανθάνειν ἕνεκεν, καὶ τὸ ἴδιον καὶ
τοὺς ὁρισμοὺς ποιοῦμεν. διὰ γνωριμωτέρων οὖν χωριστέον. οὔ
τως γὰρ ἔσται κατανοεῖν ἱκανῶς μᾶλλον. οἷον ἐπεὶ ὁ θεὶς πυρὸς
ἴδιον εἶναι τὸ ὁμοιότατον ψυχῇ, ἀγνωστοτέρῳ κέχρηται τοῦ πυ
ρὸς τῇ ψυχῇ. μᾶλλον γὰρ ἴσμεν, τί ἐστι πῦρ ἢ ψυχή. οὐκ ἂν
εἴη καλῶς κείμενον ἴδιον πυρὸς, τὸ ὁμοιότατον ψυχῇ. Τὸ δὲ
εἰ μὴ γνωριμώτερόν ἐστι τόδε τῷδ' ὑπάρχον. δεῖ γὰρ μὴ μόνον
εἶναι γνωριμώτερον τοῦ πράγματος, ἀλλὰ καὶ τῷδ' ὑπάρχειν 1
γνωριμώτερον εἶναι. ὁ μὴ γὰρ εἰδὼς, εἰ τῷδ' ὑπάρχει, οὐ
δ' εἰ τῷδ' ὑπάρχει μόνῳ, γνωριεῖ. ὥστε ὁποτέρου τούτων
συμβαίνοντος ἀσαφὲς γίνεται τὸ ἴδιον. οἷον ἐπεὶ ὁ θεὶς πυρὸς ἴ-
διον, τῷ ἐν ᾧ πρώτῳ ψυχὴ πέφυκεν εἶναι, ἀγνωστοτέρῳ κέ-
χρηται τοῦ πυρὸς, τῷ εἰ ἐν τούτῳ ὑπάρχει ψυχή. καὶ εἰ ἐν πρώ-
τῳ ὑπάρχει, οὐκ ἂν εἴη καλῶς κείμενον ἴδιον πυρὸς, τὸ ἐν ᾧ
πρώτῳ ψυχὴ πέφυκεν εἶναι. κατασκευάζοντα δὲ, εἰ διὰ γνω-
ριμωτέρων κεῖται τὸ ἴδιον. καὶ εἰ διὰ γνωριμωτέρων, καθ' ἑ- 2
κάτερον τῶν τρόπων. ἔσται γὰρ κατὰ τοῦτο καλῶς κείμενον τὸ
ἴδιον. τῶν γὰρ κατασκευαστικῶν τόπων τοῦ καλῶς, οἱ μὲν κα-
τὰ τοῦτο μόνον, οἱ δ' ἁπλῶς δείξουσιν, ὅτι καλῶς. οἷον ἐπεὶ ὁ
εἰπὼν ζώου ἴδιον τὸ αἴσθησιν ἔχειν, διὰ γνωριμωτέρων καὶ γνω-
ριμώτερον ἀπέδωκε τὸ ἴδιον καθ' ἑκάτερον τῶν τρόπων, εἴη ἂν
καλῶς ἀποδοὺς κατὰ τοῦτο ἴδιον τοῦ ζώου, τὸ αἴσθησιν ἔχειν.
Ἔπειτ' ἀνασκευάζοντα μὲν, εἴ τι τῶν ὀνομάτων τῶν ἐν τῷ ἰ-
δίῳ ἀποδεδομένων πλεοναχῶς λέγεται. ἢ καὶ ὅλως ὁ λόγος 3
πλείω σημαίνει. οὐ γὰρ ἔσται καλῶς κείμενον τὸ ἴδιον, οἷον
ἐπεὶ τὸ αἰσθάνεσθαι πλείω σημαίνει, ἓν μὲν, τὸ αἴσθησιν ἔχειν.
ἓν δὲ, τῷ αἰσθήσει χρῆσθαι. οὐκ ἂν εἴη τοῦ ζώου ἴδιον καλῶς κεί
μενον, τὸ αἰσθάνεσθαι πεφυκός. διὰ τοῦτο οὐ δὲ χρηστέον ἐστὶν,
οὔτ' ὀνόματι πλεοναχῶς λεγομένῳ, οὔτε λόγῳ τῷ τὸ ἴδιον
σημαίνοντι, διότι τὸ πλεοναχῶς λεγόμενον ἀσαφὲς ποιεῖ τὸ
ῥηθὲν, ἀποροῦντος τοῦ μέλλοντος ἐπιχειρεῖν ὁπότερον ποτε λέ
γει τῶν πλεοναχῶς λεγομένων. τὸ γὰρ ἴδιον τοῦ μαθεῖν χάριν ἀπ 4

δίδοται. ἔτι δὲ πρὸς τούτοις ἀναγκαῖόν ἐστιν, ἔλεγχόν τινα γί-
νεσθαι τοῖς οὕτως ἀποδιδοῦσι τὸ ἴδιον, ὅταν ἐπὶ τοῦ διαφω-
νοῦντος ποιῇ τις τὸν συλλογισμὸν τοῦ πλεοναχῶς λεγομένου.
κατασκευάζοντα δὲ, εἰ μὴ πλείω σημαίνει μήτε τῶν ὀνομάτων
μηδὲν, μήθ' ὁ λόγος. ἔσται γὰρ κατὰ τοῦτο καλῶς, κείμενον τὸ
ἴδιον. οἷον ἐπεὶ οὔτε τὸ σῶμα πολλὰ δηλοῖ, οὔτε τὸ εὐκι-
νητότατον εἰς τὸν ἄνω τόπον, οὔτε τὸ σύνολον τὸ ἐκ τούτων
1 συντιθέμενον, εἴη ἂν καλῶς κείμενον κατὰ τοῦτο πυρὸς ἴδιον,
σῶμα τὸ εὐκινητότατον εἰς τὸν ἄνω τόπον. Ἔπειτ' ἀνα-
σκευάζοντα μὲν, εἰ πλεοναχῶς λέγοιτο τοῦτο, οὗ τὸ ἴδιον ἀπο-
δίδωσι, μὴ διώρισται δὲ, τὸ τίνος αὐτῶν ἴδιον τίθησιν. οὐ γὰρ
ἔσται καλῶς ἀποδεδομένον τὸ ἴδιον. δι' ἃς δ' αἰτίας, οὐκ ἄδη-
λόν ἐστιν ἐκ τῶν προειρημένων. τὰ γὰρ αὐτὰ συμβαίνειν
ἂν ἀναγκαῖόν ἐστιν. οἷον ἐπεὶ τὸ ἐπίστασθαι τοῦτο, πολλὰ ση-
μαίνει. τὸ μὲν γὰρ, ἐπιστήμην ἔχειν αὐτὸ, τὸ δ' ἐπιστήμῃ χρῆ-
2 σθαι αὐτό. τὸ δ' ἐπιστήμην εἶναι αὐτοῦ. τὸ δ' ἐπιστήμῃ χρῆσθαι
αὐτοῦ, οὐκ ἂν εἴη τοῦ ἐπίστασθαι τοῦτο, καλῶς ἴδιον ἀποδεδο-
μένον οὐδὲν, μὴ διορισθέντος τοῦ, τίνος τίθησιν αὐτῶν τὸ ἴδιον.
κατασκευάζοντα δὲ, εἰ μὴ λέγοιτο πολλαχῶς τοῦτο, οὗ τὸ ἴ-
διον τίθησιν, ἀλλ' ἔστιν ἓν καὶ ἁπλοῦν. ἔσται γὰρ καλῶς κατὰ
τοῦτο κείμενον τὸ ἴδιον. οἷον ἐπεὶ ὁ ἄνθρωπος λέγεται ἁπλῶς,
εἴη ἂν καλῶς κείμενον κατὰ τοῦ ἀνθρώπου τὸ, ζῷον ἥμερον φύ-
σει. Ἔπειτ' ἀνασκευάζοντα μὲν, εἰ πλεονάκις εἴρηται τὸ αὐτὸ
3 ἐν τῷ ἰδίῳ. πολλάκις γὰρ λανθάνουσι τοῦτο ποιοῦντες καὶ ἐν τοῖς
ἰδίοις, καθάπερ καὶ ἐν τοῖς ὅροις. οὐκ ἔσται δὲ καλῶς κείμενον
τὸ τοῦτο πεπονθὸς ἴδιον. ταράττει γὰρ τὸν ἀκούοντα τὸ πλεο-
νάκις λεχθέν. ἀσαφὲς οὖν ἀναγκαῖόν ἐστι γίνεσθαι, καὶ πρὸς τού-
τοις ἀδολεσχεῖν δοκοῦσιν. ἔσται δὲ συμπίπτον τὸ πλεονάκις εἰ-
πεῖν τὸ αὐτὸ, κατὰ δύο τρόπους. καθ' ἕνα μὲν, ὅταν ὀνομά-
σῃ πλεονάκις τὸ αὐτό. καθάπερ εἴ τις ἀποδοίη ἴδιον πυρὸς,
σῶμα τὸ λεπτότατον τῶν σωμάτων. οὗτος γὰρ πλεονάκις εἴ-
4 ρηκε τὸ σῶμα. δεύτερον δὲ, ἐάν τις μεταλαμβάνῃ τοὺς λό-

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.1.4

τους ἀντὶ τῶν ὀνομάτων. καθάπερ εἴ τις ἀποδοίη γῆς ἴδιον, οὐσία ἡ μάλιστα κατὰ φύσιν φερομένη τῶν σωμάτων εἰς τὸν κάτω τόπον. ἔπειτα μεταλαμβάνοι ἀντὶ τῶν σωμάτων, τὸ, τοιωνδὶ τοιωνδί. ἓν γὰρ καὶ ταυτόν ἐστι σῶμα, καὶ οὐσία τοιαδί, ἔσται γὰρ οὕτως τὸ οὐσία πλεονάκις εἰρηκώς. ὥστ' οὐδέτερον καλῶς ἂν εἴη κείμενον τῶν ἰδίων. κατασκευάζοντα δὲ, εἰ μηδενὶ χρῆται πλεονάκις ὀνόματι τῷ αὐτῷ. ἔσται γὰρ κατά γε τοῦτο καλῶς ἀποδεδομένον τὸ ἴδιον. οἷον ἐπεὶ ὁ εἴπας ἀνθρώπου ἴδιον, ζῶον ἐπι- 1
στήμης δεκτικόν, οὐ κέχρηται τῷ αὐτῷ πολλάκις ὀνόματι, εἴη ἂν κατά γε τοῦτο καλῶς ἀποδεδομένον τοῦ ἀνθρώπου τὸ ἴδιον.

Ἔπειτ' ἀνασκευάζοντα μὲν, εἰ τοιοῦτόν τι ἀποδέδωκεν ἐν τῷ ἰδίῳ ὄνομα, ὃ πᾶσιν ὑπάρχει. ἀχρεῖον γὰρ ἔσται τὸ μὴ χωρίζων ἀπό τινων. τὸ δ' ἐν τοῖς ἰδίοις λεγόμενον χωρίζειν δεῖ, καθάπερ καὶ τὰ ἐν τοῖς ὅροις. οὔκουν ἔσται καλῶς κείμενον τὸ ἴδιον, οἷον ἐπεὶ ὁ θεὶς ἐπιστήμης ἴδιον, ὑπόληψιν ἀμετάπειστον ὑπὸ λόγου ἓν ὄν, τοιούτῳ τινὶ κέχρηται ἐν τῷ ἰδίῳ τῷ ἑνὶ, ὃ πᾶσιν ὑπάρ- 2
χει, οὐκ ἂν εἴη καλῶς κείμενον τὸ τῆς ἐπιστήμης ἴδιον. κατασκευάζοντα δὲ, εἰ μηδενὶ κέχρηται κοινῷ, ἀλλ' ἀπό τινος χωρίζοντι. ἔσται γὰρ καλῶς κείμενον κατά γε τοῦτο τὸ ἴδιον. οἷον ἐπεὶ εἴπας ζώου ἴδιον τὸ, ψυχὴν ἔχειν, οὐδενὶ κέχρηται κοινῷ, εἴη ἂν κατά γε τοῦτο καλῶς κείμενον ζώου ἴδιον, τὸ ψυχὴν ἔχειν. Ἔπειτ' ἀνασκευάζοντα μὲν, εἰ πλείω ἴδια ἀποδίδωσι τοῦ αὐτοῦ, μὴ διορίσας ὅτι πλείω τίθησιν. οὐ γὰρ καλῶς ἔσται κείμενον τὸ ἴδιον.
» καθάπερ γὰρ οὐδ' ἐν τοῖς ὅροις δεῖ παρὰ τὸν δηλοῦντα λόγον 3
» τὴν οὐσίαν, προσκεῖσθαί τι πλέον, οὕτως οὐδ' ἐν τοῖς ἰδίοις
» παρὰ τὸν ποιοῦντα λόγον ἴδιον τὸ ῥηθὲν, οὐδὲν προσαποδοτέον. ἀ-
» χρεῖον γὰρ γίνεται τὸ τοιοῦτον. οἷον ἐπεὶ ὁ εἰπὼν ἴδιον πυρὸς σῶμα τὸ λεπτότατον καὶ κουφότατον, πλείω ἀποδέδωκεν ἴδια, ἑκάτερον γὰρ κατὰ μόνου τοῦ πυρὸς ἀληθὲς ἐστὶν εἰπεῖν, οὐκ ἂν εἴη καλῶς κείμενον ἴδιον πυρὸς, σῶμα τὸ λεπτότατον καὶ κουφότατον. κατασκευάζοντα δὲ, εἰ μὴ πλείω τοῦ αὐτοῦ ἴδια ἀποδέδωκεν, ἀλλ' ἕν. ἔσται γὰρ κατά γε τοῦτο καλῶς κείμενον τὸ ἴδιον. 4

οἷον

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.1.4

οἷον ἐπεὶ ὁ εἰπὼν ὑγροῦ ἴδιον, σῶμα τὸ εἰς ἅπαν σχῆμα ἀγόμε-
νον, ἓν ἀποδέδωκε τὸ ἴδιον, ἀλλ' οὐ πλείω, εἴη ἂν κατὰ τοῦτο
καλῶς κείμενον τὸ τοῦ ὑγροῦ ἴδιον. Ἐπεὶ τ' ἀνασκευάζοντα μὲν
εἰ αὐτῷ προσκέχρηται οὗ τὸ ἴδιον ἀποδίδωσιν, ἢ τῶν αὐτοῦ τι-
νί. οὐ γὰρ ἔσται καλῶς κείμενον τὸ ἴδιον. τοῦ γὰρ μαθεῖν χάριν
ἀποδίδοται τὸ ἴδιον. αὐτὸ μὲν οὖν αὐτῷ ὁμοίως ἄγνωστόν ἐστι,
τὸ δέ τινι τῶν αὐτοῦ ὕστερον, οὔκουν ἐστὶ γνωριμώτερον. ὥστ' οὐ
1 γίνεται διὰ τούτων μάλιστά τι μαθεῖν. οἷον ἐπεὶ ὁ εἰπὼν ζώου
ἴδιον, οὐσίαν ἧς ἐστὶν εἶδος ἄνθρωπος, τινὶ προσκέχρηται τῶν τοῦ
ζώου, οὐκ ἂν εἴη καλῶς κείμενον τὸ ἴδιον. κατασκευάζοντα δὲ
εἰ μήτε αὐτῷ, μήτε τῶν αὐτοῦ μηδενὶ χρῆται. ἔσται γὰρ κατὰ
τοῦτο καλῶς κείμενον τὸ ἴδιον. οἷον ἐπεὶ ὁ θεὶς ζώου ἴδιον τὸ ἐκ
ψυχῆς καὶ σώματος συγκείμενον, οὔτε αὐτῷ, οὔτε τῶν αὐτοῦ
οὐδενὶ κέχρηται, εἴη ἂν καλῶς κατὰ τοῦτο ἀποδεδομένον τὸ τοῦ
ζώου ἴδιον. τὸν αὐτὸν δὲ τρόπον καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων σκεπτέον ἐπὶ
2 τῶν μὴ ποιούντων, ἢ ποιούντων γνωριμώτερον. Ἀνασκευά-
ζοντα μὲν, εἰ τινὶ προσκέχρηται ἢ ἀντικειμένῳ, ἢ ὅλως ἅμα τῇ
φύσει, ἢ ὑστέρῳ τινί. οὐ γὰρ ἔσται καλῶς κείμενον τὸ ἴδιον. τὸ μὲν
γὰρ ἀντικείμενον, ἅμα τῇ φύσει. τὸ δ' ἅμα τῇ φύσει καὶ τὸ ὕ-
στερον, οὐ ποιεῖ γνωριμώτερον. οἷον ἐπεὶ ὁ εἴπας ἀγαθοῦ ἴδιον,
ὃ κακῷ μάλιστα ἀντίκειται, τῷ ἀντικειμένῳ προσκέχρηται τοῦ
ἀγαθοῦ. οὐκ ἂν εἴη τοῦ ἀγαθοῦ καλῶς ἀποδεδομένον τὸ ἴδιον.
κατασκευάζοντα δὲ, εἰ μηδενὶ προσκέχρηται, μήτ' ἀντικειμέ-
3 νῳ, μήτε ὅλως ἅμα τῇ φύσει, μήθ' ὑστέρῳ. ἔσται γὰρ κατὰ τοῦτο
καλῶς ἀποδεδομένον τὸ ἴδιον. οἷον ἐπεὶ ὁ θεὶς ἐπιστήμης ἴδιον ὑ-
πόληψιν τὴν πιστοτάτην, οὐδενὶ προσκέχρηται, οὔτε τῷ ἀντι-
κειμένῳ, οὔτε ὅλως ἅμα τῇ φύσει, οὐθ' ὑστέρῳ, εἴη ἂν κατὰ τοῦ-
το καλῶς κείμενον τὸ τῆς ἐπιστήμης ἴδιον. Ἐπεὶ τ' ἀνασκευά-
ζοντα μὲν, εἰ τὸ μὴ ἀεὶ παρεπόμενον, ἴδιον ἀποδέδωκεν, ἀλλὰ
τοῦτο ὃ γίνεται ποτὲ μὴ ἴδιον. οὐ γὰρ ἔσται καλῶς εἰρημένον τὸ
ἴδιον. οὔτε γὰρ ἐφ' ὧν καταλαμβάνομεν ὑπάρχον αὐτὸ, κατὰ
4 τούτων καὶ τοὔνομα ἐξ ἀνάγκης ἀληθεύεται, οὔτε ἐφ' ᾧ κατα-

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.1.4

λαμβάνεται μὴ ὑπάρχον, κατὰ τοῦτον ἐξ ἀνάγκης οὐ ῥηθήσε-
ται τοὔνομα, ὥστ' οὐκ ἂν εἴη καλῶς κείμενον τὸ ἴδιον. Ἔτι δὲ
πρὸς τούτοις οὐδ' ὅτι ἀποδέδωκε τὸ ἴδιον, ἔσται φανερὸν εἰ ὑ-
πάρχει, εἴπερ τοιοῦτόν ἐστιν, οἷον ἀπολείπειν, οὔκουν ἔσται σα-
φὲς τὸ ἴδιον, οἷον ἐπεὶ ὁ θεὶς ζώου ἴδιον τὸ κινεῖσθαι ποτὲ ἢ ἑστά-
ναι, τοιοῦτον ἀποδέδωκε τὸ ἴδιον, ὃ γίνεται ποτὲ μὴ ἴδιον, οὐκ
ἂν εἴη καλῶς κείμενον τὸ ἴδιον. κατασκευάζοντα δὲ, εἰ τὸ ἐξ ἀ-
νάγκης ἀεὶ ὂν, ἴδιον ἀποδέδωκεν. ἔσται γὰρ καλῶς κείμενον τὸ ἴ- 1
διον κατὰ τοῦτο, οἷον ἐπεὶ ὁ θεὶς ἀρετῆς ἴδιον, ὃ τὸν ἔχοντα ποι
εῖ σπουδαῖον, τὸ ἀεὶ παρεπόμενον ἴδιον ἀποδέδωκεν, εἴη ἂν
κατὰ τοῦτο καλῶς ἀποδεδομένον τὸ τῆς ἀρετῆς ἴδιον. Ἔ-
πειτ' ἀνασκευάζοντα μὲν, εἰ τὸ νῦν ἴδιον ἀποδιδοὺς, μὴ διω-
ρίσατο, ὅτι τὸ νῦν ἴδιον ἀποδίδωσιν. οὐ γὰρ ἔσται καλῶς κεί-
» μενον τὸ ἴδιον. πρῶτον μὲν γὰρ τὸ παρὰ τὸ ἔθος γινόμενον ἅ-
» παν. διορισμοῦ προσδεῖται. εἰώθασι. δ' ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ πάντες
τὸ ἀεὶ παρακολουθοῦν, ἴδιον ἀποδιδόναι, δεύτερον δὲ, ἄδη- 2
λός ἐστιν ὁ μὴ διορισάμενος, εἰ τὸ νῦν ἴδιον ἐβούλετο θεῖναι, οὔ-
κουν δοτέον ἐστὶν ἐπιτιμήσεως σκῆψιν. οἷον ἐπεὶ ὁ θέμενος τοῦ τι
νος ἀνθρώπου ἴδιον τὸ καθῆσθαι μετά τινος ἀνθρώπου, τὸ νῦν
ἴδιον τίθησιν, οὐκ ἂν εἴη καλῶς τὸ ἴδιον ἀποδεδωκὼς, εἴπερ μὴ
διορισάμενος εἶπεν ὅτι νῦν. κατασκευάζοντα δὲ, εἰ τὸ νῦν ἴδιον
ἀποδιδοὺς, διορισάμενος ἔθηκεν, ὅτι τὸ νῦν ἴδιον τίθησιν. ἔσται
γὰρ καλῶς κείμενον κατὰ τοῦτο τὸ ἴδιον, οἷον ἐπεὶ ὁ εἴπας τι-
νὸς ἀνθρώπου ἴδιον τὸ περιπατεῖν νῦν που, διαστειλάμενος ἔ- 3
θηκε τοῦτο, καλῶς ἂν εἴη κείμενον τὸ ἴδιον. Ἔπειτ' ἀνασκευά
ζοντα μὲν, εἰ τοιοῦτον ἀποδέδωκε τὸ ἴδιον, ὃ φανερὸν μή ἐστιν
» ἄλλως ὑπάρχον ἢ αἰσθήσει. οὐ γὰρ ἔσται καλῶς κείμενον τὸ ἴδι-
» ον. ἅπαν γὰρ αἰσθητὸν ἔξω γινόμενον τῆς αἰσθήσεως, ἄδηλον γί
νεται. ἀφανὲς γάρ ἐστιν, εἰ ἔτι ὑπάρχει, διὰ τὸ τῇ αἰσθήσει μόνον
γνωρίζεσθαι. ἔσται δ' ἀληθὲς τοῦτο ἐπὶ τῶν μὴ ἐξ ἀνάγκης ἀεὶ
παρακολουθούντων. οἷον ἐπεὶ ὁ θέμενος ἡλίου ἴδιον ἄστρον
φερόμενον ὑπὲρ γῆν τὸ λαμπρότατον, τοιούτῳ κέχρηται ἐν τῷ 4

ἰδίῳ τῷ ὑπὲρ γῆν φέρεσθαι, ὃ τῇ αἰσθήσει γνωρίζεται. οὐκ ἂν εἴη
καλῶς τὸ τοῦ ἡλίου ἀποδεδομένον ἴδιον. ἄδηλον γὰρ ἔσται, ὅ-
ταν δύῃ ὁ ἥλιος, εἰ φέρεται ὑπὲρ γῆς, διὰ τὸ τὴν αἴσθησιν τό-
τε ἀπολείπειν ἡμᾶς. κατασκευάζοντα δὲ, εἰ τοιοῦτον ἀποδέ-
δωκε τὸ ἴδιον, ὃ μὴ τῇ αἰσθήσει φανερόν ἐστιν. ἢ ὃ αἰσθητὸν ὂν, ἐξ
ἀνάγκης ὑπάρχον, δῆλόν ἐστιν. ἔσται γὰρ κατὰ τοῦτο καλῶς κεί-
μενον τὸ ἴδιον. οἷον ἐπεὶ ὁ θέμενος ἐπιφανείας ἴδιον, ὃ πρῶ-
1 τον κέχρωσται, αἰσθητῷ μέν τινι προσκέχρηται τῷ κεχρῶσθαι.
τοιούτῳ δὲ, ὃ φανερόν ἐστιν ὑπάρχον ἀεί, εἴη ἂν κατὰ τοῦτο κα-
λῶς ἀποδεδομένον τὸ τῆς ἐπιφανείας ἴδιον. Ἔπειτ' ἀνα-
σκευάζοντα μὲν, εἰ τὸν ὅρον ὡς ἴδιον ἀποδέδωκεν. οὐ γὰρ ἔσται
καλῶς κείμενον τὸ ἴδιον. οὐ γὰρ δεῖ δηλοῦν τὸ τί ἦν εἶναι τὸ
ἴδιον. οἷον ἐπεὶ ὁ εἴπας ἀνθρώπου ἴδιον, ζῶον πεζὸν δίπουν, τὸ
τί ἦν εἶναι σημαῖνον ἀποδέδωκε τοῦ ἀνθρώπου ἴδιον, οὐκ ἂν εἴη
τὸ τοῦ ἀνθρώπου ἴδιον καλῶς ἀποδεδομένον. κατασκευάζοντα
2 δὲ, εἰ ἀντικατηγορούμενον μὲν ἀποδίδωκε τὸ ἴδιον, μὴ τὸ τί ἦν
εἶναι δὲ δηλοῦν. ἔσται γὰρ κατὰ τοῦτο καλῶς ἀποδεδομένον τὸ
ἴδιον. οἷον ἐπεὶ ὁ θεὶς ἀνθρώπου ἴδιον, τὸ ζῶον ἥμερον φύ-
σει, ἀντικατηγορούμενον μὲν ἀποδίδωκε τὸ ἴδιον, οὐ τὸ τί ἦν
εἶναι δὲ δηλοῦν, εἴη ἂν κατὰ τοῦτο καλῶς ἀποδεδομένον τὸ ἴ-
διον τοῦ ἀνθρώπου. Ἔπειτ' ἀνασκευάζοντα μὲν, εἰ μὴ εἰς τὸ
τί ἐστιν ὁ θεὶς ἀποδίδωκε τὸ ἴδιον. δεῖ γὰρ τῶν ἰδίων καθάπερ
τῶν ὅρων τὸ πρῶτον ἀποδίδοσθαι γένος, ἔπειθ' οὕτως ἤδη προ-
3 σάπτεσθαι τὰ λοιπὰ καὶ χωρίζειν. ὥστε τὸ μὴ τοῦτον τὸν τρόπον
κείμενον ἴδιον, οὐκ ἂν εἴη καλῶς ἀποδεδομένον. οἷον ἐπεὶ ὁ εἴ-
πας ζώου ἴδιον τὸ ψυχὴν ἔχειν, οὐκ ἔθηκεν εἰς τὸ τί ἐστι τὸ
ζῶον, οὐκ ἂν εἴη καλῶς κείμενον τὸ τοῦ ζώου ἴδιον. κατασκευά-
ζοντα δὲ, εἴ τις εἰς τὸ τί ἐστι θεὶς οὗ τὸ ἴδιον ἀποδίδωσι, τὰ λοι-
πὰ προσάπτει. ἔσται γὰρ κατὰ τοῦτο καλῶς ἀποδεδομένον
τὸ ἴδιον. οἷον ἐπεὶ ὁ θεὶς ἀνθρώπου ἴδιον, ζῶον ἐπιστήμης δε-
κτικὸν, εἰς τὸ τί ἐστι θεὶς ἀπέδωκε τὸ ἴδιον, εἴη ἂν κατὰ τοῦτο
4 καλῶς κείμενον τὸ ἴδιον τοῦ ἀνθρώπου. πότερον μὲν οὖν καλῶς ἢ

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.1.4

οὐ καλῶς ἀποδέδοται τὸ ἴδιον, ἀλλὰ τῷδε σκεπτέον. πότερον δ' ἴδιόν ἐστιν ὅλως τὸ εἰρημένον ἢ οὐκ ἴδιον, ἐκ τῶνδε θεωρητέον. οἱ γὰρ ἁπλῶς κατασκευάζοντες τὸ ἴδιον ὅτι καλῶς κεῖται, τόποι οἱ αὐτοὶ ἔσονται τοῖς τὸ ἴδιον ὅλως ποιοῦσιν. ἐν ἐκείνοις οὖν ῥηθήσονται. Πρῶτον μὲν οὖν ἀνασκευάζοντας ἐπιβλέπειν ἐφ' ἕκαστον, οὗ τὸ ἴδιον ἀποδέδωκεν. οἷον εἰ μηδενὶ ὑπάρχει, ἢ εἰ μὴ κατὰ τοῦτο ἀληθεύεται. ἢ εἰ μή ἐστιν ἴδιον ἑκάστου αὐτῶν κατ' ἐκεῖνο, οὗ τὸ ἴδιον ἀποδέδωκεν. οὐ γὰρ ἔσται ἴδιον τὸ κείμενον 1
εἶναι ἴδιον. οἷον ἐπεὶ κατὰ τοῦ γεωμετρικοῦ οὐκ ἀληθεύεται τὸ ἀνεξαπάτητον εἶναι ὑπὸ λόγου. ἀπατᾶται γὰρ ὁ γεωμέτρης ἐν τῷ ψευδογραφεῖσθαι, οὐκ ἂν εἴη τοῦ ἐπιστήμονος ἴδιον τὸ μὴ ἀπατᾶσθαι ὑπὸ λόγου. κατασκευάζοντα δέ, εἰ κατὰ παντὸς ἀληθεύεται, καὶ κατὰ τοῦτ' ἀληθεύεται. ἔσται γὰρ ἴδιον τὸ κείμενον εἶναι ἴδιον. οἷον ἐπεὶ τὸ ζῷον ἐπιστήμης δεκτικὸν κατὰ παντὸς ἀνθρώπου ἀληθεύεται. καὶ ᾗ ἄνθρωπος, εἴη ἂν ἀνθρώπου ἴδιον, τὸ, ζῷον ἐπιστήμης δεκτικόν. ἔστι δὲ ὁ τόπος οὗτος ἀ- 2
νασκευάζοντι μέν, εἰ μὴ καθ' οὗ τοὔνομα, καὶ ὁ λόγος ἀληθεύεται. καὶ εἰ μὴ καθ' οὗ ὁ λόγος, καὶ τοὔνομα. κατασκευάζοντι δέ, εἰ καθ' οὗ τοὔνομα, καὶ ὁ λόγος. καὶ εἰ καθ' οὗ ὁ λόγος, καὶ τοὔνομα κατηγορεῖται, Ἔπειτ' ἀνασκευάζοντα μέν, εἰ μὴ καθ' οὗ ὁ λόγος, καὶ τοὔνομα ἀληθεύεται. καὶ εἰ μὴ καθ' οὗ τοὔνομα, καὶ ὁ λόγος ἀληθεύεται. οὐ γὰρ ἔσται ἴδιον, τὸ κείμενον ἴδιον εἶναι. οἷον ἐπεὶ τὸ μὲν ζῷον ἐπιστήμης δεκτικὸν ἀληθεύεται κατὰ θεοῦ, ὁ δὲ ἄνθρωπος οὐ κατηγορεῖται, οὐκ ἂν εἴη τοῦ ἀνθρώ- 3
που ἴδιον, ζῷον ἐπιστήμης δεκτικόν. κατασκευάζοντα δέ, εἰ καθ' οὗ ὁ λόγος, καὶ τοὔνομα κατηγορεῖται. καὶ καθ' οὗ τοὔνομα, καὶ ὁ λόγος κατηγορεῖται. ἔσται γὰρ ἴδιον τὸ κείμενον μὴ ἴδιον. οἷον ἐπεὶ καθ' οὗ τὸ, ψυχὴν ἔχειν τὸ ζῷον ἀληθεύεται, καὶ καθ' οὗ τὸ ζῷον, τὸ ψυχὴν ἔχειν, εἴη ἂν τὸ ψυχὴν ἔχειν τοῦ ζῴου ἴδιον. Ἔπειτ' ἀνασκευάζοντα μέν, εἰ τὸ ὑποκείμενον ἴδιον ἀποδέδωκε τῷ ἐν τῷ ὑποκειμένῳ λεγομένου. οὐ γὰρ ἔσται ἴδιον τὸ κείμενον ἴδιον. οἷον ἐπεὶ
ὁ ἀποδιδοὺς ἴδιον τοῦ λεπτομερεστάτου σώματος, τὸ πῦρ, τὸ ὑ- 4

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.1.4

τοκείμενον ἀποδέδωκε τῷ κατηγορουμένῳ ἴδιον, οὐκ ἂν εἴη τὸ
πῦρ σώματος τοῦ λεπτομερεστάτου ἴδιον. διὰ τοῦτο δ' οὐκ ἔσται τὸ
ὑποκείμενον τοῦ ἐν τῷ ὑποκειμένῳ λεγομένου ἴδιον, διότι τὸ
αὐτὸ πλειόνων ἔσται καὶ διαφόρων τῷ εἴδει ἴδιον. τῷ γὰρ αὐ-
τῷ, πλείω τινὰ διάφορα τῷ εἴδει ὑπάρχει καθ' αὑτὰ μόνου λεγο-
μένα, ὧν ἔσται πάντων ἴδιον τὸ ὑποκείμενον, ἐάν τις οὕτως τι-
θῆται τὸ ἴδιον. κατασκευάζοντα δέ, εἰ τὸ ἐν τῷ ὑποκειμένῳ ἀ-
1 πέδωκεν ἴδιον τοῦ ὑποκειμένου. ἔσται γὰρ ἴδιον τὸ κείμενον μὴ
εἶναι ἴδιον, ἐὰν πρὸς καθ' αὑτὸ μόνου κατηγορῆται ὡς εἴρηται ὅτι ἴδιον.
οἷον ἐπεὶ ὁ εἴπας γῆς ἴδιον, σῶμα τὸ βαρύτατον τῷ εἴδει, τοῦ
ὑποκειμένου ἀπέδωκεν ἴδιον καθ' αὑτὸ μόνου λεγομένου τοῦ πράγ-
ματος, καὶ ὡς ὅτι ἴδιον κατηγορεῖται, εἴη ἂν τὸ τῆς γῆς ἴδιον, ὀρ-
θῶς κείμενον. Ἔπειτ' ἀνασκευάζοντα μέν, εἰ κατὰ μέθεξιν ἀ-
ποδέδωκε τὸ ἴδιον· οὐ γὰρ ἔσται ἴδιον τὸ κείμενον εἶναι ἴδιον. τὸ γὰρ κατὰ
μέθεξιν ὑπάρχον, εἰς τὸ τί ἦν εἶναι συμβάλλεται. εἴη δ' ἂν τὸ τοιοῦ-
2 τον, διαφορά τις κατά τινος εἴδους λεγομένη. οἷον ἐπεὶ ὁ εἴπας
ἀνθρώπου ἴδιον τὸ πεζὸν δίπουν, κατὰ μέθεξιν ἀπέδωκε τὸ ἴ-
διον, οὐκ ἂν εἴη ἀνθρώπου ἴδιον τὸ πεζὸν δίπουν. κατασκευά-
ζοντα δέ, εἰ μὴ κατὰ μέθεξιν ἀπέδωκε τὸ ἴδιον, μήτε τὸ τί ἦν
εἶναι δηλοῦν, ἀντικατηγορουμένου τοῦ πράγματος. ἔσται γὰρ ἴδιον
τὸ κείμενον μὴ εἶναι ἴδιον. οἷον ἐπεὶ ὁ θεὶς ζῴου ἴδιον, τὸ αἰσθά-
νεσθαι πεφυκός, οὔτε κατὰ μέθεξιν ἀπέδωκεν ἴδιον, οὔτε τὸ
τί ἦν εἶναι δηλοῦν, ἀντικατηγορουμένου τοῦ πράγματος, εἴη
3 ἂν ζῴου ἴδιον τὸ αἰσθάνεσθαι πεφυκός. Ἔπειτ' ἀνασκευάζον-
τα μέν, εἰ μὴ ἐνδέχεται ἅμα ὑπάρχειν τὸ ἴδιον, ἀλλ' ἢ ὕστερον,
ἢ πρότερον, ἢ οὗ τὸ ὄνομα. οὐ γὰρ ἔσται ἴδιον, τὸ κείμενον εἶναι
ἴδιον, ἢ οὐδέποτε ἢ οὐκ ἀεί. οἷον ἐπεὶ ἐνδέχεται καὶ πρότερον
τινὶ ὑπάρξαι, καὶ ὕστερον τὸ βαδίζειν διὰ τῆς ἀγορᾶς, τὸν ἄνθρω-
πον, οὐκ ἂν εἴη τὸ βαδίζειν διὰ τῆς ἀγορᾶς, ἴδιον ἀνθρώπου. ἢ
οὐδέποτε, ἢ οὐκ ἀεί. κατασκευάζοντα δέ, εἰ ἅμα ἐξ ἀνάγκης ἀεὶ
ὑπάρχει μήτε ὅρος ὄν, μήτε διαφορά. ἔσται γὰρ ἴδιον τὸ κείμε-
4 νον μὴ εἶναι ἴδιον. οἷον ἐπεὶ τὸ ζῷον ἐπιστήμης δεκτικὸν ἅμα ἐξ

ἀνάγκης ἀεὶ ὑπάρχει καὶ ὁ ἄνθρωπος, οὔτε διαφορὰ ὄν, οὔθ' ὅ-
ρος, εἴη ἂν τὸ ζῷον ἐπιστήμης δεκτικὸν, τοῦ ἀνθρώπου ἴδιον. Ἔ-
πειτ' ἀνασκευάζοντα μὲν, εἰ τοῦ αὐτοῦ ἢ ταὐτά ἐστι, μὴ ἐστι τὸ αὐ-
τὸ ἴδιον. οὐ γὰρ ἔσαι ἴδιον τὸ κείμενον εἶναι ἴδιον, οἷον, ἐπεὶ οὐκ ἔστι
διωκτοῦ, τὸ φαίνεσθαί τισιν ἀγαθὸν ἴδιον, οὐδ' ἂν αἱρετοῦ εἴη ἴ-
διον, τὸ φαίνεσθαί τισιν ἀγαθόν. ταὐτὸν γάρ ἐστι τὸ διωκτὸν καὶ
τὸ αἱρετόν. κατασκευάζοντα δὲ, εἰ τοῦ αὐτοῦ ἢ ταὐτόν ἐστι, τὸ αὐτὸ
ἴδιον. ἔσαι γὰρ ἴδιον τὸ κείμενον μὴ εἶναι ἴδιον. οἷον ἐπεὶ ἀν- 1
θρώπου ἢ ἄνθρωπός ἐστι, λέγεται ἴδιον τὸ τριμερῆ ψυχὴν ἔχειν,
καὶ βροτοῦ ἢ βροτός ἐστιν, εἴη ἂν ἴδιον ἀνθρώπου, τὸ τριμερῆ ψυχὴν
ἔχειν. χρήσιμος δ' ὁ τόπος οὗτος καὶ ἐπὶ τοῦ συμβεβηκότος. τοῖς γὰρ
αὐτοῖς ἢ ταὐτά ἐστι, ταὐτὰ δεῖ ὑπάρχειν ἢ μὴ ὑπάρχειν. Ἔπειτ'
ἀνασκευάζοντα μὲν, εἰ τῶν αὐτῶν τῷ εἴδει μὴ ταὐτὸν ἀεὶ τῷ εἴ-
δει τὸ ἴδιόν ἐστιν, οὐδὲ γὰρ τοῦ εἰρημένου ἔσαι ἴδιον, τὸ κείμενον εἶναι
ἴδιον. οἷον ἐπεὶ ταὐτόν ἐστι τῷ εἴδει ἄνθρωπος καὶ ἵππος, οὐκ
ἀεὶ δὲ τοῦ ἵππου ἐστὶν ἴδιον, τὸ ἑστάναι ὑφ' αὑτοῦ, οὐδ' ἂν εἴη τοῦ 2
ἀνθρώπου ἴδιον, τὸ κινεῖσθαι ὑφ' αὑτοῦ. ταὐτὸν γάρ ἐστι τῷ εἴ-
δει τὸ κινεῖσθαι καὶ ἑστάναι ὑφ' αὑτοῦ, ᾗ ζῴῳ ἐστὶν ἑκατέρῳ αὐ-
τῶν τὸ συμβεβηκέναι. κατασκευάζοντα δὲ, εἰ τῶν αὐτῶν τῷ εἴδει,
ταὐτὸν ἀεὶ τῷ εἴδει τὸ ἴδιον. ἔσαι γὰρ ἴδιον τὸ κείμενον μὴ
εἶναι ἴδιον. οἷον ἐπεὶ ἀνθρώπου ἐστὶν ἴδιον τὸ εἶναι πεζὸν δί-
πουν, καὶ ὄρνιθος ἂν εἴη ἴδιον, τὸ εἶναι πτηνὸν δίπουν. ἑκά-
τερον γὰρ τούτων, ἐστὶ ταὐτὸν τῷ εἴδει. ᾗ τὰ μὲν ὡς ὑπὸ τὸ
αὐτὸ γένος ἐστὶν εἴδη, ὑπὸ τὸ ζῷον ὄντα. τὰ δὲ, ὡς γένους 3
διαφοραὶ τοῦ ζῴου. οὗτος δὲ ὁ τόπος ψευδής ἐστιν, ὅταν τὸ μὲν
ἕτερον τῶν λεχθέντων ἑνί τινι μόνῳ ὑπάρχῃ εἴδει. τὸ δ' ἕτε-
ρον πολλοῖς. καθάπερ τὸ πεζὸν τετράπουν. Ἐπεὶ δὲ τὸ ταυ-
τὸν καὶ τὸ ἕτερον πλεοναχῶς λέγεται, ἔργον ἐστὶ σοφιστικῶς
λαμβάνοντι, ἑνὸς ἀποδοῦναι καὶ μόνου τινὸς τὸ ἴδιον. τὸ γὰρ
ὑπάρχον τινὶ ᾧ συμβέβηκέ τι, καὶ τῷ συμβεβηκότι ὑπάρξει
λαμβανομένῳ μετὰ τοῦ ᾧ συμβέβηκεν. οἷον τὸ ὑπάρχον ἀν-
θρώπῳ, καὶ λευκῷ ἀνθρώπῳ ὑπάρξει, ἂν ᾖ λευκὸς ἄνθρω- 4

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.1.4

πος. καὶ τὸ, λευκῷ δὲ ἀνθρώπῳ ὑπάρχον, καὶ ἀνθρώπῳ ὑ-
πάρξει. διαβάλλοι δ' ἄν τις τὰ πολλὰ τῶν ἰδίων, τὸ ὑποκεί-
μενον ἄλλο μὲν καθ' αὑτὸ ποιῶν, ἄλλο δὲ μετὰ τοῦ συμβεβη-
κότος. οἷον ἄλλο μὲν ἄνθρωπον εἶναι λέγων, ἄλλο δὲ λευκὸν
ἄνθρωπον, ἔτι δὲ ἕτερον ποιῶν τὴν ἕξιν, καὶ τὸ κατὰ τὴν ἕξιν
λεγόμενον. τὸ γὰρ τῇ ἕξει ὑπάρχον, καὶ τῷ κατὰ τὴν ἕξιν λε-
γομένῳ ὑπάρξει. καὶ τὸ τῷ κατὰ τὴν ἕξιν λεγομένῳ ὑπάρχον,
1 καὶ τῇ ἕξει ὑπάρξει. οἷον ἐπεὶ ὁ ἐπιστήμων κατὰ τὴν ἐπιστή-
μην λέγεται διακεῖσθαι, οὐκ ἂν εἴη τῆς ἐπιστήμης ἴδιον τὸ ἀ-
μετάπειστον ὑπὸ λόγου. καὶ γὰρ ὁ ἐπιστήμων ἔσται ἀμετά-
πειστος ὑπὸ λόγου. κατασκευάζοντα δὲ ῥητέον, ὡς οὐκ ἔ-
στιν ἕτερον ἁπλῶς τὸ ᾧ συμβέβηκε καὶ τὸ συμβεβηκὸς, μετὰ
τοῦ ᾧ συμβέβηκε λαμβανόμενον. ἀλλ' ἄλλο λέγεται, τῷ ἕτε-
ρον εἶναι αὐτοῖς τὸ εἶναι. οὐ ταὐτὸν γὰρ ἐστὶν ἀνθρώπῳ τε τὸ
εἶναι ἀνθρώπῳ, καὶ λευκῷ ἀνθρώπῳ, τὸ εἶναι ἀνθρώπῳ λευ-
2 κῷ. ἔτι δὲ θεωρητέον ἐστὶ παρὰ τὰς πτώσεις λέγοντα, διότι οὔ-
θ' ὁ ἐπιστήμων ἔσται τὸ ἀμετάπειστον ὑπὸ λόγου, ἀλλ' ὁ ἀμε-
τάπειστος ὑπὸ λόγου. οὐθ' ἡ ἐπιστήμη τὸ ἀμετάπειστον ὑπὸ
» λόγου, ἀλλ' ἡ ἀμετάπειστος ὑπὸ λόγου. πρὸς γὰρ τὸν πάν-
» τως ἐνιστάμενον, πάντως ἀντιτακτέον ἐστίν. Ἔπειτ' ἀνα-
σκευάζοντα μὲν, εἰ τὸ φύσει ὑπάρχον βουλόμενος ἀποδοῦ-
ναι, τοῦτον τὸν τρόπον τίθησι τῇ λέξει, ὥς τε τὸ ἀεὶ ὑπάρχον ση-
μαίνειν. δόξειε γὰρ ἂν κινεῖσθαι τὸ κείμενον εἶναι ἴδιον. οἷον ἐ-
3 πεὶ ὁ εἴπας ἀνθρώπου ἴδιον τὸ δίπουν, βούλεται μὲν τὸ φύ-
σει ὑπάρχον ἀποδιδόναι. σημαίνει δὲ τῇ λέξει τὸ ἀεὶ ὑπάρχον,
οὐκ ἂν εἴη ἀνθρώπου ἴδιον τὸ δίπουν. οὐ γὰρ πᾶς ἄνθρωπός ἐστι
δύο πόδας ἔχων. κατασκευάζοντα δ', εἰ βούλεται τὸ φύσει ὑ-
πάρχον ἴδιον ἀποδιδόναι, καὶ τῇ λέξει τοῦτον τὸν τρόπον ση-
μαίνει. οὐ γὰρ κινήσεται κατὰ τοῦτο τὸ ἴδιον. οἷον ἐπεὶ ὁ ἀν-
θρώπου ἴδιον ἀποδιδοὺς τὸ ζῷον ἐπιστήμης δεκτικὸν, καὶ βού-
λεται καὶ τῇ λέξει, σημαίνει τὸ φύσει ὑπάρχον ἴδιον, οὐκ ἂν κι-
4 νοῖτο κατὰ τοῦτο, ὡς οὐκ ἔστιν ἀνθρώπου ἴδιον, τὸ ζῷον ἐπιστή-

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.1.4

μησ δεικτικόν. Ἔτι ὅσα λέγεται ὡς κατ' ἄλλο τι πρῶτον ἢ ὡς
πρῶτον αὐτό, ἔργον ἐστὶν ἀποδοῦναι τῶν τοιούτων τὸ ἴδιον, ἐὰν
μὲν γὰρ τοῦ κατ' ἄλλο τι ἴδιον ἀποδιδῷς, καὶ κατὰ τοῦ πρώτου
ἀληθεύεται. ἐὰν δὲ τοῦ πρώτου θῇς, καὶ τοῦ κατ' ἄλλο κατηγο-
ρηθήσεται. οἷον ἐὰν μέν τις ἐπιφανείας ἴδιον ἀποδῷ τὸ κε-
χρῶσθαι, καὶ κατὰ τοῦ σώματος ἀληθεύεται τὸ κεχρῶσθαι. ἐὰν
δὲ σώματος, καὶ ἐπιφανείας κατηγορηθήσεται. ὥστε οὐ καθ'
οὗ ὁ λόγος, καὶ τοὔνομα ἀληθεύσεται. Συμβαίνει δ' ἐν ἐνίοις 1
τῶν ἰδίων ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ γίνεσθαί τινα ἁμαρτίαν, παρὰ τὸ μὴ
διορίζεσθαι, πῶς καὶ τίνων τίθησι τὸ ἴδιον. ἅπαντες γὰρ ἐπι-
χειροῦσιν ἀποδιδόναι τὸ ἴδιον, ἢ τὸ φύσει ὑπάρχον, καθάπερ
ἀνθρώπου τὸ δίπουν. ἢ τὸ ὑπάρχον καθάπερ ἀνθρώπου τινός, τὸ
τέτταρας δακτύλους ἔχειν. ἢ εἴδει, καθάπερ πυρὸς τὸ λεπτο-
μερέστατον. ἢ ἁπλῶς, καθάπερ ζώου τὸ ζῆν. ἢ κατ' ἄλλο, κα-
θάπερ ψυχῆς τὸ φρόνιμον. ἢ ὡς τὸ πρῶτον, καθάπερ λογι-
στικοῦ τὸ φρόνιμον. ἢ ὡς τὸ ἔχειν, καθάπερ ἐπιστήμονος τὸ ἀμε- 2
τάπειστον ὑπὸ λόγου. οὐδὲν γὰρ ἕτερον ἢ τὸ ἔχειν τι, ἔσται ἀ-
μετάπειστον ὑπὸ λόγου. ἢ τῷ ἔχεσθαι, καθάπερ ἐπιστήμης τὸ
ἀμετάπειστον ὑπὸ λόγου. ἢ τῷ μετέχεσθαι, καθάπερ ζώου τὸ
αἰσθάνεσθαι. αἰσθάνεται μὲν γὰρ καὶ ἄλλο τι οἷον ἄνθρωπος, ἀλ-
λὰ μετέχον ἤδη, τούτου αἰσθάνεται. ἢ τὸ μετέχειν, καθάπερ τοῦ
τινὸς ζώου τὸ ζῆν. μὴ προσθεὶς μὲν οὖν τὸ φύσει, ἁμαρτάνει.
διότι ἐνδέχεται τὸ φύσει ὑπάρχον μὴ ὑπάρχειν ἐκείνῳ, ᾧ φύσει
ὑπάρχει. καθάπερ ἀνθρώπῳ τὸ δύο πόδας ἔχειν. μὴ διορίσας 3
δ' ὅτι τὸ ὑπάρχον ἀποδίδωσιν, ὅτι οὐκ ἔσται τοιοῦτον οἷον νῦν ὑ-
πάρχειν ἐκείνῳ. καθάπερ τὸ τέτταρας δακτύλους ἔχειν τὸν
ἄνθρωπον, μὴ δηλώσας δὲ διότι ὡς πρῶτον, ἢ ὡς κατ' ἄλλο τί-
θησιν, ὅτι οὐ καθ' οὗ ὁ λόγος καὶ τοὔνομα ἀληθεύσεται, καθά-
περ τὸ κεχρῶσθαι, εἴτε τῆς ἐπιφανείας εἴτε τοῦ σώματος ἀποδο-
θὲν ἴδιον. μὴ προείπας δὲ διότι, ἢ τῷ ἔχειν ἢ τῷ ἔχεσθαι
τὸ ἴδιον ἀποδέδωκε, διότι οὐκ ἔσται ἴδιον τὸ ἀποδοθέν, ὑπάρ-
ξει γάρ, ἐὰν μὲν τῷ ἔχεσθαι ἀποδιδῷ τὸ ἴδιον καὶ τῷ ἔχοντι. ἐὰν 4

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.1.4

δὲ τῷ ἔχοντι, καὶ τῷ ἐχομένῳ καθάπερ τὸ ἀμετάπειστον ὑπὸ
λόγου, τῆς ἐπιστήμης ἢ τοῦ ἐπιστήμονος τεθεικὼς ἴδιον. μὴ προσ-
σημήνας δὲ τῷ μετέχειν, ἢ τῷ μετέχεσθαι, καὶ ὅτι ἄλλοις τι-
σὶν ὑπάρξει τὸ ἴδιον. ἐὰν μὲν γὰρ τῷ μετέχεσθαι ἀποδῷ, τοῖς
μετέχουσιν. ἐὰν δὲ τῷ μετέχειν, τοῖς μετεχομένοις. καθάπερ
εἰ τοῦ τινὸς ζώου, ἢ τοῦ ζώου τεθείη τὸ ζῆν ἴδιον, μὴ διαστείλας δὲ
τὸ τῷ εἴδει, ὅτι ἐν μόνῳ ὑπάρξει τῶν ὑπὸ ταὐτὸ ὄντων, οὗ τὸ
1 ἴδιον τίθησι. τὸ γὰρ καθ' ὑπερβολὴν ἐν μόνῳ ὑπάρχει. κα-
θάπερ τοῦ πυρὸς τὸ κουφότατον. ἐνίοτε δὲ καὶ τὸ, τῷ εἴδει
προσθεὶς, διήμαρτε. δεήσει γὰρ ἓν εἶδος εἶναι τῶν λεχθέντων,
ὅταν τὸ τῷ εἴδει προστεθῇ, τοῦτο δ' ἐπ' ἐνίων οὐ συμπίπτει. κα-
θάπερ οὐδ' ἐπὶ τοῦ πυρός. οὐ γάρ ἐστιν ἓν εἶδος τοῦ πυρός. ἕτερον
γάρ ἐστι τῷ εἴδει, ἄνθραξ καὶ φλὸξ καὶ φῶς, ἕκαστον αὐτῶν πῦρ
ὄν. διὰ τοῦτο δ' οὐ δεῖ τὸ τῷ εἴδει προστεθείη, ἕτερον εἶναι εἶ-
δος τοῦ λεχθέντος. ὅτι τοῖς μὲν μᾶλλον, τοῖς δ' ἧττον ὑπάρξει τὸ
2 λεχθὲν ἴδιον. καθάπερ ὡδὶ τοῦ πυρὸς τὸ λεπτομερέστατον, λε-
πτομερέστερον γάρ ἐστι τὸ φῶς τοῦ ἄνθρακος καὶ τῆς φλογός.
τοῦτο δ' οὐ δεῖ γίνεσθαι. ὅταν μὴ καὶ τὸ ὄνομα μᾶλλον κατη-
γορῆται. καθ' οὗ ὁ λόγος μᾶλλον ἀληθεύεται, εἰ δὲ μὴ, οὐκ ἔ-
σται καθ' οὗ ὁ λόγος μᾶλλον, καὶ τοὔνομα μᾶλλον. ἔτι δὲ πρὸς
τούτοις ταυτὸν εἶναι συμβήσεται τὸ ἴδιον τοῦ τε ἁπλῶς καὶ
τοῦ μάλιστα ὄντος ἐν τῷ ἁπλῶς τοιούτῳ, καθάπερ ἔχει τοῦ πυ
ρὸς ἔχει τὸ λεπτομερέστατον. καὶ γὰρ τοῦ φωτὸς, καὶ τοῦ πυρὸς
3 ἁπλῶς ἔσται ταυτὸ τοῦτο ἴδιον. λεπτομερέστατον γάρ ἐστι τὸ φῶς.
ἄλλου μὲν οὖν οὕτως ἀποδιδόντος τὸ ἴδιον, ἐπιχειρητέον, αὐ-
τῷ δ' οὐ δοτέον ἐστὶ ταύτην τὴν ἔνστασιν. ἀλλ' εὐθὺς τιθέμενον
τὸ ἴδιον, διοριστέον, ὃν τρόπον τίθησι τὸ ἴδιον. Ἔπειτ' ἀνασκευ-
άζοντα μὲν, εἰ αὐτὸ αὑτοῦ ἴδιον ἔθηκεν. οὐ γὰρ ἔσται ἴδιον τὸ κεί-
μενον εἶναι ἴδιον. αὐτὸ γὰρ αὑτῷ πᾶν, τὸ εἶναι δηλοῖ. τὸ δὲ τὸ
εἶναι δηλοῦν, οὐκ ἴδιον, ἀλλ' ὅρος ἐστίν. οἷον ἐπεὶ ὁ εἴπας καλοῦ
τὸ πρέπον ἴδιον εἶναι. αὐτῷ ἑαυτοῦ ἴδιον ἀπέδωκε. ταυτὸν γάρ
4 ἐστι τὸ καλὸν καὶ πρέπον, οὐκ ἂν εἴη τὸ πρέπον τοῦ καλοῦ ἴδιον.

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.1.4

κατασκευάζοντα δὲ, εἰ μὴ αὐτὸ μὲν αὐτοῦ ἴδιον ἀπέδωκεν. ἀν-
τικατηγορούμενον δ' ἔθηκεν. ἔσται γὰρ ἴδιον, τὸ κείμενον μὴ
εἶναι ἴδιον. οἷον ἐπεὶ ὁ θεὶς, ζώου ἴδιον τὸ οὐσία ἔμψυχος, οὐκ
αὐτὸ μὲν αὐτοῦ ἴδιον ἔθηκεν. ἀντικατηγορούμενον δ' ἀπέδω-
κεν. εἴη ἂν ἴδιον τοῦ ζώου τὸ οὐσία ἔμψυχος. Ἔπειτα ἐπὶ
τῶν ὁμοιομερῶν σκεπτέον ἐστὶν, ἀνασκευάζοντα μὲν, εἰ τὸ τοῦ
συνόλου ἴδιον μὴ ἀληθεύεται κατὰ τοῦ μέρους. ἢ εἰ τὸ τοῦ μέ-
ρους ἴδιον μὴ λέγεται κατὰ τοῦ σύμπαντος. οὐ γὰρ ἔσται ἴδιον, 1
τὸ κείμενον ἴδιον εἶναι. συμβαίνει δ' ἐπ' ἐνίων τοῦτο γίνεσθαι.
ἀποδοίη γὰρ ἄν τις ἐπὶ τῶν ὁμοιομερῶν ἴδιον, ἐνίοτε μὲν ἐπὶ
τὸ σύμπαν βλέψας, ἐνίοτε δ' ἐπὶ τὸ κατὰ μέρος λεγόμενον,
αὐτὸς αὐτὸν ἐπιστήσας. ἔσται δ' οὐδέτερον ὀρθῶς ἀποδεδο-
μένον. οἷον ἐπὶ μὲν τοῦ σύμπαντος, ἐπεὶ ὁ εἴπας θαλάττης ἴ-
διον, τὸ πλεῖστον ὕδωρ ἁλμυρὸν, ὁμοιομεροῦς μέν τινος ἔθη-
κε τὸ ἴδιον. τοιοῦτον δ' ἀποδέδωκεν, ὃ οὐκ ἀληθεύεται κατὰ τοῦ
μέρους. οὐ γάρ ἐστιν ἡ τὶς θάλαττα τὸ πλεῖστον ὕδωρ ἁλμυ- 2
ρόν, οὐκ ἂν εἴη τῆς θαλάττης ἴδιον τὸ πλεῖστον ὕδωρ ἁλμυρόν.
ἐπεὶ δὲ τοῦ μέρους, οἷον ἐπεὶ ὁ θεὶς ἀέρος ἴδιον τὸ ἀναπνευστόν,
ὁμοιομεροῦς μέν τινος εἴρηκε τὸ ἴδιον, τοιοῦτον δ' ἀπέδωκεν,
ὃ κατὰ τοῦ τινὸς ἀέρος ἀληθεύεται, κατὰ δὲ τοῦ σύμπαντος οὐ λέ-
γεται, οὐ γάρ ἐστιν ὁ σύμπας ἀναπνευστὸς, οὐκ ἂν εἴη τοῦ ἀέρος
ἴδιον τὸ ἀναπνευστόν. κατασκευάζοντα δέ. εἰ ἀληθεύεται μὲν κα-
θ' ἑκάστου τῶν ὁμοιομερῶν, ὅ ἐστιν ἴδιον αὐτῶν κατὰ τὸ σύμ-
παν. ἔσται γὰρ ἴδιον τὸ κείμενον μὴ εἶναι ἴδιον, οἷον ἐπεὶ ἀλη-
θεύεται κατὰ πάσης γῆς τὸ κάτω φέρεσθαι κατὰ φύσιν. ἔστι 3
δὲ ἴδιον τοῦτο τῆς τινὸς γῆς κατὰ τὴν γῆν. κατὰ γὰρ τὴν γῆν
καὶ τὸ γῆν εἶναι, εἴη ἂν τῆς γῆς ἴδιον, τὸ κάτω φέρεσθαι κατὰ
φύσιν. Ἔπειτα ἐκ τῶν ἀντικειμένων σκεπτέον ἐστί. πρῶτον μὲν
ἐκ τῶν ἐναντίων, ἀνασκευάζοντα μὲν, εἰ τοῦ ἐναντίου μή ἐστι τὸ
ἐναντίον ἴδιον. οὐ δὲ ἐπὶ τοῦ ἐναντίου ἔσται τὸ ἐναντίον ἴδιον, οἷον
ἐπεὶ ἐναντίον ἐστὶ δικαιοσύνη μὲν ἀδικία, τῷ βελτίστῳ τὸ χεί-
ρισον, οὐκ ἔστι δὲ τῆς δικαιοσύνης τὸ βέλτιστον ἴδιον, οὐκ ἂν εἴη 4

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.1.4

τῆς ἀδικίας τὸ χείριστον ἴδιον. κατασκευάζοντα δὲ, εἰ τοῦ ἐναντίου τὸ ἐναντίον ἐστὶν ἴδιον, καὶ τοῦ ἐναντίου τὸ ἐναντίον ἴδιον ἔσται. οἷον ἐπεὶ ἐναντίον ἐστὶν ἀγαθῷ μὲν κακόν. αἱρετῷ δὲ, φευκτόν. ἔστι δὲ τοῦ ἀγαθοῦ ἴδιον τὸ αἱρετὸν, εἴη ἂν κακοῦ ἴδιον τὸ φευκτόν. Δεύτερον δ' ἐκ τῶν πρός τι. ἀνασκευάζοντα μὲν, εἰ τὸ πρός τι τοῦ πρός τι μή ἐστιν ἴδιον, οὐδὲ τὸ πρός τι τοῦ πρός τι ἔσται ἴδιον, οἷον ἐπεὶ λέγεται διπλάσιον μὲν πρὸς ἥ-
1 μισυ. ὑπερέχον δὲ πρὸς ὑπερεχόμενον, οὐκ ἔστι δὲ τοῦ διπλασίου τὸ ὑπερέχον ἴδιον, οὐκ ἂν εἴη τοῦ ἡμίσεος τὸ ὑπερεχόμενον ἴδιον. κατασκευάζοντα δὲ, εἰ τοῦ πρός τι, τὸ πρός τί ἐστιν ἴδιον, καὶ τὸ πρός τι τοῦ πρός τι ἔσται ἴδιον. οἷον ἐπεὶ λέγεται τὸ μὲν διπλάσιον πρὸς τὸ ἥμισυ. τὸ δὲ ἓν πρὸς δύο. τὰ δὲ δύο πρὸς ἕν. ἔστι δὲ τοῦ διπλασίου ἴδιον τὸ ὡς δύο πρὸς ἕν. εἴη ἂν τοῦ ἡμίσεος ἴδιον τὸ ὡς ἓν πρὸς δύο. Τρίτον, ἀνασκευάζοντα μὲν, εἰ τῆς ἕξεως τὸ καθ' ἕξιν λεγόμενον, μή ἐστιν ἴδιον. οὐ
2 δὲ γὰρ τῆς στερήσεως τὸ κατὰ στέρησιν λεγόμενον, ἔσται ἴδιον. καὶ εἰ τῆς στερήσεως τὸ κατὰ στέρησιν λεγόμενον, μή ἐστιν ἴδιον. οὐδὲ τῆς ἕξεως τὸ κατὰ τὴν ἕξιν λεγόμενον, ἔσται ἴδιον. οἷον ἐπεὶ οὐ λέγεται τῆς κωφότητος ἴδιον τὸ ἀναισθησίαν εἶναι, καὶ γὰρ τῶν ἄλλων κοινόν. οὐδ' ἂν τῆς ἀκούσεως εἴη ἴδιον τὸ αἴσθησιν εἶναι. κατασκευάζοντα δὲ, εἰ τὸ καθ' ἕξιν λεγόμενόν ἐστι τῆς ἕξεως ἴδιον, καὶ τῆς στερήσεως τὸ κατὰ στέρησιν λεγόμενον ἔσται ἴδιον. καὶ εἰ τῆς στερήσεως τὸ κατὰ στέρησιν
3 λεγόμενόν ἐστιν ἴδιον, καὶ τῆς ἕξεως τὸ καθ' ἕξιν λεγόμενον ἔσται ἴδιον. οἷον ἐπεὶ τῆς ὄψεως ἐστὶν ἴδιον τὸ βλέπειν, καθὸ ἔχομεν ὄψιν, εἴη ἂν τῆς τυφλότητος ἴδιον τὸ μὴ βλέπειν, καθὸ οὐκ ἔχομεν ὄψιν, πεφυκότες ἔχειν. Ἔπειτα ἐκ τῶν καταφάσεων καὶ τῶν ἀποφάσεων, πρῶτον μὲν ἐξ αὐτῶν τῶν κατηγορουμένων. ἔστι δ' ὁ τόπος οὗτος χρήσιμος ἀνασκευάζοντι μόνον. οἷον εἰ ἡ φάσις ἢ τὸ κατὰ τὴν φάσιν λεγόμενον αὐτοῦ ἴδιόν ἐστιν, οὐκ ἔσται αὐτοῦ ἡ ἀπόφασις. οὐδὲ τὸ κατὰ τὴν ἀ-
4 πόφασιν λεγόμενον ἴδιον, καὶ εἴη δὲ ἡ ἀπόφασις, ἢ τὸ κα-

τὰ τὴν ἀπόφασιν λεγόμενον ἴδιον αὐτοῦ, οὐκ ἔσται ἡ φάσις οὐ
δὲ τὸ κατὰ τὴν φάσιν λεγόμενον ἴδιον. οἷον ἐπεὶ τοῦ ζώου ἐστὶν
ἴδιον τὸ ἔμψυχον, οὐκ ἂν εἴη ζώου ἴδιον τὸ οὐκ ἔμψυχον. Δεύ-
τερον δ᾽ ἐκ τῶν κατηγορουμένων, ἢ μὴ κατηγορουμένων, καὶ ἐξ
ὧν κατηγορεῖται ἢ μὴ κατηγορεῖται. ἀνασκευάζοντα μὲν, εἰ ἡ
φάσις τῆς φάσεως μή ἐστιν ἴδιον, οὐδ᾽ ἡ ἀπόφασις τῆς ἀπο-
φάσεως ἔσται ἴδιον. καὶ εἰ ἡ ἀπόφασις τῆς ἀποφάσεως μή ἐστιν
ἴδιον, οὐδ᾽ ἡ φάσις τῆς φάσεως ἔσται ἴδιον. οἷον ἐπεὶ οὐκ ἔστι τοῦ 1
ἀνθρώπου ἴδιον τὸ ζῶον, οὐδ᾽ ἂν τοῦ μὴ ἀνθρώπου ἴδιον εἴη τὸ
μὴ ζῶον. κἂν εἰ τοῦ μὴ ἀνθρώπου μὴ φαίνηται ἴδιον τὸ μὴ ζῶον
οὐδὲ τοῦ ἀνθρώπου ἴδιον ἔσται τὸ ζῶον. κατασκευάζοντα δὲ, εἰ
τῆς φάσεως ἡ φάσις ἐστὶν ἴδιον, καὶ τῆς ἀποφάσεως ἡ ἀπόφα
σις ἔσται ἴδιον. εἰ δὲ τῆς ἀποφάσεως ἡ ἀπόφασίς ἐστιν ἴδιον, καὶ
ἡ φάσις τῆς φάσεως ἔσται ἴδιον. οἷον ἐπεὶ τοῦ μὴ ζώου ἐστὶν ἴδιον
τὸ μὴ ζῆν, εἴη ἂν τοῦ ζώου τὸ ζῆν ἴδιον. καὶ εἰ δὲ τοῦ ζώου φαίνη-
ται ἴδιον τὸ ζῆν, καὶ τοῦ μὴ ζώου φανεῖται ἴδιον τὸ μὴ ζῆν. 2
Τρίτον δὲ ἐξ αὐτῶν τῶν ὑποκειμένων, ἀνασκευάζοντα μὲν, εἰ τὸ
ἀποδεδομένον ἴδιον, τῆς φάσεώς ἐστιν ἴδιον, οὐκ ἔσται τὸ αὐτὸ
καὶ τῆς ἀποφάσεως ἴδιον. εἰ δὲ τῆς ἀποφάσεως ἴδιον τὸ ἀπο-
δοθὲν, οὐκ ἔσται τῆς φάσεως ἴδιον. οἷον ἐπεὶ τοῦ ζώου ἴδιον τὸ
ἔμψυχον, οὐκ ἂν εἴη τοῦ μὴ ζώου ἴδιον τὸ ἔμψυχον. κατασκευά
ζοντα δὲ, εἰ τὸ ἀποδοθὲν, μὴ τῆς φάσεως ἴδιον, εἴη ἂν τῆς ἀπο-
φάσεως. οὗτος δ᾽ ὁ τόπος ἐστὶ ψευδής. φάσις γὰρ ἀποφάσεως, »
καὶ ἀπόφασις φάσεως οὐκ ἔστιν ἴδιον. φάσις μὲν τῇ ἀποφάσει, »
οὐδ᾽ ὅλως ὑπάρχει. ἀπόφασις δὲ φάσει ὑπάρχει μὲν, οὐχ ὡς 3
ἴδιον δὲ ὑπάρχει. Ἔπειτα δ᾽ ἐκ τῶν ἀντιδιῃρημένων ἀνασκευ
άζοντα μὲν, εἰ τῶν ἀντιδιῃρημένων μηδὲν μηδενὸς τῶν λοιπῶν
ἀντιδιῃρημένων ἐστὶν ἴδιον. οὐδὲ γὰρ τὸ κείμενον ἔσται ἴδιον τού
του, οὗ κεῖται ἴδιον. οἷον ἐπεὶ ζῶον αἰσθητὸν, οὐδενὸς τῶν ἄλλων
ζώων ἐστὶν ἴδιον, οὐκ ἂν εἴη τὸ ζῶον νοητὸν τοῦ θεοῦ ἴδιον. κατα
σκευάζοντα δὲ, εἰ τῶν λοιπῶν τῶν ἀντιδιῃρημένων ὁτιοῦν ἐστὶν ἴ
διον τούτων ἑκάστου τῶν ἀντιδιῃρημένων, οὗτος ἴδιον τινός. καὶ 4

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.1.4

τὸ λοιπὸν ἔσται τοῦ λοιποῦ ἴδιον, οὐ κεῖται μὴ εἶναι ἴδιον. οἷον
ἐπεὶ φρονήσεώς ἐστιν ἴδιον τὸ καθ' αὑτὸ πεφυκέναι λογιστικοῦ
ἀρετὴν εἶναι, καὶ τῆς ἄλλων ἀρετῆς οὕτως ἑκάστης λαμβανο
μένης, εἴη ἂν σωφροσύνης ἴδιον, τὸ καθ' αὑτὸ πεφυκέναι ἐπι-
θυμητικοῦ ἀρετὴν εἶναι. Ἔπειτ' ἐκ τῶν πτώσεων, ἀνασκευά
ζοντα μὲν, εἰ ἡ πτῶσις τῆς πτώσεως μὴ ἐστιν ἴδιον. οὐδὲ γὰρ ἡ
πτῶσις τῆς πτώσεως ἔσται ἴδιον, οἷον ἐπεὶ οὐκ ἔστι τοῦ δικαίως
1 ἴδιον τὸ καλῶς, οὐδ' ἂν τοῦ δικαίου ἴδιον εἴη τὸ καλόν. κατα-
σκευάζοντα δὲ, εἰ ἡ πτῶσις τῆς πτώσεως ἐστιν ἴδιον. καὶ γὰρ ἡ
πτῶσις τῆς πτώσεως ἔσται ἴδιον. οἷον ἐπεὶ τοῦ ἀνθρώπου ἐστὶν ἴ-
διον τὸ πεζὸν δίπουν, καὶ τῷ ἀνθρώπῳ εἴη ἂν ἴδιον, τὸ πεζῷ
δίποδι λέγεσθαι. Οὐ μόνον δ' ἐπ' αὐτοῦ τοῦ εἰρημένου κατὰ
τὰς πτώσεις ἐστὶ σκεπτέον, ἀλλὰ καὶ ἐπὶ τῶν ἀντικειμένων, κα-
θάπερ καὶ ἐπὶ τῶν προτέρων τόπων εἴρηται. ἀνασκευάζοντα
μὲν, εἰ ἡ τοῦ ἀντικειμένου πτῶσις μὴ ἐστιν ἴδιον τῆς τοῦ ἀντικει-
2 μένου πτώσεως. οὐδὲ γὰρ ἡ τοῦ ἀντικειμένου πτῶσις ἔσται ἴδιον
τῆς τοῦ ἀντικειμένου πτώσεως. οἷον ἐπεὶ οὐκ ἔστι τοῦ δικαίως ἴ-
διον τὸ ἀγαθῶς, οὐδ' ἂν τοῦ ἀδίκως εἴη ἴδιον τὸ κακῶς. κατα-
σκευάζοντα δὲ, εἰ ἡ τοῦ ἀντικειμένου πτῶσίς ἐστιν ἴδιον τῆς τοῦ
ἀντικειμένου πτώσεως. καὶ γὰρ ἡ τοῦ ἀντικειμένου πτῶσις ἔσται
ἴδιον τῆς τοῦ ἀντικειμένου πτώσεως. οἷον ἐπεὶ τοῦ ἀγαθοῦ ἐστὶν ἴ-
διον τὸ βέλτιστον, καὶ τοῦ κακοῦ ἂν εἴη ἴδιον τὸ χείριστον. Ἔπει-
τ' ἐκ τῶν ὁμοίως ἐχόντων, ἀνασκευάζοντα μὲν, εἰ τὸ ὁμοίως ἔ-
3 χον τοῦ ὁμοίως ἔχοντος μὴ ἐστιν ἴδιον. οὐδὲ γὰρ τὸ ὁμοίως ἔχον
τοῦ ὁμοίως ἔχοντος ἔσται ἴδιον. οἷον ἐπεὶ ὁμοίως ἔχει ὁ οἰκοδό-
μος πρὸς τὸ ποιεῖν οἰκίαν, καὶ ὁ ἰατρὸς πρὸς τὸ ποιεῖν ὑγίειαν.
οὐκ ἔστι δὲ ἰατροῦ ἴδιον τὸ ποιεῖν ὑγίειαν, οὐδ' ἂν εἴη οἰκοδόμου
ἴδιον, τὸ ποιεῖν οἰκίαν. κατασκευάζοντα δὲ, εἰ τὸ ὁμοίως ἔχον,
τοῦ ὁμοίως ἔχοντός ἐστιν ἴδιον. καὶ γὰρ τὸ ὁμοίως ἔχον τοῦ ὁμοί-
ως ἔχοντος ἔσται ἴδιον. οἷον ἐπεὶ ὁμοίως ἔχει ἰατρός τε πρὸς τὸ
ποιητικὸς ὑγιείας εἶναι. καὶ γυμναστὴς πρὸς τὸ ποιητικὸς εὐε-
4 ξίας. ἔστι δ' ἴδιον γυμναστοῦ, τὸ ποιητικὸν εἶναι εὐεξίας, εἴη ἂν

ἴδιον ἰατροῦ τὸ ποιητικὸν ὑγιείας εἶναι. Ἔπειτα ἐκ τοῦ ὡσαύτως ἐχόντων, ἀνασκευάζοντα μὲν, εἰ τὸ ὡσαύτως ἔχον τοῦ ὡσαύτως ἔχοντος μή ἐστιν ἴδιον. οὐδὲ γὰρ τὸ ὡσαύτως ἔχον τοῦ ὡσαύτως ἔχοντος ἔσται ἴδιον. εἰ δ' ἔστι τοῦ ὡσαύτως ἔχοντος τὸ ὡσαύτως ἔχον ἴδιον, τοῦτο οὐκ ἔσται ἴδιον οὗ κεῖται ἴδιον εἶναι. οἷον ἐπεὶ ὡσαύτως ἔχει ἡ φρόνησις πρὸς τὸ καλὸν καὶ τὸ αἰσχρὸν τῷ ἐπιστήμην ἑκατέρου αὐτῆς εἶναι, οὐκ ἔστι δ' ἴδιον φρονήσεως τὸ ἐπιστήμην εἶναι καλοῦ, οὐκ ἂν εἴη ἴδιον φρονήσεως τὸ 1
ἐπιστήμην εἶναι αἰσχροῦ. εἰ δ' ἔστιν ἴδιον φρονήσεως τὸ ἐπιστήμην
» εἶναι καλοῦ, οὐκ ἂν εἴη ἴδιον αὐτῆς τὸ ἐπιστήμην εἶναι αἰσχροῦ.
» ἀδύνατον γὰρ εἶναι τὸ αὐτὸ πλειόνων ἴδιον. κατασκευάζοντι δὲ οὐδὲν οὗτος ὁ τόπος ἐστὶ χρήσιμος. τὸ γὰρ ὡσαύτως ἔχον, ἓν πρὸς πλείω συγκρίνεται. Ἔπειτ' ἀνασκευάζοντα μὲν, εἰ τὸ κατὰ τὸ εἶναι λεγόμενον, μή ἐστι τοῦ κατὰ τὸ εἶναι λεγομένου ἴδιον. οὐδὲ γὰρ τὸ φθείρεσθαι τοῦ κατὰ τὸ φθείρεσθαι. οὐδὲ τὸ γίνεσθαι τοῦ κατὰ τὸ γίνεσθαι λεγομένου, ἔσται ἴδιον. οἷον ἐπεὶ 2
οὐκ ἔστι τοῦ ἀνθρώπου ἴδιον τὸ εἶναι ζῶον, οὐδ' ἂν τοῦ ἄνθρωπον γίνεσθαι εἴη ἂν ἴδιον τὸ γίνεσθαι ζῶον. ἀλλ' οὐδὲ τοῦ ἄνθρωπον φθείρεσθαι εἴη ἴδιον τὸ φθείρεσθαι ζῶον. τὸν αὐτὸν δὲ τρόπον ληπτέον ἐστὶ, καὶ ἐκ τοῦ γίνεσθαι πρὸς τὸ εἶναι καὶ φθείρεσθαι. καὶ ἐκ τοῦ φθείρεσθαι. πρὸς τὸ εἶναι καὶ πρὸς τὸ γίνεσθαι, καθάπερ εἴρηται νῦν, ἐκ τοῦ εἶναι πρὸς τὸ γίνεσθαι καὶ φθείρεσθαι. κατασκευάζοντα δὲ, εἰ τοῦ κατὰ τὸ εἶναι τεταγμένου, ἔστι τὸ καθ' αὐτὸ τεταγμένον ἴδιον, καὶ γὰρ τοῦ κατὰ τὸ γίνεσθαι λεγο- 3
μένου, ἔσται τὸ κατὰ τὸ γίνεσθαι λεγόμενον ἴδιον. καὶ τοῦ κατὰ τὸ φθείρεσθαι, τὸ κατὰ τοῦτο ἀποδιδόμενον. οἷον ἐπεὶ τοῦ ἀνθρώπου ἐστὶν ἴδιον τὸ εἶναι βροτὸν, καὶ τοῦ γίνεσθαι ἄνθρωπον, εἴη ἂν ἴδιον τὸ γίνεσθαι βροτόν. καὶ τοῦ φθείρεσθαι ἄνθρωπον, τὸ φθείρεσθαι βροτόν. τὸν αὐτὸν δὲ τρόπον ληπτέον ἐστὶ καὶ ἐκ τοῦ γίνεσθαι, καὶ φθείρεσθαι, πρός τε τὸ εἶναι καὶ πρὸς τὸ γίνεσθαι αὐτὰ ἐξ αὐτῆς, καθάπερ καὶ ἀνασκευάζοντι εἴρηται. Ἔπειτ'
ἐπιβλέπειν ἐπὶ τὴν ἰδέαν τοῦ κειμένου, ἀνασκευάζοντα μὲν, 4

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.1.4

εἰ τῇ ἰδέᾳ μὴ ὑπάρχει, ἢ εἰ μὴ κατὰ τοῦτο, καθ' ὃ λέγεται
τοῦτο, οὗ τὸ ἴδιον ἀπεδόθη. οὐ γὰρ ἔσται ἴδιον τὸ κείμενον
εἶναι ἴδιον. οἷον ἐπεὶ αὐτοανθρώπῳ οὐχ ὑπάρχει τὸ ἠρε-
μεῖν, οὐχ ᾗ ἄνθρωπός ἐστιν, ἀλλ' ᾗ ἰδέα, οὐκ ἂν εἴη ἀνθρώπου ἴ-
διον τὸ ἠρεμεῖν. κατασκευάζοντα δὲ, εἰ τῇ ἰδέᾳ ὑπάρχει, καὶ
κατὰ τοῦτο ὑπάρχει, ᾗ λέγεται κατ' αὐτοῦ ἐκείνου οὗ κεῖ-
ται μὴ εἶναι ἴδιον. ἔσται γὰρ ἴδιοον τὸ κείμενον μὴ εἶναι ἴδιον.
1 οἷον ἐπεὶ ὑπάρχει τῷ αὐτοζώῳ τὸ ἐκ ψυχῆς καὶ σώματος
συγκεῖσθαι. καὶ ᾗ ζώῳ αὐτῷ ὑπάρχει τοῦτο, εἴη ἂν ζώου ἴ-
διον, τὸ ἐκ ψυχῆς καὶ σώματος συγκεῖσθαι. Ἔπειτα ἐκ τοῦ
μᾶλλον καὶ ἧττον, πρῶτον μὲν ἀνασκευάζοντα, εἰ τὸ μᾶλ-
λον τοῦ μᾶλλον μή ἐστιν ἴδιον. οὐδὲ γὰρ τὸ ἧττον τοῦ ἧττον
ἔσται ἴδιον. οὐδὲ τὸ ἥκιστα, τοῦ ἥκιστα. οὐδὲ τὸ μάλιστα, τοῦ
μάλιστα. οὐδὲ τὸ ἁπλῶς, τοῦ ἁπλῶς. οἷον ἐπεὶ οὐκ ἔστι τὸ
μᾶλλον κεχρῶσθαι τοῦ μᾶλλον σώματος ἴδιον, οὐδὲ τὸ ἧτ-
2 τον κεχρῶσθαι, τοῦ ἧττον σώματος ἂν εἴη ἴδιον. οὐδὲ τὸ κε-
χρῶσθαι, σώματος ὅλως. κατασκευάζοντα δὲ, εἰ τὸ μᾶλ-
λον τοῦ μᾶλλόν ἐστιν ἴδιον. καὶ γὰρ τὸ ἧττον, τοῦ ἧττον ἔσται
ἴδιον. καὶ τὸ ἥκιστα, τοῦ ἥκιστα. καὶ τὸ μάλιστα, τοῦ μάλιστα.
καὶ τὸ ἁπλῶς, τοῦ ἁπλῶς. οἷον ἐπεὶ τοῦ μᾶλλον ζῶντος, τὸ
μᾶλλον αἰσθάνεσθαι ἐστιν ἴδιον, καὶ τοῦ ἧττον ζῶντος, τὸ ἧττον
αἰσθάνεσθαι εἴη ἂν ἴδιον. καὶ τοῦ μάλιστα δὲ τὸ μάλιστα. καὶ
τοῦ ἥκιστα, τὸ ἥκιστα. καὶ τοῦ ἁπλῶς, τὸ ἁπλῶς. καὶ ἐκ τοῦ ἁ-
3 πλῶς δὲ πρὸς ταῦτα σκεπτέον ἐστίν. ἀνασκευάζοντα μὲν,
εἰ τὸ ἁπλῶς τοῦ ἁπλῶς μή ἐστιν ἴδιον, οὐδὲ γὰρ τὸ μᾶλλον τοῦ
μᾶλλον. οὐδὲ τὸ ἧττον τοῦ ἧττον. οὐδὲ τὸ μάλιστα, τοῦ μά-
λιστα, οὐδὲ τὸ ἥκιστα, τοῦ ἥκιστα ἔσται ἴδιον. οἷον ἐπεὶ οὐκ ἔ-
στι τοῦ ἀνθρώπου τὸ σπουδαῖον ἴδιον, οὐδ' ἂν τοῦ μᾶλλον
ἀνθρώπου τὸ μᾶλλον σπουδαῖον ἴδιον εἴη. κατασκευάζον-
τα δὲ, εἰ τὸ ἁπλῶς τοῦ ἁπλῶς ἐστὶν ἴδιον. καὶ γὰρ τὸ μᾶλλον,
τοῦ μᾶλλον. καὶ τὸ ἧττον, τοῦ ἧττον. καὶ τὸ ἥκιστα, τοῦ ἥκιστα. καὶ τὸ μάλι-
4 στα, τοῦ μάλιστα ἔσται ἴδιον. οἷον ἐπεὶ τοῦ πυρός ἐστιν ἴδιον τὸ ἄνω

φέρεσθαι κατὰ φύσιν, καὶ τοῦ μᾶλλον πυρὸς εἴη ἂν ἴδιον τὸ
μᾶλλον ἄνω φέρεσθαι κατὰ φύσιν. τὸν αὐτὸν δὲ τρόπον σκε-
πτέον ἐστὶ καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων πρὸς ἅπαντα τὰ τοιαῦτα. Δεύτερον
δ' ἀνασκευάζοντα μὲν, εἰ τὸ μᾶλλον τοῦ μᾶλλον μή ἐστιν ἴδιον.
οὐδὲ γὰρ τὸ ἧττον τοῦ ἧττον ἔσται ἴδιον. οἷον ἐπεὶ μᾶλλόν ἐστιν ἴ-
διον ζώου τὸ αἰσθάνεσθαι, ἢ ἀνθρώπου τὸ ἐπίστασθαι. οὐκ ἔστι δὲ
ζώου ἴδιον τὸ αἰσθάνεσθαι, οὐκ ἂν εἴη ἀνθρώπου ἴδιον τὸ ἐπίστα-
σθαι. κατασκευάζοντα δ', εἰ τὸ ἧττον τοῦ ἧττόν ἐστιν ἴδιον. καὶ γὰρ 1
τὸ μᾶλλον τοῦ μᾶλλον ἔσται ἴδιον. οἷον ἐπεὶ ἧττόν ἐστιν ἴδιον ἀν-
θρώπου τὸ ἥμερον φύσει, ἢ ζώου τὸ ζῆν. ἔστι δ' ἀνθρώπου ἴδιον
τὸ ἥμερον φύσει, εἴη ἂν ζώου ἴδιον τὸ ζῆν. Τρίτον δ' ἀνασκευά-
ζοντα μὲν, εἰ οὗ μᾶλλόν ἐστιν ἴδιον, μή ἐστιν ἴδιον. οὐδὲ γὰρ οὗ
ἧττόν ἐστιν ἴδιον, ἔσται τούτου ἴδιον. εἰ δ' ἐκείνου ἐστὶν ἴδιον, οὐκ ἔ-
σται τούτου ἴδιον. οἷον ἐπεὶ τὸ κεχρῶσθαι μᾶλλον τῆς ἐπιφα-
νείας ἢ τοῦ σώματός ἐστιν ἴδιον, οὐκ ἔστι δὲ τῆς ἐπιφανείας ἴ-
διον οὐκ ἂν εἴη τοῦ σώματος ἴδιον τὸ κεχρῶσθαι. εἰ δὲ ἔστι τῆς ἐπι 2
φανείας ἴδιον. οὐκ ἂν εἴη τοῦ σώματος ἴδιον. κατασκευάζοντι
δὲ, ὁ τόπος οὗτος, οὐκ ἔστι χρήσιμος, ἀδύνατον γάρ ἐστι τὸ αὐτὸ
πλειόνων ἴδιον εἶναι. Τέταρτον δὲ ἀνασκευάζοντα μὲν, εἰ τὸ »
μᾶλλον αὐτοῦ ἴδιον μή ἐστιν ἴδιον. οὐδὲ γὰρ τὸ ἧττον αὐτοῦ ἴδιον
ἔσται ἴδιον. οἷον ἐπεὶ μᾶλλόν ἐστι τοῦ ζώου ἴδιον τὸ αἰσθητὸν ἢ τὸ με-
ριστὸν, οὐκ ἔστι δὲ τοῦ ζώου τὸ αἰσθητὸν ἴδιον, οὐκ ἂν εἴη τοῦ ζώου τὸ
μεριστὸν ἴδιον. κατασκευάζοντα δὲ, εἰ τὸ ἧττον αὐτοῦ ὂν ἴδιον ἐστὶν
ἴδιον. καὶ γὰρ τὸ μᾶλλον αὐτοῦ ὂν ἴδιον, ἔσται ἴδιον. οἷον ἐπεὶ ἧτ- 3
τόν ἐστιν ἴδιον ζώου τὸ αἰσθάνεσθαι ἢ τὸ ζῆν. ἔστι δὲ τοῦ ζώου τὸ αἰσθάνε-
σθαι ἴδιον, εἴη ἂν τοῦ ζώου τὸ ζῆν ἴδιον. Ἔπειτ' ἐκ τῶν ὁμοίως ὑ-
παρχόντων. πρῶτον μὲν ἀνασκευάζοντα, εἰ τὸ ὁμοίως ὑπάρχον
ἴδιον, μή ἐστιν ἴδιον τούτου οὗ ὁμοίως ἐστὶν ἴδιον. οὐδὲ γὰρ τὸ ὁ-
μοίως ὂν ἴδιον ἔσται ἴδιον τούτου, οὗ ὁμοίως ἐστὶν ἴδιον. οἷον ἐ-
πεὶ ὁμοίως ἐστὶν ἴδιον ἐπιθυμητικοῦ τὸ ἐπιθυμεῖν, καὶ λογι-
στικοῦ τὸ λογίζεσθαι. οὐκ ἔστι δ' ἴδιον τοῦ ἐπιθυμητικοῦ τὸ ἐπιθυ-
μεῖν, οὐκ ἂν εἴη ἴδιον τοῦ λογιστικοῦ τὸ λογίζεσθαι. κατασκευά- 4

ζοντα

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.1.4

ζοντα δὲ, εἰ τὸ ὁμοίως ὂν ἴδιον, ἔστι τούτου ἴδιον, οὗ ὁμοίως ἐστὶν
ἴδιον. ἔσται γὰρ καὶ τὸ ὁμοίως ὂν ἴδιον τούτου ἴδιον, οὗ ὁμοίως
ἐστὶν ἴδιον. οἷον ἐπεὶ ὁμοίως ἐστὶν ἴδιον λογιστικοῦ τὸ πρῶτον φρό-
νιμον, καὶ ἐπιθυμητικοῦ τὸ πρῶτον σῶφρον. ἔστι δὲ τοῦ λογι-
στικοῦ ἴδιον τὸ πρῶτον φρόνιμον, εἴη ἂν ἐπιθυμητικοῦ ἴδιον τὸ
πρῶτον σῶφρον. Δεύτερον, ἀνασκευάζοντα μὲν, εἰ τὸ ὁμοίως
ὂν ἴδιον, μὴ ἐστὶν ἴδιον αὐτοῦ. οὐδὲ γὰρ τὸ ὁμοίως ὂν ἴδιον ἔσται ἴ-
1 διον αὐτοῦ. οἷον ἐπεὶ ὁμοίως ἐστὶν ἴδιον ἀνθρώπου τὸ ὁρᾶν καὶ τὸ
ἀκούειν, οὐκ ἔστι δὲ ἀνθρώπου ἴδιον τὸ ὁρᾶν, οὐκ ἂν εἴη ἀνθρώ-
που ἴδιον τὸ ἀκούειν. κατασκευάζοντα δὲ, εἰ τὸ ὁμοίως αὐτοῦ
ὂν ἴδιον, ἔστιν ἴδιον. καὶ γὰρ τὸ ὁμοίως αὐτοῦ ὂν ἴδιον, ἔσται ἴδι-
ον. οἷον ἐπεὶ ὁμοίως ἐστὶν ἴδιον ψυχῆς τὸ μέρος αὐτῆς ἐπι-
θυμητικὸν εἶναι. καὶ λογιστικὸν πρώτως, ἔστι δὲ ψυχῆς ἴδι-
ον τὸ μέρος αὐτῆς εἶναι ἐπιθυμητικὸν πρώτως, εἴη ἂν ἴδι-
ον ψυχῆς τὸ μέρος αὐτῆς εἶναι λογιστικὸν πρώτως. Τρί-
2 τον δ' ἀνασκευάζοντα μὲν, εἰ οὗ ὁμοίως ἐστὶν ἴδιον, μὴ ἐστὶν ἴ-
διον. οὐδὲ γὰρ οὗ ὁμοίως ἐστὶν ἴδιον, ἔσται ἴδιον. εἰ δὲ ἐκείνου ἐ-
στὶν ἴδιον, οὐκ ἔσται θατέρου ἴδιον. οἷον ἐπεὶ ὁμοίως ἐστὶν ἴ-
διον τὸ καίειν φλογὸς καὶ ἄνθρακος. οὐκ ἔστι δ' ἴδιον φλογὸς
τὸ καίειν, οὐκ ἂν εἴη ἴδιον ἄνθρακος τὸ καίειν. εἰ δὲ ἐστι φλογὸς
ἴδιον, οὐκ ἂν εἴη ἄνθρακος ἴδιον. κατασκευάζοντι δὲ, οὐδὲν
οὗτος ὁ τόπος ἐστὶ χρήσιμος. διαφέρει δὲ τὸ ἐκ τῶν ὁμοίως ἐ-
χόντων τοῦ ἐκ τῶν ὁμοίως ὑπαρχόντων, ὅτι τὸ μὲν κατ' ἀνα-
3 λογίαν λαμβάνεται, οὐκ ἐπὶ τοῦ ὑπάρχειν τι θεωρούμενον.
τὸ δ' ἐκ τοῦ ὑπάρχειν τι συγκρίνεται. Ἔπειτ' ἀνασκευά-
ζοντα μὲν, εἰ δυνάμει τὸ ἴδιον ἀποδιδοὺς, καὶ πρὸς μὴ ὂν ἀπο-
δέδωκε τὸ ἴδιον τῇ δυνάμει, μὴ ἐνδεχομένης τῆς δυνάμε-
ως ὑπάρχειν τῷ μὴ ὄντι. οὐ γὰρ ἔσται ἴδιον τὸ κείμενον ἴδιον
εἶναι. οἷον ἐπεὶ ὁ εἴπας ἀέρος ἴδιον τὸ ἀναπνευστὸν, τῇ δυνά-
μει μὲν ἀπέδωκε τὸ ἴδιον. τὸ γὰρ τοιοῦτον ἴδιον οἷον ἀναπνεῖ-
σθαι, ἀναπνευστόν ἐστιν, ἀποδέδωκε δὲ καὶ πρὸς τὸ μὴ ὂν τὸ ἴ-
4 διον, καὶ γὰρ μὴ ὄντος ζώου ὁ ἀναπνεῖν πέφυκε τὸν ἀέρα, ἐνδέ-

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.1.4

χεσθαι ἀέρα εἶναι. οὐ μέν τοι μὴ ὄντος ζῴου, δυνατόν ἐστιν ἀνα-
πνεῖν. ὥς τ' οὐ δὲ ἀέρος ἔσται ἴδιον τὸ τοιοῦτον. οἷον τὸ ἀναπνεῖ-
σθαι τότε, ὅτε ζῷον οὐκ ἔσται τοιοῦτον, οἷον ἀναπνεῖν. οὐκ ἂν οὖν
εἴη ἀέρος ἴδιον τὸ ἀναπνευστόν. κατασκευάζοντα δὲ, εἰ τῇ δυνά-
μει ἀποδιδοὺς τὸ ἴδιον. ἢ πρὸς ὂν ἀποδίδωσι τὸ ἴδιον, ἢ πρὸς
μὴ ὂν, ἐνδεχομένης τῆς δυνάμεως τῷ μὴ ὄντι ὑπάρχειν. ἔσται γὰρ
ἴδιον τὸ κείμενον μὴ εἶναι ἴδιον. οἷον ἐπεὶ ὁ ἀποδιδοὺς ἴδιον τοῦ
ὄντος τὸ δυνατὸν παθεῖν ἢ ποιῆσαι, δυνάμει ἀποδιδοὺς τὸ ἴδιον, 1
πρὸς ὂν ἀπέδωκε τὸ ἴδιον. ὅτε γὰρ ὄν ἐστι, καὶ δυνατὸν παθεῖν
τι ἢ ποιῆσαι ἔσται. ὥστε εἴη ἂν ἴδιον τοῦ ὄντος τὸ δυνατὸν πα-
θεῖν ἢ ποιῆσαι. Ἔπειτ' ἀνασκευάζοντα μὲν, εἰ ἐν ὑπερβολῇ τέ-
θεικε τὸ ἴδιον. οὐ γὰρ ἔσται ἴδιον τὸ κείμενον εἶναι ἴδιον. συμβαί-
νει γὰρ τοῖς οὕτως ἀποδιδοῦσι τὸ ἴδιον, οὐ καθ' οὗ τὸν λόγον καὶ
τοὔνομα ἀληθεύεσθαι. φθαρέντος γὰρ τοῦ πράγματος, οὐδὲν
ἧττον ἔσται ὁ λόγος. τῶν γὰρ ὄντων τινὶ μάλιστα ὑπάρχει. οἷον εἴ
τις ἀποδοίη τοῦ πυρὸς ἴδιον σῶμα τὸ κουφότατον. φθαρέντος 2
γὰρ τοῦ πυρὸς, ἔσται τι τῶν σωμάτων, ὃ κουφότατον ἔσται. ὥστ'
οὐκ ἂν εἴη τοῦ πυρὸς ἴδιον σῶμα τὸ κουφότατον. κατα-
σκευάζοντα δὲ, εἰ μὴ ἐν ὑπερβολῇ τέθεικε τὸ ἴδιον.
ἔσται γὰρ κατὰ τοῦτο καλῶς κείμενον τὸ ἴδιον.
οἷον ἐπεὶ ὁ θεὶς ἀνθρώπου ἴδιον ζῷον
ἥμερον φύσει, οὐκ ἐν ὑπερβολῇ
ἀπέδωκε τὸ ἴδιον, εἴη ἂν
κατὰ τοῦτο κα- 3
λῶς κείμενον
τὸ ἴδι-
ον.

Τέλος τοῦ πέμπτου τῶν τοπικῶν.

4

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΟΥΣ ΤΟΠΙΚΩΝ ΕΚΤΟΝ.

ΗΣ δὲ περὶ τοὺς ὅρους πραγματείας μέρη
πέντε ἐστίν. ἢ γὰρ ὅτι ὅλως οὐκ ἀληθὲς εἰπεῖν
Τ καθ' οὗ τὸ ὄνομα καὶ τὸν λόγον. δεῖ γὰρ τὸν
τοῦ ἀνθρώπου ὁρισμὸν κατὰ παντὸς ἀνθρώ-
1 που ἀληθεύεσθαι, ἢ ὅτι ὄντος γένους, οὐκ ἔθη-
κεν εἰς γένος ἢ οὐκ εἰς τὸ οἰκεῖον γένος ἔθηκε. δεῖ γὰρ τὸν ὁρι-
ζόμενον εἰς τὸ γένος θέντα, τὰς διαφορὰς προσάπτειν. μάλι-
στα γὰρ τῶν ἐν τῷ ὁρισμῷ, τὸ γένος δοκεῖ τὴν τοῦ ὁριζομένου οὐ-
σίαν σημαίνειν, οὐκ ἴδιος ὁ λόγος. δεῖ γὰρ τὸν ὁρισμὸν ἴδιον
εἶναι, καθάπερ καὶ πρότερον εἴρηται. ἢ εἰ πάντα τὰ εἰρημέ-
να πεποιηκώς, μὴ ὥρισται, μὴ δὲ εἴρηκε τὸ τί ἦν εἶναι τῷ ὁρι-
ζομένῳ. λοιπὸν δὲ παρὰ τὰ εἰρημένα, εἰ ὥρισται μὲν, μὴ καλῶς
2 δὲ ὥρισται. εἰ μὲν οὖν μὴ ἀληθεύεται καθ' οὗ τοὔνομα καὶ ὁ λό-
γος, ἐκ τῶν πρὸς τὸ συμβεβηκὸς τόπων ἐπισκεπτέον. καὶ γὰρ ἐ-
κεῖ πότερον ἀληθὲς ἢ οὐκ ἀληθὲς, πᾶσα ἡ σκέψις γίνεται. ὅταν
μὲν γὰρ ὅτι ὑπάρχει τὸ συμβεβηκὸς διαλεγώμεθα, ὅτι ἀληθὲς
λέγομεν. ὅταν δὲ ὅτι οὐχ ὑπάρχει, ὅτι οὐκ ἀληθές. εἰ δὲ μὴ ἐν
τῷ οἰκείῳ γένει ἔθηκεν, ἢ εἰ μὴ ἴδιος ὁ ἀποδοθεὶς λόγος. ἐκ τῶν
πρὸς τὸ γένος καὶ τὸ ἴδιον ῥηθέντων τόπων ἐπισκεπτέον. λοι-
πὸν δὲ εἰ μὴ ὥρισται ἢ εἰ μὴ καλῶς ὥρισταί πως, μέθοδον εἰ-
3 πεῖν. πρῶτον μὲν οὖν ἐπισκεπτέον, εἰ μὴ καλῶς ὥρισται, ῥᾷον
γὰρ ὁτιοῦν ποιῆσαι, ἢ καλῶς ποιῆσαι. δῆλον οὖν, ὅτι ἡ ἁμαρ-
τία περὶ τοῦτο πλείων, ἐπειδὴ ἐργωδέστερον. ὥστε ἡ ἐπιχείρη-
σις, ῥάων ἡ περὶ τοῦτο, ἢ ἡ περὶ ἐκεῖνο γίνεται. ἔστι δὲ τοῦ μὴ
καλῶς, μέρη δύο. ἓν μὲν, τὸ ἀσαφεῖ τῇ ἑρμηνείᾳ κεχρῆσθαι.
δεῖ γὰρ τὸν ὁριζόμενον, ὡς ἐνδέχεται σαφεστάτῃ τῇ ἑρμηνείᾳ
κεχρῆσθαι. ἐπειδὴ τοῦ γνωρίσαι χάριν ἀποδίδοται ὁ ὁρισμός.
δεύτερον δὲ, εἰ ἐπὶ πλεῖον εἴρηκε τὸν λόγον τοῦ δέοντος. πᾶν
4 γὰρ τὸ προσκείμενον ἐν τῷ ὁρισμῷ, περίεργον. πάλιν δὲ ἑκά-

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.1.4

τέρον τῶν εἰρημένων, εἰς πλείω μέρη διείληπται. Εἰς μὲν
οὖν τόπος τοῦ ἀσαφῶς, εἰ ὁμώνυμόν ἐστί τινι τὸ εἰρημένον.
οἷον ὅτι ἡ γένεσις, ἀγωγὴ εἰς οὐσίαν, καὶ ὅτι ἡ ὑγεία, συμμε-
τρία θερμῶν καὶ ψυχρῶν. ὁμώνυμος γὰρ ἡ ἀγωγὴ καὶ ἡ συμ-
μετρία. ἄδηλον οὖν, ὁπότερον βούλεται λέγειν τῶν δηλου-
μένων, ἀπὸ τοῦ πλεοναχῶς λεγομένου. Ὁμοίως δὲ καὶ
εἰ τοῦ ὁριζομένου πλεοναχῶς λεγομένου, μὴ διελὼν εἶπεν. ἄ-
δηλον γὰρ, ὁποτέρου τὸν ὅρον ἀποδέδωκεν. ἐνδέχεταί τε 1
συκοφαντεῖν, ὡς οὐκ ἐφαρμόττοντος τοῦ λόγου ἐπὶ πάν-
των, ὧν τὸν ὁρισμὸν ἀπέδωκε. μάλιστα δ᾽ ἐνδέχεται τὸ τοιοῦ-
τον ποιεῖν, λανθανούσης τῆς ὁμωνυμίας. ἐνδέχεται δὲ
καὶ διελόμενον αὐτὸν, ποσαχῶς λέγεται τὸ ἐν τῷ ὁρισμῷ ἀ-
ποδοθὲν, συλλογισμὸν ποιῆσαι. εἰ γὰρ κατὰ μηδένα τῶν τρό-
πων ἱκανῶς εἴρηται, δῆλον ὅτι οὐκ ἂν ὡρισμένος, εἴη κατὰ
τρόπον, Ἄλλος, εἰ κατὰ μεταφορὰν εἴρηκεν. οἷον εἰ τὴν ἐ-
πιστήμην, ἀμετάπτωτον. ἢ τὴν γῆν, τιθήνην. ἢ τὴν σωφρο- 2
σύνην, συμφωνίαν. πᾶν γὰρ ἀσαφὲς τὸ κατὰ μεταφο-
ρὰν λεγόμενον, ἐνδέχεται δὲ καὶ τὸν μεταφορὰν εἰπόντα συ-
κοφαντεῖν, ὡς οὐ κυρίως εἰρηκότα. οὐ γὰρ ἐφαρμόσει ὁ λε-
χθεὶς ὅρος. οἷον ἐπὶ τῆς σωφροσύνης. πᾶσα γὰρ συμφωνια
ἐν φθόγγοις. ἔτι εἰ γένος ἡ συμφωνία τῆς σωφροσύνης, ἐν
δύο γένεσιν ἔσται ταυτὸν οὐ περιέχουσιν ἄλληλα. οὔτε γὰρ
ἡ συμφωνία τὴν ἀρετὴν, οὔθ᾽ ἡ ἀρετὴ τὴν συμφωνίαν πε-
ριέχει. Ἔτι εἰ μὴ κειμένοις ὀνόμασι χρῆται. οἷον Πλάτων 3
ὀφρυόσκιον τὸν ὀφθαλμόν. ἢ τὸ φαλάγγιον, σηψιδακές.
ἢ τὸν μυελὸν, ὀστεογενές. πᾶν γὰρ ἀσαφὲς τὸ μὴ εἰωθός.
ἔνια δ᾽ οὔτε καθ᾽ ὁμωνυμίαν, οὔτε κατὰ μεταφορὰν, οὔτε
κυρίως εἴρηται. οἷον ὁ νόμος μέτρον ἢ εἰκὼν τῶν φύσει δικαί-
ων, ἔστι δὲ τὰ τοιαῦτα, χείρω τῆς μεταφορᾶς. ἡ γὰρ μεταφο-
ρὰ ποιεῖ πως γνώριμον τὸ σημαινόμενον διὰ τὴν ὁμοιότητα.
πάντες γὰρ οἱ μεταφέροντες, κατά τινα ὁμοιότητα μετα-
φέρουσι. τὸ δὲ τοιοῦτον οὐ ποιεῖ γνώριμον. οὔτε γὰρ ἡ ὁμοι- 4

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.1.4

ότης ὑπάρχει, καθ' ἣν μέτρον ἢ εἰκὼν ὀνόματός ἐστιν, οὔτε κυ-
ρίως εἴωθε λέγεσθαι. ὥστε εἰ μὲν κυρίως μέτρον ἢ εἰκόνα τὸν
νόμον φησὶν εἶναι, ψεύδεται. εἰκὼν γάρ ἐστιν, οὗ ἡ γένεσις
διὰ μιμήσεως. τοῦτο δ' οὐχ ὑπάρχει τῷ νόμῳ. εἰ δὲ μὴ κυ-
ρίως, δῆλον ὅτι ἀσαφῶς εἴρηκε. καὶ χεῖρον ὁτουοῦν τῶν
κατὰ μεταφορὰν λεγομένων. Ἔτι εἰ μὴ δῆλος ὁ τοῦ ἐναν-
τίου λόγος ἐκ τοῦ λεχθέντος. οἱ γὰρ καλῶς ἀποδιδόμενοι
1 καὶ τοὺς ἐναντίους προσσημαίνουσιν. τί εἰ καθ' αὑτὸν λε-
χθεὶς μὴ φανερὸς εἴη, τίνος ἐστὶν ὁρισμός. ἀλλὰ καθάπερ
τὰ τῶν ἀρχαίων γραφέων, εἰ μή τις ἐπέγραψεν, οὐκ ἂν ἐ-
γνωρίζετο, τί ἐστιν ἕκαστον. εἰ μὲν οὖν μὴ σαφῶς, ἐκ τῶν τοιού-
των ἐστὶν ἐπισκεπτέον. Εἰ δ' ἐπὶ πλεῖον εἴρηκε τὸν ὅρον, πρῶ-
τον μὲν σκοπεῖν, εἴ τινι κέχρηται ὃ πᾶσιν ὑπάρχει. ἢ ἁπλῶς
» τοῖς οὖσιν, ἢ τοῖς ὑπὸ ταὐτὸ γένος τῶν ὁριζομένων. ἐπὶ πλεῖον
» γὰρ εἰρῆσθαι ἀναγκαῖον τοῦτο. δεῖ γὰρ τὸ μὲν γένος ἀπὸ τῶν
2 ἄλλων χωρίζειν, τὴν δὲ διαφορὰν ἀπό τινος τῶν ἐν τῷ αὐ-
τῷ γένει. τὸ μὲν οὖν πᾶσιν ὑπάρχον ἁπλῶς. ἀπ' οὐδενὸς
χωρίζει. τὸ δὲ τοῖς ὑπὸ ταὐτὸ γένος πᾶσιν ὑπάρχον, οὐ χω-
ρίζει τῶν ἐν ταὐτῷ γένει. ὥστε μάταιον τὸ τοιοῦτον προσκεί-
μενον. Ἢ εἰ ἔστιν ἴδιον τὸ προσκείμενον. ἀφαιρεθέντος δὲ τού-
του, καὶ ὁ λοιπὸς λόγος, ἴδιός ἐστι καὶ δηλοῖ τὴν οὐσίαν. οἷον
ἐν τῷ τοῦ ἀνθρώπου λόγῳ, τὸ ἐπιστήμης δεκτικὸν προστεθέν,
περίεργον. καὶ γὰρ ἀφαιρεθέντος τούτου, ὁ λοιπὸς, λόγος ἴδιος
3 καὶ δηλοῖ τὴν οὐσίαν. ἁπλῶς δ' εἰπεῖν, ἅπαν περίεργον, οὗ ἀ-
» φαιρεθέντος, τὸ λοιπὸν δῆλον ποιεῖ τὸ ὁριζόμενον. τοιοῦτος δὲ
» καὶ ὁ τῆς ψυχῆς ὅρος, εἰ ἀριθμὸς αὐτὸς αὑτὸν κινῶν ἐστι. καὶ
γὰρ τὸ αὐτὸ κινοῦν, ψυχή, καθάπερ Πλάτων ὥρισται. ἢ ἴδιον
μέν ἐστι τὸ εἰρημένον, οὐ δηλοῖ δὲ τὴν οὐσίαν ἀφαιρεθέντος
τοῦ ἀριθμοῦ. ποτέρως μὲν οὖν ἔχει, χαλεπὸν διασαφῆ-
σαι, χρηστέον δ' ἐπὶ πάντων τῶν τοιούτων πρὸς τὸ συμφέ-
ρον. οἷον ὁ τοῦ φλέγματος ὅρος, ὑγρὸν πρῶτον ἀπὸ τροφῆς
4 ἄπεπτον. ἓν γὰρ τὸ πρῶτον, οὐ πολλά. ὥστε περίεργον τὸ

ἄπεπτον περισκείμενον. καὶ γὰρ τούτου ἀφαιρεθέντος, ὁ λοιπὸς
ἔσται ἴδιος λόγος. οὐ γὰρ ἐνδέχεται ἀπὸ τῆς τροφῆς καὶ τοῦτό τι
καὶ ἄλλο πρῶτον εἶναι. ἢ οὐχ ἁπλῶς πρῶτον ἀπὸ τροφῆς τὸ
φλέγμα, ἀλλὰ τῶν ἀπέπτων πρῶτον. ὥστε προσθετέον τὸ ἀ-
πεπτον. ἐκείνως μὲν γὰρ ῥηθέντος, οὐκ ἀληθὴς ὁ λόγος, εἴπερ
μὴ πάντων πρῶτόν ἐστι. Ἔτι εἴ τι τῶν ἐν τῷ λόγῳ, μὴ πᾶ-
σιν ὑπάρχει τοῖς ὑπὸ ταὐτὸ εἶδος, ὁ γὰρ τοιοῦτος, χεῖρον ὥ- 1
ρισται τῶν χρωμένων, ὃ πᾶσιν ὑπάρχει τοῖς οὖσιν. ἐκείνως μὲν
γὰρ ἂν ὁ λοιπὸς ἴδιος ᾖ λόγος, καὶ ὁ πᾶς ἴδιος ἔσται. ἁπλῶς
γὰρ πρὸς τὸ ἴδιον ὁτουοῦν προστεθέντος ἀληθοῦς, ὅλος ὁ λό-
γος ἴδιος γίνεται. εἰ δέ τι τῶν ἐν τῷ λόγῳ μὴ πᾶσιν ὑπάρχει
τοῖς ὑπὸ ταὐτὸ εἶδος, ἀδύνατον ὅλον τὸν λόγον ἴδιον εἶναι.
οὐ γὰρ ἀντικατηγορηθήσεται τοῦ πράγματος. οἷον ζῷον πεζὸν
δίπουν τετράπηχυ. ὁ γὰρ τοιοῦτος λόγος οὐκ ἀντικατηγορεῖ-
ται τοῦ πράγματος, διὰ τὸ μὴ πᾶσιν ὑπάρχειν τοῖς ὑπὸ ταὐ- 2
τὸ εἶδος τὸ τετράπηχυ. Πάλιν εἰ ταὐτὸ πλεονάκις εἴρηκεν.
οἷον τὴν ἐπιθυμίαν, ὄρεξιν ἡδέος εἰπών. πᾶσα γὰρ ἐπιθυμία
ἡδέος ἐστίν, ὥστε καὶ τὸ ταὐτὸν τῇ ἐπιθυμίᾳ ἡδέος ἔσται, γίνε-
ται οὖν ὁ ὅρος τῆς ἐπιθυμίας, ὄρεξις ἡδέος. οὐδὲν γὰρ διαφέ-
ρει ἐπιθυμίαν εἰπεῖν, ἢ ὄρεξιν ἡδέος. ὥσθ' ἑκάτερον αὐτῶν ἡ-
δέος ἔσται, ἢ τοῦτο μὲν οὐδὲν ἄτοπον. καὶ γὰρ ὁ ἄνθρωπος δίπουν
ἐστίν. ὥστε καὶ τὸ ταὐτὸν τῷ ἀνθρώπῳ, δίπουν ἔσται. ἔστι δὲ
ταὐτὸν τῷ ἀνθρώπῳ, ζῷον πεζὸν δίπουν. ὥστε ζῷον πεζὸν δί- 3
πουν, δίπουν ἐστίν. ἀλλ' οὐ διὰ τοῦτο ἄτοπόν τι συμβαίνει. οὐ γὰρ
κατὰ ζώου μόνον πεζοῦ δὶς τὸ δίπουν κατηγορεῖται, οὕτως
μὲν γὰρ ἂν δὶς περὶ τοῦ αὐτοῦ τὸ δίπουν κατηγοροῖτο. ἀλλὰ
περὶ ζώου πεζοῦ δίποδος, τὸ δίπουν λέγεται. ὥστε ἅπαξ μό-
νον τὸ δίπουν κατηγορεῖται. ὁμοίως δὲ καὶ ἐπὶ τῆς ἐπιθυμί-
ας. οὐ γὰρ κατὰ τῆς ὀρέξεως, τὸ ἡδέος εἶναι κατηγορεῖται, ἀλ-
λὰ κατὰ τοῦ σύμπαντος. ὥστε ἅπαξ καὶ ἐνταῦθα ἡ κατηγο-
ρία γίνεται. οὐκ ἔστι δὲ τὸ δὶς φθέγξασθαι ταὐτὸν ὄνομα τῶν 4
ἀτόπων, ἀλλὰ τὸ πολλάκις περί τινος τὸ αὐτὸ κατηγορῆσαι.

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.1.4

οἷον ὡς ὁ ξενοκράτης τὴν φρόνησιν ὁριστικὴν καὶ θεωρητικὴν
τῶν ὄντων φησὶν εἶναι. ἡ γὰρ ὁριστικὴ, θεωρητική τίς ἐστιν. ὥστε
δὶς τὸ αὐτὸ λέγει, προσθεὶς πάλιν καὶ θεωρητικήν. ὁμοίως
δὲ καὶ ὅσοι τὴν κατάψυξιν, στέρησιν τοῦ κατὰ φύσιν θερμοῦ
φασὶν εἶναι. πᾶσα γὰρ στέρησις, ἐστὶ τοῦ κατὰ φύσιν ὑπάρχοντος.
ὥστε περίεργον τὸ προσθεῖναι τοῦ κατὰ φύσιν. ἀλλ' ἱκανὸν ἦν
εἰπεῖν στέρησιν θερμοῦ. ἐπειδὴ αὐτὴ ἡ στέρησις γνώριμον ποιεῖ.
1 ὅτι τοῦ κατὰ φύσιν λέγεται. Πάλιν εἰ τοῦ καθόλου εἰρημένου,
προσθείη καὶ ἐπὶ μέρους. οἷον εἰ τὴν ἐπιείκειαν ἐλάττωσιν τῶν
συμφερόντων καὶ δικαίων. τὸ γὰρ δίκαιον, συμφέρον τι. ὥστε
περιέχεται ἐν τῷ συμφέρον τι. περιττὸν οὖν τὸ δίκαιον, ὥσ-
τε καθόλου εἰπὼν ἐπὶ μέρους προσέθηκε. καὶ εἰ τὴν ἰατρικὴν
ἐπιστήμην τῶν ὑγιεινῶν ζώῳ καὶ ἀνθρώπῳ. ἢ τὸν νόμον, εἰκό-
να τῶν φύσει καλῶν καὶ δικαίων. τὸ γὰρ δίκαιον, καλόν τι. ὥς
τε πλεονάκις τὸ αὐτὸ λέγει. πότερον μὲν οὖν καλῶς ἢ οὐ
2 καλῶς ὥρισται, διὰ τούτων καὶ τῶν τοιούτων ἐπισκεπτέον. πό-
τερον δ' εἴρηκε καὶ ὥρισται τὸ τί ἦν εἶναι ἢ οὐχὶ, ἐκ τῶνδε.
Πρῶτον μὲν, εἰ μὴ διὰ προτέρων καὶ γνωριμωτέρων πεποίη-
ται τὸν ὁρισμόν. ἐπεὶ γὰρ ὁ ὅρος ἀποδίδοται τοῦ γνωρίσαι χάριν
τὸ λεχθέν. γνωρίζομεν δ' οὐκ ἐκ τῶν τυχόντων, ἀλλ' ἐκ τῶν προ-
τέρων καὶ γνωριμωτέρων, καθάπερ ἐν ταῖς ἀποδείξεσιν, οὕ-
τω γὰρ πᾶσα διδασκαλία καὶ μάθησις ἔχει. φανερὸν οὖν ὅτι
ὁ μὴ διὰ τοιούτων ὁριζόμενος οὐχ ὥρισται. εἰ δὲ μὴ, πλείους
3 ἔσονται τοῦ αὐτοῦ ὁρισμοί. δῆλον γὰρ ὅτι καὶ ὁ διὰ προτέρων
καὶ γνωριμωτέρων, βέλτιον ὥρισται. ὥστε ἀμφότεροι ἂν εἴη
ταῦτα ὅροι, τοῦ αὐτοῦ. τὸ δὲ τοιοῦτον, οὐ δοκεῖ. ἕκαστον γὰρ τῶν ὄν-
των ἕν ἐστι τὸ εἶναι, ὅπερ ἐστίν. ὥστε εἰ πλείους ἔσονται τοῦ αὐ-
τοῦ ὁρισμοὶ, ταυτὸν ἔσται τῷ ὁριζομένῳ τὸ εἶναι. ὅπερ καθ' ἑ-
κάτερον τῶν ὁρισμῶν δηλοῦται. ταῦτα δ' οὐ ταυτά ἐστιν, ἐπεὶ
δὴ καὶ οἱ ὁρισμοὶ ἕτεροι. δῆλον οὖν, ὅτι οὐχ ὥρισται ὁ μὴ διὰ
προτέρων καὶ γνωριμωτέρων ὁρισάμενος. Τὸ μὲν οὖν μὴ
4 διὰ γνωριμωτέρων εἰρῆσθαι τὸν ὅρον, διχῶς ἐστὶν ἐκλαβεῖν. ἢ

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.1.4

γὰρ εἰ ἁπλῶς ἐξ ἀγνωστοτέρων, ἢ εἰ ἡμῖν ἀγνωστοτέρων. ἐν-
δέχεται γὰρ ἀμφοτέρως. ἁπλῶς μὲν γὰρ γνωριμώτερον,
τὸ πρότερον τοῦ ὑστέρου. οἷον στιγμὴ, γραμμῆς. καὶ γραμμὴ,
ἐπιπέδου. καὶ ἐπίπεδον, στερεοῦ. καθάπερ μονὰς ἀριθμοῦ.
πρότερον γὰρ καὶ ἀρχὴ παντὸς ἀριθμοῦ. ὁμοίως δὲ καὶ στοι-
χεῖον συλλαβῆς. ἡμῖν δὲ ἀνάπαλιν ἐνίοτε συμβαίνει. μάλι-
στα γὰρ τὸ στερεὸν ὑπὸ τὴν αἴσθησιν πίπτει τοῦ ἐπιπέδου. τὸ δ' ἐπί-
πεδον, μᾶλλον τῆς γραμμῆς· γραμμὴ δὲ, σημείου μᾶλλον. 1
οἱ πολλοὶ γὰρ τὰ τοιαῦτα γνωρίζουσι. τὰ μὲν γὰρ τῆς τυ-
χούσης, τὰ δ' ἀκριβοῦς καὶ περιττῆς διανοίας καταμαθεῖν »
ἐστιν. ἁπλῶς μὲν οὖν βέλτιον, τὸ διὰ τῶν προτέρων τὰ ὕστερα πει- »
ρᾶσθαι γνωρίζειν. ἐπιστημονικώτερον γὰρ τὸ τοιοῦτόν ἐστιν. οὐ
μὴν, ἀλλὰ πρὸς τοὺς ἀδυνατοῦντας γνωρίζειν διὰ τῶν τοιού-
των, ἀναγκαῖον ἴσως διὰ τῶν ἐκείνοις γνωρίμων ποιεῖσθαι τὸν
λόγον. εἰσὶ δὲ τῶν τοιούτων ὁρισμῶν, ὅ, τε τῆς στιγμῆς, καὶ ὁ
τῆς γραμμῆς, καὶ ὁ τοῦ ἐπιπέδου. πάντες γὰρ διὰ τῶν ὑστέρων 2
τὰ πρότερα δηλοῦσι. τὸ μὲν γὰρ γραμμῆς, τὸ δ' ἐπιπέδου,
τὸ δὲ στερεοῦ φασι πέρας εἶναι. οὐ δεῖ δὲ λανθάνειν, ὅτι τοὺς
οὕτως ὁριζομένους οὐκ ἐνδέχεται τὸ τί ἦν εἶναι τῷ ὁριζομέ-
νῳ δηλοῦν, ἐὰν μὴ τυγχάνῃ ταὐτὸν, ἡμῖν τε γνωριμώτερον
ὂν καὶ ἁπλῶς γνωριμώτερον. εἴπερ δεῖ μὲν διὰ τοῦ γένους
καὶ τῶν διαφορῶν ὁρίζεσθαι τὸν καλῶς ὁριζόμενον. ταῦτα δὲ
τῶν ἁπλῶς γνωριμωτέρων, καὶ προτέρων τοῦ εἴδους ἐστί. συνα-
ναιρεῖ γὰρ τὸ γένος καὶ ἡ διαφορὰ τὸ εἶδος. ὥστε πρότερα ταῦτα, 3
τοῦ εἴδους. ἔστι δὲ καὶ γνωριμώτερα. τοῦ μὲν γὰρ εἴδους γνωριζο- »
μένου, ἀνάγκη καὶ τὸ γένος καὶ τὴν διαφορὰν γνωρίζεσθαι. ὁ »
γὰρ ἄνθρωπον γνωρίζων, καὶ ζῷον, καὶ πεζὸν γνωρίζει. τοῦ δὲ γέ-
νους ἢ τῆς διαφορᾶς γνωριζομένης, οὐκ ἀνάγκη καὶ τὸ εἶδος γνω-
ρίζεσθαι. ὥστε ἀγνωστότερον τὸ εἶδος. Ἔτι τοῖς κατ' ἀλήθειαν
τοὺς τοιούτους ὁρισμοὺς φάσκουσιν εἶναι τοὺς ἐκ τῶν ἑκάστῳ γνω-
ρίμων, πολλοὺς τοῦ αὐτοῦ συμβήσεται λέγειν ὁρισμοὺς εἶναι.
ἕτερα γὰρ ἑτέροις, καὶ οὐ ταὐτὰ πᾶσι τυγχάνει γνωριμώ- 4

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.1.4

τερα ὄντα. ὥστε πρὸς ἕκαστον, ἕτερος ἂν εἴη ὁρισμὸς ἀπο-
δοτέος, εἴπερ ἐκ τῶν ἑκάστοις γνωριμωτέρων τὸν ὁρισμὸν, ποι
εῖσθαι χρή. Ἔτι τοῖς αὐτοῖς ἄλλοτ᾽ ἄλλα μᾶλλον γνώριμα.
ἐξ ἀρχῆς μὲν τὰ αἰσθητὰ, ἀκριβεστέροις δὲ γινομένοις ἀνάπα-
λιν. ὥστ᾽ οὐδὲ πρὸς τὸν αὐτὸν ἀεὶ ὁ αὐτὸς ὁρισμὸς ἀποδο-
τέος, τοῖς διὰ τῶν ἑκάστοις γνωριμωτέρων τὸν ὁρισμὸν φά-
σκουσιν ἀποδοτέον εἶναι. δῆλον οὖν, ὅτι οὐχ ὁριστέον διὰ τῶν
1 τοιούτων. ἀλλὰ διὰ τῶν ἁπλῶς γνωριμωτέρων. μόνως γὰρ
ἂν οὕτως εἷς καὶ ὁ αὐτὸς ὁρισμὸς ἀεὶ γίνοιτο. ἴσως δὲ καὶ τὸ
ἁπλῶς γνώριμον, οὐ τὸ πᾶσι γνώριμόν ἐστιν, ἀλλὰ τὸ τοῖς εὖ
διακειμένοις τὴν διάνοιαν. καθάπερ καὶ τὸ ἁπλῶς ὑγιεινὸν, τὸ
τοῖς εὖ ἔχουσι τὸ σῶμα. δεῖ μὲν οὖν ἕκαστα τῶν τοιούτων ἐξακρι
βοῦν. χρῆσθαι δὲ διαλεγομένους, πρὸς τὸ συμφέρον. μάλιστα
δ᾽ ὁμολογουμένως ἀναιρεῖν ἐνδέχεται τὸν ὁρισμὸν, ἐὰν μή-
τ᾽ ἐκ τῶν ἁπλῶς γνωριμωτέρων, μήτε ἐκ τῶν ἡμῖν τυγχά-
2 νῃ τὸν λόγον πεποιημένος, εἷς μὲν οὖν τόπος τοῦ μὴ διὰ γνω-
ριμωτέρων εἶναι, τὸ διὰ τῶν ὑστέρων τὰ πρότερα δηλοῦν, κα-
θάπερ πρότερον εἴπομεν. ἄλλος, εἰ τοῦ ἐν ἠρεμίᾳ καὶ τοῦ ὁ-
ρισμοῦ, διὰ τοῦ ἀορίστου καὶ τοῦ ἐν κινήσει ἀποδέδοται ὁ λόγος
ἡμῖν. πρότερον γὰρ καὶ γνωριμώτερον τὸ μένον καὶ τὸ ὡρι-
σμένον, τοῦ ἀορίστου καὶ τοῦ ἐν κινήσει ὄντος. Τοῦ δὲ μὴ ἐκ
προτέρων, τρεῖς εἰσὶ τόποι. πρῶτον μὲν, εἰ διὰ τῶν ἀντικειμέ-
νων τὸ ἀντικείμενον ὥρισται. οἷον διὰ τοῦ κακοῦ τὸ ἀγαθόν. ἅμα
3 γὰρ τῇ φύσει τὰ ἀντικείμενα. ἐνίοις δὲ καὶ ἡ αὐτὴ ἐπιστήμη
ἀμφοτέρων δοκεῖ εἶναι. ὥστε οὐδὲ γνωριμώτερον, τὸ ἕτε-
ρον τοῦ ἑτέρου. δεῖ δὲ μὴ λανθάνειν, ὅτι ἔνια ἴσως οὐκ ἔστιν ὁ-
ρίσασθαι ἄλλως. οἷον τὸ διπλάσιον, ἄνευ τοῦ ἡμίσεος, καὶ ὅ-
σα καθ᾽ αὑτὰ πρός τι λέγεται. πᾶσι γὰρ τοῖς τοιούτοις, ταὐ-
τὸν τὸ εἶναι, τῷ πρός τι πῶς ἔχειν. ὥστ᾽ ἀδύνατον ἄνευ θατέ-
ρου θάτερον γνωρίζειν. διόπερ ἀναγκαῖον ἐν τῷ τοῦ ἑτέρου
λόγῳ συμπεριειλῆφθαι καὶ θάτερον. γνωρίζειν μὲν οὖν δεῖ
4 τὰ τοιαῦτα πάντα, χρῆσθαι δ᾽ αὐτοῖς καὶ ἐπὶ τούτων, ὡς ἂν

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.1.4

δοκεῖ συμφέρειν. Ἄλλος, εἰ αὐτῷ κέχρηται τῷ ὁριζομένῳ.
λανθάνει δ', ὅταν μὴ αὐτῷ τῷ τοῦ ὁριζομένου ὀνόματι χρή-
σηται. οἷον εἰ τὸν ἥλιον, ἄστρον ἡμεροφανὲς ὡρίσατο. ὁ γὰρ ἡμέ-
ρᾳ χρώμενος, καὶ ἡλίῳ χρῆται. δεῖ δὲ πρὸς τὸ φωραθῆναι
τὰ τοιαῦτα, μεταλαμβάνειν ἀντὶ τοῦ ὀνόματος τὸν λόγον, οἷον
ὅτι ἡ ἡμέρα, ἡλίου φορὰ ὑπὲρ γῆς ἐστί. δῆλον γὰρ ὅτι τὴν φο-
ρὰν ἡλίου ὑπὲρ γῆς εἰρηκὼς, τὸν ἥλιον εἴρηκεν, ὥστε κέχρη-
ται τῷ ἡλίῳ ὁ τῇ ἡμέρᾳ χρησάμενος. Πάλιν εἰ τῷ ἀντιδιῃρη- 1
μένῳ τὸ ἀντιδιῃρημένον ὥρισται. οἷον περιττὸν, τὸ μονάδι μεῖ-
ζον ἀρτίου. ἅμα γὰρ τῇ φύσει, τὰ ἐκ τοῦ αὐτοῦ γένους ἀντιδι-
ῃρημένα. τὸ δὲ περιττὸν καὶ ἄρτιον ἀντιδιήρηται. ἄμφω γὰρ
ἀριθμοῦ διαφοραί. Ὁμοίως δὲ καὶ εἰ διὰ τῶν ὑποκάτω τὸ
ἐπάνω ὥρισται. οἷον ἄρτιον ἀριθμὸν, τὸν δίχα διαιρούμενον. ἢ
τὸ ἀγαθὸν, ἕξιν ἀρετῆς, τό, τε γὰρ δίχα, ἀπὸ τῶν δύο εἴληπται
ἀρτίων ὄντων. καὶ ἡ ἀρετὴ, ἀγαθόν τι ἐστίν. ὥστε ὑποκάτω
ταῦτα ἐκείνων ἐστίν. ἔτι δ' ἀνάγκη τὸν τῷ ὑποκάτω χρώμενον, 2
καὶ αὐτῷ χρῆσθαι. ὅ, τε γὰρ τῇ ἀρετῇ χρώμενος, χρῆται τῷ
ἀγαθῷ. ἐπειδὴ ἀγαθόν τι ἡ ἀρετή. ὁμοίως δὲ καὶ ὁ τῷ δίχα
χρώμενος, τῷ ἀρτίῳ χρῆται. ἐπειδὴ εἰς δύο διῃρῆσθαι σημαί-
νει τὸ δίχα. τὰ δὲ δύο, ἄρτιά ἐστι. καθόλου μὲν οὖν εἰπεῖν, εἷς
ἐστὶ τόπος, τὸ μὴ διὰ προτέρων καὶ γνωριμωτέρων ποιήσα-
σθαι τὸν λόγον, μέρη δ' αὐτοῦ, τὰ εἰρημένα. Δεύτερον, εἰ ἐν
γένει τοῦ πράγματος ὄντος, μὴ κεῖται ἐν γένει. ἐν ἅπασι δὲ τὸ
τοιοῦτον ἁμάρτημά ἐστιν, ἐν οἷς οὐ προκεῖται τοῦ λόγου τὸ τί.
οἷον ὁ τοῦ σώματος ὁρισμὸς. τὸ ἔχον τρεῖς διαστάσεις. ἢ εἴ τις τὸν 3
ἄνθρωπον ὁρίσαιτο, τὸ ἐπιστάμενον ἀριθμεῖν. οὐ γὰρ εἴρηται,
τί ὂν τρεῖς ἔχει διαστάσεις. ἢ τί ὂν, ἐπίσταται ἀριθμεῖν. τὸ δὲ γένος
βούλεται τὸ τί ἐστι σημαίνειν. καὶ πρῶτον ὑποτίθεται τῶν ἐν
τῷ ὁρισμῷ λεγομένων. Ἔτι εἰ πρὸς πλείω λεγομένου τοῦ ὁ-
ριζομένου, μὴ πρὸς πάντα ἀποδέδωκεν. οἷον εἰ τὴν γραμματι-
κὴν ἐπιστήμην, τοῦ γράψαι τὸ ὑπαγορευθέν. προσδεῖται γὰρ,
ὅτι καὶ τοῦ ἀναγνῶναι. οὐδὲ γὰρ μᾶλλον τοῦ γράψαι ἢ τοῦ ἀ- 4

ναγνῶναι ὁ ἀποδοὺς ὥρισται. ὥστ' οὐδέτερος, ἀλλ' ὁ ἄμφω
ταῦτ' εἰπών. ἐπειδὴ πλείους οὐκ ἐνδέχεται τοῦ αὐτοῦ ὁρισμοὺς
εἶναι. ἐπ' ἐνίων μὲν οὖν κατ' ἀλήθειαν ἔχει, καθάπερ εἴρηται.
ἐπ' ἐνίων δ' οὔ. οἷον ἐφ' ὅσων μὴ καθ' αὑτὸ πρὸς ἄμφω λέγε-
ται, καθάπερ ἰατρικὴ τοῦ νόσον καὶ ὑγείαν ποιῆσαι. τοῦ μὲν γὰρ
καθ' αὑτὴν λέγεται, τοῦ δὲ κατὰ συμβεβηκός. ἁπλῶς γὰρ ἀλ-
λότριον τῆς ἰατρικῆς, τὸ νόσον ποιεῖν. ὥστ' οὐδὲν μᾶλλον ὥρι-
1 σται, ὁ πρὸς ἄμφω ἀποδοὺς τοῦ πρὸς θάτερον, ἀλλ' ἴσως καὶ
χεῖρον. ἐπειδὴ καὶ τῶν λοιπῶν ὁστισοῦν δυνατός ἐστι νόσον
ποιῆσαι. Ἔτι εἰ μὴ πρὸς τὸ βέλτιον, ἀλλὰ πρὸς τὸ χεῖρον ἀ-
πέδωκε, πλειόνων ὄντων πρὸς ἃ λέγεται τὸ ὁριζόμενον. πᾶσα
γὰρ ἐπιστήμη καὶ δύναμις, τοῦ βελτίστου δοκεῖ εἶναι. Πάλιν εἰ
μὴ κεῖται ἐν τῷ οἰκείῳ γένει τὸ λεχθὲν, σκοπεῖν ἐκ τῶν περὶ τὰ
γένη στοιχείων, καθάπερ πρότερον εἴρηται. Ἔτι εἰ ὑπερβαί-
νων λέγει τὰ γένη. οἷον ὁ τὴν δικαιοσύνην, ἕξιν ἰσότητος ποιη-
2 τικὴν, ἢ διανεμητικὴν τοῦ ἴσου. ὑπερβαίνει γὰρ ὁ οὕτως ὁρι-
ζόμενος τὴν ἀρετήν. ἀπολιπὼν οὖν τὸ τῆς δικαιοσύνης γέ-
νος, οὐ λέγει τὸ τί ἦν εἶναι. ἡ γὰρ οὐσία ἑκάστῳ, μετὰ τοῦ γέ-
νους. ἔστι δὲ τοῦτο ταυτὸν τῷ μὴ εἰς τὸ ἐγγυτάτω γένος θεῖναι.
ὁ γὰρ εἰς τὸ ἐγγυτάτω θεὶς, πάντα τὰ ἐπάνω εἴρηκεν. ἐπειδὴ
πάντα τὰ ἐπάνω γένη τῶν ὑποκάτω κατηγορεῖται. ὥστε ἢ εἰς
τὸ ἐγγυτάτω γένος θετέον, ἢ πάσας τὰς διαφορὰς τῷ ἐπάνω
γένει προσαπτέον. δι' ὧν ὁρίζεται τὸ ἐγγυτάτω γένος. οὕτω γὰρ
3 οὐδὲν ἂν εἴη παραλελοιπώς. ἀλλ' ἀντ' ὀνόματος λόγῳ εἰρη-
κὼς ἂν εἴη τὸ ὑποκάτω γένος. ὁ δ' αὐτὸ μόνον τὸ ἐπάνω γέ-
νος εἴπας, οὐ λέγει καὶ τὸ ὑποκάτω γένος, ὁ γὰρ φυτὸν εἴ-
πας, οὐ λέγει δένδρον. Πάλιν ἐπὶ τῶν διαφορῶν ὁμοίως σκε-
πτέον, εἰ καὶ τὰς διαφορὰς εἶπε τὰς τοῦ γένους. εἰ γὰρ μὴ ταῖς τοῦ
πράγματος ἰδίαις ὥρισται διαφοραῖς, ἢ καὶ παντελῶς τοιοῦ-
τόν τι εἴρηκεν, ὃ μηδενὸς ἐνδέχεται διαφορὰν εἶναι. οἷον τὸ ζῷον
ἢ τὴν οὐσίαν, δῆλον ὅτι οὐχ ὥρισται. οὐδενὸς γὰρ διαφοραὶ
4 τὰ εἰρημένα. ὁρᾶν δὲ, καὶ εἰ ἔστιν ἀντιδιῃρημένον τι, τῇ εἰρημένῃ

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.1.4

διαφορᾷ. εἰ γὰρ μή ἐστι, δῆλον ὅτι οὐκ ἂν εἴη ἡ εἰρημένη τοῦ γέ-
νους διαφορά. πᾶν γὰρ γένος, ταῖς ἀντιδιῃρημέναις διαφο- »
ραῖς διαιρεῖται, καθάπερ τὸ ζῷον, τῷ πεζῷ καὶ τῷ πτηνῷ καὶ »
τῷ ἐνύδρῳ καὶ τῷ δίποδι. ἢ εἰ ἔστι μὲν ἡ ἀντιδιῃρημένη διαφο-
ρά, μὴ ἀληθεύεται δὲ κατὰ τοῦ γένους, δῆλον ὅτι οὐδετέρα ἂν
εἴη τοῦ γένους διαφορά. πᾶσαι γὰρ αἱ ἀντιδιῃρημέναι διαφοραὶ
ἀληθεύονται κατὰ τοῦ οἰκείου γένους. ὁμοίως δὲ καὶ εἰ ἀληθεύε-
ται μέν, μὴ ποιεῖ δὲ προστιθεμένη τῷ γένει εἶδος, δῆλον γὰρ 1
ὅτι οὐκ ἂν εἴη αὕτη εἰδοποιὸς διαφορὰ τοῦ γένους. πᾶσα δ' εἰδο-
ποιὸς διαφορὰ μετὰ τοῦ γένους, εἶδος ποιεῖ. εἰ δ' αὕτη μή ἐστι
διαφορά, οὐδ' ἡ λεχθεῖσα. ἐπεὶ ταύτῃ ἀντιδιῄρηται. Ἔτι ἐὰν
ἀποφάσει διαιρῇ τὸ γένος. καθάπερ τὴν γραμμὴν ὁριζό-
μενοι μῆκος ἀπλατὲς εἶναι· οὐδὲν γὰρ ἄλλο σημαίνει, ἢ ὅ-
τι οὐκ ἔχει πλάτος. συμβήσεται οὖν τὸ γένος μετέχειν τοῦ
εἴδους. πᾶν γὰρ μῆκος, ἢ ἀπλατὲς, ἢ πλάτος ἔχον ἐστίν. ἐπεὶ »
κατὰ παντὸς ἢ ἡ κατάφασις ἢ ἡ ἀπόφασις ἀληθεύεται. ὥσ- 2
τε καὶ τὸ γένος τῆς γραμμῆς, μῆκος ὄν, ἢ ἀπλατὲς ἢ πλάτος
ἔχον ἔσται. μῆκος δὲ ἀπλατὲς, εἴδους ἐστὶ λόγος. ὁμοίως
δὲ καὶ μῆκος πλάτος ἔχον. τὸ γὰρ ἀπλατὲς καὶ τὸ πλάτος
ἔχον, διαφοραί εἰσιν. ἐκ δὲ τῆς διαφορᾶς καὶ τοῦ γένους ὁ τοῦ
εἴδους ἐστὶ λόγος, ὥστε τὸ γένος ἐπιδέχοιτ' ἂν τὸν τοῦ εἴδους
λόγον, ὁμοίως δὲ καὶ τὸν τῆς διαφορᾶς. ἐπειδὴ ἡ ἑτέρα τῶν
εἰρημένων διαφορῶν, ἐξ ἀνάγκης κατηγορεῖται τοῦ γένους. ἔστι
δ' ὁ εἰρημένος τόπος, χρήσιμος πρὸς τοὺς τιθεμένους ἰδέας εἶ-
ναι. εἰ γὰρ μή ἐστιν αὐτομῆκος, πῶς κατηγορηθήσεται κατὰ τοῦ 3
γένους, ὅτι πλάτος ἔχον ἐστίν. ἢ ἀπλατές ἐστι. δεῖ γὰρ κατὰ παν-
τὸς μήκους τὸ ἕτερον αὐτῶν ἀληθεύεσθαι, εἴπερ κατὰ τοῦ γέ-
νους ἀληθεύεσθαι μέλλει. τοῦτο δ' οὐ συμβαίνει. ἔστι γὰρ ἀπλα-
τῆ καὶ πλάτος ἔχοντα μήκη. ὥστε πρὸς ἐκείνους μόνους χρή-
σιμος ὁ τόπος, ὅσοι τὸ γένος ἓν ἀριθμῷ φασιν εἶναι. τοῦτο δὲ
ποιοῦσιν οἱ τὰς ἰδέας τιθέμενοι, αὐτομῆκος γὰρ καὶ αὐτοζῷον
γένος φασὶν εἶναι. ἴσως δ' ἐπ' ἐνίων ἀναγκαῖον καὶ ἀποφάσει 4

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.1.4

χρῆσθαι τὸν ὁριζόμενον, ὅτι ἐστὶ τῶν στερήσεων. τυφλὸν γάρ ἐστι,
τὸ μὴ ἔχον ὄψιν ὅτε πέφυκεν ἔχειν. διαφέρει δ' οὐδὲν ἀποφά-
σει διελεῖν τὸ γένος. ἢ τοιαύτῃ καταφάσει, ἣ ἀπόφασιν ἀναγ-
καῖον ἀντιδιαιρεῖσθαι, οἷον εἰ μῆκος πλάτος ἔχον ὥρισται. τῷ
γὰρ πλάτος ἔχοντι, τὸ μὴ ἔχον πλάτος ἀντιδιῄρηται. ἄλλο δ'
οὐδέν. ὥστε ἀποφάσει πάλιν διαιρεῖται τὸ γένος. Πάλιν εἰ τὸ
εἶδος ὡς διαφορὰν ἀπέδωκε. καθάπερ οἱ τὸν προπηλακισ-
1 μὸν, ὕβριν μετὰ χλευασίας ὁριζόμενοι. ἡ γὰρ χλευασία, ὕ-
βρις τίς. ὥστ' οὐ διαφορὰ, ἀλλ' εἶδος ἡ χλευασία. Ἔτι εἰ τὸ
γένος ὡς διαφορὰν εἴρηκεν. οἷον τὴν ἀρετὴν, ἕξιν ἀγαθὴν, ἢ
σπουδαίαν. γένος γὰρ τ' ἀγαθὸν, τῆς ἀρετῆς ἐστιν. ἢ οὐ γένος τ'
ἀγαθὸν, ἀλλὰ διαφορά. εἴπερ ἀληθὲς, ὅτι οὐκ ἐνδέχεται τὸ αὐ-
τὸ ἐν δυσὶ γένεσιν εἶναι, μὴ περιέχουσιν ἄλληλα. οὔτε γὰρ τ'-
ἀγαθὸν τὴν ἕξιν περιέχει, οὔθ' ἡ ἕξις τ' ἀγαθόν. οὐ γὰρ πᾶσα
ἕξις, ἀγαθόν. οὐδὲ πᾶν ἀγαθὸν, ἕξις. ὥστ' οὐκ ἂν εἴη γένη ἀμ-
2 φότερα. εἰ οὖν ἡ ἕξις τῆς ἀρετῆς γένος, δῆλον ὅτι τ' ἀγαθὸν
οὐ γένος, ἀλλὰ μᾶλλον διαφορά. ἔτι ἡ μὲν ἕξις, τί ἐστι σημαί-
νει ἡ ἀρετή. τὸ δ' ἀγαθὸν οὐ τί ἐστιν, ἀλλὰ ποιόν. δοκεῖ δὲ ἡ διαφο-
ρὰ ποιόν τι σημαίνειν. Ὁρᾶν δὲ, καὶ εἰ μὴ ποιόν τι, ἀλλὰ τόδε ση-
μαίνει ἡ ἀποδοθεῖσα διαφορά. δοκεῖ γὰρ ποιόν τι πᾶσα διαφορὰ
δηλοῦν. Σκοπεῖν δὲ, καὶ εἰ κατὰ συμβεβηκὸς ὑπάρχει τῷ ὁρι-
ζομένῳ ἡ διαφορά. οὐδὲ μία γὰρ διαφορὰ τῶν κατὰ συμβεβη-
κὸς ὑπαρχόντων ἐστὶ, καθάπερ οὐδὲ τὸ γένος. οὐ γὰρ ἐνδέχεται τὴν
3 διαφορὰν ὑπάρχειν τινὶ καὶ μὴ ὑπάρχειν. Ἔτι εἰ κατηγορεῖται
τοῦ γένους ἡ διαφορὰ, ἢ τὸ εἶδος, ἢ τῶν κάτωθέν τι τοῦ εἴδους, οὐκ
ἂν εἴη ὡρισμένον. οὐδὲν γὰρ τῶν εἰρημένων ἐνδέχεται τοῦ γένους
κατηγορεῖσθαι. ἐπειδὴ τὸ γένος ἐπὶ πλεῖστον πάντων λέγεται.
Πάλιν εἰ κατηγορεῖται τὸ γένος τῆς διαφορᾶς. οὐ γὰρ κατὰ τῆς
διαφορᾶς, ἀλλὰ καθ' ὧν ἡ διαφορὰ, τὸ γένος δοκεῖ κατηγορεῖ-
σθαι. οἷον τὸ ζῷον κατὰ τοῦ ἀνθρώπου καὶ τοῦ βοὸς καὶ τῶν ἄλ-
λων πεζῶν ζώων. οὐ κατ' αὐτῆς τῆς διαφορᾶς, τῆς κατὰ τοῦ εἴ-
4 δους λεγομένης. εἰ γὰρ καθ' ἑκάστην τῶν διαφορῶν τὸ ζῷον κα-

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.1.4

τηγορηθήσεται, πολλὰ ζῷα τοῦ εἴδους ἂν κατηγοροῖτο. αἱ γὰρ
διαφοραὶ τοῦ εἴδους κατηγοροῦνται. Ἔτι διαφοραὶ πᾶσαι, ἢ
εἴδη ἢ ἄτομα ἔσται. εἴπερ ζῷα. ἕκαστον γὰρ τῶν ζώων, ἢ εἶδός ἐστιν
ἢ ἄτομον. Ὁμοίως δὲ σκεπτέον, καὶ εἰ τὸ εἶδος ἢ τῶν ὑποκά-
τω τι τοῦ εἴδους τῆς διαφορᾶς κατηγορεῖται. ἀδύνατον γάρ,
ἐπειδὴ ἐπὶ πλέον ἡ διαφορὰ τῶν εἰδῶν λέγεται. Ἔτι συμβή-
σεται τὴν διαφορὰν εἶδος εἶναι. εἴπερ κατηγορεῖταί τι αὐτῆς
τῶν εἰδῶν. εἰ γὰρ κατηγορεῖται ὁ ἄνθρωπος, δῆλον ὅτι ἡ διαφο 1
ρὰ ἄνθρωπός ἐστι. Πάλιν εἰ μὴ πρότερον ἡ διαφορὰ τοῦ εἴδους.
τοῦ μὲν γὰρ γένους ὕστερον τοῦ δὲ εἴδους πρότερον τὴν διαφορὰν
δεῖ εἶναι, σκοπεῖν δὲ, καὶ εἰ ἑτέρου γένους ἡ ῥηθεῖσα διαφορὰ
μὴ περιεχομένου, μὴ δὲ περιέχοντος, οὐ δοκεῖ γὰρ ἡ αὐτὴ δια-
» φορὰ δύο γενῶν εἶναι, μὴ περιεχόντων ἄλληλα. εἰ δὲ μὴ, συμ-
» βήσεται καὶ εἶδος τὸ αὐτὸ, ἐν δύο γένεσιν εἶναι μὴ περιέχου-
» σιν ἄλληλα. ἐπιφέρει γὰρ ἑκάστη τῶν διαφορῶν τὸ οἰκεῖον γέ-
» νος. καθάπερ τὸ πεζὸν καὶ τὸ δίπουν, τὸ ζῷον συνεπιφέρει. 2
ὥστε εἰ καθ' οὗ ἡ διαφορὰ, καὶ τῶν γενῶν ἑκάτερον. δῆλον οὖν,
ὅτι τὸ εἶδος ἐν δυσὶ γένεσιν οὐ περιέχουσιν ἄλληλα. ἢ οὐκ ἀ-
δύνατον τὴν αὐτὴν διαφορὰν δύο γενῶν εἶναι μὴ περιεχόν-
των ἄλληλα, ἀλλὰ προσθετέον, μὴ δ' ἄμφω ὑπὸ ταυτὸ ὄν-
των. τὸ γὰρ πεζὸν ζῷον καὶ τὸ πτηνὸν. γένη ἐστὶν οὐ περιέχοντα ἀλ
ληλα. καὶ ἀμφοτέρων αὐτῶν, τὸ δίπουν ἐστὶ διαφορά. ὥστε
προσθετέον, ὅτι μὴ δ' ὑπὸ τὸ αὐτὸ ὄντων ἄμφω. ταῦτα γὰρ
ἄμφω ὑπὸ τὸ ζῷόν ἐστι. δῆλον δὲ, καὶ ὅτι οὐκ ἀνάγκη τὴν δια- 3
φορὰν πᾶσαν τὸ οἰκεῖον ἐπιφέρειν γένος. ἐπεὶ ἐνδέχεται τὴν
αὐτὴν δύο γενῶν εἶναι, μὴ περιεχόντων ἄλληλα. ἀλλὰ τὸ ἕτε-
ρον μόνον ἀνάγκη συνεπιφέρειν, καὶ τὰ ἐπάνω τούτου. καθά-
περ τὸ δίπουν, τὸ πτηνὸν ἢ τὸ πεζὸν. συνεπιφέρει τὸ ζῷον. Ὁρᾶν
δὲ, καὶ εἰ τὸ ἔν τινι διαφορὰν ἀποδέδωκεν οὐσίας. οὐ δοκεῖ γὰρ
διαφέρειν οὐσία οὐσίας τῷ πού εἶναι. διὸ καὶ τοῖς τῷ πεζῷ καὶ
τῷ ἐνύδρῳ διαιροῦσι τὸ ζῷον, ἐπιτιμῶσιν. ὡς τὸ πεζὸν καὶ τὸ
ἔνυδρον πού σημαῖνον. ἢ ἐπὶ μὲν τούτων, οὐκ ὀρθῶς ἐπιτιμῶ- 4

στιν. οὐ γὰρ ἔν τινι οὐδέ πού σημαίνει τὸ ἔνυδρον, καὶ τὸ χερσαῖον,
ἀλλὰ ποιόν τι. καὶ γὰρ ἂν ᾖ ἐν τῷ ξηρῷ ὁμοίως ἔνυδρον, ὁμοίως
δὲ τὸ χερσαῖον, κἂν ἐν ὑγρῷ χερσαῖον, ἀλλ' οὐκ ἔνυδρον ἔσαι.
ἀλλ' ὅμως ἐάν ποτε σημαίνῃ τὸ ἔν τινι ἡ διαφορά, δῆλον ὅτι διη
μαρτηκὼς ἔσαι. Πάλιν εἰ τὸ πάθος διαφορὰν ἀπέδωκε.
πᾶν γὰρ πάθος μᾶλλον γινόμενον, ἐξίστησι τῆς οὐσίας. ἡ δὲ δια
φορά, οὐ τοιοῦτον. μᾶλλον γὰρ σώζειν δοκεῖ ἡ διαφορά, οὗ ἐστι δια-
1 φορά. καὶ ἁπλῶς ἀδύνατον εἶναι αὐτὸ τῆς οἰκείας διαφορᾶς
ἕκαστον. πεζοῦ γὰρ μὴ ὄντος, οὐκ ἔσαι ἄνθρωπος. ἁπλῶς δ' εἰ-
πεῖν καθ' ὅσα ἀλλοιοῦται τὸ ἔχον, οὐδὲν τούτων διαφορὰ ἐκεί-
νου. ἅπαντα γὰρ τὰ τοιαῦτα μᾶλλον γινόμενα ἐξίστησι τῆς οὐ
σίας. ὥστ' εἴ τινα τοιαύτην διαφορὰν ἀπέδωκεν, ἡμάρτηκεν.
ἁπλῶς γὰρ οὐκ ἀλλοιούμεθα κατὰ τὰς διαφοράς. Καὶ εἴ τι-
νος τῶν πρός τι, μὴ πρὸς ἄλλο τὴν διαφορὰν ἀπέδωκε. τῶν
γὰρ πρός τι, καὶ αἱ διαφοραὶ πρός τι. καθάπερ καὶ ἐπὶ τῆς ἐ-
2 πιστήμης. θεωρητικὴ γὰρ καὶ πρακτικὴ καὶ ποιητικὴ λέγεται. ἕ-
καστον δὲ τούτων, πρός τι σημαίνει. θεωρητικὴ γάρ τινος. καὶ
ποιητική τινος. καὶ πρακτική. Σκοπεῖν δὲ, καὶ εἰ μὴ πρὸς ὃ
πέφυκεν ἕκαστον τῶν πρός τι, ἀποδίδωσιν ὁ ὁριζόμενος. ἐνίοις
μὲν γὰρ πρὸς ὃ πέφυκεν ἕκαστον τῶν πρός τι, μόνον ἐστὶ χρῆσθαι,
πρὸς ἄλλο δ' οὐδέν. ἐνίοις δὲ καὶ πρὸς ἄλλο. οἷον τῇ ὄψει πρὸς
τὸ ἰδεῖν μόνον. τῇ δὲ στλεγγίδι κἂν ἀρύσαι τις, ἀλλ' ὅμως
εἴ τις ὁρίσαιτο τὴν στλεγγίδα ὄργανον πρὸς τὸ ἀρύειν, ἡμάρ-
3 τηκεν. οὐ γὰρ πρὸς τοῦτο πέφυκεν. ὅρος δὲ τοῦ πρὸς ὃ πέφυ-
κεν, ἐφ' ὃ ἂν χρήσαιτο ὁ φρόνιμος ᾗ φρόνιμος, καὶ ἡ περὶ ἕκα-
στον οἰκεία ἐπιστήμη. Ἔτι εἰ μὴ τοῦ πρώτου ἀπέδωκεν, ὅταν τυγ
χάνῃ πρὸς πλείω λεγόμενον. οἷον τὴν φρόνησιν ἀρετὴν ἀν-
θρώπου ἢ ψυχῆς, καὶ μὴ τοῦ λογιστικοῦ. πρώτου γὰρ τοῦ λογιστι-
κοῦ ἀρετὴ, ἡ φρόνησις. κατὰ γὰρ τοῦτο καὶ ἡ ψυχὴ καὶ ὁ ἄνθρω
πος φρονεῖν λέγεται. Ἔτι εἰ μὴ δεκτικόν ἐστιν οὗ εἴρηται τὸ ὡ-
ρισμένον πάθος ἢ ἡ διάθεσις ἢ ὁτιοῦν ἄλλο, ἡμάρτηκε. πᾶσα
4 γὰρ διάθεσις, καὶ πᾶν πάθος, ἐν ἐκείνῳ πέφυκε γίνεσθαι, οὗ

ἐστι διάθεσις ἢ πάθος. καθάπερ καὶ ἡ ἐπιστήμη ἐν ψυχῇ, διά-
θεσις οὖσα ψυχῆς. ἐνίοτε δὲ διαμαρτάνουσιν ἐν τοῖς τοιούτοις
οἷον ὅσοι λέγουσιν, ὅτι ὕπνος ἐστὶν ἀδυναμία αἰσθήσεως. καὶ ἡ
ἀπορία, ἰσότης ἐναντίων λογισμῶν. καὶ ἡ ἀλγηδὼν, διάστασις τῶν
συμφύτων μερῶν μετὰ βίας. οὔτε γὰρ ὁ ὕπνος ὑπάρχει τῇ
αἰσθήσει. ἔδει δ', εἴπερ ἀδυναμία αἰσθήσεώς ἐστιν. ὁμοίως δ'
οὐδ' ἡ ἀπορία ὑπάρχει τοῖς ἐναντίοις λογισμοῖς. οὐδ' ἡ ἀλ-
γηδὼν τοῖς συμφύτοις μέρεσιν. ἀλγήσει γὰρ τὰ ἄψυχα, εἴπερ 1
ἀλγηδὼν αὐτοῖς παρέσται. τοιοῦτος δὲ καὶ ὁ τῆς ὑγείας ὁρι-
σμὸς, εἴπερ συμμετρία θερμῶν καὶ ψυχρῶν ἐστιν. ἀνάγκη ὑγι-
αίνειν τὰ θερμὰ καὶ ψυχρά. ἡ γὰρ ἑκάστου συμμετρία, ἐν ἐκεί-
νοις ὑπάρχει ὧν ἐστι συμμετρία. ὥστε ἡ ὑγεία ὑπάρχοι ἂν αὐ-
τοῖς. Ἔτι τὸ ποιούμενον εἰς τὸ ποιητικὸν, ἢ ἀνάπαλιν συμβαί-
νει τιθέναι τοῖς οὕτως ὁριζομένοις. οὐ γάρ ἐστιν ἀλγηδὼν, ἡ διά-
στασις τῶν συμφύτων μερῶν, ἀλλὰ ποιητικὸν ἀλγηδόνος, οὐδ' ἡ
ἀδυναμία τῆς αἰσθήσεως ὁ ὕπνος, ἀλλὰ ποιητικὸν θάτερον 2
θατέρου, ἤτοι γὰρ διὰ τὴν ἀδυναμίαν ὑπνώσομεν, ἢ διὰ τὸν
ὕπνον ἀδυνατοῦμεν, ὁμοίως δὲ καὶ τῆς ἀπορίας δόξειεν ἂν
ποιητικὸν εἶναι, ἡ τῶν ἐναντίων ἰσότης λογισμῶν. ὅταν γὰρ ἐ-
π' ἀμφότερα λογιζομένοις ἡμῖν ὁμοίως ἅπαντα φαίνηται
καθ' ἑκάτερον γίνεσθαι, ἀποροῦμεν, ὁπότερον ἂν πράξωμεν.
Ἔτι κατὰ τοὺς χρόνους πάντας ἐπισκοπεῖν, εἴ που διαφωνεῖ.
οἷον εἰ τὸ ἀθάνατον ὡρίσατο ζῷον ἄφθαρτον νῦν εἶναι. τὸ γὰρ
νῦν ἄφθαρτον ζῷον, νῦν ἀθάνατον ἔσται. ἢ ἐπὶ μὲν τούτου οὐ συμ 3
βαίνει. ἀμφίβολον γὰρ τὸ νῦν ἄφθαρτον εἶναι. ἢ γὰρ ὅτι οὐκ ἔ-
φθαρται νῦν, σημαίνει. ἢ ὅτι οὐ δυνατὸν φθαρῆναι νῦν. ἢ ὅτι
τοιοῦτόν ἐστι νῦν, οἷον μηδέποτε φθαρῆναι. ὅταν οὖν λέγω-
μεν. ὅτι ἄφθαρτον νῦν ἐστι ζῷον, οὐ τοῦτο λέγομεν ὅτι νῦν τοιοῦ-
τόν ἐστι ζῷον, ἀλλ' οἷον μηδέποτε φθαρῆναι. τοῦτο δὲ τῷ ἀθα-
νάτῳ τὸ αὐτὸ ἦν. ὥστε οὐ συμβαίνει νῦν αὐτὸ ἀθάνατον εἶναι.
ἀλλ' ὅμως ἂν συμβαίνῃ τὸ μὲν κατὰ τὸν λόγον ἀποδοθὲν ὑ-
πάρχειν νῦν ἢ πρότερον, τὸ δὲ κατὰ τοὔνομα μὴ ὑπάρχειν, οὐκ 4
ἂν εἴη

ἂν εἴη ταυτόν. χρηστέον οὖν τῷ τόπῳ καθάπερ εἴρηται. Σκε-
πτέον δὲ, καὶ εἰ καθ' ἕτερόν τι μᾶλλον λέγεται θάτερον, ἢ κα-
τὰ τὸν ἀποδοθέντα λόγον. οἷον εἰ ἡ δικαιοσύνη, δύναμις τοῦ ἴ-
σου ἀπονεμητική. δίκαιος γὰρ μᾶλλον ὁ προαιρούμενος τὸ ἴσον
διανέμειν τοῦ δυναμένου. ὥστε οὐκ ἂν εἴη ἡ δικαιοσύνη, δύ-
ναμις τοῦ ἴσου διανεμητική. καὶ γὰρ δίκαιος εἴη ἂν μάλιστα ὁ
προαιρούμενος τὸ ἴσον διανέμειν. Ἔτι εἰ τὸ μὲν πρᾶγμα δέ-
1 χεται τὸ μᾶλλον, τὸ δὲ κατὰ τὸν λόγον ἀποδοθὲν μὴ δέχεται. ἢ
ἀνάπαλιν τὸ μὲν κατὰ τὸν λόγον ἀποδοθὲν δέχεται, τὸ δὲ πρᾶγ-
μα μή. δεῖ γὰρ ἀμφότερα δέχεσθαι, ἢ μηδέτερον, εἴπερ δὴ ταυ-
τόν ἐστι τὸ κατὰ τὸν λόγον ἀποδοθὲν τῷ πράγματι. Ἔτι εἰ δέ-
χεται μὲν ἀμφότερα τὸ μᾶλλον, μὴ ἅμα δὲ τὴν ἐπίδοσιν ἀμφό-
τερα λαμβάνει. οἷον εἰ ὁ ἔρως, ἐπιθυμία συνουσίας ἐστίν. ὁ γὰρ
μᾶλλον ἐρῶν, οὐ μᾶλλον ἐπιθυμεῖ τῆς συνουσίας. ὥστε οὐχ
ἅμα ἀμφότερα τὸ μᾶλλον ἐπιδέχεται. ἔδει δέ γε, εἴπερ ταυτὸν
2 ἦν. Ἔτι εἰ δύο τινῶν προτεθέντων καθ' οὗ τὸ πρᾶγμα μᾶλλον
λέγεται, τὸ δὲ κατὰ τὸν λόγον ἧττον λέγεται. οἷον εἰ τὸ πῦρ, ἐστὶ σῶ-
μα τὸ λεπτομερέστατον. πῦρ μὲν γὰρ μᾶλλον ἡ φλόξ ἐστι τοῦ φω-
τός. σῶμα δὲ τὸ λεπτομερέστατον, ἧττον ἡ φλὸξ τοῦ φωτός. ἔδει
δ' ἀμφότερα μᾶλλον τῷ αὐτῷ ὑπάρχειν, εἴπερ ταυτὰ ἦν.
Πάλιν εἰ τὸ μὲν ὁμοίως ἀμφοτέροις ὑπάρχει τοῖς προτεθεῖσι,
τὸ δ' ἕτερον μὴ ὁμοίως ἀμφοτέροις, ἀλλὰ τῷ ἑτέρῳ μᾶλλον.
Ἔτι ἐὰν πρὸς δύο τὸν ὁρισμὸν ἀποδῷ καθ' ἑκάτερον. οἷον τὸ
3 καλὸν, τὸ δι' ὄψεως ἢ τὸ δι' ἀκοῆς ἡδύ. καὶ τὸ ὂν, τὸ δυνατὸν πα-
θεῖν ἢ ποιῆσαι. ἅμα γὰρ ταυτὸ καλόν τε καὶ οὐ καλόν ἐστιν. ὁ-
μοίως δὲ καὶ ὄν τε καὶ οὐκ ὄν. τὸ γὰρ δι' ἀκοῆς ἡδὺ, ταυτὸν τῷ
» καλῷ ἔσται. ὥστε τὸ μὴ ἡδὺ δι' ἀκοῆς, ταυτὸν τῷ οὐ καλῷ. τοῖς
» γὰρ αὐτοῖς, καὶ τὰ ἀντικείμενα ταυτὰ, ἀντίκειται δὲ τῷ μὲν
καλῷ, τὸ οὐ καλόν. τῷ δὲ δι' ἀκοῆς ἡδεῖ, τὸ οὐχ ἡδὺ δι' ἀκοῆς. δῆ-
λον οὖν, ὅτι ταυτὸν τὸ οὐχ ἡδὺ δι' ἀκοῆς τῷ οὐ καλῷ. εἰ οὖν τί
ἐστι δι' ὄψεως μὲν ἡδὺ, δι' ἀκοῆς δὲ μή, καλόν τε καὶ οὐ καλὸν ἔ-
4 σται. ὁμοίως δὲ δείξομεν, καὶ διότι ταυτὸν ὄν τε καὶ οὐκ ὄν ἐστιν.

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.1.4

Ἔτι καὶ τῶν γενῶν καὶ τῶν διαφορῶν, καὶ τῶν ἄλλων ἁπάντων
τῶν ἐν τοῖς ὁρισμοῖς ἀποδιδομένων λόγους ἀντὶ τῶν ὀνομά-
των ποιοῦντα, σκοπεῖν, εἴ τι διαφωνεῖ. Ἐὰν δ' ᾖ πρός τι τὸ ὁ-
ριζόμενον, ἢ καθ' αὑτὸ ἢ κατὰ τὸ γένος, σκοπεῖν, εἰ μὴ εἴρηται
ἐν τῷ ὁρισμῷ, πρὸς ὃ λέγεται ἢ αὐτὸ ἢ κατὰ τὸ γένος. οἷον εἰ
τὴν ἐπιστήμην ὡρίσατο ὑπόληψιν ἀμετάπειστον, ἢ τὴν βούλη
σιν ὄρεξιν ἄλυπον. παντὸς γὰρ τοῦ πρός τι ἡ οὐσία πρὸς ἕτερον.
ἐπειδὴ ταυτὸν ἦν ἑκάστῳ τῶν πρός τι τὸ εἶναι, ὅπερ τὸ πρός 1
τι πῶς ἔχειν. ἔδει οὖν τὴν ἐπιστήμην εἰπεῖν ὑπόληψιν ἐπιστη-
τοῦ, καὶ τὴν βούλησιν ὄρεξιν ἀγαθοῦ. Ὁμοίως δὲ καὶ εἰ τὴν
γραμματικὴν ὡρίσατο ἐπιστήμην γραμμάτων. ἔδει γὰρ ἢ πρὸς
ὃ αὐτὸ λέγεται, ἢ πρὸς ὅ ποτε λέγεται ἐν τῷ διορισμῷ ἀπο-
δίδοσθαι. Ἢ εἰ τινος πρός τι εἰρημένου, μὴ πρὸς τὸ τέλος ἀ-
ποδέδοται. τέλος δ' ἐν ἑκάστῳ τὸ βέλτιστον, ἢ οὗ χάριν τ' ἄλ-
λα. ῥητέον δὴ τὸ βέλτιστον ἢ τὸ ἔσχατον. οἷον τὴν ἐπιθυμίαν,
οὐχ ἡδέος, ἀλλ' ἡδονῆς. ταύτης γὰρ χάριν καὶ τὸ ἡδὺ αἱρούμε 2
θα. Σκοπεῖν δὲ, καὶ εἰ γένεσίς ἐστι πρὸς ὃ ἀποδέδωκεν, ἢ ἐ-
νέργεια. οὐδὲν γὰρ τῶν τοιούτων τέλος. μᾶλλον γὰρ τὸ ἐνηργη-
κέναι καὶ γεγενῆσθαι, τέλος, ἢ τὸ γίνεσθαι καὶ ἐνεργεῖν, ἢ οὐκ
ἐπὶ πάντων ἀληθὲς τὸ τοιοῦτον. σχεδὸν γὰρ οἱ πλεῖστοι ἥδεσθαι
μᾶλλον βούλονται, ἢ πεπαῦσθαι ἡδόμενοι. ὥστε τὸ ἐνεργεῖν,
τέλος ἂν μᾶλλον ποιοῖτο τοῦ ἐνηργηκέναι. Πάλιν ἐπ' ἐνίων,
εἰ μὴ διώρικε τοῦ ποσοῦ, ἢ τοῦ ποιοῦ, ἢ ποῦ, ἢ κατὰ τὰς ἄλλας
διαφοράς, οἷον φιλότιμος, ὁποίας καὶ ὁπόσης ὀρεγόμενος τιμῆς. 3
πάντες γὰρ ὀρέγονται τιμῆς. ὥστ' οὐκ ἀπόχρη φιλότιμον εἰπεῖν
τὸν ὀρεγόμενον τιμῆς, ἀλλὰ προσθετέον τὰς εἰρημένας διαφο-
ράς. ὁμοίως δὲ καὶ φιλοχρήματος, ὁπόσων ὀρεγόμενος χρημά-
των. ἢ ἀκρατής, ὁ περὶ ποίας ἡδονάς. οὐ γὰρ ὁ ὑφ' οἱασποτοῦν
ἡδονῆς κρατούμενος, ἀκρατὴς λέγεται, ἀλλ' ὁ ὑπό τινος. ἢ πά-
λιν ὡς ὁρίζονται τὴν νύκτα, σκιὰν γῆς. ἢ τὸν σεισμόν, κίνησιν γῆς
ἢ τὸ νέφος, πύκνωσιν ἀέρος. ἢ τὸ πνεῦμα, κίνησιν ἀέρος. προσθε-
τέον γὰρ πόσου καὶ ποίου. καὶ ποῦ. καὶ ὑπό τινος. ὁμοίως δὲ καὶ ἐπὶ 4

» τῶν ἄλλων τῶν τοιούτων. ἀπολείπων γὰρ διαφορὰν ἡντινοῦν,
» οὐ λέγει τὸ τί ἦν εἶναι. δεῖ δ' ἀεὶ πρὸς τὸ αἴτιον ἐπιχειρεῖν. οὐ γὰρ
ὁπωσοῦν γῆς κινηθείσης, οὐδ' ὁποσησοῦν, σεισμός ἐστιν. ὁμοίως
δ' οὐδ' ἀέρος ὁπωσοῦν. οὐδ' ὁποσουοῦν κινηθέντος, πνεῦμα.
Ἔτι ἐπὶ τῶν ὀρέξεων, εἰ μὴ πρόσκειται τὸ φαινόμενον καὶ ἐφ' ὅσων
ἄλλων ἁρμόττει. οἷον ὅτι ἡ βούλησις, ὄρεξις ἀγαθοῦ. ἡ δ' ἐπιθυ-
μία, ὄρεξις ἡδέος, ἀλλὰ μὴ φαινομένου ἀγαθοῦ ἡδέος. πολλά-
1 κις γὰρ λανθάνει τοὺς ὀρεγομένους, ὅτι ἀγαθὸν ἢ ἡδύ ἐστιν. ὥστ'
οὐκ ἀναγκαῖον ἀγαθὸν ἢ ἡδὺ εἶναι, ἀλλὰ φαινόμενον μόνον. ἔδει
οὖν οὕτως καὶ τὴν ἀπόδοσιν ποιήσασθαι. ἐὰν δὲ καὶ ἀποδῷ τὸ εἰρη-
μένον, ἐπὶ τὰ εἴδη ἀκτέον τὸν τιθέμενον ἰδέας εἶναι. οὐ γάρ ἐστιν
ἰδέα φαινομένου οὐδενός. τὸ δ' εἶδος, πρὸς τὸ εἶδος δοκεῖ λέγε-
σθαι. οἷον αὐτοεπιθυμία, αὐτοῦ ἡδέος, καὶ αὐτοβούλησις, αὐτοῦ ἀγα-
θοῦ. οὐκ ἔσται οὖν φαινομένου ἀγαθοῦ, αὐτοβούλησις. οὐδὲ φαι-
νομένου ἡδέος, αὐτοεπιθυμία. οὐκ ἔστιν οὖν φαινομένου ἀγαθοῦ,
2 οὐδὲ φαινομένου ἡδέος. ἄτοπον γὰρ τὸ εἶναι αὐτοφαινόμενον ἀγα-
θὸν, ἢ ἡδύ. Ἔτι ἐὰν μὲν ἡ τῆς ἕξεως ὁ ὁρισμὸς, σκοπεῖν ἐπὶ τοῦ
ἔχοντος. ἐὰν δὲ τοῦ ἔχοντος, ἐπὶ τῆς ἕξεως. ὁμοίως δὲ καὶ ἐπὶ τῶν
ἄλλων τῶν τοιούτων. οἷον εἰ τὸ ἡδὺ ὅπερ ὠφέλιμον. καὶ ὁ ἡδόμενος
ὠφελούμενος. καθόλου δὲ εἰπεῖν ἐν τοῖς τοιούτοις ὁρισμοῖς,
τρόπον τινὰ πλειόνων ἑνὸς συμβαίνει τὸν ὁριζόμενον ὁρίζεσθαι.
ὁ γὰρ τὴν ἐπιστήμην ὁριζόμενος, τρόπον τινὰ καὶ τὴν ἄγνοιαν ὁρί-
ζεται. ὁμοίως δὲ καὶ τὸ ἐπιστῆμον καὶ τὸ ἀνεπιστῆμον. καὶ τὸ ἐπίστα-
3 σθαι καὶ τὸ ἀγνοεῖν. τοῦ γὰρ πρώτου δήλου γινομένου, τρόπον τινὰ καὶ
τὰ λοιπὰ δῆλα γίνονται. σκεπτέον οὖν ἐπὶ πάντων τῶν τοιούτων
μή τι διαφωνῇ, στοιχείοις χρώμενον τοῖς ἐκ τῶν ἐναντίων καὶ τῶν
συστοίχων. Ἔτι ἐπὶ τῶν πρός τι σκοπεῖν, εἰ πρὸς ὃ τὸ γένος ἀποδί-
δοται, τὸ εἶδος πρὸς ἐκεῖνό τι ἀποδίδοται. οἷον εἰ ἡ ὑπόληψις πρὸς
ὑποληπτὸν, ἡ τὶς ὑπόληψις πρός τι ὑποληπτόν. καὶ εἰ τὸ πολ-
λαπλάσιον πρὸς τὸ πολλοστημόρειον, τὸ τὶ πολλαπλάσιον πρὸς
τὸ τὶ πολλοστημόρειον. εἰ γὰρ μὴ οὕτως ἀποδίδοται, δῆλον ὅτι ἡ-
4 μάρτηται. Ὁρᾶν δὲ, καὶ εἰ τοῦ ἀντικειμένου ὁ ἀντικείμενος λό-

γος. οἷον τοῦ ἡμίσεος ὁ ἀντικείμενος τῷ τοῦ διπλασίου. εἰ γὰρ δι-
πλάσιον τὸ ἐν ἴσῳ ὑπερέχον, ἥμισυ τὸ ἐν ἴσῳ ὑπερεχόμενον.
καὶ ἐπὶ τῶν ἐναντίων δ᾽ ὡσαύτως. ὁ γὰρ ἐναντίος τοῦ ἐναντίου
λόγος ἔσται, κατά τινα μίαν τῶν ἐναντίων συμπλοκήν. οἷον εἰ
ὠφέλιμον τὸ ποιητικὸν ἀγαθοῦ, βλαβερὸν τὸ ποιητικὸν κακοῦ.
ἢ τὸ φθαρτικὸν ἀγαθοῦ. θάτερον γὰρ τούτων ἀναγκαῖον ἐναν-
τίον εἶναι τῷ ἐξ ἀρχῆς ῥηθέντι. εἰ οὖν μηδέτερον ἐναντίον τῷ
ἐξ ἀρχῆς ῥηθέντι, δῆλον ὅτι οὐδέτερος ἂν εἴη τῶν ὕστερον ἀπο- 1
δοθέντων τοῦ ἐναντίου λόγος. ὥστ᾽ οὐδ᾽ ὁ ἐξ ἀρχῆς ἀποδοθεὶς
ὀρθῶς ἀποδέδοται. Ἐπεὶ δ᾽ ἔνια τῶν ἐναντίων στερήσει θατέ-
ρου λέγονται. οἷον ἡ ἀνισότης, στέρησις ἰσότητος δοκεῖ εἶναι. ἄνι-
σα γὰρ τὰ μὴ ἴσα λέγεται, δῆλον ὅτι τὸ μὲν κατὰ στέρησιν λεγό-
μενον ἐναντίον, ἀναγκαῖον ὁρίζεσθαι διὰ θατέρου. τὸ δὲ λοι-
πὸν, οὐκέτι διὰ τοῦ κατὰ στέρησιν λεγομένου. συμβαίνοι γὰρ ἂν ἑ-
κάτερον δι᾽ ἑκατέρου γνωρίζεσθαι. ἐπισκεπτέον οὖν ἐν τοῖς ἐναν-
τίοις τὴν τοιαύτην ἁμαρτίαν. οἷον εἴ τις ὁρίσαιτο τὴν ἰσότητα 2
εἶναι τὸ ἐναντίον ἀνισότητι. διὰ γὰρ τοῦ κατὰ στέρησιν λεγομένου
ὁρίζεται. Ἔτι τὸν οὕτως ὁριζόμενον, ἀναγκαῖον αὐτῷ τῷ ὁ-
ριζομένῳ χρῆσθαι. δῆλον δὲ ἔσται, ἐὰν μεταληφθῇ ἀντὶ τοῦ
ὀνόματος ὁ λόγος. ἐπεὶ γὰρ ἀνισότητα οὐδὲν διαφέρει εἰπεῖν
ἢ στέρησιν ἰσότητος, ἔσται ἡ ἰσότης τὸ ἐναντίον στερήσει ἰσότητος.
ὥστ᾽ αὐτῷ ἂν εἴη κεχρημένος. ἂν δὲ μηδέτερον τῶν ἐναντίων
κατὰ στέρησιν λέγηται, ἀποδοθῇ δ᾽ ὁ λόγος ὁμοίως, οἷον ἀγαθὸν
τὸ ἐναντίον κακῷ, δῆλον ὅτι κακὸν, τὸ ἐναντίον ἀγαθῷ ἔσται, τῶν 3
γὰρ οὕτως ἐναντίων ὁμοίως ὁ λόγος ἀποδοτέος, ὥστε πάλιν
αὐτῷ τῷ ὁριζομένῳ συμβαίνει χρῆσθαι. ἐνυπάρχει γὰρ ἐν τῷ
κακοῦ λόγῳ, τὸ ἀγαθόν. ὥστ᾽ εἰ ἀγαθόν ἐστι, τὸ τῷ κακῷ ἐναντί-
ον. τὸ δὲ κακὸν οὐδὲν διαφέρει, ἢ τὸ τῷ ἀγαθῷ ἐναντίον, ἔσται ἀ-
γαθὸν τὸ ἐναντίον τῷ τοῦ ἀγαθοῦ ἐναντίῳ. δῆλον οὖν, ὅτι αὐτῷ
κέχρηται. Ἔτι εἰ τὸ κατὰ στέρησιν λεγόμενον ἀποδιδοὺς, μὴ ἀ-
πέδωκεν οὗ ἐστι στέρησις; οἷον τῆς ἕξεως, ἢ τοῦ ἐναντίου, ἢ ὅτου οὖν
ἐστι στέρησις. καὶ εἰ μὴ ἐν ᾧ πέφυκε γίνεσθαι προσέθηκεν, ἢ ἁ- 4

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.1.4

ἁπλῶς, ἢ ἐν ᾧ πρώτῳ πέφυκε γίνεσθαι. οἷον τὴν ἄγνοιαν εἰπὼν
στέρησιν, μὴ ἐπιστήμης στέρησιν εἶπεν. ἢ μὴ προσέθηκεν, ἐν ᾧ πέ-
φυκε γίνεσθαι. ἢ προσθεὶς, μὴ ἐν ᾧ πρώτῳ ἀπέδωκεν. οἷον ὅτι
οὐκ ἐν τῷ λογιστικῷ, ἀλλ' ἐν ἀνθρώπῳ, ἢ ψυχῇ. ἐὰν γὰρ ὁτιοῦν
τούτων μὴ ποιήσῃ, ἡμάρτηκεν. ὁμοίως δὲ καὶ εἰ τὴν τυφλότη-
τα μὴ ὄψεως στέρησιν ἐν ὀφθαλμῷ εἶπε. δεῖ γὰρ τὸν καλῶς
ἀποδιδόντα τὸ τί ἐστι, καὶ τίνος ἐστὶν ἡ στέρησις, ἀποδοῦναι, καὶ τί
1 ἐστι τὸ ἐστερημένον. Ὁρᾶν δὲ, καὶ εἰ μὴ λεγομένου κατὰ στέρησιν
στερήσει ὥρισται. οἷον καὶ ἐπὶ τῆς ἀγνοίας δόξειεν ἂν ὑπάρχειν
ἡ τοιαύτη ἁμαρτία, τοῖς μὴ κατ' ἀπόφασιν τὴν ἄγνοιαν λέ-
γουσι. τὸ γὰρ μὴ ἔχον ἐπιστήμην οὐ δοκεῖ ἀγνοεῖν, ἀλλὰ μᾶλ-
λον τὸ διηπατημένον. διὸ οὔτε τὰ ἄψυχα οὔτε τὰ παιδία φα-
μὲν ἀγνοεῖν. ὥστ' οὐ κατὰ στέρησιν ἐπιστήμης ἡ ἄγνοια λέγεται.
Ἔτι εἰ τῶν ὁμοίων τοῦ ὀνόματος πτώσεων αἱ ὅμοιαι τοῦ λόγου
πτώσεις ἐφαρμόττουσιν. οἷον εἰ ὠφέλιμον τὸ ποιητικὸν ὑγιείας
2 ὠφελίμως τὸ ποιητικῶς ὑγιείας. καὶ ὠφεληκὸς, τὸ πεποιηκὸς
ὑγίειαν. Σκοπεῖν δὲ καὶ ἐπὶ τὴν ἰδέαν, εἰ ἐφαρμόσει ὁ λε-
χθεὶς ὅρος, ἐπ' ἐνίων γὰρ οὐ συμβαίνει. οἷον ὡς Πλάτων ὁρί-
ζεται τὸ θνητὸν προσάπτων ἐν τοῖς τῶν ζώων ὁρισμοῖς. ἡ γὰρ ἰδέα
οὐκ ἔσται θνητή, οἷον αὐτοάνθρωπος. ὥστε οὐκ ἐφαρμόσει ὁ λό-
γος ἐπὶ τὴν ἰδέαν. ἁπλῶς δ' οἷς πρόσκειται τὸ ποιητικὸν ἢ πα-
θητικὸν, ἀνάγκη διαφωνεῖν ἐπὶ τῆς ἰδέας τὸν ὅρον. ἀπαθεῖς γὰρ
καὶ ἀκίνητοι δοκοῦσιν αἱ ἰδέαι τοῖς λέγουσιν ἰδέας εἶναι. πρὸς
3 δὲ τούτοις καὶ οἱ τοιοῦτοι λόγοι χρήσιμοι. Ἔτι εἰ τῶν καθ' ὁ-
μωνυμίαν λεγομένων ἕνα λόγον κοινὸν ἁπάντων ἀπέδωκε.
συνώνυμα γὰρ, ὧν εἷς ὁ κατὰ τοὔνομα λόγος. ὥστ' οὐδενὸς
τῶν ὑπὸ τοὔνομα ὁ ἀποδοθεὶς ὅρος. ἐπειδὴ ὁμοίως ἐπὶ πᾶν
τὸ ὁμώνυμον ἐφαρμόττει. πέπονθε δὲ τοῦτο καὶ ὁ Διονυσίου
τῆς ζωῆς ὅρος. εἴπερ ἐστὶ κίνησις γένους θρεπτοῦ σύμφυτος παρα-
κολουθοῦσα. οὐδὲν τι μᾶλλον τοῦτο τοῖς ζώοις, ἢ τοῖς φυτοῖς
ὑπάρχει. ἡ δὲ ζωὴ οὐ καθ' ἓν εἶδος δοκεῖ λέγεσθαι. ἀλλ' ἑτέρα
4 μὲν τοῖς ζώοις. ἑτέρα δὲ τοῖς φυτοῖς ὑπάρχει. ἐνδέχεται μὲν οὖν

καὶ κατὰ προαίρεσιν, οὕτως ἀποδεδώκασι τὸν ὅρον, ὡς συνωνύ-
μου καὶ καθ' ἓν εἶδος πάσης τῆς ζωῆς λεγομένης. οὐδὲν δὲ κω-
λύει καὶ συνορῶντα τὴν ὁμωνυμίαν, καὶ θατέρου βουλόμενον
τὸν ὁρισμὸν ἀποδοῦναι, λαθεῖν μὴ ἴδιον, ἀλλὰ κοινὸν ἀμφοῖν
λόγον ἀποδόντα. ἀλλ' οὐδὲν ἧττον εἰ ὁποτέρως οὖν πεποίηκεν,
ἡμάρτηκεν. Ἐπεὶ δ' ἔνια λανθάνει τῶν ὁμωνύμων, ἐρωτῶντι
μὲν, ὡς συνωνύμοις χρηστέον. οὐ γὰρ ἐφαρμόσει ὁ θατέρου ὅ-
ρος ἐπὶ θάτερον. ὥστε δόξει οὐχ ὡρίσθαι κατὰ τρόπον. δεῖ γὰρ 1
ἐπὶ παντὸς τὸ συνώνυμον ἐφαρμόττειν. αὐτῷ δ' ἀποκρινο-
μένῳ διαιρετέον. Ἐπεὶ δ' ἔνιοι τῶν ἀποκρινομένων, τὸ μὲν συνώ
νυμον ὁμώνυμον φασὶν εἶναι, ὅταν μὴ ἐφαρμόττῃ ἐπὶ πᾶν ὁ
ἀποδοθεὶς λόγος. τὸ δ' ὁμώνυμον συνώνυμον ἐὰν ἐπ' ἄμφω ἐ-
φαρμόττῃ, προδιομολογητέον ὑπὲρ τῶν τοιούτων, ἢ προσυλ-
λογιστέον, ὅτι ὁμώνυμον ἢ συνώνυμον ὁπότερον οὖν ἦ. μᾶλ-
λον γὰρ συγχωροῦσιν οὐ προορῶντες τὸ συμβησόμενον. ἂν δὲ μὴ
γινομένης ὁμολογίας, φῇ τις τὸ συνώνυμον ὁμώνυμον εἶναι 2
διὰ τὸ μὴ ἐφαρμόττειν καὶ ἐπὶ τοῦτον τὸν ἀποδοθέντα λόγον,
σκοπεῖν, εἰ ὁ τούτου λόγος ἐφαρμόττει καὶ ἐπὶ τὰ λοιπά. δῆ-
λον γὰρ, ὅτι συνώνυμον ἂν εἴη τοῖς λοιποῖς. εἰ δὲ μὴ, πλείους
ἔσονται ὁρισμοὶ τοῖς λοιποῖς. δύο γὰρ οἱ κατὰ τοὔνομα λό-
γοι ἐφαρμόττουσιν ἐπ' αὐτὰ, ὅ, τε πρότερος ἀποδοθεὶς, καὶ ὁ
ὕστερος. Πάλιν εἴ τις ὁρισάμενος τῶν πολλαχῶς τι λεγομένων,
καὶ τοῦ λόγου μὴ ἐφαρμόττοντος ἐπὶ πάντα, ὅτι μὲν ὁμώνυ-
μον μὴ λέγοι, τὸ δ' ὄνομα μὴ φαίη ἐφαρμόττειν ἐπὶ πάντα, ὅ- 3
τι οὐδ' ὁ λόγος, ῥητέον πρὸς τὸν τοιοῦτον, ὅτι τῇ μὲν ὀνομα-
σίᾳ δεῖ χρῆσθαι τῇ παραδεδομένῃ καὶ παρεπομένῃ, καὶ μὴ κι-
νεῖν τὰ τοιαῦτα. Ἔνια δ' οὐ λεκτέον ὁμοίως τοῖς πολλοῖς.
Ἐὰν δὲ τῶν συμπεπλεγμένων τινὸς ἀποδοθῇ ὅρος, σκοπεῖν ἀφαι-
ροῦντα τὸν θατέρου τῶν συμπεπλεγμένων λόγον, εἰ καὶ ὁ λοι-
πὸς τοῦ λοιποῦ. εἰ γὰρ μὴ, δῆλον ὅτι οὐδὲ ὁ ὅλος τοῦ ὅλου. οἷον
εἰ ὡρίσατο γραμμὴν πεπερασμένην εὐθεῖαν, πέρας ἐπιπέδου
ἔχοντος πέρατα, οὗ τὸ μέσον ἐπιπροσθεῖ τοῖς πέρασιν. εἰ τῆς πε- 4

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.1.4

πεπερασμένης γραμμῆς, λόγος ἐστὶ πέρας ἐπιπέδου ἔχοντος πέρατα, τῆς δ' εὐθείας τὸ λοιπὸν δεῖ εἶναι, οὗ τὸ μέσον ἐπιπροσθεῖ τοῖς πέρασιν. ἀλλ' ἡ ἄπειρος οὔτε μέσον οὔτε πέρατα ἔχει, εὐθεῖα δ' ἐστίν. ὥστε οὐκ ἔστιν ὁ λοιπὸς τοῦ λοιποῦ λόγος. Ἔτι εἰ συνθέτου ὄντος τοῦ ὁριζομένου, ἰσόκωλος ὁ λόγος ἀποδοθῇ τῷ ὁριζομένῳ. ἰσόκωλος δὲ λέγεται ὁ λόγος εἶναι, ὅτι ὅσαπερ ἂν ᾖ τὰ συγκείμενα, τοσαῦτα καὶ τὰ ἐν τῷ λόγῳ ὀνόματα

1 καὶ τὰ ῥήματα ᾖ. ἀνάγκη γὰρ ἐν τοῖς τοιούτοις, αὐτῶν τῶν ὀνομάτων μεταλλαγὴν γίνεσθαι, ἢ πάντων, ἢ ἐνίων. ἐπειδὴ οὐδὲν πλείω νῦν ἢ πρότερον ὀνόματα εἴρηται. δεῖ δὲ τὸν ὁριζόμενον λόγον ἀντὶ τῶν ὀνομάτων ἀποδοῦναι, μάλιστα μὲν τῶν πάντων. εἰ δὲ μή, τῶν πλείστων. οὕτω μὲν γὰρ καὶ ἐπὶ τῶν ἁπλῶν ὁ τοὔνομα μεταλαβών, οὐχ ὁρισάμενος εἴη. οἷον ἀντὶ λωπίου ἱμάτιον. ἔτι δὲ μείζων ἡ ἁμαρτία. εἰ καὶ ἀγνωστοτέρων ὀνομάτων τὴν μετάληψιν ἐποιήσατο. οἷον ἀντὶ τοῦ ἀνθρώπου

2 λευκοῦ, βροτὸν ἀργόν. οὔτε γὰρ ὥρισται. ἧττόν τε σαφὲς οὕτω τὸ ῥηθέν. Σκοπεῖν δὲ καὶ ἐν τῇ μεταλλαγῇ τῶν ὀνομάτων, εἰ μὴ ταὐτὸν ἔτι σημαίνει. οἷον ὁ τὴν θεωρητικὴν ἐπιστήμην ὑπόληψιν θεωρητικὴν εἰπών. ἡ γὰρ ὑπόληψις τῇ ἐπιστήμῃ οὐ ταὐτόν. δεῖ δέ γε, εἴπερ μέλλει καὶ τὸ ὅλον ταὐτὸν εἶναι. τὸ μὲν γὰρ θεωρητικόν, κοινὸν ἐν ἀμφοτέροις τοῖς λόγοις ἐστί. τὸ δὲ λοιπόν, διάφορον. Ἔτι εἰ θατέρου τῶν ὀνομάτων μετάληψιν ποιούμενος, μὴ τῆς διαφορᾶς, ἀλλὰ τοῦ γένους τὴν μεταλ-

3 λαγὴν ἐποιήσατο, καθάπερ ἐπὶ τοῦ ἀρτίως ῥηθέντος. ἀγνωστότερον γὰρ ἡ θεωρητική, τῆς ἐπιστήμης. τὸ μὲν γένος, τὸ δὲ διαφορά. πάντων δὲ γνωριμώτερον τὸ γένος. κοινότερον γάρ. ὥστε οὐ τοῦ γένους, ἀλλὰ τῆς διαφορᾶς, ἔδει τὴν μετάληψιν ποιήσασθαι, ἐπειδὴ ἀγνωστότερόν ἐστιν. ἢ τοῦτο μὲν γελοῖον τὸ ἐπιτίμημα. οὐδὲν γὰρ κωλύει τὴν μὲν διαφορὰν τῷ γνωριμωτάτῳ ὀνόματι εἰρῆσθαι, τὸ δὲ γένος μή. οὕτως δ' ἐχόντων δῆλον ὅτι τοῦ γένους καὶ οὐ τῆς διαφορᾶς, κατὰ τοὔνομα τὴν μετάληψιν ποιητέον. εἰ δὲ μὴ ὄνομα

4 ἀντὶ ὀνόματος. ἀλλὰ λόγον ἀντ' ὀνόματος μεταλαμβάνει, δῆλον

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.1.4

ὅτι τῆς διαφορᾶς μᾶλλον ἢ τοῦ γένους ὁρισμὸν ἀποδοτέον, ἐ-
πειδὴ τοῦ γνωρίσαι χάριν ὁ ὁρισμὸς ἀποδίδοται. ἧττον γὰρ ἡ δια
φορὰ τοῦ γένους γνώριμος. Εἰ δὲ τῆς διαφορᾶς τὸν ὅρον ἀ-
πέδωκε, σκοπεῖν, εἰ καὶ ἄλλου τινὸς κοινὸς ὁ ἀποδοθεὶς ὅρος.
οἷον ὅταν τὸν περιττὸν ἀριθμὸν, ἀριθμὸν μέσον ἔχοντα εἴπῃ,
ἐπιδιοριστέον τὸ πῶς μέσον ἔχοντα. ὁ μὲν γὰρ ἀριθμὸς, κοινὸς
ἐν ἀμφοτέροις τοῖς λόγοις ὑπάρχει. τοῦ δὲ περιττοῦ, μετεί-
ληπται ὁ λόγος. ἔχει δὲ καὶ γραμμὴ καὶ σῶμα μέσον, οὐ πε- 1
ριττὰ ὄντα. ὥστε οὐκ ἂν εἴη ὁ ὁρισμὸς οὗτος τοῦ περιττοῦ. εἰ
δὲ πολλαχῶς λέγεται τὸ μέσον ἔχον, διοριστέον τὸ πῶς μέσον
ἔχον. ὥστε ἢ ἐπιτίμησις ἔσται ἢ συλλογισμὸς, ὅτι οὐχ ὥρισται.
Πάλιν εἰ οὗ μὲν τὸν λόγον ἀποδίδωσι, τῶν ὄντων ἐστί. τὸ δ' ὑπὸ
τὸν λόγον, μὴ τῶν ὄντων. οἷον εἰ τὸ λευκὸν ὡρίσατο χρῶμα πυ-
ρὶ μεμιγμένον. ἀδύνατον γὰρ τὸ ἀσώματον μεμίχθαι σώμα-
τι. ὥστε οὐκ ἂν εἴη χρῶμα πυρὶ μεμιγμένον. λευκὸν δὲ ἐστιν.
Ἔτι ὅσοι μὴ διαιροῦσιν ἐν τοῖς πρός τι πρὸς ὃ λέγεται, ἀλλ'- 2
ἐν πλείοσι περιλαβόντες εἶπον, ἢ ὅλως ἢ ἐπί τι ψεύδονται. οἷον
εἴ τις τὴν ἰατρικὴν ἐπιστήμην ὄντος εἶπεν. εἰ μὲν γὰρ μηδενὸς
τῶν ὄντων ἡ ἰατρικὴ ἐπιστήμη, δῆλον ὅτι ὅλως ὁ λόγος ἔψευ-
σται. εἰ δὲ τινὸς μὲν, τινὸς δὲ μὴ, ἐπί τι ἔψευσται. δεῖ γὰρ παντὸς
εἴπερ καθ' αὑτὸ, καὶ μὴ κατὰ συμβεβηκὸς ὄντος εἶναι λέγεται.
καθάπερ ἐπὶ τῶν ἄλλων ἔχει τῶν πρός τι. πᾶν γὰρ ἐπιστητὸν,
πρὸς ἐπιστήμην λέγεται. ὁμοίως δὲ καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων. ἐπει-
δὴ ἀντιστρέφει πάντα τὰ πρός τι. πᾶν γὰρ ἐπιστητὸν, πρός τι. 3
Ἔτι εἴπερ ὁ μὴ καθ' αὑτὸ ἀλλὰ κατὰ συμβεβηκὸς τὴν ἀπόδο-
σιν ποιούμενος, ὀρθῶς ἀποδίδωσιν οὐ πρὸς ἓν, ἀλλὰ πρὸς
πλείω, ἕκαστον ἂν αὐτῶν πρός τι λέγοιτο. οὐδὲν γὰρ κωλύει τὸ
αὐτὸ καὶ ὂν καὶ λευκὸν καὶ ἀγαθὸν εἶναι. ὥστε πρὸς ὁποιο-
νοῦν τούτων ἀποδοὺς, ὀρθῶς ἂν εἴη ἀποδοὺς, εἴπερ ὁ κατὰ συμ
βεβηκὸς ἀποδιδοὺς, ὀρθῶς ἀποδίδωσιν. Ἔτι δὲ ἀδύνατον
τὸν τοιοῦτον λόγον, ἴδιον τοῦ ἀποδοθέντος εἶναι. οὐ γὰρ μόνον ἡ
ἰατρικὴ, ἀλλὰ καὶ τῶν ἄλλων ἐπιστημῶν αἱ πολλαὶ πρὸς ὂν λέ- 4

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.1.4

γονται. ὥστε ἑκάστη ἐπιστήμη οὐδενὸς ἔσται. δῆλον οὖν, ὅτι οὗτος
» οὐδεμιᾶς ἐπιστήμης ἐστὶν ὁρισμός. ἴδιον γὰρ καὶ οὐ κοινὸν δεῖ
τὸν ὁρισμὸν εἶναι. ἐνίοτε δὲ ὁρίζονται οὐ τὸ πρᾶγμα, ἀλλὰ τὸ πρᾶγ-
μα εὖ ἔχον ἢ τετελεσμένον. τοιοῦτος δὲ καὶ ὁ τοῦ ῥήτορος καὶ
τοῦ κλέπτου ὅρος, εἴπερ ἐστὶ ῥήτωρ ὁ δυνάμενος τὸ ἐν ἑκάστῳ πι-
θανὸν θεωρεῖν, καὶ μηδὲν παραλιπεῖν. κλέπτης δὲ, ὁ λάθρα
λαμβάνων. δῆλον γὰρ, ὅτι τοιοῦτος ὢν ἀγαθὸς ἑκάτερος, ὁ
1 μὲν, ἀγαθὸς ῥήτωρ. ὁ δὲ, ἀγαθὸς κλέπτης ἔσται. οὐ γὰρ ὁ λάθρα
λαμβάνων, ἀλλ' ὁ βουλόμενος λάθρα λαβεῖν, κλέπτης ἐστί.
Πάλιν εἰ τὸ δι' αὑτὸ αἱρετὸν, ὡς πρακτικὸν ἢ ποιητικὸν, ἢ ὁπω-
σοῦν δι' ἄλλο αἱρετὸν ἀποδέδωκεν. οἷον τὴν δικαιοσύνην νό-
μων σωστικὴν εἰπὼν, ἢ τὴν σοφίαν ποιητικὴν εὐδαιμονίας. τὸ
γὰρ ποιητικὸν ἢ σωστικὸν, τῶν δι' ἄλλο αἱρετῶν. ἢ οὐδὲν μὲν κω-
λύει τὸ δι' αὑτὸ αἱρετὸν, καὶ δι' ἄλλο εἶναι αἱρετόν. οὐ μὴν, ἀλ-
λ' οὐδὲν ἧττον ἥμαρτηκεν, ὁ οὕτως διορισάμενος τὸ δι' αὑτὸ
2 αἱρετόν. ἑκάστῳ γὰρ τὸ βέλτιστον, ἐν τῇ οὐσίᾳ μάλιστα. βέλτιον
δὲ τὸ δι' αὑτὸ εἶναι αἱρετὸν, τοῦ δι' ἕτερον. ὥστε τοῦτο καὶ τὸν ὁ-
ρισμὸν ἔδει μᾶλλον σημαίνειν. Σκοπεῖν δὲ καὶ εἴ τινος ὁρι-
σμὸν ἀποδιδοὺς τάδε, ἢ τὸ ἐκ τούτων, ἢ τόδε μετὰ τοῦδε ὥρισα-
το. εἰ μὲν γὰρ τάδε, συμβήσεται ἀμφοῖν καὶ μηδετέρῳ ὑπάρ-
χειν. οἷον εἰ τὴν δικαιοσύνην, σωφροσύνην καὶ ἀνδρίαν ὡρί-
σατο. δύο γὰρ ὄντων, εἰ ἑκάτερος θάτερον ἔχει, ἀμφότεροι δί-
καιοι ἔσονται, καὶ οὐδέτερος. ἐπειδὴ ἀμφότεροι μὲν ἔχουσι
3 δικαιοσύνην, ἑκάτερος δὲ οὐκ ἔχει. εἰ δὲ μήπω τὸ εἰρημένον
σφόδρα ἄτοπον διὰ τὸ καὶ ἐπ' ἄλλων συμβαίνειν τὸ τοιοῦτον, οὐδὲν
γὰρ κωλύει ἀμφοτέρους ἔχειν μνᾶν, μηδετέρου ἔχοντος, ἀλ-
λ' οὖν τό γε τἀναντία ὑπάρχειν τοῖς αὐτοῖς, παντελῶς ἄ-
τοπον δόξειεν ἂν εἶναι. συμβήσεται δὲ τοῦτο, ἐὰν ὁ μὲν αὐτῶν σω-
φροσύνην καὶ δειλίαν ἔχῃ, ὁ δὲ ἀνδρίαν καὶ ἀκολασίαν. ἀμ-
φότεροι γὰρ δικαιοσύνην καὶ ἀδικίαν ἕξουσιν. εἰ γὰρ δικαιο-
σύνη, σωφροσύνη καὶ ἀνδρία ἐστὶν, ἡ ἀδικία, δειλία καὶ ἀκο-
4 λασία ἔσται. ὅλως τε ὅσα ἐστὶν ἐπιχειρεῖν, ὅτι οὐ ταὐτόν ἐστι τὰ

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.1.4

μέρη τε καὶ τὸ ὅλον, πάντα χρήσιμα πρὸς τὸ νῦν εἰρημένον.
ἔοικε γὰρ οὕτως ὁριζόμενος, τὰ μέρη τῷ ὅλῳ τὰ αὐτὰ φά- »
σκειν εἶναι. μάλιστα δὲ οἰκεῖοι γίνονται οἱ λόγοι, ἐφ' ὅσων κα- »
τάδηλος ἡ τῶν μερῶν ἐστὶ σύνθεσις. καθάπερ ἐστὶν οἰκίας
καὶ τῶν ἄλλων τῶν τοιούτων. δῆλον γὰρ, ὅτι τῶν μερῶν ὄν-
των, οὐδὲν κωλύει τὸ ὅλον μὴ εἶναι. ὥστε οὐ ταυτὸν τὰ μέ-
ρη τῷ ὅλῳ. Εἰ δὲ μὴ ταῦτα, ἀλλὰ τὸ ἐκ τούτων ἔφησεν εἶ-
ναι τὸ ὁριζόμενον, πρῶτον μὲν ἐπισκοπεῖν, εἰ μὴ πέφυκεν ἕν- 1
τι γίνεσθαι ἐκ τῶν εἰρημένων. Ἔνια γὰρ οὕτως ἔχει πρὸς
ἄλληλα, ὥστε μηδὲν ἐξ αὐτῶν γίνεσθαι. οἷον γραμμὴ καὶ ἀ-
ριθμός. Ἔτι εἰ τὸ μὲν ὡρισμένον ἐν ἑνί τινι τῷ πρώτῳ πέ-
φυκε γίνεσθαι. ἐξ ὧν δὲ ἔφησεν αὐτὸ εἶναι, μὴ ἐν ἑνὶ τῷ πρώ-
τῳ πέφυκε γίνεσθαι, ἀλλ' ἑκάτερον ἐν ἑκατέρῳ. δῆλον γὰρ,
ὅτι οὐκ ἂν εἴη ἐκ τούτων ἐκεῖνο. ἐν οἷς γὰρ τὰ μέρη καὶ τὸ ὅ-
λον ἀνάγκη ὑπάρχειν. ὥστε οὐκ ἐν ἑνὶ τὸ ὅλον πρώτῳ, ἀλλ'
ἐν πλείοσιν. Εἰ δὲ καὶ τὰ μέρη καὶ τὸ ὅλον ἐν ἑνὶ τῷ πρώ- 2
τῳ, σκοπεῖν εἰ μὴ ἐν τῷ αὐτῷ, ἀλλ' ἐν ἑτέρῳ τὰ μέρη, καὶ ἐν ἑ-
τέρῳ τὸ ὅλον. Πάλιν εἰ τῷ ὅλῳ συμφθείρεται τὰ μέρη. ἀνά-
παλιν γὰρ δεῖ συμβαίνειν τῶν μερῶν φθαρέντων, φθείρεσθαι »
τὸ ὅλον. τοῦ δὲ ὅλου φθαρέντος, οὐκ ἀνάγκη καὶ τὰ μέρη ἐφθάρ-
θαι. ἢ εἰ τὸ μὲν ὅλον, ἀγαθὸν ἢ κακόν. τὰ δὲ μέρη, μηδέτερα. ἢ
ἀνάπαλιν, τὰ μὲν μέρη ἀγαθὰ ἢ κακά, τὸ δ' ὅλον μηδέτερον.
οὔτε γὰρ ἐκ μηδετέρου ἀγαθόν τι ἢ κακὸν γίνεσθαι δυνατόν.
οὔτε ἐκ κακῶν ἢ ἀγαθῶν, μηδέτερον. ἢ εἰ μᾶλλον μὲν θάτερον
ἀγαθὸν, ἢ θάτερον κακόν. τὸ δ' ἐκ τούτων, μὴ μᾶλλον ἀγαθὸν 3
ἢ κακόν. οἷον. οἷον εἰ ἡ ἀναίδεια ἐξ ἀνδρίας καὶ ψευδοῦς δόξης. μᾶλ
λον γὰρ ἀγαθὸν ἡ ἀνδρία, ἢ κακὸν ἡ ψευδὴς δόξα. ἔδει οὖν καὶ τὸ ἐκ
τούτων ἀκολουθεῖν τῷ μᾶλλον. καὶ εἶναι ἢ ἁπλῶς ἀγαθὸν, ἢ μᾶλ-
λον ἀγαθὸν ἢ κακόν. καὶ τοῦτο μὲν οὐκ ἀναγκαῖον, ἐὰν μὴ ἑκά-
τερον ᾖ καθ' αὑτὸ ἀγαθὸν ἢ κακόν. πολλὰ γὰρ τῶν ποιητικῶν
καθ' αὑτὰ μὲν οὐκ ἔστιν ἀγαθά. μιχθέντα δέ τισι, γίνεται ἀγαθά.
τὰ δὲ ἀνάπαλιν, ἑκάτερον μὲν ἀγαθὸν, μιχθέντα δὲ, κακόν. ἢ 4

οὐδέτερον. μάλιστα δὲ καταφανὲς, τὸ νῦν ῥηθὲν, ἐπὶ τῶν ὑγιει-
» νῶν καὶ τῶν νοσωδῶν. Ἔνια γὰρ τῶν φαρμάκων οὕτως ἔχει, ὡς
ἑκάτερον μὲν εἶναι ἀγαθὸν, ἐὰν δὲ ἄμφω δοθῇ μιχθέντα, κα-
κόν. Πάλιν εἰ ἐκ βελτίονος καὶ χείρονος, ὧν μή ἐστι τὸ ὅλον, τοῦ
μὲν βελτίονος, χεῖρον. τοῦ δὲ χείρονος, βέλτιον. ἢ οὐδὲ τοῦτο ἀ-
ναγκαῖον, ἐὰν μὴ καθ' αὑτὰ ᾖ τὰ, ἐξ ὧν σύγκειται ἀγαθά. ἀλλ'-
οὐδὲν κωλύει τὸ ὅλον μὴ γίνεσθαι ἀγαθὸν, καθάπερ ἐπὶ τῶν
1 ἀρτίως ῥηθέντων. Ἔτι εἰ συνώνυμον τὸ ὅλον θατέρῳ. οὐ δεῖ
γὰρ καθάπερ οὐδὲ ἐπὶ τῶν συλλαβῶν. οὐδενὶ γὰρ τῶν στοιχεί-
ων ἐξ ὧν σύγκειται ἡ συλλαβὴ, συνώνυμός ἐστιν. Ἔτι εἰ μὴ εἴρη
κε τὸν τρόπον τῆς συνθέσεως. οὐ γὰρ αὐτάρκης πρὸς τὸ γνω-
ρίσαι, τὸ εἰπεῖν ἐκ τούτων. οὐδὲ γὰρ τὸ ἐκ τούτων, ἀλλὰ καὶ οὕ-
τως ἐκ τούτων ἑκάστου τῶν συνθέτων ἡ οὐσία. καθάπερ ἐπὶ οἰ-
κίας. οὐ γὰρ ἂν ὁπωσοῦν συντεθῇ, ταῦτα οἰκία ἐστίν. Εἰ δὲ τό-
δε μετὰ τοῦδε ἀποδέδωκε, πρῶτον μὲν ῥητέον, ὅτι τόδε μετὰ
2 τοῦδε, ἢ τοῖσδε ταυτὸν, ἢ τὸ ἐκ τῶνδε. ὁ γὰρ λέγων μέλι μεθ' ὕ-
δατος, ἤτοι μέλι καὶ ὕδωρ λέγει, ἢ τὸ ἐκ μέλιτος καὶ ὕδατος.
ὥστ' ἂν ὁποτερῳοῦν τῶν εἰρημένων ταυτὸν ὁμολογήσῃ εἶναι
τὸ τόδε μετὰ τοῦδε, ταῦτα ἁρμόσει λέγειν, ἅπερ πρὸς ἑκάτε-
ρον τούτων ἔμπροσθεν εἴρηται. Ἔτι διελόμενον, ὁσαχῶς λέγε-
ται ἕτερον μεθ' ἑτέρου, σκοπεῖν, εἰ μηδαμῶς τόδε μετὰ τοῦδε.
οἷον εἰ λέγεται ἕτερον μεθ' ἑτέρου, ἢ ὡς ἔν τινι ταυτῷ δεκτικῷ.
καθάπερ ἡ δικαιοσύνη καὶ ἡ ἀνδρία ἐν ψυχῇ. ἢ ἐν τόπῳ τῷ αὐ-
3 τῷ, ἢ ἐν χρόνῳ τῷ αὐτῷ, μηδαμῶς δ' ἀληθὲς ᾖ τὸ εἰρημένον
ἐπὶ τούτων, δῆλον, ὅτι οὐδενὸς ἂν εἴη ὁ ἀποδοθεὶς ὁρισμὸς, ἐ-
πειδὴ οὐδαμῶς τόδε μετὰ τοῦδέ ἐστιν. εἰ δὲ τῶν διαιρεθέντων ὁσαχῶς
λέγεται ἕτερον μεθ' ἑτέρου, ἀληθὲς τὸ ἐν τῷ αὐτῷ χρόνῳ ὑπάρχειν
ἑκάτερον, σκοπεῖν εἰ ἐνδέχεται μὴ πρὸς ταυτὸν ἑκάτερον λέγε-
σθαι. οἷον εἰ τὴν ἀνδρίαν ὡρίσατο τόλμαν μετὰ διανοίας ὀρ-
θῆς. ἐνδέχεται γὰρ τόλμαν μὲν ἔχειν τοῦ ἀποστερεῖν, ὀρθὴν δὲ διάνοιαν
περὶ τὰ ὑγιεινά. ἀλλ' οὔπω ἀνδρεῖος, ὁ ἐν τῷ αὐτῷ χρόνῳ τόδε με-
4 τὰ τοῦδε ἔχων. ἔτι εἰ καὶ πρὸς ταυτὸν ἄμφω λέγεται, οἷον πρὸς τὰ ἰα-

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.1.4

τρικά. οὐδὲν γὰρ κωλύει καὶ τόλμαν τινὰ καὶ ὀρθὴν διάνοιαν
ἔχειν πρὸς τὰ ἰατρικά, ἀλλ' ὅμως δ' οὗτος ἀνδρεῖος ὁ τόδε με- »
τὰ τοῦδε ἔχων. οὔτε γὰρ πρὸς ἕτερον ἑκάτερον αὐτῶν δεῖ λέ- »
γεσθαι, οὔτε πρὸς ταὐτὸν τὸ τυχὸν, ἀλλὰ πρὸς τὸ τῆς ἀνδρίας
τέλος. οἷον πρὸς τοὺς πολεμικοὺς κινδύνους, ἢ εἴτι μᾶλλον τοῦ
του τέλος. Ἔνια δὲ τῶν οὕτως ἀποδεδομένων, οὐδαμῶς ὑπὸ
τὴν εἰρημένην πίπτει διαίρεσιν. οἷον εἰ ἡ ὀργὴ λύπη ἐστὶ μεθ' ὑπο
λήψεως τοῦ ὀλιγωρεῖσθαι. ὅτι γὰρ διὰ τὴν ὑπόληψιν τὴν τοιαύ- 1
την ἡ λύπη γίνεται, τοῦτο βούλεται δηλοῦν. τὸ δὲ διὰ τοῦτο γί-
νεσθαί τι, οὐκ ἔστι ταὐτὸν τῷ μετὰ τούτου τόδε εἶναι, κατ' οὐ-
δένα τῶν εἰρημένων τρόπων. Πάλιν εἰ τὴν τούτων σύνθεσιν, εἴ
ρηκε τὸ ὅλον. οἷον τῆς ψυχῆς καὶ σώματος, σύνθεσιν τὸ ζῶον. πρῶ
τον μὲν σκοπεῖν, εἰ μὴ εἴρηκε, ποία σύνθεσις. καθάπερ εἰ σάρ-
κα ὁριζόμενος ἢ ὀστοῦν, τὴν πυρὸς καὶ γῆς καὶ ἀέρος σύνθεσιν
εἶπεν. οὐ γὰρ ἀπόχρη τὸ σύνθεσιν εἰπεῖν, ἀλλὰ καὶ ποία τίς,
προσδιοριστέον. οὐ γὰρ ὁπωσοῦν συντεθέντων τούτων σὰρξ γί- 2
νεται, ἀλλ' οὑτωσὶ μὲν συντεθέντων σάρξ. οὑτωσὶ δὲ ὀστοῦν. ἔοι
κε δ' εἶναι τὸ παράπαν συνθέσει ταὐτὸν. οὐδέτερον τῶν εἰρη-
μένων. συνθέσει μὲν γὰρ πάσῃ, διάλυσις ἐναντίον. τῶν δ' εἰρη- »
μένων οὐδέτερον, οὐδέν. Ἔτι εἰ ὁμοίως πιθανὸν πᾶν τὸ σύν-
θετον σύνθεσιν εἶναι, ἢ μηδέν. τῶν δὲ ζώων ἕκαστον σύνθετον ὄν,
μή ἐστι σύνθεσις, οὐδὲ τῶν ἄλλων οὐδὲν τῶν συνθέτων, σύνθεσις ἂν
εἴη. Πάλιν εἰ ὁμοίως ἔν τινι πέφυκεν ὑπάρχειν τἀναντία,
ὥρισται δὲ διὰ θατέρου, δῆλον γὰρ ὅτι οὐχ ὥρισται. εἰ δὲ μή,
πλείους τοῦ αὐτοῦ συμβήσεται ὁρισμοὺς εἶναι. τί γὰρ μᾶλλον 3
ὁ διὰ τούτου ἢ ὁ διὰ τοῦ ἑτέρου ὁρισάμενος εἴρηκεν, ἐπεὶ ὁμοίως
ἀμφότερα πέφυκε γίνεσθαι ἐν αὐτῷ. τοιοῦτος δ' ὁ τῆς ψυχῆς
ὅρος, εἴπερ ἐστὶν οὐσία ἐπιστήμης δεκτική. ὁμοίως γὰρ καὶ ἀγνοίας
ἐστὶ δεκτική. Δεῖ δὲ καὶ ἐὰν μὴ πρὸς ὅλον ἔχῃ τις ἐπιχειρεῖν τὸν
ὁρισμὸν, διὰ τὸ μὴ γνώριμον εἶναι τὸ ὅλον, πρὸς τῶν μερῶν τι
ἐπιχειρεῖν, ἐὰν ᾖ γνώριμον καὶ μὴ καλῶς ἀποδεδομένον φαί-
νηται. τοῦ γὰρ μέρους ἀναιρεθέντος, καὶ ὁ πᾶς ὁρισμὸς ἀναιρεῖ- 4

ται. Ὅσοι τ' ἀσαφεῖς τῶν ὁρισμῶν, συνδιορθοῦντα καὶ συσχηματίζοντα πρὸς τὸ δηλοῦν τι καὶ ἔχειν ἐπιχείρημα, οὕτως ἐπισκοπεῖν. ἀναγκαῖον γὰρ τῷ ἀποκρινομένῳ ἢ δέχεσθαι τὸ ἐκλαμβανόμενον ὑπὸ τοῦ ἐρωτῶντος, ἢ αὐτὸν διασαφῆσαι, τί ποτε τυγχάνει τὸ δηλούμενον ὑπὸ τοῦ λόγου. Ἔτι καθάπερ ἐν ταῖς ἐκκλησίαις νόμον εἰώθασιν ἐπεισφέρειν, κἂν ᾖ βελτίων ὁ εἰσφερόμενος, ἀναιροῦσι τὸν ἔμπροσθεν, οὕτως καὶ ἐπὶ
1 τῶν ὁρισμῶν ποιητέον. καὶ αὐτὸν ἕτερον ὁρισμὸν οἰστέον. ἐὰν γὰρ φαίνηται βελτίων καὶ μᾶλλον δηλῶν τὸ ὁριζόμενον, δῆλον ὅτι ἀνῃρημένος ἔσται ὁ κείμενος, ἐπειδὴ οὐκ εἰσὶ πλείους τοῦ αὐτοῦ ὁρισμοί. Πρὸς ἅπαντας δὲ τοὺς ὁρισμοὺς οὐκ ἐλάχιστον στοιχεῖον, τὸ πρὸς ἑαυτὸν εὐστόχως ὁρίσασθαι τὸ προκείμενον, ἢ καλῶς εἰρημένον ὅρον ἀναλαβεῖν. ἀνάγκη γὰρ ὥσπερ πρὸς παράδειγμα θεώμενον, τό τε ἐλλεῖπον ὧν προσῆκεν ἔχειν τὸν ὁρισ-
2 μὸν καὶ τὸ προσκείμενον περιέργως καθορᾶν, ὥστε μᾶλλον ἐπιχειρημάτων εὐπορεῖν. τὰ μὲν οὖν περὶ τοὺς ὁρισμοὺς, ἐπὶ τοσοῦτον εἰρήσθω.

3

Τέλος τοῦ ἕκτου τῶν τοπικῶν.

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.1.4

ἈΡΙΣΤΟΤΕΛΟΥΣ ΤΟΠΙΚΩΝ ἙΒΔΟΜΟΝ.

ΠΌΤΕΡΟΝ δὲ ταὐτὸν ἢ ἕτερον κατὰ τὸν
κυριώτατον τῶν ῥηθέντων περὶ ταὐτοῦ τρό-
πων, ῥητέον. ἐλέγετο δὲ κυριώτατα ταὐτὸν,
τὸ τῷ ἀριθμῷ ἓν, σκοπεῖν ἔκ τε τῶν πτώσεων
καὶ τῶν συστοίχων καὶ τῶν ἀντικειμένων. εἰ γὰρ 1
ἡ δικαιοσύνη ταὐτὸν τῇ ἀνδρείᾳ, καὶ ὁ δίκαιος τῷ ἀνδρείῳ.
καὶ τὸ δικαίως τῷ ἀνδρείως. ὁμοίως δὲ καὶ ἐπὶ τῶν ἀντικει-
μένων. εἰ γὰρ τάδε ταὐτὰ, καὶ τὰ ἀντικείμενα τούτοις ταὐτὰ
καθ' ὁποιανοῦν τῶν λεγομένων ἀντιθέσεων. οὐδὲν γὰρ διαφέ-
ρει τὸ τούτῳ ἢ τούτῳ ἀντικείμενον λαβεῖν, ἐπειδὴ ταὐτόν ἐστι.
πάλιν ἐκ τῶν ποιητικῶν, καὶ φθαρτικῶν καὶ γενέσεων καὶ φθο-
ρῶν, καὶ ὅλως τῶν ὁμοίως ἐχόντων πρὸς ἑκάτερον. ὅσα γὰρ
ἁπλῶς ταὐτὰ, καὶ αἱ γενέσεις αὐτῶν καὶ αἱ φθοραὶ, αἱ αὐ- 2
ταὶ, καὶ τὰ ποιητικὰ καὶ τὰ φθαρτικά. σκοπεῖν δὲ, καὶ ὧν
θάτερον μάλιστα λέγεται ὁτιοῦν, εἰ καὶ θάτερον τῶν αὐτῶν τού- »
των κατὰ τὸ αὐτὸ μάλιστα λέγεται. καθάπερ Ξενοκράτης τὸν »
εὐδαίμονα καὶ τὸν σπουδαῖον ἀποδείκνυσι τὸν αὐτὸν. ἐπειδὴ »
» πάντων τῶν βίων αἱρετώτατος ὁ σπουδαῖος, καὶ εὐδαίμων. ἓν
» γὰρ τὸ αἱρετώτατον καὶ μέγιστον. ὁμοίως δὲ καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων τῶν
τοιούτων. δεῖ δ' ἑκάτερον ἓν ἀριθμῷ εἶναι τὸ λεγόμενον μέγι-
στον, ἢ αἱρετώτατον. εἰ δὲ μὴ, οὐκ ἔσται δεδειγμένον, ὅτι ταὐτόν. 3
οὐ γὰρ ἀναγκαῖον εἰ ἀνδρειότατοι τῶν ἑλλήνων πελοποννήσιοι
καὶ λακεδαιμόνιοι, τοὺς αὐτοὺς εἶναι πελοποννησίους τοῖς λακε-
δαιμονίοις. ἐπειδὴ οὐχ εἷς ἀριθμῷ πελοποννήσιος, οὐδὲ λα-
κεδαιμόνιος. ἀλλὰ περιέχεσθαι μὲν τὸν ἕτερον ὑπὸ τοῦ ἑτέρου
ἀναγκαῖον, καθάπερ οἱ λακεδαιμόνιοι ὑπὸ τῶν πελοποννη-
σίων. εἰ δὲ μὴ, συμβήσεται ἀλλήλων εἶναι βελτίους. ἐὰν μὴ πε-
ριέχωνται οἱ ἕτεροι ὑπὸ τῶν ἑτέρων. ἀναγκαῖον γὰρ τοὺς πε-
λοποννησίους βελτίους εἶναι τῶν λακεδαιμονίων, εἴπερ μὴ πε- 4

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.1.4

εἰ ἔχονται οἱ ἕτεροι ὑπὸ τῶν ἑτέρων. πάντων γὰρ τῶν λοιπῶν
εἰσὶ βελτίους. ὁμοίως δὲ καὶ τοὺς λακεδαιμονίους ἀνάγκη βελ-
τίους εἶναι τῶν πελοποννησίων. καὶ γὰρ καὶ οὗτοι πάντων τῶν
λοιπῶν εἰσὶ βελτίους. ὥστε ἀλλήλων βελτίους γίνονται. δῆ-
λον οὖν, ὅτι ἐν ἀριθμῷ δεῖ εἶναι τὸ βέλτιστον καὶ μέγιστον λε-
γόμενον, εἰ μέλλοι ὅ, τι ταυτὸν ἀποδείκνυσθαι. διὸ καὶ Ξενο-
κράτης οὐκ ἀποδείκνυσιν. οὐ γὰρ εἷς ἀριθμῷ ὁ εὐδαίμων, οὐ
1 δ' ὁ σπουδαῖος βίος. ὥστ' οὐκ ἀναγκαῖον τὸν αὐτὸν εἶναι, διότι
ἄμφω αἱρετώτατοι, ἀλλὰ τὸν ἕτερον ὑπὸ τὸν ἕτερον. Πά-
λιν σκοπεῖν, εἰ ᾧ θάτερον ταυτὸν, καὶ θάτερον. εἰ γὰρ μὴ ἀμ-
φότερα τῷ αὐτῷ ταυτὰ, δῆλον ὅτι οὐδ' ἀλλήλοις. Ἔτι ἐκ
τῶν τούτοις συμβεβηκότων, καὶ οἷς ταῦτα συμβέβηκεν, ἐπισκο-
πεῖν. ὅσα γὰρ θατέρῳ συμβέβηκε, καὶ θατέρῳ δεῖ συμβεβη-
κέναι. καὶ οἷς θάτερον αὐτῶν συμβέβηκε, καὶ θάτερον δεῖ συμ-
βεβηκέναι. εἰ δ' ἔν τι τούτων διαφωνεῖ, δῆλον ὅτι οὐ ταυτά.
2 Ὁρᾶν δὲ, καὶ εἰ μὴ ἐν ἑνὶ γένει κατηγορίας ἀμφότερα. ἀλλὰ
τὸ μὲν, ποιὸν. τὸ δὲ, ποσὸν, ἢ πρός τι, δηλοῖ. Πάλιν εἰ τὸ γέ-
νος ἑκατέρου μὴ ταυτὸν. ἀλλὰ τὸ μὲν ἀγαθὸν, τὸ δὲ κακὸν.
ἢ τὸ μὲν ἀρετὴ, τὸ δ' ἐπιστήμη. Ἢ εἰ τὸ μὲν γένος ταυτὸν, αἱ
διαφοραὶ δὲ μὴ αἱ αὐταὶ ἑκατέρου κατηγοροῦνται. ἀλλὰ τῆς
μὲν, ὅτι θεωρητικὴ ἐπιστήμη. τῆς δὲ, ὅτι πρακτική. ὁμοίως δὲ
καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων. Ἔτι ἐκ τοῦ μᾶλλον. εἰ τὸ μὲν δέχεται
τὸ μᾶλλον, τὸ δὲ μή. ἢ εἰ ἄμφω μὲν δέχεται, μὴ ἅμα δέ. κα-
3 θάπερ ὁ μᾶλλον ἐρῶν, οὐ μᾶλλον ἐπιθυμεῖ τῆς συνουσί-
ας. ὥστε οὐ ταυτὸν ἔρως καὶ ἐπιθυμία συνουσίας.
Ἔτι ἐκ τῆς προσθέσεως, εἰ τῷ αὐτῷ ἑκάτερον προστιθέμενον,
μὴ ποιεῖ τὸ ὅλον ταυτόν. Ἢ εἰ τοῦ αὐτοῦ ἀφ' ἑκατέρου ἀ-
φαιρεθέντος, τὸ λοιπὸν ἕτερον. οἷον εἰ διπλάσιον ἡμίσεος,
καὶ πολλαπλάσιον ἡμίσεος ταυτὸν ἔφησεν εἶναι. ἀφαιρε-
θέντος γὰρ ἀφ' ἑκατέρου τοῦ ἡμίσεος, τὰ λοιπὰ ταυτὸν ἔδει
δηλοῦν, οὐ δηλοῖ δέ. τὸ γὰρ διπλάσιον καὶ πολλαπλάσιον, οὐ
4 ταυτὸν δηλοῖ. Σκοπεῖν δὲ μὴ μόνον, εἰ ἤδη τι συμβαίνει ἀδύ-

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.1.4

ναῖον διὰ τῆς θέσεως, ἀλλὰ καὶ εἰ δυνατὸν ἐξ ὑποθέσεως ὑπάρξαι, καθάπερ τοῖς τὸ κενὸν καὶ τὸ πλῆρες ἀέρος ταὐτὸν φάσκουσιν εἶναι. δῆλον γὰρ, ὅτι ἐὰν ἐξέλθῃ ὁ ἀὴρ, κενὸν μὲν οὐχ ἧττον, ἀλλὰ μᾶλλον ἔσται. πλῆρες δ' ἀέρος οὐκέτι ἔσται. ὥστε ὑποτεθέντος τινὸς εἴτε ψευδοῦς, εἴτε ἀληθοῦς. οὐδὲν γὰρ διαφέρει, εἰ τὸ μὲν ἕτερον ἀναιρεῖται αὐτῆς, τὸ δὲ ἕτερον οὔ, ὥστ' οὐ ταὐτόν. Καθόλου δ' εἰπεῖν ἐκ τῶν ὁπωσοῦν ἑκατέ-
ρου κατηγορουμένων, καὶ ὧν ταῦτα κατηγορεῖται, σκοπεῖν, εἴ- 1
που διαφωνεῖ. ὅσα γὰρ θατέρου κατηγορεῖται, καὶ θατέρου κατηγορεῖσθαι δεῖ. καὶ ὧν θάτερον κατηγόρηται, καὶ θάτερον κατηγορεῖσθαι δεῖ. Ἔτι ἐπεὶ πολλαχῶς τὸ ταὐτὸν λέγεται, σκοπεῖν. εἰ καθ' ἕτερόν τινα τρόπον ταὐτά ἐστι. τὰ γὰρ εἴδει ἢ γένει ταὐτὰ, οὐκ ἀνάγκη ἀριθμῷ ταὐτὰ εἶναι. ἐπισκοποῦμεν δὲ, πότερον οὕτως ταὐτὰ ἢ οὐχ οὕτως. Ἔτι εἰ δυνατὸν θάτερον ἄνευ θατέρου εἶναι, οὐ γὰρ ἂν εἴη ταὐτόν. Οἱ μὲν οὖν
πρὸς τὸ ταὐτὸν τόποι, τοσοῦτοι λέγονται, δῆλον δὲ ἐκ τῶν εἰ- 2
ρημένων, ὅτι ἅπαντες οἱ πρὸς τὸ ταὐτὸν ἀνασκευαστικοὶ τόποι,
καὶ πρὸς ὅρον χρήσιμοι, καθάπερ ἔμπροσθεν εἴρηται. εἰ γὰρ »
μὴ ταὐτὸν δηλοῖ τό, τοὔνομα καὶ ὁ λόγος, δῆλον ὅτι οὐκ ἂν »
εἴη ὁρισμὸς ὁ ἀποδοθεὶς λόγος. τῶν δὲ κατασκευαστικῶν τόπων, »
οὐδεὶς χρήσιμος πρὸς ὅρον οὐ γὰρ ἀπόχρη δεῖξαι ταὐτὸν τὸ ὑπὸ τὸν λόγον καὶ τοὔνομα, πρὸς τὸ κατασκευάσαι ὅτι ὁρισμός. ἀλλὰ καὶ τὰ ἄλλα πάντα δεῖ ἔχειν τὰ παρηγγελμέ-
να τὸν ὁρισμόν. ἀναιρεῖν μὲν οὖν ὅρον οὕτως. καὶ διὰ τούτων 3
ἀεὶ πειρατέον. Ἐὰν δὲ κατασκευάζειν βουλώμεθα, πρῶτον μὲν εἰδέναι δεῖ, διότι οὐδεὶς ἢ ὀλίγοι τῶν διαλεγομένων, ὅρον συλλογίζονται. ἀλλὰ πάντες ἀρχὴν τὸ τοιοῦτον λαμβάνουσιν οἷον οἵ τε περὶ γεωμετρίαν καὶ ἀριθμοὺς, καὶ τὰς ἄλλας τὰς τοιαύτας μαθήσεις. εἶθ' ὅτι δι' ἀκριβείας μὲν, ἄλλης ἐστὶ πραγματείας ἀποδοῦναι, καὶ τί ἐστιν ὅρος καὶ πῶς ὁρίζεσθαι δεῖ. νῦν δ' ὅσον ἱκανὸν πρὸς τὴν παροῦσαν χρείαν, τοσοῦτον μόνον
λεκτέον, ὅτι δυνατὸν γίνεσθαι καὶ τοῦ τί ἦν εἶναι συλλογισμόν. 4

εἰ γάρ

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.1.4

» ἔστιν ὅρος, λόγος ὁ τὸ τί ἦν εἶναι τῷ πράγματι δηλῶν, καὶ
» δεῖ τὰ ἐν τῷ ὅρῳ κατηγορούμενα, ἐν τῷ τί ἐστι τοῦ πράγμα-
τος μόνα κατηγορεῖσθαι· κατηγορεῖται δὲ ἐν τῷ τί ἐστι τὰ γέ-
νη καὶ αἱ διαφοραί, φανερὸν ὡς εἴ τις λάβοι ταῦτα μόνον,
ἐν τῷ τί ἐστι τοῦ πράγματος κατηγορεῖσθαι δεῖ. ὅτι ὁ ταῦτα
ἔχων λόγος, ὅρος ἐξ ἀνάγκης ἂν εἴη. οὐ γὰρ ἐνδέχεται ἕτερον
εἶναι ὅρον, ἐπειδὴ οὐδὲν ἕτερον ἐν τῷ τί ἐστι πράγματος κα-
1 τηγορεῖται. ὅτι μὲν οὖν ἐγχωρεῖ συλλογισμὸν ὅρου γενέ-
σθαι, φανερόν. ἐκ τίνων δὲ δεῖ κατασκευάζειν, διώρισται
μὲν ἐν ἑτέροις ἀκριβέστερον. πρὸς δὲ τὴν προκειμένην μέ-
θοδον, οἱ αὐτοὶ τόποι χρήσιμοι. σκεπτέον γὰρ ἐπὶ τῶν ἐναν-
τίων καὶ τῶν ἄλλων τῶν ἀντικειμένων, καὶ ὅλους τοὺς λόγους
καὶ κατὰ μέρος ἐπισκοποῦντα. εἰ γὰρ ὁ ἀντικείμενος τοῦ ἀν-
τικειμένου, καὶ τὸν εἰρημένον τοῦ προκειμένου ἀνάγκη εἶναι. ἐ-
πεὶ δὲ τῶν ἐναντίων πλείους συμπλοκαί, ληπτέον ἐκ τῶν ἐ-
2 ναντίων, ὁ ποῖος ἂν μάλιστα φανείη ὁ ἐναντίος ὁρισμός. ὅ-
λους μὲν οὖν τοὺς λόγους καθάπερ εἴρηται σκεπτέον, κατὰ
μέρος δὲ ὧδε. Πρῶτον μὲν οὖν ὅτι τὸ ἀποδοθὲν γένος ὀρ-
θῶς ἀποδέδοται. εἰ γὰρ τὸ ἐναντίον ἐν τῷ ἐναντίῳ, τὸ δὲ
προκείμενον μή ἐστιν ἐν τῷ αὐτῷ, δῆλον ὅτι ἐν τῷ ἐναντίῳ
» ἂν εἴη. ἐπειδὴ ἀνάγκη τὰ ἐναντία, ἢ ἐν τῷ αὐτῷ γένει ἢ ἐν
» τοῖς ἐναντίοις γένεσιν εἶναι, καὶ τὰς διαφορὰς δὲ τὰς ἐναντί-
» ας, τῶν ἐναντίων ἀξιοῦμεν κατηγορεῖσθαι. καθάπερ λευ-
3 κοῦ καὶ μέλανος. τὸ μὲν γὰρ διακριτικόν. τὸ δὲ συγκριτι-
κὸν ὄψεως, ὥστε εἰ τοῦ ἐναντίου αἱ ἐναντίαι κατηγοροῦν-
ται, τοῦ προκειμένου αἱ ἀποδοθεῖσαι κατηγοροῖντο ἄν. ὥστε ἐ-
πεὶ καὶ τὸ γένος καὶ αἱ διαφοραὶ ὀρθῶς ἀποδέδονται, δῆλον
ὅτι ὁρισμὸς ἂν εἴη ὁ ἀποδοθείς. ἢ οὐκ ἀναγκαῖον τῶν ἐναντί-
ων τὰς ἐναντίας διαφορὰς κατηγορεῖσθαι, ἐὰν μὴ ἐν τῷ αὐ-
τῷ γένει τὰ ἐναντία ᾖ, ὧν δὲ τὰ γένη ἐναντία, οὐδὲν κωλύει
τὴν αὐτὴν διαφορὰν κατ᾽ ἀμφοῖν λέγεσθαι, οἷον κατὰ δι-
4 καιοσύνης καὶ ἀδικίας. τὸ μὲν γάρ, ἀρετή. τὸ δὲ κακία,

ψυχῆς. ὥστε τὸ ψυχῆς, διαφορὰ ἐπ' ἀμφοῖν λέγεται, ἐπεὶ
» καὶ σώματός ἐστιν ἀρετὴ καὶ κακία. ἀλλ' οὖν τοῦτό γε ἀλη-
» θὲς, ὅτι τῶν ἐναντίων ἢ αἱ ἐναντίαι, ἢ αἱ αὗται διαφοραί εἰ-
σιν. εἰ οὖν τοῦ ἐναντίου ἡ ἐναντία κατηγορεῖται, τούτου δὲ
μὴ, δῆλον ὅτι ἡ εἰρημένη τούτου οὐκ ἂν κατηγοροῖτο. καθόλου δὲ
εἰπεῖν, ἐπεὶ ὁ ὁρισμός ἐστιν ἐκ γένους καὶ διαφορῶν, ἂν ᾖ τοῦ
ἐναντίου ὁ ὁρισμὸς φανερὸς, καὶ ὁ τοῦ προκειμένου ὁρισμὸς
φανερὸς ἔσται. ἐπεὶ γὰρ τὸ ἐναντίον ἐν τῷ αὐτῷ γένει, ἢ ἐν 1
τῷ ἐναντίῳ. ὁμοίως δὲ καὶ αἱ διαφοραὶ, ἢ αἱ ἐναντίαι τῶν ἐ-
ναντίων, ἢ αἱ αὗται κατηγοροῦνται, δῆλον ὅτι τοῦ προκειμέ-
νου ἤτοι γένος ἂν κατηγοροῖτο ὅπερ καὶ τοῦ ἐναντίου, αἱ δὲ
διαφοραὶ ἐναντίαι, ἢ πᾶσαι ἤ τινες, αἱ δὲ λοιπαὶ αἱ αὗται, ἢ
ἀνάπαλιν. αἱ μὲν διαφοραὶ αἱ αὗται, τὰ δὲ γένη ἐναντία. ἢ
ἄμφω ἐναντία καὶ τὰ γένη καὶ αἱ διαφοραί. ἀμφότερα μὲν
γὰρ ταὐτὰ εἶναι οὐκ ἐνδέχεται. εἰ δὲ μὴ, ὁ αὐτὸς ὁρισμὸς τῶν
ἐναντίων ἔσται. Ἔτι ἐκ τῶν πτώσεων καὶ τῶν συστοίχων. ἀ- 2
νάγκη γὰρ ἀκολουθεῖν τὰ γένη τοῖς γένεσι καὶ τοὺς ὅρους τοῖς ὅ-
ροις. οἷον εἰ ἡ λήθη ἐστὶν ἀποβολὴ ἐπιστήμης, καὶ τὸ ἐπιλανθά-
νεσθαι ἀποβάλλειν ἐπιστήμην ἔσται. καὶ τὸ ἐπιλελῆσθαι, ἀ-
ποβεβληκέναι ἐπιστήμην. ἑνὸς οὖν ὁποιουοῦν τῶν εἰρημέ-
νων ὁμολογηθέντος, ἀνάγκη καὶ τὰ λοιπὰ ὁμολογεῖσθαι.
ὁμοίως δὲ καὶ εἰ ἡ φθορὰ διάλυσις οὐσίας, καὶ τὸ φθείρε-
σθαι, διαλύεσθαι οὐσίαν. καὶ τὸ φθαρτικῶς διαλυτικῶς.
εἴ γε τὸ φθαρτικὸν, διαλυτικὸν οὐσίας. καὶ ἡ φθορὰ, διά- 3
λυσις οὐσίας. ὁμοίως δὲ καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων. ὥσθ' ἑνὸς ὁ-
ποιουοῦν ληφθέντος, καὶ τὰ λοιπὰ πάντα ὁμολογεῖται.
καὶ ἐκ τῶν ὁμοίως ἐχόντων πρὸς ἄλληλα. εἰ γὰρ τὸ ὑγιει-
νὸν, ποιητικὸν ὑγιείας, καὶ τὸ εὐεκτικὸν, ποιητικὸν εὐεξί-
ας ἔσται. καὶ τὸ ὠφέλιμον, ποιητικὸν ἀγαθοῦ. ὁμοίως γὰρ
ἕκαστον τῶν εἰρημένων πρὸς τὸ οἰκεῖον τέλος ἔχει. ὥστε εἰ ἑ-
νὸς αὐτῶν ὁρισμός ἐστι, τὸ, ποιητικὸν εἶναι τοῦ τέλους, καὶ
τῶν λοιπῶν ἑκάστου οὗτος ἂν εἴη ὁρισμός. Ἔτι ἐκ τοῦ μᾶλ- 4

λον καὶ ἐκ τοῦ ὁμοίως, ὁσαχῶς ἐνδέχεται κατασκευάζειν,
δύο πρὸς δύο συγκρίνοντα. οἷον, εἰ μᾶλλον ὅδε τοῦδε, ἢ ὅδε
τοῦδε ὁρισμός. ὁ δὲ ἧττον δοκῶν ὁρισμός ἐστι, καὶ ὁ μᾶλλον.
καὶ εἰ ὁμοίως ὅδε τοῦδε, καὶ ὅδε τοῦδε. εἰ ὁ ἕτερος τοῦ ἑτέρου,
καὶ ὁ λοιπὸς τοῦ λοιποῦ. ἑνὸς δὲ ὁρισμοῦ πρὸς δύο συγκρινο-
μένου, ἢ δύο ὁρισμῶν πρὸς ἕνα, οὐδὲν χρήσιμος ἡ ἐκ τοῦ μᾶλ-
λον ἐπίσκεψις. οὔτε γὰρ ἕνα δυοῖν, οὔτε δύο τοῦ αὐτοῦ ὅ-
1 ρους δυνατὸν εἶναι. Εἰσὶ δὲ ἐπικαιρότατοι τῶν τόπων οἵ-
τε νῦν εἰρημένοι, καὶ οἱ ἐκ τῶν πτώσεων καὶ τῶν συστοίχων. διὸ
καὶ δεῖ μάλιστα κατέχειν, καὶ προχείρους ἔχειν τούτους.
χρησιμώτατοι γὰρ πρὸς πλεῖστα, καὶ τῶν ἄλλων δὲ τοὺς μάλι-
στα κοινούς. οὗτοι γὰρ ἐνεργότατοι τῶν λοιπῶν. οἷον τό τ' ἐπι-
βλέπειν ἐπὶ τὰ καθ' ἕκαστα, καὶ ἐπὶ τῶν εἰδῶν σκοπεῖν, εἰ ἐ-
φαρμόττει ὁ λόγος, ἐπειδὴ συνώνυμον τὸ εἶδος ἐστιν. ἔτι δὲ
χρήσιμος ὁ τόπος πρὸς τοὺς τιθεμένους ἰδέας εἶναι, καθά-
2 περ πρότερον εἴρηται. Ἔτι εἰ μεταφέρων εἴρηκε τοὔνο-
μα, ἢ αὐτὸ αὐτοῦ κατηγόρησεν ὡς ἕτερον. καὶ εἴ τις ἄλλος
κοινὸς καὶ ἐνεργὸς τῶν τόπων ἐστί, τούτῳ χρηστέον. ὅτι δὲ χα-
λεπώτερον κατασκευάζειν ἢ ἀνασκευάζειν ὅρον, ἐκ τῶν μετὰ
ταῦτα ῥηθησομένων φανερόν. καὶ γὰρ ἰδεῖν αὐτὸν καὶ λα-
βεῖν παρὰ τῶν ἐρωτωμένων τὰς τοιαύτας προτάσεις, οὐκ εὐ-
πετές. οἷον ὅτι τῶν ἐν τῷ ἀποδοθέντι λόγῳ, τὸ μὲν, γένος. τὸ
δὲ, διαφορά. καὶ ὅτι ἐν τῷ τί ἐστι τὸ γένος, καὶ αἱ διαφοραὶ κα-
3 τηγοροῦνται. ἄνευ δὲ τούτων, ἀδύνατον ὁρισμοῦ γενέσθαι
συλλογισμόν. εἰ γάρ τινα καὶ ἄλλα ἐν τῷ τί ἐστι τοῦ πράγμα-
τος κατηγορεῖται, ἄδηλον, πότερον ὁ ῥηθεὶς ἢ ἕτερος αὐτοῦ ὁ-
ρισμός ἐστιν. ἐπειδὴ ὁρισμός ἐστι, λόγος ὁ τὸ τί ἦν εἶναι σημαί-
νων. δῆλον δὲ καὶ ἐκ τῶνδε. ῥᾶον γὰρ ἓν συμπεραίνεσθαι, ἢ πολ-
λὰ. ἀναιροῦντι μὲν οὖν, ἀπόχρη πρὸς ἓν διαλεχθῆναι. ἓν γὰρ ὁ-
ποιονοῦν ἀνασκευάσαντες, ἀνῃρηκότες ἐσόμεθα τὸν ὅρον.
κατασκευάζοντι δὲ, πάντα ἀνάγκη συμβιβάζειν ὅτι ὑπάρ-
4 χει τὰ ἐν τῷ ὅρῳ. Ἔτι κατασκευάζοντι μὲν, καθόλου οἰ-

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.1.4

στέον συλλογισμόν. δεῖ γὰρ κατὰ παντὸς, οὗ τοὔνομα, κα-
τηγορεῖσθαι τὸν ὅρον. καὶ ἔτι πρὸς τούτοις ἀντιστρέφειν κα-
θ' οὗ τὸν λόγον καὶ τοὔνομα, εἰ μέλλει ἴδιος εἶναι ὁ ἀποδοθεὶς
ὅρος. ἀνασκευάζοντι δὲ, οὐκ ἀνάγκη δεῖξαι τὸ καθόλου. ἀ-
πόχρη γὰρ τὸ δεῖξαι, ὅτι οὐκ ἀληθεύεται περί τινος τῶν ὑπὸ
τοὔνομα ὁ λόγος. ἔτι καθόλου δέοι ἀνασκευάσαι. οὐδ' ὡς
τὸ ἀντιστρέφειν ἀναγκαῖον ἐστὶ τοῦ ἀνασκευάζειν. ἀπόχρη γὰρ
ἀνασκευάζοντα καθόλου τὸ δεῖξαι, ὅτι κατά τινος ὢν τοὔ- 1
νομα κατηγορεῖται, ὁ λόγος οὐ κατηγορεῖται. τὸ δ' ἀνάπα-
λιν, οὐκ ἀναγκαῖον πρὸς τὸ δεῖξαι ὅτι καθ' ὧν ὁ λόγος μὴ
κατηγορεῖται, οὐδὲ τοὔνομα. Ἔτι εἰ καὶ παντὶ ὑπάρχει τῷ
ὑπὸ τοὔνομα, μὴ μόνῳ δὲ, ἀνῄρημένος ὑπάρχει ὁρισμός.
Ὁμοίως δὲ καὶ περὶ τὸ ἴδιον καὶ τὸ γένος ἔχει. ἐν ἀμφοτέ- »
ροις γὰρ ἀνασκευάζειν, ἢ κατασκευάζειν ῥᾷον. περὶ μὲν οὖν »
τοῦ ἰδίου φανερὸν ἐκ τῶν εἰρημένων. ὡς γὰρ ἐπιτοπλὺ, ἐν »
συμπλοκῇ τὸ ἴδιον ἀποδίδοται. ὥστε ἀνασκευάζειν μὲν ἔστιν, 2
ἓν ἀνελόντα. κατασκευάζοντα δὲ, πάντα συλλογίζεσθαι ἀ-
νάγκη. σχεδὸν δὲ πάντα τὰ λοιπὰ ὅσα πρὸς τὸν ὁρισμὸν, καὶ
πρὸς τὸ ἴδιον ἁρμόσει λέγεσθαι. παντί τε γὰρ δεῖ τῷ ὑπὸ
τοὔνομα τὸν κατασκευάζοντα δεικνύναι, ὅτι ὑπάρχει. ἀνα-
σκευάζοντα δὲ, ἀπόχρη ἑνὶ δεῖξαι μὴ ὑπάρχον, ἔτι καὶ παν-
τὶ ὑπάρχει, μὴ μόνῳ δὲ, καὶ οὕτως ἀνασκευασμένον γίνε-
ται, καθάπερ καὶ ἐπὶ τοῦ ὁρισμοῦ ἐλέγετο. Περὶ δὲ τοῦ γέ-
νους, ὅτι κατασκευάζειν μὲν, ἀνάγκη μοναχῶς παντὶ δείξαν- 3
τα ὑπάρχειν. ἀνασκευάζοντα δὲ διχῶς. καὶ γὰρ εἰ μηδενὶ καὶ
εἴ τινι δέδεικται μὴ ὑπάρχον, ἀνῄρηται τὸ ἐν ἀρχῇ. Ἔτι
κατασκευάζοντι μὲν, οὐκ ἀπόχρη ὅτι ὑπάρχει δεῖξαι. ἀλλὰ
καὶ διότι ὡς γένος ὑπάρχει, δεικτέον. ἀνασκευάζοντι δὲ, ἱ-
κανὸν τὸ δεῖξαι μὴ ὑπάρχον ἤ τινι ἢ μηδενί. ἔοικε δὲ ὥσπερ »
καὶ ἐν τοῖς ἄλλοις τὸ διαφθεῖραι τοῦ ποιῆσαι ῥᾷον, οὕτω καὶ »
ἐπὶ τούτων τὸ ἀνασκευάσαι τοῦ κατασκευάσαι. Ἐπὶ δὲ τοῦ
συμβεβηκότος τὸ μὲν καθόλου ῥᾷον ἀνασκευάζειν, ἢ κατα- 4

σκευάζειν. κατασκευάζοντα μὲν γὰρ δεικτέον, ὅτι παντί. ἀνα-
σκευάζοντα δὲ ἀπόχρη ἐν ἑνὶ δεῖξαι μὴ ὑπάρχον, τὸ δὲ ἐπὶ μέ-
ρους ἀνάπαλιν. ῥᾷον γὰρ κατασκευάσαι ἢ ἀνασκευάσαι. κα-
τασκευάζοντι μὲν γάρ, ἀπόχρη τὸ δεῖξαι τινὶ ὑπάρχον. ἀνα-
σκευάζοντι δέ, δεικτέον ὅτι οὐδενὶ ὑπάρχει. φανερὸν δέ, καὶ
διότι πάντων ῥᾷστον, ὅρον ἀνασκευάσαι. πλεῖστα μὲν γὰρ ἐν
αὐτῷ τὰ δεδομένα πολλῶν εἰρημένων. ἐκ δὲ τῶν πλειόνων,
1 θᾶττον γίνεται συλλογισμός. εἰκὸς γὰρ ἐν τοῖς πολλοῖς μᾶλ-
» λον ἢ ἐν τοῖς ὀλίγοις ἁμάρτημα γίνεσθαι. Ἔτι πρὸς μὲν
» ὅρον ἐνδέχεται διὰ τῶν ἄλλων ἐπιχειρεῖν. εἴτε γὰρ μὴ ἴδιος ὁ
λόγος, εἴτε μὴ γένος τὸ ἀποδοθέν. εἴτε μὴ ὑπάρχει τι τῶν ἐν
τῷ λόγῳ, ἀνῃρημένος γίνεται ὁ ὁρισμός. πρὸς δὲ τἆλλα,
οὔτε τὰ ἐκ τῶν ὅρων, οὔτε τἆλλα ἐνδέχεται πάντα ἐπιχει-
ρεῖν. μόνα γὰρ τὰ πρὸς τὸ συμβεβηκὸς κοινὰ πάντων τῶν εἰ-
ρημένων ἐστίν. ὑπάρχειν μὲν γὰρ δεῖ ἕκαστον τῶν εἰρημένων. εἰ
2 δὲ μὴ ὡς ἴδιον ὑπάρχει τὸ γένος, οὔπω ἀνῄρηκε τὸ γένος.
ὁμοίως δὲ καὶ τὸ ἴδιον οὐκ ἀναγκαῖον, ὡς γένος. οὐδὲ τὸ
συμβεβηκός, ὡς γένος ἢ ἴδιον, ἀλλ' ὑπάρχειν μόνον. ὥστε οὐ
» δυνατὸν ἐκ τῶν ἑτέρων πρὸς τὰ ἕτερα ἐπιχειρεῖν, ἀλλ' ἢ ἐπὶ
» τοῦ ὁρισμοῦ. δῆλον οὖν, ὅτι ῥᾷστον πάντων, ὅρον ἀναιρεῖν.
» κατασκευάζειν δέ, χαλεπώτατον. ἐκεῖνά τε γὰρ πάντα δεῖ
συλλογίζεσθαι. καὶ γὰρ ὅτι ὑπάρχει τὰ εἰρημένα, καὶ ὅτι γέ-
νος τὸ ἀποδοθέν, καὶ ὅτι ἴδιος ὁ λόγος. καὶ ἔτι παρὰ ταῦτα, ὅ-
3 τι δηλοῖ τὸ τί ἦν εἶναι ὁ λόγος. καὶ τοῦτο καλῶς δεῖ πεποιη-
κέναι. τῶν δ' ἄλλων τὸ ἴδιον μάλιστα τοιοῦτον. ἀναιρεῖν μὲν
γὰρ ῥᾷον, διὰ τὸ ἐκ πολλῶν ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ εἶναι. κατασκευ-
άζειν δὲ χαλεπώτατον, ὅτι τὰ πολλὰ δεῖ συμβιβάσαι, καὶ πρὸς
τούτῳ, ὅτι μόνῳ ὑπάρχει καὶ ἀντικατηγορεῖται τοῦ πράγ-
ματος. ῥᾷστον δὲ πάντων, κατασκευάσαι τὸ συμβεβηκός. ἐν
μὲν γὰρ τοῖς ἄλλοις οὐ μόνον ὑπάρχον, ἀλλὰ καὶ ὅτι οὕτως
ὑπάρχει, δεικτέον. ἐπὶ δὲ τοῦ συμβεβηκότος ὅτι ὑπάρχει μό-
4 νον, ἱκανὸν δεῖξαι. ἀνασκευάζειν δὲ χαλεπώτατον τὸ συμ-

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.1.4

βεβηκός, ὅτι ἐλάχιστα ἐν αὐτῷ δίδοται. οὐ γὰρ προσσημαί-
νει ἐν τῷ συμβεβηκότι, πῶς ὑπάρχει. ὥστε ἐπὶ μὲν τῶν ἄλ-
λων διχῶς ἔστιν ἀναιρεῖν, ἢ δείξαντα ὅτι οὐχ ὑπάρχει, ἢ
ὅτι οὐχ οὕτως ὑπάρχει. ἐπὶ δὲ τοῦ συμβεβηκότος
οὐκ ἔστιν ἀνελεῖν, ἀλλ' ἢ δείξαντα, ὅτι οὐχ
ὑπάρχει. οἱ μὲν οὖν τόποι δι' ὧν εὐ-
πορήσομεν πρὸς ἕκαστα τῶν
προβλημάτων ἐπιχει-
ρεῖν, σχεδὸν ἱκανῶς
ἐξηρίθμην-
ται.

Τέλος τοῦ ἑβδόμου τῶν τοπικῶν.

ἈΡΙΣΤΟΤΈΛΟΥΣ ΤΟΠΙΚΩ͂Ν ὌΓΔΟΟΝ.

ΜΕΤᾺ δὲ ταῦτα περὶ τάξεως, καὶ πῶς δεῖ ἐ-
ρωτᾶν, λεκτέον. δεῖ δὲ πρῶτον μὲν ἐρωτᾶν
μέλλοντα τόπον εὑρεῖν, ὅθεν ἐπιχειρητέον.
1 δεύτερον δὲ ἐρωτηματίσαι καὶ τάξαι, καθέ-
καστα πρὸς ἑαυτόν. τὸ δὲ λοιπὸν καὶ τρίτον,
» εἰπεῖν ἤδη ταῦτα πρὸς ἕτερον. μέχρι μὲν οὖν τοῦ εὑρεῖν τὸν τό-
» πον, ὁμοίως τοῦ φιλοσόφου καὶ τοῦ διαλεκτικοῦ, ἡ σκέψις. τὸ
» δὲ ἤδη ταῦτα τάττειν καὶ ἐρωτηματίζειν, ἴδιον τοῦ διαλεκτι-
κοῦ. πρὸς ἕτερον γὰρ πᾶν τὸ τοιοῦτον. τῷ δὲ φιλοσόφῳ
καὶ ζητοῦντι καθ' ἑαυτὸν οὐδὲν μέλει, ἐὰν ἀληθῆ μὲν ᾖ καὶ
γνώριμα δι' ὧν ὁ συλλογισμός, μὴ θῇ δὲ αὐτὰ ὁ ἀποκρινό-
2 μενος, διὰ τὸ σύνεγγυς εἶναι τῷ ἐξ ἀρχῆς, καὶ προορᾶν τὸ
συμβησόμενον. ἀλλ' ἴσως ἂν καὶ σπουδάσειεν ὅτι μάλιστα
γνώριμα καὶ σύνεγγυς εἶναι τὰ ἀξιώματα, ἐκ τούτων γὰρ οἱ
ἐπιστημονικοὶ συλλογισμοί. τοὺς μὲν οὖν τόπους ὅθεν δεῖ λαμ-
βάνειν, εἴρηται πρότερον. περὶ τάξεως δὲ καὶ τοῦ ἐρωτημα-
τίσαι λεκτέον, διελόμενοι τὰς προτάσεις, ὅσαι ληπτέαι παρὰ
τὰς ἀναγκαίας. ἀναγκαῖαι δὲ λέγονται, δι' ὧν ὁ συλλογι-
σμὸς γίνεται. αἱ δὲ παρὰ ταύτας λαμβανόμεναι, τέτταρές εἰ-
3 σιν. ἢ γὰρ ἐπαγωγῆς χάριν τοῦ δοθῆναι τὸ καθόλου. ἢ εἰς ὄγκον
» τοῦ λόγου. ἢ εἰς κρύψιν τοῦ συμπεράσματος. ἢ πρὸς τὸ σαφέστερον
» εἶναι τὸν λόγον. παρὰ δὲ ταύτας, οὐδεμίαν ληπτέον πρότασιν, ἀλ-
λ' ἢ διὰ τούτων αὔξειν καὶ ἐρωτηματίζειν πειρατέον. εἰσὶ δ' αἱ πρὸς
κρύψιν, ἀγῶνος χάριν. ἀλλ' ἐπειδὴ πᾶσα ἡ τοιαύτη πραγμα-
τεία πρὸς ἕτερόν ἐστιν, ἀνάγκη καὶ ταύταις χρῆσθαι. τὰς μὲν οὖν ἀ-
ναγκαίας δι' ὧν ὁ συλλογισμός, οὐκ εὐθὺς προτατέον. ἀλλ' ἀπο-
στατέον ὅτι ἀνωτάτω. οἷον μὴ τῶν ἐναντίων ἀξιοῦντα τὴν αὐτὴν
4 ἐπιστήμην, ἂν τοῦτο βούληται λαβεῖν, ἀλλὰ τῶν ἀντικειμένων. τι-

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.1.4

θέντος γὰρ τούτου, καὶ ὅτι τῶν ἐναντίων ἡ αὐτὴ ἐπιστήμη, συλ-
λελόγισται. ἐπειδὴ τῶν ἀντικειμένων τὰ ἐναντία. ἐὰν δὲ μὴ τι-
θῇ, δι' ἐπαγωγῆς ληπτέον προτείνοντα ἐπὶ τῶν κατὰ μέρος ἐ-
ναντίων. ἢ γὰρ διὰ συλλογισμοῦ ἢ δι' ἐπαγωγῆς τὰς ἀναγκαί-
ας ληπτέον. ἢ τὰς μὲν ἐπαγωγῇ τὰς δὲ συλλογισμῷ. Ὅσαι δὲ
λίαν προφανεῖς εἰσι, καὶ αὐτὰς προτείνοντα. ἀδηλότερόν τε
γὰρ ἀεὶ ἐν τῇ ἀποστάσει καὶ τῇ ἐπαγωγῇ τὸ συμβησόμενον. καὶ
ἅμα τὸ αὐτὰς τὰς χρησίμους προτεῖναι καὶ μὴ δυνάμενον ἐ- 1
κείνως λαβεῖν, ἕτοιμον. τὰς δὲ παρὰ ταύτας εἰρημένας ληπτέον
μὲν τούτων χάριν. ἑκάστῃ δὲ ὧδε χρηστέον, ἐπάγοντα μὲν ἀπὸ
τῶν καθέκαστα ἐπὶ τὰ καθόλου, καὶ τῶν γνωρίμων ἐπὶ τὰ ἄ-
γνωστα. γνώριμα δὲ μᾶλλον τὰ κατὰ τὴν αἴσθησιν, ἢ ἁπλῶς,
ἢ τοῖς πολλοῖς. κρύπτοντα δὲ προσυλλογίζεσθαι δι' ὧν ὁ συλ-
λογισμὸς τοῦ ἐξ ἀρχῆς μέλλει γίνεσθαι, καὶ ταῦτα ὡς πλεῖ-
στα. εἴη δ' ἂν τοῦτο, εἰ μήτις μὴ μόνον τὰς ἀναγκαίας, ἀλλὰ καὶ
τῶν πρὸς ταῦτα χρησίμων τινὰ συλλογίζοιτο. Ἔτι τὰ συμ- 2
περάσματα μὴ λέγειν, ἀλλ' ὕστερον συλλογίζεσθαι ἀθρόα. οὕ-
τω γὰρ ἂν πορρωτάτω ἀποστήσειε τῆς ἐξ ἀρχῆς θέσεως. Κα-
θόλου δὲ εἰπεῖν, οὕτω δεῖ ἐρωτᾶν τὸν κρυπτικῶς πυνθανό-
μενον, ὥστε ἠρωτημένου τοῦ παντὸς λόγου, καὶ εἰπόντος τὸ
συμπέρασμα, ζητεῖσθαι τὸ διατί. τοῦτο δὲ ἔσται μάλιστα διὰ
τοῦ λεχθέντος πρόσθεν τρόπου. μόνου γὰρ τοῦ ἐσχάτου ῥηθέντος
συμπεράσματος, ἄδηλόν πως συμβαίνει διὰ τὸ μὴ προορᾶν
τὸν ἀποκρινόμενον ἐκ τίνος συμβαίνει, μὴ διαρθρωθέντων τῶν 3
προτέρων συλλογισμῶν, ἥκιστα δ' ἂν διαρθρωθείη ὁ συλλογι-
σμὸς τοῦ συμπεράσματος, μὴ τούτου λήμματα ἡμῶν τιθέντων
ἀλλ' ἐκεῖνα ὑφ' ὧν συλλογισμὸς γίνεται. Χρήσιμον δὲ καὶ τὸ μὴ
συνεχῆ τὰ ἀξιώματα λαμβάνειν, ἐξ ὧν οἱ συλλογισμοί, ἀλλ'-
ἐναλλὰξ τὸ πρὸς ἕτερον καὶ ἕτερον συμπέρασμα. τιθεμένων
γὰρ τῶν οἰκείων παράλληλα, μᾶλλον τὸ συμβησόμενον ἐξ αὐ-
τῶν προφανές. Χρὴ δὲ καὶ ὁρισμῷ λαμβάνειν, ἐφ' ὧν ἐνδέχε-
ται τὴν καθόλου πρότασιν, μὴ ἐπ' αὐτῶν, ἀλλ' ἐπὶ τῶν συστοι- 4

χων παραλογίζονται γὰρ ἑαυτοὺς, ὅταν ἐπὶ τοῦ συστοίχου ληφθῇ
» ὁ ὁρισμὸς, ὡς οὐ τὸ καθόλου συγχωροῦντες. οἷον εἰ δέοι λα-
βεῖν, ὅτι ὁ ὀργιζόμενος ὀρέγεται τιμωρίας. ληφθείη δὲ ἡ ὀργὴ
ὄρεξις εἶναι τιμωρίας διὰ φαινομένην ὀλιγωρίαν. δῆλον γὰρ,
ὅτι τούτου ληφθέντος ἔχοιμεν ἂν καθόλου ὃ προαιρούμεθα.
τοῖς δὲ ἐπ' αὐτῶν προτείνουσι, πολλάκις ἀνανεύειν συμβαί-
νει τὸν ἀποκρινόμενον, διὰ τὸ μᾶλλον ἔχειν ἐπ' αὐτοῦ τὴν ἔν-
1 στασιν. οἷον ὅτι οὐ πᾶς ὁ ὀργιζόμενος ὀρέγεται τιμωρίας. τοῖς
γὰρ γονεῦσιν ὀργιζόμεθα μὲν, οὐκ ὀρεγόμεθα δὲ τιμωρίας. ἴ-
σως μὲν οὖν οὐκ ἀληθὴς ἡ ἔνστασις. παρ' ἐνίων γὰρ ἱκανὴ τιμω-
ρία τὸ λυπῆσαι μόνον, καὶ ποιῆσαι μεταμελεῖσθαι. οὐ μὴν
ἀλλ' ἔχει τι πιθανὸν πρὸς τὸ μὴ δοκεῖν ἀλόγως ἀρνεῖσθαι τὸ
προτεινόμενον. ἐπὶ δὲ τοῦ τῆς ὀργῆς ὁρισμοῦ, οὐ ῥᾴδιον εὑρεῖν
ἔνστασιν. Ἔτι τὸ προτείνειν, ὡς οὐ δι' αὐτὸ ἀλλ' ἄλλου χάριν
προτείνοντα. εὐλαβοῦνται γὰρ τὰ πρὸς τὴν θέσιν χρήσιμα. ἁ-
2 πλῶς δὲ εἰπεῖν, ὅτι μάλιστα ποιεῖν ἄδηλον, πότερον τὸ προ-
τεινόμενον ἢ τὸ ἀντικείμενον βούλεται λαβεῖν. ἀδήλου γὰρ ὄν-
τος τοῦ πρὸς τὴν θέσιν χρησίμου, μᾶλλον τὸ δοκοῦν αὐτοῖς τι-
θέασιν. Ἔτι διὰ τῆς ὁμοιότητος πυνθάνεσθαι. καὶ γὰρ πιθα-
νὸν, καὶ λανθάνει μᾶλλον τὸ καθόλου. οἷον ὅτι ὥσπερ ἐπι-
στήμη καὶ ἄγνοια τῶν ἐναντίων ἡ αὐτὴ, οὕτω καὶ ἡ αἴσθησις τῶν
ἐναντίων ἡ αὐτή. ἢ ἀνάπαλιν. ἐπειδὴ ἡ αἴσθησις ἡ αὐτὴ τῶν ἐ-
ναντίων, καὶ ἐπιστήμη. τοῦτο δὲ ἐστὶν ὅμοιον ἐπαγωγῇ, οὐ μὴν
3 ταυτόν γε. ἐκεῖ μὲν γὰρ ἀπὸ τῶν καθέκαστον τὸ καθόλου λαμ-
βάνεται. ἐπὶ δὲ τῶν ὁμοίων, οὐκ ἔστι τὸ λαμβανόμενον τὸ κα-
θόλου, ἐφ' ᾧ πάντα τὰ ὅμοιά ἐστι. Δεῖ δὲ καὶ αὐτὸν ἑαυτῷ
ποτὲ ἔνστασιν φέρειν, ἀνυπόπτως γὰρ ἔχουσιν οἱ ἀποκρινόμενοι
πρὸς τοὺς δοκοῦντας δικαίως ἐπιχειρεῖν. Χρήσιμον δὲ καὶ τὸ
ἐπιλέγειν, ὅτι συνήθης καὶ λεγόμενον τὸ τοιοῦτον. ὀκνοῦσι γὰρ
κινεῖν τὸ εἰωθὸς, ἔνστασιν μὴ ἔχοντες. ἅμα δὲ καὶ διὰ τὸ χρῆ-
σθαι καὶ αὐτοὶ τοῖς τοιούτοις, φυλάττονται κινεῖν αὐτά. Ἔτι
4 τὸ μὴ σπουδάζειν, κἂν ὅλως χρήσιμον ᾖ. πρὸς γὰρ τὰ σπουδάζον

τας μᾶλλον ἀντιτείνουσι. Καὶ τὸ ὡς ἐν παραβολῇ προτείνειν. τὸ γὰρ δι' ἄλλό τι προτεινόμενον καὶ μὴ δι' αὐτὸ, χρήσιμον τιθέασι μᾶλλον. Ἔτι μὴ αὐτὸ προτείνειν, ὃ δεῖ ληφθῆναι, ἀλλ' ᾧ τοῦτο ἕπεται ἐξ ἀνάγκης. μᾶλλον τε γὰρ συγχωροῦσι, διὰ τὸ μὴ ὁμοίως ἐκ τούτων φανερὸν εἶναι τὸ συμβησόμενον. καὶ ληφθέντος τούτου, εἴληπται κἀκεῖνο. Καὶ τὸ ἐπ' ἐσχάτῳ ἐρωτᾶν, ὃ μάλιστα βούλεται λαβεῖν. μάλιστα γὰρ τὰ πρῶτα ἀνανεύουσι, διὰ
τὸ τοὺς πλείστους τῶν ἐρωτώντων πρῶτα λέγειν, περὶ ἃ μάλι- 1
στα σπουδάζουσι. πρὸς ἐνίους δὲ πρῶτα τὰ τοιαῦτα προτείνειν οἱ γὰρ δύσκολοι τὰ πρῶτα μάλιστα συγχωροῦσιν, ἐὰν μὴ παντελῶς φανερὸν ᾖ τὸ συμβησόμενον. ἐπὶ τελευτῆς δὲ. δυσκολαίνουσιν. ὁμοίως δὲ καὶ ὅσοι οἴονται δριμεῖς εἶναι ἐν τῷ ἀποκρίνεσθαι. θέντες γὰρ τὰ πλεῖστα, ἐπὶ τέλους τερθρεύονται ὡς οὐ συμβαίνοντος ἐκ τῶν κειμένων. τιθέασι δὲ προχείρως, πιστεύοντες τῇ ἕξει, καὶ ὑπολαμβάνοντες οὐδὲν πείσεσθαι. Ἔτι τὸ μηκύνειν καὶ παρεμ-
βάλλειν τὰ μηδὲν χρήσιμα πρὸς τὸν λόγον, καθάπερ οἱ ψευ- 2
δογραφοῦντες. πολλῶν γὰρ ὄντων, ἄδηλον, ἐν ὁποίῳ τὸ ψεῦδος. διὸ καὶ λανθάνουσιν ἐνίοτε οἱ ἐρωτῶντες ἐν παραβύστῳ, προστιθέντες ἃ καθ' αὑτὰ προτεινόμενα, οὐκ ἂν τεθείη. Εἰς μὲν οὖν κρύψιν, τοῖς εἰρημένοις χρηστέον. εἰς δὲ κόσμον, ἐπαγωγῇ καὶ διαιρέσει τῶν συγγενῶν. ἡ μὲν οὖν ἐπαγωγὴ ὁποῖόν τί ἐστι, δῆλον. τὸ δὲ διαιρεῖσθαι, τοιοῦτον. οἷον ὅτι ἐπιστήμη ἐπιστήμης βελτίων, ἢ τῷ ἀκριβεστέρα εἶναι, ἢ τῷ βελτιόνων. καὶ ὅτι τῶν ἐπιστημῶν, αἱ μὲν θεωρητικαί, αἱ δὲ πρακτικαί, αἱ δὲ ποιητικαί. τῶν γὰρ τοι-
ούτων ἕκαστον συνεπικοσμεῖ μὲν, τὸν λόγον. οὐκ ἀναγκαῖον 3
δὲ ῥηθῆναι, πρὸς τὸ συμπέρασμα. Εἰς δὲ σαφήνειαν, παραδείγματα καὶ παραβολὰς οἰστέον. παραδείγματα δὲ οἰκεῖα, ἐξ ὧν ἴσμεν, οἷα ὅμηρος, μὴ οἷα χοιρίλος. οὕτω γὰρ ἂν σαφέστερον εἴη τὸ προτεινόμενον. Χρηστέον δὲ ἐν τῷ διαλέγεσθαι τῷ μὲν συλλογισμῷ, πρὸς τοὺς διαλεκτικοὺς μᾶλλον ἢ πρὸς τοὺς πολλούς. τῇ δ' ἐπαγωγῇ, τοὐναντίον πρὸς τοὺς πολλοὺς μᾶλ-
λον, εἴρηται δὲ περὶ τούτων καὶ πρότερον. Ἔστι δὲ ἐπ' ἐνίων 4

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.1.4

μὲν ἐπάγοντα δυνατὸν ἐρωτῆσαι τὸ καθόλου. ἐπ' ἐνίων δὲ οὐ ῥᾴδιον, διὰ τὸ μὴ κεῖσθαι ταῖς ὁμοιότησιν ὄνομα πάσαις κοινόν. ἀλλ' ὅταν δέῃ τὸ καθόλου λαβεῖν, οὕτως ἐπὶ πάντων τῶν τοιούτων φασί. τοῦτο δὲ διορίσαι, τῶν χαλεπωτάτων ἐστίν, ὁποῖα τῶν προφερομένων τοιαῦτα, καὶ ὁποῖα οὔ. καὶ παρὰ τοῦτο πολλάκις ἀλλήλους παρακρούονται κατὰ τοὺς λόγους, οἱ μὲν φάσκοντες ὅμοια εἶναι τὰ μὴ ὄντα ὅμοια. οἱ δὲ ἀμφισβητοῦντες τὰ ὅμοια,
1 μὴ εἶναι ὅμοια. διὸ πειρατέον ἐπὶ πάντων τῶν τοιούτων ὀνοματοποιεῖν αὐτόν, ὅπως μήτε τῷ ἀποκρινομένῳ ἐξῇ ἀμφισβητεῖν, ὡς οὐχ ὁμοίως τὸ ἐπιφερόμενον λέγεται, μήτε τῷ ἐρωτῶντι συκοφαντεῖν, ὡς ὁμοίως λεγομένου. ἐπειδὴ πολλὰ τῶν οὐχ ὁμοίως λεγομένων, ὁμοίως φαίνεται λέγεσθαι. Ὅταν δὲ ἐπάγοντος ἐπὶ πολλῶν μὴ διδῷ τὸ καθόλου, τότε δίκαιον ἀπαιτεῖν ἔνστασιν. μὴ εἰπόντα δ' αὐτὸν ἐπὶ τίνων οὕτως, οὐ δίκαιον ἀπαιτεῖν ἐπὶ τίνων οὐχ οὕτως. δεῖ γὰρ ἐπάγοντα πρότερον, οὕ-
2 τω τὴν ἔνστασιν ἀπαιτεῖν. Ἀξιωτέον τε τὰς ἐνστάσεις μὴ ἐπ' αὐτοῦ τοῦ προτεινομένου φέρειν, ἂν μὴ ἓν μόνον ᾖ τὸ τοιοῦτον. καθάπερ ἡ δυὰς τῶν ἀρτίων ἀριθμῶν μόνος πρῶτος. δεῖ γὰρ τὸν ἐνιστάμενον, ἐφ' ἑτέρου τὴν ἔνστασιν φέρειν. ἢ λέγειν, ὅτι τοῦτο μόνον τοιοῦτον. Πρὸς δὲ τοὺς ἐνισταμένους τῷ καθόλου, μὴ ἐν αὐτῷ δὲ τὴν ἔνστασιν φέροντας, ἀλλ' ἐν τῷ ὁμωνύμῳ. οἷον ὅτι ἔχοι ἄν τις τὸ μὴ αὐτοῦ χρῶμα, ἢ πόδα, ἢ χεῖρα. ἔχοι γὰρ ἂν ὁ ζωγράφος τὸ μὴ αὐτοῦ χρῶμα. καὶ ὁ μάγειρος πόδα τὸν μὴ ἑαυτοῦ. διελόμενον οὖν ἐπὶ τῶν τοιού-
3 των, ἐρωτητέον. λανθανούσης γὰρ τῆς ὁμωνυμίας, εὖ δόξει ἐνστῆναι τῇ προτάσει. Ἐὰν δὲ μὴ ἐν τῷ ὁμωνύμῳ, ἀλλ' ἐν αὐτῷ ἐνιστάμενος κωλύῃ τὴν ἐρώτησιν, ἀφαιροῦντα δεῖ ἐν ᾧ ἡ ἔνστασις, προτείνειν τὸ λοιπὸν καθόλου ποιοῦντα, ἕως ἂν λάβῃ τὸ χρήσιμον. οἷον ἐπὶ τῆς λήθης καὶ τοῦ ἐπιλελῆσθαι. οὐ γὰρ συγχωροῦσι τὸν ἀποβεβληκότα τὴν ἐπιστήμην, ἐπιλελῆσθαι. διότι μεταπεσόντος τοῦ πράγματος ἀποβέβληκε, ἐπιλέλησται δ' οὔ. ῥητέον οὖν ἀφελόντα ἐν ᾧ ἡ ἔνστασις, τὸ λοιπόν. οἷον εἰ διαμένοντος τοῦ
4 πράγματος, ἀποβέβληκε τὴν ἐπιστήμην, διότι ἐπιλέλησται.

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.1.4

Ὁμοίως δὲ καὶ πρὸς τοὺς ἐνισταμένους, διότι τῷ μείζονι ἀγαθῷ
μεῖζον ἀντίκειται κακόν. προφέρουσι γάρ, ὅτι τῇ ὑγιείᾳ ἐλάτ-
τονι ὄντι ἀγαθῷ τῆς εὐεξίας, μεῖζον κακὸν ἀντίκειται. τὴν γὰρ
νόσον μεῖζον εἶναι κακὸν τῆς καχεξίας. ἀφαιρετέον οὖν καὶ ἐπὶ
τούτων ἐν ᾧ ἡ ἔνστασις. ἀφαιρεθέντος γάρ, μᾶλλον ἂν θείη. οἷον
ὅτι τῷ μείζονι ἀγαθῷ μεῖζον κακὸν ἀντίκειται, ἐὰν μὴ συνεπι-
φέρῃ θάτερον θάτερον. καθάπερ ἡ εὐεξία τὴν ὑγίειαν. Οὐ
μόνον δὲ ἐνισταμένου τοῦτο ποιητέον, ἀλλὰ καὶ ἂν ἄνευ ἐνστάσεως 1
ἀρνῆται, διὰ τὸ προορᾶν τι τῶν τοιούτων. ἀφαιρεθέντος γὰρ ἐν
ᾧ ἡ ἔνστασις, ἀναγκασθήσεται τιθέναι, διὰ τὸ μὴ προορᾶν ἐν τῷ
λοιπῷ, ἐπί τινος οὐχ οὕτως. ἐὰν δὲ μὴ τιθῇ ἀπαιτούμενος ἔν-
στασιν, οὐχ ἕξει ἀποδοῦναι. εἰσὶ δὲ τοιαῦται τῶν προτάσεων, αἱ
ἐπί τι μὲν ψευδεῖς, ἐπί τι δὲ ἀληθεῖς. ἐπὶ τούτων γάρ ἐστιν ἀ-
φελόντα, τὸ λοιπὸν ἀληθὲς καταλιπεῖν. Ἐὰν δὲ ἐπὶ πολ-
λῶν προτείνοντα μὴ φέρῃ τὴν ἔνστασιν, ἀξιωτέον προτιθέναι.
διαλεκτικὴ δέ ἐστι πρότασις, πρὸς ἣν οὕτως ἐπὶ πολλῶν ἔ- 2
χουσαν, μή ἐστιν ἔνστασις. Ὅταν δὲ ἐνδέχηται τὸ αὐτὸ καὶ ἄνευ τοῦ
ἀδυνάτου καὶ διὰ τοῦ ἀδυνάτου συλλογίζεσθαι. ἀποδεικνύντι
μὲν καὶ διαλεγομένῳ, οὐδὲν διαφέρει ἢ οὕτως ἢ ἐκείνως συλ-
λογίσασθαι. διαλεγομένῳ δέ, οὐ χρηστέον τῷ διὰ τοῦ ἀδυνά-
του συλλογισμῷ. ἄνευ μὲν γὰρ τοῦ ἀδυνάτου συλλογισαμένῳ,
οὐκ ἔστιν ἀμφισβητεῖν. ὅταν δὲ τὸ ἀδύνατον συλλογίσωνται, ἂν
μὴ λίαν ᾖ περιφανὲς ψεῦδος ὄν, οὐκ ἀδύνατόν φασιν εἶναι.
ὥστε οὐ γίνεται τοῖς ἐρωτῶσιν ὃ βούλονται. Δεῖ δὲ προτεί-
νειν ὅσα ἐπὶ πολλῶν μὲν οὕτως ἔχει. ἔνστασις δὲ ἢ ὅλως μή ἐστιν, 3
ἢ μὴ ἐπιπολῆς ἐστι τὸ συνιδεῖν. μὴ δυνάμενοι γὰρ συνορᾶν ἐφ'
ὧν οὐχ οὕτως, ὡς ἀληθὲς τιθέασιν. Οὐ δεῖ καὶ τὸ συμπέρα-
σμα ἐρώτημα ποιεῖν εἰ δὲ μή, ἀνανεύσαντος οὐ δοκεῖ γεγονέναι
συλλογισμός. πολλάκις γὰρ καὶ μὴ ἐρωτῶντος, ἀλλ' ὡς συμ-
βαῖνον ἐπιφέροντος, ἀρνοῦνται. καὶ τοῦτο ποιοῦντες οὐ δοκοῦ-
σιν ἐλέγχεσθαι τοῖς μὴ συνορῶσιν ὅ, τι συμβαίνει ἐκ τῶν τε-
θέντων. ὅταν οὖν μηδὲ φήσας συμβαίνειν, ἐρωτήσῃ. ὁ δὲ ἀρ- 4

τεθῇ παντελῶς, οὐ δοκεῖ γεγονέναι συλλογισμός. Οὐ δοκεῖ
δὲ πᾶν τὸ καθόλου διαλεκτικὴ πρότασις εἶναι. οἷον τί ἐστιν ἄν-
θρωπος, ἢ ποσαχῶς λέγεται τὸ ἀγαθόν. ἔστι γὰρ πρότασις δια-
λεκτικὴ, πρὸς ἣν ἔστιν ἀποκρίνεσθαι ναὶ ἢ οὔ. πρὸς δὲ τὰς εἰρη-
μένας, οὐκ ἔστι. διὸ οὐ διαλεκτικά ἐστι τὰ τοιαῦτα τῶν ἐρω-
τημάτων, ἐὰν μὴ αὐτὸς διορίσας ἢ διελόμενος εἴπῃ, οἷον ἆ-
ρά γε τἀγαθὸν οὕτως ἢ οὕτως λέγεται, πρὸς γὰρ τὰ τοιαῦτα
1 ῥᾳδία ἡ ἀπόκρισις, ἢ καταφήσαντι, ἢ ἀποφήσαντι. διὸ πειρα-
τέον οὕτω προτείνειν τὰς τοιαύτας τῶν προτάσεων. ἅμα δὲ καὶ
δίκαιον ἴσως παρ' ἐκείνου ζητεῖν, ποσαχῶς λέγεται τἀγαθὸν,
ὅταν αὐτοῦ διαιρουμένου καὶ προτείνοντος μηδαμῶς συγχω-
ρήσῃ. Ὅστις δ' ἕνα λόγον πολὺν χρόνον ἐρωτᾷ, κακῶς πυν-
θάνεται. εἰ μὲν γὰρ ἀποκρινομένου τοῦ ἐρωτωμένου τὸ ἐρωτη-
μένον, δῆλον ὅτι πολλὰ ἐρωτήματα ἐρωτᾷ, ἢ πολλάκις ταυ-
τά. ὥστε ἢ ἀδολεσχεῖ, ἢ οὐκ ἔχει συλλογισμόν. ἐξ ὀλίγων γὰρ
2 πᾶς συλλογισμός. εἰ δὲ μὴ ἀποκρινομένου, ὅτι οὐκ ἐπιτιμᾷ ἢ
ἀφίσταται. Ἔστι δ' ἐπιχειρεῖν τε χαλεπὸν καὶ ὑπέχειν ῥᾴδιον
τὰς αὐτὰς ὑποθέσεις. ἔστι δὲ τοιαῦτα τά τε φύσει πρῶτα καὶ
τὰ ἔσχατα. τὰ μὲν γὰρ πρῶτα, ὅρου δεῖται. τὰ δ' ἔσχατα διὰ
πολλῶν περαίνεται, βουλομένῳ τὸ συνεχὲς λαμβάνειν ἀπὸ
» τῶν πρώτων. ἢ σοφισματώδη φαίνεται τὰ ἐπιχειρήματα. ἀ-
» δύνατον γὰρ ἀποδεῖξαί τι, μὴ ἀρξάμενον ἀπὸ τῶν οἰκείων ἀρ-
χῶν, καὶ συνείραντα μέχρι τῶν ἐσχάτων. ὁρίζεσθαι μὲν οὖν οὔ-
3 τ' ἀξιοῦσιν οἱ ἀποκρινόμενοι, οὔτ' ἂν ὁ ἐρωτῶν ὁρίζηται, προ-
σέχουσι. μὴ γνωμένου δὲ φανεροῦ, τί ποτ' ἐστὶ τὸ προκείμενον
οὐ ῥᾴδιον ἐπιχειρεῖν. μάλιστα δὲ τὸ τοιοῦτον περὶ τὰς ἀρχὰς
συμβαίνει, τὰ μὲν γὰρ ἄλλα διὰ τούτων δείκνυται, ταῦτα δ' οὐκ
ἐνδέχεται δι' ἑτέρων. ἀλλ' ἀναγκαῖον ὁρισμῷ τῶν τοιούτων ἕ-
καστον γνωρίζειν. Ἔστι δὲ δυσεπιχείρητα καὶ τὰ λίαν ἐγγὺς
τῆς ἀρχῆς. οὐ γὰρ ἐνδέχεται πολλοὺς πρὸς αὐτὰ λόγους πο-
ρίσασθαι, ὀλίγων ὄντων τῶν ἀνὰ μέσον αὐτοῦ τε καὶ τῆς ἀρ-
4 χῆς, δι' ὧν ἀνάγκη δείκνυσθαι τὰ μετ' αὐτά. Τῶν δὲ ὅρων

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.1.4

δυσεπιχειρητότατοι οὗτοι πάντων εἰσὶ μάλιστα, ὅσοι κέχρηνται τούτοις ὀνόμασιν, ἃ πρῶτον μὲν ἄδηλά ἐστιν, εἴτε ἁπλῶς εἴτε πολλαχῶς λέγεται. πρὸς δὲ τούτοις, μὴ δὲ γνώριμα, πότερον κυρίως ἢ κατὰ μεταφορὰν ὑπὸ τοῦ ὁρισαμένου λέγεται. διὰ μὲν γὰρ τὸ ἀσαφῆ εἶναι οὐκ ἔχει ἐπιχειρήματα. διὰ δὲ τὸ ἀγνοεῖσθαι, εἰ παρὰ τὸ κατὰ μεταφορὰν λέγεσθαι τοιοῦτόν ἐστιν, οὐκ ἔχει ἐπιτίμησιν. Ὅλως δὲ πᾶν πρόβλημα ὅταν
ᾖ δυσεπιχείρητον, ἢ ὅρου δεῖσθαι ὑποληπτέον, ἢ τῶν πολλα- 1
χῶς, ἢ τῶν κατὰ μεταφορὰν εἶναι λεγομένων ἢ οὔ, πόρρω τῶν ἀρχῶν. ἢ διὰ τὸ μὴ φανερὸν εἶναι πρῶτον ἡμῖν τοῦτ' αὐτὸ, καὶ τίνα τρόπον τῶν εἰρημένων τόπων ἐστὶν, ὃ τὴν ἀπορίαν παρέχεται. φανεροῦ γὰρ ὄντος τοῦ τρόπου, δῆλον ὅτι ἢ ὁρίζεσθαι ἂν δέοι, ἢ διαιρεῖσθαι, ἢ τὰς ἀνὰ μέσον προτάσεις ὁρίζεσθαι. διὰ τούτων γὰρ δείκνυται τὰ ἔσχατα. Πολλαῖς τε τῶν θέσεων μὴ καλῶς ἀποδιδομένου τοῦ ὁρισμοῦ, οὐ ῥᾴδιον διαλέγεσθαι καὶ ἐπι-
χειρεῖν. οἷον πότερον ἓν ἑνὶ ἐναντίον, ἢ πλείω. ὁρισθέντων δὲ 2
τῶν ἐναντίων κατὰ τρόπον, ῥᾴδιον συμβιβάσαι, πότερον ἐνδέχεται πλείω τῷ αὐτῷ εἶναι ἐναντία, ἢ οὔ, τὸν αὐτὸν δὲ τρόπον καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων τῶν ὁρισμοῦ δεομένων. Ἔοικε δὲ καὶ ἐν τοῖς μαθήμασιν ἔνια δι' ὁρισμοῦ ἔλλειψιν οὐ ῥᾳδίως γράφεσθαι. οἷον καὶ ὅτι ἡ παρὰ τὴν πλευρὰν τέμνουσα τὸ ἐπίπεδον γραμμὴ, ὁμοίως διαιρεῖ τήν τε γραμμὴν καὶ τὸ χωρίον. τοῦ δὲ ὁρισμοῦ ῥηθέντος φανερὸν τὸ λεγόμενον. τὴν γὰρ αὐτὴν
ἀνταναίρεσιν ἔχει τὰ χωρία καὶ αἱ γραμμαί. ἔστι δ' ὁρισμὸς τοῦ 3
αὐτοῦ λόγου οὗτος. Ἁπλῶς δὲ τὰ πρῶτα τῶν στοιχείων τιθεμένων μὲν τῶν ὁρισμῶν, οἷον τί γραμμὴ καὶ τί κύκλος, ῥᾷστα δεῖξαι. πλὴν οὐ πολλά γε πρὸς ἕκαστόν ἐστι τούτων ἐγχειρεῖν, διὰ τὸ μὴ πολλὰ τὰ ἀνὰ μέσον εἶναι. ἐὰν δὲ μὴ τιθῶνται οἱ τῶν ἀρχῶν ὁρισμοὶ, χαλεπόν. τάχα δ' ὅλως ἀδύνατον. ὁμοίως δὲ τούτοις καὶ ἐπὶ τῶν κατὰ τοὺς λόγους ἔχει. οὔκουν λανθάνειν, ὅταν δυσεπιχείρητος ᾖ ἡ θέσις, ὅτι πέπονθέ τι τῶν εἰρημένων.
Ὅταν δὲ ᾖ πρὸς τὸ ἀξίωμα καὶ τὴν πρότασιν μεῖζον ἔργον δια- 4

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.1.4

λεχθῆναι ἢ τὴν θέσιν, διαπορήσειεν ἄν τις, πότερον θετέον τὰ
τοιαῦτα ἢ οὔ. εἰ γὰρ μὴ θήσει, ἀλλ' ἀξιώσει καὶ πρὸς τοῦτο δια-
λέγεσθαι, μεῖζον προστάξει τοῦ ἐν ἀρχῇ κειμένου. εἰ δὲ θήσει, πι-
στεύσει ἐξ ἧττον πιστῶν. εἰ μὲν οὖν δεῖ μὴ χαλεπώτερον τὸ πρό-
βλημα ποιεῖν, θετέον. εἰ δὲ διὰ γνωριμωτέρων συλλογίζεσθαι,
οὐ θετέον, ἢ τῷ μὲν μανθάνοντι οὐ θετέον, ἂν μὴ γνωριμώτερον
ᾖ. τῷ δὲ γυμναζομένῳ θετέον, ἂν ἀληθὲς μόνον φαίνηται. ὥσ-
1 τε φανερὸν, ὅτι οὐχ ὁμοίως ἐρωτῶντί τε καὶ διδάσκοντι ἀξιω-
» τέον τιθέναι. Πῶς μὲν οὖν ἐρωτηματίζειν καὶ τάττειν, σχεδὸν
» ἱκανὰ τὰ εἰρημένα. περὶ δὲ ἀποκρίσεως, πρῶτον μὲν διορι-
στέον, τί ἐστιν ἔργον τοῦ καλῶς ἀποκρινομένου, καθάπερ τοῦ κα-
» λῶς ἐρωτῶντος. ἔστι δὲ τοῦ μὲν ἐρωτῶντος, τὸ οὕτως ἐπα-
» γαγεῖν τὸν λόγον, ὥστε ποιῆσαι τὸν ἀποκρινόμενον τὰ ἀδοξό-
» τατα λέγειν τῶν διὰ τὴν θέσιν ἀναγκαίων. τοῦ δ' ἀποκρινο-
» μένου, τὸ μὴ δι' αὐτὸν φαίνεσθαι συμβαίνειν τὸ ἀδύνατον ἢ τὸ
2 παράδοξον, ἀλλὰ διὰ τὴν θέσιν. ἑτέρα γὰρ ἴσως ἁμαρτία, τὸ θέ-
σθαι πρῶτον ὃ μὴ δεῖ. καὶ τὸ θέμενον φυλάξαι κατὰ τρόπον.
Ἐπεὶ δέ ἐστιν ἀδιόριστα τοῖς γυμνασίας καὶ πείρας ἕνεκα τοὺς
» λόγους ποιουμένοις, οὐ γὰρ οἱ αὐτοὶ σκοποὶ τοῖς τε διδάσκου-
» σιν ἢ μανθάνουσι, καὶ τοῖς ἀγωνιζομένοις, οὐδὲ τούτοις τε καὶ
τοῖς διατρίβουσιν ἀεὶ μετ' ἀλλήλων σκέψεως χάριν. τῷ μὲν
γὰρ μανθάνοντι θετέον ἀεὶ τὰ δοκοῦντα. καὶ γὰρ οὐδὲ ἐπι-
χειρεῖ ψεῦδος οὐδεὶς διδάσκειν. τῶν δὲ ἀγωνιζομένων, τὸν
3 μὲν ἐρωτῶντα φαίνεσθαι τι δεῖ ποιεῖν πάντως. τὸν δ' ἀπο-
κρινόμενον, μηδὲν φαίνεσθαι πάσχειν, ἐν δὲ ταῖς διαλεκτι-
καῖς συνόδοις, τοῖς μὴ ἀγῶνος χάριν ἀλλὰ πείρας καὶ σκέ-
ψεως τοὺς λόγους ποιουμένοις, οὐ διήρθρωταί πως, τίνος δεῖ
στοχάζεσθαι τὸν ἀποκρινόμενον, καὶ ὁποῖα διδόναι, καὶ ποῖα
μὴ, πρὸς τὸ καλῶς ἢ μὴ καλῶς φυλάττειν τὴν θέσιν ἐπεὶ οὖν
οὐδὲν ἔχομεν παραδεδομένον ὑπ' ἄλλων αὐτοί τι πειραθῶμεν
εἰπεῖν. ἀνάγκη δὴ τὸν ἀποκρινόμενον, ὑπέχειν λόγον, θέμε-
4 νον ἤτοι ἔνδοξον, ἢ ἄδοξον θέσιν, ἢ μηδέτερον. καὶ ἤτοι ἁπλῶς

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.1.4

ἔνδοξον ἢ ἄδοξον, ἢ ὡρισμένως, οἷον τῷ δέ τινι ἢ αὐτῷ ἢ ἄλ-
» λῳ. διαφέρει δ' οὐδὲν ὁπωσοῦν ἐνδόξου ἢ ἀδόξου οὔσης. ὁ
» γὰρ αὐτὸς τρόπος ἔσται τοῦ καλῶς ἀποκρίνεσθαι, καὶ δοῦναι ἢ
» μὴ διδόναι τὸ ἐρωτηθέν. ἀδόξου μὲν οὖν οὔσης τῆς θέσεως, ἔν-
δοξον ἀνάγκη τὸ συμπέρασμα γίνεσθαι. ἐνδόξου δέ, ἄδοξον. τὸ
γὰρ ἀντικείμενον ἀεὶ τῇ θέσει ὁ ἐρωτῶν συμπεραίνεται. εἰ δὲ μή
τ' ἄδοξον μήτ' ἔνδοξον τὸ κείμενον, καὶ τὸ συμπέρασμα ἔσται
τοιοῦτον. Ἐπεὶ δ' ὁ καλῶς συλλογιζόμενος ἐξ ἐνδοξοτέρων 1
καὶ γνωριμωτέρων τὸ προβληθὲν ἀποδείκνυσι, φανερὸν ὡς
ἀδόξου μὲν ὄντος ἁπλῶς τοῦ κειμένου, οὐ δοτέον τῷ ἀποκρινο-
μένῳ, οὔθ' ὃ μὴ δοκεῖ ἁπλῶς, οὔθ' ὃ δοκεῖ μέν, ἧττον δὲ τοῦ συμ-
περάσματος δοκεῖ. ἀδόξου γὰρ οὔσης τῆς θέσεως, ἔνδοξον τὸ
συμπέρασμα. ὥστε δεῖ τὰ λαμβανόμενα, ἔνδοξα πάντ' εἶναι,
καὶ μᾶλλον ἔνδοξα τοῦ προκειμένου, εἰ μέλλει διὰ τῶν γνωρι-
μωτέρων τὸ ἧττον ἔνδοξον περαίνεσθαι. ὥστ' εἰ μή τι τοιοῦ-
τόν ἐστι τῶν ἐρωτωμένων, οὐ θετέον τῷ ἀποκρινομένῳ. εἰ δ' ἔν- 2
δοξος ἁπλῶς ἡ θέσις, δῆλον ὅτι τὸ συμπέρασμα ἁπλῶς ἄ-
δοξον. θετέον οὖν τά τε δοκοῦντα πάντα, καὶ τῶν μὴ δοκού-
των ὅσα ἧττόν ἐστιν ἄδοξα τοῦ συμπεράσματος. ἱκανῶς γὰρ ἂν
δόξειε διειλέχθαι. Ὁμοίως δὲ εἰ μήτ' ἄδοξος μήτ' ἔνδοξός
ἐστιν ἡ θέσις, καὶ γὰρ οὕτως τά τε φαινόμενα ἅπαντα δοτέον,
καὶ τῶν μὴ δοκούντων ὅσα μᾶλλον ἔνδοξα τοῦ συμπεράσμα-
τος. οὕτω γὰρ ἂν ἐνδοξοτέρους συμβήσεται τοὺς λόγους γίνε-
σθαι. εἰ μὲν οὖν ἁπλῶς ἔνδοξον ἢ ἄδοξον τὸ κείμενον πρὸς τὰ 3
δοκοῦντα, ἁπλῶς τὴν σύγκρισιν ποιητέον. εἰ δὲ μὴ ἁπλῶς ἔν-
δοξον ἢ ἄδοξον εἴη τὸ κείμενον, ἀλλὰ τῷ ἀποκρινομένῳ, πρὸς
αὐτὸν τὸ δοκοῦν καὶ μὴ δοκοῦν κρίνοντα, θετέον ἢ οὐ θετέον.
ἂν δὲ ἑτέρου δόξαν διαφυλάττῃ ὁ ἀποκρινόμενος, δῆλον ὅτι
πρὸς τὴν ἐκείνου διάνοιαν ἀποβλέποντα, θετέον ἕκαστα καὶ
ἀρνητέον. διὸ καὶ οἱ κομίζοντες ἀλλοτρίας δόξας, οἷον ἀγα-
θὸν καὶ κακὸν εἶναι ταὐτόν, καθάπερ Ἡράκλειτός φησιν, οὐ
διδόασι μὴ παρεῖναι ἅμα τῷ αὐτῷ τἀναντία. οὐχ ὡς οὐ δο- 4

κοῦν

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.1.4

κοῦ αὐτοῖς δοκεῖ, ἀλλ' ὅτι παρ' ἡράκλειτον, οὕτω λεκτέον. ποι-
οῦσι δὲ τοῦτο καὶ οἱ παρ' ἀλλήλων δεχόμενοι τὰς θέσεις. στοχά-
ζονται γὰρ, ὡς ἂν εἴποι ὁ θέμενος, φανερὸν οὖν, τίνων στοχα-
στέον τῷ ἀποκρινομένῳ, εἴτε ἁπλῶς ἔνδοξον, εἴτε τινὶ τὸ κεί-
μενόν ἐστιν. Ἐπεὶ δ' ἀνάγκη πᾶν τὸ ἐρωτώμενον ἢ ἔνδοξον εἶναι
ἢ ἄδοξον, ἢ μηδέτερον. καὶ ἢ πρὸς τὸν λόγον, ἢ μὴ πρὸς τὸν λό
γον, εἶναι τὸ ἐρωτώμενον· ἐὰν μὲν ᾖ δοκοῦν καὶ μὴ πρὸς τὸν λό
1 γον, δοτέον φήσαντα δοκεῖν. οὐ γὰρ ἀναιρεῖται τεθέντος τοῦ ἐν ἀρ
χῇ. ἐάν τε μὴ δοκοῦν καὶ μὴ πρὸς τὸν λόγον, δοτέον μὲν, ἐπι-
σημαντέον δὲ τὸ μὴ δοκοῦν πρὸς εὐλάβειαν εὐηθείας. ὄντος
δὲ πρὸς τὸν λόγον καὶ δοκοῦντος, λεκτέον ὅτι δοκεῖ μὲν, ἀλλὰ
λίαν σύνεγγυς τοῦ ἐν ἀρχῇ ἐστι. καὶ ἀναιρεῖται τούτου τεθέν-
τος τὸ κείμενον. εἰ δὲ πρὸς τὸν λόγον λίαν ἄδοξον τὸ ἀξίωμα,
συμβαίνειν μὲν φατέον τούτου τεθέντος, ἀλλὰ λίαν εὔηθες
εἶναι τὸ προτεινόμενον. εἰ δὲ μήτε ἄδοξον μήτε ἔνδοξον, εἰ μὲν
2 μηδὲν πρὸς τὸν λόγον, δοτέον μηδὲν διορίσαντα. εἰ δὲ πρὸς τὸν
λόγον, ἐπισημαντέον, ὅτι ἀναιρεῖται τεθέντος τὸ ἐν ἀρχῇ.
οὕτω γὰρ ὅ, τε ἀποκρινόμενος, οὐδὲν δόξει δι' αὐτὸν πάσχειν.
ἐὰν προορῶν ἕκαστα τιθῇ, ὅ, τε ἐρωτῶν τεύξεται συλλο-
γισμοῦ, τιθεμένων αὐτῷ πάντων τῶν ἐνδοξοτέρων τοῦ συμ-
περάσματος. ὅσοι δὲ ἐξ ἀδοξοτέρων τοῦ συμπεράσματος ἐπι-
χειροῦσι συλλογίζεσθαι, δῆλον ὡς οὐ καλῶς συλλογίζονται.
διὸ τοῖς ἐρωτῶσιν οὐ θετέον. Ὁμοίως δὲ καὶ ἐπὶ τῶν ἀσαφῶς
3 καὶ πλεοναχῶς λεγομένων ἀπαντητέον. ἐπεὶ γὰρ δέδοται τῷ
ἀποκρινομένῳ μὴ μανθάνοντι εἰπεῖν, ὅτι οὐ μανθάνω, καὶ
πλεοναχῶς λεγομένου μὴ ἐξ ἀνάγκης ὁμολογῆσαι ἢ ἀρνήσα-
σθαι, δῆλον ὡς πρῶτον μὲν ἂν μὴ σαφὲς ᾖ τὸ ῥηθὲν, οὐκ ὀκ-
» νητέον τὸ φάναι μὴ συνιέναι. πολλάκις γὰρ ἐκ τοῦ μὴ σαφῶς
» ἐρωτηθέντας διδόναι, ἀπαντᾷ τι δυσχερές. ἐὰν δὲ γνώριμον
μὲν ᾖ τὸ πλεοναχῶς λεγόμενον, ἐὰν μὲν ὡδὶ πάντων ἀληθὲς ἢ
ψεῦδος ᾖ τὸ λεγόμενον, δοτέον ἁπλῶς τὸ λεγόμενον ἢ ἀρνη-
4 τέον. ἐὰν δὲ ἐπί τι μὲν ψεῦδος, ᾖ, ἐπί τι δὲ ἀληθὲς, ἐπισημαν-

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.1.4

τίον, ὅτι πλεοναχῶς λέγεται. καὶ διότι τὸ μὲν, ψεῦδος. τὸ δὲ
ἀληθές. ὕστερον δὲ διαιρουμένου, ἄδηλον εἰ καὶ ἐν ἀρχῇ συ-
νεώρα τὸ ἀμφίβολον. Ἐὰν δὲ μὴ προΐδῃ τὸ ἀμφίβολον, ἀλ-
λ' εἰς ἕτερον βλέψας θῇ, ῥητέον πρὸς τὸν ἐπὶ θάτερον ἄγον-
τα, ὅτι οὐκ εἰς τοῦτο βλέπων ἔθηκεν, ἀλλ' εἰς θάτερον αὐτῶν.
πλειόνων γὰρ ὄντων τῶν ὑπὸ ταὐτὸ ὄνομα ἢ λόγον, ῥᾳδία ἡ
ἀμφισβήτησις. ἐὰν δὲ καὶ σαφὲς ᾖ καὶ ἁπλοῦν τὸ ἐρωτώ-
μενον, ἢ ναὶ ἢ οὔ ἀποκριτέον. Ἐπεὶ δὲ πᾶσα πρότασις συλ 1
λογιστικὴ, ἢ τούτων τίς ἐστιν, ἐξ ὧν ὁ συλλογισμὸς, ἢ τινος τού-
των ἕνεκα. δῆλον δ' ὅταν ἑτέρου χάριν λαμβάνηται, τῷ πλείω
τὰ ὅμοια ἐρωτᾶν. ἢ γὰρ δι' ἐπαγωγῆς ἢ δι' ὁμοιότητα ὡς ἐπὶ
τὸ πολὺ τὸ καθόλου λαμβάνουσι, τὰ μὲν καθέκαστα πάντα
θετέον, ἂν ᾖ ἀληθῆ καὶ ἔνδοξα. πρὸς δὲ τὸ καθόλου πειρα-
τέον ἔνστασιν φέρειν. τὸ γὰρ ἄνευ ἐνστάσεως ἢ οὔσης ἢ δοκού-
σης κωλύειν τὸν λόγον, δυσκολαίνειν ἐστίν. εἰ οὖν ἐπεὶ πολ-
λῶν φαινομένων οὐ δίδωσι τὸ καθόλου μὴ ἔχων ἔνστασιν, φα- 2
νερὸν ὅτι δυσκολαίνει. Ἔτι δὲ εἰ μὴ ἀντεπιχειρεῖν ἔχοι ὅ-
τι οὐκ ἀληθές, μᾶλλον ἂν δόξειε δυσκολαίνειν. καίτοι οὐδὲ
τοῦθ' ἱκανόν. πολλοὺς γὰρ λόγους ἐναντίους ἔχομεν ταῖς δό-
ξαις, οὓς χαλεπὸν λύειν. καθάπερ τὸν Ζήνωνος, ὅτι οὐκ ἐνδέ-
χεται κινεῖσθαι, οὐδὲ τὸ στάδιον διελθεῖν. ἀλλ' οὐ διὰ τοῦτο τὰ
ἀντικείμενα τούτοις οὐ θετέον. εἰ οὖν μήτε ἀντεπιχειρεῖν ἔ-
χων, μήτε ἐνίστασθαι οὐ τίθησι, δῆλον ὅτι δυσκολαίνει. ἔστι γὰρ
ἡ ἐν λόγοις δυσκολία, ἀπόκρισις παρὰ τοὺς εἰρημένους τρόπους 3
συλλογισμοῦ φθαρτική. Ἐπέχειν δὲ καὶ θέσιν καὶ ὁρισμὸν
αὐτὸν αὑτῷ δεῖ προεγχειρήσαντα. ἐξ ὧν γὰρ ἀναιροῦσιν οἱ
πυνθανόμενοι τὸ κείμενον, δῆλον ὅτι τούτοις ἐναντιωτέον.
Ἄδοξον δὲ ὑπόθεσιν εὐλαβητέον ὑπέχειν. εἴη δ' ἂν ἄδοξος,
πλεοναχῶς. καὶ γὰρ ἐξ ἧς ἄτοπα συμβαίνει λέγειν, οἷον εἰ
πάντα φαίη τις κινεῖσθαι ἢ μηδέν. καὶ ὅσα χείρονος ἤθους ἑλέ
σθαι καὶ ὑπεναντία ταῖς βουλήσεσιν. οἷον ὅτι ἡ ἡδονὴ ἀγα-
θὸν, καὶ τὸ ἀδικεῖν βέλτιον τοῦ ἀδικεῖσθαι. οὐ γὰρ ὡς λόγου 4

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.1.4

χάριν ὑπέχοντα, ἀλλ' ὡς τὰ δοκοῦντα λέγοντα μισοῦσιν. Ὅσοι δὲ τῶν λόγων ψεῦδος συλλογίζονται, λυτέον ἀναιροῦντα παρ' ὃ γίνεται τὸ ψεῦδος. οὐ γὰρ ὁποιονοῦν ἀνελὼν, λέλυκεν, οὐδ' εἰ ψεῦδός ἐστι τὸ ἀναιρούμενον. ἔχοι γὰρ ἂν πλείω ψευδῆ ὁ λόγος. οἷον εἴ τις λάβοι τὸν καθήμενον γράφειν. σωκράτην δὲ καθῆσθαι. συμβαίνει γὰρ ἐκ τούτων σωκράτην γράφειν. ἀναιρεθέντος οὖν τοῦ σωκράτην καθῆσθαι, οὐδὲν μᾶλλον λέ-

1 λυται ὁ λόγος. καί τοι ψεῦδος τὸ ἀξίωμα. ἀλλ' οὐ παρὰ τοῦτο ὁ λόγος ψευδής. ἐὰν γάρ τις τύχῃ καθήμενος μὲν, μὴ γράφων δὲ, οὐκέτι ἐπὶ τοῦ τοιούτου ἡ αὐτὴ λύσις ἁρμόσει. ὥστε οὐ τοῦτο ἀναιρετέον. ἀλλὰ τὸ τὸν καθήμενον γράφειν. οὐ

» γὰρ πᾶς ὁ καθήμενος γράφει. λέλυκε μὲν οὖν πάντως ὁ ἀ-

» νελὼν παρ' ὃ γίνεται τὸ ψεῦδος. οἶδε δὲ τὴν λύσιν ὁ εἰδὼς, ὅτι παρὰ τοῦτο ὁ λόγος καθάπερ ἐπὶ τῶν ψευδογραφουμένων. οὐ γὰρ ἀπόχρη τὸ ἐνστῆναι, οὐδ' ἂν ψεῦδος ᾖ τὸ ἀναιρούμενον. ἀλλὰ

2 καὶ διότι ψεῦδος, ἀποδεικτέον. οὕτω γὰρ ἂν εἴη φανερὸν, πότερον προορῶν ἢ οὔ, ποιεῖται τὴν ἔνστασιν. Ἔστι δὲ λόγον κωλῦσαι συμπεραίνεσθαι, τετραχῶς. ἢ γὰρ ἀνελόντα παρ' ὃ γίνεται τὸ ψεῦδος. ἢ πρὸς τὸν ἐρωτῶντα ἔνστασιν εἰπόντα. πολλάκις μὲν γὰρ οὐ λέλυκε μὲν ὁ μέντοι πυνθανόμενος, οὐ δύναται περαιτέρω προάγειν. τρίτον δὲ, πρὸς τὰ ἠρωτημένα. συμβαίνοι γὰρ ἂν ἐκ μὲν τῶν ἠρωτημένων, μὴ γίνεσθαι, ὃ βουλόμεθα, διὰ τὸ κακῶς ἠρωτῆσθαι. προστεθέντος δέ τινος γίνεσθαι τὸ

3 συμπέρασμα. εἰ μὲν οὖν μηκέτι δύναται προάγειν ὁ ἐρωτῶν, εἰς τὸν ἐρωτῶντα εἴη ἂν ἡ ἔνστασις. εἰ δὲ δύναται, πρὸς τὰ ἠρωτημένα. τετάρτη δὲ καὶ χειρίστη τῶν ἐνστάσεων, ἡ πρὸς τὸν χρόνον. ἔνιοι γὰρ τοιαῦτα ἐνίστανται, πρὸς ἃ διαλεχθῆναι πλείονός ἐστι χρόνου, ἢ τῆς παρούσης διατριβῆς. αἱ μὲν οὖν ἐνστάσεις, καθάπερ εἴπομεν. τετραχῶς γίνονται. λύσις δὲ ἐστὶ τῶν εἰρημένων, ἡ πρώτη μόνον. αἱ δὲ λοιπαὶ, κωλύσεις τινὲς καὶ ἐμποδισμοὶ τῶν συμπερασμάτων. ἐπιτίμησις δὲ τοῦ λό-

4 γου, καθ' αὑτόν τε τὸν λόγον, καὶ ὅταν ἐρωτᾶται οὐχ ἡ αὐ-

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.1.4

τι. πολλάκις γὰρ τοῦ μὴ καλῶς διειλέχθαι τὸν λόγον, ὁ ἐρω-
τώμενος αἴτιος, διὰ τὸ μὴ συγχωρεῖν ἐξ ὧν ἦν διαλεχθῆναι κα-
λῶς πρὸς τὴν θέσιν. οὐ γάρ ἐστιν ἐπὶ θατέρῳ μόνῳ τὸ καλῶς
ἐπιτελεσθῆναι τὸ κοινὸν ἔργον. ἀναγκαῖον οὖν ἐνίοτε πρὸς
τὸν λέγοντα, καὶ μὴ πρὸς τὴν θέσιν ἐπιχειρεῖν, ὅταν ὁ ἀποκρι-
νόμενος τἀναντία τῷ ἐρωτῶντι παρατηρῇ προσεπηρεάζων.
δυσκολαίνοντες οὖν, ἀγωνιστικὰς καὶ οὐ διαλεκτικὰς ποιοῦν-
ται τὰς διατριβάς. Ἔτι δὲ ἐπεὶ γυμνασίας καὶ πείρας χάριν, 1
ἀλλ' οὐ διδασκαλίας οἱ τοιοῦτοι τῶν λόγων, δῆλον ὡς οὐ μό-
νον τἀληθῆ συλλογιστέον, ἀλλὰ καὶ ψεῦδος, οὐδὲ δι' ἀληθῶν
ἀεί, ἀλλ' ἐνίοτε καὶ ψευδῶν. πολλάκις γὰρ ἀληθοῦς τεθέν-
τος, ἀναιρεῖν ἀνάγκη τὸν διαλεγόμενον. ὥστε προτατέον τὰ
ψευδῆ, ἐνίοτε δὲ καὶ ψεύδους τεθέντος ἀναιρετέον διὰ ψευ-
δῶν. οὐδὲν γὰρ κωλύει τινὶ δοκεῖν τὰ μὴ ὄντα μᾶλλον τῶν ἀλη-
θῶν. ὥστε ἐκ τῶν ἐκείνῳ δοκούντων τοῦ λόγου γινομένου, μᾶλ-
» λον ἔσται πεπεισμένος ἢ ὠφελημένος. δεῖ δὲ τὸν καλῶς με- 2
» ταβιβάζοντα, διαλεκτικῶς καὶ μὴ ἐριστικῶς διαβιβάζειν, κα-
θάπερ τὸν γεωμέτρην γεωμετρικῶς, ἄν τε ψεῦδος ἄν τ' ἀλη-
θὲς ᾖ τὸ συμπεραινόμενον. ὁποῖοι δὲ διαλεκτικοὶ συλλογι-
σμοί, πρότερον εἴρηται. ἐπεὶ δὲ φαῦλος κοινωνὸς ὁ ἐμποδί-
ζων τὸ κοινὸν ἔργον, δῆλον ὅτι καὶ ἐν λόγοις. κοινὸν γάρ τι προ-
κείμενον καὶ ἐν τούτοις ἐστί, πλὴν τῶν ἀγωνιζομένων. τούτοις δὲ
οὐκ ἔστιν ἀμφοτέροις τοῦ αὐτοῦ τέλους τυχεῖν. πλείους γὰρ
ἑνὸς ἀδύνατον νικᾶν. διαφέρει δὲ οὐδέν. ἄν τε διὰ τοῦ ἀποκρί- 3
νεσθαι. ἄν τε διὰ τοῦ ἐρωτᾶν ποιῇ αὐτό. ὅτε γὰρ ἐριστικῶς ἐ-
ρωτῶν, φαύλως διαλέγεται, ὅτε ἐν τῷ ἀποκρίνεσθαι μὴ δι-
δοὺς τὸ φαινόμενον. μὴ δὲ ἐκδεχόμενος ὅ, τί ποτε βούλεται ὁ
ἐρωτῶν πυθέσθαι, δῆλον οὖν ἐκ τῶν εἰρημένων, ὅτι οὐχ ὁμοί-
ως ἐπιτιμητέον καθ' αὑτόν τε τῷ λόγῳ καὶ τῷ ἐρωτῶντι. οὐ-
δὲν γὰρ κωλύει τὸν μὲν λόγον, φαῦλον εἶναι. τὸν δὲ ἐρωτῶν-
τα, ὡς ἐνδέχεται βέλτιστα πρὸς τὸν ἀποκρινόμενον διειλέ-
χθαι. πρὸς γὰρ τοὺς δυσκολαίνοντας οὐ δυνατὸν ἴσως εὐθὺς 4

οἵους τις βούλεται, ἀλλ' οἵους ἐνδέχεται ποιεῖσθαι τοὺς συλλογισμούς. Ἐπεὶ δέ ἐστιν ἀδιόριστον, πότε τ' ἀναντία, καὶ πότε τὰ ἐν ἀρχῇ λαμβάνουσιν οἱ ἄνθρωποι. πολλάκις γὰρ καθ' αὑτοὺς λέγοντες ἐναντία λέγουσι. καὶ ἀνανεύσαντες πρότερον. διδόασιν ὕστερον. διόπερ ἐρωτώμενοι, καὶ τὰ ἐναντία καὶ τὰ ἐν ἀρχῇ πολλάκις ὑπακούουσιν, ἀνάγκη φαύλους γίνεσθαι τοὺς λόγους. αἴτιος δὲ ὁ ἀποκρινόμενος τὰ μὲν οὐ διδοὺς,
1 τὰ δὲ τοιαῦτα διδούς. φανερὸν οὖν, ὅτι οὐχ ὁμοίως ἐπιτιμητέον τοῖς ἐρωτῶσι καὶ τοῖς λόγοις. καθ' αὑτὸν δὲ τῷ λόγῳ, πέντε εἰσὶν ἐπιτιμήσεις. πρώτη μὲν. ὅταν ἐκ τῶν ἠρωτημένων μὴ συμπεραίνηται, μήτε πρὸς τὸ τεθὲν μήτε ὅλως μηδὲν, ὄντων ἢ ψευδῶν ἢ ἀδόξων, ἢ πάντων ἢ τῶν πλείστων, ἐν οἷς τὸ συμπέρασμα, καὶ μήτε ἀφαιρεθέντων τινῶν, μήτε προστεθέντων, μὴ δὲ τῶν μὲν ἀφαιρεθέντων, τῶν δὲ προστεθέντων γίνεται τὸ συμπέρασμα. δευτέρα δὲ, εἰ πρὸς τὴν θέσιν
2 μὴ γίνοιτο ὁ συλλογισμὸς ἐκ τοιούτων τε καὶ οὕτως ὡς εἴρηται πρότερον. τρίτη δὲ, εἰ προστεθέντων τινῶν, γίνοιτο συλλογισμός. ταῦτα δ' εἴη χείρω τῶν ἐρωτηθέντων, καὶ ἧττον ἔνδοξα τοῦ συμπεράσματος. πάλιν εἰ ἀφαιρεθέντων τινῶν, ἐνίοτε γὰρ πλείονα λαμβάνουσι τῶν ἀναγκαίων. ὥστε οὐ τῷ ταῦτα εἶν, λέγεται ὁ συλλογισμός. ἔτι εἰ ἐξ ἀδοξοτέρων καὶ ἧττον πιστῶν τοῦ συμπεράσματος, ἢ ἐξ ἀληθῶν, ἀλλὰ πλείονος ἔργου δεομένων ἀποδεῖξαι τοῦ προβλήματος. Οὐ δεῖ δὲ πάντων
3 τῶν προβλημάτων ὁμοίως ἀξιοῦν τοὺς συλλογισμοὺς, ἐνδόξους
» εἶναι καὶ πιθανούς. φύσει γὰρ εὐθὺς ὑπάρχει τὰ μὲν, ῥᾴω. τὰ
» δὲ, χαλεπώτερα τῶν ζητουμένων. ὥστε ἂν ἐξ ὧν ἐνδέχεται μά-
» λιστα ἐνδόξων συμβιβάσῃ, διείλεκται καλῶς. φανερὸν οὖν, ὅ-
» τι οὐδὲ τῷ λόγῳ ἡ αὐτὴ ἐπιτίμησις, πρός τε τὸ προβληθὲν καὶ καθ' αὑτό. οὐδὲν γὰρ κωλύει καθ' αὑτὸν μὲν εἶναι τὸν λόγον ψεκτὸν, πρὸς δὲ τὸ πρόβλημα ἐπαινετόν. καὶ πάλιν ἀντεστραμμένως, καθ' αὑτὸν μὲν ἐπαινετόν. πρὸς δὲ τὸ πρόβλη-
4 μα, ψεκτὸν, ὅταν ἐκ πολλῶν ἐνδόξων συμπεραίνεσθαι ῥᾴδιον

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.1.4

ἢ καὶ ἀληθῶν. εἴη δ' ἄν ποτε λόγος καὶ συμπεπερασμένος μὴ
συμπεπερασμένου χείρων. ὅταν ὁ μὲν ἐξ εὐηθῶν συμπεραί-
νηται, μὴ τοιούτου τοῦ προβλήματος ὄντος. ὁ δὲ προσδέηται
τοιούτων, ἅ ἐστιν ἔνδοξα καὶ ἀληθῆ. καὶ μὴ ἐν τοῖς προσλαμ-
βανομένοις ᾖ ὁ λόγος. τοῖς δὲ διὰ ψευδῶν ἀληθὲς συμ-
» περαίνουσιν οὐ δίκαιον ἐπιτιμᾶν. ψεῦδος μὲν γὰρ ἀεὶ ἀνάγ-
» κη διὰ ψευδῶν συλλογίζεσθαι. τὸ δ' ἀληθὲς ἔστι καὶ διὰ ψευ-
» δῶν ποτε συλλογίσασθαι. φανερὸν δὲ, ἐκ τῶν ἀναλυτικῶν. 1
Ὅταν δὲ ἀπόδειξις ᾖ τινὸς ὁ εἰρημένος λόγος, εἴ τι ἐστὶν ἄλλο
πρὸς τὸ συμπέρασμα μηδαμῶς ἔχον, οὐκ ἔσται περὶ ἐκείνου
συλλογισμός. ἐὰν δὲ φαίνηται, σόφισμα ἔσται καὶ οὐκ ἀπό-
δειξις. ἔστι δὲ φιλοσόφημα μὲν, συλλογισμὸς ἀποδεικτικός.
ἐπιχείρημα δὲ, συλλογισμὸς διαλεκτικός. σόφισμα δὲ, συλ-
λογισμὸς ἐριστικός. ἀπόρημα δὲ, συλλογισμὸς διαλεκτι-
κὸς ἀντιφάσεως. εἰ δὲ ἐξ ἀμφοτέρων τι δοκούντων δειχθείη,
μὴ ὁμοίως δὲ δοκούντων, οὐδὲν κωλύει τὸ δειχθὲν μᾶλλον 2
ἑκατέρου δοκεῖν. ἀλλ' εἰ τὸ μὲν δοκοίη, τὸ δὲ μηδετέρως. ἢ εἰ
τὸ μὲν δοκοίη, τὸ δὲ μὴ δοκοίη, εἰ μὲν ὁμοίως, ὁμοίως ἂν εἴη
καὶ μή. εἰ δὲ μᾶλλον θάτερον, ἀκολουθήσει τὸ μᾶλλον. ἔ-
στι δέ τις ἁμαρτία καὶ αὕτη κατὰ τοὺς συλλογισμοὺς, ὅταν δεί-
ξῃ διὰ μακροτέρων, ἐνδεχόμενον δι' ἐλαττόνων καὶ ἐν τῷ λό-
γῳ ὑπαρχόντων. οἷον ὅτι ἐστὶ δόξα μᾶλλον ἑτέρα ἑτέρας, εἴ-
τις αἰτήσαιτο αὐτοέκαστον μάλιστα εἶναι. εἶναι δὲ δοξαστὸν αὐ-
τοαληθῶς, ὥστε τῶν τινῶν μᾶλλον αὐτό. πρὸς δὲ τὸ μᾶλ- 3
λον, μᾶλλον τὸ λεγόμενον εἶναι. εἶναι δὲ καὶ αὐτοδόξαν ἀλη-
θῆ, ἣ ἔσται μᾶλλον ἀκριβὴς τῶν τινῶν. ᾔτηται δὲ, καὶ αὐτοδό-
ξαν ἀληθῆ εἶναι. καὶ αὐτοέκαστον μάλιστα εἶναι, ὥστε αὕ-
τη ἡ δόξα ἡ μάλιστα ἀληθὴς, ἀκριβεστέρα ἐστί. τίς δὲ ἡ μοχθη-
ρία, ἢ ὅτι ποιεῖ παρ' ὃ ὁ λόγος, λανθάνειν τὸ αἴτιον. Λόγος
δέ ἐστι δῆλος, ἕνα μὲν τρόπον καὶ δημοσιώτατον, ἐὰν ᾖ συμπε-
περασμένος οὕτως, ὥστε μηδὲν δεῖν ἐπερωτῆσαι. ἕνα δὲ, καὶ
ὃς μάλιστα λέγεται, ὅταν εἰλημμένα μὲν ᾖ ἐξ ὧν ἀναγκαῖον 4

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.1.4

εἶναι. ἢ δὲ διὰ συμπερασμάτων, συμπεραινόμενα. ἔτι, εἰ ἐλ-
λείπει τὸ σφόδρα ἄδοξον. Ψευδὴς δὲ λόγος καλεῖται τε-
τραχῶς. ἕνα μὲν τρόπον, ὅταν φαίνηται συμπεραίνεσθαι μὴ συμ-
περαινόμενος, ὃ καλεῖται συλλογισμὸς ἐριστικός. ἄλλον δὲ, ὅ-
ταν συμπεραίνηται μὲν, μὴ μέντοι πρὸς τὸ προκείμενον. ὅπερ
συμβαίνει μάλιστα τοῖς εἰς τὸ ἀδύνατον ἄγουσιν. ἢ πρὸς τὸ
προκείμενον μὲν συμπεραίνηται, μὴ μέντοι κατὰ τὴν οἰκείαν
1 μέθοδον. τοῦτο δ' ἐστὶν, ἐὰν ὁ μὴ ὢν ἰατρικὸς, δοκῇ ἰατρικὸς εἶναι.
ἢ γεωμετρικὸς, μὴ ὢν γεωμετρικός. ἢ διαλεκτικὸς, μὴ ὢν
διαλεκτικὸς, ἄν τε ψεῦδος, ἄν τε ἀληθὲς ᾖ τὸ συμβαῖνον.
ἄλλον δὲ τρόπον, ἐὰν διὰ ψευδῶν συμπεραίνηται. τούτου δ' ἔ-
» σται ποτὲ μὲν τὸ συμπέρασμα, ψεῦδος. ποτὲ δ' ἀληθές.
» τὸ μὲν γὰρ ψεῦδος, ἀεὶ διὰ ψευδῶν συμπεραίνεται. τὸ δ' ἀ-
» ληθὲς, ἐγχωρεῖ καὶ μὴ δι' ἀληθῶν, ὥσπερ εἴρηται καὶ πρό-
τερον. τὸ μὲν οὖν ψευδῆ τὸν λόγον εἶναι, τοῦ λέγοντος ἁ-
2 μάρτημα μᾶλλον ἢ τοῦ λόγου. καὶ οὐδὲ τοῦ λέγοντος ἀεὶ,
ἀλλ' ὅταν λανθάνῃ αὐτὸν, ὅτι ψευδῆ λόγον εἶπε τινά. ἐ-
πεὶ καθ' ἑαυτόν γε, πολλῶν ἀληθῶν ἀποδεχόμεθα μᾶλ-
λον, ἂν ἐξ ὅτι μάλιστα δοκούντων ἀναιρῇ τι τῶν ἀληθῶν.
τοιοῦτος γὰρ ὢν, ἀληθῶν ἀπόδειξίς ἐστι. δεῖ γὰρ τῶν κει-
μένων τι μὴ εἶναι παντελῶς, ὥστε ἔσται τούτου ἀπόδειξις,
εἰ δ' ἀληθὲς συμπεραίνοιτο διὰ ψευδῶν καὶ λίαν εὐηθῶν,
πολλῶν ἂν εἴη χείρων ψεῦδος συλλογιζομένων, εἴη δ' ἂν τοι-
3 οὗτος καὶ ψεῦδος συμπεραινόμενος. ὥστε δῆλον, ὅτι πρώ-
» τη μὲν ἐπίσκεψις λόγου καθ' αὑτὸν, εἰ συμπεραίνεται. δευ-
» τέρα δὲ, πότερον ἀληθὲς ἢ ψεῦδος. τρίτη δ', ἐκ ποίων τινῶν.
» εἰ μὲν γὰρ ἐκ ψευδῶν, ἐνδόξων δὲ, λογικός. εἰ δ' ἐξ ὄντων μὲν,
» ἀδόξων δὲ, φαῦλος. εἰ δὲ καὶ ψευδῆ καὶ λίαν ἄδοξα, δῆλον
» ὅτι φαῦλος, ἢ ἁπλῶς ἢ τοῦ πράγματος. Τὸ δ' ἐν ἀρχῇ καὶ
» τὰ ἐναντία πῶς αἰτεῖται ὁ ἐρωτῶν, κατ' ἀλήθειαν μὲν ἐν
τοῖς ἀναλυτικοῖς εἴρηται. κατὰ δόξαν δὲ, νῦν λεκτέον. αἰτεῖ-
4 σθαι δὲ φαίνονται τὸ ἐν ἀρχῇ, πενταχῶς. φανερώτατα μὲν

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.1.4

καὶ πρῶτον, εἴ τις αὐτὸ τὸ δείκνυσθαι δέον, αἰτήσει. τοῦτο δ' ἐ-
π' αὐτοῦ μὲν, οὐ ῥάδιον λανθάνειν. ἐν δὲ τοῖς συνωνύμοις καὶ
ἐν ὅσοις τὸ ὄνομα καὶ ὁ λόγος τὸ αὐτὸ σημαίνει, μᾶλλον.
δεύτερον δὲ, ὅταν κατὰ μέρος δέον ἀποδεῖξαι, καθόλου τις
αἰτήσῃ. οἷον ἐπιχειρῶν ὅτι τῶν ἐναντίων μία ἐπιστήμη, ὅλως
τῶν ἀντικειμένων ἀξιώσειε μίαν εἶναι. δοκεῖ γὰρ ὃ ἔδει καθ' αὐ-
τὸ δεῖξαι, μετ' ἄλλων αἰτεῖσθαι πλειόνων. τρίτον, εἴ τις τὸ κα-
θόλου δεῖξαι προκειμένου, κατὰ μέρος αἰτήσειεν. οἷον εἰ πάν- 1
των τῶν ἐναντίων προκειμένου, τῶνδέ τινων ἀξιώσειε. δοκεῖ γὰρ
καὶ οὗτος, ὃ μετὰ πλειόνων, ἔδει δεῖξαι, καθ' αὐτὸ χωρὶς αἰ-
τεῖσθαι. πάλιν εἴ τις διελὼν, αἰτεῖται τὸ πρόβλημα. οἷον εἰ
δέον δεῖξαι τὴν ἰατρικὴν ὑγιεινοῦ καὶ νοσώδους, χωρὶς ἑκά-
τερον ἀξιώσειεν. ἢ εἴ τις τῶν ἑπομένων ἀλλήλοις ἐξ ἀνάγκης,
θάτερον αἰτήσειεν. οἷον τὴν πλευρὰν, ἀσύμμετρον τῇ διαμέ-
τρῳ, δέον ἀποδεῖξαι, ὅτι ἡ διάμετρος τῇ πλευρᾷ. Ὁσαχῶς
δὲ καὶ τὰ ἐναντία αἰτοῦνται τῷ ἐξ ἀρχῆς. πρῶτον μὲν γὰρ, εἴ- 2
τις τὰς ἀντικειμένας, αἰτήσαιτο, φάσιν καὶ ἀπόφασιν. δεύ-
τερον δὲ, τ' ἀναντία κατὰ τὴν ἀντίθεσιν. οἷον ἀγαθὸν καὶ κα-
κὸν, ταυτόν. τρίτον. εἴ τις τὸ καθόλου ἀξιώσας, ἐπὶ μέρους αἰ-
τοῖτο τὴν ἀντίφασιν. οἷον εἰ λαβὼν τῶν ἐναντίων μίαν ἐπιστή-
μην ὑγιεινοῦ καὶ νοσώδους, ἑτέραν ἀξιώσειεν. ἢ τοῦτο αἰτησά-
μενος, ἐπὶ τοῦ καθόλου τὴν ἀντίθεσιν πειρῷτο λαμβάνειν.
πάλιν ἐάν τις αἰτήσῃ τὸ ἐναντίον τῷ ἐξ ἀνάγκης συμβαίνοντι
διὰ τῶν κειμένων. καὶ εἴ τις αὐτὰ μὲν μὴ λάβῃ τὰ ἀντικείμενα, 3
τοιαῦτα δ' αἰτήσαιτο δύο, ἐξ ὧν ἔσται ἡ ἀντικειμένη ἀντίφασις.
Διαφέρει δὲ τὸ τ' ἀναντία λαμβάνειν τοῦ ἐν ἀρχῇ, ὅτι τοῦ μὲν
ἐστὶν ἡ ἁμαρτία πρὸς τὸ συμπέρασμα. πρὸς γὰρ ἐκεῖνο βλέ-
ποντες, τὸ ἐν ἀρχῇ λέγομεν αἰτεῖσθαι. τὰ δ' ἐναντία ἐστὶν ἐν
ταῖς προτάσεσι, τῷ ἔχειν πως ταύτας πρὸς ἀλλήλας.
Πρὸς δὲ γυμνασίαν καὶ μελέτην τῶν τοιούτων λόγων, πρῶτον
μὲν ἀντιστρέφειν ἐθίζεσθαι χρὴ τοὺς λόγους οὕτως γὰρ πρὸς τὸ
λεγόμενον εὐπορώτερον ἕξομεν, καὶ ἐν ὀλίγοις πολλοὺς ἐξεπι 4

στησόμεθα λόγους. τὸ γὰρ ἀντιστρέφειν ἐστὶ, τὸ μεταλαβόντα
τὸ συμπέρασμα μετὰ τῶν λοιπῶν ἐρωτημάτων, ἀνελεῖν ἕν
τι τῶν δοθέντων. ἀνάγκη γὰρ εἰ τὸ συμπέρασμα μή ἐστι, μίαν τι-
νὰ ἀναιρεῖσθαι τῶν προτάσεων. εἴπερ πασῶν τεθεισῶν ἀνάγκη
ἦν τὸ συμπέρασμα εἶναι, πρὸς ἅπασάν τε θέσιν, καὶ ὅτι οὕ-
τως, καὶ ὅτι οὐχ οὕτως τὸ ἐπιχείρημα, σκεπτέον. καὶ εὑρόντα
τὴν λύσιν, εὐθὺς ζητητέον, οὕτω γὰρ ἅμα συμβήσεται πρός τε
1 τὸ ἐρωτᾶν καὶ πρὸς τὸ ἀποκρίνεσθαι γεγυμνάσθαι. κἂν πρὸς
μηδένα ἄλλον ἔχωμεν, καθ' αὑτοὺς παράλληλά τε παραβάλλειν,
ἐκλέγοντα πρὸς τὴν αὐτὴν θέσιν ἐπιχειρήματα. τοῦτο γὰρ πρός
τε τὸ βιάζεσθαι πολλὴν εὐπορίαν ποιεῖ, καὶ πρὸς τὸ ἐλέγ-
χειν μεγάλην ἔχει βοήθειαν, ὅταν εὐπορῇ τις. καὶ ὅτι οὕτως,
καὶ ὅτι οὐχ οὕτως. πρὸς τὰ ἐναντία γὰρ συμβαίνει ποιεῖσθαι
τὴν φυλακήν. πρός τε τὴν γνῶσιν καὶ τὴν κατὰ φιλοσοφί-
αν φρόνησιν, τὸ δύνασθαι συνορᾶν, καὶ συνεωρακέναι, τὰ ἀ-
2 φ' ἑκατέρας συμβαίνοντα τῆς ὑποθέσεως, οὐ μικρὸν ὄργα-
νον. λοιπὸν γὰρ, τούτων ὀρθῶς ἑλέσθαι θάτερον. δεῖ δὲ πρὸς
» τὸ τοιοῦτον ὑπάρχειν εὐφυᾶ. καὶ τοῦτ' ἔστιν ἡ κατ' ἀλήθειαν εὐ-
» φυΐα, τὸ δύνασθαι καλῶς ἑλέσθαι τἀληθὲς, καὶ φυγεῖν τὸ
» ψεῦδος. ὅπερ οἱ πεφυκότες εὖ, δύνανται ποιεῖν εὖ. οἱ γὰρ φι-
λοῦντες καὶ μισοῦντες, τὸ προσφερόμενον εὖ κρίνουσι τὸ βέλ-
τιστον. πρός τε τὰ πλειστάκις ἐμπίπτοντα τῶν προβλημάτων
ἐξεπίστασθαι δεῖ λόγους, καὶ μάλιστα περὶ τῶν πρώτων θέ-
3 σεων. ἐν τούτοις γὰρ ἀποδυσπετοῦσιν οἱ ἀποκρινόμενοι πολλά-
κις. Ἔτι τε ὅρων εὐπορεῖν δεῖ, καὶ τῶν ἐνδόξων τε καὶ τῶν
πρώτων ἔχειν προχείρους. διὰ γὰρ τούτων οἱ συλλογισμοὶ γί-
νονται. πειρατέον δὲ καὶ εἰς ἃ πλειστάκις ἐμπίπτουσιν οἱ ἄλλοι
λόγοι, κατέχειν. ὥσπερ γὰρ ἐν γεωμετρίᾳ πρὸ ἔργου τὸ περὶ
τὰ στοιχεῖα γεγυμνάσθαι. καὶ ἐν ἀριθμοῖς τὸ περὶ τοὺς κεφαλισμοὺς
προχείρως ἔχειν. καὶ μέγα διαφέρει πρὸς τὸ, καὶ τὸν ἄλλον
ἀριθμὸν γινώσκειν πολλαπλασιουμένους. ὁμοίως καὶ ἐν τοῖς
4 λόγοις, τὸ πρόχειρον εἶναι περὶ τὰς ἀρχὰς καὶ τὰς προτάσεις,

ἀπὸ στόματος δεῖ ἐπίστασθαι. καθάπερ γὰρ ἐν τῷ μνημονικῷ μόνον οἱ τόποι τεθέντες εὐθὺς ποιοῦσιν αὐτὰ μνημονεύειν. καὶ ταῦτα ποιήσει συλλογιστικώτερον, διὰ τὸ πρὸς ὡρισμένας αὐτὰς βλέπειν κατ' ἀριθμόν. πρότασίν τε κοινὴν μᾶλλον εἰς λόγον, ἢ μνήμην θετέον. ἀρχῆς γὰρ καὶ ὑποθέσεως εὐπορῆσαι μετρίως, χαλεπόν. Ἔτι τὸν ἕνα λόγον πολλοὺς ποιεῖν ἐθιστέον, ὡς ἀδηλότατα κρύπτοντας. εἴη δ' ἂν τὸ τοιοῦτον, εἴ τις ὅτι πλεῖστον ἀφιστάιη τῆς συγγενείας, περὶ ὧν ὁ λόγος. ἔσονται δὲ δυνατοὶ 1
τῶν λόγων, οἳ μάλιστα καθόλου τοῦτο πάσχειν δύνανται. οἷον ὅτι οὐκ ἔστι μία πλειόνων ἐπιστήμη. οὕτω γὰρ καὶ ἐπὶ τῶν πρός τι καὶ ἐπὶ τῶν ἐναντίων καὶ συστοίχων ἐστί. Δεῖ δὲ καὶ τὰς ἀπομνημονεύσεις καθόλου ποιεῖσθαι τῶν λόγων, κἂν ᾖ διειλεγμένος ἐπὶ μέρους. οὕτω γὰρ καὶ πολλοὺς ἐξέσται τὸν ἕνα ποιεῖν. ὁμοίως δὲ καὶ ἐν ῥητορικοῖς ἐπὶ τῶν ἐνθυμημάτων, αὐτὸν δ' ὅτι μάλιστα φεύγειν ἐπὶ τὸ καθόλου φέρειν τοὺς συλλογισμούς.
ἀεί τε δεῖ σκοπεῖν τοὺς λόγους, εἰ ἐπὶ πλειόνων κοινῶν διαλέ- 2
γονται. πάντες γὰρ οἱ ἐν μέρει, καὶ καθόλου διειλεγμένοι εἰσί. καὶ ἔνεστιν ἐν τῇ κατὰ μέρος, ἡ τοῦ καθόλου ἀπόδειξις, διὰ τὸ μὴ εἶναι συλλογίζεσθαι μηδὲν ἄνευ τῶν καθόλου. τὴν δὲ γυμνασίαν ἀποδοτέον, τῶν μὲν ἐπακτικῶν πρὸς νέον. τῶν δὲ συλλογιστικῶν, πρὸς ἔμπειρον. πειρατέον τε λαμβάνειν παρὰ μὲν τῶν συλλογιστικῶν τὰς προτάσεις, παρὰ δὲ τῶν ἐπακτικῶν τὰς παραβολάς. ἐν τούτῳ γὰρ ἑκάτεροι γεγυμνασμένοι εἰσίν. ὅλως δ' ἐκ τοῦ γυμνάζεσθαι διαλεγόμενον, πειρατέον ἀποφέρεσθαι. ἢ συλλογισμὸν περί τινος, ἢ λύσιν, ἢ πρότασιν, ἢ ἔνστασιν, ἢ εἰ ὀρ- 3
θῶς τι ἤρετο, ἢ εἰ μὴ ὀρθῶς, ἢ αὐτὸς, ἢ ἕτερος, καὶ παρὰ τί ἑκάτερος, ἑκάτερον. ἐκ τούτων γὰρ ἡ δύναμις. τὸ δὲ γυμνάζε-
» σθαι, δυνάμεως χάριν, καὶ μάλιστα περὶ τὰς προτάσεις καὶ
» ἐνστάσεις. ἔστι γὰρ ὡς ἁπλῶς εἰπεῖν διαλεκτικὸς, ὁ προτατικὸς
» καὶ ἐνστατικός. ἔστι δὲ τὸ μὲν προτείνεσθαι. ἓν ποιεῖν τὰ πλείω.
» δεῖ γὰρ ἓν ὅλως ληφθῆναι πρὸς ὃ ὁ λόγος. τὸ δ' ἐνίστασθαι, τὸ
ἓν πολλά. ἢ γὰρ διαιρεῖ, ἢ ἀναιρεῖ, τὸ μὲν διδοὺς, τὸ δ' οὔ. τῶν 4

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.1.4

προτεινομένων, οὐχ ἅπαντι δ' ἐστὶ διαλεκτέον, οὐδὲ πρὸς τὸν τυχόντα γυμναστέον. ἀνάγκη γὰρ πρὸς ἐνίους φαύλους γίνεσθαι τοὺς λόγους. πρὸς γὰρ τὸν πάντως πειρώμενον φαίνεσθαι διαφεύγειν, δίκαιον μὲν πάντως πειρᾶσθαι συλλογίσασθαι, οὐκ εὔσχημον δέ. διόπερ οὐ δεῖ συνιστάναι εὐχερῶς πρὸς τοὺς τυχόντας. ἀνάγκη γὰρ πονηρολογίαν συμβαίνειν. καὶ γὰρ οἱ γυμναζόμενοι ἀδυνατοῦσιν ἀπέχεσθαι τοῦ διαλέγεσθαι μὴ ἀγωνι-
I στικῶς. δεῖ δὲ καὶ πεποιημένους ἔχειν λόγους πρὸς τὰ τοιαῦτα τῶν προβλημάτων, ἐν οἷς ἐλαχίστων εὐπορήσαντες πρὸς πλεῖστα χρησίμους ἕξομεν. οὗτοι δ' εἰσὶν οἱ καθόλου, καὶ πρὸς οὓς πορίζεσθαι χαλεπώτερον ἐκ τῶν παρὰ πόδας.

Τέλος τοῦ ὀγδόου τῶν τοπικῶν. ἤτοι τῆς ὅλης διαλεκτικῆς.

ἈΡΙΣΤΟΤΈΛΟΥΣ ΠΕΡῚ ΣΟΦΙΣΤΙΚΩ͂Ν ἘΛΈΓΧΩΝ.

Περὶ δὲ τῶν σοφιστικῶν ἐλέγχων, καὶ τῶν φαινομένων μὲν ἐλέγχων, ὄντων δὲ παραλογισμῶν, ἀλλ' οὐκ ἐλέγχων, λέγωμεν ἀρξάμενοι
κατὰ φύσιν ἀπὸ τῶν πρώτων. ὅτι μὲν οὖν οἱ 1
μέν εἰσι συλλογισμοί, οἱ δὲ οὐκ ὄντες δοκοῦσι, φανερόν. ὥσπερ καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων τοῦτο γίνεται διά τινος ὁμοιότητος, καὶ ἐπὶ τῶν λόγων ὡσαύτως ἔχει. καὶ γὰρ τὴν ἕξιν οἱ μὲν ἔχουσιν εὖ, οἱ δὲ φαίνονται φυλετικῶς φυσήσαντες καὶ ἐπισκευάσαντες ἑαυτούς. καὶ καλοὶ οἱ μὲν διὰ κάλλος, οἱ δὲ φαίνονται κομμώσαντες ἑαυτούς. ἐπί τε τῶν ἀψύχων ὡσαύτως, καὶ γὰρ τούτων τὰ μὲν, ἄργυρος. τὰ δὲ, χρυσός ἐστιν ἀληθῶς. τὰ
δὲ ἔστι μὲν οὔ, φαίνεται δὲ κατὰ τὴν αἴσθησιν. οἷον τὰ μὲν λι- 2
θαργύρινα, καὶ τὰ καττιτέρινα, ἀργυρᾶ. τὰ δὲ χολοβάφινα, χρυσᾶ. τὸν αὐτὸν δὲ τρόπον καὶ συλλογισμὸς καὶ ἔλεγχος, ὁ μὲν ἔστιν, ὁ δὲ οὐκ ἔστι μὲν, φαίνεται δὲ διὰ τὴν ἀπειρίαν. οἱ γὰρ ἄπειροι, ὥσπερ ἂν ἀπέχοντες πόρρωθεν θεωροῦσιν. ὁ μὲν συλλογισμὸς ἔκ τινων ἐστὶ τεθέντων, ὥστε συνάγειν ἕτερον ἐξ ἀνάγκης τι τῶν κειμένων διὰ τῶν κειμένων, ἔλεγχος δὲ, συλλογισμὸς μετ' ἀντιφάσεως τοῦ συμπεράσματος. οἱ δὲ τοῦτο ποιοῦσι μὲν οὔ, δοκοῦσι δὲ διὰ πολλὰς αἰτίας. ὧν εἷς τόπος εὐφυέστατος καὶ δημοσιώτατος, ὁ διὰ τῶν ὀνομάτων. ἐπειδὴ γὰρ οὐκ 3
ἔστιν αὐτὰ καθ' αὑτὰ τὰ πράγματα διαλέγεσθαι φέροντας, ἀλλὰ τοῖς ὀνόμασιν ἀντὶ τῶν πραγμάτων χρώμεθα συμβόλοις, τὸ συμβαῖνον ἐπὶ τῶν ὀνομάτων, ἐπὶ τῶν πραγμάτων ἡγούμεθα συμβαίνειν. καθάπερ ἐπὶ τῶν ψήφων τοῖς λογιζομένοις. τὸ δὲ οὐκ ἔστιν ὅμοιον, τὰ μὲν γὰρ ὀνόματα πεπέρασται, καὶ τὸ τῶν λόγων πλῆθος. τὰ δὲ πράγματα, τὸν ἀριθμὸν ἄ-
πειρά ἐστιν. ἀναγκαῖον οὖν πλείω τὸν αὐτὸν λόγον, καὶ τοὔ- 4

νομα τὸ ἓν σημαίνειν. ὥσπερ οὖν κἀκεῖ οἱ μὴ δεινοὶ τὰς ψή-
φους φέρειν, ὑπὸ τῶν ἐπιστημόνων παραλογίζονται τὸν αὐτὸν
τρόπον καὶ ἐπὶ τῶν λόγων, οἱ τῶν ὀνομάτων τῆς δυνάμεως ἄ-
πειροι παραλογίζονται καὶ αὐτοὶ διαλεγόμενοι, καὶ ἄλλων ἀ-
κούοντες. διὰ μὲν οὖν ταύτην τὴν αἰτίαν καὶ τὰς λεχθησομέ-
νας, ἔστι συλλογισμὸς καὶ ἔλεγχος φαινόμενος, οὐκ ὢν δέ. ἐ-
πεὶ δ' ἐστί τισι μᾶλλον πρὸ ἔργου τὸ δοκεῖν εἶναι σοφοῖς, ἢ τὸ
1 εἶναι καὶ μὴ δοκεῖν. ἔστι γὰρ ἡ σοφιστική, φαινομένη σοφία οὖσα
» καὶ μή. καὶ ὁ σοφιστὴς χρηματιστὴς ἀπὸ φαινομένης σοφίας,
» ἀλλ' οὐκ οὔσης, δῆλον ὅτι ἀναγκαῖον τούτοις, καὶ τὸ τοῦ σοφοῦ
ἔργον μᾶλλον δοκεῖν ποιεῖν, ἢ ποιεῖν καὶ μὴ δοκεῖν. ἔστι δὲ ὡς ἓν
πρὸς ἓν εἰπεῖν ἔργον περὶ ἕκαστον τοῦ εἰδότος, ἀψευδεῖν μὲν αὐ-
τὸν περὶ ὧν οἶδε, τὸν δὲ ψευδόμενον ἐμφανίζειν δύνασθαι.
ταῦτα δ' ἐστί, τὸ μὲν ἐν τῷ δύνασθαι δοῦναι λόγον, τὸ δέ, ἐν τῷ
λαβεῖν. ἀναγκαῖον οὖν τοῖς βουλομένοις σοφιστεύειν, τὸ τῶν εἰ-
2 ρημένων λόγων γένος ζητεῖν, πρὸ ἔργου γάρ ἐστιν. ἡ γὰρ τοιαύ-
τη δύναμις ποιήσει φαίνεσθαι σοφόν, οὗ τυγχάνουσι τὴν
προαίρεσιν ἔχοντες. ὅτι μὲν οὖν ἐστι τοιοῦτον γένος λόγων, καὶ
ὅτι τοιαύτης ἐφίενται δυνάμεως, οὓς καλοῦμεν σοφιστάς, δῆ-
λον. Πόσα δ' ἐστὶν εἴδη τῶν λόγων τῶν σοφιστικῶν, καὶ ἐκ πόσων
τὸν ἀριθμὸν ἡ δύναμις αὕτη συνέστηκε, καὶ πόσα μέρη τυγ-
χάνει τῆς πραγματείας ὄντα, καὶ περὶ τῶν ἄλλων τῶν συν-
τελούντων εἰς τὴν τέχνην ταύτην, ἤδη λέγωμεν. ἔστι δὲ τῶν ἐν
3 τῷ διαλέγεσθαι λόγων γένη τέτταρα, διδασκαλικοί, καὶ δια-
» λεκτικοί, καὶ πειραστικοί, καὶ ἐριστικοί, καὶ διδασκαλικοὶ μέν,
» οἱ ἐκ τῶν οἰκείων ἀρχῶν ἑκάστου μαθήματος καὶ οὐκ ἐκ τῶν τοῦ
ἀποκρινομένου δοξῶν συλλογιζόμενοι. δεῖ γὰρ πιστεύειν τὸν
μανθάνοντα. διαλεκτικοὶ δέ, οἱ ἐκ τῶν ἐνδόξων συλλογιστικοὶ
ἀντιφάσεως. πειραστικοὶ δέ, οἱ ἐκ τῶν δοκούντων τῷ ἀποκρινο-
μένῳ, καὶ ἀναγκαίων εἰδέναι τῷ προσποιουμένῳ ἔχειν τὴν ἐ-
πιστήμην, ὃν τρόπον διώρισται ἐν ἑτέροις. ἐριστικοὶ δέ, οἱ ἐκ τῶν
4 φαινομένων ἐνδόξων συλλογιστικοί, μὴ ὄντων δέ. περὶ μὲν οὖν

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.1.4

τῶν διδασκαλικῶν καὶ ἀποδεικτικῶν, ἐν τοῖς ἀναλυτικοῖς εἴρηται. περὶ δὲ τῶν διαλεκτικῶν καὶ πειραστικῶν, ἐν τοῖς πρότερον. περὶ δὲ τῶν ἀγωνιστικῶν καὶ ἐριστικῶν νῦν λέγωμεν. πρῶτον δὲ ληπτέον, πόσων στοχάζονται οἱ ἐν τοῖς λόγοις
» ἀγωνιζόμενοι καὶ διαφιλονεικοῦντες. εἰσὶ δὲ ταῦτα πέντε τὸν
» ἀριθμὸν, ἔλεγχος, καὶ ψεῦδος, καὶ παράδοξον, καὶ σολοικισμὸς, καὶ πέμπτον, τὸ ποιῆσαι ἀδολεσχῆσαι τὸν προσδιαλεγόμενον. τοῦτο δ᾽ ἐστὶ τὸ, πολλάκις ἀναγκάζεσθαι ταὐτὸ 1
λέγειν, ἢ τὸ μὴ ὂν, ἀλλὰ τὸ φαινόμενον ἕκαστον εἶναι τούτων. μάλιστα μὲν γὰρ προαιροῦνται φαίνεσθαι ἐλέγχοντες. δεύτερον δὲ, ψευδόμενόν τι δεικνύναι. τρίτον, εἰς παράδοξον ἄγειν. τέταρτον, σολοικίζειν ποιεῖν. τοῦτο δ᾽ ἐστὶ, τὸ ποιῆσαι τῇ λέξει βαρβαρίζειν ἐκ τοῦ λόγου τὸν ἀποκρινόμενον. πέμπτον δὲ, τὸ πλεονάκις τὸ αὐτὸ λέγειν. τρόποι δ᾽ εἰσὶ τοῦ μὲν ἐλέγχειν δύο. οἱ μὲν γάρ εἰσι παρὰ τὴν λέξιν. οἱ δὲ ἔξω τῆς λέξεως, ἔστι δὲ τὰ μὲν παρὰ τὴν λέξιν ἐμποιοῦντα τὴν φαν- 2
τασίαν, ἓξ τὸν ἀριθμόν. ταῦτα δ᾽ ἐστὶν, ὁμωνυμία, ἀμφιβολία, σύνθεσις, διαίρεσις, προσῳδία, καὶ σχῆμα λέξεως. τούτου δὲ πίστις, ἥτε διὰ τῆς ἐπαγωγῆς, καὶ συλλογισμὸς, ἄν τε ληφθῇ τις ἄλλος. καὶ ὅτι τοσαυταχῶς ἂν τοῖς αὐτοῖς ὀνόμασι καὶ λόγοις μὴ δηλώσωμεν. εἰσὶ δὲ παρὰ μὲν τὴν ὁμωνυμίαν, οἱ τοιοῦτοι τῶν λόγων. οἷον ὅτι μανθάνουσιν οἱ ἐπιστάμενοι. τὰ γὰρ ἀποστοματιζόμενα μανθάνουσιν οἱ γραμματικοί. τὸ γὰρ μανθάνειν, ὁμώνυμον. τότε ξυνιέναι, χρώ- 3
μενον τῇ ἐπιστήμῃ, καὶ τὸ λαμβάνειν τὴν ἐπιστήμην. καὶ πάλιν ὅτι κακὰ, ἀγαθά. τὰ γὰρ δέοντα ἀγαθὰ, τὰ δὲ κακὰ δέοντα. διττὸν γὰρ τὸ δέον, τό τ᾽ ἀναγκαῖον, ὃ συμβαίνει πολλάκις ἐπὶ τῶν κακῶν. ἔστι γὰρ κακόν τι ἀναγκαῖον. καὶ τὰ ἀγαθὰ δὲ δέοντα φαμὲν εἶναι. ἔτι τὸν αὐτὸν καθῆσθαι καὶ ἑστάναι καὶ κάμνειν καὶ ὑγιαίνειν. ὅσπερ γὰρ ἀνίστατο, ἕστηκε. καὶ ὅσπερ ὑγιάζετο, ὑγιαίνει. ἀνίστατο δὲ ὁ καθήμενος, καὶ ὑγιάζεται ὁ κάμνων. τὸ γὰρ τὸν κάμνοντα 4

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.1.4

ὁποιονοῦν ποιεῖν ἢ πάσχειν, οὐχ ἓν σημαίνειν. ἀλλ' ὅτε μὲν ὅ-
τι ὁ νῦν κάμνων ἢ καθήμενος. ὅτε δὲ ὃς ἔκαμνε πρότερον.
πλὴν ὑγιάζετο μὲν καὶ κάμνων ὁ κάμνων. ὑγιαίνει δὲ οὐ κά-
μνων, ἀλλ' ὁ κάμνων οὐ νῦν, ἀλλὰ πρότερον. Παρὰ δὲ
τὴν ἀμφιβολίαν, οἱ τοιοίδε. τὸ βούλεσθαι λαβεῖν με τοὺς πο-
λεμίους. καὶ ἄρ' ὅ τις γινώσκει, τοῦτο γινώσκει, καὶ γὰρ καὶ
τὸν γινώσκοντα καὶ τὸ γινωσκόμενον, ἐνδέχεται ὡς γινώ-
1 σκοντα σημᾶναι τούτῳ τῷ λόγῳ. καὶ ἄρα ὃ ὁρᾷ τις τοῦτο ὁ-
ρᾷ, ὁρᾷ δὲ τὸν κίονα. ὥστε ὁρᾷ ὁ κίων. καὶ ἄρα ὃ σὺ φῂς εἶ-
ναι, τοῦτο σὺ φῂς εἶναι, φῂς δὲ λίθος εἶναι. σὺ ἄρα φῂς
λίθος εἶναι. καὶ ἄρά ἐστι σιγῶντα λέγειν, διττόν γάρ ἐστι καὶ
τὸ σιγῶντα λέγειν, τό, τε τὸν λέγοντα σιγᾶν, καὶ τὸ τὰ λε-
γόμενα. εἰσὶ δὲ τρεῖς τρόποι τῶν παρὰ τὴν ὁμωνυμίαν καὶ τὴν
ἀμφιβολίαν. εἷς μὲν ὅταν ὁ λόγος ἢ τοὔνομα κυρίως σημαί-
νῃ πλείω, οἷον ἀετὸς ἢ κύων, εἷς δὲ ὅταν εἰωθότες ὦμεν οὕ-
2 τω λέγειν. τρίτος δὲ, ὅταν τὸ συντεθὲν πλείω σημαίνῃ, κεχω-
ρισμένον δὲ, ἁπλῶς. οἷον τὸ ἐπίστασθαι γράμματα. ἑκάτε-
ρον μὲν γὰρ εἰ ἔτυχεν, ἕν τι σημαίνει τὸ ἐπίστασθαι καὶ τὰ γράμ-
ματα, ἄμφω δὲ πλείω, ἢ τὰ γράμματα αὐτὰ ἐπιστήμην ἔ-
χειν, ἢ τῶν γραμμάτων ἄλλον. ἡ μὲν οὖν ἀμφιβολία καὶ ὁμω
νυμία, παρὰ τούτους τοὺς τρόπους ἐστί. παρὰ δὲ τὴν σύνθεσιν
τὰ τοιάδε. οἷον τὸ δύνασθαι καθήμενον βαδίζειν, καὶ μὴ γρά-
φοντα γράφειν. οὐ γὰρ ταυτὸν σημαίνει, ἐὰν διελών τις εἴπῃ
3 καὶ συνθεὶς, ὡς δυνατὸν τὸν καθήμενον βαδίζειν, καὶ μὴ γρά-
φοντα γράφειν, καὶ τοῦθ' ὡσαύτως ἄν τις συνθῇ, τὸν μὴ γρά-
φοντα γράφειν. σημαίνοι γὰρ ἂν ὡς ἔχει δύναμιν τοῦ μὴ γρά-
φοντα γράφειν. ἐὰν δὲ μὴ συνθῇ, ὅτι ἔχει δύναμιν ὅτε οὐ γρά-
φει τοῦ γράφειν καὶ μανθάνει νῦν γράμματα, εἴπερ ἐμάν-
θανεν ἃ ἐπίσταται. ἔτι τὸ ἓν μόνον δυνάμενον φέρειν, πολλὰ
δύνασθαι φέρειν. Παρὰ δὲ τὴν διαίρεσιν, ὅτι τὰ πέντε ἐστὶ
δύο καὶ τρία, καὶ περιττὰ καὶ ἄρτια, καὶ τὸ μεῖζον, ἴσον. τοσοῦ-
4 τον γὰρ καὶ ἔτι πρός. ὁ γὰρ αὐτὸς λόγος διῃρημένος καὶ συγκεί

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.1.4

μενος, οὐκ ἀεὶ ταὐτὸ σημαίνειν ἂν δόξειεν. οἷον ἐγώ σε ἔθηκα
δοῦλον ὄντα ἐλεύθερον. καὶ τὸ πεντήκοντ' ἀνδρῶν ἑκατὸν λί-
πε δῖος Ἀχιλλεύς. Παρὰ δὲ τὴν προσῳδίαν, ἐν μὲν τοῖς ἄ-
νευ γραφῆς διαλεκτικοῖς, οὐ ῥᾴδιον ποιῆσαι λόγον. ἐν δὲ τοῖς
γεγραμμένοις καὶ ποιήμασι, μᾶλλον. οἷον καὶ τὸν Ὅμηρον ἔ-
νιοι διορθοῦνται πρὸς τοὺς ἐλέγχοντας ὡς ἄτοπον εἰρηκότα, τὸ
μὲν οὗ καταπύθεται ὄμβρῳ. λύουσι γὰρ αὐτὸ τῇ προσῳδίᾳ,
λέγοντες τὸ οὐ ὀξύτερον. καὶ τὸ περὶ τὸ ἐνύπνιον τοῦ Ἀγαμέ- 1
μνονος, ὅτι οὐκ αὐτὸς ὁ Ζεὺς εἶπεν. δίδομεν δέ οἱ εὖχος ἀρέ-
σθαι. ἀλλὰ τῷ ἐνυπνίῳ ἐνετέλλετο διδόναι. τὰ μὲν οὖν τοιαῦτα
παρὰ τὴν προσῳδίαν ἐστίν. οἱ δὲ παρὰ τὸ σχῆμα τῆς λέξεως συμ
βαίνουσιν, ὅταν τὸ μὴ ταὐτὸν ὡσαύτως ἑρμηνεύηται. οἷον, τὸ
ἄρρεν, θῆλυ. ἢ τὸ θῆλυ, ἄρρεν, ἢ τὸ μεταξὺ, θάτερον τούτων.
ἢ πάλιν τὸ ποσὸν, ποιόν. ἢ τὸ ποιὸν, ποσὸν, ἢ τὸ ποιοῦν, πάσχον.
ἢ τὸ διακείμενον, ποιεῖν. καὶ τ' ἄλλα ὡς διῄρηται πρότερον.
ἔστι γὰρ τὸ μὴ, τῶν ποιεῖν ὂν, ὡς τῶν ποιεῖν τι τῇ λέξει σημαίνειν. 2
οἷον τὸ ὑγιαίνειν ὁμοίῳ σχήματι τῆς λέξεως λέγεται τῷ τέμνειν
ἢ οἰκοδομεῖν. καίτοι τὸ μὲν ποιόν τι καὶ διακείμενόν πως δη-
λοῖ. τὸ δὲ ποιεῖν τι. τὸν αὐτὸν δὲ τρόπον καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων. οἱ
μὲν οὖν παρὰ τὴν λέξιν ἔλεγχοι, ἐκ τούτων τῶν τόπων εἰσί.
τῶν δὲ ἔξω τῆς λέξεως παραλογισμῶν, εἴδη εἰσὶν ἑπτά. ἓν μὲν,
παρὰ τὸ συμβεβηκός. δεύτερον δὲ, τὸ ἁπλῶς, ἢ μὴ ἁπλῶς ἀλ
λὰ πῇ ἢ ποῦ. ἢ ποτὲ, ἢ πρός τι λέγεσθαι. τρίτον δὲ, τὸ παρὰ τὴν
τοῦ ἐλέγχου ἄγνοιαν. τέταρτον δὲ, τὸ παρὰ τὸ ἑπόμενον. πέμ- 3
πτον δὲ, τὸ παρὰ τὸ ἐν ἀρχῇ λαμβάνειν. ἕκτον δὲ, τὸ παρὰ τὸ,
τὸ μὴ αἴτιον, ὡς αἴτιον τιθέναι. ἕβδομον δὲ, τὸ παρὰ τὸ τὰ
πλείω ἐρωτήματα ἓν ποιεῖν. Οἱ μὲν οὖν παρὰ τὸ συμβεβηκὸς
παραλογισμοί εἰσιν, ὅταν ὁμοίως ὁτιοῦν ἀξιωθῇ τῷ πράγμα
τι καὶ τῷ συμβεβηκότι ὑπάρχειν. ἐπεὶ γὰρ τῷ αὐτῷ πολλὰ συμ
βέβηκεν, οὐκ ἀνάγκη πᾶσι τοῖς κατηγορουμένοις, καὶ καθ' οὗ
κατηγορεῖται ταῦτα πάντα ὑπάρχειν. πάντα γὰρ οὕτως ἔσται
ταὐτὰ ὥσπερ φασιν οἱ σοφισταί. οἷον εἰ ὁ Κορίσκος ἕτερος ἀν- 4
θρώπου,

θρώπου, αὐτὸς αὑτοῦ ἕτερος. ἔστι γὰρ ἄνθρωπος. ἢ εἰ σωκρά-
τους ἕτερος. ὁ δὲ σωκράτης ἄνθρωπος, ἕτερον ἀνθρώπου φα
σὶν ὁμολογηκέναι, διὰ τὸ συμβεβηκέναι οὗ ἕτερον ἔφησεν εἶναι
τοῦτον εἶναι ἄνθρωπον. Οἱ δὲ παρὰ τὸ, τὸ ἁπλῶς τόδε ἢ πῆ λέ-
γεσθαι καὶ μὴ κυρίως, ὅταν τὸ ἐν μέρει λεγόμενον ὡς ἁπλῶς
εἰρημένον ληφθῆ. οἷον εἰ τὸ μὴ ὄν ἐστι δοξαστὸν, ὅτι τὸ μὴ ὂν ἔ-
στιν, οὐ γὰρ ταυτὸν εἶναί τέ τι, καὶ εἶναι ἁπλῶς. ἢ πάλιν ὅτι τὸ
1 ὂν οὐκ ἔστιν ὂν, εἰ τῶν ὄντων τι μή ἐστιν, οἷον εἰ μὴ ἄνθρωπος. οὐ
γὰρ ταυτὸ μὴ εἶναί τι, καὶ ἁπλῶς μὴ εἶναι. φαίνεται δὲ διὰ τὸ
παρεγγὺς τῆς λέξεως καὶ μικρὸν διαφέρειν τὸ εἶναί τι τοῦ εἶ-
ναι. καὶ τὸ μὴ εἶναί τι, τοῦ μὴ εἶ. ὁμοίως τόδε καὶ παρὰ τὸ πῆ καὶ ἁ-
πλῶς, οἷον εἰ ὁ ἰνδὸς ὅλος μέλας ὢν, λευκός ἐστι τοὺς ὀδόντας,
λευκὸς ἄρα καὶ οὐ λευκός ἐστιν. εἰ ἄμφω πῆ, ὅτι ἅμα τὰ ἐναν-
τία ὑπάρχει. τὸ δὲ τοιοῦτον ἐπ' ἐνίων μὲν παντὶ θεωρῆσαι ῥά-
διον. οἷον εἰ λαβὼν μέλανα εἶναι τὸν αἰθίοπα τοὺς ὀδόντας. ἔ-
2 ροιτο εἰ λευκός. εἰ οὖν ταύτῃ λευκὸς ὅτι μέλας, καὶ οὐ μέ-
λας, οἴοιτο διειλέχθαι συλλογιστικῶς τελειώσας τὴν ἐρώτη-
σιν. ἐπ' ἐνίων δὲ λανθάνει πολλάκις, ἐφ' ὅσων ὅταν πῆ λέγη-
ται, κἂν τὸ ἁπλῶς δόξειεν ἀκολουθεῖν. καὶ ἐν ὅσοις μὴ ῥάδιον
θεωρῆσαι, πότερον αὐτῶν κυρίως ἀποδοτέον. γίνεται δὲ τὸ
τοιοῦτον ἐν ὅσοις ὁμοίως ὑπάρχει τὰ ἀντικείμενα. δοκεῖ γὰρ
ἢ ἄμφω, ἢ μηδέτερον δοτέον ἁπλῶς εἶναι κατηγορεῖν οἷον εἰ
τὸ μὲν ἥμισυ λευκὸν, τὸ δὲ ἥμισυ μέλαν, πότερον λευκὸν ἢ
3 μέλαν. Οἱ δὲ παρὰ τὸ μὴ διωρίσθαι τί ἐστι συλλογισμὸς, ἢ τί
ἔλεγχος, ἀλλὰ παρὰ τὴν ἔλλειψιν τοῦ λόγου γίνονται. ἔλεγ-
χος μὲν γάρ ἐστιν ἀντίφασις τοῦ αὐτοῦ καὶ ἑνὸς μὴ ὀνόματος,
ἀλλὰ πράγματος, καὶ ὀνόματος μὴ συνωνύμου, ἀλλὰ τοῦ αὐ-
τοῦ ἐκ τῶν δοθέντων ἐξ ἀνάγκης, μὴ συναριθμουμένου τοῦ ἐν
ἀρχῇ καὶ κατὰ τὸ αὐτὸ, καὶ πρὸς τὸ αὐτὸ, ὡσαύτως καὶ ἐν
τῷ αὐτῷ χρόνῳ. τὸν αὐτὸν δὲ τρόπον καὶ τὸ ψεύσασθαι περί
τινος ἔνιοι δὲ ἀπολιπόντες. τι τῶν λεχθέντων, φαίνονται ἐλέγ
4 χειν, οἷον ὅτι τὸ αὐτὸ διπλάσιον καὶ οὐ διπλάσιον. τὰ γὰρ δύο

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.1.4

τοῦ μὲν ἑνὸς διπλάσια, τῶν δὲ τεττάρων οὐ διπλάσια. ἢ εἰ τὸ αὐτὸ τοῦ αὐτοῦ διπλάσιον καὶ οὐ διπλάσιον. κατὰ μὲν γὰρ τὸ μῆκος, διπλάσιον. κατὰ δὲ τὸ πλάτος, οὐ διπλάσιον. ἢ εἰ τοῦ αὐτοῦ καὶ κατὰ τὸ αὐτὸ, καὶ ὡσαύτως, ἀλλ᾽ οὐχ ἅμα. διόπερ ἐστὶ φαινόμενος ἔλεγχος. ἕλκοι δ᾽ ἄν τις τοῦτον καὶ εἰς τοὺς παρὰ τὴν λέξιν. Οἱ δὲ παρὰ τὸ ἐν ἀρχῇ λαμβάνειν, γίνονται μὲν οὕτως καὶ τοσαυταχῶς, ὁσαχῶς ἐνδέχεται τὸ ἐξ ἀρχῆς αἰτεῖσθαι. φαίνονται δὲ ἐλέγχειν, διὰ τὸ μὴ δύνασθαι συνορᾶν τὸ 1
ταυτὸν καὶ τὸ ἕτερον. Ὁ δὲ παρὰ τὸ ἑπόμενον ἔλεγχος, διὰ τὸ οἴεσθαι ἀντιστρέφειν τὴν ἀκολούθησιν. ὅταν γὰρ τουδὶ ὄντος, ἐξ ἀνάγκης τόδε ᾖ, καὶ τοῦδε ὄντος, οἴονται καὶ θάτερον εἶναι ἐξ ἀνάγκης. ὅθεν καὶ αἱ περὶ τὴν δόξαν ἐκ τῆς αἰσθήσεως ἀπάται γίνονται. πολλάκις γὰρ τὴν χολὴν μέλι ὑπολαμβάνομεν εἶναι, διὰ τὸ ἕπεσθαι τὸ ξανθὸν χρῶμα τῷ μέλιτι. καὶ ἐπεὶ συμβαίνει τὴν γῆν ὕσαντος γίνεσθαι διάβροχον, κἂν ᾖ διάβροχος, ὑπολαμβάνομεν ὗσαι. τόδε οὐκ ἀναγκαῖον. ἐν δὲ 2
τοῖς ῥητορικοῖς, αἱ κατὰ τὸ σημεῖον ἀποδείξεις ἐκ τῶν ἑπομένων εἰσί. βουλόμενοι γὰρ δεῖξαι ὅτι μοιχὸς, τὸ ἑπόμενον ἔλαβον, ὅτι καλλωπιστὴς. ἢ ὅτι νύκτωρ ὁρᾶται πλανώμενος. πολλοῖς δὲ ταῦτα μὲν ὑπάρχει. τὸ δὲ κατηγορούμενον οὐχ ὑπάρχει. ὁμοίως δὲ καὶ ἐν τοῖς συλλογιστικοῖς. οἷον ὁ Μελίσσου λόγος, ὅτι ἄπειρον τὸ ἅπαν, λαβὼν τὸ μὲν ἅπαν ἀγένητον. ἐκ γὰρ μὴ ὄντος, οὐδὲν ἂν γενέσθαι. τὸ δὲ γινόμενον, ἐξ ἀρχῆς γίνεσθαι. εἰ οὖν μὴ γέγονεν, ἀρχὴν οὐκ ἔχει τὸ πᾶν. ὥστε ἄ- 3
πειρον. οὐκ ἀνάγκη δὲ τοῦτο συμβαίνειν. οὐ γὰρ εἰ τὸ γινόμενον ἅπαν ἀρχὴν ἔχει, καὶ εἴ τι ἀρχὴν ἔχει, γέγονεν. ὥσπερ οὐδ᾽ εἰ ὁ πυρέττων θερμὸς, ἀνάγκη καὶ τὸν θερμὸν πυρέττειν. Οἱ δὲ παρὰ τὸ μὴ αἴτιον, ὡς αἴτιον, ὅταν προσληφθῇ τὸ ἀναίτιον ὡς παρ᾽ ἐκεῖνο γινομένου τοῦ ἐλέγχου. συμβαίνει δὲ τὸ τοιοῦτον ἐν τοῖς εἰς τὸ ἀδύνατον συλλογισμοῖς. ἐν τούτοις γὰρ ἀναγκαῖον ἀναιρεῖν τι τῶν κειμένων. ἐὰν οὖν καταριθμηθῇ ἐν τοῖς
ἀναγκαίοις ἐρωτήμασι πρὸς τὸ συμπέρασμα τὸ συμβαῖ- 4

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.1.4

νον ἀδύνατον, δόξει παρὰ τοῦτο γίνεσθαι πολλάκις ὁ ἔλεγχος. οἷον ὅτι ψυχὴ καὶ ζωὴ ταυτόν. εἰ γὰρ φθορᾷ γένεσις ἐναντίον καὶ τῇ τινὶ φθορᾷ ἔσται τις γένεσις. ὁ δὲ θάνατος, φθορά τις καὶ ἐναντίον ζωῇ. ὥστε γένεσις ἡ ζωή. καὶ τὸ ζῆν γίνεσθαι. τοῦτο δὲ ἀδύνατον. οὐκ ἄρα ταυτὸν ἡ ψυχὴ καὶ ἡ ζωή. οὐ δὴ συλλελόγισται. συμβαίνειν καὶ κἂν μή τις ταυτὸν φῇ τῇ ψυχῇ τὴν ζωήν, τὸ ἀδύνατον. ἀλλὰ μόνον ἐναντίον ζωὴν μὲν θανά-
1 τῳ, ὄντι φθορᾷ. φθορᾷ δέ, γένεσιν. ἀσυλλόγιστοι μὲν οὖν ἁπλῶς οὐκ εἰσὶν οἱ τοιοῦτοι λόγοι, πρὸς δὲ τὸ κείμενον, ἀσυλλόγιστοι. καὶ λανθάνει πολλάκις οὐχ ἧττον αὐτοὺς τοὺς ἐρωτῶντας τὸ τοιοῦτον. οἱ μὲν οὖν παρὰ τὸ ἑπόμενον καὶ μὴ αἴτιον λόγοι, τοιοῦτοί εἰσιν. Οἱ δὲ παρὰ τὸ τὰ δύο ἐρωτήματα ἓν ποιεῖν, ὅταν λανθάνῃ πλείω ὄντα, καὶ ὡς ἑνὸς ὄντος ἀποδοθῇ ἀπόκρισις μία. ἐπ' ἐνίων μὲν οὖν ῥᾴδιον ἰδεῖν ὅτι πλείω, καὶ ὅτι οὐ δοτέον ἀπόκρισιν. οἷον πότερον ἡ γῆ θάλαττά ἐστιν ἢ οὐρανός.
2 ἐπ' ἐνίων δὲ, ἧττον. καὶ ὡς ἑνὸς ὄντος, ἢ ὁμολογοῦσι τῷ μὴ ἀποκρίνεσθαι τὸ ἐρωτώμενον, ἢ ἐλέγχεσθαι φαίνονται. οἷον ἆρα οὗτος καὶ οὗτός ἐστιν ἄνθρωπος, ὥστε ἄν τις τύπτῃ τοῦτον καὶ τοῦτον ἄνθρωπον, ἀλλ' οὐκ ἀνθρώπους τυπτήσει. ἢ πάλιν, ὧν τὰ μέν ἐστιν ἀγαθά, τὰ δὲ οὐκ ἀγαθά, πάντα ταῦτα ἀγαθὰ ἢ οὐκ ἀγαθά. ὁπότερον γὰρ ἂν φῇ, ἔστι μὲν ὡς ἔλεγχον, ἢ ψεῦδος φαινόμενον δόξειεν ἂν εἰπεῖν. τὸ γὰρ φάναι τῶν μὴ ἀγαθῶν εἶναί τι ἀγαθόν, ἢ τῶν ἀγαθῶν μὴ ἀγαθόν, ψεῦδος. ὁτὲ δὲ
3 προσληφθέντων τινῶν, κἂν ἔλεγχος γένοιτο ἀληθινός. οἷον εἴ τις δοίη ὁμοίως ἓν καὶ πολλὰ λέγεσθαι, λευκά, καὶ γυμνά, καὶ τυφλά. εἰ γὰρ τυφλὸν τὸ μὴ ἔχον ὄψιν πεφυκὸς δ' ἔχειν, καὶ τυφλὰ ἔσται τὰ μὴ ἔχοντα, πεφυκότα δὲ ἔχειν. ὅταν οὖν τὸ μὲν ἔχῃ, τὸ δὲ μὴ ἔχῃ, τὰ ἄμφω ἔσται ἢ ὁρῶντα ἢ τυφλά, ὅπερ ἀδύνατον. ἢ δὴ οὕτως διαιρετέον τοὺς φαινομένους συλλογισμοὺς καὶ ἐλέγχους, ἢ πάντας ἀνακτέον εἰς τὴν τοῦ ἐλέγχου ἄγνοιαν, ἀρχὴν ταύτην ποιησαμένους. ἔστι γὰρ ἅπαντας ἀναλῦσαι τοὺς λεχ-
4 θέντας τρόπους εἰς τὸν τοῦ ἐλέγχου διορισμόν. πρῶτον μὲν, εἰ

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.1.4

ἀσυλλόγιστοι. δεῖ γὰρ ἐκ τῶν κειμένων συμβαίνειν τὸ συμπέρασμα, ὥστε λέγειν ἐξ ἀνάγκης, ἀλλὰ μὴ φαίνεσθαι. ἔπειτα καὶ κατὰ τὰ μέρη τοῦ διορισμοῦ. τῶν μὲν γὰρ ἐν τῇ λέξει, οἱ μέν εἰσι παρὰ τὸ διττόν. οἷον ἥ τε ὁμωνυμία, καὶ ὁ λόγος. καὶ ἡ ὁμοιοσχημοσύνη, σύνηθες γὰρ τὸ πάντα ὡς τόδε τι σημαίνειν. ἡ δὲ σύνθεσις καὶ ἡ διαίρεσις καὶ ἡ προσῳδία, τὸ μὴ ταυτὸν εἶναι τὸν λόγον, ἢ τοὔνομα τὸ διαφέρον. ἔδει δὲ καὶ τοῦτο κα-
θάπερ καὶ τὸ πρᾶγμα ταυτὸν, εἰ μέλλει ἔλεγχος ἢ συλλο- 1
γισμὸς ἔσεσθαι. οἷον εἰ λώπιον μὴ ἱμάτιον συλλογίσασθαι, ἀλλὰ λώπιον. ἀληθὲς μὲν γὰρ κἀκεῖνο, ἀλλ' οὐ συλλελόγισται. ἀλλ' ἔτι ἐρωτήματος δεῖ, ὅτι ταυτὸν σημαίνει πρὸς τὸν ζητοῦντα τὸ διατί. Οἱ δὲ παρὰ τὸ συμβεβηκὸς, ὁρισθέντος τοῦ συλλογισμοῦ, φανεροὶ γίνονται. τὸν αὐτὸν γὰρ ὁρισμὸν δεῖ καὶ τοῦ ἐλέγχου γίνεσθαι, πλὴν προσκεῖσθαι τὴν ἀντίφασιν. ὁ γὰρ ἔλεγχος, συλλογισμὸς ἀντιφάσεως. εἰ οὖν μή ἐστι συλλο-
γισμὸς τοῦ συμβεβηκότος, οὐ γίνεται ἔλεγχος. οὐ γὰρ εἰ τούτων 2
ὄντων, ἀνάγκη τόδε εἶναι. τοῦτο δὲ ἐστι λευκὸν, ἀνάγκη λευκὸν εἶναι διὰ τὸν συλλογισμόν. οὐδ' εἰ τὸ τρίγωνον δυοῖν ὀρθαῖν ἴσας ἔχει. συμβέβηκε δὲ αὐτῷ σχήματι εἶναι, ἢ πρώτῳ ἢ ἀρχῇ, ὅτι σχῆμα ἢ ἀρχὴ, ἢ πρῶτον τοιοῦτον ἐστίν. οὐ γὰρ ᾗ σχῆμα, οὐδ' ᾗ πρῶτον, ἀλλ' ᾗ τρίγωνον ἡ ἀπόδειξις. ὁμοίως δὲ καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων, ὥστε εἰ ὁ ἔλεγχος συλλογισμός τις, οὐκ ἂν εἴη ὁ κατὰ συμβεβηκὸς ἔλεγχος. ἀλλὰ παρὰ τοῦτο καὶ οἱ τεχνῖται καὶ
ὅλως οἱ ἐπιστήμονες ὑπὸ τῶν ἀνεπιστημόνων ἐλέγχονται. κα- 3
τὰ συμβεβηκὸς γὰρ ποιοῦνται τοὺς συλλογισμοὺς πρὸς τοὺς εἰδότας. οἱ δ' οὐ δυνάμενοι διαιρεῖν, ἢ ἐρωτώμενοι, διδόασιν, ἢ οὐ διδόντες οἴονται δεδωκέναι. Οἱ δὲ παρὰ τὸ πῆ καὶ ἁπλῶς, ὅτι οὐ κατὰ τοῦ αὐτοῦ ἡ ἀπόφασις καὶ κατάφασις. τοῦ γὰρ πῆ λευκοῦ, τὸ πῆ οὐ λευκόν. τοῦ δ' ἁπλῶς λευκοῦ, τὸ ἁπλῶς οὐ λευκὸν ἀπόφασις. εἰ οὖν δόντος τὸ πῆ εἶναι λευκὸν, ὡς ἁπλῶς εἰρημένον λαμβάνει, οὐ ποιεῖ ἔλεγχον. φαίνεται δὲ διὰ
τὴν ἄγνοιαν τοῦ τί ἐστιν ἔλεγχος. Φανερώτατοι δὲ πάντων οἱ 4

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.1.4

πρότερον λεχθέντες πρὸς τὸν τοῦ ἐλέγχου διορισμὸν διὸ καὶ
προσηγορεύθησαν οὕτως. παρὰ γὰρ τὸ τοῦ λόγου τὴν ἔλλειψιν ἡ
φαντασία γίνεται καὶ διαιρουμένοις, οὕτως κοινὸν ἐπὶ πᾶσι
τούτοις θετέον τὴν τοῦ λόγου ἔλλειψιν. οἵ τε παρὰ τὸ λαμ-
βάνειν τὸ ἐν ἀρχῇ καὶ τὸ ἀναίτιον ὡς αἴτιον τιθέναι δῆλοι
διὰ τοῦ ὁρισμοῦ. δεῖ γὰρ τὸ συμπέρασμα τῷ ταῦτα εἶναι συμ-
βαίνειν, ὅπερ οὐκ ἦν ἐν τοῖς ἀναιτίοις. καὶ πάλιν μὴ ἀριθμου-
1 μένου τοῦ ἐξ ἀρχῆς, ὅπερ οὐκ ἔχουσιν οἱ παρὰ τὴν αἴτησιν τοῦ
ἐν ἀρχῇ. οἱ δὲ παρὰ τὸ ἑπόμενον, μέρος εἰσὶ τοῦ συμβεβη-
κότος, τὸ γὰρ ἑπόμενον συμβέβηκε. διαφέρει δὲ τοῦ συμβεβη-
κότος, ὅτι τὸ μὲν συμβεβηκὸς ἔστιν ἐφ' ἑνὸς μόνου λαβεῖν, οἷον
ταυτὸν εἶναι τὸ ξανθὸν καὶ τὸ μέλι, καὶ τὸ λευκὸν καὶ κύκνον.
» τὸ δὲ παρὰ τὸ ἑπόμενον, ἀεὶ ἐν πλείοσι. τὰ γὰρ ἑνὶ καὶ τῷ ταυ-
» τὰ, καὶ ἀλλήλοις ἀξιοῦμεν εἶναι ταυτά. διὸ γίνεται ὁ παρὰ τὸ
ἑπόμενον ἔλεγχος. ἔστι δ' οὐ πάντως ἀληθὲς, οἷον ἂν ᾖ λευκὸν
2 κατὰ συμβεβηκός. καὶ γὰρ ἡ χιὼν καὶ ὁ κύκνος τῷ λευκῷ ταυ-
τόν. ἢ πάλιν ὡς ἐν τῷ Μελίσσου λόγῳ, τὸ αὐτὸ λαμβάνει τὸ
γεγονέναι καὶ ἀρχὴν ἔχειν. ἢ τὸ, ἴσοις γίνεσθαι καὶ ταυτὸ μέ-
γεθος λαμβάνειν. ὅτι γὰρ τὸ γεγονὸς ἔχει ἀρχὴν, καὶ τὸ ἔχον
ἀρχὴν, γεγονέναι ἀξιοῖ, ὡς ἄμφω ταυτὰ ὄντα τῷ ἀρχὴν ἔ-
χειν τὸ γεγονὸς καὶ τὸ πεπερασμένον. ὁμοίως δὲ καὶ ἐπὶ τῶν
ἴσον γινομένων. εἰ τὰ τὸ αὐτὸ καὶ ἓν μέγεθος λαμβάνοντα ἴ-
σα γίνεται. καὶ τὰ ἴσα γινόμενα ἓν μέγεθος λαμβάνει. ὥστε τὸ
3 ἑπόμενον, λαμβάνει. ἐπεὶ οὖν ὁ παρὰ τὸ συμβεβηκὸς ἔλεγχος
ἐν τῇ ἀγνοίᾳ τοῦ ἐλέγχου, φανερὸν ὅτι καὶ ὁ παρὰ τὸ ἑπόμενον.
ἐπισκεπτέον δὲ τοῦτο καὶ ἄλλως. οἱ δὲ παρὰ τὸ τὰ πλείω ἐρω-
τήματα ἓν ποιεῖν, ἐν τῷ μὴ διαρθροῦν ἡμᾶς ἢ μὴ διαιρεῖν τὸν
λόγον τῆς προτάσεως. ἡ γὰρ πρότασίς ἐστιν ἓν καθ' ἑνός. ὁ γὰρ
αὐτὸς ὅρος ἑνὸς μόνου, καὶ ἁπλῶς τοῦ πράγματος. οἷον ἀν-
θρώπου, καὶ ἑνὸς μόνου ἀνθρώπου. ὁμοίως δὲ καὶ ἐπὶ τῶν ἄλ-
λων, εἰ οὖν μία πρότασις ἡ ἓν καθ' ἑνὸς ἀξιοῦσα, καὶ ἁπλῶς
4 ἔσται πρότασις ἡ τοιαύτη ἐρώτησις. ἐπεὶ δ' ὁ συλλογισμὸς ἐκ

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.1.4

προτάσεων, ὁ δὲ ἔλεγχος ἐκ συλλογισμῶν, καὶ ὁ ἔλεγχος ἔσται ἐκ προτάσεων. εἰ οὖν ἡ πρότασις ἓν καθ' ἑνὸς, φανερὸν ὅτι καὶ οὗτος ἐν τῇ τοῦ ἐλέγχου ἀγνοίᾳ. φαίνεται γὰρ εἶναι πρότασις, ἡ οὐκ οὖσα πρότασις. εἰ μὲν οὖν δέδωκεν ἀπόκρισιν ὡς πρὸς μίαν ἐρώτησιν, ἔσται ἔλεγχος. εἰ δὲ μὴ δέδωκεν, ἀλλὰ φαίνεται, φαινόμενος ἔλεγχος. ὥστε πάντες οἱ τόποι πίπτουσιν εἰς τὴν τοῦ ἐλέγχου ἄγνοιαν. οἱ μὲν οὖν πα-
ρὰ τὴν λέξιν, ὅτι φαινομένη ἀντίφασις, ὅπερ ἦν ἴδιον τοῦ ἐ- 1
λέγχειν. οἱ δ' ἄλλοι παρὰ τὸν τοῦ συλλογισμοῦ ὅρον. ἡ δ' ἀπάτη γίνεται, τῆς μὲν παρὰ τὴν ὁμωνυμίαν καὶ τὸν λόγον, ἐν τῷ μὴ δύνασθαι διαιρεῖν τὸ πολλαχῶς λεγόμενον. ἔνια γὰρ οὐκ εὔπορον διαιρεῖν, οἷον τὸ ἓν καὶ τὸ ὂν καὶ τὸ ταυτόν. τῆς δὲ παρὰ τὴν σύνθεσιν καὶ διαίρεσιν, τῷ μηδὲν οἴεσθαι διαφέρειν συντιθέμενον ἢ διαιρούμενον τὸν λόγον, καθάπερ ἐπὶ τῶν πλείστων. ὁμοίως δὲ καὶ ἐπὶ τῆς παρὰ τὴν προσῳδίαν. οὐ γὰρ
ἄλλο δοκεῖ σημαίνειν, ἀνιέμενος καὶ ἐπιτεινόμενος ὁ λόγος, ἐ- 2
π' οὐδενὸς, ἢ οὐκ ἐπὶ πολλῶν. τῆς δὲ παρὰ τὸ σχῆμα, διὰ τὴν ὁμοιότητα τῆς λέξεως. χαλεπὸν γὰρ διαιρεῖν, ποῖα ὡσαύτως, καὶ ποῖα ὡς ἑτέρως λέγεται. σχεδὸν γὰρ ὁ τοῦτο δυνάμενος ποιεῖν, ἐγγύς ἐστι τοῦ θεωρεῖν τἀληθές. μάλιστα δ' ἐπίσταται συνεπινεύειν, ὅτι πᾶν τὸ κατηγορούμενον τινὸς, ὑπολαμβάνομεν τόδε τι, καὶ ὡς ἓν ὑπακούομεν. τῷ γὰρ ἑνὶ καὶ τῇ οὐσίᾳ μάλιστα δοκεῖ παρέπεσθαι τὸ, τόδε τι καὶ τὸ ὄν. διὸ καὶ τῆς παρὰ τὴν
λέξιν οὗτος ὁ τόπος θετέος. πρῶτον μὲν ὅτι μᾶλλον ἡ ἀπά- 3
τη γίνεται μετ' ἀλλήλων σκοπουμένοις, ἢ καθ' ἑαυτούς. ἡ μὲν γὰρ μετ' ἄλλου σκέψις διὰ λόγου. ἡ δὲ καθ' αὑτὸν οὐχ ἧττον δι' αὐτοῦ τοῦ πράγματος. εἶτα καὶ καθ' αὑτὸν ἀπατᾶσθαι συμβαίνει, ὅταν ἐπὶ τοῦ λόγου ποιῆται τὴν σκέψιν. ἔτι ἡ μὲν ἀπάτη ἐκ τῆς ὁμοιότητος, ἡ δὲ ὁμοιότης, ἐκ τῆς λέξεως. τῆς δὲ παρὰ τὸ συμβεβηκὸς, διὰ τὸ μὴ δύνασθαι διακρίνειν τὸ ταυτὸν καὶ τὸ ἕτερον, καὶ τὸ ἓν καὶ τὰ πολλά. μὴ δὲ τοῖς ποίοις τῶν κατη-
γορημάτων πάντα ταυτὰ καὶ τῷ πράγματι συμβέβηκεν. ὁ- 4

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.1.4

μοίως δὲ καὶ τοὺς παρὰ τὸ ἑπόμενον, μόριος γάρ τι τοῦ συμβε-
βηκότος τὸ ἑπόμενον. ἔτι δὲ καὶ ἐπὶ πολλῶν φαίνεται καὶ ἀξι-
οῦται οὕτως, εἰ τόδε ἀπὸ τοῦδε μὴ χωρίζεται, μηδ᾽ ἀπὸ θατέ-
ρου χωρίζεσθαι θάτερον. τοὺς δὲ παρὰ τὴν ἔλλειψιν τοῦ λόγου,
καὶ τοὺς παρὰ τὸ πῇ καὶ ἁπλῶς, ἐν τῷ παρὰ μικρὸν ἡ ἀπάτη.
ὡς τ᾽ οὐδὲν προσσημαῖνον τὸ τὶ, ἢ πῇ, ἢ τὸ ἁπλῶς ἢ πῶς, ἢ τὸ νῦν,
καθόλου συγχωροῦμεν. ὁμοίως δὲ καὶ ἐπὶ τοὺς ἐν ἀρχῇ λαμ-
1 βανόντων, καὶ τοὺς ἀναιτίων, καὶ ὅσοι τὰ πλείω ἐρωτήματα
ὡς ἓν ποιοῦσιν. ἐν ἅπασι γὰρ ἡ ἀπάτη διὰ τὸ παρὰ μικρόν.
οὐ γὰρ διακριβοῦμεν οὔτε τῆς προτάσεως οὔτε τοῦ συλλο-
γισμοῦ τὸν ὅρον, διὰ τὴν εἰρημένην αἰτίαν. ἐπεὶ δ᾽ ἔχομεν,
παρ᾽ ὅσα γίνονται οἱ φαινόμενοι συλλογισμοί, ἔχομεν καὶ παρ᾽
ὁπόσα οἱ σοφιστικοὶ γίνοιντ᾽ ἂν συλλογισμοὶ καὶ ἔλεγχοι. λέ-
γω δὲ σοφιστικὸν ἔλεγχον καὶ συλλογισμὸν, οὐ μόνον τὸν φαι-
νόμενον συλλογισμὸν ἢ ἔλεγχον μὴ ὄντα δὲ, ἀλλὰ καὶ τὸν ὄν-
2 τα μὲν, φαινόμενον δὲ οἰκεῖον τοῦ πράγματος. εἰσὶ δ᾽ οὗτοι οἱ
μὴ κατὰ τὸ πρᾶγμα ἐλέγχοντες καὶ δεικνύντες ἀγνοοῦντας
ὅπερ ἦν τῆς πειραστικῆς. ἔστι δ᾽ ἡ πειραστικὴ, μόριος τῆς διαλεκ-
τικῆς. αὕτη δὲ δύναται συλλογίζεσθαι ψεῦδος, δι᾽ ἄγνοιαν τοῦ
διδόντος τὸν λόγον. οἱ δὲ σοφιστικοὶ ἔλεγχοι, ἂν καὶ συλλογίζον-
ται τὴν ἀντίφασιν, οὐ ποιοῦσι δῆλον, εἰ ἀγνοεῖ. καὶ γὰρ τὸν εἰδό-
τα ἐμποδίζουσι τούτοις τοῖς λόγοις. ὅτι δὲ ἔχομεν αὐτοὺς, τῇ αὐ-
τῇ μεθόδῳ δῆλον. παρ᾽ ὅσα γὰρ φαίνεται τοῖς ἀκούουσιν ὡς ἠ-
3 ρωτημένα συλλογίζεσθαι, παρὰ ταῦτα καὶ τῷ ἀποκρινομένῳ
δόξειεν. ὥστε ἔσονται συλλογισμοὶ ψευδεῖς διὰ τούτων ἢ
πάντων, ἢ ἐνίων. ὃ γὰρ μὴ ἐρωτηθεὶς οἴεται δεδωκέναι,
κἂν ἐρωτηθεὶς εἴη. πλὴν ἐπί γε τινῶν ἅμα συμβαίνει προσ-
ερωτᾶν τὸ ἐνδεὲς, καὶ τὸ ψεῦδος ἐμφανίζειν, οἷον ἐν τοῖς
παρὰ τὴν λέξιν καὶ τὸν σολοικισμόν. εἰ οὖν οἱ παραλογισμοὶ
τῆς ἀντιφάσεως παρὰ τὸν φαινόμενον ἔλεγχόν εἰσι, δῆλον
ὅτι παρὰ τοσαῦτα καὶ τῶν ψευδῶν εἴησαν συλλογισμοὶ, παρ᾽-
4 ὅσα καὶ ὁ φαινόμενος ἔλεγχος. ὁ δὲ φαινόμενος παρὰ τὰ μό-

εια τοῦ ἀληθινοῦ. ἑκάστου γὰρ ἐκλείποντος, φανείη ἂν ἔλεγχος. οἷον ὁ παρὰ τὸ μὴ συμβαῖνον διὰ τὸν λόγον, ὁ εἰς τὸ ἀδύνατον. καὶ ὁ τὰς δύο ἐρωτήσεις μίαν ποιῶν παρὰ τὴν πρότασιν, καὶ ἀντὶ τοῦ καθ' αὑτὸ ὁ παρὰ τὸ συμβεβηκός. καὶ τὸ τούτου μόριον, ὁ παρὰ τὸ ἑπόμενον. ἔτι τὸ μὴ ἐπὶ τοῦ πράγματος, ἀλλ' ἐπὶ τοῦ λόγου συμβαίνειν. εἶτ' ἀντὶ τοῦ καθόλου τὴν ἀντίφασιν, καὶ κατὰ ταυτὸ, καὶ πρὸς ταυτὸ, καὶ ὡσαύτως πα-
ρά τε τὸ ἐπί τι, ἢ παρ' ἕκαστον τούτων, ἁμαρτάνει. ἔτι παρὰ τὸ 1
ἐναριθμουμένου τοῦ ἐν ἀρχῇ, τὸ ἐν ἀρχῇ λαμβάνειν. ὥστε ἔχοιμεν ἂν, παρ' ὅσα γίνονται οἱ παραλογισμοί. παρὰ πλείω μὲν γὰρ οὐκ ἂν εἶεν. παρὰ δὲ τὰ εἰρημένα ἔσονται πάντες.

Ἔστι δ' ὁ σοφιστικὸς ἔλεγχος, οὐχ ἁπλῶς ἔλεγχος, ἀλλὰ πρός τινα, καὶ ὁ συλλογισμὸς ὡσαύτως ἂν μὲν μὴ λάβῃ. ὅ, τε παρὰ τὸ ὁμώνυμον ἓν σημαίνειν, καὶ ὁ παρὰ τὴν ὁμοιοσχημοσύνην τὸ μόνον τόδε. καὶ οἱ ἄλλοι ὡσαύτως, οὔτε ἔλεγχοι, οὔτε συλ-
λογισμοὶ ἔσονται, οὔθ' ἁπλῶς οὔτε πρὸς τὸν ἐρωτώμενον. ἐὰν 2
δὲ λάβωσι, πρὸς μὲν τὸν ἐρωτώμενον ἔσονται. ἁπλῶς δὲ οὐκ ἔσονται. οὐ γὰρ ἓν σημαῖνον εἰλήφασιν, ἀλλὰ φαινόμενον καὶ
» παρὰ τοῦδε. Παρ' ὁπόσα δὲ ἐλέγχονται οἱ ἐλεγχόμενοι, οὐ δεῖ
» πειρᾶσθαι λαμβάνειν, ἄνευ τῆς τῶν ὄντων ἐπιστήμης ἁπάντων.
» τοῦτο δ' οὐδεμιᾶς ἐστὶ τέχνης. ἄπειροι γάρ εἰσιν αἱ ἐπιστῆμαι.
» ὥστε δῆλον, ὅτι καὶ αἱ ἀποδείξεις, ἔλεγχοι δέ εἰσι καὶ ἀληθεῖς.
» ὅσα γάρ ἐστιν ἀποδεῖξαι, ἔστι καὶ ἐλέγξαι τὸν θέμενον τὴν ἀντί-
» φασιν τοῦ ἀληθοῦς. οἷον εἰ σύμμετρον τὴν διάμετρον ἔθηκεν, ἐ- 3
λέγξειεν ἄν τις τῇ ἀποδείξει, ὅτι ἀσύμμετρος. ὥστε πάντων δεήσει ἐπιστήμονα εἶναι. οἱ μὲν γὰρ ἔσονται παρὰ τὰς ἐν γεωμετρίᾳ ἀρχὰς καὶ τὰ τούτων συμπεράσματα. οἱ δὲ παρὰ τὰς ἐν ἰατρικῇ. οἱ δὲ παρὰ τὰς τῶν ἄλλων ἐπιστημῶν. ἀλλὰ μὴν καὶ οἱ ψευδεῖς ἔλεγχοι, ὁμοίως ἂν εἶεν ἐν ἀπείροις. καθ' ἑκάστην γὰρ τέχνην ἔστι ψευδὴς συλλογισμός. οἷον κατὰ γεωμετρίαν ὁ γεωμετρικός. καὶ κατὰ ἰατρικὴν, ὁ ἰατρικός. λέγω δὲ τὸ κατὰ
τέχνην, τὸ κατὰ τὰς ἐκείνης ἀρχάς. δῆλον οὖν, ὅτι οὐ πάν- 4

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.1.4

τῶν τῆς ἐλέγχων, ἀλλὰ τοὺς περὶ τὴν διαλεκτικὴν ληπτέον τοὺς
» τόπους. οὗτοι κοινοὶ πρὸς ἅπασαν τέχνην καὶ δύναμιν. καὶ
» τὸν μὲν καθ' ἑκάστην ἐπιστήμην ἔλεγχον, τοῦ ἐπιστήμονός ἐστι θεω-
» ρεῖν, εἴτε μὴ ὢν φαίνεται, εἴτε ἔστι, καὶ διατί. τὸν δὲ ἐκ τῶν κοι-
» νῶν καὶ ὑπ' οὐδεμίαν τέχνην, τοῦ διαλεκτικοῦ. εἰ γὰρ ἔχομεν
ἐξ ὧν οἱ ἔνδοξοι συλλογισμοὶ περὶ ὁτιοῦν, ἔχομεν ἐξ ὧν οἱ ἔλεγ-
χοι. ὁ γὰρ ἔλεγχός ἐστιν ἀντιφάσεως συλλογισμός. ὥστε ἢ εἷς ἢ
1 δύο συλλογισμοὶ ἀντιφάσεως, ἔλεγχός ἐστιν. ἔχομεν ἄρα, παρ'
ὁπόσα πάντες εἰσὶν οἱ τοιοῦτοι. εἰ δὲ τοῦτ' ἔχομεν, καὶ τὰς λύσεις
ἔχομεν. αἱ γὰρ τούτων ἐνστάσεις, λύσεις εἰσίν. ἔχομεν δέ, παρ' ὁ-
πόσα γίνονται, καὶ τοὺς φαινομένους, φαινομένους δὲ οὐχ ὁ-
ποίῳ, ἀλλὰ τοῖς τοιοῖσδε. ἀόριστα γάρ ἐστιν, ἐάν τις σκοπῇ, πα-
ρ' ὁπόσα φαίνονται τοῖς τυχοῦσιν. ὥστε φανερόν, ὅτι τοῦ διαλε-
κτικοῦ ἐστι τὸ δύνασθαι λαβεῖν, παρ' ὁπόσα γίνεται διὰ τῶν κοι-
νῶν ἢ ὢν ἔλεγχος, ἢ φαινόμενος ἔλεγχος. ἢ διαλεκτικός, ἢ φαι-
2 νόμενος διαλεκτικὸς ἢ πειραστικός. οὐκ ἔστι δὲ διαφορὰ τῶν λό-
γων, ἣν λέγουσί τινες τὸ εἶναι τοὺς μὲν πρὸς τοὔνομα, τοὺς δὲ πρὸς
τὴν διάνοιαν. ἄτοπον γὰρ τὸ ὑπολαμβάνειν, ἄλλους μὲν εἶναι
πρὸς τοὔνομα λόγους, ἑτέρους δὲ πρὸς τὴν διάνοιαν. ἀλλ' οὐ
τοὺς αὐτούς. τί γάρ ἐστι τὸ μὴ πρὸς τὴν διάνοιαν, ἀλλ' ἢ ὅταν μὴ
χρῆται τῷ ὀνόματι οἰόμενος ἐρωτᾶσθαι, ἐφ' ᾧ ὁ ἐρωτώμενος
ἔδωκε. τὸ αὐτὸ δὲ τοῦτ' ἐστὶ καὶ πρὸς τοὔνομα. τὸ δὲ πρὸς τὴν
διάνοιαν, ὅταν ἐφ' ᾧ ἔδωκεν διανοηθείς. εἰ δέ τις πλείω σημαί-
3 νοντος τοῦ ὀνόματος οἴοιτο ἓν σημαίνειν καὶ ὁ ἐρωτῶν καὶ ὁ ἐρω-
τώμενος, οἷον ἴσως τὸ ὂν ἢ τὸ ἓν πολλὰ σημαίνει. ἀλλὰ καὶ ὁ
ἀποκρινόμενος καὶ ὁ ἐρωτῶν Ζήνων ἓν οἰόμενος εἶναι ἠρώτη-
σε, καὶ ἔστιν ὁ λόγος, ὅτι ἓν πάντα, οὗτος πρὸς τοὔνομά ἐστιν ἢ
πρὸς τὴν διάνοιαν τοῦ ἐρωτωμένου διειλεγμένος, εἰ δέ γέ τις
πολλὰ οἴεται σημαίνειν, δῆλον ὅτι οὐ πρὸς τὴν διάνοιαν. πρῶ-
τον μὲν γὰρ περὶ τοὺς τοιούτους ἐστὶ λόγους τὸ πρὸς τοὔνομα καὶ
τὴν διάνοιαν, ὅσοι πλείω σημαίνουσιν. εἶτα περὶ ὁντιναοῦν
4 ἐστιν. οὐ γὰρ ἐν τῷ λόγῳ ἐστὶ τὸ πρὸς τὴν διάνοιαν εἶναι, ἀλλ' ἐν

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.1.4

τῷ τὸν ἀποκρινόμενον ἔχειν πὼς πρὸς τὰ δεδομένα. εἶτα πρὸς
τοὔνομα ἐνδέχεται πάντας αὐτοὺς εἶναι. τὸ γὰρ πρὸς τοὔνο-
μα, τὸ μὴ πρὸς τὴν διάνοιαν εἶναί ἐστιν ἐνταῦθα. εἰ γὰρ μὴ
πάντες, ἔσονταί τινες ἕτεροι. οἳ οὔτε πρὸς τοὔνομα, οὔ-
τε πρὸς τὴν διάνοιαν. οἱ δέ φασι πάντας. καὶ διαιροῦνται
ἢ πρὸς τοὔνομα ἢ πρὸς τὴν διάνοιαν εἶναι πάντας, ἄλλους
δ' οὔ. ἀλλὰ μὴν ὅσοι συλλογισμοί εἰσι παρὰ τὸ πλεοναχῶς.
τούτων εἰσί τινες οἱ παρὰ τοὔνομα. ἀτόπως μὲν γὰρ εἴρηται 1
τὸ παρὰ τοὔνομα φάναι πάντας τοὺς παρὰ τὴν λέξιν. ἀλλ'
οὖν εἰσί τινες παραλογισμοί, οὐ τῷ τὸν ἀποκρινόμενον, πρὸς
τούτους ἔχειν πώς. ἀλλὰ τῷ τοιόνδε ἐρώτημα τὸν λόγον ἔ-
χειν, ὃ πλείω σημαίνει. ὅλως τε ἄτοπον τὸ περὶ ἐλέγχου δια-
λέγεσθαι, ἀλλὰ μὴ πρότερον περὶ συλλογισμοῦ. ὁ γὰρ ἔλεγ-
χος, συλλογισμός ἐστιν. ὥστε χρὴ καὶ περὶ συλλογισμοῦ πρό-
τερον, ἢ περὶ ψευδοῦς ἐλέγχου. ἔστι γὰρ ὁ τοιοῦτος ἔλεγχος,
φαινόμενος συλλογισμὸς ἀντιφάσεως. διὸ ἢ ἐν τῷ συλλογι- 2
σμῷ ἐστὶ τὸ αἴτιον, ἢ ἐν τῇ ἀντιφάσει. προσκεῖσθαι γὰρ δεῖ τὴν
ἀντίφασιν. ὁτὲ δ' ἐν ἀμφοῖν, ἂν ᾖ φαινόμενος ἔλεγχος, ἔστι δὲ
ὁ μὲν τοῦ σιγῶντα λέγειν, ἐν τῇ ἀντιφάσει οὐκ ἐν τῷ συλλογι-
σμῷ. ὁ δὲ ἃ μὴ ἔχει τὶς δοίη ἂν ἐν ἀμφοῖν. ὁ δὲ ὅτι Ὁμήρου ποί-
ησις σχῆμα διὰ τοῦ κύκλου, ἐν τῷ συλλογισμῷ, ὁ δὲ ἐν μηδε-
τέρῳ ἀληθὴς συλλογισμός. ἀλλὰ δὴ ὅθεν ὁ λόγος ἦλθε. πό-
τερον οἱ ἐν τοῖς μαθήμασι λόγοι, πρὸς τὴν διάνοιαν εἰσὶν ἢ
οὔ. καὶ εἴ τι δοκεῖ πολλὰ σημαίνειν τὸ τρίγωνον, καὶ ἔδωκε μὴ
ὡς τοῦτο τὸ σχῆμα, ἐφ' οὗ συνεπέρανεν ὅτι δύο ὀρθαί, πότε- 3
ρον πρὸς τὴν διάνοιαν οὗτος διείλεκται τὴν ἐκείνου, ἢ οὔ.
Ἔτι εἰ πολλὰ μὲν σημαίνει τοὔνομα, ὁ δὲ μὴ νοεῖ μηδὲ οἴε-
ται, πῶς οὗτος ὁ πρὸς τὴν διάνοιαν διείλεκται, ἢ πῶς δεῖ ἐρω-
τᾶν, πλὴν διδόναι διαίρεσιν εἴ γε ἐρωτήσειέ τις, εἰ ἔστι σιγῶντα
λέγειν, ἢ οὔ. ἢ ἔστι μὲν, ὡς οὔ. ἔστι δ' ὡς ναί. εἰ δή τις δοίη μηδα-
μῶς, ὁ δὲ διαλεχθείη, ἄρ' οὐ πρὸς τὴν διάνοιαν διείλεκται.
καίτοι οὗτος ὁ λόγος δοκεῖ τῶν παρὰ τοὔνομα εἶναι. οὐκ ἄρα 4

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.1.4

ἐστὶ γένος τι λόγων τὸ πρὸς τὴν διάνοιαν. ἀλλ' οἱ μὲν τῶν πρὸς
τοὔνομά εἰσι. καὶ τοιοῦτοι οὐ πάντες, οὐχ ὅτι οἱ ἔλεγχοι, ἀλ-
λ' οὐδ' οἱ φαινόμενοι ἔλεγχοι. εἰσὶ γὰρ καὶ μὴ παρὰ τὴν λέξιν
φαινόμενοι ἔλεγχοι. οἷον ὁ παρὰ τὸ συμβεβηκὸς καὶ ἕτεροι. εἰ
δέ τις ἀξιοῖ διαιρεῖν, ὅτι λέγω δὲ σιγῶντα λέγειν τὰ μὲν ὡδί, τὰ
δ' ὡδί, ἀλλὰ τοῦτό γ' ἐστὶ πρῶτον ἄτοπον, τὸ ἀξιοῦν. ἐνίοτε
γὰρ οὐ δοκεῖ τὸ ἐρωτώμενον πολλαχῶς ἔχειν. ἀδύνατον δὲ
1 διαιρεῖν, ὃ μὴ οἴεται. ἔπειτα τὸ διδάσκειν, τί ἄλλο ἔσται. φα-
νερὸν γὰρ ποιήσει πῶς ἔχει, τῷ μήτε ἐπεσκεμμένῳ, μήτε εἰ-
δότι μήτε ὑπολαμβάνοντι ὅτι ἄλλο ἄλλως λέγεται. Ἐπεὶ
καὶ ἐν τοῖς μὴ διπλοῖς τί κωλύει τοῦτο παθεῖν, ὡς ἆρα ἴσαι αἱ
μονάδες ταῖς δυάσιν ἐν τοῖς τέσσαρσιν. εἰσὶ δὲ δυάδες αἱ μὲν ὡδὶ
ἐνοῦσαι, αἱ δὲ ὡδί. καὶ ἆρα τῶν ἐναντίων μία ἐπιστήμη, ἢ οὔ.
ἔστι δ' ἐναντία τὰ μὲν γνωστά, τὰ δ' ἄγνωστα. ὥστ' ἔοικεν ἀγνοεῖν
ὁ τοῦτο ἀξιῶν, ὅτι ἕτερον τὸ διδάσκειν τοῦ διαλέγεσθαι. καὶ ὅτι
2 δεῖ τὸν μὲν διδάσκοντα μὴ ἐρωτᾶν, ἀλλ' αὐτὸν δῆλα ποιεῖν.
τὸν δ' ἐρωτᾶν. ἔτι τὸ φάναι ἢ ἀποφάναι ἀξιοῦντος, οὐ δεικνύν-
τος ἐστίν, ἀλλὰ πεῖραν λαμβάνοντος. ἡ γὰρ πειραστική ἐστι διαλεκ-
τική τις. διὸ καὶ περὶ πάντων ἐπισκοπεῖ καὶ θεωρεῖ, οὐ τὸν εἰ-
δότα, ἀλλὰ τὸν ἀγνοοῦντα, καὶ προσποιούμενον. Ὁ μὲν οὖν
κατὰ τὸ πρᾶγμα θεωρῶν τὰ κοινά, διαλεκτικός ἐστιν. ὁ δὲ
τοῦτο φαινομένως ποιῶν, σοφιστικός. καὶ συλλογισμὸς ἐρι-
στικὸς καὶ σοφιστικός ἐστιν. εἷς μὲν ὁ φαινόμενος συλλογισμός,
3 περὶ ὧν ἡ διαλεκτική, πειραστική ἐστι, κἂν ἀληθὲς ᾖ τὸ συμ-
πέρασμα. τοῦ γὰρ διατί ἀπατητικός ἐστι. καὶ ὅσοι μὴ ὄν-
τες κατὰ τὴν ἑκάστου μέθοδον παραλογισμοί, δοκοῦσιν εἶναι
κατὰ τὴν τέχνην. τὰ γὰρ ψευδογραφήματα, οὐκ ἐριστικά.
κατὰ γὰρ τὰ ὑπὸ τὴν τέχνην οἱ παραλογισμοί. οὐδέ γε εἴ τί
ἐστι ψευδογράφημα, περὶ ἀληθές. οἷον τὸ Ἱπποκράτους, καὶ ὅ-
τι τετραγωνισμὸς ὁ διὰ τῶν μηνίσκων. ἀλλ' ὡς ὁ Βρύσων ἐτετρα-
γώνιζε τὸν κύκλον, εἰ καὶ τετραγωνίζεται ὁ κύκλος, ἀλλ' ὅτι οὐ
4 κατὰ τὸ πρᾶγμα, διὰ τοῦτο σοφιστικός. ὥστε ὅ, τε περὶ τῶνδε

φαινόμενος συλλογισμὸς, ἐριστικὸς λόγος. καὶ κατὰ τὸ πρᾶγμα φαινόμενος καὶ ὁ κατὰ τὸ πρᾶγμα φαινόμενος συλλογισμὸς, κἂν ᾖ συλλογισμὸς, ἐριστικὸς λόγος. φαινόμενος γάρ ἐστι κατὰ τὸ πρᾶγμα, ὥστ' ἀπατητικὸς καὶ ἄδικος. ὥσπερ γὰρ ἡ ἐν ἀγῶνι ἀδικία εἶδός τι ἔχει. καὶ ἔστιν ἀδικομαχία τις, οὕτως ἡ ἐν ἀντιλογίᾳ, ἀδικομαχία ἐριστική ἐστιν. ἐκεῖ τε γὰρ οἱ πάντας νικᾶν προαιρούμενοι, πάντων ἅπτονται. καὶ ἐνταῦθα

» οἱ ἐριστικοί. οἱ μὲν οὖν τῆς νίκης αὐτῆς χάριν τοιοῦτοι, ἐριστικοὶ 1
» ἄνθρωποι καὶ φιλέριδες δοκοῦσιν εἶναι. οἱ δὲ δόξης χάριν τῆς
» εἰς χρηματισμὸν, σοφιστικοί. ἡ γὰρ σοφιστική, ἐστὶν ὥσπερ εἴπομεν
» χρηματιστική τις ἀπὸ σοφίας φαινομένης. διὸ φαινομένης ἀ-
» ποδείξεως ἐφίενται. καὶ τῶν λόγων τῶν αὐτῶν μέν εἰσιν οἱ φι-
» λέριδες καὶ σοφισταί, ἀλλ' οὐ τῶν αὐτῶν ἕνεκεν. καὶ λόγος ὁ
» αὐτὸς μὲν ἔσται σοφιστικὸς, καὶ ἐριστικὸς, ἀλλ' οὐ κατ' αὐτὸ. ἀλ-
» λ' ᾗ μὲν νίκης φαινομένης, ἐριστικός. ᾗ δὲ σοφίας, σοφιστικός.
καὶ γὰρ ἡ σοφιστική, ἐστὶ φαινομένη σοφία τις, ἀλλ' οὐκ οὖσα. 2
Ὁ δὲ ἐριστικὸς, ἐστί πως οὕτως ἔχων πρὸς τὸν διαλεκτικὸν, ὡς ὁ ψευδογράφος πρὸς τὸν γεωμετρικόν. ἀλλ' ὁ μὲν οὐκ ἐριστικὸς, ὅτι ἐκ τῶν ἀρχῶν καὶ τῶν συμπερασμάτων τῶν ὑπὸ τὴν τέχνην ψευδογραφεῖ. ὁ δὲ ὑπὸ τὴν διαλεκτικὴν, περὶ τὰ ἄλλα ὅτι ἐριστικός ἐστι, δῆλον. οἷον ὁ τετραγωνισμὸς, ὁ μὲν διὰ τῶν μηνίσκων, οὐκ ἐριστικός. ὁ δὲ Βρύσωνος, ἐριστικός. καὶ τὸν μὲν οὐκ ἔστι μετενεγκεῖν, ἀλλ' ἢ πρὸς γεωμετρίαν μόνον, διὰ τὸ ἐκ τῶν ἰδίων εἶναι ἀρχῶν. τὸν δὲ πρὸς πολλοὺς, οἳ μὴ ἴσασι τὸ δυνατὸν ἐν ἑκάστῳ, καὶ τὸ ἀδύνατον, ἁρμόσει γάρ. Ἢ ὡς Ἀντιφῶν 3
ἐτετραγώνιζεν, ἢ εἴ τις μὴ φαίη βέλτιον εἶναι, ἀπὸ δείπνου περιπατεῖν διὰ τὸν Ζήνωνος λόγον, οὐκ ἰατρικός. κοινὸς γάρ. εἰ μὲν οὖν πάντη ὁμοίως εἶχεν ὁ ἐριστικὸς πρὸς τὸν διαλεκτικὸν τῷ ψευδογράφῳ πρὸς τὸν γεωμέτρην, οὐκ ἂν ἦν περὶ ἐκείνων ἐριστικός. νῦν δ' οὐκ ἔστιν ὁ διαλεκτικὸς περὶ γένος τι ὡρισμένον,
» οὐδὲ δεικτικὸς οὐδενὸς, οὐδὲ τοιοῦτος οἷος ὁ καθόλου. οὔτε
» γάρ ἐστιν ἅπαντα ἐν ἑνί τινι γένει. οὔτε εἰ εἴη, οἷόν τε ὑπὸ τὰς 4

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.1.4

» αὐτὰς ἀρχὰς εἶναι τὰ ὄντα. ὥστε οὐδὲ μία τέχνη, τῶν δεικ-
» νυουσῶν τινὰ φύσιν ἐρωτηματική ἐστιν. οὐ γὰρ ἔξεστιν ὁποτερο-
νοῦν τῶν μορίων δοῦναι. συλλογισμὸς γὰρ οὐ γίνεται ἐξ ἀμφοῖν
ἡ δὲ διαλεκτική, ἐρωτηματική ἐστιν. εἰ δ' ἐδείκνυεν, εἰ μὴ καὶ
πάντα, ἀλλὰ τάγε πρῶτα καὶ τὰς οἰκείας ἀρχὰς οὐκ ἂν ἠρώ-
τα μὴ διδόντος γ', οὐκ ἂν ἔτι εἶχεν ἐξ ὧν ἔτι διαλέξεται πρὸς τὴν
ἔνστασιν. ἡ δὲ αὐτὴ καὶ πειραστική. οὐδὲ γὰρ ἡ πειραστικὴ τοι-
1 αύτη ἐστὶν, οἵα ἡ γεωμετρία, ἀλλ' ἣν ἂν ἔχοι καὶ μὴ εἰδώς τις. ἔ-
ξεστι γὰρ πεῖραν λαβεῖν καὶ περὶ τὸν μὴ εἰδότα τὸ πρᾶγμα
τοῦ μὴ εἰδότος. εἴπερ καὶ δίδωσιν οὐκ ἐξ ὧν οἶδεν, οὐδὲ ἐκ τῶν ἰ-
δίων, ἀλλ' ἐκ τῶν ἑπομένων ὅσα τοιαῦτά ἐστιν. ἃ εἰδότα μὲν, οὐ-
θὲν κωλύει μὴ εἰδέναι τὴν τέχνην. μὴ εἰδότα δὲ, ἀνάγκη ἀ-
γνοεῖν. ὥστε φανερὸν, ὅτι οὐθενὸς ὡρισμένου ἡ πειραστικὴ ἐπι
» στήμη ἐστί. διὸ καὶ περὶ πάντων ἐστί. πᾶσαι γὰρ αἱ τέχναι χρῶν
» ται καὶ κοινοῖς τισι. διὸ πάντες καὶ οἱ ἰδιῶται τρόπον τινὰ χρῶν
2 ται τῇ διαλεκτικῇ καὶ πειραστικῇ. πάντες γὰρ μέχρι τινὸς ἐγ-
χειροῦσιν ἀνακρίνειν τοὺς ἐπαγγελλομένους. ταῦτα δέ ἐστι τὰ κοι
νά. ταῦτα γὰρ οὐδὲν ἧσσον ἴσασιν αὐτοὶ, κἂν δοκῶσι λίαν ἔξω λέγειν.
ἐλέγχουσιν οὖν ἅπαντες. ἀτέχνως γὰρ μετέχουσι τούτου. οὗ
ἐν τέχνως ἡ διαλεκτική ἐστι. καὶ ὁ τέχνῃ συλλογιστικῇ πειραστι-
κὸς, διαλεκτικός. ἐπεὶ δέ ἐστι πολλὰ μὲν ταῦτα καὶ κατὰ πάν-
των οὐ τοιαῦτα δὲ, ὥστε φύσιν τινὰ εἶναι καὶ γένος, ἀλλ' οἷον
αἱ ἀποφάσεις, τὰ δ' οὐ τοιαῦτα. ἀλλὰ ἴδιά ἐστιν. ἐκ τούτων περὶ
3 ἁπάντων πεῖραν λαμβάνειν, καὶ εἶναι τέχνην τινά. καὶ μὴ
τοιαύτην εἶναι, οἷαι αἱ δεικνύουσαι. διόπερ ὁ ἐριστικὸς, οὐκ ἔ-
στιν οὕτως ἔχων πάντῃ, ὡς ὁ ψευδογράφος. οὐ γάρ ἐστι παρα-
λογιστικὸς ἐξ ὡρισμένου τινὸς γένους ἀρχῶν, ἀλλὰ περὶ πᾶν
γένος ἔσται ἐριστικός. τρόποι μὲν οὖν εἰσιν οὗτοι τῶν σοφιστικῶν
ἐλέγχων. ὅτι δέ ἐστι τοῦ διαλεκτικοῦ τὸ θεωρῆσαι περὶ τού-
των καὶ δύνασθαι ταῦτα ποιεῖν, οὐ χαλεπὸν ἰδεῖν. ἡ γὰρ περὶ
τὰς προτάσεις μέθοδος, ἅπασαν ἔχει ταύτην τὴν θεωρίαν. καὶ
4 περὶ μὲν τῶν ἐλέγχων εἴρηται τῶν φαινομένων. περὶ δὲ τοῦ

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.1.4

ψευδόμενόν τι δεῖξαι, καὶ τὸν λόγον εἰς ἄδοξον ἀγαγεῖν, τοῦτο γὰρ ἦν δεύτερον τῆς σοφιστικῆς προαιρέσεως, πρῶτον μὲν ἐκ τοῦ πυνθάνεσθαί πως καὶ διὰ τῆς ἐρωτήσεως συμβαίνει μάλιστα. τὸ γὰρ πρὸς μηδὲν ὁρίσαντα κείμενον ἐρωτᾶν, θηρευτικόν ἐστι τούτων. εἰκῇ γὰρ λέγοντες, ἁμαρτάνουσι μᾶλλον. εἰκῇ δὲ λέγουσιν, ὅταν μηδὲν ᾖ προκείμενον. τό, τε ἐρωτᾶν πολλά, κἂν ὡρισμένον ᾖ πρὸς ὃ διαλέγονται. καὶ τὸ τὰ δοκοῦντα λέ-
γειν ἀξιοῦν, ποιεῖ τινα εὐπορίαν τοῦ εἰς ἄδοξον ἀγαγεῖν ἢ ψεῦ- 1
δος. ἐάν τε ἐρωτώμενος φῇ ἢ ἀποφῇ τούτων τι, ἄγειν πρὸς ἃ ἐπιχειρήματος εὐπορεῖ. δύναται δὲ νῦν ἧττον κακουργεῖν διὰ τούτων, ἢ πρότερον. ἀπαιτοῦνται γάρ τι τοῦτο πρὸς τὸ ἐν ἀρχῇ. στοιχεῖον δὲ τοῦ τυχεῖν ἢ ψεύδους τινὸς ἢ ἀδόξου, τὸ μηδὲ μίαν εὐθὺς ἐρωτᾶν θέσιν, ἀλλὰ φάσκειν ἐρωτᾶν μαθεῖν βουλόμενον, χώραν γὰρ ἐγχειρήματος ἡ σκέψις ποιεῖ. Πρὸς δὲ τὸ ψευδόμενον δεῖξαι, ἴδιος τόπος ὁ σοφιστικός, τὸ ἄγειν πρὸς τοι-
αῦτα, πρὸς ἃ εὐπορεῖ λόγων. ἔσται δὲ καὶ καλῶς καὶ μὴ καλῶς 2
τοῦτο ποιεῖν, καθάπερ ἐλέχθη πρότερον. πάλιν πρὸς τὸ παράδοξα λέγειν, σκοπεῖν ἐκ τίνος γένους ὁ διαλεγόμενος. εἶτα ἐρωτᾶν ὃ τοῖς πολλοῖς οὗτοι λέγουσι παράδοξον. ἔστι γὰρ ἑκάστοις τι τοιοῦτον. στοιχεῖον δὲ τούτων, τὸ τὰς ἑκάστων εἰληφέναι θέσεις ἐν ταῖς προτάσεσι. λύσις δὲ καὶ τούτων ἡ προσήκουσα φέρεται, τὸ ἐμφανίζειν. ὅτι οὐ διὰ τὸν λόγον συμβαίνει τὸ ἄδοξον. ἀεὶ δὲ τοῦτο καὶ βούλεται ὁ ἀγωνιζόμενος. ἔτι δὲ καὶ ἐκ τῶν βουλή-
σεων καὶ τῶν φανερῶν δοξῶν. οὐ γὰρ ταυτὰ βούλονταί τε καὶ 3
φασίν, ἀλλὰ λέγουσι μὲν τοὺς εὐσχημονεστάτους τῶν λόγων, βούλονται δὲ τὰ φαινόμενα λυσιτελῆ. οἷον τεθνάναι καλῶς μᾶλλον ἢ ζῆν ἡδέως φασὶ δεῖν. καὶ πένεσθαι δικαίως μᾶλλον, ἢ πλουτεῖν αἰσχρῶς. βούλονται δὲ τ᾽ ἀναντία. τὸν μὲν οὖν λέγοντα κατὰ τὰς βουλήσεις, εἰς τὰς φαινομένας δόξας ἀκτέον. τὸν δὲ κατὰ ταύτας, εἰς τὰς ἀποκεκρυμμένας. ἀμφοτέρως γὰρ ἀναγκαῖον παράδοξα λέγειν. ἢ γὰρ πρὸς τὰς φανερὰς
ἢ πρὸς τὰς ἀφανεῖς δόξας ἐροῦσιν ἐναντία. πλεῖστος δὲ τόπος 4

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.1.4

» ἔστι τοῦ ποιεῖν παράδοξα λέγειν, ὥσπερ καὶ ὁ Καλλικλῆς ἐν τῷ
» Γοργίᾳ γέγραπται λέγων. καὶ οἱ ἀρχαῖοι δὲ πάντες ᾤοντο συμ-
βαίνειν, παρὰ τὸ κατὰ φύσιν καὶ κατὰ τὸν νόμον, ἐναντία γὰρ
εἶναι φύσιν καὶ νόμον. καὶ τὴν δικαιοσύνην κατὰ τὸν νόμον
μὲν εἶναι καλόν, κατὰ φύσιν δὲ οὐ καλόν. δεῖ οὖν πρὸς μὲν
τὸν εἰπόντα κατὰ φύσιν, κατὰ νόμον ἀπαντᾶν. πρὸς δὲ τὸν
κατὰ νόμον, ἐπὶ τὴν φύσιν ἄγειν, ἀμφοτέρως γὰρ εἶναι πα-
1 ράδοξα λέγειν. ἦν δὲ τὸ μὲν κατὰ φύσιν αὐτοῖς, τὸ ἀληθές.
τὸ δὲ κατὰ νόμον, τὸ τοῖς πολλοῖς δοκοῦν. ὥστε δῆλον, ὅτι
κἀκεῖνοι καθάπερ καὶ οἱ νῦν, ἢ ἐλέγξαι ἢ παράδοξα λέγειν τὸν
ἀποκρινόμενον ἐπεχείρουν ποιεῖν. Ἔνια δὲ τῶν ἐρωτημάτων,
ἔχει τὸ ἀμφοτέρως ἄδοξον εἶναι τὴν ἀπόκρισιν, οἷον πότερον
τοῖς σοφοῖς ἢ τῷ πατρὶ δεῖ πείθεσθαι, καὶ τὰ συμφέροντα πράτ-
τειν, ἢ τὰ δίκαια. καὶ ἀδικεῖσθαι αἱρετώτερον, ἢ ἀδικεῖν. δεῖ δ'
ἄγειν εἰς τὰ τοῖς πολλοῖς καὶ σοφοῖς ἐναντία. ἐὰν μὲν λέγῃ τις,
ὡς οἱ περὶ τοὺς λόγους, εἰς τὰ τοῖς πολλοῖς. ἐὰν δὲ ὡς οἱ πολ-
λοί, ἐπὶ τὰ τοῖς σοφοῖς. φασὶ γὰρ οἱ μὲν ἐξ ἀνάγκης τὸν εὐδαίμο-
να δίκαιον εἶναι. τοῖς δὲ πολλοῖς ἄδοξον τό, βασιλέα μὴ εὐδαιμο-
νεῖν. ἔστι δὲ τὸ οὕτω τὰ ἄδοξα συνάγειν, τὸ αὐτὸ τῷ εἰς τὴν κατὰ
φύσιν καὶ κατὰ τὸν νόμον ὑπεναντίωσιν ἄγειν. ὁ μὲν γὰρ νόμος,
δόξα τῶν πολλῶν, οἱ δὲ σοφοί, κατὰ φύσιν καὶ κατὰ ἀλήθειαν
λέγουσι. καὶ τὰ μὲν παράδοξα ἐκ τούτων δεῖ ζητεῖν τῶν τό-
πων. Περὶ δὲ τοῦ ποιῆσαι ἀδολεσχεῖν, ὃ μὲν λέγομεν τὸ ἀδολε-
3 σχεῖν, εἰρήκαμεν ἤδη. πάντες δὲ οἱ τοιοῦτοι λόγοι τοῦτο βούλον-
ται ποιεῖν, εἰ μηδὲν διαφέρει τὸ ὄνομα ἢ τὸν λόγον εἰπεῖν. δι-
πλάσιον δὲ καὶ διπλάσιον ἡμίσεος, ταὐτόν, εἰ ἄρα ἐστὶν ἡμί-
σεος διπλάσιον, ἔσται ἡμίσεος ἡμίσεος διπλάσιον. καὶ πάλιν
ἂν ἀντὶ τοῦ διπλάσιον, διπλάσιον ἡμίσεος τεθῇ, τρὶς ἔσται εἰρη-
μένον, ἡμίσεος ἡμίσεος ἡμίσεος διπλάσιον. καὶ εἰ ἄρά γ' ἐστὶν ἡ
ἐπιθυμία ἡδέος, τοῦτο δὲ ἐστὶν ὄρεξις ἡδέος. ἔστιν ἄρα ἡ ἐπιθυ-
μία, ὄρεξις ἡδέος ἡδέος. εἰσὶ δὲ πάντες οἱ τοιοῦτοι λόγοι ἐν
4 τοῖς πρός τι, ὅσα μὴ μόνον τὰ γένη, ἀλλὰ καὶ αὐτὰ πρός τι λέ-

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.1.4

γονται. καὶ πρὸς τὸ αὐτὸ καὶ ἐν ἀποδίδονται. οἷον ἡ ὄρεξις τι-
νὸς ὄρεξις, καὶ ἡ ἐπιθυμία τινὸς ἐπιθυμία. καὶ τὸ διπλάσιον,
τινὸς διπλάσιον, καὶ διπλάσιον ἡμίσεος. καὶ ὅσων ἡ οὐσία οὐκ
ὄντων πρός τι ὅλως ὧν εἰσὶν ἕξεις ἢ πάθη, ἤ τι τοιοῦτον, ἐν τῷ
λόγῳ αὐτῶν προσδηλοῦται κατηγορουμένων ἐπὶ τούτοις. οἷον
τὸ περιττὸν, ἀριθμὸς μέσον ἔχων. ἔστι δὲ ἀριθμὸς περιττός.
ἔστιν ἄρα ἀριθμὸς μέσον ἔχων ἀριθμός. καὶ εἰ τὸ σιμὸν κοιλό-
της ῥινός ἐστιν. ἔστι δὲ καὶ ἡ ῥὶς σιμή. ἔστιν ἄρα ῥὶς, ῥὶς κοίλη. φαί- 1
νονται δὲ ποιεῖν, οὐ ποιοῦντες ἐνίοτε, διὰ τὸ μὴ προσπυνθάνε-
σθαι, εἰ σημαίνει τι καθ' αὑτὸ λεχθὲν τὸ διπλάσιον, ἢ οὐδέν.
καὶ εἴ τι σημαίνει, πότερον τὸ αὐτὸ ἢ ἕτερον, ἀλλὰ τὸ συμπέ-
ρασμα λέγειν εὐθύς. ἀλλὰ φαίνεται διὰ τὸ ὄνομα, ταυτὸ εἶναι
ταὐτὸ καὶ σημαίνειν. Σολοικισμὸς δὲ, οἷον μὲν ἐστιν, εἴρηται
πρότερον, καθάπερ Πρωταγόρας ἔλεγεν. εἰ ὁ μῆνις καὶ ὁ πήληξ
ἄρρεν ἐστίν. ὁ μὲν γὰρ λέγων οὐλομένην, σολοικίζει μὲν κατ' ἐ-
κεῖνον, οὐ φαίνεται δὲ τοῖς ἄλλοις. ὁ δὲ οὐλόμενον, φαίνεται 2
μὲν, ἀλλ' οὐ σολοικίζει. δῆλον οὖν, ὅτι κἂν τέχνῃ τις δύναι-
το τοῦτο ποιεῖν. διὸ πολλοὶ τῶν λόγων οὐ συλλογιζόμενοι, σο-
λοικισμὸν φαίνονται συλλογίζεσθαι. καθάπερ ἐν τοῖς ἐλέγ-
χοις. εἰσὶ δὲ πάντες σχεδὸν οἱ φαινόμενοι σολοικισμοὶ, παρὰ τὸ
τόδε. καὶ ὅταν ἡ πτῶσις μήτε ἄρρεν μήτε θῆλυ δηλοῖ, ἀλ-
λὰ τὸ μεταξύ. τὸ μὲν γὰρ οὗτος, ἄρρεν σημαίνει. τὸ δὲ αὕτη,
θῆλυ. τὸ δὲ τοῦτο, θέλει μὲν τὸ μεταξὺ σημαίνειν. πολλάκις
δὲ σημαίνει κἀκείνων ἑκάτερον. οἷον τί τοῦτο, Καλλιόπη, ξύ- 3
λον, Κορίσκος. τοῦ μὲν οὖν ἄρρενος καὶ τοῦ θήλεος διαφέρου-
σιν αἱ πτώσεις ἅπασαι. τοῦ δὲ μεταξὺ, αἱ μὲν, αἱ δὲ οὔ. δοθέν-
τος δὴ πολλάκις, τοῦτο συλλογίζονται ὡς εἰρημένον τοῦτον. ὁ-
μοίως δὲ καὶ ἄλλην πτῶσιν ἀντ' ἄλλης, ὁ δὲ παραλογισμὸς
γίνεται, διὰ τὸ κοινὸν εἶναι τὸ, τόδε πλειόνων πτώσεων. τὸ γὰρ
τοῦτο σημαίνοι ὁτὲ μὲν, οὗτος. ὁτὲ δὲ, τοῦτον. δεῖ δὲ ἐναλλὰξ
σημαίνειν. μετὰ μὲν τοῦ ἐστι, τὸ οὗτος. μετὰ δὲ τοῦ εἶναι, τὸ,
τοῦτον. οἷον ἔστιν ἱππόνικος, εἶναι ἱππόνικον, καὶ ἐπὶ τῶν θη- 4
λέων

λέων ὀνομάτων ὡσαύτως. καὶ ἐπὶ τῶν λεγομένων μὲν σκευῶν,
ἐχόντων δὲ θηλείας ἢ ἄρρενος κλῆσιν. ὅσα γὰρ εἰς τὸ ο καὶ
τὸ ν τελευτᾷ, ταῦτα μόνα σκεύους ἔχει κλῆσιν οἷον ξύλον,
σχοινίον. τὰ δὲ μὴ οὕτως. ἄρρενος ἢ θήλεος. ὧν ἔνια φέρομεν
ἐπὶ τὰ σκεύη οἷον ἀσκὸς μὲν, ἄρρεν τοὔνομα. κλίνη δὲ, θῆλυ.
διόπερ καὶ ἐπὶ τῶν τοιούτων, ὡσαύτως καὶ τὸ ἔστι, καὶ τὸ εἶναι
διοίσει. καὶ τρόπον τινὰ ὅμοιός ἐστιν ὁ σολοικισμὸς τοῖς παρὰ τὸ
1 τὰ μὴ ὅμοια ἤτοι τοῖς παρὰ τὸ σχῆμα ὁμοίως λεγομένοις ἐλέγ-
χοις. ὥσπερ γὰρ ἐκείνοις ἐπὶ τῶν πραγμάτων, τούτοις ἐπὶ τῶν
ὀνομάτων συμπίπτει σολοικίζειν. ἄνθρωπος γὰρ καὶ λευκὸν,
καὶ πρᾶγμα καὶ ὄνομά ἐστιν. φανερὸν οὖν, ὅτι τὸν σολοικι-
σμὸν πειρατέον ἐκ τῶν εἰρημένων πτώσεων συλλογίζεσθαι. εἴ-
δη μὲν οὖν ταῦτα τῶν ἀγωνιστικῶν λόγων, καὶ μέρη τῶν εἰδῶν,
καὶ τρόποι οἱ εἰρημένοι. διαφέρει δ' οὐ μικρὸν, ἐὰν ταχθῇ πως
τὰ περὶ τὴν ἐρώτησιν πρὸς τὸ λανθάνειν, ὥσπερ ἐν τοῖς δια-
2 λεκτικοῖς. ἐφεξῆς οὖν τοῖς εἰρημένοις, ταῦτα πρῶτον λεκτέον.
ἔστι δὲ πρὸς τὸ ἐλέγχειν ἓν μὲν, μῆκος. χαλεπὸν γὰρ ἅμα πολ-
λὰ συνορᾶν. εἰς δὲ τὸ μῆκος, τοῖς προειρημένοις στοιχείοις χρη-
στέον. ἓν δὲ τάχος. ὑστερίζοντες γὰρ ἧττον προορῶσιν. ἔτι δὲ ὀρ-
γὴ καὶ φιλονεικία. ταραττόμενοι γὰρ, ἧττον δύνανται φυλάτ-
τεσθαι πάντα. στοιχεῖα δὲ τῆς ὀργῆς, τό τε φανερὸν ποιεῖν ἑαυ-
τὸν βουλόμενον ἀδικεῖν. ἔτι, τὸ ἐναλλὰξ τὰ ἐρωτήματα τιθέ-
ναι, ἐάν τε πρὸς αὐτὸ πλείους τις ἔχῃ λόγους, ἐάν τε καὶ ὅτι
3 οὕτως, καὶ ὅτι οὐχ οὕτως. ἅμα γὰρ συμβαίνει, ἢ πρὸς πλείω
ἢ πρὸς τἀναντία ποιεῖσθαι τὴν φυλακήν. ὅλως τε πάντα τὰ
πρὸς τὴν κρύψιν λεχθέντα πρότερον, χρήσιμα καὶ πρὸς τοὺς
ἀγωνιστικοὺς λόγους, ἡ γὰρ κρύψις ἐστὶ, τοῦ λαθεῖν χάριν. τὸ δὲ λα-
θεῖν, τῆς ἀπάτης. Πρὸς δὲ τοὺς ἀνανεύοντας ἅττ' ἂν οἰηθῶσιν εἶναι πρὸς
τὸν λόγον, ἐξ ἀποφάσεως ἐρωτητέον, ὡς τοὐναντίον βουλό-
μενον, ἢ καὶ ἐξ ἴσου ποιοῦντα τὴν ἐρώτησιν. ἀδήλου γὰρ ὄντος
τί βούλεται λαβεῖν, ἧττον δυσκολαίνουσιν. ὅταν δ' ἐπὶ τῶν με-
4 ρῶν τις διδῷ τὰ καθ' ἕκαστον ἐπάγοντα τὸ καθόλου πολλάκις

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.1.4

οὐκ ἐρωτητέον. ἀλλ' ὡς δεδομένῳ χρηστέον. ἔνιοι γὰρ οἴονται καὶ αὐτοὶ δεδωκέναι. καὶ τοῖς ἀκούουσι φαίνονται διὰ τὴν τῆς ἐπαγωγῆς μνείαν, ὡς οὐκ ἂν ἠρωτημένα μάτην. ἐν ὅσοις τε ὀνόματι μὴ σημαίνεται τὸ καθόλου, ἀλλὰ τῇ ὁμοιότητι χρηστέον πρὸς τὸ συμφέρον. λανθάνει γὰρ ἡ ὁμοιότης πολλάκις πρός τι τὸ λαβεῖν τὴν πρότασιν τοὐναντίον παραβαλόντα, χρὴ πυνθάνεσθαι. οἷον εἰ δέοι λαβεῖν, ὅτι δεῖ πάντα τῷ πατρὶ
1 πείθεσθαι, πότερον ἅπαντα δεῖ πείθεσθαι τοῖς γονεῦσιν, ἢ
πάντ' ἀπειθεῖν. καὶ τὸ πολλάκις πολλὰ πότερον συγχωρητέον ἢ ὀλίγα. μᾶλλον γὰρ εἴπερ ἀνάγκη, πολλὰ δόξειεν ἂν εἶναι. παρατιθεμένων γὰρ ἐγγὺς τῶν ἐναντίων, καὶ μείζω καὶ μεγάλα φαίνεται, καὶ χείρω καὶ βελτίω τοῖς ἀνθρώποις. σφόδρα δὲ καὶ πολλάκις δοκεῖν ποιεῖ ἐληλέχθαι τὸ μάλιστα σοφιστικὸν συκοφάντημα τῶν ἐρωτώντων, τὸ μηθὲν συλλογισαμένους, μὴ ἐρώτημα τὸ τελευταῖον. ἀλλὰ συμπερασ-
2 τικῶς εἰπεῖν ὡς συλλελογισμένους, οὐκ ἄρα τὸ καὶ τό. Σο-
φιστικὸς δὲ καὶ τοῦ κειμένου παράδοξον, τὸ φαινόμενον ἀξιοῦν ἀποκρίνεσθαι, προκειμένου τοῦ δοκοῦντος ἐξ ἀρχῆς. καὶ τὴν ἐρώτησιν τῶν τοιούτων οὕτω ποιεῖσθαι. πότερόν σοι δοκεῖ. ἀναγκαῖον γὰρ, ἂν ᾖ τὸ ἐρώτημα ἐξ ὧν ὁ συλλογισμὸς, ἔλεγχον ἢ παράδοξον γίνεσθαι. δόντος μὲν, ἔλεγχον. μὴ δόντος δὲ, μηδὲ δοκεῖν φάσκοντος, ἄδοξον. μὴ δόντος δὲ, μὴ δὲ δοκεῖν ὁμολογοῦντος, ἐλεγχοειδές. Ἔτι καθάπερ ἐν τοῖς ῥητορικοῖς,
3 καὶ ἐν τοῖς ἐλεγκτικοῖς ὁμοίως τὰ ἐναντιώματα θεωρητέον, ἢ
πρὸς τὰ ὑφ' αὐτοῦ λεγόμενα, ἢ πρὸς οὓς ὁμολογεῖ καλῶς λέγειν ἢ πράττειν. Ἔτι πρὸς τοὺς δοκοῦντας τοιούτους, ἢ πρὸς τοὺς ὁμοίους, ἢ πρὸς τοὺς πλείστους, ἢ πρὸς τοὺς πάντας. ὥσπερ καὶ ἀποκρινόμενοι πολλάκις ὅταν ἐλέγχωνται, ποιοῦσι διττὸν, ἐὰν μέλλῃ συμβαίνειν ἐλέγχεσθαι. κἀν ἐρωτῶντας χρηστέον ποτὲ τούτῳ πρὸς τοὺς ἐνισταμένους. ἐὰν ὡδὶ μὲν συμβαίνῃ, ὡδὶ δὲ μή, ὅτι οὕτως εἰλήφασιν. οἷον καὶ ὁ Κλεοφῶν ποιεῖ ἐν τῷ Μανδροβούλῳ.
4 Δεῖ δὲ καὶ ἀφισταμένους τοῦ λόγου, τὰ λοιπὰ

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.1.4

τῶν ἐπιχειρημάτων ἐπιτέμνειν. καὶ ἀποκρινόμενον ὅταν προ-
αισθάνηται, προενίστασθαι καὶ προαγορεύειν. ἐπιχειρητέον δὲ
ἐνίοτε καὶ πρὸς ἄλλο, ἐκεῖνο λαμβάνοντας, ἐὰν μὴ πρὸς τὸ
προκείμενον ἔχῃ τις ἐπιχειρεῖν. ὅπερ ὁ Λυκόφρων ἐποίησε
προβληθέντος λύραν ἐγκωμιάζειν. πρὸς δὲ τοὺς ἀπαιτοῦν-
τας πρός τι ἐπιχειρεῖν. ἐπειδὴ δοκεῖ δεῖν ἀποδιδόναι τὴν αἰτί-
αν. λεχθέντων δ' ἐνίων εὐφυλακτότερον τὸ καθόλου συμ-
1 βαῖνον ἐν τοῖς ἐλέγχοις λέγειν τὴν ἀντίφασιν ὅ, τι ἔφησεν ἀ-
ποφῆσαι. ὅ, τι ἀπέφησε, φῆσαι. ἀλλὰ μὴ ὅτι τῶν ἐναντίων ἡ αὐ-
τὴ ἐπιστήμη, ἢ οὐχ ὡς ἡ αὐτή. οὐ δεῖ δὲ τὸ συμπέρασμα, προ-
τατικῶς ἐρωτᾶν. ἔνια δὲ οὐδὲ ἐρωτητέον. ἀλλ' ὡς ὁμολογου-
μένοις χρηστέον. ἐξ ὧν μὲν οὖν αἱ ἐρωτήσεις, καὶ πῶς ἐρωτη-
τέον ἐν ταῖς ἀγωνιστικαῖς διατριβαῖς, εἴρηται. περὶ δὲ ἀποκρί-
σεως, καὶ πῶς δεῖ λύειν, καὶ τί, καὶ πρὸς τίνα χρῆσιν τῶν λό-
γων οἱ τοιοῦτοι ὠφέλιμοι, μετὰ ταῦτα λεκτέον. Χρήσιμοι μὲν
2 οὖν εἰσὶ πρὸς φιλοσοφίαν, διὰ δύο. πρῶτον μὲν γὰρ ὡς ἐπὶ τὸ
πολὺ γινόμενοι παρὰ τὴν λέξιν, ἄμεινον ἔχειν ποιοῦσι πρὸς τὸ,
ποσαχῶς ἕκαστον λέγεται. καὶ ποῖα ὁμοίως, καὶ τίνα ἑτέρως
ἐπί τε τῶν πραγμάτων συμβαίνει, καὶ ἐπὶ τῶν ὀνομάτων. Δεύ-
τερον δὲ, πρὸς τὰς καθ' ἑαυτὸν ζητήσεις. ὁ γὰρ ὑφ' ἑτέρου ῥᾳδίως
παραλογιζόμενος, καὶ τοῦτο μὴ αἰσθανόμενος, κἂν αὐτὸς ὑφ'
αὑτοῦ τοῦτο πάθοι πολλάκις. τρίτον δὲ καὶ τὸ λοιπὸν, ἔτι πρὸς
δόξαν, τῷ περὶ πάντα γεγυμνάσθαι δοκεῖν, καὶ μηδενὸς ἀπεί-
3 ρως ἔχειν. τὸ γὰρ κοινωνοῦντα λόγων, ψέγειν λόγους μηθὲν ἔχον-
» τα διορίζειν περὶ τῆς φαυλότητος αὐτῶν, ὑποψίαν δίδωσι
» τοῦ δοκεῖν δυσχεραίνειν, οὐ διὰ τ' ἀληθὲς, ἀλλὰ δι' ἀπειρίαν. ἀπο-
κρινομένοις δὲ πῶς ἀπαντητέον πρὸς τοὺς τοιούτους λόγους, φα-
νερὸν εἴπερ ὀρθῶς εἰρήκαμεν πρότερον ἐξ ὧν εἰσὶν οἱ παραλο-
γισμοί. καὶ τὰς ἐν τῷ πυνθάνεσθαι πλεονεξίας, ἱκανῶς διείλο-
μεν. οὐ ταυτὸν δέ ἐστι λαβόντα τὸν λόγον ἰδεῖν, καὶ λῦσαι τὴν μο-
χθηρίαν. καὶ ἐρωτώμενον, ἀπαντᾶν δύνασθαι ταχέως. ὃ γὰρ ἴσ-
4 μεν πολλάκις, μετατιθέμενον ἀγνοοῦμεν. ἔτι δὲ ὥσπερ ἐν

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.1.4

τοῖς ἄλλοις, τὸ θᾶττον καὶ βραδύτερον ἐκ τοῦ γεγυμνάσθαι γί-
νεται μᾶλλον, οὕτω καὶ ἐπὶ τῶν λόγων ἔχει. ὥστε ἂν δῆλον μὲν
ἡμῖν ᾖ, ἀμελέτητοι δ' ὦμεν, ὑστεροῦμεν τῶν καιρῶν πολλάκις
συμβαίνει δέ ποτε καθάπερ ἐν τοῖς διαγράμμασι. καὶ γὰρ ἐκεῖ
ἀναλύσαντες, ἐνίοτε συνθεῖναι πάλιν ἀδυνατοῦμεν, οὕτω καὶ
ἐν τοῖς ἐλέγχοις. εἰδότες γὰρ παρ' ὃ λόγος συμβαίνει, συνεῖναι
τὸν λόγον ἀποροῦμεν. πρῶτον μὲν οὖν ὥσπερ συλλογίζεσθαι
φαμὲν ἐνδόξως ποτὲ ἢ μᾶλλον ἀληθῶς προαιρεῖσθαι δεῖν, οὕ 1
τω καὶ λυτέον ἐνδόξως ποτὲ μᾶλλον ἢ κατὰ τ' ἀληθές. ὅλως
γὰρ πρὸς τοὺς ἐριστικοὺς μαχητέον, οὐχ ὡς ἐλέγχοντας, ἀλλ'
ὡς φαινομένους ἐλέγχειν. οὐ γὰρ φαμὲν συλλογίζεσθαί γε αὐ-
τούς. ὥστε πρὸς τὸ μὴ δοκεῖν διορθωτέον. Εἰ γάρ ἐστιν ὁ ἔλεγ-
χος ἀντίφασις μὴ ὁμώνυμος ἔκ τινων, οὐδὲν ἂν δέοι διαιρεῖ-
σθαι, πρὸς τ' ἀμφίβολα καὶ τὴν ὁμωνυμίαν. οὐ γὰρ ποιεῖ συλ
λογισμόν. ἀλλ' οὐδενὸς ἄλλου χάριν προσδιαιρετέον, ἀλλ' ἢ ὅτι
τὸ συμπέρασμα φαίνεται ἐλεγχοειδές. οὔκουν ἐλεγχθῆναι, ἀλ 2
λὰ τὸ δοκεῖν εὐλαβητέον. ἐπεὶ τό γε ἐρωτᾶν ἀμφίβολα, καὶ τὰ
παρὰ τὴν ὁμωνυμίαν, ὅσαι τε ἄλλαι τοιαῦται παρακρούσεις
καὶ τὸν ἀληθινὸν ἔλεγχον ἀφανίζει. καὶ τὸν ἐλεγχόμενον καὶ
μὴ ἐλεγχόμενον ἄδηλον ποιεῖ. ἐπεὶ γὰρ ἔξεστιν ἐν τῷ τέλει συμ
περανάμενον, μὴ ὅπερ ἔφησεν, ἀποφῆσαι λέγειν, ἀλλ' ὁμωνύ-
μως ἢ ἀμφιβόλως, εἰ καὶ ὅτι μάλιστα ἔτυχεν ἐπὶ ταυτὸν φέ
ρων, ἄδηλον, εἰ ἐλήλεγκται. ἄδηλον γὰρ, εἰ ἀληθῆ λέγει νῦν. εἰ
δὲ διελὼν ἤρετο τὸ ὁμώνυμον ἢ τὸ ἀμφίβολον, οὐκ ἂν ἄδηλος 3
ἦν ὁ ἔλεγχος. ὅ τ' ἐπιζητοῦσι νῦν μὲν ἧττον, πρότερον δὲ μᾶλ-
λον οἱ ἐριστικοὶ τὸ ναὶ ἢ οὔ, ἀποκρίνεσθαι τὸν ἐρωτώμενον, ἐ-
γίνετ' ἄν. νῦν δὲ διὰ τὸ μὴ καλῶς ἐρωτᾶν τοὺς πυνθανομένους,
ἀνάγκη προσαποκρίνεσθαί τι διορθοῦντα τὴν μοχθηρίαν τῆς
ἐρωτήσεως. ἐπεὶ διελομένου γε ἱκανῶς, ἀνάγκη ἢ ναὶ ἢ οὒ λέ-
γειν τὸν ἀποκρινόμενον. εἰ δέ τις ὑπολήψεται τὸν κατὰ τὴν ὁ-
μωνυμίαν ἔλεγχον εἶναι, τρόπον τινὰ οὐκ ἔσται διαφυγεῖν τὸ ἐ-
λέγχεσθαι τὸν ἀποκρινόμενον. ἐπὶ γὰρ τῶν ὁρατῶν, ἀναγκαῖον 4

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.1.4

ὃ ἔφησεν ἀποφῆσαι ὄνομα καὶ ὃ ἀπέφησε, φῆσαι. ὡς γὰρ διορ-
θοῦνταί τινες, οὐδὲν ὄφελος. οὐ γὰρ Κορίσκον φασὶν εἶναι μου-
σικὸν καὶ ἄμουσον. ἀλλὰ τοῦτον τὸν Κορίσκον, μουσικόν. καὶ
τοῦτον τὸν Κορίσκον ἄμουσον ὁ γὰρ αὐτὸς ἔσται λόγος τὸ, τὸν
Κορίσκον τῷ, τοῦτον τὸν Κορίσκον, ὅπερ ἅμα φήσουσι καὶ ἀπο-
φήσουσιν. ἀλλ' ἴσως οὐ ταυτὸν σημαίνει. οὐδὲ γὰρ ἐκεῖ τοὔνο-
μα. ὥστε οὐδέν τι διαφέρει, εἰ δὲ τὸ μὲν, τὸ ἁπλῶς λέγειν ἀ-
1 ποδώσει, τῷ δὲ, προσθήσει τὸ τινὰ ἢ τόνδε, ἄτοπον. οὐδὲν γὰρ
μᾶλλον θατέρῳ. ὁποτέρῳ γὰρ διαφέρει. οὐ μὴν ἀλλ' ἐπειδὴ
ἄδηλος μέν ἐστιν ὁ μὴ διορισάμενος τὴν ἀμφιβολίαν, πότερον
ἐλήλεγκται, ἢ οὐκ ἐλήλεγκται. δέδοται γὰρ ἐν τοῖς λόγοις τὸ διε-
λεῖν, φανερὸν ὅτι τὸ μὴ διορίσαντα δοῦναι τὴν ἐρώτησιν, ἀλλὰ
ἁπλῶς, ἁμάρτημά ἐστιν, ὥστε καὶ εἰ μὴ αὐτὸς, ἀλλ' ὅγε λό-
γος, ἐληλεγμένῳ ὅμοιός ἐστι. συμβαίνει μέντοι πολλάκις ὁρῶν
τας τὴν ἀμφιβολίαν, ὀκνεῖν διαιρεῖσθαι διὰ τὴν πυκνότητα τῶν
2 τὰ τοιαῦτα προτεινόντων, ὅπως μὴ πρὸς ἅπαν δοκῶσι δυσκο
λαίνειν. εἶτ' οὐκ ἂν οἰηθέντων παρὰ τοῦτο γενέσθαι τὸν λόγον.
πολλάκις δὲ ἀπήντησε παράδοξον. ὥστε ἐπεὶ δέδοται διαιρεῖν,
οὐκ ὀκνητέον, καθάπερ ἐλέχθη πρότερον. εἰ δὲ τὰ δύο ἐρωτή-
ματα μὴ ἕν τις ποιεῖ ἐρώτημα, οὐδ' ἂν ὁ παρὰ τὴν ὁμωνυμί-
αν καὶ ἀμφιβολίαν ἐγίνετο παραλογισμός. ἀλλ' ἢ ἔλεγχος, ἢ
οὔ. τί γὰρ διαφέρει ἐρωτῆσαι, εἰ Καλλίας μὲν καὶ Θεμιστοκλῆς
μουσικοί εἰσιν, ἢ ἀμφοτέροις ἓν ὄνομα ἦν ἑτέροις οὖσιν. εἰ γὰρ
3 πλείω δηλοῖ ἑνὸς, πλείω ἠρώτησεν. εἰ οὖν μὴ ὀρθὸν πρὸς δύο
ἐρωτήσεις μίαν ἀπόκρισιν ἀξιοῦν λαμβάνειν ἁπλῶς, φανε-
ρὸν ὅτι οὐδὲν προσήκει τῶν ὁμωνύμων ἀποκρίνεσθαι ἁπλῶς,
οὐδ' εἰ κατὰ πάντων ἀληθὲς, ὥσπερ ἀξιοῦσί τινες. οὐδὲν γὰρ
τοῦτο διαφέρει, ἢ εἰ ἤρετο, Κορίσκος καὶ Καλλίας, πότερον οἴκοι
εἰσὶν ἢ οὐκ οἴκοι, εἴτε παρόντων ἀμφοῖν, εἴτε μὴ παρόντων. ἀμφο-
τέρως γὰρ, πλείους αἱ προτάσεις. οὐ γὰρ εἰ ἀληθὲς εἰπεῖν, διὰ
τοῦτο μία ἡ ἐρώτησις. ἐγχωρεῖ γὰρ καὶ μυρία ἕτερα ἐρωτηθέν
4 τα ἐρωτήματα, ἅπαντα ναὶ ἢ οὒ, ἀληθὲς εἶναι λέγειν. ἀλλ' ὅ-

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.1.4

μως οὐκ ἀποκριτέον μιᾷ ἀποκρίσει. ἀναιρεῖται γὰρ τὸ διαλέγε-
σθαι. τοῦτο δ' ὅμοιον, ὥσπερ εἰ καὶ τὸ αὐτὸ ὄνομα τεθείη τοῖς ἑτέροις.
εἰ οὖν μὴ δεῖ πρὸς δύο ἐρωτήσεις μίαν ἀπόκρισιν διδόναι, φα-
νερὸν ὅτι οὐδ' ἐπὶ τῶν ὁμωνύμων τὸ ναὶ ἢ οὐ λεκτέον, οὐδὲ γὰρ ὁ
εἰπὼν ἀποκρίνεται, ἀλλ' εἴρηκεν. ἀλλ' ἀξιοῦταί πως ἐν τοῖς δια-
λεγομένοις, διὰ τὸ λανθάνειν τὸ συμβαῖνον, ὥσπερ οὖν εἴπομεν, ἐ-
πειδὴ περ οὐδ' ἔλεγχοί τινες ὄντες δοκοῦσιν εἶναι, κατὰ τὸν
αὐτὸν τρόπον, καὶ λύσεις δόξουσιν εἶναι οὐκ οὖσαι λύσεις, ἃς δὴ 1
φαμὲν ἐνίοτε μᾶλλον δεῖν φέρειν, ἢ τὰς ἀληθεῖς ἐν τοῖς ἀγωνι-
στικοῖς λόγοις, καὶ τῇ πρὸς τὸ διττὸν ἀπαντήσει. ἀποκριτέον δὲ,
ἐπὶ μὲν τῶν δοκούντων, τὸ ἔστω λέγοντα. καὶ γὰρ οὕτως ἥκιστα γί-
νοιτ' ἂν παρεξέλεγχος, ἂν δέ τι παράδοξον ἀναγκάζηται λέγειν,
ἐνταῦθα μάλιστα προσθετέον τὸ δοκεῖν. οὕτω γὰρ οὔτ' ἔλεγχος, οὔ-
τε παράδοξον ἂν γίνεσθαι δόξειεν. ἐπεὶ δὲ πῶς αἰτεῖται τὸ ἐν
ἀρχῇ, δῆλον. οἴονται δὲ πάντως ἂν ᾖ σύνεγγυς, ἀναιρετέον καὶ
μὴ συγχωρητέον εἶναι ἔνια, ὡς τὸ ἐν ἀρχῇ αἰτοῦντος. ὅταν δὲ τοι- 2
οῦτον ἀξιοῖ τις, ὃ ἀναγκαῖον μὲν συμβαίνει ἐκ τῆς θέσεως, ᾖ δὲ
ψεῦδος ἢ ἄδοξον, ταὐτὸ λεκτέον. τὰ γὰρ ἐξ ἀνάγκης συμβαίνον-
τα τῆς αὐτῆς εἶναι θέσεως δοκεῖ. Ἔτι ὅταν τὸ καθόλου μὴ ὀνό-
ματι ληφθῇ, ἀλλὰ παραβολῇ, λεκτέον ὅτι οὐχ ὡς ἐδόθη, οὐδ'
ὡς προὔτεινε, λαμβάνει. καὶ γὰρ παρὰ τοῦτο γίνεται πολλάκις ἔ-
λεγχος. ἐξειργόμενον δὲ τούτων ἐπὶ τὸ μὴ καλῶς δεδεῖχθαι, πο-
ρευτέον, ἀπαντῶντα κατὰ τὸν εἰρημένον διορισμόν. ἐν μὲν οὖν
τοῖς κυρίως λεγομένοις ὀνόμασιν, ἀνάγκη ἀποκρίνεσθαι, ἢ ἁπλῶς 3
ἢ διαιρούμενον, ἃ δὲ συνυπονοοῦντες τίθεμεν, οἷον ὅσα μὴ σαφῶς
ἀλλὰ κολοβῶς ἐρωτᾶται, παρὰ τοῦτο συμβαίνει ὁ συλλογισ-
μός. οἷον ἆρα ὃ ἂν ᾖ Ἀθηναίων κτῆμα, ἐστὶν Ἀθηναίων. ναί. ὁμοί-
ως δὲ καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων. ἀλλὰ μὴν ὁ ἄνθρωπός ἐστι τῶν ζώων,
ναί. κτῆμα ἄρα ὁ ἄνθρωπος τῶν ζώων. τὸν γὰρ ἄνθρωπον τῶν ζώ-
ων εἶναι λέγομεν, ὅτι ζῶόν ἐστι. καὶ Λύσανδρον τῶν Λακώνων, ὅτι Λά-
κων. δῆλον οὖν, ὡς ἐν οἷς ἀσαφὲς τὸ προτεινόμενον, οὐ συγχωρη-
τέον ἁπλῶς. ὅταν δὲ δυοῖν ὄντοιν, θατέρου μὲν ὄντος, ἐξ ἀνάγ- 4

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.1.4

κης θάτερον εἶναι δοκῇ. θάτερον δὲ, ὅταν μὴ ᾖ ἀνάγκης. ἐρω-
τώμενον πότερον δεῖ, τὸ ἔλαττον διδόναι. χαλεπώτερον γὰρ συλ-
λογίσασθαι ἐκ πλειόνων. ἐὰν δὲ ἐπιχειρῇ, ὅτι τῷ μέν ἐστιν ἐναν-
τίον, τῷ δὲ οὐκ ἔστιν, ἂν ὁ λόγος ἀληθὴς, ἐναντίον φάναι, ὄνο-
μα δὲ μὴ κεῖσθαι τοῦ ἑτέρου. ἐπεὶ δ' ἔνια μὲν ὧν λέγουσιν οἱ πολ-
λοὶ τὸν μὴ συγχωροῦντα ψεύδεσθαι ἂν φαῖεν. ἔνια δὲ οὔ. οἷον
ὅσα ἀμφιδοξοῦσι, πότερον γὰρ φθαρτὴ ἢ ἄφθαρτος ἡ ψυχὴ τῶν
1 ζώων, οὐ διώρισται τοῖς πολλοῖς. ἐν οἷς οὖν ἄδηλον, ποτέρως εἴω-
θε λέγεσθαι τὸ προτεινόμενον, πότερον ὡς αἱ γνῶμαι. καλοῦ-
» σι γὰρ γνώμας, καὶ τὰς ἀληθεῖς δόξας, καὶ τὰς ὅλας ἀποφάσεις,
ὡς ἡ διάμετρος ἀσύμμετρος. ἔτι οὗ τ' ἀληθὲς ἀμφιδοξεῖται μά-
λιστα, μεταφέρων ἄν τις λαμβάνοι τὰ ὀνόματα περὶ τούτων,
διὰ μὲν γὰρ τὸ ἄδηλον εἶναι, ποτέρως ἔχει τὸ ἀληθὲς, οὐ δόξει σοφί-
ζεσθαι. διὰ δὲ τὸ ἀμφίδοξον, οὐ δόξει ψεύδεσθαι. ἡ δὲ μεταφορὰ
ποιήσει τὸν λόγον ἀνεξέλεγκτον. Ἔτι ὅσα ἄν τις προαισθάνηται
2 τῶν ἐρωτημάτων, προενστατέον, καὶ προαγορευτέον. οὕτω γὰρ ἂν
» μάλιστα τὸν πυνθανόμενον κωλύσειεν. ἐπεὶ δέ ἐστιν ἡ μὲν ὀρθὴ λύ-
» σις, ἐμφάνισις ψευδοῦς συλλογισμοῦ, παρ' ὁποίαν ἐρώτησιν συμ-
» βαίνει τὸ ψεῦδος. ὁ δὲ ψευδὴς συλλογισμὸς λέγεται διχῶς, ἢ γὰρ εἰ
» συλλελόγισται ψεῦδος. ἢ εἰ μὴ ὢν συλλογισμὸς δοκεῖ εἶναι συλλο-
γισμὸς, εἴη ἂν ἥ τε εἰρημένη νῦν λύσις, καὶ ἡ τοῦ φαινομένου συλ-
λογισμοῦ παρὰ τί φαίνεται τῶν ἐρωτημάτων διόρθωσις. ὥστε συμ-
βαίνει τῶν λόγων τοὺς μὲν συλλελογισμένους ἀνελόντα, τοὺς δὲ
3 φαινομένους διελόντα, λύειν. πάλιν ἐπεὶ τῶν συλλελογισμέ-
νων λόγων, οἱ μὲν, ἀληθὲς. οἱ δὲ, ψευδὲς ἔχουσι τὸ συμπέρασ-
μα. τοὺς μὲν κατὰ τὸ συμπέρασμα ψευδεῖς, διχῶς ἐνδέχεται
λύειν. καὶ γὰρ τῷ ἀνελεῖν τι τῶν ἠρωτημένων, καὶ τῷ δεῖξαι
τὸ συμπέρασμα ἔχον οὕτως. τοὺς δὲ κατὰ τὰς προτάσεις, τῷ
» ἀνελεῖν τι μόνον, τὸ γὰρ συμπέρασμα ἀληθές. ὥστε τοῖς βου-
» λομένοις λύειν λόγον πρῶτον μὲν σκεπτέον, εἰ συλλελόγισται,
» ἢ ἀσυλλόγιστος. εἶτα πότερον ἀληθὲς τὸ συμπέρασμα ἢ ψευ-
4 δὲς, ὅπως ἢ διαιροῦντες ἢ ἀναιροῦντες λύωμεν. καὶ ἀ-

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.1.4

ναιροῦντες, ἢ ὡδὶ ἢ ὡδί, καθάπερ ἐλέχθη πρότερον. Διαφέρει δὲ πλεῖστον ἐρωτώμενόν τι καὶ μή, λύειν λόγον, τὸ μὲν γὰρ προϊδεῖν, χαλεπόν. τὸ δὲ κατὰ σχολὴν ἰδεῖν, ῥᾴδιον. τῶν μὲν οὖν παρὰ τὴν ὁμωνυμίαν καὶ τὴν ἀμφιβολίαν ἐλέγχων οἱ μὲν, ἔχουσί τι τῶν ἐρωτημάτων πλείω σημαῖνον. οἱ δὲ, τὸ συμπέρασμα πολλαχῶς λεγόμενον, οἷον ἐν μὲν τῷ σιγῶντα λέγειν, τὸ συμπέρασμα διττόν. ἐν δὲ τῷ μὴ συνεπίστασθαι τὸν ἐπιστά-
μενον, ὡς ἤδη τοῦδε ὁ ἐπιστάμενος λέγειν ἢ πράττειν, καὶ ἐκεῖνο 1
συνεπίστασθαι ὃ λέγει ἢ πράττει, οὗτος δὲ ἐπίσταται λέγειν ἰαμβεῖα, οὗτος ἄρα συνεπίσταται καὶ τὰ ἰαμβεῖα, ἐν τῶν ἐρωτημάτων σημαίνει τὸ διττόν, τὸ μὲν ὄν, τὸ δὲ οὐκ ὄν. ὅσοις μὲν οὖν ἐν τῷ τέλει τὸ πλεοναχῶς, ἂν μὴ προσλάβῃ τὴν ἀντίφασιν, οὐ γίνεται ἔλεγχος. οἷον ἐν τῷ τυφλὸν ὁρᾶν. ἄνευ γὰρ ἀντιφάσεως, οὐκ ἦν ἔλεγχος. ὅσοις δὲ ἐν τοῖς ἐρωτήμασιν, οὐκ ἀνάγκη προαποφῆσαι τὸ διττόν. οὐ γὰρ πρὸς τοῦτο, ἀλλὰ διὰ
τοῦτο ὁ λόγος. ἐν ἀρχῇ μὲν οὖν τὸ διπλοῦν καὶ ὄνομα καὶ 2
λόγον οὕτως ἀποκριτέον. ὅτι ἔστιν ὥς, ναί. ἔστι δ᾽ ὥς, οὔ. καὶ τὰ δέοντα πρακτέον ἐστὶν ἅ, ἔστι δὲ ἃ οὔ. τὰ γὰρ δέοντα λέγεται πολλαχῶς. ἐὰν δὲ λάθῃ, ἤδη τέλει προστεθέντα τῇ ἐρωτήσει διορθωτέον. ἔστιν ἄρα σιγῶντα λέγειν, οὔ. ἀλλὰ τόνδε σιγῶντα. καὶ ἐν τοῖς ἔχουσι δὲ τὸ πλεοναχῶς ἐν ταῖς προτάσεσιν, ὁμοίως. οὐκ ἄρα συνεπίστανται ὅτι ἐπίστανται, ναί. ἀλλ᾽ οὐχὶ οὕτως ἐπιστάμενοι. οὐ γὰρ ταυτόν ἐστιν, ὅτι οὐκ ἔστι συνεπίστασθαι.
καὶ ὅτι τοὺς ὡδὶ ἐπισταμένους, οὐκ ἔστιν. Ὅλως τε μαχητέον, 3
κἂν ἁπλῶς συλλογίζηται, ὅτι οὐχ ὃ ἔφησεν ἀπέφησε πρᾶγμα, ἀλλ᾽ ὄνομα. ὥστε τοῦτο οὐκ ἔλεγχος. φανερὸν δὲ, καὶ τοὺς παρὰ τὴν διαίρεσιν καὶ σύνθεσιν πῶς λυτέον, ἐὰν γὰρ διαιρούμενος καὶ συντιθέμενος ὁ λόγος ἕτερον σημαίνῃ. συμπεραινομένου, τοὐναντίον λεκτέον. εἰσὶ δὲ πάντες οἱ τοιοῦτοι λόγοι, παρὰ σύνθεσιν καὶ διαίρεσιν. ἆρ᾽ ᾧ εἶδες σὺ τοῦτον τυπτόμενον, τούτῳ ἐτύπτετο οὗτος, καὶ ᾧ ἐτύπτετο, τοῦτο σὺ εἶδες, ἔ-
χει μὲν οὖν τι καὶ τῶν ἀμφιβόλων ἐρωτημάτων, ἀλλ᾽ ἔστι πα- 4

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.1.4

ρᾷ συνθεῖσιν. οὐ γάρ ἐστι διττὸν τὸ παρὰ τὴν διαίρεσιν. οὐ γὰρ ὁ
αὐτὸς λόγος γίνεται διαιρούμενος, εἴπερ μὴ καὶ τὸ ὄρος καὶ ὁ
ὅρος τῇ προσῳδίᾳ λεχθὲν ὡδὶ, ἕτερον σημαίνει. ἀλλ' ἐν μὲν
τοῖς γεγραμμένοις ταυτὸν ὄνομα, ὅταν ἐκ τῶν αὐτῶν στοιχείων
γεγραμμένον ᾖ καὶ ὡσαύτως. κἀκεῖ δὴ τὰ παράσημα ποιοῦνται.
τὰ δὲ φθεγγόμενα, οὐ ταυτά. ὥστε οὐ διττὸν τὸ παρὰ τὴν δι-
αίρεσιν. φανερὸν δὲ, καὶ ὅτι οὐ πάντες οἱ ἔλεγχοι παρὰ τὸ διτ-
1 τὸν, καθάπερ τινές φασι, διαιρετέον οὖν τῷ ἀποκρινομένῳ. οὐ
γὰρ ταυτὸν εἰπεῖν τοῖς ὀφθαλμοῖς τυπτόμενον, καὶ τὸ φάναι
ἰδεῖν τοῖς ὀφθαλμοῖς τυπτόμενον. καὶ ὁ Εὐθυδήμου λόγος·
ἆρα οἶδας σὺ νῦν οὔσας ἐν πειραιεῖ τριήρεις ἐν σικελίᾳ ὤν, καὶ
πάλιν ἆρ' ἔστιν ἀγαθὸν ὄντα σκυτέα μοχθηρὸν εἶναι, εἴη δ' ἄν-
τις ἀγαθὸς ὢν σκυτεὺς μοχθηρός. ὥστε σκυτεὺς μοχθηρός:
ἆρ' ὧν αἱ ἐπιστῆμαι σπουδαῖαι, σπουδαῖα τὰ μαθήματα, τοῦ
δὲ κακοῦ σπουδαῖον τὸ μάθημα, σπουδαῖον ἄρα μάθημα τὸ
2 κακόν. ἀλλὰ μὴν τὸ κακὸν, καὶ μάθημα καὶ κακόν. ὥστε κα-
κὸν μάθημα τὸ κακόν. ἆρ' ἀληθὲς εἰπεῖν νῦν, ὅτι σὺ γέγονας,
γέγονας ἄρα νῦν. ἢ ἄλλο σημαίνει διαιρεθέν. ἀληθὲς γὰρ εἰ-
πεῖν νῦν, ὅτι γέγονας, ἀλλ' οὐ νῦν. ἆρ' ὡς δύνασαι, καὶ ἃ δύνα-
σαι, οὕτως καὶ ταῦτα, ποιήσαις ἄν. οὐ κιθαρίζων δὲ ἔχεις, δύνα-
μιν τοῦ κιθαρίζειν, κιθαρίσαις ἂν ἄρα οὐ κιθαρίζων. ἢ οὐ τού-
του ἔχει τὴν δύναμιν τοῦ οὐ κιθαρίζων κιθαρίζειν, ἀλλ' ὅτε οὐ
ποιεῖ τοῦ ποιεῖν. λύουσι δὲ τοῦτο τινὲς καὶ ἄλλως. εἰ γὰρ ἔδω-
3 κεν, ὡς δύναται ποιεῖν, οὔ φασι συμβαίνειν μὴ κιθαρίζοντα κι-
θαρίζειν. οὐ γὰρ πάντως ὡς δύναται ποιεῖν, δεδόσθαι ποιήσειν
οὐ ταυτὸν δ' εἶναι τὸ ὡς δύναται, καὶ πάντως ὡς δύναται ποι-
εῖν. ἀλλὰ φανερὸν, ὅτι οὐ καλῶς λύουσι. τῶν γὰρ παρὰ ταυ-
τὸν λόγων ἡ αὐτὴ λύσις. αὕτη δ' οὐχ ἁρμόσει ἐπὶ πάντας, οὐ
δὲ πάντως ἐρωτωμένους. ἀλλ' ἔστι πρὸς τὸν ἐρωτῶντα, οὐ πρὸς
τὸν λόγον. παρὰ δὲ τὴν προσῳδίαν, λόγοι μὲν οὐκ εἰσὶν, οὔτε
τῶν γεγραμμένων, οὔτε τῶν λεγομένων. πλὴν εἴ τινες ὀλίγοι
4 γένοιντ' ἄν. οἷον οὗτος ὁ λόγος. ἆρά γε ἐστὶ τὸ οὗ καταλύεις οἰ-

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.1.4

κία; ναί, οὐκοῦν τὸ οὐ καταλύεις τοῦ καταλύεις ἀπόφασις. ἔ-
φησας δὲ εἶναι τὸ οὐ καταλύεις οἰκίαν. ἡ οἰκία ἄρα ἀπόφα-
σις. ὡς δὴ λυτέον, δῆλον. οὐ γὰρ ταὐτὸ σημαίνει ὀξύτερον, τὸ δὲ
βραδύτερον ῥηθέν. δῆλον δέ, καὶ τοῖς παρὰ τὸ ὡσαύτως λέγε-
σθαι τὰ μὴ ταὐτά, πῶς ἀπαντητέον. ἐπείπερ ἔχομεν τὰ γένη
τῶν κατηγοριῶν. ὁ μὲν γὰρ ἔδωκεν ἐρωτηθεὶς μὴ ὑπάρχειν τι
τούτων, ὅσα τί ἐστι σημαίνει. ὁ δὲ ἔδειξεν ὑπάρχειν τι τῶν πρός τι ἢ
ποσῶν, δοκούντων δὲ τί ἐστι σημαίνειν, διὰ τὴν λέξιν. οἷον ἐν τῷ- 1
δε τῷ λόγῳ. ἆρ' ἐνδέχεται τὸ αὐτὸ ἅμα ποιεῖν τε καὶ πεποιη-
κέναι, ἀλλὰ μὴν ὁρᾷν γέ τι καὶ ἑωρακέναι τὸ αὐτὸ καὶ κατὰ τὸ
αὐτὸ ἐνδέχεται. ἆρα ἐστί τι τῶν πάσχειν, ποιεῖν τι, οὐκοῦν τὸ τέ-
μνεται, καίεται, αἰσθάνεται, ὁμοίως λέγεται. καὶ ταῦτα πάσχειν
τι σημαίνει. τὸ δὲ πάλιν τὸ λέγειν, τρέχειν, ὁρᾷν, ὁμοίως ἀλλή-
λοις λέγεται, ἀλλὰ μὴν τό γ' ὁρᾷν, αἰσθάνεσθαί τί ἐστιν. ὥστε
καὶ πάσχειν τι, ἅμα δὲ καὶ ποιεῖν. εἰ δέ τις ἐκεῖ δοὺς μὴ ἐνδέχε-
σθαι ἅμα τὸ αὐτὸ ποιεῖν τε καὶ πεποιηκέναι, τὸ ὁρᾷν καὶ ἑω- 2
ρακέναι φαίη ἐγχωρεῖν, οὔπω ἐλήλεγκται, εἰ μὴ λέγοι τὸ ὁ-
ρᾷν ποιεῖν τι, ἀλλὰ πάσχειν. προσδεῖ γὰρ τούτου τοῦ ἐρωτή-
ματος. ἀλλ' ὑπὸ τοῦ ἀκούοντος ὑπολαμβάνεται δεδωκέναι,
ὅτε τὸ τέμνειν ποιεῖν τι, καὶ τὸ τετμηκέναι, πεποιηκέναι τι ἔ-
δωκε. καὶ ὅσα ἄλλα ὁμοίως λέγεται. τὸ γὰρ λοιπὸν αὐτὸς
προστίθησιν ὁ ἀκούων, ὡς ὁμοίως λεγόμενον. τὸ δὲ λέγεται
μὲν οὐχ ὁμοίως, φαίνεται δὲ διὰ τὴν λέξιν. τὸ αὐτὸ δὲ συμ-
βαίνει, ὅπερ ἐν ταῖς ὁμωνυμίαις. οἴεται γὰρ ἐν τοῖς ὁμωνύμοις
ὁ ἀγνὼς τῶν λόγων, ὃ ἔφησεν ἀποφῆσαι πρᾶγμα οὐχὶ ὄνομα. 3
τῷ δὲ ἔτι προσδεῖ ἐρωτήματος, εἰ ἐφ' ἓν βλέπων λέγοι τὸ ὁμώ-
νυμον. οὕτως γὰρ δόντος, ἔσται ἔλεγχος. ὅμοιοι δὲ καὶ οἵδε οἱ λό-
γοι τούτοις εἴ τις τι ἔχων ὕστερον μὴ ἔχει, ἀπέβαλεν, ὁ γὰρ ἕνα μό-
νον ἀποβαλὼν ἀστράγαλον, οὐχ ἕξει δέκα ἀστραγάλους. ἢ ὃ
μὲν μὴ ἔχει πρότερον ἔχων, ἀποβέβληκεν. ὅσον δὲ μὴ ἔχει ἢ ὅ-
σα, οὐκ ἀνάγκη τοσαῦτα ἀποβαλεῖν. ἐρωτήσας οὖν ὃ ἔχει, συνά-
γει ἐπὶ τοῦ ὅσα. τὰ γὰρ δέκα, ποσά. εἰ οὖν ἤρετο ἐξ ἀρχῆς, ὅσα 4

τὶς μὴ ἔχει πρότερον ἔχων, ἆρά γε ἀποβέβληκε τοσαῦτα, οὐ
δεὶς ἂν ἔδωκεν. ἀλλ' ἢ τοσαῦτα, ἢ τούτων τι. καὶ ὅτι δοίη ἂν ὃ
μὴ ἔχει. οὐ γὰρ ἔχει μόνον ἕνα ἀστράγαλον. ἢ οὐ δέδωκεν ὃ οὐκ
εἶχεν, ἀλλ' ὡς οὐκ εἶχε τὸν ἕνα. τὸ γὰρ μόνον, οὐ τόδε σημαίνει,
οὐδὲ τοιόνδε, οὐδὲ τοσόνδε. ἀλλ' ὡς ἔχει πρός τι. οἷον ὅτι οὐ
μετὰ ἄλλου. ὥσπερ οὖν εἰ ἤρετο. ἆρ' ὃ μὴ ἔχει τις δοίη ἄν. τις,
φάντος δὲ, ἔροιτο, εἰ δοίη ἄν τίς τι ταχέως μὴ ἔχων ταχέως, φή
1 σαντος δὲ, συλλογίζοιτο, ὅτι δοίη ἄν τις ὃ μὴ ἔχει. καὶ φανερὸν,
ὅτι οὐ συλλελόγισται. τὸ γὰρ ταχέως, οὐ τόδε διδόναι ἐστὶν. ἀλλ'
ὧδε διδόναι. ὡς δὲ μὴ ἔχει τις, δοίη ἄν. οἷον ἡδέως ἔχων, δοίη ἂν
λυπηρῶς. ὅμοιοι δὲ καὶ οἵδε πάντες. ἆρ' ᾗ μὴ ἔχει χειρὶ τύπτοι
ἄν. ἢ ᾧ μὴ ἔχει ὀφθαλμῷ ἴδοι ἄν. οὐ γὰρ ἔχει ἕνα μόνον. λύου
σι μὲν οὖν τινὲς λέγοντες, καὶ ὡς ἔχει ἕνα μόνον καὶ ὀφθαλ
μὸν καὶ ἄλλο ὁτιοῦν ὁ πλείω ἔχων. οἱ δὲ καὶ ὡς ὃ ἔχει ἔλαβεν.
ἐδίδου γὰρ μίαν μόνην οὗτος ψῆφον. καὶ οὗτος ἔχει φασὶ μίαν
2 μόνην παρὰ τούτου ψῆφον. οἱ δὲ εὐθὺς τὴν ἐρώτησιν ἀναιροῦν
τες, ὅτι ἐνδέχεται ὃ μὴ ἔλαβεν ἔχειν. οἷον οἶνον λαβόντα ἡδὺν
διαφθαρέντα ἐν τῇ λήψει, ἔχειν ὀξύν. ἀλλ' ὅπερ ἐλέχθη καὶ
πρότερον οὗτοι πάντες οὐ πρὸς τὸν λόγον, ἀλλὰ πρὸς ἄν-
θρωπον. εἰ γὰρ ἦν αὕτη λύσις, δόντα τὸ ἀντικείμενον, οὐχ οἷ-
όν τε λύειν καθάπερ ἐπὶ τῶν ἄλλων. οἷον εἰ ἔστι μὲν ὅ, ἔστι δὲ ὃ οὔ, ἡ
λύσις ἂν ἁπλῶς δῷ λέγεσθαι, συμπεραίνεται. ἐὰν δὲ μὴ συμ-
περαίνεται, οὐκ ἂν εἴη λύσις. ἐάν τε τοῖς προειρημένοις πάντων δι
3 δομένων, οὔ φαμεν γίνεσθαι συλλογισμόν. ἔτι δὲ καὶ οἵδε εἰσὶ τούτων
τῶν λόγων. ἆρα ὃ γέγραπται γέγραφέ τις, γέγραπται δὲ νῦν ὅ
τι σὺ κάθησαι, ψευδὴς ὁ λόγος. ἦν δ' ἀληθὴς ὅτε ἐγράφετο. ἅ
μα ἄρα ἐγράφετο, ψευδὴς καὶ ἀληθής. τὸ γὰρ ψευδῆ ἢ ἀληθῆ λέ
γειν λόγον ἢ δόξαν εἶναι, οὐ τόδε, ἀλλὰ τοιόνδε σημαίνει. ὁ γὰρ αὐ
τὸς λόγος καὶ ἐπὶ τῆς δόξης. καὶ ἆρ' ὃ μανθάνει, ὁ μανθάνων
τοῦτ' ἐστὶν ὃ μανθάνει. μανθάνει δέ τις τὸ βραδὺ ταχύ. οὐ γὰρ ὃ μαν
θάνει, ἀλλ' ὡς μανθάνει εἴρηκε. καὶ ἆρ' ὃ βαδίζει τις πατεῖ. βαδί
4 ζει δὲ τὴν ἡμέραν ὅλην. ἢ οὐχ ὃ βαδίζει, ἀλλ' ὅτε βαδίζει, εἴρηκεν

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.1.4

οὐδ' ὅταν τὴν κύλικα πίνῃ ὃ πίνει ἀλλ' ἐξ οὗ. καὶ ἆρα ὅ τις οἶδε, τοῦτο ἢ εὑρὼν ἢ μαθὼν οἶδεν. ὧν δὲ τὸ μὲν εὗρε, τὸ δὲ ἔμαθε, τὰ ἄμφω οὐδέτερα. ἢ ὃ μὲν, οὐχ ἅπαν. ὃ δὲ, ἅπαν. καὶ ὅτι ἔστι τις τρίτος ἄνθρωπος παρ' αὐτὸν καὶ τοὺς καθ' ἕκαστον. τὸ γὰρ ἄνθρωπος καὶ ἅπαν τὸ κοινὸν, οὐ τόδε τι. ἀλλὰ τοιόνδε τι, ἢ πρός τι, ἢ πῶς, ἢ τῶν τοιούτων τι σημαίνει. ὁμοίως δὲ καὶ ἐπὶ τοῦ Κορίσκος καὶ Κορίσκος μουσικὸς, πότερον ταὐτὸν ἢ ἕτερον. τὸ
μὲν γὰρ τόδε, τοῦτο δὲ τοιόνδε σημαίνει. ὥστε οὐκ ἔστιν αὐτὰ ἐκ- 1
θέσθαι, οὐ διὰ τὸ ἐκτίθεσθαι δὲ ποιεῖ τὸν τρίτον ἄνθρωπον, ἀλλὰ τὸ ὅπερ τόδε. τὸ δέ τι εἶναι συγχωρεῖν. οὐ γάρ ἔσται τὸ δέ τι εἶναι ὅπερ Καλλίας καὶ ὅπερ ἄνθρωπός ἐστιν. οὐδ' εἴ τις τὸ ἐκτιθέμενον μὴ ὅπερ τὸ δέ τι εἶναι λέγοι, ἀλλ' ὅπερ ποιὸν οὐδὲν διοίσει. ἔσται γὰρ παρὰ τοὺς πολλοὺς ἕν τι, οἷον ὁ ἄνθρωπος. φανερὸν οὖν, ὅτι οὐ δοτέον τὸ δέ τι εἶναι τὸ κοινῇ, κοινῇ κατηγορούμενον ἐπὶ πᾶσιν. ἀλλ' ἤτοι ποσὸν, ἢ ποιὸν, ἢ πρός τι, ἢ τι τῶν τοιούτων σημαίνει.
ὅλως δὲ ἐν τοῖς παρὰ τὴν λέξιν λόγοις, ἀεὶ κα- 2
τὰ τὸ ἀντικείμενον ἔσται ἡ λύσις, ἢ παρ' ὅ ἐστιν ὁ λόγος. οἷον εἰ παρὰ τὴν σύνθεσιν ὁ λόγος, ἡ λύσις διελόντι. εἰ δὲ παρὰ τὴν διαίρεσιν, συνθέντι. πάλιν εἰ παρὰ προσῳδίαν ὀξεῖαν, ἡ βαρεῖα προσῳδία λύσις. εἰ δὲ παρὰ βαρεῖαν, ἡ ὀξεῖα. εἰ δὲ παρ' ὁμωνυμίαν ἐστὶ, τὸ ἀντικείμενον ὄνομα εἰπόντα λύειν. οἷον εἰ ἔμψυχον συμβαίνοι λέγειν, ἀποφήσαντα δὲ μὴ εἶναι, δηλοῦν ὡς ἔστιν ἔμψυχον. εἰ δ' ἄψυχον ἔφησεν. ὁ δὲ τὸ ἔμψυχον συνελογίσατο, λέγειν ὡς ἔστιν ἄψυχον. ὁμοίως δὲ καὶ ἐπὶ τῆς ἀμφιβολίας.
εἰ δὲ παρ' ὁμοιότητα λέξεως, τὸ ἀντικείμενον ἔσται λύ- 3
σις. ἆρ' ὃ μὴ ἔχει δοίη τις ἄν, ἢ οὐχ ὃ μὴ ἔχει, ἀλλ' ὡς οὐκ ἔχει, οἷον ἕνα μόνον ἀστράγαλον. ἆρα ὃ ἐπίσταται, μαθὼν ἢ εὑρὼν ἐπίσταται, ἀλλ' οὐχ ἃ ἐπίσταται. καὶ εἰ ὃ βαδίζει πατεῖ, ἀλλ' οὐχ ὅτε. ὁμοίως δὲ καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων. πρὸς δὲ τοὺς παρὰ τὸ συμβεβηκὸς, μία μὲν ἡ αὐτὴ λύσις πρὸς ἅπαντας. ἐπεὶ γὰρ ἀδιόριστόν ἐστι τὸ, πότε λεκτέον ἐπὶ τοῦ πράγματος, ὅταν ἐπὶ
τοῦ συμβεβηκότος ὑπάρχῃ. καὶ ἐπ' ἐνίων μὲν δοκεῖ καὶ φασὶν, ἐπ' 4

ἐνίων δὲ οὔ φασιν ἀναγκαῖον εἶναι. ῥητέον οὖν συμβιβασθέντας ὁμοίως πρὸς ἅπαντας, ὅτι οὐκ ἀναγκαῖον. ἔχειν δὲ δεῖ προφέρειν τὸ οἷον. εἰσὶ δὲ πάντες οἱ τοιοίδε τῶν λόγων παρὰ τὸ συμβεβηκός. οἷον ἆρ' οἶδας ὃ μέλλω σε ἐρωτᾶν; ἆρ' οἶδας τὸν προσιόντα, ἢ τὸν κεκαλυμμένον; ἆρ' ὁ ἀνδριὰς σόν ἐστιν ἔργον. ἢ σὸς ὁ κύων πατήρ. ἆρα τὰ ὀλιγάκις, ὀλίγα. φανερὸν γὰρ ἐν ἅπασι τούτοις, ὡς οὐκ ἀνάγκη τὸ κατὰ τοῦ συμβεβηκότος, καὶ
1 κατὰ τοῦ πράγματος ἀληθεύεσθαι. μόνοις γὰρ τοῖς κατὰ τὴν οὐσίαν ἀδιαφόροις καὶ ἓν οὖσιν, ἅπαντα ὑπάρχειν. τῷ δὲ ἀγαθῷ, οὐ ταυτόν ἐστι ἀγαθῷ τε εἶναι καὶ μέλλοντι ἐρωτᾶσθαι. οὐδὲ τῷ προσιόντι ἢ ἐγκεκαλυμμένῳ, προσιόντι τε εἶναι καὶ Κορίσκῳ. ὥστε οὐκ εἰ οἶδα τὸν Κορίσκον, ἀγνοῶ δὲ τὸν προσιόντα, τὸν αὐτὸν οἶδα καὶ ἀγνοῶ. οὐδ' εἰ τοῦτό ἐστιν ἔργον, ἐμὸν δέ ἐστιν ἐμόν ἐστιν ἔργον, ἀλλ' ἢ κτῆμα, ἢ πρᾶγμα, ἢ ἄλλο ὁτιοῦν. τὸν αὐτὸν τρόπον καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων. λύουσι δέ τινες διαιροῦντες τὴν ἐρώτησιν. φασὶ γὰρ ἐνδέχεσθαι ταὐτὸ πρᾶγμα εἰδέναι καὶ ἀγνοεῖν, ἀλλὰ μὴ κατὰ ταὐτό. τὸν οὖν προσιόντα οὐκ εἰδότες, τὸν δὲ Κορίσκον εἰδότες. ταὐτὸ μὲν εἰδέναι καὶ ἀγνοεῖν φασίν, ἀλλ' οὐ κατὰ ταὐτό. καίτοι πρῶτον μὲν, καθάπερ ἤδη εἴπομεν, δεῖ τῶν παρὰ ταὐτὸ λόγων τὴν αὐτὴν εἶναι διόρθωσιν. αὕτη δὲ οὐκ ἔσται, ἄν τις μὴ ἐπὶ τοῦ εἰδέναι, ἀλλ' ἐπὶ τοῦ εἶναι ἢ πῶς ἔχειν τὸ αὐτὸ ἀξίωμα, λαμβάνῃ. οἷον εἰ ὅδε ἐστὶ πατήρ, ἔστι δὲ σός. εἰ γὰρ ἐπ' ἐνίων τοῦτό ἐστιν ἀληθὲς, καὶ ἐνδέχεται ταὐτὸ εἰδέναι
3 καὶ ἀγνοεῖν, ἀλλ' ἐνταῦθα οὐδὲν κοινωνεῖ τὸ λεχθέν. οὐδὲν δὲ κωλύει τὸν αὐτὸν λόγον πλείους μοχθηρίας ἔχειν. ἀλλ' οὐχ ἡ πάσης ἁμαρτίας ἐμφάνισις, λύσις ἐστίν. ἐγχωρεῖ γὰρ δεῖξαί τινα, ὅτι ψεῦδος μὲν συλλελόγισται. παρ' ὃ δὲ, μὴ δεῖξαι. οἷον τὸν Ζήνωνος λόγον, ὅτι οὐκ ἔστι κινηθῆναι. ὥστε καὶ εἴ τις ἐπιχειρεῖ συνάγειν ὡς εἰς ἀδύνατον, ἁμαρτάνει, κἂν μυριάκις ᾖ συλλελογισμένον. ἀλλ' οὐκ ἔστιν αὕτη λύσις. ἦν γὰρ ἡ λύσις, ἐμφάνισις ψευδοῦς συλλογισμοῦ, παρ' ὃ ψευδής. εἰ οὖν μὴ
4 συλλελόγισται, ἢ ἀληθὲς ἢ ψεῦδος ἐπιχειρεῖ συνάγειν, ἡ ἐκεί-

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.1.4

νου δήλωσις, λύσις ἐστίν. ἴσως δὲ καὶ ταῦτα ἐπ' ἐνίων οὐδὲν κω-
λύει συμβαίνειν. πλὴν ἐπί γε τούτων, οὐδὲ ταῦτα δόξειεν ἄν.
καὶ γὰρ τὸν Κορίσκον ὅτι Κορίσκος, οἶδε. καὶ τὸ προσιὸν, ὅτι
προσιὸν, ἐνδέχεσθαι τὸ αὐτὸ εἰδέναι καὶ μή. οἷον ὅτι μὲν λευ-
κὸν, εἰδέναι. ὅτι δὲ μουσικὸν, μὴ γνωρίζειν. οὕτω γὰρ αὐτὸ οἶ-
δε καὶ οὐκ οἶδεν, ἀλλ' οὐ κατὰ ταὐτό. τὸ δὲ προσιὸν καὶ Κορί-
σκον, καὶ ὅτι προσιὸν, καὶ ὅτι Κορίσκος οἶδεν. ὁμοίως δὲ ἁμαρ-
τάνουσι καὶ οἱ λύοντες, ὅτι ἅπας ἀριθμὸς, καὶ πολὺς καὶ ὀ- 1
λίγος, ὥσπερ οὓς εἴπομεν. εἰ γὰρ μὴ συμπεραινομένου, τοῦτο
» παραλιπόντες, ἀληθὲς συμπεράνθαι φασί, πάντα γὰρ εἶναι
» καὶ πολὺν καὶ ὀλίγον, ἁμαρτάνουσιν. ἔνιοι δὲ καὶ τῷ διττῷ λύ-
ουσι τοὺς συλλογισμοὺς, ὅτι σός ἐστι πατὴρ, ἢ υἱὸς, ἢ δοῦλος.
καίτοι φανερὸν, ὡς εἰ παρὰ τὸ πολλαχῶς φαίνεται λέγεσθαι
ὁ ἔλεγχος, δεῖ τοὔνομα ἢ τὸν λόγον κυρίως εἶναι πλειόνων. τὸ
δὲ τόνδε τοῦδε εἶναι τέκνον, οὐδεὶς λέγει κυρίως, εἰ δεσπότης ἐστὶ
τέκνου. ἀλλὰ παρὰ τὸ συμβεβηκὸς ἡ σύνθεσίς ἐστιν. ἆρα τοῦτο 2
σὸν, ναί. ἔστι δὲ τοῦτο τέκνον. σὸν ἄρα τέκνον. ὅτι συμβέβηκεν εἶναι
καὶ σὸν τέκνον, ἀλλ' οὐ σὸν τέκνον. καὶ τὸ εἶναί τι τῶν κακῶν, ἀ-
γαθόν. ἡ γὰρ φρόνησις, ἐπιστήμη ἐστὶν τῶν κακῶν. τὸ δὲ τοῦτο τού-
των εἶναι, οὐ λέγεται πολλαχῶς, ἀλλὰ κτῆμα. εἰ δ' ἄρα πολ-
λαχῶς, καὶ γὰρ τὸν ἄνθρωπον τῶν ζῴων φαμὲν εἶναι, ἀλλ' οὔτι
κτῆμα, καὶ ἐάν τι τὰ κακὰ λέγηται ὥς τινος, διὰ τοῦτο τῶν κα-
κῶν ἐστιν. ἀλλ' οὐ τοῦτο τῶν κακῶν. παρὰ τὸ πῇ οὖν καὶ ἁπλῶς
φαίνεται. καίτοι ἐνδέχεται ἴσως ἀγαθὸν εἶναί τι τῶν κακῶν, διτ- 3
τῶς, ἀλλ' οὐκ ἐπὶ τοῦ λόγου τούτου. ἀλλ' εἴ τι δοῦλον εἴη ἀγα-
θὸν μοχθηροῦ μᾶλλον, ἴσως δὲ οὐδ' οὕτως. οὐ γὰρ εἰ ἀγαθὸν
καὶ τούτου, ἀγαθὸν τούτου ἅμα. ἀλλ' οὐδὲ τὸ τὸν ἄνθρωπον
φάναι τῶν ζῴων εἶναι, οὐ λέγεται πολλαχῶς. οὐ γὰρ εἴ πο-
τέ τι σημαίνομεν ἀφελόντες, τοῦτο λέγεται πολλαχῶς. καὶ
γὰρ τὸ ἥμισυ εἰπόντες τοῦ ἔπους δός μοι, Ἰλιάδα σημαίνο-
μεν, ὡς τὸ μῆνιν ἄειδε θεά. Τοὺς δὲ παρὰ τὸ κυρίως τό-
δε, ἢ πῇ, ἢ ποῦ, ἢ πῶς, ἢ πρός τι λέγεσθαι καὶ μὴ ἁπλῶς, 4

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.1.4

λυτέον σκοποῦντι τὸ συμπέρασμα πρὸς τὴν ἀντίφασιν, εἰ ἐνδέχεται τούτων τι πεπονθέναι. τὰ γὰρ ἐναντία καὶ τὰ ἀντικείμενα καὶ φάσιν καὶ ἀπόφασιν, ἁπλῶς μὲν ἀδύνατον ὑπάρχει τῷ αὐτῷ. πῇ μέν τοι ἑκάτερον, ἢ πρός τι, ἢ πῶς, ἢ τὸ μὲν πῇ, τὸ δ' ἁπλῶς, οὐδὲν κωλύει. ὥστε εἰ τὸ μὲν ἁπλῶς, τὸ δὲ πῇ, οὔπω ἔλεγχος. τοῦτο δὲ ἐν τῷ συμπεράσματι θεωρητέον πρὸς τὴν ἀντίφασιν. εἰσὶ δὲ πάν-
1 τες οἱ τοιοῦτοι λόγοι τοῦτο ἔχοντες. ἆρ' ἐνδέχεται τὸ μὴ ὂν εἶναι, ἀλλὰ μὴν ἔστι γέ τι μὴ ὄν. ὁμοίως καὶ τὸ ὂν οὐκ ἔσται. οὐ γὰρ ἔσται τι τῶν ὄντων. ἆρ' ἐνδέχεται τὸν αὐτὸν ἅμα πείθεσθαι καὶ ἀπειθεῖν, ἢ οὔτε τὸ εἶναί τι καὶ εἶναι ταυτόν. τὸ δὲ μὴ ὄν, οὐκ ἔστι τι, καὶ ἁπλῶς ἔστιν. οὔτε εἰ εὐορκεῖ τόδε καὶ πῇ, ἀνάγκη καὶ εὐορκεῖν. καὶ γὰρ ὀμόσας ἐπιορκήσειν, εὐορκεῖ ἐπιορκῶν τοῦτο μόνον, εὐορκεῖ δὲ οὔ. οὐδὲ ὁ ἀπειθῶν πείθεται, ἀλλά τι πείθεται. ὅμοιος δὲ ὁ λόγος, καὶ περὶ
2 τοῦ ψεύδεσθαί τε τὸν αὐτὸν ἅμα καὶ ἀληθεύειν. ἀλλὰ διὰ τὸ μὴ εἶναι εὐθεώρητον, πότερον αὐτῆς ἀποδοίη τὸ ἁπλῶς ἀληθεύειν ἢ ψεύδεσθαι, δύσκολον φαίνεται. κωλύει δ' αὐτὸν οὐδὲν, ἁπλῶς μὲν εἶναι ψευδῆ, πῇ δὲ ἀληθῆ, ἤ τινος, καὶ εἶναι ἀληθῆ τινα, ἀληθῆ δὲ μή. ὁμοίως δὲ καὶ ἐπὶ τῶν πρός τι, καὶ πῇ, καὶ ποτέ. πάντες γὰρ οἱ τοιοῦτοι λόγοι παρὰ τοῦτο συμβαίνουσιν, ἆρα ἡ ὑγεία ἢ ὁ πλοῦτος ἀγαθὸν, ἀλλὰ τῷ ἄφρονι καὶ μὴ ὀρθῶς χρωμένῳ, οὐκ ἀγαθόν.
3 ἀγαθὸν ἄρα καὶ οὐκ ἀγαθόν. ἆρα τὸ ὑγιαίνειν ἢ δύνασθαι ἐν πόλει, ἀγαθὸν, ἀλλ' ἔστιν ὅτε καὶ οὐ βέλτιον. ταυτὸν ἄρα τῷ αὐτῷ ἀγαθὸν καὶ οὐκ ἀγαθόν. ἢ οὐδὲν κωλύει ἁπλῶς ὂν ἀγαθὸν, τῷ δὲ μὴ εἶναι ἀγαθόν. ἆρ' ὃ μὴ βούλοιτ' ἂν ὁ φρόνιμος κακὸν, ἀποβάλλειν δ' οὐ βούλεται τὸ ἀγαθὸν, κακὸν ἄρα τὸ ἀγαθόν. οὐ γὰρ ταυτὸν εἰπεῖν τὸ ἀγαθὸν εἶναι κακὸν, καὶ τὸ ἀποβάλλειν τὸ ἀγαθόν. ὁμοίως δὲ καὶ ὁ τοῦ κλέπτου λόγος. οὐ γὰρ εἰ κακόν ἐστιν ὁ κλέπτης, καὶ τὸ λαβεῖν ἐστι κα-
4 κόν. οὔκουν τὸ κακὸν βούλεται, ἀλλὰ τὸ ἀγαθόν. τὸ γὰρ λα-

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.1.4

βεῖν ἀγαθὸν, καὶ ἡ νόσος κακόν ἐστιν, ἀλλ' οὐ τὸ ἀποβαλεῖν τὴν νόσον. ἆρα τὸ δίκαιον τοῦ ἀδίκου, καὶ τοῦ ἀδίκως, τὸ δικαίως αἱρετώτερον, ἀλλὰ ἀποθανεῖν ἀδίκως, αἱρετώτερον. ἆρα δίκαιον τὰ αὑτοῦ ἔχειν ἕκαστον, ἃ δ' ἄν τις κρίνοι κατὰ δόξαν τὴν ἑαυτοῦ, κἂν ᾖ ψευδῆ, κύριά ἐστιν ἐκ τοῦ νόμου, τὸ αὐτὸ ἄρα δίκαιον καὶ οὐ δίκαιον. καὶ πότερον δεῖ κρίνειν τὸν τὰ δίκαια, λέγοντα ἢ τὰ ἄδικα. ἀλλὰ μὴν καὶ τὸν ἀδικούμενον, δίκαιόν ἐστιν ἱκανῶς λέγειν ἃ ἔπαθε. ταῦτα δ' ἦν ἄδικα. οὐ γὰρ εἰ παθεῖν τι ἀδί- 1
κως αἱρετὸν, τὸ ἀδίκως αἱρετώτερον τοῦ δικαίως. τοδὶ μέντοι οὐδὲν κωλύει, κἂν ᾖ κατὰ τὴν δόξαν τοῦ κρίνοντος. οὐ γὰρ εἰ δίκαιον τοδὶ ἢ ὡδὶ, καὶ ἁπλῶς δίκαιον. ὁμοίως δὲ καὶ ἄδικα ὄντα, οὐδὲν κωλύει ταῦτα λέγειν δίκαιον εἶναι. οὐ γὰρ εἰ λέγειν δίκαιον, ἀνάγκη δίκαια εἶναι. ὥσπερ οὐδ' εἰ ὠφέλιμον λέγειν, ὠφέλιμα. ὁμοίως δὲ καὶ ἐπὶ τῶν δικαίων. ὥστε οὐκ εἰ τὰ λεγόμενα ἄδικα, ὁ λέγων ἄδικα, νικᾷ. λέγει γὰρ ἃ λέγειν ἐστὶ δίκαια,
ἁπλῶς δὲ καὶ παθεῖν ἄδικα. τοῖς δὲ παρὰ τὸν ὁρισμὸν γινομέ- 2
νοις τοῦ ἐλέγχου, καθάπερ ὑπεγράφη πρότερον, ἀπαντητέον, σκοποῦσι τὸ συμπέρασμα τοῦ πρὸς τὴν ἀντίφασιν, ὅπως ἔσται τὸ αὐτὸ καὶ κατὰ τὸ αὐτὸ καὶ πρὸς τὸ αὐτὸ, καὶ ὡσαύτως, καὶ ἐν τῷ αὐτῷ χρόνῳ. ἐὰν δὲ ἐν ἀρχῇ προσέρηται, οὐχ ὁμολογητέον. ὡς ἀδύνατον τὸ αὐτὸ εἶναι διπλάσιον καὶ οὐ διπλάσιον. ἀλλὰ φατέον, μὴ μέντοι ὡδὶ, ὥσπερ ποτὲ ἦν τὸ ἐλέγχεσθαι διωμολογημένον. εἰσὶ δὲ πάντες οἵδε οἱ λόγοι, παρὰ τὸ τοιόνδε.
ἆρα ὁ εἰδὼς ἕκαστον ὅτι ἕκαστον, οἶδε τὸ πρᾶγμα, καὶ ὁ ἀγνοῶν 3
ὡσαύτως, εἰδὼς δέ τις τὸν Κορίσκον ὅτι Κορίσκος, ἀγνοοίη ἂν ὅτι μουσικὸς; ὥστε τὸ αὐτὸ καὶ ἐπίσταται καὶ ἀγνοεῖν. καὶ πάλιν ἆρα τὸ τετράπηχυ τοῦ τριπήχεος μεῖζον. γένοιτο δ' ἂν ἐκ τριπήχεος τετράπηχυ κατὰ τὸ μῆκος· τὸ δὲ μεῖζον, ἐλάττονος μεῖζον. αὐτὸ ἄρα αὑτοῦ μεῖζον καὶ ἔλαττον. τῶν δὲ παρὰ τὸ αἰτεῖσθαι καὶ λαμβάνειν τὸ ἐν ἀρχῇ, πυνθανομένῳ μὲν, κἂν ᾖ δῆλον, οὐ δοτέον, οὐδ' ἂν ἔνδοξον ᾖ, λέγοντα δὲ τἀληθῆ. ἐὰν δὲ
λάθῃ, τὴν ἄγνοιαν διὰ τὴν μοχθηρίαν τῶν τοιούτων λόγων εἰς 4

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.1.4

ἐρωτήματα μεταστρεπτέον, ὡς οὐ διειλεγμένον. ὁ γὰρ ἔλεγχος,
αὐτὸ τοῦ ἐξ ἀρχῆς. εἶθ' ὅτι ἐδόθη, οὐχ ὡς τούτῳ χρησομένου, ἀλ
λ' ὡς πρὸς τοῦτο συλλογιουμένου τὸ ἐναντίον, ἢ ἐπὶ τῶν παρεξε
λέγχων. καὶ τοὺς διὰ τοῦ παρεπομένου συμβιβάζοντας, ἐπ' αὐτοῦ
τοῦ λόγου δεικτέον ἐστίν. ὡς διττὴ τῶν ἑπομένων ἡ ἀκολούθησις.
ἢ γὰρ ὡς τῷ ἐν μέρει τὸ καθόλου, οἷον ἀνθρώπῳ ζῷον. ἀξιοῦται
γὰρ εἰ τόδε μετὰ τοῦδε, καὶ τόδε εἶναι μετὰ τοῦδε, ἢ κατὰ τὰς ἀν
1 τιθέσεις. εἰ γὰρ τόδε τῷδε ἀκολουθεῖ, καὶ τῷ ἀντικειμένῳ τὸ ἀν
τικείμενον, παρ' ὃ καὶ ὁ τοῦ Μελίσσου λόγος. εἰ γὰρ τὸ γεγονὸς ἔ-
χει ἀρχήν, καὶ τὸ ἀγένητον ἀξιοῖ μὴ ἔχειν, ὥστε εἰ ἀγένητος ὁ οὐ
ρανὸς, καὶ ἄπειρος. τοῦτο δ' οὐκ ἔστιν, ἀνάπαλιν γὰρ ἡ ἀκολούθη
σις. ὅσοι τε παρὰ τὸ προστιθέναι τι συλλογίζονται, σκοπεῖν εἰ ἀ
φαιρουμένου συμβαίνει μηδὲν ἧττον τὸ ἀδύνατον. κἄπειτα ἐμφα
νιστέον καὶ λεκτέον ὡς ἔδωκεν, οὐχ ὡς δοκοῦν, ἀλλ' ὡς πρὸς τὸν
λόγον. ᾧ δὲ κέχρηται, οὐδὲν πρὸς τὸν λόγον. πρὸς δὲ τοὺς τὰ πλείω
2 ἐρωτήματα ἓν ποιοῦντας, εὐθὺς ἐν ἀρχῇ διοριστέον. ἐρώτη-
σις γὰρ μία πρὸς μίαν ἀπόκρισιν ὥστε οὔτε πλείω καθ' ἑνὸς,
οὔτε ἓν κατὰ πολλῶν, ἀλλ' ἓν καθ' ἑνὸς ἢ φατέον ἢ ἀποφατέ-
ον. ὥσπερ δὲ ἐπὶ τῶν ὁμωνύμων ὅτε μὲν ἀμφοῖν, ὅτε δ' οὐδε-
τέρῳ ὑπάρχει. ὥστε τοῖς μὲν τὸ ἁπλοῦν ἐρώτημα ἁπλῶς ἀπο
κρινομένοις, οὐδὲν συμβαίνει πάσχειν. ὁμοίως δὲ καὶ ἐπὶ τούτ-
των. ὅταν μὲν ἢ τὰ πλείω τῷ ἑνὶ, ἢ τὸ ἓν τοῖς πολλοῖς ὑπάρχῃ,
τῷ ἁπλῶς δόντι καὶ ἁμαρτόντι ταύτην τὴν ἁμαρτίαν, οὐδὲν ὑπε
3 ναντίωμα συμβαίνει. ὅταν δὲ ᾖ τὸ μὲν, τὸ δὲ μή, ἢ πλείω κατὰ
πλειόνων, καὶ ἔστιν ὡς ἀμφότερα ὑπάρχει ἀμφοτέροις, ἔστι δ'
ὡς οὐχὶ ὑπάρχει πάλιν. ὥστε εὐλαβητέον ἐν τοῖσδε τοῖς λό-
γοις. εἰ τὸ μέν ἐστιν, ἀγαθὸν, τὸ δὲ κακὸν, ὅτι ταῦτα ἀληθὲς εἰπεῖν,
ἀγαθὸν καὶ κακὸν, καὶ πάλιν μήτε ἀγαθὸν, μήτε κακόν. οὐκ ἔστι
γὰρ ἑκάτερον ἑκατέρῳ. ὥστε ταὐτὸ ἀγαθὸν καὶ κακὸν, καὶ οὔ-
τε ἀγαθὸν οὔτε κακόν. καὶ εἰ ἕκαστον αὐτὸ αὑτῷ ταὐτόν. ἔτι εἰ
τὸ μὲν ἀγαθὸν, κακὸν γίνεται. τὸ δὲ κακὸν ἀγαθὸν, δύο γίνοι
4 τ' ἄν. δυοῖν τε καὶ ἀνίσων ἑκάτερον αὐτὸ ἑαυτῷ ἴσον. ὥστε ἴσα

καὶ ἄνισα τὰ αὐτὰ ἑαυτοῖς. ἐμπίπτουσι μὲν οὖν οὗτοι οἱ λό-
γοι καὶ εἰς ἄλλας λύσεις. καὶ γὰρ τὸ, ἄμφω καὶ τὸ ἅπαντα
πλείω σημαίνει, οὔκουν ταὐτόν. πλὴν ὄνομα συμβαίνει φῆσαι
καὶ ἀποφῆσαι. τοῦτο δ' οὐκ ἦν ἔλεγχος. ἀλλὰ φανερὸν, ὅτι μὴ
μιᾶς ἐρωτήσεως τῶν πλειόνων γινομένων, ἀλλ' ἓν καθ' ἑνὸς
φάντος ἢ ἀποφάντος, οὐκ ἔσται τὸ ἀδύνατον. περὶ δὲ τῶν ἀπα-
γόντων εἰς ταὐτὸ πολλάκις εἰπεῖν, φανερὸν ὡς οὐ δοτέον τῶν
πρός τι λεγομένων, σημαίνειν τι χωριζομένας καθ' αὑτὰς τὰς 1
κατηγορίας. οἷον τὸ διπλάσιον ἄνευ τοῦ διπλάσιον ἡμίσεος,
ὅτι ἐμφαίνεται. καὶ γὰρ τὰ δέκα, ἐν τοῖς ἑνὸς δέουσι δέκα. καὶ
τὸ ποιῆσαι, ἐν τῷ μὴ ποιῆσαι. καὶ ὅλως ἐν τῇ ἀποφάσει ἡ φά-
σις. ἀλλ' ὅμως οὐκ εἴ τις λέγει τόδε μὴ εἶναι λευκὸν, λέγει αὐ-
τὸ λευκὸν εἶναι. τὸ δὲ διπλάσιον, οὐδὲ σημαίνει οὐδὲν ἴσως, ὥς
περ οὐδὲ ἐν τῷ ἡμίσει. εἰ δ' ἄρα καὶ σημαίνει, ἀλλ' οὐ ταὐτὸ,
καὶ συνηρημένον. οὐδ' ἡ ἐπιστήμη ἐν τῷ εἴδει. οἷον εἰ ἔστιν ἰατρικὴ
ἐπιστήμη ὅπερ τὸ κοινόν. ἐκεῖνο δ' ἦν ἐπιστήμη ἐπιστητοῦ. ἐν δὲ 2
τοῖς δι' ὧν δηλοῦται κατηγορουμένοις, τοῦτο λεκτέον, ὡς οὐ τὸ
αὐτὸ χωρὶς καὶ ἐν τῷ λόγῳ δηλούμενον. τὸ γὰρ κοῖλον, κοινῇ
μὲν τὸ αὐτὸ δηλοῖ ἐπὶ τοῦ σιμοῦ καὶ ῥαιβοῦ. προστιθέμενον
δὲ, οὐδὲν κωλύει. ἀλλὰ τὸ μὲν τῇ ῥινὶ, τὸ δὲ τῷ σκέλει συμβαί
νει. καὶ οὐδὲν διαφέρει εἰπεῖν, ῥὶς σιμὴ, ἢ ῥὶς κοίλη. ἔτι οὐ δοτέον
τὴν λέξιν κατ' εὐθύ. ψεῦδος γάρ ἐστιν. οὐ γάρ ἐστι τὸ σιμὸν ῥὶς
κοίλη, ἀλλὰ ῥινὸς τόδε οἷον πάθος. ὥστε οὐδὲν ἄτοπον, εἰ ἡ ῥὶς
ἡ σιμὴ, ῥίς ἐστιν ἔχουσα κοιλότητα ῥινός. περὶ δὲ τῶν σολοικι- 3
σμῶν, παρ' ὅ τι μὲν φαίνονται συμβαίνειν, εἴπομεν πρότερον. ὡς
τε λυτέον ἐπ' αὐτῶν τῶν λόγων, ἔσται φανερόν. ἅπαντες γὰρ οἱ-
δε τοῦτο βούλονται κατασκευάζειν. ἆρ' ὃ λέγεις ἀληθῶς, καὶ
ἔσται τοῦτο ἀληθῶς, φὴς δέ τι εἶναι λίθον, ἔστιν ἄρα τι λίθον. ἢ
τὸ λέγειν λίθον οὐκ ἔστι λέγειν ὃ, ἀλλ' ὄν. οὐδὲ τοῦτο, ἀλλὰ τοῦ-
τον. εἰ οὖν ἔροιτό τις, ἄρα ὃν λέγεις ἀληθῶς ἐστὶ τοῦτον, οὐκ ἂν
δοκοίη ἑλληνίζειν. ὥσπερ οὐδ' εἰ ἔροιτο, ἆρ' ἣν λέγεις εἶναι
ἐστὶν οὗτος, ξύλον δ' εἰπεῖν οὕτως, ἢ ὅσα μήτε θῆλυ μήτ' ἄρρεν

σημαίνει, οὐδὲν διαφέρει. διὸ καὶ οὐ γίνεται σολοικισμὸς, εἰ ὃ
λέγεις εἶναι, ἔστι τοῦτο. ξύλον δὲ λέγεις εἶναι, ἔστιν ἄρα ξύλον.
ὁ δὲ λίθος καὶ τὸ οὗτος, ἀῤῥενος ἔχει κλῆσιν. εἰ δή τις ἔροιτο,
ἆρ' οὗτός ἐστιν αὕτη. εἶτα πάλιν. τί δὲ οὐχ οὗτός ἐστιν ὁ Κορί-
σκος. εἶτα εἴποι, ἔστιν ἄρα οὗτος αὕτη, οὐ συλλελόγισται τὸν σο-
λοικισμόν. οὐδ' εἰ τὸ Κορίσκος σημαίνει, ὅπερ αὕτη. μὴ δίδω-
σι δὲ ὁ ἀποκρινόμενος, ἀλλὰ δεῖ τοῦτο προσερωτηθῆναι. εἰ δὲ
1 μήτε ἐστὶν, μήτε δίδωσιν. οὐ συλλελόγισται οὔτε τῷ ὄντι, οὔτε
πρὸς τὸν ἠρωτημένον. ὁμοίως οὖν κἀκεῖ δεῖ τὸν λίθον σημαί-
νειν οὗτος. εἰ δὲ μήτε ἐστὶ, μήτε δίδοται, οὐ λεκτέον τὸ συμπέρα-
σμα. φαίνεται δὲ παρὰ τὸ τὴν ἀνόμοιον πτῶσιν τοῦ ὀνόματος
ὁμοίαν φαίνεσθαι. ἆρα ἀληθές ἐστιν εἰπεῖν, ὅτι αὕτη ἐστὶν, ὅπερ
εἶναι φῂς αὐτήν, εἶναι δὲ φῂς ἀσπίδα, ἔστιν ἄρα αὕτη ἀσπίδα.
ἢ οὐκ ἀνάγκη, εἰ μὴ τὸ αὐτὸ ἀσπίδα σημαίνοι, ἀλλὰ ἀσπίς. τὸ
δὲ ἀσπίδα ταύτην, οὐδ' ὃ φῂς εἶναι τοῦτο ἐστιν οὗτος, φῂς δὲ
2 εἶναι κλέωνα, ἔστιν ἄρα οὗτος κλέωνα. εἴρηται γὰρ ὃν φημὶ τοῦ-
τον εἶναι, ἔστιν οὗτος, οὐ τοῦτον. οὐ γὰρ ἑλληνίζει οὕτως τὸ ἐρώ-
τημα λεχθέν. ἆρ' ἐπίστασαι τοῦτο, ἔστι δὲ λίθος. ἐπίστασαι ἄρα
λίθος. ἢ οὐ ταὐτὸν σημαίνει ἐν τῷ, ἆρα ἐπίστασαι τοῦτο. καὶ
ἐν τῷ, τοῦτο δὲ λίθος. ἀλλ' ἐν τῷ πρώτῳ, τοῦτον. ἐν δὲ τῷ ὑστέ-
ρῳ, οὗτος. ἆρ' οὗ ἐπιστήμην ἔχεις, ἐπίστασαι τοῦτο, ἐπιστήμην δὲ
ἔχεις λίθου. ἐπίστασαι ἄρα λίθου. ἢ τὸ μὲν τούτου, λίθου λέ-
γεις. τὸ δὲ τοῦτο, λίθον. ἐδόθη δὲ οὗ ἐπιστήμην ἔχεις ἐπίστασαι,
3 οὐ τούτου, ἀλλὰ τοῦτο. ὥστε οὐ λίθου ἀλλὰ λίθον. ὅτι μὲν οἱ
τοιοῦτοι τῶν λόγων οὐ συλλογίζονται σολοικισμὸν, ἀλλὰ φαί-
νονται, καὶ πῶς ἀπαντητέον πρὸς αὐτοὺς, φανερὸν ἐκ τῶν εἰρη-
μένων. δεῖ δὲ κατανοεῖν, ὅτι πάντων τῶν λόγων, οἱ μέν εἰσι ῥά-
ους κατιδεῖν. οἱ δὲ χαλεπώτεροι παρὰ τί καὶ ἐν τίνι παραλο-
γίζονται τὸν ἀκούοντα, πολλάκις οἱ αὐτοὶ ἐκείνοις ὄντες. τὸν
αὐτὸν γὰρ λόγον δεῖ καλεῖν τὸν παρὰ ταὐτὸ λεγόμενον. ὁ αὐ-
τὸς δὲ λόγος τοῖς μὲν παρὰ τὴν λέξιν, τοῖς δὲ παρ' ἕτερον δόξειεν
4 ἂν εἶναι, διὰ τὸ μεταφερόμενον ἕκαστον μὴ ὁμοίως εἶναι δῆλον.

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.1.4

ὥσπερ οὖν ἐν τοῖς παρὰ τὴν ὁμωνυμίαν, ὅσπερ δοκεῖ τρόπος
συνηθέστατος εἶναι τῶν παραλογισμῶν, τὰ μὲν καὶ τοῖς τυχοῦ
σίν ἐστι δῆλα, καὶ οἱ λόγοι σχεδὸν οἱ γελοῖοι, πάντες εἰσὶ παρὰ
τὴν λέξιν. οἷον ἀνὴρ ἐφέρετο κατὰ κλίμακος δίφρον. καὶ ὅπου
στέλλεσθε, πρὸς τὴν κεραίαν. καὶ ποτέρα τῶν βοῶν ἔμπροσθεν
τέξεται, οὐδετέρα. ἀλλ' ὄπισθεν, ἄμφω. καὶ καθαρὸς ὁ βορέας
οὐ δῆτα. ἀπέκτεινε γὰρ τὸν πτωχὸν καὶ τὸν ὠνούμενον. ἆρ' εὔαρ
χος, οὐ δῆτα, ἀλλὰ ἀπολλωνίδης, τὸν αὐτὸν δὴ τρόπον καὶ τῶν 1
ἄλλων σχεδὸν οἱ πλεῖστοι. τὰ δὲ καὶ τοὺς ἐμπειροτάτους φαίνεται
λανθάνειν. σημεῖον δὲ τούτων, ὅτι μάχονται πολλάκις περὶ
τῶν ὀνομάτων, οἷον πότερον ταυτὸν σημαίνει τὸ ἓν κατὰ πάν
των καὶ τὸ ὄν, ἢ ἕτερον. τοῖς μὲν γὰρ, δοκεῖ ταυτὸν σημαίνειν τὸ
ὂν καὶ τὸ ἕν· οἱ δὲ τὸν ζήνωνος καὶ παρμενίδου λύουσι λόγον
» διὰ τὸ πολλαχῶς φαίνεσθαι, τὸ ἓν λέγεσθαι καὶ τὸ ὄν. ὁμοί
» ως καὶ παρὰ τὸ συμβεβηκὸς, καὶ περὶ τῶν ἄλλων ἕκαστον οἱ μὲν
ἔσονται ῥᾴους ἰδεῖν, οἱ δὲ χαλεπώτεροι τῶν λόγων. καὶ λαβεῖν 2
ἐν τίνι γένει καὶ πότερον ἔλεγχος, ἢ οὐκ ἔλεγχος, οὐ ῥᾴδιον ὁ-
» μοίως περὶ πάντων. ἔστι δὲ δριμὺς λόγος, ὅστις ἀπορεῖν ποιεῖ
» μάλιστα. δάκνει γὰρ οὗτος μάλιστα. ἀπορία δὲ ἐστὶ διττή. ἡ μὲν ἐν
τοῖς συλλελογισμένοις, ὅτι ἀνέλοι τις τῶν ἐρωτημάτων. ἡ δὲ
ἐν τοῖς ἐριστικοῖς, πῶς εἴποι τις τὸ προταθέν. διόπερ ἐν τοῖς
συλλογιστικοῖς. οἱ δριμύτεροι λόγοι, ζητεῖν μᾶλλον ποιοῦσιν.
ἔστι δὲ συλλογιστικὸς μὲν λόγος δριμύτατος, ἂν ἐξ ὅτι μάλιστα
δοκούντων ἐνδόξων, ὅ, τι μάλιστα ἔνδοξον ἀναιρῇ τις. εἷς γὰρ ὢν 3
ὁ λόγος, μετατιθεμένης τῆς ἀντιφάσεως, ἅπαντας ὁμοίως ἕ-
ξει τοὺς συλλογισμούς. ἀεὶ γὰρ ἐξ ἐνδόξων ὁμοίως ἔνδοξον ἀναι
ρήσει ἢ κατασκευάσει. διόπερ ἀπορεῖν ἀναγκαῖον. μάλιστα μὲν
οὖν ὁ τοιοῦτος δριμὺς, ὁ ἐξ ἴσου τὸ συμπέρασμα ποιῶν τοῖς ἐ-
ρωτήμασι. δεύτερος δὲ, ὁ ἐξ ἁπάντων ὁμοίων. οὗτος γὰρ ὁμοί-
ως ποιήσει ἀπορεῖν, ὁπότερον τῶν ἐρωτημάτων, ἀναιρετέον.
τοῦτο δὲ χαλεπόν. ἀναιρετέον μὲν γὰρ. ὅ, τι δὲ ἀναιρετέον, ἄδη-
λον. τῶν δὲ ἐριστικῶν, δριμύτατος μὲν ὁ πρῶτος εὐθὺς ἄδηλος, 4

πότερον συλλελόγισται, ἢ οὔ. καὶ πότερον παρὰ τὸ ψεῦδος ἢ
διαίρεσίν ἐστιν ἡ λύσις. δεύτερος δὲ τῶν ἄλλων, ὁ δῆλος μὲν, ὅτι
παρὰ διαίρεσιν ἢ ἀναίρεσίν ἐστι. μὴ φανερὸς δὲ ὢν, διὰ τίνος τῶν
ἠρωτημένων ἀναίρεσιν ἢ διαίρεσιν λυτέος ἐστίν. ἀλλὰ πότερον
αὕτη παρὰ τὸ συμπέρασμα, ἢ παρά τι τῶν ἠρωτημένων ἐστὶν ἐ-
νίοτε μὲν οὖν ὁ μὴ συλλογισθεὶς λόγος εὐήθης ἐστὶν, ἐὰν ᾖ λίαν
ἄδοξα ἢ ψευδῆ τὰ λήμματα, ἐνίοτε δὲ οὐκ ἄξιος καταφρονεῖ-
1 σθαι, ὅταν μὲν γὰρ ἐλλείπῃ τι τῶν τοιούτων ἐρωτημάτων, πε-
ρὶ οὗ ὁ λόγος καὶ δι' ὅ, καὶ μὴ προσλαβὼν τοῦτο καὶ συλλογι-
σάμενος, εὐήθης ὁ συλλογισμός. ὅταν δὲ τῶν ἔξωθεν, οὐκ εὐ-
καταφρόνητος. ἀλλ' ὁ μὲν λόγος, ἐπιεικής. ὁ δὲ ἐρωτῶν, ἠρώτη-
κεν οὐ καλῶς. ἔστι τε ὥσπερ λύειν ὁτὲ μὲν πρὸς τὸν λόγον, ὁτὲ
δὲ πρὸς τὸν ἐρωτῶντα καὶ τὴν ἐρώτησιν. ὁτὲ δὲ πρὸς οὐδέτε-
ρον τούτων, ὁμοίως καὶ ἐρωτᾶν ἐστι, καὶ συλλογίζεσθαι, καὶ
πρὸς τὴν θέσιν, καὶ πρὸς τὸν ἀποκρινόμενον, καὶ πρὸς τὸν χρό-
2 νον, ὅταν ᾖ πλείονος χρόνου δεομένη λύσις, ἢ τοῦ παρόντος και-
ροῦ τὸ διαλεχθῆναι πρὸς τὴν λύσιν. ἐκ πόσων μὲν οὖν καὶ ἐκ
τίνων γίνονται τοῖς διαλεκτικοῖς οἱ παραλογισμοὶ, καὶ πῶς δεί-
ξομέν τε ψευδόμενον, καὶ παράδοξα λέγειν ποιήσομεν, ἔτι δὲ ἐκ
τίνων συμβαίνει ὁ συλλογισμὸς, καὶ πῶς ἐρωτητέον, καὶ τίς ἡ
τάξις τῶν ἐρωτημάτων, ἔτι δὲ πρὸς τί χρήσιμοι πάντες εἰ-
σὶν οἱ τοιοῦτοι λόγοι, καὶ περὶ ἀποκρίσεως ἁπλῶς τε πάσης,
καὶ πῶς λυτέον τοὺς λόγους καὶ τοὺς συλλογισμοὺς, εἰρήσθω πε-
3 ρὶ πάντων ἡμῖν ταῦτα. λοιπὸν δὲ περὶ τῆς ἐξ ἀρχῆς προθέ-
σεως ἀναμνήσασιν, εἰπεῖν τι βραχὺ περὶ αὐτῆς, καὶ τέλος ἐ-
» πιθεῖναι τοῖς προειρημένοις. προειλόμεθα οὖν εὑρεῖν τινα δύ-
» ναμιν συλλογιστικὴν περὶ τοῦ προβληθέντος ἐκ τῶν ὑπαρχόν-
» των ὡς ἐνδοξότατα. τοῦτο γὰρ ἔργον ἐστὶ τῆς διαλεκτικῆς καθ'
» αὑτὴν καὶ τῆς πειραστικῆς. ἐπεὶ δὲ προσκατασκευάζεται πρὸς
αὐτὴν διὰ τὴν τῆς σοφιστικῆς γειτνίασιν, οὐ μόνον δύναται πεῖ-
ραν λαβεῖν διαλεκτικῶς, ἀλλὰ καὶ ὡς εἰδώς. διὰ τοῦτο οὐ μό-
4 νον τὸ λεχθὲν ἔργον ὑπεθέμεθα τῆς πραγματείας, τὸ λό-

γον δύνασθαι λαβεῖν, ἀλλὰ καὶ ὅπως λόγον ὑπέχοντες φυλά-
ξομεν τὴν θέσιν. τὴν δὲ αἰτίαν εἰρήκαμεν τούτου. ἐπεὶ καὶ διὰ
τοῦτο Σωκράτης ἠρώτα, ἀλλ' οὐκ ἀπεκρίνετο. ὡμολόγει γὰρ
μὴ εἰδέναι. δεδήλωται δὲ ἐν τοῖς πρότερον, καὶ περὶ πόσα καὶ
ποίων καὶ πόσων τοῦτο ἔσται, καὶ πόθεν εὐπορήσομεν τούτων,
ἔτι δὲ πῶς ἐρωτητέον ἢ τακτέον τὴν ἐρώτησιν πᾶσαν, καὶ πε-
ρί τε ἀποκρίσεων καὶ λύσεων τῶν πρὸς τοὺς συλλογισμούς. δε-
δήλωται δὲ καὶ περὶ τῶν ἄλλων, ὅσα τῆς αὐτῆς μεθόδου τῶν 1
λόγων ἐστί. πρὸς δὲ τούτοις, περὶ τῶν παραλογισμῶν διεληλύ-
θαμεν, ὥσπερ εἰρήκαμεν ἤδη πρότερον. ὅτι μὲν οὖν ἔχει τέλος
ἱκανῶς ἃ προειλόμεθα, φανερόν. δεῖ δὲ ὑμᾶς μὴ λεληθέναι
τὸ συμβεβηκὸς περὶ ταύτην τὴν πραγματείαν. τῶν γὰρ εὑ-
ρισκόντων ἁπάντων τὰ μὲν παρ' ἑτέρων ληφθέντα πρότερον,
πεπονημένα κατὰ μέρος ἐπιδέδωκεν ὑπὸ τῶν παραλαβόντων
ὕστερον. τὰ δὲ ἐξ ὑπαρχῆς εὑρισκόμενα, μικρὰν τὸ πρῶτον ἐ-
πίδοσιν λαμβάνειν εἴωθε, χρησιμωτέραν μέντοι πολλῷ τῆς 2
» ὕστερον ἐκ τούτων αὐξήσεως. μέγιστον γὰρ ἴσως ἀρχὴ παντός,
» ὥσπερ λέγεται, διὸ καὶ χαλεπώτατον. ὅσῳ γὰρ κράτιστον τῇ
» δυνάμει, τοσούτῳ μικρότατον τῷ μεγέθει, χαλεπώτατόν ἐστιν
» ὀφθῆναι. ταύτης δὲ εὑρημένης ῥᾷον τὸ προστιθέναι, καὶ συναύ-
» ξειν τὸ λοιπόν ἐστιν. ὅπερ καὶ περὶ τοὺς πολιτικοὺς λόγους συμ-
» βέβηκε, σχεδὸν δὲ καὶ περὶ τὰς ἄλλας ἁπάσας τέχνας. οἱ μὲν
» γὰρ τὰς ἀρχὰς εὑρόντες, παντελῶς ἐπὶ μικρόν τι προήγαγον.
» οἱ δὲ νῦν εὐδοκιμοῦντες, παραλαβόντες παρὰ πολλῶν, οἷον ἐκ
διαδοχῆς τῶν κατὰ μέρος προαγαγόντων, οὕτως ηὐξήκασι. 3
Τισίας μὲν μετὰ τοὺς πρώτους. Θρασύμαχος δέ, μετὰ Τισίαν.
Θεόδωρος δὲ μετὰ τοῦτον. καὶ πολλοὶ πολλὰ συνενηνόχασι
μέρη. διόπερ οὐδὲν θαυμαστόν, ἔχειν τι πλῆθος τὴν τέχνην.
ταύτης δὲ τῆς πραγματείας, οὐ τὸ μὲν ἦν. τὸ δ' οὐκ ἦν προ-
εξειργασμένον. ἀλλ' οὐδὲ παντελῶς ὑπῆρχε. καὶ γὰρ τῶν περὶ
τοὺς ἐριστικοὺς λόγους μισθαρνούντων, ὁμοία τις ἦν ἡ παίδευ-
σις τῇ Γοργίου πραγματείᾳ. λόγους γὰρ οἱ μὲν ῥητορικούς, οἱ 4

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.1.4

δὲ ἐρωτηματικοὺς ἐδίδοσαν ἐκμανθάνειν. εἰς οὓς πλειστάκις
εἰώθεισαν ἑκάτεροι τοὺς ἀλλήλων λόγους. διόπερ ταχεῖα μὲν,
ἄτεχνος δ' ἦν ἡ διδασκαλία τοῖς μανθάνουσι παρ' αὐτῶν. οὐ
γὰρ τέχνην, ἀλλὰ τὰ ἀπὸ τῆς τέχνης διδόντες, παιδεύειν ὑ-
πελάμβανον. ὥσπερ ἄν τις ἐπιστήμην φάσκων παραδώσειν
ἐπὶ τῷ μηδὲν πονεῖν τοὺς πόδας, εἶτα σκυτοτομεῖν μὲν μὴ διδά-
ξειε, μηδ' ὅθεν πορίζεσθαι τὰ τοιαῦτα, δοίη δὲ πολλὰ γένη παν
1 τοδαπῶν ὑποδημάτων. οὗτος γὰρ βεβοήθηκε μὲν πρὸς τὴν
χρείαν, τέχνην δὲ οὐ παρέδωκε. καὶ περὶ ῥητορικῶν μὲν ὑ-
πῆρχεν ἴσως πολλὰ καὶ παλαιὰ τὰ λεγόμενα. περὶ δὲ τοῦ
συλλογίζεσθαι, παντελῶς οὐδὲν εἴχομεν πρότερον λέγειν ἄλ
λο, ἀλλ' ἢ τριβῇ ζητοῦντες, πολὺν χρόνον ἐπονοῦμεν. εἰ δὲ φαί
νεται θεασαμένοις ὑμῖν, ὡς μὴ ἐκ τοιούτων τῆς ἐξ ἀρχῆς ὑπαρ-
χόντων ἔχειν ἡ μέθοδος ἱκανῶς παρὰ τὰς ἄλλας πραγ-
ματείας τὰς ἐκ παραδόσεως ηὐξημένας, λοιπὸν
2 ἂν εἴη πάντων ὑμῶν ἢ τῶν ἀκροωμένων ἔρ
γον, τοῖς μὲν παραλελειμμένοις τῆς
μεθόδου, συγγνώμην, τοῖς
δ' εὑρημένοις πολ
λὴν χάριν
ἔχειν.

τέλος τῶν σοφιστικῶν ἐλέγχων.
3 τῷ θεῷ δόξα τε καὶ
χάρις ἀμήν.

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.1.4

ΑΡΙΣΤΟΤΕ

ΛΟΥΣ ΤΕΧΝΗΣ ῬΗΤΟΡΙΚΗΣ

ΒΙΒΛΙΑ Γ´.

ARISTOTE

LIS DE ARTE RHETO-

2 RICA LIB. TRES.

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.1.4

ΑΡΙΣΤΟΤΕ ΛΟΥΣ ΤΕΧΝΗΣ ῬΗΤΟΡΙΚΗΣ ΤΩΝ ΕΙΣ ΤΡΙΑ ΤΟ Α'.

1 ΡΗΤΟΡΙΚΗ' ἐστιν ἀντίστροφος τῇ δια-
λεκτικῇ. ἀμφότεραι γὰρ περὶ τοιούτων
τινῶν εἰσιν, ἃ κοινὰ τρόπον τινὰ ἁπάντων
ἐστὶ γνωρίζειν, καὶ οὐδεμιᾶς ἐπιστήμης ἀ-
φωρισμένης. διὸ, καὶ πάντες τρόπον τι-
νὰ μετέχουσιν ἀμφοῖν. πάντες γὰρ μέ-
χρι τινὸς καὶ ἐξετάζειν καὶ ὑπέχειν λό-
γον, καὶ ἀπολογεῖσθαι καὶ κατηγορεῖν ἐγχειροῦσι. τῶν μὲν οὖν
2 πολλῶν, οἱ μὲν εἰκῆ ταῦτα δρῶσιν. οἱ δὲ, διὰ συνήθειαν ἀπὸ ἕ-
ξεως. ἐπεὶ δ' ἀμφοτέρως ἐνδέχεται, δῆλον ὅτι εἴη ἂν αὐτὰ
καὶ ὁδοποιεῖν. δι' ὃ γὰρ ἐπιτυγχάνουσιν, οἵ τε διὰ συνήθειαν,
καὶ οἱ ἀπὸ ταυτομάτου, τούτου τὴν αἰτίαν θεωρεῖν ἐνδέχεται.
τὸ δὲ τοιοῦτον ἤδη πάντες ἂν ὁμολογήσαιεν, τέχνης ἔργον εἶναι.
νῦν μὲν οὖν οἱ τὰς τέχνας τῶν λόγων συντιθέντες, ὀλίγον πε-
ποιήκασιν αὐτῆς μόριον, αἱ γὰρ πίστεις, ἔντεχνόν ἐστι μόνον. τὰ
δ' ἄλλα προσθῆκαι. οἱ δὲ περὶ μὲν ἐνθυμημάτων οὐδὲν λέ-
3 γουσιν, ὅπερ ἐστὶ σῶμα τῆς πίστεως. περὶ δὲ τῶν ἔξω τοῦ πράγ-
ματος, τὰ πλεῖστα πραγματεύονται. διαβολὴ γὰρ καὶ ἔλεος καὶ
ὀργὴ, καὶ τὰ τοιαῦτα πάθη τῆς ψυχῆς, οὐ περὶ τοῦ πράγμα-
τός ἐστιν, ἀλλὰ πρὸς τὸν δικαστήν. ὥστ' εἰ περὶ πάσας ἦν τὰς
κρίσεις, καθάπερ ἐν ἐνίαις τε νῦν ἐστι τῶν πόλεων, καὶ μάλι-
στα ταῖς εὐνομουμέναις, οὐδὲν ἂν εἶχον ὅ,τι λέγουσιν. ἅπαν-
τες γὰρ, οἱ μὲν οἴονται δεῖν οὕτω τοὺς νόμους ἀγορεύειν. οἱ δὲ
καὶ χρῶνται καὶ κωλύουσιν ἔξω τοῦ πράγματος λέγειν. κα-
4 θάπερ καὶ ἐν ἀρείῳ πάγῳ, ὀρθῶς τοῦτο νομίζοντες. οὐ γὰρ

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.1.4

δεῖ τὸν δικαστὴν διαστρέφειν εἰς ὀργὴν προσάγοντας, ἢ φθό-
νον ἢ ἔλεον. ὅμοιον γὰρ καὶ εἴ τις ᾧ μέλλει χρῆσθαι κανόνι,
τοῦτον ποιήσει στρεβλόν. ἔτι δὲ φανερὸν. ὅτι τοῦ μὲν ἀμφισβη-
τοῦντος, οὐδέν ἐστιν ἔξω τοῦ δεῖξαι τὸ πρᾶγμα ὅτι ἐστὶν, ἢ οὐκ
ἔστιν. ἢ γέγονεν ἢ οὐ γέγονεν. εἰ δὲ μέγα ἢ μικρὸν, ἢ δίκαιον ἢ ἄ-
δικον, ὅσα μὴ ὁ νομοθέτης διώρικεν, αὐτὸν δήπου τὸν δικα-
στὴν δεῖ γινώσκειν. καὶ οὐ μανθάνειν περὶ τῶν ἀμφισβητούν-
των. μάλιστα μὲν οὖν προσήκει τοὺς ὀρθῶς κειμένους νόμους. 1
ὅσα ἐνδέχεται πάντα διορίζειν αὐτούς. καὶ ὅτι ἐλάχιστα κατα-
» λείπειν ἐπὶ τοῖς κρίνουσι. πρῶτον μὲν, ὅτι ἕνα λαβεῖν καὶ
» ὀλίγους ῥᾷον, ἢ πολλοὺς εὖ φρονοῦντας, καὶ δυναμένους νο-
» μοθετεῖν καὶ δικάζειν. ἔπειθ' αἱ μὲν νομοθεσίαι ἐκ πολλοῦ χρό-
νου σκεψαμένων γίνονται. αἱ δὲ κρίσεις, ἐξ ὑπογύου. ὥστε
χαλεπὸν ἀποδιδόναι τὸ δίκαιον καὶ τὸ συμφέρον καλῶς τοὺς
κρίνοντας. τὸ δὲ πάντων μέγιστον, ὅτι ἡ μὲν τοῦ νομοθέτου κρί
σις οὐ κατὰ μέρος, οὔτε περὶ τῶν παρόντων, ἀλλὰ περὶ μελ- 2
λόντων τε καὶ καθόλου ἐστίν. ὁ δ' ἐκκλησιαστὴς καὶ δικαστὴς ἤ-
δη, περὶ παρόντων καὶ ἀφωρισμένων κρίνουσι. πρὸς οὓς καὶ
» τὸ φιλεῖν ἤδη, καὶ τὸ μισεῖν, καὶ τὸ ἴδιον συμφέρον συνήρτη-
» ται πολλάκις. ὥστε μηκέτι δύνασθαι θεωρεῖν ἱκανῶς τὸ ἀ-
» ληθές. ἀλλ' ἐπισκοτεῖν τῇ κρίσει τὸ ἴδιον ἡδὺ καὶ λυπηρόν.
περὶ μὲν οὖν τῶν ἄλλων ὥσπερ λέγομεν, δεῖ ὡς ἐλαχίστων ποι
εῖν κύριον τὸν κριτήν. περὶ δὲ τοῦ γεγονέναι ἢ μὴ γεγονέναι, ἢ ἔ
σεσθαι ἢ μὴ ἔσεσθαι, ἢ εἶναι ἢ μὴ εἶναι, ἀνάγκη ἐπὶ τοῖς κριταῖς 3
καταλείπειν. οὐ γὰρ δυνατὸν ταῦτα τὸν νομοθέτην προϊδεῖν. εἰ
δὴ ταῦθ' οὕτως ἔχει, φανερὸν, ὅτι τὰ ἔξω τοῦ πράγματος τε-
χνολογοῦσιν, ὅσοι τ' ἄλλα διορίζουσιν. οἷον τί δεῖ τὸ προοί-
μιον ἢ τὴν διήγησιν ἔχειν, καὶ τῶν ἄλλων ἕκαστον μορίων. οὐ-
δὲν γὰρ ἐν αὐτοῖς ἄλλο πραγματεύονται, πλὴν ὅπως τὸν
κριτὴν, ποιόν τινα ποιήσωσι. περὶ δὲ τῶν ἐντέχνων πίστεων, οὐ
δὲν δεικνύουσι. τοῦτο δ' ἐστιν, ὅθεν ἄν τις γένοιτο ἐνθυμηματι-
κός. διὰ γὰρ τοῦτο τῆς αὐτῆς οὔσης μεθόδου περὶ τὰ δημη- 4

γορικὰ καὶ δικανικά, καὶ καλλίονος καὶ πολιτικωτέρας τῆς
δημηγορικῆς πραγματείας οὔσης, ἢ τῆς περὶ τὰ συναλ-
λάγματα, περὶ μὲν ἐκείνης, οὐδὲν λέγουσι, περὶ δὲ τοῦ δικά-
ζεσθαι, πάντες πειρῶνται τεχνολογεῖν, ὅτι ἧττόν ἐστιν πρὸ ἔρ-
γου τὰ ἔξω τοῦ πράγματος λέγειν ἐν τοῖς δημηγορικοῖς. καὶ
ἧττόν ἐστι κακοῦργον ἡ δημηγορία δικολογίας, ἀλλὰ κοινό-
τερον. ἐνταῦθα μὲν γὰρ ὁ κριτὴς περὶ οἰκείων κρίνει. ὥστ' οὐ-
1 δὲν ἄλλο δεῖ πλὴν ἀποδεῖξαι, ὅτι οὕτως ἔχει ὥς φησιν ὁ συμ
βουλεύων. ἐν δὲ τοῖς δικανικοῖς οὐχ ἱκανὸν τοῦτο. ἀλλὰ πρὸ
ἔργου ἐστὶν ἀναλαβεῖν τὸν ἀκροατήν. περὶ ἀλλοτρίων γάρ ἡ
κρίσις. ὥστε πρὸς τὸ αὐτῶν σκοπούμενοι, καὶ πρὸς χάριν ἀ-
κροώμενοι, διδόασι τοῖς ἀμφισβητοῦσιν, ἀλλ' οὐ κρίνουσι. διὸ
καὶ πολλαχοῦ, ὥσπερ καὶ πρότερον εἶπον, ὁ νόμος κωλύει
λέγειν ἔξω τοῦ πράγματος. ἐκεῖ δ' αὐτοὶ οἱ κριταὶ τοῦτο τηροῦ-
σιν ἱκανῶς. ἐπεὶ δὲ φανερόν ἐστι, ὅτι ἡ μὲν ἔντεχνος μέθοδος,
2 περὶ τὰς πίστεις ἐστίν, ἡ δὲ πίστις, ἀπόδειξίς τις, τότε γὰρ πι-
στεύομεν μάλιστα, ὅταν ἀποδεδεῖχθαι ὑπολάβωμεν. ἔστι δὲ
ἀπόδειξις ῥητορικὴ, ἐνθύμημα. καὶ ἔστι τοῦτο ὡς εἰπεῖν ἁ-
πλῶς, κυριώτατον τῶν πίστεων. τὸ δὲ ἐνθύμημα, συλλο-
γισμός τις. περὶ δὲ συλλογισμοῦ ὁμοίως ἅπαντος τῆς δια-
λεκτικῆς ἐστιν ἰδεῖν, ἢ αὐτῆς ὅλης ἢ μέρους τινὸς, δῆλον ὅτι
ὁ μάλιστα τοῦτο δυνάμενος θεωρεῖν ἐκ τίνων, καὶ πῶς γίνεται συλ
λογισμὸς, οὗτος καὶ ἐνθυμηματικὸς ἂν εἴη μάλιστα, προσ-
3 λαβὼν περὶ ποῖά τέ ἐστι τὰ ἐνθυμήματα, καὶ τίνας ἔχει δια-
φορὰς πρὸς τοὺς λογικοὺς συλλογισμούς. τό, τε γὰρ ἀληθὲς
καὶ τὸ ὅμοιον τῷ ἀληθεῖ, τῆς αὐτῆς ἐστι δυνάμεως ἰδεῖν. ἅμα
» δὲ καὶ οἱ ἄνθρωποι πρὸς τὸ ἀληθὲς πεφύκασιν ἱκανῶς, καὶ
» τὰ πλεῖστα τυγχάνουσι τῆς ἀληθείας. διὸ, πρὸς τὰ ἔνδοξα στο
χαστικῶς ἔχειν τοῦ ὁμοίως ἔχοντος καὶ πρὸς τὴν ἀλήθειαν ἐστίν.
ὅτι μὲν οὖν τὰ ἔξω τοῦ πράγματος καὶ οἱ ἄλλοι τεχνολογοῦσι
καὶ διότι μᾶλλον ἀπονενεύκασι πρὸς τὸ δικολογεῖν, φανερόν.
4 χρήσιμος δέ ἐστιν ἡ ῥητορικὴ, διά τε τὸ φύσει εἶναι κρείτ-

» τω τ' ἀληθῆ, καὶ τὰ δίκαια τῶν ἐναντίων. ὥστε ἐὰν μὴ κατὰ
τὸ προσῆκον αἱ κρίσεις γίνωνται, ἀνάγκη δι' αὐτῶν ἡττᾶσθαι.
τοῦτο δ' ἐστὶν ἄξιον ἐπιτιμήσεως. ἔτι δὲ πρὸς ἐνίους, οὐδ' εἰ τὴν
ἀκριβεστάτην ἔχοιμεν ἐπιστήμην, ῥᾴδιον ἀπ' ἐκείνης πεῖσαι λέ-
γοντας. διδασκαλίας γάρ ἐστιν, ὁ κατὰ τὴν ἐπιστήμην λόγος.
τοῦτο δὲ ἀδύνατον. ἀλλ' ἀνάγκη διὰ τῶν κοινῶν ποιεῖσθαι τὰς
πίστεις καὶ τοὺς λόγους. ὥσπερ καὶ ἐν τοῖς τοπικοῖς ἐλέγομεν,
περὶ τῆς πρὸς τοὺς πολλοὺς ἐντεύξεως. ἔτι δὲ τ' ἀναντία δεῖ 1
δύνασθαι πείθειν, καθάπερ καὶ ἐν τοῖς συλλογισμοῖς. οὐχ ὅ-
πως ἀμφότερα πράττωμεν. οὐ γὰρ δεῖ τὰ φαῦλα πείθειν.
ἀλλ' ἵνα μήτε λανθάνῃ πῶς ἔχει, καὶ ὅπως ἄλλου χρωμένου
τοῖς λόγοις αὐτοῖς μὴ δικαίως, λύειν αὐτοὶ ἔχωμεν. τῶν μὲν
οὖν ἄλλων τεχνῶν οὐδεμία τ' ἀναντία συλλογίζεται. ἡ δὲ
διαλεκτικὴ καὶ ἡ ῥητορικὴ μόναι τοῦτο ποιοῦσιν. ὁμοίως γάρ
εἰσιν ἀμφοτέρων τῶν ἐναντίων. τὰ μέν τοι ὑποκείμενα πρά-
γματα οὐχ ὁμοίως ἔχει, ἀλλ' αἰεὶ τ' ἀληθῆ καὶ τὰ βελτίω τῇ 2
φύσει, εὐσυλλογιστότερα καὶ πιθανώτερα ὡς ἁπλῶς εἰπεῖν.
πρὸς τούτοις ἄτοπον, εἰ τῷ σώματι μὲν αἰσχρὸν μὴ δύνασθαι
βοηθεῖν ἑαυτῷ, λόγῳ δ' οὐκ αἰσχρόν. ὃ μᾶλλον ἴδιόν ἐστιν ἀν-
θρώπου τῆς τοῦ σώματος χρείας. εἰ δ' ὅτι μεγάλα βλάψειεν
ἂν ὁ χρώμενος ἀδίκως τῇ τοιαύτῃ δυνάμει τῶν λόγων, τοῦτό
γε κοινόν ἐστι κατὰ πάντων τῶν ἀγαθῶν, πλὴν, ἀρετῆς. καὶ μά-
λιστα κατὰ τῶν χρησιμωτάτων. οἷον, ἰσχύος, ὑγιείας, πλού-
του, στρατηγίας. τούτοις γὰρ ἄν τις ὠφελήσειε τὰ μέγιστα χρώ- 3
μενος δικαίως, καὶ βλάψειεν ἀδίκως. ὅτι μὲν οὖν οὐκ ἔστιν οὔ
τε ἑνός τινος γένους ἀφωρισμένου ἡ ῥητορική, ἀλλὰ καθά-
περ ἡ διαλεκτική. καὶ ὅτι χρήσιμος, φανερόν, καὶ ὅτι οὐ τὸ
πεῖσαι ἔργον αὐτῆς, ἀλλὰ τὸ ἰδεῖν τὰ ὑπάρχοντα πιθανὰ
περὶ ἕκαστον. καθάπερ καὶ ἐν ταῖς ἄλλαις τέχναις πάσαις.
οὐδὲ γὰρ ἰατρικῆς τὸ ὑγιᾶ ποιῆσαι, ἀλλὰ καὶ μέχρι οὗ ἐνδέχε-
ται, μέχρι τούτου προαγαγεῖν. ἔστι γὰρ καὶ τοὺς ἀδυνάτους με-
ταλαβεῖν ὑγιείας, ὅμως θεραπεῦσαι καλῶς. πρὸς δὲ τούτοις 4

ἔτι τῆς αὐτῆς τό τε πιθανὸν καὶ τὸ φαινόμενον ἰδεῖν πιθανὸν,
ὥσπερ καὶ ἐπὶ τῆς διαλεκτικῆς συλλογισμόν τε, καὶ φαινό-
μενον συλλογισμόν, ὁ γὰρ σοφιστικὸς, οὐκ ἐν τῇ δυνάμει, ἀλλ'-
ἐν τῇ προαιρέσει. πλὴν ἐνταῦθα μὲν ἔσται ὁ μὲν, κατὰ τὴν
ἐπιστήμην. ὁ δὲ, κατὰ τὴν προαίρεσιν ῥήτωρ. ἐκεῖ δὲ σοφιστὴς
μὲν, κατὰ τὴν προαίρεσιν. διαλεκτικὸς δὲ, οὐ κατὰ τὴν προ-
αίρεσιν, ἀλλὰ κατὰ τὴν δύναμιν. περὶ δὲ αὐτῆς ἤδη τῆς με-
1 θόδου πειρώμεθα λέγειν, πῶς τε καὶ ἐκ τίνων δυνησόμεθα
τυγχάνειν τῶν προκειμένων. πάλιν οὖν οἷον ἐξ ὑπαρχῆς ὁρισά-
μενοι αὐτὴν τίς ἐστι, λέγωμεν τὰ λοιπά. ἔστω δὴ ἡ ῥητορικὴ δύ-
ναμις περὶ ἕκαστον τοῦ θεωρῆσαι τὸ ἐνδεχόμενον πιθανόν. τοῦτο
γὰρ οὐδεμιᾶς ἑτέρας ἐστὶ τέχνης ἔργον. τῶν γὰρ ἄλλων ἑκά-
στη, περὶ τὸ αὐτῇ ὑποκείμενόν ἐστι διδασκαλικὴ καὶ πειστική. οἷον
ἰατρικὴ, περὶ ὑγιεινὸν καὶ νοσερόν. καὶ γεωμετρία περὶ τὰ συμ
βεβηκότα πάθη τοῖς μεγέθεσι. καὶ ἀριθμητικὴ περὶ ἀριθ-
2 μόν. ὁμοίως δὲ καὶ αἱ λοιπαὶ τῶν τεχνῶν καὶ ἐπιστημῶν. ἡ δὲ
ῥητορικὴ περὶ τοῦ δοθέντος ὡς εἰπεῖν, δοκεῖ δύνασθαι θεωρεῖν
τὸ πιθανόν. διὸ καὶ φαμὲν αὐτὴν, οὐ περί τι γένος ἴδιον ἀφω-
ρισμένον ἔχειν τὸ τεχνικόν. Τῶν δὲ πίστεων, αἱ μὲν, ἄτεχνοί
εἰσιν. αἱ δὲ, ἔντεχνοι. ἄτεχνα δὲ λέγω, ὅσα μὴ δι' ἡμῶν πεπόρι-
σται, ἀλλὰ προϋπῆρχεν. οἷον μάρτυρες, βάσανοι, συγγραφαί.
ἔντεχνα δὲ, ὅσα διὰ τῆς μεθόδου. καὶ δι' ἡμῶν κατασκευασθῆ-
ναι δυνατόν. ὥστε δεῖ τούτων τοῖς μὲν χρήσασθαι, τὰ δὲ εὑ-
3 ρεῖν. Τῶν δὲ διὰ τοῦ λόγου ποριζομένων πίστεων, τρία εἴδη ἐ-
στίν. αἱ μὲν γάρ εἰσιν ἐν τῷ ἤθει τοῦ λέγοντος. αἱ δὲ ἐν τῷ τὸν ἀ-
κροατὴν διαθεῖναί πως. αἱ δὲ ἐν αὐτῷ τῷ λόγῳ διὰ τοῦ δει-
κνύναι ἢ φαίνεσθαι δεικνύναι. διὰ μὲν οὖν τοῦ ἤθους, ὅταν οὕτω
λεχθῇ ὁ λόγος, ὥστε ἀξιόπιστον ποιῆσαι τὸν λέγοντα. τοῖς γὰρ
ἐπιεικέσι πιστεύομεν μᾶλλον καὶ θᾶττον, περὶ πάντων μὲν ἁ-
πλῶς. ἐν οἷς δὲ τὸ ἀκριβὲς μὴ ἔστι, ἀλλὰ τὸ ἀμφιδοξεῖν, καὶ
παντελῶς. δεῖ δὲ καὶ τοῦτο συμβαίνειν διὰ τὸν λόγον, ἀλλὰ μὴ
4 διὰ τὸ προδεδοξάσθαι ποιόν τινα εἶναι τὸν λέγοντα. οὐ γὰρ ὥς

» περ ἔνιοι τῶν τεχνολογούντων τιθέασιν ἐν τῇ τέχνῃ τὴν ἐπιεί
» κειαν τοῦ λέγοντος, ὡς οὐδὲν συμβαλλομένην πρὸς τὸ πιθα-
» νόν. ἀλλὰ σχεδὸν, ὡς εἰπεῖν κυριωτάτην ἔχει πίστιν τὸ ἦθος. διὰ
» δὲ τῶν ἀκροατῶν, ὅταν εἰς πάθος ὑπὸ τοῦ λόγου προαχθῶσιν.
οὐ γὰρ ὁμοίως ἀποδίδομεν τὰς κρίσεις λυπούμενοι καὶ χαί-
ροντες, ἢ φιλοῦντες καὶ μισοῦντες. πρὸς ὃ καὶ μόνον πειρᾶ-
σθαι φαμὲν πραγματεύεσθαι τοὺς νῦν τεχνολογοῦντας. περὶ
μὲν οὖν τούτων, δηλωθήσεται καθέκαστον, ὅταν περὶ τῶν πα- 1
θῶν λέγωμεν, διὰ δὲ τῶν λόγων πιστεύουσιν, ὅταν ἀληθὲς ἢ φαι
νόμενον δείξωμεν, ἐκ τῶν περὶ ἕκαστα πιθανῶν. Ἐπεὶ δ᾽ αἱ πί-
» στεις διὰ τούτων εἰσὶ, φανερὸν, ὅτι ταύτας ἐστὶ λαβεῖν. τοῦ συλ
» λογίσασθαι δυναμένου, καὶ τοῦ θεωρῆσαι περὶ τὰ ἤθη καὶ τὰς
» ἀρετὰς, καὶ τρίτον τοῦ περὶ τὰ πάθη. τί τε ἕκαστόν ἐστι τῶν πα-
θῶν. καὶ ποῖόν τι, καὶ ἐκ τίνων γίνεται. καὶ πῶς. ὥστε συμβαίνει
τὴν ῥητορικὴν, οἷον παραφυές τι τῆς διαλεκτικῆς εἶναι, καὶ τῆς
περὶ τὰ πάθη πραγματείας, ἣν δίκαιόν ἐστι προσαγορεύειν 2
πολιτικήν. διὸ καὶ ὑποδύεται ὑπὸ τὸ σχῆμα τὸ τῆς πολιτικῆς,
ἡ ῥητορική. καὶ οἱ ἀντιποιούμενοι ταύτης, τὰ μὲν, δι᾽ ἀπαιδευ-
σίαν, τὰ δὲ δι᾽ ἀλαζονείαν, τὰ δὲ καὶ δι᾽ ἄλλας αἰτίας ἀνθρωπι-
κάς. ἔστι γὰρ μόριόν τι τῆς διαλεκτικῆς καὶ ὁμοίωμα, καθάπερ
καὶ ἀρχόμενοι εἴπομεν. περὶ οὐδενὸς γὰρ ὡρισμένου οὐδετέρα
αὐτῶν ἐστιν ἐπιστήμη, πῶς ἔχει. ἀλλὰ δυνάμεις τινὲς τοῦ πορίσαι
λόγους. περὶ μὲν οὖν τῆς δυνάμεως αὐτῶν, καὶ πῶς ἔχουσι πρὸς
ἀλλήλας, εἴρηται σχεδὸν ἱκανῶς. τῶν δὲ διὰ τοῦ δεικνύναι, ἢ φαί 3
νεσθαι δεικνύναι, καθάπερ καὶ ἐν τοῖς διαλεκτικοῖς, τὸ μὲν, ἐπα
γωγή ἐστι, τὸ δὲ συλλογισμὸς, καλῶ δ᾽ ἐνθύμημα μὲν, ῥητορικὸν
συλλογισμόν. παράδειγμα δὲ, ἐπαγωγὴν ῥητορικήν. πάντες δὲ
τὰς πίστεις ποιοῦνται, διὰ τοῦ δεικνύναι, ἢ παραδείγματα λέγον
τες, ἢ ἐνθυμήματα, καὶ παρὰ ταῦτα, οὐδὲν πως. ὥστ᾽ εἴπερ καὶ
ὅλως ἀνάγκη συλλογιζόμενον, ἢ ἐπάγοντα δεικνύναι ὁτιοῦν, ἢ
ὁντιναοῦν, δῆλον ἡμῖν ἐκ τῶν ἀναλυτικῶν, ἀναγκαῖον
ἑκάτερον αὐτῶν ἑκατέρῳ τούτων τὸ αὐτὸ εἶναι. τίς δ᾽ ἐστὶ δια- 4

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.1.4

φορὰ παραδείγματος καὶ ἐνθυμήματος, φανερὸν ἐκ τῶν το-
πικῶν. ἐκεῖ γὰρ περὶ συλλογισμοῦ καὶ ἐπαγωγῆς εἴρηται πρό-
τερον. ὅτι τὸ μὲν ἐπὶ πολλῶν καὶ ὁμοίων ἐπιδείκνυσθαι,
ὅτι οὕτως ἔχει, ἐκεῖ μὲν ἐπαγωγή ἐστι, ἐνταῦθα δὲ παράδει-
γμα. τὸ δὲ τινῶν ὄντων, ἕτερόν τι διὰ ταῦτα συμβαίνειν πα-
ρὰ ταῦτα, τῷ ταῦτα εἶναι, ἢ καθόλου, ἢ ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ, ἐκεῖ
μὲν συλλογισμὸς, ἐνταῦθα δὲ ἐνθύμημα καλεῖται. φανε-
1 ρὸν δὲ ὅτι καὶ ἑκάτερον ἔχει ἀγαθὸν τὸ εἶδος τῆς ῥητορικῆς.
καθάπερ γὰρ ἐν τοῖς μεθοδικοῖς εἴρηται, καὶ ἐν τούτοις ὁμοί-
ως ἔχει. εἰσὶ γὰρ αἱ μὲν, παραδειγματώδεις ῥητορεῖαι. αἱ
δὲ, ἐνθυμηματικαί. καὶ πιθανοὶ μὲν οὐχ ἧττον οἱ λόγοι οἱ
διὰ τῶν παραδειγμάτων, θορυβοῦνται δὲ μᾶλλον οἱ ἐνθυ-
μηματικοί, τὴν δ' αἰτίαν αὐτῶν, καὶ πῶς ἑκατέρῳ χρη-
στέον. ἐροῦμεν ὕστερον. νῦν δὲ περὶ τούτων αὐτῶν διορίσω-
μεν μᾶλλον καθαρῶς. Ἐπεὶ γὰρ τὸ πιθανὸν, τινὶ πι-
2 θανόν ἐστι, καὶ τὸ μὲν, ὑπάρχει πιθανὸν εὐθὺς καὶ πιστὸν δι'
αὐτό. τὸ δὲ τῷ ἐνδείκνυσθαι δοκεῖν διὰ τοιούτων. οὐδεμία
δὲ τέχνη σκοπεῖ τὸ καθέκαστον. οἷον ἡ ἰατρικὴ τί Σωκράτει τὸ
ὑγιεινόν ἐστιν ἢ Καλλίᾳ, ἀλλὰ τί τῷ τοιῷδε, ἢ τοῖς τοιοῖσδε, τοῦ-
» το μὲν γὰρ ἔντεχνον. τὸ δὲ καθέκαστον, ἄπειρον καὶ οὐκ ἐ-
» πιστητόν. οὐδὲ ἡ ῥητορικὴ τὸ καθ' ἕκαστον ἔνδοξον θεωρήσει,
οἷον Σωκράτει ἢ Ἱππίᾳ. ἀλλὰ τὸ τοιοῖσδε, καθάπερ καὶ ἡ
διαλεκτική. καὶ γὰρ ἐκείνη συλλογίζεται, οὐκ ἐξ ὧν ἔτυ-
3 χε. φαίνεται γὰρ ἄττα καὶ τοῖς παραληροῦσιν. ἀλλ' ἐκεί-
νη μὲν, ἐκ τῶν λόγου δεομένων. ἡ δὲ ῥητορικὴ, ἐκ τῶν ἤ-
δη βουλεύεσθαι εἰωθότων. ἔστι δὲ τὸ ἔργον αὐτῆς, περί τε
τοιούτων περὶ ὧν βουλευόμεθα καὶ τέχνας μὴ ἔχομεν, καὶ
ἐν τοῖς τοιούτοις ἀκροαταῖς. οἳ οὐ δύνανται διὰ πολλῶν συ-
νορᾶν, οὐδὲ λογίζεσθαι πόρρωθεν. βουλευόμεθα δὲ περὶ
τῶν φαινομένων ἐνδέχεσθαι ἀμφοτέρως ἔχειν. περὶ γὰρ τῶν
ἀδυνάτων ἄλλως ἢ γενέσθαι, ἢ ἔσεσθαι, ἢ ἔχειν, οὐδεὶς βου-
4 λεύεται οὕτως ὑπολαμβάνων, οὐδὲν γὰρ πλέον, ἢ οὕτως ἐνδέ-

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.1.4

χεται συμβουλεύειν. Ἐνδέχεται δὲ συλλογίζεσθαι καὶ συ-
νάγειν, τὰ μὲν, ἐκ συλλελογισμένων πρότερον. τὸ δ᾽ ἐξ ἀσυλ-
λογίστων μὲν, δεομένων δὲ συλλογισμοῦ, διὰ τὸ μὴ εἶναι ἔνδο-
ξα. ἀνάγκη δὲ τούτων τὸ μὲν, μὴ εἶναι εὐπαρακολούθητον διὰ
τὸ μῆκος, ὁ γὰρ κριτὴς, ὑπόκειται εἶναι ἁπλοῦς. τὰ δὲ μὴ πι-
θανὰ, διὰ τὸ μὴ ἐξ ὁμολογουμένων εἶναι μηδ᾽ ἐνδόξων. ὥστε ἀ-
ναγκαῖον τό τε ἐνθύμημα εἶναι καὶ τὸ παράδειγμα περί τε τῶν
ἐνδεχομένων, ὡς τὰ πολλὰ ἔχειν καὶ ἄλλως, τὸ μὲν παράδειγ 1
μα, ἐπαγωγὴν ἔχειν. τὸ δ᾽ ἐνθύμημα, συλλογισμόν. καὶ ἐξ ὀλί-
γων τε καὶ πολλάκις ἐλαττόνων, ἢ ἐξ ὧν ὁ πρῶτος συλλογισ-
μός. ἐὰν γὰρ ᾖ τι τούτων γνώριμον, οὐδὲ δεῖ λέγειν. αὐτὸς γὰρ
τοῦτο προστίθησιν ὁ ἀκροατής. οἷον ὅτι δωριεὺς, στεφανίτην ἀ-
γῶνα νενίκηκεν ἱκανὸν εἰπεῖν, ὅτι ὀλύμπια νενίκηκε, τὸ δ᾽ ὅτι
στεφανίτης τὰ ὀλύμπια, οὐδὲ δεῖ προσθεῖναι. γινώσκουσι γὰρ
πάντες. Ἐπεὶ δ᾽ ἐστὶν ὀλίγα μὲν τὰ ἀναγκαῖα, ἐξ ὧν οἱ ῥητο-
ρικοὶ συλλογισμοί εἰσι. τὰ γὰρ πολλὰ, περὶ ὧν αἱ κρίσεις καὶ 2
σκέψεις, ἐνδέχεται καὶ ἄλλως ἔχειν. περὶ ὧν μὲν γὰρ πράττου-
σι, βουλεύονται καὶ σκοποῦσι. τὰ δὲ πραττόμενα πάντα τοι-
ούτου γένους ἐστί. καὶ οὐδὲν ὡς ἔπος εἰπεῖν ἐξ ἀνάγκης τούτων,
τὰ δ᾽ ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ συμβαίνοντα καὶ ἐνδεχόμενα, ἐκ τοιούτων
ἀνάγκη ἑτέρων συλλογίζεσθαι, τὰ δ᾽ ἀναγκαῖα ἐξ ἀναγκαίων.
δῆλον δ᾽ ἡμῖν καὶ τοῦτο, ἐκ τῶν ἀναλυτικῶν. φανερὸν, ὅτι ἐξ
ὧν τὰ ἐνθυμήματα λέγεται, τὰ μὲν ἀναγκαῖα ἔσται, τὰ δὲ
» πλεῖστα ὡς ἐπὶ τὸ πολύ. λέγεται γὰρ ἐνθυμήματα, ἐξ εἰκότων
» καὶ σημείων. ὥστε ἀνάγκη τούτων ἑκάτερον, ἑκατέρῳ ταὐτὸ 3
εἶναι, τὸ μὲν γὰρ εἰκός ἐστιν ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ γινόμενον, οὐχ ἁπλῶς
δὲ καθάπερ ὁρίζονταί τινες, ἀλλὰ τὸ περὶ τὰ ἐνδεχόμενα καὶ
ἄλλως ἔχειν, οὕτω πρὸς ἐκεῖνο ἔχον πρὸς ὃ εἰκὸς, ὡς τὸ κα-
θόλου πρὸς τὸ κατὰ μέρος. Τῶν δὲ σημείων τὸ μὲν, οὕτως
ἔχει, ὡς τῶν καθέκαστόν τι πρὸς τὸ καθόλου, τὸ δὲ, ὡς τῶν κα-
θόλου τι πρὸς τὸ κατὰ μέρος. τούτων δὲ, τὸ μὲν ἀναγκαῖον
τεκμήριον. τὸ δὲ μὴ ἀναγκαῖον, ἀνώνυμόν ἐστι κατὰ τὴν δια- 4

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.1.4

φορᾷ. ἀναγκαῖα μὲν οὖν λέγω, ἐξ ὧν γίνεται ὁ συλλογισμός.
διὸ καὶ τεκμήριον τὸ τοιοῦτον τῶν σημείων ἐστίν. ὅταν γὰρ μὴ ἐν
δέχεσθαι οἴονται λῦσαι τὸ λεχθὲν, τότε φέρειν οἴονται τεκμή-
» ριον ὡς δεδειγμένον καὶ πεπερασμένον. τὸ γὰρ τέκμαρ καὶ
» πέρας, ταὐτόν ἐστι κατὰ τὴν ἀρχαίαν γλῶτταν. ἔστι δὲ τῶν
σημείων, τὸ μὲν, ὡς τὸ καθ' ἕκαστον πρὸς τὸ καθόλου, ὧδε. οἷον
εἴ τις εἴποι σημεῖον εἶναι, ὅτι σοφοὶ δίκαιοι. σωκράτης γὰρ καὶ
1 σοφὸς ἦν καὶ δίκαιος, τοῦτο μὲν οὖν σημεῖόν ἐστι. λυτὸν δὲ κἂν
ἀληθὲς ᾖ τὸ εἰρημένον ἀσυλλόγιστον γάρ. τὸ δὲ, οἷον εἴ τις εἴ-
ποι σημεῖον ὅτι νοσεῖ, πυρέττει γὰρ, ἢ τέτοκεν ὅτι γάλα ἔχει ἀναγ-
καῖον, ὅπερ τῶν σημείων τεκμήριον μόνον ἐστίν, μόνον γὰρ ἂν ἀ-
ληθὲς ᾖ, ἄλυτόν ἐστι. τὸ δὲ ὡς τὸ καθόλου πρὸς τὸ κατὰ μέ-
ρος ἔχον, οἷον εἴ τις εἴποι, ὅτι πυρέττει, σημεῖον εἶναι, πυκνὸν γὰρ ἀ-
ναπνεῖ. λυτὸν δὲ καὶ τοῦτο κἂν ἀληθὲς ᾖ. ἐνδέχεται γὰρ καὶ μὴ
πυρέττοντα πνευστιᾶν. τί μὲν οὖν εἰκός ἐστι, καὶ τί σημεῖον καὶ τεκ-
2 μήριον καὶ τί διαφέρουσιν, εἴρηται μὲν καὶ νῦν. μᾶλλον δὲ φα-
νερῶς καὶ περὶ τούτων, καὶ διὰ τίνα αἰτίαν, τὰ μὲν ἀσυλλόγι-
στά ἐστι, τὰ δὲ συλλελογισμένα, ἐν τοῖς ἀναλυτικοῖς διώρισται
περὶ αὐτῶν. Παράδειγμα δὲ, ὅτι μέν ἐστι ἐπαγωγὴ, καὶ περὶ
ποῖα ἐπαγωγὴ, εἴρηται. ἔστι δὲ οὔτε ὡς μέρος πρὸς ὅλον, οὔθ' ὡς
ὅλον πρὸς ὅλον. ἀλλ' ὡς μέρος πρὸς μέρος, ὅμοιον πρὸς ὅ-
μοιον. ὅταν ἄμφω μὲν ᾖ ὑπὸ τὸ αὐτὸ γένος, γνωριμώτερον δὲ
θάτερον, ἢ θατέρου παράδειγμά ἐστι. οἷον, ὅτι ἐπεβούλευε τυ-
3 ραννίδι Διονύσιος αἰτῶν τὴν φυλακήν. καὶ γὰρ πεισίστρατος
πρότερον ἐπιβουλεύων ᾔτει τὴν φυλακὴν, καὶ λαβὼν, ἐτυ-
ράννευσε. καὶ θεαγένης ἐν μεγάροις, καὶ ἄλλοι ὅσους ἴσασι, πα-
ράδειγμα πάντες γίνονται τοῦ διονυσίου. ὃν οὐκ ἴσασί πω, εἰ
διὰ τοῦτο αἰτεῖ. πάντα δὲ ταῦτα ὑπὸ τοῦ αὐτοῦ καθόλου, ὅτι
ἐπιβουλεύων τυραννίδι φυλακὴν αἰτεῖ. ἐξ ὧν μὲν οὖν λέγον-
ται αἱ δοκοῦσαι εἶναι πίστεις ἀποδεικτικαὶ, εἴρηται. Τῶν δὲ
ἐνθυμημάτων, μεγάλη διαφορὰ καὶ μάλιστα λεληθυῖα σχεδὸν
4 πάντας ἐστὶν, ἥπερ καὶ περὶ τὴν διαλεκτικὴν μέθοδον τῶν συλ-

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.1.4

λογισμῶν. τὰ μὲν γὰρ αὐτῶν, ἐστι κατὰ τὴν ῥητορικὴν, ὥσπερ
καὶ κατὰ τὴν διαλεκτικὴν μέθοδον τῶν συλλογισμῶν. τὰ δὲ,
κατ' ἄλλας τέχνας καὶ δυνάμεις τὰς μὲν οὔσας, τὰς δὲ, οὔπω
κατειλημμένας. διὸ καὶ λανθάνουσί τε τοὺς ἀκροατὰς, καὶ μᾶλ-
λον ἁπτόμενοι κατὰ τρόπον οὐ δεόντως μεταβαίνουσιν ἐξ αὐ-
τῶν. μᾶλλον δὲ σαφὲς ἔσται τὸ λεγόμενον, διὰ πλειόνων ῥη-
θέν. λέγω γὰρ διαλεκτικούς τε καὶ ῥητορικοὺς συλλογισμοὺς
» εἶναι, περὶ ὧν τοὺς τόπους λέγομεν. οὗτοι δ' εἰσὶν οἱ κοινοὶ πε- 1
» ρὶ δικαίων καὶ φυσικῶν, καὶ περὶ πολιτικῶν, καὶ περὶ πολ-
» λῶν διαφερόντων εἴδει. οἷον, ὁ τοῦ μᾶλλον καὶ ἧττον τόπος.
οὐδὲν γὰρ μᾶλλον ἔσται ἐκ τούτου συλλογίσασθαι, ἢ ἐνθύμη-
μα εἰπεῖν περὶ δικαίων, ἢ φυσικῶν, ἢ περὶ ὁτουοῦν. καίτοι
ταῦτα, εἴδει διαφέρει. ἴδια δὲ, ὅσα ἐκ τῶν περὶ ἕκαστον εἶδος
καὶ γένος προτάσεών ἐστιν. οἷον, περὶ φυσικῶν εἰσι προτάσεις,
ἐξ ὧν οὔτε ἐνθύμημα οὔτε συλλογισμός ἐστι περὶ τῶν ἠθικῶν
καὶ περὶ τούτων ἄλλαι, ἐξ ὧν οὐκ ἔσται περὶ τῶν φυσικῶν. ὁ- 2
μοίως δὲ τοῦτο ἔχει ἐπὶ πάντων. κἀκεῖνα μὲν οὐ ποιήσει περὶ
οὐδὲν γένος ἔμφρονα. περὶ οὐδὲν γὰρ ὑποκείμενόν ἐστι. ταῦτα
δὲ ὅσῳ τις ἂν βελτίους ἐκλέγηται τὰς προτάσεις, λήσει ποιή-
σας ἄλλην ἐπιστήμην τῆς διαλεκτικῆς καὶ ῥητορικῆς. ἂν γὰρ
ἐντύχῃ ἀρχαῖς, οὐκ ἔτι διαλεκτική, οὐδὲ ῥητορική. ἀλλ' ἐκεί-
νη ἔσται, ἧς ἔχει τὰς ἀρχάς. ἔστι δὲ τὰ πλεῖστα τῶν ἐνθυμημάτων
ἐκ τούτων τῶν εἰδῶν λεγόμενα, τῶν κατὰ μέρος καὶ ἰδίων. ἐκ
δὲ τῶν κοινῶν ἐλάττω. καθάπερ οὖν καὶ ἐν τοῖς τοπικοῖς καὶ
ἐνταῦθα διαιρετέον, τῶν ἐνθυμημάτων τά τε εἴδη καὶ τοὺς τό- 3
» πους, ἐξ ὧν ληπτέον. λέγω δὲ εἴδη μὲν, τὰς καθ' ἕκαστον γένος ἰ-
» δίας προτάσεις. τόπους δὲ τοὺς κοινοὺς ὁμοίως πάντων. πρό-
τερον οὖν εἴπωμεν περὶ τῶν εἰδῶν. πρῶτον δὲ λάβωμεν τὰ γέ-
νη τῆς ῥητορικῆς. ὅπως διελόμενοι πόσα ἐστὶ περὶ τούτων χωρὶς
» λαμβάνωμεν τὰ στοιχεῖα καὶ τὰς προτάσεις. ἔστι δὲ τῆς ῥητορι-
» κῆς εἴδη τρία τὸν ἀριθμόν. τοσοῦτοι γὰρ καὶ οἱ ἀκροαταὶ τῶν λό-
γων ὑπάρχουσιν ὄντες. σύγκειται μὲν γὰρ ἐκ τριῶν ὁ λόγος ἔκ τε 4

τοῦ λέγοντος. καὶ περὶ οὗ λέγει, καὶ πρὸς ὅν. καὶ τὸ τέλος πρὸς
τοῦτόν ἐστιν, λέγω δὲ τὸν ἀκροατήν. ἀνάγκη δὲ τὸν ἀκροατὴν, ἢ
θεωρὸν εἶναι, ἢ κριτήν. κριτὴν δὲ, ἢ τῶν γεγενημένων, ἢ τῶν μελ
λόντων. ἔστι δ' ὁ μὲν περὶ τῶν μελλόντων κρίνων. οἷον ἐκκλη-
σιαστής. ὁ δὲ περὶ τῶν γεγενημένων, οἷον ὁ δικαστής. ὁ δὲ περὶ
» τῆς δυνάμεως, ὁ θεωρός. ὥστ' ἐξ ἀνάγκης ἂν εἴη τρία γένη τῶν
» λόγων τῶν ῥητορικῶν, συμβουλευτικὸν, δικανικὸν. ἐπιδεικτικόν.
1 συμβουλῆς δὲ, τὸ μὲν, προτροπή. τὸ δὲ, ἀποτροπή. ἀεὶ γὰρ καὶ οἱ
ἰδίᾳ συμβουλεύοντες, καὶ οἱ κοινῇ δημηγοροῦντες, τούτων θά-
τερον ποιοῦσι. δίκης δὲ, τὸ μὲν κατηγορία. τὸ δὲ, ἀπολογία.
τούτων γὰρ ὁποτερονοῦν ποιεῖν ἀνάγκη τοὺς ἀμφισβητοῦντας. ἐ-
πιδεικτικοῦ δὲ, τὸ μὲν, ἔπαινος. τὸ δὲ, ψόγος. χρόνοι δὲ ἑκά-
στου τούτων εἰσὶ, τῷ μὲν συμβουλεύοντι, ὁ μέλλων. περὶ γὰρ τῶν
ἐσομένων συμβουλεύει, ἢ προτρέπων, ἢ ἀποτρέπων. τῷ δὲ δικα
ζομένῳ, ὁ γενόμενος, περὶ γὰρ τῶν πεπραγμένων ἀεὶ ὁ μὲν κα-
2 τηγορεῖ, ὁ δὲ ἀπολογεῖται. τῷ δ' ἐπιδεικτικῷ, κυριώτατος μὲν
ὁ παρών. κατὰ γὰρ τὰ ὑπάρχοντα, ἐπαινοῦσιν ἢ ψέγουσι
πάντες. προσχρῶνται δὲ πολλάκις καὶ τὰ γενόμενα ἀναμι-
μνήσκοντες, καὶ τὰ μέλλοντα προεικάζοντες. τέλος δὲ ἑκά-
στοις τούτων ἕτερόν ἐστι. καὶ τρισὶν οὖσι τρία. τῷ μὲν συμβουλεύ-
οντι, τὸ συμφέρον καὶ βλαβερόν. ὁ μὲν γὰρ προτρέπων, ὡς
βέλτιον συμβουλεύει. ὁ δὲ ἀποτρέπων, ὡς χεῖρον ἀποτρέ-
πει. τὰ δ' ἄλλα, πρὸς τοῦτο συμπαραλαμβάνει, ἢ δίκαιον,
3 ἢ ἄδικον, ἢ καλὸν, ἢ αἰσχρόν. τοῖς δὲ δικαζομένοις, τὸ δί-
καιον, καὶ τὸ ἄδικον. τὰ δ' ἄλλα, καὶ οὗτοι συμπαραλαμβά-
νουσι πρὸς ταῦτα. τοῖς δὲ ἐπαινοῦσι καὶ ψέγουσι, τὸ καλὸν
καὶ τὸ αἰσχρόν. τὰ δ' ἄλλα καὶ οὗτοι πρὸς ταῦτα ἐπαναφέρου
σι. σημεῖον δὲ, ὅτι τὸ εἰρημένον ἑκάστοις τέλος. περὶ μὲν γὰρ
τῶν ἄλλων, ἐνίοτε οὐκ ἂν ἀμφισβητήσειεν. οἷον, ὁ δικαζόμε-
νος, ὡς οὐ γέγονεν ἢ ὡς οὐκ ἔβλαψεν, ὅτι δ' ἀδικεῖ, οὐδέποτε
ἂν ὁμολογήσειεν. οὐδὲ γὰρ ἂν ἔδει δίκης. ὁμοίως δὲ καὶ οἱ
4 συμβουλεύοντες, τὰ μὲν ἄλλα πολλάκις προΐενται, ὡς δὲ

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.1.4

ἀσύμφορα συμβουλεύουσι, ἢ ἀπ' ὠφελίμων ἀποτρέπουσιν,
οὐκ ἂν ὁμολογήσαιεν. ὡς δ' οὐκ ἄδικον, τοὺς ἀστυγείτονας κα-
ταδουλοῦσθαι, καὶ τοὺς μηδὲν ἀδικοῦντας, πολλάκις οὐδὲν φρον-
τίζουσιν. ὁμοίως δὲ καὶ οἱ ἐπαινοῦντες καὶ οἱ ψέγοντες, οὐ σκο-
ποῦσιν. εἰ συμφέροντα ἔπραξεν ἢ βλαβερά. ἀλλὰ καὶ ἐν ἐπαί-
νῳ πολλάκις τιθέασιν, ὅτι ὀλιγωρήσας τοῦ αὐτῷ λυσιτελοῦν-
τος, ἔπραξέ τι καλόν. οἷον, Ἀχιλλέα ἐπαινοῦσιν, ὅτι ἐβοήθησε
τῷ ἑταίρῳ Πατρόκλῳ, εἰδὼς, ὅτι δεῖ αὐτὸν ἀποθανεῖν. ἐξὸν ζῆν. 1
τούτῳ δὲ, ὁ μὲν τοιοῦτος θάνατος, κάλλιον. τὸ δὲ ζῆν, συμφέ-
ρον. φανερὸν δὲ ἐκ τῶν εἰρημένων, ὅτι ἀνάγκη περὶ τούτων ἔ-
χειν πρῶτον προτάσεις. τὰ γὰρ τεκμήρια, καὶ τὰ εἰκότα, καὶ
τὰ σημεῖα, προτάσεις εἰσὶ ῥητορικαί. ὅλως μὲν γὰρ συλλογι-
» σμὸς, ἐκ προτάσεών ἐστι. τὸ δ' ἐνθύμημα, συλλογισμός ἐστι, συ-
» νεστηκὼς ἐκ τῶν εἰρημένων προτάσεων. ἐπεὶ δὲ οὔτε πραχθῆ-
» ναι οἷόν τε οὔτε πραχθήσεσθαι τὰ ἀδύνατα, ἀλλὰ τὰ δυνα-
» τά. οὐδὲ τὰ μὴ γενόμενα ἢ μὴ ἐσόμενα οὐχ οἷόν τε, τὰ μὲν πε- 2
πρᾶχθαι, τὰ δὲ πραχθήσεσθαι, ἀναγκαῖον καὶ τῷ συμβου-
λεύοντι, καὶ τῷ δικαζομένῳ καὶ τῷ ἐπιδεικτικῷ, ἔχειν προτά-
σεις περὶ δυνατοῦ καὶ ἀδυνάτου. καὶ εἰ γέγονεν ἢ μὴ, καὶ εἰ ἔ-
σται ἢ μή. Ἔτι δὲ ἐπεὶ ἅπαντες καὶ ἐπαινοῦντες, καὶ ψέγον-
τες, καὶ προτρέποντες, καὶ ἀποτρέποντες, καὶ κατηγοροῦντες,
καὶ ἀπολογούμενοι, οὐ μόνον τὰ εἰρημένα δεικνύναι πειρῶν-
ται, ἀλλὰ καὶ ὅτι μέγα ἢ μικρὸν, ἢ τὸ ἀγαθὸν ἢ τὸ κακὸν, ἢ τὸ
καλὸν, ἢ τὸ αἰσχρὸν, ἢ τὸ δίκαιον ἢ τὸ ἄδικον, ἢ καθ' αὑτὰ λέ- 3
γοντες ἢ πρὸς ἄλληλα ἀντιπαραβάλλοντες, δῆλον, ὅτι δέοι
ἂν καὶ περὶ μεγέθους καὶ σμικρότητος, καὶ τοῦ μείζονος καὶ
τοῦ ἐλάττονος, προτάσεις ἔχειν, καὶ καθόλου καὶ περὶ ἑκά-
στου. οἷον, τί μεῖζον ἀγαθὸν ἢ ἔλαττον, ἢ ἀδίκημα ἢ δικαίωμα. ὁ-
μοίως δὲ καὶ περὶ τῶν ἄλλων. περὶ ὧν μὲν οὖν ἐξ ἀνάγκης δεῖ
λαβεῖν τὰς προτάσεις, εἴρηται. μετὰ δὲ ταῦτα διαιρετέον ἰδίᾳ
περὶ ἑκάστου τούτων. οἷον, περὶ ὧν συμβουλὴ, καὶ περὶ ὧν οἱ
ἐπιδεικτικοὶ λόγοι. τρίτον δὲ, περὶ ὧν αἱ δίκαι. Πρῶτον μὲν 4

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.1.4

οὖν ληπτέον, περὶ ποῖα ἀγαθὰ ἢ κακὰ, ὁ συμβουλεύων συμ-
βουλεύει. ἐπειδὴ, οὐ περὶ ἅπαντα, ἀλλ' ὅσα ἐνδέχεται καὶ γε-
νέσθαι καὶ μή. ὅσα δὲ ἐξ ἀνάγκης, ἢ ἔστιν, ἢ ἔσται ἀδύνατον εἶναι
ἢ γενέσθαι, περὶ τούτων οὐκ ἔστι συμβουλή. οὐ δὲ δὴ περὶ τῶν
ἐνδεχομένων ἁπάντων. ἔστι γὰρ καὶ φύσει ἔνια, καὶ ἀπὸ τύχης
γινόμενα ἀγαθὰ, τῶν ἐνδεχομένων καὶ γίνεσθαι καὶ μή. περὶ
ὧν, οὐδὲν πρὸ ἔργου τὸ συμβουλεύειν. ἀλλὰ δῆλον, ὅτι περὶ
1 ὅσων ἐστὶ τὸ συμβουλεύεσθαι, τοιαῦτα δ' ἐστὶν, ὅσα πέφυκεν ἀ-
νάγεσθαι εἰς ἡμᾶς, καὶ ὧν ἡ ἀρχὴ τῆς γενέσεως ἐφ' ἡμῖν ἐστι.
μέχρι γὰρ τούτου σκοποῦμεν, ἕως ἂν εὕρωμεν, εἰ ἡμῖν δυνατὰ
ἢ ἀδύνατα πρᾶξαι. καθ' ἕκαστον μὲν οὖν ἀκριβῶς διαριθμήσα-
σθαι καὶ διαλαβεῖν εἰς εἴδη περὶ ὧν εἰώθασι χρηματίζειν, ἔτι
δ' ὅσον ἐνδέχεται περὶ αὐτῶν διορίσαι κατὰ τὴν ἀλήθειαν, οὐ
δεῖ κατὰ τὸν παρόντα καιρὸν ζητεῖν, διὰ τὸ μήτε τῆς ῥητορι-
κῆς εἶναι τέχνης, ἀλλ' ἐμφρονεστέρας καὶ μᾶλλον ἀληθινῆς.
2 πολλῷ δὲ πλείω δεδόσθαι καὶ νῦν αὐτῇ τῶν οἰκείων θεωρημά-
των. ὅπερ γὰρ καὶ πρότερον εἰρηκότες τυγχάνομεν, ἀληθές
ἐστιν, ὅτι ἡ ῥητορικὴ σύγκειται μὲν, ἔκ τε τῆς ἀναλυτικῆς ἐπιστή-
μης, καὶ τῆς περὶ τὰ ἤθη πολιτικῆς. ὁμοία δ' ἐστὶ τὰ μὲν, τῇ δια-
λεκτικῇ. τὰ δὲ, τοῖς σοφιστικοῖς λόγοις. ὅσῳ δ' ἄν τις ἢ τὴν δια-
λεκτικὴν ἢ ταύτην μὴ καθάπερ ἂν δυνάμεις, ἀλλ' ἐπιστήμας
πειρᾶται κατασκευάζειν, λήσεται τὴν φύσιν αὐτῶν ἀφανί-
σας, τῷ μεταβαίνειν ἐπισκευάζων εἰς ἐπιστήμας ὑποκειμένων
3 τινῶν πραγμάτων, ἀλλὰ μὴ μόνον λόγων. ὅμως δὲ ὅσα πρὸ
ἔργου μέν ἐστι διελεῖν ἔτι δ' ὑπολείπει σκέψιν τῇ πολιτικῇ ἐπι-
στήμῃ, εἴπωμεν καὶ νῦν. σχεδὸν γὰρ, περὶ ὧν βουλεύονται πάν-
τες, καὶ περὶ ἃ ἀγορεύουσιν οἱ συμβουλεύοντες, τὰ μέγιστα in tutto sono cinque
τυγχάνει πέντε τὸν ἀριθμὸν ὄντα. ταῦτα δ' ἐστὶ, περί τε πόρων
καὶ πολέμου, καὶ εἰρήνης. ἔτι δὲ, περὶ φυλακῆς τῆς χώρας,
καὶ τῶν εἰσαγομένων καὶ ἐξαγομένων, καὶ νομοθεσίας. Ὥστε
περὶ μὲν πόρων, τὸν μέλλοντα συμβουλεύσειν, δέοι ἂν τὰς
4 προσόδους τῆς πόλεως εἰδέναι, τίνες καὶ πόσαι. ὅπως εἴ τε

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.1.4

τις παραλείπεται, προστεθῇ. καὶ εἴ τις ἐλάττων, αὐξηθῇ. ἔτι δὲ
τὰς δαπάνας τῆς πόλεως ἁπάσας, ὅπως εἴ τις περίεργος, ἀ-
φαιρεθῇ, καὶ εἴ τις μείζων, ἐλάττων γίνηται. οὐ γὰρ μόνον πρὸς
τὰ ὑπάρχοντα προστιθέντες πλουσιώτεροι γίνονται, ἀλλὰ
καὶ ἀφαιροῦντες τῶν δαπανημάτων. ταῦτα δ' οὐ μόνον ἐκ τῆς
περὶ τὰ ἴδια ἐμπειρίας ἐνδέχεται συνορᾶν, ἀλλ' ἀναγκαῖον
καὶ τῶν παρὰ τοῖς ἄλλοις εὑρημένων ἱστορικὸν εἶναι πρὸς τὴν
περὶ τούτων συμβουλήν. Περὶ δὲ πολέμου καὶ εἰρήνης, τὴν 1
δύναμιν εἰδέναι τῆς πόλεως, πόση τε ὑπάρχει ἤδη, καὶ πόση
ἐνδέχεται ὑπάρξαι. καὶ ποῖά τις ἥ τε ὑπάρχουσά ἐστι, καὶ ἥτις
ἐνδέχεται προσγενέσθαι. ἔτι δὲ πολέμους πῶς, καὶ τίνας πε-
πολέμηκεν, οὐ μόνον δὲ τῆς οἰκείας πόλεως, ἀλλὰ καὶ τῶν ὁ-
μόρων. ταῦτα ἀναγκαῖον εἰδέναι. ἢ καὶ πρὸς οὓς ἐπίδοξον πο-
λεμεῖν, ὅπως πρὸς μὲν τοὺς κρείττονας εἰρηνεύηται. πρὸς δὲ
τοὺς ἥττους ἐπ' αὐτοῖς ᾖ τὸ πολεμεῖν. καὶ τὰς δυνάμεις, πότερον
ὅμοιαι ἢ ἀνόμοιαι. ἔστι γὰρ καὶ ταύτῃ πλεονεκτεῖν ἢ ἐλαττοῦ- 2
σθαι. ἀναγκαῖον δὲ καὶ πρὸς ταῦτα μὴ μόνον τοὺς οἰκείους πο-
λέμους τεθεωρηκέναι, ἀλλὰ καὶ τοὺς τῶν ἄλλων, πῶς ἀποβαί-
» νουσιν. ἀπὸ γὰρ τῶν ὁμοίων, τὰ ὅμοια γίγνεσθαι πέφυκεν.
» Ἔτι δὲ περὶ φυλακῆς τῆς χώρας μὴ λανθάνειν, πῶς φυ-
λάττεται, ἀλλὰ καὶ τὸ πλῆθος εἰδέναι τῆς φυλακῆς, καὶ τὸ εἶ-
δος. καὶ τοὺς τόπους τῶν φυλακτηρίων. τοῦτο δ' ἀδύνατον, μὴ
ἔμπειρον ὄντα τῆς χώρας ἵν' εἴ τ' ἐλάττων ἡ φυλακὴ προστε-
θῇ, καὶ εἴ τις περίεργος ἀφαιρεθῇ. καὶ τοὺς ἐπιτηδείους τόπους 3
τηρῶσι μᾶλλον. Ἔτι δὲ περὶ τροφῆς, πόση δαπάνη ἱκανὴ τῇ
πόλει, καὶ ποία ἡ αὐτόθι τε γιγνομένη καὶ εἰσαγώγιμος. καὶ
τίνων τ' ἐξαγωγῆς δέονται, καὶ τίνων εἰσαγωγῆς. ἵνα πρὸς του-
τους, καὶ συνθῆκαι καὶ συμβολαὶ γίνονται. πρὸς δύο γὰρ φυ-
λάττειν ἀναγκαῖον ἀνεγκλήτους τοὺς πολίτας. πρός τοὺς κρείτ-
τους, καὶ πρὸς τοὺς εἰς ταῦτα χρησίμους. Εἰς δ' ἀσφάλειαν, ἅ-
παντα μὲν ταῦτα ἀναγκαῖα δύνασθαι θεωρεῖν. οὐκ ἐλάχιστον
δὲ περὶ νομοθεσίας ἐπαΐειν. ἐν γὰρ τοῖς νόμοις ἐστὶν ἡ σωτηρία 4

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.1.4

τῆς πόλεως, ὥστ' ἀναγκαῖον εἰδέναι, πόσα τέ ἐστι πολιτειῶν
εἴδη, καὶ ποῖα συμφέρει ἑκάστῃ, καὶ ὑπὸ τίνων φθείρε-
σθαι πέφυκε, καὶ οἰκείων τῆς πολιτείας καὶ ἐναντίων. λέγω
δὲ τὸ ὑπὸ οἰκείων φθείρεσθαι, ὅτι ἔξω τῆς βελτίστης πολιτεί-
ας, αἱ ἄλλαι πᾶσαι καὶ ἀνιέμεναι καὶ ἐπιτεινόμεναι φθείρον-
ται. οἷον δημοκρατία οὐ μόνον ἀνιεμένη, ἀσθενεστέρα γίνεται,
ὥστε τέλος ἥξει εἰς ὀλιγαρχίαν, ἀλλὰ καὶ ἐπιτεινομένη σφό-
1 δρα. ὥσπερ καὶ ἡ γρυπότης καὶ ἡ σιμότης, οὐ μόνον ἀνιέμενα
ἔρχεται εἰς τὸ μέσον, ἀλλὰ καὶ σφόδρα γρυπὰ γινόμενα ἢ σι-
μὰ οὕτω διατίθεται τὴν ῥῖνα, ὥστε μηδὲ μυκτῆρα δοκεῖν εἶναι.
χρήσιμον δὲ πρὸς τὰς νομοθεσίας τὸ μὴ μόνον ἐπαΐειν, τίς πο-
λιτεία συμφέρει ἐκ τῶν παρεληλυθότων θεωροῦντι, ἀλλὰ καὶ
τὰς παρὰ τοῖς ἄλλοις εἰδέναι, αἱ ποῖαι τοῖς ποίοις ἁρμόττου-
σιν. ὥστε δῆλον, ὅτι πρὸς μὲν τὴν νομοθεσίαν αἱ τῆς γῆς πε-
ρίοδοι, χρήσιμοι. ἐντεῦθεν γὰρ λαβεῖν ἐστι τοὺς τῶν ἐθνῶν νόμους.
2 πρὸς δὲ τὰς πολιτικὰς συμβουλὰς, αἱ τῶν περὶ τὰς πράξεις
γραφόντων ἱστορίαι. ἅπαντα δὲ ταῦτα πολιτικῆς, ἀλλ' οὐ ῥητο-
ρικῆς ἔργον ἐστί. περὶ ὧν μὲν οὖν ἔχειν δεῖ τὸν μέλλοντα συμ-
βουλεύειν τὰ μέγιστα, τοσαῦτά ἐστιν. Ἐξ ὧν δὲ δεῖ καὶ περὶ
τούτων, καὶ περὶ τῶν ἄλλων προτρέπειν ἢ ἀποτρέπειν, λέγωμεν
» πάλιν. σχεδὸν δὲ καὶ ἰδίᾳ ἑκάστῳ, καὶ κοινῇ πᾶσι σκοπός τίς ἐστιν,
» οὗ στοχαζόμενοι καὶ αἱροῦνται καὶ φεύγουσι. καὶ τοῦτ' ἐστὶν ἐν κε-
» φαλαίῳ εἰπεῖν, ἥ τ' εὐδαιμονία καὶ τὰ μόρια αὐτῆς. ὥστε πα-
3 ραδείγματος χάριν λάβωμεν, τί ἐστιν ὡς ἁπλῶς εἰπεῖν ἡ εὐ-
δαιμονία, καὶ ἐκ τίνων τὰ μόρια ταύτης. περὶ γὰρ ταύτης καὶ
τῶν εἰς ταύτην συντεινόντων, καὶ τῶν ἐναντίων ταύτῃ, αἵ τε
προτροπαὶ καὶ ἀποτροπαὶ πᾶσίν εἰσι. τὰ μὲν γὰρ παρασκευάζον-
τα ταύτην, ἢ τῶν μορίων τι, ἢ μεῖζον ἀντ' ἐλάττονος ποιοῦντα
δεῖ πράττειν. τὰ δὲ φθείροντα, ἢ ἐμποδίζοντα, ἢ τὰ ἐναντία
» ποιοῦντα, μὴ πράττειν. Ἔστω δὴ εὐδαιμονία, εὐπραξία με-
» τὰ ἀρετῆς, ἢ αὐτάρκεια ζωῆς, ἢ ὁ βίος μετὰ ἀσφαλείας ἥδι-
4 στος, ἢ εὐθενία κτημάτων καὶ σωμάτων μετὰ δυνάμεως φυ-

» λαστικῆς τε καὶ πρακτικῆς τούτων. σχεδὸν γὰρ τούτων ἓν, ἢ
» πλείω τὴν εὐδαιμονίαν ὁμολογοῦσιν εἶναι, ἅπαντες. Εἰ δὴ
» ἐστὶν ἡ εὐδαιμονία τοιοῦτον, ἀνάγκη αὐτῆς εἶναι μέρη εὐγένειαν,
» πολυφιλίαν, χρηστοφιλίαν, πλοῦτον, εὐτεκνίαν, πολυτεκνί-
» αν, εὐγηρίαν. ἔτι τὰς τοῦ σώματος ἀρετάς. οἷον ὑγίειαν, κάλλος
» ἰσχὺν, μέγεθος, δύναμιν ἀγωνιστικὴν, δόξαν, τιμὴν, εὐτυχί-
» αν, ἀρετὴν, ἢ καὶ τὰ μέρη αὐτῆς, φρόνησιν, ἀνδρίαν, σωφρο-
» σύνην, δικαιοσύνην. οὕτω γὰρ ἂν αὐταρκέστατός εἴη εἰ ὑπάρ- 1
» χει αὐτῷ, τά τ' ἐν αὐτῷ καὶ τὰ ἐκτὸς ἀγαθά. οὐ γάρ ἐστιν ἄλ-
» λα παρὰ ταῦτα. ἔστι δὲ ἐν αὐτῷ μὲν τὰ περὶ ψυχὴν καὶ τὰ ἐν
σώματι. ἔξω δὲ, εὐγένεια, καὶ φίλοι, καὶ χρήματα, καὶ τιμή. ἔτι
δὲ προσήκειν οἰόμεθα, δυνάμεις ὑπάρχειν καὶ τύχην, οὕτω γὰρ
ἂν ἀσφαλέστατος ὁ βίος εἴη. λάβωμεν τοίνυν ὁμοίως, καὶ τούτων
ἕκαστον τί ἐστι. Εὐγένεια μὲν οὖν ἔθνει μὲν καὶ πόλει, τὸ αὐ-
τόχθονας ἢ ἀρχαίους εἶναι, καὶ ἡγεμόνας τοὺς πρώτους ἐπι-
φανεῖς, καὶ πολλοὺς ἐπιφανεῖς γεγονέναι ἐξ αὐτῶν ἐπὶ τοῖς 2
ζηλουμένοις. ἰδίᾳ δὲ εὐγένεια ἢ ἀπ' ἀνδρῶν ἢ ἀπὸ γυναικῶν
καὶ γνησιότης ἀπ' ἀμφοῖν. καὶ ὥσπερ ἐπὶ πόλεως τούς τε πρώ-
τους γνωρίμους ἢ ἐπ' ἀρετῇ, ἢ πλούτῳ, ἢ ἄλλῳ τῳ τῶν τιμω-
μένων. καὶ πολλοὺς ἐπιφανεῖς ἐκ τοῦ γένους, καὶ ἄνδρας
καὶ γυναῖκας, καὶ νέους καὶ πρεσβυτέρους. εὐτεκνία δὲ καὶ
πολυτεκνία, οὐκ ἄδηλα. ἔστι δὲ τῷ κοινῷ μὲν εὐτεκνία, νεότης
ἂν ᾖ πολλὴ καὶ ἀγαθή. ἀγαθὴ δὲ κατ' ἀρετὴν σώματος.
οἷον μέγεθος, κάλλος, ἰσχὺν, δύναμιν ἀγωνιστικήν. ψυχῆς δὲ 3
σωφροσύνη, καὶ ἀνδρεία, νέου ἀρεταί. ἰδίᾳ δὲ, εὐτεκνία, καὶ
πολυτεκνία τὸ τὰ ἴδια τέκνα πολλὰ καὶ τοιαῦτα εἶναι καὶ θή-
λεα καὶ ἄρρενα. θήλεων δὲ ἀρετὴ, σώματος μὲν, κάλλος,
καὶ μέγεθος. ψυχῆς δὲ, σωφροσύνη, καὶ φιλεργία ἄνευ ἀ-
νελευθερίας. ὁμοίως δὲ καὶ ἰδίᾳ καὶ κοινῇ καὶ κατ' ἄνδρας,
καὶ κατὰ γυναῖκας δεῖ ζητεῖν, ἕκαστον ὑπάρχειν τῶν τοιού-
των. ὅσοις γὰρ τὰ κατὰ γυναῖκας φαῦλα. ὥσπερ λακε-
δαιμονίοις, σχεδὸν κατὰ τὸ ἥμισυ οὐκ εὐδαιμονοῦσι. πλού- 4

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.1.4

τοῦ δὲ μέρη, νομίσματα, πλῆθος γῆς, χωρίων κτήσεις, ἔτι δὲ
ἐπίπλων κτήσεις, καὶ βοσκημάτων καὶ ἀνδραπόδων πλή-
θει καὶ μεγέθει καὶ κάλλει διαφερόντων. ταῦτα δὲ πάντα, καὶ
ἀσφαλῆ καὶ ἐλευθέρια καὶ χρήσιμα. ἔστι δὲ χρήσιμα μὲν,
μᾶλλον τὰ κάρπιμα. ἐλευθέρια δὲ, τὰ πρὸς ἀπόλαυσιν.
κάρπιμα δὲ λέγω, ἀφ' ὧν αἱ πρόσοδοι. ἀπολαυστικὰ δὲ, ἀφ'-
ὧν μηδὲν παρὰ τὴν χρῆσιν γίνεται, ὅ τι καὶ ἄξιον. ὅρος δὲ, ἀ-
1 σφαλείας μὲν τὸ ἐνταῦθα καὶ οὕτω κεκτῆσθαι, ὥστ' ἐφ'-
αὐτῷ εἶναι τὴν χρῆσιν αὐτῶν. τοῦ δὲ οἰκεῖον εἶναι ἢ μὴ, ὅταν ἐφ'
» αὐτῷ ἢ ἀπαλλοτριῶσαι. λέγω δὲ ἀπαλλοτρίωσιν, δόσιν καὶ
» πρᾶσιν. ὅλως δὲ, τὸ πλουτεῖν ἐστὶν ἐν τῷ χρῆσθαι μᾶλλον ἢ
» ἐν τῷ κεκτῆσθαι. καὶ γὰρ ἡ ἐνέργειά ἐστι τῶν τοιούτων καὶ ἡ
χρῆσις, πλοῦτος. Εὐδοξία δ' ἐστὶ τὸ ὑπὸ πάντων σπουδαί-
ων ὑπολαμβάνεσθαι, ἢ τοιοῦτόν τι ἔχειν οὗ πάντες ἐφίενται,
ἢ οἱ πολλοὶ, ἢ οἱ ἀγαθοὶ, ἢ οἱ φρόνιμοι. Τιμὴ δέ ἐστιν μὲν σημεῖ-
ον εὐεργετικῆς δόξης. τιμῶνται δὲ δικαίως μὲν καὶ μάλιστα οἱ
2 εὐεργετηκότες. οὐ μὴν ἀλλὰ τιμᾶται καὶ ὁ δυνάμενος εὐερ-
γετεῖν. εὐεργεσία δὲ ἡ εἰς σωτηρίαν, καὶ ὅσα αἴτια τοῦ εἶναι, ἢ
εἰς πλοῦτον, ἢ εἴς τι τῶν ἄλλων ἀγαθῶν, ὧν μὴ ῥᾳδία ἡ κτῆ-
σις, ἢ ὅλως ἢ ἐνταῦθα, ἢ ποτέ. πολλοὶ γὰρ διὰ μικρὰ δοκοῦν-
τα, τιμῆς τυγχάνουσιν. ἀλλ' οἱ τρόποι καὶ οἱ καιροὶ αἴτιοι. μέ-
ρη δὲ τιμῆς, θυσίαι, μνῆμαι, ἐν μέτροις καὶ ἄνευ μέτρων, γέρα
τεμένη, προεδρίαι, τάφοι, εἰκόνες, τροφαὶ δημόσιαι, τὰ βαρ-
3 βαρικὰ, οἷον προσκυνήσεις, καὶ ἐκστάσεις, δῶρα τὰ παρ' ἑκά-
στοις τίμια. καὶ γὰρ τὸ δῶρον ἐστὶ, κτήματος δόσις, καὶ τιμῆς ση-
μεῖον. διὸ καὶ οἱ φιλοχρήματοι καὶ οἱ φιλότιμοι ἐφίενται αὐ-
τῶν. ἀμφοτέροις γὰρ ἔχει ὧν δέονται. καὶ γὰρ κτῆμά ἐστιν, οὗ
ἐφίενται οἱ φιλοχρήματοι. καὶ τιμὴν ἔχει οὗ οἱ φιλότιμοι.
Σώματος δὲ ἀρετὴ, ὑγίεια. αὕτη δὲ οὕτως, ὥστε ἀνόσους εἶ-
ναι χρωμένους τοῖς σώμασι. πολλοὶ γὰρ ὑγιαίνουσιν, ὥσπερ Ἡ-
ρόδικος λέγεται. οὓς οὐδεὶς ἂν εὐδαιμονήσειε τῆς ὑγιείας,
4 διὰ τὸ πάντων ἀπέχεσθαι τῶν ἀνθρωπίνων, ἢ τῶν πλείστων.

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.1.4

κάλλος δὲ ἕτερον καθ' ἑκάστην ἡλικίαν ἐστί. νέου μὲν οὖν κάλ-
λος, τὸ πρὸς τοὺς πόνους χρήσιμον ἔχειν τὸ σῶμα, τούς τε πρὸς
δρόμον καὶ πρὸς βίαν, ἡδὺν ὄντα ἰδεῖν πρὸς ἀπόλαυσιν. διὸ,
οἱ πένταθλοι, κάλλιστοι. ὅτι πρὸς βίαν καὶ πρὸς τάχος ἅμα
πεφύκασιν. ἀκμάζοντος δὲ, πρὸς μὲν πόνους τοὺς πολεμικοὺς
ἡδὺν δὲ εἶναι δοκεῖν μετὰ φοβερότητος. γέροντος δὲ πρὸς μὲν
πόνους τοὺς ἀναγκαίους ἱκανὸν, ἄλυπον δὲ, διὰ τὸ μηδὲν ἔχειν,
ὧν τὸ γῆρας λωβᾶται. Ἰσχὺς δὲ, ἐστὶ μὲν δύναμις τοῦ κινεῖν 1
ἕτερον, ὡς βούλεται. ἀνάγκη δὲ κινεῖν ἕτερον, ἢ ἕλκοντα ἢ ὠ-
θοῦντα, ἢ αἴροντα, ἢ πιέζοντα, ἢ συνθλίβοντα, ὥστε ὁ ἰσχυρὸς,
ἢ πᾶσιν, ἢ τούτων τισὶν ἐστὶν ἰσχυρός. Μεγέθους δὲ ἀρετὴ, τὸ
» ὑπερέχειν κατὰ μῆκος ἢ βάθος, ἢ πλάτος τῶν πολλῶν τοσού-
τῳ μείζονι, ὥστε μὴ βραδυτέρας ποιεῖν τὰς κινήσεις διὰ τὴν
ὑπερβολήν. Ἀγωνιστικὴ δὲ σώματος ἀρετὴ σύγκειται ἐκ με-
γέθους καὶ ἰσχύος καὶ τάχους. καὶ γὰρ ὁ ταχὺς ἰσχυρός ἐστιν. ὁ
γὰρ δυνάμενος τὰ σκέλη ῥίπτειν πως καὶ κινεῖν ταχὺ, καὶ πόρ- 2
ρω, δρομικός. ὁ δὲ θλίβειν καὶ κατέχειν, παλαιστικός. ὁ δὲ ὦσαι
τῇ πληγῇ, πληκτικός. ὁ δ' ἀμφοτέροις τούτοις, παγκρατιαστι-
κός. ὁ δὲ πᾶσι τούτοις, πένταθλος. εὐγηρία δέ ἐστι, βραδυτὴς γή-
ρως μετ' ἀλυπίας. οὔτε γὰρ εἰ ταχὺ γηράσκει, εὔγηρως, οὔτ'
εἰ μόγις μὲν, λυπηρῶς δέ. ἔστι δὲ καὶ ἐκ τῶν τοῦ σώματος ἀρε-
τῶν καὶ τύχης. μὴ ἄνοσος γὰρ ὢν μὴ δὲ ἰσχυρὸς, οὐκ ἔσται ἀπα-
θὴς, οὐδ' ἄλυπος καὶ πολυχρόνιος, οὔτ' ἂν εὐτυχὴς διαμεί-
νειεν ἄν. ἔστι δέ τις καὶ χωρὶς ἰσχύος καὶ ὑγιείας, ἄλλη δύνα- 3
μις μακροβιότητος. πολλοὶ γὰρ ἄνευ τῶν τοῦ σώματος ἀρετῶν
μακρόβιοί εἰσιν. ἀλλ' οὐδὲν ἡ ἀκριβολογία χρήσιμος ἡ περὶ
τούτων εἰς τὰ νῦν. Πολυφιλία δὲ καὶ χρηστοφιλία οὐκ ἄδη-
λα τοῦ φίλου ὡρισμένου, ὅτι ἐστὶν ὁ τοιοῦτος φίλος, ὅστις ἃ οἴε-
ται ἀγαθὰ εἶναι ἐκείνῳ, πρακτικός ἐστιν αὐτῶν δι' ἐκεῖνον. ᾧ δὴ
πολλοὶ τοιοῦτοι, πολύφιλος. ᾧ δὲ καὶ ἐπιεικεῖς ἄνδρες, χρη-
στόφιλος. εὐτυχία δέ ἐστιν ὧν ἡ τύχη ἀγαθῶν αἰτία, ταῦτα γίνε-
σθαι καὶ ὑπάρχειν, ἢ πάντα, ἢ τὰ πλεῖστα, ἢ τὰ μέγιστα. αἰτία 4

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.1.4

δέ ἐστιν ἡ τύχη. ἐνίων μὲν, καὶ ὧν αἱ τέχναι. πολλῶν δὲ καὶ ἀτέ-
χνων. οἷον ὅσων ἡ φύσις. ἐνδέχεται δὲ καὶ παρὰ φύσιν εἶναι. ὑ-
γιείας μὲν γὰρ τέχνη ἡ αἰτία, κάλλους δὲ καὶ μεγέθους, φύ-
σις. ὅλως δὲ τὰ τοιαῦτα τῶν ἀγαθῶν ἐστιν ἀπὸ τύχης, ἐφ' οἷς
» ἐστιν ὁ φθόνος. ἔστι δὲ καὶ τῶν παρὰ λόγον ἀγαθῶν αἰτία τύχη.
» οἷον εἰ οἱ ἄλλοι αἰσχροὶ ἀδελφοί, ὁ δὲ, καλός. ἢ εἰ ἄλλοι μὴ εἶδον
τὸν θησαυρὸν, ὁ δ', εὗρεν. ἢ εἰ τοῦ πλησίον ἔτυχε τὸ βέλος,
1 τούτου δὲ μή. ἢ εἰ μὴ ἦλθε μόνος, ἀεὶ φοιτῶν. οἱ δὲ, ἅπαξ ἐλθόν
τες διεφθάρησαν. πάντα γὰρ τὰ τοιαῦτα, εὐτυχήματα δοκεῖ
εἶναι. περὶ δὲ ἀρετῆς, ἐπείπερ οἰκειότατος ὁ περὶ τοὺς ἐπαίνους
τόπος, ὅταν περὶ ἐπαίνου ποιώμεθα τὸν λόγον, τότε διορι-
στέον. ὧν μὲν οὖν δεῖ στοχάζεσθαι προτρέποντας, ὡς ἐσομένων
ἢ ὑπαρχόντων, καὶ ὧν ἀποτρέποντας, φανερόν. τὰ γὰρ ἐναντία
» τούτων ἐστίν. Ἐπεὶ δὲ πρόκειται τῷ συμβουλεύοντι σκοπὸς
» τὸ συμφέρον. βουλεύονται δὲ οὐ περὶ τοῦ τέλους, ἀλλὰ περὶ
2 τῶν πρὸς τὸ τέλος, ταῦτα δ' ἐστὶ τὰ συμφέροντα κατὰ τὰς πρά-
ξεις, τὸ δὲ συμφέρον ἀγαθόν, ληπτέον ἂν εἴη στοιχεῖα περὶ ἀγα-
θοῦ καὶ συμφέροντος ἁπλῶς. ἔστω δὴ ἀγαθὸν, ὃ ἂν αὐτὸ ἑαυ-
τοῦ ἕνεκα ᾖ αἱρετόν. καὶ οὗ ἕνεκα ἄλλο αἱρούμεθα, καὶ οὗ ἐφίε-
ται πάντα, ἢ πάντα τὰ αἴσθησιν ἔχοντα, ἢ νοῦν, ἢ εἰ λάβοι νοῦν
καὶ ὅσα ὁ νοῦς ἑκάστῳ ἀποδοίη, καὶ ὅσα ὁ περὶ ἕκαστον νοῦς ἀ-
ποδίδωσιν ἑκάστῳ, τοῦτό ἐστιν ἑκάστῳ ἀγαθόν. καὶ οὗ παρόντος
εὖ διάκειται καὶ αὐτάρκως ἔχει, καὶ τὸ αὔταρκες, καὶ τὸ ποιη-
3 τικὸν ἢ φυλακτικὸν τῶν τοιούτων, καὶ ᾧ ἀκολουθεῖ τὰ τοιαῦτα
καὶ τὰ κωλυτικὰ τῶν ἐναντίων, καὶ τὰ φθαρτικά, ἀκολου-
θεῖ δὲ διχῶς, ἢ γὰρ ἅμα, ἢ ὕστερον. οἷον, τῷ μὲν μανθάνειν τὸ ἐ-
» πίστασθαι ὕστερον. τὸ δὲ ὑγιαίνειν τὸ ζῆν ἅμα. καὶ τὰ ποιητικὰ
» τριχῶς. τὰ μὲν γὰρ ὡς τὸ ὑγιαίνειν ὑγιείας, τὰ δὲ, ὡς σιτία ὑ-
γιείας, τὰ δὲ, ὡς τὸ γυμνάζεσθαι. ὅτι ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ποιεῖ ὑ-
γίειαν. τούτων δὲ κειμένων, ἀνάγκη τάς τε λήψεις τῶν ἀγαθῶν
ἀγαθὰς εἶναι, καὶ τὰς τῶν κακῶν ἀποβολάς. ἀκολουθεῖ γὰρ τῷ
4 μὲν, τὸ μὴ ἔχειν τὸ κακὸν ἅμα. τῷ δὲ, τὸ ἔχειν τὸ ἀγαθὸν ὕστε-

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.1.4

ρον. καὶ ἡ ἀντ' ἐλάττονος ἀγαθοῦ μείζονος λῆψις, καὶ ἀντὶ μεί-
ζονος κακοῦ, ἐλάττονος. ᾧ γὰρ ὑπερέχει τὸ μεῖζον τοῦ ἐλάττο-
νος, τοῦτο γίνεται τοῦ μὲν λῆψις, τοῦ δ' ἀποβολή. καὶ τὰς ἀρετὰς
» δὲ, ἀνάγκη ἀγαθὸν εἶναι, κατὰ γὰρ ταύτας, εὖ τε διάκεινται οἱ ἔ-
» χοντες, καὶ ποιητικαὶ τῶν ἀγαθῶν εἰσι, καὶ πρακτικαί. περὶ ἑκά-
» στης δὲ, καὶ τίς, καὶ ποία, χωρὶς ῥητέον. καὶ τὴν ἡδονὴν ἀγαθὸν
εἶν. πάντα γὰρ ἐφίεται τὰ ζῷα αὐτῆς τῇ φύσει, ὥστε καὶ τὰ ἡ-
δέα καὶ τὰ καλὰ, ἀνάγκη ἀγαθὰ εἶν. τὰ μὲν γὰρ, ἡδονῆς ποιητι- 1
κά. τῶν δὲ καλῶν, τὰ μὲν ἡδέα. τὰ δὲ αὐτὰ καθ' ἑαυτὰ αἱρετά
ἐστιν. ὡς δὲ καθ' ἓν εἰπεῖν, ἀνάγκη ἀγαθὰ εἶν τάδε. εὐδαιμονία.
καὶ γὰρ καθ' ἑαυτὸ αἱρετὸν καὶ αὔταρκες, καὶ ἕνεκα αὐτῆς πολ-
λὰ αἱρούμεθα. δικαιοσύνη, ἀνδρεία, σωφροσύνη, μεγαλοψυ-
χία, μεγαλοπρέπεια. καὶ αἱ ἄλλαι τοιαῦται ἕξεις. ἀρεταὶ γὰρ
ψυχῆς. καὶ ὑγίεια, καὶ κάλλος, καὶ τὰ τοιαῦτα. ἀρεταὶ γὰρ σώ-
ματος, καὶ ποιητικαὶ πολλῶν. οἷον ὑγίεια, καὶ ἡδονῆς καὶ τοῦ ζῆν.
διὸ καὶ ἄριστον δοκεῖ εἶναι, ὅτι δύο τῶν τοῖς πολλοῖς τιμιωτάτων αἴ- 2
τιόν ἐστιν ἡδονῆς, καὶ τοῦ ζῆν, πλοῦτος. ἀρετὴ γὰρ κτήσεως, καὶ
» ποιητικὴ πολλῶν. φίλος καὶ φιλία. καὶ γὰρ καθ' αὑτὸν αἱρετὸν
» ὁ φίλος, καὶ ποιητικὸν πολλῶν. τιμὴ, δόξα. καὶ γὰρ ἡδέα καὶ ποιη-
» τικὰ πολλῶν, καὶ ἀκολουθεῖ αὐτοῖς, ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ τὸ ὑπάρ-
» χειν ἐφ' οἷς τιμῶνται, δύναμις τοῦ λέγειν, τοῦ πράττειν. ποιητι-
κὰ γὰρ πάντα τὰ τοιαῦτα ἀγαθῶν. ἔτι εὐφυΐα, μνῆμαι, εὐ-
μάθεια, ἀγχίνοια, πάντα τὰ τοιαῦτα. ποιητικαὶ γὰρ αὗται ἀ-
γαθῶν αἱ δυνάμεις εἰσίν. ὁμοίως δὲ καὶ αἱ ἐπιστῆμαι πᾶσαι, 3
καὶ αἱ τέχναι, καὶ τὸ ζῆν. εἰ γὰρ μηδὲν ἄλλο ἕποιτο ἀγαθὸν,
καθ' αὑτὸ αἱρετόν ἐστι. καὶ τὸ δίκαιον. συμφέρον γάρ τι κοι-
νῇ ἐστι. ταῦτα μὲν οὖν σχεδὸν τὰ ὁμολογούμενα, ἀγαθά ἐστιν.
ἐν δὲ τοῖς ἀμφισβητησίμοις, ἐκ τῶνδε οἱ συλλογισμοί. ᾧ τὸ ἐ-
ναντίον κακὸν, τοῦτ' ἀγαθόν. καὶ οὗ τὸ ἐναντίον, τοῖς ἐχθροῖς
συμφέρει. οἷον, εἰ τὸ δειλοὺς εἶναι μάλιστα συμφέρει τοῖς ἐ-
χθροῖς, δῆλον ὅτι ἀνδρεία μάλιστα ὠφέλιμον τοῖς πολίταις.
» καὶ ὅλως ὃ οἱ ἐχθροὶ βούλονται, ἢ ἐφ' ᾧ χαίρουσι, τοὐναντίον 4

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.1.4

» τούτῳ, ὠφέλιμον φαίνεται, διὸ καὶ εἴρηται, ἧκεν γηθήσαι πρία
» μος. ἔστι δ' οὐκ ἀεὶ τοῦτο ἀλλ' ὡς ἐπὶ τὸ πολύ. οὐδὲν γὰρ κωλύει
ἐνίοτε ταυτὸ συμφέρειν τοῖς ἐναντίοις, ὅθεν λέγεται, ὡς τὰ κα
» κὰ συνάγει τοὺς ἀνθρώπους. ὅταν ᾖ ταυτὸ βλαβερὸν ἀμφοῖν.
» καὶ οὗ μὴ ἔστιν ὑπερβολή, τοῦτο ἀγαθόν. ὃ δ' ἂν ᾖ μεῖζον ἢ δεῖ,
κακόν. καὶ οὗ ἕνεκα πολλὰ πεπόνηται ἢ δεδαπάνηται. φαινό-
» μενον γὰρ ἀγαθὸν ἤδη. καὶ ὡς τέλος ἤδη, τὸ τοιοῦτον ὑπο-
1 λαμβάνεται καὶ τέλος πολλῶν. τὸ δὲ τέλος ἀγαθόν. ὅθεν ταῦ
» τ' εἴρηται, κὰδ δέ κεν εὐχωλὴν πριάμῳ. καὶ αἰσχρόν τοι δηρόν-
» τε μένειν. καὶ ἡ παροιμία δὲ τὸ, ἐπὶ θύραις τὴν ὑδρίαν. καὶ οὗ
πολλοὶ ἐφίενται. καὶ τὸ περιμάχητον φαινόμενον. οὗ γὰρ πάν-
τες ἐφίενται, τοῦτ' ἀγαθὸν ἦν. οἱ δὲ πολλοί, ὥσπερ πάντες
φαίνονται. καὶ τὸ ἐπαινετόν. οὐδεὶς γὰρ τὸ μὴ ἀγαθὸν ἐπαι-
νεῖ, καὶ ὃ οἱ ἐχθροὶ καὶ φαῦλοι ἐπαινοῦσιν. ὥσπερ γὰρ πάντες
ἤδη ὁμολογοῦσιν εἰ καὶ οἱ κακῶς πεπονθότες. διὰ γὰρ τὸ φα
2 νερὸν ὁμολογήσειαν ἄν. ὥσπερ καὶ φαῦλοι, οὓς οἱ φίλοι ψέ-
γουσι, καὶ ἀγαθοὶ οὓς οἱ ἐχθροὶ ἐπαινοῦσι. διὸ λελοιδορῆ-
σθαι ὑπέλαβον κορίνθιοι, ὑπὸ σιμωνίδου ποιήσαντος κοριν-
θίοις δ' οὐ μέμφεται τὸ ἴλιον. καὶ ὃ τῶν φρονίμων τις, ἢ τῶν ἀ-
γαθῶν ἀνδρῶν ἢ γυναικῶν προέκρινεν. οἷον ὀδυσσέα ἀθηνᾶ,
καὶ ἑλένην θησεύς, καὶ Ἀλέξανδρον αἱ θεαί. καὶ ἀχιλλέα ὅ-
μηρος. καὶ ὅλως τὰ προαιρετά. προαιροῦνται δὲ πράττειν,
τά τε εἰρημένα, καὶ τὰ τοῖς ἐχθροῖς κακά, καὶ τὰ τοῖς φίλοις
3 ἀγαθά, καὶ τὰ δυνατά. ταῦτα δὲ διχῶς ἐστι, τά τε γινόμενα ἂν
» καὶ τὰ ῥᾳδίως γιγνόμενα. ῥᾴδια δέ, ὅσα ἢ ἄνευ λύπης, ἢ ἐν ὀ-
» λίγῳ χρόνῳ. τὸ γὰρ χαλεπὸν ὁρίζεται ἢ λύπῃ, ἢ πλήθει χρό
νου. καὶ ὡς ἂν βούλωνται. βούλονται δέ, ἢ μηδὲν κακὸν ἢ ἔλατ-
τον τοῦ ἀγαθοῦ. τοῦτο δὲ ἔσται, ἐὰν ἢ λανθάνῃ ἡ τιμωρία ἢ μι-
κρὰ ᾖ. καὶ τὰ ἴδια, καὶ ἃ μηδείς, καὶ τὰ περιττά, τιμὴ. οὕτω γὰρ
μᾶλλον. καὶ τὰ ἁρμόττοντα αὐτοῖς, τοιαῦτα δὲ τά τε προ-
σήκοντα κατὰ γένος καὶ δύναμιν, καὶ ὧν ἐλλείπειν οἴονται, κἂν
4 μικρὰ ᾖ, οὐδὲν γὰρ ἧττον προαιροῦνται ταῦτα πράττειν. καὶ

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.1.4

τὰ δυσκατέργαστα. δυνατὰ γὰρ ὡς ῥᾴδια. δυσκατέργαστα δὲ, καὶ
ἃ πάντες, ἢ οἱ πολλοὶ ἢ οἱ ὅμοιοι ἢ οἱ ἥττους κατώρθωσαν. καὶ
ἃ χαριοῦνται τοῖς φίλοις, ἢ ἃ ἀπεχθήσονται τοῖς ἐχθροῖς. καὶ ὅ-
σα οὓς θαυμάζουσι προαιροῦνται πράττειν, καὶ πρὸς ἃ εὐ-
φυεῖς εἰσι καὶ ἔμπειροι. ῥᾶον γὰρ κατορθώσειν οἴονται. καὶ ἃ
μηδεὶς φαῦλος. ἐπαινετὰ γὰρ μᾶλλον, καὶ ὧν ἐπιθυμοῦντες
τυγχάνουσιν. οὐ γὰρ μόνον ἡδὺ, ἀλλὰ καὶ βέλτιον φαίνεται. καὶ
ἃ μάλιστα ἕκαστοι πρὸς ἃ τοιοῦτοι. οἷον οἱ φιλόνικοι, εἰ νίκη ἔσται 1
οἱ φιλότιμοι, εἰ τιμὴ, οἱ φιλοχρήματοι, εἰ χρήματα, καὶ οἱ ἄλ
λοι ὡσαύτως. περὶ μὲν ἀγαθοῦ καὶ τοῦ συμφέροντος, ἐκ τού-
» των ληπτέον τὰς πίστεις. Ἐπεὶ δὲ πολλάκις ὁμολογοῦντες
» ἄμφω συμφέρειν, περὶ τοῦ μᾶλλον ἀμφισβητοῦσιν, ἐφεξῆς ἂν
» εἴη λεκτέον καὶ περὶ τοῦ μείζονος ἀγαθοῦ, καὶ τοῦ μᾶλλον συμ
φέροντος. ἔστω δὴ ὑπερέχον μὲν τοσοῦτον καὶ ἔτι. ὑπερεχό-
μενον δὲ τὸ ἐνυπάρχον, καὶ μεῖζον μὲν ἀεὶ καὶ πλεῖον πρὸς
ἔλαττον. μέγα δὲ καὶ μικρὸν, καὶ πολὺ καὶ ὀλίγον, πρὸς τὸ 2
τῶν πολλῶν μέγεθος. καὶ ὑπερέχον μὲν, τὸ μέγα, τὸ δὲ ἐλλεῖ
» πον, μικρὸν, καὶ πολὺ, καὶ ὀλίγον ὡσαύτως. ἐπεὶ οὖν ἀγαθὸν
» λέγομεν, τό τε αὐτὸ αὑτοῦ ἕνεκα καὶ μὴ ἄλλου αἱρετὸν, καὶ οὗ
» πάντες ἐφίενται, καὶ ὃ νοῦν ἂν καὶ φρόνησιν λαβόντες ἕλοιν-
» το, καὶ τὸ ποιητικὸν καὶ φυλακτικὸν, ἢ ᾧ ἕπεται τὰ τοιαῦτα,
τὸ δ᾽ οὗ ἕνεκα τὸ τέλος ἐστί. τέλος δ᾽ ἐστὶν οὗ ἕνεκα τὰ ἄλλα, αὐ
τῷ δὲ ἀγαθὸν τὸ πρὸς αὑτὸ ταῦτα πεπονθός. ἀνάγκη τά τε
πλείω τοῦ ἑνὸς καὶ τῶν ἐλαττόνων, συναριθμουμένου τοῦ ἑνὸς 3
ἢ τῶν ἐλαττόνων, μεῖζον ἀγαθὸν εἶναι. ὑπερέχει γὰρ. τὸ δὲ ἐνυ-
πάρχον ὑπερέχεται, καὶ ἐὰν τὸ μέγιστον τοῦ μεγίστου ὑπερέ-
χῃ, καὶ αὐτὰ αὐτῶν, καὶ ὅσα αὐτὰ αὐτῶν. καὶ τὸ μέγιστον τοῦ
μεγίστου. οἷον, ὁ μέγιστος ἀνὴρ γυναικὸς τῆς μεγίστης μείζων.
καὶ ὅλως εἰ οἱ ἄνδρες, τῶν γυναικῶν μείζους, καὶ οἱ ἄνδρες
τῶν γυναικῶν ὅλως μείζους, καὶ ἀνὴρ ὁ μέγιστος τῆς μεγίστης
γυναικὸς μείζων. ἀνάλογον γὰρ ἔχουσιν αἱ ὑπεροχαὶ τῶν γε-
νῶν, καὶ τῶν μεγίστων ἐν αὐτοῖς. Καὶ ὅταν μὲν τόδε τῷδε ἕ- 4

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.1.4

ἕπεται, ἐκεῖνο δὲ τούτῳ μή. ἕπεται δὲ ἢ τῷ ἅμα, ἢ τῷ ἐφεξῆς, ἢ
τῇ δυνάμει. ἐνυπάρχει γὰρ ἡ χρῆσις ἡ τοῦ ἑπομένου ἐν τῇ θα-
τέρου. ἕπεται δὲ ἅμα μὲν τῷ ὑγιαίνειν τὸ ζῆν. τούτῳ δὲ ἐκεῖνο
οὔ. ὕστερον δὲ τῷ μανθάνειν τὸ ἐπίστασθαι. δυνάμει δὲ, τῷ ἱερο-
συλεῖν τὸ ἀποστερεῖν. ὁ γὰρ ἱεροσυλήσας, κἂν ἀποστερήσειε. καὶ
τὰ ὑπερέχοντα τοῦ αὐτοῦ μείζονι μείζω. ἀνάγκη γὰρ ὑπερέ-
χειν καὶ τοῦ μείζονος. καὶ τὰ μείζονος ἀγαθοῦ ποιητικὰ, μείζω.
1 τοῦτο γὰρ ἦν, τὸ μείζονος ποιητικὸν εἶναι, καὶ οὗ τὸ ποιητι-
κὸν μεῖζον, ὡσαύτως. εἰ γὰρ τὸ ὑγιεινὸν αἱρετώτερον τοῦ ἡδέος,
καὶ μεῖζον ἀγαθὸν, καὶ ἡ ὑγίεια τῆς ἡδονῆς μείζων. καὶ τὸ αἱρε-
τώτερον καθ' αὑτὸ, τοῦ μὴ καθ' αὑτό. οἷον, ἰσχὺς ὑγιεινοῦ, τὸ μὲν
γὰρ οὐχ αὑτοῦ ἕνεκα, τὸ δὲ, αὑτοῦ ὅπερ ἦν τὸ ἀγαθὸν κἂν ᾖ τὸ
μὲν, τέλος, τὸ δὲ, μὴ τέλος. τὸ μὲν γὰρ, ἄλλου ἕνεκα. τὸ δὲ, αὑ-
τοῦ. οἷον τὸ γυμνάζεσθαι, τοῦ εὖ ἔχειν τὸ σῶμα. καὶ τὸ ἧττον προσ-
δεόμενον θατέρου ἢ ἑτέρων. αὐταρκέστερον γάρ. ἧττον δὲ προσ-
2 δεῖται τὸ ἐλαττόνων ἢ ῥᾳόνων προσδεόμενον, καὶ ὅταν τόδε
μὲν, ἄνευ τοῦδε μὴ ᾖ, ἢ μὴ δυνατὸν ᾖ γενέσθαι. θάτερον δ' ἄνευ
τούτου, αὐταρκέστερον δὲ τὸ μὴ δεόμενον. ὥστε φαίνεται μεῖ-
ζον ἀγαθὸν κἂν ᾖ ἀρχή, τὸ δὲ μὴ ἀρχή. κἂν ᾖ αἴτιον, τὸ δ' οὐκ
» αἴτιον, διὰ τὸ αὐτό. ἄνευ γὰρ αἰτίου ἢ ἀρχῆς, ἀδύνατον εἶναι,
» ἢ γενέσθαι. καὶ δυεῖν ἀρχαῖν, τὸ ἀπὸ τῆς μείζονος ἀρχῆς μεῖ-
ζον. καὶ δυοῖν αἰτίοιν, τὸ ἀπὸ τοῦ μείζονος αἰτίου μεῖζον. καὶ
ἀνάπαλιν δὴ δυεῖν ἀρχαῖν, ἡ τοῦ μείζονος ἀρχὴ, μείζων. καὶ
3 δυοῖν αἰτίοιν, τὸ τοῦ μείζονος αἴτιον, μεῖζον. δῆλον οὖν ἐκ τῶν
εἰρημένων, ὅτι ἀμφοτέρως μεῖζόν ἐστι. καὶ εἰ ἡ ἀρχὴ τόδε, τὸ
» δὲ μὴ ἀρχή, δόξει μεῖζον εἶναι. καὶ εἰ μὴ ἀρχή, τὸ δὲ ἀρχή.
» τὸ γὰρ τέλος μεῖζον καὶ οὐκ ἀρχή, ὥσπερ ὁ λεωδάμας κα-
» τηγορῶν ἔφη καλλιστράτου, τὸν βουλεύσαντα τοῦ πράξαν-
» τος μᾶλλον ἀδικεῖν, οὐ γὰρ ἂν πραχθῆναι μὴ βουλευσα-
μένου. πάλιν δὲ καὶ χαβρίας, τὸν πράξαντα τοῦ βουλεύ-
σαντος. οὐ γὰρ ἂν γενέσθαι, εἰ μὴ ἦν ὁ πράξων. τούτου γὰρ
4 ἕνεκα ἐπιβουλεύειν, ὅπως πράξωσι. καὶ τὸ σπανιώτερον τοῦ

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.1.4

ἀφθόνου. οἷον χρυσὸς σιδήρου ἀχρηστότερος ὤν. μείζων γὰρ
ἡ κτῆσις διὰ τὸ χαλεπώτερον εἶναι. ἄλλον δὲ τρόπον τὸ ἄφθο-
νον τοῦ σπανίου, ὅτι ἡ χρῆσις ὑπερέχει. τὸ γὰρ πολλάκις τοῦ ὀ-
» λιγάκις ὑπερέχει. ὅθεν λέγεται. ἄριστον μὲν ὕδωρ. καὶ ὅλως
τὸ χαλεπώτερον τοῦ ῥᾴονος. σπανιώτερον γάρ. ἄλλον δὲ τρό-
πον, τὸ ῥᾷον, τοῦ χαλεπωτέρου. ἔχει γὰρ ὡς βουλόμεθα, καὶ
ᾧ τὸ ἐναντίον μεῖζον, καὶ οὗ ἡ στέρησις μεῖζον, καὶ ἀρετὴ μὴ ἀ-
ρετῆς, καὶ κακία μὴ κακίας μείζων. τὰ μὲν γὰρ, τέλη. τὰ δ' οὐ 1
τέλη. καὶ ὧν τὰ ἔργα καλλίω ἢ αἰσχίω, μείζω αὐτά, καὶ ὧν αἱ
κακίαι καὶ ἀρεταὶ μείζους, καὶ τὰ ἔργα μείζω. ἐπείπερ, ὡς τὰ
» αἴτια, καὶ αἱ ἀρχαὶ, καὶ τὰ ἀποβαίνοντα, καὶ ὡς τὰ ἀποβαί-
» νοντα, καὶ τὰ αἴτια, καὶ αἱ ἀρχαί. καὶ ὧν ἡ ὑπεροχὴ αἱρετω-
τέρα ἢ καλλίων. οἷον τὸ ἀκριβῶς ὁρᾶν, αἱρετώτερον τοῦ ὀσφραί-
νεσθαι, καὶ γὰρ ὄψις ὀσφρήσεως. καὶ τὸ φιλέταιρον εἶναι, τοῦ
φιλοχρήματον κάλλιον. ὥστε καὶ φιλεταιρεία φιλοχρημα-
τίας. καὶ ἀντικειμένως δὲ τῶν βελτιόνων αἱ ὑπερβολαὶ βελ- 2
τίους, καὶ καλλιόνων καλλίους, καὶ ὧν αἱ ἐπιθυμίαι καλ-
λίους ἢ βελτίους. αἱ γὰρ μείζους ὀρέξεις, μειζόνων εἰσί. καὶ
τῶν καλλιόνων δὲ ἢ τῶν βελτιόνων αἱ ἐπιθυμίαι βελτίους καὶ
καλλίους διὰ τὸ αὐτό. καὶ ὧν αἱ ἐπιστῆμαι καλλίους ἢ σπου-
δαιότεραι, καὶ τὰ πράγματα καλλίω καὶ σπουδαιότερα.
ὡς γὰρ ἡ ἐπιστήμη, καὶ τὸ ἀληθές. κελεύει δὲ τὸ αὐτῆς ἑκά-
στη. καὶ τῶν σπουδαιοτέρων καὶ καλλιόνων αἱ ἐπιστῆμαι, ἀ-
νάλογον διὰ ταῦτα. καὶ ὃ κρίνειεν ἂν ἢ κεκρίκασιν οἱ φρόνι-
μοι, ἢ πάντες ἢ οἱ πολλοὶ, ἢ οἱ πλείους, ἢ οἱ κράτιστοι, ἀγαθὸν 3
μεῖζον, ἀνάγκη οὕτως ἔχειν, ἢ ἁπλῶς, ἢ εἰ κατὰ τὴν φρόνη-
σιν ἔκριναν. ἔστι δὲ τοῦτο κοινὸν καὶ κατὰ τῶν ἄλλων, καὶ γὰρ
τὶ καὶ ποσὸν καὶ ποιὸν, οὕτως ἔχει, ὡς ἂν ἡ ἐπιστήμη καὶ φρό-
νησις εἴποι. ἀλλ' ἐπ' ἀγαθῶν εἰρήκαμεν. ὥρισται γὰρ ἀγαθὸν
» εἶναι, ὃ λαβόντα τὰ πράγματα φρόνησιν, ἕλοιτ' ἂν ἕκαστον.
» δῆλον οὖν, ὅτι καὶ μεῖζον ὃ μᾶλλον ἡ φρόνησις λέγει, καὶ τὸ
τοῖς βελτίοσιν ὑπάρχον, ἢ ἁπλῶς, ἢ ᾗ βελτίους. οἷον ἀνδρεία 4

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.1.4

ἰσχύος, καὶ ὃ ἕλοιτ' ἂν ὁ βελτίων, ἢ ἁπλῶς. ἢ ἡ βελτίων. οἷον
τὸ ἀδικεῖσθαι μᾶλλον ἢ ἀδικεῖν. τοῦτο γὰρ ὁ δικαιότερος ἕ-
» λοιτ' ἄν. καὶ τὸ ἥδιον, τοῦ ἧττον ἡδέος. τὴν γὰρ ἡδονὴν πάντα
» διώκει, καὶ αὐτοῦ ἕνεκα τοῦ ἥδεσθαι ὀρέγονται. ὥρισται δὲ τούτοις
» τὸ ἀγαθόν, καὶ τὸ τέλος. ἥδιον δὲ τό, τε ἀλυπότερον καὶ τὸ
πολυχρονιώτερον ἡδύ. καὶ τὸ κάλλιον τοῦ ἧττον καλοῦ. τὸ
γὰρ καλόν ἐστιν ἤτοι τὸ ἡδύ, ἢ καθ' αὑτὸ αἱρετόν. καὶ ὅσων αὐ-
1 τοὶ ἑαυτοῖς ἢ φίλοις βούλονται αἴτιοι εἶναι μᾶλλον, ταῦτα
μείζω ἀγαθά. ὅσων δὲ ἥκιστα, μείζω κακά. καὶ τὰ πολυχρο-
νιώτερα τῶν ὀλιγοχρονιωτέρων, καὶ τὰ βεβαιότερα τῶν μὴ
βεβαιοτέρων, ὑπερέχει γὰρ ἡ χρῆσις, τῶν μὲν, τῷ χρόνῳ,
τῶν δὲ, τῇ βουλήσει. ὅταν γὰρ βούλωνται, ὑπάρχει μᾶλ-
λον ἢ τοῦ βεβαίου. καὶ ὡς ἂν ἐκ τῶν συστοίχων καὶ τῶν ὁμοί-
ων πτώσεων, καὶ τ' ἄλλα ἀκολουθεῖ. οἷον εἰ τὸ ἀνδρείως καὶ
κάλλιον καὶ αἱρετώτερον τοῦ σωφρόνως, καὶ ἀνδρεία σωφρο-
2 σύνης αἱρετωτέρα, καὶ τὸ ἀνδρεῖον δὲ τοῦ σωφρονεῖν, καὶ ὃ
» πάντες αἱροῦνται, τοῦ μὴ ὃ πάντες, καὶ ὃ οἱ πλείους ἢ οἱ ἐ-
» λάττους. ἀγαθὸν γὰρ ἦν, οὗ πάντες ἐφίενται. ὥστε καὶ μεῖ-
ζον οὗ μᾶλλον. καὶ ὃ ἀμφισβητοῦντες, ἢ οἱ ἐχθροὶ ἢ οἱ κρίνον-
τες, ἢ οὓς οὗτοι κρίνουσι, τὸ μὲν γάρ, ὡς οἱ πάντες φαῖεν ἐστί. τὸ
δὲ ὡς οἱ κύριοι καὶ οἱ εἰδότες, καὶ ὁτὲ μὲν, οὗ πάντες μετέχου-
σι μεῖζον. ἀτιμία γὰρ τὸ μὴ μετέχειν, ὁτὲ δὲ οὗ μηδεὶς, ἢ οὗ
ὀλίγοι, σπανιώτερον γάρ. καὶ τὰ ἐπαινετώτερα. καλλίω
3 γάρ. καὶ ὧν αἱ τιμαὶ μείζους ὡσαύτως. ἡ γὰρ τιμὴ, ὥσπερ
ἀξία τις ἐστι. καὶ ὧν αἱ ζημίαι μείζους. καὶ τὰ τῶν ὁμολογου-
μένων ἢ φαινομένων μεγάλων, μείζω. καὶ διαιρούμενα δὲ εἰς
» τὰ μέρη, ταῦτα μείζω φαίνεται, πλειόνων γὰρ ὑπεροχὴ φαί-
» νεται. ὅθεν καὶ ὁ ποιητής φησι, πεῖσαι λέγουσαν τὸν μελέα-
» γρον ἀναστῆναι. ὅσα κάκ' ἀνθρώποισι πέλει, τῶν ἄστυ ἁλώη,
» ἄνδρας μὲν κτείνουσι, πόλιν δέ τε πῦρ ἀμαθύνει. τέκνα δὲ
» τ' ἄλλοι ἄγουσι βαθυζώνους τε γυναῖκας. καὶ τὸ συντι-
4 θέναι καὶ ἐποικοδομεῖν, ὥσπερ ἐπίχαρμος διά τε τὸ αὐτὸ τῇ

διαιρέσει. ἡ γὰρ σύνθεσις, ὑπεροχὴν δείκνυσι πολλήν. καὶ ὅ-
τι ἀρχὴ φαίνεται μεγάλων καὶ αἴτιον. ἐπεὶ δὲ τὸ χαλεπώ-
» τερον καὶ σπανιώτερον μεῖζον, καὶ οἱ καιροὶ καὶ αἱ ἡλικίαι,
» καὶ οἱ τόποι, καὶ οἱ χρόνοι, καὶ αἱ δυνάμεις ποιοῦσι μεγάλα.
» εἰ γὰρ παρὰ δύναμιν, καὶ παρ' ἡλικίαν καὶ παρὰ τοὺς ἄλλους,
καὶ εἰ οὕτως, ἢ ἐνταῦθα, ἢ τόθ' ἕξει μέγεθος καὶ καλῶν καὶ ἀ-
γαθῶν, καὶ δικαίων, καὶ τῶν ἐναντίων. ὅθεν καὶ τὸ ἐπίγραμ-
» μα τῷ ὀλυμπιονίκῃ. πρόσθε μὲν ἀμφ' ὤμοισιν ἔχων τραχεῖαν, ἄ 1
» συλλαν, ἰχθῦς ἐξ ἄργους εἰς τεγέαν ἔφερον. καὶ ὁ ἰφικράτης
αὐτὸν ἐνεκωμίαζε λέγων, ἐξ ὧν ὑπῆρξε ταῦτα. καὶ τὸ αὐτο-
φυὲς τοῦ ἐπικτήτου, χαλεπώτερον γάρ, ὅθεν καὶ ὁ ποιητής φησιν
αὐτοδίδακτός εἰμι, καὶ τὸ μεγάλου μέγιστον μέρος. οἷον, περι-
κλῆς τὸν ἐπιτάφιον λέγων, τὴν νεότητα ἐκ τῆς πόλεως ἀνῃρῆ-
σθαι, ὥσπερ καὶ τὸ ἔαρ ἐκ τοῦ ἐνιαυτοῦ εἰ ἐξαιρεθείη. καὶ τὰ ἐν
χρείᾳ μείζονι χρήσιμα, οἷον τὰ ἐν γήρᾳ καὶ νόσοις. καὶ δυοῖν τὸ
ἐγγύτερον τοῦ τέλους. καὶ τὸ αὐτῷ, καὶ ἁπλῶς, καὶ τὸ δυνα- 2
τὸν τοῦ ἀδυνάτου. τὸ μὲν γὰρ αὐτῷ, τὸ δ' οὔ. καὶ τὰ ἐν τέλει τοῦ
βίου. τέλη γὰρ μᾶλλον. ἢ τὰ πρὸς τῷ τέλει. καὶ τὰ πρὸς ἀλή-
θειαν τῶν πρὸς δόξαν. ὅρος δὲ τοῦ πρὸς δόξαν, ὃ λανθάνειν μέλ-
λων οὐκ ἂν ἕλοιτο. διὸ καὶ τὸ εὖ πάσχειν, τοῦ εὖ ποιεῖν δόξειεν
ἂν αἱρετώτερον εἶναι. τὸ μὲν γάρ, κἂν λανθάνῃ, αἱρήσεται. ποι-
εῖν δ' εὖ λανθάνων οὐ δοκεῖ ἂν ἑλέσθαι. καὶ ὅσα εἶναι μᾶλλον
ἢ δοκεῖν βούλονται. πρὸς ἀλήθειαν γὰρ μᾶλλον. διὸ καὶ τὴν δι-
καιοσύνην φασί, μικρὸν εἶναι, ὅτι δοκεῖν ἢ εἶναι αἱρετώτερον,
τὸ δὲ ὑγιαίνειν οὔ. καὶ τὸ πρὸς πολλὰ χρησιμώτερον. οἷον, τὸ 3
» πρὸς τὸ ζῆν καὶ εὖ ζῆν, καὶ τὴν ἡδονήν. καὶ τὸ πράττειν τὰ
» καλά. διὸ καὶ ὁ πλοῦτος, καὶ ἡ ὑγίεια, μέγιστα δοκεῖ εἶναι. ἅ-
παντα γὰρ ἔχει ταῦτα. καὶ τὸ ἀλυπότερον, καὶ τὸ μεθ' ἡδονῆς.
πλείω γὰρ ἑνός. ὥστε ὑπάρχει καὶ ἡ ἡδονὴ ἀγαθόν, καὶ ἡ ἀλυ-
» πία. καὶ δυοῖν ὃ τῷ αὐτῷ προστιθέμενον, μεῖζον τὸ ὅλον ποιεῖ.
» καὶ ἃ μὴ λανθάνει παρόντα ἢ ἃ λανθάνει. πρὸς ἀλήθειαν γὰρ
τείνει ταῦτα. διὸ καὶ τὸ πλουτεῖν καὶ δοκεῖν φανείη ἂν μεῖζον 4

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.1.4

ἀγαθὸν τοῦ δοκεῖν. καὶ τὸ ἀγαπητόν, καὶ τοῖς μέν, μόνοις, τοῖς
δὲ μετ᾽ ἄλλων. διὸ καὶ οὐκ ἴση ζημία, ἄν τις τὸν ἑτερόφθαλ-
μον τυφλώσῃ, καὶ τὸν δύο ἔχοντα. ἀγαπητὸν γὰρ μόνον ἀφῄ-
ρηται, ἐκ τίνων μὲν οὖν δεῖ τὰς πίστεις φέρειν ἐν τῷ προτρέπειν
καὶ ἀποτρέπειν, σχεδὸν εἴρηται. Μέγιστον δέ, καὶ κυριώτατον
» ἁπάντων πρὸς τὸ δύνασθαι πείθειν καὶ καλῶς συμβουλεύ-
» ειν, τὰς πολιτείας ἁπάσας λαβεῖν, καὶ τὰ ἑκάστης ἔθη, καὶ νό-
1 μιμα καὶ συμφέροντα διελεῖν. πείθονται γὰρ ἅπαντες τῷ συμ
φέροντι, συμφέρει δὲ τὸ σῶζον τὴν πόλιν. ἔτι δὲ κυρία μέν ἐστιν
ἡ τοῦ κυρίου ἀπόφανσις. τὰ δὲ κύρια, διῄρηται, κατὰ τὰς
πολιτείας. ὅσαι γὰρ αἱ πολιτεῖαι, τοσαῦτα καὶ τὰ κύριά ἐστιν
εἰσὶ δὲ πολιτεῖαι τέσσαρες, δημοκρατία, ὀλιγαρχία, ἀριστο-
κρατία, μοναρχία. ὥστε τὸ μὲν κύριον καὶ τὸ κρῖνον, τούτων
ἂν εἴη μόριον, ἢ ὅλον τούτων. ἔστι δὲ δημοκρατία μέν, πολι-
τεία, ἐν ᾗ κλήροι διανέμονται τὰς ἀρχάς. ὀλιγαρχία δέ, ἐν ᾗ
2 οἱ ἀπὸ τιμημάτων. ἀριστοκρατία δέ, ἐν ᾗ κατὰ παιδείαν. παι-
δείαν δὲ λέγω, τὴν ὑπὸ τοῦ νόμου κειμένην. οἱ γὰρ ἐμμεμενη-
κότες ἐν τοῖς νομίμοις ἐν τῇ ἀριστοκρατίᾳ ἄρχουσιν. ἀνάγκη δὲ
τούτους φαίνεσθαι ἀρίστους. ὅθεν καὶ τοὔνομα εἴληφε τοῦτο.
μοναρχία δ᾽ ἐστὶ κατὰ τοὔνομα, ἐν ᾗ εἷς ἁπάντων κύριός ἐστι.
τούτων δέ, ἡ μὲν κατὰ τάξιν τινά, βασιλεία. ἡ δ᾽ ἀόριστος, τυ-
ραννίς. τὸ δὴ τέλος ἑκάστης πολιτείας οὐ δεῖ λανθάνειν, αἱ-
ροῦνται γὰρ τὰ πρὸς τὸ τέλος. ἔστι δὲ δημοκρατίας μὲν τέλος
3 ἐλευθερία. ὀλιγαρχίας δέ, πλοῦτος. ἀριστοκρατίας δέ, τὰ
πρὸς παιδείαν καὶ τὰ νόμιμα. βασιλείας δὲ τὸ ἐν νόμῳ ἐ-
πιστατεῖν. τυραννίδος δέ, φυλακή. δῆλον οὖν, ὅτι τὰ πρὸς τὸ
τέλος ἑκάστης ἔθη καὶ νόμιμα καὶ συμφέροντα διαιρετέον, εἴ-
» περ αἱροῦνται πρὸς τοῦτο ἀναφέροντες, ἐπεὶ δὲ οὐ μόνον αἱ
» πίστεις γίνονται δι᾽ ἀποδεικτικοῦ λόγου, ἀλλὰ καὶ δι᾽ ἠθικοῦ. τῷ
» γὰρ ποιόν τινα φαίνεσθαι τὸν λέγοντα πιστεύομεν. τοῦτο δ᾽ ἐστίν,
» ἂν ἀγαθὸς φαίνηται ἢ εὔνους, ἢ ἄμφω. δέοι ἂν τὰ ἤθη τῶν πο
4 λιτειῶν ἑκάστης ἔχειν ἡμᾶς. τὸ μὲν γὰρ ἑκάστου ἦθος πιθανώ-

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.1.4

τατον, ἀνάγκη πρὸς ἑκάστην εἶναι. ταῦτα δὲ ληφθήσεται
διὰ τῶν αὐτῶν. τὰ μὲν γὰρ ἤθη φανερὰ κατὰ τὴν προαίρε-
σιν. ἡ δὲ προαίρεσις, ἀναφέρεται πρὸς τὸ τέλος. ὧν μὲν οὖν
δεῖ ὀρέγεσθαι προτρέποντας ὡς ἐσομένων ἢ ὄντων, καὶ ἐκ τί-
νων δεῖ τὰς περὶ τοῦ συμφέροντος πίστεις λαμβάνειν, ἔτι δὲ τῶν
περὶ τὰς πολιτείας ἠθῶν καὶ νομίμων, διὰ τίνων τε καὶ πῶς
εὐπορήσομεν, ἐφ' ὅσον ἦν τῷ παρόντι καιρῷ σύμμετρον, εἴρη-
ται. διηκρίβωται γὰρ ἐν τοῖς πολιτικοῖς περὶ τούτων. Με- 1
τὰ δὲ ταῦτα λέγωμεν, περὶ ἀρετῆς καὶ κακίας, καὶ καλοῦ καὶ
αἰσχροῦ. οὗτοι γὰρ σκοποὶ, τῷ ἐπαινοῦντι καὶ ψέγοντι. συμβή-
σεται γὰρ ἅμα περὶ τούτων λέγοντας, κἀκεῖνα δηλοῦν, ἐξ
ὧν ποιοί τινες, ὑποληφθησόμεθα κατὰ τὸ ἦθος, ὅπερ ἦν
δευτέρα πίστις. ἐκ τῶν αὐτῶν γὰρ ἡμᾶς τε καὶ ἄλλον ἀξιόπι-
» στον δυνησόμεθα ποιεῖν πρὸς ἀρετήν. ἐπεὶ δὲ συμβαίνει καὶ
» χωρὶς σπουδῆς καὶ μετὰ σπουδῆς ἐπαινεῖν πολλάκις οὐ μό-
νον ἄνθρωπον, ἢ θεὸν, ἀλλὰ καὶ ἄψυχα, καὶ τῶν ἄλλων ζώων τὸ 2
τυχόν. τὸν αὐτὸν τρόπον καὶ περὶ τούτων ληπτέον τὰς προτά-
σεις. ὥστε ὅσον παραδείγματος χάριν εἴπωμεν καὶ περὶ τού-
» των. καλὸν μὲν οὖν ἐστιν ὃ ἂν δι' αὑτὸ αἱρετὸν ὂν, ἐπαινετὸν ᾖ. ἢ
» ὃ ἂν ἀγαθὸν ὂν, ἡδὺ ᾖ, ὅτι ἀγαθόν. εἰ δὲ τοῦτ' ἐστὶ τὸ καλὸν, ἀ-
» νάγκη τὴν ἀρετὴν καλὸν εἶναι. ἀγαθὸν γὰρ ὂν, ἐπαινετόν ἐστι.
ἀρετὴ δὲ ἔστι μὲν δύναμις, ὡς δοκεῖ, ποριστικὴ ἀγαθῶν, καὶ φυ-
λακτικὴ δύναμις, εὐεργετικὴ πολλῶν καὶ μεγάλων, καὶ πάν-
των περὶ πάντα. μέρη δὲ ἀρετῆς, δικαιοσύνη ἀνδρεία, σωφρο- 3
σύνη, μεγαλοπρέπεια, μεγαλοψυχία, ἐλευθεριότης, πρᾳό-
της, φρόνησις, σοφία. ἀνάγκη δὲ μεγίστας εἶναι ἀρετὰς τὰς τοῖς
ἄλλοις χρησιμωτάτας, εἴπερ ἐστὶν ἡ ἀρετὴ καὶ δύναμις εὐερ-
» γετική. διὰ τοῦτο τοὺς δικαίους καὶ ἀνδρείους μάλιστα τιμῶσιν.
ἡ μὲν γὰρ πολέμῳ, ἡ δὲ καὶ ἐν εἰρήνῃ χρήσιμός ἐστιν αὐτοῖς. εἶτα
ἐλευθεριότης. προΐενται γὰρ καὶ οὐκ ἀνταγωνίζονται περὶ τῶν
χρημάτων, ὧν μάλιστα ἐφίενται ἄλλοι. ἔστι δὲ δικαιοσύνη μὲν,
ἀρετὴ, δι' ἣν τὰ αὑτῶν ἕκαστοι ἔχουσι, καὶ ὡς ὁ νόμος. ἀδικία 4

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.1.4

δὲ, δι' ἣν τὰ ἀλλότρια, οὐχ ὡς ὁ νόμος. ἀνδρία δὲ, δι' ἣν πρακ-
τικοί εἰσι τῶν καλῶν ἔργων ἐν τοῖς κινδύνοις, καὶ ὡς ὁ νόμος
κελεύει, καὶ ὑπηρετικὴ τῷ νόμῳ. δειλία δὲ τοὐναντίον. σω-
φροσύνη δὲ ἐστὶν ἀρετὴ, καθ' ἣν πρὸς τὰς ἡδονὰς τοῦ σώματος οὕ-
τως ἔχουσιν, ὡς ὁ νόμος κελεύει. ἀκολασία δὲ τοὐναντίον.
ἐλευθεριότης δὲ, περὶ χρήματα εὖ ποιητική. ἀνελευθερία
δὲ, τοὐναντίον. μεγαλοψυχία δὲ ἀρετὴ μεγάλων ποιητικὴ
1 εὐεργετημάτων. μικροψυχία δὲ, τοὐναντίον. μεγαλοπρέ-
πεια δὲ, ἀρετὴ ἐν δαπανήμασι μεγέθους ποιητική, μικρο-
ψυχία δὲ καὶ μικροπρέπεια, τἀναντία. φρόνησις δ' ἐστὶν ἀ-
ρετὴ διανοίας, καθ' ἣν εὖ βουλεύεσθαι δύνανται περὶ ἀγα-
θῶν καὶ κακῶν τῶν εἰρημένων εἰς εὐδαιμονίαν. περὶ μὲν οὖν
ἀρετῆς καὶ κακίας καθόλου, καὶ περὶ τῶν μορίων εἴρηται
κατὰ τὸν ἐνεστῶτα καιρὸν ἱκανῶς. περὶ δὲ τῶν ἄλλων οὐ χα-
λεπὸν ἰδεῖν. Φανερὸν γὰρ, ὅτι ἀνάγκη, τά τε ποιητικὰ τῆς
2 ἀρετῆς εἶναι καλὰ, πρὸς ἀρετὴν γὰρ, καὶ τὰ ἀπ' ἀρετῆς γι-
νόμενα. τοιαῦτα δὲ τά τε σημεῖα τῆς ἀρετῆς καὶ τὰ ἔργα. ἐ-
πεὶ δὲ τὰ σημεῖα καὶ τὰ τοιαῦτα ὅσα εἰσὶν ἀγαθοῦ ἔργα ἢ πάθη,
καλά. ἀνάγκη τε ὅσα ἀνδρείας ἔργα, ἢ σημεῖα ἀνδρείας, ἢ
ἀνδρείως πέπρακται, καλὰ εἶναι ταῦτα. καὶ τὰ δίκαια, καὶ τὰ
δικαίως ἔργα, πάθη δὲ οὔ. ἐν μόνῃ γὰρ ταύτῃ τῶν ἀρετῶν, οὐκ
ἀεὶ τὸ δικαίως καλὸν, ἀλλ' ἐπὶ τοῦ ζημιοῦσθαι αἰσχρὸν τὸ δικαί-
ως μᾶλλον ἢ τὸ ἀδίκως. καὶ κατὰ τὰς ἄλλας δὲ ἀρετὰς ὡσαύ-
3 τως, καὶ ἐφ' ὅσοις τὰ ἆθλα τιμὴ, καλά. καὶ ἐφ' ὅσοις τιμὴ μᾶλ-
λον ἢ χρήματα, καὶ ὅσα μὴ αὑτοῦ ἕνεκα πράττει τις τῶν αἱρετῶν,
καὶ τὰ ἁπλῶς ἀγαθὰ, ὅσα τε ὑπὲρ τῆς πατρίδος τις ἐποίει, παρι-
δὼν τὸ αὑτοῦ, καὶ τὰ τῇ φύσει ἀγαθὰ, καὶ ἃ μὴ αὐτῷ ἀγαθά. αὑ-
τοῦ γὰρ ἕνεκα τὰ τοιαῦτα, καὶ ὅσα τεθνεῶτι ἐνδέχεται ὑπάρ-
χειν μᾶλλον ἢ ζῶντι. τὸ γὰρ αὑτοῦ ἕνεκα, μᾶλλον ἔχει τὰ ζῶν-
τα, καὶ ὅσα ἔργα τῶν καλῶν ἕνεκα. ἧττον γὰρ αὑτοῦ, καὶ ὅσαι
εὐπραγίαι περὶ ἄλλους, ἀλλὰ μὴ περὶ αὑτόν. καὶ περὶ τοὺς
4 εὖ ποιήσαντας. δίκαιον γάρ. καὶ τὰ εὐεργετήματα, οὐ γὰρ

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.1.4

εἰς αὐτόν. καὶ τὰ ἐναντία ἐφ' οἷς αἰσχύνονται. τὰ γὰρ αἰσχρὰ αἰ-
» σχύνονται καὶ λέγοντες καὶ ποιοῦντες καὶ μέλλοντες, ὥσπερ
» καὶ σαπφὼ πεποίηκεν, εἰπόντος τοῦ ἀλκαίου, θέλω τ' εἰπεῖν
» ἀλλά με κωλύει αἰδώς. αἰ δ' ἦχες ἐσθλῶν ἵμερον ἢ καλῶν, καὶ
μή τ' εἰπεῖν γλῶσσ' ἐκύκα κακὸν, αἰδώς κέν σε οὐκ εἶχεν ὄμμα-
τα, ἀλλ' ἔλεγες περὶ ὧ δικαίω. καὶ περὶ ὧν ἀγωνιῶσι μὴ φο-
βούμενοι. περὶ γὰρ τῶν πρὸς δόξαν φερόντων ἀγαθῶν τοῦτο
πάσχουσι. καὶ τῶν φύσει σπουδαιοτέρων ἀρεταὶ καλλίους, καὶ 1
τὰ ἔργα. οἷον ἀνδρὸς, ἢ γυναικός. καὶ αἱ ἀπολαυστικαὶ ἄλλοις
μᾶλλον ἢ αὐτοῖς. διὸ τὸ δίκαιον καὶ ἡ δικαιοσύνη καλόν. καὶ
τὸ τοὺς ἐχθροὺς τιμωρεῖσθαι μᾶλλον, καὶ μὴ καταλλάττεσθαι.
τό τε γὰρ ἀνταποδιδόναι δίκαιον. τὸ δὲ δίκαιον, καλόν. καὶ
ἀνδρεῖον, τὸ μὴ ἡττᾶσθαι, καὶ νίκη καὶ τιμὴ τῶν καλῶν. αἱρε-
» τά τε γὰρ, ἄκαρπα ὄντα, καὶ ὑπεροχὴν ἀρετῆς δηλοῖ καὶ τὰ
» μνημονευτά. καὶ τὰ μᾶλλον, μᾶλλον. μᾶλλον δὲ καὶ ἃ μὴ ζῶν-
τι ἕπεται, καὶ οἷς τιμὴ ἀκολουθεῖ, καὶ τὰ περιττὰ καὶ τὰ μόνῳ 2
ὑπάρχοντα. καλλίω. εὐμνημονευτότερα γάρ. καὶ κτήματα ἄκαρ-
πα. ἐλευθεριώτερα γάρ. καὶ τὰ παρ' ἑκάστοις δὲ ἴδια, καλὰ, καὶ
ὅσα σημεῖα ἐστὶ τῶν παρ' ἑκάστοις ἐπαινουμένων, οἷον ἐν λακε-
δαίμονι κομᾶν, καλὸν. ἐλευθερίου γὰρ σημεῖον. οὐ γάρ ἐστι κο-
μῶντα ῥᾴδιον οὐδὲν ποιεῖν ἔργον θητικόν. καὶ τὸ μηδεμίαν ἐρ-
γάζεσθαι βάναυσον τέχνην. ἐλευθερίου γὰρ, τὸ μὴ πρὸς ἄλλον
ζῆν. ληπτέον δὲ, καὶ τὰ σύνεγγυς τοῖς ὑπάρχουσιν, ὡς καὶ ταῦτα
ὄντα καὶ πρὸς ἔπαινον καὶ πρὸς ψόγον. οἷον τὸν εὐλαβῆ καὶ 3
ψυχρὸν, δειλὸν καὶ ἐπίβουλον. καὶ τὸν ἠλίθιον, χρηστόν. καὶ
τὸν ἀνάλγητον, πρᾶον. καὶ ἕκαστον δὲ, ἐκ τῶν παρακολουθού-
των ἀεὶ κατὰ τὸ βέλτιστον. οἷον τὸν ὀργίλον καὶ τὸν μανικὸν ἁ-
πλοῦν, καὶ τὸν αὐθάδη, μεγαλοπρεπῆ καὶ σεμνόν. καὶ τοὺς
ἐν ταῖς ὑπερβολαῖς, ὡς ἐν ταῖς ἀρεταῖς ὄντας. οἷον τὸν θρα-
σὺν, ἀνδρεῖον. καὶ τὸν ἄσωτον, ἐλευθέριον. δόξει τε γὰρ τοῖς
πολλοῖς καὶ ἅμα παραλογιστικὸν ἐκ τῆς αἰτίας. εἰ γὰρ οὗ μὴ
ἀνάγκη κινδυνευτικὸς, πολλῷ μᾶλλον ἂν δόξειεν ὅπου κα- 4
λὸν, καὶ

» λόν. καὶ εἰ προετικὸς, τοῖς τυχοῦσι καὶ τοῖς φίλοις. ὑπερβο-
» λὴ γὰρ ἀρετῆς, τὸ πάντας εὖ ποιεῖν. σκοπεῖν δὲ καὶ παρ' οἷς ὁ
ἔπαινος. ὥσπερ γὰρ ὁ σωκράτης ἔλεγεν, οὐ χαλεπὸν ἀθηναίους
ἐν ἀθηναίοις ἐπαινεῖν, δεῖ δὲ τὸ παρ' ἑκάστοις τίμιον λέγειν, ὡς ὑ-
πάρχον. οἷον ἐν σκύθαις ἢ λάκωσιν, ἢ φιλοσόφοις. καὶ ὅλως δὲ τὸ
τίμιον ἄγειν εἰς τὸ καλόν. ἐπείπερ δοκεῖ γειτνιᾶν. καὶ ὅσα κα-
τὰ τὸ προσῆκον. οἷον εἰ ἄξια τῶν προγόνων καὶ τῶν προϋπηρ-
1 γμένων. εὐδαιμονικὸν γὰρ καὶ καλὸν, τὸ προσεπικτᾶσθαι τι-
» μήν. ἢ εἰ παρὰ τὸ προσῆκον ἐπὶ τὸ βέλτιον καὶ τὸ κάλλιον.
οἷον εἰ ὁ εὐτυχῶν μὲν μέτριος, ὁ δ' ἀτυχῶν μεγαλόψυχος, ἢ
μείζων γινόμενος βελτίων καὶ καταλλακτικώτερος, τοιοῦτον
δὲ τὸ τοῦ ἰφικράτους, ἐξ οἵων εἰς οἷα, καὶ τὸ τοῦ ὀλυμπιονίκου.
πρόσθε μὲν ἀμφ' ὤμοισιν ἔχων τραχεῖαν. καὶ τὸ τοῦ σιμωνίδου.
ἣ πατρός τε καὶ ἀνδρὸς, ἀδελφῶν τ' οὖσα τυράννων. Ἐπεὶ
» δ' ἐκ τῶν πράξεων ὁ ἔπαινος, ἴδιον δὲ τοῦ σπουδαίου τὸ κατὰ
2 προαίρεσιν, πειρατέον δεικνύναι πράττοντα κατὰ προαίρεσιν,
χρήσιμον δὲ τὸ πολλάκις φαίνεσθαι πεπραχότα. διὸ καὶ τὰ
συμπτώματα καὶ τὰ ἀπὸ τύχης, ὡς ἐν προαιρέσει ληπτέον. ἂν
γὰρ πολλὰ καὶ ὅμοια προφέρηται, σημεῖον ἀρετῆς εἶναι δόξει
» καὶ προαιρέσεως. ἔστι δ' ἔπαινος λόγος ἐμφανίζων μέγεθος
» ἀρετῆς. δεῖ οὖν τὰς πράξεις ἐπιδεικνύναι, ὡς τοιαῦται. τὸ
δ' ἐγκώμιον τῶν ἔργων ἐστί. τὰ δὲ κύκλῳ, εἰς πίστιν. οἷον εὐγέ-
νεια, καὶ παιδεία. εἰκὸς γὰρ ἐξ ἀγαθῶν ἀγαθοὺς, καὶ τὸν οὕ-
3 τω τραφέντα, τοιοῦτον εἶναι. διὸ καὶ ἐγκωμιάζομεν πράξαν-
τας. τὰ δ' ἔργα σημεῖα τῆς ἕξεώς ἐστιν. ἐπεὶ ἐπαινοῖμεν καὶ μὴ
πεπραγότα, εἰ πιστεύοιμεν εἶναι τοιοῦτον. μακαρισμὸς δὲ καὶ
εὐδαιμονισμὸς, αὐτοῖς μὲν ταὐτά. τούτοις δὲ οὐ ταὐτὰ, ἀλλ'
ὥσπερ ἡ εὐδαιμονία τὴν ἀρετὴν, καὶ ὁ εὐδαιμονισμὸς περιέ-
χει ταῦτα. ἔχει δὲ κοινὸν εἶδος ὁ ἔπαινος, καὶ αἱ συμβουλαί. ἃ
γὰρ ἂν ἐν τῷ συμβουλεύειν ὑπόθοιο, ταῦτα μετατεθέντα τῇ
λέξει, ἐγκώμια γίνεται. ἐπεὶ οὖν ἔχομεν ἃ δεῖ πράττειν, καὶ
4 ποιόν τινα εἶναι, δεῖ ταῦτα ὡς ὑποθήκας λέγοντας, τῇ λέξει

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.1.4

μεταθεῖναι καὶ στρέφειν. οἷον. ὅτι οὐ δεῖ μέγα φρονεῖν ἐπὶ τοῖς
» διὰ τύχην, ἀλλὰ τοῖς δι' αὑτόν. οὕτω μὲν οὖν λεχθὲν, ὑπο-
θήκην δύναται. ὡδὶ δ' ἔπαινον, μέγα φρονῶν οὐ τοῖς διὰ τύ-
χην ὑπάρχουσιν, ἀλλὰ τοῖς δι' αὑτόν. ὥστε ὅταν ἐπαινεῖν βού-
λῃ, ὅρα, τί ἂν ὑπόθοιο. καὶ ὅταν ὑποθέσθαι, ὅρα, τί ἂν ἐ-
παινέσειας. ἡ δὲ λέξις ἔσται ἀντικειμένη ἐξ ἀνάγκης. ὅταν τὸ
μὲν, κωλῦον, τὸ δὲ, μὴ κωλῦον μετατεθῇ. χρηστέον δὲ, καὶ
τῶν αὐξητικῶν πολλοῖς. οἷον, εἰ μόνος, ἢ πρῶτος, ἢ μετ' ὀλί- 1
γων, ἢ ὁ μάλιστα πεποίηκεν. ἅπαντα γὰρ ταῦτα, καλά. καὶ
τὸ ἐκ τῶν χρόνων καὶ τῶν καιρῶν. ταῦτα δὲ παρὰ τὸ προσῆκον.
καὶ εἰ πολλάκις τὸ αὐτὸ κατώρθωκε. μέγα γὰρ καὶ οὐκ ἀπὸ
τύχης, ἀλλὰ δι' αὑτὸν ἂν δόξειε. καὶ εἰ τὰ προτρέποντα καὶ τι-
μῶντα διὰ τοῦτον εὕρηται καὶ κατεσκευάσθη, καὶ εἰς ὃν πρῶ-
τον ἐγκώμιον ἐποιήθη. οἷον εἰς ἱππόλοχον, καὶ ἁρμόδιον, καὶ
ἀριστογείτονα, τὸ ἐν ἀγορᾷ σταθῆναι. ὁμοίως δὲ καὶ ἐπὶ τῶν ἐ-
ναντίων. κἂν μὴ καθ' αὑτὸν εὐπορῇς, πρὸς ἄλλους ἀντιπαρα- 2
βάλλειν. ὅπερ ἰσοκράτης ἐποίει, διὰ τὴν ἀσυνήθειαν τοῦ δι-
καιολογεῖν. δεῖ δὲ πρὸς ἐνδόξους συγκρίνειν. αὐξητικὸν γὰρ
καὶ καλὸν, εἰ σπουδαίων βελτίων. πίπτει δ' εὐλόγως ἡ αὔξη-
σις εἰς τοὺς ἐπαίνους. ἐν ὑπεροχῇ γάρ ἐστιν. ἡ δ' ὑπεροχὴ τῶν
καλῶν. διὸ, κἂν μὴ πρὸς τοὺς ἐνδόξους, ἀλλὰ πρὸς τοὺς ἄλ-
» λους δεῖ παραβάλλειν. ἐπείπερ ἡ ὑπεροχὴ δοκεῖ μηνύειν ἀ-
» ρετήν. ὅλως δὲ τῶν κοινῶν εἰδῶν ἅπασι τοῖς λόγοις ἡ μὲν αὔ-
ξησις ἐπιτηδειοτάτη τοῖς ἐπιδεικτικοῖς. τὰς γὰρ πράξεις ὁ- 3
μολογουμένας λαμβάνουσιν. ὥστε λοιπὸν, μέγεθος περι-
θεῖναι καὶ κάλλος. τὰ δὲ παραδείγματα τοῖς συμβουλευτι-
κοῖς. ἐκ γὰρ τῶν προγενομένων τὰ μέλλοντα καταμαντευό-
μενοι, κρίνομεν. τὰ δ' ἐνθυμήματα, τοῖς δικανικοῖς, αἰτίαν
γὰρ καὶ ἀπόδειξιν δέχεται τὸ γένος μάλιστα διὰ τὸ ἀσαφές.
ἐκ τίνων μὲν οὖν οἱ ἔπαινοι καὶ οἱ ψόγοι λέγονται σχεδὸν πάν-
τες, καὶ πρὸς ποῖα δεῖ βλέποντας ἐπαινεῖν καὶ ψέγειν, καὶ ἐκ
τίνων τὰ ἐγκώμια γίνεται καὶ τὰ ὀνείδη, ταῦτ' ἐστίν. ἐχομένως 4

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.1.4

γὰρ τούτων, τὰ ἐναντία τούτοις φανερά. ὁ γὰρ λόγος ἐκ τῶν
ἐναντίων ἐστίν.

Περὶ τοῦ δικανικοῦ εἴδους.

Περὶ δὲ τῆς κατηγορίας καὶ ἀπολογίας, ἐκ πόσων καὶ
ποίων δεῖ ποιεῖσθαι τοὺς συλλογισμοὺς, ἐχόμενον ἂν εἴη λέ-
γειν. δεῖ δὴ λαβεῖν τρία, ἓν μὲν, τίνων καὶ πόσων ἕνεκα ἀδικοῦ-
σι. δεύτερον δὲ, πῶς αὐτοὶ διακείμενοι. τρίτον δὲ, τοὺς ποίους καὶ
1 πῶς ἔχοντας. διορισάμενοι οὖν τὸ ἀδικεῖν, λέγωμεν ἑξῆς. ἔ-
στω δὴ τὸ ἀδικεῖν, τὸ βλάπτειν ἑκόντα παρὰ τὸν νόμον. νόμος
δ' ἐστὶν, ὁ μὲν, ἴδιος. ὁ δὲ, κοινός. λέγω δὲ ἴδιον μὲν, καθ' ὃν γε-
γραμμένον πολιτεύονται. κοινὸν δὲ, ὅσα ἄγραφα παρὰ πᾶ-
σιν ὁμολογεῖσθαι δοκεῖ. ἑκόντες δὲ ποιοῦσιν, ὅσα εἰδότες καὶ
μὴ ἀναγκαζόμενοι. ὅσα μὲν οὖν ἑκόντες, οὐ πάντα προαι-
ρούμενοι. ὅσα δὲ προαιρούμενοι, ἑκόντες καὶ εἰδότες ἅπαν-
τα. οὐδεὶς γὰρ ὃ προαιρεῖται, ἀγνοεῖ. δι' ἃ δὲ προαιροῦνται
2 βλάπτειν, καὶ φαῦλα ποιεῖν παρὰ τὸν νόμον, κακία ἐστὶ καὶ ἀ-
κρασία. ἐὰν γάρ τινες ἔχωσι μοχθηρίαν, ἢ μίαν ἢ πλείους, πε-
ρὶ δὲ τοῦτο ὃ μοχθηροὶ τυγχάνουσιν ὄντες, καὶ ἄδικοί εἰσιν. οἷον ὁ
μὲν ἀνελεύθερος, περὶ χρήματα. ὁ δ' ἀκόλαστος, περὶ τὰς τοῦ
σώματος ἡδονάς. ὁ δὲ μαλακὸς, περὶ τὰ ῥᾴθυμα. ὁ δὲ δειλὸς,
περὶ τοὺς κινδύνους. τοὺς γὰρ συγκινδυνεύοντας ἐγκαταλιμπά-
νουσι διὰ τὸν φόβον. ὁ δὲ φιλότιμος, διὰ τιμήν. ὁ δ' ὀξύθυμος,
δι' ὀργήν. ὁ δὲ φιλόνικος, διὰ νίκην. ὁ δὲ πικρὸς, διὰ τιμωρίαν.
3 ὁ δ' ἄφρων, διὰ τὸ ἀπατᾶσθαι περὶ τὸ δίκαιον καὶ ἀγαθόν. ὁ
δὲ ἀναίσχυντος, δι' ὀλιγωρίαν δόξης. ὁμοίως δὲ καὶ τῶν ἄλλων
ἕκαστος, περὶ ἕκαστον τῶν ὑποκειμένων. ἀλλὰ περὶ μὲν τούτων
δῆλον. τὰ μὲν, ἐκ τῶν περὶ τὰς ἀρετὰς εἰρημένων. τὰ δ', ἐκ τῶν
περὶ τὰ πάθη ῥηθησομένων. Λοιπὸν δ' εἰπεῖν, τίνος ἕνεκα
καὶ πῶς ἔχουσιν ἀδικοῦντες, καὶ τίνας. πρῶτον μὲν οὖν διε-
λώμεθα, τίνων ὀρεγόμενοι, καὶ ποῖα φεύγοντες, ἐγχειροῦμεν
ἀδικεῖν. δῆλον γὰρ, ὡς τῷ μὲν κατηγοροῦντι, πόσα καὶ ποῖα
4 τούτων ὑπάρχει τῷ ἀντιδίκῳ σκεπτέον, ὧν ἐφιέμενοι πάντες,

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di
Firenze.
Ald.2.1.4

τὸν πλησίον ἀδικοῦσι. τῶν δὲ ἀπολογουμένων, ποῖα καὶ πόσα
» τούτων οὐχ ὑπάρχει. πάντες δὲ πράττουσι πάντα, τὰ μὲν, οὐ
» δι' αὑτοὺς, τὰ δὲ, δι' αὑτούς. τῶν μὲν οὖν μὴ δι' αὑτούς. τὰ μὲν, διὰ-
τύχην πράττουσι. τὰ δ' ἐξ ἀνάγκης. τῶν δ' ἐξ ἀνάγκης, τὰ μὲν,
βίᾳ. τὰ δὲ, φύσει. ὥστε πάντα ὅσα μὴ δι' αὑτοὺς πράττουσι, τὰ
μὲν, ἀπὸ τύχης. τὰ δὲ φύσει, τὰ δὲ, βίᾳ. ὅσα δὲ δι' αὑτοὺς, ὧν αὐ-
τοὶ αἴτιοι, τὰ μὲν δι' ἔθος, τὰ δὲ δι' ὄρεξιν. καὶ τὰ μὲν, διὰ λογι-
στικὴν ὄρεξιν τὰ δὲ, δι' ἀλόγιστον. ἔστι δὲ ἡ βούλησις, μετὰ λόγου 1
ὄρεξις ἀγαθοῦ. οὐδεὶς γὰρ βούλεται, ἀλλ' ἢ ὅταν οἰηθείη εἶναι
» ἀγαθόν. ἄλογοι δ' ὀρέξεις, ὀργὴ καὶ ἐπιθυμία. ὥστ' ἀνάγκη
» πάντα ὅσα πράττουσι, δι' αἰτίας ἑπτὰ, διὰ τύχην, διὰ βίαν,
» διὰ φύσιν, δι' ἔθος, διὰ λογισμὸν, διὰ θυμὸν, δι' ἐπιθυμίαν. τὸ
» δὲ προσδιαιρεῖσθαι καθ' ἡλικίας ἢ ἕξεις, ἢ ἄλλ' ἄττα τὰ πρατ-
» τόμενα, περίεργον. εἰ γὰρ συμβέβηκε τοῖς νέοις ὀργίλοις εἶναι ἢ ἐ-
πιθυμητικοῖς, οὐ διὰ τὴν νεότητα πράττουσι τὰ τοιαῦτα, ἀλ-
λὰ δι' ὀργὴν καὶ ἐπιθυμίαν. οὐ δὲ οἱ πλούσιοι καὶ πένητες 2
διὰ πλοῦτον καὶ πενίαν, ἀλλὰ συμβέβηκε, τοῖς μὲν πένησι, διὰ
τὴν ἔνδειαν ἐπιθυμεῖν χρημάτων. τοῖς δὲ πλουσίοις διὰ τὴν
ἐξουσίαν, ἐπιθυμεῖν τῶν μὴ ἀναγκαίων ἡδονῶν. ἀλλὰ πράτ-
τουσι καὶ οὗτοι, οὐ διὰ πλοῦτον καὶ πενίαν, ἀλλὰ διὰ τὴν ἐπι
θυμίαν. ὁμοίως δὲ καὶ οἱ δίκαιοι καὶ οἱ ἄδικοι, καὶ οἱ ἄλλοι οἱ
λεγόμενοι κατὰ τὰς ἕξεις πράττειν, διὰ ταῦτα πάντα πράξου-
σιν. ἢ γὰρ διὰ λογισμὸν, ἢ διὰ πάθος. ἀλλ' οἱ μὲν δι' ἤθη, καὶ πά-
» θη, χρηστά. οἱ δὲ διὰ τἀναντία, συμβαίνει μέντοι ταῖς μὲν τοι- 3
» αῖσδ' ἕξεσι, τὰ τοιαῦτα παρακολουθεῖν, ταῖσ δὲ τοιαῖσδὶ, τὰ
τοιάδε. εὐθὺς γὰρ ἴσως, τῷ μὲν σώφρονι διὰ τὸ σῶφρον, δόξαι
τε καὶ ἐπιθυμίαι χρησταὶ ἐπακολουθοῦσι περὶ τῶν ἡδονῶν.
τῷ δ' ἀκολάστῳ, αἱ ἐναντίαι περὶ τῶν αὐτῶν τούτων. διὸ τὰς
μὲν τοιαύτας διαιρέσεις, ἐατέον. σκεπτέον δὲ, ποῖα ποίοις εἴωθεν
ἕπεσθαι. εἰ μὲν γὰρ λευκὸς, ἢ μέλας, ἢ μέγας ἢ μικρὸς, οὐδὲν τέ-
τακται τῶν τοιούτων ἀκόλουθον. εἰ δὲ νέος, ἢ πρεσβύτης, ἢ
δίκαιος ἢ ἄδικος, ἤδη διαφέρει. καὶ ὅλως ὅσα τῶν συμβαινόν- 4

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.1.4

τῶν ποιεῖ, διαφέρει. τὰ ἤθη τῆς ἀνθρώπων. οἷον πλουτεῖν δο-
κείτω ἢ πένεσθαι, διοίσει τι καὶ ἀτυχεῖν ἢ εὐτυχεῖν. ταῦτα μὲν
οὖν ὕστερον ἐροῦμεν. νῦν δὲ, περὶ τῶν λοιπῶν εἴπωμεν πρῶ-
τον. Ἔστι δ᾽ ἀπὸ τύχης μὲν τὰ τοιαῦτα γιγνόμενα, ὅσων ἥ τε
αἰτία ἀόριστος, καὶ μὴ ἕνεκά του γίνεται, καὶ μήτε αἰεὶ μήθ᾽ ὡς
ἐπὶ τὸ πολὺ, μήτε τεταγμένως. δῆλον δ᾽ ἐκ τοῦ ὁρισμοῦ τῆς τύ-
χης περὶ τούτων. φύσει δὲ, ὅσων ἥ τε αἰτία ἐν αὐτοῖς καὶ τε-
1 ταγμένως. ἢ γὰρ αἰεὶ, ἢ ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ὡσαύτως ἀποβαίνει. τὰ
γὰρ παρὰ φύσιν, οὐ δεῖ ἀκριβολογεῖσθαι, πότερον κατὰ φύ-
σιν τινὰ, ἢ ἄλλην αἰτίαν γίνεται. δόξειε δ᾽ ἂν καὶ ἡ τύχη αἰτία
εἶναι τῶν τοιούτων. βία δὲ ὅσα παρὰ ἐπιθυμίαν, ἢ τοὺς λο-
γισμοὺς γίνεται δι᾽ αὐτῶν τῶν πραττόντων. ἔθει δ᾽ ὅσα διὰ τὸ
πολλάκις πεποιηκέναι ποιοῦσι. διὰ λογισμὸν δὲ, τὰ δοκοῦντα
συμφέρειν ἐκ τῶν εἰρημένων ἀγαθῶν. ἢ ὡς τέλος, ἢ ὡς πρὸς τὸ τέ-
λος, ὅταν διὰ τὸ συμφέρον πράττηται. ἔνια γὰρ καὶ οἱ ἀκόλαστοι συμ
2 φέροντα πράττουσιν, ἀλλ᾽ οὐ διὰ τὸ συμφέρον, ἀλλὰ δι᾽ ἡδονήν. διὰ
θυμὸν δὲ καὶ ὀργὴν, τὰ τιμωρητικά. διαφέρει δὲ τιμωρία καὶ κόλα-
σις. ἡ μὲν γὰρ κόλασις, τοῦ πάσχοντος ἕνεκά ἐστιν. ἡ δὲ τιμωρία, τοῦ
ποιοῦντος, ἵνα πληρωθῇ. περὶ μὲν οὖν τίνα ἐστὶν ἡ ὀργὴ, δῆλον ἔ-
σται ἐν τοῖς περὶ τῶν παθῶν. δι᾽ ἐπιθυμίαν δὲ πράττεται, ὅσα φαί-
νεται ἡδέα. ἔστι δὲ καὶ τὸ σύνηθες καὶ τὸ ἐθιστὸν ἐν τοῖς ἡδέσι.
πολλὰ γὰρ καὶ τῶν φύσει μὴ ἡδέων, ὅταν ἐθισθῶσιν, ἡδέως ποι-
οῦσιν. ὥστε συλλαβόντι εἰπεῖν, ὅσα δι᾽ αὐτοὺς πράττουσιν, ἅπαν-
3 τά ἐστιν, ἢ ἀγαθὰ, ἢ φαινόμενα ἀγαθὰ, ἢ ἡδέα, ἢ φαινόμενα ἡ-
δέα. ἐπεὶ δ᾽ ὅσα δι᾽ αὐτοὺς ἑκόντες πράττουσιν, οὐχ ἑκόντες δ᾽
ὅσα μὴ δι᾽ αὐτοὺς, πάντ᾽ ἂν εἴη ὅσα ἑκόντες πράττουσιν, ἀγαθὰ
ἢ φαινόμενα ἀγαθὰ, ἢ ἡδέα, ἢ φαινόμενα ἡδέα. τίθημι γὰρ καὶ
τὴν τῶν κακῶν, ἢ φαινομένων κακῶν ἀπαλλαγὴν, ἢ ἀντὶ μεί-
ζονος ἐλάττονος μετάληψιν ἐν τοῖς ἀγαθοῖς, αἱρετὰ γάρ πως
ἐστί. καὶ τὴν τῶν λυπηρῶν ἢ φαινομένων ἀπαλλαγὴν, ἢ μετά-
ληψιν ἀντὶ μειζόνων ἐλαττόνων ὡσαύτως ἐν τοῖς ἡδέσιν. ληπτέ-
4 ον ἄρα τὰ συμφέροντα καὶ τὰ ἡδέα, πόσα καὶ ποῖα. περὶ μὲν

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.1.4

ὅσα τοῦ συμφέροντος, ἐν τοῖς συμβουλευτικοῖς εἴρηται πρό-
τερον. περὶ δὲ τοῦ ἡδέος, εἴπωμεν νῦν. δεῖ δὲ νομίζειν, ἱκανοὺς
εἶναι τοὺς ὅρους, ἂν ὦσι περὶ ἑκάστου μήτε ἀκριβεῖς, μήτε ἀ-
σαφεῖς. ὑποκείσθω δ' ἡμῖν εἶναι τὴν ἡδονὴν, κίνησίν τινα ψυ-
χῆς, καὶ κατάστασιν ἀθρόαν, καὶ αἰσθητὴν εἰς τὴν ὑπάρχουσαν
φύσιν. λύπην δὲ τοὐναντίον. εἰ δή ἐστιν ἡδονὴ τὸ τοιοῦτον, δῆλο-
νότι καὶ ἡδύ ἐστι τὸ ποιητικὸν τῆς εἰρημένης διαθέσεως. τὸ δὲ
φθαρτικὸν ἢ τῆς ἐναντίας καταστάσεως ποιητικὸν, λυπηρόν. 1
ἀνάγκη οὖν ἡδὺ εἶναι, τό τε εἰς τὸ κατὰ φύσιν ἰέναι ὡς ἐπὶ τὸ
πολύ. καὶ μάλιστα ὅταν ἀπειληφότα ᾖ τὴν ἑαυτῶν φύσιν τὰ
» κατ' αὐτὴν γινόμενα καὶ τὰ ἔθη. καὶ γὰρ τὸ εἰθισμένον, ὥσ-
» περ πεφυκὸς ἤδη γίγνεται. ὅμοιον γὰρ τὸ ἔθος τῇ φύσει. ἐγγὺς
» γὰρ τὸ πολλάκις τοῦ αἰεί ἐστι. ἔστι δ' ἡ μὲν φύσις τοῦ αἰεὶ. τὸ δὲ ἔ-
» θος, τοῦ πολλάκις. καὶ τὸ μὴ βίαιον δὲ, παρὰ φύσιν γὰρ ἡ βία.
διὸ αἱ ἀνάγκαι λυπηρόν. καὶ ὀρθῶς εἴρηται. πᾶν γὰρ ἀναγ-
» καῖον πρᾶγμα ἀνιαρὸν ἔφυ. τὰς δ' ἐπιμελείας καὶ τὰς σπου- 2
» δὰς καὶ τὰς συντονίας, λυπηράς. ἀναγκαῖα γὰρ καὶ βίαια
» ταῦτα, ἂν μὴ ἐθισθῶσιν. οὕτω δὲ τὸ ἔθος ποιεῖ ἡδύ. τὰ δ' ἐναν-
» τία ἡδέα. διὸ αἱ ῥαθυμίαι, καὶ αἱ ἀπονίαι, καὶ αἱ ἀμέλειαι, καὶ
αἱ παιδιαὶ, καὶ αἱ ἀναπαύσεις, καὶ ὕπνος, τῶν ἡδέων. οὐδὲν γὰρ
πρὸς ἀνάγκην τούτων καὶ οὗ ἂν ἡ ἐπιθυμία ἐνῇ, ἅπαν ἡδύ. ἡ
» γὰρ ἐπιθυμία, τοῦ ἡδέως ἐστὶν ὄρεξις. τῶν δ' ἐπιθυμιῶν, αἱ μὲν
ἄλογοι εἴσι, αἱ δὲ μετὰ λόγου. λέγω δὲ ἀλόγους μὲν, ὅσας μὴ
ἐκ τοῦ ὑπολαμβάνειν τι ἐπιθυμοῦσιν. εἰσὶ δὲ τοιαῦται, ὅσαι 3
λέγονται εἶναι φύσει ὥσπερ αἱ διὰ τοῦ σώματος ὑπάρχουσι.
οἷον ἡ τροφῆς δίψα καὶ πεῖνα, καὶ καθ' ἕκαστον εἶδος τροφῆς ἐπι
θυμία, καὶ αἱ περὶ τὰ γευστὰ, καὶ περὶ τὰ ἀφροδίσια. καὶ ὅ-
λως τὰ ἁπτὰ, καὶ περὶ ὀσμὴν εὐωδίας, καὶ ἀκοὴν, καὶ ὄψιν.
μετὰ λόγου δὲ, ὅσα ἐκ τοῦ πεισθῆναι ἐπιθυμοῦσι. πολλὰ γὰρ
καὶ θεάσασθαι καὶ κτήσασθαι ἐπιθυμοῦσιν, ἀκούσαντες,
καὶ πεισθέντες. ἐπεὶ δ' ἐστὶ τὸ ἥδεσθαι ἐν τῷ αἰσθάνεσθαί τινος
πάθους, ἡ δὲ φαντασία ἐστὶν αἴσθησίς τις ἀσθενὴς, κἂν τῷ μεμνη 4

μένῳ καὶ τῷ ἐλπίζοντι ἀκολουθείη φαντασία τις οὗ μέμνηται
ἢ ἐλπίζει. εἰ δὲ τοῦτο, δῆλον ὅτι καὶ ἡδοναὶ μάλα μεμνημένοις
καὶ ἐλπίζουσιν, ἐπείπερ καὶ αἴσθησις. ὥστ' ἀνάγκη πάντα τὰ
ἡδέα, ἢ ἐν τῷ αἰσθάνεσθαι εἶναι παρόντα, ἢ ἐν τῷ μεμνῆσθαι
γεγενημένα, ἢ ἐν τῷ ἐλπίζειν μέλλοντα. αἰσθάνονται μὲν γὰρ
τὰ παρόντα. μέμνηνται δὲ τὰ γεγενημένα. ἐλπίζουσι δὲ τὰ
μέλλοντα. τὰ μὲν οὖν μνημονευτὰ, ἡδέα ἐστὶν, οὐ μόνον ὅσα ἐν
1 τῷ παρόντι ὅτε παρῆν ἡδέα ἦν, ἀλλ' ἔνια, καὶ οὐχ ἡδέα, ἂν ᾖ
» ὕστερον καλὸν καὶ ἀγαθὸν τὸ μετὰ τοῦτο. ὅθεν καὶ τοῦτο εἴρη-
» ται. ἀλλ' ἡδύ τι σωθέντα μεμνῆσθαι πόνων. καὶ μετὰ γάρ τε
» καὶ ἄλγεσι τέρπεται ἀνὴρ μνήμενος, ὅς τις πολλὰ πάθοι καὶ
πολλὰ ἔοργοι. τούτου δ' αἴτιον, ὅτι ἡδὺ καὶ τὸ μὴ ἔχειν τὸ κα-
κόν. τὰ δ' ἐν ἐλπίδι, ὅσα παρόντα ἢ εὐφραίνειν ἢ ὠφελεῖν φαί-
νεται μεγάλα, ἢ ἄνευ λύπης ὠφελεῖν. ὅλως δ' ὅσα παρόντα
εὐφραίνει, καὶ ἐλπίζοντας καὶ μεμνημένους, ὡς ἐπὶ τὸ πολύ.
2 διὸ καὶ τὸ ὀργίζεσθαι ἡδύ. ὥσπερ ὅμηρος ἐποίησε περὶ τοῦ θυ
» μοῦ, ὥστε πολὺ γλυκίων μέλιτος καταλειβομένοιο. οὐδεὶς
» γὰρ ὀργίζεται τῷ ἀδυνάτῳ φαινομένῳ τιμωρίας τυχεῖν, τοῖς δὲ
τοῖς πολὺ ὑπὲρ αὐτοὺς τῇ δυνάμει, ἢ οὐκ ὀργίζονται, ἢ ἧττον.
καὶ ἐν ταῖς πλείσταις ἐπιθυμίαις, ἀκολουθεῖ τις ἡδονή. ἢ γὰρ
μεμνημένοι, ὡς ἔτυχον, ἢ ἐλπίζοντες, ὡς τεύξονται, χαίρουσί
τινα ἡδονήν. οἷον οἵ τ' ἐν τοῖς πυρετοῖς ἐχόμενοι καὶ δίψαις, καὶ με-
μνημένοι ὡς ἔπιον, καὶ ἐλπίζοντες πιεῖσθαι, χαίρουσι, καὶ οἱ ἐ-
3 ρῶντες διαλεγόμενοι καὶ γράφοντες καὶ ποιοῦντες ἀεί τι πε-
ρὶ τοῦ ἐρωμένου οὐ χαίρουσιν. ἐν ἅπασι γὰρ τοῖς τοιούτοις με-
μνημένοι, οἷον αἰσθάνεσθαι οἴονται τοῦ ἐρωμένου, καὶ ἀρχὴ ἔρω-
» τος γίνεται αὕτη πᾶσιν, ὅταν μὴ μόνον παρόντος χαίρωσιν. ἀλ
» λὰ καὶ ἀπόντος μεμνημένοι ἐρῶσι. διὸ καὶ ὅταν λυπηρὸς γέ-
» νηται τῷ μὴ παρεῖναι. καὶ ἐν τοῖς πένθεσι καὶ θρήνοις ἐγγίνεται
τις ἡδονή. ἡ μὲν γὰρ λύπη, περὶ τὸ μὴ ὑπάρχειν. ἡδονὴ δὲ, ἐν τῷ
μεμνῆσθαι καὶ ὁρᾶν πως ἐκεῖνον, καὶ ἃ ἔπραττε, καὶ οἷος ἦν.
4 διὸ καὶ τοῦτ' εἴρηται, ὣς φάτο. τοῖσι δὲ πᾶσιν ὑφ' ἵμερον ὦρσε γό-

οιο. καὶ τὸ τιμωρεῖσθαι ἡδύ. οὗ γὰρ τὸ μὴ τυγχάνειν λυπηρόν
ἐστι, τὸ τυγχάνειν ἡδύ. οἱ δ' ὀργιζόμενοι, λυποῦνται ἀνυπερβλή-
τως μὴ τιμωρούμενοι. ἐλπίζοντες δὲ χαίρουσι. καὶ τὸ νικᾶν ἡ-
δύ, οὐ μόνον τοῖς φιλονείκοις, ἀλλὰ καὶ πᾶσι. φαντασία γὰρ
ὑπεροχῆς γίνεται, οὗ πάντες ἔχουσιν ἐπιθυμίαν, ἢ ἠρέμα, ἢ
μᾶλλον. ἐπεὶ δὲ τὸ νικᾶν ἡδύ, ἀνάγκη καὶ τὰς παιδιὰς ἡδείας
εἶναι, τὰς μαχητικὰς καὶ αὐλητικὰς καὶ ἐρωτικάς. πολλά-
κις γὰρ ἐν αὐταῖς γίνεται τὸ νικᾶν, καὶ ἀστραγαλίσεις, καὶ σφαι 1
ρίσεις, καὶ κυβείας καὶ πεττείας, καὶ περὶ τὰς ἐσπουδασμένας
δὲ παιδιὰς ὁμοίως. αἱ μὲν γὰρ ἡδεῖαι γίγνονται, ἄν τις ᾖ συνή-
» θης. αἱ δ' εὐθὺς ἡδεῖαι, οἷον κυνηγία, καὶ πᾶσα θηρευτική. ὅ-
» που γὰρ ἅμιλλα, ἐνταῦθα καὶ νίκη ἐστί. διὸ καὶ ἡ δικανική, καὶ
ἡ ἐριστική, ἡδεῖα τοῖς εἰθισμένοις καὶ δυναμένοις. καὶ τιμὴ
καὶ εὐδοξία τῶν ἡδίστων, διὰ τὸ γίγνεσθαι φαντασίαν ἑκά-
στῳ, ὅτι τοιοῦτος καὶ σπουδαῖος, καὶ μᾶλλον ὅταν φῶσιν,
οὓς οἴεται ἀληθεύειν. τοιοῦτοι δὲ οἱ ἐγγὺς μᾶλλον τῶν πόρ- 2
ρω, καὶ οἱ συνήθεις καὶ οἱ γνώριμοι καὶ οἱ πολῖται, τῶν ἄπο-
θεν, καὶ οἱ ὄντες τῶν μελλόντων, καὶ οἱ φρόνιμοι ἀφρόνων,
καὶ πολλοὶ ὀλίγων. μᾶλλον γὰρ εἰκὸς ἀληθεύειν τοὺς εἰρημένους
τῶν ἐναντίων. ἐπεὶ ὧν τις πολὺ καταφρονεῖ, ὥσπερ παιδίων
ἢ θηρίων, οὐδὲν μέλει τῆς τούτων τιμῆς ἢ τῆς δόξης, αὐτῆς γε
τῆς δόξης χάριν. ἀλλ' εἴπερ δι' ἄλλο τι, καὶ ὁ φίλος τῶν ἡδέων.
τό, τε γὰρ φιλεῖν ἡδύ. οὐδεὶς γὰρ φίλοινος ὁ μὴ χαίρων οἴ-
νῳ. καὶ τὸ φιλεῖσθαι ἡδύ. φαντασία γὰρ καὶ ἐνταῦθα τοῦ ὑ- 3
πάρχειν αὐτῷ τὸ ἀγαθὸν εἶναι, οὗ πάντες ἐπιθυμοῦσιν οἱ αἰ-
» σθανόμενοι. τὸ δὲ φιλεῖσθαι ἀγαπᾶσθαί ἐστιν αὐτὸν δι' αὐτόν.
» καὶ τὸ θαυμάζεσθαι ἡδύ, δι' αὐτὸ τὸ τιμᾶσθαι, καὶ τὸ κολα-
» κεύεσθαι, καὶ ὁ κόλαξ ἡδύ. φαινόμενος γὰρ θαυμαστὴς καὶ φαι
νόμενος φίλος ὁ κόλαξ ἐστί. καὶ τὸ ταυτὰ πράττειν πολλάκις ἡ-
» δύ. τὸ γὰρ σύνηθες, ἡδὺ ἦν. καὶ τὸ μεταβάλλειν ἡδύ. εἰς φύσιν
» γὰρ γίνεται μεταβάλλειν. τὸ γὰρ αὐτὸ ἀεὶ ὑπερβολὴν ποιεῖ τῆς
» καθεστώσης ἕξεως. ὅθεν εἴρηται, μεταβολὴ πάντων γλυκύ. διὰ 4

διόπερ γὰρ καὶ τὰ διὰ χρόνου ἡδέα ἐστὶ καὶ ἄνθρωποι καὶ πράγ-
ματα. μεταβολὴ γὰρ ἐκ τοῦ παρόντος ἐστίν. ἅμα δὲ καὶ σπάνιον, τὸ
διὰ τοῦ χρόνου. καὶ τὸ μανθάνειν καὶ τὸ θαυμάζειν, ἡδὺ ὡς ἐπὶ-
τοπολύ. ἐν μὲν γὰρ τῷ θαυμάζειν, τὸ ἐπιθυμεῖν μαθεῖν ἐστίν.
ὥστε τὸ θαυμαστὸν ἐπιθυμητόν. ἐν δὲ τῷ μανθάνειν, εἰς τὸ κα-
τὰ φύσιν καθίστασθαι. καὶ τὸ εὖ ποιεῖν καὶ τὸ εὖ πάσχειν, τῶν
ἡδέων. τὸ μὲν γὰρ εὖ πάσχειν, τυγχάνειν ἐστὶν ὧν ἐπιθυμοῦσι. τὸ
1 δὲ εὖ ποιεῖν, ἔχειν καὶ ὑπερέχειν, ὧν ἀμφοτέρων ἐφίενται.
διὰ δὲ τὸ ἡδὺ εἶναι τὸ εὖ ποιητικὸν, τὸ ἐπανορθοῦν, ἡδὺ τοῖς
ἀνθρώποις ἐστὶ τοὺς πλησίον, καὶ τὸ τὰ ἐλλειπῆ ἐπιτελεῖν. ἐ-
πεὶ δὲ τὸ μανθάνειν τε ἡδὺ, καὶ τὸ θαυμάζειν, καὶ τὰ τοιαῦ-
τα, ἀνάγκη ἡδέα εἶναι, τό τε μεμιμημένον, ὥσπερ γραφικὴ καὶ
ἀνδριαντοποιία καὶ ποιητικὴ, καὶ πᾶν ὃ ἂν εὖ ᾖ μεμιμημένον.
καὶ ἐὰν μὴ ᾖ ἡδὺ οὗ τὸ μίμημα. οὐ γὰρ ἐπὶ τούτῳ χαίρει, ἀλ-
λὰ συλλογισμός ἐστιν, ὅτι τοῦτο ἐκεῖνο, ὥστε μανθάνειν τι συμ-
2 βαίνει. καὶ αἱ περιπέτειαι, καὶ τὸ παρὰ μικρὸν σώζεσθαι ἐκ
τῶν κινδύνων. πάντα γὰρ θαυμαστὰ ταῦτα. καὶ ἐπεὶ τὸ κατὰ
φύσιν ἡδὺ, τὰ συγγενῆ δὲ κατὰ φύσιν ἀλλήλοις ἐστὶν, ἅπαντα
τὰ συγγενῆ καὶ ὅμοια ἡδέα, ὡς ἐπὶ τὸ πολύ. οἷον ἄνθρωπος ἀν-
θρώπῳ. καὶ ἵππος ἵππῳ, καὶ νέος νέῳ. ὅθεν καὶ αἱ παροιμίαι
» εἴρηνται. ὡς ἧλιξ ἥλικα τέρπει. καὶ ὡς ἀεὶ τῷ ὁμοίῳ φίλον τὸ
» ὅμοιον. καὶ ἐγνώκει δὲ θὴρ θῆρα. καὶ ἀεὶ κολοιὸς παρὰ κολοιόν,
» καὶ ὅσα ἄλλα τοιαῦτα. ἐπεὶ δὲ τὸ ὅμοιον καὶ συγγενὲς ἡδὺ ἑαυ-
3 τῷ ἅπαν, μάλιστα δ' αὐτὸς πρὸς ἑαυτὸν ἕκαστος τοῦτο πέπον-
θεν, ἀνάγκη πάντας φιλαύτους εἶναι, ἢ μᾶλλον ἢ ἧττον. πάν-
τα γὰρ τὰ τοιαῦτα ὑπάρχει πρὸς αὑτὸν μάλιστα. ἐπεὶ δὲ φί-
λαυτοι πάντες, καὶ τὰ αὑτῶν ἀνάγκη ἡδέα εἶναι πᾶσιν. οἷον ἔρ-
γα, λόγους. διὸ φιλοκόλακες, ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ, καὶ φιλερασταὶ,
καὶ φιλότιμοι, καὶ φιλότεκνοι. αὑτῶν γὰρ ἔργα τὰ τέκνα. καὶ
» τὸ τὰ ἐλλειπῆ ἐπιτελεῖν, ἡδύ. αὑτῶν γὰρ ἔργον ἤδη γίγνεται.
» καὶ ἐπεὶ τὸ ἄρχειν ἥδιστον, καὶ τὸ σοφὸν δοκεῖν εἶναι, ἡδύ. ἀρ-
4 χικὸν γὰρ τὸ φρονεῖν. ἔστι δ' ἡ σοφία πολλῶν καὶ θαυμαστῶν ἐ-

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.1.4

πιστήμη. ἔτι δ' ἐπεὶ φιλότιμοι, ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ, ἀνάγκη καὶ τὸ
ἐπιτιμᾶν τοῖς πέλας ἡδὺ εἶναι, καὶ ἐν ᾧ βέλτιστος δοκεῖ εἶναι
» αὐτὸς αὑτοῦ ἐνταῦθα διατρίβειν. ὥσπερ εὐριπίδης φησὶ. καὶ
» ἐπὶ τοῦτ' ἐπείγεται, νέμων ἑκάστης ἡμέρας πλεῖστον μέρος, ἵν'
» αὐτὸς αὑτοῦ τυγχάνει βέλτιστος ὤν. ὁμοίως δὲ καὶ ἐπεὶ ἡ παι-
διὰ τῶν ἡδέων, καὶ πᾶσα ἄνεσις, καὶ ὁ γέλως τῶν ἡδέων, ἀνάγ-
κη δὲ καὶ τὰ γελοῖα ἡδέα εἶναι, καὶ ἀνθρώπους καὶ λόγους καὶ
ἔργα. διώρισται δὲ περὶ γελοίων χωρὶς ἐν τοῖς περὶ ποιητικῆς. 1
περὶ μὲν οὖν ἡδέων, εἰρήσθω ταῦτα. τὰ δὲ λυπηρὰ, ἐκ τῶν ἐναν-
τίων τούτοις φανερά. ὧν μὲν οὖν ἕνεκα ἀδικοῦσι, ταῦτ' ἐστί.
πῶς δὲ ἔχοντες, καὶ τίνας, λέγομεν νῦν. αὐτοὶ μὲν οὖν ὅταν
οἴονται δυνατὸν εἶναι τὸ πρᾶγμα πραχθῆναι, καὶ ἑαυτοῖς
δυνατὸν, εἴτε ἂν λαθεῖν πράξαντες, ἢ μὴ λαθόντες μὴ δοῦναι
δίκην, ἢ δοῦναι μὲν, ἀλλ' ἐλάττω τὴν ζημίαν εἶναι τοῦ κέρδους
ἑαυτοῖς, ἢ ὧν κήδονται. ποῖα μὲν οὖν δυνατὰ φαίνεται, καὶ ποῖα
ἀδύνατα, ἐν τοῖς ὕστερον ῥηθήσεται. κοινὰ μὲν τῶν μερῶν τῆς 2
ῥητορικῆς ταῦτα πάντων. αὐτοὶ δ' οἴονται δυνατοὶ εἶναι μάλι
στα, ἀζήμιοι ἀδικεῖν, οἱ εἰπεῖν δυνάμενοι, καὶ οἱ πρακτικοὶ καὶ
οἱ ἔμπειροι πολλῶν ἀγώνων. καὶ ἐὰν πολλοὶ φίλοι ὦσι, καὶ ἐὰν
πλούσιοι. καὶ μάλιστα μὲν, ἂν αὐτοὶ ὦσιν ἐν τοῖς εἰρημένοις, οἴον
ται δύνασθαι. εἰ δὲ μὴ, κἂν ὑπάρχωσι τοιοῦτοι αὐτοῖς φίλοι, ἢ
ὑπηρέται, ἢ κοινωνοί. διὰ γὰρ ταῦτα δύνανται. καὶ πράττειν, καὶ
λανθάνειν, καὶ μὴ δοῦναι δίκην. καὶ ἐὰν φίλοι ὦσι τοῖς ἀδικου
μένοις, ἢ τοῖς κριταῖς. οἱ μὲν γὰρ φίλοι, ἀφύλακτοί τε πρὸς τὸ
ἀδικεῖσθαι, καὶ προσκαταλλάττονται, πρὶν ἐπεξελθεῖν. οἱ δὲ 3
κριταὶ χαρίζονται οἷς ἂν φίλοι ὦσι. καὶ ὅλως ἀφιᾶσιν, ἢ μι-
κροῖς ζημιοῦσι, λαθητικοὶ δέ εἰσιν, οἵτ' ἐναντίοι τοῖς ἐγκλήμα
σιν. οἷον ἀσθενὴς περὶ αἰκίας. καὶ ὁ πένης καὶ ὁ αἰσχρὸς περὶ
μοιχείας. καὶ τὰ λίαν ἐν φανερῷ καὶ ἐν ὀφθαλμοῖς. ἀφύ-
λακτα γὰρ διὰ τὸ μηδένα οἴεσθαι. καὶ τὰ τηλικαῦτα καὶ τοιαῦ
τα, ἃ μὴ δὲ εἷς. ἀφύλακτα γὰρ καὶ ταῦτα. πάντες γὰρ τὰ εἰω-
θότα, ὥσπερ ἀρρωστήματα φυλάττονται, καὶ τὰ ἀδικήματα. 4

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.1.4

ὃ δὲ μηδείς πω ἠῤῥώστησεν, οὐδεὶς εὐλαβεῖται. καὶ οἷς μηδεὶς
ἐχθρὸς ἢ πολλοί. οἱ μὲν γὰρ, οἴονται λήσειν διὰ τὸ μὴ φυλάτ-
τεσθαι. οἱ δὲ, λανθάνουσί τε, διὰ τὸ μὴ δοκεῖν ἂν ἐπιχειρῆσαι φυ
λαττομένοις, καὶ διὰ τὸ ἀπολογίαν ἔχειν, ὅτι οὐκ ἂν ἐπιχείρησι.
καὶ οἷς ὑπάρχει κρύψις, ἢ τρόπος, ἢ τόπος, ἢ διάθεσις εὔπορος.
καὶ ὅσοις μὴ λαθοῦσιν ἐστὶ δίωσις δίκης, ἢ ἀναβολὴ χρόνιος, ἢ δια
φθοραὶ κριτῶν. καὶ οἷς ἐὰν γένηται ζημία, ἐστὶ δίωσις τῆς ἐκτί
1 σεως, ἢ ἀναβολὴ χρόνιος, ἢ δι' ἀπορίαν μηδὲν ἕξει, ὅ, τι ἀπολέ-
σει. καὶ οἷς τὰ μὲν κέρδη φανερὰ, ἢ μεγάλα, ἢ ἐγγὺς. αἱ δὲ ζη-
μίαι, ἢ μικραὶ ἢ ἀφανεῖς, ἢ πόῤῥω. καὶ ᾧ μή ἐστι τιμωρία ἴση τῇ
ὠφελείᾳ, οἷον δοκεῖ ἔχειν ἡ τυραννίς. καὶ ὅσοις τὰ μὲν ἀδική-
ματα, λήμματα. αἱ δὲ ζημίαι ὀνείδη μόνον. καὶ οἷς τοὐναν-
τίον, τὰ μὲν ἀδικήματα εἰς ἔπαινόν τινα, οἷον εἰ συνέβη ἅμα τι
μωρήσασθαι ὑπὲρ πατρὸς ἢ μητρὸς, ὥσπερ Ζήνωνι, αἱ δὲ ζη-
μίαι, εἰς χρήματα, ἢ φυγὴ, ἢ τοιοῦτόν τι. ἀμφότεροι γὰρ ἀδι-
2 κοῦσι καὶ ἀμφοτέρως ἔχοντες. πλὴν, οὐχ οἱ αὐτοὶ, ἀλλ' οἱ ἐ-
ναντίοι τοῖς ἤθεσι. καὶ οἱ πολλάκις ἢ λεληθότες, ἢ μὴ ἐζημιω-
μένοι, καὶ οἱ πολλάκις ἀποτετυχηκότες. εἰσὶ γάρ τινες καὶ ἐν
τοῖς τοιούτοις, ὥσπερ καὶ ἐν τοῖς πολεμικοῖς. οἷοι ἀναμάχεσθαι.
καὶ οἷς ἂν παραχρῆμα ᾖ τὸ ἡδὺ, τὸ δὲ λυπηρὸν ὕστερον. ἢ τὸ κέρ
» δος, ἡ δὲ ζημία ὕστερον. οἱ δὲ ἀκρατεῖς, τοιοῦτοι. ἔστι δ' ἀκρασία
» περὶ πάντα, ὅσων ὀρέγονται. καὶ οἷς ἂν τοὐναντίον, τὸ μὲν λυ-
» πηρὸν ἤδη ᾖ ἡ ζημία. τὸ δὲ ἡδὺ καὶ ὠφέλιμον, ὕστερα καὶ χρο-
3 νιώτερα. οἱ γὰρ ἐγκρατεῖς καὶ φρονιμώτεροι, τὰ τοιαῦτα διώκου-
σι. καὶ οἷς ἂν ἐνδέχηται διὰ τύχην δόξαι πρᾶξαι, ἢ δι' ἀνάγκην,
ἢ διὰ φύσιν, ἢ δι' ἔθος, καὶ ὅλως ἁμαρτεῖν, ἀλλὰ μὴ ἀδικεῖν. καὶ
οἷς ἂν ᾖ τοῦ ἐπιεικοῦς τυχεῖν, καὶ ὅσοι ἂν ἐνδεεῖς ὦσι. διχῶς δὲ
εἰσιν ἐνδεεῖς, ἢ γὰρ ὡς ἀναγκαίου, ὥσπερ οἱ πένητες, ἢ ὡς ὑπερ
βολῆς, ὥσπερ οἱ πλούσιοι, καὶ οἱ σφόδρα εὐδοκιμοῦντες, καὶ
» οἱ σφόδρα ἀδοξοῦντες, οἱ μὲν, ὡς οὐ δόξοντες. οἱ δὲ, ὡς οὐδὲν
» μᾶλλον δόξοντες αὐτοὶ μὲν οὖν οὕτως ἔχοντες, ἐπιχειροῦσιν.
4 ἀδικοῦσι δὲ τοὺς τοιούτους καὶ τὰ τοιαῦτα τοὺς ἔχοντας, ὧν αὐτοὶ

ἐνδεεῖς. ἢ εἰς τὰ ἀναγκαῖα, ἢ εἰς ὑπεροχήν, ἢ εἰς ἀπόλαυσιν,
καὶ τοὺς πόρρω καὶ τοὺς ἐγγύς. τῶν μὲν γὰρ, ἡ λῆψις ταχεῖα. τῶν δὲ,
ἡ τιμωρία βραδεῖα. οἷον, οἱ συλῶντες τοὺς καρχηδονίους. καὶ τοὺς
μὴ εὐλαβεῖς μηδὲ φυλακτικούς, ἀλλὰ πιστευτικούς. ῥᾴδιον
γὰρ πάντας λαθεῖν. καὶ τοὺς ῥαθύμους, ἐπιμελοῦς γὰρ τὸ
ἐπεξελθεῖν. καὶ τοὺς αἰσχυντηλούς. οὐ γὰρ μαχητικοὶ περὶ κέρ-
δους, καὶ τοὺς ὑπὸ πολλῶν ἀδικηθέντας καὶ μὴ ἐπεξελθόντας
ὡς ὄντας κατὰ τὴν παροιμίαν, τούτους μυσῶν λείαν. καὶ οὓς 1
μηδεπώποτε καὶ οὓς πολλάκις, ἀμφότεροι γὰρ ἀφύλακτοι.
οἱ μὲν ὡς οὐδέποτε. οἱ δὲ ὡς οὐκ ἂν ἔτι. καὶ τοὺς διαβεβλημέ-
νους, ἢ εὐδιαβόλους, οἱ τοιοῦτοι γὰρ οὔτε προαιροῦνται φοβού-
μενοι τοὺς κριτάς, οὔτε δύνανται πείθειν. ὧν οἱ μισούμενοι καὶ
φθονούμενοί εἰσι. καὶ πρὸς οὓς ἔχουσι πρόφασιν, ἢ προγόνων,
ἢ αὐτῶν, ἢ φίλων, ἢ ποιησάντων κακῶς. ἢ μελλησάντων, ἢ αὐτοὺς
ἢ προγόνους, ἢ ὧν κήδονται ὥσπερ γὰρ ἡ παροιμία, προφάσεως
» δεῖται μόνον ἡ πονηρία. καὶ τοὺς ἐχθροὺς καὶ τοὺς φίλους, τοὺς μὲν 2
» γὰρ, ῥᾴδιον. τοὺς δ' ἡδύ. καὶ τοὺς ἀφίλους, καὶ τοὺς μὴ δεινοὺς εἰ-
πεῖν ἢ πρᾶξαι. ἢ γὰρ οὐκ ἐγχειροῦσιν ἐπεξιέναι, ἢ καταλλάττον-
ται, ἢ οὐδὲν περαίνουσι. καὶ οἷς μὴ λυσιτελεῖ διατρίβειν ἐπιτη-
ροῦσιν, ἢ δίκην, ἢ ἔκτισιν. οἷον, οἱ ξένοι καὶ αὐτουργοί. ἐπὶ μικρῷ
τε γὰρ διαλύονται, καὶ ῥᾳδίως οἱ τοιοῦτοι καταπαύονται. καὶ
τοὺς πολλὰ ἠδικηκότας ἢ τοιαῦτα οἷα ἀδικοῦνται. ἐγγὺς γάρ τι
δοκεῖ τοῦ μὴ ἀδικεῖν εἶναι, ὅταν τι τοιοῦτον ἀδικηθῇ τις, οἷον εἰώθει
καὶ αὐτὸς ἀδικεῖν. λέγω δ', οἷον εἴ τις τὸν εἰωθότα ὑβρίζειν αἰκί-
σαιτο. καὶ τοὺς ἢ πεποιηκότας κακῶς, ἢ βουληθέντας, ἢ βουλο- 3
μένους, ἢ ποιήσοντας. ἔχει γὰρ καὶ τὸ ἡδὺ, καὶ τὸ καλὸν καὶ ἐγ-
γὺς τοῦτο, τοῦ μὴ ἀδικεῖν φαίνεται. καὶ οἷς χαριοῦνται, ἢ φίλοις,
ἢ θαυμαζομένοις, ἢ ἐρωμένοις ἢ κυρίοις, ἢ ὅλως πρὸς οὓς ζῶ-
σιν αὐτοί, καὶ πρὸς οὓς ἐστὶν ἐπιεικείας τυχεῖν. καὶ οἷς ἂν ἐγκεκλη-
κότες ὦσι, καὶ προδιακεχωρηκότες. οἷον κάλλιππος ἐποίει τὰ
περὶ δίωνα. καὶ γὰρ τὰ τοιαῦτα, ἐγγὺς τοῦ μὴ ἀδικεῖν φαίνεται.
καὶ τοὺς ὑπ' ἄλλων μέλλοντας, ἂν μὴ αὐτοί. ὡς οὐκέτι ἐνδεχό- 4

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.1.4

μένον βουλεύεσθαι. ὥσπερ λέγεται αἰνησίδημος γέλωνι πέμ-
ψαι, κοττάβια ἀνδραποδιζομένῳ ὅτι ἔφθασεν, ὡς καὶ αὐτὸς
μέλλων. καὶ οὓς ἀδικήσαντες δυνήσονται πολλὰ δίκαια πρατ-
τειν, ὡς ῥᾳδίως ἰασόμενοι, ὥσπερ ἔφη ἰάσων ὁ θετταλὸς, δεῖν ἀ-
δικεῖν ἔνια, ὅπως δύνηται καὶ δίκαια πολλὰ ποιεῖν. καὶ ἃ παν-
τες ἢ πολλοὶ ἀδικεῖν εἰώθασι. συγγνώμης γὰρ οἴονται τεύξε-
σθαι. καὶ τὰ ῥᾴδια κρύψαι. τοιαῦτα δ', ὅσα ἢ ταχὺ ἀναλίσκε-
1 ται, οἷον τὰ ἐδώδιμα. ἢ τὰ εὐμετάβλητα, ἢ σχήμασιν, ἢ χρώμα-
σιν ἢ κράσεσιν. ἢ ἃ πολλαχοῦ ἀφανίσαι εὔπορον. τοιαῦτα δὲ
τὰ εὐβάστακτα καὶ ἐν μικροῖς τόποις ἀφανιζόμενα, καὶ οἷς ἀ-
διάφορα καὶ ὅμοια πολλὰ προϋπῆρχε τῷ ἀδικοῦντι. καὶ ὅσα
αἰσχύνονται λέγειν οἱ ἀδικηθέντες, οἷον γυναικῶν οἰκείων ὕ-
βρεις, ἢ εἰς ἑαυτοὺς ἢ εἰς υἱεῖς. καὶ ὅσα φιλοδικεῖν δόξειεν ἂν ὁ ἐπε-
ξιών. τοιαῦτα δὲ τά τε μικρὰ, καὶ ἐφ' οἷς συγγνώμη. ὡς μὲν
οὖν ἔχοντες ἀδικοῦσι, καὶ ποῖα, καὶ ποίους, καὶ διατί, σχεδὸν
2 ταῦτά ἐστι. Τὰ δ' ἀδικήματα πάντα καὶ δικαιώματα διέ-
λωμεν, ἀρξάμενοι πρῶτον ἐντεῦθεν. ὥρισται δὴ τὰ δίκαια καὶ
τὰ ἄδικα, πρός τε νόμους δύο, καὶ πρὸς οὕς ἐστι διχῶς. λέγω
δὲ νόμον, τὸν μὲν, ἴδιον. τὸν δὲ, κοινόν. ἴδιον μὲν, τὸν ἑκάστοις ὡ-
ρισμένον πρὸς ἑαυτούς. καὶ τοῦτον, τὸν μὲν, ἄγραφον, τὸν δὲ γε-
γραμμένον. κοινὸν δὲ τὸν κατὰ φύσιν. ἔστι γὰρ, ὃ μαντεύονταί τι
πάντες φύσει κοινὸν δίκαιον καὶ ἄδικον, κἂν μηδεμία κοινω-
νία πρὸς ἀλλήλους ᾖ, μηδὲ συνθήκη. οἷον, καὶ ἡ σοφοκλέους
3 ἀντιγόνη φαίνεται λέγουσα, ὅτι δίκαιον ἀπειρημένον θάψαι
τὸν πολυνείκην, ὡς φύσει ὂν τοῦτο δίκαιον. οὐ γάρ τι νῦν τε
κἀχθές, ἀλλ' αἰεί ποτε ζῇ τοῦτο. κοὐδεὶς οἶδεν ἐξ ὅτου φάνη. καὶ
ὡς ἐμπεδοκλῆς λέγει, περὶ τοῦ μὴ κτείνειν τὸ ἔμψυχον. τοῦτο
γὰρ, οὐ τισὶ μὲν δίκαιον, τισὶ δὲ οὐ δίκαιον, ἀλλὰ τὸ μὲν πάντων
νόμιμον, διά τ' εὐρυμέδοντος αἰθέρος ἠνεκέως τέτακται. διά τ'
ἀπλέτου αὐγῆς. καὶ ὡς λέγει ἐν τῷ μεσηνιακῷ ἀλκιδάμας.
πρὸς οὓς δὲ διώρισται, διχῶς διώρισται. ἢ γὰρ πρὸς τὸ κοινὸν,
4 ἢ πρὸς ἕνα τῶν κοινωνούντων, ἃ δεῖ πράττειν καὶ μὴ πράττειν.

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.1.4

» διὸ καὶ τὰ ἀδικήματα καὶ τὰ δικαιώματα διχῶς ἐστὶν ἀδικεῖν
» καὶ δικαιοπραγεῖν. ἢ γὰρ πρὸς ἕνα ὡρισμένον ἢ πρὸς τὸ κοι-
νόν. ὁ γὰρ μοιχεύων καὶ τύπτων, ἀδικεῖ τινα τῶν ὡρισμένων. ὁ
δὲ μὴ στρατευόμενος, τὸ κοινόν. ἁπάντων δὴ τῶν ἀδικημάτων
διῃρημένων. καὶ τῶν μὲν, ὄντων πρὸς τὸ κοινόν. τῶν δὲ πρὸς ἄλ-
λον καὶ πρὸς ἄλλους, ἀναλαβόντες τί ἐστι τὸ ἀδικεῖσθαι, λέ-
γωμεν τὰ λοιπά. ἔστι δὲ τὸ ἀδικεῖσθαι, τὸ ὑπὸ ἑκόντων τὰ ἄ-
» δικα πάσχειν. τὸ γὰρ ἀδικεῖν, ὥρισται πρότερον ἑκούσιον εἶναι. 1
» ἐπεὶ δ' ἀνάγκη τὸν ἀδικούμενον βλάπτεσθαι καὶ ἀκουσίως βλά-
πτεσθαι, αἱ μὲν βλάβαι, ἐκ τῶν προτέρων φανεραί εἰσι. τὰ γὰρ
ἀγαθὰ καὶ τὰ κακὰ διῄρηνται καθ' αὑτὰ πρότερον, καὶ τὰ ἑ-
κούσια. ὅτι ἐστὶν ὅσα εἰδότες. ὥστ' ἀνάγκη πάντα τὰ ἐγκλήμα-
τα, ἢ πρὸς τὸ κοινὸν, ἢ ἴδιον εἶναι, ἢ ἀγνοοῦντος καὶ ἄκοντος, ἢ
ἑκόντος καὶ εἰδότος. καὶ τούτων, τὰ μὲν, προῃρημένου. τὰ δὲ,
διὰ πάθος. περὶ μὲν οὖν θυμοῦ ῥηθήσεται ἐν τοῖς περὶ τὰ
πάθη. ποῖα δὲ προαιροῦνται καὶ πῶς ἔχοντες, εἴρηται πρό- 2
τερον. Ἐπεὶ δ' ὁμολογοῦντες πολλάκις πεπραχέναι, ἢ τὸ
ἐπίγραμμα οὐχ ὁμολογοῦσιν, ἢ περὶ ὃ τὸ ἐπίγραμμα. οἷον
λαβεῖν μὲν ἀλλ' οὐ κλέψαι. καὶ πατάξαι πρότερον ἀλλ' οὐχ
ὑβρίσαι, καὶ συγγενέσθαι ἀλλ' οὐ μοιχεῦσαι, ἢ κλέψαι ἀλλ'-
οὐχ ἱεροσυλῆσαι, οὐ γὰρ θεοῦ τι. ἢ ἐπεργάσασθαι μὲν, ἀλλ' οὐ
δημόσια, ἢ διαλέχθαι μὲν τοῖς πολεμίοις, ἀλλ' οὐ προδιδό-
ναι. διὰ ταῦτα δέοι ἂν καὶ περὶ τούτων διωρίσθαι, τί κλο-
πή, τί ὕβρις, τί μοιχεία. ὅπως ἐάν τε ὑπάρχειν ἐάν τε μὴ ὑ- 3
πάρχειν βουλώμεθα δεικνύναι, ἔχωμεν ἐμφανίζειν τὸ δί-
καιον. ἔστι δὲ πάντα τὰ τοιαῦτα, περὶ τοῦ ἄδικον εἶναι καὶ
φαῦλον, ἢ μὴ ἄδικον περὶ οὗ ἡ ἀμφισβήτησις. ἐν γὰρ τῇ
προαιρέσει ἐστὶν ἡ μοχθηρία καὶ τὸ ἀδικεῖν. τὰ δὲ τοιαῦτα τῶν
ὀνομάτων προσσημαίνει τὴν προαίρεσιν, οἷον ὕβρις καὶ κλο-
πή. οὐ γὰρ εἰ ἐπάταξε, πάντως ὕβρισεν. ἀλλ' εἰ ἕνεκά του, οἷον τοῦ
ἀτιμάσαι ἐκεῖνον, ἢ αὐτὸς ἡσθῆναι. οὐ δὲ πάντως, εἰ λάθρα
ἔλαβεν, ἔκλεψεν. ἀλλ' εἰ ἐπὶ βλάβῃ ἔκλεψε, καὶ σφετερισμῷ 4

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.1.4

ἑαυτοῦ. ὁμοίως δὲ καὶ περὶ τῶν ἄλλων ἔχει, ὥστε καὶ περὶ
» τούτων. Ἐπεὶ δὲ τῶν δικαίων καὶ τῶν ἀδίκων ἦν δύο εἴδη.
» τὰ μὲν γὰρ, γεγραμμένα. τὰ δὲ, ἄγραφα. περὶ ὧν μὲν οἱ νόμοι
ἀγορεύουσι, εἴρηται. τῶν δὲ ἀγράφων, δύο ἐστὶν εἴδη. ταῦτα δ᾽ ἐστὶ
τὰ μὲν καθ᾽ ὑπερβολὴν ἀρετῆς καὶ κακίας, ἐφ᾽ οἷς ὀνείδη,
καὶ ἔπαινοι, ἀτιμίαι καὶ τιμαὶ καὶ δωρεαί. οἷον τὸ χάριν ἔχειν
τῷ ποιήσαντι εὖ, καὶ ἀντευποιεῖν τὸν εὖ ποιήσαντα, καὶ βοη-
1 θητικὸν εἶναι τοῖς φίλοις, καὶ ὅσα ἄλλα τοιαῦτα. τὰ δὲ, τοῦ ἰ-
δίου νόμου καὶ γεγραμμένου ἔλλειμμα. τὸ γὰρ ἐπιεικὲς, δο-
» κεῖ δίκαιον εἶναι. ἔστι δὲ ἐπιεικὲς, τὸ παρὰ τὸν γεγραμμένον νό-
» μον δίκαιον. συμβαίνει δὲ τοῦτο. τὰ μὲν, ἀκόντων, τὰ δὲ, ἑκόν-
των τῶν νομοθετῶν. ἀκόντων μὲν, ὅταν λάθῃ. ἑκόντων δὲ, ὅταν
μὴ δύνωνται διορίσαι. ἀλλ᾽ ἀναγκαῖον μὲν ᾖ καθόλου εἰπεῖν
μὴ ᾖ δὲ, ἀλλ᾽ ὡς ἐπὶ τὸ πολύ. καὶ ὅσα μὴ ῥᾴδιον διορίσαι δι᾽ ἀπει-
ρίαν. οἷον, τὸ τρῶσαι σιδήρῳ. καὶ πηλίκῳ, καὶ ποίῳ τινί. ὑπο-
2 λείποι γὰρ δὴ ὁ αἰὼν διαριθμοῦντα. ἂν οὖν ᾖ ἀδιόριστον, δέοι
δὲ νομοθετῆσαι, ἀνάγκη ἁπλῶς εἰπεῖν. ὥστε κἂν δακτύλιον
ἔχων ἐπάρηται τὴν χεῖρα ἢ πατάξῃ, κατὰ μὲν τὸν γεγραμμέ-
νον νόμον, ἔνοχός ἐστι καὶ ἀδικεῖ. κατὰ δὲ τὸ ἀληθὲς, οὐκ ἀδι-
κεῖ. καὶ ἐπιεικὲς τοῦτ᾽ ἐστιν. εἰ δ᾽ ἔστι τὸ εἰρημένον ἐπιεικὲς, φανε-
ρὸν ὁποῖά ἐστι τὰ ἐπιεικῆ καὶ οὐκ ἐπιεικῆ, καὶ ποῖοι οὐκ ἐπιει-
κεῖς ἄνθρωποι. ἐφ᾽ οἷς τε γὰρ δεῖ συγγνώμην ἔχειν ἐπιεικῆ ταῦτα.
καὶ τὸ τὰ ἁμαρτήματα καὶ τὰ ἀδικήματα, μὴ τοῦ ἴσου ἀξιοῦν
3 μὴ δὲ τὰ ἁμαρτήματα, καὶ τὰ ἀτυχήματα. ἔστι δ᾽ ἀτυχήμα-
τα μὲν, ὅσα παράλογα καὶ μὴ ἀπὸ μοχθηρίας. ἁμαρτήματα
δὲ, ὅσα μὴ παράλογα καὶ μὴ ἀπὸ πονηρίας. ἀδικήματα δὲ ὅσα
μήτε παράλογα, ἀπὸ πονηρίας τέ ἐστι. τὰ γὰρ δι᾽ ἐπιθυμίαν, ἀ-
πὸ πονηρίας, καὶ τὸ τοῖς ἀνθρωπίνοις συγγινώσκειν ἐπιεικὲς,
καὶ τὸ μὴ πρὸς τὸν νόμον, ἀλλὰ πρὸς τὸν νομοθέτην σκο-
πεῖν. καὶ τὸ μὴ πρὸς τὸν λόγον, ἀλλὰ πρὸς τὴν διάνοιαν
τοῦ νομοθέτου σκοπεῖν. καὶ μὴ πρὸς τὴν πρᾶξιν, ἀλλὰ
4 πρὸς τὴν προαίρεσιν. καὶ μὴ πρὸς τὸ μέρος, ἀλλὰ πρὸς τὸ ὅ-

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.1.4

λου. μὴ δὲ ποῖός τις νῦν, ἀλλὰ ποῖός τις αἰεὶ, ἢ ὡς ἐπὶ τὸ πολύ.
καὶ τὸ μνημονεύειν μᾶλλον ὧν ἔπαθεν ἀγαθῶν, ἢ κακῶν. καὶ
ἀγαθῶν ὧν ἔπαθε μᾶλλον, ἢ ἐποίησε. καὶ τὸ ἀνέχεσθαι ἀδικού
μενον. καὶ τὸ μᾶλλον λόγῳ ἐθέλειν κρίνεσθαι, ἢ ἔργῳ. καὶ τὸ εἰς
δίαιταν μᾶλλον, ἢ εἰς δίκην βούλεσθαι ἰέναι. ὁ γὰρ διαιτητὴς
τὸ ἐπιεικὲς ὁρᾷ, ὁ δὲ δικαστὴς τὸν νόμον. καὶ τούτου ἕνεκα διαι-
τητὴς εὑρέθη, ὅπως τὸ ἐπιεικὲς ἰσχύῃ. περὶ μὲν οὖν τῶν ἐπι-
εικῶν διωρίσθω τὸν τρόπον τοῦτον. ἀδικήματα δὲ μείζονα, ὅσα ἂν 1
ἀπὸ μείζονος ᾖ ἀδικίας. διὸ καὶ τὰ ἐλάχιστα, μέγιστα. οἷον με-
λανώπου καλλίστρατος κατηγόρει, ὅτι παρελογίσατο τρία ἡμιω
βόλια ἱερὰ τοὺς ναοποιούς. ἐπὶ δικαιοσύνης δὲ, τοὐναντίον. ἔστι
δὲ ταῦτα, ἐκ τοῦ ὑπερέχειν τῇ δυνάμει. ὁ γὰρ τρία ἱερὰ ἡμιωβέ
λια κλέψας, κἂν ὁτιοῦν ἀδικήσειεν. ὁτὲ μὲν δὴ οὕτω τὸ μεῖζον
ὁτὲ δὲ ἐκ τοῦ βλάβους κρίνεται. καὶ οὗ μὴ ἔστιν ἴση τιμωρία, ἀλ
λὰ πᾶσα ἐλάττων. καὶ οὗ μὴ ἔστιν ἴασις. χαλεπὸν γὰρ καὶ ἀδύ-
νατον. καὶ οὗ μὴ ἔστι δίκην λαβεῖν τὸν παθόντα. ἀνίατον γάρ. 2
ἡ γὰρ δίκη καὶ κόλασις, ἴασις. καὶ εἰ ὁ παθὼν καὶ ὁ ἀδικηθεὶς
αὐτὸς αὑτὸν μεγάλως ἐκόλασεν. ἔτι γὰρ μείζονι ὁ ποιήσας δί
καιος κολασθῆναι. οἷον σοφοκλῆς ὑπὲρ εὐκτήμονος συνηγο
ρῶν, ἐπεὶ ἀπέσφαξεν ἑαυτὸν ὑβρισθεὶς, οὐ τιμήσειν ἔφη ἐλάτ
τονος, ἢ οὗ ὁ παθὼν ἐτίμησεν ἑαυτόν. καὶ ὃ μόνος ἢ πρῶτος ἢ
μετ' ὀλίγων πεποίηκε. καὶ τὸ πολλάκις τὸ αὐτὸ ἁμαρτάνειν
μέγα, καὶ δι' ὧν ἂν ζητηθῇ καὶ εὑρεθῇ τὰ κωλύοντα καὶ ζημι-
οῦντα. οἷον, ἐν ἄργει ζημιοῦσι, δι' ὃν ἂν νόμος τεθῇ, καὶ δι' οὓς 3
τὸ δεσμωτήριον ᾠκοδομήθη. καὶ τὸ θηριωδέστερον ἀδίκημα,
μεῖζον. καὶ τὸ ἐκ προνοίας μᾶλλον, καὶ ὃ οἱ ἀκούοντες, φο-
βοῦνται μᾶλλον ἢ ἐλεοῦσι. καὶ τὰ μὲν ῥητορικά ἐστι τοιαῦτα,
ὅτι πολλὰ ἀνῄρηκε δίκαια, ἢ ὑπερβέβηκεν. οἷον ὅρκους, δεξι-
ὰς, πίστεις, ἐπιγαμίας. πολλῶν γὰρ ἀδικημάτων ὑπεροχή.
καὶ τὸ ἐνταῦθα οὗ κολάζονται οἱ ἀδικοῦντες. ὅπερ ποιοῦ-
σιν οἱ ψευδομάρτυρες. ποῦ γὰρ οὐκ ἂν ἀδικήσειαν. εἴγε καὶ
ἐν δικαστηρίῳ καὶ ἐφ' οἷς αἰσχύνη μάλιστα, καὶ εἰ τοῦτον, ὑφ' οὗ 4

εὖ

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.1.4

εὖ πέπονθε. πλέον γὰρ ἀδικεῖ, ὅτι τε κακῶς ποιεῖ, ὅτι τε οὐκ
εὖ ποιεῖ, καὶ ὁ παρὰ τὰ γεγραμμένα δίκαιος. ἀμείνονος γὰρ μὴ
δι' ἀνάγκην δίκαιον εἶναι. τὰ μὲν οὖν γεγραμμένα, ἐξ ἀνάγ-
κης. τὰ δ' ἄγραφα, οὔ. ἄλλον δὲ τρόπον, εἰ παρὰ τὰ γεγραμ-
μένα. ὁ γὰρ τὰ φοβερὰ ἀδικῶν καὶ τὰ ἐπιζήμια, καὶ τὰ
μὴ ἐπιζήμια ἀδικήσειεν ἄν. περὶ μὲν οὖν ἀδικήματος μεί-
ζονος, καὶ ἐλάττονος, εἴρηται. περὶ δὲ τῶν ἀτέχνων καλου-
1 μένων πίστεων, ἐχόμενόν ἐστι τῶν εἰρημένων ἐπιδραμεῖν. ἴ-
διαι γὰρ αὗται τῶν δικανικῶν εἰσι, πέντε τὸν ἀριθμὸν, νό-
μοι, μάρτυρες, συνθῆκαι, βάσανοι, ὅρκος. πρῶτον μὲν
οὖν εἴπωμεν περὶ νόμων, πῶς χρηστέον καὶ προτρέποντα
καὶ ἀποτρέποντα καὶ κατηγοροῦντα καὶ ἀπολογούμενον. φα-
νερὸν μὲν γὰρ, ὅτι ἐὰν μὲν ἐναντίος ᾖ ὁ γεγραμμένος τῷ
πράγματι, τῷ κοινῷ νόμῳ χρηστέον, καὶ τοῖς ἐπιεικέσιν ὡς
δικαιοτέροις. καὶ ὅτι τῇ γνώμῃ τῇ ἀρίστῃ κρίνειν χρωμέ-
2 νους, τουτέστι, τὸ μὴ πάντη χρῆσθαι τοῖς γεγραμμένοις. καὶ
ὅτι τὸ μὲν ἐπιεικὲς ἀεὶ μένει, καὶ οὐδέποτε μεταβάλλει οὐδ' ὁ
κοινὸς. κατὰ φύσιν γάρ ἐστιν. οἱ δὲ γεγραμμένοι πολλάκις. ὅ-
» θεν εἴρηται ἐν τῇ τοῦ Σοφοκλέους Ἀντιγόνῃ. ἀπολογεῖται γὰρ,
» ὅτι ἔπραξε παρὰ τὸν τοῦ Κρέοντος νόμον, ἀλλ' οὐ παρὰ τὸν ἄ-
» γραφον. οὐ γάρ τι νῦν γε κἀχθές, ἀλλ' ἀεί ποτε ταῦτ' οὖν ἐγὼ
οὐκ ἔμελλον ἀνδρὸς οὐδενός. καὶ ὅτι τὸ δίκαιόν ἐστιν ἀληθές
τι καὶ συμφέρον, ἀλλ' οὐ τὸ δοκοῦν. ὥστ' οὐ νόμος ὁ γεγραμ-
3 μένος. οὐ γὰρ ποιεῖ τὸ ἔργον τὸ τοῦ νόμου. καὶ ὅτι ὥσπερ ἀρ-
» γυρογνώμων ὁ κριτής ἐστιν, ὅπως διακρίνει τὸ κίβδηλον δίκαι-
» ον καὶ τὸ ἀληθές. καὶ ὅτι βελτίονος ἀνδρὸς τὸ τοῖς ἀγράφοις
» ἢ τοῖς γεγραμμένοις χρῆσθαι καὶ ἐμμένειν, καὶ εἴ που ἐναντίος
νόμῳ εὐδοκιμοῦντι, ἢ αὐτὸς αὑτῷ. οἷον ὁ μὲν, ἐνίοτε κελεύει
κύρια εἶναι, ἅττ' ἂν συνθῶνται. ὁ δ' ἀπαγορεύει μὴ συντίθεσθαι
παρὰ τὸν νόμον. καὶ εἰ ἀμφίβολος. ὥστε στρέφειν καὶ ὁρᾶν ἐφ'
ὁποτέραν τὴν ἀγωγὴν, ἢ τὸ δίκαιον ἐφαρμόσει, ἢ τὸ συμφέ-
4 ρον, εἶτα τούτῳ χρῆσθαι. καὶ εἰ τὰ μὲν πράγματα ἐφ' οἷς ἐ-

τίθη ὁ νόμος, μηκέτι μένει, ὁ δὲ νόμος, πειρατέον τοῦτο δη-
λοῦν, καὶ μάχεσθαι ταύτῃ πρὸς αὐτόν. ἐὰν δὲ ὁ γεγραμμέ-
νος ᾖ πρὸς τὸ πρᾶγμα τότε γνώμη τῇ ἀρίστῃ λεκτέον ἐστὶν ὅτι,
οὐ τοῦ παρὰ τὸν νόμον ἕνεκα δικάζειν ἐστίν. ἀλλ' ἵνα ἐὰν ἀγνοή-
σῃ ὅτι λέγει ὁ νόμος, μὴ ἐπιορκεῖν. καὶ ὅτι, οὐ τὸ ἁπλῶς ἀγα-
θὸν αἱρεῖται οὐδείς, ἀλλὰ τὸ αὑτῷ. καὶ ὅτι οὐδὲν διαφέρει, ἢ
μὴ κεῖσθαι, ἢ μὴ χρῆσθαι. καὶ ὅτι ἐν ταῖς ἄλλαις τέχναις, οὐ λυ-
σιτελεῖ παρασοφίζεσθαι παρὰ τὸν ἰατρόν. οὐ γὰρ τοσοῦτον βλά- 1
» πτει ἡ ἁμαρτία τοῦ ἰατροῦ, ὅσον τὸ ἐθίζεσθαι ἀπειθεῖν τῷ ἄρ-
» χοντι. καὶ ὅτι τὸ τῶν νόμων σοφώτερον ζητεῖν εἶναι, τοῦτ' ἐστὶν ὃ
ἐν τοῖς ἐπαινουμένοις νόμοις ἀπαγορεύεται. καὶ περὶ μὲν τῶν
νόμων, οὕτω διωρίσθω. Περὶ δὲ τῶν μαρτύρων, μάρτυρές
εἰσι διττοί. οἱ μὲν, παλαιοί, οἱ δὲ, πρόσφατοι. καὶ τούτων,
οἱ μὲν μετέχοντες τοῦ κινδύνου, οἱ δ' ἐκτός. λέγω δὲ παλαι-
ούς, τούς τε ποιητάς, καὶ ὅσων ἄλλων γνωρίμων εἰσὶ κρίσεις
φανεραί. οἷον ἀθηναῖοι ὁμήρῳ μάρτυρι ἐχρήσαντο περὶ σα- 2
λαμῖνος. καὶ τενέδιοι ἐνάγχος περιάνδρῳ τῷ κορινθίῳ
πρὸς σιγιεῖς. καὶ κλεοφῶν κατὰ κριτίου τοῖς σόλωνος ἐλε-
γείοις ἐχρήσατο, λέγων, ὅτι πάλαι ἀσελγὴς ἡ οἰκία. οὐ γὰρ
ἄν ποτε ἐποίησε σόλων, εἰπεῖν μοι κριτίᾳ πυρρότριχι πατρὸς ἀ-
κούειν. περὶ μὲν οὖν τῶν γενομένων, οἱ τοιοῦτοι μάρτυρες.
περὶ δὲ τῶν ἐσομένων, καὶ οἱ χρησμολόγοι. οἷον θεμιστοκλῆς,
ὅτι ναυμαχητέον, τὸ ξύλινον λέγει τεῖχος, ἔτι καὶ αἱ πα-
ροιμίαι, ὥσπερ εἴρηται, μαρτυριά ἐστιν. οἷον, εἴ τις συμβου- 3
λεύει μὴ ποιεῖσθαι, φίλον γέροντα, τούτῳ μαρτυρεῖ ἡ πα-
» ροιμία. μή ποτ' εὖ ἔρδειν γέροντα. καὶ τὸ τοὺς υἱοὺς ἀναιρεῖν,
ὧν καὶ τοὺς πατέρας. νήπιος, ὃς πατέρα κτείνας, παῖδας
καταλείποι. πρόσφατοι δ', ὅσοι γνώριμοι, καὶ κεκρίκασί τι.
χρήσιμοι γὰρ, καὶ αἱ τούτων κρίσεις, τοῖς περὶ τῶν αὐτῶν
ἀμφισβητοῦσιν. οἷον, εὔβουλος ἐν τοῖς δικαστηρίοις ἐχρήσατο
κατὰ χάρητος, ὃ πλάτων εἶπε πρὸς ἀρχίβιον, ὅτι ἐπιδέ-
δωκεν ἐν τῇ πόλει τὸ ὁμολογεῖν πονηροὺς εἶναι. καὶ οἱ μετέ- 4

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.1.4

χοντες τοῦ κινδύνου, ἂν δόξωσι ψευδεῖς εἶναι. οἱ μὲν οὖν τοιοῦτοι, τῶν τοιούτων μάρτυρές εἰσι. γέγονεν, ἢ μὴ. ἔστιν, ἢ μή. περὶ δὲ τοῦ ποῖον. οὐ μάρτυρες. οἷον, εἰ δίκαιον, ἢ ἄδικον, ἢ συμφέρον, ἢ ἀσύμφορον. οἱ δ' ἄπωθεν, καὶ περὶ τούτων πιστότατοι. πιστότατοι γὰρ οἱ παλαιοί. ἀδιάφθοροι γάρ. πιστώματα γὰρ περὶ μαρτυριῶν. μάρτυρας μὲν μὴ ἔχοντι, ὅτι ἐκ τῶν εἰκότων δεῖ κρίνειν. καὶ τοῦτ' ἐστὶ τῇ γνώμῃ τῇ ἀρίστῃ. καὶ ὅτι οὐκ
1 ἔστιν ἐξαπατῆσαι τὰ εἰκότα ἐπ' ἀργυρίῳ. καὶ ὅτι οὐχ ἁλίσκεται ψευδομαρτυριῶν τὰ εἰκότα. ἔχοντι δὲ πρὸς μὴ ἔχοντα, ὅτι οὐχ ὑπόδικα τὰ εἰκότα. καὶ ὅτι οὐδὲν ἂν ἔδει μαρτυριῶν. εἰ ἐκ τῶν λόγων ἱκανὸν ἦν θεωρῆσαι. εἰσὶ δὲ αἱ μαρτυρίαι, αἱ μὲν, περὶ αὐτοῦ. αἱ δὲ, περὶ τοῦ ἀμφισβητοῦντος. καὶ αἱ μὲν, περὶ τοῦ πράγματος. αἱ δὲ, περὶ τοῦ ἤθους. ὥστε φανερὸν, ὅτι οὐδέ ποτέ ἐστιν ἀπορῆσαι ἀχρείας χρησίμης. εἰ μὴ γὰρ κατὰ τοῦ πράγματος, ἢ αὐτῷ ὁμολογουμένης, ἢ τῷ ἀμφισβητοῦν-
2 τι ἐναντίας, ἀλλὰ περὶ τοῦ ἤθους αὐτοῦ εἰς ἐπιείκειαν, ἢ τοῦ ἀμφισβητοῦντος εἰς φαυλότητα. τὰ δ' ἄλλα, περὶ μάρτυρος, ἢ φίλου, ἢ ἐχθροῦ, ἢ μεταξὺ, ἢ εὐδοκιμοῦντος, ἢ ἀδοξοῦντος, ἢ μεταξὺ, καὶ ὅσαι ἄλλαι τοιαῦται διαφοραὶ, ἐκ τῶν αὐτῶν τόπων λεκτέον, ἐξ οἵωνπερ καὶ τὰ ἐνθυμήματα λέγομεν. περὶ δὲ συνθηκῶν, τοσαύτη τοῦ λόγου χρῆσίς ἐστιν, ὅσον αὔξειν, ἢ καθαιρεῖν, ἢ πιστὰς ποιεῖν, ἢ ἀπίστους, ἂν μὲν αὐτῷ ὑπάρχωσι, πιστὰς καὶ κυρίας. ἐπὶ δὲ τοῦ ἀμφισβητοῦντος, τοὐ-
3 ναντίον. πρὸς μὲν οὖν τὸ πιστὰς ἢ ἀπίστους κατασκευάζειν, οὐδὲν διαφέρει τῆς ἐπὶ τοὺς μάρτυρας πραγματείας. ὁποῖοι γὰρ ἄν τινες ὦσιν οἱ ἐπιγεγραμμένοι, ἢ φυλάττοντες, τούτοις αἱ συνθῆκαι, πισταί εἰσιν. ὁμολογουμένης δ' εἶναι τῆς συνθήκης, οἰκείας μὲν οὔσης, αὐξητέον. ἡ γὰρ συνθήκη, νόμος ἐστὶν ἴδιος, καὶ κατὰ μέρος. καὶ αἱ μὲν συνθῆκαι οὐ ποιοῦσι τὸν νόμον κύριον. οἱ δὲ νόμοι, τὰς κατὰ τὸν νόμον συνθήκας. καὶ ὅλως αὐτὸς ὁ νόμος, συνθήκη τίς ἐστιν, ὥστε ὅστις ἀπιστεῖ ἢ ἀναιρεῖ συνθήκην, τοὺς νόμους ἀναιρεῖ. ἔτι δὲ πράττεται τὰ πολλὰ τῶν

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.1.4

συναλλαγμάτων, καὶ τὰ ἑκούσια, κατὰ τὰς συνθήκας.
ὥστε ἀκύρων γιγνομένων, ἀνήρηται ἡ πρὸς ἀλλήλους χρεία
τῶν ἀνθρώπων. καὶ τἆλλα δὲ ὅσα ἁρμόττει, ἐπὶ πολλοῖς ἰ-
δεῖν ἐστιν. ἂν δ' ἐναντία ᾖ, καὶ μετὰ τῶν ἀμφισβητούντων,
πρῶτον μὲν, ἅπερ ἄν τις πρὸς νόμον ἐναντιούμενον μαχέ-
σαιτο, ταῦθ' ἁρμόττει. ἄτοπον γὰρ, εἰ τοῖς μὲν νόμοις ἂν μὴ ὀρ-
θῶς κείμενοι ὦσιν, ἀλλ' ἐξαπατῶσιν οἱ τιθέμενοι, οὐκ οἰόμε-
θα δεῖν πείθεσθαι, ταῖς δὲ συνθήκαις ἀναγκαῖον. εἶθ' ὅτι τοῦ 1
δικαίου βραβευτής ἐστιν ὁ δικαστής. οὐκοῦν τοῦτο σκεπτέον, ἀλ-
λ' ὡς δικαιότερον. καὶ τὸ μὲν δίκαιον, οὐκ ἔστι μεταστρέψαι,
οὔτ' ἀπάτῃ, οὔτ' ἀνάγκῃ, πεφυκὸς γάρ ἐστι. συνθῆκαι δὲ γί-
γνονται, καὶ ἐξαπατηθέντων, καὶ ἀναγκασθέντων. πρὸς δὲ
τούτοις σκοπεῖν, εἰ ἐναντία τινί ἐστιν, ἢ τῶν γεγραμμένων νό-
μων, ἢ τῶν κοινῶν, καὶ τοῖς δικαίοις ἢ καλοῖς. ἔτι τε, ἢ ἄλ-
λαις συνθήκαις ὑστέραις ἢ προτέραις. ἢ γὰρ αἱ ὕστεραι κύ-
ριαι, ἄκυροι δ' αἱ πρότεραι. ἢ αἱ πρότεραι ὀρθαί, αἱ δ' ὕ- 2
στεραι ἠπατήκασιν. ὁποτέρως ἂν ᾖ χρήσιμον. ἔτι δὲ τὸ συμ-
φέρον, ὁρᾶν εἴ πῃ ἐναντιοῦται τοῖς κριταῖς, καὶ ὅσα ἄλλα
τοιαῦτα. καὶ γὰρ ταῦτα, εὐθεώρητα ὁμοίως. Αἱ δὲ βά-
σανοι, μαρτυρίαι τινές εἰσιν. ἔχειν δὲ δοκοῦσι πίστιν, ὅτι ἀ-
νάγκη τις πρόσεστιν, οὐκοῦν χαλεπὸν οὐδὲν περὶ τούτων ἰδεῖν,
καὶ τὰ ἐνδεχόμενα εἰπεῖν. ἐξ ὧν ἄν τε ὑπάρχωσιν οἰκεῖαι, αὔ-
ξειν ἐστὶν ὅτι ἀληθεῖς μόναι τῶν μαρτυριῶν εἰσιν, ἄν τε ὑπεναν-
τίαι ὦσι, καὶ μετὰ τοῦ ἀμφισβητοῦντος, διαλύοι ἄν τις τ' ἀ- 3
ληθῆ λέγων καθόλου τοῦ γένους τῶν βασάνων. οὐδὲν γὰρ ἧτ-
τον ἀναγκαζόμενοι τὰ ψευδῆ λέγουσιν, ἢ τ' ἀληθῆ, καὶ δια-
καρτεροῦντες μὴ λέγειν τ' ἀληθῆ, καὶ ῥᾳδίως καταψευδό-
μενοι ὡς παυσόμενοι θᾶττον. δεῖ δ' ἔχειν ἐπαναφέρειν ἐπὶ τοι-
αῦτα γεγενημένα παραδείγματα, ἃ ἴσασιν οἱ κρίνοντες. δεῖ
δὲ λέγειν, ὅτι οὐκ εἰσὶν ἀληθεῖς οἱ βάσανοι. πολλοὶ γὰρ στε-
ῤῥοὶ καὶ λιθόδερμοι καὶ ταῖς ψυχαῖς ὄντες δυνατοὶ, γενναί-
ως ἐγκαρτεροῦσι ταῖς ἀνάγκαις. οἱ δὲ δειλοὶ καὶ εὐλα- 4

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.1.4

βεῖς πρὸς τὰς ἀνάγκας ἰδεῖν αὐτῆς καταθαρροῦσιν, ὥστε
οὐδὲν ἐστὶ πιστὸν ἐν βασάνοις. Περὶ δὲ ὅρκων, τετραχῶς ἐστὶ διε-
λεῖν. ἢ γὰρ δίδωσι καὶ λαμβάνει, ἢ οὐδέτερον. ἢ τὸ μὲν, τὸ
δ' οὔ. καὶ τούτων, ἢ δίδωσι μὲν, οὐ λαμβάνει δὲ, ἢ λαμβά-
νει μὲν, οὐ δίδωσι δέ. ἔτι ἄλλως παρὰ ταῦτα εἰ ὀμώμοσται.
καὶ οὕτως ἢ ὑφ' αὐτοῦ, ἢ ὑπ' ἐκείνου. οὐ δίδωσι μὲν οὖν, ὅτι
ῥᾳδίως ἐπιορκοῦσι. καὶ ὅτι ὁ μὲν ὀμόσας, οὐκ ἀποδίδωσι χρή-
1 ματα. τοὺς δὲ μὴ ὀμόσαντας, οἴεται καταδικάσειν. καὶ ὡς οὗ-
τος ὁ κίνδυνος κρείττων ὁ ἐν τοῖς δικασταῖς. τοῖς μὲν γὰρ πι-
στεύει, τῷ δ' οὔ. οὐ λαμβάνει δ', ὅτι ἀντὶ χρημάτων ὅρκος.
καὶ ὅτι εἰ ἦν φαῦλος, κατωμόσατο ἄν. κρεῖττον γὰρ ἕνεκά
του φαῦλον εἶναι, ἢ μηδενός. ὀμόσας μὲν γὰρ, ἕξει. μὴ ὀμό-
σας δ', οὔ. ὥστε δι' ἀρετὴν ἂν εἴη, ἀλλ' οὐ δι' ἐπιορκίαν τὸ
μή, καὶ τὸ τοῦ Ξενοφάνους ἁρμόττει, ὅτι οὐκ ἴση πρόσκλησις
αὕτη, ἀσεβεῖ πρὸς εὐσεβῆ. ἀλλ' ὁμοία, κἂν ἰσχυρὸς, ἀσθενῆ
2 πατάξαι ἢ πληγῆναι προσκαλέσαιτο. εἰ δὲ λαμβάνει, ὅτι
πιστεύει αὐτῷ, ἐκείνῳ δ' οὔ. καὶ τὸ τοῦ Ξενοφάνους μεταστρέ-
ψαντα, φατέον οὕτως. ἴσον εἶναι, ἐὰν μὲν ὁ ἀσεβὴς διδῷ, ὁ
εὐσεβὴς δ' ὀμνύῃ. δεινόν τε τὸ μὴ ἐθέλειν αὐτὸν, ὑπὲρ ὧν ἐ-
κείνους ἀξιοῖ ὀμόσαντας, δικάζειν. εἰ δὲ δίδωσιν, ὅτι εὐσεβὲς
τὸ θέλειν τοῖς θεοῖς ἐπιτρέπειν. καὶ ὅτι, οὐδὲν δεῖ αὐτὸν ἄλ-
λων κριτῶν δεῖσθαι. αὐτῷ γὰρ δίδωσι κρίνειν. καὶ ὅτι, ἄτο-
πον τὸ μὴ θέλειν ὀμνύναι, περὶ ὧν ἄλλους ἀξιοῖ ὀμνύναι. ἐ-
3 πεὶ δὲ καθ' ἕκαστον δῆλον πῶς λεκτέον, καὶ συνδυαζομένων, πῶς
λεκτέον δῆλον. οἷον, εἰ αὐτὸς μὲν θέλει λαμβάνειν, διδόναι
δὲ μή. καὶ εἰ δίδωσι μὲν, λαμβάνειν δὲ μὴ θέλει. καὶ εἰ λαμ-
βάνειν καὶ διδόναι θέλει, εἴτε μηδέτερον. ἐκ γὰρ τῶν εἰρη-
μένων ἀνάγκη συγκεῖσθαι, ὥστε καὶ τοὺς λόγους ἀνάγκη συγκεῖ-
σθαι ἐκ τῶν εἰρημένων. δῆλον δὲ, ἂν ᾖ ἠπατημένος ὑπ' αὐτοῦ ὁ
ἐναντίος, ὅτι οὐκ ἐπιορκία. ἑκούσιον γὰρ τὸ ἀδικεῖν ἐστι. τὸ δὲ ἐ-
πιορκεῖν, ἀδικεῖν ἐστι. τὰ δὲ βίᾳ καὶ τὰ ἀπάτῃ, ἀκούσια. ἐνταῦ-
4 θα οὖν συνακτέον καὶ τὸ ἐπιορκεῖν, ὅτι ἐστὶ τῇ διανοίᾳ ἀλ-

λ' οὐ τῷ στόματι. ἐὰν δὲ τῷ ἀντιδίκῳ ᾖ ὀμωμοσμένος, ὅτι πάν-
τα ἀναιρεῖ ὁ μὴ ἐμμένων, οἷς ὤμοσε. διὰ γὰρ τοῦτο καὶ τοῖς νό-
μοις χρῶνται ὀμόσαντες. καὶ ὑμᾶς μὲν ἀξιοῦμεν ἐμμένειν,
οἷς ἂν ὀμόσαντες δικάζητε. αὐτοὶ δ' οὐκ ἐμμενοῦμεν. καὶ ὅσα
ἄλλα, ἂν αὔξων τις εἴπειε. περὶ μὲν οὖν τῶν ἀτέχνων πίστεων,
εἰρήσθω τοσαῦτα.

ΤΕΧΝΗΣ ῬΗΤΟΡΙ-
ΚΗΣ ΤΟ Β'.

Κ ΤΙΝΩΝ μὲν δεῖ καὶ προτρέπειν καὶ ἀπο-
τρέπειν, καὶ ψέγειν καὶ ἐπαινεῖν, καὶ κατηγο-
E ρεῖν καὶ ἀπολογεῖσθαι, καὶ ποῖαι δόξαι καὶ 2
προτάσεις χρήσιμοι πρὸς τὰς τούτων πίστεις,
ταῦτ' ἐστί. περὶ γὰρ τούτων καὶ ἐκ τούτων, τὰ
ἐνθυμήματα λέγεται. ὡς περὶ ἕκαστον εἰπεῖν ἰδίᾳ τὸ γένος
τῶν λόγων. ἐπεὶ δ' ἕνεκα κρίσεώς ἐστιν ἡ ῥητορική, καὶ γὰρ καὶ τὰς
συμβουλὰς κρίνουσι, καὶ ἡ δίκη κρίσις ἐστίν, ἀνάγκη μὴ μόνον
πρὸς τὸν λόγον ὁρᾶν, ὅπως ἀποδεικτικὸς ἔσται καὶ πιστός, ἀλλὰ
καὶ αὐτὸν ποιόν τινα καὶ τὸν κριτὴν κατασκευάζειν. πολὺ γὰρ
διαφέρει πρὸς πίστιν. μάλιστα μὲν, ἐν ταῖς συμβουλαῖς. εἶτα 3
» δὲ καὶ ἐν ταῖς δίκαις, τό, τε ποιόν τινα φαίνεσθαι τὸν λέγον-
» τα, καὶ τὸ πρὸς αὐτοὺς ὑπολαμβάνειν ἔχειν πως αὐτόν. πρὸς
» δὲ τούτοις ἐὰν καὶ αὐτοὶ διακείμενοί πως τυγχάνωσι. τὸ μὲν
οὖν ποιόν τινα φαίνεσθαι τὸν λέγοντα, χρησιμώτερον εἰς τὰς
συμβουλάς ἐστι. τὸ δὲ διακεῖσθαί πως τὸν ἀκροατὴν, εἰς τὰς δί-
κας. οὐ γὰρ ταυτὰ φαίνεται φιλοῦσι καὶ μισοῦσιν, οὐδ' ὀρ-
γιζομένοις καὶ πρᾴως ἔχουσιν. ἀλλ' ἢ τὸ παράπαν ἕτερα, ἢ κα-
τὰ τὸ μέγεθος ἕτερα. τῷ μὲν γὰρ φιλοῦντι, περὶ οὗ ποιεῖται 4

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.1.4

τὴν κρίσιν, ἢ οὐκ ἀδικεῖν, ἢ μικρὰ δοκεῖ ἀδικεῖν. τῷ δὲ μισοῦν-
τι, τοὐναντίον. καὶ τῷ μὲν ἐπιθυμοῦντι καὶ εὐέλπιδι, ἐὰν ᾖ τὸ
ἐσόμενον ἡδὺ, καὶ ἔσεσθαι, καὶ ἀγαθὸν ἔσεσθαι φαίνεται, τῷ δ'
ἀπειθεῖ καὶ δυσχεραίνοντι, τοὐναντίον. τοῦ μὲν οὖν αὐτοὺς εἶναι
» πιστοὺς τοὺς λέγοντας, τρία ἐστὶ τὰ αἴτια. τοσαῦτα γάρ ἐστι, δι' ἃ
» πιστεύομεν ἔξω τῶν ἀποδείξεων. ἔστι δὲ ταῦτα, φρόνησις, καὶ ἀ-
» ρετὴ, καὶ εὔνοια. διαψεύδονται γὰρ περὶ ὧν λέγουσιν ἢ συμβου-
1 λεύουσιν, ἢ διὰ πάντα ταῦτα, ἢ διὰ τούτων τι. ἢ γὰρ δι' ἀφροσύ-
νην οὐκ ὀρθῶς δοξάζουσιν, ἢ δοξάζοντες ὀρθῶς, διὰ μο-
χθηρίαν οὐ τὰ δοκοῦντα λέγουσιν. ἢ φρόνιμοι μὲν καὶ ἐπιει-
κεῖς εἰσιν, ἀλλ' οὐκ εὖνοι, διόπερ ἐνδέχεται, μὴ τὰ βέλτιστα συμ
βουλεύειν γινώσκοντας, καὶ παρὰ ταῦτα οὐδέν. ἀνάγκη ἄρα τὸν
ἅπαντα δοκοῦντα ταῦτα ἔχειν, εἶναι τοῖς ἀκροωμένοις πιστόν. ὅ-
θεν μὲν οὖν φρόνιμοι καὶ σπουδαῖοι φανεῖεν ἂν, ἐκ τῶν πε-
ρὶ τὰς ἀρετὰς διῃρημένων ληπτέον. ἐκ τῶν αὐτῶν γὰρ, κἂν ἕτερόν
2 τις κἂν ἑαυτὸν κατασκευάσειε τοιοῦτον. περὶ δ' εὐνοίας καὶ φι-
λίας, ἐν τοῖς περὶ τὰ πάθη λεκτέον νῦν. Ἔστι δὲ τὰ πάθη,
δι' ὅσα μεταβάλλοντες διαφέρουσι πρὸς τὰς κρίσεις, οἷς ἕπε-
ται λύπη καὶ ἡδονή. οἷον ὀργὴ, ἔλεος, φόβος, καὶ ὅσα ἄλλα τοιαῦ-
τα. καὶ τὰ τούτοις ἐναντία. δεῖ δὲ διαιρεῖν τὰ περὶ ἕκαστον εἰς
τρία, λέγω δ' οἷον περὶ ὀργῆς, πῶς τε διακείμενοι ὀργίλοι εἰσὶ,
καὶ τίσιν εἰώθασιν ὀργίζεσθαι, καὶ ἐπὶ ποίοις. εἰ γὰρ τὸ μὲν ἓν
ἢ τὰ δύο ἔχοιμεν τούτων, ἅπαντα δὲ μὴ, ἀδύνατον ἂν εἴη τὴν
3 ὀργὴν ἐμποιεῖν. ὁμοίως δὲ, καὶ περὶ τῶν ἄλλων. ὥσπερ οὖν καὶ
ἐπὶ τῶν προειρημένων διεγράψαμεν τὰς προτάσεις. οὕτω καὶ
ἐπὶ τούτων ποιήσωμεν, καὶ διέλωμεν τὸν εἰρημένον τρόπον.
Ἔστω δ' ἡ ὀργὴ, ὄρεξις μετὰ λύπης τιμωρίας φαινομένης, διὰ
φαινομένην ὀλιγωρίαν τῶν εἰς αὐτὸν ἢ εἰς αὐτοῦ τινα, μὴ προ-
σηκόντως. ἐπεὶ δὲ τοῦτ' ἐστὶν ἡ ὀργὴ, ἀνάγκη τὸν ὀργιζόμενον, ὀργί-
ζεσθαι ἀεὶ τῶν καθέκαστον τινὶ οἷον Κλέωνι, ἀλλ' οὐκ ἀνθρώπῳ.
καὶ ὅτι αὐτὸν, ἢ τῶν αὐτοῦ τινὰ τι πεποίηκεν ἢ ἔμελλε. καὶ πά-
4 σῃ ὀργῇ ἕπεσθαί τινα ἡδονὴν τὴν ἀπὸ τῆς ἐλπίδος τοῦ τι-

» μωρήσασθαι. ἡδὺ μὲν γὰρ τὸ οἴεσθαι τεύξεσθαι ὧν ἐφίεται. οὐ-
» δεὶς δὲ τῶν φαινομένων ἀδυνάτων ἐφίεται. ὁ δ' ὀργιζόμενος ἐφίεται αὐτῷ δυνατῶν. διὸ καλῶς εἴρηται περὶ θυμοῦ. ὅς τε
» πολὺ γλυκίων μέλιτος καταλειβομένοιο, ἀνδρῶν ἐν στήθεσιν
» ἀέξεται. ἀκολουθεῖ γὰρ καὶ ἡδονή τις διά τε τοῦτο, καὶ διότι διατρίβουσιν ἐν τῷ τιμωρεῖσθαι τῇ διανοίᾳ. ἡ οὖν τότε ἐγγινομένη φαντασία ἡδονὴν ποιεῖ. ὥσπερ ἡ τῶν ἐνυπνίων. ἐπεὶ δ' ἡ ὀλιγωρία ἐστὶν ἐνέργεια δόξης περὶ τὸ μηδενὸς ἄξιον φαινόμενον. 1
καὶ γὰρ τὰ κακὰ καὶ τ' ἀγαθὰ ἄξια οἰόμεθα σπουδῆς εἶναι, καὶ τὰ συντείνοντα πρὸς ταῦτα. ὅσα δὲ μηδὲν ἢ πάνυ μικρά, οὐδενὸς ἄξια ὑπολαμβάνομεν. τρία ἐστὶν εἴδη ὀλιγωρίας, κατα-
» φρόνησίς τε καὶ ἐπηρεασμὸς, καὶ ὕβρις. ὅ, τε γὰρ καταφρο-
» νῶν ὀλιγωρεῖ. ἃ γὰρ οἴονται μηδενὸς ἄξια εἶναι, τούτων καταφρονοῦσι. τῶν δὲ μηδενὸς ἀξίων, ὀλιγωροῦσι. καὶ ὁ ἐπηρεάζων, φαίνεται καταφρονεῖν. ἔστι γὰρ ὁ ἐπηρεασμὸς, ἐμποδισμὸς ταῖς βουλήσεσιν, οὐχ ἵνα τι αὐτῷ, ἀλλ' ἵνα μὴ ἐκείνῳ. ἐπεὶ οὖν οὐχ 2
ἵνα αὐτῷ τι ὀλιγωρεῖ. δῆλον γὰρ, ὅτι οὔτε βλάψειν ὑπολαμβάνει, ἐφοβεῖτο γὰρ καὶ οὐκ ὀλιγωρεῖ, οὔτ' ὠφελῆσαι ἂν οὐδὲν ἄξιον λόγου. ἐφρόντισε γὰρ ἂν ὥστε φίλον εἶναι. καὶ ὁ ὑβρίζων δὲ ὀλιγωρεῖ. ἔστι γὰρ ὕβρις, τὸ βλάπτειν καὶ λυπεῖν, ἐφ' οἷς αἰσχύνη ἐστὶ τῷ πάσχοντι, μὴ ἵνα τι γένηται αὐτῷ ἄλλο, ἢ ὅτι ἐγένετο, ἀλλ' ὅπως ἡσθῇ. οἱ γὰρ ἀντιποιοῦντες οὐχ ὑβρίζουσιν, ἀλλὰ τιμωροῦνται. αἴτιον δὲ τῆς ἡδονῆς τοῖς ὑβρίζουσιν, ὅτι οἴονται κακῶς δρῶντες αὐτοὺς ὑπερέχειν μᾶλλον. διὸ οἱ νέοι καὶ 3
οἱ πλούσιοι, ὑβρισταί. ὑπερέχειν γὰρ οἴονται ὑβρίζοντες. ὕβρεως δὲ ἀτιμία, ὁ δὲ ἀτιμάζων, ὀλιγωρεῖ. τὸ γὰρ μηδενὸς ἄξιον, οὐδεμίαν ἔχει τιμήν, οὔτε κακοῦ οὔτε ἀγαθοῦ. διὸ λέγει ὀργιζόμενος ὁ ἀχιλλεύς. ἠτίμησεν, ἑλὼν γὰρ ἔχει γέρας αὐτὸς ἀπούρας, καὶ ὡς εἴ τιν' ἀτίμητον μετανάστην, ὡς διὰ ταῦτα ὀργιζόμενος. προσήκειν δ' οἴονται πολυωρεῖσθαι ὑπὸ τῶν ἡττόνων κατὰ γένος, κατὰ δύναμιν, κατ' ἀρετήν, καὶ ὅλως ἐν ᾧ ἂν ταὐτῷ ὑπερέχῃ πολύ. οἷον ἐν χρήμασιν ὁ πλούσιος πένητος 4

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.1.4

καὶ ἐν τῷ λέγειν ῥητορικὸς, ἀδυνάτου εἰπεῖν, καὶ ἄρχων ἀρ-
χομένου, καὶ ἄρχειν ἄξιος οἰόμενος, τοῦ ἄρχεσθαι ἀξίου. διὸ εἴ-
» ρηται, θυμὸς δὲ μέγας ἐστὶ διοτρεφέων βασιλήων. καὶ ἀλλά γε
» καὶ μετόπισθεν ἔχει κότον, ὄφρα τελέσσει. ἀγανακτοῦσι γὰρ
διὰ τὴν ὑπεροχήν. ἔτι ἀφ' ὧν τις οἴεται εὖ πάσχειν δεῖν. οὗτοι
δ' εἰσὶν, οὓς εὖ πεποίηκεν ἢ ποιεῖ, ἢ αὐτὸς, ἢ τῶν αὐτοῦ τις, ἢ δι'
αὐτοῦ, ἢ βούλεται, ἢ ἐβουλήθη. φανερὸν οὖν ἐκ τούτων ἤδη,
1 πῶς τ' ἔχοντες ὀργίζονται αὐτοὶ, καὶ τίσι, καὶ διὰ ποῖα. αὐτοὶ
μὲν γὰρ ὅταν λυπῶνται. ἐφίεται γάρ τινος ὁ λυπούμενος. ἐάν
τε κατ' εὐθυωρίαν οὖν ἀντικρούσῃ τις. οἷον, τῷ διψῶντι πρὸς
τὸ πιεῖν, ἐάν τε μὴ, ὁμοίως ταυτὸ φαίνεται ποιεῖν, καὶ ἄν τε
ἀντιπράττῃ τις, ἄν τε μὴ συμπράττῃ, ἐάν τε ἄλλο τι ἐνοχλῇ οὕ-
τως ἔχοντα, τοῖς πᾶσιν ὀργίζεται. διὸ κάμνοντες, πενόμενοι, ἐρῶν-
τες, διψῶντες, ὅλως ἐπιθυμοῦντες, καὶ μὴ κατορθοῦντες, ὀρ-
γίλοι εἰσὶ καὶ εὐπαρόρμητοι, μάλιστα μὲν πρὸς τοὺς τοῦ παρόντος
2 ὀλιγωροῦντας. οἷον, κάμνων μὲν, τοῖς πρὸς τὴν νόσον. πενόμενος
δὲ, τοῖς πρὸς τὴν πενίαν. πολεμῶν δὲ τοῖς πρὸς τὸν πόλεμον.
ἐρῶν δὲ τοῖς πρὸς τὸν ἔρωτα. ὁμοίως δὲ καὶ τοῖς ἄλλοις. προ-
» ωδοποίηται γὰρ ἕκαστος πρὸς τὴν ἑκάστου ὀργὴν ὑπὸ τοῦ ὑ-
» πάρχοντος πάθους. ἔτι δὲ ἐὰν τἀναντία τύχῃ προσδεχόμε-
νος. λυπεῖ γὰρ μᾶλλον τὸ πολὺ παρὰ δόξαν, ὥσπερ καὶ
τέρπει τὸ πολὺ παρὰ δόξαν. ἐὰν γένηται ὃ βούλεται. διὸ καὶ
ὧραι, καὶ χρόνοι, καὶ διαθέσεις, καὶ ἡλικίαι, ἐκ τούτων φανε-
3 ραί. ποῖαι εὐκίνητοι πρὸς ὀργὴν, καὶ πότε, καὶ ποῦ, καὶ ὅ τι ὅ-
τε μᾶλλον ἐν τούτοις εἰσὶ, μᾶλλον καὶ εὐκίνητοι. αὐτοὶ μὲν οὖν
οὕτως ἔχοντες, εὐκίνητοι πρὸς ὀργήν. Ὀργίζονται δὲ, τοῖς
τε καταγελῶσι, καὶ χλευάζουσι, καὶ σκώπτουσιν. ὑβρίζουσι
γὰρ, καὶ τοῖς τὰ τοιαῦτα βλάπτουσι, ὅσα ὕβρεως σημεῖα. ἀνά-
γκη δὲ τοιαῦτα εἶναι, ἃ μήτε ἀντί τινος, μήτ' ὠφέλιμα τοῖς
ποιοῦσιν. ἤδη γὰρ δοκεῖ δι' ὕβριν. καὶ τοῖς κακῶς λέγουσι καὶ
καταφρονοῦσι, περὶ ἃ αὐτοὶ μάλιστα σπουδάζουσιν. οἷον, οἱ ἐπὶ
4 φιλοσοφίᾳ φιλοτιμούμενοι, ἐάν τις εἰς τὴν φιλοσοφίαν, οἱ

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.1.4

δὲ καὶ περὶ τῇ ἰδέᾳ, ἐάν τις εἰς τὴν ἰδέαν. ὁμοίως δὲ καὶ περὶ τῶν ἄλ-
λων. ταῦτα δὲ πολλῷ μᾶλλον, ἐὰν ὑποπτεύωσι μὴ ὑπάρ-
χειν αὐτοῖς, ἢ ὅλως ἢ μὴ ἰσχυρῶς, ἢ μὴ δοκεῖν. ἐπειδὰν δὲ σφό-
δρα οἴονται ὑπάρχειν ἐν τούτοις, ἐν οἷς σκώπτονται, οὐ φροντί-
ζουσι. καὶ τοῖς φίλοις μᾶλλον, ἢ τοῖς μὴ φίλοις. οἴονται γὰρ
προσήκειν μᾶλλον ὑπ' αὐτῶν εὖ πάσχειν, ἢ μή. καὶ τοῖς εἰθι-
σμένοις τιμᾶν μᾶλλον, ἢ φροντίζειν, ἐὰν πάλιν μὴ οὕτως ὁ-
μιλῶσι. καὶ γὰρ ὑπὸ τούτων οἴονται καταφρονεῖσθαι. ταυ- 1
τὸν γὰρ ἂν ποιεῖν. καὶ τοῖς μὴ ἀντιποιοῦσιν εὖ, μὴ δὲ τὴν ἴσην
ἀνταποδιδοῦσι. καὶ τοῖς τἀναντία ποιοῦσιν αὐτοῖς. ἐὰν ἥττους ὦ-
σι. καταφρονεῖν γὰρ πάντες οἱ τοιοῦτοι φαίνονται. καὶ οἱ μὲν,
ὡς ἡττόνων. οἱ δ', ὡς παρὰ ἡττόνων. καὶ τοῖς ἐν μηδενὶ λόγῳ
οὖσιν, ἄν τι ὀλιγωρῶσι μᾶλλον. ὑπόκειται γὰρ ἡ ὀργὴ τῆς ὀλι-
γωρίας πρὸς τοὺς προσήκοντας. προσήκει δὲ τοῖς ἥττοσι μὴ ὀ-
λιγωρεῖν, τοῖς δὲ φίλοις, ἐάν τε μὴ εὖ λέγωσιν ἢ ποιῶσι. καὶ ἔτι
μᾶλλον, ἐὰν τἀναντία, καὶ ἐὰν μὴ αἰσθάνωνται δεομένων. ὥς- 2
περ ὁ ἀντιφῶντος πλήξιππος τῷ μελεάγρῳ. ὀλιγωρίας γὰρ
τὸ μὴ αἰσθάνεσθαι σημεῖον. ὧν γὰρ φροντίζομεν, οὐ λανθάνει.
καὶ τοῖς ἐπιχαίρουσι ταῖς ἀτυχίαις. καὶ ὅλως εὐθυμουμένοις
ἐν ταῖς ἑαυτῶν ἀτυχίαις. ἢ γὰρ ἐχθροῦ, ἢ ὀλιγωροῦντος ση-
μεῖον. καὶ τοῖς μὴ φροντίζουσιν, ἐὰν λυπήσωσι. διὸ καὶ τοῖς
κακὰ ἀγγέλλουσιν ὀργίζονται. καὶ τοῖς ἢ ἀκούουσι περὶ αὐ-
τῶν, ἢ θεωμένοις τὰ αὐτῶν φαῦλα. ὅμοιοι γάρ εἰσιν, ἢ ὀλιγω-
ροῦσιν, ἢ ἐχθροῖς. οἱ γὰρ φίλοι, συναλγοῦσι. θεώμενοι δὲ τὰ οἰ- 3
κεῖα φαῦλα πάντες, ἀλγοῦσιν, ἔτι τοῖς ὀλιγωροῦσι, πρὸς πέν-
τε, πρὸς οὓς φιλοτιμοῦνται, πρὸς οὓς θαυμάζουσιν, ὑφ' ὧν βού-
λονται θαυμάζεσθαι, πρὸς οὓς αἰσχύνονται, ἢ ἐν τοῖς αἰσχυνο-
μένοις αὐτούς. ἐν τούτοις ἐάν τις ὀλιγωρῇ, ὀργίζονται μᾶλλον.
καὶ τοῖς εἰς τὰ τοιαῦτα ὀλιγωροῦσιν, ὑπὲρ ὧν αὐτοῖς αἰσχρὸν
μὴ βοηθοῦσι. οἷον γονεῖς, τέκνα, γυναῖκας, ἀρχομένους. καὶ τοῖς
χάριν μὴ ἀποδιδοῦσι. παρὰ τὸ προσῆκον γὰρ ἡ ὀλιγωρία. καὶ τοῖς
εἰρωνευομένοις, πρὸς τοὺς σπουδάζοντας. καταφρονητικὸν γὰρ ἡ 4

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.1.4

εἰρωνείᾳ. καὶ τοῖς τῶν ἄλλων εὖ ποιητικοῖς, ἂν μὴ καὶ αὐτῶν. καὶ γὰρ τοῦτο καταφρονητικὸν, τὸ μὴ ἀξιοῦν ὧν πάντας καὶ αὐτόν. ποιητικὸν δ᾽ ὀργῆς, καὶ ἡ λήθη, οἷον καὶ τῶν ὀνομάτων οὖσα περὶ μικρόν. ὀλιγωρίας γὰρ δοκεῖ καὶ ἡ λήθη σημεῖον εἶναι. διὰ μὲν γὰρ ἀμέλειαν, ἡ λήθη γίνεται. ἡ δ᾽ ἀμέλεια, ὀλιγωρία ἐστίν. οἷς μὲν οὖν ὀργίζονται, καὶ ὡς ἔχοντες, καὶ ποῖα, εἴρηται. δῆλον δ᾽ ὡς δέοι ἂν, αὐτὸν κατασκευάζειν τῷ λόγῳ
1 τοιούτους, οἷοι ὄντες ὀργίλως ἔχουσι, καὶ τοὺς ἐναντίους τούτοις ἐνόχους ὄντας, ἐφ᾽ οἷς ὀργίζονται, καὶ τοιούτους, οἵοις ὀργίζονται. ἐπεὶ δὲ τὸ ὀργίζεσθαι ἐναντίον τῷ πραΰνεσθαι, καὶ ὀργὴ πραότητι, ληπτέον πῶς τε ἔχοντες πρᾶοί εἰσι, καὶ πρὸς τίνας πράως ἔχουσι, καὶ διὰ τίνων πραΰνονται. Ἔστω δὴ πράϋνσις, κατάστασις καὶ ἠρέμησις ὀργῆς. εἰ οὖν ὀργίζονται τοῖς ὀλιγωροῦσιν, ὀλιγωρία δ᾽ ἐστὶν ἑκούσιον, φανερὸν, ὅτι καὶ τοῖς μηδὲν τούτων ποιοῦσιν ἢ ἀκουσίως ποιοῦσιν, ἢ φαινομένοις
2 τοιούτοις πρᾶοί εἰσι, καὶ τοῖς τ᾽ ἀναντία ὧν ἐποίησαν βουλομένοις. καὶ ὅσοι καὶ εἰς αὑτοὺς τοιοῦτοι. οὐδεὶς γὰρ αὐτὸς αὑτὸν δοκεῖ ὀλιγωρεῖν, καὶ τοῖς ὁμολογοῦσι καὶ μεταμελομένοις. ὡς γὰρ ἔχοντες δίκην τὸ λυπεῖσθαι ἐπὶ τοῖς πεποιημένοις, παύονται τῆς ὀργῆς. σημεῖον δ᾽ ἐπὶ τῆς τῶν οἰκετῶν κολάσεως. τοὺς μὲν γὰρ ἀρνουμένους καὶ ἀντιλέγοντας, μᾶλλον κολάζομεν. πρὸς δὲ τοὺς ὁμολογοῦντας δικαίως κολάζεσθαι, παυόμεθα θυμούμενοι. αἴτιον δ᾽ ὅτι, ἀναισχυντία τὸ τὰ φανερὰ ἀρνεῖσθαι.
3 ἡ δ᾽ ἀναισχυντία, ὀλιγωρία καὶ καταφρόνησις. ὧν γοῦν πολὺ καταφρονοῦμεν, οὐκ αἰσχυνόμεθα. καὶ τοῖς ταπεινουμένοις πρὸς αὐτοὺς, καὶ μὴ ἀντιλέγουσι. φαίνονται γὰρ ὁμολογεῖν ἥττους εἶν. οἱ δ᾽ ἥττους, φοβοῦνται. φοβούμενος δὲ οὐδεὶς ὀλιγωρεῖ. ὅτι δὲ πρὸς τοὺς ταπεινουμένους παύεται ἡ ὀργὴ, καὶ οἱ κύνες δηλοῦσιν, οὐ δάκνοντες τοὺς καθίζοντας. καὶ τοῖς σπουδάζουσι πρὸς τοὺς σπουδάζοντας. δοκεῖ γὰρ σπουδάζεσθαι, ἀλλ᾽ οὐ καταφρονεῖσθαι. καὶ τοῖς μείζω κεχαρισμένοις. καὶ τοῖς δεομένοις καὶ παραι-
4 τουμένοις. ταπεινότεροι γὰρ, καὶ τοῖς μὴ ὑβρισταῖς, μὴ δὲ χλευα

σαῖς, μὴ δ' ὀλιγώροις, ἢ εἰς μηδένα, ἢ μὴ εἰς χρηστούς, ἢ μὴ εἰς
τοιούτους, οἷοί περ αὐτοί. ὅλως δ' ἐκ τῶν ἐναντίων δεῖ σκοπεῖν
τὰ πραϋντικά, καὶ οὓς φοβοῦνται, καὶ οὓς αἰσχύνονται. ἕως γὰρ
ἂν οὕτως ἔχωσιν, οὐκ ὀργίζονται. ἀδύνατον γὰρ ἅμα φοβεῖσθαι
καὶ ὀργίζεσθαι. καὶ τοῖς δι' ὀργὴν ποιήσασιν, ἢ οὐκ ὀργίζονται, ἢ
» ἧττον ὀργίζονται. οὐ γὰρ δι' ὀλιγωρίαν φαίνονται πρᾶξαι. οὐ-
δεὶς γὰρ ὀργιζόμενος ὀλιγωρεῖ. ἡ μὲν γὰρ ὀλιγωρία, ἄλυπος. ἡ
δ' ὀργή, μετὰ λύπης. καὶ τοῖς αἰσχυνομένοις αὐτούς, καὶ ἔχοντας 1
δ' ἐναντίως τῷ ὀργίζεσθαι, δῆλον ὅτι πρᾶοί εἰσιν. οἷον ἐν παι
διᾷ, ἐν γέλωτι, ἐν ἑορτῇ, ἐν εὐημερίᾳ, ἐν κατορθώσει, ἐν πληρώ
σει, ὅλως, ἐν ἀλυπίᾳ καὶ ἡδονῇ μὴ ὑβριστικῶς, καὶ ἐν ἐλπίδι ἐπιει
κεῖ. ἔτι δὲ κεχρονικότες, καὶ μὴ ὑπόγυοι τῇ ὀργῇ ὄντες, παύει γὰρ
ὀργὴν ὁ χρόνος. παύει δὲ καὶ ἑτέρου ὀργὴν μείζω, ἢ παρ' ἄλλου λη
φθεῖσα τιμωρία πρότερον. διὸ εὖ Φιλοκράτης, εἰπόντος τινὸς
ὀργιζομένου τοῦ δήμου, τί οὐκ ἀπολογῇ; οὔπω γε ἔφη. ἀλλὰ
πότε; ὅταν ἄλλον ἴδω διαβεβλημένον. πρᾶοι γὰρ γίγνονται, 2
ὅταν εἰς ἄλλον τὴν ὀργὴν ἀναλώσωσιν. οἷον συνέβη ἐπὶ Ἐργο-
φίλου. μᾶλλον γὰρ χαλεπαίνοντες, ἢ Καλλισθένει, ἀφῆκαν,
διὰ τὸ Καλλισθένους τῇ προτεραίᾳ καταγνῶναι θάνατον. καὶ
ἐὰν ἕλωσι, καὶ ἐὰν μεῖζον κακὸν πεπονθότες ὦσιν, ἢ ὀργιζόμε
νοι ἔδρασαν ἄν. ὥσπερ γὰρ εἰληφέναι τιμωρίαν οἴονται. καὶ
ἐὰν ἀδικεῖν οἴονται, αὐτοὶ καὶ δικαίως πάσχειν. οὐ γίγνεται γὰρ
ἡ ὀργὴ πρὸς τὸ δίκαιον. οὐ γὰρ ἔτι παρὰ τὸ προσῆκον οἴονται
πάσχειν. ἡ δὲ ὀργὴ τοῦτο ἦν. διὸ τῷ λόγῳ δεῖ προκολάζειν. ἀ- 3
γανακτοῦσι γὰρ ἧττον κολαζόμενοι καὶ οἱ δοῦλοι. καὶ ἐὰν μὴ αἰ
σθήσεσθαι οἴονται, ὅτι δι' αὐτούς, καὶ ἀνθ' ὧν ἔπαθον. ἡ γὰρ ὀργή,
τῶν καθ' ἕκαστόν ἐστι. δῆλον δ' ἐκ τοῦ ὁρισμοῦ. διὸ ὀρθῶς πεποίη
» ται, φάσθαι Ὀδυσσῆα πτολίπορθον. ὡς οὐ τετιμωρημένος. εἰ
» μὴ ᾔσθετο καὶ ὑφ' οὗ, καὶ ἀνθ' ὅτου. ὥστ' οὔτε τοῖς ἄλλοις ὅσοι
μὴ αἰσθάνονται, ὀργίζονται, οὔτε τοῖς τεθνεῶσιν ἔτι, ὡς πεπον-
θόσι τε τὸ ἔσχατον, καὶ οὐκ ἀλγήσουσιν, οὐδ' αἰσθησομένοις, οὗ
οἱ ὀργιζόμενοι ἐφίενται. διὸ εὖ περὶ τοῦ Ἕκτορος ὁ ποιητὴς παῦ 4

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.1.4

» σαι βουλόμενος τὸν ἀχιλλέα τῆς ὀργῆς τεθνεῶτος, κωφὴν γ'
» δὴ γαῖαν ἀεικίζει μενεαίνων. δῆλον οὖν, ὅτι τοῖς πραΰνειν βου-
» λομένοις, ἐκ τούτων τῶν τόπων λεκτέον, αὐτοὺς μὲν παρασκευά-
ζουσι τοιούτους, οἷς δ' ὀργίζονται, ἢ φοβεροὺς, ἢ αἰσχύνης ἀξίους,
ἢ κεχαρισμένους, ἢ ἄκοντας, ἢ ὑπεραλγοῦντας τοῖς πεποιη-
μένοις. Τίνας δὲ φιλοῦσι καὶ μισοῦσι, καὶ διατί, τὴν φι-
λίαν καὶ τὸ φιλεῖν ὁρισάμενοι λέγωμεν. ἔστω δὴ τὸ φιλεῖν, τὸ
1 βούλεσθαί τινι ἃ οἴεται ἀγαθὰ ἐκείνου ἕνεκα, ἀλλὰ μὴ αὑτοῦ,
» καὶ τὸ κατὰ δύναμιν πρακτικὸν εἶναι τούτων. φίλος δ' ἐστὶν,
» ὁ φιλῶν καὶ ἀντιφιλούμενος. οἴονται δὲ φίλοι εἶναι, οἱ οὕτως
» ἔχειν οἰόμενοι πρὸς ἀλλήλους. τούτων δὲ ὑποκειμένων, ἀνάγ-
» κη φίλον εἶναι τὸν συνηδόμενον τοῖς ἀγαθοῖς, καὶ συναλγοῦν-
» τα τοῖς λυπηροῖς, μὴ διατί ἕτερον, ἀλλὰ δι' ἐκεῖνον. γινομένων
γὰρ ὧν βούλονται, χαίρουσι πάντες. τῶν ἐναντίων δὲ, λυποῦν-
ται. ὥστε τῆς βουλήσεως σημεῖον αἱ λῦπαι, καὶ αἱ ἡδοναί. καὶ
2 οἷς ἤδη τὰ αὐτὰ ἀγαθὰ καὶ κακά. καὶ οἱ τοῖς αὐτοῖς φίλοι, καὶ
οἱ τοῖς αὐτοῖς ἐχθροί. ταυτὰ γὰρ τούτοις βούλεσθαι ἀνάγκη. ὥσ-
τε ἅπερ αὑτῷ καὶ ἄλλῳ βουλόμενος, τούτῳ φαίνεται φίλος
εἶναι, καὶ τοὺς πεποιηκότας εὖ φιλοῦσιν, ἢ αὐτοὺς, ἢ ὧν κήδονται,
ἢ εἰ μεγάλα, ἢ εἰ προθύμως, ἢ εἰ ἐν τοιούτοις καιροῖς, καὶ αὐ-
τῶν ἕνεκα, ἢ οὓς ἂν οἴονται βούλεσθαι ποιεῖν εὖ, καὶ τοὺς τῶν φί-
λους, καὶ τοὺς φιλοῦντας, οὓς αὐτοὶ φιλοῦσι, καὶ τοὺς φιλου-
μένους ὑπὸ τῶν φιλουμένων ἑαυτοῖς, καὶ τοὺς τοῖς αὐτοῖς
3 ἐχθροὺς, καὶ μισοῦντας οὓς αὐτοὶ μισοῦσι, καὶ τοὺς μισουμέ-
νους ὑπὸ τῶν ἑαυτοῖς μισουμένων. πᾶσι γὰρ τούτοις, ταυτὰ
ἀγαθὰ φαίνεται εἶναι καὶ ἑαυτοῖς, ὥστε βούλεσθαι τὰ αὐτοῖς
ἀγαθὰ, ὅπερ ἦν τοῦ φίλου. ἔτι τοὺς εὖ ποιητικοὺς εἰς χρήμα-
τα καὶ σωτηρίαν. διὸ τοὺς ἐλευθερίους καὶ τοὺς ἀνδρείους τι-
μῶσι, καὶ τοὺς δικαίους. τοιούτους δ' ὑπολαμβάνουσι, τοὺς μὴ
ἀφ' ἑτέρων ζῶντας. τοιοῦτοι δ' οἱ ἀπὸ τοῦ ἐργάζεσθαι. καὶ τού-
των, οἱ ἀπὸ γεωργίας καὶ τῶν ἄλλων οἱ αὐτουργοὶ μάλιστα.
4 καὶ τοὺς σώφρονας, ὅτι οὐκ ἄδικοι, καὶ τοὺς ἀπράγμονας διὰ

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.1.4

τὸ αὐτὸ, καὶ οἷς βουλόμεθα φίλοι εἶναι, ἐὰν φαίνονται βου-
λόμενοι. εἰσὶ δὲ τοιοῦτοι, οἵ τε ἀγαθοὶ κατ᾽ ἀρετὴν, καὶ οἱ εὐ-
δόκιμοι ἢ ἐν πᾶσιν, ἢ ἐν τοῖς βελτίστοις, ἢ ἐν τοῖς θαυμαζομέ-
νοις ὑπ᾽ αὐτῶν, ἐν οἷς θαυμάζουσιν αὐτοὺς, ἔτι τοὺς ἡδεῖς, συν-
διάγειν καὶ συνδιημερεῦσαι, τοιοῦτοι δὲ καὶ οἱ εὔκολοι, καὶ μὴ
ἐλεγκτικοὶ τῶν ἁμαρτανομένων, καὶ μὴ φιλόνικοι, μὴ δὲ δυσέρι-
δες. πάντες γὰρ οἱ τοιοῦτοι μαχητικοί. οἱ δὲ μαχόμενοι, τ᾽ ἀναν-
τία φαίνονται βούλεσθαι. καὶ οἱ ἐπιδέξιοι καὶ τῷ τωθάσαι, καὶ 1
τῷ ὑπομεῖναι. ἐπὶ ταυτὰ γὰρ ἀμφότεροι σπεύδουσι τῷ πλη-
σίον, δυνάμενοί τε σκώπτεσθαι, καὶ ἐμμελῶς σκώπτοντες. καὶ
τοὺς ἐπαινοῦντας τὰ ὑπάρχοντα ἀγαθὰ, καὶ τούτων μάλιστα, ἃ
φοβοῦνται μὴ ὑπάρχειν αὐτοῖς. καὶ τοὺς καθαρείους περὶ ὄψιν,
περὶ ἀμπεχόνην, περὶ ὅλον τὸν βίον. καὶ τοὺς μὴ ὀνειδιστὰς, μή-
τε τῶν ἁμαρτημάτων, μήτε τῶν εὐεργετημάτων. ἀμφότεροι
γὰρ ἐλεγκτικοί. καὶ τοὺς μὴ μνησικάκους, μὴ δὲ φυλακτικοὺς τῶν
ἐγκλημάτων ἀλλ᾽ εὐκαταλλάκτους. οἵους γὰρ ἂν ὑπολαμβάνω- 2
σιν εἶναι πρὸς ἄλλους, καὶ πρὸς αὐτοὺς οἴονται. καὶ τοὺς μὴ κα-
κολόγους μὴ δὲ εἰδότας, μήτε τὰ τῶν πλησίον κακὰ, μήτε
τὰ αὐτῶν, ἀλλὰ τὰ ἀγαθά. ὁ γὰρ ἀγαθὸς, τοῦτο δρᾷ. καὶ τοὺς
μὴ ἀντιτείνοντας τοῖς ὀργιζομένοις ἢ τοῖς σπουδάζουσι. μα-
χητικοὶ γὰρ οἱ τοιοῦτοι. καὶ τοὺς πρὸς αὐτοὺς ὡσαύτως ἔχοντας,
οἷον θαυμάζοντας αὐτοὺς καὶ σπουδαίους ὑπολαμβάνοντας
καὶ χαίροντας αὐτοῖς, καὶ ταῦτα μάλιστα πεπονθότας, περὶ
ἃ μάλιστα βούλονται αὐτοῖς, ἢ θαυμάζεσθαι, ἢ σπουδαῖοι δο- 3
κεῖν εἶναι, ἢ ἡδεῖς. καὶ τοὺς ὁμοίους καὶ ταυτὰ ἐπιτηδεύοντας,
ἂν μὴ παρενοχλῶσι, μὴ δὲ ἀπὸ ταυτοῦ ᾖ ὁ βίος. γίνεται γὰρ οὕ-
τω, τὸ κεραμεὺς κεραμεῖ. καὶ τοὺς τῶν αὐτῶν ἐπιθυμοῦντας, ὧν
ἐνδέχεται ἅμα μετέχειν αὐτούς. εἰ δὲ μὴ, ταυτὸ καὶ οὕτω συμ-
βαίνει. καὶ πρὸς οὓς οὕτως ἔχουσιν, ὥστε μὴ αἰσχύνεσθαι τὰ πρὸς
δόξαν, μὴ καταφρονοῦντες. καὶ πρὸς οὓς αἰσχύνονται, τὰ πρὸς
ἀλήθειαν, καὶ πρὸς οὓς φιλοτιμοῦνται, καὶ ὑφ᾽ ὧν ζηλοῦσθαι βού-
λονται, καὶ μὴ φθονεῖσθαι, τούτους ἢ φιλοῦσιν, ἢ βούλονται φί- 4

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.1.4

λοι εἶναι. καὶ οἷς ἂν τ' ἀγαθὰ συμπράττωσιν, ἐὰν μὴ μέλλωσιν
αὐτοῖς ἔσεσθαι μείζω κακά. καὶ τοῖς ὁμοίως τοὺς ἀπόντας, καὶ
τοὺς παρόντας φιλοῦσι. διὸ καὶ τοὺς περὶ τοὺς τεθνεῶτας τοιού-
τους, πάντες φιλοῦσι. καὶ ὅλως τοὺς σφόδρα φιλοφίλους καὶ
μὴ ἐγκαταλείποντας. μάλιστα γὰρ φιλοῦσι τῶν ἀγαθῶν τοὺς φι-
λεῖν ἀγαθούς. καὶ τοὺς μὴ πλαττομένους, πρὸς ἑαυτούς. τοιοῦ-
τοι δὲ καὶ οἱ τὰ φαῦλα τὰ ἑαυτῶν λέγοντες. εἴρηται γὰρ, ὅτι
1 πρὸς τοὺς φίλους τὰ πρὸς δόξαν οὐκ αἰσχυνόμεθα. εἰ οὖν ὁ αἰ-
σχυνόμενος μὴ φιλεῖ, ὁ μὴ αἰσχυνόμενος φιλοῦντι ἔοικε. καὶ τοὺς
μὴ φοβερούς, καὶ οἷς θαρροῦμεν. οὐδεὶς γὰρ ὃν φοβεῖται, φιλεῖ.
Εἴδη δὲ φιλίας, ἑταιρεία, καὶ οἰκειότης, καὶ συγγένεια, καὶ ὅσα
τοιαῦτα. ποιητικὰ δὲ φιλίας, χάρις, καὶ τὸ μὴ δεηθέντος ποιῆ-
σαι, καὶ τὸ ποιήσαντα μὴ δηλῶσαι. αὐτοῦ γὰρ οὕτως ἕνεκα φαί-
νεται, καὶ οὐ δι' ἕτερον. περὶ δὲ ἔχθρας καὶ τοῦ μισεῖν, φανε-
ρὸν, ὡς ἐκ τῶν ἐναντίων δεῖ θεωρεῖν. ποιητικὰ δὲ ἔχθρας ὀργή,
2 ἐπηρεασμὸς, διαβολή. ὀργὴ μὲν οὖν ἐστιν, ἐκ τῶν πρὸς ἑαυτόν.
ἔχθρα δὲ, καὶ ἄνευ τῶν πρὸς ἑαυτόν. ἐὰν γὰρ ὑπολαμβάνωμεν
εἶναι τοιόνδε, μισοῦμεν. καὶ ἡ μὲν ὀργὴ, ἀεὶ περὶ τὰ καθ' ἕκαστα,
οἷον καλλίαν, σωκράτη. τὸ δὲ μῖσος καὶ πρὸς τὰ γένη. τὸν γὰρ
κλέπτην μισεῖ, καὶ τὸν συκοφάντην ἕκαστος. καὶ τὸ μὲν ἰατὸν
χρόνῳ, τὸ δ' ἀνίατον. καὶ ἡ μὲν, τοῦ λυπῆσαι ἐφίεται, ἡ δὲ τοῦ
κακῶσαι μᾶλλον. αἰσθέσθαι γὰρ βούλεται ὁ ὀργιζόμενος,
τῷ δ' οὐδὲν διαφέρει. ἔστι δὲ τὰ μὲν λυπηρὰ, αἰσθητὰ πάντα.
3 τὰ δὲ μάλιστα κακὰ, ἥκιστα αἰσθητὰ, ἀδικία καὶ ἀφροσύνη.
οὐδὲν γὰρ λυπεῖ ἡ παρουσία τῆς κακίας. καὶ τὸ μετὰ λύ-
πης, τὸ δ' οὐ μετὰ λύπης. ὁ μὲν γὰρ ὀργιζόμενος, λυπεῖται.
ὁ δὲ μισῶν, οὔ. καὶ ὁ μὲν πολλῶν ἂν γενομένων, ἐλεήσειεν. ὁ
δ' οὐδενός. ὁ μὲν γὰρ ἀντιπαθεῖν βούλεται ᾧ ὀργίζεται. ὁ δὲ,
μὴ εἶναι. φανερὸν οὖν ἐκ τούτων, ὅτι ἐνδέχεται ἐχθροὺς καὶ φί-
λους καὶ ὄντας ἀποδεικνύναι, καὶ μὴ ὄντας ποιεῖν, καὶ φάσκον-
τας διαλύειν, καὶ ἢ δι' ὀργὴν ἢ δι' ἔχθραν ἀμφισβητοῦντας ἐ-
1 φ' ὁπότερ' ἂν προαιρῆται τις ἄγειν. Ποῖα δὲ φοβοῦνται

καὶ τίνα καὶ πῶς ἔχοντας, ὧδ' ἐστὶ φανερόν. ἔστω δὴ φόβος λύπη τις ἢ ταραχὴ ἐκ φαντασίας μέλλοντος κακοῦ ἢ φθαρτικοῦ ἢ λυπηροῦ. οὐ γὰρ πάντα τὰ κακὰ φοβεῖται. οἷον εἰ ἔσται ἄδικος ἢ βραδύς. ἀλλ' ὅσα ἢ λύπας μεγάλας, ἢ φθορὰς δύνανται. καὶ ταῦτα, ἃ μὴ πόρρω, ἀλλὰ σύνεγγυς φαίνεται, ὥστε μέλλειν. τὰ γὰρ πόρρω σφόδρα, οὐ φοβοῦνται. ἴσασι γὰρ πάντες, ὅτι ἀποθανοῦνται. ἀλλ' ὅτι οὐκ ἐγγύς, οὐδὲ φροντίζουσιν
εἰ δὴ ὁ φόβος τοῦτ' ἐστίν, ἀνάγκη τὰ τοιαῦτα φοβερὰ εἶναι, ὅσα 1
φαίνεται δύναμιν ἔχειν μεγάλην τοῦ φθείρειν ἢ βλάπτειν συντεινούσας. διὸ καὶ τὰ βλάβας, εἰ λύπην μεγάλην σημεῖα τῶν τοιούτων, φοβερά. ἐγγὺς γὰρ φαίνεται τὸ φοβερόν. τοῦτο γάρ ἐστιν κίνδυνος, φοβεροῦ πλησιασμός. τοιαῦτα δὲ ἔχθρα καὶ ὀργὴ δυναμένων ποιεῖν τι. δῆλον γάρ, ὅτι βούλονται τε καὶ δύνανται. ὥστε ἐγγύς εἰσι τοῦ ποιεῖν. καὶ ἀδικία δύναμιν ἔχουσα. τῷ προαιρεῖσθαι γὰρ ὁ ἄδικος, ἄδικος. καὶ ἀρετὴ
ὑβριζομένη δύναμιν ἔχουσα. δῆλον γάρ, ὅτι προαιρεῖται μέν, 2
ὅταν ὑβρίζηται ἀεί, δύναται δὲ νῦν. καὶ φόβος, τῶν δυναμένων τι ποιῆσαι. ἐν παρασκευῇ γὰρ ἀνάγκη εἶναι καὶ τὸν τοιοῦτον. ἐπεὶ δ' οἱ πολλοὶ χείρους καὶ ἥττους τοῦ κερδαίνειν. καὶ οἱ δειλοὶ ἐν τοῖς κινδύνοις, φοβερὸν ὡς ἐπὶ τὸ πολύ, τὸ ἐπ' ἄλλῳ αὐτὸν εἶναι. ὥστε οἱ συνειδότες πεποιηκότι τι δεινόν, φοβεροί, ἢ κατειπεῖν ἢ ἐγκαταλιπεῖν. καὶ οἱ δυνάμενοι ἀδικεῖν ἀεί, τοῖς δυναμένοις ἀδικεῖσθαι. ὡς γὰρ ἐπὶ τὸ πολύ, ἀδικοῦσιν οἱ ἄνθρω-
ποι ὅταν δύνωνται. καὶ οἱ ἠδικημένοι νομίζοντες ἀδικεῖσθαι. 3
ἀεὶ γὰρ τηροῦσι καιρόν. καὶ οἱ ἠδικηκότες, ἐὰν δύναμιν ἔχωσι. φοβεροί, δεδιότες τὸ ἀντιπαθεῖν. ὑπέκειτο γὰρ τὸ τοιοῦτο φοβερόν. καὶ οἱ τῶν αὐτῶν ἀνταγωνισταί, ὅσα μὴ ἐνδέχεται ἅμα ὑπάρχειν ἀμφοῖν. ἀεὶ γὰρ πολεμοῦσι πρὸς τοὺς τοιούτους. καὶ οἱ τοῖς κρείττοσι φοβεροί, καὶ αὐτοῖς φοβεροί. μᾶλλον γὰρ ἂν δύναιντο βλάπτειν αὐτούς, ἢ τοὺς κρείττους. καὶ οὓς φοβοῦνται οἱ κρείττους αὐτῶν, διὰ ταυτό. καὶ οἱ τοὺς κρείττους αὐτῶν ἀνῃρηκότες,
καὶ οἱ τοῖς ἥττοσιν αὐτῶν ἐπιτιθέμενοι. ἢ γὰρ ἤδη φοβεροί, ἢ αὐ- 4

ξηθέντες.

ἐκθέντες. καὶ οἱ φίλοι τῶν ἠδικημένων καὶ ἐχθρῶν ἢ ἀντιπά-
λων, οὐχ οἱ ὀξύθυμοι καὶ παρρησιαστικοί. ἀλλ' οἱ πρᾶοι καὶ εἴ-
ρωνες καὶ πανοῦργοι. ἄδηλοι γὰρ εἰ ἐγγύς. ὥστ' οὐδέποτε φο-
βερὸν ὅτι πόρρω. πάντα δὲ τὰ φοβερὰ, φοβερώτερα ὅσ' ἂν ἁ-
μαρτῶσιν, ἐπανορθώσασθαι μὴ ἐνδέχηται. ἀλλ' ἢ ὅλως ἀδύ-
νατα, ἢ μὴ ἐφ' ἑαυτοῖς, ἀλλ' ἐπὶ τοῖς ἐναντίοις. καὶ ὧν βοήθειαι
μὴ εἰσὶν, ἢ μὴ ῥᾴδιαι, ὡς ἁπλῶς εἰπεῖν, φοβερά ἐστιν, ὅσα ἐφ'-
1 ἑτέρων γιγνόμενα ἢ μέλλοντα ἐλεεινά ἐστιν, τὰ μὲν οὖν φοβε-
ρὰ καὶ ἃ φοβοῦνται σχεδὸν ὡς εἰπεῖν τὰ μέγιστα, ταῦτ' ἐστιν.
Πῶς δὲ διακείμενοι αὐτοὶ φοβοῦνται, νῦν λέγωμεν. εἰ δή ἐστιν ὁ φό-
βος μετὰ προσδοκίας τοῦ πείσεσθαί τι φθαρτικὸν πάθος,
φανερὸν ὅτι οὐδεὶς φοβεῖται τῶν οἰομένων μηδὲν ἂν παθεῖν,
οὐδὲ ταῦτα ἃ μὴ οἴονται παθεῖν, οὐδὲ τούτους ὑφ' ὧν μὴ οἴον-
ται, οὐδὲ τότε ὅτε μὴ οἴονται. ἀνάγκη τοίνυν φοβεῖσθαι τοὺς οἰο-
μένους τι παθεῖν ἄν, καὶ τοὺς ὑπὸ τούτων, καὶ ταῦτα, καὶ τότε.
2 οὐκ οἴονται δὲ παθεῖν ἄν, οὔτε οἱ ἐν εὐτυχίαις μεγάλαις ὄν-
τες. διὸ ὑβρισταὶ καὶ ὀλίγωροι καὶ θρασεῖς. ποιεῖ δὲ τοὺς τοιού-
τους, πλοῦτος, ἰσχύς, πολυφιλία, δύναμις. οὔτε οἱ ἤδη πεπον-
θέναι πάντα νομίζοντες τὰ δεινὰ καὶ ἀπεψυγμένοι πρὸς τὸ
μέλλον, ὥσπερ οἱ ἀποτυμπανιζόμενοι ἤδη. ἀλλὰ δεῖ τινα ὑπεῖ-
ναι ἐλπίδα σωτηρίας, περὶ οὗ ἀγωνιῶσι. σημεῖον δέ, ὁ γὰρ φό-
βος βουλευτικοὺς ποιεῖ καίτοι οὐδεὶς βουλεύεται περὶ τῶν
ἀνελπίστων. ὥστε δεῖ τοιούτους παρασκευάζειν, ὅταν ᾖ βέλτιον
3 τὸ φοβεῖσθαι αὐτούς, ὅτι τοιοῦτοί εἰσιν, οἷοι παθεῖν. καὶ γὰρ ἄλ-
λοι μείζους ἔπαθον. καὶ τοὺς ὁμοίους δεικνύναι πάσχοντας, ἢ
πεπονθότας, καὶ ὑπὸ τοιούτων, ὑφ' ὧν οὐκ ᾤοντο, καὶ ταῦτα
καὶ τότε, ὅτε οὐκ ᾤοντο. ἐπεὶ δὲ περὶ φόβου φανερόν, τί ἐστι, καὶ
τῶν φοβερῶν, καὶ ὡς ἕκαστοι ἔχοντες δεδίασι. φανερὸν ἐκ τού-
των καὶ τὸ θαρρεῖν τί ἐστι, καὶ περὶ ποῖα θαρραλέοι, καὶ πῶς
διακείμενοι θαρραλέοι εἰσίν. τό τε γὰρ θάρσος ἐναντίον τῷ φό-
βῳ, καὶ τὸ θαρραλέον τῷ φοβερῷ, ὥστε μετὰ φαντασίας ἡ
4 ἐλπὶς τῶν σωτηρίων ἐστίν, ὡς ἐγγὺς ὄντων. τῶν δὲ φοβερῶν, ἢ

μὴ ὄντων, ἢ πόρρω ὄντων. ἔστι δὲ θαρραλέα, τά τε ὄντα δεινὰ
πόρρω, καὶ θαρραλέα ἐγγὺς, καὶ ἐπανορθώσεις ἐὰν ὦσι, καὶ
βοήθειαι, ἢ πολλαὶ ἢ μεγάλαι, ἢ ἄμφω. καὶ μήτε ἠδικημένοι
μήτε ἠδικηκότες ὦσιν, ἀνταγωνισταί τε, ἢ μὴ ὦσιν ὅλως, ἢ μὴ
ἔχωσι δύναμιν, ἢ δύναμιν ἔχοντες ὦσι φίλοι, ἢ πεποιηκότες
ὦσιν εὖ, ἢ πεπονθότες, ἢ ἐὰν πλείους ὦσιν εἰς ταῦτα συμφε-
ρόμενοι, ἢ κρείττους, ἢ ἄμφω. αὐτοὶ δ' οὕτως ἔχοντες, θαρρα-
λέοι εἰσὶν, ἐὰν πολλὰ κατωρθωκέναι οἴωνται καὶ μὴ πεπονθέ- 1
ναι, ἢ ἐὰν πολλάκις ἐληλυθότες ὦσιν εἰς τὰ δεινὰ καὶ διαπε-
φευγότες. διχῶς γὰρ ἀπαθεῖς γίνονται οἱ ἄνθρωποι, ἢ τῷ μὴ πε-
πειρᾶσθαι, ἢ τῷ βοηθείας ἔχειν. ὥσπερ ἐν τοῖς κατὰ θάλατ-
ταν κινδύνοις, οἵ τε ἄπειροι χειμῶνος θαρροῦσι τὰ μέλλοντα
οἵ τε βοηθείας ἔχοντες διὰ τὴν ἐμπειρίαν. καὶ ὅταν τοῖς ὁμοί-
οις μὴ ᾖ φοβερὸν, μηδὲ τοῖς ἥττοσι, καὶ ὧν κρείττους οἴονται εἶν.
οἴονται δὲ ὧν κεκρατήκασιν, ἢ αὐτῶν, ἢ τῶν κρειττόνων, ἢ τῶν ὁ-
μοίων. καὶ ἐὰν ὑπάρχειν αὐτοῖς οἴωνται πλείω καὶ μείζω, οἷς 2
ὑπερέχοντες φοβεροί εἰσι. ταῦτα δ' ἐστὶ, πλῆθος χρημάτων,
καὶ ἰσχὺς σωμάτων, καὶ χώρας, καὶ φίλων, καὶ τῶν πρὸς πόλεμον
παρασκευῶν, ἢ πασῶν, ἢ τῶν μεγίστων. καὶ ἐὰν μὴ ἠδικηκότες ὦ-
σιν, ἢ μηδένα, ἢ μὴ πολλοὺς, ἢ μὴ τοιούτους, περὶ ὧν φοβοῦνται.
καὶ ὅλως ἂν τὰ πρὸς θεοὺς αὐτοῖς καλῶς ἔχῃ, τά τε ἄλλα, καὶ
τὰ ἀπὸ σημείων καὶ λογίων. θαρραλέον γὰρ ἡ ὀργή. τὸ δὲ μὴ ἀ-
δικεῖν ἀλλ' ἀδικεῖσθαι, ὀργῆς ποιητικόν. τὸ δὲ θεῖον ὑπολαμβά-
νεται βοηθεῖν τοῖς ἀδικουμένοις. καὶ ὅταν προσεπιχειροῦντες, ἢ μη- 3
δὲν ἂν παθεῖν μηδὲ πείσεσθαι, ἢ κατορθώσειν οἴωνται. καὶ περὶ
μὲν τῶν φοβερῶν καὶ θαρραλέων, εἴρηται. ποῖα δὲ αἰσχύνονται
καὶ ἀναισχυντοῦσι, καὶ πρὸς τίνας, καὶ πῶς ἔχοντες, ἐκ τῶνδε
δῆλον. Ἔστω δ' αἰσχύνη, λύπη τις καὶ ταραχὴ περὶ τὰ εἰς
ἀδοξίαν φαινόμενα φέρειν τῶν κακῶν, ἢ παρόντων, ἢ γεγονό-
των, ἢ μελλόντων. ἡ δὲ ἀναισχυντία, ὀλιγωρία τις καὶ ἀπά-
θεια περὶ αὐτὰ ταῦτα. εἰ δ' ἔστιν αἰσχύνη ἡ ὁρισθεῖσα, ἀνάγκη αἰ-
σχύνεσθαι μὲν ἐπὶ τοῖς τοιούτοις τῶν κακῶν, ἃ δοκεῖ αἰσχρὰ εἶναι 4

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.1.4

αὐτῷ, ἢ ὧν φροντίζει. τοιαῦτα δ' ἐστὶν, ὅσα ἀπὸ κακίας ἔργα
ἐστίν. οἷον ἀποβάλλειν ἀσπίδα ἢ φυγεῖν. ἀπὸ δειλίας γάρ. καὶ
τὸ ἀποστερῆσαι παρακαταθήκην. ἀπ' ἀδικίας γάρ. καὶ τὸ συγ
γενέσθαι οἷς οὐ δεῖ, ἢ ὅπου οὐ δεῖ, ἢ ὅτε μὴ δεῖ. ἀπ' ἀκολα-
σίας γάρ. καὶ τὸ κερδαίνειν ἀπὸ μικρῶν, ἢ ἀπ' αἰσχρῶν, ἢ ἀπ'
ἀδυνάτων, οἷον πενήτων, ἢ τεθνεώτων. ὅθεν καὶ ἡ παροιμία,
» τὸ κἂν ἀπὸ νεκροῦ φέρειν. ἀπὸ αἰσχροκερδίας γάρ, καὶ ἀνελευ-
1 θερίας. καὶ τὸ μὴ βοηθεῖν δυνάμενον εἰς χρήματα, ἢ ἧττον βοη
θεῖν, καὶ τὸ βοηθεῖσθαι παρὰ τῶν ἧττον εὐπόρων, καὶ δανείζεσθαι
ὅτε δόξει αἰτεῖν. καὶ αἰτεῖν, ὅτε ἀπαιτεῖν. καὶ ἀπαιτεῖν, ὅτε αἰ
τεῖν. καὶ ἐπαινεῖν, ἵνα δόξῃ αἰτεῖν, καὶ τὸ ἀποτετυχηκότα μη-
δὲν ἧττον. πάντα γὰρ ἀνελευθερίας ταῦτα σημεῖα. τὸ δ' ἐπαι-
νεῖν παρόντα, κολακείας. καὶ τὸ τ' ἀγαθὰ μὲν ὑπερεπαινεῖν,
τὰ δὲ φαῦλα συναλείφειν. καὶ τὸ ὑπεραλγεῖν ἐπ' ἀλγοῦντι.
καὶ τ' ἄλλα πάντα ὅσα τοιαῦτα. κολακείας γὰρ σημεῖα. καὶ τὸ
2 μὴ ὑπομένειν πόνους. οὓς οἱ πρεσβύτεροι, ἢ οἱ τρυφῶντες, ἢ οἱ
ἐξουσίᾳ μᾶλλον. ἢ ὅλως οἱ ἀδυνατώτεροι, πάντα γὰρ μαλα-
κίας σημεῖα. καὶ τὸ ὑφ' ἑτέρου εὖ πάσχειν, καὶ τὸ πολλάκις καὶ
ἃ εὖ ἐποίησεν ὀνειδίζειν. μικροψυχίας γὰρ πάντα καὶ ταπεινό-
τητος σημεῖα. καὶ τὸ περὶ ἑαυτοῦ λέγειν καὶ ἐπαγγέλλεσθαι, καὶ
τὸ τὰ ἀλλότρια αὑτοῦ φάσκειν. ἀλαζονεία γάρ. ὁμοίως δὲ, καὶ
ἀπὸ τῶν ἄλλων ἑκάστης τῶν τοῦ ἤθους κακιῶν τὰ ἔργα, καὶ τὰ
σημεῖα καὶ τὰ ὅμοια. αἰσχρὰ γὰρ καὶ αἰσχυντηλά, καὶ ἐπὶ τούτοις
3 τὸ τῶν καλῶν, ὧν πάντες μετέχουσι, ἢ οἱ ὅμοιοι πάντες, ἢ οἱ
πλεῖστοι, μὴ μετέχειν. ὁμοίους δὲ λέγω ὁμοεθνεῖς, πολίτας, ἡ-
λικιώτας, συγγενεῖς, ὅλως τοὺς ἐξ ἴσου. αἰσχρὸν γὰρ ἤδη τὸ μὴ μετέ
χειν, οἷον παιδεύσεως κἂν ἐπὶ τοσοῦτον, καὶ τῶν ἄλλων ὁμοίως
πάντα δὲ ταῦτα μᾶλλον, ἐὰν δι' αὐτὸς ἢ αἴτιος τῶν ὑπαρξάντων,
ἢ ὑπαρχόντων, ἢ μελλόντων. πάσχοντες δὲ ἢ πεπονθότες,
ἢ πεισόμενοι τὰ τοιαῦτα, αἰσχύνονται, ὅσα εἰς ἀτιμίαν φέ-
ρει καὶ ὀνείδη, ταῦτα δ' ἐστὶν, ὅσα εἰς ὑπηρετήσεις, ἢ σώματος
4 ἢ ἔργων αἰσχρῶν, ὧν ἐστι τὸ ὑβρίζεσθαι. καὶ τὰ μὲν εἰς

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.1.4

ἀκολασίαν, καὶ ἑκόντα καὶ ἄκοντα. τὰ δὲ εἰς βίαν, ἄκοντα.
ἀπὸ ἀνανδρίας γὰρ ἡ δειλίας, ἡ ὑπομονὴ καὶ τὸ μὴ ἀμύνε-
σθαι. ἃ μὲν οὖν αἰσχύνονται, ταῦτ' ἐστι καὶ τὰ τοιαῦτα. Ἐπεὶ
δὲ περὶ ἀδοξίας φαντασία ἐστὶν ἡ αἰσχύνη, καὶ ταύτης αὐτῆς
χάριν, ἀλλὰ μὴ τῶν ἀποβαινόντων, οὐδεὶς δὲ τῆς δόξης φροντί
ζει, ἀλλ' ἢ διὰ τοὺς δοξάζοντας, ἀνάγκη τούτους αἰσχύνεσθαι, ὧν
λόγον ἔχει. λόγον δ' ἔχει τῶν θαυμαζόντων, καὶ οὓς θαυμάζει
καὶ ὑφ' ὧν βούλεται θαυμάζεσθαι. καὶ πρὸς οὓς φιλοτιμεῖ- 1
ται. καὶ ὧν μὴ καταφρονεῖ τῆς δόξης. θαυμάζεσθαι μὲν οὖν βού
λονται ὑπὸ τούτων, καὶ θαυμάζουσι τούτους, οἳ ἔχουσί τι ἀ-
γαθὸν τῶν τιμίων. ἢ παρ' ὧν τυγχάνουσι δεόμενοι σφόδρα τι-
νὸς, ὧν ἐκεῖνοι κύριοι. οἷον οἱ ἐρῶντες. φιλοτιμοῦνται δὲ πρὸς
τοὺς ὁμοίους, φροντίζουσι δὲ ὡς ἀληθευόντων τῶν φρονίμων.
τοιοῦτοι δὲ, οἵ τε πρεσβύτεροι καὶ οἱ πεπαιδευμένοι. καὶ τὰ
ἐν ὀφθαλμοῖς καὶ τὰ ἐν φανερῷ. ὅθεν καὶ ἡ παροιμία τὸ ἐν ὀ
φθαλμοῖς εἶναι αἰδῶ. καὶ διὰ τοῦτο τοὺς ἀεὶ παρεσομένους μᾶλ 2
λον αἰσχύνονται, καὶ τοὺς προσέχοντας αὐτοῖς, διὰ τὸ ἐν ὀφθαλ
μοῖς ἀμφότερα. καὶ τοὺς μὴ περὶ ταὐτὰ ἐνόχους. δῆλον γὰρ
τοῖς φαινομένοις ἁμαρτάνειν, τ' ἀναντία δοκεῖν τούτοις. καὶ
τοὺς μὴ συγγνωμονικούς. ἃ γάρ τις αὐτὸς ποιεῖ, ταῦτα λέγεται
τοῖς πέλας μὴ νεμεσᾶν. ὥστε ἃ μὴ ποιεῖ, δῆλον ὅτι νεμεσᾷ,
καὶ τοὺς ἐξαγγελτικοὺς πολλοῖς. οὐδὲν γὰρ διαφέρει μὴ δοκεῖν,
ἢ μὴ ἐξαγγέλλειν. ἐξαγγελτικοὶ δὲ, οἵ τε ἠδικημένοι διὰ τὸ παρα-
τηρεῖν, καὶ οἱ κακολόγοι. εἴπερ γὰρ καὶ τοὺς μὴ ἁμαρτάνοντας, 3
ἔτι μᾶλλον τοὺς ἁμαρτάνοντας. καὶ οἷς ἡ διατριβὴ ἐπὶ ταῖς τῶν
πέλας ἁμαρτίαις, οἷον χλευασταῖς καὶ κωμῳδοποιοῖς. κακο
λόγοι γάρ πως οὗτοι, καὶ ἐξαγγελτικοί. καὶ ἐν οἷς μηδὲν ἀπο-
τετυχήκασιν. ὥσπερ γὰρ θαυμαζόμενοι διάκεινται. διὸ καὶ τοὺς
πρῶτόν τι δεηθέντας αἰσχύνονται, ὡς οὐδέν πω ἠξιωκότες ἐν
αὐτοῖς. τοιοῦτοι δ' οἵ τε ἄρτι βουλόμενοι φίλοι εἶναι. τὰ γὰρ
βέλτιστα τεθέανται. διὸ εὖ ἔχει ἡ τοῦ Εὐριπίδου ἀπόκρισις πρὸς
τοὺς Συρακουσίους. καὶ τῶν πάλαι γνωρίμων οἱ μηδὲν συνειδό- 4

τες. αἰσχύνονται δ' οὐ μόνον αὐτὰ τὰ ῥηθέντα αἰσχυντηλά, ἀλλὰ καὶ τὰ σημεῖα, οἷον οὐ μόνον ἀφροδισιάζοντες, ἀλλὰ καὶ τὰ σημεῖα αὐτοῦ. καὶ οὐ μόνον ποιοῦντες τὰ αἰσχρά, ἀλλὰ καὶ λέγοντες. ὁμοίως δὲ, οὐ δὲ τοὺς εἰρημένους αἰσχύνονται μόνον, ἀλλὰ καὶ τοὺς δηλώσοντας αὐτοῖς, οἷον, θεράποντας καὶ φίλους τούτων. ὅλως δ' οὐκ αἰσχύνονται, οὔθ' ὧν πολλοὶ καταφρονοῦσι τῆς δόξης τοῦ ἀληθεύειν. οὐδεὶς γὰρ θηρία καὶ τὰ παιδία αἰσχύ-

1 νεται. οὔτε τὰ αὐτὰ τοὺς γνωρίμους καὶ τοὺς ἀγνῶτας. ἀλλὰ τοὺς μὲν γνωρίμους, τὰ πρὸς ἀλήθειαν δοκοῦντα. τοὺς δὲ ἄπωθεν, τὰ πρὸς τὸν νόμον. Αὐτοὶ δὲ ὧδε διακείμενοι, αἰσχυνθεῖεν ἄν. πρῶτον μὲν, εἰ ὑπάρχοιεν πρὸς αὐτοὺς ἔχοντες οὕτω τινὲς, οἵους ἔφαμεν εἶναι οὓς αἰσχύνονται. ἦσαν δὲ οὗτοι, ἢ θαυμαζόμενοι, ἢ θαυμάζοντες, ἢ ὑφ' ὧν βούλονται θαυμάζεσθαι, ἢ ὧν δέονταί τινα χρείαν, ὧν μὴ τεύξονται ἄδοξοι ὄντες, καὶ οὗτοι οἱ ὁρῶντες, ὥσπερ κυδίας περὶ τῆς σάμου κληρουχίας ἐδημηγόρη-

2 σεν. ἠξίου γὰρ ὑπολαβεῖν τοὺς ἀθηναίους, περιεστάναι κύκλῳ τοὺς ἕλληνας, ὡς ὁρῶντας καὶ μὴ μόνον ἀκουσομένους ἃ ἂν ψηφίσωνται. ἢ ἂν πλησίον ὦσιν οἱ τοιοῦτοι, ἢ μέλλωσιν αἰσθήσεσθαι. διὸ καὶ ὁρᾶσθαι ἀτυχοῦντες ὑπὸ τῶν ζηλούντων ποτὲ, οὐ βούλονται. θαυμασταὶ γὰρ οἱ ζηλωταί. καὶ ὅταν ἔχωσιν ἃ καταισχυνοῦσιν ἔργα καὶ πράγματα, ἢ ἑαυτῶν, ἢ προγόνων, ἢ ἄλλων τινῶν, πρὸς οὓς ὑπάρχει τις αὐτοῖς ἀγχιστεία. καὶ ὅλως ὑπὲρ ὧν αἰσχύνονται αὐτοί. εἰσὶ δ' οὗτοι οἱ εἰρημένοι, καὶ οἱ

3 εἰς αὐτοὺς ἀναφερόμενοι, ὧν διδάσκαλοι ἢ σύμβουλοι γεγόνασι. καὶ ἐὰν ὦσιν ἕτεροι ὅμοιοι, πρὸς οὓς φιλοτιμοῦνται. πολλὰ γὰρ αἰσχυνόμενοι διὰ τοὺς τοιούτους ποιοῦσι καὶ οὐ ποιοῦσι. καὶ μέλλοντες ὁρᾶσθαι, καὶ ἐν φανερῷ ἀναστρέφεσθαι τοῖς συνειδόσιν αἰσχυντηλοὶ μᾶλλόν εἰσιν. ὅθεν καὶ ἀντιφῶν ὁ ποιητὴς μέλλων ἀποτυμπανίζεσθαι ὑπὸ διονυσίου, εἶπεν, ἰδὼν τοὺς συναποθνήσκειν μέλλοντας ἐγκαλυπτομένους ὡς ᾔεσαν διὰ τῶν πυλῶν, τί ἐγκαλύπτεσθε ἔφη, ἢ μὴ αὔριόν τις ὑμᾶς ἴδῃ τούτων.

4 περὶ μὲν οὖν αἰσχύνης, ταῦτα. περὶ δὲ ἀναισχυντίας, δῆλον,

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.1.4

ὥσ᾽ ἐκ τῶν ἐναντίων εὐπορήσομεν. Τίσι δὲ χάριν ἔχουσι καὶ
ἐπὶ τίσιν, ἢ πῶς αὐτοὶ ἔχοντες, ὡρισμένοις τὴν χάριν, δῆλον
ἔσται. ἔστω δὴ χάρις, καθ᾽ ἣν ὁ ἔχων λέγεται χάριν ὑπουργεῖν
δεομένῳ, μὴ ἀντί τινος, μηδ᾽ ἵνα τι αὐτῷ τῷ ὑπουργοῦντι, ἀλ-
λ᾽ ἵνα ἐκείνῳ τι. μεγάλη δ᾽ ἂν ᾖ σφόδρα δεομένων, ἢ μεγάλων
καὶ χαλεπῶν, ἢ ἐν καιροῖς τοιούτοις, ἢ μόνος ἢ πρῶτος, ἢ μά-
λιστα. δεήσεις δέ εἰσιν, αἱ ὀρέξεις, καὶ τούτων μάλιστα, αἱ μετὰ
λύπης τοῦ μὴ παραγιγνομένου. τοιαῦται δὲ αἱ ἐπιθυμίαι. οἷον, 1
ὁ ἔρως. καὶ ἐν ταῖς τοῦ σώματος κακώσεσι καὶ ἐν κινδύνοις, καὶ
γὰρ ὁ κινδυνεύων ἐπιθυμεῖ, καὶ ὁ λυπούμενος. διὸ οἱ ἐν πενίᾳ
παριστάμενοι καὶ φυγαῖς, κἂν μικρὰ ὑπηρετήσωσι διὰ τὸ μέγε-
θος τῆς αἰτήσεως, καὶ τὸν καιρὸν κεχαρισμένοι. οἷον, ὁ ἐν Λυ-
κείῳ τὸν φορμὸν δούς. ἀνάγκη οὖν μάλιστα μὲν, εἰς τοιαῦτα ἔ-
χειν τὴν ὑπουργίαν. εἰ δὲ μὴ, εἰς ἴσα, ἢ μείζω. ὥστ᾽ ἐπεὶ φανε-
ρὸν καὶ ὅτε, καὶ ἐφ᾽ οἷς γίνεται χάρις, καὶ πῶς ἔχουσι, δῆλον
ὅτι ἐκ τούτων παρασκευαστέον τοὺς μὲν δεικνύντας, ἢ ὄντας, ἢ γε- 2
γενημένους ἐν τοιαύτῃ δεήσει καὶ λύπῃ. τοὺς δὲ, ὑπηρετηκότας ἐν
τοιαύτῃ χρείᾳ, τοιοῦτόν τι ὑπηρετοῦντας. φανερὸν δὲ, καὶ ὅθεν
ἀφαιρεῖσθαι ἐνδέχεται τὴν χάριν, καὶ ποιεῖν ἀχαρίστους. ἢ γὰρ
ὅτι αὑτῶν ἕνεκα ὑπηρετοῦσιν, ἢ ὑπηρέτησαν. τοῦτο δ᾽ οὐκ ἦν χά-
ρις. ἢ ὅτι ἀπὸ τύχης συνέπεσον, ἢ συνηναγκάσθησαν, ἢ ὅτι ἀπέ-
δωκαν οὐκ ἔδωκαν. εἴτε εἰδότες εἴτε μή. ἀμφοτέρως γὰρ τι ἀν-
τί τινος, ὥστ᾽ οὐδ᾽ οὕτως ἂν εἴη χάρις. καὶ περὶ ἁπάσας τὰς
κατηγορίας σκεπτέον, ἡ γὰρ χάρις ἐστὶν, ἢ ὅτι τοδὶ, ἢ τοσονδὶ, 3
ἢ τοιονδὶ, ἢ ποτὲ, ἢ ποῦ. σημεῖον δὲ, εἰ ἔλαττον μὴ ὑπηρέτησε.
καὶ εἰ τοῖς ἐχθροῖς, ἢ ταὐτὰ, ἢ ἴσα, ἢ μείζω. δῆλον γὰρ, ὅτι οὐ
δὲ ταῦτα ἡμῶν ἕνεκα, ἢ εἰ φαῦλα εἰδώς. οὐδεὶς γὰρ ὁμολο-
γεῖ δεῖσθαι φαύλων. καὶ περὶ μὲν τοῦ χαρίζεσθαι καὶ ἀχαρι-
στεῖν, εἴρηται. Ποῖα δ᾽ ἐλεεινὰ, καὶ τίνας ἐλεοῦσιν, καὶ πῶς
αὐτοὶ ἔχοντες, λέγωμεν. ἔστω δὴ ἔλεος λύπη τις ἐπὶ τῷ φαινο-
μένῳ κακῷ φθαρτικῷ καὶ λυπηρῷ τοῦ ἀναξίου τυγχάνειν. ὃ
κἂν αὐτὸς προσδοκήσειε παθεῖν, ἢ τῶν αὐτοῦ τινά. καὶ τοῦτο, ὅ- 4

ταν πλησίον φαίνηται. δῆλον γὰρ, ὅτι ἀνάγκη τὸν μέλλοντα ἐ-
λεήσειν ὑπάρχειν τοιοῦτον. οἷον, οἴεσθαι παθεῖν ἄν τι κακὸν,
ἢ αὐτὸν. ἢ τῶν αὐτοῦ τινὰ, καὶ τοιοῦτον κακὸν, οἷον εἴρηται ἐν τῷ
ὅρῳ, ἢ ὅμοιον, ἢ παραπλήσιον, διὸ οὔτε οἱ παντελῶς ἀπολω-
λότες ἐλεοῦσιν. οὐδὲν γὰρ ἂν ἔτι παθεῖν οἴονται, πεπόνθασι
γ', οὔτε οἱ ὑπερευδαιμονεῖν οἰόμενοι, ἀλλ' ὑβρίζουσιν. εἰ γὰρ ἅ-
παντα οἴονται ὑπάρχειν τ' ἀγαθὰ, δῆλον, ὅτι καὶ τὸ μὴ ἐνδέχε-
1 σθαι παθεῖν τι κακόν. καὶ γὰρ τοῦτο τῶν ἀγαθῶν. εἰσὶ δὲ τοιοῦτοι
οἷοι νομίζειν παθεῖν ἂν, οἵ τε πεπονθότες ἤδη καὶ διαπεφευγότες.
καὶ οἱ πρεσβύτεροι καὶ διὰ τὸ φρονεῖν, καὶ δι' ἐμπειρίαν. καὶ οἱ
ἀσθενεῖς, καὶ οἱ δειλότεροι μᾶλλον, καὶ οἱ πεπαιδευμένοι. εὐ-
λόγιστοι γάρ. καὶ οἷς ὑπάρχουσι γονεῖς καὶ τέκνα ἢ γυναῖκες.
αὐτοῦ γὰρ ταῦτα καὶ οἷα παθεῖν διὰ τὰ εἰρημένα. καὶ οἱ μήτε
ἐν ἀνδρείας πάθει ὄντες, οἷον ἐν ὀργῇ ἢ θάρρει. ἀλόγιστα
γὰρ τοῦ ἐσομένου ταῦτα. μήτ' ἐν ὑβριστικῇ διαθέσει, καὶ γὰρ
2 οὗτοι ἀλόγιστοι τοῦ πείσεσθαί τι, ἀλλ' οἱ μεταξὺ τούτων. μήτ'
αὖ φοβούμενοι σφόδρα. οὐ γὰρ ἐλεοῦσιν οἱ ἐκπεπληγμένοι
διὰ τὸ εἶναι πρὸς τῷ οἰκείῳ πάθει. κἂν οἴωνταί τινας εἶναι ἐ-
πιεικεῖς. ὁ γὰρ μηδένα οἰόμενος. πάντας οἰήσεται ἀξίους εἶναι
κακοῦ. καὶ ὅλως δὲ ὅταν οὕτως ἔχει, ὥς τ' ἀναμνησθῆναι τοι-
αῦτα συμβεβηκότα ἢ αὐτῷ ἢ τῶν αὐτοῦ, ἢ ἐλπίσαι γενέσθαι, ἢ
ἑαυτῷ ἢ τῶν αὐτοῦ. ὡς μὲν οὖν ἔχοντες ἐλεοῦσιν, εἴρηται. Ἃ
δὲ ἐλεοῦσιν, ἐκ τοῦ ὁρισμοῦ δῆλον. ὅσα τε γὰρ ἐκ τῶν λυπηρῶν
3 καὶ ὀδυνηρῶν φθαρτικὰ, πάντα ἐλεεινά. καὶ ὅσα ἀναιρετικὰ,
καὶ ὅσων ἡ τύχη αἰτία κακῶν, μέγεθος ἐχόντων. ἔστι δ' ὀδυνη-
ρὰ μὲν καὶ φθαρτικὰ, θάνατοι καὶ αἰκίαι, καὶ σωμάτων κακώ-
σεις, καὶ γῆρας, καὶ νόσοι, καὶ τροφῆς ἔνδεια. ὧν δὲ ἡ τύχη αἰ-
τία κακῶν, ἀφιλία, ὀλιγοφιλία. διὸ καὶ τὸ διεσπᾶσθαι ἀπὸ φί-
λων καὶ συνήθων, ἐλεεινόν. αἶσχος, ἀσθένεια, ἀναπηρία, καὶ τὸ ὅ-
θεν προσῆκεν ἀγαθόν τι πρᾶξαι, κακόν τι συμβῆναι. καὶ τὸ πολ-
λάκις τοιοῦτον. καὶ τὸ πεπονθότος γενέσθαι τι ἀγαθὸν οἷον. Διο-
4 πείθει τὰ παρὰ βασιλέως, ὅτι τεθνεῶτι κατεπέμφθη. καὶ τὸ

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.1.4

μηδὲν γεγενῆσθαι ἀγαθόν, ἢ γενομένων μὴ εἶναι ἀπόλαυσιν.
ἐφ' οἷς μὲν οὖν ἐλεοῦσι, ταῦτα καὶ τὰ τοιαῦτά ἐστιν. Ἐλεοῦσι
δὲ τούς τε γνωρίμους, ἐὰν μὴ σφόδρα ἐγγὺς ὦσιν οἰκειότητος.
περὶ δὲ τούτους, ὥσπερ περὶ αὑτοὺς μέλλοντας ἔχουσι. διὸ καὶ
ἄμασις, ἐπὶ μὲν τῷ υἱεῖ ἀγομένῳ ἐπὶ ἀποθανεῖν, οὐκ ἐδάκρυ-
σεν, ὥς φασιν. ἐπὶ δὲ τῷ φίλῳ προσαιτοῦντι. τοῦτο μὲν γὰρ ἐλε-
εινόν, ἐκεῖνο δὲ δεινόν. τὸ γὰρ δεινόν, ἕτερον τοῦ ἐλεεινοῦ, καὶ ἐκ
κρουστικὸν τοῦ ἐλέου, καὶ πολλάκις τῷ ἐναντίῳ χρήσιμον. ἔτι 1
ἐλεοῦσιν, ἐγγὺς αὐτοῦ τοῦ δεινοῦ ὄντος, καὶ τοὺς ὁμοίους ἐλεοῦσι,
κατὰ ἡλικίας, κατὰ ἤθη, κατὰ ἕξεις, κατὰ ἀξιώματα, κατὰ
γένη. ἐν πᾶσι γὰρ τούτοις, μᾶλλον φαίνεται καὶ αὐτῷ ἂν ὑπάρ-
ξαι. ὅλως γὰρ δεῖ λαβεῖν, ὅτι ὅσα ἐπ' αὐτῶν φοβοῦνται, ταῦτα
ἐπ' ἄλλων γιγνόμενα ἐλεοῦσιν. ἐπεὶ δ' ἐγγὺς φαινόμενα τὰ πά-
θη ἐλεεινά εἰσι, τὰ δὲ μυριοστὸν ἔτος γινόμενα ἢ ἐσόμενα, οὔτ'-
ἐλπίζοντες, οὔτε μεμνημένοι, ἢ ὅλως οὐκ ἐλεοῦσιν ἢ οὐχ ὁμοί-
ως, ἀνάγκη τοὺς συναπεργαζομένους σχήμασι καὶ φωναῖς καὶ 2
ἐσθῆτι, καὶ ὅλως τῇ ὑποκρίσει, ἐλεεινοτέρους εἶναι. ἐγγὺς γὰρ
ποιοῦσι φαίνεσθαι, τὸ κακὸν πρὸ ὀμμάτων ποιοῦντες, ἢ ὡς
μέλλον, ἢ ὡς γεγονός. καὶ τὰ γεγονότα ἄρτι, ἢ μέλλοντα διὰ
ταχέων, ἐλεεινότερα διὰ τὸ αὐτό, καὶ τὰ σημεῖα, καὶ τὰς πρά-
ξεις. οἷον, ἐσθῆτας τῶν πεπονθότων, καὶ ὅσα τοιαῦτα, καὶ λόγους
τῶν ἐν τῷ πάθει ὄντων, οἷον ἤδη τελευτώντων. καὶ μάλιστα τὸ
σπουδαίους εἶναι, ἐν τοῖς τοιούτοις καιροῖς ὄντας. ἅπαντα γὰρ
ταῦτα διὰ τὸ ἐγγὺς φαίνεσθαι μᾶλλον ποιεῖ τὸν ἔλεον, καὶ ὡς 3
ἀναξίους τε ὄντας, καὶ ἐν ὀφθαλμοῖς φαινομένου τοῦ πά-
θους. Ἀντίκειται δὲ τῷ ἐλεεῖν, μάλιστα μὲν ὃ καλοῦσι νεμε-
σᾶν. τὸ γὰρ λυπεῖσθαι ἐπὶ ταῖς ἀναξίαις κακοπραγίαις, ἀντι-
κείμενόν ἐστι τρόπον τινά, καὶ ἀπὸ τοῦ αὐτοῦ ἤθους τὸ λυπεῖσθαι
ἐπὶ ταῖς ἀναξίαις εὐπραγίαις, καὶ ἄμφω τὰ πάθη ἤθους χρη-
στοῦ. δεῖ γὰρ ἐπὶ τοῖς ἀναξίως πράττουσι κακῶς συνάχθεσθαι,
τοῖς δὲ νεμεσᾶν. ἄδικον γὰρ τὸ παρὰ τὴν ἀξίαν γινόμενον. διὸ καὶ
τοῖς θεοῖς ἀποδίδομεν τὸ νεμεσᾶν. δόξειε δ' ἂν καὶ ὁ φθόνος, τῷ 4

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.1.4

ἐλεεῖν τὸν αὐτὸν αἰτιᾶσθαι τρόπον, ὡς σύνεγγύς τι, καὶ ταὐτὸν ὂν τῷ νεμεσᾶν. ἔστι δ' ἕτερον. λύπη μὲν γὰρ ταραχώδης καὶ ὁ φθόνος ἐστὶ, καὶ εἰς εὐπραγίαν, ἀλλ' οὐ τοῦ ἀναξίου, ἀλλὰ τοῦ ἴσου καὶ ὁμοίου. τὸ δὲ μὴ ὅτι αὐτῷ τι συμβήσεται ἕτερον, ἀλλὰ δι' αὐτὸν τὸν πλησίον, πᾶσιν ὁμοίως δεῖ ὑπάρχειν. οὐ γὰρ ἔτι ἔσται τὸ μὲν, νέμεσις, τὸ δὲ φθόνος. ἀλλὰ φθόνος, ἂν δι' αὐτὸ τοῦτο ὑπάρχῃ ἡ λύπη καὶ ἡ ταραχή. ὅτι αὐτῷ τι ἔσται φαῦ-
1 λον, ἀπὸ τῆς ἐκείνου εὐπραγίας. φανερὸν δὲ, ὅτι ἀκολουθήσει καὶ τὰ ἐναντία πάθη τούτοις. ὁ μὲν γὰρ λυπούμενος ἐπὶ τοῖς ἀναξίοις κακοπραγοῦσιν, ἡσθήσεται ἢ ἄλυπος ἔσται ἐπὶ τοῖς ἐναντίοις κακοπραγοῦσιν. οἷον, διὰ τοὺς πατραλοίας καὶ μιαιφόνους, ὅταν τύχωσι τιμωρίας, οὐδεὶς ἂν λυπηθείη χρηστός. δεῖ γὰρ χαίρειν ἐπὶ τοῖς τοιούτοις, ὡς δ' αὔτως καὶ ἐπὶ τοῖς εὖ πράττουσι κατ' ἀξίαν. ἄμφω γὰρ δίκαια. καὶ ποιεῖ χαίρειν τὸν ἐπιεικῆ. ἀνάγκη γὰρ ἐλπίζειν ὑπάρξαι ἂν ἅπερ τῷ ὁμοίῳ,
2 καὶ ἑαυτῷ. καὶ ἔστι τοῦ αὐτοῦ ἤθους ἅπαντα ταῦτα, τὰ δ' ἐναντία τοῦ ἐναντίου. ὁ γὰρ αὐτός ἐστιν ἐπιχαιρέκακος καὶ φθονερός. ἐφ' ᾧ γάρ τις λυπεῖται γιγνομένῳ καὶ ὑπάρχοντι, ἀναγκαῖον τοῦτον ἐπὶ τῇ στερήσει καὶ φθορᾷ τῇ τούτου χαίρειν, διὸ κωλυτικὰ μὲν ἐλέους πάντα ταῦτ' ἐστί. διαφέρει δὲ, διὰ τὰς εἰρημένας αἰτίας. ὥστε πρὸς τὸ μὴ ἐλεεινὰ ποιεῖν, ἅπαντα ὁμοίως χρήσιμα. πρῶτον μὲν οὖν περὶ τοῦ νεμεσᾶν λέγωμεν, τίσι νεμεσῶσι, καὶ ἐπὶ τίσι, καὶ ὅπως ἔχοντες αὐτοί. εἶτα μετὰ
3 ταῦτα περὶ τῶν ἄλλων. φανερὸν δ' ἐκ τῶν εἰρημένων. εἰ γάρ ἐστι τὸ νεμεσᾶν λυπεῖσθαι ἐπὶ τῷ φαινομένῳ ἀναξίως εὐπραγεῖν πρῶτον μὲν δῆλον, ὅτι οὐχ οἷόν τ' ἐπὶ πᾶσι τοῖς ἀγαθοῖς νεμεσᾶν. οὐδεὶς γὰρ δίκαιος ἢ ἀνδρεῖος, ἢ εἰ ἀρετὴν λήψεται, νεμεσᾷ τούτῳ. οὐδὲ γὰρ οἱ ἔλεοι ἐπὶ τοῖς ἐναντίοις τούτων εἰσίν. ἀλλ' ἐπὶ πλούτῳ καὶ δυνάμει καὶ τοῖς τοιούτοις, ὅσων ὡς ἁπλῶς εἰπεῖν ἄξιοί εἰσιν ἀγαθοί. καὶ οἱ τὰ φύσει ἔχοντες ἀγαθὰ, οἷον εὐγένειαν, καὶ κάλλος, καὶ ὅσα τοιαῦτα. ἐπειδὴ δὲ τὸ ἀρχαῖον
4 ἐγγύς τι φαίνεται τοῦ φύσει, ἀνάγκη τοῖς τὸ αὐτὸ ἔχουσιν ἀγα

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.1.4

θὸν, ἐὰν νεωστὶ ἔχοντες τυγχάνωσι, καὶ διὰ τοῦτο εὐπραγῶσι,
μᾶλλον νεμεσᾶν. μᾶλλον γὰρ λυποῦσιν οἱ νεωστὶ πλουτοῦντες
τῶν πάλαι καὶ διὰ γένος. ὁμοίως δὲ καὶ ἄρχοντες, καὶ δυ-
νάμενοι, καὶ πολύφιλοι, καὶ εὔτεκνοι. καὶ ὁποιοῦν τῶν τοιού-
των, κἂν διὰ ταῦτα ἄλλο τι ἀγαθὸν γίνηται αὐτοῖς ὡσαύτως.
καὶ γὰρ ἐνταῦθα μᾶλλον λυποῦσιν οἱ νεόπλουτοι ἄρχοντες
καὶ διὰ τὸν πλοῦτον ἢ οἱ ἀρχαιόπλουτοι. ὁμοίως δὲ, καὶ ἐπὶ
τῶν ἄλλων. αἴτιον δ' ὅτι οἱ μὲν δοκοῦσι τὰ αὑτῶν ἔχειν, οἱ δ' οὔ. 1
τὸ γὰρ ἀεὶ οὕτω φαινόμενον ἔχειν, ἀληθὲς δοκεῖ. ὥσθ' οἱ ἕτεροι
οὐ τὰ αὑτῶν ἔχειν. καὶ ἐπεὶ ἕκαστον τῶν ἀγαθῶν οὐ τοῦ τυχόντος
ἄξιον, ἀλλά τις ἐστὶν ἀναλογία, καὶ τὸ ἁρμόττον. οἷον ὅπλων
κάλλος, οὐ τῷ δικαίῳ ἁρμόττει, ἀλλὰ τῷ ἀνδρείῳ, καὶ γάμοι
διαφέροντες, οὐ τοῖς νεωστὶ πλουτοῦσιν, ἀλλὰ τοῖς εὐγενέσιν.
ἐὰν οὖν ἀγαθὸς ὢν μὴ τοῦ ἁρμόττοντος τυγχάνῃ, νεμεσητὸν,
καὶ τὸν ἥττω κρείττονι ἀμφισβητεῖν, μάλιστα μὲν τοὺς ἐν τῷ αὐ-
τῷ. ὅθεν καὶ τοῦτ' εἴρηται, αἴαντος δ' ἀλέεινε μάχην τελαμω- 2
νιάδαο. ζεὺς γάρ οἱ νεμέσησεν, ὅτ' ἀμείνονι φωτὶ μάχοιτο. εἰ δὲ
μὴ, κἂν ὁποσοῦν, ὁ ἥττων τῷ κρείττονι. οἷον, εἰ ὁ μουσικὸς τῷ
δικαίῳ. βελτίων γὰρ ἡ δικαιοσύνη τῆς μουσικῆς. οἷς μὲν οὖν
νεμεσῶσι, καὶ δι' ἅ, ἐκ τούτων δῆλον. ταῦτά τε γὰρ καὶ τὰ τοι-
αῦτά ἐστιν. αὐτοὶ δὲ νεμεσητικοί εἰσιν, ἐὰν ἄξιοι τυγχάνωσι τῶν
μεγίστων ἀγαθῶν, καὶ ταῦτα κεκτημένοι. τὸ γὰρ τῶν ὁμοίων ἀ-
ξιοῦσθαι τοὺς μὴ ὁμοίους, οὐ δίκαιον. δεύτερον δ' ἂν ὄντες ἀγα-
θοὶ, καὶ σπουδαῖοι τυγχάνωσι, κρίνουσι γὰρ εὖ, καὶ τὸ ἄδι- 3
κον μισοῦσι. καὶ ἐὰν φιλότιμοι καὶ ὀρεγόμενοι τινῶν πράξεων,
καὶ μάλιστα περὶ ταῦτα φιλότιμοι ὦσιν, ὧν ἕτεροι ἀνάξιοι ὄν-
τες τυγχάνωσι. καὶ ὅλως οἱ ἀξιοῦντες αὑτοὶ αὑτοὺς, ὧν ἑτέρους
μὴ ἀξιοῦσι, νεμεσητικοὶ τούτοις, καὶ τούτων. διὸ οἱ ἀνδραποδώ-
δεις καὶ φαῦλοι καὶ ἀφιλότιμοι, οὐ νεμεσητικοί. οὐδὲν γάρ ἐστι τοι-
οῦτον, οὗ αὑτοὺς οἴονται ἀξίους εἶναι. φανερὸν δ' ἐκ τούτων, ἐπὶ
ποίοις ἀτυχοῦσι καὶ κακοπραγοῦσιν ἢ μὴ τυγχάνουσι χαίρειν,
ἢ ἀλύπως ἔχειν δεῖ. ἐκ γὰρ τῶν εἰρημένων τὰ ἀντικείμενα δῆλα. 4

ἐστιν. ὥστε ἂν τούτοις κριταῖς τοιούτους παρασκευάσῃ ὁ λόγος, καὶ
τοὺς ἀξιοῦντας ἐλεεῖσθαι, καὶ ἐφ᾽ οἷς ἐλεεῖσθαι δείξῃ, ἀναξίους
μὲν ὄντας τυγχάνειν, ἀξίους δὲ μὴ τυγχάνειν, ἀδύνατον ἐλεεῖν.
Δῆλον δὲ, καὶ ἐπὶ τίσι φθονοῦσι καὶ τίσι καὶ πῶς ἔχοντες, εἴ-
περ ἐστὶν ὁ φθόνος λύπη τις ἐπὶ εὐπραγίᾳ φαινομένῃ τῶν εἰ-
ρημένων ἀγαθῶν περὶ τοὺς ὁμοίους. μὴ ἵνα τι αὑτῷ, ἀλλὰ δι᾽ ἐκεί-
νους. φθονήσουσι μὲν γὰρ οἱ τοιοῦτοι, οἷς εἰσί τινες ὅμοιοι, ἢ φαί-
1 νονται, ὁμοίους δὲ λέγω, κατὰ γένος, κατὰ συγγένειαν, καθ᾽ ἡλικίαν
κατὰ ἕξιν, κατὰ δόξαν, κατὰ τὰ ὑπάρχοντα, καὶ οἷς μικροῦ ἐλ-
λείπει τοῦ μὴ πάντα ὑπάρχειν. διὸ, οἱ μεγάλα πράττοντες καὶ εὐ-
τυχοῦντες, φθονεροί εἰσιν. πάντας γὰρ οἴονται τὰ αὑτῶν φέρειν. καὶ
οἱ τιμώμενοι ἐπί τινι διαφερόντως, καὶ μάλιστα ἐπὶ σοφίᾳ, ἢ εὐ-
δαιμονίᾳ. καὶ οἱ φιλότιμοι φθονερώτεροι τῶν ἀφιλοτίμων, καὶ οἱ
δοξόσοφοι, φιλότιμοι γὰρ ἐπὶ σοφίᾳ. καὶ οἱ ὅλως φιλόδοξοι περί
τι, φθονεροὶ περὶ τοῦτο, καὶ οἱ μικρόψυχοι. πάντα γὰρ αὐτοῖς δο-
2 κεῖ μεγάλα εἶναι. ἐφ᾽ οἷς δὲ φθονοῦσι, τὰ μὲν ἀγαθὰ, εἴρηται.
ἐφ᾽ ὅσοις γὰρ φιλοδοξοῦσι καὶ φιλοτιμοῦνται ἔργοις, καὶ ὀρέγον-
ται δόξης, καὶ ὅσα εὐτυχήματά ἐστι, σχεδὸν περὶ πάντα φθόνος
ἐστὶ, καὶ μάλιστα, ὧν αὐτοὶ ἢ ὀρέγονται, ἢ οἴονται δεῖν αὐτοὺς ἔχειν,
ἢ ὧν αὐτοὶ τῇ κτήσει μικρῷ ὑπερέχουσιν, ἢ μικρῷ ἐλλείπουσι.
φανερὸν δὲ καὶ οἷς φθονοῦσιν, ἅμα γὰρ εἴρηται. τοῖς γὰρ ἐγγὺς καὶ
χρόνῳ. καὶ τόπῳ, καὶ ἡλικίᾳ, καὶ δόξῃ φθονοῦσιν, ὅθεν εἴρηται.
τὸ συγγενὲς γὰρ, καὶ φθονεῖν ἐπίσταται. καὶ πρὸς οὓς φιλοτι-
3 μοῦνται. φιλοτιμοῦνται μὲν γὰρ πρὸς τοὺς εἰρημένους. πρὸς δὲ
τοὺς μυριοστὸν ἔτος ὄντας ἢ πρὸς τοὺς ἐσομένους, ἢ τεθνεῶτας, οὐ-
δείς. οὐδὲ πρὸς τοὺς ἐφ᾽ ἡρακλείαις στήλαις οὐδ᾽ ὧν πολὺ οἴον-
ται παρ᾽ αὐτοῖς ἢ παρὰ τοῖς ἄλλοις λείπεσθαι. οὐδ᾽ ὧν πολὺ
ὑπερέχειν, ὡσαύτως καὶ πρὸς τούτους, καὶ περὶ τὰ τοιαῦτα.
ἐπειδὴ δὲ πρὸς τοὺς ἀνταγωνιστὰς καὶ ἀντεραστὰς, καὶ ὅλως τοὺς τῶν
αὐτῶν ἐφιεμένους φιλοτιμοῦνται, ἀνάγκη τούτοις μάλιστα φθονεῖν.
ὅθεν εἴρηται καὶ κεραμεὺς κεραμεῖ. καὶ τοῖς ταχὺ, ἢ οἱ μόλις τυχόν-
4 τες ἢ μὴ τυχόντες, φθονοῦσι. καὶ ὧν κεκτημένων ἢ κατορθούντων

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.1.4

ὄνειδος αὐτοῖς. εἰσὶ δὲ καὶ οὗτοι, ἐγγὺς ὅμοιοι. δῆλον γὰρ, ὅτι
παρ' αὐτοὺς οὐ τυγχάνουσι τοῦ ἀγαθοῦ. ὥστε τοῦτο λυποῦν ποιεῖ
τὸν φθόνον. καὶ τοῖς ἢ ἔχουσι ταῦτα ἢ κεκτημένοις, ἃ αὐτοῖς
προσῆκεν ἢ ἐκέκτηντό ποτε. διὸ πρεσβύτεροι νεωτέροις. καὶ οἱ
πολλὰ δαπανήσαντες εἰς τὸ αὐτὸ τοῖς ὀλίγα φθονοῦσι. δῆλον δὲ
καὶ ἐφ' οἷς χαίρουσιν οἱ τοιοῦτοι, καὶ ἐπὶ τίσι, καὶ πῶς ἔχοντες. ὡς
γὰρ μὴ ἔχοντες λυποῦνται, οὕτως ἔχοντες ἐπὶ τοῖς ἐναντίοις ἡ-
σθήσονται. ὥστε ἂν αὐτοὶ μὲν παρασκευασθῶσιν οὕτως ἔχειν, οἱ 1
δ' ἐλεεῖσθαι, ἢ τυγχάνειν τινὸς ἀγαθοῦ ἀξιούμενοι, ὦσιν οἷοι καὶ
οἱ εἰρημένοι, δῆλον ὡς οὐ τεύξονται ἐλέου παρὰ τῶν κυρίων.
Πῶς δ' ἔχουσι οἱ ζηλοῦντες καὶ τὰ ποῖα, καὶ ἐπὶ τίσιν, ἐνθένδ'
ἐστὶ δῆλον. εἰ γάρ ἐστι ζῆλος λύπη τις ἐπὶ φαινομένῃ παρουσίᾳ
ἀγαθῶν ἐντίμων καὶ ἐνδεχομένων αὐτῷ λαβεῖν περὶ τοὺς ὁ-
μοίους τῇ φύσει, οὐχ ὅτι ἄλλῳ, ἀλλ' ὅτι οὐχὶ καὶ αὐτῷ ἐστι.
διὸ καὶ ἐπιεικές ἐστιν ὁ ζῆλος, καὶ ἐπιεικῶν. τὸ δὲ φθονεῖν φαῦ-
λον καὶ φαύλων. ὁ μὲν γὰρ ἑαυτὸν παρασκευάζει διὰ τὸν ζῆλον 2
τυγχάνειν τῶν ἀγαθῶν. ὁ δὲ, τὸν πλησίον μὴ ἔχειν διὰ τὸν φθό-
νον. ἀνάγκη δὴ ζηλωτικοὺς εἶναι τοὺς ἀξιοῦντας ἑαυτοὺς ἀγαθῶν
ὧν μὴ ἔχουσιν. οὐδεὶς γὰρ ἀξιοῖ τὰ φαινόμενα ἀδύνατα. διὸ οἱ
νέοι καὶ οἱ μεγαλόψυχοι τοιοῦτοι, καὶ οἷς ὑπάρχει τοιαῦτα ἀ-
γαθὰ, ἃ τῶν ἐντίμων ἄξιά ἐστιν ἀνδρῶν. ἔστι γὰρ ταῦτα, πλοῦ-
τος, καὶ πολυφιλία, καὶ ἀρχαὶ καὶ ὅσα τοιαῦτα. ὡς γὰρ προ-
σῆκον αὐτοῖς ἀγαθοῖς εἶναι, ὅτι προσῆκεν τοῖς ἀγαθῶς ἔχου-
σι ζηλοῦσι, καὶ ὧν πρόγονοι, ἢ συγγενεῖς, ἢ οἰκεῖοι, ἢ τὸ ἔθνος, ἢ 3
ἡ πόλις, ἔντιμοι ζηλωτοὶ περὶ ταῦτα. οἰκεῖα γὰρ οἴονται αὐτοῖς
εἶναι καὶ ἄξιοι τούτων. εἰ δ' ἐστὶ ζηλωτὰ τὰ ἔντιμα ἀγαθὰ, ἀ-
νάγκη τάς τε ἀρετὰς εἶναι τοιαύτας, καὶ ὅσα τοῖς ἄλλοις ὠφέ-
λιμα καὶ εὐεργετικά. τιμῶσι γὰρ τοὺς εὐεργετοῦντας, καὶ τοὺς ἀ-
γαθοὺς, καὶ ὅσων ἀγαθῶν ἀπόλαυσις τοῖς πλησίον ἐστίν. οἷον
πλοῦτος, καὶ κάλλος μᾶλλον ὑγιείας. φανερὸν δὲ καὶ οἱ ζη-
λωτοὶ τίνες. οἱ γὰρ ταῦτα καὶ τὰ τοιαῦτα κεκτημένοι, ζηλωτοί.
ἔστι δὲ ταῦτα τὰ εἰρημένα, οἷον ἀνδρεία, σοφία, ἀρχή. οἱ γὰρ ἄρ- 4

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.1.4

ἔχοντες πολλοὺς δύνανται εὖ ποιεῖν, στρατηγοί, ῥήτορες. πάν-
τες οἱ τὰ τοιαῦτα δυνάμενοι, καὶ οἷς πολλοὶ ὅμοιοι βούλον-
ται εἶναι, ἢ πολλοὶ γνώριμοι, ἢ φίλοι πολλοί, ἢ οὓς πολλοὶ θαυ-
μάζουσι, ἢ οὓς αὐτοὶ θαυμάζουσι. καὶ ὧν ἔπαινοι καὶ ἐγκώμια
λέγονται, ἢ ὑπὸ ποιητῶν, ἢ λογογράφων. καταφρονοῦσι δὲ
τῶν ἐναντίων. ἐναντίον γὰρ ζήλῳ καταφρόνησίς ἐστι. καὶ τὸ ζη-
λοῦν, τῷ καταφρονεῖν. ἀνάγκη δὲ τοὺς οὕτως ἔχοντας ὥστε ζη-
1 λοῦσθαι, καταφρονητικοὺς εἶναι τούτων τε καὶ ἐπὶ τούτοις,
ὅσοι τὰ ἐναντία κακὰ ἔχουσι τῶν ἀγαθῶν τῶν ζηλωτῶν. διὸ
πολλάκις καταφρονοῦσι τῶν εὐτυχούντων, ὅταν ἄνευ τῶν ἐν-
τίμων ἀγαθῶν ὑπάρχῃ αὐτοῖς ἡ τύχη. δι' ὧν μὲν οὖν τὰ πά-
θη ἐγγίνεται καὶ διαλύεται, ἐξ ὧν αἱ πίστεις γίγνονται, περὶ αὐ-
τῶν εἴρηται. τὰ δὲ ἤθη ποῖοί τινες, κατὰ τὰ πάθη, καὶ τὰς ἕξεις
καὶ τὰς ἡλικίας, καὶ τὰς τύχας, διέλθωμεν καὶ ταῦτα. λέ-
γω δὲ πάθη μὲν ὀργὴν, ἐπιθυμίαν, καὶ τὰ τοιαῦτα, περὶ ὧν
2 εἰρήκαμεν πρότερον. ἕξεις δὲ, ἀρετὰς καὶ κακίας. εἴρηται καὶ
περὶ τούτων πρότερον, καὶ ποῖα προαιροῦνται ἕκαστοι, καὶ
ποίων πρακτικοί. ἡλικίαι δέ εἰσι, νεότης, καὶ ἀκμὴ, καὶ γῆρας.
τύχας δὲ λέγω, εὐγένειαν, πλοῦτον, δυνάμεις, καὶ τ' ἀναν-
τία τούτοις, καὶ ὅλως εὐτυχίαν καὶ δυστυχίαν. οἱ μὲν οὖν νέοι,
τὰ ἤθη εἰσὶν ἐπιθυμητικοί, καὶ οἷοι ποιεῖν ὧν ἂν ἐπιθυμήσωσι.
καὶ τῶν περὶ τὸ σῶμα ἐπιθυμιῶν, μάλιστα ἀκολουθητικοί εἰ-
σι τῆς περὶ τὰ ἀφροδίσια καὶ ἀκρατεῖς ταύτης. εὐμεταβο-
3 λοι δὲ καὶ ἁψίκοροι πρὸς τὰς ἐπιθυμίας. καὶ σφόδρα μὲν ἐπι-
θυμοῦσι, ταχὺ δὲ παύονται. ὀξεῖαι γὰρ αἱ βουλήσεις, καὶ οὐ με-
γάλαι. ὥσπερ αἱ τῶν καμνόντων δίψαι καὶ πεῖναι, καὶ θυμι-
κοί, καὶ ὀξύθυμοι, καὶ οἷοι ἀκολουθεῖν τῇ ὁρμῇ, καὶ ἥττους εἰσὶ
τοῦ θυμοῦ. διὰ γὰρ φιλοτιμίαν, οὐκ ἀνέχονται ὀλιγωρούμενοι,
ἀλλ' ἀγανακτοῦσι. ἂν οἴωνται ἀδικεῖσθαι. καὶ φιλότιμοι μὲν εἰ-
σι, μᾶλλον δὲ φιλόνεικοι. ὑπεροχῆς γὰρ ἐπιθυμεῖ ἡ νεότης. ἡ
νίκη ὑπεροχή τις. καὶ ἀμφότερα ταῦτα μᾶλλον, ἢ φιλοχρήματοι.
4 φιλοχρήματοι δὲ ἥκιστα, διὰ τὸ μήπω ἐνδείας πεπειρᾶσθαι.

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.1.4

ὥσπερ τὸ πιττακοῦ ἔχει ἀπόφθεγμα εἰς ἀμφιάραον. καὶ οὐ
κακοήθεις, ἀλλ' εὐήθεις διὰ τὸ μήπω τεθεωρηκέναι πολλὰς
πονηρίας. καὶ εὔπιστοι, διὰ τὸ μήπω πολλὰ ἐξηπατῆσθαι. καὶ
εὐέλπιδες. ὥσπερ γὰρ οἱ οἰνωμένοι, οὕτω διάθερμοί εἰσιν οἱ νέοι
ὑπὸ τῆς φύσεως. ἅμα δὲ, καὶ διὰ τὸ μήπω πολλὰ ἀποτετυ-
χηκέναι, καὶ ζῶσι τὰ πλεῖστα ἐλπίδι. ἡ μὲν γὰρ ἐλπὶς, τοῦ μέλ-
λοντός ἐστιν. ἡ δὲ μνήμη, τοῦ παροιχομένου, τοῖς δὲ νέοις, τὸ μὲν
μέλλον, πολύ. τὸ δὲ παρεληλυθὸς, βραχύ. τῇ γὰρ πρώτῃ ἡ- 1
μέρᾳ μεμνῆσθαι μὲν οὐδὲν οἴονται, ἐλπίζειν δὲ πάντα. καὶ εὐ-
εξαπάτητοί εἰσι διὰ τὸ εἰρημένον, ἐλπίζουσι γὰρ ῥαδίως. καὶ ἀν-
δρειότεροι, θυμώδεις γὰρ καὶ εὐέλπιδες. ὧν τὸ μὲν, μὴ φοβεῖ-
σθαι. τὸ δὲ, θαρρεῖν ποιεῖ. οὔτε γὰρ ὀργιζόμενος οὐδεὶς φοβεῖ-
ται. τό, τε ἐλπίζειν ἀγαθόν τι, θαρραλέον ἐστί. καὶ αἰσχυντη-
λοί. οὐ γάρ πω καλὰ ἕτερα ὑπολαμβάνουσιν ἀλλὰ πεπαί-
δευνται ὑπὸ τοῦ νόμου μόνον. καὶ μεγαλόψυχοι, οὔτε γὰρ
ὑπὸ τοῦ βίου οὔπω τεταπείνωνται, ἀλλὰ τῶν ἀναγκαίων ἄ- 2
πειροί εἰσι, καὶ τὸ ἀξιοῦν μεγάλων αὑτὸν, μεγαλοψυχία.
ἔτι δ' εὐέλπιδες. καὶ μᾶλλον αἱροῦνται πράττειν τὰ καλὰ
τῶν συμφερόντων. τῷ γὰρ ἤθει ζῶσι μᾶλλον, ἢ τῷ λογισμῷ.
ἔστι δ' ὁ μὲν λογισμὸς τοῦ συμφέροντος. ἡ δ' ἀρετὴ, τοῦ καλοῦ
καὶ φιλόφιλοι καὶ φιλέταιροι μᾶλλον τῶν ἄλλων ἡλικιῶν,
διὰ τὸ χαίρειν τῷ συζῆν, καὶ μήπω πρὸς τὸ συμφέρον κρί-
νειν μηδὲν, ὥστε μηδὲ τοὺς φίλους. καὶ ἅπαντα ἐπὶ τὸ μᾶλλον
καὶ σφοδρότερον ἁμαρτάνουσι παρὰ τὸ χιλώνειον. πάντα γὰρ 3
ἄγαν πράττουσι. φιλοῦσί τε γὰρ ἄγαν, καὶ μισοῦσιν ἄγαν, καὶ
τἄλλα πάντα ὁμοίως. οἳ καὶ εἰδέναι πάντα οἴονται καὶ διισχυρί-
ζονται. τοῦτο γὰρ αἴτιόν ἐστι καὶ τοῦ πάντα ἄγαν. καὶ τὰ ἀδικήμα-
τα ἀδικοῦσιν εἰς ὕβριν καὶ οὐ κακουργίαν. καὶ ἐλεητικοί, διὰ
τὸ πάντας χρηστοὺς καὶ βελτίους ὑπολαμβάνειν. τῇ γὰρ αὑτῶν
ἀκακίᾳ τοὺς πέλας μετροῦσιν. ὥστ' ἀνάξια πάσχειν ὑπολαμ-
βάνουσιν αὐτούς. καὶ φιλογέλωτες. διὸ καὶ εὐτράπελοι. ἡ γὰρ εὐ-
τραπελία πεπαιδευμένη ὕβρις ἐστί. τὸ μὲν οὖν τῶν νέων, τοιοῦ- 4

τὸν ἦθός ἐστιν. Οἱ δὲ πρεσβύτεροι καὶ παρηκμακότες, σχε-
δὸν ἐκ τῶν ἐναντίων τούτοις τὰ πλεῖστα ἔχουσιν ἤθη. διὰ γὰρ τὸ
πολλὰ ἔτη βεβιωκέναι, καὶ πλείω ἐξηπατῆσθαι, καὶ ἡμαρ-
τηκέναι, καὶ τὰ πλείω φαῦλα εἶναι τῶν πραγμάτων, ὅτι δια-
βεβαιοῦνται οὐδέν. ἧττόν τε ἄγαν ἅπαντα, ἢ δεῖ καὶ οἴονται, ἴ-
σασι δὲ οὐδέν, καὶ ἀμφισβητοῦντες, προστιθέασιν ἀεὶ τὸ ἴσως
καὶ τάχα, καὶ πάντα λέγουσιν οὕτω, παγίως δὲ οὐδέν. καὶ κα-
1 κοήθεις εἰσίν. ἔστι γὰρ κακοήθεια, τὸ ἐπὶ τὸ χεῖρον ὑπολαμβά-
νειν ἅπαντα, ἔτι δὲ καχύποπτοί εἰσι διὰ τὴν ἀπιστίαν. ἄπιστοι δὲ,
δι' ἐμπειρίαν, καὶ οὔτε φιλοῦσι σφόδρα, οὔτε μισοῦσι διὰ
» ταῦτα, ἀλλὰ κατὰ τὴν Βίαντος ὑποθήκην, καὶ φιλοῦσιν ὡς
» μισήσοντες, καὶ μισοῦσιν ὡς φιλήσοντες, καὶ μικρόψυχοι, διὰ
τὸ τεταπεινῶσθαι ὑπὸ τοῦ βίου. οὐδενὸς γὰρ μεγάλου οὐδὲ
περιττοῦ, ἀλλὰ τῶν πρὸς τὸν βίον ἐπιθυμοῦσι. καὶ ἀνελεύθε-
ροι. ἓν γάρ τι τῶν ἀναγκαίων ἡ οὐσία. ἅμα δὲ καὶ διὰ τὴν ἐμπει-
2 ρίαν ἴσασιν, ὡς χαλεπὸν τὸ κτήσασθαι, καὶ ῥᾴδιον τὸ ἀποβα=
» λεῖν. καὶ δειλοί, καὶ πάντα προφοβητικοί. ἐναντίως γὰρ διά-
κεινται τοῖς νέοις. κατεψυγμένοι γάρ εἰσι. οἱ δὲ, θερμοί. ὥστε
προωδοποίηκε τὸ γῆρας τῇ δειλίᾳ, καὶ γὰρ ὁ φόβος κατάψυ-
ξίς τίς ἐστι. καὶ φιλόζωοι, καὶ μάλιστα ἐπὶ τῇ τελευταίᾳ ἡμέρᾳ,
διὰ τὸ τοῦ ἀπόντος εἶναι τὴν ἐπιθυμίαν. καὶ οὗ ἐνδεεῖς, τούτου
μάλιστα ἐπιθυμοῦσι. καὶ φίλαυτοι μᾶλλον ἢ δεῖ. μικροψυ-
χία γάρ τις καὶ αὕτη. καὶ πρὸς τὸ συμφέρον ζῶσιν, ἀλλ' οὐ
3 πρὸς τὸ καλὸν μᾶλλον ἢ δεῖ, διὰ τὸ φίλαυτοι εἶναι. τὸ μὲν γὰρ
» συμφέρον, αὐτῷ ἀγαθόν ἐστι, τὸ δὲ καλόν, ἁπλῶς, καὶ ἀναί-
σχυντοι μᾶλλον, ἢ αἰσχυντηλοί. διὰ γὰρ τὸ μὴ φροντίζειν ὁμοίως
τοῦ καλοῦ καὶ τοῦ συμφέροντος, ὀλιγωροῦσι τοῦ δοκεῖν. καὶ δυσέλ-
πιδες διά τε τὴν ἐμπειρίαν. τὰ γὰρ πλεῖστα τῶν πραγμάτων
» φαῦλά ἐστιν. ἀποβαίνει γοῦν, τὰ πολλὰ ἐπὶ τὸ χεῖρον, καὶ ἔτι διὰ
» τὴν δειλίαν, καὶ ζῶσι τῇ μνήμῃ μᾶλλον, ἢ τῇ ἐλπίδι. τοῦ γὰρ
» βίου τὸ μὲν μέλλον, ὀλίγον. τὸ δὲ παρεληλυθός, πολύ. ἔτι δὲ
4 ἡ μὲν ἐλπίς, τοῦ μέλλοντος. ἡ δὲ μνήμη, τῶν παροιχομέ-

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.1.4

νῶν. ὅπερ αἴτιον καὶ τῆς ἀδολεσχίας αὐτοῖς, διατελοῦσι γὰρ τὰ γενόμενα λέγοντες, ἀναμιμνησκόμενοι γὰρ ἥδονται. καὶ οἱ θυμοὶ ὀξεῖς μὲν εἰσίν, ἀσθενεῖς δέ. καὶ αἱ ἐπιθυμίαι, αἱ μὲν, ἐκλελοίπασιν. αἱ δὲ ἀσθενεῖς. ὥστ' οὔτε ἐπιθυμητικοὶ οὔτε πρακτικοὶ κατὰ τὰς ἐπιθυμίας, ἀλλὰ κατὰ τὸ κέρδος. διὸ καὶ σωφρονικοὶ φαίνονται οἱ τηλικοῦτοι, αἵ τε γὰρ ἐπιθυμίαι ἀνείκασι, καὶ δουλεύουσι τῷ κέρδει. καὶ μᾶλλον ζῶσι κατὰ λογισμὸν, ἢ κατὰ ἦθος. ὁ μὲν γὰρ λογισμὸς, τοῦ συμφέροντος. τὸ δὲ
1 ἦθος, τῆς ἀρετῆς ἐστι, καὶ τὰ ἀδικήματα ἀδικοῦσιν εἰς ἀδικίαν οὐκ εἰς ὕβριν. ἐλεκτικοὶ δὲ καὶ οἱ γέροντές εἰσιν, ἀλλ' οὐ διὰ ταὐτὸ τοῖς νέοις. οἱ μὲν γὰρ διὰ φιλανθρωπίαν. οἱ δὲ δι' ἀσθένειαν. πάντα γὰρ οἴονται ἐγγὺς εἶναι αὐτοῖς παθεῖν, τοῦτο δ' ἦν ἐλεκτικοῦ. ὅθεν, ὀδυρτικοὶ εἰσὶ καὶ οὐκ εὐτράπελοι. οὐδὲ φιλογέλοιοι. ἐναντίον γὰρ τὸ ὀδυρτικὸν, τῷ φιλογέλωτι. τῶν μὲν οὖν νέων καὶ τῶν πρεσβυτέρων τὰ ἤθη τοιαῦτα. ὥστ' ἐπεὶ ἀποδέχονται
2 πάντες τοὺς τῷ σφετέρῳ ἤθει λεγομένους λόγους καὶ τοὺς ὁμοίους, οὐκ ἄδηλον, πῶς χρώμενοι τοῖς λόγοις, τοιοῦτοι φαίνονται καὶ αὐτοὶ καὶ οἱ λόγοι. Οἱ δὲ ἀκμάζοντες, φανερὸν ὅτι μεταξὺ τούτων τὸ ἦθος ἔσονται ἑκατέρων ἀφαιροῦντες τὴν ὑπερβολήν. καὶ οὔτε σφόδρα θαρροῦντες, θρασύτης γὰρ τὸ τοιοῦτον, οὔτε λίαν φοβούμενοι, καλῶς δὲ πρὸς ἄμφω ἔχοντες, οὔτε πᾶσι πιστεύοντες, οὔτε πᾶσιν ἀπιστοῦντες, ἀλλὰ κατὰ τὸ ἀληθὲς κρίνοντες μόνον. καὶ οὔτε πρὸς φειδὼ, οὔτε
3 πρὸς ἀσωτίαν, ἀλλὰ πρὸς ἁρμόττον, ὁμοίως δὲ, καὶ πρὸς θυμὸν καὶ πρὸς ἐπιθυμίαν. καὶ σώφρονες μετὰ ἀνδρείας, καὶ ἀνδρεῖοι μετὰ σωφροσύνης. ἐν γὰρ τοῖς νέοις καὶ τοῖς γέρουσι διῄρηται ταῦτα. εἰσὶ γὰρ οἱ μὲν νέοι, ἀνδρεῖοι καὶ ἀκόλαστοι. οἱ δὲ πρεσβύτεροι, σώφρονες καὶ δειλοί. ὡς δὲ καθόλου εἰπεῖν, ὅσα μὲν διῄρηται ἡ νεότης καὶ τὸ γῆρας τῶν ὠφελίμων, ταῦτα ἔχουσιν. ὅσα δ' ὑπερβάλλουσιν ἢ ἐλλείπουσι, τούτων τὸ μέτριον καὶ τὸ ἁρμόττον. ἀκμάζει δὲ τὸ μὲν σῶμα, ἀπὸ τῶν τριάκοντα ἐτῶν, μέχρι καὶ τῶν πέντε καὶ τριάκοντα, ἡ δὲ ψυχὴ, πε- 4

ρὶ τὰ

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.1.4

εἰ τὰ ἑνὸς δεῖν πεντήκοντα. περὶ μὲν οὖν νεότητος καὶ γήρως
καὶ ἀκμῆς ποίων ἠθῶν ἐστὶν ἕκαστον, εἰρήσθω τοσαῦτα. περὶ
δὲ τῶν ἀπὸ τύχης γιγνομένων ἀγαθῶν, δι' ὅσα αὐτῶν καὶ τὰ ἤ-
θη ποῖα ἄττα συμβαίνει τοῖς ἀνθρώποις, λέγωμεν ἐφεξῆς. εὐ-
γενείας μὲν οὖν ἦθός ἐστι, τὸ φιλοτιμότερον εἶναι τὸν κεκτη-
μένον αὐτήν. πάντες γὰρ ὅταν ὑπάρχῃ τι, πρὸς τοῦτο σωρεύειν
εἰώθασιν. ἡ δὲ εὐγένεια ἐντιμότης τις προγόνων ἐστὶ, καὶ κατα-
1 φρονητικὸν, καὶ τῶν ὁμοίων τοῖς προγόνοις τοῖς αὐτῶν. διὰ τὸ
ταῦτα πόρρω μᾶλλον ἢ ἐγγὺς γιγνόμενα, ἐντιμότερα εἶναι καὶ
εὐαλαζόνευτα. ἔστι δὲ εὐγενὲς μὲν, κατὰ τὴν τοῦ γένους ἀρε-
τήν. γενναῖον δὲ κατὰ τὸ μὴ ἐξίστασθαι ἐκ τῆς φύσεως. ὅπερ
ἐπὶ τὸ πολὺ οὐ συμβαίνει τοῖς εὐγενέσιν. ἀλλ' εἰσὶν οἱ πολλοὶ εὐ-
τελεῖς. φορὰ γάρ ἐστι καὶ ἐν τοῖς γένεσιν ἀνδρῶν ὥσπερ ἐν τοῖς
κατὰ τὰς χώρας γιγνομένοις ἐνίοτε, καὶ ἂν ᾖ ἀγαθὸν τὸ γένος
ἐγγίνονται διά τινος χρόνου ἄνδρες περιττοί. κἄπειτα πάλιν
2 ἀναδίδωσιν. ἐξίστανται δὲ τὰ μὲν εὐφυῆ γένη, εἰς μανικώτερα ἤ-
θη. οἷον οἱ ἀπ' Ἀλκιβιάδου, καὶ οἱ ἀπὸ Διονυσίου τοῦ προτέρου.
τὰ δὲ στάσιμα, εἰς ἀβελτηρίαν καὶ νωθρότητα. οἷον οἱ ἀπὸ Κίμω-
νος καὶ Περικλέους καὶ Σωκράτους. Τῷ δὲ πλούτῳ ἃ ἕπε-
ται ἤθη, ἐπιπολῆς ἐστιν ἰδεῖν ἅπασιν. ὑβρισταὶ γὰρ καὶ ὑπερή-
φανοι, πάσχοντές τι ὑπὸ τῆς κτήσεως τοῦ πλούτου. ὥσπερ γὰρ
ἔχοντες ἅπαντα τὰ ἀγαθὰ, οὕτω διάκεινται. ὁ γὰρ πλοῦτος,
οἷον τιμή τις ἐστι τῆς ἀξίας τῶν ἄλλων. διὸ φαίνεται πάντα ὤ-
3 νια εἶναι αὐτοῦ. καὶ τρυφεροὶ, καὶ σαλάκωνες. τρυφεροὶ μὲν, διά
τε τὴν τρυφὴν καὶ τὴν ἔνδειξιν τῆς εὐδαιμονίας, σαλάκω-
νες δὲ καὶ σόλοικοι, διὰ τὸ πάντας εἰωθέναι διατρίβειν περὶ
τὸ ἐρώμενον καὶ θαυμαζόμενον ὑπ' αὐτῶν, καὶ τῷ οἴεσθαι ζη-
λοῦν τοὺς ἄλλους ἃ καὶ αὐτοὶ, ἅμα δὲ καὶ εἰκότως ταῦτα πά-
σχουσι. πολλοὶ γὰρ οἱ δεόμενοι τῶν ἐχόντων. ὅθεν καὶ τὸ Σιμωνί-
δου εἴρηται περὶ τῶν σοφῶν καὶ πλουσίων πρὸς τὴν γυναῖκα
• τοῦ Ἱέρωνος, ἐρομένην, πότερον γενέσθαι κρεῖττον, πλούσιον,
4 ἢ σοφόν. πλούσιον εἰπεῖν. τοὺς γὰρ σοφοὺς ὁρᾶν ἐπὶ ταῖς τῶν πλουσίων

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.1.4

θύραις ἔφη διατρίβοντας. καὶ τὸ οἴεσθαι ἀξίους εἶναι ἄρχειν. ἔχειν
γὰρ οἴονται, ὧν ἕνεκα ἄξιον ἄρχειν, καὶ ὡς ἐν κεφαλαίῳ, ἀνοή-
του εὐδαίμονος ἦθος ὁ πλοῦτός ἐστι. διαφέρει δὲ τοῖς νεωστὶ
κεκτημένοις, καὶ τοῖς πάλαι τὰ ἤθη, τῷ ἅπαντα μᾶλλον, καὶ
φαυλότερα τὰ κακὰ ἔχειν τοὺς νεοπλούτους. ὥσπερ γὰρ ἀπαι-
δευσία πλούτου ἐστὶ, τὸ νεόπλουτον εἶναι, καὶ ἀδικήματα ἀδι-
κοῦσιν, οὐ κακουργικά. ἀλλὰ τὰ μὲν, ὑβριστικά. τὰ δὲ, ἀκρα-
τευτικά. οἷον εἰς αἰκίαν καὶ μοιχείαν. Ὁμοίως δὲ περὶ δυνά- 1
μεως σχεδὸν τὰ πλεῖστα φανερά ἐστιν ἤθη. τὰ μὲν γὰρ τὰ αὐτὰ
ἔχει ἡ δύναμις τῷ πλούτῳ, τὰ δὲ καὶ βελτίω. φιλοτιμότεροι γὰρ
καὶ ἀνδρωδέστεροι τὰ ἤθη οἱ δυνάμενοι τῶν πλουσίων, διὰ τὸ
ἐφίεσθαι ἔργων, ὅσα ἐξουσία αὐτοῖς πράττειν διὰ τὴν δύναμιν.
καὶ σπουδαστικώτεροι, διὰ τὸ ἐν ἐπιμελείᾳ εἶναι, ἀναγκαζό-
μενοι σκοπεῖν τὰ περὶ τὴν δύναμιν. καὶ σεμνότεροι ἢ βαρύ-
τεροι, ποιεῖ γὰρ ἐμφανεστέρους τὸ ἀξίωμα, διὸ μετριάζουσιν. ἔστι
δὲ ἡ σεμνότης μαλακὴ καὶ εὐσχήμων βαρύτης. καὶ ἐὰν ἀδικῶ- 2
σιν, οὐ μικραδικητικοί εἰσι. ἀλλὰ μεγαλαδικητικοί. ἡ δ' εὐτυ-
χία τὰ μόρια ἔχει τῶν εἰρημένων τὰ ἤθη. εἰς γὰρ ταῦτα συντεί-
νουσιν αἱ δοκοῦσαι εἶναι εὐτυχίαι. καὶ ἔτι εἰς εὐτεκνίαν, καὶ κα-
τὰ τὸ σῶμα ἀγαθὰ παρασκευάζει ἡ εὐτυχία πλεονεκτεῖν. ὑ-
περηφανώτεροι μὲν οὖν καὶ ἀλογιστότεροι διὰ τὴν εὐτυχίαν
εἰσίν. ἓν δ' ἀκολουθεῖ βέλτιον ἦθος τῇ εὐτυχίᾳ, ὅτι φιλόθεοί
» εἰσι καὶ ἔχουσι πρὸς τὸ θεῖόν πως, πιστεύοντες διὰ τὰ γιγνό-
μενα ἀγαθὰ ἀπὸ τῆς τύχης. περὶ μὲν οὖν τῶν καθ' ἡλικίαν 3
καὶ τύχην ἠθῶν, εἴρηται. τὰ γὰρ ἐναντία τῶν εἰρημένων ἐκ τῶν
ἐναντίων φανερά ἐστιν, οἷον πένητος καὶ ἀτυχοῦς ἦθος, καὶ ἀ-
δυναμία. ἐπεὶ δ' ἡ τῶν πιθανῶν λόγων χρῆσις πρὸς κρίσιν ἐ-
στί. περὶ ὧν γὰρ ἴσμεν καὶ κεκρίκαμεν, οὐδὲν ἔτι δεῖται τοῦ λό-
γου. ἔστι δὲ, ἄν τε πρὸς ἕνα τις χρώμενος τῷ λόγῳ προτρέπῃ ἢ
ἀποτρέπῃ. οἷον οἱ νουθετοῦντες ποιοῦσιν ἢ πείθοντες. οὐδὲν γὰρ
ἧττον κριτής ἐστιν εἷς. ὃν γὰρ δεῖ πεῖσαι, οὗτός ἐστιν ὡς ἁπλῶς
εἰπεῖν κριτής. ἐάν τε πρὸς ἀμφισβητοῦντα, ἐάν τε πρὸς ὑπό- 4

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.1.4

θεσιν λέγῃ τις ὁμοίως. τῷ γὰρ λόγῳ ἀνάγκη χρῆσθαι καὶ ἀναι-
ρεῖν τ' ἀναντία, πρὸς ἃ ὥσπερ ἀμφισβητοῦντα τὸν λόγον ποιεῖ-
ται. ὡσαύτως δὲ, καὶ ἐν τοῖς ἐπιδεικτικοῖς. ὥσπερ γὰρ πρὸς κρι-
τὴν, τὸν θεωρὸν ὁ λόγος συνέστηκεν. ὅλως δὲ μόνως ὡς ἁπλῶς
ἐστὶ κριτὴς, ὁ ἐν τοῖς πολιτικοῖς ἀγῶσι τὰ ζητούμενα κρίνων. τά
τε γὰρ ἀμφισβητούμενα ζητεῖται πῶς ἔχει, καὶ περὶ ὧν βου-
λεύονται. περὶ δὲ τῶν κατὰ τὰς πολιτείας ἠθῶν, ἐν τοῖς συμ-
1 βουλευτικοῖς εἴρηται πρότερον. ὥστε διωρισμένον ἂν εἴη, πῶς
τε, καὶ διὰ τίνων τοὺς λόγους τοὺς ἠθικοὺς ποιήσομεν. ἐπεὶ δὲ
περὶ ἕκαστον μὲν γένος τῶν λόγων, ἕτερόν τι τὸ τέλος ἦν, περὶ
ἁπάντων δ' αὐτῶν εἰλημμέναι δόξαι καὶ προτάσεις εἰσὶν, ἐξ ὧν
τὰς πίστεις φέρουσι, καὶ συμβουλεύοντες καὶ ἐπιδεικνύοντες
καὶ ἀμφισβητοῦντες. ἔτι δ' ἐξ ὧν ἠθικοὺς τοὺς λόγους ἐνδέχεται
ποιεῖν, καὶ περὶ τούτων διώρισται, λοιπὸν ἡμῖν διελθεῖν περὶ
τῶν κοινῶν. πᾶσι γὰρ ἀναγκαῖον, τὰ περὶ τοῦ δυνατοῦ καὶ ἀ-
2 δυνάτου προσχρῆσθαι ἐν τοῖς λόγοις. καὶ τοὺς μὲν ὡς ἔσται, τοὺς δὲ
ὡς γέγονε πειρᾶσθαι δεικνύναι. ἔτι δὲ περὶ μεγέθους κοινὸν
πάντων ἐστὶ τῶν λόγων. χρῶνται γὰρ πάντες τῷ μειοῦν καὶ αὔ-
ξειν, καὶ συμβουλεύοντες, καὶ προτρέποντες, ἢ ἀποτρέποντες,
καὶ ἐπαινοῦντες ἢ ψέγοντες, καὶ κατηγοροῦντες ἢ ἀπολογού-
μενοι. τούτων δὲ διορισθέντων, περί τε ἐνθυμημάτων πειρα-
θῶμεν εἰπεῖν κοινῇ, καὶ περὶ παραδειγμάτων, ὅπως τὰ λοι-
πὰ προσθέντες, ἀποτελέσωμεν τὴν ἐξ ἀρχῆς πρόθεσιν. ἔστι
3 δὲ τῶν κοινῶν τὸ μὲν αὔξειν, οἰκειότατον τοῖς ἐπιδεικτικοῖς, ὥσ-
περ εἴρηται. τὸ δὲ γεγονὸς, τοῖς δικανικοῖς. περὶ τούτων γὰρ ἡ
κρίσις. τὸ δὲ δυνατὸν καὶ ἐσόμενον, τοῖς συμβουλευτικοῖς.
πρῶτον μὲν οὖν περὶ δυνατοῦ καὶ ἀδυνάτων λέγωμεν. ἂν
δὴ τοὐναντίον ᾖ δυνατὸν, ἢ εἶναι ἢ γενέσθαι, καὶ τὸ ἐναν-
τίον ἂν δόξειεν εἶναι δυνατὸν, οἷον, εἰ δυνατὸν ὑγιασθῆ-
ναι ἄνθρωπον καὶ νοσῆσαι. ἡ γὰρ αὐτὴ δύναμις τῶν ἐναντί-
ων ᾗ ἐναντία. καὶ εἰ τὸ ὅμοιον δυνατὸν, καὶ τὸ ἀνόμοιον. καὶ
4 εἰ τὸ χαλεπώτερον δυνατὸν, καὶ τὸ ῥᾷον. καὶ εἰ τὸ σπουδαῖον

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.1.4

ἢ καλὸν γενέσθαι δυνατὸν, καὶ ὅλως γενέσθαι δυνατόν. χα-
λεπώτερον γὰρ καλὴν οἰκίαν, ἢ οἰκίαν γενέσθαι, καὶ οὗ ἡ ἀρ-
χὴ δυνατὴ γενέσθαι καὶ τὸ τέλος. οὐδὲν γὰρ γίγνεται οὐδὲ ἄρ-
χεται γίγνεσθαι τῶν ἀδυνάτων, οἷον τὸ σύμμετρον τὴν διάμε-
τρον εἶναι, οὔτ' ἂν ἄρξαιτο γίγνεσθαι, οὔτε γίγνεται. καὶ οὗ τὸ
τέλος, καὶ ἡ ἀρχὴ δυνατή. ἅπαντα γὰρ ἐξ ἀρχῆς γίγνεται. καὶ
εἰ τὸ ὕστερον τῇ οὐσίᾳ ἢ τῇ γενέσει δυνατὸν γενέσθαι καὶ τὸ
πρότερον, οἷον εἰ ἄνδρα γενέσθαι δυνατὸν, καὶ παῖδα. πρό- 1
τερον γὰρ ἐκεῖνο γίγνεται καὶ εἰ παῖδα, καὶ ἄνδρα. ἀρχὴ γὰρ ἐ-
κεῖνο. καὶ ὧν ἔρως ἢ ἐπιθυμία φύσει ἐστὶν, οὐδεὶς γὰρ τῶν ἀδυ-
νάτων ἐρᾷ, οὐδ' ἐπιθυμεῖ ὡς ἐπὶ τὸ πολύ. καὶ ὧν ἐπιστῆμαί εἰ-
σι καὶ τέχναι, δυνατὸν ταῦτα καὶ εἶναι καὶ γενέσθαι. καὶ ὅσων
ἡ ἀρχὴ τῆς γενέσεως ἐν τούτοις ἐστὶν, ἃ καὶ ἡμεῖς ἀναγκάσαιμεν
ἂν καὶ πείσαιμεν. ταῦτα δ' ἐστὶν, ὧν κρείττους, ἢ κύριοι ἢ φίλοι.
καὶ ὧν τὰ μέρη δυνατὰ, καὶ τὸ ὅλον δυνατόν. καὶ ὧν τὸ ὅλον
δυνατὸν, καὶ τὰ μέρη ὡς ἐπὶ τὸ πολύ, εἴτε γὰρ πρόσχημα καὶ κε- 2
φαλὶς, καὶ χιτὼν γενέσθαι δύναται, καὶ ὑποδήματα δυνα-
τὸν γενέσθαι, καὶ εἰ ὑποδήματα, καὶ πρόσχημα καὶ κεφαλὶς
καὶ χιτών. καὶ εἰ τὸ γένος ὅλον τῶν δυνατῶν γενέσθαι, καὶ τὸ
εἶδος. καὶ εἰ τὸ εἶδος, καὶ τὸ γένος. οἷον εἰ πλοῖον γενέσθαι δυ-
νατὸν, καὶ τριήρη. καὶ εἰ τριήρη, καὶ πλοῖον. καὶ εἰ θάτερον τῶν
πρὸς ἄλληλα πεφυκότων, καὶ θάτερον. οἷον, εἰ διπλάσιον, καὶ
ἥμισυ. καὶ εἰ ἥμισυ, καὶ διπλάσιον. καὶ εἰ ἄνευ τέχνης ἢ παρα-
σκευῆς δυνατὸν γενέσθαι τι, μᾶλλον διὰ τέχνης καὶ ἐπιμε- 3
λείας δυνατόν. ὅθεν καὶ ἀγάθωνι εἴρηται. καὶ μὴν, τὰ μέν γε
τῇ τέχνῃ πράττειν, τὰ δ' ἡμῖν ἀνάγκῃ καὶ τῇ τύχῃ προσγίνε-
ται. καὶ τὸ τοῖς χείροσιν ἢ ἥττοσιν ἢ ἀφρονεστέροις δυνατὸν, καὶ
τοῖς ἐναντίοις μᾶλλον. ὥσπερ καὶ ἰσοκράτης ἔφη. δεινὸν εἶναι,
εἰ ὁ μὲν εὔθυμος ἔμαθεν, αὐτὸς δὲ μὴ δυνήσεται εὑρεῖν. περὶ
δὲ ἀδυνάτων δῆλον, ὅτι ἐκ τῶν ἐναντίων τοῖς εἰρημένοις ὑπάρ-
χει. εἰ δὲ γέγονεν ἢ μὴ γέγονεν, ἐκ τῶνδε σκεπτέον. πρῶτον μὲν,
εἰ τὸ ἧττον γίνεσθαι πεφυκὸς γέγονε, καὶ τὸ μᾶλλον πεφυκὸς, 4

γεγονὸς ἂν εἴη. καὶ εἰ τὸ ὕστερον εἰωθὸς γίνεσθαι γέγονε, καὶ τὸ
πρότερον γέγονεν. οἷον εἰ ἐπιλέλησται καὶ ἔμαθέ ποτε τοῦτο.
καὶ εἰ ἐδύνατο καὶ ἐβούλετο, πέπραχε. πάντες γάρ, ὅταν δυ-
νάμενοι βουληθῶσι, πράττουσιν. ἐμποδὼν γὰρ οὐδέν. καὶ εἰ ἐβού-
λετο, καὶ μηδὲν τῶν ἔξω ἐκώλυε. καὶ εἰ ἐδύνατο καὶ ὠργίζετο. καὶ
εἰ ἐδύνατο καὶ ἐπιθύμει. ὡς γὰρ ἐπὶ τὸ πολύ, ὧν ὀρέγονται, ἂν
δύνωνται, καὶ ποιοῦσιν. οἱ μὲν φαῦλοι, δι' ἀκρασίαν. οἱ δ' ἐπιει-
1 κεῖς, ὅτι τῶν ἐπιεικῶν ἐπιθυμοῦσιν. καὶ εἰ ἔμελλε γίνεσθαι, καὶ
ποιεῖν. εἰκὸς γὰρ τὸν μέλλοντα, καὶ ποιῆσαι. καὶ εἰ προγέγονεν
ὅσα πέφυκε πρὸ ἐκείνου, ἢ ἕνεκα ἐκείνου. οἷον εἰ ἤστραψε, καὶ
ἐβρόντησε. καὶ εἰ ἐπείρασε, καὶ ἔπραξε. καὶ εἰ ὅσα ὕστερον πέφυ
κε γίνεσθαι, ἢ οὗ ἕνεκα γίνεται, γέγονε. καὶ τὸ πρότερον καὶ
τούτου ἕνεκα, πρότερον τούτου γέγονεν. οἷον εἰ ἐβρόντησε, καὶ
ἤστραψε. καὶ εἰ ἔπραξε, καὶ ἐπείρασεν. ἔστι δὲ τούτων ἁπάντων
τὰ μέν, ἐξ ἀνάγκης. τὰ δέ, ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ οὕτως ἔχοντα. περὶ δὲ
2 τοῦ μὴ γεγονέναι, φανερὸν ἐκ τῶν ἐναντίων τοῖς εἰρημένοις. καὶ
περὶ τοῦ ἐσομένου, ἐκ τῶν αὐτῶν δῆλον. τό τε γὰρ ἐν δυνάμει
καὶ βουλῇ ὂν ἔσται, καὶ τὸ ἐν ἐπιθυμίᾳ καὶ ὀργῇ καὶ λογισμῷ
μετὰ δυνάμεως ὄν, διὰ ταῦτα καὶ τὸ ἐν ὁρμῇ τοῦ ποιεῖν ἢ μελ
λήσει ἔσται. ὡς γὰρ ἐπὶ τὸ πολὺ γίνεται μᾶλλον τὰ μέλλοντα,
ἢ τὰ μὴ μέλλοντα. καὶ εἰ προγέγονεν, ὅσα πρότερον πέφυκε
γίνεσθαι. οἷον, εἰ συννεφεῖ, εἰκὸς ὗσαι. καὶ εἰ τὸ ἕνεκα τούτου γε-
γονός, καὶ τοῦτο εἰκὸς γίνεσθαι. οἷον εἰ θεμέλιος, οἰκία. περὶ
3 δὲ μεγέθους καὶ μικρότητος τῶν πραγμάτων, μείζονός τε καὶ
ἐλάττονος, καὶ ὅλως μεγάλων καὶ μικρῶν, ἐκ τῶν προειρημέ-
νων ἡμῖν ἐστι φανερόν. εἴρηται γὰρ ἐν τοῖς συμβουλευτικοῖς πε-
ρί τε μεγέθους ἀγαθῶν, καὶ περὶ τοῦ μείζονος ἁπλῶς καὶ ἐ-
» λάττονος. ὥς τ' ἐπεὶ καθ' ἕκαστον τῶν λόγων, τὸ προκείμενον τέ-
» λος ἀγαθόν ἐστιν, οἷον, εἰ τὸ συμφέρον καὶ τὸ καλὸν καὶ δίκαιον,
» φανερὸν ὅτι δι' ἐκείνων ληπτέον τὰς αὐξήσεις πᾶσι. τὸ δὲ παρὰ
ταῦτά τι ζητεῖν περὶ μεγέθους ἁπλῶς καὶ ὑπεροχῆς κενο-
4 λογεῖν ἐστι. κυριώτερα γάρ ἐστι πρὸς τὴν χρείαν τῶν καθόλου,

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.1.4

τὰ καθ᾽ ἕκαστον τῶν πραγμάτων. περὶ μὲν οὖν δυνατοῦ καὶ ἀδυ-
νάτου καὶ πότερον γέγονεν, ἢ οὐ γέγονε, καὶ ἔσται ἢ οὐκ ἔσται, ἔτι
δὲ περὶ μεγέθους καὶ μικρότητος τῶν πραγμάτων, εἴρηται
ταῦτα. λοιπὸν δὲ περὶ τῶν κοινῶν πίστεων ἅπασιν εἰπεῖν. ἐπεί-
περ εἴρηται περὶ τῶν ἰδίων. εἰσὶ δ᾽ αἱ κοιναὶ πίστεις, δύο τῷ γέ-
νει, παράδειγμα, καὶ ἐνθύμημα. ἡ γὰρ γνώμη, μέρος ἐνθυμή-
ματός ἐστι. πρῶτον μὲν οὖν περὶ παραδείγματος λέγωμεν. ὅ-
μοιον γὰρ ἐπαγωγῇ τὸ παράδειγμα. ἡ δ᾽ ἐπαγωγὴ, ἀρχή. παρα- 1
δειγμάτων δ᾽ εἴδη, δύο ἐστίν. ἓν μὲν γάρ ἐστι παραδείγματος εἶ-
δος, τὸ λέγειν πράγματα προγεγενημένα. ἓν δὲ τὸ αὐτὸν ποι-
εῖν. τούτου δ᾽ ἓν μὲν, παραβολή. ἓν δὲ, λόγοι, οἷον οἱ αἰσώπειοι,
καὶ λιβυκοί. ἔστι δὲ τὸ μὲν παράδειγμα τοιόνδε τι. ὥσπερ εἴ τις
λέγοι, ὅτι δεῖ πρὸς βασιλέα παρασκευάζεσθαι, καὶ μὴ ἐᾶν αἴ-
γυπτον χειρώσασθαι. καὶ γὰρ δαρεῖος οὐ πρότερον διέβη, πρὶν
αἴγυπτον λαβεῖν. λαβὼν δὲ, διέβη. καὶ πάλιν ξέρξης οὐ πρότε-
ρον ἐπεχείρησε πρὶν ἢ ἔλαβε. λαβὼν δὲ διέβη, ὥστε καὶ νῦν, ἂν 2
λάβῃ διαβήσεται. διὸ οὐκ ἐπιτρεπτέον. παραβολὴ δὲ, καὶ τὰ σω-
κρατικά. οἷον εἴ τις λέγοι, οὐ δεῖ τοὺς κληρωτοὺς ἄρχειν. ὅμοιον
γὰρ, ὥσπερ εἴ τις τοὺς ἀθλητὰς κληροίη, μὴ οἳ ἂν δύνωνται ἀγωνί-
ζεσθαι, ἀλλ᾽ οἳ ἂν λάχωσιν, ἢ τῶν πλωτήρων, ὅν τινα δεῖ κυβερ-
νᾶν, κληρώσειεν. ὡς δέον τὸν λαχόντα, ἀλλὰ μὴ τὸν ἐπιστάμενον.
λόγος δὲ, οἷος ὁ στησιχόρου πρὸς φάλαριν, καὶ αἰσώπου ὑπὲρ
τοῦ δημαγωγοῦ. στησίχορος μὲν γὰρ ἑλομένων στρατηγὸν αὐτο-
κράτορα τῶν ἱμεραίων φάλαριν, καὶ μελλόντων φυλακὴν δι- 3
δόναι τοῦ σώματος, τἆλλα διαλεχθεὶς, εἶπεν αὐτοῖς λόγον, ὡς
ἵππος κατεῖχε λιμῶνα μόνος, ἐλθόντος δ᾽ ἐλάφου, καὶ δια-
φθείραντος τὴν νομὴν, βουλόμενος τιμωρήσασθαι τὸν ἔλα-
φον, ἠρώτα τὸν ἄνθρωπον, εἰ δύναιτο μετ᾽ αὐτοῦ κολάσαι τὸν ἔ-
λαφον. ὁ δὲ, φησὶν, ἐὰν λάβῃ χαλινὸν, καὶ αὐτὸς ἀναβῇ ἐπ᾽ αὐ-
τὸν, ἔχων ἀκόντια, συνομολογήσαντος δὲ, καὶ ἀναβάντος, ἀντὶ
τοῦ τιμωρήσασθαι, αὐτὸς ἐδούλευσεν ἤδη τῷ ἀνθρώπῳ. οὕτω
δὲ καὶ ὑμεῖς, ὁρᾶτε φησὶ, μὴ τοὺς πολεμίους βουλόμενοι τιμω- 4

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.1.4

εἴσεσθαι, ταῦτα πάθητε τῷ ἵππῳ. τὸν μὲν γὰρ χαλινὸν ἤδη ἔ-
χετε, ἑλόμενοι στρατηγὸν αὐτοκράτορα. ἐὰν δὲ καὶ φυλακὴν
δῶτε, καὶ ἀναβῆναι ἐάσητε, δουλεύετε ἤδη φαλάριδι. αἴσω-
πος δὲ, ἐν σάμῳ συνηγορῶν δημαγωγῷ κρινομένῳ περὶ θα-
νάτου, ἔφη. ἀλώπεκα διαβαίνουσαν ποταμὸν, ἀπωσθῆναι εἰς
φάραγγα, οὐ δυναμένην δὲ ἐκβῆναι, πολὺν χρόνον κακοπα-
θεῖν. καὶ κυνοραϊστὰς πολλοὺς ἔχεσθαι αὐτῆς, ἐχῖνον δὲ πλα-
1 νώμενον, ὡς εἶδεν αὐτὴν κατοικτείραντα ἐρωτᾶν, εἰ ἀφέλοι
αὐτῆς τοὺς κυνοραϊστάς. τὴν δὲ οὐκ ἐᾶν. ἐρομένου δὲ διὰ τί, φά-
ναι, ὅτι οὗτοι μὲν πλήρεις μου ἤδη εἰσὶ, καὶ ὀλίγον ἕλκουσιν αἷ-
μα. ἐὰν δὲ τούτους ἀφέλῃ, ἕτεροι ἐλθόντες πεινῶντες, ἐκπιοῦν-
ταί μου τὸ λοιπὸν αἷμα. ἀτὰρ οὖν καὶ ὑμᾶς ἔφη ὦ ἄνδρες
σάμιοι, οὗτος μὲν, οὐδὲν ἔτι βλάπτει. πλούσιος γάρ ἐστι. ἐὰν δὲ
τοῦτον ἀποκτείνητε, ἕτεροι ἥξουσι πένητες, οἳ ὑμῖν ἀναλώσου-
σι τὰ κοινὰ κλέπτοντες. εἰσὶ δ' οἱ λόγοι, δημηγορικοὶ, καὶ ἔχου-
2 σιν ἀγαθὸν τοῦτο, ὅτι πράγματα μὲν εὑρεῖν ὅμοια γεγενημέ-
να, χαλεπόν. λόγους δὲ ῥᾷον. ποιῆσαι γὰρ δεῖ, ὥσπερ καὶ παρα-
βολὰς, ἄν τις δύνηται τὸ ὅμοιον ὁρᾶν, ὅπερ ῥᾷόν ἐστιν ἐκ φιλο-
σοφίας. ῥᾴω μὲν οὖν πορίσασθαι τὰ διὰ τῶν λόγων. χρησιμώ-
τερα δὲ πρὸς τὸ βουλεύσασθαι, τὰ διὰ τῶν πραγμάτων. ὅ-
μοια γὰρ ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ τὰ μέλλοντα τοῖς γεγονόσι. δεῖ δὲ χρῆσθαι
τοῖς παραδείγμασι, μὴ ἔχοντα μὲν ἐνθυμήματα, ὡς ἀποδείξε-
σιν, ἔχοντα δ' ὡς μαρτυρίοις ἐπιλόγοις χρώμενον ἐπὶ τοῖς ἐν-
3 θυμήμασι. προτιθέμενα μὲν γὰρ ἔοικεν ἐπαγωγῇ. τοῖς δὲ ῥη-
τορικοῖς οὐκ οἰκεῖον ἐπαγωγὴ, πλὴν ὀλίγοις. ἐπιλεγόμενα δὲ
μαρτυρίοις. ὁ δὲ μάρτυς, πανταχοῦ πιθανός. διὸ καὶ προ-
τιθέντι μὲν, ἀνάγκη πολλὰ λέγειν. ἐπιλέγοντι δὲ, καὶ ἓν ἱκα-
νόν. μάρτυς γὰρ πιστὸς καὶ εἷς χρήσιμος. πόσα μὲν οὖν εἴδη πα-
ραδειγμάτων καὶ πῶς αὐτοῖς, καὶ πότε χρηστέον, εἴρηται.
περὶ δὲ γνωμολογίας ῥηθέντος, τί ἐστι γνώμη, μάλιστ' ἂν γέ-
νοιτο φανερὸν, περὶ ποίων τε καὶ πότε, καὶ τίσιν ἁρμόττει χρῆ-
4 σθαι τῷ γνωμολογεῖν ἐν τοῖς λόγοις. ἔστι δὲ γνώμη, ἀπόφαν-

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.1.4

σις μὲν, οὐ μέντοι περὶ τῶν καθέκαστον. οἷον, ποῖός τις ἰφικρά-
της, ἀλλὰ καθόλου. οὐ περὶ πάντων καθόλου. οἷον, ὅτι τὸ εὐ-
θὺ, τῷ καμπύλῳ ἐναντίον, ἀλλὰ περὶ ὅσων αἱ πράξεις εἰσὶ,
καὶ αἱρετὰ ἢ φευκτά ἐστι πρὸς τὸ πράττειν. ὥστ' ἐπεὶ τὰ ἐνθυ-
μήματα ὁ περὶ τούτων συλλογισμός ἐστι σχεδὸν, τά τε συμπε-
ράσματα τῶν ἐνθυμημάτων καὶ αἱ ἀρχαὶ, ἀφαιρεθέντος τοῦ
συλλογισμοῦ, γνῶμαί εἰσιν. οἷον χρὴ δ' οὔποθ' ὅς τις ἀρτίφρων
πέφυκ' ἀνὴρ, παῖδας περισσῶς ἐκδιδάσκεσθαι σοφούς. τοῦτο 1
μὲν οὖν γνώμη, προστεθείσης δὲ τῆς αἰτίας καὶ τοῦ διατί, ἐν-
θύμημα ἔσται τὸ ἅπαν, οἷον χωρὶς γὰρ ἄλλης ἧς ἔχουσιν ἀρ-
γίας φθόνον πρὸς ἀνδρῶν ἐμφαίνουσι δυσμενῆ. καὶ τὸ, οὐκ
ἔστιν ὅς τις πάντ' ἀνὴρ εὐδαιμονεῖ. καὶ οὐκ ἔστιν ἀνδρῶν ὅς τις ἔσ-
τ' ἐλεύθερος. ἢ χρημάτων γὰρ δοῦλός ἐστιν, ἢ τύχης. εἰ δή ἐστι γνώ-
μη τὸ εἰρημένον, ἀνάγκη τέτταρα εἶναι γνώμης εἴδη. ἢ γὰρ με-
τὰ ἐπιλόγου ἔσται, ἢ ἄνευ ἐπιλόγου. ἀποδείξεως μὲν οὖν δεό-
μεναί εἰσιν, αἱ μετὰ ἐπιλόγου ὅσαι παράδοξόν τι λέγουσιν ἢ 2
ἀμφισβητούμενον. ὅσαι δὲ μηδὲν παράδοξον, ἄνευ ἐπιλόγου.
τούτων δ' ἀνάγκη, τὰς μὲν, διὰ τὸ προεγνῶσθαι μηδὲν δεῖσθαι
ἐπιλόγου. οἷον, ἀνδρὶ δ' ὑγιαίνειν ἄριστόν ἐστιν ὥς γ' ἡμῖν δοκεῖ.
φαίνεται γὰρ τοῖς πολλοῖς οὕτω. τὰς δ' ἅμα λεγομένας δήλας
εἶναι ἐπιβλέψασιν. οἷον, οὐδεὶς ἐραστὴς, ὅς τις οὐκ ἀεὶ φιλεῖ.
τῶν δὲ μετ' ἐπιλόγου, αἱ μὲν, ἐνθυμήματος μέρος εἰσίν. ὥς-
περ χρὴ δ' οὔποθ' ὅς τις ἀρτίφρων πέφυκ' ἀνήρ. αἱ δ' ἐνθυμη-
ματικαὶ μὲν, οὐκ ἐνθυμήματος δὲ μέρος. αἵπερ καὶ μάλιστα 3
εὐδοκιμοῦσιν. εἰσὶ δ' αὗται, ἐν ὅσαις ἐμφαίνεται τοῦ λεγομένου
τὸ αἴτιον. οἷον ἐν τῷδε, ἀθάνατον ὀργὴν μὴ φύλαττε θνητὸς ὤν.
τὸ μὲν γὰρ φάναι μὴ δεῖν ἀεὶ φυλάττειν τὴν ὀργὴν, γνώμη. τὸ
δὲ προσκείμενον τὸ θνητὸν ὄντα, τὸ διατί λέγει. ὅμοιον δὲ καὶ
τὸ, θνατὰ χρὴ τὸν θνατὸν, οὐκ ἀθάνατα τὸν θνατὸν φρονεῖν. φανε-
ρὸν οὖν ἐκ τῶν εἰρημένων, πόσα τε εἴδη γνώμης, καὶ περὶ ποῖον
ἕκαστον ἁρμόττει. περὶ γὰρ τῶν ἀμφισβητουμένων ἢ παραδόξων
μὴ ἄνευ ἐπιλόγου, ἀλλ' ἢ προτεθέντα τὸν ἐπίλογον, γνώμῃ χρῆ- 4

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.1.4

θαι τῷ συμπεράσματι. οἷον εἴ τις εἴποι. ἐγὼ μὲν οὖν ἐπειδὴ οὔ-
τε φθονεῖσθαι δεῖ, οὔτ᾽ ἀργὸν εἶναι, οὔ φημι χρῆναι παιδεύε-
σθαι, ἢ τοῦτο προειπόντα, ἐπειπεῖν τὰ ἔμπροσθεν. περὶ δὲ τῶν
μὴ παραδόξων, ἀδήλων δὲ, προστιθέντα τὸ διότι στρογγυλώτατα.
ἁρμόττει δ᾽ ἐν τοῖς τοιούτοις, καὶ τὰ λακωνικὰ ἀποφθέγ-
ματα καὶ αἰνιγματώδη. οἷον εἴ τις λέγοι ὅπερ Στησίχορος ἐν
Λοκροῖς εἶπεν, ὅτι οὐ δεῖ ὑβριστὰς εἶναι, ὅπως μὴ οἱ τέττιγες χα-
1 μόθεν ᾄδωσιν. Ἁρμόττει δὲ γνωμολογεῖν ἡλικίᾳ μὲν πρεσβυ-
τέροις. περὶ δὲ τούτων ὧν ἔμπειρός τις. ὡς τὸ μὲν μὴ τηλι-
κοῦτον ὄντα γνωμολογεῖν, ἀπρεπὲς, ὥσπερ καὶ τὸ μυθολο-
γεῖν. τὸ δὲ περὶ ὧν ἄπειρος, ἠλίθιον καὶ ἀπαίδευτον. σημεῖον
δ᾽ ἱκανόν. οἱ γὰρ ἀγροῖκοι. μάλιστα γνωμοτύποι εἰσὶ, καὶ ῥᾳδί-
ως ἀποφαίνονται. καθόλου δὲ μὴ ὄντος καθόλου εἰπεῖν, ἁρ-
μόττει ἐν σχετλιασμῷ καὶ δεινώσει. καὶ ἐν τούτοις, ἢ ἀρχόμε-
νον, ἢ ἀποδείξαντα. χρῆσθαι δὲ δεῖ, καὶ ταῖς τεθρυλημέναις
2 καὶ κοιναῖς γνώμαις, ἂν ὦσι χρήσιμοι. διὰ γὰρ τὸ εἶναι κοιναὶ,
ὡς ὁμολογούντων ἁπάντων, ὀρθῶς ἔχειν δοκοῦσιν. οἷον παρα-
» καλοῦντι εἰς τὸ κινδυνεύειν μὴ θυσαμένους, εἷς οἰωνὸς ἄρι-
» στος, ἀμύνεσθαι περὶ πάτρης. καὶ ἐπὶ τὸ ἥττους ὄντας, ξυνὸς ἐ-
» νυάλιος. καὶ ἐπὶ τὸ ἀναιρεῖν τῶν ἐχθρῶν τὰ τέκνα, μηδὲν ἀδι-
» κοῦντα. νήπιος, ὃς πατέρα κτείνας, παῖδας καταλείποι. ἔ-
τι ἔνιαι τῶν παροιμιῶν, καὶ γνῶμαί εἰσιν. οἷον παροιμία. Ἀτ-
τικὸς πάροικος. δεῖ δὲ τὰς γνώμας λέγειν, καὶ παρὰ τὰ δεδη-
3 μοσιευμένα. λέγω δὲ δεδημοσιευμένα, οἷον τὸ, γνῶθι σαυτὸν,
καὶ τὸ μηδὲν ἄγαν. ὅταν ἢ τὸ ἦθος φαίνεσθαι μέλλοι βέλτιον,
ἢ παθητικῶς εἰρημένον ἐστίν. ἔστι δὲ παθητικῶς μὲν, εἴ τις ὀργιζό-
μενος καὶ φαίη ψεῦδος εἶναι, ὡς δεῖ γιγνώσκειν αὑτόν. οὗτος
μὲν οὖν εἰ ἐγίνωσκεν αὑτὸν, οὐκ ἄν ποτε στρατηγεῖν ἠξίωσε. τὸ
δὲ ἦθος, βέλτιον. ὅτι οὐ δεῖ ὥσπερ φασὶ φιλεῖν, ὡς μισήσοντα,
ἀλλὰ μᾶλλον μισεῖν ὡς φιλήσοντα. δεῖ δὲ τῇ λέξει, τὴν προ-
αίρεσιν συνδηλοῦν. εἰ δὲ μὴ, τὴν αἰτίαν ἐπιλέγειν. οἷον ἢ οὕ-
4 τως εἰπόντα ὅτι δεῖ φιλεῖν, οὐχ ὥσπερ φασὶν, ἀλλ᾽ ὡς ἀεὶ φι-

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.1.4

λήσοντα. ἐπιβουλία γὰρ θάτερον. ἢ ὧδε. οὐκ ἀρέσκει δέ μοι τὸ
λεγόμενον. δεῖ γὰρ τόν γ' ἀληθινὸν φίλον, ὡς φιλήσοντα ἀεὶ
φιλεῖν. καὶ οὐ δὲ τὸ μηδὲν ἄγαν· δεῖ γὰρ τούς γε κακοὺς, ἄγαν
μισεῖν. Ἔχουσι δὲ εἰς τοὺς λόγους βοήθειαν μεγάλην, μίαν
μὲν δὴ διὰ τὴν φορτικότητα τῶν ἀκροατῶν, χαίρουσι γὰρ, ἐάν
τις καθόλου λέγων, ἐπιτύχῃ τῶν δοξῶν, ἃς ἐκεῖνοι κατὰ μέρος
ἔχουσιν. ὃ δὴ λέγω, δῆλον ἔσται ὧδε. ἅμα δὲ καὶ πῶς δεῖ αὐτὰς
θηρεύειν. ἡ μὲν γὰρ γνώμη ὥσπερ εἴρηται, καθόλου ἀπόφανσίς 1
ἐστι, χαίρουσι δὲ καθόλου λεγόμενον, ὃ κατὰ μέρος προϋπολαμ
βάνοντες τυγχάνουσιν. οἷον, εἴ τις γείτοσι τύχοι κεχρημένος ἢ τέ
κνοις φαύλοις, ἀποδέξαιτ' ἂν τοῦ εἰπόντος, ὅτι οὐδὲν γειτονίας
χαλεπώτερον. ἢ ὅτι οὐδὲν ἠλιθιώτερον τεκνοποιίας. ὥστε δεῖ
στοχάζεσθαι, ποῖα τυγχάνουσι προϋπολαμβάνοντες οὕτως. εἶ
τα περὶ τούτων λέγειν. ταύτην δὲ δεῖ μίαν χρῆσιν ἔχειν τὸ γνω
μολογεῖν, καὶ ἑτέραν κρείττω. ἠθικοὺς γὰρ ποιεῖ τοὺς λόγους.
ἦθος δ' ἔχουσι λόγοι, ἐν οἷς δήλη ἡ προαίρεσις. αἱ γὰρ γνῶμαι 2
πᾶσαι τοῦτο ποιοῦσι, διὰ τὸ ἀποφαίνεσθαι τὸν τὴν γνώμην λέ
γοντα καθόλου περὶ τῶν προαιρετῶν. ὥστ' ἂν χρησταὶ ὦσιν αἱ γνῶ
μαι, καὶ χρηστοήθη φαίνεσθαι ποιοῦσι τὸν λέγοντα. περὶ μὲν
οὖν γνώμης καὶ τί ἐστι καὶ πόσα εἴδη αὐτῆς, καὶ πότε χρηστέον
αὐταῖς, καὶ τίνα ὠφέλειαν ἔχει, εἰρήσθω τοσαῦτα. περὶ δὲ ἐν-
θυμημάτων, καθόλου τε εἴπωμεν, τίνα τρόπον δεῖ ζητεῖν. καὶ
μετὰ ταῦτα, τοὺς τόπους. ἄλλο γὰρ εἶδος ἑκατέρου τούτων ἐστίν.
ὅτι μὲν οὖν τὸ ἐνθύμημα συλλογισμός τίς ἐστι, εἴρηται πρό- 3
τερον, καὶ πῶς συλλογισμὸς καὶ τί διαφέρει τῶν διαλεκτικῶν.
οὔτε γὰρ πόρρωθεν, οὔτε πάντα δεῖ λαμβάνοντα συνάγειν. τὸ
μὲν γὰρ, ἀσαφὲς διὰ τὸ μῆκος. τὸ δὲ, ἀδολεσχία διὰ τὸ φανερὰ
λέγειν. τοῦτο γὰρ αἴτιον. καὶ τὸ πιθανωτέρους εἶναι τοὺς ἀπαι-
δεύτους τῶν πεπαιδευμένων ἐν τοῖς ὄχλοις, ὥσπερ οἱ ποιη-
ταί φασι τοὺς ἀπαιδεύτους παρ' ὄχλῳ μουσικώτερον λέγειν. οἱ
μὲν γὰρ τὰ κοινὰ καὶ τὰ καθόλου λέγουσιν. οἱ δ' ἐξ ὧν ἴσασι,
καὶ τὰ ἐγγύς. ὥστ' οὐκ ἐξ ἁπάντων τῶν δοκούντων, ἀλλ' ἐκ τῶν 4

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.1.4

ὡρισμένων λεκτέον. οἷον ἢ τοῖς κρίνουσιν, ἢ οὓς ἀποδέχονται. καὶ
τοῦτο δ' ὅτι οὕτω φαίνεται, δῆλον εἶναι ἢ πᾶσιν ἢ τοῖς πλείστοις.
καὶ μὴ μόνον συνάγειν ἐκ τῶν ἀναγκαίων, ἀλλὰ καὶ ἐκ τῶν ὡς
ἐπὶ τὸ πολύ. πρῶτον μὲν οὖν δεῖ λαβεῖν, ὅτι περὶ οὗ δεῖ λέ-
γειν καὶ συλλογίζεσθαι, εἴτε πολιτικῷ συλλογισμῷ, εἴθ' ὁποιῳ-
οῦν, ἀναγκαῖον καὶ τούτῳ ἔχειν τὰ ὑπάρχοντα ἢ πάντα, ἢ
ἔνια. μηδὲν γὰρ ἔχων, ἐξ οὐδενὸς ἂν ἔχοις συνάγειν. λέγω δὲ, οἷον
1 πῶς ἂν δυναίμεθα συμβουλεύειν ἀθηναίοις, εἰ πολεμητέον
ἢ μὴ πολεμητέον, μὴ ἔχοντες τίς δύναμις αὐτῶν. πότερον ναυ-
τική, ἢ πεζική, ἢ ἄμφω. καὶ αὕτη πόση, καὶ πρόσοδοι τίνες, ἢ
φίλοι καὶ ἐχθροί. ἔτι δὲ, τίνας πολέμους πεπολεμήκασιν, καὶ
πῶς καὶ τἆλλα τὰ τοιαῦτα. καὶ ἐπαινεῖν εἰ μὴ ἔχοιμεν τὴν ἐν
σαλαμῖνι ναυμαχίαν, ἢ τὴν ἐν μαραθῶνι μάχην, ἢ τὰ ὑπὲρ
ἡρακλειδῶν πραχθέντα, ἢ τῶν ἄλλων τινῶν τοιούτων. ἐκ γὰρ
τῶν ὑπαρχόντων ἢ δοκούντων ὑπάρχειν καλῶν, ἐπαινοῦσι πάν-
2 τες. ὁμοίως δὲ καὶ ψέγουσιν ἐκ τῶν ἐναντίων, σκοποῦντές τι ὑ-
πάρχει τοιοῦτον αὐτοῖς, ἢ δοκεῖ. οἷον ὅτι τοὺς ἕλληνας κατε-
δουλώσαντο, καὶ τοὺς πρὸς τὸν βάρβαρον συμμαχεσαμένους
καὶ ἀριστεύσαντας ἠνδραποδίσαντο, αἰγινήτας καὶ ποτιδαιά-
τας. καὶ ὅσα ἄλλα τοιαῦτα, καὶ εἴ τι ἄλλο ἁμάρτημα τοιοῦτον
ὑπάρχει αὐτοῖς. ὡς δ' αὔτως καὶ οἱ κατηγοροῦντες καὶ οἱ ἀπο-
λογούμενοι, ἐκ τῶν ὑπαρχόντων σκοπούμενοι κατηγοροῦσι καὶ
ἀπολογοῦνται. οὐδὲν δὲ διαφέρει περὶ ἀθηναίων ἢ λακεδαι-
3 μονίων, ἢ ἀνθρώπου, ἢ θεοῦ, ταυτὸ τοῦτο δρᾶν. καὶ γὰρ συμ-
βουλεύοντα τῷ ἀχιλλεῖ, καὶ ἐπαινοῦντα καὶ ψέγοντα καὶ
κατηγοροῦντα καὶ ἀπολογούμενον ὑπὲρ αὐτοῦ τὰ ὑπάρχον-
τα ἢ δοκοῦντα ὑπάρχειν ληπτέον, ἵν' ἐκ τούτων λέγωμεν ἐπαι-
νοῦντες ἢ ψέγοντες, εἴ τι καλὸν ὑπάρχει ἢ αἰσχρόν. κατηγο-
ροῦντες δὲ ἢ ἀπολογούμενοι, εἴ τι δίκαιον ὑπάρχει ἢ ἄδι-
κον. συμβουλεύοντες δὲ, εἴ τι συμφέρον ἢ βλαβερόν. ὁ-
μοίως δὲ τούτοις, καὶ περὶ πράγματος ὁτουοῦν. οἷον πε-
4 ρὶ δικαιοσύνης, ἢ ἀγαθόν. ἢ μὴ ἀγαθὸν ἐκ τῶν ὑπαρχόν-

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.1.4

των τῇ δικαιοσύνῃ, ἢ τῷ ἀγαθῷ, ἐπειδὴ καὶ πάντες οὕτω φαί-
νονται ἀποδεικνύντες, αἴτε ἀκριβέστερον αἴτε μαλακώτερον
συλλογίζονται. οὐ γὰρ ἐξ ἁπάντων λαμβάνουσιν, ἀλλ' ἐκ τῶν
περὶ ἕκαστον ὑπαρχόντων, καὶ διὰ τοῦ λόγου. δῆλον γὰρ, ὅτι ἀ-
δύνατον ἄλλως δεικνύναι, φανερὸν ὅτι ἀναγκαῖον ὥσπερ ἐν
τοῖς τοπικοῖς πρῶτον περὶ ἕκαστον ἔχειν ἐξειλεγμένα περὶ τῶν
ἐνδεχομένων, καὶ τῶν ἐπικαιροτάτων, περὶ δὲ τῶν ἐξ ὑπογύου
γιγνομένων, ζητεῖν τὸν αὐτὸν τρόπον ἀποβλέποντα, μὴ εἰς ἀό- 1
ριστα, ἀλλὰ τὰ ὑπάρχοντα, περὶ ὧν ὁ λόγος, καὶ περιγράφον-
τα τὰ πλεῖστα καὶ ἐγγυτάτω τοῦ πράγματος. ὅσῳ μὲν γὰρ ἂν
πλείω ἔχηται τῶν ὑπαρχόντων, τοσούτῳ ῥᾷδιον δεικνύναι. ὅσῳ
δ' ἐγγυτέρω, τοσούτῳ οἰκειότερα, καὶ ἧττον κοινά. λέγομεν δὲ
κοινὰ, τὸ ἐπαινεῖν τὸν ἀχιλλέα ὅτι ἄνθρωπος, καὶ ὅτι τῶν ἡμι-
θέων, καὶ ὅτι εἰς τὸ ἴλιον ἐστρατεύσατο. ταῦτα γὰρ καὶ ἄλλοις
ὑπάρχει πολλοῖς. ὥστ' οὐδὲν μᾶλλον ὁ τοιοῦτος ἀχιλλέα ἐπαι-
νεῖ, ἢ διομήδην. ἴδια δὲ, ἃ μηδενὶ ἄλλῳ συμβέβηκεν, ἢ τῷ ἀχιλ- 2
λεῖ, οἷον τὸ ἀποκτεῖναι τὸν ἕκτορα τὸν ἄριστον τῶν τρώων, καὶ
τὸν κύκνον, ὃς ἐκώλυεν ἅπαντας ἀποβαίνειν, ἄτρωτος ὢν, καὶ ὅ-
τι νεώτατος καὶ οὐκ ἔνορκος ὢν ἐστράτευσε. καὶ ὅσα ἄλλα τοι-
αῦτα. εἷς μὲν οὖν τρόπος τῆς ἐκλογῆς, καὶ πρῶτος, οὗτος ὁ τό-
πος. Τὰ δὲ στοιχεῖα τῶν ἐνθυμημάτων λέγωμεν. στοιχεῖον δὲ
λέγω καὶ τόπον ἐνθυμήματος, τὸ αὐτό. πρῶτον δ' εἴπωμεν,
» περὶ ὧν ἀναγκαῖον εἰπεῖν πρῶτον. ἔστι γὰρ τῶν ἐνθυμημάτων
» δύο εἴδη. τὰ μὲν γὰρ δεικτικά ἐστιν, ὅτι ἔστιν ἢ οὐκ ἔστι. τὰ δὲ ἐ- 3
λεγκτικά. καὶ διαφέρει. ὥσπερ ἐν τοῖς διαλεκτικοῖς ἔλεγχος
καὶ συλλογισμός. ἔστι δὲ τὸ μὲν δεικτικὸν ἐνθύμημα, τὸ ἐξ ὁ-
μολογουμένων συνάγειν. τὸ δὲ ἐλεγκτικὸν, τὸ τὰ ἀνομολογου-
μενα συνάγειν. σχεδὸν μὲν οὖν ἡμῖν περὶ ἕκαστα τῶν εἰδῶν
τῶν χρησίμων καὶ ἀναγκαίων, ἔχονται οἱ τόποι, ἐξειλεγμέναι
γὰρ περὶ ἕκαστον αἱ προτάσεις εἰσὶν, ὥστ' ἐξ ὧν δεῖ φέρειν τὰ
ἐνθυμήματα τόπων, περὶ ἀγαθοῦ, ἢ κακοῦ, ἢ καλοῦ, ἢ αἰ-
σχροῦ, ἢ δικαίου, ἢ ἀδίκου. καὶ περὶ τῶν ἠθικῶν παθημάτων, 4

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.1.4

καὶ ἐξ ὧν ὡσαύτως εἰρημένοι ἡμῖν ὑπάρχουσι πρότερον οἱ τό-
ποι. ἔτι δ' ἄλλον τόπον καθόλου περὶ πάντων λάβωμεν, καὶ
λέγωμεν, παρασημαινόμενοι, τούς τε ἐλεγκτικοὺς καὶ τοὺς δεικ-
τικοὺς, καὶ τοὺς τῶν φαινομένων ἐνθυμημάτων, ὄντων δ' οὐκ ἐν-
θυμημάτων. ἐπείπερ οὐδὲ συλλογισμῶν. δηλωθέντων δὲ τού-
των περὶ τῶν λύσεων καὶ τῶν ἐνστάσεων διορίσωμεν, πόθεν δεῖ
τὰ ἐνθυμήματα φέρειν. Ἔστι δὲ εἷς μὲν τόπος τῶν δεικτι-
1 κῶν, ἐκ τῶν ἐναντίων. δεῖ γὰρ σκοπεῖν, εἰ τῷ ἐναντίῳ τὸ ἐναν-
τίον, ἀναιροῦντα μὲν, εἰ μὴ ὑπάρχει, κατασκευάζοντα δὲ εἰ ὑπάρ-
χει, οἷον ὅτι τὸ σωφρονεῖν, ἀγαθόν. τὸ γὰρ ἀκολασταίνειν, βλα-
βερόν. ὡς ἐν τῷ μεσσηνιακῷ. εἰ γὰρ ὁ πόλεμος αἴτιος τῶν παρόν-
των κακῶν. μετὰ τῆς εἰρήνης δεῖ ἐπανορθώσασθαι. εἴπερ γὰρ
οὐδὲ τοῖς κακῶς δεδρακόσιν ἀκουσίως, δίκαιον εἰς ὀργὴν πε-
σεῖν, οὐδ' ἐάν γ' ἀναγκασθείς τις εὖ δράσει τινὰ, προσῆκόν ἐστι τῷ
δ' ὀφείλεσθαι χάριν. ἀλλ' εἴπερ ἐστὶν ἐν βροτοῖς ψευδολογεῖν
2 πιθανὸν, νομίζειν χρή γε καὶ τοὐναντίον, ἄπιστ' ἀληθῆ πολλὰ
συμβαίνειν βροτοῖς. Ἄλλος ἐκ τῶν ὁμοίων πτώσεων. ὁμοίως
γὰρ δεῖ ὑπάρχειν, ἢ μὴ ὑπάρχειν. οἷον ὅτι τὸ δίκαιον οὐ πᾶν ἀ-
γαθόν. καὶ γὰρ ἂν τὸ δικαίως. νῦν δ' οὐχ αἱρετὸν δικαίως ἀπο-
θανεῖν. Ἄλλος ἐκ τῶν πρὸς ἄλληλα. εἰ γὰρ θατέρῳ ὑπάρχει
τὸ καλῶς καὶ τὸ δικαίως ποιῆσαι, θατέρῳ τὸ πεπονθέναι,
καὶ εἰ κελεῦσαι, καὶ τὸ πεποιηκέναι. οἷον ὡς ὁ τελώνης Διομέ-
δων περὶ τῶν τελωνῶν. εἰ γὰρ μηδ' ὑμῖν αἰσχρὸν τὸ πωλεῖν, οὐ-
3 δ' ἡμῖν τὸ ὠνεῖσθαι. καὶ εἰ τῷ πεπονθότι τὸ καλῶς καὶ δικαί-
ως ὑπάρχει, καὶ τῷ ποιήσαντι. καὶ εἰ τῷ ποιήσαντι, καὶ τῷ πε-
πονθότι. ἔστι δ' ἐν τούτῳ παραλογίσασθαι. εἰ γὰρ δικαίως ἀπέ-
θανε, δικαίως πέπονθεν, ἀλλ' ἴσως οὐχ ὑπὸ σοῦ. διὸ δεῖ σκο-
πεῖν χωρὶς, εἰ ἄξιος ὁ παθὼν παθεῖν, καὶ ὁ ποιήσας ποιῆσαι, εἶ-
τα χρήσασθαι, ὁποτέρως ἂν ἁρμόττῃ. ἐνίοτε γὰρ διαφωνεῖ τὸ
τοιοῦτο, καὶ οὐδὲν κωλύει ὥσπερ ἐν τῷ ἀλκμαίωνι τῷ θεο-
δέκτου, μητέρα δὲ τὴν σὴν, οὔ τις ἐστύγει βροτῶν, φησὶ δ' ἀποκρι-
4 νόμενος, ἀλλὰ διαλαβόντας σκοπεῖν δεῖ. ἐρομένης δὲ τῆς ἀλ

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.1.4

φεισιβοίαν πῶς; ἀπολαβὼν φησι, τὴν μὲν θανεῖν ἐκείνων, ἐ-
μὲ δὲ μὴ κτανεῖν. καὶ οἷον ἡ περὶ δημοσθένους δίκη. καὶ τῶν
ἀποκτεινάντων νικάνορα. ἐπειδὴ γὰρ δικαίως ἐκρίθησαν ἀπο-
κτεῖναι, δικαίως ἔδοξεν ἀποθανεῖν. καὶ περὶ τοῦ θήβησιν ἀπο-
θανόντος. περὶ οὗ ἐκέλευε κρῖναι, εἰ δίκαιος ἦν ἀποθανεῖν, ὡς
οὐκ ἄδικον ἀποκτεῖναι τὸν δικαίως ἀποθανόντα. ἄλλος, ἐκ τοῦ
μᾶλλον καὶ ἧττον. οἷον, εἰ μὴ δ' οἱ θεοὶ πάντες ἴσασι, σχολῇ οἵ γ'
ἄνθρωποι. τοῦτο γάρ ἐστιν. εἰ ᾧ μᾶλλον ἂν ὑπάρχοι μὴ ὑπάρχει 1
δῆλον ὅτι, οὐδ' ᾧ ἧττον. τὸ δ' ὅτι τοὺς πλησίον τύπτει ὅς γε καὶ
τὸν πατέρα, ἐκ τοῦ εἰ τὸ ἧττον ὑπάρχει καὶ τὸ μᾶλλον ὑπάρχει
καθ' ὁπότερον ἂν δέῃ δεῖξαι, εἴθ' ὅτι ὑπάρχει, εἴθ' ὅτι οὔ. ἔτι εἰ
μήτε μᾶλλον μήτε ἧττον. ὅθεν εἴρηται, καὶ σὸς μὲν οἰκτρὸς παῖ-
δας ἀπολέσας πατήρ. οἰνεὺς δ' ἄρ' οὐχὶ τὸν ἑλλάδος ἀπολέσας
κλεινότατον γόνον, καὶ ὅτι εἰ μὴ θησεὺς ἠδίκησεν, οὐδ' ἀλέξαν-
δρος. καὶ εἰ μὴ οἱ τυνδαρίδαι, οὐδ' ἀλέξανδρος. καὶ εἰ πάτρο-
κλον ἕκτωρ, καὶ ἀχιλλέα ἀλέξανδρος. καὶ εἰ μὴ δ' οἱ ἄλλοι 2
τεχνῖται φαῦλοι, οὐδ' οἱ φιλόσοφοι. καὶ εἰ μὴ δ' οἱ στρατηγοὶ
φαῦλοι ὅτι ἀποθανατοῦνται πολλάκις, οὐδ' οἱ σοφισταί. καὶ ὅτι
εἰ δεῖ τὸν ἰδιώτην τῆς ὑμετέρας δόξης ἐπιμελεῖσθαι, καὶ ὑ-
μᾶς τῆς τῶν ἑλλήνων. Ἄλλος, εἰς τὸν χρόνον σκοπεῖν, ὡς ἰ-
φικράτης ἐν τῇ πρὸς ἁρμόδιον, ὅτι εἰ πρὶν ποιῆσαι ἠξίου τῆς
εἰκόνος τυχεῖν, ἐὰν ποιήσῃ, ἔδοτε ἄν, ποιήσαντι δὲ, ἄρ' οὐ δώσε-
τε; μὴ τοίνυν μέλλοντες μὲν ὑπισχνεῖσθε, παθόντες δ' ἀφαιρεῖ-
σθε. καὶ πάλιν πρὸς τοὺς θηβαίους φίλιππον διιέναι πρὸς τὴν 3
ἀττικὴν ὅτι εἰ πρὶν βοηθῆσαι εἰς φωκεῖς ἠξίου, ὑπέσχοντο ἄν. ἄ-
τοπον οὖν εἰ διότι προεῖτο καὶ ἐπίστευσε, οὐ διδοῦσι. ἄλλος ἐκ
τῶν εἰρημένων καθ' αὑτοὺς, πρὸς τὸν εἰπόντα. διαφέρει δὲ ὁ τρό-
πος, οἷον ἐν τῷ τεύκρῳ ἐχρήσατο ἰφικράτης πρὸς τὸν ἀριστο-
φῶντα ἐπερόμενος, εἰ προδοίη ἂν τὰς ναῦς ἐπὶ χρήμασιν. οὐ
φάσκοντος δὲ, εἶτα σὺ μὲν ἀριστοφῶν ὢν οὐκ ἂν προδοίης, ἐγὼ
δ' ὢν ἰφικράτης; δεῖ δ' ὑπάρχειν μᾶλλον ἂν δοκοῦντα ἀδική-
σειν ἐκεῖνον. εἰ δ' οὔ, γελοῖον ἂν φανείη, εἰ πρὸς ἀριστείδην κατη- 4

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.1.4

γοροῦντα τούτοις εἴποιεν, ἀλλὰ πρὸς ἀπιστίαν κατηγόρου. ὅ-
» λως γὰρ βούλεται ὁ κατηγορῶν, βελτίων εἶναι τοῦ φεύγοντος.
» τοῦτο οὖν ἐξελέγχειν καθόλου, ὁ τόπος οὗτός ἐστιν. ὅταν τις ἐπι
τιμᾷ ἄλλοις ἃ αὐτὸς μὴ ποιῇ ἢ μὴ ποιήσειεν ἄν. ἢ προτρέπει
ποιεῖν ἃ αὐτὸς μὴ ποιεῖ, ἢ μὴ ποιήσειεν ἄν. ἄλλος ἐξ ὁρισμοῦ.
οἷον ὅτι τὸ δαιμόνιον οὐδέν ἐστιν, ἀλλ' ἢ θεὸς, ἢ θεοῦ ἔργον. καί-
τοι ὅς γε οἴεται θεοῦ ἔργον εἶναι, τοῦτον ἀνάγκη οἴεσθαι καὶ θεοὺς
1 εἶναι. καὶ ὡς ἰφικράτης ὅτι γενναιότατος ὁ βέλτιστος. καὶ γὰρ
ἁρμοδίῳ καὶ ἀριστογείτονι οὐδὲν πρότερον ὑπάρχει γενναῖον,
πρὶν γενναῖόν τι πρᾶξαι. καὶ ὅτι συγγενέστερος αὐτός. τὰ γοῦν
ἔργα, συγγενέστερά ἐστι τὰ ἐμὰ τοῖς ἁρμοδίου καὶ τοῖς ἀριστο-
γείτονος, ἢ τὰ σά. καὶ ὡς ἐν τῷ ἀλεξάνδρῳ. ὅτι πάντες ἂν ὁ-
μολογήσειεν μὲν τοὺς μὴ κοσμίους, οὐχ ἑνὸς σώματος ἀγαπᾶν ἀ-
πόλαυσιν. καὶ διὸ σωκράτης οὐκ ἔφη βαδίζειν εἰς ἀρχέλαον, ὕ-
βριν γὰρ ἔφη εἶναι, τὸ μὴ δύνασθαι ἀμύνεσθαι ὁμοίως εὖ παθόν-
2 τα, ὥσπερ καὶ κακῶς. πάντες γὰρ οὗτοι ὁριζόμενοι, καὶ λαβόντες
περὶ ὃ ἐστι τί ἐστι, συλλογίζονται περὶ ὧν λέγουσιν. ἄλλος ἐκ τοῦ
ποσαχῶς, οἷον ἐν τοῖς τοπικοῖς, περὶ τοῦ ὀρθῶς. ἄλλος ἐκ διαι-
ρέσεως. οἷον, εἰ πάντες τριῶν ἕνεκεν ἀδικοῦσιν, ἢ τοῦδε γὰρ ἕνεκα
ἢ τοῦδε, ἢ τοῦδε, καὶ διὰ μὲν τὰ δύο, ἀδύνατον. διὰ δὲ τὸ τρίτον οὐ
δ' αὐτοί φασιν. ἄλλος ἐκ τῆς ἐπαγωγῆς. οἷον, ἐκ τῆς πεπαρη-
θίας. ὅτι περὶ τῶν τέκνων αἱ γυναῖκες πανταχοῦ διορίζουσι
τἀληθές. τοῦτο μὲν γὰρ ἀθήνησι μαντίᾳ τῷ ῥήτορι ἀμφισβη-
3 τοῦντι πρὸς τὸν υἱὸν ἡ μήτηρ ἀπέφηνε. τοῦτο δὲ θήβησιν ἰσμη-
νίου καὶ στίλβωνος ἀμφισβητούντων, ἡ δωδωνὶς ἀπέδειξεν ἰσμη
νίου τὸν υἱόν. καὶ διὰ τοῦτο θετταλίσκον ἰσμηνίου ἐνόμιζον. καὶ
» πάλιν ἐκ τοῦ νόμου τοῦ θεοδέκτου, ὅτι τοῖς κακῶς ἐπιμεληθεῖ-
» σι τῶν ἀλλοτρίων ἵππων, οὐ παραδιδόασι τοὺς οἰκείους. οὐδὲ τοῖς
» ἀνατρέψασι τὰς ἀλλοτρίας ναῦς. οὐκοῦν εἰ ὁμοίως ἐφ' ἁπάν-
των καὶ τοῖς κακῶς φυλάξασι τὴν ἀλλοτρίαν, οὐ χρηστέον εἰς
τὴν οἰκείαν σωτηρίαν. καὶ ὡς ἀλκιδάμας. ὅτι πάντες τοὺς
1 σοφοὺς τιμῶσι περὶ ὅτου νῦν. πάριοι γοῦν ἀρχίλοχον καί-

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.1.4

πρὸς βλασφημήσαντα, τετιμήκασι. καὶ χῖοι ὅμηρον, οὐκ ὄντα πολίτην. καὶ μιτυληναῖοι σαπφώ, καίπερ οὖσαν γυναῖκα, καὶ λακεδαιμόνιοι χίλωνα τῶν γερόντων ἐποίησαν, ἥκιστα φιλόλογοι ὄντες. καὶ ἰταλιῶται πυθαγόραν. καὶ λαμψακηνοὶ ἀναξαγόραν ξένον ὄντα ἔθαψαν, καὶ τιμῶσιν ἔτι καὶ νῦν. καὶ ἀθηναῖοι τοῖς σόλωνος χρησάμενοι νόμοις, εὐδαιμόνησαν. καὶ λακεδαιμόνιοι τοῖς λυκούργου. καὶ θήβησιν ἅμα οἱ προστάται, φιλόσοφοι ἐγένοντο, καὶ εὐδαιμόνησεν ἡ πόλις. Ἄλλος. 1
ἐκ κρίσεως περὶ τοῦ αὐτοῦ, ἢ ὁμοίου, ἢ ἐναντίου. μάλιστα μὲν εἰ πάντες καὶ ἀεί. εἰ δὲ μή, ἀλλ' ἢ οἱ πλεῖστοι, ἢ σοφοί, ἢ πάντες, ἢ οἱ πλείους, ἢ ἀγαθοί. ἢ εἰ αὐτοὶ οἱ κρίνοντες, ἢ οὓς ἀποδέχονται, ἢ οἷς μὴ οἷόν τε τὸ ἐναντίον κρίνειν. οἷον τοῖς κυρίοις, ἢ οἷς μὴ καλὸν τὰ ἐναντία κρίνειν. οἷον θεοῖς, ἢ πατρί, ἢ διδασκάλῳ ὥσπερ τὸ εἰς μιξιδημίδην εἶπεν αὐτοκλῆς. εἰ ταῖς σεμναῖς θεαῖς ἱκανῶς εἶχεν ἐν ἀρείῳ πάγῳ δοῦναι δίκην, μιξιδημίδῃ δ' οὔπω; ἢ ὥσπερ σαπφώ, ὅτι τὸ ἀποθνήσκειν κακόν. οἱ θεοὶ 2
γὰρ οὕτω κεκρίκασιν, ἀπέθνησκον γ' ἄν. ἢ ὡς ἀρίστιππος πρὸς πλάτωνα, ἐπαγγελτικώτερον τι εἰπόντα ὡς ᾤετο. ἀλλὰ μὴν ὅ γ' ἑταῖρος ἡμῶν ἔφη, οὐδὲν τοιοῦτον, λέγων τὸν σωκράτην. καὶ ἡγήσιππος ἐν δελφοῖς ἐπηρώτα τὸν θεόν, κεχρημένος πρότερον ὀλυμπίασιν, εἰ αὐτῷ ταὐτὰ δοκεῖ ἅπερ τῷ πατρί, ὡς αἰσχρὸν ὂν τ' ἀναντία εἰπεῖν. καὶ περὶ τῆς ἑλένης ὡς ἰσοκράτης ἔγραψεν, ὅτι σπουδαία εἰ θησεὺς ἔκρινε. καὶ περὶ Ἀλεξάνδρου, ὃν οἱ θεοὶ προέκριναν. καὶ περὶ εὐαγόρου, ὅτι σπουδαῖος, ὥσπερ 3
ἰσοκράτης φησί. κόνων γοῦν δυστυχήσας, πάντας τοὺς ἄλλους παραλιπὼν, ὡς εὐαγόραν ἦλθεν. Ἄλλος ἐκ τῶν μερῶν, ὥσπερ ἐν τοῖς τοπικοῖς ποία κίνησις ἡ ψυχή. ἥδε γὰρ ἢ ἥδε. παράδειγμα ἐκ τοῦ σωκράτους τοῦ θεοδέκτου. εἰς ποῖον ἱερὸν ἠσέβηκε, τίνας θεῶν οὐ τετίμηκεν ὧν ἡ πόλις νομίζει. ἄλλος, ἐπειδὴ ἐπὶ τῶν πλείστων συμβαίνει, ὥσθ' ἕπεσθαί τι αὐτῷ ἀγαθὸν καὶ κακὸν ἐκ τοῦ ἀκολουθοῦντος, προτρέπειν ἢ ἀποτρέπειν, καὶ κατηγορεῖν ἢ ἀπολογεῖσθαι, καὶ ἐπαινεῖν ἢ ψέγειν. οἷον τῇ 4

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.1.4

παιδεύσει· τὸ φθονεῖσθαι ἀκολουθεῖ κακόν. τὸ δὲ σοφὸν εἶναι,
ἀγαθόν. οὐ τοίνυν δεῖ παιδεύεσθαι. φθονεῖσθαι γὰρ οὐ δεῖ. δεῖ
μὲν οὖν παιδεύεσθαι. σοφὸν γὰρ εἶναι δεῖ. οὗτος ὁ λόγος ἐστὶν
ἡ καλλίππου τέχνη προσλαβοῦσα καὶ τὸ δυνατὸν, καὶ τ' ἄλ-
λα ὡς εἴρηται. ἄλλος. ὅταν περὶ δυοῖν καὶ ἀντικειμένοιν προ-
τρέπειν ἢ ἀποτρέπειν δέῃ, καὶ τῷ πρότερον εἰρημένῳ τρόπῳ, ἐπ'
ἀμφοῖν χρῆσθαι. διαφέρει δὲ, ὅτι ἐκεῖ μὲν τὰ τυχόντα ἀντιτί-
1 θεται, ἐνταῦθα δὲ τἀναντία. οἷον ἱέρεια οὐκ εἴα τὸν υἱὸν δημη
γορεῖν. ἐὰν μὲν γὰρ ἔφησε τὰ δίκαια λέγεις, οἱ ἄνθρωποί σε μι-
σήσουσιν. ἐὰν δὲ τὰ ἄδικα, οἱ θεοί. δεῖ μὲν οὖν δημηγορεῖν. ἐὰν
μὲν γὰρ τὰ ἄδικα λέγῃς, οἱ ἄνθρωποί σε φιλήσουσιν. ἐὰν δὲ τὰ
δίκαια, οἱ θεοί. τοῦτο δ' ἐστὶ ταὐτὸ τῷ λεγομένῳ τὸ ἕλος πρία-
σθαι, καὶ τοὺς ἅλας. καὶ ἡ βλαίσωσις τοῦτ' ἐστὶν, ὅταν δυοῖν ἐναν
τίων ἑκατέρῳ ἀγαθὸν καὶ κακὸν ἕπηται, ἐναντία ἑκατέρα ἑ-
κατέροις. ἄλλος. ἐπειδὴ οὐ ταὐτὰ ἐπαινοῦσι φανερῶς καὶ
2 ἀφανῶς. ἀλλὰ φανερῶς μὲν τὰ δίκαια καὶ τὰ καλὰ ἐπαινοῦ
σι μάλιστα. ἰδίᾳ δὲ τὰ συμφέροντα μᾶλλον βούλονται, ἐκ τού
των πειρᾶσθαι συνάγειν θάτερον. τῶν γὰρ παραδόξων οὗτος ὁ
τόπος κυριώτατός ἐστιν. ἄλλος. ἐκ τοῦ ἀνάλογον συμβαίνειν.
οἷον, ὁ ἰφικράτης τὸν υἱὸν αὐτοῦ νεώτερον ὄντα τῇ ἡλικίᾳ ὅτι μέ
γας ἦν, λειτουργεῖν ἀναγκαζόντων εἶπεν. ὅτι εἰ τοὺς μεγάλους
τῶν παίδων ἄνδρας νομίζουσι, τοὺς μικροὺς τῶν ἀνδρῶν, παῖ-
δας εἶναι ψηφιοῦνται. καὶ ὁ θεοδέκτης ἐν τῷ νόμῳ, ὅτι πολί-
3 τας μὲν ποιεῖσθε τοὺς μισθοφόρους, οἷον στράβακα καὶ χαρίδη-
μον διὰ τὴν ἐπιείκειαν. φυγάδας δ' οὐ ποιήσετε, τοὺς ἐν τοῖς
μισθοφόροις ἀνήκεστα πεπραγμένους; ἄλλος. ἐκ τοῦ τὸ συμ-
βαῖνον ἐὰν ᾖ ταὐτὸν, ὅτι καὶ ἐξ ὧν συμβαίνει ταὐτά. οἷον ξενο-
φάνης ἔλεγεν, ὅτι ὁμοίως ἀσεβοῦσιν οἱ γενέσθαι φάσκοντες
τοὺς θεοὺς, τοῖς ἀποθανεῖν λέγουσιν. ἀμφοτέρως γὰρ συμβαί-
νει, μὴ εἶναί ποτε τοὺς θεούς. καὶ ὅλως δὲ τὸ συμβαῖνον ἐξ ἑκα-
τέρου, λαμβάνειν ὡς ταὐτὸ ἀεί. μέλλετε δὲ κρίνειν οὐ περὶ
4 σωκράτους, ἀλλὰ περὶ ἐπιτηδεύματος, εἰ χρὴ φιλοσοφεῖν.

καὶ ὅτι τὸ διδόναι γῆν καὶ ὕδωρ, δουλεύειν ἐστί, καὶ τὸ μετέχειν τῆς κοινῆς εἰρήνης, ποιεῖν τὸ προσταττόμενον. ληπτέον δ' ἂν ὁπότερον ἢ χρήσιμον. ἄλλος, ἐκ τοῦ μὴ ταὐτὸ τοὺς αὐτοὺς αἰεὶ αἱρεῖσθαι, ὕστερον ἢ πρότερον, ἀλλ' ἀνάπαλιν. οἷον τόδε τὸ ἐνθύμημα. εἰ φεύγοντες μὲν ἐμαχόμεθα, ὅπως κατέλθωμεν, κατελθόντες δὲ, φευξόμεθα, ὅπως μὴ μαχώμεθα. ὁτὲ μὲν γὰρ τὸ μένειν ἀντὶ τοῦ μάχεσθαι ᾑροῦντο. ὁτὲ δὲ τὸ μὴ μάχεσθαι ἀντὶ τοῦ μὴ μένειν. ἄλλος. τὸ οὗ ἕνεκα ἂν εἴη εἰ μὴ γίνοιτο τούτου ἕ- 1
νεκα φάναι εἶναι, ἢ γεγενῆσθαι. οἷον, εἰ δοίη ἄν τις τινὶ, ἵνα ἀφελόμενος λυπήσῃ. ὅθεν καὶ τοῦτ' εἴρηται. πολλοῖσ' ὁ δαίμων οὐ κατ' εὔνοιαν φέρων, μεγάλα δίδωσιν εὐτυχήματα, ἀλλ' ἵνα τὰς συμφορὰς λάβωσιν ἐπιφανεστέρας. καὶ τὸ ἐκ τοῦ μελεάγρου τοῦ ἀντιφῶντος, οὐχ ἵνα κτάνωσι θῆρα. ὅπως δὲ μάρτυρες ἀρετῆς γένωνται μελεάγρῳ πρὸς ἑλλάδα. καὶ τὸ ἐκ τοῦ αἴαντος τοῦ θεοδέκτου. ὅτι ὁ διομήδης προείλετο ὀδυσσέα, οὐ τιμῶν ἀλλ' ἵνα ἥττων ᾖ ὁ ἀκολουθῶν. ἐνδέχεται γὰρ τούτου ἕνεκα ποιῆ- 2
σαι. ἄλλος. κοινὸς καὶ τοῖς ἀμφισβητοῦσι καὶ τοῖς συμβουλεύουσι, σκοπεῖν τὰ προτρέποντα καὶ ἀποτρέποντα, καὶ ὧν ἕνεκα καὶ πράττουσι καὶ φεύγουσι. ταῦτα γάρ ἐστιν ἃ ἐὰν μὲν ὑπάρχῃ, δεῖ πράττειν. δῆλον, εἰ δυνατὸν καὶ ῥᾴδιον καὶ ὠφέλιμον ἢ αὐτῷ ἢ φίλοις, ἢ βλαβερὸν ἐχθροῖς καὶ ἐπιζήμιον, ἢ ἐλάττων ἡ ζημία τοῦ πράγματος. καὶ προτρέπονται δ' ἐκ τούτων, καὶ ἀποτρέπονται ἐκ τῶν ἐναντίων. ἐκ δὲ τῶν αὐτῶν τούτων καὶ κατηγοροῦσι καὶ ἀπολογοῦνται. ἐκ μὲν τῶν ἀποτρεπόντων, ἀπολογοῦνται. ἐκ 3
δὲ τῶν προτρεπόντων, κατηγοροῦσιν. ἔστι δ' ὁ τόπος οὗτος, ὅλη τέχνη, ἥτε παμφίλου καὶ ἡ καλλίππου. ἄλλος. ἐκ τῶν δοκούντων μὲν γίνεσθαι, ἀπίστων δὲ, ὅτι οὐκ ἂν ἔδοξαν, ἢ μὴ ἦν, ἢ ἐγγὺς ἦν, καὶ ὅτι μᾶλλον. ἢ γὰρ τὰ ὄντα ἢ τὰ εἰκότα, ὑπολαμβάνουσιν, εἰ οὖν ἄπιστον καὶ μὴ εἰκὸς, ἀληθὲς ἂν εἴη. οὐ γὰρ διά γε τὸ εἰκὸς καὶ πιθανὸν, δοκεῖ οὕτως. οἷον ἀνδροκλῆς ἔλεγεν ὁ πιτθεὺς κατηγορῶν τοῦ νόμου. ἐπεὶ ἐθορύβησαν αὐτῷ εἰπόντι, δέονται οἱ νόμοι νόμου τοῦ διορθώσοντος. καὶ γὰρ οἱ ἰχ- 4

θύειν ἁλὸς. καίτοι οὐκ εἰκὸς, οὐδὲ πιθανὸν ἐν ἅλμῃ τρεφομένους δεῖσθαι ἁλὸς. καὶ τὰ σύμφυλα ἐλαίου, καίτοι ἄπιστον ἐξ ὧν ἔλαιον γίγνεται, ταῦτα δεῖσθαι ἐλαίου. ἄλλος. ἐλεγκτικὸς τὸ τὰ ἀνομολογούμενα σκοπεῖν χωρὶς μὲν ἐπὶ τοῦ ἀμφισβητοῦντος, εἴ τι ἀνομολογούμενον ἐκ πάντων, χρόνων καὶ πράξεων καὶ λόγων. οἷον, καὶ φησὶ μὲν φιλεῖν ὑμᾶς, συνώμοσε δὲ τοῖς τριάκοντα. χωρὶς δ' ἐπ' αὐτοῦ καὶ φησὶν εἶναί με φιλόδικον, οὐκ ἔ-
1 χει δὲ ἀποδεῖξαι δεδικασμένον οὐδεμίαν δίκην. χωρὶς δ' ἐπ'
τοῦ καὶ τοῦ ἀμφισβητοῦντος, καὶ οὗτος μὲν, οὐ δεδάνεικε πώποτ' οὐδὲν. ἐγὼ δὲ καὶ πολλὰ λέλυμαι ὑμῶν. ἄλλος, τοῖς διαβεβλημένοις καὶ ἀνθρώποις καὶ πράγμασιν, ἢ δοκοῦσι τὸ λέγειν τὴν αἰτίαν τοῦ παραδόξου. ἔστι γάρ τι δι' ὃ φαίνεται. οἷον διαβεβλημένης τινὸς πρὸς τὸν αὐτῆς υἱὸν διὰ τὸ ἀσπάζεσθαι, ἐδόκει συνεῖναι τῷ μειρακίῳ, λεχθέντος δὲ τοῦ αἰτίου, ἐλύθη ἡ διαβολή. καὶ οἷον ἐν τῷ Αἴαντι τῷ Θεοδέκτου, ὁ Ὀδυσσεὺς λέγει πρὸς
2 τὸν Αἴαντα. διότι ἀνδρειότερος ὢν τοῦ Αἴαντος οὐ δοκεῖ. ἄλ-
» λος ἀπὸ τοῦ αἰτίου. ἐάν τε ὑπάρχῃ, ὅτι ἐστὶ, κἂν μὴ ὑπάρχῃ ὅτι
» οὐκ ἔστιν. ἅμα γὰρ τὸ αἴτιον καὶ οὗ αἴτιον. καὶ ἄνευ αἰτίου, οὐ-
δέν ἐστι. οἷον Λεωδάμας ἀπολογούμενος ἔλεγε κατηγορήσαντος Θρασυβούλου, ὅτι ἦν στηλίτης γεγονὼς ἐν τῇ ἀκροπόλει. ἀλλ' ἐκκόψαι ἐπὶ τῶν τριάκοντα οὐκ ἐνδέχεσθαι ἔφη. μᾶλλον γὰρ ἂν πιστεύειν αὐτῷ τοὺς τριάκοντα, ἐγγεγραμμένης τῆς ἔχθρας πρὸς τὸν δῆμον. ἄλλος. εἰ ἐνεδέχετο βέλτιον, ἢ ἐνδέχεται, ὧν
3 ἢ συμβουλεύει ἢ πράττει ἢ πέπραχε σκοπεῖν. φανερὸν γάρ,
ὅτι εἰ μὴ οὕτως ἔχει, οὐ πέπραχεν. οὐδεὶς γὰρ ἑκὼν τὰ φαῦλα καὶ γινώσκων προαιρεῖται. ἔστι δὲ τοῦτο ψεῦδος. πολλάκις γὰρ τοῦτο γίνεται ὕστερον δῆλον, πῶς ἦν πρᾶξαι βέλτιον. πρότερον δὲ, ἄδηλον. ἄλλος. ὅταν τι ἐναντίον μέλλῃ πράττεσθαι, τοῖς πεπραγμένοις ἅμα σκοπεῖν. οἷον Ξενοφάνης Ἐλεάταις ἐρωτῶσιν, εἰ θύουσι τῇ Λευκοθέᾳ καὶ θρηνοῦσιν ἢ μὴ, συνεβούλευεν. εἰ μὲν θεὸν ὑπολαμβάνουσι, μὴ θρηνεῖν. εἰ δ' ἄνθρω-
4 πον, μὴ θύειν. ἄλλος τόπος τὸ ἐκ τῶν ἁμαρτηθέντων κατηγορεῖν

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.1.4

ἢ ἀπολογεῖσθαι. οἷον ἐν τῇ καρκίνου μηδείᾳ, οἱ μὲν, κατηγοροῦσιν ὅτι τοὺς παῖδας ἀπέκτεινεν, οὐ φαίνεσθαι γοῦν αὐτοὺς, ἥμαρτε γὰρ ἡ μήδεια, περὶ τὴν ἀποστολὴν τῶν παίδων. ἡ δ' ἀπολογεῖται, ὅτι οὐκ ἂν τοὺς παῖδας ἀλλὰ τὸν ἰάσωνα ἂν ἀπέκτεινε. τοῦτο γὰρ ἥμαρτεν ἂν, μὴ ποιήσασα, εἴπερ καὶ θάτερον ἐποίησεν. ἔστι δ' ὁ τόπος οὗτος καὶ τοῦ ἐνθυμήματος τὸ εἶδος, ὅλη ἡ προτέρα θεοδώρου τέχνη. ἄλλος ἀπὸ τοῦ ὀνόματος. οἷον ὡς ὁ σοφοκλῆς, σαφῶς σιδηρῶ καὶ φοροῦσα τοὔνομα. 1
καὶ ὡς ἐν τοῖς τῶν θεῶν ἐπαίνοις εἰώθασι λέγειν, καὶ ὡς κόνων θρασύβουλον θρασύβουλον ἐκάλει, καὶ ἡρόδικος θρασύμαχον, αἰεὶ θρασύμαχος εἶ. καὶ πῶλον. αἰεὶ σὺ πῶλος εἶ. καὶ δράκοντα τὸν νομοθέτην, ὅτι οὐκ ἂν ἀνθρώπου οἱ νόμοι, ἀλλὰ δράκοντος. χαλεποὶ γάρ. καὶ ὡς ἡ εὐριπίδου ἑκάβη εἰς τὴν ἀφροδίτην καὶ τοὔνομ' ὀρθῶς, ἀφροσύνης γὰρ ἄρχει θεᾶς. καὶ ὡς χαιρήμων, πενθεὺς, ἐσομένης συμφορᾶς ἐπώνυμος. εὐδοκιμεῖ δὲ μᾶλλον τῶν ἐνθυμημάτων τὰ ἐλεγκτικὰ τῶν δεικτικῶν, διὰ τὸ συναγωγὴν μὲν ἐναντίων εἶναι ἐν μικρῷ τὸ ἐλεγκτικὸν ἐνθύμημα. παράλληλα δὲ φανερὰ εἶναι τῷ ἀκροατῇ μᾶλλον. πάντων δὲ καὶ τῶν ἐλεγκτικῶν καὶ τῶν δεικτικῶν συλλογισμῶν, θορυβεῖται μάλιστα τὰ τοιαῦτα ὅσα ἀρχόμενοι συνορῶσι, μὴ τῷ ἐπιπολῆς εἶναι. ἅμα γὰρ καὶ αὐτοὶ ἐφ' ἑαυτοῖς χαίρουσι προαισθανόμενοι. καὶ ὅσων τοσοῦτον ὑστερίζουσιν ὥσθ' ἅμα εἰρημένων γνωρίζειν. ἐπεὶ δ' ἐνδέχεται τὸ μὲν εἶναι συλλογισμὸν, τὸ δὲ μὴ εἶναι μὲν, φαίνεσθαι δὲ, ἀνάγκη καὶ ἐν- 2
θύμημα, τὸ μὲν, εἶναι ἐνθύμημα, τὸ δὲ, μὴ εἶναι, φαίνεσθαι δὲ, ἐπείπερ τὸ ἐνθύμημα, συλλογισμός τις. τόποι δ' εἰσὶ τῶν φαινομένων ἐνθυμημάτων. εἷς μὲν, ὁ παρὰ τὴν λέξιν. καὶ τούτου ἓν μὲν μέρος, ὥσπερ ἐν τοῖς διαλεκτικοῖς, τὸ μὴ συλλογισάμενον συμπερασματικῶς τὸ τελευταῖον εἰπεῖν. οὐκ ἔστι τὸ, καὶ τὸ, ἀνάγκη ἄρα τὸ καὶ τό. ἐν γὰρ τοῖς ἐνθυμήμασι τὸ συνεστραμμένως καὶ ἀντικειμένως εἰπεῖν, φαίνεται ἐνθύμημα ἡ γὰρ τοιαύτη λέξις χώρα ἐστὶν ἐνθυμήματος, καὶ ἔοικε τὸ τοιοῦτον 4

εἶναι παρὰ τὸ σχῆμα τῆς λέξεως. ἔστι δὲ εἰς τὸ τῇ λέξει συλλογιστικῶς λέγειν χρήσιμον, τὸ συλλογισμῶν πολλῶν κεφάλαια λέγειν, ὅτι τοὺς μὲν, ἔσωσε. τοῖς δ' ἡμετέροις ἐτιμώρησε. τοὺς δ' Ἕλληνας ἐλευθέρωσεν. ἕκαστον μὲν γὰρ τούτων, ἐξ ἄλλων ἀπεδείχθη. συντεθέντων δὲ, φαίνεταί τι καὶ ἐκ τούτων γίνεσθαι. ἓν δὲ τὸ παρὰ τὴν ὁμωνυμίαν, ὡς τὸ φάναι σπουδαῖον εἶναι μῦν ἀφ' οὗ γ' ἐστὶν ἡ τιμιωτάτη πασῶν τελετή. τὰ γὰρ μυστήρια πα-
1 σῶν τιμιωτάτη τελετή. ἢ εἴτις τὸν κύνα ἐγκωμιάζων τὸν ἐν τῷ οὐρανῷ, συμπεριλαμβάνει, ἢ τὸν πᾶνα ὅτι πίνδαρος, ἔφη τῷ μάκαρ ὅν τε μεγάλας θεοῦ κύνα παντοδαπὸν καλέουσιν ὀλύμπιοι. ἢ ὅτι τὸ μηδένα εἶναι κύνα ἀτιμώτατόν ἐστιν. ὥστε τὸ τινὰ δῆλον ὅτι τίμιον. καὶ τὸ κοινωνικὸν φάναι τὸν ἑρμῆν εἶναι μάλιστα τῶν θεῶν. μόνος γὰρ καλεῖται κοινὸς ἑρμῆς. καὶ τὸ τὸν λόγον εἶναι σπουδαιότατον. ὅτι οἱ ἀγαθοὶ ἄνδρες, οὐ χρημάτων, ἀλλὰ λόγου εἰσὶν ἄξιοι. τὸ γὰρ λόγου ἄξιον, οὐχ ἁπλῶς
2 λέγεται. ἄλλος, τὸ διῃρημένον συντιθέντα λέγειν, ἢ τὸ συγκείμενον διαιροῦντα. ἐπεὶ γὰρ ταυτὸν δοκεῖ εἶναι οὐκ ὂν ταυτὸν πολλάκις, ὁπότερον χρησιμώτερον, τοῦτο δεῖ ποιεῖν. ἔστι δὲ τοῦτο, εὐθυδήμου λόγος. οἷον τὸ εἰδέναι, ὅτι τριήρης ἐν πειραιεῖ ἐστιν. ἕκαστον γὰρ οἶδε. καὶ τὸν τὰ στοιχεῖα ἐπιστάμενον, ὅτι τὸ ἔπος οἶδε. τὸ γὰρ ἔπος τὸ αὐτό ἐστι. καὶ ἐπεὶ τὸ δὶς τοσοῦτον νοσῶδες, μηδὲ φάναι ὑγιεινὸν εἶναι. ἄτοπον γὰρ, εἰ τὰ δύο ἀγαθὰ, ἓν κακόν ἐστιν. οὕτω μὲν οὖν ἐλεγκτικόν. ὧδε δὲ δεικτικόν
3 ἐστιν. οὐ γάρ ἐστιν ἓν ἀγαθὸν, δύο κακά. ὅλος δὲ ὁ τόπος παραλογιστικός. πάλιν τὸ πολυκράτους εἰς θρασύβουλον, ὅτι τριάκοντα τυράννους κατέλυσε, συντίθησι γάρ. ἢ τὸ ἐν τῷ ὀρέστῃ τῷ θεοδέκτου. ἐκ διαιρέσεως γάρ ἐστιν. δίκαιόν ἐστιν εἴτις ἂν κτείνῃ πόσιν, ἀποθνήσκειν ταύτην. καὶ τῷ πατρί γε τιμωρεῖν τὸν υἱόν. οὐκοῦν καὶ ταῦτα πέπρακται, συντεθέντα γὰρ ἴσως, οὐκέτι δίκαιον. εἴη δ' ἂν καὶ παρὰ τὴν ἔλλειψιν. ἀφαιρεῖται γὰρ τὸ ὑπὸ τίνος. ἄλλος δὲ τόπος τὸ δεινώσει κατασκευάζειν ἢ ἀνασκευά-
4 ζειν. τοῦτο δ' ἐστὶν ὅταν μὴ δείξας ὅτι ἐποίησεν, αὐξήσῃ τὸ πρᾶγ-

μα. ποιεῖ γὰρ φαίνεσθαι, ἢ ὡς οὐ πεποίηκεν, ὅταν ὁ τὴν αἰ-
τίαν ἔχων αὔξῃ. ἢ ὡς πεποίηκεν, ὅταν ὁ κατηγορῶν ὀργίζηται.
οὐκοῦν ἐστὶν ἐνθύμημα. παραλογίζεται γὰρ ὁ ἀκροατής, ὅτι ἐ-
ποίησεν ἢ οὐκ ἐποίησεν, οὐ δεδειγμένου. ἄλλος. τὸ ἐκ σημείου
ἀσυλλόγιστον γὰρ καὶ τοῦτο. οἷον εἴτις λέγοι, ταῖς πόλεσι συμ-
φέρουσιν οἱ ἐρῶντες. ὁ γὰρ ἁρμοδίου καὶ ἀριστογείτονος ἔρως,
κατέλυσε τὸν τύραννον ἵππαρχον. ἢ εἴ τις λέγοι, ὅτι κλέπτης
διονύσιος, πονηρὸς γάρ. ἀσυλλόγιστον γὰρ καὶ τοῦτο. οὐ γὰρ πᾶς 1
πονηρὸς κλέπτης, ἀλλ' ὁ κλέπτης πᾶς πονηρός. ἄλλος. διὰ τὸ
συμβεβηκός. οἷον ὃ λέγει πολυκράτης εἰς τοὺς μῦς. ὅτι ἐβοήθη-
σαν διατρώγοντες τὰς νευράς. ἢ εἴ τις φαίη, τὸ ἐπὶ δεῖπνον κλη-
θῆναι τιμιώτατον. διὰ γὰρ τὸ μὴ κληθῆναι ὁ ἀχιλλεὺς, ἐμήνι-
σε τοῖς ἀχαιοῖς ἐν τενέδῳ. ὁ δ' ὡς ἀτιμαζόμενος ἐμήνισε. συ-
νέβη δὲ τοῦτο, ἐπὶ τοῦ μὴ κληθῆναι. ἄλλος. τὸ παρὰ ἑπόμε-
νον οἷον ἐν τῷ ἀλεξάνδρῳ, ὅτι μεγαλόψυχος. ὑπεριδὼν γὰρ
τὴν πολλῶν ὁμιλίαν, ἐν τῇ ἴδῃ διέτριβε καθ' ἑαυτόν, ὅτι γὰρ οἱ 2
μεγαλόψυχοι τοιοῦτοι, καὶ οὗτος μεγαλόψυχος δόξειεν ἄν.
καὶ ἐπεὶ καλλωπιστὴς καὶ νύκτωρ πλανᾶται, μοιχὸς ὁ τοιοῦ-
τός ἐστιν. ὅμοιον δὲ καὶ ὅτι ἐν τοῖς ἱεροῖς οἱ πτωχοὶ καὶ ᾄδουσι καὶ
ὀρχοῦνται. καὶ ὅτι τοῖς φυγάσιν ἔξεστιν οἰκεῖν ὅπου ἂν θέλωσιν.
ὅτι γὰρ τοῖς δοκοῦσιν εὐδαιμονεῖν ὑπάρχει ταῦτα, καὶ οἷς ὑ-
πάρχει ταῦτα, δόξειαν ἂν εὐδαιμονεῖν. διαφέρει δὲ τῷ πῶς.
διὸ καὶ εἰς τὴν ἔλλειψιν ἐμπίπτει. ἄλλος. παρὰ τὸ ἀναίτιον ὡς
αἴτιον. οἷον τῷ ἅμα, ἢ μετὰ τοῦτο γεγονέναι. τὸ γὰρ μετὰ τοῦτο 3
ὡς διὰ τοῦτο λαμβάνουσιν. καὶ μάλιστα οἱ ἐν ταῖς πολιτείαις.
οἷον ὡς ὁ δημάδης τὴν δημοσθένους πολιτείαν, πάντων τῶν
κακῶν αἰτίαν. μετ' ἐκείνην γὰρ συνέβη ὁ πόλεμος. ἄλλος.
παρὰ τὴν ἔλλειψιν τοῦ πότε καὶ πῶς, οἷον ὅτι δικαίως ἀλέξαν-
δρος ἔλαβε τὴν ἑλένην. αἵρεσις γὰρ αὐτῇ ἐδόθη παρὰ τοῦ πα-
τρός. οὐ γὰρ αἰεὶ ἴσως, ἀλλὰ τὸ πρῶτον. καὶ γὰρ ὁ πατὴρ, μέχρι
τούτου κύριος. ἢ εἴ τις φαίη τὸ τύπτειν τοὺς ἐλευθέρους, ὕβριν
εἶναι. οὐ γὰρ πάντως, ἀλλ' ὅταν ἄρχῃ χειρῶν ἀδίκων. ἔτι ὥσ- 4

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.1.4

περ ἐν τοῖς ἐριστικοῖς παρὰ τὸ ἁπλῶς καὶ μὴ ἁπλῶς, ἀλλά τι
γίνεται φαινόμενος συλλογισμός. οἷον ἐν μὲν τοῖς διαλεκτι-
κοῖς, ὅτι ἐστὶ τὸ μὴ ὂν ὄν, ἔστι γὰρ τὸ μὴ ὄν, μὴ ὄν. καὶ ὅτι ἐπιστη-
τὸν τὸ ἄγνωστον. ἔστι γὰρ ἐπιστητὸν τὸ ἄγνωστον, ὅτι ἄγνωστον. οὕ-
τω καὶ ἐν τοῖς ῥητορικοῖς ἐστὶ φαινόμενον ἐνθύμημα παρὰ μὴ
ἁπλῶς εἰκός, ἀλλά τι εἰκός. ἔστι δὲ τοῦτο, οὐ καθόλου, ὥσπερ
καὶ Ἀγάθων λέγει. τάχ᾽ ἄν τις εἰκὸς αὐτὸ τοῦτ᾽ εἶναι λέγοι βρο
1 τοῖσι πολλὰ τυγχάνειν οὐκ εἰκότα, γίνεται γὰρ τὸ παρὰ τὸ εἰ-
κός, ὥστ᾽ εἰκός, καὶ τὸ παρὰ τὸ εἰκός. οὐ δὲ τοῦτο ἔσται τὸ μὴ εἰ-
κός, εἰκὸς ἀλλ᾽ οὐχ ἁπλῶς, ἀλλ᾽ ὥσπερ καὶ ἐπὶ τῶν ἐριστικῶν,
τὸ κατά τι πρός τι, καὶ πῇ οὐ προστιθέμενον ποιεῖ τὴν συκο-
φαντίαν, καὶ ἐνταῦθα παρὰ τὸ εἰκὸς εἶναι μὴ ἁπλῶς, ἀλλά
τι εἰκός. ἔστι δὲ τούτου τοῦ τόπου, ἡ Κόρακος τέχνη συγκειμένη.
ἄν τε γὰρ μὴ ἔνοχος ᾖ τῇ αἰτίᾳ οἷον ἀσθενὴς ὤν, αἰκίαν φεύγει.
οὐ γὰρ εἰκός. κἂν ἔνοχος ὤν, οἷον ἂν ἰσχυρὸς ὤν, οὐ γὰρ εἰκός, ὅτι
2 εἰκὸς ἔμελλε δόξειν. ὁμοίως δέ, καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων. ἢ γὰρ ἔνο-
χον ἀνάγκη, ἢ μὴ ἔνοχον εἶναι τῇ αἰτίᾳ. φαίνεται μὲν οὖν ἀμφό-
τερα εἰκότα, ἔστι δὲ τὸ μὲν εἰκός. τὸ δέ, οὐχ ἁπλῶς. ἀλλ᾽ ὥσπερ
εἴρηται, καὶ τὸ τὸν ἥττω λόγον κρείττω ποιεῖν, τοῦτ᾽ ἐστὶ. καὶ ἐντεῦ-
θεν δέ, δικαίως ἐδυσχέραινον οἱ ἄνθρωποι τὸ Πρωταγόρου ἐ-
πάγγελμα. ψεῦδός τε γάρ ἐστι καὶ οὐκ ἀληθές, ἀλλὰ φαινόμε-
νον εἰκός, καὶ ἐν οὐδεμιᾷ τέχνῃ, ἀλλ᾽ ἐν ῥητορικῇ καὶ ἐριστικῇ.
καὶ περὶ μὲν ἐνθυμημάτων, καὶ τῶν ὄντων καὶ τῶν φαινομένων
3 εἴρηται. περὶ δὲ λύσεων, ἐχόμενόν ἐστι τῶν εἰρημένων εἰπεῖν. ἔστι
» δὲ λύειν ἢ ἀντισυλλογισάμενον, ἢ ἔνστασιν ἐνεγκόντα. τὸ μὲν
οὖν ἀντισυλλογίζεσθαι, δῆλον ὅτι ἐκ τῶν αὐτῶν τόπων ἐνδέ-
χεται ποιεῖν. οἱ μὲν γὰρ συλλογισμοί, ἐκ τῶν ἐνδόξων. δοκοῦντα
» δὲ πολλὰ ἐναντία ἀλλήλοις ἐστίν. αἱ δ᾽ ἐνστάσεις, φέρονται κα-
» θάπερ καὶ ἐν τοῖς τοπικοῖς τετραχῶς. ἢ γὰρ ἐξ ἑαυτοῦ, ἢ ἐκ τοῦ ὁμοί-
ου, ἢ ἐκ τοῦ ἐναντίου, ἢ ἐκ τῶν κεκριμένων. λέγω δὲ ἀφ᾽ ἑαυτοῦ
μέν, οἷον εἰ περὶ ἔρωτος εἴη τὸ ἐνθύμημα ὡς σπουδαῖος, ἡ ἔνστα-
4 σις διχῶς. ἢ γὰρ καθόλου εἰπόντα, ὅτι πᾶσα ἔνδεια πονηρόν, ἢ κατὰ

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.1.4

μέρος, ὅτι οὐκ ἂν ἐλέγχοι κάλλιστος ἢ κάκιστος ἔρως, εἰ μὴ ἦ-
σαν καὶ πονηροὶ ἔρωτες. ἀπὸ δὲ τοῦ ἐναντίου, ἔνστασις φέρεται.
οἷον εἰ τὸ ἐνθύμημα ἦν ὅτι ἀγαθὸς ἀνὴρ, πάντας τοὺς φίλους
εὖ ποιεῖ. ἀλλ' οὐδ' ὁ μοχθηρὸς κακῶς. ἀπὸ δὲ τοῦ ὁμοίου. εἰ ἦν
τὸ ἐνθύμημα, ὅτι οἱ κακῶς πεπονθότες αἰεὶ μισοῦσιν, ὅτι ἀλ
λ' οὐδ' οἱ εὖ πεπονθότες αἰεὶ φιλοῦσιν. αἱ δὲ κρίσεις αἱ ἀπὸ
τῶν γνωρίμων ἀνδρῶν, οἷον εἴ τις ἐνθύμημα εἶπεν, ὅτι μεθύ-
ουσι δεῖ συγγνώμην ἔχειν. ἀγνοοῦντες γὰρ ἁμαρτάνουσιν. ἔν- 1
στασις. οὔκουν ὁ Πιττακὸς αἰνετός. οὐ γὰρ ἂν μείζους ζημίας
ἐνομοθέτησεν, ἐάν τις μεθύων ἁμαρτάνῃ. Ἐπεὶ δὲ τὰ ἐν-
θυμήματα λέγεται ἐκ τεττάρων. τὰ δὲ τέτταρα ταῦτά ἐστιν, εἰ-
κὸς, παράδειγμα, τεκμήριον, σημεῖον. ἔστι δὲ τὰ μὲν, ἐκ τῶν ὡς
ἐπὶ τὸ πολὺ ἢ ὄντων ἢ δοκούντων συνηγμένα ἐνθυμήματα ἐκ
τῶν εἰκότων. τὰ δὲ δι' ἐπαγωγῆς, διὰ τοῦ ὁμοίου, ἢ ἑνὸς, ἢ πλειό
νων. ὅταν λαβὼν τὸ καθόλου, εἶτα συλλογίσηται τὰ κατὰ μέ
ρος διὰ παραδειγμάτων. τὰ δὲ δι' ἀναγκαίου, καὶ ὄντος τεκ- 2
μηρίου, τὰ δὲ διὰ τοῦ καθόλου ἢ ἐν μέρει ὄντος, ἐάν τε ὂν ἐάν
τε μὴ, διὰ σημείων. τὸ δὲ εἰκὸς, οὐ τὸ αἰεὶ, ἀλλὰ τὸ ὡς ἐπὶ τὸ
πολύ. φανερὸν, ὅτι τὰ τοιαῦτα μὲν τῶν ἐνθυμημάτων, αἰεί ἐστι
λύειν, φέροντα ἔνστασιν. ἡ δὲ λύσις φαινομένη, ἀλλ' οὐκ ἀλη-
θὴς αἰεί. οὐ γὰρ ὅτι οὐκ εἰκὸς λύει ὁ ἐνιστάμενος, ἀλλ' ὅτι οὐκ
ἀναγκαῖον. διὸ καὶ ἀεί ἐστι πλεονεκτεῖν, ἀπολογούμενον μᾶλ
λον ἢ κατηγοροῦντα διὰ τοῦτον τὸν παραλογισμόν. ἐπεὶ γὰρ ὁ μὲν
κατηγορῶν, διὰ εἰκότων ἐπιδείκνυσιν. ἔστι δὲ οὐ ταὐτὸ λῦσαι, 3
ἢ ὅτι οὐκ εἰκὸς, ἢ ὅτι οὐκ ἀναγκαῖον, ἀεὶ δὲ ἔχει ἔνστασιν τὸ ὡς
ἐπὶ τὸ πολύ. οὐ γὰρ ἂν ἦν εἰκὸς, ἀλλ' ἀεὶ καὶ ἀναγκαῖον εὐθὺς
ὁ κριτὴς οἴεται ἂν οὕτω λυθῇ, ἢ οὐκ εἰκὸς εἶναι, ἢ οὐκ αὐτῷ
κριτέον παραλογιζόμενος, ὥσπερ ἐλέγομεν. οὐ γὰρ ἐκ τῶν ἀναγ
καίων δεῖ αὐτὸν μόνον κρίνειν, ἀλλὰ καὶ ἐκ τῶν εἰκότων. τοῦτο
γάρ ἐστι τὸ γνώμῃ τῇ ἀρίστῃ κρίνειν. οὔκουν ἱκανὸν ἂν λύσῃ, ὅτι
οὐκ ἀναγκαῖον, ἀλλὰ δεῖ λύειν, ὅτι οὐκ εἰκός. τοῦτο δὲ συμβή-
σεται, ἐὰν ᾖ ἡ ἔνστασις μᾶλλον ὡς ἐπὶ τὸ πολύ. ἐνδέχεται δὲ εἶν 4

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.1.4

τοιαύτην διχῶς ἢ τῷ χρόνῳ, ἢ τοῖς πράγμασι. κυριώτατον δέ,
εἰ ἀμφοῖν. εἰ γὰρ τὰ πλεονάκις οὕτω, τοῦτ᾽ ἐστὶν εἰκὸς μᾶλλον.
λύεται δὲ τὰ σημεῖα καὶ τὰ διὰ σημείου ἐνθυμήματα εἰρημέ-
να, κἂν ᾖ ὑπάρχοντα. ὥσπερ ἐλέχθη ἐν τοῖς πρώτοις. ὅτι γὰρ ἀ-
συλλόγιστόν ἐστι πᾶν σημεῖον, δῆλον ἡμῖν ἐκ τῶν ἀναλυτικῶν.
πρὸς δὲ τὰ παραδειγματώδη, ἡ αὐτὴ λύσις καὶ τὰ εἰκότα. ἐάν
τε γὰρ ἔχωμέν τι, οὐχ οὕτω λέλυται, ὅτι οὐκ ἀναγκαῖον, καὶ
1 εἰ τὰ πλείω ἢ πλεονάκις ἄλλως. ἐὰν δὲ καὶ τὰ πλείω καὶ τὰ
πλεονάκις οὕτω, μαχητέον, ἢ ὅτι τὸ παρὸν οὐχ ὅμοιον, ἢ οὐχ
ὁμοίως, ἢ διαφοράν γέ τινα ἔχει. τὰ δὲ τεκμήρια καὶ τεκμη-
ριώδη ἐνθυμήματα, κατὰ μὲν τὸ ἀσυλλόγιστον, οὐκ ἔσται λῦ-
σαι. δῆλον δὲ καὶ τοῦτ᾽ ἡμῖν ἐκ τῶν ἀναλυτικῶν. λείπεται δ᾽ ὡς
οὐχ ὑπάρχει τὸ λεγόμενον, δεικνύναι. εἰ δὲ φανερὸν καὶ ὅτι ὑ-
πάρχει καὶ ὅτι τεκμήριον, ἄλυτον ἤδη γίγνεται τοῦτο. πάντα γὰρ
γίγνεται ἀποδείξει ἤδη φανερά. τὸ δ᾽ αὔξειν καὶ μειοῦν, οὐκ ἔ-
2 στιν ἐνθυμήματος στοιχεῖον. τὸ γὰρ αὐτὸ λέγω στοιχεῖον καὶ τόπον.
ἔστι γὰρ στοιχεῖον καὶ τόπος, εἰς ὃ πολλὰ ἐνθυμήματα ἐμπίπτει.
τὸ δ᾽ αὔξειν καὶ μειοῦν, ἐστὶν ἐνθυμήματα πρὸς τὸ δεῖξαι, ὅτι
μέγα ἢ μικρόν, ὥσπερ καὶ ὅτι ἀγαθὸν ἢ κακόν, ἢ δίκαιον, ἢ ἄ-
δικον καὶ τῶν ἄλλων ὁτιοῦν. ταῦτα δ᾽ ἐστὶ πάντα, περὶ ἃ οἱ συλ-
λογισμοὶ καὶ τὰ ἐνθυμήματα, ὥστ᾽ εἰ μηδὲ τούτων ἕκαστον
ἐνθυμήματος τόπος, οὐδὲ τὸ αὔξειν καὶ τὸ μειοῦν. οὐδὲ τὰ
λυτικὰ ἐνθυμήματα εἶδός τι ἐστὶν ἄλλο τῶν κατασκευαστικῶν.
3 δῆλον γὰρ ὅτι λύει μέν, ἢ ὁ δείξας, ἢ ἔνστασιν ἐνεγκών. ἀντα-
ποδείκνυσι δὲ τὸ ἀντικείμενον. οἷον, εἰ ἔδειξεν ὅτι γέγονεν, οὗ-
τος, ὅτι οὐ γέγονεν. εἰ δὲ ὅτι οὐ γέγονεν, οὗτος, ὅτι γέγονεν. ὥσ-
τε αὕτη μὲν οὐκ ἂν εἴη διαφορά. τοῖς αὐτοῖς γὰρ χρῶνται ἀμ-
φότεροι. ὅτι γὰρ οὐκ ἔστιν, ἐνθυμήματα φέρουσιν, ἡ δ᾽ ἔνστασις
οὐκ ἔστιν ἐνθύμημα. ἀλλὰ καθάπερ ἐν τοῖς τοπικοῖς τὸ εἰπεῖν
δόξαν τινά, ἐξ ἧς ἔσται δῆλον, ὅτι οὐ συλλελόγισται, ἢ ὅτι ψεῦ-
δός τι εἴληφεν. περὶ μὲν παραδειγμάτων καὶ γνωμῶν καὶ ἐν-
4 θυμημάτων, καὶ ὅλως τῶν περὶ τὴν διάνοιαν, ὅθεν τε εὐπο-

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.1.4

ρήσομεν καὶ ὡς αὐτὴν λύσομεν, εἰρήσθω ἡμῖν τοσαῦτα. λοιπὸν δὲ διεξελθεῖν περὶ λέξεως καὶ τάξεως.

ΒΙΒΛΙΟΝ γ΄.

ΕΠΕΙΔΗ τρία ἐστὶν, ἃ δεῖ πραγματευθῆναι
περὶ τὸν λόγον. ἓν μὲν, ἐκ τίνων αἱ πίστεις ἔσον 1
ται. δεύτερον δὲ, περὶ τὴν λέξιν. τρίτον δὲ, πῶς
χρὴ τάξαι τὰ μέρη τοῦ λόγου. περὶ μὲν τῶν πί
στεων, εἴρηται καὶ ἐκ πόσων, ὅτι ἐκ τριῶν ἐστι, καὶ
ταῦτα ποῖα, καὶ διατί τοσαῦτα μόνα. ἢ γὰρ τῷ αὐτοί τι πεπον-
θέναι οἱ κρίνοντες, ἢ τῷ ποιούς τινας ὑπολαμβάνειν τοὺς λέ-
γοντας, ἢ τῷ ἀποδεδεῖχθαι πείθονται πάντες. εἴρηνται δὲ καὶ
τὰ ἐνθυμήματα, πόθεν δεῖ πορίζεσθαι. ἔστι γὰρ τὰ μὲν, εἴδη
τῶν ἐνθυμημάτων. τὰ δὲ, τόποι. περὶ δὲ τῆς λέξεως ἐχόμενόν 2
ἐστιν εἰπεῖν. οὐ γὰρ ἀπόχρη τὸ ἔχειν ἃ δεῖ λέγειν. ἀλλ' ἀνάγκη καὶ
ταῦτα, ὡς δεῖ εἰπεῖν. καὶ συμβάλλεται πολλὰ πρὸς τὸ φανῆ-
ναι ποιόν τινα τὸν λόγον. τὸ μὲν οὖν πρῶτον, ἐζητήθη κατὰ
φύσιν, ὅπερ πέφυκε πρῶτον αὐτὰ τὰ πράγματα ἐκ τίνων ἔ-
χει τὸ πιθανόν. δεύτερον δὲ, τὸ ταῦτα τῇ λέξει διαθέσθαι. τρί-
τον δὲ τούτων, ὃ δύναμιν μὲν ἔχει μεγίστην, οὔπω δ' ἐπικεχείρη
ται τὰ περὶ τὴν ὑπόκρισιν. καὶ γὰρ εἰς τὴν τραγικὴν καὶ ῥαψῳ
δίαν ὀψὲ παρῆλθεν. ὑπεκρίνοντο γὰρ αὐτοὶ τὰς τραγῳδίας οἱ 3
ποιηταὶ τὸ πρῶτον. δῆλον οὖν, ὅτι καὶ περὶ τὴν ῥητορικήν ἐστι
τὸ τοιοῦτον, ὥσπερ καὶ περὶ τὴν ποιητικήν. ὅπερ ἕτεροί τινες
ἐπραγματεύθησαν, καὶ Γλαύκων ὁ Τήιος. ἔστι δὲ αὕτη μὲν ἐν
τῇ φωνῇ, πῶς αὐτῇ δεῖ χρῆσθαι πρὸς ἕκαστον πάθος. οἷον πό
τε μεγάλῃ, καὶ πότε μικρᾷ καὶ μέσῃ. καὶ πῶς τοῖς τόνοις. οἷον
ὀξείᾳ καὶ βαρείᾳ καὶ μέσῃ, καὶ ῥυθμοῖς τισι πρὸς ἕκαστον. τρία
γάρ ἐστι, περὶ ὧν σκοποῦσι. ταῦτα δ' ἐστὶ, μέγεθος, ἁρμονία, ῥυθ
μός. τὰ μὲν οὖν ἆθλα σχεδὸν ἐκ τῶν ἀγώνων οὗτοι λαμβάνου- 4

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.1.4

σι. καὶ καθάπερ ἐκεῖ μεῖζον δύνανται τῶν ποιητῶν οἱ ὑποκρι-
ταί, οὕτω δηλονότι καὶ κατὰ τοὺς πολιτικοὺς ἀγῶνας διὰ τὴν
μοχθηρίαν τῶν πολιτειῶν. οὔπω δὲ σύγκειται τέχνη περὶ αὐ-
τῶν. ἐπεὶ καὶ τὸ περὶ τὴν λέξιν ὀψὲ προῆλθε, καὶ δοκεῖ φορτι-
κὸν εἶναι καλῶς ὑπολαμβανόμενον. ἀλλ' ὅλης οὔσης πρὸς δό-
ξαν τῆς πραγματείας τῆς περὶ τὴν ῥητορικήν, οὐκ ὀρθῶς
ἔχοντος, ἀλλ' ὡς ἀναγκαίου τὴν ἐπιμέλειαν ποιητέον. ἐπεὶ τό
1 γε δίκαιον μηδὲν πλείω ζητεῖν περὶ τὸν λόγον, ἢ ὥς μήτε λυ-
πεῖν, μήτ' εὐφραίνειν. δίκαιον γὰρ αὐτοῖς ἀγωνίζεσθαι τοῖς πράγ-
μασιν, ὥστε τ' ἄλλα ἔξω ἀποδεῖξαι, περίεργα ἐστίν. ἀλλ' ὅμως
μέγα δύναται, καθάπερ εἴρηται, διὰ τὴν τοῦ ἀκροατοῦ μοχθη-
ρίαν. τὸ μὲν οὖν τῆς λέξεως ἔχει τι μικρὸν ἀναγκαῖον ἐν πά-
σι διδασκαλία. διαφέρει γάρ τι πρὸς τὸ δηλῶσαι, ὧδὶ εἰπεῖν.
οὐ μέντοι τοσοῦτον, ἀλλ' ἅπαντα φαντασία ταῦτά ἐστι καὶ πρὸς
τὸν ἀκροατήν. διὸ οὐδεὶς οὕτω γεωμετρεῖν διδάσκει. ἐκείνη μὲν
2 οὖν ὅταν ἔλθῃ, ταὐτὸ ποιήσει τῇ ὑποκριτικῇ. ἐγκεχειρήκασι
δὲ ἐπ' ὀλίγον περὶ αὐτῆς εἰπεῖν τινές, οἷον θρασύμαχος ἐν τοῖς
» ἐλέοις. καὶ ἔστι φύσεως τὸ ὑποκριτικὸν εἶναι καὶ ἀτεχνότε-
» ρον, περὶ δὲ τὴν λέξιν ἔντεχνον. διὸ καὶ τοῖς τοῦτο δυναμένοις
γίνεται πάλιν ἆθλα, καθάπερ καὶ τοῖς κατὰ τὴν ὑπόκρισιν
ῥήτορσιν. οἱ γὰρ γραφόμενοι λόγοι μεῖζον ἰσχύουσι διὰ τὴν λέξιν,
ἢ διὰ τὴν διάνοιαν. ἤρξαντο μὲν οὖν κινῆσαι τὸ πρῶτον, ὥσ-
περ πέφυκεν οἱ ποιηταί. τὰ γὰρ ὀνόματα μιμήματά ἐστιν. ὑ-
3 πῆρξε δὲ καὶ ἡ φωνὴ πάντων μιμητικώτατη τῶν μορίων ἡμῖν.
διὸ καὶ αἱ τέχναι συνέστησαν, ἥτε ῥαψῳδία, καὶ ἡ ὑποκριτική,
καὶ ἄλλαι γε. ἐπεὶ δ' οἱ ποιηταὶ λέγοντες εὐήθη διὰ τὴν λέ-
ξιν ἐδόκουν πορίσασθαι τήνδε τὴν δόξαν, διὰ τοῦτο ποιητι-
κὴ πρώτη ἐγένετο λέξις. οἷον ἡ γοργίου. καὶ νῦν ἔτι οἱ πολλοὶ
τῶν ἀπαιδεύτων, τοὺς τοιούτους οἴονται διαλέγεσθαι κάλλιστα.
τοῦτο δ' οὐκ ἔστιν, ἀλλ' ἑτέρα λόγου, καὶ ποιήσεως λέξις ἐστί.
δηλοῖ δὲ τὸ συμβαῖνον. οὐ δὲ γὰρ οἱ τὰς τραγῳδίας ποιοῦν-
4 τες, ἔτι χρῶνται τὸν αὐτὸν τρόπον. ἀλλ' ὥσπερ καὶ ἐκ τῶν

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.1.4

τετραμέτρων εἰς τὸ ἰαμβεῖον μετέβησαν, διὰ τὸ τῷ λόγῳ τοῦτο
τῶν μέτρων ὁμοιότατον εἶναι τῶν ἄλλων. οὕτω καὶ τῶν ὀνομά-
των ἀφήκασιν, ὅσα παρὰ τὴν διάλεκτόν ἐστιν. οἷς δ' οἱ πρῶτον
ἐκόσμουν καὶ ἔτι καὶ νῦν εἰς τὰ ἑξάμετρα ποιοῦντες ἀφείκασι.
διὸ γελοῖον μιμεῖσθαι τούτους, οἳ αὐτοὶ οὐκέτι χρῶνται ἐκεί-
νῳ τῷ τρόπῳ. ὥστε φανερὸν, ὅτι οὐχ ἅπαντα ὅσα περὶ λέ-
ξεώς ἐστιν εἰπεῖν ἀκριβολογητέον ἡμῖν. ἀλλ' ὅσα περὶ τοιαύ-
της, οἵας λέγομεν. περὶ δ' ἐκείνης εἴρηται ἐν τοῖς περὶ ποιητι- 1
κῆς. Ἔστω οὖν ἐκεῖνα τεθεωρημένα, καὶ ὡρίσθω λέξεως ἀρετὴ
σαφῆ εἶναι. σημεῖον γὰρ, ὅτι ὁ λόγος ἐὰν μὴ δηλοῖ, οὐ ποιήσει
τὸ ἑαυτοῦ ἔργον. καὶ μήτε ταπεινὴν μήτε ὑπὲρ τὸ ἀξίωμα,
ἀλλὰ πρέπουσαν. ἡ γὰρ ποιητικὴ, ἴσως οὐ ταπεινή. ἀλλ' οὐ πρέ-
πουσα τῷ λόγῳ. τῶν δ' ὀνομάτων καὶ ῥημάτων, σαφῆ μὲν ποιεῖ
τὰ κύρια. μὴ ταπεινὴν δὲ, ἀλλὰ κεκοσμημένην τἆλλα ὀνόμα
τα. ὅσα εἴρηται ἐν τοῖς περὶ ποιητικῆς. τὸ γὰρ ἐξαλλάξαι ποιεῖ
φαίνεσθαι σεμνοτέραν. ὥσπερ γὰρ πρὸς τοὺς ξένους οἱ ἄνθρω 2
ποι καὶ πρὸς τοὺς πολίτας, τὸ αὐτὸ πάσχουσι καὶ πρὸς τὴν
λέξιν. διὸ δεῖ ποιεῖν ξένην τὴν διάλεκτον. θαυμασταὶ γὰρ
τῶν ἀπόντων εἰσίν. ἡδὺ δὲ τὸ θαυμαστόν ἐστι. ἐπὶ μὲν οὖν τῶν
μέτρων, πολλά τε ποιεῖ τοῦτο καὶ ἁρμόττει ἐκεῖ, πλέον γὰρ
ἐξέστηκε περὶ ἃ καὶ περὶ οὓς ὁ λόγος. ἐν δὲ τοῖς ψιλοῖς λό-
γοις, πολλῷ ἐλάττοσιν. ἡ γὰρ ὑπόθεσις, ἐλάττων. ἐπεὶ καὶ ἐνταῦ
θα εἰ δοῦλος καλλιεποῖτο ἢ λίαν νέος, ἀπρεπέστερον ἢ περὶ
λίαν μικρῶν. ἀλλ' ἔστι καὶ ἐν τούτοις, ἐπισυστελλόμενον καὶ αὐ 3
ξανόμενον τὸ πρέπον. διὸ δεῖ λανθάνειν ποιοῦντας, καὶ μὴ
δοκεῖν λέγειν πεπλασμένως, ἀλλὰ πεφυκότως. τοῦτο γὰρ πι-
θανόν. ἐκεῖνο δὲ, τοὐναντίον. ὥσπερ γὰρ πρὸς ἐπιβουλεύοντα
διαβάλλονται, καθάπερ πρὸς τοὺς οἴνους τοὺς μεμιγμένους, καὶ
οἷον ἡ Θεοδώρου φωνὴ πέπονθε πρὸς τὴν τῶν ἄλλων ὑποκρι
τῶν. ἡ μὲν γὰρ τοῦ λέγοντος ἔοικεν εἶναι, αἱ δ' ἀλλότριαι. κλέπτε
ται δ' εὖ, ἐάν τις ἐκ τῆς εἰωθυίας διαλέκτου ἐκλέγων συνθῇ.
ὅπερ Εὐριπίδης ποιεῖ καὶ ὑπέδειξε πρῶτος. ὄντων δ' ὀνομά- 4

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.1.4

των καὶ ῥημάτων, ἐξ ὧν ὁ λόγος συνέστηκε, τῶν δὲ ὀνομάτων
» τοσαῦτ' ἐχόντων εἴδη, ὅσα τεθεώρηται ἐν τοῖς περὶ ποιήσεως.
» τούτων γλώτταις μὲν καὶ διπλοῖς ὀνόμασι καὶ πεποιημένοις
ὀλιγάκις καὶ ὀλιγαχοῦ χρηστέον. ὅπου δέ, ὕστερον ἐροῦμεν, τό τε
διατί εἴρηται, ἐπὶ τὸ μεῖζον γὰρ ἐξαλλάττει τοῦ πρέποντος. τὸ δὲ
κύριον καὶ τὸ οἰκεῖον καὶ μεταφοραὶ μόναι χρήσιμοι πρὸς
τὴν τῶν ψιλῶν λόγων λέξιν. σημεῖον δ' ὅτι τούτοις μόνοις πάν-
1 τες χρῶνται. πάντες γὰρ μεταφοραῖς διαλέγονται καὶ τοῖς οἰ-
κείοις καὶ τοῖς κυρίοις, ὥστε δῆλον, ὡς ἐὰν εὖ ποιῇ τις, ἔσται τὸ
ξενικόν, καὶ λανθάνειν ἐνδέχεται, καὶ σαφηνιεῖ. αὕτη δ' ἦν, ἡ
τοῦ ῥητορικοῦ λόγου ἀρετή. τῶν δ' ὀνομάτων, τῷ μὲν σοφιστῇ ὁ-
μωνυμίαι χρήσιμοι. παρὰ ταύτας γὰρ κακουργεῖ. τῷ ποιητῇ
δὲ συνωνυμίαι. λέγω δὲ κύριά τε καὶ συνώνυμα, οἷον τὸ πο-
ρεύεσθαί τε καὶ τὸ βαδίζειν. ταῦτα γὰρ ἀμφότερα, καὶ κύρια
καὶ συνώνυμα ἀλλήλοις. τί μὲν οὖν τούτων ἕκαστόν ἐστι, καὶ πό-
2 σα εἴδη μεταφορᾶς, καὶ ὅτι τοῦτο πλεῖστον δύναται καὶ ἐν ποι-
ήσει καὶ ἐν λόγοις, αἱ μεταφοραί, εἴρηται, καθάπερ ἐλέγομεν
ἐν τοῖς περὶ ποιητικῆς. τοσοῦτον δ' ἐν λόγοις δεῖ μᾶλλον φι-
λοπονεῖσθαι περὶ αὐτῆς, ὅσον ἐξ ἐλαττόνων βοηθημάτων ὁ
λόγος ἐστὶ τῶν μέτρων, καὶ τὸ σαφὲς καὶ τὸ ἡδὺ καὶ τὸ ξενικόν,
ἔχει μάλιστα ἡ μεταφορά, καὶ λαβεῖν οὐκ ἔστιν αὐτὴν παρ' ἄλ-
λου. δεῖ δὲ καὶ τὰ ἐπίθετα καὶ τὰς μεταφορὰς ἁρμοττούσας
λέγειν. τοῦτο δ' ἔσται ἐκ τοῦ ἀνάλογον. εἰ δὲ μή, ἀπρεπὲς φανεῖ-
3 ται. διὰ τὸ παράλληλα τὰ ἐναντία μάλιστα φαίνεσθαι. ἀλλὰ
δεῖ σκοπεῖν ὡς νέῳ φοινικίς, οὕτω γέροντί τι. οὐ γὰρ ἡ αὐτὴ
πρέπει ἐσθής, καὶ ἐάν τε κοσμεῖν βούλῃ, ἀπὸ τῶν βελτιόνων τῶν
ἐν τῷ γένει φέρειν τὴν μεταφοράν, ἐάν τε ψέγειν ἀπὸ τῶν χει-
ρόνων. λέγω δ' οἷον, ἐπεὶ τὰ ἐναντία ἐν τῷ αὐτῷ γένει, τὸ φάναι
τὸν μὲν πτωχεύοντα εὔχεσθαι, τὸν δ' εὐχόμενον πτωχεύειν. ὅ-
τι ἄμφω αἰτήσεις, τὸ εἰρημένον ἐστὶ ποιεῖν. ὡς καὶ Ἰφικράτης
Καλλίαν μητραγύρτην, ἀλλ' οὐ δᾳδοῦχον. ὁ δὲ ἔφη, ἀμύητον αὐ-
4 τὸν εἶναι. οὐ γὰρ ἂν μητραγύρτην αὐτὸν καλεῖν, ἀλλὰ δᾳδοῦχον

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.1.4

ἄμφω γὰρ περὶ θεόν. ἀλλὰ τὸ μὲν, τίμιον. τὸ δὲ, ἄτιμον. καὶ
οἱ μὲν διονυσιοκόλακας, αὐτοὶ δ' αὑτοὺς τεχνίτας καλοῦσι.
ταῦτα δ' ἄμφω μεταφοραί. ἡ μὲν, ῥυπαινόντων. ἡ δὲ, τοὐναν-
τίον. καὶ οἱ μὲν λησταί, αὐτοὶ δὲ αὑτοὺς ποριστὰς καλοῦσι νῦν.
διὸ ἔξεστι λέγειν τὸν ἀδικήσαντα μὲν ἁμαρτάνειν, τὸν δ' ἁμαρ-
τάνοντα, ἀδικῆσαι. καὶ τὸν κλέψαντα, καὶ λαβεῖν καὶ πορθῆ-
σαι. τὸ δὲ ὡς ὁ τήλεφος εὐριπίδου φησὶ κώπης ἀνάσσειν καὶ
ἀποβὰς εἰς μυσίαν. ἀπρεπὲς, ὅτι τὸ ἀνάσσειν μεῖζον ἢ κατ' ἀ- 1
ξίαν. οὐ κέκλεπται οὖν. ἔστι δὲ καὶ ἐν ταῖς συλλαβαῖς ἁμαρτία
ἐὰν μὴ ἡ ἡδείας σημεῖα φωνῆς. οἷον, διονύσιος προσαγορεύει
ὁ χαλκοῦς ἐν τοῖς ἐλεγείοις, κραυγὴν καλλιόπης τὴν ποίη-
σιν, ὅτι ἄμφω φωναί. φαύλη δὲ ἡ μεταφορὰ, ταῖς ἀσήμοις φω-
ναῖς. ἔτι δὲ, οὐ πόρρωθεν δεῖ, ἀλλ' ἐκ τῶν συγγενῶν καὶ τῶν ὁ-
μοειδῶν μεταφέρειν τὰ ἀνώνυμα ὠνομασμένως, ὃ λεχθὲν,
δῆλόν ἐστιν ὅτι συγγενές. οἷον, ἐν τῷ αἰνίγματι τῷ εὐδοκιμοῦν-
τι, ἄνδρ' εἶδον πυρὶ χαλκὸν ἐπ' ἀνδρὶ κολλήσαντα. ἀνώνυμον 2
γὰρ τὸ πάθος. ἔστι δ' ἄμφω πρόσθεσίς τις, κόλλησιν τοίνυν εἶπε
τὴν τῆς σικύας προσβολὴν, καὶ ὅλως ἐκ τῶν εὖ ἠνιγμένων,
ἔστι μεταφορὰς λαβεῖν ἐπιεικεῖς. αἱ μεταφοραὶ γὰρ αἰνίττον-
ται. ὥστε δῆλον, ὅτι εὖ μετενήνεκται, καὶ ἀπὸ καλῶν. κάλλος
δὲ ὀνόματος, τὸ μὲν, ὥσπερ λικύμνιος λέγοι ἐν τοῖς ψόφοις,
ἢ τῷ σημαινομένῳ, καὶ αἶσχος δὲ ὡσαύτως. ἔτι δὲ τρίτον, ὃ λύει
τὸν σοφιστικὸν λόγον, οὐ γὰρ ὡς ἔφη βρύσων οὐθένα αἰσχρολο-
γεῖν, εἴπερ τὸ αὐτὸ σημαίνει τόδε, ἀντὶ τοῦ τόδε εἰπεῖν, τοῦτο γάρ 3
ἐστι ψεῦδος. ἔστι γὰρ ἄλλο ἄλλου κυριώτερον, καὶ ὡμοιωμένον
μᾶλλον καὶ οἰκειότερον, τῷ ποιεῖν τὸ πρᾶγμα πρὸ ὀμμάτων.
ἔτι οὐχ ὁμοίως ἔχον σημαίνει τόδε καὶ τόδε. ὥστε καὶ οὕτως, ἄλλο
ἄλλου κάλλιον, καὶ αἴσχιον θετέον. ἄμφω μὲν γὰρ, τὸ καλὸν καὶ τὸ
αἰσχρὸν σημαίνουσιν. ἀλλ' οὐχ ᾗ καλὸν, ἢ οὐχ ᾗ αἰσχρόν, ἢ ταῦτα
μὲν, ἀλλὰ μᾶλλον καὶ ἧττον. τὰς δὲ μεταφορὰς ἐντεῦθεν οἰ-
στέον ἀπὸ καλῶν ἢ τῇ φωνῇ, ἢ τῇ δυνάμει, ἢ τῇ ὄψει, ἢ ἄλλῃ τινὶ
αἰσθήσει. διαφέρει δ' εἰπεῖν, ὅτι ῥοδοδάκτυλος ἠὼς μᾶλλον, ἢ 4

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.1.4

φοινικοδάκτυλος ἢ ἔτι φαυλότερον, ἐρυθροδάκτυλος. καὶ ἐν
τοῖς ἐπιθέτοις. ἔστι μὲν τὰς ἐπιθέσεις ποιεῖσθαι ἀπὸ φαύλου ἢ
αἰσχροῦ. οἷον, ὁ μητροφόντης. ἔστι δ' ἀπὸ τοῦ βελτίονος. οἷον, ὁ πα-
τρὸς ἀμύντωρ. καὶ ὁ σιμωνίδης. ὅτε μὲν ἐδίδου μισθὸν ὀλίγον
αὐτῷ ὁ νικήσας τοῖς ὀρεῦσιν, οὐκ ἤθελε ποιεῖν. ὡς δυσχεραίνων
εἰς ἡμιόνους ποιεῖν. ἐπεὶ δ' ἱκανὸν ἔδωκεν, ἐποίησε χαίρετ' ἀελ
λοπόδων θύγατρες ἵππων, καίτοι καὶ τῶν ὄνων θυγατέρες
1 ἦσαν. ἔτι τὸ αὐτὸ ὑποκορίζεσθαι. ἔστι δὲ ὁ ὑποκορισμὸς, ὃς ἔ-
λαττον ποιεῖ καὶ τὸ κακὸν καὶ τὸ ἀγαθόν. ὥσπερ καὶ ἀριστοφά-
νης σκώπτει ἐν τοῖς βαβυλωνίοις, ἀντὶ μὲν χρυσοῦ χρυσιδά-
ριον. ἀντὶ δ' ἱματίου, ἱματιδάριον. ἀντὶ δὲ λοιδορίας λοιδορη-
μάτιον, καὶ νοσημάτιον, εὐλαβεῖσθαι δὲ δεῖ καὶ παρατηρεῖν ἐν
ἀμφοῖν τὸ μέτριον. τὰ δὲ ψυχρὰ, ἐν τέτταρσι γίνονται κατὰ
τὴν λέξιν, ἔν τε τοῖς διπλοῖς ὀνόμασιν. οἷον, λυκόφρων τὸν πο
λυπρόσωπον οὐρανὸν τῆς μεγαλοκορύφου γῆς. καὶ ἀκτὴν δὲ
2 στενοπόρον, καὶ ὡς γοργίας ὠνόμαζε πτωχόμουσος κόλαξ ἐ-
πιορκήσαντας καὶ κατευορκήσαντας. καὶ ὡς ἀλκιδάμας, μέ-
νους μὲν τὴν ψυχὴν πληρουμένην, πυρίχρων δὲ τὴν ὄψιν γινο-
μένην, καὶ τελεσφόρον ᾠήθη τὴν προθυμίαν αὐτῶν γενήσεσθαι
καὶ τελεσφόρον τὴν πειθὼ τῶν λόγων κατέστησε, καὶ κυανόχρων
τὸ τῆς θαλάττης ἔδαφος. πάντα γὰρ ταῦτα, ποιητικὰ διὰ τὴν
δίπλασιν φαίνεται. μία μὲν οὖν αὕτη αἰτία, μία δὲ τὸ χρῆσθαι
γλώτταις. οἷον, λυκόφρων ξέρξην, τὸν πελώριον ἄνδρα, καὶ σκί-
3 ρων σίννις ἀνήρ, καὶ ἀλκιδάμας ἄθυρμα τῇ ποιήσει, καὶ τὴν τῆς
φύσεως ἀτασθαλίαν, καὶ ἀκράτωρ τῆς διανοίας, καὶ ὀργῇ τεθηγ
μένον. τρίτον δ' ἐν τοῖς ἐπιθέτοις, τὸ ἢ μακροῖς ἢ ἀκαίροις, ἢ πυκ-
νοῖς χρῆσθαι. ἐν μὲν γὰρ ποιήσει πρέπει γάλα λευκὸν εἰπεῖν. ἐν δὲ
λόγῳ τὰ μὲν ἀπρεπέστερα. τὰ δὲ ἂν ᾖ κατακορῆ, ἐξελέγχει καὶ
ποιεῖ φανερὸν, ὅτι ποιήσεώς ἐστιν. ἐπεὶ δεῖ γε χρῆσθαι αὐτῇ. ἐξ
αλλάττει γὰρ τὸ εἰωθὸς, καὶ ξενικὴν ποιεῖ τὴν λέξιν. ἀλλὰ δεῖ στο
χάζεσθαι τοῦ μετρίου, ἐπεὶ μεῖζον ποιεῖ κακὸν, τοῦ εἰκῆ λέγειν. ἡ μὲν
4 γὰρ, οὐκ ἔχει τὸ εὖ, ἡ δὲ τὸ κακῶς. διὸ τὰ ἀλκιδάμαντος ψυ-

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.1.4

χρὰ φαίνεται. οὐ γὰρ ἡδύσμασι χρῆται, ἀλλ' ὡς ἐδέσμασι τοῖς
ἐπιθέτοις, οὕτω πυκνοῖς καὶ μείζοσι καὶ ἐπιδήλοις. οἷος, οὐχ
ἱδρῶτα, ἀλλὰ τὸν ὑγρὸν ἱδρῶτα. καὶ οὐκ εἰς ἴσθμια, ἀλλ' εἰς
τὴν τῶν ἰσθμίων πανήγυριν. καὶ οὐχὶ νόμους, ἀλλὰ τοὺς τῶν πό
λεων βασιλεῖς νόμους. καὶ οὐ δρομαίᾳ, ἀλλὰ δρομαίᾳ τῇ
τῆς ψυχῆς ὁρμῇ. καὶ οὐχὶ μουσεῖον, ἀλλὰ τὸ τῆς φύσεως πα
ραλαβὼν μουσεῖον. καὶ σκυθρωπὸν τὴν φροντίδα τῆς ψυχῆς,
καὶ οὐ χάριτος, ἀλλὰ πανδήμου χάριτος δημιουργὸς, καὶ οἰκο- 1
νόμος τῆς τῶν ἀκουσάντων ἡδονῆς. καὶ οὐ κλάδοις ἀλλὰ τῆς ὕ
λης κλάδοις ἀπέκρυψε. καὶ οὐ τὸ σῶμα παρήμπισχεν, ἀλλὰ τὴν
τοῦ σώματος αἰσχύνην. καὶ τίμιον τὴν τῆς ψυχῆς ἐπιθυμίαν.
τοῦτο δ' ἅμα, καὶ διπλοῦν, καὶ ἐπίθετον ὥστε ποίημα γίνεται, καὶ
οὕτως ἔξεδρον τὴν τῆς μοχθηρίας ὑπερβολήν. διὸ ποιητικῶς
λέγοντες, τῇ ἀπρεπείᾳ τὸ γελοῖον καὶ τὸ ψυχρὸν ἐμποιοῦ-
σι καὶ τὸ ἀσαφὲς διὰ τὴν ἀδολεσχίαν. ὅταν γινώσκοντι ἐπεμ-
βάλῃ, διαλύει τὸ σαφὲς τῷ ἐπισκοτεῖν. οἱ δ' ἄνθρωποι τοῖς 2
διπλοῖς χρῶνται, ὅταν ἀνώνυμον ᾖ, καὶ ὁ λόγος δυσσύνθε-
τος, οἷον τὸ χρονοτριβεῖν. ἀλλ' ἂν πολὺ, πάντως ποιητικόν. διὸ
χρησιμωτάτη ἡ διπλῆ λέξις τοῖς διθυραμβοποιοῖς. οὗτοι
γὰρ, ψοφώδεις. αἱ δὲ γλῶτται, τοῖς ἐποποιοῖς. σεμνὸν γὰρ καὶ
αὔθαδες. μεταφορὰ δὲ τοῖς ἰαμβείοις. τούτοις γὰρ νῦν χρῶν-
ται ὥσπερ εἴρηται. καὶ ἔτι τέταρτον τὸ ψυχρὸν ἐν ταῖς μετα-
φοραῖς γίνεται. εἰσὶ γὰρ καὶ μεταφοραὶ ἀπρεπεῖς. αἱ μὲν, διὰ
τὸ γελοῖον, χρῶνται γὰρ καὶ οἱ κωμῳδοποιοὶ μεταφοραῖς. αἱ 3
δὲ, διὰ τὸ σεμνὸν ἄγαν καὶ τραγικόν. ἀσαφεῖς δὲ, ἂν πόρρωθεν.
οἷον γοργίας χλωρὰ καὶ ἔναιμα τὰ πράγματα. οὐ δὲ ταῦτα
αἰσχρῶς μὲν ἔσπειρας, κακῶς δὲ ἐθέρισας. ποιητικὸν γὰρ ἄγαν
καὶ ὡς ἀλκιδάμας τὴν φιλοσοφίαν ἐπιτείχισμα τῶν νόμων
καὶ τὴν ὀδύσσειαν, καλὸν ἀνθρωπίνου βίου κάτοπτρον, καὶ οὐ-
δὲν τοιοῦτον, ἄθυρμα τῇ ποιήσει προσφέρων. ἅπαντα γὰρ ταῦτα,
ἀπίθανα διὰ τὰ εἰρημένα. τὸ δὲ γοργίου εἰς τὴν χελιδόνα. ἐπεὶ
κατ' αὐτοῦ πετομένη ἀφῆκε τὸ περίττωμα, ἄριστα τῶν τραγικῶν. 4

εἶπε

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.1.4

εἶπε γὰρ αἰσχρόν γε ὦ φιλομήλα. ὄρνιθι μὲν γὰρ εἰ ἐποίησεν, οὐκ αἰσχρὸν. παρθένῳ δὲ αἰσχρόν. εὖ οὖν ἐλοιδόρησεν εἰπὼν ὃ ἦν, ἀλλ' οὐχ ὅ ἐστιν. Ἔστι δὲ καὶ ἡ εἰκὼν μεταφορά. διαφέρει γὰρ μικρόν. ὅταν μὲν γὰρ εἴπῃ τὸν ἀχιλλέα, ὡς δὲ λέων ἐπώρουσεν, εἰκών ἐστι. ὅτι δὲ λέων ἐπώρουσε, μεταφορά. διὰ γὰρ τὸ ἄμφω ἀνδρείους εἶναι προσηγόρευσε μετενεγκὼν λέοντα τὸν ἀχιλλέα. χρήσιμον δὲ ἡ εἰκὼν καὶ ἐν λόγῳ. ὀλιγάκις δὲ, ποιη
1 τικὸν γάρ. οἰστέαι δὲ, ὥσπερ αἱ μεταφοραί. μεταφοραὶ γάρ εἰσι διαφέρουσαι τῷ εἰρημένῳ. εἰσὶ δ' εἰκόνες. οἷον ἣν ἀνδροτίωνος εἰς ἰδριέα, ὅτι ὅμοιος τοῖς ἐκ τῶν δεσμῶν κυνιδίοις. ἐκεῖνά τε γὰρ προσπίπτοντα δάκνει, καὶ ἰδριέα λυθέντα ἐκ τῶν δεσμῶν, εἶναι χαλεπόν. καὶ ὡς θεοδάμας εἴκαζεν ἀρχίδαμον εὐξένῳ, γεωμετρεῖν οὐκ ἐπισταμένῳ, καὶ ἐκ τοῦ ἀνάλογον. ἔστι γὰρ καὶ ὁ εὔξενος ἀρχίδαμος γεωμετρικός. καὶ τὸ ἐν τῇ πολιτείᾳ διὰ τῶν πλάτωνος. ὅτι οἱ τοὺς τεθνεῶτας σκυλεύοντες, ἐοίκασι
2 τοῖς κυνιδίοις, ἃ τοὺς λίθους δάκνει τῶν βαλόντων οὐχ ἁπτόμενα. καὶ ὡς ὁ δημοσθένης εἰς τὸν δῆμον, ὅτι ὅμοιος ναυκλήρῳ ἰσχυρῷ μὲν, ὑποκώφῳ δέ. καὶ ἡ εἰς τὰ μέτρα τῶν ποιητῶν, ὅτι ἔοικε τοῖς ἄνευ κάλλους ὡραίοις. οἱ μὲν γὰρ ἀπανθήσαντες, τὰ δὲ διαλυθέντα, οὐχ ὅμοια φαίνεται. καὶ ἡ περικλέους εἰς σαμίους, ἐοικέναι αὐτοὺς τοῖς παιδίοις, ἃ τὸν ψωμὸν δέχεται μὲν κλαίοντα δὲ, καὶ εἰς βοιωτοὺς, ὅτι ὅμοιοι τοῖς πρίνοις. τούς τε γὰρ πρίνους ὑφ' αὑτῶν κατακόπτεσθαι, καὶ τοὺς βοιωτοὺς πρὸς ἀλλή-
3 λους μαχομένους. καὶ ὁ δημοσθένης τὸν δῆμον, ὅτι ὅμοιός ἐστι τοῖς ἐν τοῖς πλοίοις ναυτιῶσι. καὶ ὡς ὁ δημοκράτης εἴκασε τοὺς ῥήτορας ταῖς τίτθαις, αἳ τὸ ψώμισμα καταπίνουσαι, τῷ σιάλῳ τὰ παιδία περιαλείφουσι. καὶ ὡς ἀντισθένης κηφισόδοτον τὸν λεπτὸν λιβανωτῷ εἴκασεν, ὅτι ἀπολλύμενος εὐφραίνει. πάσας γὰρ ταύτας καὶ ὡς εἰκόνας, καὶ ὡς μεταφορὰς ἔξεστι λέγειν. ὥστε ὅσαι ἂν εὐδοκιμῶσιν ὡς μεταφοραὶ, λεχθεῖσαι, δῆλον ὅτι αὗται καὶ εἰκόνες ἔσονται, καὶ αἱ εἰκόνες μεταφο-
4 ραὶ λόγου δεόμεναι. αἰεὶ δὲ δεῖ τὴν μεταφορὰν τὴν ἐκ τοῦ ἀνά

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.1.4

λόγον, ἀνταποδιδόναι καὶ ἐπὶ θάτερα, καὶ ἐπὶ τοῦ ὁμογενοῦς.
οἷον, εἰ ἡ φιάλη ἀσπὶς διονύσου, καὶ τὴν ἀσπίδα ἁρμόττειν λέ-
γεσθαι φιάλην ἄρεος. ὁ μὲν οὖν λόγος, συντίθεται ἐκ τούτων.
ἔστι δ' ἀρχὴ τῆς λέξεως, τὸ ἑλληνίζειν. τοῦτο δ' ἐστὶν, ἐν πέντε.
πρῶτον μὲν ἐν τοῖς συνδέσμοις, ἂν ἀποδιδῷ τις ὡς πεφύκασι
πρότεροι καὶ ὕστεροι γίνεσθαι ἀλλήλων, οἷον ἔνιοι ἀπαιτοῦσιν.
ὥσπερ ὁ μὲν, καὶ ὁ ἐγὼ μὲν, ἀπαιτεῖ τὸν δὲ, καὶ τὸν, ὁ δέ. δεῖ
δὲ ἕως μέμνηται, ἀνταποδιδόναι ἀλλήλοις καὶ μήτε μακρὰν 1
ἀπαρτᾶν, μήτε σύνδεσμον πρὸ συνδέσμου ἀποδιδόναι τοῦ ἀ-
ναγκαίου. ὀλιγαχοῦ γὰρ ἁρμόττει. ἐγὼ δ' ἐπείμοι εἶπεν, ἦλθε-
τε γὰρ κλέων δεόμενός τε καὶ ἀξιῶν, ἐπορευόμην παραλαβὼν
αὐτούς. ἐν τούτοις γὰρ πολλοὶ πρὸ τοῦ ἀποδοθησομένου συνδέ-
σμου, προεμβέβληνται σύνδεσμοι, ἂν δὲ πολὺ τὸ μεταξὺ γέ-
νηται τοῦ ἐπορευόμην, ἀσαφές. ἓν μὲν δὴ τὸ εὖ ἐν τοῖς συνδέ-
σμοις, δεύτερον δὲ, τὸ τοῖς ἰδίοις ὀνόμασι λέγειν, καὶ μὴ τοῖς πε
ριέχουσι. τρίτον μὴ ἀμφιβόλως. ταῦτα δὲ ἂν μὴ τἀναντία προ 2
αιρῆται. ὅπερ ποιοῦσιν, ὅταν μηθὲν μὲν ἔχωσι λέγειν, προσ-
ποιῶνται δέ τι λέγειν. οἱ γὰρ τοιοῦτοι ἐν ποιήσει λέγουσι ταῦτα.
οἷον ἐμπεδοκλῆς. φενακίζει γὰρ τὸ κύκλῳ πολὺ ὂν, καὶ πά-
σχουσιν οἱ ἀκροαταὶ, ὅπερ οἱ πολλοὶ παρὰ τοῖς μάντεσιν, ὅταν
λέγωσιν ἀμφίβολα συμπαρανεύουσι. κροῖσος ἅλυν διαβὰς,
μεγάλην ἀρχὴν καταλύσει, καὶ διὰ τὸ ὅλως εἶναι ἁμάρτη
μα ἔλαττον, διὰ τῶν λοξῶν τοῦ πράγματος λέγουσιν οἱ μάν-
τεις. τύχοι γὰρ ἄν τις ἐν τοῖς ἀρτιασμοῖς, ἄρτια ἢ περισσὰ εἰ- 3
πὼν μᾶλλον, ἢ τὸ πόσα ἔχει, καὶ τὸ ὅτι ἔσται, ἢ τὸ πότε. διὸ οἱ
χρησμολόγοι, οὐ προσορίζονται τὸ πότε. ἅπαντα δὴ ταῦτα ὅμοια.
ὥστ' ἂν μὴ τοιούτου τινὸς ἕνεκα, φευκτέον. τέταρτον, ὡς πρω-
ταγόρας, τὰ γένη τῶν ὀνομάτων διῄρει, ἄρρενα, καὶ θήλεα,
καὶ σκεύη. δεῖ γὰρ ἀποδιδόναι καὶ ταῦτα ὀρθῶς. ἡ δ' ἐλθοῦσα
καὶ διαλεχθεῖσα, ᾤχετο. πέμπτον, ἐν τῷ τὰ πολλὰ καὶ ὀλίγα,
καὶ ἓν ὀρθῶς ὀνομάζειν. οἱ δ' ἐλθόντες, ἔτυπτόν με. ὅλως δὲ
δεῖ εὐανάγνωστον εἶναι τὸ εἰρημένον, καὶ εὔφραστον. ἔστι δὲ τὸ αὐ 4

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.1.4

τὸ, ὅπερ οἱ πολλοὶ σύνδεσμοι οὐκ ἔχουσιν. ὃ δ' ἂν μὴ ῥᾴδιον δια-
στίξαι, ὥσπερ τὰ ἡρακλείτου. τὰ γὰρ ἡρακλείτου διαστίξαι, ἔργον,
διὰ τὸ ἄδηλον εἶναι ποτέρῳ πρόσκειται, τῷ ὕστερον, ἢ τῷ πρό-
τερον, οἷον ἐν τῇ ἀρχῇ αὐτοῦ τοῦ συγγράμματος. φησὶ γὰρ, τοῦ
λόγου τοῦ ὄντος ἀεὶ ἀξύνετοι ἄνθρωποι γίγνονται. ἄδηλον γὰρ
τὸ ἀεὶ πρὸς ὁποτέρῳ διαστίξαι. ἔτι δὲ ποιεῖ σολοικίζειν, τὸ μὴ
ἀποδιδόναι, ἐὰν μὴ ἐπιζευγνύῃς ἀμφοῖν ὃ ἁρμόττει. οἷον ἢ ψό-
1 φον, ἢ χρῶμα. τὸ μὲν ἰδὼν, οὐ κοινόν. τὸ δ' αἰσθόμενος, κοινόν.
ἀσαφῆ δὲ, καὶ ἂν μὴ προθεὶς εἴπῃς, μέλλων πολλὰ μεταξὺ
ἐμβάλλειν. οἷον, ἔμελλον γὰρ διαλεχθεὶς ἐκείνῳ τάδε, καὶ τάδε
καὶ ὧδε πορεύεσθαι, ἀλλὰ μὴ ἔμελλον γὰρ διαλεχθεὶς πορεύε-
σθαι, εἶτα τάδε καὶ τάδε, καὶ ὧδε ἐγένετο. Εἰς ὄγκον δὲ τῆς
λέξεως συμβάλλεται τάδε, τὸ λόγῳ χρῆσθαι ἀντ' ὀνόματος,
οἷον, μὴ κύκλον, ἀλλ' ἐπίπεδον τὸ ἐκ τοῦ μέσου ἴσον. εἰς δὲ συντο-
μίαν τὸ ἐναντίον, ἀντὶ τοῦ λόγου ὄνομα. καὶ ἐὰν αἰσχρὸν ἢ ἀ-
2 πρεπὲς, ἐὰν μὲν ἐν τῷ λόγῳ ᾖ αἰσχρὸν, τοὔνομα λέγειν. ἐὰν δὲ
ἐν τῷ ὀνόματι, τὸν λόγον. καὶ μεταφοραῖς δηλοῦν, καὶ τοῖς ἐπι-
θέτοις εὐλαβούμενον τὸ ποιητικόν. καὶ τὸ πολλὰ ποιεῖν, ὅπερ
οἱ ποιηταὶ ποιοῦσιν, ἑνὸς ὄντος λιμένος, ὅμως λέγουσι λιμένας
εἰς ἀχαϊκοὺς, καὶ δέλτου μὲν αἵδε πολύθυροι διαπτυχαί. καὶ τὸ
μὴ ἐπιζευγνύναι, ἀλλ' ἑκατέρῳ ἑκάτερον, τῆς γυναικὸς τῆς ἡ-
μετέρας. ἐὰν δὲ συντόμως, τὸ ἐναντίον τῆς ἡμετέρας γυναι-
κὸς, καὶ μετὰ συνδέσμου λέγειν. ἐὰν δὲ συντόμως, ἄνευ μὲν
3 συνδέσμου, μὴ ἀσύνδετα δὲ, οἷον πορευθεὶς καὶ διαλεχθεὶς, πορευ-
θεὶς διελέχθην. καὶ τὸ ἀντιμάχου χρήσιμον, ἐξ ὧν μὴ ἔχει λέγειν,
ὃ ἐκεῖνος ποιεῖ ἐπὶ τοῦ τευμησσοῦ. ἔστι τις ἠνεμόεις ὀλίγος λό-
φος. αὔξεται γὰρ οὕτως εἰς ἄπειρον. ἔστι δὲ τοῦτο καὶ ἐπὶ ἀγαθῶν
καὶ κακῶν. ὅπως οὐκ ἔχει. ὁποτέρως ἂν ᾖ χρήσιμον. ὅθεν καὶ
τὰ ὀνόματα οἱ ποιηταὶ φέρουσι. τὸ ἄχορδον καὶ τὸ ἄλυρον μέ-
λος. ἐκ τῶν στερήσεων γὰρ ἐπιφέρουσιν. εὐδοκιμεῖ δὲ τοῦτο ἐν
ταῖς μεταφοραῖς λεγόμενον, ταῖς ἀνάλογον. οἷον, τὸ φάναι
4 τὴν σάλπιγγα εἶναι μέλος ἄλυρον. Τὸ δὲ πρέπον ἕξει

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.1.4

ἡ λέξις, ἐὰν ᾖ παθητική τε καὶ ἠθικὴ, καὶ τοῖς ὑποκειμένοις
πράγμασιν ἀνάλογον. τὸ δ' ἀνάλογόν ἐστιν, ἐὰν μήτε περὶ εὐό-
γκων αὐτοκαβδήλως λέγηται, μήτε περὶ εὐτελῶν σεμνῶς, μή-
τ' ἐπὶ τῷ εὐτελεῖ ὀνόματι ἐπῇ κόσμος. εἰ δὲ μὴ, κωμῳδία φαί-
νεται, οἷον ποιεῖ Κλεοφῶν. ὁμοίως γὰρ ἔνια ἔλεγε καὶ εἴποιεν
ἂν πότνια συκῆ. παθητικὴ δὲ, ἐὰν μὲν ᾖ ὕβρις, ὀργιζομένου ἡ
λέξις. ἐὰν δὲ ἀσεβῆ καὶ αἰσχρὰ, δυσχεραίνοντος καὶ εὐλαβου-
μένως λέγειν. ἐὰν δὲ ἐπαινετὰ, ἀγαμένως, ἐὰν δὲ ἐλεεινὰ, τα- 1
πεινῶς. καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων δὲ ὁμοίως. πιθανοῖ δὲ τὸ πρᾶγμα
καὶ ἡ οἰκεία λέξις, παραλογίζεται γὰρ ἡ ψυχὴ ὡς ἀληθῶς λέ-
γοντος. ὅτι ἐπὶ τοῖς τοιούτοις οὕτως ἔχουσιν ὥστ' οἴονται, εἰ καὶ
μὴ οὕτως ἔχει. ὡς ὁ λέγων τὰ πράγματα οὕτως ἔχειν. καὶ
συνομοιοπαθεῖ ἀεὶ ὁ ἀκούων τῷ παθητικῶς λέγοντι, κἂν μηθὲν
λέγῃ, διὸ πολλοὶ καταπλήττουσι τοὺς ἀκροατὰς θορυβοῦντες.
καὶ ἠθικὴ δὲ αὕτη ἡ ἐκ τῶν σημείων δεῖξις, ὅτι ἀκολουθεῖ ἡ ἁρ-
μόττουσα ἑκάστῳ γένει καὶ ἕξει. λέγω δὲ γένος μὲν, καθ' ἡλικί- 2
αν. οἷον παῖς ἢ ἀνὴρ, ἢ γέρων καὶ γυνὴ, ἢ ἀνήρ. καὶ Λάκων ἢ
Θετταλός. ἕξεις δὲ, καθ' ἃς ποιός τις τῷ βίῳ. οὐ γὰρ καθ' ἅπασαν
ἕξιν οἱ βίοι ποιοί τινες. ἐὰν οὖν καὶ τὰ ὀνόματα οἰκεῖα λέγῃ τῇ
ἕξει, ποιήσει τὸ ἦθος. οὐ γὰρ ταῦτα, οὐθ' ὡσαύτως ἀγροῖκος ἂν
καὶ πεπαιδευμένος εἴπειεν. πάσχουσι δέ τι οἱ ἀκροαταὶ, καὶ ᾧ
κατακόρως χρῶνται οἱ λογογράφοι. τίς δ' οὐκ οἶδεν ἃ πάντες
ἴσασιν. ὁμολογεῖ γὰρ ὁ ἀκούων αἰσχυνόμενος, ὅπως μετέχῃ οὗ-
περ καὶ οἱ ἄλλοι πάντες. τὸ δ' εὐκαίρως ἢ μὴ εὐκαίρως χρῆ- 3
σθαι, κοινὸν ἁπάντων τῶν εἰδῶν ἐστιν. ἄκος δ' ἐπὶ πάσης ὑπερ-
βολῆς, τὸ θρυλλούμενον. δεῖ γὰρ αὐτὸν αὑτῷ προσεπιπλήττειν.
δοκεῖ γὰρ ἀληθὲς εἶναι. ἐπεὶ οὐ λανθάνει γε ὃ ποιεῖ τὸν λέγον-
τα. ἔτι τοῖς ἀνάλογον μὴ πᾶσιν ἅμα χρήσασθαι. οὕτω γὰρ
κλέπτεται ὁ ἀκροατής. λέγω δὲ, οἷον ἐὰν τὰ ὀνόματα σκληρὰ
ᾖ, μὴ καὶ τῇ φωνῇ καὶ τῷ προσώπῳ καὶ τοῖς ἁρμόττουσιν. εἰ
δὲ μὴ, φανερὸν γίνεται ἕκαστον ὅ ἐστιν. ἐὰν δὲ τόδε μὲν, τόδε δὲ
μὴ λανθάνῃ ποιῶν τὸ αὐτό. ἐὰν οὖν τὰ μαλακὰ σκληρῶς, καὶ 4

τὰ σκληρὰ μαλακῶς λέγηται, ἀπίθανον γίγνεται. τὰ δὲ ὀνό-
ματα τὰ ἐπίθετα καὶ διπλᾶ, πλείω. καὶ τὰ ξένα μάλιστα
ἁρμόττει λέγοντι παθητικῶς. συγγνώμη γὰρ ὀργιζομένῳ κα-
κὸν φάναι οὐρανόμηκες ἢ πελώριον εἰπεῖν. καὶ ὅταν ἤδη ἔ-
χῃ τοὺς ἀκροατὰς καὶ ποιήσῃ ἐνθουσιάσαι, ἢ ἐπαίνοις, ἢ ψόγοις,
ἢ ὀργῇ, ἢ φιλίᾳ. οἷον καὶ ἰσοκράτης ποιεῖ ἐν τῷ πανηγυρικῷ ἐ-
πὶ τέλει, φήμη δὲ καὶ γνώμη καὶ οἵτινες ἔτλησαν. φθέγγονταί
1 τε γὰρ τὰ τοιαῦτα ἐνθουσιάζοντες, ὥστε καὶ ἀποδέχονται, δῆ-
λον ὅτι ὁμοίως ἔχοντες. διὸ καὶ τῇ ποιήσει ἥρμοσεν. ἔνθεον γὰρ
ἡ ποίησις. ἢ δὴ οὕτω δεῖ ἢ μετ' εἰρωνείας ὥσπερ γοργίας ἐ-
ποίει, καὶ τὰ ἐν τῷ φαίδρῳ. τὸ δὲ σχῆμα τῆς λέξεως δεῖ μήτε
ἔμμετρον εἶναι, μήτε ἄρρυθμον. τὸ μὲν γὰρ, ἀπίθανον. πεπλά-
σθαι γὰρ δοκεῖ, καὶ ἅμα καὶ ἐξίστησι, προσέχειν γὰρ ποιεῖ τῷ ὁ-
μοίῳ πότε πάλιν ἥξει, ὥσπερ οὖν τῶν κηρύκων προλαμβά-
νουσι τὰ παιδία, τὸ, τίνα αἱρεῖται ἐπίτροπον ὁ ἀπελευθερού-
2 μενος τὸν κλέωνα. τὸ δὲ ἄρρυθμον, ἀπέραντον. δεῖ δὲ πεπεράν-
» θαι μὲν, μὴ μέτρῳ δέ. ἀηδὲς γὰρ καὶ ἄγνωστον τὸ ἄπειρον. περαί-
» νεται δὲ ἀριθμῷ πάντα. ὁ δὲ τοῦ σχήματος τῆς λέξεως ἀριθμὸς
ῥυθμός ἐστιν, οὗ καὶ τὰ μέτρα τμητά. διὸ ῥυθμὸν δεῖ ἔχειν τὸν
λόγον, μέτρον δὲ μή. ποίημα γὰρ ἔσται. ῥυθμὸν δὲ μὴ ἀκριβῶς,
τοῦτο δὲ ἔσται, ἐὰν μέχρι του ᾖ. τῶν δὲ ῥυθμῶν, ὁ μὲν, ἡρῷος σε-
μνὸς καὶ λεκτικὸς καὶ ἁρμονίας δεόμενος. ὁ δ' ἴαμβος, αὐτή
ἐστιν ἡ λέξις ἡ τῶν πολλῶν. διὸ μάλιστα πάντων τῶν μέτρων ἰαμ-
3 βεῖα φθέγγονται λέγοντες. δεῖ δὲ σεμνότητα γενέσθαι καὶ ἐκ-
στῆσαι. ὁ δὲ τροχαῖος κορδακικώτερος, δηλοῖ δὲ τὰ τετράμετρα
ἔστι γὰρ τροχερὸς ῥυθμὸς τὰ τετράμετρα. λείπεται δὲ παιάν, ᾧ ἐχρῶν-
το μὲν ὡς ἐν ἀπορρήτῳ, ἀπὸ θρασυμάχου ἀρξάμενοι. οὐκ εἶχον δὲ
λέγειν, τίς ἦν. ἔστι δὲ τρίτος ὁ παιάν, καὶ ἐχόμενος τῶν εἰρημέ-
νων. τρία δὲ πρὸς δύο ἐστίν. ἐκείνων δὲ ὁ μὲν ἓν πρὸς ἕν. ὁ δὲ, δύο
πρὸς ἕν. ἔχεται δὲ τῶν λόγων τούτων ὁ ἡμιόλιος, οὗ-
τος δ' ἐστὶν ὁ παιάν. οἱ μὲν οὖν ἄλλοι διά τε τὰ εἰρημένα ἀφε-
4 τέοι, καὶ διότι μετρικοί. ὁ δὲ παιὰν, ληπτέος. ἀπὸ μόνου γὰρ οὐκ

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.1.4

ἔστι μέτρον τῶν ῥηθέντων ῥυθμῶν, ὥστε μάλιστα λανθάνειν. νῦν
μὲν οὖν χρῶνται τῷ ἑνὶ παιᾶνι καὶ ἀρχόμενοι. δεῖ δὲ διαφέ-
ρειν τὴν τελευτὴν, τῆς ἀρχῆς. ἔστι δὲ παιᾶνος δύο εἴδη ἀντι-
κείμενα ἀλλήλοις. ὧν τὸ μὲν, ἀρχῇ ἁρμόττει, ὥσπερ καὶ χρῶν
ται. οὗτος δ' ἐστὶν, οὗ ἄρχει μὲν ἡ μακρὰ, τελευτῶσι δὲ τρεῖς
βραχεῖαι. δαλογενὲς εἴτε λυκίαν καὶ χρυσεοκόμα ἕκατε παῖ
διός. ἕτερον δ' ἐξ ἐναντίας, οὗ βραχεῖαι ἄρχουσι τρεῖς, ἡ δὲ
μακρὰ τελευταία. μετὰ δὲ γᾶν ὕδατά τ' ὠκεανὸν ἠφάνισε νύξ. 1
οὗτος δὲ τελευτὴν ποιεῖ. ἡ γὰρ βραχεῖα διὰ τὸ ἀτελὴς εἶναι,
ποιεῖ κολοβόν. ἀλλὰ δεῖ τῇ μακρᾷ ἀποκόπτεσθαι, καὶ δήλην
εἶναι τὴν τελευτὴν, μὴ διὰ τὸν γράφοντα, μὴ δὲ διὰ τὴν παρα-
γραφὴν, ἀλλὰ διὰ τὸν ῥυθμόν. ὅτι μὲν οὖν εὔρυθμον δεῖ εἶναι
τὴν λέξιν καὶ μὴ ἄρρυθμον, καὶ τίνες εὔρυθμον ποιοῦσι ῥυθ-
μὸν, καὶ πῶς ἔχοντες, εἴρηται. τὴν δὲ λέξιν ἀνάγκη εἶναι ἢ εἰρο-
μένην, καὶ τῷ συνδέσμῳ μίαν, ὥσπερ αἱ ἐν τοῖς διθυράμβοις
ἀναβολαὶ, ἢ κατεστραμμένην καὶ ὁμοίαν ταῖς τῶν ἀρχαίων 2
ποιητῶν ἀντιστρόφοις. ἡ μὲν οὖν εἰρομένη λέξις, ἡ ἀρχαία ἐστὶν
ἡροδότου θουρίου ἥδε ἐστὶν ἀπόδειξις. ταύτῃ γὰρ πρότερον
μὲν ἅπαντες, νῦν δὲ οὐ πολλοὶ χρῶνται. λέγω δὲ εἰρομένην,
ἣ οὐδὲν ἔχει τέλος καθ' αὑτὴν, ἂν μὴ τὸ πρᾶγμα λεγόμενον
τελειωθῇ. ἔστι δὲ ἀηδὲς, διὰ τὸ ἄπειρον. τὸ γὰρ τέλος πάν-
τες βούλονται καθορᾶν. διόπερ καὶ οἱ δρομεῖς ἐπὶ τοῖς καμ-
πτῆρσιν ἐκπνέουσι καὶ ἐκλύονται. προορῶντες γὰρ τὸ πέ-
ρας, οὐ κάμνουσι πρότερον. ἡ μὲν οὖν εἰρομένη τῆς λέξεως, 3
ἐστὶν ἥδε. κατεστραμμένη δὲ, ἡ ἐν περιόδοις. λέγω δὲ περίο-
δον, λέξιν ἔχουσαν ἀρχὴν καὶ τελευτὴν καθ' αὑτὴν, καὶ μέ-
γεθος εὐσύνοπτον, ἡδεῖα δ' ἡ τοιαύτη καὶ εὐμαθής. ἡδεῖα μὲν
διὰ τὸ ἐναντίως ἔχειν τῷ ἀπεράντῳ. καὶ ὅτι ἀεί τι ἔχειν οἴεται
ὁ ἀκροατὴς, τῷ ἀεὶ πεπεράνθαί τι αὐτῷ. τὸ δὲ μηδὲν προνοεῖν
εἶναι, μὴ δὲ ἀνύειν, ἀηδές. εὐμαθὴς δὲ, ὅτι εὐμνημόνευτος.
τοῦτο δὲ, ὅτι ἀριθμὸν ἔχει ἡ ἐν περιόδοις λέξις, ὃ πάντων εὐ-
μνημονευτότατον. διὸ καὶ τῶν μέτρων πάντες μνημονεύουσι 4

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.1.4

μᾶλλον τῆς χύδην. ἀριθμὸν γὰρ ἔχει, ὃ μετρεῖται. δεῖ δὲ τῇ περιόδῳ καὶ τῇ διανοίᾳ τετελειῶσθαι καὶ μὴ διακόπτεσθαι, ὥσπερ τὰ σοφοκλέους ἰαμβεῖα. καλυδὼν μὲν, ἥδε γαῖα πελοπίας χθονός. τοὐναντίον γάρ ἐστιν ὑπολαβεῖν τῷ διαιρεῖσθαι, ὥσπερ καὶ ἐπὶ τοῦ εἰρημένου, τὴν καλυδῶνα εἶναι τῆς πελοποννήσου. περίοδος δὲ, ἡ μὲν, ἐν κώλοις, ἡ δ' ἀφελής. ἔστι δὲ ἐν κώλοις μὲν, λέξις ἡ τετελειωμένη τε καὶ διῃρημένη, καὶ εὐα-
1 νάπνευστος, μὴ ἐν τῇ διαιρέσει, ὥσπερ καὶ ἡ εἰρημένη περίοδος, ἀλλ' ὅλη. κῶλον δ' ἐστὶν, τὸ ἕτερον μόριον ταύτης. ἀφελῆ δὲ λέγω, τὴν μονόκωλον. δεῖ δὲ καὶ τὰ κῶλα, καὶ τὰς περιόδους, μήτε μειούρους εἶναι, μήτε μακράς. τὸ μὲν γὰρ μικρὸν, προσπταίειν πολλάκις ποιεῖ τὸν ἀκροατήν. ἀνάγκη γὰρ ὅταν ἔτι ὁρμῶν ἐπὶ τὸ πόρρω καὶ τὸ μέτρον, οὗ ἔχει ἐν ἑαυτῷ ὅρον ἀντισπασθῇ παυσαμένου, οἷον προσπταίειν γίνεσθαι διὰ τὴν ἀντίκρουσιν. τὰ δὲ μακρὰ ἀπολείπεσθαι ποιεῖ, ὥσπερ οἱ ἐξωτέρω
2 ἀνακάμπτοντες τοῦ τέρματος. ἀπολείπουσι γὰρ καὶ οὗτοι τοὺς συμπεριπατοῦντας. ὁμοίως δὲ καὶ αἱ περίοδοι αἱ μακραὶ οὖσαι λόγος γίνεται καὶ ἀναβολῇ ὅμοιον, ὥστε γίνεται ὃ ἔσκωψε δημόκριτος ὁ χῖος εἰς μελανιππίδην ποιήσαντα ἀντὶ τῶν ἀντιστρόφων ἀναβολάς. οἷ τ' αὐτῷ κακὰ τεύχει ἀνὴρ, ἄλλῳ κακὰ τεύχων, ἡ δὲ μακρὰ ἀναβολὴ τῷ ποιήσαντι κακίστη. ἁρμόττει γὰρ τὸ τοιοῦτον, καὶ εἰς τοὺς μακροκώλους λέγειν, αἱ δὲ λίαν βραχύκωλοι, οὐ περίοδος γίνεται. προπετῆ οὖν ἄγει τὸν ἀκροα-
3 τήν. τῆς δὲ ἐν κώλῳ λέξεως, ἡ μὲν, διῃρημένη ἐστίν. ἡ δὲ, ἀντικειμένη. διῃρημένη μὲν, οἷον ἐθαύμασα πολλάκις τῶν τὰς πανηγύρεις ἀγόντων, καὶ τοὺς γυμνικοὺς ἀγῶνας καταστησάντων. ἀντικειμένη δὲ ἐν ᾗ ἑκατέρῳ τῷ κώλῳ, ἢ πρὸς ἐναντίῳ ἐναντίον σύγκειται, ἢ ταὐτὸ ἐπέζευκται τοῖς ἐναντίοις. οἷον ἀμφοτέρους δ' ὤνησαν καὶ τοὺς ὑπομείναντας, καὶ τοὺς ἀκολουθήσαντας. τοῖς μὲν γὰρ πλείω, τῆς οἴκοι προσεκτήσαντο. τοῖς δ' ἱκανὴν, τὴν οἴκοι κατέλιπον. ἐναντία δὲ ὑπομονὴ ἡ ἀκολουθία, ἱκανὸν
4 πλεῖον. ὥστε καὶ τοῖς χρημάτων δεομένοις, καὶ τοῖς ἀπολαῦ-

σαι βουλομένοις. ἀπόλαυσις κτήσει ἀντίκειται, καὶ ἔτι, συμ-
βαίνει πολλάκις ἐν πόλεσι ταύταις καὶ τοὺς φρονίμους ἀτυχεῖν
καὶ τοὺς ἄφρονας κατορθοῦν, εὐθὺς μὲν τῶν ἀριστείων ἠξιώθη
σαν, οὐ πολὺ δὲ ὕστερον τὴν ἀρχὴν τῆς θαλάσσης ἔλαβον.
πλεῦσαι μὲν διὰ τῆς ἠπείρου, πεζεῦσαι δὲ διὰ τῆς θαλάττης.
τὸν μὲν Ἑλλήσποντον ζεύξας, τὸν δ' Ἄθω διορύξας. καὶ φύ-
σει πολίτας ὄντας, νόμῳ τῆς πόλεως στέρεσθαι. οἱ μὲν γὰρ αὐ-
τῶν, κακῶς ἀπώλοντο, οἱ δ' αἰσχρῶς ἐσώθησαν. καὶ ἰδίᾳ μὲν τοῖς 1
βαρβάροις οἰκέταις χρῆσθαι, κοινῇ δὲ πολλοὺς τῶν συμμάχων
περιορᾶν δουλεύοντας, ἢ ἄξειν ζῶντας, ἢ τελευτήσαντας κα-
ταλείψειν. καὶ ὃ εἰς Πειθόλαον τις εἶπε καὶ Λυκόφρονα ἐν δι
καστηρίῳ, οὗτοι δ' ὑμᾶς οἴκοι μὲν ὄντες ἐπώλουν, ἐλθόντες δ'
ὡς ὑμᾶς ἐώνηνται. ἅπαντα γὰρ ταῦτα ποιεῖ τὸ εἰρημένον. ἡ-
δεῖα δέ ἐστιν ἡ τοιαύτη λέξις, ὅτι τὰ ἐναντία γνωριμώτατα. καὶ
παράλληλα μᾶλλον γνώριμα. καὶ ὅτι ἔοικε συλλογισμῷ. ὁ γὰρ
ἔλεγχος, συναγωγὴ τῶν ἀντικειμένων ἐστίν. ἀντίθεσις μὲν οὖν τὸ 2
τοιοῦτόν ἐστι. παρίσωσις δὲ, ἐὰν ἴσα τὰ κῶλα. παρομοίωσις
δὲ, ἂν ὅμοια τὰ ἔσχατα ἔχῃ ἑκάτερα τῶν κώλων. ἀνάγκη δὲ ἢ
ἐν ἀρχῇ, ἢ ἐπὶ τελευτῇ ἔχειν. καὶ ἀρχῇ μὲν ἀεὶ τὰ ὀνόματα.
ἡ δὲ τελευτὴ τὰς ἐσχάτας συλλαβὰς, ἢ τοῦ αὐτοῦ ὀνόματος πτώ
σεις, ἢ τὸ αὐτὸ ὄνομα. ἐν ἀρχῇ μὲν, τὰ τοιαῦτα, ἀγρὸν ἔλα-
βεν, ἀργὸν παρ' αὐτοῦ. δωρητοί τ' ἐπέλοντο παράρρητοί τ' ἐπέεσ
σιν. ἐπὶ τελευτῇ δὲ, οὐκ ᾠήθησαν αὐτὸν παιδίον τετοκέναι, ἀλ
λ' αὐτὸν αἴτιον γεγονέναι. ἐν πλείσταις δὲ φροντίσι, καὶ ἐν ἐλα 3
χίσταις ἐλπίσι. πτῶσις δὲ ταὐτοῦ, ἄξιος δὲ σταθῆναι χαλκοῦ,
οὐκ ἄξιος ὢν χαλκοῦ. ταὐτὸ δ' ὄνομα, σὺ δ' αὐτὸν καὶ ζῶντα
ἔλεγες κακῶς, καὶ νῦν γράφεις κακῶς. ἀπὸ συλλαβῆς δὲ, τί
ἂν ἔπαθες δεινὸν, εἰ ἄνδρ' εἶδες ἀργόν. ἔστι δὲ ἅμα πάντ' ἔχειν
ταὐτό, καὶ ἀντίθεσιν εἶναι τὸ αὐτό, καὶ πάρισον, καὶ ὁμοιοτέ-
λευτον. αἱ δ' ἀρχαὶ τῶν περιόδων σχεδὸν ἐν τοῖς Θεοδεκτείοις
ἐξηρίθμηνται. εἰσὶ δὲ καὶ ψευδεῖς ἀντιθέσεις, οἷον καὶ Ἐπίχαρ
μος ἐποίει. τόκα μὲν ἐν τήνων ἐγὼν ἦν. τόκα δὲ παρὰ τήνοις ἐ- 4

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di
Firenze.
Ald.2.1.4

τω. ἐπεὶ δὲ διώρισται περὶ τούτων, πόθεν λέγεται, τὰ ἀστεῖα
καὶ τὰ εὐδοκιμοῦντα λεκτέον, ποιεῖν μὲν οὖν ἐστι τοῦ εὐφυοῦς
ἢ τοῦ γεγυμνασμένου, δεῖξαι δὲ τῆς μεθόδου ταύτης. εἴπωμεν
» οὖν καὶ διαριθμήσωμεν. ἀρχὴ δ' ἔστω ἡμῖν αὕτη. τὸ γὰρ μαν-
» θάνειν ῥᾳδίως ἡδὺ φύσει πᾶσιν ἐστὶν, τὰ δὲ ὀνόματα σημαίνει
τι. ὥστε ὅσα τῶν ὀνομάτων ποιεῖ ἡμῖν μάθησιν, ἥδιστα. αἱ μὲν
οὖν γλῶτται, ἀγνῶτες. τὰ δὲ κύρια, ἴσμεν, ἡ δὲ μεταφορὰ
1 ποιεῖ τοῦτο μάλιστα. ὅταν γὰρ εἴπῃ τὸ γῆρας καλάμην, ἐποίη-
σε μάθησιν καὶ γνῶσιν διὰ τοῦ γένους. ἄμφω γὰρ ἀπηνθηκότες.
ποιοῦσι μὲν οὖν καὶ αἱ τῶν ποιητῶν εἰκόνες τὸ αὐτό. διόπερ ἂν
ἀστεῖον φαίνεται. ἔστι γὰρ εἰκὼν καθάπερ εἴρηται πρότερον, με-
ταφορὰ διαφέρουσα προθέσει. διὸ ἧττον ἡδὺ, ὅτι μακροτέ-
ρως. καὶ οὐ λέγει ὡς τοῦτο ἐκεῖνο. οὔκουν οὐδὲ ζητεῖ τοῦτο ἡ ψυ-
χή. ἀνάγκη δὴ καὶ λέξιν καὶ ἐνθυμήματα, ταῦτα εἶναι ἀστεῖα, ὅ-
σα ποιεῖ ἡμῖν μάθησιν ταχεῖαν. διὸ οὔτε τὰ ἐπιπόλαια τῶν
2 ἐνθυμημάτων εὐδοκιμεῖ. ἐπιπόλαια γὰρ λέγομεν τὰ παντὶ
δῆλα, καὶ ἃ μηδὲν δεῖ ζητῆσαι, οὔτε ὅσα εἰρημένα ἀγνοούμενά
ἐστιν. ἀλλ' ὅσων ἢ ἅμα λεγομένων, ἡ γνῶσις γίνεται, κἂν εἰ μὴ πρό-
τερον ὑπῆρχεν, ἢ μικρὸν ὑστερίζει ἡ διάνοια. γίνεται γὰρ οἷον
ἡ μάθησις. ἐκείνως δὲ οὐδέτερον. κατὰ μὲν οὖν τὴν διάνοιαν
τοῦ λεγομένου τὰ τοιαῦτα εὐδοκιμεῖ τῶν ἐνθυμημάτων. κατὰ
δὲ τὴν λέξιν, τῷ μὲν σχήματι ἐὰν ἀντικειμένως λέγηται, οἷον
καὶ τὴν τοῖς ἄλλοις κοινὴν εἰρήνην νομιζόντων τοῖς αὑτῶν ἰ-
3 δίοις πόλεμον, ἀντίκειται πόλεμος γὰρ εἰρήνῃ. τοῖς δ' ὀνόμα-
σιν, ἐὰν ἔχῃ μεταφορὰν καὶ ταύτην. μήτ' ἀλλοτρίαν, χαλε-
πὸν γὰρ συνιδεῖν. μήτ' ἐπιπόλαιον, οὐδὲν γὰρ ποιεῖ πάσχειν. ἔ-
τι εἰ πρὸ ὀμμάτων ποιεῖ ὡς ἤδη ἐνεργοῦσα. ὁρᾶν γὰρ δεῖ τὰ
πραττόμενα μᾶλλον, ἢ μέλλοντα. ἔτι δεῖ τριῶν στοχάζεσθαι τού-
των, μεταφορᾶς, ἀντιθέσεως, ἐνεργείας. τῶν δὲ μεταφορῶν
τεττάρων οὐσῶν, εὐδοκιμοῦσι μάλιστα αἱ κατὰ ἀναλογίαν.
ὥσπερ Περικλῆς ἔφη τὴν νεότητα τὴν ἀπολομένην ἐν τῷ
4 πολέμῳ, οὕτως ἠφανίσθαι ἐκ τῆς πόλεως, ὥσπερ εἴ τις τὸ ἔαρ

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.1.4

ἐκ τοῦ ἐνιαυτοῦ ἐξέλῃ. καὶ λεπτίνης περὶ λακεδαιμονίων, οὐκ
ἐᾶν περιιδεῖν τὴν ἑλλάδα ἑτερόφθαλμον γενομένην. καὶ
κηφισόδοτος, σπουδάζοντος χάρητος εὐθύνας δοῦναι περὶ τὸν
ὀλυνθιακὸν πόλεμον, ἠγανάκτει, φάσκων εἰς πνῖγμα τὸν δῆ-
μον ἔχοντα τὰς εὐθύνας πειρᾶσθαι δοῦναι, καὶ παρακαλῶν
ποτε τοὺς ἀθηναίους εἰς εὔβοιαν ἐπισιτισαμένους, ἔφη, δεῖν ἐ-
ξιέναι τὸ μιλτιάδου ψήφισμα. καὶ ἰφικράτης, σπεισαμένων
ἀθηναίων πρὸς ἐπίδαυρον καὶ τὴν παραλίαν, ἠγανάκτει φά- 1
σκων αὐτοὺς τοῦ πολέμου τὰ ἐφόδια παρῃρῆσθαι. καὶ πειθό-
λαος τὴν πάραλον τοῦ μήδου. τὸν δὲ σηστὸν τηλίαν τοῦ πειραιέ
ως. καὶ περικλῆς τὴν αἴγιναν ἀφελεῖν ἐκέλευσε, τὴν λήμην
τοῦ πειραιέως. καὶ μυροκλῆς, οὐδὲν ἔφη πονηρότερον εἶναι ὀνο
μάσας τινὰ τῶν ἐπιεικῶν. ἐκεῖνον μὲν γὰρ, ἐπὶ τρίτων τόκων πο
νηρεύεσθαι. αὐτὸν δὲ ἐπὶ δεκάτων. καὶ τὸ ἀλεξάνδρου ἰαμ-
βεῖον ὑπὲρ τῶν θυγατέρων πρὸς τὸν γάμον ἐγχρονιζουσῶν,
ὑπερήμεροί μοι τῶν γάμων αἱ παρθένοι. καὶ τὸ πολυεύκτου 2
εἰς ἀποπληκτικόν τινα σπεύσιππον. τὸ μὴ δύνασθαι ἡσυχίαν
ἄγειν ὑπὸ τῆς τύχης, ἐν πεντεσυρίγγῳ νόσῳ δεδεμένον. καὶ
κηφισόδοτος τὰς τριήρεις ἐκάλει μυλῶνας ποικίλους. ὁ κύων
δὲ τὰ καπηλεῖα, τὰ ἀττικὰ φιλίτια, αἰσίων δὲ, ὅτι εἰς σικε-
λίαν τὴν πόλιν ἐξέχεαν. τοῦτο γὰρ μεταφορὰ καὶ πρὸ ὀμμά-
των. καὶ ὥστε βοῆσαι τὴν ἑλλάδα. καὶ τοῦτο πρὸ ὀμμάτων τρό-
πον τινὰ, μεταφορά. καὶ ὥσπερ κηφισόδοτος εὐλαβεῖσθαι ἐ-
κέλευε, μὴ πολλὰς ποιήσωσι τὰς συνδρομὰς ἐκκλησίας, καὶ 3
ἰσοκράτης πρὸς τοὺς συντρέχοντας ἐν ταῖς πανηγύρεσι, καὶ οἷ
ἐν τῷ ἐπιταφίῳ. διότι ἄξιον ἦν ἐπὶ τῷ τάφῳ τῷ τῶν ἐν σαλα-
μῖνι τετελευτηκότων, κείρασθαι τὴν ἑλλάδα, ὡς συγκαταθα-
πτομένης τῇ ἀρετῇ αὐτῶν τῆς ἐλευθερίας. εἰ μὲν γὰρ εἶπεν, ὅ-
τι ἄξιον δακρῦσαι συγκαταθαπτομένης τῆς ἀρετῆς, μεταφο
ρὰ καὶ πρὸ ὀμμάτων. τὸ δὲ τῇ ἀρετῇ τῆς ἐλευθερίας ἀντί-
θεσίν τινα ἔχει. καὶ ἰφικράτης εἶπεν. ἡ γὰρ ὁδός μοι τῶν λό-
γων διὰ μέσων τῶν χάρητι πεπραγμένων ἐστί. μεταφορὰ κατὰ 4

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.1.4

ἀναλογίαν. καὶ τὸ διὰ μέσων, πρὸ ὀμμάτων ποιεῖ. καὶ τὸ φά-
ναι παρακαλεῖν τοὺς κινδύνους τοῖς κινδύνοις βοηθήσοντας,
πρὸ ὀμμάτων μεταφορά. καὶ λυκολέων ὑπὲρ χαβρίου. οὐ
» δὲ τὴν ἱκετηρίαν ᾐσχύνθητε αὐτοῦ τὴν εἰκόνα τὴν χαλκῆν. με-
» ταφορὰ γὰρ ἐν τῷ παρόντι, ἀλλ' οὐκ ἀεί, ἀλλὰ πρὸ ὀμμάτων.
κινδυνευόντων γὰρ αὐτοῦ, ἱκετεύει εἰκών, τὸ ἄψυχον δὴ ἔμψυ-
χον, τὸ ὑπόμνημα τῶν τῆς πόλεως ἔργων, καὶ πάντα τρόπον
1 μελετῶντες ἀεί, μικρὰ φρονεῖν. τὸ γὰρ μελετᾶν αὔξειν τί ἐστι.
καὶ ὅτι τὸν νοῦν ὁ θεὸς φῶς ἀνῆψεν ἐν τῇ ψυχῇ, ἄμφω γὰρ,
δηλοῖ τι. οὐ γὰρ διαλυόμεθα τοὺς πολέμους, ἀλλ' ἀναβαλλό-
μεθα. ἄμφω γάρ ἐστι μέλλοντα. καὶ ἡ ἀναβολή, καὶ ἡ τοιαύτη
εἰρήνη. καὶ τὸ τὰς συνθήκας φάναι τρόπαιον εἶναι, πολὺ κάλ-
λιον, τῶν ἐν τοῖς πολέμοις γινομένων, τὰ μὲν γὰρ ὑπὲρ μικρῶν
καὶ μιᾶς τύχης. αὗται δὲ, ὑπὲρ παντὸς τοῦ πολέμου. ἄμφω
γὰρ νίκης σημεῖα. ἔτι καὶ αἱ πόλεις τῷ ψόγῳ τῶν ἀνθρώπων με-
2 γάλας εὐθύνας διδόασιν. ἡ γὰρ εὐθύνη, βλάβη τις δικαία ἐστίν.
ὅτι μὲν οὖν τὰ ἀστεῖα ἐκ μεταφορᾶς τε τῆς ἀνάλογον λέγεται
καὶ τοῦ πρὸ ὀμμάτων ποιεῖν εἴρηται. λεκτέον δὲ τί λέγομεν πρὸ
ὀμμάτων, καὶ τί ποιοῦσι γίνεται τοῦτο. λέγω δὴ πρὸ ὀμμάτων
ταῦτα ποιεῖν, ὅσα ἐνεργοῦντα σημαίνει. οἷον, τὸν ἀγαθὸν ἄν-
δρα φάναι εἶναι τετράγωνον, μεταφορά. ἄμφω γὰρ τέλεια, ἀλ-
λ' οὐ σημαίνει ἐνέργειαν. ἀλλὰ τὸ ἀνθοῦσαν ἔχοντα τὴν ἀκ-
μήν, ἐνέργεια. καὶ τὸ σὲ δ' ὥσπερ ἄφετον ἐνέργεια. καὶ τὸ ἐ-
3 λεύθεροι ἕλληνες ἄξαντες ποσί. τὸ ἄξαντες, ἐνέργεια καὶ με-
ταφορά. ταχὺ γὰρ λέγει. καὶ ὡς κέχρηται ὅμηρος πολλαχοῦ τῷ
τὰ ἄψυχα, ἔμψυχα λέγειν διὰ τῆς μεταφορᾶς. ἐν πᾶσι δὲ τῷ ἐ-
ναργὲς ποιεῖν, εὐδοκιμεῖ. οἷον, ἐν τούτοις, αὖθι δ' ἐπὶ δάπεδόνδε
κυλινδεῖτο λᾶας ἀναιδής, καὶ ἔπτατ' ὀϊστός, καὶ ἐπιπτάσθαι με-
νεαίνων. καὶ ἐν γαίῃ ἵσταντο λιλαιόμενα χροὸς ἆσαι. καὶ αἰχμὴ
δὲ στέρνοιο διέσσυτο μαιμώωσα. ἐν πᾶσι γὰρ τούτοις διὰ τὸ ἔμψυ-
χα εἶναι, ἐνεργοῦντα φαίνεται. τὸ ἀναισχυντεῖν γὰρ καὶ μαι-
4 μᾶν καὶ τἆλλα, ἐνέργεια. ταῦτα δὲ προσῆψε διὰ τῆς κατὰ ἀνα

λογίαν μεταφορᾶς. ὡς γὰρ ὁ λίθος πρὸς τὸν σίσυφον, ὁ ἀναι-
σχυντῶν πρὸς τὸν ἀναισχυντούμενον. ποιεῖ δὲ καὶ ἐν εὐδοκιμού-
σαις εἰκόσιν ἐπὶ τῶν ἀψύχων ταῦτα. κυρτὰ φαληριόωντα.
πρὸ μὲν τἄλλα, αὐτὰρ ἐπ' ἄλλα. κινούμενα γὰρ καὶ ζῶντα
ποιεῖ πάντα. ἡ δ' ἐνέργεια, μίμησις. δεῖ δὲ μεταφέρειν, καθά-
περ εἴρηται πρότερον, ἀπὸ οἰκείων καὶ φανερῶν. οἷον, καὶ ἐν φι-
λοσοφίᾳ τὸ ὅμοιον, καὶ ἐν πολὺ διέχουσι θεωρεῖν, εὐστόχου, ὥς-
περ ἀρχύτας ἔφη ταυτὸν εἶναι διαιτητὴν καὶ βωμόν. ἐπ' ἄμ- 1
φω γὰρ τὸ ἀδικούμενον καταφεύγει, ἢ εἴ τις φαίη ἄγκυραν καὶ
κρεμάστραν τὸ αὐτὸ εἶναι. ἄμφω γὰρ ταυτό τι. ἀλλὰ διαφέρει
τῷ ἄνωθεν καὶ κάτωθεν. καὶ τὸ ἀνωμαλίσθαι τὰς πόλεις, ἐν
πολὺ διέχουσι ταυτὸ, ἐν ἐπιφανείᾳ, καὶ δυνάμεσι τὸ ἴσον.
ἔστι δὲ καὶ τὰ ἀστεῖα, τὰ πλεῖστα διὰ μεταφορᾶς, καὶ ἐκ τοῦ προσ-
εξαπατᾶν. μᾶλλον γὰρ γίνεται δῆλον, ὅτι ἔμαθε παρὰ τὸ ἐ-
ναντίως ἔχειν, καὶ ἔοικε λέγειν ἡ ψυχὴ ὡς ἀληθῶς ἐγὼ δὲ ἥ-
μαρτον. καὶ τῶν ἀποφθεγμάτων δὲ τὰ ἀστεῖά ἐστιν ἐκ τοῦ μὴ, ὃ 2
φησι λέγειν, οἷον τὸ τοῦ στησιχόρου. ὅτι οἱ τέττιγες ἑαυτοῖς χαμό-
θεν ᾄσονται. καὶ τὰ εὖ ἠνιγμένα διὰ τὸ αὐτὸ ἡδέα, μάθησις γὰρ
καὶ λέγεται μεταφορά. καὶ ὃ λέγει θεόδωρος, τὸ καινὰ λέ-
γειν. γίνεται δὲ, ὅταν παράδοξον ᾖ. καὶ μὴ ὡς ἐκεῖνος λέγει πρὸς
τὴν ἔμπροσθεν δόξαν, ἀλλ' ὥσπερ οἱ ἐν τοῖς γελοίοις τὰ παρα-
πεποιημένα, ὅπερ δύναται, καὶ τὰ παραγράμμα σκώμματα. ἐ-
ξαπατᾷ γὰρ καὶ ἐν τοῖς μέτροις. οὐ γὰρ ὥσπερ ὁ ἀκούων ὑπέ-
λαβεν. ἔστειχε δ' ἔχων ὑπὸ ποσσὶ χίμετλα, ὁ δ' ᾤετο πέδιλα ἐ- 3
ρεῖν. τοῦτο δ' ἅμα λεγομένου, δεῖ δῆλον εἶναι. τὰ δὲ παραγράμ-
ματα ποιεῖ, οὐχ ὃ λέγει, ἀλλ' ὃ μεταστρέφει ὄνομα. οἷον, τὸ
θεοδώρου εἰς νίκωνα τὸν κιθαρῳδὸν, θράττεισε. προσποιεῖται
γὰρ λέγειν τὸ θράττει σε καὶ ἐξαπατᾷ. ἄλλο γὰρ λέγει. διὸ μα-
θόντι ἡδύ. ἐπεὶ εἰ μὴ ὑπολαμβάνει θρᾷκα εἶν, οὐ δόξει ἀστεῖον
εἶναι, καὶ τὸ βούλει αὐτὸν πέρσαι. δεῖ δὲ ἀμφότερα προσηκόν-
τως λεχθῆναι. οὕτω δὲ καὶ τὰ ἀστεῖα, οἷον τὸ φάναι ἀθηναίοις
τὴν τῆς θαλάσσης ἀρχὴν, μὴ ἀρχὴν εἶναι τῶν κακῶν. ὄνασθαι 4

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.1.4

γὰρ. ἢ ὥσπερ Ἰσοκράτης τὴν ἀρχὴν τῇ πόλει, ἀρχὴν εἶναι τῶν
τῶν κακῶν. ἀμφοτέρως γὰρ ὃ οὐκ ἂν ᾠήθη τις ἐρεῖν, τοῦτ' εἴ-
ρηται, καὶ ἐγνώσθη, ὅτι ἀληθές. τότε γὰρ τὴν ἀρχὴν φάναι
ἀρχὴν εἶναι, οὐδὲν σοφόν. ἀλλ' οὐχ οὕτω λέγει, καὶ μὴ ἀρχὴν
οὐχ ὃ εἶπεν ἀπόφησι. ἀλλ' ἄλλως. ἐν ἅπασι δὲ τούτοις, ἐὰν προ-
σηκόντως τὸ ὄνομα ἐνέγκῃ, ὁμωνυμίᾳ ἢ μεταφορᾷ, τότε τὸ εὖ,
οἷον ἀνάσχετος, οὐκ ἀνάσχετος, ὁμωνυμίαν ἀπέφησεν, ἀλλὰ προ-
1 σηκόντως, εἰ ἀεὶ δίς, καὶ οὐκ ἂν γένοιο μᾶλλον ἢ σε δεῖ ξένος,
ξένος, ἢ οὐ μᾶλλον ἢ σε δεῖ, τὸ αὐτό, καὶ οὐ δεῖ τὸν ξένον, ξένον
αἰεὶ εἶναι. ἀλλότριον γὰρ καὶ τοῦτο. τὸ αὐτὸ καὶ τὸ ἀναξανδρί-
δου τὸ ἐπαινούμενον, καλόν γ' ἀποθανεῖν, πρὶν θανάτου δρᾶν
ἄξιον. ταυτὸν γάρ ἐστι τῷ εἰπεῖν. ἄξιον γὰρ ἀποθανεῖν, μὴ ὄντα
ἄξιον ἀποθανεῖν, ἢ ἄξιον ἀποθανεῖν, μὴ θανάτου ἄξιον ὄντα, ἢ
μὴ ποιοῦντα θανάτου ἄξια, τὸ μὲν οὖν εἶδος τὸ αὐτὸ τῆς λέ-
ξεως τούτων. ἀλλ' ὅσῳ ἂν ἐλάττονι καὶ ἀντικειμένως λεχθῇ, το-
2 σούτῳ εὐδοκιμεῖ μᾶλλον. τὸ δ' αἴτιον, ὅτι ἡ μάθησις διὰ μὲν
τὸ ἀντικεῖσθαι, μᾶλλον. διὰ δὲ τὸ ἐν ὀλίγῳ, θᾶττον γίνεται. δεῖ
δ' ἀεὶ προσεῖναι, ἢ τὸ πρὸς ὃν λέγεται, ἢ τὸ ὀρθῶς λέγεσθαι,
ἢ τὸ λεγόμενον ἀληθὲς καὶ μὴ ἐπιπόλαιον. ἔστι γὰρ ταῦτα χω-
ρὶς ἔχειν. οἷον ἀποθνήσκειν δεῖ, μηθὲν ἁμαρτάνοντα, ἀλλ' οὐκ
ἀστεῖον. ἀλλ' ἐὰν ἅμα ἄμφω ἔχῃ. ἄξιον γὰρ ἀποθανεῖν, μὴ ἄ-
ξιον ὄντα τοῦ ἀποθανεῖν. ὅσῳ δ' ἂν πλείω ἔχῃ, τοσούτῳ ἀστειό-
τερον φαίνεται. οἷον εἰ καὶ τὰ ὀνόματα μεταφορὰ εἴη, καὶ με-
3 ταφορὰ τοιαδί, καὶ ἀντίθεσις καὶ παρίσωσις, καὶ ἔχοι ἐνέρ-
γειαν. Εἰσὶ δὲ καὶ αἱ εἰκόνες, ὥσπερ εἴρηται καὶ ἐν τοῖς ἄ-
νω, αἰεὶ εὐδοκιμοῦσαι τρόπον τινὰ μεταφοραί, ἀεὶ γὰρ ἐκ δυ-
οῖν λέγονται, ὥσπερ ἡ ἀνάλογον μεταφορά, οἷον ἡ ἀσπίς φα-
μὲν φιάλη ἐστὶν ἄρεος, καὶ τόξον φόρμιγξ ἄχορδος, οὕτω μὲν
οὖν λέγουσιν οὐχ ἁπλοῦν. τὸ δ' εἰπεῖν τὸ τόξον φόρμιγγα ἢ
τὴν ἀσπίδα φιάλην, ἁπλοῦν. καὶ εἰκάζουσι δὲ οὕτως. οἷον
πιθήκῳ αὐλητήν, λύχνῳ ψεκαζομένῳ εἰς μύωπα. ἄμφω γὰρ
4 συνάγεται. τὸ δ' εὖ ἐστιν, ὅταν μεταφορὰ ᾖ, ἔστι γὰρ εἰκάσαι τὴν

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.1.4

ἀσπίδα, φιάλην ἄρεος. καὶ τὸ ἐρείπιον ῥάκει οἰκέτου. καὶ τὸν
νικήρατον φάναι φιλοκτήτην εἶναι δεδηγμένον ὑπὸ πράτυος
ὥσπερ εἴκασε θρασύμαχος ἰδὼν τὸν νικήρατον ἡττημένον ὑπὸ
πράτυος ῥαψῳδοῦντα, κομῶντα δὲ καὶ αὐχμηρὸν ἔτι. ἐν οἷς
μάλιστ' ἐκπίπτουσιν οἱ ποιηταί, ἐὰν μὴ εὖ, καὶ ἐὰν εὖ εὐδοκι-
μῶσι. λέγω δ' ὅταν ἀποδιδῶσιν, ὥσπερ σέλινον οὖλα τὰ σκέ-
λη φορεῖ. ὥσπερ φιλάμμων ζυγομαχῶν τῷ κωρύκῳ. καὶ τὰ
τοιαῦτα πάντα εἰκόνες εἰσίν. αἱ δ' εἰκόνες, ὅτι μεταφοραί, εἴ- 1
ρηνται πολλάκις. καὶ αἱ παροιμίαι μεταφοραὶ ἀπ' εἴδους ἐπ' -
εἶδός εἰσιν. οἷον ἄν τις ὡς ἀγαθὸν πεισόμενος αὐτὸς ἐπαγάγη-
ται, εἶτα βλαβῇ, ὡς ὁ καρπάθιός φησι τὸν λαγῶ. ἄμφω γὰρ
τὸ εἰρημένον πεπόνθασιν. ὅθεν μὲν οὖν τὰ ἀστεῖα λέγεται, καὶ
διότι, σχεδὸν εἴρηται τὸ αἴτιον. Εἰσὶ δὲ καὶ εὐδοκιμοῦσαι ὑπερ-
βολαὶ μεταφοραί. οἷον εἰς ὑπωπιασμένον, ᾠήθητε γὰρ ἂν αὐ-
τὸν εἶναι συκαμίνων τάλαρον. ἐρυθρὸν γὰρ τὸ ὑπώπιον. ἀλλὰ
τὸ πολὺ σφόδρα. τὸ δὲ ὥσπερ τὸ, καὶ τὸ, ὑπερβολὴ τῇ λέ- 2
ξει διαφέρουσα, ὥσπερ φιλάμμων ζυγομαχεῖ τῷ κωρύκῳ. ᾠή-
θην δ' ἂν αὐτὸν φιλάμμωνα εἶναι μαχόμενον τῷ κωρύκῳ. ὥσ-
περ σέλινον οὖλα τὰ σκέλη φορεῖν. ᾠήθην δὲ οὐ σκέλη. ἀλλὰ
σέλινα ἔχειν οὕτως οὖλα. εἰσὶ δὲ ὑπερβολαὶ μειρακιώδεις.
σφοδρότερον γὰρ δηλοῦσιν, διὸ ὀργιζόμενοι λέγουσι μάλιστα.
οὐδ' εἴ μοι τόσα δοίη ὅσα ψάμαθός τε κόνις τε. κούρην δ' οὐ
γαμέω ἀγαμέμνονος ἀτρείδαο, οὐδ' εἰ χρυσείῃ ἀφροδίτῃ κάλ-
λος ἐρίζοι, ἔργα δ' ἀθηναίῃ γλαυκώπιδι ἰσοφαρίζοι. χρῶνται 3
δὲ μάλιστα τούτῳ οἱ ἀττικοὶ ῥήτορες. διὸ πρεσβυτέρῳ λέγειν
ἀπρεπές. Δεῖ δὲ μὴ λεληθέναι, ὅτι ἄλλη ἑκάστῳ γένει ἁρμότ-
τει λέξις. οὐ γὰρ ἡ αὐτὴ γραφικὴ καὶ ἀγωνιστική. οὐδὲ δημηγο-
ρικὴ καὶ δικανική. ἄμφω δὲ ἀνάγκη εἰδέναι. τὸ μὲν γάρ ἐστιν ἑλ-
ληνίζειν ἐπίστασθαι. τὸ δὲ, μὴ ἀναγκάζεσθαι κατασιωπᾶν, ἄν
τι βούληται μεταδοῦναι τοῖς ἄλλοις. ὅπερ πάσχουσιν οἱ μὴ ἐπι-
στάμενοι γράφειν. ἔστι δὲ λέξις γραφικὴ μὲν, ἡ ἀκριβεστάτη. ἀγω-
νιστικὴ δὲ, ἡ ὑποκριτικωτάτη. ταύτης δὲ, δύο εἴδη. ἡ μὲν γὰρ, 4

ἠθική. ἡ δὲ, παθητική. διὸ καὶ οἱ ὑποκριταὶ τὰ τοιαῦτα τῶν δραμάτων διώκουσι καὶ οἱ ποιηταὶ τοὺς τοιούτους. βαστάζονται δὲ οἱ ἀναγνωστικοί. οἷον χαιρήμων. ἀκριβὴς γὰρ, ὥσπερ λογογράφος, καὶ λικύμνιος τῶν διθυραμβοποιῶν, καὶ παραβαλλόμενοι, οἱ μὲν, τῶν γραφικῶν ἐν τοῖς ἀγῶσι στενοὶ φαίνονται. οἱ δὲ ῥητόρων εὖ λεχθέντες, ἰδιωτικοὶ ἐν ταῖς χερσίν. αἴτιον δ᾽ ὅτι, ἐν τῷ ἀγῶνι ἁρμόττει. διὸ καὶ τὰ ὑποκριτικὰ ἀφῃρημένης τῆς

1 ὑποκρίσεως οὐ ποιοῦντα τὸ αὑτῶν ἔργον, φαίνεται εὐήθη. οἷον τά τε ἀσύνδετα. καὶ τὸ πολλάκις τὸ αὐτὸ εἰπεῖν ἐν τῇ γραφικῇ, ὀρθῶς ἀποδοκιμάζεται, ἐν δὲ ἀγωνιστικῇ, καὶ οἱ ῥήτορες χρῶνται. ἔστι γὰρ ὑποκριτική. ἀνάγκη δὲ μεταβάλλειν τὸ αὐτὸ λέγοντας. ὅπερ ὁδοποιεῖ τὸ ὑποκρίνεσθαι. οὗτος δὲ ὁ κλέψας ὑμῶν. οὗτός ἐστιν ὁ ἐξαπατήσας. οὗτος ὁ τὸ ἔσχατον προδοῦναι ἐπιχειρήσας. οἷον καὶ φιλήμων ὁ ὑποκριτὴς ἐποίει ἔν τε τῇ ἀναξανδρίδου γεροντομανίᾳ, ὅτε λέγει ῥαδάμανθυς καὶ

2 παλαμήδης. καὶ ἐν τῷ προλόγῳ τῶν εὐσεβῶν, τὸ ἐγώ. ἐὰν γάρ τις τὰ τοιαῦτα μὴ ὑποκρίνηται, γίνεται ὁ τὴν δοκὸν φέρων. καὶ τὰ ἀσύνδετα ὡσαύτως, ἦλθον ἀπήντησα. ἐδεόμην. ἀνάγκη γὰρ ὑποκρίνεσθαι, καὶ μὴ ὡς ἓν λέγοντα τῷ αὐτῷ ἤθει καὶ τόνῳ εἰπεῖν. ἔτι ἔχει ἴδιόν τι τὰ ἀσύνδετα. ἐν ἴσῳ γὰρ χρόνῳ πολλὰ δοκεῖ εἰρῆσθαι. ὁ γὰρ σύνδεσμος ἓν ποιεῖ τὰ πολλά. ὥστε ἐὰν ἐξαιρεθῇ, δῆλον ὅτι ἔσται τὸ ἓν πολλά. τὸ ἐναντίον οὖν ἔχει αὔξησιν. ἦλθον, διελέχθην, ἱκέτευσα πολλά. δοκεῖ δὲ

3 ὑπεριδεῖν, ὅσα εἶπον, ὅσα φημί. τοῦτο δὲ βούλεται ποιεῖν καὶ ὅμηρος ἐν τῷ νιρεὺς δ᾽ αὖ σύμηθεν, νιρεὺς ἀγλαΐης, νιρεὺς ὃς κάλλιστος. περὶ οὗ γὰρ πολλὰ εἴρηται, ἀνάγκη καὶ πολλάκις εἰρῆσθαι. εἰ οὖν καὶ πολλάκις, καὶ πολλὰ δοκεῖ. ὥστε ηὔξησεν ἅπαξ μνησθεὶς διὰ τὸν παραλογισμὸν, καὶ μνήμην πεποίηκεν, οὐδαμοῦ ὕστερον αὐτοῦ λόγον ποιησάμενος. Ἡ μὲν οὖν δημηγορικὴ λέξις, καὶ παντελῶς ἔοικε τῇ σκιαγραφίᾳ. ὅσῳ γὰρ ἂν πλείων ᾖ ὁ ὄχλος, πορρώτερον ἡ θέα. διὸ τὰ ἀκριβῆ περί-

4 εργα καὶ χείρω φαίνεται ἐν ἀμφοτέροις. ἡ δὲ δίκη, ἀκριβέστερον.

ἔτι δὲ μᾶλλον ἐν ἑνὶ κριτῇ. ἐλάχιστον γάρ ἐστιν ἐν ῥητορικοῖς.
εὐσυνοπτότερον γὰρ μᾶλλον τὸ οἰκεῖον τοῦ πράγματος, καὶ τὸ ἀλ-
λότριον, καὶ ὁ ἀγὼν ἄπεστιν. ὥστε καθαρὰ ἡ κρίσις. διὸ οὐχ οἱ
αὐτοὶ ἐν πᾶσι τούτοις εὐδοκιμοῦσι ῥήτορες. ἀλλ' ὅπου μάλι-
στα ὑποκρίσεως, ἐνταῦθα ἥκιστα ἀκρίβεια ἔνι. τοῦτο δὲ, ὅ-
που φωνῆς, καὶ μάλιστα ὅπου μεγάλης. ἡ μὲν οὖν ἐπιδεικτικὴ
λέξις, γραφικωτάτη. τὸ γὰρ ἔργον αὐτῆς, ἀνάγνωσις. δευτέ-
ρα δὲ, ἡ δικανική. τὸ δὲ προσδιαιρεῖσθαι τὴν λέξιν, ὅτι ἡδεῖαν 1
δεῖ καὶ μεγαλοπρεπῆ, περίεργον. τί γὰρ μᾶλλον ἢ σώφρο-
να καὶ ἐλευθέριον, καὶ εἴ τις ἄλλη ἤθους ἀρετή. τὸ γὰρ ἡδεῖαν
εἶναι ποιήσει δηλονότι τὰ εἰρημένα. εἴπερ ὀρθῶς ὥρισται ἡ ἀ-
ρετὴ τῆς λέξεως. τίνος γὰρ ἕνεκα δεῖ σαφῆ καὶ μὴ ταπεινὴν
εἶναι, ἀλλὰ πρέπουσαν. ἄν τε γὰρ ἀδολεσχῇ, οὐ σαφής, οὐδὲ ἂν
σύντομον. ἀλλὰ δηλονότι τὸ μέσον ἁρμόττει. καὶ τὸ ἡδεῖαν
τὰ εἰρημένα ποιήσει, ἂν εὖ μιχθῇ τὸ εἰωθὸς, καὶ ξενικὸν, καὶ ὁ
ῥυθμὸς, καὶ τὸ πιθανὸν ἐκ τοῦ πρέποντος. περὶ μὲν οὖν τῆς 2
λέξεως εἴρηται καὶ κοινῇ περὶ ἁπάντων, καὶ ἰδίᾳ περὶ ἕκαστον
γένος. λοιπὸν δὲ, περὶ τάξεως εἰπεῖν. ἔστι δὲ τοῦ λόγου δύο μέ-
ρη. ἀναγκαῖον γὰρ τό τε πρᾶγμα εἰπεῖν περὶ οὗ, καὶ τότ' ἀπο-
δεῖξαι. διὸ εἰπόντα μὴ ἀποδεῖξαι, ἢ ἀποδεῖξαι μὴ προειπόν-
τα, ἀδύνατον. ὅ, τε γὰρ ἀποδεικνύων, τι ἀποδείκνυσι. καὶ ὁ προ-
λέγων, ἕνεκα τοῦ ἀποδεῖξαι προλέγει. τούτων δὲ, τὸ μὲν, πρό-
θεσίς ἐστι. τὸ δὲ, πίστις. ὥσπερ ἂν εἴ τις διέλοι, ὅτι τὸ μὲν, πρό-
βλημα. τὸ δὲ, ἀπόδειξις. νῦν δὲ διαιροῦσι γελοίως. διήγησις 3
γάρ που τοῦ δικανικοῦ λόγου μόνου ἐστίν. ἐπιδεικτικοῦ δὲ καὶ
δημηγορικοῦ, πῶς ἐνδέχεται διήγησιν εἶναι οἵαν λέγουσιν, ἢ
τὰ πρὸς τὸν ἀντίδικον, ἢ ἐπίλογον τῶν ἀποδεικτικῶν. προοί-
μιον δὲ καὶ ἀντιπαραβολὴ, καὶ ἐπάνοδος, ἐν ταῖς δημηγορί-
αις τότε γίνεται, ὅταν ἀντιλογία ᾖ, καὶ γὰρ ἡ κατηγορία καὶ ἡ
ἀπολογία πολλάκις. ἀλλ' οὐχ ἡ συμβουλή, ἀλλ' ὁ ἐπίλογος.
ἔτι δὲ οὐδὲ δικανικοῦ παντός. οἷον ἐὰν μικρὸς ὁ λόγος, ἢ τὸ
πρᾶγμα εὐμνημόνευτον. συμβαίνει γὰρ τοῦ μήκους ἀφαιρου 4

μένου

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.1.4

μένου ἀναγκαῖα εἶναι μόρια, πρόθεσις, καὶ πίστις. ἴδια μὲν
οὖν ταῦτα. τὰ δὲ πλεῖστα, προοίμιον, πρόθεσις, πίστις, ἐπίλο-
γος. τὰ γὰρ πρὸς τὸν ἀντίδικον τῶν πίστεών ἐστι. καὶ ἡ ἀντιπαρα-
βολή, αὔξησις τῶν αὑτοῦ, ὥστε μέρος τι τῶν πίστεων, ἀποδείκνυ-
σι γάρ τι ὁ ποιῶν τοῦτο, ἀλλ' οὐ τὸ προοίμιον. οὐδ' ὁ ἐπίλο-
γος, ἀλλ' ἀναμιμνήσκει. ἔσται οὖν ἄν τις τὰ τοιαῦτα διαιρῇ, ὅ-
περ ἐποίουν οἱ περὶ Θεόδωρον, διήγησις ἕτερον καὶ ἡ ἐπιδιήγη-
1 σις καὶ προδιήγησις, καὶ ἔλεγχος, καὶ ἐπέλεγχος. δεῖ δὲ εἶδός
τι λέγοντας καὶ διαφορὰν, ὄνομα τίθεσθαι. εἰ δὲ μὴ, γίνεται κε-
νὸν καὶ ληρῶδες. οἷον Λικύμνιος ποιεῖ ἐν τῇ τέχνῃ, ἐπέρρωσιν ὀ-
νομάζων, καὶ ἀποπλάνησιν, καὶ ὄζους. τὸ μὲν οὖν προοίμιον
ἐστὶν ἀρχὴ λόγου. ὅπερ ἐν ποιήσει πρόλογος, καὶ ἐν αὐλήσει
προαύλιον. πάντα γὰρ ἀρχαὶ ταῦτ' εἰσὶ. καὶ οἷον ὁδοποίησις
τῷ ἐπιόντι. τὸ μὲν οὖν προαύλιον, ὅμοιον τῷ τῶν ἐπιδεικτι-
κῶν προοιμίῳ. καὶ γὰρ οἱ αὐληταὶ. ὅτι ἂν ἔχωσιν αὐλῆσαι,
2 τοῦτο προαυλίσαντες, συνῆψαν τῷ ἐνδοσίμῳ, καὶ ἐν τοῖς ἐπι-
δεικτικοῖς λόγοις δεῖ οὕτω γράφειν. ὅτι γὰρ ἂν βούληται εὐ-
θὺς εἰπόντα, ἐνδοῦναι καὶ συνάψαι. ὅπερ πάντες ποιοῦσι.
παράδειγμα τὸ τῆς Ἰσοκράτους Ἑλένης προοίμιον. οὐθὲν γὰρ
οἰκεῖον ὑπάρχει τοῖς ἐριστικοῖς καὶ Ἑλένῃ ἅμα δὲ καὶ ἐὰν ἐκτο-
πίσῃ, ἁρμόττει μὴ ὅλον τὸν λόγον ὁμοειδῆ εἶναι. λέγεται δὲ
τὰ τῶν ἐπιδεικτικῶν προοίμια, ἐξ ἐπαίνου ἢ ψόγου. οἷον Γορ-
γίας μὲν ἐν τῷ Ὀλυμπικῷ λόγῳ, ὑπὸ πολλῶν ἄξιοι θαυ-
3 μάζεσθαι ὦ ἄνδρες Ἕλληνες. ἐπαινεῖ γὰρ τοὺς τὰς πανηγύρεις
συνάγοντας. Ἰσοκράτης δὲ ψέγει, ὅτι τὰς μὲν τῶν σωμάτων
ἀρετὰς, δωρεαῖς ἐτίμησαν. τοῖς δ' εὖ φρονοῦσιν, οὐδὲν ἆθλον ἐ-
ποίησαν. καὶ ἀπὸ συμβουλῆς. οἷον ὅτι δεῖ τοὺς ἀγαθοὺς τιμᾶν.
διὸ καὶ αὐτὸς Ἀριστείδην ἐπαινεῖ, οὐ τοὺς τοιούτους, οἳ μήτε εὐ-
δοκιμοῦσι, μήτε φαῦλοι, ἀλλ' ὅσοι ἀγαθοὶ ὄντες ἀλλήλοις.
ὥσπερ Ἀλέξανδρος ὁ Πριάμου. οὗτος γὰρ συμβουλεύει, ἔτι
δ' ἐκ τῶν δικανικῶν προοιμίων. τοῦτο δ' ἐστὶν, ἐκ τῶν πρὸς τὸν ἀ-
4 κροατὴν, εἰ περὶ παραδόξου λόγου, ἢ περὶ χαλεποῦ, ἢ περὶ τε

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.1.4

θρυλημένου πολλοῖς, ὥστε συγγνώμην ἔχειν. οἷον χοιρίλος,
νῦν δ' ὅτε πάντα δέδασται. τὰ μὲν οὖν τῶν ἐπιδεικτικῶν λεγό-
μενα προοίμια, ἐκ τούτων, ἐξ ἐπαίνου, ἐκ ψόγου, ἐκ προτροπῆς
ἐξ ἀποτροπῆς. ἐκ τῶν πρὸς τὸν ἀκροατήν. δεῖ δὲ ἢ ξένα ἢ οἰκεῖα
εἶναι τὰ ἐνδόσιμα τῷ λόγῳ. τὰ δὲ τοῦ δικανικοῦ προοίμια, δεῖ
λαβεῖν, ὅτι ταυτὸ δύναται ὅπερ τῶν δραμάτων οἱ πρόλογοι,
καὶ τῶν ἐπῶν τὰ προοίμια. τὰ μὲν γὰρ τῶν διθυράμβων, ὅμοια
τοῖς ἐπιδεικτικοῖς. οἷον ἦλθεν εἰς σέ, διὰ σὲ καὶ τεὰ δῶρα, καὶ ὅπερ 1
γε τιμήματα καὶ τὰ σκῦλα ὦ θεὲ διόνυσε. ἐν δὲ τοῖς λόγοις καὶ
ἔπεσι δεῖγμά ἐστι τοῦ λόγου. ἵνα προειδῶσι περὶ οὗ ἦν ὁ λό-
γος. καὶ μὴ κρέμαται ἡ διάνοια. τὸ γὰρ ἀόριστον, πλανᾷ. ὁ δοὺς
οὖν ὥσπερ εἰς τὴν χεῖρα τὴν ἀρχὴν ποιεῖ ἐχόμενον ἀκολου-
θεῖν τῷ λόγῳ. διὰ τοῦτο μῆνιν ἄειδε θεά. ἄνδρα μοι ἔννεπε μοῦ
σα. ἡγεό μοι λόγον ἄλλων, ὅπως ἀσίας ἀπὸ γαίης, ἦλθεν ἐς
εὐρώπην πόλεμος μέγας. καὶ οἱ τραγικοὶ δηλοῦσι περὶ τὸ δρᾶ
μα κἂν μὴ εὐθὺς, ὥσπερ εὐριπίδης, ἀλλ' ἐν τῷ προλόγῳ γέ 2
που δηλοῖ, ὥσπερ καὶ σοφοκλῆς. ἐμοὶ πατὴρ ἦν πόλυβος.
καὶ ἡ κωμῳδία ὡσαύτως. τὸ μὲν οὖν ἀναγκαιότατον ἔργον
τοῦ προοιμίου καὶ ἴδιον τοῦτο, δηλῶσαι τὸ τέλος οὗ ἕνεκα ὁ
λόγος. διόπερ ἂν δῆλον ἢ καὶ μικρὸν τὸ πρᾶγμα, οὐ χρηστέον
προοιμίῳ. τὰ δὲ ἄλλα εἴδη οἷς χρῶνται, ἰατρεύματα καὶ κοι-
νά. λέγεται δὲ ταῦτα, ἔκ τε τοῦ λέγοντος, καὶ τοῦ ἀκροατοῦ, καὶ τοῦ
πράγματος, καὶ τοῦ ἐναντίου. περὶ αὐτοῦ μέν τοι καὶ τοῦ ἀν-
τιδίκου, ὅσα περὶ διαβολῆς λῦσαι καὶ ποιῆσαι. ἔστι δὲ οὐχ ὁ- 3
μοίως. ἀπολογουμένῳ μὲν γὰρ, πρῶτον τὰ πρὸς διαβολήν.
κατηγοροῦντι δ' ἐν τῷ ἐπιλόγῳ. διὸ δὲ οὐκ ἄδηλον. τὸν μὲν
γὰρ ἀπολογούμενον, ὅταν μέλλῃ εἰσάξειν αὐτὸν, ἀναγκαῖον ἀ-
νελεῖν τὰ κωλύοντα, ὥστε λυτέον πρῶτον τὴν διαβολήν. τῷ
δὲ διαβάλλοντι, ἐν τῷ ἐπιλόγῳ διαβλητέον, ἵνα μνημονεύωσι
μᾶλλον. τὰ δὲ πρὸς τὸν ἀκροατὴν, ἔκ τε τοῦ εὔνουν ποιῆσαι,
καὶ τοῦ ὀργίσαι. καὶ ἐνίοτε δὲ ἐκ τοῦ προσεκτικόν, ἢ τοὐναντίον.
οὐ γὰρ αἰεὶ συμφέρει ποιεῖν προσεκτικόν. διὸ πολλοὶ εἰς γέλω 4

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.1.4

τα πειρῶνται προάγειν. εἰς δὲ εὐμάθειαν ἅπαντα ἀνάξει, ἐὰν
τις βούληται, καὶ τὸ ἐπιεικῆ φαίνεσθαι. προσέχουσι γὰρ μᾶλ
λον τούτοις. προσεκτικοὶ δὲ, τοῖς μεγάλοις, τοῖς ἰδίοις, τοῖς
θαυμαστοῖς, τοῖς ἡδέσι. διὸ δεῖ ἐμποιεῖν, ὡς περὶ τοιούτων ὁ λό
γος. ἐὰν δὲ μὴ προσεκτικοὺς, ὅτι μικρὸν, ὅτι οὐδὲν πρὸς ἐκεί-
νους, ὅτι λυπηρόν. δεῖ δὲ μὴ λανθάνειν, ὅτι πάντα ἔξω τοῦ λό-
γου τὰ τοιαῦτα. πρὸς φαῦλον γὰρ ἀκροατὴν καὶ τὰ ἔξω τοῦ
1 πράγματος ἀκούοντα, ἐπεὶ ἂν μὴ τοιοῦτος ᾖ, οὐδὲν δεῖ προοι-
μίου. ἀλλ' ἢ, ὅσον τὸ πρᾶγμα εἰπεῖν κεφαλαιωδῶς, ἵνα ἔχῃ
ὥσπερ σῶμα κεφαλήν. ἔτι τὸ προσεκτικὸν ποιεῖν πάντων τῶν
μερῶν κοινὸν, ἐὰν δέῃ. πανταχοῦ γὰρ ἀνιᾶσι μᾶλλον, ἢ ἀρχό-
μενοι. διὸ γελοῖον ἐν ἀρχῇ τάττειν, ὅτε μάλιστα πάντες προ
σέχοντες ἀκροῶνται. ὥστε ὅπου ἂν ᾖ καιρὸς, λεκτέον. καί μοι
προσέχετε τὸν νοῦν. οὐδὲ γὰρ μᾶλλον ἐμὸν, ἢ ὑμέτερον. καὶ ἐρῶ
γὰρ ὑμῖν, οἷον οὐδεπώποτε ἀκηκόατε δεινὸν, ἢ οὕτω θαυμαστόν.
2 τοῦτο δ' ἐστὶν, ὥσπερ ἔφη πρόδικος, ὅτε νυστάζειεν οἱ ἀκροαταὶ
παρεμβάλλειν τῆς πεντηκοντάδράχμου αὐτοῖς. ὅτι δὲ πρὸς
τὸν ἀκροατὴν, οὐχ ᾗπερ ὁ ἀκροατὴς, δῆλον. πάντες γὰρ ἢ δια
βάλλουσιν, ἢ φόβους ἀπολύονται ἐν τοῖς προοιμίοις. ἄναξ ἐρῶ
μὲν, οὐχ ὅπως σπουδῆς ὕπο, τί φροιμιάζῃ. καὶ οἱ πονηρὸν δὲ τὸ
πρᾶγμα ἔχοντες ἢ δοκοῦντες, πανταχοῦ γὰρ βέλτιον διατρί-
βειν, ἢ τῷ πράγματι. διὸ οἱ δοῦλοι, οὐ τὰ ἐρωτώμενα λέγου-
σιν, ἀλλὰ τὰ κύκλῳ, καὶ προοιμιάζονται. πόθεν δ' εὔνους δεῖ
3 ποιεῖν, εἴρηται, καὶ τῶν ἄλλων ἕκαστον τῶν τοιούτων. ἐπεὶ δὲ εὖ
λέγεται, δός μ' ἐς φαίηκας φίλον ἐλθεῖν, ἠδ' ἐλεεινόν, τούτων
δεῖ δύο στοχάζεσθαι. ἐν δὲ τοῖς ἐπιδεικτικοῖς οἴεσθαι δεῖ ποιεῖν
συνεπαινεῖσθαι τὸν ἀκροατὴν, ἢ αὐτὸν, ἢ γένος, ἢ ἐπιτηδεύματ'
αὐτοῦ, ἢ ἄλλως γέ πως. ὃ γὰρ λέγει σωκράτης ἐν τῷ ἐπιταφίῳ
ἀληθὲς, ὅτι οὐ χαλεπὸν ἀθηναίους ἐν ἀθηναίοις ἐπαινεῖν, ἀλ
λὰ ἐν λακεδαιμονίοις. τὰ δὲ τοῦ δημηγορικοῦ ἐκ τῶν τοῦ δικανι
κοῦ λόγων ἐστί. φύσει δὲ ἥκιστα ἔχει. καὶ γὰρ, καὶ περὶ οὗ ἴσασι, καὶ
4 οὐδὲν δεῖται προοιμίου τὸ πρᾶγμα. ἀλλ' ἢ δι' αὐτὸν ἢ τοὺς ἀντι-

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.1.4

λέγοντας, ἢ ἐὰν μὴ ἡλίκον βούλεται ὑπολαμβάνωσιν, ἀλλ' ἢ μεῖ-
ζον, ἢ ἔλαττον, διὸ ἢ διαβάλλειν, ἢ ἀπολύεσθαι ἀνάγκη, καὶ ἢ αὐ-
ξῆσαι, ἢ μειῶσαι. τούτων δὲ ἕνεκα, προοιμίου δεῖται, ἢ κόσμου
χάριν, ὡς αὐτοκάβδαλα φαίνεται ἐὰν μὴ ἔχῃ. τοιοῦτον γὰρ τὸ
γοργίου ἐγκώμιον εἰς ἠλείους. οὐδὲν γὰρ προεξαγκωνίσας οὐδὲ
προανακινήσας εὐθὺς ἄρχεται, ἦλις πόλις εὐδαίμων. περὶ
δὲ διαβολῆς, ἓν μὲν τὸ ἐξ ὧν ἄν τις ὑπόληψιν δυσχερῆ ἀπολύ-
σαιτο. οὐδὲν γὰρ διαφέρει εἴτε εἰπόντος τινός. εἴτε μή. ὥστε 1
τοῦτο καθόλου. Ἄλλος τόπος ὥστε πρὸς τὰ ἀμφισβητού-
μενα ἀπαντᾶν, ἢ ὡς οὐκ ἔστι, ἢ ὡς οὐ βλαβερόν, ἢ οὐ τούτῳ, ἢ
ὡς οὐ τηλικοῦτον, ἢ οὐκ ἄδικον, ἢ οὐ μέγα, ἢ οὐκ αἰσχρόν, ἢ οὐκ
ἔχον μέγεθος. περὶ γὰρ τοιούτων ἡ ἀμφισβήτησις. ὥσπερ ἰφι-
κράτης πρὸς ναυσικράτην. ἔφη γὰρ ποιῆσαι ὃ ἔλεγε, καὶ βλά-
ψαι, ἀλλ' οὐκ ἀδικεῖν. ἢ ἀντικαταλλάττεσθαι ἀδικοῦντα, εἰ βλα-
βερὸν, ἀλλὰ καλὸν, εἰ λυπηρὸν, ἀλλ' ὠφέλιμον, ἤ τι ἄλλο τοι-
οῦτον. ἄλλος τόπος. ὡς ἔστιν ἁμάρτημα, ἢ ἀτύχημα, ἢ ἀναγ- 2
καῖον. οἷον σοφοκλῆς ἔφη, τρέμειν οὐχ ὡς ὁ διαβάλλων ἔφη. ἵ-
να δοκῇ γέρων, ἀλλ' ἐξ ἀνάγκης. οὐ γὰρ ἑκόντι εἶναι αὐτῷ ἔτη ὀγ-
δοήκοντα. καὶ ἀντικαταλλάττεσθαι τὸ οὗ ἕνεκα, ὅτι οὐ βλά-
ψαι ἐβούλετο. ἀλλὰ τόδε, καὶ οὐ τοῦτο ὃ διεβάλλετο ποιῆσαι.
συνέβη δὲ βλαβῆναι. δίκαιον δὲ μισεῖν, εἰ ὅπως τοῦτο γένηται
ἐποίουν. ἄλλος. εἰ ἐμπεριείληπται ὁ διαβάλλων, ἢ νῦν, ἢ πρό-
τερον, ἢ αὐτὸς ἢ τῶν ἐγγύς. ἄλλος. εἰ ἄλλοι ἐμπεριλαμβάνον-
ται, οὓς ὁμολογοῦσι μὴ ἐνόχους εἶναι τῇ διαβολῇ. οἷον, εἰ ὅτι 3
καθαρὸς ὁ μοιχὸς, καὶ ὁ δεῖνα ἄρα. ἄλλος. εἰ ἄλλους διέβα-
λεν, ἢ ἄλλος αὐτούς. ἢ ἄνευ διαβολῆς ὑπελαμβάνοντο, ὥσπερ
αὐτὸς νῦν, οἳ πεφήνασιν οὐκ ἔνοχοι. ἄλλος ἐκ τοῦ ἀντιδια-
βάλλειν τὸν διαβάλλοντα. ἄτοπον γὰρ, εἰ ὁ αὐτὸς ἄπιστος, οἱ
τούτου ἔσονται λόγοι πιστοί. ἄλλος. εἰ γέγονε κρίσις. ὥσπερ
εὐριπίδης πρὸς ὑγιαίνοντα ἐν τῇ ἀντιδόσει κατηγοροῦντα,
ὡς ἀσεβὴς, ὅς γ' ἐποίησε κελεύων ἐπιορκεῖν, ἡ μὲν γλῶσσ' ὤ-
μοσεν, ἡ δὲ φρὴν ἀνώμοτος. ἔφη γὰρ αὐτὸν ἀδικεῖν τὰς ἐκ τοῦ 4

διονυσιακοῦ ἀγῶνος κρίσεις εἰς τὰ δικαστήρια ἄγοντα. ἐκεῖ γὰρ
αὐτὸν δεδωκέναι λόγον ἢ δώσειν, ἢ εἰ βούλεται κατηγορεῖν. ἄλ-
λος ἐκ τοῦ διαβολῆς κατηγορεῖν, ἡλίκον καὶ τοῦτο, ὅτι ἄλλας
κρίσεις ποιεῖ, καὶ ὅτι οὐ πιστεύει τῷ πράγματι. κοινὸς δ' ἀμ-
φοῖν ὁ τόπος τὸ σύμβολα λέγειν, οἷον, ἐν τῷ Τεύκρῳ ὁ Ὀδυσ-
σεὺς, ὅτι οἰκεῖος τῷ Πριάμῳ. ἡ γὰρ Ἡσιόνη ἀδελφή. ὁ δὲ, ὅτι ὁ
πατὴρ ἐχθρὸς τῷ Πριάμῳ, ὁ Τελαμὼν καὶ ὅτι οὐ κατεῖπε τῶν
1 κατασκόπων. ἄλλος. τῷ διαβάλλοντι, τῷ ἐπαινοῦντι μικρὸν
μακρῶς ψέξαι, μέγα συντόμως, ἢ πολλὰ ἀγαθὰ προθέντα
ὃ εἰς τὸ πρᾶγμα προφέρει ἓν ψέξαι, τοιοῦτοι δὲ οἱ τεχνικώ-
τατοι καὶ ἀδικώτατοι, τοῖς ἀγαθοῖς γὰρ βλάπτειν πειρῶνται,
μιγνύντες αὐτὰ τῷ κακῷ. κοινὸν δὲ τῷ διαβάλλοντι καὶ τῷ
ἀπολογουμένῳ. ἐπεὶ τὸ αὐτὸ ἐνδέχεται πλειόνων ἕνεκα πεπρᾶ-
χθαι, τῷ μὲν διαβάλλοντι, κακοηθιστέον ἐπὶ τὸ χεῖρον ἐκλαμ-
βάνοντι. τῷ δὲ ἀπολυομένῳ ἐπὶ τὸ βέλτιον. οἷον ὅτι ὁ Διομή-
2 δης τὸν Ὀδυσσέα προείλετο. τῷ μὲν, ὅτι διὰ τὸ ἄριστον ὑπολαμ-
βάνειν τὸν Ὀδυσσέα. τῷ δ' ὅτι οὔ. ἀλλὰ διὰ τὸ μόνον μὴ ἀνταγω-
νιστεῖν ὡς φαῦλον. καὶ περὶ μὲν διαβολῆς εἰρήσθω τοσαῦτα.
διήγησις δ' ἐν μὲν τοῖς ἐπιδεικτικοῖς ἐστιν οὐκ ἐφεξῆς, ἀλλὰ κα-
τὰ μέρος. δεῖ μὲν γὰρ τὰς πράξεις διελθεῖν, ἐξ ὧν ὁ λόγος. σύγ-
κειται γὰρ ἔχων ὁ λόγος, τὸ μὲν, ἄτεχνον. οὐδὲν γὰρ αἴτιος ὁ λέ-
γων τῶν πράξεων. τὸ δ' ἐκ τῆς τέχνης. τοῦτο δ' ἐστὶ δεῖξαι, ἢ ὅτι
ἐστὶν ἐὰν ᾖ ἄπιστον, ἢ ὅτι ποῖον, ἢ ὅτι πόσον, ἢ καὶ ἅπαντα. διὰ δὲ
3 τοῦτ' ἐνίοτε, οὐκ ἐφεξῆς δεῖ διηγεῖσθαι πάντα. ὅτι δυσμνημό-
νευτον τὸ δεικνύναι οὕτως. ἐκ μὲν οὖν τούτων, ἀνδρεῖος, ἐκ δὲ
τῶνδε, σοφὸς, ἢ δίκαιος. καὶ ἁπλούστερος ὁ λόγος οὗτος, ἐκεῖ-
νος δὲ, ποικίλος. καὶ οὐ λιτός. δεῖ δὲ τοὺς μὲν γνωρίμους ἀνα-
μιμνήσκειν. διὸ οἱ πολλοὶ οὐδὲν δέονται διηγήσεως. οἷον, εἰ θέ-
λεις Ἀχιλλέα ἐπαινεῖν. ἴσασι γὰρ πάντες τὰς πράξεις. ἀλλὰ
χρῆσθαι αὐταῖς δεῖ. ἐὰν δὲ Κριτίαν, δεῖ, οὐ γὰρ πολοὶ ἴσασιν. —
ἔστι δὲ ἔπαινος, λόγος ἐμφανίζων μέγεθος ἀρετῆς. δεῖ οὖν
4 τὰς πράξεις δεικνύναι ὡς τοιαῦται. τὸ δ' ἐγκώμιον τῶν ἔργων

ἐστι. τὰ δ' ἐν κύκλῳ, εἰς πίστιν. οἷον, εὐγένεια, καὶ παιδεία. εἰκὸς
γὰρ ἐξ ἀγαθῶν ἀγαθούς, καὶ τὸν οὕτω τραφέντα τοιοῦτον εἶναι.
διὸ καὶ ἐγκωμιάζομεν πράξαντας. τὰ δ' ἔργα σημεῖα τῆς ἕ-
ξεώς ἐστιν. ἐπεὶ δὲ ἐπαινοῖμεν ἂν καὶ μὴ πεπραγότα, εἰ πιστεύοι-
μεν εἶναι τοιοῦτον, μακαρισμὸς καὶ εὐδαιμονισμὸς αὐτοῖς μὲν
ταυτά, τούτοις δ' οὐ ταυτά, ἀλλ' ὥσπερ ἡ εὐδαιμονία τὴν ἀρε-
τήν, καὶ εὐδαιμονισμὸς περιέχει ταῦτα, ἔχει δέ τι κοινὸν εἶ-
δος ὁ ἔπαινος καὶ αἱ συμβουλαί. ἃ γὰρ ἐν τῷ συμβουλεύειν ὑ- 1
πόθοιο ἄν, ταῦτα μετατεθέντα τῇ λέξει ἐγκώμια γίνεται. ἐπεὶ
οὖν ἔχομεν ἃ δεῖ πράττειν, καὶ ποιόν τινα δεῖ εἶναι, ταῦτα ὡς
ὑποθήκας λέγοντα, τῇ λέξει μετατιθέναι δεῖ καὶ στρέφειν.
οἷον, ὅτι οὐ δεῖ μέγα φρονεῖν ἐπὶ τοῖς διὰ τύχην, ἀλλὰ τοῖς δι'
ἑαυτόν. οὕτω μὲν οὖν λεχθέν, ὑποθήκην δύναται, ὡδὶ δ' ἔ-
παινον. μέγα φρονῶν οὐ τοῖς διὰ τύχην, ἀλλὰ τοῖς δι' αὑτόν.
ὥστε ὅταν τι ἐπαινέσαι βουληθῇς, ὅρα τί ἂν ὑπόθοιο. καὶ ὅ-
ταν ὑποθέσθαι, ὅρα τί ἂν ἐπαινέσειας. ἡ δὲ λέξις ἀντικει- 2
μένη ἔσται ἐξ ἀνάγκης, ὅταν τὸ μέν, κωλῦον, τὸ δέ, μὴ κωλῦον
μετατεθῇ. νῦν δὲ γελοίως τὴν διήγησίν φασι δεῖν εἶναι τα-
χεῖαν. καί τοι ὥσπερ ὁ τῷ μάττοντι ἐρωμένως, σκληρὰν ἢ
μαλακὴν μάξει, τί δ' εὖ ἔφη. ἀδύνατον, καὶ ἐνταῦθα ὁμοίως.
δεῖ γὰρ μὴ μακρῶς διηγεῖσθαι. ὥσπερ οὐδὲ προοιμιάζε-
σθαι μακρῶς, οὐδὲ τὰς πίστεις λέγειν. οὐδὲ γὰρ ἐνταῦθα ἐστὶ
τὸ εὖ, ἢ τῷ ταχύ, ἢ τῷ συντόμως, ἀλλὰ τῷ μετρίως. τοῦτο δ' ἐστὶ
τὸ λέγειν ὅσα δηλώσει τὸ πρᾶγμα, ἢ ὅσα ποιήσει ὑπολαβεῖν 3
γεγονέναι, ἢ βεβλαφέναι ἢ ἠδικηκέναι, ἢ τηλικαῦτα ἡλίκα βού-
λει. τῷ δὲ ἐναντίῳ τὰ ἐναντία. παραδιηγεῖσθαι δέ, ὅσα εἰς τὴν
σὴν ἀρετὴν φέρει. οἷον ἐγὼ δ' ἐνουθέτουν αἰεὶ τὰ δίκαια λέγων
μὴ τὰ τέκνα ἐγκαταλείπειν. ἢ θατέρου κακίαν, ὁ δὲ ἀπεκρί-
νατό μοι ὅτι οὗ ἂν αὐτὸς ᾖ, ἔσται ἄλλα παιδία. ἢ ὁ τοὺς ἀφιστα-
μένους αἰγύπτιου ἀποκρίνασθαι φησιν ὁ Ἡρόδοτος, ἢ ὅσα ἡδέα
τοῖς δικασταῖς. ἀπολογουμένῳ δέ, ἐλάττων ἡ διήγησις. αἱ δ' ἀμ-
φισβητήσεις, ἢ μὴ γεγονέναι, ἢ μὴ βλαβερὸν εἶναι, ἢ μὴ ἄδικον, 4

ἢ μὴ τηλικοῦτον. ὥστε περὶ τὸ ὁμολογούμενον οὐ διατριπτέον,
ἐὰν μή τι εἰς ἐκεῖνο συντείνῃ, οἷον εἰ πέπρακται, ἀλλ' οὐκ ἄδι-
κον. ἔτι πεπραγμένα δεῖ λέγειν, ὅσα μὴ πραττόμενα, ἢ οἶκτον,
ἢ δείνωσιν φέρει. παράδειγμα ὁ ἀλκινόου ἀπόλογος, ὅτι
πρὸς τὴν πηνελόπην ἐν ἑξήκοντα ἔπεσι πεποίηται. καὶ ὡς φά-
ϋλλος τὸν κύκλωπα, καὶ ὁ ἐν τῷ οἰνεῖ πρόλογος. ἠθικὴν δὲ
δεῖ τὴν διήγησιν εἶναι. ἔσται δὲ τοῦτο, ἂν εἰδῶμεν τί ἦθος ποιεῖ.
1 ἓν μὲν δὴ τὸ προαίρεσιν δηλοῦν. ποιὸν δὲ τὸ ἦθος, τῷ ποιὰν
ταύτην. ἡ δὲ προαίρεσις ποιὰ τῷ τέλει. διατί γὰρ οὐκ ἔχουσιν
οἱ μαθηματικοὶ λόγοι ἤθη. ὅτι οὐδὲ προαίρεσιν. τὸ γὰρ οὗ ἕνε-
κα οὐκ ἔχουσιν. ἀλλ' οἱ σωκρατικοί. περὶ τοιούτων γὰρ λέγου-
σιν. ἄλλα ἠθικὰ τὰ ἑπόμενα ἑκάστῳ ἤθει. οἷον ὅτι ἅμα λέγων ἐ-
βάδιζε. δηλοῖ γὰρ θρασύτητα, καὶ ἀγροικίαν ἤθους. καὶ μὴ ὡς ἀπὸ
διανοίας λέγειν ὥσπερ οἱ νῦν. ἀλλ' ὡς ἀπὸ προαιρέσεως. ἐγὼ δὲ
ἐβουλόμην καὶ προειλόμην γὰρ τοῦτο, ἀλλ' εἰ μὴ ὠνήμην βέλ-
2 τιον. τὸ μὲν γὰρ, φρονίμου. τὸ δὲ ἀγαθοῦ. φρονίμου μὲν γὰρ, ἐν
τῷ τὸ ὠφέλιμον διώκειν. ἀγαθοῦ δ' ἐν τῷ τὸ καλόν. ἂν δ' ἄπι-
στον ᾖ, τότε τὴν αἰτίαν ἐπιλέγειν. ὥσπερ σοφοκλῆς ποιεῖ πα-
ράδειγμα τὸ ἐκ τῆς ἀντιγόνης. ὅτι μᾶλλον τοῦ ἀδελφοῦ ἐκήδε-
το, ἢ ἀνδρὸς, ἢ τέκνων. τὰ μὲν γὰρ ἂν γενέσθαι ἀπολόμενα. μη-
τρὸς δ' ἐν ᾅδου, καὶ πατρὸς βεβηκότων, οὐκ ἔστ' ἀδελφὸς ὅστις ἂν
βλάστοι ποτέ. ἐὰν δὲ μὴ ἔχῃς αἰτίαν, ἀλλ' ὅτι οὐκ ἀγνοεῖς ἄπι-
στα λέγων. ἀλλὰ φύσει τοιοῦτος εἶ. ἀπιστοῦσι γὰρ ἄλλο τι πράτ-
3 τειν ἑκόντα πλὴν τὸ συμφέρον. ἔτι ἐκ τῶν παθητικῶν λέγειν,
διηγούμενον, καὶ τὰ ἑπόμενα καὶ ἃ ἴσασι, καὶ τὰ ἴδια ἑαυτῷ, ἢ
ἐκείνῳ προσόντα. ὁ δ' ᾤχετό με ἀποβλέψας. καὶ ὡς περὶ
κρατύλου αἰσχίνης ὅτι διασύρων καὶ τοῖν χεροῖν διασείων. πι-
θανὰ γὰρ, διότι σύμβολα γίνεται ταῦτα ἃ ἴσασιν ἐκείνων ὧν οὐκ
ἴσασι. πλεῖστα δὲ τοιαῦτα λαβεῖν ἐξ ὁμήρου ἐστίν. ὡς ἄρ' ἔφη,
γρηῦς δὲ κατέσχετο χερσὶ πρόσωπα. οἱ γὰρ δακρύειν ἀρχόμενοι,
ἐπιλαμβάνονται τῶν ὀφθαλμῶν, καὶ εὐθὺς εἰσάγαγε σεαυτὸν
4 ποιόν τινα. ἵνα ὡς τοιοῦτον θεωρῶσι, καὶ τὸν ἀντίδικον λανθά-

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.1.4

νων δὲ ποιεῖ. ὅτι δὲ ῥᾴδιον, ὁρᾶν δεῖ ἐκ τῶν ἀπαγγελλόντων.
περὶ ὧν γὰρ μηδὲν ἴσμεν, ὅμως λαμβάνομεν ὑπόληψίν τινα.
πολλαχοῦ δὲ δεῖ διηγεῖσθαι, καὶ ἐνίοτε οὐκ ἐν ἀρχῇ. ἐν δὲ δη-
μηγορίᾳ ἥκιστα διήγησίς ἐστιν. ὅτι περὶ τῶν μελλόντων οὐδεὶς
διηγεῖται. ἀλλ' ἐὰν περ διήγησις ᾖ, τῶν γενομένων ἔσται. ἵνα ἀνα-
μνησθέντες ἐκείνων, βέλτιον βουλεύσωνται περὶ τῶν ὕστερον, ἢ
διαβάλλοντες ἢ ἐπαινοῦντες. ἀλλὰ τότε οὐ τὸ τοῦ συμβούλου
ποιοῦσιν ἔργον. ἂν δ' ᾖ ἄπιστον, ὑπισχνεῖσθαί τε καὶ αἰτίαν λέ- 1
γειν εὐθὺς, καὶ διατάττειν οἷς βούλονται. οἷον, ἡ Ἰοκάστη ἡ Καρ-
κίνου ἐν τῷ Οἰδίποδι, ἀεὶ ὑπισχνεῖται, πυνθανομένου τοῦ ζητοῦν-
τος τὸν υἱόν. καὶ ὁ Αἵμων ὁ Σοφοκλέους. Τὰς δὲ πίστεις δεῖ
ἀποδεικτικὰς εἶναι. ἀποδεικνύναι δὲ χρὴ, ἐπεὶ περὶ τεττάρων
ἡ ἀμφισβήτησις, περὶ τοῦ ἀμφισβητουμένου φέροντα τὴν ἀπό-
δειξιν. οἷον, εἰ ὅτι οὐ γέγονεν, ἀμφισβητεῖ, ἐν τῇ κρίσει δεῖ τού-
του μάλιστα τὴν ἀπόδειξιν φέρειν. εἰ δ' ὅτι οὐκ ἔβλαψε τοῦτον,
ἢ ὅτι οὐ τοσόνδε, ἢ ὅτι δικαίως, ὡσαύτως καὶ εἰ περὶ τοῦ γενέ- 2
σθαι ἐστὶν ἡ ἀμφισβήτησις. μὴ λανθανέτω δ' ὅτι ἀναγκαῖον,
ἐν ταύτῃ τῇ ἀμφισβητήσει μόνῃ τὸν ἕτερον εἶναι πονηρόν. οὐ
γάρ ἐστιν ἄγνοια αἰτία. ὥσπερ ἂν εἴ τινες περὶ τοῦ δικαίου ἀμ-
φισβητοῖεν. ὥστ' ἐν τούτῳ χρονιστέον. ἐν δὲ τοῖς ἄλλοις οὔ. ἐν
δὲ τοῖς ἐπιδεικτικοῖς, τὸ πολὺ, ὅτι καλὰ ἢ ὠφέλιμα ἡ αὔξη-
σις ἔσται. τὰ γὰρ πράγματα δεῖ πιστεύεσθαι. ὀλιγάκις γὰρ καὶ
τούτων ἀποδείξεις φέρουσιν, ἐὰν ἄπιστα ᾖ, ἢ ἐὰν ἄλλος αἰτίαν
ἔχῃ. ἐν δὲ τοῖς δημηγορικοῖς, ἢ ὡς οὐκ ἔσται ἀμφισβητήσειεν 3
ἄν τις, ἢ ὡς ἔσται μὲν ἃ κελεύει, ἀλλ' οὐ δίκαια, ἢ οὐκ ὠφέλι-
μα, ἢ οὐ τηλικαῦτα. δεῖ δὲ, καὶ ὁρᾶν εἴ τι ψεύδεται ἐκτὸς τοῦ
πράγματος. τεκμήρια γὰρ ταῦτα φαίνεται καὶ τῶν ἄλλων, ὅτι
ψεύδεται. ἔστι δὲ τὰ μὲν παραδείγματα, δημηγορικώτατα. τὰ
δ' ἐνθυμήματα, δικανικώτερα. ἡ μὲν γὰρ περὶ τὸ μέλλον. ὥσ-
τ' ἐκ τῶν γενομένων ἀνάγκη παραδείγματα λέγειν, ἡ δὲ περὶ
τῶν ὄντων ἢ μὴ ὄντων, οὗ μᾶλλον ἀπόδειξίς ἐστι καὶ ἀνάγκη.
ἔχει γὰρ τὸ γεγονὸς ἀνάγκην. οὐ δεῖ δὲ ἐφεξῆς λέγειν τὰ ἐνθυ- 4

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.1.4

μήματα. ἀλλ' ἀναμιγνύναι. εἰ δὲ μὴ, καταβλάπτει ἄλληλα. ἔστι
γὰρ καὶ τοῦ ποσοῦ ὅρος. ὦ φίλ' ἐπεὶ τόσα εἶπες, ὅσ' ἂν πεπνυ-
μένος ἀνήρ. ἀλλ' οὐ τοιαῦτα. καὶ μὴ περὶ πάντων ἐνθυμήμα-
τα ζητεῖν. εἰ δὲ μὴ, ποιήσεις ὅπερ ἔνιοι ποιοῦσι τῶν φιλοσο-
φούντων, οἳ συλλογίζονται τὰ γνωριμώτερα καὶ πιστότερα, ἢ
ἐξ ὧν λέγουσι, καὶ ὅταν πάθος ποιῇς, μὴ λέγε ἐνθύμημα. ἢ
γὰρ ἐκκρούσει τὸ πάθος, ἢ μάτην εἰρημένον ἔσται τὸ ἐνθύμη-
1 μα. ἐκκρούουσι γὰρ αἱ κινήσεις ἀλλήλας αἱ ἅμα, καὶ ἢ ἀφα-
νίζουσιν, ἢ ἀσθενεῖς ποιοῦσιν. οὐδ' ὅταν ἠθικὸν τὸν λόγον. οὐ
δεῖ ἐνθύμημά τι ζητεῖν ἅμα. οὐ γὰρ ἔχει οὔτε ἦθος οὔτε προ-
αίρεσιν ἡ ἀπόδειξις. γνώμαις δὲ χρηστέον καὶ ἐν διηγήσει καὶ ἐν
πίστει. ἠθικὸν γάρ. ἐγὼ δέδωκα, καὶ ταῦτ' εἰδὼς, ὡς οὐ δεῖ πι-
στεύειν. ἐὰν δὲ παθητικῶς, καὶ οὐ μεταμέλει μοι καίπερ ἠδι-
κημένῳ. τούτῳ μὲν γὰρ περίεστι τὸ κέρδος, ἐμοὶ δὲ τὸ δίκαιον,
τὸ δὲ δημηγορεῖν χαλεπώτερον τοῦ δικάζεσθαι εἰκότως. διότι
2 περὶ τὸ μέλλον. ἐκεῖ δὲ περὶ τὸ γεγονός. ὃ ἐπιστητὸν ἤδη καὶ
τοῖς μάντεσιν, ὡς ἔφη ἐπιμενίδης ὁ κρής. ἐκεῖνος γὰρ περὶ τῶν
ἐσομένων οὐκ ἐμαντεύετο. ἀλλὰ περὶ τῶν γεγονότων μὲν, ἀ-
δήλων δέ. καὶ ὁ νόμος ὑπόθεσις ἐν τοῖς δικανικοῖς. ἔχοντα δὲ
ἀρχὴν ῥᾷον εὑρεῖν ἀπόδειξιν, καὶ οὐκ ἔχει πολλὰς διατριβάς.
οἷον, πρὸς ἀντίδικον, ἢ περὶ αὑτοῦ, ἢ παθητικὸν ποιεῖν. ἀλλ' ἥ-
κιστα πάντων, ἐὰν μὴ ἐξίστηται. δεῖ οὖν ἀποροῦντα, τοῦτο ποιεῖν.
ὅπερ οἱ ἀθήνησι ῥήτορες ποιοῦσι, καὶ ἰσοκράτης. καὶ γὰρ συμ
3 βουλεύων κατηγορεῖ. οἷον λακεδαιμονίων μὲν, ἐν τῷ πανηγυ-
ρικῷ, χάρητος δὲ, ἐν τῷ συμμαχικῷ. ἐν δὲ τοῖς ἐπιδεικτικοῖς,
δεῖ τὸν λόγον ἐπεισοδιοῦν ἐπαίνοις, οἷον ἰσοκράτης ποιεῖ. ἀεὶ
γάρ τινα εἰσάγει. καὶ ὃ ἔλεγε γοργίας, ὅτι οὐχ ὑπολείπει αὐ-
τὸν ὁ λόγος, ταὐτό ἐστι. εἰ γὰρ ἀχιλλέα λέγει πηλέα ἐπαινεῖ, εἶ-
τα αἰακὸν, εἶτα τὸν θεόν. ὁμοίως δὲ καὶ ἀνδρίαν. ἢ τὰ, καὶ τὰ
ποιεῖ. ὃ τοιόνδε ἐστίν. ἔχοντα μὲν οὖν ἀποδείξεις, καὶ ἠθικῶς
λεκτέον καὶ ἀποδεικτικῶς. ἐὰν δὲ μὴ ἔχῃς ἐνθυμήματα, ἠθι-
4 κῶς. καὶ μᾶλλον τῷ ἐπιεικεῖ ἁρμόττει χρηστὸν φαίνεσθαι, ἢ τὸν

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.1.4

λόγον ἀκριβῆ. τῶν δὲ ἐνθυμημάτων τὰ ἐλεγκτικὰ μᾶλλον
εὐδοκιμεῖ τῶν δεικτικῶν. ὅτι ὅσα ἔλεγχον ποιεῖ, μᾶλλον συλ-
λελόγισται. παράλληλα γὰρ μᾶλλον τἀναντία γνωρίζεται. τὰ
δὲ πρὸς τὸν ἀντίδικον, οὐχ ἕτερόν τι εἶδος, ἀλλὰ τῶν πίστεών
ἐστι, τὰ μὲν λῦσαι ἐνστάσει. τὰ δὲ, συλλογισμῷ. δεῖ δὲ καὶ ἐν συμ-
βουλῇ καὶ ἐν δίκῃ, ἀρχόμενον μὲν λέγειν τὰς ἑαυτοῦ πίστεις πρό-
τερον. ὕστερον δὲ, πρὸς τἀναντία ἀπαντᾶν λύοντα καὶ προδια-
σύροντα, ἂν δὲ πολύχους ᾖ ἡ ἐναντίωσις, πρότερον τὰ ἐναν- 1
τία. οἷον, ἐποίησε καλλίστρατος ἐν τῇ μεσσηνιακῇ ἐκκλησίᾳ. ἃ
γὰρ ἐροῦσι προανελὼν οὕτως, τότε αὐτὸς εἶπεν. ὕστερον δὲ λέ-
γοντα, πρῶτον τὰ πρὸς τὸν ἐναντίον λόγον λεκτέον, λύοντα
καὶ ἀντισυλλογιζόμενον, καὶ μάλιστα ἂν εὐδοκιμηκότα ᾖ, ὥσ-
περ γὰρ ἄνθρωπον προδιαβεβλημένον οὐ δέχεται ἡ ψυχὴ, τὸν
αὐτὸν τρόπον οὐδὲ λόγον, ἐὰν ὁ ἐναντίος εὖ δοκῇ εἰρηκέναι. δεῖ
οὖν χώραν ποιεῖν ἐν τῷ ἀκροατῇ τῷ μέλλοντι λόγῳ. ἔσται δὲ,
ἂν ἀνέλῃς. διὸ ἢ πρὸς πάντα, ἢ τὰ μέγιστα, ἢ τὰ εὐδοκιμοῦν- 2
τα, ἢ τὰ εὐέλεγκτα μαχεσάμενον, οὕτω τὰ αὑτοῦ πιστὰ ποιη-
τέον, ταῖς θεαῖσι πρῶτα σύμμαχος γενήσομαι. ἐγὼ γὰρ ἥραν.
ἐν τούτοις ἥψατο πρῶτον τοῦ εὐηθεστάτου. περὶ μὲν οὖν πί-
στεων ταῦτα. εἰς δὲ τὸ ἦθος, ἐπειδὴ ἔνια περὶ αὑτοῦ λέγειν, ἢ ἐ-
πίφθονον, ἢ μακρολογίαν ἢ ἀντιλογίαν ἔχει. καὶ περὶ ἄλλου
ἢ λοιδορίαν ἢ ἀγροικίαν, ἕτερον χρὴ λέγοντα ποιεῖν ὅπερ ἰσο-
κράτης ποιεῖ ἐν τῷ φιλίππῳ καὶ ἐν τῇ ἀντιδόσει καὶ ὡς ὁ ἀρ-
χίλοχος ψέγει. ποιεῖ γὰρ τὸν πατέρα λέγοντα περὶ τῆς θυγα- 3
τρὸς ἐν τῷ ἰάμβῳ, χρημάτων δ᾽ ἄελπτον οὐθέν ἐστιν, οὐδ᾽ ἀπώ-
μοτον. καὶ τὸν χάρωνα τὸν τέκτονα ἐν τῷ ἰάμβῳ, οὗ ἡ ἀρχὴ, οὔ
μοι τὰ γύγεω. καὶ ὡς σοφοκλῆς τὸν αἵμονα ὑπὲρ τῆς ἀντι-
γόνης πρὸς τὸν πατέρα, ὡς λεγόντων ἑτέρων. δεῖ δὲ καὶ με-
ταβάλλειν τὰ ἐνθυμήματα, καὶ γνώμας ποιεῖν ἐνίοτε. οἷον
χρὴ δὲ τὰς διαλλαγὰς ποιεῖν τοὺς νοῦν ἔχοντας εὐτυχοῦντας. οὕ-
τω γὰρ ἂν μέγιστα πλεονεκτοῖεν, ἐνθυμηματικῶς δέ. εἰ γὰρ δεῖ
ὅταν ὠφελιμώταται ὦσι καὶ πλεονεκτικώταται αἱ καταλλα- 4

γαὶ, τότε καταγελᾶσθαι. περὶ δὲ ἐρωτήσεως, εὔκαιρόν ἐστι
ποιεῖσθαι, μάλιστα μὲν, ὅταν τὸ ἕτερον εἰρηκὼς ᾖ. ὥστε ἑνὸς
προσερωτηθέντος, συμβαίνοι τὸ ἄτοπον. οἷον περικλῆς λάμ-
πωνα ἐπήρετο περὶ τῆς τελετῆς τῶν τῆς σωτείρας ἱερῶν. εἰ-
πόντος δὲ ὅτι οὐχ οἷόν τε ἀτέλεστον ἀκούειν, ἤρετο, εἰ οἶδεν αὐ-
τός. φάσκοντος δὲ, καὶ πῶς ἀτέλεστος ὤν. δεύτερον δὲ, ὅταν
τὸ μὲν, φανερὸν ᾖ. τῷ δὲ ἐρωτήσαντι δῆλον ᾖ, ὅτι δώσει. πυ-
1 θόμενον γὰρ δεῖ τὴν μίαν πρότασιν, μὴ προσερωτᾶν τὸ φα-
νερὸν, ἀλλὰ τὸ συμπέρασμα εἰπεῖν. οἷον σωκράτης μελίτου
οὐ φάσκοντος αὐτὸν θεοὺς νομίζειν. εἴρηκεν, εἰ δαιμόνιόν τι λέ-
γοι. ὁμολογήσαντος δὲ, ἤρετο εἰ οὐχ οἱ δαίμονες ἤτοι θεῶν παῖ-
δες εἶεν, ἢ θεῖόν τι. φήσαντος δὲ, ἔστιν οὖν ἔφη, ὅστις θεῶν μὲν
παῖδας οἴεται εἶναι, θεοὺς δὲ οὔ. ἔτι ὅταν μέλλῃ ἢ ἐναντία λέ-
γοντα δείξειν, ἢ παράδοξα. τέταρτον δὲ, ὅταν μὴ ἐνῇ, ἀλλ' ἢ
σοφιστικῶς ἀποκρινάμενον λῦσαι. ἐὰν γὰρ οὕτως ἀποκρίνηται.
2 ὅτι ἔστι μὲν, ἔστι δ' οὔ. ἢ τὰ μὲν, τὰ δ' οὔ. ἢ πῇ μὲν, πῇ δ' οὔ. θο-
ρυβοῦσιν ὡς ἀποροῦντες, ἄλλως δὲ μὴ ἐγχειρεῖν. ἐὰν γὰρ ἐνστῇ,
κεκρατῆσθαι δοκεῖ. οὐ γὰρ οἷόν τε πολλὰ ἐρωτᾶν, διὰ τὴν ἀσθέ-
νειαν τοῦ ἀκροατοῦ. διὸ καὶ τὰ ἐνθυμήματα ὅτι μάλιστα συστρέ-
φειν δεῖ. ἀποκρίνασθαι δὲ δεῖ, πρὸς μὲν τὰ ἀμφίβολα, διαι-
ροῦντα λόγῳ καὶ μὴ συντόμως. πρὸς δὲ τὰ δοκοῦντα ἐναν-
τία, τὴν λύσιν φέροντα εὐθὺς τῇ ἀποκρίσει. πρὶν ἐπερωτῆ-
σαι τὸ ἑπόμενον, ἢ συλλογίσασθαι. οὐ γὰρ χαλεπὸν προορᾶν, ἐν τί-
3 νι ὁ λόγος. φανερὸν δ' ἡμῖν ἔσται ἐκ τῶν τοπικῶν καὶ τοῦτο καὶ
αἱ λύσεις, καὶ πρὸς συμπεραινόμενον, ἐὰν ἐρώτημα ποιῇ τὸ
συμπέρασμα, τὴν αἰτίαν εἰπεῖν. οἷον σοφοκλῆς ἐρωτώμενος
ὑπὸ πεισάνδρου, εἰ ἔδοξεν αὐτῷ ὥσπερ καὶ τοῖς ἄλλοις προβού-
λοις καταστῆσαι τοὺς τετρακοσίους. ἔφη. τί δὲ; οὐ πονηρά σοι ταῦτα
ἐδόκει εἶναι. ἔφη. οὐκοῦν σὺ ταῦτα ἔπραξας τὰ πονηρά. ναὶ ἔ-
φη. οὐ γὰρ ἦν ἄλλα βελτίω. καὶ ὡς ὁ λάκων εὐθυνόμενος τῆς
ἐφορείας ἐρωτώμενος. εἰ δοκοῦσιν αὐτῷ δικαίως ἀπολωλέναι
4 ἅτεροι, ἔφη. ὁ δὲ, οὐκοῦν σὺ ταυτὰ τούτοις ἔθου. καὶ ὃς ἔφη. οὐ-

κοῦν δικαίως ἂν ἔφη καὶ σὺ ἀπόλοιο. οὐ δῆτα ἔφη. οἱ μὲν γὰρ
χρήματα λαβόντες, ταῦτα ἔπραξαν. ἐγὼ δὲ οὔ, ἀλλὰ γνώμῃ.
διὸ οὔτε ἐπερωτᾶν δεῖ μετὰ τὸ συμπέρασμα, οὔτε τὸ συμ-
πέρασμα ἐπερωτᾶν, ἐὰν μὴ τὸ πολὺ περιῇ τοῦ ἀληθοῦς. πε-
ρὶ δὲ τῶν γελοίων, ἐπειδή τινα δοκεῖ χρῆσιν ἔχειν ἐν τοῖς ἀγῶ-
» σι καὶ δεῖν ἔφη Γοργίας, τὴν μὲν σπουδὴν διαφθείρειν τῶν ἐ-
» ναντίων γέλωτι, τὸν δὲ γέλωτα σπουδῇ, ὀρθῶς λέγων, εἴρηται
πόσα εἴδη γελοίων ἐστὶν ἐν τοῖς περὶ ποιητικῆς. ὧν τὸ μὲν ἁρ- 1
μόττει ἐλευθέρῳ. τὸ δ' οὔ. ὅπως οὖν τὸ ἁρμόττον αὐτῷ λή-
ψεται. ἔστι δ' ἡ εἰρωνεία τῆς βωμολοχίας ἐλευθεριώτερον. ὁ
μὲν γὰρ αὑτοῦ ἕνεκα ποιεῖ τὸ γελοῖον. ὁ δὲ βωμολόχος, ἑτέρου.
ὁ δ' ἐπίλογος σύγκειται ἐκ τεττάρων, ἔκ τε τοῦ πρὸς ἑαυτὸν κα-
τασκευάζειν εὖ τὸν ἀκροατὴν καὶ τὸν ἐναντίον φαῦλον, καὶ
ἐκ τοῦ αὐξῆσαι καὶ ταπεινῶσαι, καὶ ἐκ τοῦ εἰς τὰ πάθη τὸν ἀ-
κροατὴν καταστῆσαι, καὶ ἐξ ἀναμνήσεως. πέφυκε γὰρ μετὰ τὸ
ἀποδεῖξαι αὐτὸν μὲν ἀληθῆ, τὸν δὲ ἐναντίον ψευδῆ, οὕτω τὸ 2
ἐπαινεῖν καὶ τὸ ψέγειν καὶ τὸ ἐπιχαλκεύειν. δυοῖν δὲ θατέρου
στοχάζεσθαι. ἢ ὅτι τούτοις ἀγαθός, ἢ ὅτι ἁπλῶς. ὁ δ' ὅτι κακὸς
τούτοις, ἢ ὅτι ἁπλῶς. ἐξ ὧν δὲ δὴ τοιούτους κατασκευάζειν δεῖ,
εἴρηνται οἱ τόποι, πόθεν σπουδαίους δεῖ κατασκευάζειν καὶ
φαύλους. τὸ δὲ μετὰ τοῦτο δεδειγμένον ἤδη, αὔξειν ἐστὶ κατὰ
φύσιν ἢ ταπεινοῦν. δεῖ γὰρ τὰ πεπραγμένα ὁμολογεῖσθαι,
εἰ μέλλει τὸ ποσὸν ἐρεῖν. καὶ γὰρ ἡ τῶν σωμάτων αὔξησις, ἐκ προϋ-
παρχόντων ἐστίν. ὅθεν δὲ δεῖ αὔξειν καὶ ταπεινοῦν, ἔκκεινται οἱ 3
τόποι πρότερον. μετὰ δὲ ταῦτα δήλων ὄντων καὶ οἷα καὶ ἡλί-
κα εἰς τὰ πάθη ἄγει τὸν ἀκροατήν. ταῦτα δ' ἐστὶν, ἔλεος, καὶ
δείνωσις, καὶ ὀργὴ, καὶ μῖσος, καὶ φθόνος, καὶ ζῆλος, καὶ ἔ-
ρις. εἴρηνται δὲ καὶ τούτων οἱ τόποι πρότερον. ὥστε λοι-
πὸν, ἀναμνῆσαι τὰ προειρημένα. τοῦτο δὲ ἁρμόττει ποιεῖν οὔ-
τως, ὥσπερ φασὶν ἐν τοῖς προοιμίοις οὐκ ὀρθῶς λέγοντες. ἵ-
να γὰρ εὐμαθὴ ᾖ, κελεύουσι πολλάκις εἰπεῖν, ἐκεῖ μὲν οὖν δεῖ
τὸ πρᾶγμα εἰπεῖν, ἵνα μὴ λανθάνῃ περὶ οὗ ἡ κρίσις. ἐνταῦ- 4

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.1.4

θαι δὲ, δι' ὧν δέδεικται κεφαλαιωδῶς. ἀρχὴ δὲ, ὅτι ἃ ὑπέσχετο ἀπέδωκεν. ὥστε ἅ τε καὶ δι' ὅ, λεκτέον. λέγεται δὲ ἐξ ἀντιπαραβολῆς τοῦ ἐναντίου. παραβάλλειν δὲ, ἢ ὅσα περὶ τὸ αὐτὸ ἄμφω εἶπον, εἰ κατ' ἀντικρύ. ἀλλ' οὗτος μὲν τάδε περὶ τοῦδε. ἐγὼ δὲ, τάδε, καὶ διὰ ταῦτα, ἢ ἐξ εἰρωνείας, οἷον οὗτος γὰρ, τάδ' εἶπεν, ἐγὼ δὲ τάδε. καὶ τί ἂν ἐποίει, εἰ τάδε ἔδειξεν, ἀλλὰ μὴ τάδε, ἢ ἐξ ἐρωτήσεως, τί οὐ δέδεικται, ἢ δὴ οὕτως τί ἔδειξεν, ἢ
1 δὴ οὕτως. ἢ ἐκ παραβολῆς. ἢ κατὰ φύσιν ὡς ἐλέχθη. οὕτω τὰ αὐτοῦ. καὶ πάλιν ἐὰν βούλῃ χωρὶς τὰ τοῦ ἐναντίου λόγου. τελευτῇ δὲ τῆς λέξεως ἁρμόττει, ἡ ἀσύνδετος, ὅπως ἐπίλογος, ἀλλὰ μὴ λόγος ᾖ. εἴρηκα. ἀκηκόατε. ἔχετε. κρίνατε.

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.1.4

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ ΑΛΕΞΑΝΔΡΩ
ΕΥ ΠΡΑΤΤΕΙΝ.

ΕΠΕΣΤΕΙΛΑΣ μοι, ὅτι πολλάκις πολλοὺς πέ-
πομφας πρὸς ἡμᾶς τοὺς διαλεξομένους ὑπὲρ
Ε τοῦ γραφῆναί σοι τὰς μεθόδους τῶν πολιτικῶν
λόγων, ἐγὼ δέ, οὐ διὰ ῥαθυμίαν ὑπερεβαλλό- 1
μην ἐν τούτοις, τοῖς χρόνοις, ἀλλὰ διὰ τὸ ζητεῖν
οὕτως ὑπὲρ αὐτῶν γράψαι σοι διηκριβωμένως, ὡς οὐδεὶς ἄλ-
λος γέγραφε τῶν περὶ ταῦτα πραγματευομένων. ταύτην δὲ
εἰκότως τὴν διάνοιαν εἶχον. ὥσπερ γὰρ ἐσθῆτα σπουδάζεις τὴν
εὐπρεπεστάτην τῶν λοιπῶν ἀνθρώπων ἔχειν, οὕτω δύναμιν λό-
γων λαβεῖν ἐστί σοι πειρατέον τὴν εὐδοξοτάτην. πολὺ γὰρ κάλ-
λιόν ἐστι καὶ βασιλικώτερον τὴν ψυχὴν ἔχειν εὐγνωμονοῦσαν, ἢ
τὴν ἕξιν τοῦ σώματος ὁρᾶν εὐειματοῦσαν. καὶ γὰρ ἄτοπόν ἐστι, τὸν 2
τοῖς ἔργοις πρωτεύοντα, φαίνεσθαι τῶν τυχόντων τοῖς λόγοις ὑ-
στερίζοντα, καὶ ταῦτα εἰδότα, ὅτι τοῖς μὲν ἐν δημοκρατίᾳ πολι-
τευομένοις, ἡ ἀναφορὰ περὶ πάντων τῶν πραγμάτων εἰς τὸν
δῆμόν ἐστι. τοῖς δ' ὑπὸ τὴν τῆς βασιλείας ἡγεμονίαν τεταγ-
μένοις, πρὸς λόγον. ὥσπερ ἐν ταῖς αὐτονόμοις τῶν πόλεων διορ-
θοῦν εἴωθεν ἐπὶ τὸ κάλλιστον ἄγων ὁ κοινὸς νόμος, οὕτω τοὺς ὑπὸ
τὴν σὴν βασιλείαν κατεστῶτας, ἄγειν δύναιτ' ἂν ἐπὶ τὸ συμ-
φέρον ὁ σὸς λόγος. καὶ γὰρ ὁ νόμος ἐστὶν ὡς ἁπλῶς εἰπεῖν, λό- 3
γος ὡρισμένος καθ' ὁμολογίαν κοινὴν πόλεως, μηνύων πῶς
δεῖ πράττειν ἕκαστα. πρὸς δὲ τούτοις, οὐκ ἄδηλον οἶμαί σοι τοῦ-
τό ἐστι, ὅτι τοὺς μὲν λόγῳ χρωμένους, καὶ μετὰ τούτου πάντα
πράττειν προαιρουμένους, ὡς ὄντας καλούς τε καὶ ἀγαθοὺς ἐ-
παινοῦμεν. τοὺς δὲ ἄνευ λόγου τι ποιοῦντας, ὡς ὄντας ὠμοὺς
καὶ θηριώδεις, μισοῦμεν. διὰ τοῦτο καὶ κακοὺς τοὺς τὴν αὐτῶν
κακίαν ἐμφανίζοντας ἐκολάσαμεν, καὶ τοὺς ἀγαθοὺς δηλώσαν-
τας αὐτῶν τὴν ἀρετὴν, ἐζηλώσαμεν. οὕτω καὶ τῶν μελλόντων 4

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.1.4

κακῶν ἀπαλλαγὴν εὑρήκαμεν, καὶ τῶν ὑπαρχόντων ἀγαθῶν ὄνη-
σιν ἔχομεν. καὶ διὰ τούτου καὶ τὰς ἐπιούσας δυσχερείας ἐφύγο-
μεν, καὶ τὰς μὴ προσούσας ἡμῖν ὠφελείας ἐπορισάμεθα. ὥς-
περ γὰρ βίος ἄλυπος, αἱρετὸς, οὕτω λόγος συνετὸς, ἀγαπη-
τός. εἰδέναι δέ σε δεήσει, ὅτι παραδείγματά ἐστι τοῖς πλείστοις τῶν
ἀνθρώπων, τοῖς μὲν, ὁ νόμος. τοῖς δὲ, ὁ σὸς βίος καὶ λόγος ὅπως
οὖν διαφέρων εἶ πάντων ἑλλήνων καὶ βαρβάρων, πᾶσάν ἐστί
1 σοι σπουδὴν ποιητέον, ἵνα τὴν ἐκ τούτων ἀπομίμησιν οἱ περὶ
ταῦτα διατρίβοντες, τοῖς τῆς ἀρετῆς στοιχείοις καλλιγραφού-
μενοι, μὴ πρὸς τὰ φαῦλα σφᾶς αὐτοὺς ἄγωσιν, ἀλλὰ τῆς αὐτῆς
» ἀρετῆς μετέχειν ἐπιθυμῶσιν. ἔτι δὲ τὸ βουλεύεσθαι, τῶν περὶ
» τὸν ἄνθρωπον θειότατόν ἐστιν. ὥστε οὐκ εἰς τὰ πάρεργα καὶ μη-
δενὸς ἄξια τὴν σπουδὴν ἔστι σοι καταναλωτέον. ἀλλὰ τὴν μητρό-
πολιν αὐτὴν τοῦ καλῶς βουλεύεσθαι μαθεῖν βουλητέον. τίς
γὰρ δή ποτ' ἂν ἀμφισβητήσειε τῶν νοῦν ἐχόντων, ὅτι τὸ μὲν πράτ-
2 τειν μὴ βουλευσάμενον, σημεῖόν ἐστιν ἀνοίας. τὸ δὲ κατὰ τὴν ὑ-
φήγησιν τοῦ λόγου συντελεῖν τι τῶν ὑπ' ἐκείνου παραγγελθέν-
των, παιδείας. ἰδεῖν δέ ἐστι πάντας τοὺς ἄριστα τῶν ἑλλήνων πο-
λιτευομένους, λόγῳ πρότερον, ἢ τοῖς ἔργοις συγγινομένους, πρὸς
δὲ τούτοις, καὶ τοὺς μέγιστον ἀξίωμα τῶν βαρβάρων ἔχοντας, τού-
τῳ περὶ τῶν πραγμάτων χρωμένους, εἰδότας καλῶς, ὡς ἀ-
» κρόπολίς ἐστι σωτηρίας, ἡ διὰ τοῦ λόγου γινομένη τοῦ συμφέρον-
» τος θεωρία. ταύτην ἀπόρθητον οἰητέον, οὐ τὴν ἐκ τῶν οἰκοδομη-
3 μάτων ἀσφαλῆ πρὸς σωτηρίαν εἶναι νομιστέον. ἀλλὰ γὰρ ὀκνῶ
ἔτι πλείω γράφειν, μή ποτε καλλωπίζεσθαι δόξω περὶ τῶν ἀ-
κριβῶς γνωριζομένων, ὡς οὐχ ὁμολογουμένων πίστεις ἐπιφέ-
ρων. διόπερ ἀφήσω ἐκεῖνα μόνον εἰπὼν, περὶ ὧν ἔνεστι λέγειν εἰς
ἅπαντα τὸν βίον, ὅτι τούτῳ ἐστὶν ᾧ διαφέρομεν τῶν λοιπῶν ζώων.
τούτῳ οὖν καὶ ἡμεῖς διαφερόντως τῶν λοιπῶν ἔχομεν ἀνθρώπων, οἱ
μεγίστης τιμῆς ἀπὸ τοῦ δαιμονίου τετυχηκότες. ἐπιθυμίᾳ μὲν
γὰρ καὶ θυμῷ καὶ τοῖς τοιούτοις χρῆται καὶ τὰ λοιπὰ ζῶα πάντα.
1 λόγῳ δ' οὐδὲν τῶν λοιπῶν χεῖρες ἀνθρώπων ἀτοπώτατον ἂν εἴη

εἴη πάντων, εἰ τούτῳ μόνῳ τῶν λοιπῶν ζώων εὐδαιμονέστερον
βιοῦντες, τὸ αἴτιον τοῦ καλῶς ζῆν διὰ ῥαθυμίαν ἀφορμὴν κατα-
λιγωρήσαντες. διακελεύομαι δή σοι πάλαι παρακεκλημένῳ,
» τῆς τῶν λόγων ἀντέχεσθαι φιλοσοφίας, καθάπερ γάρ ἐστι φυ-
» λακτικὸν σώματος ὑγεία, οὕτω τῆς ψυχῆς φυλακτικὸν καθέστη-
» κε παιδεία. ταύτης γὰρ προηγουμένης, οὐ πταίειν συμβήσεταί
σοι περὶ τὰς πράξεις, ἀλλὰ σώζειν ἁπάσας ὡς ἔπος εἰπεῖν, τὰς
ὑπαρχούσας σοι τῶν ἀγαθῶν κτήσεις. χωρὶς δὲ τῶν εἰρημένων, 1
εἰ τὸ τοῖς ὀφθαλμοῖς βλέπειν, ἡδύ, τὸ τοῖς τῆς ψυχῆς ὄμμασιν
» ὀξυδερκεῖν ἐστι θαυμαστόν. ἔτι δὲ ὥσπερ ὁ στρατηγός ἐστι σωτὴρ
» στρατοπέδου, οὕτω λόγος μετὰ παιδείας ἡγεμών ἐστι βίου. ταῦ-
» τα μὲν οὖν καὶ τὰ τούτοις ὅμοια παραλιπεῖν νομίζω καλῶς ἡ-
μῖν ἔχειν, κατὰ τὸν ὑπάρχοντα καιρόν. ἔγραψας δέ μοι διακε-
λευόμενος, ὅπως μηδεὶς τῶν λοιπῶν ἀνθρώπων λήψεται τὸ
βιβλίον τοῦτο, καὶ ταῦτα εἰδώς, ὅτι καθάπερ τοὺς ἐξ αὐτῶν γεν-
νηθέντας, οἱ γεννήσαντες τῶν ὑποβαλλομένων μᾶλλον φιλοῦ- 2
σιν, οὕτω καὶ οἱ εὑρόντες τι τῶν μετεχόντων. ὥσπερ γὰρ ὑπὲρ
τέκνων τούτων τῶν λόγων ὑπεραποτεθνήκασιν, οἱ μὲν γὰρ πά-
ριοι λεγόμενοι σοφισταί, διὰ τὸ μὴ τεκεῖν, αὐτοὶ διὰ ῥαθυμίαν ἄ-
μουσον οὐ στέργουσιν. ἀλλὰ χρήματα λαβόντες, ἀπεκηρύττου-
σιν. διὰ τοῦτο γοῦν ἐγώ σοι παρακελεύομαι διαφυλάττειν οὕτω
τοὺς λόγους τούτους, ὅπως νέοι καθεστῶτες, ὑπὸ μηδενὸς χρή-
μασι διαφθαρήσονται, κοσμίως δὲ μετά σου συμβιώσαντες,
εἰς ἡλικίαν ἐλθόντες, δόξης ἀκηράτου τεύξονται. παρειλήφαμεν 3
δέ, καθάπερ ἡμῖν ἐδήλωσε νικάνωρ, καὶ τῶν λοιπῶν τεχνο-
γράφων, εἴ τις τι γλαφυρὸν ὑπὲρ τῶν αὐτῶν τούτων γέγρα-
φεν ἐν ταῖς τέχναις. περιτεύξῃ δέ, δυσὶ τούτοις βιβλίοις. ὧν, τὸ
μέν ἐστιν ἐμόν, ἐν ταῖς ὑπ' ἐμοῦ τέχναις θεοδέκτῃ γραφείσαις.
τὸ δὲ ἕτερον κόρακος. τὰ δὲ λοιπὰ τούτοις ἴδια πάντα γέγρα-
πται, περί τε τῶν πολιτικῶν καὶ τῶν δικανικῶν παραγγελμά-
των. ὅθεν πρὸς ἑκάτερον αὐτῶν εὐπορήσεις ἐκ τῶνδε τῶν ὑπο-
μνημάτων σοι γεγραμμένων. ἔρρωσο. 4

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΟΥΣ ΡΗΤΟΡΙΚΗ

ΠΡΟΣ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΝ.

ΤΡΙΑ γένη τῶν πολιτικῶν εἰσι λόγων. τὸ μὲν,
δημηγορικὸν. τὸ δὲ, ἐπιδεικτικόν. τὸ δὲ, δι-
κανικόν. εἴδη δὲ τούτων, ἑπτά. προτρεπτικὸν, ἀπο-
1 τρεπτικὸν, ἐγκωμιαστικὸν, ψεκτικὸν, κατηγορι-
κὸν, ἀπολογητικὸν, καὶ ἐξεταστικὸν, ἢ αὐτὸ καθ'
αὑτὸ, ἢ πρὸς ἄλλο. τὰ μὲν οὖν εἴδη τῶν λόγων, τοσαῦτα ἀριθ-
μῷ ἐστι. χρησόμεθα δὲ αὐτοῖς, ἔν τε ταῖς κοιναῖς δημηγορίαις,
καὶ ταῖς περὶ τὰ συμβόλαια δικαιολογίαις, καὶ ταῖς ἰδίαις
ὁμιλίαις. οὕτω δ' ἂν ἑτοιμότατα λέγειν περὶ αὐτῶν δυνη-
θείημεν, εἰ καὶ καθ' ἓν ἕκαστον εἶδος ἀπολαβόντες, ἀπαριθμη-
σαίμεθα τὰς δυνάμεις αὐτῶν καὶ τὰς χρήσεις καὶ τὰς πράξεις.
2 καὶ πρῶτον μὲν, τὰς προτροπὰς καὶ ἀποτροπὰς, ἐπείπερ ἐν ταῖς
ἰδίαις ὁμιλίαις, καὶ ταῖς κοιναῖς δημηγορίαις, ἐν οἷς δὲ μά-
λιστα αὐτῶν χρῆσίς ἐστι, διέλθωμεν αὐ. καθόλου μὲν οὖν εἰ-
πεῖν, προτροπὴ μέν ἐστιν, ἐπὶ προαιρέσεις, ἢ λόγους, ἢ πράξεις,
παράκλησις. ἀποτροπὴ δὲ ἀπὸ προαιρέσεως, ἢ λόγων, ἢ πρά-
ξεων, διακώλυσις. οὕτω δὲ τούτων διωρισμένων, τὸν μὲν προ-
τρέποντα, χρὴ δεικνύειν ταῦτα, ἐφ' ἃ παρακαλεῖ, δίκαια ὄντα,
καὶ νόμιμα, καὶ συμφέροντα, καὶ καλὰ, καὶ ἡδέα, καὶ ῥᾴδια
3 πραχθῆναι. εἰ δὲ μὴ, δυνατά τε δεικτέον, ὅταν ἐπὶ δυσχερῆ
παρακαλῇ, καὶ ὡς ἀναγκαῖα ταῦτα ποιεῖν ἐστι. τὸν δὲ ἀποτρέπον-
τα, δεῖ διὰ τῶν ἐναντίων κώλυσιν ἐπιφέρειν, ὡς οὐ δίκαιον, οὐ-
δὲ νόμιμόν ἐστιν, οὐδὲ συμφέρον, οὐδὲ καλὸν, οὐδὲ ἡδὺ, οὐδὲ
δυνατὸν πράττειν τοῦτο. εἰ δὲ μὴ, ὡς ἐργῶδες, καὶ οὐκ ἀναγ-
καῖον. ἅπασαι δὲ αἱ πράξεις μετέχουσι τούτων ἀμφοτέρων,
ὥστε μηδετέραν τῶν ὑποθέσεων ἔχοντα λόγων ἀπορεῖν. ὧν μὲν
οὖν ὀρέγεσθαι δεῖ τοὺς προτρέποντας καὶ ἀποτρέποντας, ταῦτ'
4 ἐστιν. ὁρίσασθαι δὲ πειράσομαι τούτων ἕκαστον, τί ἐστιν, καὶ δεῖξαι

πόθεν αὐτῶν εἰς τοὺς λόγους εὐπορήσομεν. δίκαιον μὲν οὖν ἐστι,
τὸ τῶν ἁπάντων, ἢ τὸ τῶν πλείστων ἔθος ἄγραφον. διορίζον τὰ
καλὰ καὶ τὰ αἰσχρά. τοῦτο δ' ἐστὶ, τὸ γονέας τιμᾶν, καὶ φίλους
εὖ ποιεῖν, καὶ τοῖς εὐεργέταις χάριν ἀποδιδόναι. ταῦτα γὰρ καὶ
τὰ τούτοις ὅμοια οὐ προστάττουσι τοῖς ἀνθρώποις οἱ γεγραμ-
μένοι νόμοι ποιεῖν. ἀλλ' ἔθει ἀγράφῳ καὶ κοινῷ νόμῳ νομίζεται.
τὰ μὲν οὖν δίκαια, ταῦτ' ἐστι. νόμος δέ ἐστιν, ὁμολόγημα πό-
λεως κοινὸν, διὰ γραμμάτων προστάττον, πῶς χρὴ πράττειν 1
ἕκαστα. συμφέρον δέ ἐστι, τῶν ὑπαρχόντων ἀγαθῶν φυλακὴ, ἢ τῶν
μὴ προσόντων κτῆσις, ἢ τῶν ὑπαρχόντων κακῶν ἀποβολὴ, ἢ τῶν
προσδοκωμένων γενήσεσθαι βλαβερῶν διακώλυσις. διαιρήσεις
δὲ τούτου τοῖς μὲν ἰδιώταις, εἰς σῶμα, καὶ ψυχὴν, καὶ τὰ ἐπίκτη-
τα. σώματι μὲν οὖν ἐστι συμφέρον, ῥώμη, κάλλος, ὑγεία. ψυχῇ
δὲ, ἀνδρία, σοφία, δικαιοσύνη. τὰ δὲ ἐπίκτητα. φίλοι, χρήμα-
τα, κτήματα. τὰ δ' ἐναντία τούτοις, ἀσύμφορα. πόλει δὲ συμ-
φέροντα τὰ τοιαῦτά ἐστιν, ὁμόνοια, δυνάμεις πρὸς πόλεμον, 2
χρήματα καὶ προσόδων εὐπορία, συμμάχων ἀρετὴ καὶ πλῆ-
θος. καὶ συλλήβδην ἅπαντα τὰ τούτοις ὁμοιότροπα, συμφέρον-
τα νομίζομεν. τὰ δὲ τούτοις ἐναντία ἀσύμφορα. καλὰ δέ ἐστιν,
ἀφ' ὧν εὐδοξία τις, καὶ τιμή τις ἔνδοξος γενήσεται τοῖς πράξα-
σιν. ἡδέα δὲ τὰ χαρὰν ἐργαζόμενα. ῥάδια δὲ, τὰ μετὰ ἐλαχί-
στου χρόνου καὶ πόνου καὶ δαπάνης ἐπιτελούμενα. δυνατὰ δὲ
πάντα τὰ ἐνδεχόμενα γενέσθαι. ἀναγκαῖα δὲ, τὰ μὴ ἐφ' ἡμῖν ὄν-
τα πράττειν, ἀλλ' ὡς ἐξ ἀνάγκης θείας ἢ ἀνθρωπίνης οὕτως ὄν- 3
τα. τὰ μὲν οὖν δίκαια, καὶ τὰ νόμιμα, καὶ τὰ συμφέροντα, καὶ
τὰ καλὰ, καὶ τὰ ἡδέα, καὶ τὰ ῥάδια, καὶ τὰ δυνατὰ, καὶ τὰ ἀναγ-
καῖα, ταῦτ' ἐστιν. εὐπορήσομεν δὲ περὶ τούτων λέγειν, ἐξ αὐτῶν
τε τῶν προειρημένων, καὶ τῶν ὁμοίων τούτοις καὶ τῶν ἐναντίων
αὐτοῖς, καὶ τῶν ἤδη κεκριμένων, ὑπὸ θεῶν ἢ ἀνθρώπων ἐνδό-
ξων, ἢ ὑποκριτῶν. ἢ ὑπὸ τῶν ἀνταγωνιστῶν ἡμῖν. τὸ μὲν οὖν δί-
καιον οἷον ἂν ᾖ τὸν τρόπον, ἡμῖν δεδήλωται. τὸ δὲ ὅμοιον τῷ δι-
καίῳ, τοιόνδ' ἐστίν. ὥσπερ γὰρ δίκαιον νομίζομεν τοῖς γονεῦσι 4

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.1.4

πείθεσθαι, τὸν αὐτὸν τρόπον προσήκει μιμεῖσθαι τοὺς υἱοὺς τὰς
τῶν πατέρων πράξεις. καὶ καθάπερ τοὺς εὖ ποιήσαντας, ἀν-
τευεργετεῖν δίκαιόν ἐστιν, οὕτω τοὺς μηδὲν ἡμᾶς κακὸν ἐργασα-
μένους, δίκαιόν ἐστι μὴ βλάπτειν. τὸ μὲν οὖν ὅμοιον τῷ δικαίῳ
τὸν τρόπον τοῦτον δεῖ λαμβάνειν. ἐκ δὲ τῶν ἐναντίων, χρὴ κα-
ταφανὲς ποιεῖν αὐτὸ τὸ παράδειγμα. καθάπερ γὰρ τοὺς κα-
κόν τι ποιήσαντας δίκαιόν ἐστι τιμωρεῖσθαι, καὶ τοὺς εὐεργετή-
1 σαντας οὕτω προσήκει ἀντευεργετεῖν. τὸ δὲ κεκριμένον
ἀπό τινων ἐνδόξων δίκαιον, οὕτω λήψη. ἀλλ' οὐχ ἡμεῖς μόνον
μισοῦμεν, καὶ κακῶς ποιοῦμεν τοὺς ἐχθρούς, ἀλλὰ καὶ ἀθη-
ναῖοι καὶ λακεδαιμόνιοι δίκαιον εἶναι κρίνουσι τοὺς ἐχθροὺς τι-
μωρεῖσθαι. τὸ μὲν οὖν δίκαιον οὕτω μελετῶν πολλάκις, λή-
ψη. τὸ δὲ νόμιμον, αὐτὸ μὲν οἷόν ἐστιν, ὥρισται ἡμῖν πρότερον.
δεῖ δὲ ὅπου ἂν ᾖ χρήσιμον αὐτόν τε τὸν ἀγορεύοντα, καὶ τὸν
νόμον λαμβάνειν. εἶτα τὸ ὅμοιον τῷ γεγραμμένῳ νόμῳ. εἴη
2 δ' ἂν τοιόνδε. ὥσπερ γὰρ ὁ νομοθέτης μεγίσταις ζημίαις τοὺς
κλέπτας ἐκόλασεν, οὕτω δὴ καὶ τοὺς ἐξαπατῶντας, μάλιστα
τιμωρεῖσθαι. καὶ γὰρ οὗτοι κλέπτουσι τὴν διάνοιαν. καὶ καθά-
περ ὁ νομοθέτης κληρονόμους πεποίηκε τοὺς ἐγγυτάτω γέ-
νους ὄντας τοῖς ἄπαισιν ἀποθνήσκουσιν, οὕτω καὶ τῶν τοῦ ἀπε-
λευθέρου χρημάτων ἐμὲ νῦν προσήκει κύριον γενέσθαι. τῶν
γὰρ ἀπελευθερωσάντων αὐτὸν τετελευτηκότων, ἐγγυτάτω
γένος αὐτοῖς ὤν, καὶ τῶν ἀπελευθέρων δίκαιος ἂν ὦ ἄρχειν.
3 τὸ μὲν οὖν ὅμοιον τῷ νομίμῳ, τοῦτον τὸν τρόπον λαμβάνεται.
τὸ δὲ ἐναντίον, ὧδε. εἰ γὰρ ὁ νόμος ἀπαγορεύει τὰ δημόσια
διανέμεσθαι, δηλονότι τοὺς διαιρουμένους αὐτὰ πάντας ἀδι-
κεῖν, ὁ νομοθέτης ἔκρινεν. εἰ γὰρ τιμᾶσθαι οἱ νόμοι προστάτ-
τουσι τοὺς καλῶς καὶ δικαίως τῶν κοινῶν ἐπιστατήσαντας, δῆλον,
ὡς καὶ τοὺς τὰ δημόσια διαφθείροντας, τιμωρίας ἀξίους νομί-
ζουσιν. ἐκ μὲν οὖν τῶν ἐναντίων καταφανὲς οὕτω γίνεται τὸ νό-
μιμον. ἐκ δὲ τῶν κεκριμένων ὧδε, καὶ οὐ μόνον ἐγὼ τὸν νόμον
4 τοῦτον, ἕνεκα τούτων φημὶ τὸν νομοθέτην θεῖναι, ἀλλὰ καὶ

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.1.4

πρότερον οἱ δικασταὶ διεξιόντος λυσιθείδου, παραπλήσια τοῖς
νῦν ὑπ' ἐμοῦ λεγομένοις, ἐψηφίσαντο ταῦτα περὶ τοῦ νόμου τού-
του. τὸ μὲν οὖν νόμιμον οὕτω μετιόντες πολλαχῶς δείξομεν.
τὸ δὲ συμφέρον, αὐτὸ μὲν οἷόν ἐστιν, ἐν τοῖς πρότερον ὥρισται.
δεῖ δὲ λαμβάνειν εἰς τοὺς λόγους τῶν προειρημένων καὶ ἐκ τοῦ
συμφέροντος ἂν ὑπάρχῃ τι, καὶ μετιόντας τὸν αὐτὸν τρόπον,
ὅσπερ ἐπὶ τοῦ νομίμου καὶ τοῦ δικαίου διήλθομεν, οὕτω καὶ
τὸ συμφέρον, πολλαχῶς ἐμφανίζειν. εἴη δὲ ἂν τὸ μὲν ὅμοιον 1
τῷ συμφέροντι τοιόνδε. ὥσπερ γὰρ ἐν τοῖς πολέμοις συμφέρει
τοὺς εὐψυχοτάτους πρώτους τάττειν, οὕτως ἐν ταῖς πολιτεί-
αις λυσιτελεῖ τοὺς φρονιμωτάτους καὶ δικαιοτάτους προεστά-
ναι τοῦ πλήθους. καὶ καθάπερ τοῖς ἀνθρώποις ὑγιαίνουσι, συμ-
φέρει φυλάττεσθαι μὴ νοσήσωσιν, οὕτω καὶ ταῖς πόλεσιν ὁμο-
νοούσαις συμφέρον ἐστὶ προσκοπεῖν, μὴ στασιάσωσι. τὰ μὲν οὖν
ὅμοια τῷ συμφέροντι, τοῦτον τὸν τρόπον μετιών, πολλὰ ποιή-
σεις. ἐκ δὲ τῶν ἐναντίων, ὧδέ σοι τὸ συμφέρον ἔσται καταφα- 2
νές. εἰ γὰρ λυσιτελεῖ τοὺς ἐπιεικεῖς τῶν πολιτῶν τιμᾶν, συμ-
φέρον ἂν εἴη, καὶ τοὺς πονηροὺς κολάζειν, εἰ γὰρ οἴεσθε ἀσύμφο-
ρον τὸ μόνους ἡμᾶς πρὸς θηβαίους πολεμεῖν, συμφέρον ἂν
εἴη τὸ λακεδαιμονίους συμμάχους ποιησαμένους ἡμᾶς, οὕ-
τω θηβαίοις πολεμεῖν. ἐκ μὲν δὴ τῶν ἐναντίων, οὕτω τὸ συμ-
φέρον καταφανὲς ποιήσεις. τὸ δὲ κεκριμένον ὑπ' ἐνδόξων συμ-
φέρον, ὧδε χρὴ λαμβάνειν. λακεδαιμόνιοί τε γὰρ ἀθηναίους
καταπολεμήσαντες, συμφέρειν αὐτοῖς ᾠήθησαν, μὴ τὴν πόλιν 3
αὐτῶν ἀνδραποδίσασθαι. καὶ πάλιν ἀθηναῖοι, ἐξὸν αὐτοῖς ἀ-
νοικίσαι τὴν σπάρτην, συμφέρειν σφίσιν ᾠήθησαν, περιποιῆ-
σαι λακεδαιμονίους. περὶ μὲν οὖν τοῦ δικαίου, καὶ τοῦ νομί-
μου, καὶ τοῦ συμφέροντος, οὕτω μετιών, εὐπορήσεις. τὸ δὲ κα-
λόν, καὶ τὸ ῥᾴδιον, καὶ τὸ ἡδύ, καὶ τὸ δυνατόν, καὶ τὸ ἀναγ-
καῖον, ὁμοιοτρόπως τούτοις μέτιθι. καὶ περὶ μὲν τούτων, ἐν-
τεῦθεν εὐπορήσομεν. πάλιν δὲ διορισώμεθα, καὶ περὶ πό-
σων, καὶ ποίων, καὶ τίνων, ἔν τε ταῖς βουλευτηρίοις καὶ ταῖς ἐκ- 4

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.1.4

κλησίαις, συμβουλεύσομεν. ἂν γὰρ τούτων ἕκαστα σαφῶς ἐπιστώμεθα, τοὺς μὲν ἰδίους λόγους αὐτὰ τὰ πράγματα, καθ' ἑκάστην ἡμῖν συμβουλίαν παραδώσει. τὰς δὲ κοινὰς ἰδέας ἐκ πολλοῦ προειδότες ἐπιφέρειν ἐφ' ἑκάστοις τῶν πράξεων, ῥᾳδίως δυνησόμεθα. τούτων οὖν ἕνεκα, διαιρετέον ἡμῖν περὶ ὧν κοι-
» νῇ βουλεύονται πάντες. ἐν κεφαλαίῳ μὲν οὖν εἰπεῖν, εἰσὶν ἑπτὰ
» τὸν ἀριθμὸν προθέσεις, περὶ ὧν δημηγορήσομεν. ἀνάγκη γὰρ
1 ἐστὶ καὶ βουλεύεσθαι, καὶ λέγειν ἡμᾶς ἐν βουλῇ καὶ δήμῳ, ἢ περὶ ἱερῶν, ἢ περὶ νόμων, ἢ περὶ τῆς πολιτικῆς κατασκευῆς, ἢ περὶ τῶν πρὸς ἄλλας πόλεις συμμαχιῶν καὶ συμβολαίων ἢ περὶ πολέμων, ἢ περὶ εἰρήνης, ἢ περὶ πόρου χρημάτων. αἱ μὲν οὖν προθέσεις, αὗται τυγχάνουσιν οὖσαι, περὶ ὧν βουλευσόμεθα καὶ δημηγορήσομεν. ἑκάστην δὲ πρόθεσιν διελώμεθα. καὶ σκοπῶμεν, ἐν οἷς τρόποις ἐνδέχεται περὶ τούτων λόγῳ χρήσασθαι. περὶ μὲν οὖν ἱερῶν τριττῶς ἀναγκαῖον λέ-
2 γειν. ἢ γὰρ ἐροῦμεν, ὡς τὰ καθεστῶτα διαφυλακτέον, ἢ ὡς ἐπὶ τὸ μεγαλοπρεπέστερόν πως, ἢ ὡς ἐπὶ τὸ ταπεινότερον. ὅταν μὲν οὖν λέγωμεν, ὡς δεῖ τὰ καθεστῶτα διαφυλάττειν, εὑρήσομεν ἀφορμὰς. ἐκ μὲν τοῦ δικαίου λέγοντες, τὰ πάτρια ἔθη παρὰ πᾶσι παραβαίνειν, ἄδικόν ἐστι. καὶ ὅτι τὰ μαντεῖα πάντα τοῖς ἀνθρώποις προστάττει κατὰ τὰ πάτρια ποιεῖσθαι τὰς θυσίας. καὶ ὅτι τῶν πρώτων οἰκιζόντων τὰς πόλεις, καὶ τοῖς θεοῖς ἱδρυσαμένων τὰ ἱερὰ, μάλιστα δεῖ διαμένειν τὰς περὶ τοὺς θεοὺς ἐ-
3 πιμελείας. ἐκ δὲ τοῦ συμφέροντος, ὅτι πρὸς χρημάτων συντέλειαν, ἢ τοῖς ἰδιώταις, ἢ τῷ κοινῷ τῆς πόλεως, συμφέρον ἔσται κατὰ τὰ πάτρια τῶν ἱερῶν θυομένων. καὶ ὅτι πρὸς εὐτολμίαν λυσιτελεῖ τοῖς πολίταις. ἐπεὶ συμπομπευόντων ὁπλιτῶν, ἱππέων, ψιλῶν, εὐτολμότεροι γίνοιντ' ἂν οἱ πολῖται φιλοτιμούμενοι περὶ ταῦτα. ἐκ δὲ τοῦ καλοῦ, ἢ οὕτω λαμπρὰς τὰς ἑορτὰς πρὸς τῷ θεωρεῖσθαι συμβέβηκεν. ἐκ δὲ τῆς ἡδονῆς, εἰ καὶ πρὸς τὸ θεωρεῖσθαι ποικιλία τῆς περὶ τὰς τῶν θεῶν θυ-
4 σίας. ἐκ δὲ τοῦ δυνατοῦ, εἰ μήτε ἔνδεια γεγένηται, μήτε ὑπερ

βουλὴ περὶ ταύτας. ὅταν μὲν οὖν τοῖς καθεστῶσι συνηγορῶμεν
οὕτω μετιοῦσι, σκεπτέον ἐπὶ τῶν προειρημένων, ἢ τῶν τούτοις ὁ-
μοιοτρόπων. καὶ ὡς ἐνδέχεται διδάσκειν περὶ τῶν λεγομένων. ὅταν
δὲ ἐπὶ τὸ μεγαλοπρεπέστερον συμβουλεύωμεν μεθιστάναι τὰς
ἱεροποιΐας. περὶ μὲν τοῦ τὰ πάτρια κινεῖν, ἀφορμὰς ἕξομεν εὐ-
πρεπεῖς, λέγοντες, οὐ προστιθέναι τοῖς ὑπάρχουσι, οὐ καταλύειν
» ἐστὶν, ἀλλ' αὔξειν τὰ καθεστῶτα. ἔπειθ' ὡς καὶ τοὺς θεοὺς εἰκὸς εὐνου-
» στέρους εἶναι, τοῖς μᾶλλον αὐτοὺς τιμῶσιν. ἔπειθ' ὡς οὔτε οἱ πα- 1
τέρες ἀεὶ κατὰ τὰ αὐτὰ τὰς θυσίας ἦγον. ἀλλὰ πρὸς τοὺς και-
ροὺς καὶ τὰς εὐπραγίας ὁρῶντες, καὶ ἰδίᾳ καὶ κοινῇ τὴν πρὸς τοὺς
θεοὺς θεραπείαν ἐνεθέτουν. ἔπειθ' ὡς καὶ ἐπὶ τῶν λοιπῶν ἁπάν-
των οὕτω καὶ τὰς πόλεις καὶ τοὺς ἰδίους οἴκους διοικοῦμεν. λέ-
γε δὲ, καὶ εἰ τούτων κατασκευασθέντων, ὠφέλειά τις ἔσται τῇ
πόλει, ἢ λαμπρότης, ἢ ἡδονὴ, μετιὼν, ὥσπερ ἐπὶ τῶν προτέρων
εἴρηται. ὅταν δὲ ἐπὶ τὸ ταπεινότερον συστέλλωμεν, πρῶτον μὲν
ἐπὶ τοὺς καιροὺς τὸν λόγον ἀνακτέον, τί πράττοντες χεῖρον οἱ πο- 2
λῖται τυγχάνουσι νῦν ἢ πρότερον. ἔπειθ' ὡς οὐκ εἰκὸς τοὺς θεοὺς
χαίρειν ταῖς δαπάναις τῶν θυομένων. ἀλλὰ ταῖς εὐσεβείαις τῶν
θυόντων. εἶθ' ὡς πολλὴν ἄνοιαν τούτων καὶ οἱ θεοὶ καὶ οἱ ἄνθρω-
ποι κατακρίνουσιν, ὅσοι παρὰ δύναμίν τι ποιοῦσιν. ἔπειθ' ὅτι
οὐκ ἐπὶ τοῖς ἀνθρώποις μόνον, ἀλλὰ καὶ ἐπὶ ταῖς εὐπραγίαις καὶ
κακοπραγίαις ἐστὶ τὰ περὶ τὰς πολιτικὰς δαπάνας. ἀφορ-
μὰς μὲν οὖν ταύτας καὶ τὰς ὁμοιοτρόπους ταύταις ὑπὲρ τῶν
περὶ τὰς θυσίας προθέσεων ἕξομεν. ἵνα δὲ καὶ τὰ κατὰ τὴν κρα- 3
» τίστην θυσίαν δῶμεν εἰσηγεῖσθαι καὶ νομοθετεῖν, ὁρισόμεθα καὶ
» ταύτην. ἔστι γὰρ κρατίστη θυσία πασῶν, ἥτις ἂν ἔχῃ, πρὸς μὲν
» τοὺς θεοὺς, ὁσίως καὶ θείως. πρὸς δὲ τὰς δαπάνας, μετρίως. πρὸς
δὲ πόλεμον, ὠφελίμως. πρὸς δὲ τὰς θεωρίας, λαμπρῶς. ἕξει
δὲ, πρὸς μὲν τοὺς θεοὺς, ὁσίως, ἂν τὰ πάτρια μὴ καταλύηται.
πρὸς δὲ τὰς δαπάνας, μετρίως, ἐὰν μὴ πάντα τὰ πεμπόμενα
καταναλίσκηται. πρὸς δὲ τὰς θεωρίας λαμπρῶς, ἐὰν χρυσῷ
καὶ τοῖς τοιούτοις, ἃ μὴ συναναλίσκεται, δαψιλῶς τις χρήση- 4

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.1.4

ται. πρὸς δὲ τοὺς πολέμους, ὠφελίμως, ἐὰν ἱππεῖς καὶ ὁπλῖ-
ται διεσκευασμένοι συμπομπεύωσι. τὰ μὲν δὴ περὶ τοὺς θεοὺς
ἐκ τούτων κάλλιστα κατασκευάσομεν. ἐκ δὲ τῶν προειρη-
μένων, καθ' οὓς ἐνδέχεται τρόπους δημηγορεῖν, περὶ ἑκάστης ἱε-
ρουργίας εἰσόμεθα. περὶ δὲ νόμων πάλιν καὶ τῆς πολιτικῆς
κατασκευῆς ὁμοιοτρόπως διέλθωμεν. εἰσὶ δὲ νόμοι, συλλήβ-
δην μὲν εἰπεῖν, ὁμολογήματα κοινὰ πόλεως. ἃ διὰ γραμμά-
1 των ὁρίζει καὶ προστάττει, πῶς χρὴ ἕκαστα πράττειν. δεῖ δὲ αὐ-
τῆς τὴν θέσιν, ἐν μὲν ταῖς δημοκρατίαις τὰς μικρὰς ἀρχὰς
καὶ τὰς πολλὰς, κληρωτὰς ποιεῖν. ἀστασίαστον γὰρ τοῦτο. τὰς δὲ
μεγίστας, χειροτονητὰς ἀπὸ τοῦ πλήθους. οὕτω γὰρ ὁ μὲν δῆμος
κύριος ὢν διδόναι τὰς τιμὰς οἷς ἂν ἐθέλοι, τοῖς λαμβάνουσιν
αὐτὰς οὐ φθονήσει. οἱ δ' ἐπιφανέστεροι, μᾶλλον τὴν καλοκαγα-
θίαν ἀσκήσουσιν, εἰδότες, ὅτι τὸ παρὰ τοῖς πολίταις εὐδοκι-
μεῖν, οὐκ ἀλυσιτελὲς αὐτοῖς ἔσται. περὶ μὲν οὖν τὰς ἀρχαιρε-
2 σίας ἐν τῇ δημοκρατίᾳ, οὕτω δεῖ νομοθετεῖν. περὶ δὲ τὴν ἄλ-
λην διοίκησιν, καθ' ἓν μὲν ἕκαστον διελθεῖν, πολὺ ἂν ἔργον εἴη.
συλλήβδην δὲ δεῖ παραφυλάττειν, ὅπως οἱ νόμοι τὸ μὲν πλῆ-
θος ἀποτρέψωσι τοῖς τὰς οὐσίας ἔχουσιν, ἐπιβουλεύειν. τοῖς
δὲ πλουτοῦσιν, εἰς τὰς κοινὰς λειτουργίας ἑκουσίαν ἅπασαν φι-
λοτιμίαν ἐμποιήσωσι. τοῦτο δὲ οὕτως ἂν κατασκευάσειεν, εἰ
τοῖς μὲν τὰς οὐσίας ἔχουσιν, ἀντὶ τῆς εἰς τὸ κοινὸν δαπανωμέ-
νων, τιμαί τινες ἀπὸ τῶν νόμων ἀφωρισμέναι τυγχάνοιεν, τῶν
3 δὲ πενομένων τοὺς τὴν χώραν ἐργαζομένους, καὶ ναυκληροῦντας,
τῶν ἀγοραίων μᾶλλον προτιμῷεν, ὅπως οἱ μὲν πλουτοῦντες,
ἑκόντες τῇ πόλει λειτουργήσωσι. τὸ δὲ πλῆθος, οὐ συκοφαν-
τίας, ἀλλ' ἐργασίας ἐπιθυμήσῃ. δεῖ δὲ πρὸς τούτοις καὶ περὶ
τοῦ μήτε χώραν ποιεῖν ἀνάδαστον, μήτε δημεύειν τὰς οὐσίας τῶν
τελευτώντων, ἰσχυροὺς κεῖσθαι νόμους, καὶ μεγάλας ἐπικεῖ-
σθαι τιμωρίας τοῖς παραβαίνουσι ταῦτα. χρὴ δὲ τοῖς ἐν πολέ-
μῳ τελευτῶσιν, εἰς ταφήν τι χωρίον δημόσιον ἐν καλῷ πρὸ
4 τῆς πόλεως ἀφωρίσθαι, καὶ τοῖς παισὶν αὐτῶν ἕως ἥβης, δημοσίαν

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.1.4

τροφὴν δίδοσθαι. τῶν μὲν οὖν ἐν τῇ δημοκρατίᾳ νόμων τὴν
θέσιν τοιαύτην δεῖ ποιεῖσθαι. περὶ δὲ τὰς ὀλιγαρχίας, τὰς μὲν
ἀρχὰς δεῖ τοὺς νόμους ἀπονέμειν ἐξ ἴσου πᾶσι τοῖς τῆς πολι-
τείας μετέχουσι. τούτων δὲ εἶναι, τὰς μὲν πλείστας, κληρω-
τάς. τὰς δὲ μεγίστας, κρυπτῇ ψήφῳ μεθ' ὅρκων καὶ πλείστης ἀ-
κριβείας διαψηφιστάς. δεῖ δὲ τὰς ζημίας ἐν τῇ ὀλιγαρχίᾳ με-
γίστας ἐπικεῖσθαι τοῖς ὑβρίζειν τινὰς τῶν πολιτῶν ἐπιχειροῦσι.
» τὸ γὰρ πλῆθος, οὐχ οὕτως ἀρχῶν ἀγανακτεῖ στερόμενον, ὡς 1
» ἔχει βαρέως ὑβριζόμενον. χρὴ δὲ καὶ τὰς διαφορὰς τῶν πολι-
» τῶν, ὅτι τάχιστα διαλύειν, καὶ μὴ χρονίζεσθαι, μὴ δὲ συνάγειν
ἐκ τῆς χώρας ἐπὶ τὴν πόλιν τὸν ὄχλον. ἐκ γὰρ τῶν τοιούτων
συνόδων συστρέφεται τὰ πλήθη, καὶ καταλύει τὰς ὀλιγαρ-
χίας. καθόλου δὲ εἰπεῖν, δεῖ τοὺς νόμους, ἐν μὲν ταῖς δημο-
κρατίαις, κωλύειν τοὺς πολλοὺς ταῖς τῶν πλουσίων οὐσίαις
ἐπιβουλεύειν. ἐν δὲ ταῖς ὀλιγαρχίαις, ἀποτρέπειν τοὺς τῆς πο-
λιτείας μετέχοντας ὑβρίζειν τοὺς ἀσθενεστέρους καὶ συκοφαν- 2
τεῖν τοὺς πολίτας. ὧν μὲν οὖν ὀρέγεσθαι δεῖ τοὺς νόμους καὶ τὴν
πολιτικὴν κατασκευήν, ἐκ τούτων οὐκ ἀγνοήσεις. δεῖ δὲ τὸν
συναγορεύειν ἐθέλοντα νόμῳ, δεικνύειν τοῦτον ἴσον ὄντα τοῖς
πολίταις, ὁμολογούμενόν τε τοῖς ἄλλοις νόμοις, καὶ συμφέ-
ροντα τῇ πόλει, μάλιστα μὲν πρὸς ὁμόνοιαν. εἰ δὲ μή, πρὸς τὴν
τῶν πολιτῶν καλοκαγαθίαν, ἢ πρὸς τὰς κοινὰς προσόδους, ἢ
πρὸς εὐδοξίαν τοῦ κοινοῦ τῆς πόλεως, ἢ πρὸς τὴν πολιτικὴν
δύναμιν, ἢ πρὸς ἄλλο τι τῶν τοιούτων. ἀντιλέγοντα δὲ δεῖ 3
σκοπεῖν, πρῶτον μέν, εἰ μὴ κοινὸς ὁ νόμος. ἔπειτα, εἰ μὴ τοῖς
ἄλλοις ὁμολογῶν, ἀλλ' ὑπεναντίος ἐστί. ἐπὶ τούτοις, εἰ μὴ πρὸς
μηδὲν τῶν εἰρημένων συμφέρων, ἀλλὰ τοὐναντίον βλαβερός.
περὶ μὲν οὖν νόμων καὶ τῆς κοινῆς κατασκευῆς, ἐντεῦθεν
καὶ τιθέναι καὶ λέγειν εὐπορήσομεν. περὶ δὲ συμμάχων καὶ
τῶν πρὸς τὰς ἄλλας πόλεις συμβολαίων, διελθεῖν ἐπιχειρή-
σομεν. τὰ μὲν οὖν συμβόλαια καὶ τὰς τάξεις, ἀναγκαῖον κα-
τὰ συνθήκας κοινὰς γίνεσθαι. συμμάχους δὲ ποιεῖσθαι κατὰ 4

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.1.4

τοὺς καιροὺς τούτους. ὅταν τινὲς καθ᾽ ἑαυτοὺς ὦσιν ἀσθενεῖς, ἢ πό-
λεμος ᾖ τις προσδόκιμος, ἢ διὰ τοῦτο ποιήσασθαι συμμαχίαν
πρός τινας, ὅτι πολέμῳ ἀποστήσειν τινὰς νομίζουσιν. αἰτίαι
μὲν οὖν αὗται, καὶ αἱ παραπλήσιαι ταύταις ἄλλαι πλείους
τοῦ ποιεῖσθαι συμμάχους εἰσίν. δεῖ δὲ ὅταν συναγορεύειν βού-
λῃ τῇ γινομένῃ συμμαχίᾳ τὸν καιρὸν τοιοῦτον ὑπάρχοντα ἐμ-
φανίζειν. καὶ δεικνύναι τοὺς τὴν συμμαχίαν ποιουμένους. μάλι-
1 στα μὲν δικαίους ὄντας, καὶ πρότερόν τι τῇ πόλει ἀγαθὸν πε-
ποιηκότας, καὶ δύναμιν μεγάλην ἔχοντας, καὶ πλησίον τοῖς
τόποις κατοικοῦντας. εἰ δὲ μή, τούτων ἅπερ ἂν ὑπάρχῃ, ταῦτα
συνάγειν. ὅταν δὲ διακωλύῃς τὴν συμμαχίαν, ἐμφανίζειν ἐν-
δέχεται. πρῶτον μὲν, ὡς οὐκ ἀνάγκη ποιεῖσθαι νῦν αὐτήν. ἔ-
πειθ᾽ ὡς οὐ δίκαιοι τυγχάνουσιν ὄντες. εἶθ᾽ ὡς πρότερον ἡμᾶς
κακῶς πεποιηκότες. εἰ δὲ μή, ὡς μακρὰν τοῖς τόποις ἀπέχον-
τες. καὶ οὐχ ὑπάρχοντες δυνατοὶ κατὰ τοὺς προσήκοντας πα-
2 ραγενέσθαι καιρούς. ταῖς μὲν οὖν ἀντιλογίαις καὶ ταῖς συνη-
γορίαις ταῖς περὶ τῶν συμμάχων, ἐκ τούτων καὶ τῶν τούτοις ὁ-
μοιοτρόπων εὐπορήσομεν χρῆσθαι. περὶ εἰρήνης δὲ πάλιν καὶ
πολέμου τὸν αὐτὸν τρόπον τὰς μεγίστας ἰδέας ἐκλάβωμεν.
προφάσεις μὲν οὖν εἰσι τοῦ πόλεμον ἐκφέρειν πρός τινας, αὗ-
ται. δεῖ πρότερον ἀδικηθέντας, νῦν καιρῶν παραπεπτωκότων,
ἀμύνασθαι τοὺς ἀδικήσαντας, ἢ νῦν ἀδικουμένους ὑπὲρ ἑαυτῶν
πολεμεῖν, ἢ ὑπὲρ συγγενῶν, ἢ ὑπὲρ εὐεργετῶν, ἢ συμμάχοις
3 ἀδικουμένοις βοηθεῖν, ἢ τοῦ τῇ πόλει συμφέροντος ἕνεκεν, ἢ εἰς
εὐδοξίαν, ἢ εἰς εὐπορίαν, ἢ εἰς δύναμιν, ἢ εἰς ἄλλο τι τῶν τοιού-
των. ὅταν μὲν οὖν ἐπὶ τὸ πολεμεῖν παρακαλῶμεν, τούτων τε
τῶν προφάσεων ὅτι πλείστας συνακτέον, καὶ μετὰ ταῦτα δεικ-
τέον, ἐξ ὧν ἔστι περιγενέσθαι τῷ πολέμῳ, ὅτι πλεῖστα τούτων
» τοῖς παρακαλουμένοις ὑπάρχοντά ἐστι. περιγίνονται δὲ πάντες
» ἢ διὰ τὴν τῶν θεῶν εὔνοιαν, ἣν εὐτυχίαν προσαγορεύομεν, ἢ
» διὰ σωμάτων πλῆθος καὶ ῥώμην, ἢ διὰ χρημάτων εὐπορίαν
4 ἢ διὰ στρατηγοῦ φρόνησιν, ἢ διὰ συμμάχων ἀρετήν, ἢ διὰ τό-

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.1.4

πων εὐφυΐαν. τούτων μὲν οὖν καὶ τῶν τοιούτων τὰ τοῖς πράγ-
μασιν οἰκειότερα λαμβάνοντες, ἐμφανιοῦμεν, ὅταν ἐπὶ τὸ
πολεμεῖν παρακαλῶμεν, τὰ μὲν τῶν ἐναντίων ταπεινοῦντες,
τὰ δ' ἡμέτερα ταῖς αὐξήσεσι μεγάλα καθιστῶντες. ἐὰν δὲ πό-
λεμον μέλλοντα γίνεσθαι διακωλύειν ἐπιχειρῶμεν, πρῶτον
μὲν διὰ προφάσεων λεκτέον, ἢ παντελῶς οὐδεμίαν ὑπάρχου-
σαν, ἢ μικρὰς καὶ ταπεινὰς οὔσας τὰς δυσχερείας. ἔπειθ' ὡς
οὐ συμφέρει πολεμεῖν διεξιόντα τὰ κατὰ τὸν πόλεμον ἀτυχή- 1
ματα τοῖς ἀνθρώποις. πρὸς δὲ τούτοις, τὰ πρὸς νίκας συντεί-
νοντα τοῦ πολέμου τοῖς ἐναντίοις ὑπάρχοντα, μᾶλλον λεκ-
τέον. ταῦτα δέ ἐστιν, ἅπερ ἀρτίως κατηρίθμηται. γίνεσθαι μὲν
οὖν μέλλοντα πόλεμον ἐκ τούτων ἀποτρεπτέον. ἤδη δ' ἐνεστῶ-
τα παύειν ἐπιχειροῦντας, ἐὰν μὲν κρατῶσιν οἱ συμβουλευό-
μενοι, αὐτὸ τοῦτο πρῶτον λεκτέον, ὅτι δεῖ τοὺς νοῦν ἔχοντας,
μὴ περιμένειν ἕως ἂν πέσωσιν, ἀλλ' ἐν τῷ κρατεῖν ποιεῖσθαι
τὴν εἰρήνην. ἔπειτα διότι πέφυκεν ὁ πόλεμος καὶ τῶν εὐτυ- 2
χούντων ἐν αὐτῷ πολλοὺς ἀπολλύναι. ἡ δ' εἰρήνη, τοὺς μὲν ἡτ-
τωμένους, σώζειν. τοὺς δὲ νικῶντας, ὧν ἕνεκεν ἐπολέμησαν πα-
ρέχειν ἀπολαύειν, διεξιτέον δὲ τὰς μεταβολὰς τὰς ἐν τῷ πολέ-
μῳ, ὡς πολλαὶ καὶ παράλογοι γίνονται. τοὺς μὲν οὖν ἐν τῷ πο-
λέμῳ κρατοῦντας, ἐκ τῶν τοιούτων ἐπὶ τὴν εἰρήνην παρακλη-
τέον. τοὺς δὲ ἐπταικότας, ἐξ αὐτῶν τε τῶν συμβαινόντων, καὶ ἐκ
τοῦ μὴ παροξύνεσθαι τοῖς προαδικήσασι ταῖς συμφοραῖς πει-
θομένους, καὶ ἐκ τῶν κινδύνων τῶν γεγενημένων τοῦ μὴ ποιή- 3
σασθαι τὴν εἰρήνην, καὶ ἐκ τοῦ κρεῖττον εἶναι τοῖς κρείττοσι
μέρος τι τῶν ὑπαρχόντων προέσθαι, ἢ πολέμῳ κρατηθέντας
αὐτοὺς, αὐτοῖς κτήμασιν ἀπολέσθαι. συλλήβδην δὲ τοῦθ' ἡμᾶς
εἰδέναι δεῖ, ὅτι τότε πάντες οἱ ἄνθρωποι τοὺς πολέμους εἰώ-
θασι διαλύεσθαι πρὸς ἀλλήλους, ὅταν ἢ τὰ δίκαια ἀξιοῦν τοὺς
ἐναντίους ὑπολαμβάνωσιν ἢ διενεχθῶσι τοῖς συμμάχοις, ἢ
τῷ πολέμῳ κάμνωσιν, ἢ φοβηθῶσι τοὺς ἐναντίους, ἢ στασιάσω-
σι πρὸς σφᾶς αὐτοὺς, ὥστε τούτων τε πάντων καὶ τῶν τούτοις 4

ὁμοιοτρόπων, τὰ τοῖς πράγμασιν οἰκειότατα συνάγων, οὐκ
ἀπορήσεις, ὅθεν χρὴ περὶ πολέμου δημηγορεῖν καὶ εἰρήνης.
λείπεται δ' ἡμᾶς ἔτι περὶ πόρου χρημάτων διελθεῖν, πρῶ-
τον μὲν οὖν σκεπτέον, εἴ τι τῶν τῆς πόλεως κτημάτων ἠμελημέ-
νον ἐστὶ. καὶ μήτε πρόσοδον ποιεῖν, μήτε τοῖς θεοῖς ἐξαίρετόν τι ἐστι.
λέγω δ' οἷον τόπους τινὰς δημοσίους ἠμελημένους, ἐξ ὧν τοῖς
ἰδιώταις ἢ πραθέντων ἢ μισθωθέντων, πρόσοδος ἄν τις τῇ πό-
1 λει γίγνοιτο. κοινότατος γὰρ ὁ τοιοῦτος πόρος ἐστίν. ἂν δὲ μηδὲν
ᾖ τοιοῦτον, ἀπὸ τιμημάτων ἀναγκαῖον ποιήσασθαι τὰς εἰσφο-
ράς. ἢ τοῖς μὲν πένησι τὰ σώματα παρέχειν εἰς τὸ προστεταγμένον
εἰς τοὺς κινδύνους, τοῖς δὲ πλουτοῦσι τὰ χρήματα, τοῖς δὲ τεχνί-
ταις ὅπλα. συλλήβδην δὲ περὶ πόρων εἰσηγούμενοι, φαῖναι αὐ-
τοὺς ἴσους τοῖς πολίταις, καὶ πολυχρονίους καὶ μεγάλους ὄντας.
τοὺς δὲ τῶν ἐναντίων τὰ ἐναντία τούτοις ἔχοντας. τὰς μὲν οὖν προ-
θέσεις, περὶ ὧν δημηγορήσομεν, καὶ τὰ μέρη τούτων ἐξ ὧν τοὺς
2 λόγους συστήσομεν, καὶ προτρέποντες καὶ ἀποτρέποντες, ἐκ τῶν εἰ-
ρημένων ἴσμεν. προθέμενοι δὲ πάλιν ἐφεξῆς τό τε ἐγκωμιαστι-
κὸν εἶδος, καὶ ψεκτικὸν παραλάβωμεν. συλλήβδην μὲν οὖν ἐστιν ἐγ-
ἐγκωμιαστικὸν εἶδος, προαιρέσεων, καὶ πράξεων, καὶ λόγων, ἐν-
δόξων αὔξησις, καὶ μὴ προσόντων συνοικείωσις. ψεκτικὸν δὲ τὸ
ἐναντίον τούτῳ. τῶν μὲν ἐνδόξων, ταπείνωσις. τῶν δὲ ἀδόξων,
αὔξησις. ἐπαινετὰ μὲν οὖν ἐστι πράγματα, τὰ δίκαια, καὶ τὰ
νόμιμα, καὶ τὰ συμφέροντα, καὶ τὰ καλά, καὶ τὰ ἡδέα, καὶ
3 τὰ ῥάδια πραχθῆναι. ταῦτα δέ, αὐτά τε οἷά ἐστι, καὶ ὅθεν
αὐτοὶ πολλὰ ποιήσομεν, ἐν τοῖς πρὸ τούτων εἴρηται. δεῖ δὲ τὸν
εὐλογοῦντα, δεικνύειν τοῖς λόγοις, ὡς τούτῳ τῷ ἀνθρώπῳ
ἢ τοῖς πράγμασιν ὑπάρχει τι τούτων ὑπ' αὐτοῦ κατεργασθέν,
ἢ δι' αὐτοῦ πορισθέν, ἢ ἐκ τούτου ἐπισυμβαῖνον, ἢ ἕνεκεν τούτου
γινόμενον, ἢ οὐκ ἄνευ τούτου ἐπιτελούμενον, ὁμοιοτρόπως δὲ
καὶ τῷ ψέγοντι, τὰ ἐναντία τούτων δεικτέον προσόντα τῷ ψε-
γομένῳ. τὸ μὲν ἐκ τούτου, οἷον ἐκ τοῦ φιλογυμναστεῖν τὸ σῶμα
4 αἰνῖκαι. καὶ ἐκ τοῦ μὴ φιλοπονεῖν, εἰς ἀρρωστίαν ἐμπίπτειν. καὶ

ἐκ τοῦ φιλοσοφεῖν, δεινότερον εἶναι περὶ φρόνησιν. καὶ ἐκ τοῦ ἀμελεῖν, ἐνδεᾶ τῶν ἀναγκαίων εἶναι. τὸ δ' ἕνεκα τούτου, οἷον ἕνεκα τοῦ στεφανωθῆναι ὑπὸ τῆς πόλεως, πολλοὺς πόνους καὶ κινδύνους ὑπομένουσι. καὶ ἕνεκα τοῦ χαρίζεσθαι τοῖς ἐρωμένοις, τῶν ἄλλων οὐδὲν φροντίζουσι. τὸ δὲ μὴ αἴτιον τούτου, οἷον οὐκ αἴτιον τῆς ναυτῆς, ναυμαχιῶν νῖκαι, καὶ οὐκ αἴτιον τοῦ πίνειν. αἱ παροινίαι. τὰ τοιαῦτα δὲ τοῖς προειρημένοις ὁμοιοτρόπως μετιὼν, ἐγκωμίων καὶ ψόγων πολλῶν εὐπορήσεις. αὐξήσεις δὲ 1
καὶ ταπεινώσεις συλλήβδην ἅπαντα τὰ τοιαῦτα τόνδε τὸν τρόπον μετιὼν, πρῶτον μὲν ἀποφαίνων, ὥσπερ ἀρτίως μετῆλθον, ὑπὸ τούτου δὴ πολλὰ γεγενῆσθαι, ἢ κακὰ, ἢ ἀγαθά. εἷς μὲν οὖν τρόπος τῆς αὐξήσεως οὗτος. δεύτερος δὲ, κεκριμένον μεταφέρειν. ἂν μὲν ἐπαινῇς, ἀγαθόν. ἂν δὲ ψέγῃς, κακόν. εἶτα παριστάναι τὸ ὑπὸ σοῦ λεγόμενον, καὶ παραβάλλειν πρὸς ἄλληλα. τοῦ μὲν ὑπὸ σαυτοῦ λεγομένου, τὰ μέγιστα διεξιών. τοῦ δὲ ἑτέρου τὰ ἐλάχιστα, καὶ οὕτω μέγα φανῆται. ἔτι, πρὸς τὸ 2
ὑπὸ σαυτοῦ λεγόμενον, ἂν παραβάλλῃς τοὐλάχιστον τῶν ὑπὸ τὴν αὐτὴν ἰδέαν πιπτόντων. φανεῖται γὰρ οὕτω τὸ ὑπὸ σοῦ λεγόμενον μεῖζον, ὥσπερ οἱ μέτριοι τὰ μεγέθη φαίνονται μείζους, ὅταν πρὸς βραχυτέρους παραστῶσιν. ἔσται δὲ καὶ ὧδε πάντως αὔξειν, εἰ κέκριται μέγα ἀγαθὸν εἶναι, τούτῳ τι ἐναντίον ἐὰν λέγῃς μέγα κακὸν, φανεῖται. ὡσαύτως δὲ εἰ νομίζεται μέγα κακὸν ἐὰν τούτῳ ἐναντίον λέγῃς, μέγα ἀγαθὸν φανεῖται.
ἔστι δὲ καὶ ὧδε μεγάλα ποιεῖν τὰ ἀγαθὰ ἢ τὰ κακὰ, ἐὰν ἀπο- 3
φαίνῃς αὐτὸν ἐκ διανοίας συμβιβάζων, ὡς ἐκ πολλοῦ προενόησεν. ὡς πολλὰ πράττειν ἐπεβάλλετο. ὡς πολὺν χρόνον ἔπραττεν. ὡς οὐδεὶς ἄλλος πρότερον τούτοις ἐνεχείρησεν. ὡς μετὰ τούτων ἔπραξε. μεθ' ὧν οὐδεὶς ἄλλος. ὡς ἐπὶ τούτοις, μεθ' οὓς οὐδεὶς ἕτερος. ὡς ἑκὼν. ὡς ἐκ προνοίας. ὡς εἰ πάντες τοῦτο ἴσως ποιοῖμεν, εὐδαιμονοῖμεν ἂν, ἢ φαύλως πράττοιμεν. χρὴ δὲ καὶ εἰκάζοντα συμβιβάζειν καὶ ἐποικοδομοῦντα τὸ ἕτερον ὡς ἐπὶ τὸ ἕτερον, αὔξειν τρόπῳ τοιῷδε. ὅστις δὲ τῶν φίλων κή- 4

δι᾽ αὐτὸν, τοῦτον εἰκὸς καὶ τοὺς αὐτοῦ γονεῖς τιμᾶν. ὃς δὲ τοὺς γονέας
τιμᾷ, οὗτος καὶ τὴν πατρίδα τὴν ἑαυτοῦ εὖ ποιεῖν βουλήσεται.
συλλήβδην δὲ, ἐὰν πολλῶν αἴτιον ἀποφαίνῃς, ἐάν τε ἀγαθῶν
ἐάν τε κακῶν, μεγάλα φανεῖται. σκοπεῖν δὲ καὶ τὸ πρᾶγμα,
ὁποῖον φανεῖται, κατὰ μέρη διαιρούμενον, ἢ καθόλου λεγό-
μενον, καὶ ὁποτέρως ἂν μεῖζον ᾖ, τόνδε τὸν τρόπον αὐτὸ λέγειν.
τὰς μὲν οὖν αὐξήσεις οὕτω μετιὼν, πλείστας ποιήσεις καὶ με-
1 γίστας. ταπεινώσεις δὲ τοῖς λόγοις καὶ τὰ ἀγαθὰ καὶ τὰ κα-
κὰ, τὸν ἐναντίον τρόπον μετιὼν, ὡς εἰρήκαμεν ἐπὶ τῶν μεγά-
λων. καὶ μάλιστα μὲν, ἂν μηδενὸς αἴτιον ἐπιδεικνύῃς. εἰ δὲ μὴ,
ὡς ἐλαχίστων καὶ σμικροτάτων. ὡς μὲν οὖν ἐγκωμιάζοντες καὶ
ψέγοντες, αὐξήσομεν καὶ ταπεινώσομεν ἅπερ ἂν ἐθέλωμεν,
ἐκ τούτων ἴσμεν. χρήσιμοι δὲ αἱ τῶν αὐξήσεων ἀφορμαί εἰσι,
καὶ ἐν τοῖς ἄλλοις εἴδεσιν. ἀλλ᾽ ἡ πλείστη δύναμις αὐτῶν ἐστιν
ἐν τοῖς ἐγκωμίοις καὶ ἐν τοῖς ψόγοις. περὶ μὲν οὖν τούτων ἐν-
2 τεῦθεν εὐπορήσομεν. διέλωμεν δὲ πάλιν ὁμοιοτρόπως τούτοις
τό τε κατηγορικὸν καὶ τὸ ἀπολογητικὸν εἶδος, ὃ περὶ τὴν δι-
κανικήν ἐστι πραγματείαν, αὐτά τε ἐξ ὧν συνέστηκε, καὶ ὡς δεῖ
αὐτοῖς χρῆσθαι. ἔστι δὲ τὸ μὲν κατηγορικὸν, συλλήβδην εἰπεῖν,
ἁμαρτημάτων καὶ ἀδικημάτων ἐξάγγελσις. τὸ δὲ ἀπολογη-
τικὸν, ἁμαρτημάτων καὶ ἀδικημάτων κατηγορηθέντων ἢ κα-
θυποπτευθέντων, διάλυσις. ἑκατέρου δὲ τῶν εἰδῶν τὰς δυνά-
μεις ταύτας ἐχόντων, κατηγοροῦντα μὲν, ἀναγκαῖον λέγειν,
3 ὅταν μὲν εἰς πονηρείαν κατηγορῇ, ὡς αἱ τῶν ἐναντίων πράξεις
ἄδικοι καὶ παράνομοι, καὶ τῷ πλήθει τῶν πολιτῶν ἀσύμφοροι
τυγχάνουσιν οὖσαι. ὅταν δὲ εἰς ἀβελτηρείαν, ὡς αὐτῷ τε καὶ
τῷ πράττοντι, ἀσύμφοροι, καὶ αἰσχραὶ, καὶ ἀηδεῖς, καὶ ἀδύνα-
τοι ἐπιτελεσθῆναι. ταῦτα μὲν καὶ τὰ τούτοις ὅμοια, κατά τε
τῶν πονηρῶν καὶ τῶν ἀβελτέρων ἐπιχειρήματά ἐστι. δεῖ δὲ καὶ
τοῦτο παρατηρεῖν τοὺς κατηγοροῦντας, ἐπὶ ποίοις τῶν ἀδικημά-
των οἱ νόμοι τὰς τιμωρίας τάττουσιν, καὶ περὶ ἃ τῶν ἀδικη-
4 μάτων οἱ δικασταὶ τὰς ζημίας ὁρίζουσιν, ὅταν μὲν οὖν ᾖ νόμος

διωρικῶς, τοῦτο δεῖ μόνον σκοπεῖν τὸν κατήγορον, ὅπως ἂν ἐπι
δείξῃ τὸ πρᾶγμα γεγενημένον, ὅταν δὲ οἱ δικασταὶ τὸν κατηγορού
μενον εἰδῶσιν, αὐξητέον ἐστὶ τὰ ἀδικήματα, καὶ τὰ τῶν ἐναντίων
ἁμαρτήματα. καὶ μάλιστα μὲν δεικτέον, ὡς ἑκὼν καὶ ἐκ προνοίας
οὐ τῆς τυχούσης, ἀλλὰ μετὰ παρασκευῆς πλείστης ἠδίκησεν.
ἐὰν δὲ μὴ δυνατὸν ᾖ τοῦτο ποιεῖν, ἀλλὰ νομίζεις δεῖξαι τὸν ἐ-
ναντίον ὡς ἥμαρτε τρόπον τινὰ, ἢ ὅτι ταῦτα πρᾶξαι διανοηθεὶς
καλῶς, ἠτύχησε, περιαιρετέον τὴν συγγνώμην, λέγοντα τοῖς 1
ἀκούουσιν, ὡς οὐ δεῖ πράξαντας ἡμαρτηκέναι φάσκειν. ἀλλὰ
πρὶν πράττειν εὐλαβεῖσθαι. ἔπειθ' ὡς εἰ καὶ ἐξήμαρτεν ἢ ἠτύχησεν
ἐκεῖνος, δεῖ διὰ τὰς ἀτυχίας καὶ τὰς ἁμαρτίας ζημιωθῆναι μᾶλ
λον αὐτὴν, ἢ τὸν μηδέτερον τούτων ποιήσαντα. πρὸς δὲ τούτοις,
καὶ ὁ νομοθέτης οὐκ ἀφῆκε τοὺς ἐξαμαρτάνοντας, ἀλλ' ὑποδίκους
ἐποίησεν, ἵνα μὴ πάντες ἐξαμαρτάνωσι. λέγε δὲ, καὶ ὡς εἰ τὸν τὰ
τοιαῦτα ἀπολογούμενον ἀποδέξονται, πολλοὺς τοὺς ἀδικεῖν, προ
ῃρημένους ἕξουσι. κατορθώσαντες μὲν γὰρ ἅπερ ἂν ἐθέλωσι 2
πράξουσιν. ἀποτυχόντες δὲ, φάσκοντες ἠτυχηκέναι, τιμωρίαν
οὐχ ὑφέξουσι. τοῖς μὲν οὖν κατηγοροῦσιν, ἐκ τῶν τοιούτων ἡ συγ
γνώμη περιαιρετέα. καὶ ὡς πρότερον εἴρηται διὰ τῶν αὐξήσεων
πολλῶν αἴτια κακῶν τὰ τῶν ἐναντίων ἔργα δεικτέον. τὸ μὲν
οὖν κατηγορικὸν εἶδος διὰ τῶν μερῶν ἀποτελεῖται τούτων. τὸ
δὲ ἀπολογητικὸν, διὰ τριῶν μεθόδων συνίσταται. πόθεν ἄν τις
ἀπολογήσαιτο. ἢ γὰρ ἀποδεικτέον τῷ ἀπολογουμένῳ, ὡς οὐ-
δὲν τῶν κατηγορουμένων ἔπραξεν, ἢ ἐὰν ἀναγκάζηται ὁμολο 3
γεῖν, πειρατέον δεικνύναι ἔννομον καὶ δίκαιον καὶ καλὸν καὶ
συμφέρον τῇ πόλει τὸ πεπραγμένον. ἐὰν δὲ μὴ τοῦτο δύνη-
ται ἀποδεῖξαι, εἰς ἁμάρτημα ἢ εἰς ἀτύχημα ἄγοντα τὰς πρά
ξεις, καὶ μικρὰς τὰς βλάβας ἀπ' αὐτῶν γενομένας ἀποφαί
νοντα, συγγνώμης τυχεῖν πειρατέον. ἀδικίαν δὲ καὶ ἁμάρτη-
μα καὶ ἀτυχίαν ἂν διορίζῃς, τὸ μὲν ἐκ προνοίας κακόν τι ποι
εῖν, ἀδικίαν τίθει, καὶ φάθι δεῖν τιμωρίαν ἐπὶ τοῖς τοιούτοις
τὴν μεγίστην λαμβάνειν. τὸ δὲ δι' ἄγνοιαν βλαβερόν τι πράτ- 4

τειν, ἁμαρτίαν εἶναι φατέον. τὸ δὲ μὴ δι' ἑαυτὸν, ἀλλὰ δι' ἑτέ=
ρους τινὰς ἢ διὰ τύχην μηδὲν ἐπιτελεῖν τῶν βουλευθέντων κα-
λῶς, ἀτυχίαν τίθει. καὶ φάθι τὸ μὲν ἀδικεῖν, εἶναι τῶν πονηρῶν
ἀνθρώπων ἴδιον. τὸ δ' ἐξαμαρτεῖν καὶ περὶ τὰς πράξεις ἀτυ-
χεῖν, οὐ μόνον εἶναι ἑαυτῷ ἴδιον, ἀλλὰ καὶ κοινὸν καὶ τῶν δικα-
ζόντων, καὶ τῶν ἄλλων ἀνθρώπων. ἀξίου δὲ συγγνώμην ἔχειν ἀ-
ναγκασθεὶς τι ὁμολογεῖν τῶν τοιούτων αἰτιῶν, κοινὸν τοῖς ἀκού-
1 ουσι ποιῶν τὸ ἁμαρτάνειν καὶ τὸ ἀτυχεῖν. δεῖ δὲ τὸν ἀπολογού-
μενον πάντα θεωρεῖν, ἐφ' οἷς τῶν ἀδικημάτων οἵ τε νόμοι τὰς τι-
μωρίας ἐπάξουσι, καὶ οἱ δικασταὶ ζημίας τιμῶσι. καὶ ὅταν ὁ
νόμος ὁρίζῃ τὰς τιμωρίας, δεικτέον. ὡς οὐκ ἐποίησε τὸ πρᾶ-
γμα, ἢ ὡς ἔννομα καὶ δίκαια ἐποίησεν. ὅτε δὲ οἱ δικασταὶ καθε-
στήκασι τιμηταὶ τῆς ζημίας, ὁμοίως πάλιν οὐ φατέον, ὅτι ταῦ-
τα οὐκ ἐποίησεν. ἀλλὰ μᾶλλον μικρὰ βεβλαμμένον τὸν ἐναν=
τίον, καὶ ἀκούσια ἀποφαίνειν πειρατέον. ἐκ τούτων μὲν οὖν καὶ τῶν
2 τούτοις ὁμοιοτρόπων ἐν ταῖς κατηγορίαις καὶ ἐν ταῖς ἀπολογί-
αις εὐπορήσομεν. λείπεται δ' ἡμῖν ἔτι διεξελθεῖν τὸ ἐξεταστικὸν
εἶδος. ἐν κεφαλαίῳ μὲν οὖν εἰπεῖν, ἡ ἐξέτασίς ἐστι προαιρέσεων ἢ
πράξεων ἢ λόγων πρὸς ἄλληλα, ἢ πρὸς τὸν ἄλλον βίον ἐναν-
τιουμένων ἐμφάνισις. δεῖ δὲ τὸν ἐξετάζοντα ζητεῖν, εἴπου ἢ ὁ λό=
γος ὃν ἐξετάζει, ἢ αἱ πράξεις τοῦ ἐξεταζομένου, ἢ αἱ προαιρέσεις
ἐναντιοῦνται ἀλλήλαις. ἡ δὲ μέθοδος ἥδε, σκοπεῖν ἐν τῷ παρῳ
χημένῳ χρόνῳ, εἰ τὸ πρῶτόν τινος φίλος γενόμενος, πάλιν ἐ
3 χθρὸς ἐγένετο, καὶ πάλιν φίλος τῷ αὐτῷ τούτῳ. ἢ τι ἄλλο ἐναν
τίον εἰς μοχθηρίαν φέρων ἔπραξεν, ἢ ἔτι πράξει, ἐὰν οἱ καιροὶ
περιπέσοιεν αὐτῷ ἐναντίον τοῖς πρότερον ὑπ' αὐτοῦ πεπραγ
μένοις. ὡσαύτως δὲ ὅρα, καὶ εἴ τι εἰπὼν νῦν λέγει ἐναντίον τοῖς
πρότερον αὐτῷ εἰρημένοις. ἢ εἴ τι εἴποι ἐναντίον τοῖς λεγομέ-
νοις, ἢ τοῖς πρότερον εἰρημένοις. ὡσαύτως δὲ, καὶ εἴ τι πάλιν προ
έλοιτο ἐναντίον τοῖς πρότερον ὑπ' αὐτοῦ εἰρημένοις, ἢ προέλοι
τ' ἂν καιρῶν παραπεσόντων. ὁμοιοτρόπως δὲ τούτοις λαμβά-
4 νειν καὶ πρὸς τὰ ἄλλα ἔνδοξα ἐπιτηδεύματα, τοῖς ἐν τῷ τοῦ ἐξε-

ταζομένου βίῳ ἐναντιώσεις. τὸ μὲν οὖν ἐξεταστικὸν εἶδος, οὕτω
μετιὼν, οὐδένα παραλείψεις τρόπον τῆς ἐξετάσεως. ἁπάντων
δὲ τῶν εἰδῶν ἤδη διηρημένων, δεῖ καὶ χωρὶς τούτων ἑκάστῳ ὅ-
ταν ἁρμόττῃ, χρῆσθαι, καὶ κοινῇ συμμιγνύντα τὰς δυνάμεις
αὐτῶν. ταῦτα μὲν γὰρ ἔχει μὲν διαφορὰς οὐ μεγέθεις. ἐπικοινω-
νοῦσι μέντοι κατὰ τὰς χρήσεις ἀλλήλοις. καὶ ταυτὸ πεπόν-
θασι, τοῖς τῶν ἀνθρώπων εἴδεσι. καὶ γὰρ οὗτοι τῇ μὲν, ὅμοιοι. τῇ
δὲ, ἀνόμοιοι ταῖς ὄψεις καὶ ταῖς αἰσθήσεις εἰσίν. οὕτω δὲ τῶν εἰδῶν 1
διωρισμένων, καὶ ὧν προσδέονται, κοινῇ πάλιν ἐξαριθμήσω-
» μεν καὶ διέλθωμεν, ὡς αὐτοῖς δεῖ χρῆσθαι. πρῶτον μὲν οὖν καὶ
» τὸ δίκαιον, καὶ τὸ νόμιμον, καὶ τὸ συμφέρον, καὶ τὸ καλὸν,
» καὶ τὸ ἡδὺ, καὶ τὰ τούτοις ἀκόλουθα, καθάπερ ἐν ἀρχῇ διει-
λόμην, κοινὰ πᾶσι τοῖς εἴδεσίν ἐστι. μάλιστα δ' αὐτοῖς τὸ προτρε-
πτικὸν προσχρῆσθαι. δεύτερον δὲ, ταῖς αὐξήσεις καὶ ταπεινώ-
σεις χρησίμους ἀναγκαῖον εἶναι περὶ τὰ λοιπὰ πάντα. μάλι-
στα δ' αὐτῶν ἐν τῷ ἐγκωμίῳ καὶ τοῖς ψόγοις αἱ χρήσεις. τρίτον 2
δὲ, πίστεις. αἷς ἀνάγκη μὲν πρὸς πάντα τὰ μέρη τῶν λόγων χρῆ-
σθαι. χρησιμώταται δέ εἰσιν ἐν ταῖς κατηγορίαις καὶ ταῖς ἀπο-
λογίαις. ταῦτα γὰρ πλείστης ἀντιλογίας δέονται. πρὸς δὲ
τούτοις, προκαταλήψεις καὶ αἰτήματα καὶ παλιλλογίαι, καὶ
μῆκος λόγου, καὶ μετριότης μήκους, καὶ βραχυλογία, καὶ ἑρ-
μηνεία. ταῦτα γὰρ τὰ τούτοις ὅμοια, κοινὰς ἔχει πᾶσι τοῖς εἴδε-
σι τὰς χρήσεις. περὶ μὲν οὖν τῶν δικαίων καὶ τῶν νομίμων καὶ
τῶν τούτοις ὁμοιοτρόπων, πρότερον διωρισάμην, καὶ τὴν χρῆ- 3
σιν αὐτῶν διεξῆλθον. καὶ περὶ μὲν τῶν αὐξήσεων καὶ ταπεινώ-
σεων εἶπον. Νῦν δὲ περὶ τῶν ἄλλων δηλώσω. πρῶτον ἀπὸ
τῶν πίστεων ἀρξάμενος. εἰσὶ δὲ δύο τρόποι τῶν πίστεων. γίνονται
γὰρ αἱ μὲν, ἐξ αὐτῶν τῶν λόγων. καὶ τῶν πράξεων. καὶ τῶν ἀν-
θρώπων. αἱ δ' ἐπίθετοι, τοῖς λεγομένοις καὶ τοῖς πραττομένοις.
τὰ μὲν γὰρ εἰκότα, καὶ παραδείγματα, καὶ τεκμήρια, καὶ ἐν-
θυμήματα, καὶ γνῶμαι, καὶ τὰ σημεῖα, καὶ οἱ ἔλεγχοι, πίστεις
ἐξ αὐτῶν τῶν λόγων καὶ τῶν ἀνθρώπων καὶ τῶν πραγμάτων 4
εἰσίν.

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.1.4

ἐστίν. ἐπίθετοι δὲ, μαρτυρίαι, ὅρκοι, βάσανοι. δεῖ δὲ τούτων
ἑκάστην αὐτήν τε συνιέναι, ποία τίς ἐστι, καὶ πόθεν τὰς εἰς αὐ-
τὴν λόγων εὐπορήσομεν, καὶ τί ἀλλήλων διαφέρουσιν. εἰκὸς
μὲν οὖν ἐστιν, οὗ λεγομένου, παραδείγματα ἐν ταῖς διανοίαις
ἔχουσιν οἱ ἀκούοντες. λέγω δ᾽, οἷον εἴ τις φαίη τὴν πατρίδα βού-
λεσθαι μεγάλην εἶναι, καὶ τοὺς οἰκείους εὖ πράττειν, καὶ τοὺς ἐ-
χθροὺς ἀτυχεῖν, καὶ τὰ τούτοις ὅμοια, συλλήβδην εἰκότα δό-
1 ξειεν. ἕκαστος γὰρ τῶν ἀκουόντων σύνοιδεν αὐτὸς αὑτῷ περὶ
τούτων καὶ τῶν τούτοις ὁμοιοτρόπων, ἔχοντι τοιαύτας ἐπιθυ-
μίας. ὥστε τοῦτο δεῖν παρατηρεῖν ἡμᾶς ἐν τοῖς λόγοις ἀεὶ, εἰ
τοὺς ἀκούοντας συνειδότας ληψόμεθα περὶ τοῦ πράγματος,
οὗ λέγομεν. τούτοις γὰρ αὐτοὺς εἰκός ἐστι μάλιστα πιστεύειν. τὸ
μὲν οὖν εἰκὸς τοιαύτην ἔχει φύσιν. διαιροῦμεν δὲ αὐτὸ εἰς τρεῖς
ἰδέας. μία μὲν οὖν ἐστι, τὸ τὰ πάθη τὰ κατὰ φύσιν ἀκολου-
θοῦντα τοῖς ἀνθρώποις, τοῖς λόγοις συμπαραλαμβάνειν ἐν τῷ
2 κατηγορεῖν, ἢ ἀπολογεῖσθαι. οἷον ἐὰν τύχωσί τινος καταφρο-
νήσαντές τινα, ἢ δείσαντες, ἢ καὶ αὐτὸ τοῦτο τὸ πρᾶγμα πολ-
λάκις πεποιηκότες, ἢ πάλιν ἡσθέντες, ἢ λυπηθέντες, ἢ ἐπι-
θυμοῦντες, ἢ πεπαυμένοι τῶν ἐπιθυμιῶν, ἢ ζηλοῦντες, ἤ-
τι τοιοῦτον ἕτερον πεπονθότες πάθος ταῖς ψυχαῖς, ἢ τοῖς σώ-
μασιν, ἤ τινι τῶν ἄλλων αἰσθήσεων, οἷς συμπάσχομεν. ταῦτα γὰρ
καὶ τὰ τούτοις ὅμοια κοινὰ τῆς ἀνθρωπείας φύσεως ὄντα πά-
θη, γνώριμα τοῖς ἀκούουσίν ἐστιν. τὰ μὲν οὖν κατὰ φύσιν τοῖς
3 ἀνθρωπίνοις εἰθισμένα γίνεσθαι, τοιαῦτά ἐστιν. ἅ φαμεν δεῖν
συμπαραλαμβάνειν ἐν τοῖς λόγοις. ἕτερον δὲ μέρος ἐστὶ τῶν εἰ-
κότων ἔθος, ὃ κατὰ συνήθειαν ἕκαστοι ποιοῦμεν. τρίτον δὲ κέρ-
δος. πολλάκις γὰρ διὰ τοῦτο τὴν φύσιν βιασάμενοι, καὶ τὰ ἤ-
θη προειλόμεθα πράττειν. οὕτω δὲ τούτων διωρισμένων, ἐν
μὲν ταῖς προτροπαῖς καὶ ταῖς ἀποτροπαῖς δεικτέον ὑπὲρ τῶν
ζητουμένων, ὅτι τοῦτο τὸ πρᾶγμα ἐφ᾽ ὃ ἡμεῖς παρακαλοῦμεν
ἢ ὃ ἀντιλέγομεν οὕτως, ὡς ἡμεῖς φαμὲν, γίνεται. εἰ δὲ μὴ, ὅτι τὰ
4 τούτῳ τῷ πράγματι ὅμοια, τοῦτον τὸν τρόπον γίνεται ὃν ἡμεῖς

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.1.4

φαμὲν, ἢ τὰ πλεῖστα, ἢ τὰ πάντα. κατὰ μὲν οὖν τῶν πραγ-
μάτων, οὕτω τὸ εἰκὸς ληπτέον. κατὰ δὲ τῶν ἀνθρώπων, ἐν μὲν
ταῖς κατηγορίαις, ἐὰν ἔχῃς, ἐπιδείκνυε τὸ αὐτὸ τοῦτο πρᾶγ
μα πολλάκις πεποιηκότα πρότερον, εἰ δὲ μὴ, ὅμοια τούτῳ.
πειρῶ δὲ ἀποφαίνειν, καὶ ὡς λυσιτελὲς ἦν αὐτῷ ταῦτα ποιεῖν.
» οἱ γὰρ πλεῖστοι τῶν ἀνθρώπων αὐτό τε λυσιτελὲς μάλιστα προ
» τιμῶντες, καὶ τοὺς ἄλλους νομίζουσιν ἕνεκα τούτου πάντα πράτ
» τειν. ἂν μὲν οὖν ἔχῃς ἀπὸ τῶν ἀντιδίκων αὐτῶν τὸ εἰκὸς λαμβά 1
νειν, οὕτω αὐτὸ συνάγαγε, εἰ δὲ μὴ, ἀπὸ τῶν ὁμοίων τὰ εἰθισμέ
να φέρε. λέγω δ', οἷον νέος ἐστὶν οὗ κατηγορεῖς, εἰ οἷα περὶ τὴν
ἡλικίαν ταύτην ὄντες πράττουσι. ταῦτα λέγεις πεποιηκέναι
αὐτόν. πιστευθήσεται γὰρ κατὰ τὴν ὁμοιότητα, καὶ τὰ κατὰ
τούτου λεγόμενα. τὸν αὐτὸν δὲ τρόπον, καὶ ἐάν τις τοὺς ἑταίρους
αὐτοῦ δεικνύῃ τοιούτους ὄντας, οἷον σὺ τοῦτον φῄς. καὶ γὰρ διὰ
τὴν πρὸς ἐκείνους συνήθειαν δόξει τὰ αὐτὰ τοῖς φίλοις ἐπιτη
δεύειν. τοὺς μὲν οὖν κατηγοροῦντας οὕτω, χρὴ μετιέναι τὸ εἰ- 2
κός. τοῖς δὲ ἀπολογουμένοις μάλιστα δεικτέον, ὡς οὐδέποτε
τῶν κατηγορουμένων τι πρότερον, οὔτε αὐτοί, οὔτε τῶν φίλων
οὐδεὶς, οὔτε τῶν ὁμοίων αὐτοῖς, ἔπραξέ τις. οὐδ' ἐλυσιτέλυσε
τοιαῦτα πράττειν. ἂν δὲ φανερὸς ᾖ ταυτὸ τοῦτο πρότερον πε-
ποιηκὼς, αἰτιατέον τὴν ἡλικίαν, ἢ τινα πρόφασιν ἄλλην τοιαύ
την οἰστέον, δι' ἣν εἰκότως ἐξήμαρτε τότε. λέγε δὲ, καὶ ὡς οὔ-
τε ταύτην τότε σοι πράξαντι συνήνεγκεν. οὔτε νῦν ἐλυσιτέλη
σεν ἄν. ἂν δέ σοι μηδὲν ᾖ πεπραγμένον τοιοῦτόν τι. τῶν δὲ φίλων 3
σου τινὲς τυγχάνωσι τοιαῦτα πεποιηκότες, χρὴ λέγειν, ὡς οὐ
δίκαιόν ἐστι δι' ἐκείνους αὐτὸν διαβάλλεσθαι, καὶ δεικνύναι τῶν
αὐτῷ συνήθων ἑτέρους ἐπιεικεῖς ὄντας. οὕτω γὰρ ἀμφίβο-
λον ποιήσεις τὸ κατηγορούμενον. ἂν δὲ τῶν ὁμοίων δεικνύω-
σί τινας τὰ αὐτὰ πεποιηκότας, ἄτοπον εἶναι φάσκε, εἰ διότι
ἕτεροί τινες ἐξαμαρτάνοντες φαίνονται, πίστιν εἶναι, ὅτι τῶν
ἐγκαλουμένων τι καὶ σὺ πεποίηκας. ἂν μὲν οὖν ἔξαρνος ᾖς
μὴ πεποιηκέναι τὴν κατηγορουμένην πρᾶξιν, οὕτως ἐκ τῶν εἰ 4

κότων χρή σε ἀπολογεῖσθαι. ἀπίθανον γὰρ ποιήσεις τὴν κα-
τηγορίαν. ἂν δὲ ὁμολογεῖν ἀναγκάζῃ, τοῖς τῶν πολλῶν ἤθε-
σιν ἀφομοίου τὰς σαυτοῦ πράξεις. ὅτι μάλιστα λέγων, ὡς οἱ
πλεῖστοι καὶ οἱ πάντες τοῦτο καὶ τὰ τοιαῦτα πράττουσιν οὕτως,
ὡς σοὶ τυγχάνει πεπραγμένον. ἂν δὲ μὴ δυνατὸν ᾖ τοῦτο δεῖξαι
καταφευκτέον ἐπὶ τὰς ἀτυχίας, ἢ τὰς ἁμαρτίας. καὶ συγγνώ-
μης πειρατέον τυγχάνειν, παραλαμβάνοντα τὰ κοινὰ τῶν ἀν-
1 θρώπων γινόμενα πάθη, δι᾽ ὧν ἐξιστάμεθα τοῦ λογισμοῦ. ταῦτα
δ᾽ ἐστὶν, ἔρως, ὀργὴ, μέθη, φιλοτιμία, καὶ τὰ τούτοις ὁμοιότρο-
πα. τὸ μὲν οὖν εἰκὸς διὰ ταύτης τῆς μεθόδου τεχνικώτατα μέ-
τιμεν. παράδειγμα δ᾽ ἐστὶ, πράξεις ὅμοιαι γεγενημέναι, καὶ ἐ-
ναντίαι ταῖς νῦν ὑφ᾽ ἡμῶν λεγομέναις. τότε δὲ χρηστέον αὐταῖς
ἐστὶν, ὅτε ἄπιστον ὂν τὸ ὑπὸ σοῦ λεγόμενον, εἶναι φανερὸν ποιῆ-
σαι θέλεις. ἐὰν διὰ τοῦ εἰκότος μὴ πιστεύηται, ὅπως πρᾶξιν ὁ-
μοίαν ἑτέραν τῇ ὑπὸ σοῦ λεγομένῃ καταμαθόντες οὕτω πε-
2 πραγμένην, ὡς σὺ φῂς γεγενῆσθαι, μᾶλλον πιστεύσωσι τοῖς
ὑπὸ σοῦ λεγομένοις. εἰσὶ δὲ τῶν παραδειγμάτων, δύο τρόποι.
τὰ μὲν γὰρ τῶν πραγμάτων, γίνεται κατὰ λόγον. τὰ δὲ, παρὰ
λόγον. ποιεῖ δὲ τὰ μὲν κατὰ λόγον, πιστεύεσθαι. τὰ
δὲ μὴ κατὰ λόγον, ἀπιστεῖσθαι. λέγω δ᾽ οἷον, εἴ τις φάσκει τοὺς
πλουσίους δικαιοτέρους εἶναι τῶν πενομένων, καὶ φέρει τινὰς πρά-
ξεις πλουσίων ἀνδρῶν δικαίας. τὰ μὲν οὖν τοιαῦτα τῶν παραδει-
γμάτων κατὰ λόγον εἶναι δοκεῖ. τοὺς γὰρ πλείστους ἰδεῖν νομίζον-
3 τας, τοὺς πλουτοῦντας εἶναι δικαιοτέρους τῶν πενομένων. εἰ δέ τις
πάλιν ἀποφαίνει τινὰς τῶν πλουσίων ἐπὶ χρήμασιν ἀδικήσαν-
τας, τῷ παρὰ τὸ εἰκὸς γεγενημένῳ παραδείγματι χρώμενος,
ἀπίστους ἂν ποιοῖτο τοὺς πλουτοῦντας. ὡσαύτως δὲ καὶ εἴ τις
φέρει παράδειγμα τῶν κατὰ λόγον εἶναι δοκούντων, διότι λα-
κεδαιμόνιοί ποτε ἢ ἀθηναῖοι πολλῷ πλήθει χρώμενοι συμμά-
χων, κατεπολέμησαν τοὺς ἐναντίους. καὶ προτρέπει τοὺς ἀκου-
οντας πολλοὺς συμμάχους ποιεῖσθαι. τὰ μὲν δὴ τοιαῦτα
4 παραδείγματα κατὰ λόγον ἐστίν. ἅπαντες γὰρ νομίζουσιν

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.1.4

ἐν τοῖς πολέμοις τὸ πλῆθος οὐ μείζω ῥοπὴν ἔχειν πρὸς τὴν νίκην. εἰ δέ τις ἀποφαίνειν ἐθέλοι, μὴ τοῦτ' αἴτιον τοῦ νικᾶν τοῖς παρὰ τὸ εἰκὸς γεγενημένοις πράγμασι χρήσαιτ' ἂν παραδείγμασι λέγων, ὡς οἱ μὲν ἀθήνησι φυγάδες, τὸ πρῶτον μετὰ πεντήκοντα ἀνδρῶν φυλήν τι καταλαβόντες, καὶ πρὸς τοὺς ἐν ἄστει πολλῷ πλείους ὄντας καὶ συμμάχοις λακεδαιμονίοις χρωμένους, πολεμήσαντες, κατῆλθον εἰς τὴν ἰδίαν πόλιν. θηβαῖοι δὲ λακεδαιμονίων, καὶ σχεδὸν ἁπάντων πελοποννησίων 1
εἰς τὴν βοιωτίαν ἐμβαλλόντων, μόνοι περὶ τὰ λεῦκτρα παραταξάμενοι, τὴν λακεδαιμονίων δύναμιν ἐνίκησαν. δίων δὲ ὁ συρακούσιος μετὰ τρισχιλίων ὁπλιτῶν εἰς συρακούσας πλεύσας διονύσιον πολλαπλασίονα δύναμιν ἔχοντα, κατεπολέμησεν. ὡσαύτως δὲ κορίνθιοι συρακουσίοις ἐννέα τριήρεσι βοηθήσαντες, καρχηδονίους δὲ ἑκατὸν καὶ πεντήκοντα ναυσὶ ἐπὶ τοῖς λιμέσι τῶν συρακουσίων ἐφορμοῦντας, τὴν δὲ πόλιν ἅπασαν πλὴν τῆς ἀκροπόλεως ἔχοντας, οὐδὲν ἧττον κατεπολέμησαν. 2
συλλήβδην δὲ ταῦτα καὶ τὰ τούτοις ὅμοια παρὰ λόγον πραχθέντα, τὰς κατὰ τὸ εἰκὸς γινομένας συμβουλὰς, ἀπίστους ποιεῖν εἴωθε. τῶν μὲν οὖν παραδειγμάτων τοιαύτη τις ἡ φύσις ἐστί. χρηστέον δ' αὐτῶν ἑκατέρῳ τῷ τρόπῳ. ὅταν μὲν ἡμεῖς λέγωμεν τὰ κατὰ λόγον γινόμενα, δεικνύντας, ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ τοῦτον τὸν τρόπον ἐπιτελουμένας τὰς πράξεις. ὅταν δὲ τὰ παρὰ λόγον γινόμενα, φέροντας. ὅσα παρὰ λόγον δοκοῦντα γενέσθαι τῶν πραγμάτων, εὐλόγως ἀποβέβηκεν. ὅταν δ' οἱ ἐναν- 3
τίοι λέγωσι τοῦτο, χρὴ δεικνύειν, ὡς εὐτυχήματα ταῦτα συνέβη. καὶ λέγειν, ὅτι τοιαῦται πράξεις ἐν τῷ σπανίῳ γεγόνασιν, οἵας δὲ σὺ λέγεις πολλάκις. τοῖς μὲν οὖν παραδείγμασιν οὕτω χρηστέον. ὅταν γε μὴν τὰ παρὰ λόγον γινόμενα φέρωμεν, χρὴ συνάγειν αὐτῶν, ὅτι πλεῖστα, καὶ καταλέγειν, ὡς οὐδὲν μᾶλλον ἐκεῖνα τοῦτον εἴωθε γίνεσθαι. δεῖ δὲ χρῆσθαι τοῖς παραδείγμασι μὴ μόνον ἐκ τούτων, ἀλλὰ καὶ ἐκ τῶν ἐναντίων. λέ-
γω δ' οἷον ἐὰν ἀποφαίνῃς τινὰς πλεονεκτικῶς τοῖς συμμάχοις 4

χρωμένους, καὶ διαλυθεῖσαν αὐτῶν τὴν φιλίαν. καὶ λέγῃς, ἡ-
μεῖν δὲ ἂν ἴσως καὶ κοινῶς πρὸς αὐτοὺς προσφερώμεθα, πο-
λὺν χρόνον τὴν συμμαχίαν φυλάξομεν. καὶ πάλιν, ἄν τινας
ἑτέρους ἀπαρασκευάστως πολεμήσαντας, καὶ διὰ τοῦτο κατα-
πολεμηθέντας ἀποφαίνῃς. εἶτα λέγῃς, ἂν παρασκευασάμενοι
πολεμῶμεν, βελτίους ἂν περὶ τῆς νίκης τὰς ἐλπίδας ἔχοιμεν.
πολλὰ δὲ λήψῃ παραδείγματα διά τε τῶν προγεγενημένων πρά-
1 ξεων, καὶ διὰ τῶν νῦν γινομένων. τὰ γὰρ πλεῖστα τῶν ἔργων, τὰ
» μὲν, ὅμοια, τὰ δὲ, ἀνόμοια ἀλλήλοις ἐστίν. ὥστε διὰ τὴν αἰτίαν
» ταύτην, καὶ παραδειγμάτων εὐπορήσομεν, καὶ τοῖς ὑπὸ τῶν
ἄλλων λεγομένοις οὐ χαλεπῶς ἀντεροῦμεν. τῶν μὲν οὖν πα-
ραδειγμάτων, τούς τε τρόπους ἴσμεν, καὶ ὡς αὐτοῖς χρησόμε-
θα, καὶ ὅθεν πολλὰ ληψόμεθα. τεκμήρια δ' ἐστίν, ὅσα ἂν ἐ-
ναντίως ἢ τῷ πεπραγμένῳ περὶ οὗ ὁ λόγος, καὶ ὅσα ὁ λόγος
αὐτὸς ἑαυτῷ ἐναντιοῦται. τῶν γὰρ ἀκουόντων, οἱ πλεῖστοι τοῖς
2 συμβαίνουσι περὶ τὸν λόγον ἢ τὴν πρᾶξιν ἐναντιώμασι, τεκ-
μαίρονται μηδὲν ὑγιὲς εἶναι, μήτε τῶν λεγομένων, μήτε τῶν
πραττομένων. πολλὰ δὲ λήψῃ τεκμήρια σκοπῶν, εἴτε ὁ λό-
γος τοῦ ἐναντίου αὐτὸς αὐτῷ τῷ πράγματι ἐναντιοῦται, εἴτε
ἡ πρᾶξις αὐτὴ ἐναντία τῷ λόγῳ ἐστί. τὰ μὲν οὖν τεκμήρια τοι-
αῦτά ἐστι, καὶ οὕτως αὐτὰ πλεῖστα ποιήσεις. ἐνθυμήματα δέ
ἐστιν. οὐ μόνον τὰ τῷ λόγῳ καὶ τῇ πράξει ἐναντιούμενα, ἀλλὰ
καὶ τοῖς ἄλλοις ἅπασι. λήψῃ δὲ πολλὰ μετιὼν, ὡς ἐν τῷ ἐξε-
3 ταστικῷ εἴδει εἴρηται. καὶ σκοπῶν, εἴ πῃ ὁ λόγος ἑαυτῷ ἐναν-
τιοῦται. ἢ τὰ πεπραγμένα τοῖς δικαίοις, ἢ τῷ νόμῳ, ἢ τῷ συμ-
φέροντι, ἢ τῷ καλῷ, ἢ τῷ δυνατῷ, ἢ τῷ ῥαδίῳ, ἢ τῷ εἰκότι, ἢ
τῷ ἤθει τοῦ λέγοντος, ἢ τῷ ἤθει τῶν πραγμάτων. τὰ μὲν οὖν
τοιαῦτα τῶν ἐνθυμημάτων κατὰ τῶν ἐναντίων ἐκληπτέον. τὰ
δ' ἐναντία τούτοις ὑπὲρ ἡμῶν αὐτῶν δεῖ λέγειν, ἀποφαίνον-
τας τὰς πράξεις τὰς ἡμετέρας, καὶ τοὺς λόγους ἐναντιουμέ-
νους τοῖς ἀδίκοις, καὶ τοῖς ἀνόμοις, καὶ τοῖς ἀσυμφόροις, καὶ
4 τοῖς τῶν ἀνθρώπων τῶν πονηρῶν ἤθεσι, καὶ συλλήβδην, τοῖς

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di
Firenze.
Ald.2.1.4

μοχθηροῖς νομιζομένοις εἶναι. δεῖ δὲ τούτων ἕκαστα συνηγορεῖν
ὡς εἰς βραχύτητα, καὶ φράζειν, ὅτι μάλιστα ἐν ὀλίγοις τοῖς νοή-
μασι. τὰ μὲν οὖν ἐνθυμήματα τοῦτον τὸν τρόπον πολλὰ ποιή-
σωμεν. καὶ οὕτως αὐτοῖς ἄριστα χρησόμεθα. γνώμη δέ ἐστι μὲν
ἐν κεφαλαίῳ καθ' ὅλων τῶν πραγμάτων δόγματος ἰδίου δή-
λωσις. δύο δὲ τρόποι τῶν γνωμῶν εἰσι. ὁ μὲν ἔνδοξος. ὁ δὲ, πα-
ράδοξος. ὅταν μὲν οὖν ἔνδοξον λέγῃς, οὐδὲν δεῖ τὰς αἰτίας φέ-
ρειν, οὔτε γὰρ ἀγνοεῖται, οὔτ' ἀπιστεῖται τὸ λεγόμενον. ὅταν δὲ 1
παράδοξον λέγεις, χρὴ φράζειν τὰς αἰτίας συντόμως, ἵνα τὴν
ἀδολεσχίαν καὶ τὴν ἀπιστίαν διαφύγῃς. δεῖ δὲ τὰς γνώμας οἰ-
κείας φέρειν τῶν πραγμάτων. ἵνα μὴ σκαιὸν καὶ ἀπηρτημένον
φαίνηται τὸ λεγόμενον. πολλὰς δὲ ποιήσωμεν αὐτὰς, ἢ ἐκ τῆς
ἰδίας φύσεως, ἢ ἐξ ὑπερβολῆς, ἢ ἐκ παρομοιώσεως. αἱ μὲν οὖν
ἐκ τῆς ἰδίας φύσεως, τοιαίδε τινές εἰσι. οὐκ εἶναί μοι δοκεῖ δει-
νὸν γενέσθαι στρατηγὸν, πραγμάτων ἄπειρον ὄντα. ἑτέρα δέ
ἐστιν ἥδε. νοῦν ἐχόντων ἀνδρῶν ἐστι τοῖς τῶν προγεγενημένων πα 2
ραδείγμασι χρωμένους, πειρᾶσθαι διαφυγεῖν τὰς ἐκ τῆς ἀ-
βουλίας ἁμαρτίας. ἐκ μὲν οὖν τῆς ἰδίας φύσεως τοιαύτας
ποιήσομεν γνώμας. ἐξ ὑπερβολῆς δὲ, τοιάσδε, δεινότερά
μοι δοκοῦσιν οἱ κλέπτοντες τῶν ληιζομένων ποιεῖν. οἱ μὲν γὰρ,
λαθραίως. οἱ δὲ, φανερῶς τὰ χρήματα παραιροῦνται. τὰς
μὲν οὖν ἐξ ὑπερβολῆς γνώμας, τὸν τρόπον τοῦτον πολλὰς
ποιήσωμεν. αἱ δ' ἐκ παρομοιώσεως, τοιαίδε εἰσίν. ὁμοιότατόν
μοι δοκοῦσιν οἱ τὰ χρήματα ἀποστεροῦντες, τοῖς τὰς πόλεις 3
προδιδοῦσι ποιεῖν. πιστευθέντες γὰρ ἀμφότεροι, τοὺς πιστεύσαν-
τας ἀδικοῦσιν. ἕτερα δὲ παραπλήσιόν μοι δοκοῦσι ποιεῖν οἱ
ἄδικοι, τοῖς τυράννοις. ἐκεῖνοί τε γὰρ ὧν μὲν αὐτοὶ ἀδικοῦσιν,
οὐκ ἀξιοῦσι διδόναι δίκας. ὧν δὲ τοῖς ἄλλοις ἐγκαλοῦσιν, ἀ-
νυπερβλήτως τιμωροῦνται. οὗτοί τε, εἰ μέν τι αὐτοὶ τῶν ἑτέρων
ἔχουσιν, οὐκ ἀποδιδόασιν, εἰ δέ τι ἕτεροι τούτων ἔλαβον, καὶ αὐ-
τὸ καὶ τοὺς τόκους οἴονται δεῖν κομίσασθαι. γνώμας μὲν οὕτω
τὸν τρόπον τοῦτον μετιόντες, πολλὰς ποιήσομεν. σημεῖον δέ ἐστι 4

ἄλλο ἄλλου, οὐ τὸ τυχὸν τοῦ τυχόντος, οὐδ' ἅπαν παντός, ἀλ-
λὰ τό γε εἰθισμένον γίνεσθαι πρὸ τοῦ πράγματος, ἢ ἅμα τῷ
πράγματι, ἢ μετὰ τὸ πρᾶγμα. ἔστι δὲ σημεῖον τό τε γινόμενον
μὴ μόνον τοῦ γινομένου, ἀλλὰ καὶ τοῦ μὴ γινομένου. ὡσαύτως
δὲ καὶ τὸ μὴ γεγονός, οὐ μόνον τοῦ μὴ ὄντος, ἀλλὰ καὶ τοῦ ὄντος.
ποιεῖ δὲ τῶν σημείων, τὸ μὲν οἴεσθαι. τὸ δὲ, εἰδέναι. κάλλιστον δὲ
τὸ εἰδέναι ποιοῦν. δεύτερον δὲ, τὸ δόξαν πιθανωτάτην ἐργαζό-
1 μενον. πολλὰ δὲ ποιήσομεν σημεῖα συλλήβδην εἰπεῖν ἐξ ἑκά-
στου τῶν πεπραγμένων, καὶ λεγομένων, καὶ ὁρωμένων, καθ' ἓν ἕ-
καστον λαμβάνοντες. ἔκ τε τοῦ μεγέθους, καὶ τῆς σμικρότητος
τῶν συμβαινόντων κακῶν ἢ ἀγαθῶν. ἔτι δὲ ἐκ τῶν μαρτυριῶν
ἢ ἐκ τῶν μαρτυρουμένων, καὶ ἐκ τῶν συμπαρόντων ἡμῖν, ἢ τοῖς ἐ-
ναντίοις, καὶ ἐξ αὐτῶν ἐκείνων, καὶ ἐκ τῶν προκλήσεων, καὶ ἐκ τῶν
χρόνων, καὶ ἐξ ἄλλων πολλῶν. τῶν μὲν οὖν σημείων ἐντεῦθεν
εὐπορήσομεν. Ἔλεγχος δὲ, ἐστὶ μὲν ὃ μὴ δυνατὸν ἄλλως ἔ-
2 χειν, ἀλλ' οὕτως ὡς ἡμεῖς λέγομεν. λαμβάνεται δὲ ἐκ τῶν φύ-
σει ἀναγκαίων, ὡς ἡμεῖς λέγομεν. ἢ ὁ ἀντιλέγων καὶ ἐκ τῶν κατὰ
φύσιν δυνατῶν ἢ ἀδυνάτων, ὡς οἱ ἐναντίοι λέγουσι. κατὰ φύ-
σιν μὲν οὖν ἀναγκαῖόν ἐστιν, οἷον τοὺς ζῶντας σιτίων δεῖσθαι,
καὶ τὰ τούτοις ὅμοια. ὡς δ' ἡμεῖς λέγομεν, ἔστιν ἀναγκαῖον τοὺς
μεμαστιγωμένους ὁμολογεῖν, ἅπερ οἱ μαστιγοῦντες κελεύου-
σι. κατὰ φύσιν δὲ πάλιν ἀδύνατόν ἐστι παιδάριον μικρὸν κλέ-
ψαι τοσοῦτον ἀργύριον, οἷον μὴ δυνατὸν φέρειν. καὶ οἴχεσθαι
3 τοῦτο φέρον. ὡς δ' ἂν ὁ ἐναντίος λέγοι, ἔσται ἀδύνατον. ἂν φά-
σκῃ μὲν ἐν χρόνοις τισὶν Ἀθήνησι ποιήσασθαι τὸ συμβόλαιον,
ἡμεῖς δὲ ἔχομεν ἐπιδεῖξαι τοῖς ἀκούουσιν, ὡς κατὰ τοὺς τότε
καιροὺς ἀπεδημοῦμεν, ἐν ἑτέρᾳ πόλει τινί. τοὺς μὲν οὖν ἐ-
λέγχους ἐκ τούτων, καὶ ἐκ τῶν τούτοις ὁμοιοτρόπων ποιησό-
μεθα. συλλήβδην δὲ, τοὺς ἐξ αὐτοῦ τοῦ λόγου καὶ τῶν πρά-
ξεων καὶ τῶν ἀνθρώπων πίστεις ἁπάσας διεληλύθαμεν.
Σκεψώμεθα δὲ, καὶ τί ἀλλήλων διαφέρουσιν. τὸ μὲν τοίνυν εἰ-
4 κὸς τοῦ παραδείγματος, ταύτῃ διαφέρει, διότι τοῦ μὲν εἰκότος

ἔχουσιν αὐτοὶ οἱ ἀκούοντες εὔνοιαν. τὰ δὲ παραδείγματα, καὶ
ἐκ τῶν ἐναντίων, καὶ ἐκ τῶν ὁμοίων φέρειν ἐστί. τὰ δὲ τεκμήρια
μόνον ἐκ τῶν περὶ τὸν λόγον καὶ τὴν πρᾶξιν ἐναντίων συντί-
θεται. καὶ μὴν ἐνθυμήματά γε τεκμηρίου ταύτην τὴν διαφο-
ρὰν ἔχηκεν. ὅτι τὸ μὲν τεκμήριον, περὶ τὸν λόγον καὶ τὴν πρᾶ-
ξιν ἐναντίωσίς ἐστι. τὸ δ' ἐνθύμημα καὶ τὰς περὶ τὰς ἄλλας ἰ-
δέας ἐναντιώσεις ἐξήλειφεν. ἢ καὶ διὰ τὸ, τὸ μὲν τεκμήριον
οὐκ ἐφ' ἡμῖν μὴ λαμβάνειν. ἂν μὴ περὶ τὰ πράγματα καὶ τοὺς 1
λόγους ἐναντίωσίς τις ὑπάρχῃ, τὸ δ' ἐνθύμημα πολλαχόθεν
οἷόν τε πορίζεσθαι τοῖς λέγουσι. γνῶμαι δ' ἐνθυμημάτων δια
φέρουσιν. ἢ τὰ μὲν ἐνθυμήματα μόνον ἐκ τῶν ἐναντιώσεων σύγ
κεινται, τὰς δὲ γνώμας καὶ μετὰ τῶν ἐναντιώσεων, καὶ ἁπλῶς
αὐτὰς καθ' ἑαυτὰς δυνατόν ἐστιν ἐμφανίζειν. τὰ δὲ σημεῖα τῶν
γνωμῶν καὶ τῶν προειρημένων ἁπάντων ταύτῃ διαφέρουσιν,
ὅτι τὰ μὲν ἄλλα πάντα, οἴησιν ἐμποιεῖ τοῖς ἀκούουσιν. τῶν δὲ
σημείων ἔνια, καὶ σαφῶς εἰδέναι ποιήσει τοὺς κρίνοντας. καὶ διό- 2
τι τῶν μὲν ἑτέρων οὐκ ἔστιν αὐτοὺς πορίσασθαι τὰ πλεῖστα. τῶν
δὲ σημείων, πολλὰ ῥαδίως ἐστὶ ποιήσασθαι. καὶ μὴν ἔλεγχος
σημείου ταύτῃ διαφέρει, διότι τῶν μὲν σημείων ἔνια μόνον οἴε-
σθαι ποιεῖ τοὺς ἀκούοντας. ἔλεγχος δὲ πᾶς τὴν ἀλήθειαν διδά-
σκει τοὺς κρίνοντας, ὥστε τὰς μὲν τῶν λόγων καὶ τῶν πράξεων
πίστεις οἷαί τέ εἰσι, καὶ ὅθεν εὐπορήσομεν, καὶ τίνι ἀλλήλων δια-
φέρουσιν, ἐκ τῶν προειρημένων ἴσμεν. τῶν δ' ἐπιθέτων, ἑκάστην
πάλιν διέλθωμεν. ἡ μὲν οὖν δόξα τοῦ λέγοντός ἐστι, τὸ τὴν αὑ- 3
τοῦ διάνοιαν ἐμφανίζειν κατὰ τῶν πραγμάτων. δεῖ δ' ἔμπει-
ρον ἀποφαίνειν ἑαυτὸν, περὶ ὧν ἂν λέγοι. καὶ ἐπιδεικνύναι, ὡς
συμφέρει σοι τ' ἀληθῆ λέγειν περὶ τούτων. τὸν δ' ἀντιλέγον-
τα, μάλιστα δεικνύναι μηδεμίαν ἐμπειρίαν ἔχοντα τὸν ἐναν-
τίον, περὶ ὧν ἀποφαίνεται, τὴν δὲ δόξαν ὁμοίως. ἂν δὲ τοῦτο
μὴ δυνατὸν ᾖ, δεικτέον, ὡς καὶ οἱ ἔμπειροι πολλάκις ἐξαμαρ-
τάνουσιν. ἂν δὲ τοῦτο μὴ ἐνδέχηται λέγειν, ὡς ἀσύμφορόν ἐστι
τοῖς ἐναντίοις τ' ἀληθῆ περὶ τούτων εἰπεῖν. ταῖς μὲν οὖν δό- 4

ξαις τοῦ λέγοντος, οὕτω χρησόμεθα, καὶ αὐτοὶ ἀποφαινόμε-
νοι, καὶ ἑτέροις ἀντιλέγοντες. μαρτυρία δέ ἐστιν, ὁμολογία
συνειδότος ἑκόντι. ἀναγκαῖον δ' εἶναι τὸ μαρτυρούμενον, ἢ πι-
θανὸν, ἢ ἀπίθανον, ἢ ἀμφίβολον πρὸς πίστιν. ὡσαύτως δὲ, καὶ
τὸν μάρτυρα πιστὸν, ἢ ἄπιστον, ἢ ἀμφίδοξον. ὅταν μὲν οὖν τὸ μαρ-
τυρούμενον ᾖ πιθανὸν, καὶ ὁ μάρτυς ἀληθινὸς, οὐδὲν δέον-
ται αἱ μαρτυρίαι ἐπιλόγων. ἐὰν μὴ βούλῃ γνώμην ἢ ἐνθύ-
1 μημα συντόμως εἰπεῖν τοῦ ἀστείου ἕνεκεν. ὅταν δὲ ὕποπτος ᾖ
ται ὁ μάρτυς, ἀποδεικνύειν δεῖ, ὡς οὔτε χάριτος ἕνεκεν, οὔτε
τιμωρίας, ἢ κέρδους, ὁ τοιοῦτος ἂν τὰ ψευδῆ μαρτυρήσειε.
δεῖ δὲ καὶ διδάσκειν, ὅτι οὐ συμφέρει τὸ ψεῦδος μαρτυρεῖν.
αἱ μὲν γὰρ ὠφέλειαι, μικραί. τὸ δ' ἐξελεγχθῆναι, χαλεπόν.
γνωσθέντα δ' οὐ μόνον εἰς ἀργύριον οἱ νόμοι ζημιοῦσιν, ἀλλὰ
καὶ εἰς δόξαν, καὶ εἰς ἀπιστίαν. τοὺς μὲν οὖν μάρτυρας, οὕτω
πιστοὺς ποιήσομεν. ἀντιλέγοντας δὲ μαρτυρίᾳ, δεῖ τὸν τρό-
2 πον τοῦ μάρτυρος διαβάλλειν, ἂν ᾖ πονηρὸς, ἢ τὸ μαρτυρού-
μενον ἐξετάζειν, ἂν ἀπίθανον τυγχάνῃ, ἢ καὶ συναμφοτέροις
τούτοις ἀντιλέγειν, συνάγοντα τὰ φαυλότατα τῶν ἐναντίων
εἰς ταυτό. σκεπτέον δὲ, καὶ εἰ φίλος ἐστὶν ὁ μάρτυς, ᾧ μαρτυ-
ρεῖ, ἢ εἰ μέτεστιν αὐτῷ οὐθὲν τοῦ πράγματος. ἢ ἐχθρός ἐστιν, οὗ
καταμαρτυρεῖ, ἢ πένης. τούτων γὰρ οἱ μὲν, διὰ χάριν. οἱ δὲ, διὰ
τιμωρίαν, οἱ δὲ, διὰ κέρδος ὑποπτεύονται τὰ ψευδῆ μαρτυ-
ρεῖν. καὶ τὸν τῶν ψευδομαρτυριῶν νόμον, ἐπὶ τούτοις τεθει-
3 κέναι φήσομεν τὸν νομοθέτην. ἄτοπον οὖν εἶναι τοῦ νομοθέ-
του τοῖς μάρτυσι μὴ πιστεύοντος, τοὺς κρίνοντας πιστεύειν αὐ-
τοῖς κατὰ τοὺς νόμους κρίνειν ὀμωμοκότας. τοὺς μὲν οὖν μάρ-
τυρας οὕτως ἀπιθάνους ποιήσομεν. ἔστι δὲ καὶ κλέπτειν τὴν
μαρτυρίαν, τρόπῳ τοιῷδε. μαρτύρησόν μοι ὦ Λυσικλῆς. μὰ
τοὺς θεοὺς οὐκ ἔγωγε. κωλύοντος γὰρ ἐμοῦ, ταῦτα ἔπραξεν
οὗτος. καὶ διὰ τούτων ἐν ἀποφάσει ψευδομαρτυρήσας, ψευ-
δομαρτύρων δίκην οὐχ ὑφέξει. τοιγαροῦν, ὅταν μὲν ἡμῖν συμ-
4 φέρῃ κλέπτειν τὴν μαρτυρίαν, οὕτως αὐτῇ χρησόμεθα. ἐὰν

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.1.4

δὲ οἱ ἐναντίοι τοιοῦτόν τι ποιήσωσιν, ἐμφανιοῦμεν τὴν κακο-
ποιίαν αὐτῶν, καὶ συγγεγραμμένους μαρτυρεῖν κελεύσο-
μεν. μάρτυσι μὲν οὖν καὶ μαρτυρίαις ἐκ τούτων ἴσμεν, ὡς δεῖ
χρῆσθαι. Βάσανος δέ ἐστι μὲν ὁμολογία παρὰ συνειδότος,
ἄκοντος δέ. ὅταν μὲν οὖν συμφέρῃ ἡμῖν ποιεῖν αὐτὴν ἰσχυράν,
λεκτέον. ὡς οἵ γε ἰδιῶται περὶ τῶν σπουδαιοτάτων, καὶ αἱ
πόλεις περὶ τῶν μεγίστων, ἐκ βασάνων τὰς πίστεις λαμβάνου-
σι. καὶ διότι πιστότερόν ἐστι βάσανος μαρτύρων. τοῖς μὲν γὰρ 1
μάρτυσι, συμφέρει πολλάκις ψεύσασθαι. τοῖς δὲ βασανιζο-
μένοις, λυσιτελεῖ τἀληθῆ λέγειν. οὕτω γὰρ παύσονται τά-
χιστα τῆς κακοπαθείας. ὅταν δὲ βούλῃ τὰς βασάνους ἀπίστους
ποιεῖν, πρῶτον μὲν λεκτέον, ὡς οἱ βασανιζόμενοι τοῖς ἐκδιδοῦ-
σι πολέμιοι γίνονται. καὶ διὰ τοῦτο, πολλοὶ τῶν δεσποτῶν κα-
ταψεύδονται. ἔπειθ' ὅτι πολλάκις τοῖς βασανίζουσιν ὁμολογοῦ-
σιν, οὐ τὰς ἀληθείας, ἵν' ὡς τάχιστα τῶν κακῶν παύσωνται.
λεκτέον δ', ὅτι καὶ τῶν ἐλευθέρων πολλοὶ ἤδη βασανιζόμε- 2
νοι, καθ' ἑαυτῶν ἐψεύσαντο, βουλόμενοι τὴν παραυτίκα κακο-
πάθειαν ἐκφυγεῖν. ὥστε πολὺ μᾶλλον εὔλογον τοὺς δούλους
ψευσαμένους κατὰ τῶν δεσποτῶν βούλεσθαι τὴν αὐτῶν τι-
μωρίαν ἐκφυγεῖν, ἢ πολλὰς κακοπαθείας τοῖς σώμασι καὶ
ταῖς ψυχαῖς ὑπομείναντας, ἵν' ἕτεροι μηδὲν πάθωσιν, αὐτοὶ
βούλεσθαι μὴ ψεῦδος εἰπεῖν. τὰς μὲν οὖν βασάνους, ἐκ τῶν τοι-
ούτων καὶ τῶν τούτοις ὁμοιοτρόπων πιθανὰς καὶ ἀπιθάνους
καταστήσομεν. ὅρκος δέ ἐστι μετὰ θείας παραλήψεως φάσις ἀ- 3
ναπόδεικτος. δεῖ δ' αὐτὸν ὅταν μὲν αὔξειν ἐθέλωμεν, λέγειν οὕ-
τως. οὐδεὶς ἂν ἐπιορκεῖν βούλοιτο, φοβούμενος τήν τε παρὰ
τῶν θεῶν τιμωρίαν, καὶ τὴν παρὰ τοῖς ἀνθρώποις αἰσχύνην.
» καὶ διεξιέναι, ὅτι τοὺς μὲν ἀνθρώπους λαθεῖν ἐστι, τοὺς δὲ θεοὺς
» οὐκ ἔστιν. ὅταν δὲ οἱ ἐναντίοι καταφεύγωσιν εἰς ὅρκον, καὶ βου-
λώμεθα ἡμεῖς ταπεινοῦν αὐτόν, λεκτέον, ὡς τῶν αὐτῶν ἐστιν
ἀνθρώπων τὰ πονηρὰ πράττειν καὶ μὴ φροντίζειν ἐπιορκοῦ-
τας. ὅστις γὰρ κακουργῶν οἴεται λανθάνειν τοὺς θεούς, οὗτος οὐ 4

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.1.4

δὲ ἐπιορκιῶν τιμωρείας οἴεται τεύξεσθαι. καὶ περὶ μὲν τῶν ὅρ-
κων ὁμοιοτρόπως τοῖς προειρημένοις μετιόντας, λέγειν δὲ προ-
ερήσομεν ὑπὲρ αὐτῶν. συλλήβδην δὲ τὰς πάσας πίστεις ἤδη, κα-
θάπερ ὑπεθέμεθα διεξεληλύθαμεν, καὶ δεδώκαμεν, οὐ μό-
νον ἣν ἑκάστη αὐτῶν δύναμιν ἔχηκεν, ἀλλὰ καὶ τί ἀλλήλων δια-
φέρουσι, καὶ πῶς αὐταῖς χρηστέον. νῦν δ᾽ ὑπὲρ τῶν ὑπολοί-
πων, ἃ τῶν ἰδίων εἰδῶν ἐστι, καὶ περὶ πάντας τοὺς λόγους χρήσι-
1 μα γίνεται, διδάσκειν ἐπιχειρήσομεν. προκατάληψις μὲν οὖν
ἐστι δι᾽ ἧς τά τε τῶν ἀκουόντων ἐπιτιμήματα, καὶ τοὺς τῶν ἀντι-
λέγειν μελλόντων λόγους προκαταλαμβάνοντες, ὑπεξαιρή-
σομεν τὰς ἐπιφερομένας δυσχερείας. καὶ τὰς μὲν τῶν ἀκουόν-
των ἐπιτιμήσεις ὧδε χρὴ προκαταλαμβάνειν. ἴσως δέ τινες ἡ-
μῶν θαυμάζουσιν, ὅτι νέος ὤν, οὕτω περὶ μεγάλων πραγ-
μάτων ἐπιχείρησα δημηγορεῖν. καὶ πάλιν μηδεὶς ἀπαντή-
σει μοι δυσκόλως, ὅτι μέλλω συμβουλεύειν ἡμῖν, περὶ ὧν ὀ-
2 κνοῦσί τινες ἄλλοι παρρησιάζεσθαι πρὸς ἡμᾶς. περὶ μὲν οὖν
τῶν μελλόντων δυσχεραίνεσθαι τοῖς ἀκούουσιν, οὕτω δεῖ προ-
καταλαμβάνοντα φέρειν αἰτίας, παρ᾽ ἃς ὀρθῶς ποιεῖν δόξεις
συμβουλεύων δεικνύντα τὴν ἐρημίαν τῶν λεγόντων, τὸ μέγε-
θος τῶν κινδύνων, ἢ τὸ τῷ κοινῷ συμφέρον, ἢ ἄλλην τοιαύ-
την αἰτίαν, δι᾽ ἧς λύσεις τὴν ἐπιφερομένην δυσχέρειαν. ἂν δὲ
μηδὲν ἧττον θορυβῶσιν οἱ ἀκούοντες, χρὴ λέγειν συντόμως, ἢ
ὡς ἐν γνώμης, ἢ ὡς ἐνθυμήματος σχήματι. διὸ πάντων ἀτο-
3 πώτατόν ἐστιν, ἥκειν μὲν ὡς περὶ τῶν πραγμάτων βουλευσο-
μένους τὰ κράτιστα, νῦν δὲ μὴ βουλομένους ἀκούειν τῶν λε-
γόντων οἴεσθαι καλῶς ἂν βουλεύσασθαι. καὶ πάλιν, ὅτι κα-
λόν ἐστιν, ἢ αὐτοὺς ἀνισταμένους συμβουλεύειν, ἢ τῶν συμβου-
λευόντων ἀκούσαντας, ἅπερ ἂν αὐτοῖς δοκῇ χειροτονεῖν. ἐν
μὲν οὖν ταῖς δημηγορίαις οὕτω καὶ ταῖς προκαταλήψε-
σι χρηστέον, καὶ τοῖς θορύβοις ἀπαντητέον. ἐν δὲ ταῖς δι-
καιολογίαις προκαταληψόμεθα μὲν ὁμοιοτρόπως τοῖς προ-
4 ειρημένοις. ἀπαντήσομεν δὲ τοῖς θορύβοις, ἐὰν μὲν ἐν ἀρ-

χαῖς γίνονται τῶν λόγων, ὧδέ πως. οὐκ ἄλογον οὖν ἐστι, τὸν μὲν
νομοθέτην προστάξαι δύο λόγους τῶν ἀντιδίκων ἑκάστῳ ἀπο-
δοῦναι, τοὺς δὲ δικάζοντας ὑμᾶς ὀμωμοκότας κατὰ τὸν νόμον
κρίνειν, εἶτα μηδὲ τὸν ἕνα λόγον ἀκοῦσαι βούλεσθαι, καὶ ἐκεῖ-
νον μὲν ὑμῶν τοσαύτην πρόνοιαν ἔχειν, ὅπως ἀκούσαντες πάν-
των τῶν λεγομένων εὐόρκως θήσεσθε τὴν ψῆφον, ὑμᾶς δὲ πε-
ρὶ τούτων οὕτως ὀλιγώρως ἔχειν, ὥστε μήτε ταῖς ἀρχαῖς αὐταῖς
ὑπομείναντας τῶν λόγων, ἤδη νομίζειν ἀκριβῶς ἅπαντα γι- 1
νώσκειν. καὶ ἄλλως, πῶς οὐκ ἄλογόν ἐστι, τὸν μὲν νομοθέτην τά-
ξαι τῶν ψήφων ἴσων γινομένων τὸν φεύγοντα νικᾶν. ὑμᾶς δὲ
οὕτως ἐναντίως γινώσκειν περὶ τούτων, ὥς μηδὲ ἀπολογου-
μένων τῶν διαβεβλημένων ἀκούειν. κἀκεῖνο μὲν διὰ τὸ μᾶλλον
κινδυνεύειν τοὺς φεύγοντας ἀπονεῖμαι ταύτην τὴν πλεονεξίαν
αὐτοῖς ἐν ταῖς ψήφοις, ὑμᾶς δὲ τοῖς μὲν ἀκινδύνως κατηγο-
ροῦσι μὴ φιλονεικεῖν, τοὺς δὲ μετὰ φόβων καὶ κινδύνων περὶ
τῶν κατηγορουμένων ἀπολογουμένους, ὥσθ᾽ θορυβοῦντας ἐκ- 2
πλήττειν, ἐὰν μὲν οὖν ἐν ἀρχαῖς οἱ θόρυβοι γίνωνται, τοῦτον
τὸν τρόπον αὐτοῖς ἀπαντητέον. ἐὰν δὲ προεληλυθότος τοῦ λό-
γου θορυβῶσιν, ἐὰν μὲν ὀλίγοι τινὲς τοῦτο ποιῶσιν, ἐπιτιμη-
τέον τοῖς θορυβοῦσι. καὶ πρὸς αὐτοὺς λεκτέον, ὅτι δίκαιον νῦν
μὲν αὐτοὺς ἀκούειν ἐστὶν, ἵνα μὴ κωλύσωσι τοὺς ἄλλους ὀρθῶς δι-
κάζειν. ἐπὰν δὲ ἀκούσωσι, τότε ποιεῖν ὅτι ἂν ἐθέλωσιν. ἐὰν δὲ
τὸ πλῆθος θορυβῇ, μὴ τοῖς κρίνουσιν, ἀλλ᾽ ἑαυτῷ ἐπίπληξον.
τὸ μὲν γὰρ ἐκείνοις ἐπιτιμᾶν, ὀργὴν ἐργάζεται. τῷ δὲ ἑαυτῷ ἐπι- 3
πλῆξαι καὶ λέγειν ἐν τῷ λέγειν ἡμαρτηκέναι, συγγνώμης ποιή-
σει τυχεῖν. δεῖ δὲ καὶ δεῖσθαι τῶν κρειττόνων εὐμενῶς αὐτοὺς ἀ-
κοῦσαι τοῦ λόγου. καὶ περὶ ὧν μέλλουσι κρύβδην τὴν ψῆφον
φέρειν, ἤδη τὴν διάνοιαν φανερὰν τίθεσθαι. συλλήβδην δὲ τοῖς
θορύβοις ἀπαντήσομεν κεφαλαιωδῶς, ἢ γνώμαις ἢ ἐνθυμή-
μασι, δεικνύντες τοὺς θορυβοῦντας, ἢ τοῖς δικαίοις, ἢ τοῖς νό-
μοις, ἢ τῷ συμφέροντι τῆς πόλεως, ἢ τῷ καλῷ ἐναντιουμένους.
ἐκ γὰρ τῶν τοιούτων ἐστὶν, ὅτι μάλιστα παῦσαι τοὺς ἀκούοντας 4

θορυβοῦντας. ταῖς μὲν οὖν πρὸς τοὺς ἀκροατὰς προκαταλήψε-
σιν, ὡς δεῖ χρῆσθαι, καὶ ὅπως τοῖς θορύβοις ἀπαντητέον, ἐκ
τῶν προειρημένων ἴσμεν, τὰ δὲ ὑπὸ τῶν ἀνταγωνιστῶν ἐπίδοξα
λέγεσθαι πάλιν, ὡς δεῖ προκαταλαμβάνειν, ὑποδείξω. ἴσως
οὖν ὀδυρεῖται αὐτοῦ πενίαν, ἧς οὐκ ἐγὼ, ἀλλ' ὁ τούτου τρόπος, ὑ-
παίτιος ἔσται. καὶ πάλιν πυνθάνομαι αὐτὸν, τόδε καὶ τόδε μέλ-
λειν λέγειν. ἐν μὲν οὖν τοῖς προτέροις λόγοις οὕτω δεῖ τὰ ἐπί-
1 δοξα λέγεσθαι ὑπὸ τῶν ἐναντίων προκαταλαμβάνοντα, δια-
λύειν καὶ ἀσθενῆ ποιεῖν. καὶ γὰρ κἂν πάνυ ἰσχυρὰ ᾖ τὰ προδια-
βεβλημένα, οὐχ ὁμοίως φαίνεται μεγάλα τοῖς ἤδη προακη-
κόοσιν. ἐὰν δὲ τοὺς ὑστέρους λόγους ἔχωμεν, καὶ οἱ ἐναντίοι προ-
κατειληφότες ὦσιν, ἃ μέλλομεν λέγειν, ἀντιπροκαταληπτέον
ἐστὶν αὐτὰ, λύοντα τόνδε τὸν τρόπον. οὗτος δ' οὐ μόνον μου κα-
τέψευσται πολλὰ πρὸς ἡμᾶς, ἀλλὰ καὶ σαφῶς εἰδὼς, ὅτι ἐξε-
λέγξω αὐτὸν, προκατέλαβέ μου τὸν λόγον καὶ προδιέβαλεν
2 ἵν' ἡμεῖς μὴ ὁμοίως αὐτῷ προσέχητε, ἢ ἐγὼ μὴ εἴπω πρὸς ὑ-
μᾶς αὐτὸν, διὰ τὸ διασεσύρθαι πρότερον ὑπὸ τούτου. ἐγὼ δ'
οἶμαι, δεῖν τοὺς ἐμοὺς λόγους παρ' ἐμοῦ πυνθάνεσθαι ὑμᾶς,
ἀλλὰ μὴ παρὰ τούτου. εἰ δὲ καὶ ταῦθ' οὗτος προδιέσυρε λέγων,
ἃ φημὶ, οὐ μικρὰ σημεῖα εἶναι τοῦ μηδὲν ὑγιὲς τοῦτον λέγειν.
κέχρηται δὲ καὶ Εὐριπίδης ἐν Φιλοκτήτῃ τεχνικῶς τούτῳ τῷ
εἴδει διὰ τοῦδε. λέξω δ' ἐγὼ κἄν μου διαφθείρας δοκῇ, λόγους
ὑποστὰς αὐτὸς ἠδικηκέναι. ἀλλ' ἐξ ἐμοῦ γὰρ τἀμὰ μαθήσῃ
3 κλύων. ὁ δ' αὐτὸς αὐτὸν ἐμφανεῖ σοι λέγων. ταῖς μὲν οὖν προ-
καταλήψεσιν ὡς δεῖ. χρῆσθαι καὶ πρὸς τοὺς κριτὰς, καὶ πρὸς τοὺς
ἐναντίους, ἴσμεν διὰ τούτων αἰτήματα δέ ἐστιν ἐν τοῖς λόγοις,
ἃ παρὰ τῶν ἀκουόντων οἱ λέγοντες αἰτοῦνται. τούτων δ' ἐστὶ, τὰ
μὲν, ἄδικα. τὰ δὲ, δίκαια. δίκαιον μὲν οὖν ἐστι, τότε προσέχειν
τοῖς λεγομένοις αἰτεῖσθαι, καὶ μετ' εὐνοίας ἀκούειν. δίκαιον
δὲ, καὶ τὸ κατὰ τοὺς νόμους αὐτῷ βοηθῆσαι, καὶ τὸ μηδὲν πα-
ρὰ τοὺς νόμους ψηφίσασθαι, καὶ τὸ τοῖς ἀτυχήμασι συγγνώμην
4 ἔχειν. ἐὰν μὲν ᾖ παρὰ τοὺς νόμους, ἄδικον. ἐὰν δὲ μὴ, δίκαιον. τὰ

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.1.4

μὲν οὖν αἰτήματα, ταῦτά ἐστι. διειλόμεθα δ' αὐτὰ ταῖς διαφο-
ρᾶς. ἵν' εἰδότες τό, τε δίκαιον καὶ τὸ ἄδικον, χρώμεθα κατὰ
τὸν καιρὸν, καὶ μὴ λανθάνωσιν ἡμᾶς οἱ ἐναντίοι, ἄδικόν τι αἰ-
τοῦντες τοὺς δικάζοντας. καὶ περὶ μὲν τούτων ἐκ τῶν εἰρημένων
οὐκ ἀγνοήσομεν. παλιλλογία δὲ, ἐστι μὲν σύντομος ἀνάμνησις.
δεῖ δ' αὐτῇ χρῆσθαι, καὶ περὶ τῶν μερῶν, καὶ περὶ τῶν ὅλων
λόγων ταῖς τελευταῖς. παλιλλογήσομεν δὲ ἐν κεφαλαίοις, ἢ
διαλογιζόμενοι, ἢ προαιρούμενοι, ἢ προσερωτῶντες, ἢ ἀπο- 1
λογιζόμενοι. δείξω δὲ αὐτῶν, οἷον ἕκαστόν ἐστι. τὸ μὲν οὖν δια-
λογίζεσθαι τοιόνδε τί ἐστιν. ἀπορῶ δ' ἔγωγε τί ἂν ἐποίησαν οὗτοι
εἰ μὴ φανεροὶ μὲν ἦσαν ἡμᾶς πρότερον ἐγκαταλελειπότες,
ἐξηλέγχοντο δὲ ἐπὶ τὴν πόλιν ἡμῶν στρατεύσαντες, οὐδὲν δὲ
πώποτε ὧν ὡμολογήκασι ποιήσαντες. τὸ μὲν οὖν διαλογίζε-
σθαι τοιοῦτόν ἐστι. τὸ δὲ ἀπολογίζεσθαι, τοιοῦτον. ἀπέδειξα δ'-
αὐτοὺς διαλύσαντας πρότερον τὴν συμμαχίαν, καὶ πρῶτον
ἐπιθεμένους ὑμῖν, ὅτε πρὸς λακεδαιμονίους ἐπολεμοῦμεν, 2
καὶ μάλιστα σπουδάσαντας ἐξανδραποδίσασθαι τὴν πόλιν ἡ-
μῶν. τὸ μὲν οὖν ἀπολογίζεσθαι, τοιόνδε ἐστι. τὸ δ' ἐκ προαιρέ-
σεως ἀναμιμνήσκειν, τοιόνδε. ἐνθυμεῖσθαι δὲ δεῖ, ὅτι συμβέβη-
κεν ἡμῖν, ἐξ ὅτου τὴν φιλίαν πρὸς τούτοις ἐποιησάμεθα, μηδέ
ποτε κακὸν ὑπὸ τῶν πολεμίων παθεῖν. βοηθήσαντες γὰρ ἡ-
μῖν πολλάκις, ἐκώλυσαν λακεδαιμονίους τὴν χώραν ἡμῶν
διαφθεῖραι. χρήματα δὲ πολλὰ καὶ νῦν φέροντες διατελοῦ-
σιν. ἐκ προαιρέσεως μὲν οὕτως ἀναμνήσομεν. ἐξ ἐπερωτήσεως 3
δὲ, τόνδε τὸν τρόπον, ἡδέως δ' ἂν αὐτῶν πυθοίμην, διατί τὰς
συντάξεις ἡμῖν οὐκ ἀποδιδόασιν. οὐ δὲ γὰρ ὡς ἀποροῦσιν εἰ-
πεῖν ἂν τολμήσαιεν οἳ τοσαῦτα χρήματα καθ' ἕκαστον ἐνιαυ-
τὸν ἐκ τῆς χώρας ἐπιδεικνύονται λαμβάνειν. οὐ δ' ἂν φήσωσιν
εἰς τὴν τῆς πόλεως διοίκησιν πολλὰ δαπανᾷν. παντελῶς γὰρ
ἐλάχιστα τῶν νησιωτῶν ἀναλίσκοντες φαίνονται. ἐκ μὲν οὖν ἐ-
περωτήσεως οὕτω παλιλλογήσομεν. Εἰρωνεία δέ ἐστι λέγειν τι
προσποιούμενον μὴ λέγειν, ἢ ἐν τοῖς ἐναντίοις ὀνόμασι τὰ πρά 4

γματα προσαγορεύειν. εἴη δ' ἂν αὐτῆς τὸ σχῆμα τοιοῦτον, ἐν
τῷ περὶ τῶν εἰρημένων συντόμως ἀναμιμνήσκειν. οὐ δ' ἂν δ'
οἶμαι δεῖν λέγειν, ὅτι οὗτοι μὲν οἱ φάσκοντες πολλὰ ἀγαθὰ
πεποιηκέναι, πλεῖστον φαίνονται τὴν πόλιν ἐκκεκακουργηκό-
τες, ἡμεῖς δ' οὓς οὗτοί φασιν ἀχαρίστους εἶναι, τούτοις τε πολ-
λάκις βοηθήσαντες, καὶ τοὺς ἄλλους οὐδὲν ἀδικοῦντες. τὸ μὲν
οὖν ἐν προσποιήσει παραλείψεως λέγοντα συντόμως ἀναμι-
1 μνήσκειν, τοιοῦτόν ἐστι. τὸ δ' ἐν τοῖς ἐναντίοις ὀνόμασι προσα-
γορεύειν τὰ πράγματα, πάλιν τοιοῦτόν ἐστιν. οὗτοι μὲν οἱ χρη-
στοὶ πολλὰ φαίνονται τοὺς συμμάχους κακὰ πεποιηκότες, ἡμεῖς
δ' οἱ φαῦλοι ἀγαθῶν αὐτοῖς αἴτιοι καταστάντες. διὰ τούτων
μὲν οὖν συντόμως ἀναμιμνήσκοντες, ταῖς παλιλλογίαις χρη-
σόμεθα, καὶ περὶ τῶν μερῶν καὶ περὶ τῶν ὅλων λόγων ταῖς
τελευταῖς. Ὅθεν δὲ ἐστὶν ἀστεῖα λέγειν, καὶ τὰ μήκη τῶν λό-
γων ποιεῖν ὅπως ἄν τις ἐθέλοι, τοῦτο διέξιμεν πάλιν. ἀστεῖα
2 μὲν οὖν λέγειν, ἐκ τούτου τοῦ τρόπου ἐστὶν οἷον τὰ ἐνθυμήματα
λέγοντας ὅλα, ἢ ἥμισυ, ὥστε τὸ ἥμισυ αὐτοὺς ὑπολαμβάνειν
τοὺς ἀκούοντας, δεῖ δὲ καὶ γνώμας συμπαραλαμβάνειν. χρὴ
δὲ τούτων κατὰ πάντα τὰ μέρη συγκαταλέγειν διαλλάττον-
τα τοὺς λόγους. καὶ μηδέποτε ὅμοιον εἰς τὸ αὐτὸ πολλὰ τι-
θέντα. καὶ οὕτως ὁ λόγος ἀστεῖος φανεῖται. Μηκύνειν δὲ τοὺς
λόγους βουλόμενον, δεῖ μερίζειν τὸ πρᾶγμα, καὶ ἐν ἑκάστῳ
μέρει τὰ ἐνόντα, οἷά τέ ἐστιν τὴν φύσιν διδάσκειν καὶ τὴν χρῆ-
3 σιν, καὶ ἰδίᾳ καὶ κοινῇ, καὶ τὰς προφάσεις αὐτῶν ἐκδιηγεῖσθαι.
ἂν δὲ καὶ ἔτι μακρότερον ἐθελήσωμεν τὸν λόγον ποιεῖν, δεῖ
πλείοσιν ὀνόμασι περὶ ἑκάστου χρῆσθαι. χρὴ δὲ παρὰ μέρος ἕ-
καστον τοῦ λόγου παλιλλογεῖν, καὶ τὴν παλιλλογίαν σύντομον
ποιεῖσθαι. ἐν δὲ τῇ τελευτῇ τοῦ λόγου, ταῦτα περὶ ὧν καθ' ἕ-
καστον εἴρηκας, ἀθρόα συντιθέναι, καὶ περὶ ὅλων τῶν πραγμάτων
λέγειν. τοῦτον μὲν οὖν τὸν τρόπον μῆκος ἕξουσιν οἱ λόγοι. βρα-
χυλογεῖν δὲ βουλόμενον, ὅλον τὸ πρᾶγμα ἑνὶ ὀνόματι πε-
4 ριλαμβάνειν, καὶ τούτῳ ὃ ἂν ὑπάρχῃ βραχύτατον τῶν πράγ-

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.1.4

ματι. χρὴ δὲ καὶ συνδέσμους ὀλίγους ποιεῖν. τὰ πλεῖστα δὲ ζεύ-
γνυσθαι. ὀνομάζειν μὲν οὕτω, τῇ δὲ λέξει εἰς δύο χρῆσθαι. καὶ
παλιλλογίαν τὴν σύντομον ἐκ τῶν μερῶν ἀφαιρεῖν, ἐν δὲ ταῖς
τελευταῖς μόνον, παλιλλογεῖν. καὶ τοῦτον μὲν τὸν τρόπον βρα-
χεῖς τοὺς λόγους ποιήσομεν. ἐὰν δὲ βούλῃ μέσως λέγειν, τὰ μέ-
γιστα τῶν μερῶν ἐκλέγων, περὶ τούτων ποιεῖσθαι τοὺς λόγους.
χρὴ δὲ καὶ τοῖς ὀνόμασι τοῖς μέσοις χρῆσθαι, καὶ μήτε τοῖς μα-
κροτάτοις, μήτε τοῖς βραχυτάτοις, μήτε πολλοῖς περί γε ἑνὸς 1
ἀλλὰ μετρίοις. χρὴ δὲ καὶ τοὺς ἐπιλόγους ἐκ τῶν ἀνὰ μέσον με-
ρῶν, μήτε παντελῶς ἐξαίρειν. μήτε πᾶσι τοῖς μέρεσιν ἐπιφέ-
ρειν. ἀλλ' ἅπερ ἂν μάλιστα βούλῃ κατανοῆσαι τοὺς ἀκούοντας,
ἐπὶ τούτων μάλιστα παλιλλογεῖν ἐπὶ τῇ τελευτῇ. τὰ μὲν οὖν μή-
κη τῶν λόγων ἐκ τούτων ποιήσομεν, ἡνίκα ἂν ἐθέλωμεν. ἂν δὲ
ἀστεῖον γράφειν θέλῃς λόγον, παραφύλαττε ὡς μάλιστα, ὅπως
τὰ ἤθη τῶν λόγων ὁμοιοῦν τοῖς ἀνθρώποις δυνήσῃ. τοῦτο δὲ
ποιήσεις, ἐὰν ἐπιθεωρῇς τὰ μεγάλα τῶν ἠθῶν καὶ τὰ ἀκριβῆ 2
καὶ τὰ μέτρια. περὶ μὲν οὖν τούτων, ἐντεῦθεν οὐκ ἀγνοήσεις.
περὶ δὲ ὀνομάτων συνθέσεως δηλώσωμεν. καὶ γὰρ τοῦτο τῶν
ἀναγκαίων ἐστί. πρῶτον μὲν οὖν τρόποι ὀνομάτων εἰσὶ τρεῖς, ἁ-
πλοῦς, ἢ σύνθετος, ἢ μεταφέρων. ὡσαύτως καὶ συνθέσεις
τρεῖς. μία μὲν, εἰς φωνήεντα τελευτᾶν ταῖς συλλαβαῖς, καὶ ἀπὸ
φωνήεντος ἄρχεσθαι. δευτέρα δὲ, ἀπὸ ἀφώνου ἀρξάμενον,
εἰς ἄφωνον τελευτᾶν. τρίτη δὲ, τὰ ἄφωνα πρὸς τὰ φωνήεντα
συνδεῖν. τάξεις δὲ τέσσαρες. μία μὲν, τὰ ὅμοια τῶν ὀνομά- 3
των, ἢ παράλληλα τιθέναι, ἢ διασπείρειν. ἄλλη δὲ, τοῖς αὐτοῖς
ὀνόμασι χρῆσθαι, ἢ μεταβάλλειν εἰς ἕτερα. τρίτη δὲ, ἐνὶ ἢ πολ-
λοῖς ὀνόμασι τὸ πρᾶγμα προσαγορεύειν. τετάρτη δὲ, ἑξῆς
τὰ πραχθέντα ὀνομάζειν ἢ ὑπερβιβάζειν. ὅπως δὲ καλλίστην
ποιήσεις τὴν ἑρμηνείαν, νῦν δηλώσομεν. πρῶτον μὲν οὖν εἰς
δύο ἑρμηνεύειν εἴ τι σαφῶς δεῖ λέγειν. σχήματα δέ ἐστι τοῦ εἰς
δύο λέγειν. τάδε. ἓν μὲν, ὅτι αὐτὸς δύναται καὶ τοῦτο καὶ ἕτε-
ρον. δεύτερον δὲ, ὅτι οὗτος οὐ δύναται, ἕτερος δὲ δύναται. εἶ- 4

τον δὲ,

τὸν δὲ, ὅτι οὗτος καὶ ἐγὼ καὶ ἕτερον δύναται. τέταρτον δὲ, ὅ-
τι οὔτ' αὐτὸς οὔθ' ἕτερος δύναται, πέμπτον δὲ, ὅτι αὐτὸς μὲν,
δύναται. ἕτερος δὲ, οὐ δύναται. ἕκτον τὸ, ὅτι αὐτὸς μὲν, ἕτερον
δύναται. ἐκεῖνος δὲ, οὐ δύναται ἕτερον. ἕκαστον δὲ τούτων ἐ-
πὶ τῶνδε θεωρήσεις. ὅτι μὲν γὰρ αὐτὸς δύναται καὶ ἐγὼ καὶ
ἕτερον, τοιόνδε ἐστίν. ἐγὼ δὲ οὐ μόνον τούτων αἴτιος ὑμῖν ἐγενό-
μην, ἀλλὰ καὶ Τιμόθεον μέλλοντα στρατεύειν ἐφ' ὑμᾶς διεκώ-
1 λυσα. ὅτι δὲ, οὗτος μὲν οὐ δύναται, ἕτερος δὲ δύναται, τοιόν-
δε. αὐτὸς μὲν οὖν ἀδυνάτως ἔχει πρεσβεύειν ὑπὲρ ἡμῶν. οὗ-
τος δὲ φίλος ἐστὶ τῇ πόλει τῇ Σπαρτιατῶν, καὶ μάλιστ' ἂν δυ-
νηθείη πρᾶξαι ἃ βούλεσθε, τὸ δὲ ὅτι οὗτος καὶ ἐγὼ καὶ ἕτερον
δύναται, τοιόνδε. οὐ μόνον δὲ ἐν τοῖς πολέμοις ἔρρωσον αὐτὸν.
παρέχειν, ἀλλὰ καὶ βουλεύσασθαι τῶν πολιτῶν οὐχ ἥκιστα
δύναται. τὸ δὲ ὅτι οὔτ' αὐτὸς οὔθ' ἕτερος δύναται τοιόνδε. οὔτ'
ἂν αὐτὸς δυνηθῇ ὀλίγην δύναμιν ἔχων καταπολεμῆσαι τοὺς ἐ-
2 ναντίους, οὔτ' ἄλλος οὐδεὶς τῶν πολιτῶν. τὸ δὲ ὅτι ἐκεῖνος μὲν
δύναται, αὐτὸς δὲ οὐ δύναται, τοιόνδε. οὗτος μὲν γὰρ ἔρρωται
τῷ σώματι, ἐγὼ δ' ἀρρωστῶν τυγχάνω. τὸ δὲ ὅτι αὐτὸς μὲν ἕτε-
ρον δύναται, ἐκεῖνος δὲ οὐ δύναται ἕτερον, τοιόνδε. ἐγὼ μὲν γὰρ
κυβερνῆσαι δυνατός εἰμι, οὗτος δὲ οὐδὲ κωπηλατῆσαι δύνα-
ται. σχήματα μὲν οὖν τὰ εἰς δύο ἑρμηνεύειν, ὧδε ποιήσεις ἐπὶ
τῶν πραγμάτων ἁπάντων τὸν αὐτὸν τρόπον μετιών. Σα-
φῶς δὲ ὅθεν δηλώσεις, ἐγὼ πάλιν σκεπτέον. πρῶτον μὲν οὖν
3 ὀνόμαζε τοῖς οἰκείοις ὀνόμασιν ὅτι ἂν λέγῃς, διαφεύγων τὸ ἀμ-
φίβολον, εὐλαβοῦ δὲ περὶ τὰ φωνήεντα τῶν γραμμάτων, ὅ-
πως μὴ ἑξῆς τεθήσονται. προσέχε δὲ καὶ τοῖς καλουμένοις
ἄρθροις, ὅπως ἐν τῷ δέοντι προστίθεται. σκόπει δὲ καὶ τὴν
σύνθεσιν τῶν ὀνομάτων, ὅπως μήτε συγκεχυμένη, μήθ' ὑπερ-
βατὴ ἔσται. τὰ γὰρ οὕτω λεγόμενα, δύσγνωστα συμβαίνει. με-
τὰ δὲ συνδέσμους οὓς ἂν προείπῃς, ἀποδίδου τοὺς ἀκολου-
θοῦντας. τὸ μὲν οὖν τοὺς συνδέσμους ἀποδιδόναι τοὺς ἀκολου-
4 θοῦντας, τοιόνδε ἐστίν. ἐγὼ μὲν παρεγενόμην, οὗ ἔφην. σὺ δὲ φά

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.1.4

σκων ἥξειν, οὐκ ἦλθεν. πάλιν ὅταν ὁ αὐτὸς σύνδεσμος συνακό-
λουθος ᾖ. οἷον, σὺ γὰρ κἀκείνων αἴτιος ἐγένου, καὶ τούτων αἴ-
τιος σύ. περὶ μὲν οὖν τῶν συνδέσμων εἴρηται. καὶ ἀπὸ τούτων
τεκμαίρεσθαι δεῖ καὶ περὶ τῶν ἄλλων. δεῖ δὲ, καὶ τὴν σύνθε-
σιν τῶν ὀνομάτων, μήτε συγκεχυμένην, μήτε ὑπερβατὴν εἶναι.
τὸ μὲν γὰρ συγκεχυμένως, τοιόνδε ἐστίν. ὡς ὅταν εἴπῃς, δεινόν ἐστι
τοῦτον τύπτειν τοῦτον. ἄδηλον γὰρ ἦν, ὁπότερος ἦν ὁ τύπτων.
ἐὰν δὲ εἴπῃς οὕτως, δῆλον ποιήσεις. δεινόν ἐστι τοῦτον ὑπὸ τού- 1
του τύπτεσθαι. τὸ μὲν οὖν συγχεῖν τὴν σύνθεσιν τῶν ὀνομάτων,
τοιόνδε ἐστί. τὸ δὲ προσέχειν τοῖς ἄρθροις, ὅπως ἐν τῷ δέοντι
προστιθῆται, ἐπὶ τῶνδε ὅρα. οὗτος ὁ ἄνθρωπος τοῦτον τὸν ἄνθρω-
πον ἀδικεῖ. νῦν μὲν οὖν ἐπιγινόμενα τὰ ἄρθρα, σαφῆ ποιεῖ τὴν λέ-
ξιν. ἐξαιρεθέντα δὲ, ἀσαφῆ ποιήσει. ἔσθ' ὅτε δὲ συμβαίνει καὶ τὸ
ἀνάπαλιν. τὰ μὲν οὖν ἐν τοῖς ἄρθροις, τοιαῦτά ἐστι. τὰ δὲ φωνήεν-
τα μὴ τίθει παράλληλα, ἂν μή ποτε ἄλλως δυνατὸν ᾖ δηλῶ-
σαι, ἢ ἀνάπαυσις ᾖ τις, ἢ ἄλλη διαίρεσις. τὸ δὲ ἀμφίβολα δια- 2
φυλάττειν, τοιόνδε ἐστί. ἔνια τῶν ὀνομάτων, ταὐτὰ ἐπὶ πλείοσι πρά-
γμασι κεῖται. οἷον, ὁδὸς τῶν θυρῶν, καὶ ὁδὸς ἣν βαδίζουσι. δεῖ δὲ
ἐπὶ τοῖς τοιούτοις, τὸ ἴδιον ἀεὶ συμπαραλαμβάνειν. καὶ σαφῶς
μὲν ἐν τοῖς ὀνόμασιν, ἂν ταῦτα ποιῶμεν, διαλεξόμεθα. εἰς
δύο δὲ ἑρμηνεύσομεν διὰ τῆς προτέρας μεθόδου. περὶ δὲ
ἀντιθέτων, καὶ παρισώσεων, καὶ ὁμοιοτήτων λέγωμεν ἤδη. δεη-
σόμεθα γὰρ καὶ τούτων. ἀντίθετον μὲν οὖν ἐστι τὸ ἐναντίαν
τὴν ὀνομασίαν ἅμα καὶ τὴν δύναμιν τοῖς ἀντικειμένοις ἔχον, 3
ἢ τὸ ἕτερον τούτων. τοῖς μὲν οὖν ὀνόμασιν εἴη ἂν ἐναντίον ἅ-
μα καὶ τῇ δυνάμει τόδε. οὐ γὰρ δίκαιον, τοῦτον μὲν τὰ ἐμὰ ἔ-
χοντα πλουτεῖν, ἐμὲ δὲ τὰ ὄντα προϊέμενον, οὕτω πτωχεύειν.
τοῖς δ' ὀνόμασι μόνοις. διδότω γὰρ ὁ πλούσιος καὶ εὐδαίμων
τῷ πένητι καὶ ἐνδεεῖ. τῇ δὲ δυνάμει, ἐγὼ μὲν τοῦτον νοσοῦντα ἐ-
θεράπευσα. οὗτος δέ μοι μεγίστων κακῶν αἴτιος γέγονεν. ἐν-
ταῦθα μὲν γὰρ τὰ ὀνόματα, οὐκ ἐναντία. αἱ δὲ πράξεις, ἐναν-
τίαι. κάλλιστον μὲν οὖν εἴη ἄν, τὸ κατ' ἀμφότερα ἀντίθετον καὶ 4

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.1.4

κατὰ τὴν δύναμιν, καὶ κατὰ τὴν ὀνομασίαν. ἔστι δὲ καὶ τὰ λοι
πὰ δύο ἀντίθετα. Παρίσωσις δὲ ἔστι μὲν, ὅταν δύο ἴσα λέ-
γηται κῶλα. εἴη δ' ἂν ἴσα καὶ πολλὰ μικρὰ, ὀλίγοις μεγάλοις,
καὶ ἴσα τὸ μέγεθος, ἴσα τὸ ἀριθμόν. ἔχει δὲ τοιόνδε τὸ σχῆμα ἡ
παρίσωσις, ἢ διὰ χρημάτων ἀπορίαν, ἢ διὰ πολέμου μέγεθος
ταῦτα γὰρ οὔτε ὅμοια, οὔτε ἐναντία, ἀλλ' ἴσα μόνον ἀλλήλοις.
παρομοίωσις δέ ἐστιν ἡ μείζων τῆς παρισώσεως. οὐ γὰρ μόνον ἴ-
1 σα τὰ κῶλα ποιεῖ, ἀλλὰ καὶ ὅμοια, ἐξ ὁμοίων ὀνομάτων. ὅσον
δεῖ σε λόγου μίμημα, φέρε πόθου τέχνασμα. μάλιστα δὲ ποιεῖν
ὅμοια τὰ τελευταῖα τῶν ὀνομάτων. ταῦτα γὰρ μάλιστα ποιεῖ
τὴν ὁμοίωσιν. ὅμοια δ' ἐστὶν ὀνόματα, τὰ ἐξ ὁμοίων συλλαβῶν,
ἐν αἷς πλεῖστα γράμματα τὰ αὐτά ἐστιν. οἷον πλήθει μὲν, ἐνδε-
ῶς. δυνάμει δὲ, ἐντελῶς. ὅσα δὲ ἔξω τέχνης κεῖται, τὸ αὐτόμα
τον αὐτὸ δείξει. περὶ μὲν οὖν τούτων, ἀπόχρη. καὶ γὰρ τὸ δί-
καιον, καὶ τὸ καλὸν, καὶ τὸ συμφέρον, καὶ τὰ λοιπὰ, αὐτά τε
2 ἴσμεν ἅ ἐστι, καὶ ὅθεν αὐτῶν πολλὰ ποιήσομεν. ὡσαύτως δὲ καὶ
τὰς αὐξήσεις, καὶ τὰς ταπεινώσεις γινώσκομεν, αἵ τινές τε εἰσὶ,
καὶ ὅθεν αὐτῶν εἰς τοὺς λόγους εὐπορήσομεν. ὁμοιοτρόπως δὲ
τούτοις, τάς τε προκαταλήψεις, καὶ τὰ παρὰ τῶν ἀκουόντων
αἰτήματα, καὶ τὰς παλιλλογίας, καὶ τὰς ἀστειολογίας, καὶ
τὰ μήκη τῶν λόγων, καὶ τῆς ἑρμηνείας τὴν σύνθεσιν ἅπασαν
ἴσμεν. ὥστε τὰς κοινὰς δυνάμεις ἁπάντων τῶν εἰδῶν, καὶ τὰς
διαφορὰς, καὶ τὰς χρήσεις αὐτῶν, ἐκ τῶν προειρημένων εἰδότες,
3 ἂν ἐθίσωμεν ἡμᾶς αὐτοὺς καὶ γυμνάσωμεν ἀναλαμβάνειν αὐ
τὰς, κατὰ τὰ προγυμνάσματα, πολλὴν εὐπορίαν καὶ γρά-
φοντες καὶ λέγοντες ἐξ αὐτῶν ἕξομεν. κατὰ τὰ μέρη μὲν οὖν
οὕτως ἀκριβέστατα ἂν διέλοις τὰς τῶν λόγων μεθόδους. ὡς
δ' ἐπὶ τοῖς εἴδεσι χρὴ τάττειν τοὺς λόγους σωματοειδῶς, τίσι
τε πρώτοις τῶν μερῶν χρῆσθαι, καὶ πῶς τούτοις αὐτοῖς, ταῦτα
πάλιν δηλώσω. Προοίμια μὲν οὖν προτάττω. κοινὸν δ'-
ἐστὶ τῶν ἑπτὰ εἰδῶν. καὶ ἐπὶ πᾶσι τοῖς πράγμασιν ἁρμόσει λε
4 γόμενον. ἔστι δὲ προοίμιον καθόλου μὲν εἰπεῖν, ἀκροατῶν πα

ρασκευὴ, καὶ τοῦ πράγματος ἐν κεφαλαίῳ μὴ εἰδόσι δήλωσις.
ἵνα γινώσκωσι περὶ ὧν ὁ λόγος, παρακολουθῶσί τε τῇ ὑπο-
θέσει, καὶ ἐπὶ τὸ προσέχειν παρακαλέσαι, καὶ καθ' ὅσον τῷ λό
γῳ δυνατὸν, εὔνους ἡμῖν αὐτοὺς ποιῆσαι. Τούτων μὲν οὖν εἶναι
δεῖ τὸ προοίμιον, παρασκευαστικόν. ὡς δὲ αὐτῷ χρησόμεθα,
πρῶτον μὲν ἐπὶ τῶν δημηγορικῶν καὶ προτρεπτικῶν τοιοῦτο λέ-
ξω. τὸ μὲν οὖν προεκτιθέναι τὸ πρᾶγμα τοῖς ἀκούουσι, καὶ
φανερὸν ποιεῖν, τοιόνδε ἐστίν. ἀνέστην συμβουλεύσων, ὡς χρὴ πο 1
λεμεῖν ἡμᾶς ὑπὲρ συρακουσίων. ἀνέστην ἀποφανούμενος, ὡς
οὐ χρὴ βοηθεῖν ἡμᾶς συρακουσίοις. τὸ μὲν οὖν φράζειν ἐν κε-
φαλαίῳ τὸ πρᾶγμα, τοιόνδε ἐστί. προσέχειν δὲ παρακαλεῖν
ἐκ τούτων ἂν εἰδείημεν, εἰ κατανοήσαιμεν αὐτοὶ, ποίοις μάλι-
στα καὶ λόγοις καὶ πράγμασι βουλευόμενοι προσέχομεν. ἆρ'
οὖν οὐ τούτοις, ὅταν ἢ περὶ μεγάλων, ἢ φοβερῶν, ἢ τῶν ἡμῖν
οἰκείων βουλευόμεθα, ἢ φάσκωσιν ἐπιδείξειν οἱ λέγοντες, ὡς
δίκαια, καὶ καλὰ καὶ συμφέροντα, καὶ ῥᾴδια, καὶ ἀληθινὰ ἐ- 2
πιδείξουσιν ἡμῖν, ἐφ' ἃ πράττειν παρακαλοῦσιν. ἢ δεηθῶσιν ἡ-
μῶν ἀκοῦσαι αὐτῶν προσέχοντας τὸν νοῦν, ὥσπερ οὖν αὐτοὶ
τοῖς ἄλλοις, οὕτω καὶ ἡμεῖς τὰ οἰκειότατα τῶν προειρημένων
τοῖς ὑφ' ὑμῶν πράγμασι λεγομένοις λαμβάνοντες καὶ τοῖς ἀ-
κούουσιν ἐνδεικνύμενοι, προσέχειν αὐτοὺς ποιήσομεν. ἐπὶ μὲν
οὖν τὸ προσέχειν, διὰ τούτων παρακαλοῦμεν. Τὴν εὔνοιαν
δὲ, παρασκευασόμεθα, διασκεψάμενοι πρῶτον, πῶς πρὸς ἡ-
μᾶς αὐτοὺς τυγχάνουσιν ἔχοντες. εὐνοϊκῶς, ἢ δυσμενῶς, ἢ μή- 3
τε εὖ, μήτε κακῶς. ἐὰν μὲν οὖν εὖνοι τυγχάνωσιν ὄντες, πε-
ρίεργον λέγειν περὶ εὐνοίας. ἐὰν δὲ πάντων βουλόμεθα, χρὴ
συντόμως μετ' εἰρωνείας εἰπεῖν τοιοῦτον τὸν τρόπον. ὅτι μὲν εὖ
νους εἰμὶ τῇ πόλει, καὶ πολλάκις μοι πεισθέντες, συμφερόν
τως ἐπράξατε, καὶ διότι πρὸς τὰ κοινὰ δίκαιον ἐμαυτὸν πα-
ρέχω, καὶ μᾶλλόν τι τῶν ἰδίων προϊέμενον, ἢ ἐκ τῶν δημοσίων
ἀφελώμενον, περίεργον εἶναι νομίζω πρὸς ὑμᾶς τοιοῦτό γε σα-
φῶς εἰδότας λέγειν. ὡς δὲ εἰ καὶ νῦν μοι πεισθῆτε καλῶς βου 4

λύσεσθε, τοῦτο πειράσομαι διδάσκειν. τοῦτον μὲν οὖν τὸν τρό-
πον τοῖς εὖ διακειμένοις ἐν ταῖς δημηγορίαις, τῆς εὐμενείας
ὑπομνηστέον. τοῖς δὲ μήτε διαβεβλημένοις, μήτε εὖ διακειμέ-
νοις, ῥητέον, ὡς δίκαιόν ἐστι καὶ συμφέρον τοῖς πεῖραν μὴ δεδω-
κόσι τῶν πολιτῶν, εὔνους ἀκροατὰς γίνεσθαι. ἔπειτα τοὺς ἀκου-
οντας ἐπαίνῳ θεραπευτέον, δικαίως καὶ νουνεχῶς τοὺς λό-
γους ὡς εἰώθασι δοκιμάζειν. ἔτι δὲ τὰς ἐλαττώσεις οἰστέον λέ-
1 γοντας, ὡς οὐ δεινότητι πιστεύων ἀνέστην, ἀλλὰ νομίζων τῷ κοι-
νῷ τὸ συμφέρον εἰσηγήσασθαι. καὶ τοῖς μὲν, μήτε εὖ μήτε κα-
κῶς διακειμένοις, ἐκ τῶν τοιούτων τὴν εὔνοιαν ποιστέον. τοὺς δὲ
διαβεβλημένους, ἀναγκαῖον τὰς διαβολὰς ἢ αὐτοὺς ἔχειν, ἢ τὰ
πράγματα, περὶ ὧν λέγουσιν, ἢ τὸν λόγον. αὗται δὲ αἱ διαβο
λαὶ γίνονται, ἢ ἐκ τοῦ παρόντος, ἢ ἐκ τοῦ παροιχομένου χρόνου. ἐκ
μὲν οὖν τοῦ παροιχομένου χρόνου, ἐάν τις ὑποπτεύηται εἰς πο-
νηρίαν τινὰ, πρῶτον μὲν τῇ πρὸς τοὺς ἀκροατὰς προκαταλή-
2 ψει χρῆσθαι, καὶ λέγειν, ὡς οὐ δι' αὐτὸς ἀγνοῶ διαβεβλημένος
ἀλλ' ἐπιδείξω ψευδεῖς οὔσας τὰς διαβολάς. ἔπειτα κεφαλαιω
δῶς ἐν τοῖς προοιμίοις ἀπολογητέον, ἂν ἔχῃς τι λέγειν ὑπὲρ
σαυτοῦ, καὶ τὰς κρίσεις ψεκτέον. ἀναγκαῖον γὰρ ἄν τε πρὸς τὸ
δημόσιον ᾖ τις διαβεβλημένος, ἄν τε πρὸς τοὺς ἰδιώτας, ἢ γε-
γενῆσθαι κρίσιν, ἢ μέλλειν γενήσεσθαι, ἢ μὴ βούλεσθαι τοὺς τὴν
αἰτίαν ἐπενεγκόντας λαβεῖν κρίσιν. καὶ ῥητέον, ὡς ἀδίκως ἡ κρί
σις ἐγένετο. καὶ ὡς ὑπὸ τῶν ἐχθρῶν κατεστασιάσθημεν. ἢ ἐὰν
3 τοῦτο μὴ ἐνδέχηται, λέγε, ὡς ἱκανὸν ἡμῖν ἀτυχήσασι τότε. καὶ ὡς
δίκαιόν ἐστιν τῶν πραγμάτων ἤδη κεκριμένων, μὴ περὶ τῶν αὐ-
τῶν ἔτι διαβολὴν ἔχειν. ἂν δ' ἐπίδοξος ἡ κρίσις ᾖ γενέσθαι, λεκ
τέον, ὡς ἕτοιμος εἶ περὶ τῶν διαβολῶν ἐν τοῖς καθημένοις ἤδη
κρίνεσθαι, κἂν ἐλεγχθῇς τι τὴν πόλιν ἀδικῶν, ἀποθνήσκειν, ὑπο
τιμῶ. ἐὰν δὲ οἱ ἐγκαλέσαντες μὴ ἐπεξίωσιν, αὐτὸ τοῦτο χρὴ ση
μεῖον ποιεῖσθαι. διότι τὴν διαβολὴν ψευδῶς ἡμῶν κατήνεγ-
καν, οὐ γὰρ εἰκὸς εἶναι δόξει τοὺς ἀληθῶς ἐγκαλοῦντας, μὴ βού
4 λεσθαι κρίσιν λαβεῖν. ἀεὶ δὲ κατηγορεῖν χρὴ διαβολῆς, καὶ λέ-

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.1.4

γειν ὡς δεινὸν καὶ κοινὸν καὶ πολλῶν κακῶν αἴτιον. ἐμφανι-
στέον δ᾽, ὅτι καὶ πολλοὶ ἤδη διεφθάρησαν ἀδίκως διαβληθέν-
τες. χρὴ δὲ καὶ διδάσκειν, ὡς εὔηθές ἐστιν ὑπὲρ τῶν κοινῶν βου-
λευομένους, μὴ πρὸ πάντων τοὺς λόγους ἀκούοντας, τὸ συμ-
φέρον σκοπεῖν, ἀλλὰ ταῖς ἰδίων διαβολαῖς δυσχεραίνειν. δεῖ δὲ
καὶ ἐπαγγέλλεσθαι, καὶ ὑπισχνεῖσθαι δίκαια καὶ συμφέροντα
καὶ καλὰ ἐπιδείξειν, ἃ ὑπέσχοντο συμβουλεύειν. τοὺς μὲν οὖν ἐκ τοῦ
παρῳχημένου χρόνου διαβεβλημένους, τοῦτον τὸν τρόπον ἐν ταῖς δη- 1
μηγορίαις τὰς διαβολὰς λυτέον. Ἐκ δὲ τοῦ παρόντος χρόνου
διαβαλεῖς τοὺς λέγοντας, πρῶτον μὲν ἡλικίαν. ἐάν τε γὰρ νέος
παντελῶς. ἐάν τε πρεσβύτης δημηγορῇ δυσχεραίνεται. τῷ μὲν
γὰρ, οὔπω ἄρχεσθαι. τῷ δὲ ἤδη προσήκειν πεπαῦσθαι οἴονται. ἔ-
πειτα ἐὰν συνεχῶς εἰώθει λέγειν. πολυπράγμων γὰρ εἶναι δο-
κεῖ οὗτος. καὶ εἰ μηδέπω πρότερον εἰρήκει. καὶ γὰρ οὗτος ἕνεκά
τινος ἰδίου δοκεῖ παρὰ τὸ ἔθος δημηγορεῖν. ἐκ μὲν οὖν τοῦ παρόν-
τος χρόνου οὕτω αἱ διαβολαὶ περὶ τὸν δημηγοροῦντα τοιαῦ- 2
ται γενήσονται. προφασίζεσθαι δὲ ὑπὲρ αὐτῶν δεῖ. τὸν μὲν
νεώτερον, ἐκ τῆς ἐρημίας τῶν συμβουλευόντων, καὶ ἐκ τοῦ
προσήκοντος τούτῳ. λέγω δ᾽ οἷον ὑπὲρ λαμπαδαρχίας, ἢ
ὑπὲρ γυμνασίου ἢ ὑπὲρ ὅπλων, ἢ ἵππων, ἢ περὶ πολέμου.
τούτων γὰρ οὐκ ἐλάχιστον μέρος τῷ νέῳ μέτεστι. ῥητέον δὲ, καὶ
ὡς εἰ μήπω καθ᾽ ἡλικίαν τὸ φρονεῖν, ἀλλὰ κατὰ φύσιν καὶ ἐ-
πιμέλειαν. ἐμφανιστέον δὲ, καὶ ὡς ἁμαρτόντι μὲν, ἴδιον τὸ
ἀτύχημα. κατορθώσαντι δὲ, κοινὴ ἡ ὠφέλεια. τῷ μὲν οὖν νέῳ, 3
ἐκ τῶν τοιούτων προφασιστέον. γέροντι δὲ προφασιστέον λέγον-
τι, ἔκ τε τῆς ἐρημίας τῶν συμβουλευόντων, καὶ ἐκ τῆς εὐπο-
ρείας αὐτοῦ. πρὸς δὲ τούτοις, καὶ ἐκ τοῦ μεγέθους, καὶ ἐκ τῆς και-
νότητος τῶν κινδύνων, καὶ ἐκ τῶν ἄλλων τῶν τοιούτων. τὸ δὲ
λίαν εἰθισμένῳ, ἐκ τῆς ἐμπειρίας καὶ ἐκ τοῦ αἰσχρὸν εἶναι πρό-
τερον δεῖ λέγοντα, νῦν μὴ ἀποφαίνεσθαι γνώμας. τῷ δὲ μὴ εἰ-
θισμένῳ, ἔκ τε τοῦ μεγέθους τῶν κινδύνων, καὶ ἐκ τοῦ ἀναγκαῖον
εἶναι πάντα τινὰ, ᾧ τῆς πόλεως μέτεστιν, ὑπὲρ τῶν νῦν προ- 4

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.1.4

κειμένων ἀποφαίνεσθαι γνώμην. τὰς μὲν οὖν περὶ αὐτὸν τὸν ἄνθρωπον διαβολάς, ἐν ταῖς δημηγορίαις, ἐκ τῶν τοιούτων λύειν ἐπιχειρήσομεν. Αἱ δὲ περὶ τὸ πρᾶγμα γίνονται μέν, ὅταν τις ἡσυχίαν πρὸς τοὺς μηδὲν ἀδικοῦντας ἢ πρὸς τοὺς κρείττονας συμβουλεύει, ἢ εἰρήνην ποιεῖσθαι αἰσχράν, ἢ παραινεῖν περὶ τὰς θυσίας μικρὰ συντελεῖν, ἤ τι τοιοῦτον εἰσηγῆται. δεῖ δὲ περὶ τῶν τοιούτων, πρότερον μὲν πρὸς τοὺς ἀκροατὰς προ-
1 καταλήψει χρῆσθαι. ἔπειτα τὴν αἰτίαν εἰς τὴν ἀνάγκην, καὶ τὴν τύχην, καὶ τοὺς καιρούς, καὶ τὸ συμφέρον ἀναφέρειν, καὶ λέγειν, ὡς οὐχ οἱ συμβουλεύοντες τῶν τοιούτων, ἀλλὰ τὰ πράγματά ἐστιν αἴτια. καὶ τὰς μὲν περὶ τὸ πρᾶγμα διαβολάς, ἐκ τῶν τοιούτων ἀπὸ τῶν συμβουλευόντων ἀπάξομεν. ὁ δὲ λόγος ἐν ταῖς δημηγορίαις διαβάλλεται, ὅταν ἢ μακρὸς ἢ ἀρχαῖος ἢ ἄπιστος λέγηται. ἐὰν μὲν οὖν μακρὸς ᾖ. τὸ πλῆθος αἰτιατέον τῶν πραγμάτων. ἐὰν δ' ἀρχαῖος, διδακτέον ὅτι νῦν καιρὸς αὐ-
2 τῶν ἐστίν. εἰ δὲ ἀπίθανος, ὑπισχνεῖσθαι δεῖ, ὡς ἀληθῆ ἐπιδείξεις ἐπὶ τοῦ λόγου, τὰς μὲν οὖν δημηγορίας, ἐκ τούτων καταστησόμεθα. Τάξομεν δὲ πῶς, ἐὰν μὲν μηδεμίαν διαβολὴν ἔχοιμεν, μήτε αὐτοί, μήτε ὁ λόγος, μήτε τὸ πρᾶγμα, τὴν πρόθεσιν ἐν ἀρχῇ εὐθέως ἐκθήσομεν. ἐπὶ δὲ τὸ προσέχειν καὶ τοῦ λόγου εὐμενῶς ἀκούειν, ὕστερον παρακαλέσομεν. ἐὰν δὲ διαβολή τις ᾖ τῶν προειρημένων περὶ ἡμᾶς, προκαταλαβόντες τοὺς ἀκροατάς, καὶ περὶ τῶν διαβολῶν τὰς ἀπολογίας καὶ τὰς προ-
3 φάσεις συντόμως ἐνεγκόντες, οὕτω προθήσομεν καὶ τοὺς ἀκροατὰς ἐπὶ τὸ προσέχειν παρακαλέσομεν. τοῦτον μὲν οὖν τὸν τρόπον τὰς καταστάσεις τῆς δημηγορίας ποιητέον. μετὰ δὲ τοῦτο, ἀνάγκη ἡμᾶς ἐστιν, ἢ τὰς προγεγενημένας πράξεις ἀπαγγέλλειν, ἢ ἀναμιμνήσκειν, ἢ τὰς νῦν οὔσας μερίζοντα δηλοῦν, ἢ τὰς μελλούσας γενήσεσθαι προλέγειν. ὅταν μὲν οὖν πρεσβείας ἀπαγγέλλωμεν, πάντα δὴ τὰ ῥηθέντα καθαρῶς διεξελθεῖν. ἵνα πρῶτον μέν, μέγεθος ὁ λόγος ἔχῃ. ἀπαγγελία γὰρ μό-
4 νον ἔσται ἡ τοιαύτη. καὶ οὐδὲν ἄλλο λόγου σχῆμα παρεμπεσεῖται.

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.1.4

ἐπειθ' ὅπως ἂν μὲν ἀποτυχηκότες ὦμεν, μὴ διὰ τὴν ἡμετέ-
ραν ῥαθυμίαν ἀκούοντες οἴωνται διαμαρτάνειν τῆς πρά-
ξεως, ἀλλὰ δι' ἄλλην αἰτίαν τινά. ἂν δὲ ἐπιτύχωμεν, μὴ διατύ
χην ὑπολάβωσι τοῦτο γεγενῆσθαι, ἀλλὰ διὰ τὴν ἡμετέραν
προθυμίαν. τοῦτο δὲ ποιήσουσιν, ἐπειδὴ τοῖς πράγμασιν οὐ
παρεγένοντο πραττομένοις. ἐὰν δὲ ἐπὶ τοῦ λόγου τὴν προθυ-
μίαν ἡμῶν θεωρῶσι, μηδὲν παραλειπόντων, ἀλλ' ἀκριβῶς ἕ-
καστα ἀπαγγελλόντων. ὅταν μὲν οὖν πρεσβείαν ἀπαγγέλλω- 1
μεν, διὰ τὰς αἰτίας ταύτας ἕκαστα ὃν τρόπον ἐγένετο, ἀπαγγελ
τέον. ὅταν δὲ αὐτοὶ δημηγοροῦντες, τῶν παρεληλυθότων τι διε
ξίωμεν ἢ καὶ τὰ παρόντα δηλῶμεν, ἢ τὰ μέλλοντα προλέγω-
μεν, δεῖ τούτων ἕκαστον ποιεῖν βραχέως καὶ σαφῶς, καὶ μὴ ἀπί
στως. σαφῶς μὲν, ὅπως καταμάθωσι τὰ λεγόμενα πράγμα-
τα. συντόμως δὲ, ἵνα μνημονεύσωσι τὰ ῥηθέντα. πιστῶς δὲ, ὅ-
πως μὴ πρὸ τοῦ ταῖς πίστεσι καὶ ταῖς δικαιολογίαις βεβαιῶ-
σαι τὸν λόγον ἡμᾶς, τὰς ἐξηγήσεις ἡμῶν οἱ ἀκούοντες ἀποδο- 2
κιμάσωσι. σαφῶς μὲν οὖν δηλώσομεν ἀπὸ τῶν ὀνομάτων ἢ
ἀπὸ τῶν πραγμάτων. ἀπὸ μὲν οὖν τῶν πραγμάτων, ἐὰν μὴ
ὑπερβατῶς αὐτὰ δηλῶμεν, ἀλλὰ τὰ πρῶτα πραχθέντα ἢ
πραττόμενα, ἢ πραχθησόμενα, πρῶτα λέγωμεν. τὰ δὲ λοιπὰ
ἐφεξῆς τάττωμεν καὶ ἐὰν μὴ περιαπολιπόντες τὴν πράξιν, πε-
ρὶ ἧς ἂν ἐγχειρήσωμεν λέγειν, δι' ἑτέρων ἐξαγγέλωμεν. ἀπὸ μὲν
οὖν τῶν πραγμάτων, σαφῶς οὕτως ἐροῦμεν. ἀπὸ δὲ τῶν ὀνο-
μάτων, ἐὰν ὅτι μάλιστα τοῖς οἰκείοις τῶν πραγμάτων ὀνόμα- 3
σι τὰς πράξεις προσαγορεύωμεν. καὶ ἐὰν τοῖς κοινοῖς καὶ μὴ
ὑπερβατῶς αὐτὰ τιθῶμεν, ἀλλ' ἀεὶ τὰ ἐχόμενα ἑξῆς τάττω-
μεν. σαφῶς μὲν οὖν δηλώσομεν, ταῦτα διαφυλάττοντες.
Συντόμως δὲ, ἐὰν ἀπὸ τῶν πραγμάτων τὴν τῶν ὀνομάτων,
περιαιρῶμεν τὰ μὴ ἀναγκαῖα ῥηθῆναι, ταῦτα μόνα καταλεί-
ποντες, ὧν ἀφαιρεθέντων, ἀσαφὴς ἔσται ὁ λόγος. καὶ συντό-
μως μὲν, τοῦτον τὸν τρόπον δηλώσομεν. Οὐκ ἀπίστως δὲ, ἂν
περὶ τὰς ἀπιθάνους πράξεις αἰτίας φέρωμεν, παρ' ἃς εἰκό- 4

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.1.4

τως τὰ λεγόμενα δόξει πεπρᾶχθαι. ὅσα δ' αὖ λίαν ἄπιστα συμ-
βαίνοι, δεῖ παραλείπειν. ἐὰν δ' ἀναγκαῖον ᾖ, λέγειν, εἰδότα δεῖ
φαίνεσθαι, καὶ ἐπιπλήξαντα αὐτὰ τῷ τῆς παραλείψεως σχή-
ματι ὑπερβαλέσθαι, καὶ προϊόντος τοῦ λόγου ἐπιδείξειν ἀ-
ληθῆ ὑπισχνεῖσθαι, προφασισάμενον, ὅτι τὰ προειρημένα
πρῶτον βούλει ἀποδεῖξαι ἀληθῆ ὄντα ἢ δίκαια, ἤ τι τῶν τοι-
ούτων. καὶ τοῦτον μὲν τὸν τρόπον ταῖς ἀπιστίαις ἰασόμεθα. συλ-
1 λήβδην δὲ ταῖς ἀπαγγελίαις καὶ ταῖς δηλώσεις καὶ ταῖς προρρή-
σεις ἐκ ἁπάντων τῶν εἰρημένων, σαφεῖς καὶ βραχείας καὶ οὐκ
ἀπίστους ποιήσομεν. τάξομεν δὲ αὐτὰς διὰ τριῶν τρόπων. ὅ-
ταν μὲν γὰρ ὦσιν ὀλίγα τὰ πράγματα περὶ ὧν λέγομεν, καὶ
γνώριμα τοῖς ἀκούουσι, τῷ προοιμίῳ συνάψομεν. ἵνα μὴ βρα-
χὺ τοῦτο τὸ μόριον καθ' αὑτὸ τεθὲν γένηται. ὅταν δὲ λίαν ὦσιν
αἱ πράξεις πολλαὶ καὶ μὴ γνώριμοι, παρ' ἕκαστον συναπτὰς
ποιήσομεν, καὶ δικαίας καὶ συμφερούσας καὶ καλὰς ἀποφα-
2 νοῦμεν, ἵνα μὴ μόνον πραγματολογοῦντες ἁπλοῦν τὸν λόγον
καὶ μὴ ποικίλον ποιῶμεν, ἀλλὰ καὶ τῶν ἀκουόντων ταῖς δια-
νοίαις ἀναλαμβάνωμεν. ἂν δ' ὦσιν αἱ πράξεις μέτριαι καὶ ἀ-
γνοούμεναι, τὴν ἀπαγγελίαν ἢ τὴν δήλωσιν ἢ τὴν πρόρρησιν
ἐπὶ τῷ προοιμίῳ δεῖ σωματοειδῆ τάττειν. τοῦτο δὲ ποιήσομεν,
ἐὰν ἀπὸ τῆς ἀρχῆς τῶν πραγμάτων ἐπὶ τὸ τέλος διέλθω-
μεν, μηδὲν ἄλλο συμπεριλαμβάνοντες, ἀλλ' ἢ ταῖς πράξεις αὐ-
ταῖς ψιλὰς φράζοντες. καὶ ταῖς μὲν διηγήσεις, ἐπὶ τοῖς προοι-
3 μίοις ὡς δεῖ τάττειν, οὕτως εἰσόμεθα. μετὰ δὲ ταῦτα ἐπιβε-
βαιώσεις, δι' ὧν ταῖς προειρημέναις πράξεις, ἐκ τῶν πίστεων καὶ
τῶν δικαίων καὶ τῶν συμφερόντων, οἵας ὑπεθέμεθα δείξειν,
βεβαιώσομεν. ὅταν μὲν οὖν συναπτὰς ποιῇς, οἰκειόταται ταῖς δη-
μηγορίαις εἰσὶ πίστεις, τά τε τῶν πραγμάτων ἔθη, καὶ τὰ πα-
ραδείγματα, καὶ τὰ ἐπενθυμήματα, καὶ ἡ δόξα τοῦ λέγοντος.
χρηστέον δὲ καὶ ἄν τις τῶν ἄλλων πίστεων παρεμπίπτῃ. τάττειν
δὲ αὐταῖς ὧδε δεῖ. πρῶτον μὲν τὴν τοῦ λέγοντος δόξαν. εἰ δὲ μή,
4 τὰ τῶν πραγμάτων ἔθη, δεικνύντας ὅτι ταῦθ' ἃ λέγομεν, ἢ

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.1.4

τὰ τούτοις ὅμοια, οὕτως εἴθισται γίνεσθαι. ἐπὶ δὲ τούτοις παρα-
δείγματα οἰστέον καὶ εἰ ὁμοιότης τίς ἐστι πρὸς τὰ ὑφ' ἡμῶν λε-
γόμενα, προσακτέον. λαμβάνειν δὲ δεῖ τὰ παραδείγματα οἰ-
κεῖα τῷ πράγματι, καὶ τὰ ἔγγυτατα τοῖς ἀκούουσι χρόνῳ ἢ
τόπῳ. ἐὰν δὲ μὴ ὑπάρχῃ τοιαῦτα, τῶν ἄλλων τὰ μέγιστα καὶ
γνωριμώτατα. μετὰ ταῦτα γνωμολογητέον. δεῖ δὲ καὶ περὶ
τὰ μέρη τῶν εἰκότων καὶ τῶν παραδειγμάτων ἐπὶ τελευτῆς,
ἐνθυμηματώδεις καὶ γνωμολογικὰς τὰς τελευτὰς ποιεῖσθαι. 1
καὶ τὰς μὲν πίστεις οὕτως ἐπὶ ταῖς πράξεσι προτακτέον. ἐὰν δὲ
πιστεύηται τὰ πράγματα εὐθέως ῥηθέντα, τὰς μὲν πίστεις πα-
ραλειπτέον. τῷ δὲ δικαίῳ, καὶ τῷ νομίμῳ, καὶ τῷ συμφέροντι,
καὶ τῷ καλῷ, καὶ τῷ ἡδεῖ, καὶ τῷ ῥᾳδίῳ, καὶ τῷ δυνατῷ,
καὶ τῷ ἀναγκαίῳ, τὰς προειρημένας πράξεις βεβαιωτέον. καὶ εἰ
μὲν ὑπάρχει, πρῶτον τὸ δίκαιον τακτέον, διεξιόντας διὰ τούτου
τε τοῦ δικαίου, καὶ τοῦ ὁμοίου τῷ δικαίῳ, καὶ τοῦ ἐναντίου, καὶ τοῦ κε-
κριμένου δικαίου. δεῖ δὲ καὶ τὰ παραδείγματα τοῖς ἀποσυλλε- 2
γομένοις δικαίοις ὅμοια φέρειν. πολλὰ δὲ ἕξεις λέγειν ἔκ τε τῶν
ἰδίᾳ παρ' ἑκάστοις δικαίων ὑπολαμβανομένων. καὶ ἐκ τῶν ἐν αὐ-
τῇ τῇ πόλει ἐν ᾗ λέγεις, καὶ ἐκ τῶν ἐν ταῖς ἄλλαις πόλεσιν. ὅ-
ταν δὲ ἅπαντα τοῦτον τὸν τρόπον μετιόντες διέλθωμεν, ἐπὶ τε-
λευτῆς αὐτοῦ γνώμας καὶ ἐνθυμήματα μέσα, καὶ ἀλλήλοις ἀ-
νόμοια ἐνεγκόντες, ἐὰν μὲν μακρὸν ᾖ τὸ μέρος, καὶ βουλώμεθα
μνημονεύεσθαι, συντόμως παλιλλογήσομεν. ἐὰν δὲ μέτριον ᾖ, καὶ
μνημονεύηται, αὐτὸ τὸ μέρος ὁρισάμενοι, πάλιν ἕτερον προσθη- 3
σόμεθα. ἔστι δὲ ὃ λέγω τοιόνδε. ὡς μὲν δίκαιόν ἐστιν ἡμᾶς βοηθεῖν
συρακουσίοις, ἐκ τῶν εἰρημένων ἱκανῶς ἀποδεδεῖχθαι νομίζω. ὡς
δὲ καὶ συμφέρει ταῦτα πράττειν, ἐπιχειρήσω διδάσκειν. πάλιν δὲ
περὶ τοῦ συμφέροντος ὁμοιοτρόπως τοῖς προειρημένοις ἐπὶ τοῦ
δικαίου μετιὼν, καὶ ἐπὶ τῇ τελευτῇ τοῦ μέρους ἢ παλιλλογίαν,
ἢ ὁρισμὸν ἐπιθεὶς, πάλιν ἕτερον ὅ, τι ἂν ὑπάρχῃ σοι, προστί-
θει. τοῦτον δὲ τὸν τρόπον ἄλλο ἄλλῳ συνάπτειν μέρει καὶ συνυ-
φαίνειν τὸν λόγον. ὅταν δὲ πάντα διέλθῃς, ἐξ ὧν ἐνδέχεταί σοι 4

βεβαιώσαι τὴν προτροπήν, ἐπὶ τούτοις ἅπασι κεφαλαιωδῶς μετὰ ἐνθυμημάτων καὶ γνωμῶν ἢ σχημάτων δείκνυε ὡς ἄδικον καὶ ἀσύμφορον, καὶ αἰσχρὸν, καὶ ἀειδὲς, μὴ ποιεῖν ταῦτα. καὶ ἀντιτίθει κεφαλαιωδῶς, ὡς δίκαιον, καὶ συμφόρον, καὶ καλὸν, καὶ ἡδὺ πράττειν, ἐφ' ἃ παρακαλεῖς. ὅταν δὲ ἱκανῶς ἤδη ᾖς ἐγνωμολογηκὼς, τὴν προτροπὴν πέρατι ὅρισαι. καὶ τοῦτον μὲν τὸν τρόπον βεβαιώσομεν τὰ προτεθέντα. μετὰ δὲ τοῦτο τὸ μόριον, λέ

1 ξομεν τὴν προκατάληψιν. αὕτη δ' ἐστὶ, δι' ἧς τὰς ἐνδεχομένας ἀντιλογίας ῥηθῆναι τοῖς ὑπὸ σοῦ εἰρημένοις, προκαταλαμβάνων διασύρεις. δεῖ δὲ τὰ μὲν ἐκείνων μικρὰ ποιεῖν, τὰ δὲ σαυτοῦ αὔξειν, ὡς ἐν ταῖς αὐξήσεσι προακήκοας. χρὴ δὲ παρατιθέναι καὶ ἓν πρὸς ἓν, ὅταν τὸ σὸν μεῖζον ᾖ. καὶ πρὸς πλείω, πλείω, καὶ ἓν πρὸς πολλὰ, καὶ πολλὰ πρὸς ἓν, διαλλάττοντα κατὰ πάντας τοὺς τρόπους, τὰ μὲν σαυτοῦ αὔξοντα, τὰ δὲ τῶν ἐναντίων ἀφανῆ καὶ μικρὰ ποιοῦντα. καὶ τοῦτον μὲν τὸν τρόπον ταῖς προ

2 καταλήψεσι χρησόμεθα. ταῦτα δὲ διελθόντες ἐπὶ τελευτῇ, παλιλλογήσομεν τὰ προειρημένα σχήματα διαλογισμοῦ λαβόντες, ἢ ἀπολογισμοῦ, ἢ προαιρέσεως, ἢ ἐξ ἐπερωτήσεως, ἢ εἰρωνείας. ἐὰν δὲ ἐπὶ τὸ βοηθεῖν τισὶ, προτρέπωμεν ἢ ἰδιώτας ἢ πόλεσιν, ἁρμόσει συντόμως εἰπεῖν, καὶ εἴ τις προϋπάρχει τούτοις πρὸς τοὺς ἐκκλησιάζοντας φιλία, ἢ χάρις, ἢ ἔλεος. μάλιστα γὰρ τοῖς οὕτω διακειμένοις ἐθέλουσιν ἐπαμύνειν, φιλοῦσι μὲν οὖν πάντες ὑφ' ὧν οἴονται κατὰ τὸ προσῆκον εὖ πεπον-

3 θέναι, ἢ πάσχειν, ἢ πείσεσθαι ὑπ' αὐτῶν, ἢ τῶν φίλων, ἢ αὐτοὶ ἢ ὧν κηδόμενοι τυγχάνουσι. χάριν δ' ἔχουσι τούτοις ὑφ' ὧν οἴονται παρὰ τὸ προσῆκον ἀγαθόν τι πεπονθέναι, ἢ πάσχειν, ἢ πείσεσθαι, ἢ ὑπ' αὐτῶν ἢ τῶν φίλων, ἢ αὐτοὶ, ἢ ὧν κηδόμενοι τυγχάνουσι. τούτων μὲν οὖν ἄν τι ἐνῇ, χρὴ συντόμως διδάσκειν, καὶ ἐπὶ τὸν ἔλεον ἄγειν. εὐπορήσομεν δὲ ἐλεεινὰ ποιεῖν ἅπερ ἂν ἐθέλωμεν, ἐὰν συνειδῶμεν, ὅτι πάντες ἐλεοῦσι τούτους, οὓς οἰκείως ἔχειν αὐτοῖς ὑπειλήφασιν, ἢ οἴονται ἀναξίους εἶναι δυστυχεῖν.

4 δεῖ δὴ ταῦτα ἀποφαίνειν ἔχοντας οὓς ἐθέλεις ἐλεεινοὺς

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.1.4

ποιεῖν. καὶ ἐπιδεικνύναι αὐτοὺς, ἢ κακῶς πεπονθότας, ἢ πά-
σχοντας, ἢ πεισομένους, ἐὰν μὴ οἱ ἀκούοντες αὐτοῖς βοηθῶσιν.
ἐὰν δὲ ταῦτα μὴ ἐνῇ, δεικτέον ὑπὲρ ὧν λέγεις ἀγαθῶν ἐστερη-
μένους, ὧν τοῖς ἄλλοις ἅπασιν, ἢ τοῖς πλείστοις μέτεστιν, ἢ ἀγα-
θοῦ μηδέποτε τετυχηκότας, ἢ μὴ τυγχάνοντας, ἢ μὴ τευξο-
μένους, ἐὰν μὴ νῦν οἱ ἀκούοντες οἰκτείρωσιν. ἐκ τούτων μὲν οὖν
ὧδε τὸν ἔλεον ἄξομεν. Τὰς δὲ ἀποτροπὰς, ἐκ τῶν ἐναντίων
τούτοις ποιήσομεν. τὸν αὐτὸν τρόπον φροιμιαζόμενοι, καὶ τὰ 1
πράγματα διεξιόντες ταῖς τε πίστεσι χρώμενοι, καὶ τοῖς ἀκού-
ουσι δεικνύντες, ὡς ἔστιν ἃ πράττειν ἐπιχειροῦσιν, ἄνομα, καὶ
ἄδικα, καὶ ἀσύμφορα, καὶ αἰσχρὰ, καὶ ἀηδῆ, καὶ ἀδύνατα, καὶ
ἐργώδη, καὶ οὐκ ἀναγκαῖα. ἡ δὲ τάξις ὁμοιοτρόπως ἔσται, οἷα
καὶ τῷ προτρέποντι. τοῖς μὲν οὖν καθ' αὑτοὺς ἀποτρέπουσι, οὕ-
τω τὰς τάξεις ποιητέον. Τοὺς δὲ πρὸς τὰς ὑφ' ἑτέρων εἰρη-
μένας προτροπὰς ἀντιλέγοντας, πρῶτον μὲν ἐν τῷ προοι-
μίῳ δεῖ οἷς μέλλωσι ἀντιλέγειν, προθέσθαι. τὰ δ' ἄλλα καθ' 2
αὐτὰ προοιμιάζεσθαι μετὰ δὲ τὰ προοίμια, μάλιστα μὲν ἕ-
καστα τῶν προειρημένων καθ' ἓν ἕκαστον προτιθέμενον ἐπιδεικ-
νύειν ὡς οὐκ ἔστι δίκαια, οὐ δὲ νόμιμα, οὐ δὲ συμφέροντα, οὐ δὲ
τούτοις ἀκόλουθα, ἐφ' ἃ παρακαλεῖ ὁ ἐναντίος. τοῦτο δὲ ποιή-
σεις, ἀποφαίνων, ἢ ἄδικα ὄντα ἃ λέγει, ἢ ἀσύμφορα, ἢ τούτοις
ὅμοια, ἢ ἐναντία τοῖς δικαίοις, καὶ τοῖς συμφέρουσι, καὶ τοῖς
κεκριμένοις εἶναι τοιούτοις. ὁμοιοτρόπως δὲ καὶ τῶν ἄλλων τὰ
ὑπάρχοντα μέτιθι. κράτιστος μὲν οὖν ὁ τρόπος τῆς ἀποτροπῆς 3
οὗτός ἐστιν. ἐὰν δὲ μὴ ἐνδέχηται τοῦτο ποιεῖν, ἐκ τοῦ παραλελειμ-
μένου τρόπου, ἀπότρεπε λέγων. οἷον. ἐὰν ὁ ἐναντίος δίκαιον ἀπο-
φαίνῃ, σὺ ἐπιχείρει δεικνύναι, ὡς ἔστιν αἰσχρὸν, ἢ ἀσύμφορον, ἢ
ἐργῶδες, ἢ ἀδύνατον, ἢ ὅ, τι ἂν ἔχῃς τοιοῦτον. ἐὰν δὲ ἐκεῖνος ἔ-
χῃ τὸ συμφέρον, σὺ ἐπιδείκνυε ὡς ἄδικον, κἂν τι ἄλλο ἔχῃς
πρὸς τούτῳ. δεῖ δὲ καὶ τὰ μὲν αὐτοῦ αὔξειν, τὰ δὲ τοῦ ἐναν-
τίου ταπεινοῦν, ποιοῦντα, ὡς ἐν τῷ προτρεπτικῷ εἴρηται. χρὴ δὲ
καὶ γνώμας φέρειν καὶ ἐνθυμήματα, καθάπερ ἐκεῖσε, καὶ 4
Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.1.4

τὰς προκαταλήψεις λύειν, καὶ ἐπὶ τῇ τελευτῇ παλιλλογεῖν.
πρὸς δὲ τούτοις, ἐν μὲν ταῖς προτροπαῖς ἀποφαίνειν, φιλίαν ὑ-
πάρχειν οἷς βοηθεῖν προτρέπομεν πρὸς τοὺς προτρεπομένους,
καὶ ὀφείλοντας χάριν ἔχειν τοῖς δεομένοις. οἷς δ᾽ οὐκ ἐῶμεν
βοηθεῖν, ἢ ὀργῆς, ἢ φθόνου, ἢ ἔχθρας ἀξίους ὑπάρχοντας. ἔχ-
θραν μὲν οὖν ἐμποιήσωμεν ὑπ᾽ ἐκείνων οὐ προσηκόντως τοὺς ἀ-
ποτρεπομένους ἀποφαίνοντες κακῶς πεπονθότας, ἢ τῶν φί-
1 λων, ἢ αὐτοὺς, ἢ ὧν κηδόμενοι τυγχάνουσιν. ὀργὴν δὲ ἐὰν ἐπιδει-
κνύωμεν, παρὰ τὸ προσῆκον ὀλιγωρημένους, ἢ ἠδικημένους, ἢ
τῶν φίλων ἐκείνων, ἢ αὐτοὺς, ἢ ὧν κηδόμενοι τυγχάνουσιν αὐτοί.
φθόνον δὲ παρασκευάσομεν συλλήβδην πρὸς τούτους, οὓς ἀπο-
φαίνομεν ἀναξίως εὖ πεπραχότας, ἢ πράττοντας, ἢ πράξον-
τας, ἢ ἀγαθοῦ μηδέποτε ἐστερημένους, ἢ μὴ στερουμένους, ἢ μὴ
στερησομένους, ἢ κακοῦ μηδέποτε τετυχηκότας, ἢ μὴ τυγχά-
νοντας, ἢ μὴ δὲ τευξομένους. φθόνον μὲν οὖν καὶ ἔχθραν καὶ ὀρ
2 γὴν, τοῦτον τὸν τρόπον ἐμποιήσομεν. φιλίαν δὲ καὶ χάριν καὶ ἔ-
λεον, ἐκ τῶν ἐν ταῖς προτροπαῖς. συνθήσομεν δὲ καὶ τάξομεν
ἐξ ἁπάντων τῶν προειρημένων αὐτὰς τόνδε τὸν τρόπον. τὸ μὲν
οὖν προτρεπτικὸν εἶδος, αὐτό τε ἴσμεν, οἷόν ἐστι, καὶ ἐξ ὧν συνέ-
στηκει, καὶ ὡς αὐτῷ χρηστέον. τὸ δὲ ἐγκωμιαστικὸν, καὶ τὸ κακο
λογικὸν πάλιν προθέμενοι σκοπῶμεν. φροιμιαστέον οὖν καὶ πε
ρὶ τούτων, πρῶτον προθεμένους τὰς προθέσεις καὶ τὰς διαβο
λὰς, ἀπολύομεν ὁμοίως, ὥσπερ ἐν τοῖς προτρεπτικοῖς. ἐπὶ δὲ
3 τὸ προσέχειν παρακαλοῦμεν, ἔκ τε τῶν ἄλλων τῶν ἐν ταῖς δη-
μηγορίαις εἰρημένων, καὶ ἐκ τοῦ θαυμαστὰ καὶ περιφανῆ φά-
σκειν, καὶ αὐτὸν ἴσα, καὶ τοὺς ἐγκωμιαζομένους, καὶ τοὺς ψεγο-
μένους ἀποφαίνειν πεπραχότας. ὡς γὰρ ἐπὶ τὸ πολὺ τῶν τοι=
ούτων εἰδῶν, οὐκ ἀγῶνος, ἀλλ᾽ ἐπιδείξεως ἕνεκα λέγομεν. τά-
ξομεν δὲ πρῶτον τὰ προοίμια, τὸν αὐτὸν τρόπον ὅνπερ ἐπὶ τῶν
προτροπῶν καὶ ἀποτροπῶν. μετὰ δὲ τὸ προοίμιον, δεῖ διελό-
μενον τὰ ἔξω τῆς ἀρετῆς ἀγαθὰ, καὶ τὰ ἐν αὐτῇ τῇ ἀρετῇ ὄν
4 τα, ποιεῖν οὕτω. τὰ μὲν οὖν ἔξω τῆς ἀρετῆς, εἰς εὐγένειαν, καὶ

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.1.4

ῥώμην, καὶ κάλλος, καὶ πλοῦτον. τὴν δ' ἀρετὴν, εἰς σοφίαν,
καὶ δικαιοσύνην καὶ ἀνδρείαν, καὶ ἐπιτηδεύματα ἔνδοξα.
τούτων δὲ, τὰ μὲν τῆς ἀρετῆς, δικαίως ἐγκωμιάζεται. τὰ δ' ἔ-
ξω, κλέπτεται. τοὺς γὰρ ἰσχυροὺς, καὶ τοὺς καλοὺς, καὶ τοὺς εὐγε-
νεῖς, καὶ τοὺς πλουσίους, οὐκ ἐπαινεῖν, ἀλλὰ μακαρίζειν προ-
σήκει. ταῦτα δὴ λογισάμενοι. μετὰ τὰ προοίμια πρώτην τὴν
γενεαλογίαν τάξομεν. πρῶτον γὰρ τοῖς ἀνθρώποις καὶ τοῖς ἄλ-
λοις ζώοις, τοῦθ' ὑπάρχειν ἔνδοξον ἢ ἄδοξον. διαιροῦ τὸν μὲν 1
ἄνθρωπον ἤ τι ἄλλο τοιοῦτον ζῶον διὰ λόγου γενεαλογήσομεν.
ὅταν δὲ πάθος, ἢ πρᾶγμα, ἢ λόγον, ἢ κτῆμα, ἀπ' αὐτῆς εὐ-
θὺς τῶν προσόντων ἐνδόξων διὰ λόγου ἐπαινέσομεν. γενεαλο-
γεῖν δὲ ὧδε δεῖ. ἐὰν μὲν ὦσιν οἱ πρόγονοι σπουδαῖοι, πάντας
ἐξ ἀρχῆς ἀναλαβόντας, μέχρι πρὸς τὸν ἐγκωμιαζόμενον, ἐ-
φ' ἑκάστῳ τῶν προγόνων κεφαλαιωδῶς ἔνδοξόν τι περιτιθέναι.
ἐὰν δὲ οἱ πρῶτοι μὲν ὦσι σπουδαῖοι, τοὺς δὲ λοιποὺς συμβέβη-
κε μηδὲν ἀξιόλογον πρᾶξαι, τοὺς μὲν πρώτους τὸν αὐτὸν τρό- 2
πον διελθεῖν, τοὺς δὲ φαύλους παραλιπεῖν. προφασισάμενον,
ὅτι διὰ πλῆθος τῶν προγόνων, οὐ θέλεις λέγων αὐτοὺς μακρο-
» λογεῖν. ἔτι δὲ οὐκ ἄδηλον εἶναι πᾶσιν, ὅτι τοὺς ἐξ ἀγαθῶν γε-
» νομένους, εἰκὸς εἶναι τοῖς προγόνοις ὁμοιοῦσθαι. ἐὰν δὲ οἱ πα-
λαιοὶ πρόγονοι φαῦλοι τυγχάνωσιν ὄντες, οἱ δὲ πρὸς αὐτὸν
ἔνδοξοι, τούτοις δεῖ γενεαλογεῖν, καὶ λέγειν, ὅτι περὶ μὲν ἐκεί-
νων, περίεργον ἂν εἴη μακρολογεῖν. τοὺς δὲ πλησίον γεγονότας
τῶν ἐπαινουμένων, τούτους ὄντας ἀγαθοὺς ἐπιδείξειν. καὶ δῆ- 3
λον, ὡς οἵ γε τούτων πρόγονοι σπουδαῖοί τινες ἦσαν. οὐ γὰρ εἰκὸς
φαίνεσθαι τοὺς τοιούτους καλοὺς ἢ ἀγαθοὺς εἶναι, ἐκ μοχθηρῶν
προγεγονότας. ἐὰν δὲ μηδὲν ἀπὸ τῶν προγόνων ἔνδοξον ὑπάρ-
» χῃ, λέγε, ὡς αὐτὸν εἶναι γενναῖος συμβιβάζων, ὡς εὖ γεγόνασι
» πάντες οἱ πρὸς ἀρετὴν εὖ πεφυκότες. ἐπιτίμα δὲ καὶ τοῖς ἄλ-
λοις, ὅσοι τοὺς προγόνους ἐπαινοῦσι. λέγων, ὅτι πολλοὶ προγό-
νων ἐνδόξων τυχόντες, ἀνάξιοι γεγόνασι. λέγε δὲ καὶ ὅτι τοῦτον,
οὐ τοὺς προγόνους πρόκειται νῦν ἐγκωμιάζειν. ὁμοιοτρόπως δὲ 4

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.1.4

καὶ κακολογοῦντα ἐπὶ τῶν μοχθηρῶν προγόνων, ποιητέον τὴν
γενεαλογίαν. καὶ πρῶτον μὲν τὸν τρόπον, ἐν τοῖς ἐπαίνοις καὶ ταῖς
κακολογίαις ταῖς γενεαλογίαις τακτέον, ἔτι δὲ ἔνδοξον αὐτῷ
διὰ τὴν τύχην ὑπῆρξε, τοῦτο μόνον διαφυλάττοντα. ἔπειτα τὰ
πρέποντα ταῖς ἡλικίαις ἐρεῖς, καὶ μικρά. τοὺς γὰρ παῖδας οὐχ
οὕτω δι' αὐτοὺς, ὡς διὰ τοὺς ἐφεστῶτας οἴονται κοσμίους εἶναι καὶ
σώφρονας. διὸ βραχυλογητέον περὶ αὐτῶν. ὅταν δὲ τοῦτον τὸν
1 τρόπον διέλθῃς, ἐπὶ τελευτῇ τοῦ μέρους ἐνθύμημα καὶ γνώμην
εἰπὼν, ὁρίσας τοῦτο τὸ μέρος ἐπὶ τῇ τοῦ νεανίσκου ἡλικίᾳ, καὶ
τὴν πρόθεσιν ποιήσας, καὶ προτιθέμενος, ἢ τὰ ἔργα τοῦ ἐπαι-
νουμένου, ἢ τὸν τρόπον, ἢ τὰ ἐπιτηδεύματα, αὔξειν καθάπερ
εἴπομεν πρότερον ἐν ἀρχαῖς ἐπὶ τοῦ ἐγκωμιαστικοῦ εἴδους,
διεξιὼν, ὅτι ὑπὸ τούτου τοῦ ἐπαινουμένου ἐν ταύτῃ τῇ ἡλικίᾳ
ὄντος, τὸ, καὶ τὸ, γέγονεν ἔνδοξον, ἢ ὅτι διὰ τοῦτον, ἢ ὅτι διὰ
τοῦ ἐπιτηδεύματος, ἢ ἐκ τούτου, ἢ ἕνεκα τούτου, δεῖ δὲ καὶ
2 ἑτέρων νέων ἐνδόξους πράξεις παριστάναι, καὶ ὑπερβάλ-
λειν δεικνύναι τὰς τοῦδε τῶν ἐκείνων. τοῦ μὲν ἑτέρου, τὰ ἐλά-
χιστα τῶν ὑπαρχόντων λέγοντα. τοῦ δ' ὑπὸ σοῦ ἐπαινουμένου,
τὰ μέγιστα. χρὴ δὲ, καὶ παρ' ἄλλοις μικρὰ ἔνδοξα πράγματα
παριστάναι τοῖς ὑπὸ σοῦ λεγομένοις, καὶ οὕτω μεγάλα φαί-
νεσθαι. ἀεὶ δὲ καὶ εἰκάζοντα τὰς πράξεις, αὔξειν ὧδε. καὶ ποῖ,
καὶ ποῖός τις νέος οὕτω φιλόσοφος ἐγένετο, ὃς πρεσβύτερος
γενόμενος, μεγάλην ἂν ἐπίδοσιν ἔσχε. καὶ οὕτως τις ἐρρωμένως
3 τοὺς ἐν τοῖς γυμνασίοις ὑπομένων πόνους, σφόδρα τὴν ἐν τῇ φι-
λοσοφίᾳ φιλοπονίαν ἀγαπήσει. τοῦτον μὲν οὖν τὸν τρόπον εἰκά-
ζοντες, αὐξήσομεν. ὅταν δὲ καὶ τὰ περὶ τὴν ἡλικίαν τοῦ νεανίσκου
διέλθωμεν, καὶ ἐπὶ τελευτῇ τούτου τοῦ μέρους γνώμας καὶ ἐνθυμή-
ματα τάξομεν, ἢ παλιλλογήσαντες συντόμως τὰ προειρημένα
ἢ τὸ πρακτικὸν μέρος τελευταῖον ὁρισάμενοι, πάλιν ἃ διεπρά-
ξατο ὁ ὑφ' ἡμῶν ἐγκωμιαζόμενος ἀνὴρ προθέμενοι, τὴν δικαιο-
σύνην τάξομεν πρῶτον. καὶ ὁμοιοτρόπως τοῖς προειρημένοις
4 αὐξήσαντες, ἥξομεν ἐπὶ τὴν σοφίαν, ἐὰν ὑπάρχῃ. καὶ ταύ-

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.1.4

τὴν τὸν αὐτὸν τρόπον διελθόντες, προθέμενοι τὴν ἀνδρείαν,
ἐὰν ᾖ. καὶ τὴν αὔξησιν ταύτης πάλιν διαδραμόντες, ὅταν ἐπὶ
τελευτῇ τοῦ μέρους τούτου γινώμεθα. καὶ πάντα τὰ εἴδη διε-
ξεληλυθότες ὦμεν, παλιλογήσαντες ἐν κεφαλαίῳ τὰ προ-
ειρημένα, τελευτὴν ἤτοι γνώμην, ἢ ἐνθύμημα παντὶ τῷ λόγῳ
ἐπιθήσομεν. ἁρμόσει δὲ ἐν τοῖς ἐπαίνοις, καὶ πολλοῖς ὀνόμα-
σι περὶ ἕκαστον χρησάμενον, μεγαλοπρεπῆ τὴν λέξιν ποιῆ-
σαι. Τὸν δ' αὐτὸν τρόπον ἐπὶ τῶν μοχθηρῶν πραγμάτων κα- 1
κολογοῦντες, τὰς κατηγορίας συστήσομεν. δεῖ δὲ μὴ σκώπτειν
ὃν ἂν κακολογῶμεν, ἀλλὰ διεξιέναι τὸν βίον αὐτοῦ. μᾶλλον γὰρ
οἱ λόγοι τῶν σκωμμάτων, καὶ τοὺς ἀκούοντας πείθουσι, καὶ τοὺς
κακολογουμένους λυποῦσι. τὰ μὲν γὰρ σκώμματα στοχάζεται
τῆς ἰδέας, ἢ τῆς οὐσίας. οἱ δὲ λόγοι τῶν ἠθῶν καὶ τῶν τρόπων
εἰσὶν, οἷον εἰκόνες. φυλάττου δὲ καὶ τὰς αἰσχρὰς πράξεις, μὴ αἰ-
σχροῖς ὀνόμασι λέγειν. ἵνα μὴ διαβάλλῃς τὸ ἦθος, ἀλλὰ τὰ τοιαῦ-
τα αἰνιγματωδῶς ἑρμηνεύειν. καὶ ἑτέρων πραγμάτων ὀνό- 2
μασι χρωμένους, δηλοῦν τὸ πρᾶγμα. χρὴ δὲ ἐν ταῖς κακο-
λογίαις εἰρωνεύεσθαι καὶ καταγελᾶν τοῦ ἐναντίου, ἐφ' οἷς σε-
μνύνεται. καὶ ἰδίᾳ μὲν καὶ ὀλίγων παρόντων ἀτιμάζειν αὐτόν.
ἐν δὲ τοῖς ὄχλοις κοινὰς μάλιστα κατηγορίας λοιδορεῖν. αὔ-
ξειν δὲ καὶ ταπεινοῦν τὸν αὐτὸν τρόπον τὰς κακολογίας, ὅν-
περ καὶ τὰ ἐγκώμια. περὶ μὲν οὖν τούτων τῶν εἰδῶν ἐντεῦθεν
εἰδήσομεν τὴν χρῆσιν. Λοιπὸν δέ ἐστιν ἡμῖν εἶδος τό, τε κατη-
γορικὸν, καὶ τὸ ἐξεταστικόν. ταῦτα πάλιν ὡς ἐν τῷ δικανικῷ γέ- 3
νει συνθήσομεν, καὶ τάξομεν, καὶ διέλθομεν. πρῶτον μὲν οὖν
ἐν τοῖς προοιμίοις προθήσομεν τὸ πρᾶγμα, περὶ οὗ κατη-
γορήσομεν ἢ ἀπολογησόμεθα, ὥσπερ ἐπὶ τῶν ἄλλων εἰδῶν.
προσέχειν δὲ παρακαλέσομεν ἐκ τῶν αὐτῶν, ὧν ἐν τῷ προτρε-
πτικῷ καὶ ἐν τῷ ἀπολογητικῷ. ἔτι δὲ καὶ περὶ τῆς εὐμενείας,
τῷ μὲν εὖ διακειμένῳ ἐκ τοῦ παροιχομένου χρόνου ἢ τοῦ παρόν-
τος, καὶ μηδὲ διαβεβλημένῳ ὡς πρὸς αὐτὸν, ἢ πρὸς τὸ πρᾶγ-
μα, ἢ πρὸς τὸν λόγον τοὺς ἀκούοντας δυσχεραίνειν τὸν αὐτὸν τρό- 4
πον,

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.1.4

πον, ὡς περὶ ἐκείνων εἴρηται, τὴν εὐμένειαν ποιειστέον. τῷ δὲ
μήτε εὖ, μήτε κακῶς διακειμένῳ. τὴν εὐμένειαν παρασκευα-
στέον ἐκ τοῦ παροιχομένου χρόνου, ἢ ἐκ τοῦ παρόντος, ἢ δι᾽ ἑαυτὸν,
ἢ τὸ πρᾶγμα, ἢ τὸν λόγον. τῷ δὲ διαβεβλημένῳ, ἔνια μὲν με-
μιγμένως, ἔνια δ᾽ ἰδίως πρὸς εὐμένειαν ποιειστέον. οὗτος μὲν
οὖν ὁ τρόπος ἔσται, δι᾽ οὗ τὴν εὐμένειαν παρασκευαστέον. τοὺς μὲν
γὰρ μήτε εὖ μήτε κακῶς διακειμένους, αὐτοὺς μὲν συντόμως
1 ἐπαινετέον. καὶ τοὺς ἐναντίους κακολογητέον. δεῖ δὲ αὐτοὺς ἐκ
τούτων ἐπαινεῖν, ὧν μάλιστα μέτεστι τοῖς ἀκούουσι. λέγω δὲ φι-
λόπολιν, φιλέταιρον, ἐλεήμονα, καὶ τοιαῦτα. τὸν δ᾽ ἐναντίον κα-
κολογεῖν ἐκ τούτων, ἐφ᾽ οἷς οἱ ἀκούοντες ὀργιοῦνται. ταῦτα δέ
ἐστι μισόπολιν, μισόφιλον, ἀχάριστον, ἀνελεήμονα, καὶ τὰ τοιαῦ-
τα. χρὴ δὲ καὶ τοὺς δικαστὰς ἐπαίνῳ θεραπεῦσαι, ὡς δικασταὶ δί-
καιοι, καὶ δεινοί εἰσι. συμπαραληπτέον καὶ τὰς ἐλαττώσεις. εἴ-
περ τῶν ἀντιδίκων καταδεέστερος ἔχει πρὸς τὸ λέγειν, ἢ πράτ-
2 τειν, ἢ ἄλλο τι τῶν περὶ τὸν ἀγῶνα. πρὸς δὲ τούτοις ἐμβλητέον,
τό, τε δίκαιον, καὶ τὸ νόμιμον, καὶ τὸ συμφέρον, καὶ τὰ τούτοις
ἀκόλουθα. τῷ μὲν οὖν μήτε εὖ μήτε κακῶς διακειμένῳ, ἐκ
τούτων ἐν τοῖς δικασταῖς τὴν εὔνοιαν ποιειστέον. Τῷ δὲ δια-
βεβλημένῳ, ἐὰν μὲν ἐκ τοῦ παροιχομένου χρόνου αἱ διαβολαὶ
ὦσι περὶ τὸν λόγον, ἴσμεν ὡς δεῖ τὰ τοιαῦτα λύειν ἐκ τῶν προ-
τέρων. ἐὰν δὲ ἐκ τοῦ παρόντος χρόνου, περὶ αὐτὸν τὸν ἄνθρω-
πον ἀναγκαῖον διαβεβλῆσθαι, ἐὰν ἀπρεπὴς, ἢ τῷ παρόντι ἀ-
3 γῶνι, ἢ ὑπεναντίος τοῖς ἐγκλήμασιν, ἢ ὁμολογούμενος τῇ κα-
τηγορίᾳ. ἀπρεπὴς μὲν οὖν γένοιτ᾽ ἂν, ἐὰν ἀγωνίζηται νεώτε-
ρος, ἢ πρεσβύτερος ὑπὲρ ἄλλου. ὑπεναντίος δὲ, ἐάν τις ἰ-
σχυρὸς ὢν, ἀσθενεῖ δικάζηται αἰκίας. ἢ ἐάν τις ὑβριστὴς ὢν, ὕ-
βριν ἐγκαλεῖ σώφρονι. ἢ ἐάν τις πάνυ πλουσίῳ δικάζηται, πά-
νυ πένης χρημάτων ἐγκαλῶν. οἱ μὲν οὖν τοιοῦτοι ὑπεναντίοι
εἰσὶ τοῖν ἐγκλήμασιν. ὁμολογούμενος δ᾽ ἔσται, ἐάν τις ἰσχυρὸς
ὢν, ὑπὸ ἀσθενοῦς αἰκίας διώκηται. ἢ ἐάν τις κλέπτης δοκῶν
4 εἶναι, κλοπῆς δίκην φεύγῃ. ὅλως δὲ, οἱ τὰς περὶ αὐτῶν δόξας

ὁμοιοτρόπους αὐτοῖς ἔχοντες, ὁμολογούμενοι τοῖς ἐγκλήμασι
δόξουσιν εἶναι. περὶ μὲν οὖν αὐτὸν τὸν ἄνθρωπον, ἐκ τοῦ παρόν-
τος χρόνου τοιαῦται γενήσονται διαβολαί. αἱ δὲ περὶ τὸ πρᾶγ
μα συμβαίνουσαι, ἐάν τις πραγματεύηται πρὸς οἰκείους φί
λους, ἢ ξένους, ἢ ἰδίους, ἢ περὶ μικρῶν, ἢ αἰσχρῶν. ταῦτα γὰρ
ἀδοξίαν τοῖς δικαζομένοις ποιεῖ. πῶς οὖν τὰς διαβολὰς τὰς
προειρημένας ἀπολύσομεν, ἐγὼ δηλώσω. δύο μὲν δὴ στοι-
χεῖα λέγω κοινὰ κατὰ πάντων. τὸ μὲν, οἷς ἂν νομίζῃς τοὺς κρι- 1
τὰς ἐπιπλήξειν, προκαταλάμβανε αὐτοὺς καὶ ἐπίπληττε. τὸ
δὲ ἕτερον εἰς τὰς πράξεις, μάλιστα μὲν εἰς τοὺς ἀντιδίκους ἀπο
φέρειν. εἰ δὲ μὴ, εἰς ἄλλους τινὰς προφάσει χρώμενος, ὅτι
οὐχ ἑκὼν, ἀλλ' ὑπὸ τῶν ἀνταγωνιστῶν ἀναγκαζόμενος, εἰς τὸν
ἀγῶνα κατέστης. καθ' ἑκάστην δὲ τὴν διαβολὴν τάδε χρὴ προφα
σίζεσθαι. τὸν μὲν νεώτερον, πρεσβυτέρων φίλων ἀπορείαν τῆς
ἀγωνιουμένων ὑπὲρ αὐτοῦ, ἢ μέγεθος ἀδικημάτων, ἢ προθε=
σμίαν χρόνου, ἢ πλῆθος, ἢ ἄλλο τι τοιοῦτον. ἐὰν δὲ ὑπὲρ ἄλ- 2
λου λέγῃς, ῥητέον, ὡς διὰ φιλίαν συνηγορεῖς, ἢ δι' ἔχθραν τοῦ
ἀντιδίκου, ἢ διὰ τὸ τοῖς πράγμασι παραγενέσθαι, ἢ διὰ τὸ τῷ
κοινῷ συμφέρον, ἢ διὰ τὸ ἔρημον εἶναι, καὶ ἀδικεῖσθαι ᾧ συνη-
γορεῖς. ἐὰν δὲ ὁμολογούμενος τῷ ἐγκλήματι, ἢ ὑπεναντίος
τῇ κατηγορίᾳ γίνηται, τῇ τε προκαταλήψει χρῆσθαι, καὶ λέ-
γειν, ὡς οὐ δίκαιον καὶ νόμιμον, οὐδὲ συμφέρον, ἐκ τῆς ὑπο-
λήψεως ἢ τῆς ὑποψίας προκατακρίνειν, πρὶν τοῦ πράγμα-
τος ἀκοῦσαι. τὰς μὲν οὖν περὶ τὸν ἄνθρωπον αὐτὸν διαβολὰς, 3
οὕτω λύσομεν. τὰς δὲ περὶ τὸ πρᾶγμα, οὕτως ἀπωσό-
μεθα, τὴν αἰτίαν εἰς τὸν ἐναντίον φέροντες, ἢ λοιδορίαν ἐγ-
καλοῦντες αὐτοῖς, ἢ ἀδικίαν, ἢ πλεονεξίαν, ἢ φιλονεικίαν, καὶ
ὀργὴν προφασιζόμενοι, ὅτι τοῦ δικαίου δι' ἄλλου τρόπου τυχεῖν
ἀδύνατον. τὰς μὲν οὖν ἰδίας διαβολὰς ἐπὶ τῶν δικαστηρίων οὕ
τω λύσομεν. τὰς δὲ κοινὰς πᾶσι τοῖς εἴδεσιν, ὡς ἐπὶ τῶν προτέ
ρων εἰδῶν εἴρηται. τάξομεν δὲ τὰ δικανικὰ προοίμια, τὸν
αὐτὸν τρόπον, ὅνπερ καὶ τὰ δημηγορικά. κατὰ τὸν αὐτὸν δὲ λό 4

τὸν καὶ τὰς ἀπαγγελίας συνάψομεν τῷ προοιμίῳ. καὶ ἢ πε-
ρὶ τὰ μέρη πίστας καὶ δικαίας ἀποφανοῦμεν, ἢ αὐτὰς ὑφ' ἑαυ-
τῶν σωματοειδεῖς ποιησόμεθα. τὰ δὲ μετὰ ταῦτα, ἔσται βε-
βαίωσις. ἂν μὲν ἀντιλέγωνται τὰ πράγματα ὑπὸ τῶν ἀντιδί-
κων, ἐκ τῶν πίστεων. ἂν δὲ ὁμολογῆται, ἐκ τῶν δικαίων, καὶ ἐκ
τῶν συμφερόντων, καὶ ἐκ τῶν τούτοις ἀκολούθων. τάττειν δὲ
δεῖ τῶν μὲν πίστεων πρώτας τὰς μαρτυρίας. καὶ τὰ ἐκ τῶν βα-
1 σάνων ἢ μὲν ὁμολογηθέντα, ἂν ὑπάρχῃ. ἔπειτα βεβαιοῦν, ἂν
μὲν ἀπίθανα ᾖ, γνώμαις καὶ ἐνθυμήμασιν. ἐὰν δὲ μὴ παντε-
λῶς πιθανὰ ᾖ, τῷ εἰκότι. ἔπειτα τοῖς παραδείγμασι, καὶ τοῖς
τεκμηρίοις, καὶ τοῖς σημείοις, καὶ τοῖς ἐλέγχοις. τελευταῖον δὲ,
τοῖς ἐνθυμήμασι, καὶ ταῖς γνωμολογίαις. ἐὰν δὲ ὁμολογῆ-
ται τὰ πράγματα, τὰς μὲν πίστεις ἐατέον. τῇ δὲ δικαιολογίᾳ
ὥσπερ ἐν τοῖς ἔμπροσθεν, χρηστέον. καὶ τοῦτον μὲν τὸν τρόπον
βεβαιώσομεν. μετὰ δὲ τὴν βεβαίωσιν, τὰ πρὸς τοὺς ἀντιδίκους
2 τάττοντες, προκαταληψόμεθα αὐτῶν τὰ ἐπίδοξα λέγεσθαι.
ἐὰν μὲν οὖν ἐξαρνῶνται τὸ πρᾶγμα, τὰς μὲν ὑφ' ἡμῶν πίστεις
εἰρημένας αὐξητέον. τὰς δ' ὑπ' ἐκείνων μελλούσας λέγεσθαι,
διασυρτέον καὶ ταπεινωτέον. ἐὰν δὲ ὁμολογοῦντες ὦσιν ἔννο-
μα καὶ δίκαια ἀποφαίνειν κατὰ τοὺς γεγραμμένους νόμους οὓς
μὲν ἡμεῖς παρεχόμεθα. καὶ τοὺς ὁμοίους τούτοις, δικαίους, καὶ
καλοὺς, καὶ συμφέροντας τῷ κοινῷ τῆς πόλεως κεκριμένους
ὑπὸ τῶν πολλῶν, τοιούτους εἶναι πειρατέον ἐπιδεικνύειν. τοὺς
3 δὲ τῶν ἀντιδίκων, τὰ ἐναντία. ἐὰν δὲ μὴ ἐνδέχηται ταῦτα λέ-
γειν, ἀπομίμνησκε τοὺς δικαστὰς, ὅτι οὐχ ὑπὲρ τοῦ νόμου, ἀλ-
λὰ τοῦ πράγματος δικάζουσιν, ὀμόσαντες κατὰ τοὺς νόμους
τοὺς κειμένους τὴν ψῆφον οἴσειν. καὶ δίδασκε ὅτι οὐ νομοθετεῖν
νῦν προσήκει, ἀλλ' ἐν ταῖς περὶ τούτων κυρίαις ἡμέραις. ἂν
δ' ἡμῖν συμβαίνῃ τὸ παρὰ μοχθηροῖς καὶ δοκοῦσιν εἶναι νόμοις
τὸ πρᾶγμα πεπρᾶχθαι, ῥητέον, ὡς οὐ νόμος ἀλλ' ἀνομία τὸ
τοιοῦτόν ἐστιν. ὁ μὲν γὰρ νόμος ἐπὶ τὸ ὠφελεῖν τίθεται, οὗτος
4 δὲ βλάπτει τὴν πόλιν. ῥητέον δὲ, καὶ ὡς οὐ παρανομήσουσιν,

ἂν τούτῳ τῷ νόμῳ ἐναντίαν ψῆφον θῶνται. ἀλλὰ νομοθετή-
σουσιν. ὥστε μὴ χρῆσθαι δόγμασι πονηροῖς καὶ πλανωμένοις.
δεῖ δὲ καὶ τοῦτο συμβιβάζειν, ὡς οὐδεὶς νόμος κωλύει τὸ κοι-
νὸν εὖ ποιεῖν. τοὺς δὲ φαύλους νόμους ἀκύρους ποιεῖν, εὐεργε-
τεῖν τὴν πόλιν ἐστί. περὶ μὲν οὖν τῶν σαφῶς εἰρημένων νόμων
ὁποίους ἂν αὐτῶν ἔχωμεν, ἐκ τῶν τοιούτων παρακαταλαμβά-
νοντες, ἀντιλέγειν εὐπορήσομεν. περὶ δὲ τῶν ἀμφιβόλων, ἐὰν
οὕτως ὑπολαμβάνωσιν ὡς σοὶ συμφέρει, δεῖ ταῦτα ὑποδει- 1
κνύειν. ἂν δ' ὡς ὁ ἐναντίος λέγῃ, χρὴ διδάσκειν, ὡς ὁ νομοθέ-
της οὐ τοῦτο διενοεῖτο ὃ σὺ λέγεις. καὶ ὅτι συμφέρει αὐτοῖς
οὕτω λέγειν τὸν νόμον. ἐὰν δὲ μὴ δυνατὸς ἦς ἐπὶ τὸ ἐναντίον
μεθιστάναι, δείκνυε, ὡς οὐδὲν ἄλλο λέγειν ὁ ἐναντίος δύναται
νόμος, ἢ ὃ σύ. καὶ περὶ μὲν τῶν νόμων ὡς δεῖ χρῆσθαι τοῦτον
τὸν τρόπον μετιὼν, εὐπορήσεις. καθόλου δὲ ἂν ὁμολογήσαν-
τες ἐκ τῶν δικαίων καὶ τῶν νομίμων τὴν ἀπολογίαν ποιεῖσθαι
μέλλωσιν, ἐκ τούτων τὰ ἐπίδοξα ῥηθήσεσθαι προκαταληπτέον. 2
Ἐὰν δὲ ὁμολογήσαντες συγγνώμης ἀξιῶσι τυχεῖν, ὧδε χρὴ
περιαιρεῖσθαι τὰ τοιαῦτα τῶν ἀντιδίκων. πρῶτον μὲν λεκ-
τέον, ὡς κακοηθέστερον ἦν, καὶ ὡς τὰ τοιαῦτα ἐξαμαρτάνειν
φασὶν ὅταν γνωσθῶσιν. ὥστε εἰ τούτῳ συγγνώμην ἕξετε, καὶ
τοὺς ἄλλους πάντας, τῶν τιμωριῶν ἀφήσετε. ἔτι δὲ λέγε, ὡς
εἰ τῶν ὁμολογούντων ἐξαμαρτάνειν ἀποψηφιεῖσθε, πῶς τῶν
μὴ ὁμολογούντων καταψηφιεῖσθε. λεκτέον δὲ, ὅτι εἰ καὶ ἐ-
ξήμαρτεν, οὐκ ἐμὲ δεῖ διὰ τὴν τούτου ἁμαρτίαν ζημιοῦσθαι. 3
πρὸς δὲ τούτοις ῥητέον, ὡς οὐδὲ ὁ νομοθέτης τοῖς ἁμαρτάνου-
σι συγγνώμην ἔχει. οὐκοῦν δίκαιον οὐδὲ τοὺς δικαστὰς κατὰ τοὺς
νόμους κρίνοντας. ἐκ μὲν οὖν τῶν τοιούτων τὰς συγγνώμας
περιαιρησόμεθα, καθάπερ ἐν ἀρχαῖς δεδηλώκαμεν. συλλήβ-
δην δὲ τὰ ὑπὸ τῶν ἀντιδίκων μέλλοντα λέγεσθαι, καὶ πρὸς
πίστιν καὶ δικαιολογίαν καὶ συγγνώμην, ἐκ τῶν προειρημένων
προκαταληψόμεθα. μετὰ δὲ ταύτην τὴν αἰτίαν ἀναλογη-
τέον ἐν κεφαλαίῳ τὸν λόγον ὅλον. καὶ συντόμως ἐὰν ἐνδε- 4

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.1.4

χῆται, πρὸς μὲν τοὺς ἐναντίους, ἔχθραν, ἢ ὀργὴν, ἢ φθόνον τοῖς
δικασταῖς ἐμποιητέον. πρὸς δὲ ἡμᾶς, φιλίαν, ἢ χάριν, ἢ ἔλεον.
ὅθεν δὲ ταῦτα γίνεται ἐν τῷ δημηγορικῷ, καὶ ἐπὶ τῶν προτρο-
πῶν καὶ ἀποτροπῶν εἰρήκαμεν. καὶ ἐν τῷ ἀπολογητικῷ εἴδει.
πάλιν ὧδε τελευτῆς διέξιμεν. Τὸν μὲν οὖν πρῶτον λόγον ἐὰν
κατηγορῶμεν ἐν τοῖς δικανικοῖς, οὕτω καὶ συνθήσομεν, καὶ τά-
ξομεν. Ἐὰν δὲ ἀπολογώμεθα, τὸ μὲν προοίμιον, ὁμοιοτρό-
1 πως τῷ κατηγοροῦντι συστήσομεν. τῶν δὲ κατηγορουμένων, ἃ
μὲν εἰδέναι τοὺς ἀκούοντας ἐποίησε, παραλείψωμεν. ἃ δὲ δοξά-
ζειν, ταῦτα προεκθέμενοι, μετὰ τὸ προοίμιον διαλύσομεν. τοὺς
τε μάρτυρας, καὶ τὰς βασάνους, καὶ τοὺς ὅρκους ἀπίστους ποιή-
σομεν, ὡς προακήκοας. εἰ μὲν τὰ πράγματα πιστὰ ᾖ, τὴν ὑ-
πὲρ αὐτῶν ἀπολογίαν, ὧδε τὸν ἐκ τοῦ παραλειπομένου τόπον
μεταβιβάζοντες. εἰ δ᾽ εἶεν οἱ μάρτυρες οἱ βασανισθέντες πι-
στοὶ, ὧδε τὸν λόγον, ἢ τὴν πρᾶξιν, ἢ ὅτι ἂν ἄλλο ἔχῃς ὧδε τῶν ἐ-
2 ναντίων πιστότατον. ἂν δὲ τὸ λυσιτελὲς, ἢ τὸ ἔθος ἐπιφέρων
σου κατηγορήσῃ, ἀπολογοῦ μάλιστα μὲν ὡς λυσιτελές ἐστι τὸ
κατηγορούμενον. εἰ δὲ μὴ, ὅτι οὐκ εἴθισαι τὰ τοιαῦτα πράτ-
τειν, οὔτε σὺ, οὔτε οἱ σοὶ ὅμοιοι, ἢ ὅτι οὐ τοσοῦτον τὸν τρόπον. τὸ
μὲν οὖν εἰκὸς οὕτω λύσεις. Τὸ δὲ παράδειγμα. πρῶτον
μὲν ἂν δύνῃ δείκνυε, ὡς οὐχ ὅμοιόν ἐστι τῷ ἐγκαλουμένῳ. εἰ
δὲ μὴ, ἕτερον φέρε αὐτὸς παράδειγμα ἐκ τῶν ἐναντίων παρὰ
τὸ εἰκὸς γενόμενον. τὸ δὲ τεκμήριον λύε, φράζων παρ᾽ ἃς αἰ-
3 τίας ἐναντιωθῆναι συνέβη. τὰς δὲ γνώμας καὶ τὰ ἐνθυμή-
ματα, ἢ παράδοξα ἀπόφαινε, ἢ ἀμφίβολα. τὰ δὲ σημεῖα, πλειό-
νων ὄντων ἀπόφαινε σημεῖα, καὶ μὴ μόνου τοῦ σοὶ ἐγκαλουμέ-
νου. καὶ τὰ μὲν τῶν ἐναντίων ἐπὶ τὸ ἐναντίον ἄγοντες ἢ ὧδε τὸ
ἀμφίβολον, ἀπίθανα τοσοῦτον τὸν τρόπον καταστήσομεν. ἂν δὲ ὁ-
μολογῶμεν τὰ ἐγκαλούμενα πεποιηκέναι, ἐκ τῶν δικαίων καὶ
νομίμων μετιόντες, ἐννομώτερα καὶ δικαιότερα τὰ ἡμέτε-
ρα ἀποδεικνύναι πειρασόμεθα. ἂν δὲ μὴ τοῦτο ἐνδέχηται, εἰς
4 ἁμάρτημα ἢ ἀτύχημα καταφεύγοντας, καὶ σμικρὰς τὰς βλά-

» βασ, ἀποφαίνοντας, συγγνώμης τυγχάνειν πειρατέον. τὸ μὲν
» ἁμαρτάνειν, κοινὸν πάντων ἀνθρώπων ἐπιδεικνύοντας, τὸ δ᾽
» ἀδικεῖν ἴδιον τῶν πονηρῶν. λέγε δὲ ὅτι καὶ ἐπιεικὲς καὶ δίκαιον
καὶ συμφέρον ἐστὶν συγγνώμην ἔχειν ταῖς ἁμαρτίαις. οὐδεὶς
γὰρ οἶδεν ἀνθρώπων εἴ τι τοιοῦτον αὐτῷ συνεμπέσῃ. ἀπόφαινε
καὶ τὸν ἐναντίον, εἴ τι ἐξήμαρτεν, συγγνώμης τυχεῖν ἀξιώσαν-
τα. μετὰ δὲ ταῦτα αἱ προκαταλήψεις αἱ ὑπὸ τῶν ἐναντίων
εἰρημέναι. τὰς μὲν οὖν ἄλλας ἐξ αὐτῶν τῶν πραγμάτων εὐ- 1
πορήσομεν λύειν. ἐὰν δὲ διαβάλλωσιν ἡμᾶς, ὡς γεγραμμέ-
νους λόγους λέγομεν, ἢ λέγειν μελετῶμεν, ἢ ὡς ἐπὶ μισθῷ τι
νι συνηγοροῦμεν, χρὴ πρὸς τὰ τοιαῦτα ὁμόσε βαδίζοντας, εἰ-
ρωνεύεσθαι. καὶ περὶ μὲν τῆς γραφῆς λέγειν, μὴ κωλύειν τὸν
νόμον, ἢ αὐτὸν γεγραμμένα λέγειν, ἢ ἐκεῖνον ἄγραφα. τὸν γὰρ
οὐκ ἐᾶν τοιαῦτα πράττειν. λέγειν δὲ, ὅπως ἄν τις βούληται
συγχωρεῖν. ῥητέον δὲ, καὶ ὅτι οὕτως ὁ ἐναντίος οἴεται μεγά-
λα ἠδικηκέναι. ὥστ᾽ οὐ νομίζειν με κατ᾽ ἀξίαν κατηγορῆσαι, εἰ 2
μὴ γράφοιμι, καὶ πολὺν χρόνον σκεψαίμην. περὶ μὲν οὖν
τὰς τῶν γεγραμμένων λόγων διαβολὰς, οὕτως ἀπαντητέον.
Ἂν δὲ φάσκωσιν ἡμᾶς λέγειν μανθάνειν καὶ μελετᾶν, ὁμο-
λογήσαντες, ἐροῦμεν. ἡμεῖς μὲν οἱ μανθάνοντες ὥς φῄς, οὐ
φιλόδικοί ἐσμεν. σὺ δὲ ὁ λέγειν μὴ ἐπιστάμενος καὶ νῦν ἡμᾶς,
καὶ πρότερον, ἑάλως συκοφαντῶν. ὥστε λυσιτελὲς φανεῖ-
ται τοῖς πολίταις, κἀκεῖνον μανθάνειν ῥητορεύειν. οὐ γὰρ οὕτω
πονηρὸν, οὐδὲ συκοφάντην αὐτὸν εἶναι. Τὸν αὐτὸν δὲ τρόπον, 3
κἂν ἡμᾶς ἐπὶ μισθῷ συνηγορεῖν λέγῃ τις, ὁμολογήσαντες εἰ-
ρωνευσόμεθα καὶ τὸν αἰτιώμενον ἡμᾶς ἐπιδείξομεν τοῦτο
ποιοῦντα, καὶ τοὺς ἄλλους ἅπαντας. τῶν δὲ μισθὸν διαιρεῖν τὰ
εἴδη καὶ λέγειν, ὡς οἱ μὲν ἐπὶ χρήμασιν. οἱ δὲ, ἐπὶ χάρισιν. οἱ
δὲ ἐπὶ τιμωρίαις. οἱ δὲ, ἐπὶ τιμαῖς συνηγοροῦσιν. αὐτὸν μὲν
οὖν ἀπόφαινε διὰ χάριν συνηγοροῦντα. τὸν δ᾽ ἐναντίον λέγε,
οὐ δὲ ἐπὶ μικρῷ μισθῷ συνηγορεῖν. ὅπως γὰρ λάβῃ ἀργύριον
ἀδίκως, οὐχ ὅπως μὴ ἐκτίσῃ, δικάζεται. τῷ αὐτῷ δὲ τρόπῳ, 4

καὶ ἐάν τις, ἡμᾶς δικάζεσθαι ἵνα σε λέγῃ διδάσκειν, ἢ λόγους
δικανικοὺς συγγράφειν. ἀπόφαινε γὰρ καὶ τοὺς ἄλλους ἅπαν-
τας καθ' ὅσον δύνανται τοὺς φίλους ὠφελεῖν, καὶ διδάσκοντας
καὶ συμβουλεύοντας. καὶ οὕτως ἐντέχνως περὶ τῶν τοιούτων
ἀπαντήσεις. Χρὴ δὲ καὶ περὶ τὰς ἐρωτήσεις καὶ τὰς ἀποκρί
σεις ὁπόσαι πίπτουσιν εἰς τὰ τοιαῦτα εἴδη, μὴ ῥαθύμως ἔχειν,
ἀλλὰ διακρίνειν τὰς ὁμολογίας καὶ τὰς ἀρνήσεις, ἐν ταῖς ἀ-
1 ποκρίσεσιν. ὁμολογίαι μὲν οὖν εἰσιν αἱ τοιαίδε. ἀπέκτεινάς
μου τὸν υἱόν. ἀπέκτεινα πρότερον ἐπ' ἐμὲ σίδηρον αἱρόμενον.
συνέκοψάς μου τὸν υἱόν. ἔγωγε, ἀδίκων χειρῶν ἄρχοντα. κα-
τέαξάς μου τὴν κεφαλήν. ἐγὼ βιαζομένου σου νύκτωρ εἰς τὴν
ἐμὴν οἰκίαν εἰσιέναι. αἱ μὲν οὖν τοιαῦται ὁμολογίαι τῷ νομί-
μῳ πιστεύουσαι, ὁμολογοῦνται. αἱ δὲ τοιαίδ' ἀρνήσεις παρα-
κλίνουσι τὸν νόμον. ἀπέκτεινάς μου τὸν υἱόν. οὐκ ἔγωγε, ἀλλ' ὁ
νόμος. τὰ δὲ τοιαῦτα πάντα οὕτω δεῖ ἀποκρίνεσθαι, ὅταν τῶν
2 νόμων ὁ μὲν, κελεύῃ τοῦτο ποιεῖν. ὁ δὲ, κωλύῃ. τὰ μὲν οὖν πρὸς
τοὺς ἀντιδίκους, ἐκ τούτων ἁπάντων συνάξεις, μετὰ δὲ ταῦτα,
παλιλλογία τῶν εἰρημένων ἤδη, σύντομος ἀνάμνησις. χρήσι-
μος δέ ἐστι πρὸς πάντας τοὺς καιρούς. ὥστε καὶ πρὸς μέρος καὶ
πρὸς εἶδος, τῇ παλιλλογίᾳ χρηστέον. μάλιστα δ' ἁρμόττει
πρὸς τὰς κατηγορίας, καὶ τὰς ἀπολογίας. ἔτι δὲ πρὸς τὰς
προτροπὰς καὶ ἀποτροπάς. οὐ γὰρ μόνον ἀναμνῆσαι δεῖν φαμὲν
περὶ τῶν εἰρημένων ἐνταῦθα, καθάπερ καὶ ἐπὶ τῶν ἐγκω-
3 μίων καὶ τῶν κακολογιῶν ἀλλὰ καὶ πρὸς ἡμᾶς τοὺς κριτὰς εὖ
διαθεῖναι, καὶ πρὸς τοὺς ἐναντίους κακῶς. δι' ὃ καὶ τελευταῖον τοῦ-
το τῶν ἐν τῷ λόγῳ μερῶν τάττομεν. ἔστι δὲ μνημονικὸν ποιεῖν
ἐν κεφαλαίῳ, ἀπολογιζόμενον περὶ τῶν εἰρημένων, ἢ διαλο-
γιζόμενον, ἢ προσερωτῶντα. τῶν μὲν σαυτοῦ, τὰ βέλτιστα. τῶν
δ' ἐναντίων τὰ φαυλότατα. εἰ δὲ βούλει ἐρωτήσεως σχῆμα
ποιησάμενον. οἷον δὲ τούτων ἕκαστόν ἐστιν, ἐκ τῶν προτέρων ἴ-
σμεν. εὖ δὲ διαθήσομεν ἡμᾶς, καὶ τοὺς ἐναντίους κακῶς, ὥσπερ
4 ἐπὶ τῶν προτροπῶν καὶ ἀποτροπῶν, ἀποφαίνοντας κεφαλαιω-

δῶς, ἐφ' οἷς εὖ πεποιήκαμεν τοὺς ἀδικοῦντας, ἢ ποιοῦμεν, ἢ ποιή-
σομεν, ἢ αὐτοὶ, ἢ ἡμέτεροι φίλοι. ἢ αὐτοὺς, ἢ ὧν κηδόμενοι τυγ-
χάνουσιν, ἢ πάλιν τοὺς κρίνοντας αὐτοὺς, ἢ ὧν κηδόμενοι τυγχά-
νουσι καὶ διεξιόντες αὐτοῖς, ὡς νῦν καιρὸς χάριτας ἡμῖν τῶν ὑ-
πειργασμένων ἀποδοῦναι. καὶ πρὸς τούτοις ἐλεεινοὺς ἡμᾶς αὐ-
τοὺς καθιστάντες, ἐὰν ἐνδέχηται. τοῦτο δὲ ποιήσομεν, ἐπιδεικ-
νύντες ὡς πρὸς τοὺς ἀκούοντας οἰκείως ἔχομεν. καὶ ἀναξίως
δυστυχοῦμεν κακῶς πρότερον πεπονθότες, ἢ νῦν πάσχοντες, 1
ἢ πεισόμενοι, ἐὰν μὴ βοηθῶσιν ἡμῖν οὗτοι. ἐὰν δὲ μὴ ταῦτα ὑ-
πάρχῃ, διεξιόντες τίνων ἀγαθῶν ἐστερήμεθα, ἢ στερισκόμεθα,
ἢ στερησόμεθα, ὀλιγωρηθέντες ὑπὸ τῶν κρινόντων, ἢ ὡς ἀγα-
θοῦ μηδέποτε ἐτύχομεν, ἢ μὴ ἐπιτυγχάνομεν, ἢ μὴ ἐπιτευξό-
μεθα, μὴ τούτων ἡμῖν συμβοηθησάντων. ἐκ γὰρ τούτων ἐλεει-
νοὺς καταστήσομεν ἡμᾶς αὐτοὺς καὶ πρὸς τοὺς ἀκούοντας εὖ δια-
θήσομεν. διαβαλοῦμεν δὲ τοὺς ἀντιδίκους καὶ φθονεῖσθαι ποιή-
σομεν, ἐκ τῶν ἐναντίων τούτοις ἀποφαίνοντες ὑπὸ τούτων, ἢ 2
τῶν τούτοις φίλων τοὺς ἀκούοντας, ἢ ὧν αὐτοὶ κήδονται κακῶς
πεπονθότας, ἢ πάσχοντας, ἢ πεισομένους παρὰ τὸ προσῆκον.
ἐκ γὰρ τῶν τοιούτων καὶ μῖσος καὶ ὀργὴν πρὸς αὐτοὺς ἕξουσιν.
ἂν δὲ μὴ ταῦτα ἐνδέχηται, συνάξομεν ἐξ ὧν φθόνον τοῖς ἀκου-
ουσι κατὰ τῶν ἐναντίων ἐργασόμεθα. τὸ γὰρ φθονεῖν πλησίον
τοῦ μισεῖν ἐστι. φθονήσονται δὲ συλλήβδην, ἐὰν ἀναξίους αὐτοὺς
εὖ πράττοντας ἀποφαίνωμεν, καὶ πρὸς τοὺς ἀκούοντας ἀλλο-
τρίως ἔχοντας διεξιόντες, ὡς ἀγαθὰ πολλὰ πεπόνθασιν ἀδί- 3
κως, ἢ πάσχουσι, ἢ μέλλουσι πείσεσθαι. ἢ ἀγαθοῦ οὐδέπω πρό-
τερον ἐστερήθησαν, ἢ νῦν οὐ στερίσκονται, ἢ οὐ στερήσονται, ἢ κακοῦ
οὐδέπω τετυχηκότες, ἢ νῦν οὐ τυγχάνοντες, ἢ οὐ τευξόμενοι,
ἐὰν μὴ νῦν αὐτοὺς οἱ κριταὶ κολάσωσιν. ἐκ τούτων μὲν οὖν ἐν τοῖς
ἐπιλόγοις εὐμενῶς μὲν αὐτοὺς, κακῶς δὲ, τοὺς ἐναντίους διαθή-
σομεν. ἐκ δὲ τῶν προειρημένων ἁπάντων ἐντέχνως καὶ τὰς κα-
τηγορίας καὶ τὰς ἀπολογίας τάξομεν. Τὸ δ' ἐξεταστικὸν εἶ-
δος, αὐτὸ μὲν καθ' ἑαυτὸ οὐ πολλάκις συνίσταται. τοῖς δ' ἄλλοις 4

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.1.4

ἔθεσι μίγνυται, καὶ μάλιστα πρὸς τὰς ἀντιλογίας χρήσιμόν
ἐστιν. οὐ μὴν ἀλλ' ὅπως μηδὲ τούτου τὴν τάξιν ἀγνοῶμεν, ἄν πο
θ' ἡμῖν λόγον, ἢ βίον, ἢ πρᾶξιν ἀνθρώπων, ἢ διοίκησιν πόλεως ἐ
ξετάζειν συμβῇ, δίειμι καὶ περὶ τούτου κεφαλαιωδῶς. φροι
μιαστέον μὲν οὖν σχεδὸν ὁμοιοτρόπως τοῖς διαβεβλημένοις καὶ
τοῖς ἐξετάζουσι ταῦτα. ὥστε προφάσεις ἐν ἀρχαῖς εὐλόγους
ἐνεγκόντες, δι' ἃς δόξομεν εἰκότως τοῦτο ποιεῖν, οὕτως ἐπὶ τὴν
1 ἐξέτασιν ἥξομεν. ἁρμόσουσι δὲ αἱ τοιαίδε, ἐν μὲν τοῖς πολιτι-
κοῖς συλλόγοις, ὡς οὐ φιλονεικίᾳ τὸ τοιοῦτον ποιοῦμεν. ἀλλ' ὅ
πως μὴ λάθῃ τοὺς ἀκούοντας. εἶτα ὅτι ἡμᾶς οὗτοι πρώτως ἠ-
νώχλησαν. ἐν δὲ τοῖς ἰδίοις ἢ ἔχθραν, ἢ τὰ ἤθη τῶν ἐξεταζομέ-
νων φαῦλα ὄντα, ἢ φιλίαν πρὸς τοὺς ἐξεταζομένους, ἢ ὅπως ἀ-
νέντες ἃ πράττουσι, μηκέτι ταῦτα ποιήσωσιν. ἐν δὲ τοῖς δημο-
σίοις, τὸ νόμιμον, τὸ δίκαιον, τὸ τῷ κοινῷ συμφέρον. φροιμια-
σάμενοι δ' ἐκ τούτων καὶ τῶν τούτοις ὁμοιοτρόπων ἐφεξῆς ἕκα-
2 στον προτιθέμενοι τῶν ῥηθέντων, ἢ πραχθέντων, ἢ διανοηθέν-
των, ἐξετάσομεν, ἐνδεικνύντες αὐτὰ, καὶ τοῖς δικαίοις καὶ τοῖς
νομίμοις, καὶ τοῖς ἰδίᾳ καὶ κοινῇ συμφέρουσιν ἐναντιούμενα,
καὶ πάντα σκοποῦντες. εἴπου αὐτὰ αὑτοῖς ἐστιν ἐναντία, ἢ τοῖς
ἤθεσι τῶν χρηστῶν ἀνθρώπων, ἢ τοῖς εἰκόσιν. ἵνα δὲ μὴ μηκύνω-
μεν τὸν λόγον καθ' ἓν ἕκαστον λέγοντες, ὅσῳ ἂν πλείοσι τῶν ἐν-
δόξων ἐπιτηδευμάτων, ἢ πραγμάτων, ἢ λόγων, ἢ ἐθῶν ἐναν
τιούμενα τὰ τῶν ἐξεταζομένων ἀποφαίνομεν τοῖς ἀκούουσι. τὸ
3 σούτῳ μᾶλλον οἱ ἐξεταζόμενοι ἀδοξοῦσι. δεῖ δὲ πικρῷ τῷ ἤ-
θει μὴ ἐξετάζειν, ἀλλὰ πρᾳεῖ. τοῦτον τὸν τρόπον οἱ λόγοι γιγνό-
μενοι, πιθανώτεροι φανήσονται τοῖς ἀκούουσιν. οἱ δὲ λέγοντες
αὑτοὺς ἥκιστα διαβάλλουσιν. ὅταν ᾖ πάντα ἀκριβῶς ἐξητακὼς
αὐξήσῃς αὐτὰ, παλιλλογίαν ἐπὶ τῇ τελευτῇ σύντομον ποίη-
σον. καὶ τοὺς ἀκροατὰς περὶ τῶν εἰρημένων ἀνάμνησον, τὰ μὲν
οὖν εἴδη πάντα τοῦτον τὸν τρόπον τάττοντες, ἐντέχνως αὐτοῖς
χρησόμεθα. δεῖ δὲ καὶ λέγοντας καὶ γράφοντας, ὅτι μάλι-
4 στα πειρᾶσθαι κατὰ τὰ πεπραγμένα τοὺς λόγους ἀποδιδόναι,

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.1.4

καὶ συνεθίζειν αὑτὸν, τούτοις ἅπασιν ἐξειργασμένοις χρῆσθαι. καὶ
περὶ μὲν οὖν τοῦ λέγειν ἐντέχνως καὶ ἐν τοῖς ἰδίοις καὶ ἐν τοῖς
κοινοῖς ἀγῶσι, κἂν ταῖς πρὸς τοὺς ἄλλους ὁμιλίαις ἐντεῦθεν
πλείστας καὶ τεχνικωτάτας ἀφορμὰς ἕξομεν. χρὴ δὲ καὶ τὴν
ἐπιμέλειαν ποιεῖσθαι, μὴ μόνον περὶ τοὺς λόγους, ἀλλὰ καὶ
περὶ τὸν βίον τὸν αὑτοῦ διακοσμοῦντα ταῖς ἰδέαις ταῖς προει-
ρημέναις. συμβάλλεται γὰρ ἡ περὶ τὸν βίον παρασκευὴ, καὶ πρὸς
τὸ πείθειν, καὶ πρὸς τὸ δόξης ἐπιεικοῦς τυγχάνειν. πρῶτον μὲν 1
οὖν διελέσθαι χρὴ τὰ πράγματα κατὰ τὴν ὅλην τοῦ παιδεύμα
τος διαίρεσιν, ὅτι πρῶτον, ἢ δεύτερον, ἢ τρίτον, ἢ τέταρτον, μετα
χειριστέον, εἶτα σαυτοῦ ποιεῖσθαι παρασκευὴν, ὥσπερ ἐν τοῖς
προοιμίοις διήλθομεν τὰ περὶ τῶν ἀκροατῶν. εὐμενῆ μὲν οὖν
τὰ περὶ σεαυτὸν ποιήσεις, ἐὰν οἷς ὁμολογεῖς ἐμμένῃς, καὶ δια-
φυλάττῃς φίλους τοὺς αὐτοὺς διὰ παντὸς τοῦ βίου, καὶ περὶ τῶν
ἄλλων ἐπιτηδευμάτων φαίνῃ μὴ μεθιστάμενος, ἀλλ' ἀεὶ τοῖς
αὐτοῖς χρώμενος. προσέξουσι δέ σοι. ἐὰν μεγάλας καὶ καλὰς 2
μεταχειρίζῃ τὰς πράξεις, καὶ τοῖς πολλοῖς συμφερούσας. εὐ-
μενεῖς δὲ γινόμενοι, ὅταν ὦσι τῶν πράξεων γένη, ὅσαι τῶν κα-
κῶν ἀποτροπὴν ἔχουσι, τῶν δ' ἀγαθῶν παρουσίαν, ταύτας μὲν
ὡς συμφερούσας αὐτοῖς ἀποδέξονται. ὅσαι δὲ τἀναντία παρα
σκευάζουσιν, ταύτας ἀποδοκιμάζουσιν. ἀντὶ δὲ τοῦ ταχεῖαν καὶ
σαφῆ καὶ μὴ ἄπιστον τὴν διήγησιν λέγεσθαι, τὰς πράξεις δεῖ
ταύτας ποιεῖσθαι. ταχέως μὲν οὖν ἐπιτελέσεις, ἂν μὴ πάντα
πράττειν ἅμα βούλῃ, ἀλλὰ πρότερον τὸ πρῶτον, ἔπειτα τὸ 3
ἑξῆς. καθαρῶς δὲ, ἂν μὴ ταχὺ τῆς πράξεως παυόμενος, ἀλλὰ
πράγματα μεταχειρίζῃ, πρὶν ταύτην ἐπιτελέσαι. μὴ ἄπιστος
δὲ, ἂν μὴ παρὰ τὸ ἦθος τὸ σαυτοῦ πράττῃς. πρὸς δὲ τούτοις,
ἂν μὴ προσποιῇ τοὺς αὐτοὺς ἐχθροὺς καὶ φίλους εἶναί σοι. ἐκ δὲ
τῶν πίστεων ληψόμεθα, περὶ ὧν μὲν ἐπιστήμην ἔχομεν κατὰ
τὴν ταύτης ἐξήγησιν τὰς πράξεις ἐπιτελεῖν. περὶ ὧν δὲ τυγ-
χάνομεν ἀγνοοῦντες, κατὰ τὸ ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ συμβαῖνον. ἀσ-
φαλέστατον γὰρ πράττειν περὶ τῶν οὕτως ἐχόντων, πρὸς τὸ 4

εἰωθὸς ἀπολείποντες. εἰς δὲ τὸν πρὸς τοὺς ἀντιδίκους ἀγῶ-
να, ἐν μὲν τοῖς λόγοις, ἐκ τῶν λελεγμένων ποιήσομεν βεβαιό-
τητα περὶ ἡμῶν. ἐν δὲ τοῖς συμβολαίοις τότε ποιήσομεν, ἐὰν
κατὰ τοὺς νόμους αὐτὰ μεταχειριζόμεθα τοὺς ἀγράφους καὶ
τοὺς γεγραμμένους μετὰ μαρτύρων ὡς βελτίστων ὁριζομένοις
χρόνοις. ἐκ δὲ τοῦ ἐπιλόγου, περὶ μὲν τῶν λελεγμένων, ἀνα-
μνήσομεν τοὺς ἀκροατὰς τὰ πραχθέντα ἐν κεφαλαίῳ αὖθις
1 εἰπόντες. ἐξ ὧν δὲ πράττομεν ἀναμνήσομεν οὕτως, ἐπειδὰν τὰς
αὐτὰς πράξεις, ἢ τὰς ὁμοίας μεταχειριζόμεθα ταῖς προτέ-
ρας. φιλικῶς δὲ διακείσονται πρὸς ἡμᾶς, ἐὰν πράττωμεν ἐξ
ὧν εὖ πεπονθέναι δόξουσιν, ἢ πάσχειν, ἢ πείσεσθαι. μεγάλα
δὲ πράξομεν, ἐὰν πολλῶν αἰτίους καὶ καλῶν πράξεις μετα
χειριζώμεθα, καὶ τοῦτον μὲν τὸν τρόπον χρὴ κατὰ τὸν βίον αὐ
τοῦ παρασκευάζειν. ἐκ δὲ τῆς προτέρας συντάξεως περὶ τοὺς
λόγους γυμνάζεσθαι. τὰς δὲ θυσίας δεῖ ποιεῖν, ὡς προείρηται.
2 πρὸς μὲν θεούς, ὁσίως. πρὸς δὲ τὰς δαπάνας, μετρίως. πρὸς
» δὲ τὰς θεωρίας, λαμπρῶς, πρὸς δὲ τοὺς πολίτας, ὠφελίμως
» καὶ πρὸς μὲν τοὺς θεοὺς ὁσίως ἕξουσιν, ἐὰν κατὰ τὰ πάτρια θύω
μεν. πρὸς δὲ τὰς δαπάνας μετρίως, ἐὰν μὴ τὰ πεμπόμενα πάν
τα τοῖς δαπανωμένοις συναναλίσκηται. πρὸς δὲ τὰς θεωρίας
λαμπρῶς. ἐὰν μεγαλοπρεπῶς ὦσι κατεσκευασμένα. πρὸς
δὲ τοὺς πολίτας ὠφελίμως, ἐὰν ἱππεῖς καὶ ὁπλῖται διασκευα
σμένοι συμπέμπωσι. τὰ μὲν δὴ πρὸς τοὺς θεοὺς οὕτω γινόμε-
3 να, ὁσίως ἂν ἔχοι. Φιλίαν δὲ στησόμεθα πρὸς τοὺς ὁμοιοτρό-
πους ἡμῖν. καὶ οἷς ταὐτὰ συμφέρει, καὶ οἷς περὶ τὰ μέγιστα
ἀναγκαῖόν ἐστιν ἡμῖν κοινωνεῖν, ἡ γὰρ τοιαύτη μάλιστα συμβαί-
νει φιλία. συμμάχους δὲ ποιεῖσθαι τοὺς δικαιοτάτους, καὶ τοὺς
δύναμιν πολλὴν ἔχοντας, καὶ τοὺς πλησίον κατοικοῦντας. ἐχ-
θροὺς δὲ τοὺς ἐναντίους τούτοις. πόλεμον δὲ αἱρεῖσθαι, πρὸς τοὺς
ἀδικεῖν ἐπιχειροῦντας τὴν πόλιν, ἢ τοὺς φίλους, ἢ τοὺς συμμάχους
αὐτῆς. τοὺς δὲ φύλακας ἀναγκαῖον ἔχειν, ἢ δι' αὐτῶν ἢ διὰ τῶν συμ
4 μάχων, ἢ διὰ ξένων. καὶ πρῶτον μὲν δι' ἑαυτῶν. βέλτιον δὲ,

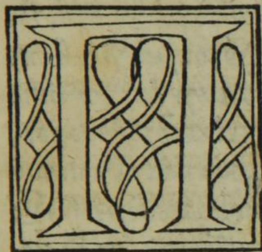
Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.1.4

διὰ συμμάχων. τρίτον δὲ, διὰ ξένων. Περὶ δὲ πόρου χρημά-
των, κράτιστον μὲν ἀπὸ τῶν ἰδίων προσόδων ἢ κτημάτων. δεύ-
τερον δὲ, ἀπὸ τῶν τιμημάτων. τρίτον δὲ, τῶν πενήτων τὰ σώμα
τα παρεχόντων λειτουργεῖν· τῶν δὲ τεχνιτῶν ὅπλα, τῶν πλου-
σίων χρήματα. Περὶ πολιτείας δὲ, δημοκρατία μὲν ἀρί-
στη. ἐν ᾗ οἱ νόμοι τοῖς ἀρίστοις τὰς τιμὰς ἀπονέμουσι, τὸ δὲ πλῆ
θος μήτε χειροτονίας, μήτε ψηφοφορίας ἐστέρηται. κακίστη δὲ,
ἐν ᾗ τῷ πλήθει παραδιδόασιν οἱ νόμοι τοὺς πλουτοῦντας ὑβρί- 1
ζειν. ὀλιγαρχιῶν δέ εἰσι δύο τρόποι. ἢ γὰρ ἐξ ἑταιρείας, ἢ ἀπὸ τῶν
τιμημάτων. ποιεῖσθαι δὲ συμμάχους ἀναγκαῖόν ἐστιν, ὅταν οἱ
πολῖται μὴ τυγχάνωσι δι' ἑαυτῶν δυνατοὶ, τὴν χώραν καὶ τὰ
φρούρια φυλάττειν, ἢ τοὺς πολεμίους ἀμύνεσθαι. παραιτεῖσθαι δὲ
δεῖ συμμαχίαν, ὅταν μὴ ἀνάγκη τις ᾖ ποιεῖσθαι αὐτὴν, ἢ μα-
κρὰν τοῖς τόποις ἀπέχωσι, καὶ ἀδύνατοι ὦσι κατὰ τοὺς προσή
κοντας παραγίνεσθαι καιρούς. Πολίτης δὲ ἀγαθός ἐστιν, ὅς-
τις φίλους μὲν χρησιμωτάτους τῇ πόλει παρασκευάζει. ἐχ- 2
θροὺς δὲ ἐλαχίστους καὶ ἀσθενεστάτους, καὶ ὅστις πλείστας προ-
σόδους παρασκευάζει, τῶν ἰδιωτῶν μηδένα δημεύων. καὶ ὅστις
ἑαυτὸν δίκαιον παρέχων, τοὺς ἀδικοῦντάς τι τῶν κοινῶν ἐξετά-
ζει. Δωροῦνται δὲ πάντες, ἐλπίζοντες ὠφεληθήσεσθαι, ἢ
τῶν προτέρων εὐεργεσιῶν χάριν ἀποδιδόντες. Ὑπηρετοῦ-
σι δὲ πάντες, κέρδους ἕνεκεν, ἢ τιμῆς, ἢ ἡδονῆς, ἢ φόβου. Συ-
ναλλάττουσι δὲ πάντες, ἢ κατὰ προαίρεσιν, ἢ ἀκουσίως. αἱ γὰρ
πράξεις ἐπιτελοῦνται πᾶσαι, ἢ διὰ βίαν, ἢ διὰ πειθὼ, ἢ δι' ἀ- 3
πάτης, ἢ διὰ προφάσεως. Ἐν δὲ πολέμῳ περιγίνονται πολε-
μοῦντες, ἢ διὰ τύχην, ἢ διὰ σωμάτων πλῆθος, ἢ ῥώμην, ἢ διὰ
χρημάτων εὐπορίαν, ἢ διὰ τόπων εὐφυΐαν, ἢ δι' ἀρετὴν συμ-
μάχων, ἢ διὰ στρατηγοῦ γνώμην. Ἐγκαταλιπεῖν δὲ τοὺς συμ-
μάχους ὑπολαμβάνουσι δεῖν, ἢ διὰ τὸ μᾶλλον συμφέρειν
τοῦτο, ἢ διὰ τὸ καταλύσασθαι τὸν πόλεμον. Δίκαια δὲ
πράττειν ἐστὶ, τὸ τοῖς κοινοῖς τῆς πόλεως ἤθεσιν ἕπεσθαι, τοῖς
νόμοις πείθεσθαι, καὶ ταῖς ἰδίαις ὁμολογίαις ἐμμένειν. 4

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.1.4

Συμφέρει δὲ, σώματι μὲν εὐεξία, καὶ κάλλος, καὶ ῥώμη, καὶ ὑγεία. ψυχῇ δὲ, σοφία, φρόνησις, ἀνδρία, σωφροσύνη, δικαιοσύνη. συναμφοτέροις δὲ τούτοις, χρήματα, φίλοι. ἀσύμφορα δὲ, τἀναντία τούτων. πόλει δὲ συμφέρον, πλῆθος πολιτῶν.

1 ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΟΥΣ ΠΕΡΙ ΠΟΙΗΤΙΚΗΣ

ΕΡΙ ποιητικῆς αὐτῆς τε, καὶ τῶν εἰδῶν
αὐτῆς, ἥν τινα δύναμιν ἕκαστον ἔχει, καὶ
πῶς δεῖ συνίστασθαι τοὺς μύθους, εἰ μέλ
λοι καλῶς ἕξειν ἡ ποίησις, ἔτι δὲ ἐκ πο
2 σων, καὶ ποίων ἐστὶ μορίων, ὁμοίως δὲ
καὶ περὶ τῶν ἄλλων, ὅσα τῆς αὐτῆς ἐστὶ με
θόδου, λέγωμεν, ἀρξάμενοι, κατὰ φύσιν
πρῶτον ἀπὸ τῶν πρώτων. ἐποποιΐα δὴ, καὶ ἡ τῆς τραγῳδίας ποίη
σις, ἔτι δὲ κωμῳδία, καὶ ἡ διθυραμβοποιητικὴ, καὶ τῆς αὐλητικῆς
ἡ πλείστη, καὶ κιθαριστικῆς, πᾶσαι τυγχάνουσιν οὖσαι μίμη-
σις τὸ σύνολον. διαφέρουσι δὲ ἀλλήλων τρισίν. ἢ γὰρ τῷ γένει
ἑτέροις μιμεῖσθαι, ἢ τῷ ἕτερα, ἢ τῷ ἑτέρως, καὶ μὴ τὸν αὐτὸν
3 τρόπον. ὥσπερ γὰρ καὶ χρώμασι, καὶ σχήμασι πολλὰ μιμοῦν-
ταί τινες ἀπεικάζοντες, οἱ μὲν διὰ τέχνης, οἱ δὲ, διὰ συνηθείας,
ἕτεροι δὲ, διὰ τῆς φωνῆς, οὕτω κᾀν ταῖς εἰρημέναις τέχναις, ἅ
πασαι μὲν ποιοῦνται τὴν μίμησιν ἐν ῥυθμῷ, καὶ λόγῳ, καὶ
ἁρμονίᾳ. τούτοις δὲ χωρὶς ἢ μεμιγμένοις, οἷον, ἁρμονίᾳ μὲν,
καὶ ῥυθμοῖς χρώμεναι μόνον ἥ τε αὐλητικὴ, καὶ ἡ κιθαριστικὴ,
κᾂν εἴ τινες ἕτεραι τυγχάνωσιν οὖσαι τοιαῦται τὴν δύναμιν,
οἷον ἡ τῶν συρίγγων. αὐτῷ δὲ τῷ ῥυθμῷ μιμοῦνται χωρὶς ἁρ-
4 μονίας οἱ τῶν ὀρχηστῶν. καὶ γὰρ οὗτοι διὰ τῶν σχηματιζομένων

ῥυθμῶν μιμοῦνται καὶ ἤθη, καὶ πάθη, καὶ πράξεις. ἡ δὲ ἐπο-
ποιΐα μόνον τοῖς λόγοις ψιλοῖς, ἢ τοῖς μέτροις, καὶ τούτοις εἴτε
μιγνῦσα μετ᾽ ἀλλήλων, εἴθ᾽ ἑνί τινι γένει χρωμένη τῶν μέτρων
τυγχάνουσα μέχρι τοῦ νῦν. οὐδὲν γὰρ ἂν ἔχοιμεν ὀνομάσαι κοι-
νὸν τοὺς σώφρονος, καὶ ξενάρχου μίμους, καὶ τοὺς σωκρατικοὺς
λόγους. οὐδὲ εἴ τις διὰ τριμέτρων, ἢ ἐλεγείων, ἢ τῶν ἄλλων τινῶν
τοιούτων ποιοῖτο τὴν μίμησιν. πλὴν οἱ ἄνθρωποί γε συνάπτον-
τες τῷ μέτρῳ τὸ ποιεῖν, τοὺς μὲν ἐλεγειοποιοὺς, τοὺς δὲ ἐποποιοὺς 1
ὀνομάζουσιν, οὐχ ὡς τοὺς κατὰ μίμησιν, ποιητὰς, ἀλλὰ κοινῇ
κατὰ τὸ μέτρον, προσαγορεύοντες. καὶ γὰρ, ἂν ἰατρικὸν, ἢ μουσι-
κόν τι διὰ τῶν μέτρων ἐκφέρωσιν, οὕτω καλεῖν εἰώθασιν. οὐδὲν
δὲ κοινόν ἐστιν ὁμήρῳ, καὶ ἐμπεδοκλεῖ, πλὴν τὸ μέτρον. διὸ, τὸν
μὲν ποιητὴν, δίκαιον καλεῖν, τὸν δὲ, φυσιολόγον μᾶλλον ἢ ποι-
ητήν. ὁμοίως δὲ, κἂν εἴ τις ἅπαντα τὰ μέτρα μιγνύων, ποιοῖτο
τὴν μίμησιν, καθάπερ χαιρήμων ἐποίησεν ἱπποκένταυρον,
μικτὴν ῥαψῳδίαν ἐξ ἁπάντων τῶν μέτρων, οὐκ ἤδη καὶ ποιητὴν 2
προσαγορευτέον. περὶ μὲν οὖν τούτων διωρίσθω τοῦτον τὸν τρό-
πον. εἰσὶ δέ τινες, αἳ πᾶσι χρῶνται τοῖς εἰρημένοις. λέγω δὲ οἷον
ῥυθμῷ, καὶ μέλει, καὶ μέτρῳ, ὥσπερ ἥ τε τῶν διθυραμβικῶν
ποίησις, καὶ ἡ τῶν νόμων, καὶ ἥ τε τραγῳδία, καὶ ἡ κωμῳδία. δια-
φέρουσι δὲ, ὅτι αἱ μὲν ἅμα πᾶσιν, αἱ δὲ κατὰ μέρος. ταύτας
μὲν οὖν λέγω τὰς διαφορὰς τῶν τεχνῶν, ἐν αἷς ποιοῦνται τὴν
μίμησιν, ἐπεὶ δὲ μιμοῦνται οἱ μιμούμενοι πράττοντας, ἀνάγ-
κη δὲ τούτους ἢ σπουδαίους, ἢ φαύλους εἶναι, τὰ γὰρ ἤθη σχεδὸν 3
ἀεὶ τούτοις ἀκολουθεῖ μόνοις, κακίᾳ γὰρ καὶ ἀρετῇ τὰ ἤθη δια-
φέρουσι πάντες, ἤτοι βελτίονας, ἢ καθ᾽ ἡμᾶς, ἢ χείρονας ἀνάγ-
κη μιμεῖσθαι, ὥσπερ οἱ γραφεῖς, πολύγνωτος μὲν κρείττους,
παύσων δὲ χείρους, διονύσιος δὲ ὁμοίους εἴκαζε. δῆλον δὲ, ὅτι καὶ
τῶν λεχθεισῶν ἑκάστη μιμήσεων ἕξει ταύτας τὰς διαφοράς. καὶ
ἔστιν ἑτέρα, τῷ ἕτερα μιμεῖσθαι τοῦτον τὸν τρόπον. καὶ γὰρ ἐν
ὀρχήσει, καὶ αὐλήσει, καὶ κιθαρίσει ἔστι γενέσθαι ταύτας τὰς
ἀνομοιότητας, καὶ περὶ τοὺς λόγους δὲ, καὶ τὴν ψιλομετρίαν, 4

ὅτι ὅμηρος μὲν βελτίους, κλεοφῶν δὲ ὁμοίους, ἡγήμων δὲ ὁ θάσιος ὁ τὰς παρῳδίας ποιήσας πρῶτος, καὶ νικόχαρις ὁ τὴν δηλιάδα, χείρους. ὁμοίως δὲ καὶ περὶ τοὺς διθυράμβους, καὶ τοὺς νόμους, ὡς πέρσας, καὶ κύκλωπας τιμόθεος, καὶ φιλόξενος μιμήσαιτο ἄν. ἐν αὐτῇ δὲ τῇ διαφορᾷ καὶ ἡ τραγῳδία πρὸς τὴν κωμῳδίαν διέστηκεν. ἡ μὲν γὰρ χείρους, ἡ δὲ βελτίους μιμεῖσθαι βούλεται τῶν νῦν. ἔτι δὲ τούτων τρίτη διαφορὰ τὸ, ὡς ἕκαστα τού-
1 των μιμήσαιτο ἄν τις. καὶ γὰρ ἐν τοῖς αὐτοῖς, καὶ τὰ αὐτὰ μιμεῖσθαι ἔστιν, ὅτε μὲν ἀπαγγέλλοντα, ἢ ἕτερόν τι γιγνόμενον, ὥσπερ ὅμηρος ποιεῖ, ἢ ὡς τὸν αὐτὸν, καὶ μὴ μεταβάλλοντα, ἢ πάντας ὡς πράττοντας, καὶ ἐνεργοῦντας τοὺς μιμουμένους. ἐν τρισὶ δὴ ταύταις διαφοραῖς ἡ μίμησίς ἐστιν, ὡς εἴπομεν κατ' ἀρχὰς, ἐν οἷς τε, καὶ ἃ, καὶ ὡς, ὥστε τῇ μὲν ὁ αὐτὸς ἂν εἴη μιμητὴς ὁμήρῳ σοφοκλῆς. μιμοῦνται γὰρ ἄμφω σπουδαίους, τῇ δὲ ἀριστοφάνει. πράττοντας γὰρ μιμοῦνται, καὶ δρῶντας ἄμφω. ὅ-
2 θεν καὶ δράματα καλεῖσθαί τινες αὐτά φασιν, ὅτι μιμοῦνται δρῶντας. διὸ καὶ ἀντιποιοῦνται τῆς τε τραγῳδίας, καὶ τῆς κωμῳδίας οἱ δωριεῖς. τῆς μὲν κωμῳδίας οἱ μεγαρεῖς, οἵ τε ἐνταῦθα, ὡς ἐπὶ τῆς παρ' αὐτοῖς δημοκρατείας γενομένης, καὶ οἱ ἐκ σικελίας. ἐκεῖθεν γὰρ ἦν ἐπίχαρμος ὁ ποιητὴς, πολλῷ πρότερος ὢν χωνίδου, καὶ μάγνητος, καὶ τῆς τραγῳδίας ἔνιοι τῶν ἐν πελοποννήσῳ ποιούμενοι τὰ ὀνόματα σημεῖον, οὗτοι μὲν γὰρ κώμας τὰς περιοικίδας καλεῖν φασιν, ἀθηναῖοι
3 δὲ δήμους, ὡς κωμῳδοὺς, οὐκ ἀπὸ τοῦ κωμάζειν λεχθέντας, ἀλλὰ τῇ κατὰ κώμας πλάνῃ ἀτιμαζομένους ἐκ τοῦ ἄστεως. καὶ τὸ ποιεῖν αὐτοὶ μὲν δρᾶν, ἀθηναίους δὲ πράττειν προσαγορεύειν. περὶ μὲν οὖν τῶν διαφορῶν, καὶ πόσαι, καὶ τίνες τῆς μιμήσεως, εἰρήσθω ταῦτα. ἐοίκασι δὲ γεννῆσαι μὲν ὅλως τὴν ποιητικὴν αἰτίαι δύο τινὲς, καὶ αὗται φυσικαί. τό, τε γὰρ μιμεῖσθαι σύμφυτον τοῖς ἀνθρώποις ἐκ παίδων ἐστὶ, καὶ τούτῳ διαφέρουσι τῶν ἄλλων ζῴων, ὅτι μιμητικώτατόν ἐστι, καὶ τὰς μα-
4 θήσεις ποιεῖται διὰ μιμήσεως τὰς πρώτας, καὶ τὸ χαίρειν

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.1.4

τοῖς μιμήμασι πάντας. σημεῖον δὲ τούτου τὸ συμβαῖνον ἐπὶ τῶν
ἔργων. ἃ γὰρ αὐτὰ λυπηρῶς ὁρῶμεν, τούτων τὰς εἰκόνας τὰς
μάλιστα ἠκριβωμένας χαίρομεν θεωροῦντες, οἷον θηρίων τε
μορφὰς τῶν ἀγριωτάτων, καὶ νεκρῶν. αἴτιον δὲ καὶ τούτου, ὅ-
ταν μανθάνειν οὐ μόνον τοῖς φιλοσόφοις ἥδιστον, ἀλλὰ καὶ τοῖς
ἄλλοις ὁμοίως. ἀλλ' ἐπὶ βραχὺ κοινωνοῦσιν αὐτοῦ. διὰ γὰρ τοῦ-
το χαίρουσι τὰς εἰκόνας ὁρῶντες, ὅτι συμβαίνει θεωροῦντας
μανθάνειν, καὶ συλλογίζεσθαι τί ἕκαστον. οἷον, ὅτι οὗτος ἐκεῖνος. 1
ἐπεί, ἐὰν μὴ τύχῃ προεωρακώς, οὐ διὰ μίμημα ποιήσει τὴν ἡ-
δονήν, ἀλλὰ διὰ τὴν ἀπεργασίαν, ἢ τὴν χροιάν, ἢ διὰ τοιαύ-
την τινὰ ἄλλην αἰτίαν. κατὰ φύσιν δὲ ὄντος ἡμῖν τοῦ μιμεῖ-
σθαι, καὶ τῆς ἁρμονίας, καὶ τοῦ ῥυθμοῦ, τὰ γὰρ μέτρα ὅτι μό-
ρια τῶν ῥυθμῶν ἐστι, φανερὸν, ἐξ ἀρχῆς οἱ πεφυκότες πρὸς αὐ-
τὰ μάλιστα, κατὰ μικρὸν προάγοντες ἐγέννησαν τὴν ποίησιν
ἐκ τῶν αὐτοσχεδιασμάτων. διεσπάσθη δὲ κατὰ τὰ οἰκεῖα ἤθη ἡ
ποίησις. οἱ μὲν γὰρ σεμνότεροι τὰς καλὰς ἐμιμοῦντο πράξεις, 2
καὶ τὰς τῶν τοιούτων, οἱ δὲ εὐτελέστεροι τὰς τῶν φαύλων, πρῶτον ψό-
γους ποιοῦντες, ὥσπερ ἕτεροι ὕμνους, καὶ ἐγκώμια. τῶν μὲν οὖν
πρὸ ὁμήρου οὐδενὸς ἔχομεν εἰπεῖν τοιοῦτον ποίημα. εἰκὸς δ'
εἶναι πολλούς. ἀπὸ δὲ ὁμήρου ἀρξαμένοις ἐστὶν, οἷον ἐκείνου ὁ
μαργείτης, καὶ τὰ τοιαῦτα. ἐν οἷς καὶ τὸ ἁρμόττον ἰαμβεῖον
ἦλθε μέτρον. διὸ καὶ ἰαμβεῖον καλεῖται νῦν, ὅτι ἐν τῷ μέτρῳ
τούτῳ ἰάμβιζον ἀλλήλους. καὶ ἐγένοντο τῶν παλαιῶν οἱ μὲν
ἡρωϊκῶν, οἱ δὲ ἰάμβων ποιηταί. ὥσπερ δὲ καὶ τὰ σπουδαῖα, 3
μάλιστα ποιητὴς ὅμηρος ἦν. μόνος γὰρ οὐχ ὅτι εὖ, ἀλλ' ὅτι καὶ
μιμήσεις δραματικὰς ἐποίησεν. οὕτω καὶ τὰ τῆς κωμῳ-
δίας σχήματα πρῶτος ὑπέδειξεν, οὐ ψόγον, ἀλλὰ τὸ γε-
λοῖον δραματοποιήσας. ὁ γὰρ μαργείτης ἀνάλογον ἔχει, ὥς-
περ ἰλιὰς καὶ ὀδύσσεια πρὸς τὰς τραγῳδίας, οὕτω καὶ οὗ-
τος πρὸς τὰς κωμῳδίας. οἱ δ' ἐφ' ἑκατέραν τὴν ποίησιν ὁρμῶν-
τες, κατὰ τὴν οἰκείαν φύσιν οἱ μὲν ἀντὶ τῶν ἰάμβων, κωμῳδο-
ποιοὶ ἐγένοντο, οἱ δὲ ἀντὶ τῶν ἐπῶν, τραγῳδοδιδάσκαλοι, διὰ τὸ 4

μείζω καὶ ἐντιμότερα τὰ σχήματα εἶναι ταῦτα ἐκείνων. τὸ μὲν
οὖν ἐπισκοπεῖν, εἰ ἄρα ἔχει ἤδη ἡ τραγῳδία τοῖς εἴδεσιν ἱκα-
νῶς, ἢ οὔ, αὐτό, τε καθ' αὑτὸ κρινόμενον, καὶ πρὸς τὰ θέατρα,
ἄλλος λόγος. γενομένης οὖν ἀπ' ἀρχῆς αὐτοσχεδιαστικῆς, καὶ
αὐτὴ, καὶ ἡ κωμῳδία. καὶ ἡ μὲν ἀπὸ τῶν ἐξαρχόντων τὸν διθύ-
ραμβον. ἡ δὲ ἀπὸ τῶν τὰ φαλλικὰ, ἃ ἔτι καὶ νῦν ἐν πολλαῖς
τῶν πόλεων διαμένει νομιζόμενα, κατὰ μικρὸν ηὐξήθη προα-
1 γόντων, ὅσον ἐγίγνετο φανερὸν αὐτῆς. καὶ πολλὰς μεταβο-
λὰς μεταβαλοῦσα ἡ τραγῳδία ἐπαύσατο, ἐπεὶ ἔσχε τὴν ἑαυ-
τῆς φύσιν. καὶ τό τε τῶν ὑποκριτῶν πλῆθος ἐξ ἑνὸς εἰς δύο
πρῶτος αἰσχύλος ἤγαγε, καὶ τὰ τοῦ χοροῦ ἠλάττωσε, καὶ τὸν
λόγον πρωταγωνιστὴν παρεσκεύασε. τρεῖς δὲ, καὶ σκηνογρα-
φίαν σοφοκλῆς, ἔτι δὲ τὸ μέγεθος ἐκ μικρῶν μύθων καὶ λέ-
ξεως γελοίας, διὰ τὸ ἐκ σατυρικοῦ μεταβαλεῖν, ὀψὲ ἀπεσε-
μνύνθη. τό, τε μέτρον ἐκ τετραμέτρου ἰαμβεῖον ἐγένετο. τὸ μὲν γὰρ
2 πρῶτον τετραμέτρῳ ἐχρῶντο, διὰ τὸ σατυρικὴν, καὶ ὀρχηστικω-
τέραν εἶναι τὴν ποίησιν. λέξεως δὲ γενομένης, αὐτὴ ἡ φύσις τὸ
οἰκεῖον μέτρον εὗρε. μάλιστα γὰρ λεκτικὸν τῶν μέτρων τὸ ἰαμβεῖον
ἐστί. σημεῖον δὲ τούτου. πλεῖστα γὰρ ἰαμβεῖα λέγομεν ἐν τῇ δια-
λέκτῳ τῇ πρὸς ἀλλήλους, ἑξάμετρα δὲ ὀλιγάκις, καὶ ἐκβαί-
νοντες τῆς λεκτικῆς ἁρμονίας. ἔτι δὲ ἐπεισοδίων πλήθη, καὶ
τὰ ἄλλα ὡς ἕκαστα κοσμηθῆναι λέγεται. περὶ μὲν οὖν τού-
των τοσαῦτα ἔστω ἡμῖν εἰρημένα. πολὺ γὰρ ἂν ἴσως ἔργον εἴη
3 διεξιέναι καθ' ἕκαστον. ἡ δὲ κωμῳδία ἐστὶν, ὥσπερ εἴπομεν, μίμη-
σις φαυλοτέρων μὲν, οὐ μέντοι κατὰ πᾶσαν κακίαν, ἀλλὰ
τοῦ αἰσχροῦ ἐστι τὸ γελοῖον μόριον. τὸ γὰρ γελοῖον ἐστὶν ἁμάρ-
τημά τι, καὶ αἶσχος ἀνώδυνον, καὶ οὐ φθαρτικὸν, οἷον, εὐθὺς
τὸ γελοῖον πρόσωπον αἰσχρόν τι, καὶ διεστραμμένον ἄνευ ὀδύ-
νης. αἱ μὲν οὖν τῆς τραγῳδίας μεταβάσεις, καὶ δι' ὧν ἐγένον-
το, οὐ λελήθασιν. ἡ δὲ κωμῳδία διὰ τὸ μὴ σπουδάζεσθαι ἐξ ἀρ-
χῆς, ἔλαθεν. καὶ γὰρ χορὸν κωμῳδῶν ὀψέ ποτε ὁ ἄρχων ἔδω-
4 κεν. ἀλλ' ἐθελονταὶ ἦσαν. ἤδη δὲ σχήματά τινα αὐτῆς ἐχούσης,

οἱ λεγόμενοι αὐτῆς ποιηταὶ μνημονεύονται. τίς δὲ πρόσωπα
ἀπέδωκεν, ἢ προλόγους, ἢ πλήθη ὑποκριτῶν, καὶ ὅσα τοιαῦ
τα ἠγνόηται. τὸ δὲ μύθους ποιεῖν, ἐπίχαρμος, καὶ φόρμις ἦρ
ξαν. τὸ μὲν οὖν ἐξ ἀρχῆς, ἐκ σικελίας ἦλθε. τῶν δὲ ἀθήνη-
σιν κράτης πρῶτος ἦρξεν, ἀφέμενος τῆς ἰαμβικῆς ἰδέας, κα-
θόλου ποιεῖν λόγους, ἢ μύθους. ἡ μὲν οὖν ἐποποιΐα τῇ τραγω
δίᾳ μέχρι μόνου μέτρου μετὰ λόγου μίμησις εἶναι σπουδαίων
ἠκολούθησεν. τῷ δὲ τὸ μέτρον ἁπλοῦν ἔχειν, καὶ ἀπαγγελίαν 1
εἶναι, ταύτῃ διαφέρουσιν, ἔτι δὲ τῷ μήκει, ἡ μὲν ὅτι μάλιστα,
πειρᾶται ὑπὸ μίαν περίοδον ἡλίου εἶναι, ἢ μικρὸν ἐξαλλάτ-
τειν. ἡ δὲ ἐποποιΐα ἀόριστος τῷ χρόνῳ καὶ τούτῳ διαφέρει. καί
τοι τὸ πρῶτον ὁμοίως ἐν ταῖς τραγῳδίαις τοῦτο ἐποίουν, καὶ
ἐν τοῖς ἔπεσι. μέρη δὲ ἐστὶ τὰ μὲν ταυτὰ, τὰ δὲ ἴδια τῆς τρα-
γῳδίας, διόπερ, ὅστις περὶ τραγῳδίας οἶδε σπουδαίας,
καὶ φαύλης, οἶδε καὶ περὶ ἐπῶν. ἃ μὲν γὰρ ἐποποιΐα ἔχει, ὑ-
πάρχει τῇ τραγῳδίᾳ. ἃ δὲ αὐτῇ, οὐ πάντα ἐν τῇ ἐποποιΐᾳ. πε 2
ρὶ μὲν οὖν τῆς ἐξαμέτρου μιμητικῆς, καὶ περὶ κωμῳδίας ὕ-
στερον ἐροῦμεν. περὶ δὲ τραγῳδίας λέγωμεν, ἀναλαβόντες αὐ
τῆς ἐκ τῶν εἰρημένων τὸν γινόμενον ὅρον τῆς οὐσίας. ἔστιν οὖν
τραγῳδία μίμησις πράξεως σπουδαίας, καὶ τελείας, μέ-
γεθος ἐχούσης, ἡδυσμένῳ λόγῳ χωρὶς ἑκάστου τῶν εἰδῶν ἐν
τοῖς μορίοις δρώντων, καὶ οὐ δι᾽ ἐπαγγελίας, ἀλλὰ δι᾽ ἐλέου,
καὶ φόβου περαίνουσα τὴν τῶν τοιούτων παθημάτων κάθαρ
σιν. λέγω δὴ ἡδυσμένον μὲν λόγον τὸν ἔχοντα ῥυθμὸν, καὶ ἁρ- 3
μονίαν, καὶ μέλος, τὸ δὲ χωρὶς τῶν εἰδῶν τὸ διὰ μέτρων ἔνια
μόνον περαίνεσθαι, καὶ πάλιν ἕτερα διὰ μέλους. ἐπεὶ δὲ πράτ
τοντες ποιοῦνται τὴν μίμησιν, πρῶτον μὲν ἐξ ἀνάγκης ἂν εἴη τι
μόριον τραγῳδίας ὁ τῆς ὄψεως κόσμος, εἶτα μελοποιΐα, καὶ
λέξις. ἐν τούτοις γὰρ ποιοῦνται τὴν μίμησιν. λέγω δὲ λέξιν μὲν
αὐτὴν τὴν τῶν μέτρων σύνθεσιν, μελοποιΐαν δὲ, ὃ τὴν δύναμιν
φανερὰν ἔχει πᾶσαν. ἐπεὶ δὲ πράξεώς ἐστι μίμησις, πράττε-
ται δὲ ὑπό τινων πραττόντων, οὓς ἀνάγκη ποιούς τινας εἶναι 4

κατά τε τὸ ἦθος, καὶ τὴν διάνοιαν, διὰ γὰρ τούτων καὶ τὰς πρά
ξεις εἶναί φαμεν ποιάς τινας, πέφυκεν αἴτια δύο τῶν πράξεων
εἶναι, διάνοιαν, καὶ ἦθος. καὶ κατὰ ταύτας καὶ τυγχάνουσι,
καὶ ἀποτυγχάνουσι πάντες. ἔστι δὲ τῆς μὲν πράξεως ὁ μῦθος
μίμησις. λέγω γὰρ μῦθον τοῦτον, τὴν σύνθεσιν τῶν πραγμά-
των, τὰ δὲ ἤθη, καθ' ὃ ποιούς τινας εἶναί φαμεν τοὺς πράττοντας,
διάνοιαν δὲ ἐν ὅσοις λέγοντες ἀποδεικνύουσί τι, ἢ καὶ ἀποφαί
1 νονται γνώμην. ἀνάγκη οὖν πάσης τραγῳδίας μέρη εἶναι ἕξ,
καθ' ἃ ποιά τις ἐστὶν ἡ τραγῳδία. ταῦτα δ' ἐστὶν, μῦθος, ἤθη, καὶ λέ
ξις, καὶ διάνοια, καὶ ὄψις, καὶ μελοποιΐα. οἷς μὲν γὰρ μιμοῦν-
ται δύο μέρη ἐστὶν, ὡς δὲ μιμοῦνται ἕν, ἃ δὲ μιμοῦνται τρία.
καὶ παρὰ ταῦτα οὐδέν. τούτοις μὲν οὖν οὐκ ὀλίγοι αὐτῶν, ὡς εἰ-
πεῖν κέχρηνται τοῖς εἴδεσι. καὶ γὰρ ὄψις ἔχει πᾶν, καὶ ἦθος,
καὶ μῦθον, καὶ λέξιν, καὶ μέλος, καὶ διάνοιαν ὡσαύτως. μέ-
γιστον δὲ τούτων ἐστὶν ἡ τῶν πραγμάτων σύστασις. ἡ γὰρ τραγῳ-
2 δία μίμησίς ἐστιν οὐκ ἀνθρώπων, ἀλλὰ πράξεων, καὶ βίου, καὶ
εὐδαιμονίας. καὶ κακοδαιμονίας. καὶ γὰρ ἡ εὐδαιμονία ἐν
πράξει ἐστί. καὶ τὸ τέλος πρᾶξίς τις ἐστὶν, οὐ ποιότης. εἰσὶ δὲ κα-
τὰ μὲν τὰ ἤθη, ποιοί τινες, κατὰ δὲ τὰς πράξεις, εὐδαίμονες,
ἢ τοὐναντίον. οὔκουν ὅπως τὰ ἤθη μιμήσονται πράττουσιν, ἀλ
λὰ τὰ ἤθη συμπεριλαμβάνουσι διὰ τὰς πράξεις, ὥστε τὰ πρά
γματα, καὶ ὁ μῦθος τέλος τῆς τραγῳδίας. τὸ δὲ τέλος μέγιστον
ἁπάντων ἐστίν. ἄνευ μὲν γὰρ πράξεως, οὐκ ἂν γένοιτο τραγῳδία
3 ἄνευ δὲ ἠθῶν, γένοιτ' ἄν. αἱ γὰρ τῶν νέων τῶν πλείστων, ἀήθεις
τραγῳδίαι εἰσὶ, καὶ ὅλως ποιηταὶ πολλοὶ τοιοῦτοι. οἷον καὶ τῶν
γραφέων Ζεῦξις πρὸς Πολύγνωτον πέπονθεν. ὁ μὲν γὰρ Πολύ
γνωτος ἀγαθὸς ἠθογράφος. ἡ δὲ Ζεύξιδος γραφὴ οὐδὲν ἔχει
ἦθος. ἔτι ἐάν τις ἐφεξῆς θῇ ῥήσεις ἠθικὰς, καὶ λέξεις, καὶ δια
νοίας εὖ πεποιημένας, οὐ ποιήσει, ὃ ἦν τῆς τραγῳδίας ἔργον,
ἀλλὰ πολὺ μᾶλλον ἡ καταδεεστέροις τούτοις κεχρημένη τραγῳ
δία, ἔχουσα δὲ μῦθον, καὶ σύστασιν πραγμάτων. πρὸς τούτοις τὰ
4 μέγιστα, οἷς ψυχαγωγεῖ ἡ τραγῳδία, τοῦ μύθου μέρη ἐστὶν, αἵ τε

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.1.4

περιπέτειαι, καὶ ἀναγνωρίσεις. ἔτι σημεῖον, ὅτι καὶ οἱ ἐγχει-
ροῦντες ποιεῖν, πρότερον δύνανται τῇ λέξει, καὶ τοῖς ἤθεσιν ἀ-
κριβοῦν, ἢ τὰ πράγματα συνίστασθαι. οἷον, καὶ οἱ πρῶτοι ποιη-
ταὶ σχεδὸν ἅπαντες. ἀρχὴ μὲν οὖν, καὶ οἷον ψυχὴ ὁ μῦθος τῆς
τραγῳδίας, δεύτερον δὲ τὰ ἤθη. παραπλήσιον γάρ ἐστι καὶ ἐπὶ
τῆς γραφικῆς. εἰ γάρ τις ἐναλείψειε τοῖς καλλίστοις φαρμά-
κοις χύδην, οὐκ ἂν ὁμοίως εὐφράνειεν, καὶ λευκογραφήσας
εἰκόνα. ἔστι τε μίμησις πράξεως, καὶ διὰ ταύτην μάλιστα τῶν 1
πραττόντων. τρίτον δὲ ἡ διάνοια, τοῦτο δέ ἐστι τὸ λέγειν δύνα-
σθαι τὰ ἐνόντα, καὶ τὰ ἁρμόττοντα, ὅπερ ἐπὶ τῶν λόγων τῆς
πολιτικῆς καὶ ῥητορικῆς ἔργον ἐστίν. οἱ μὲν γὰρ ἀρχαῖοι πολι-
τικῶς ἐποίουν λέγοντας, οἱ δὲ νῦν ῥητορικῶς. ἔστι δὲ ἦθος μὲν
τὸ τοιοῦτον, ὃ δηλοῖ τὴν προαίρεσιν, ὁποία τις. ἐν οἷς οὐκ ἔστι
δῆλον ἢ προαιρεῖται, ἢ φεύγει ὁ λέγων. διόπερ οὐκ ἔχουσιν ἦ-
θος ἔνιοι τῶν λόγων, διάνοια δὲ ἐν οἷς ἀποδεικνύουσί τι, ὡς ἔστιν,
ἢ ὡς οὐκ ἔστιν, ἢ καθόλου τι ἀποφαίνονται. τέταρτον δὲ, τῶν μὲν 2
λόγων ἡ λέξις. λέγω δὲ ὥσπερ πρότερον εἴρηται, λέξιν εἶναι,
τὴν διὰ τῆς ὀνομασίας ἑρμηνείαν. ὃ καὶ ἐπὶ τῶν ἐμμέτρων καὶ
ἐπὶ τῶν λόγων ἔχει τὴν αὐτὴν δύναμιν. τῶν δὲ λοιπῶν πέντε,
ἡ μελοποιΐα μέγιστον τῶν ἡδυσμάτων. ἡ δὲ ὄψις, ψυχαγωγικὸν
μὲν, ἀτεχνώτατον δὲ, καὶ ἥκιστα οἰκεῖον τῆς ποιητικῆς. ἡ γὰρ τῆς
τραγῳδίας δύναμις καὶ ἄνευ ἀγῶνος, καὶ ὑποκριτῶν ἐστιν. ἔ-
τι δὲ κυριωτέρα περὶ τὴν ἀπεργασίαν τῶν ὄψεων ἡ τοῦ σκευο
ποιοῦ τέχνη τῆς τῶν ποιητῶν ἐστι. διωρισμένων δὲ τούτων, λέ- 3
γωμεν μετὰ ταῦτα, ποίαν τινὰ δεῖ σύστασιν εἶναι τῶν πραγμά
των. ἐπειδὴ τοῦτο καὶ πρῶτον, καὶ μέγιστον τῆς τραγῳδίας ἐστί.
κεῖται δ' ἡμῖν, τὴν τραγῳδίαν, τελείας, καὶ ὅλης πράξεως
εἶναι μίμησιν, ἐχούσης τι μέγεθος. ἔστι γὰρ ὅλον, καὶ μηδὲν ἔ-
χον μέγεθος. ὅλον δέ ἐστι τὸ ἔχον ἀρχὴν, καὶ μέσον καὶ τελευ-
τήν. ἀρχὴ δέ ἐστιν, ὃ αὐτὸ μὲν ἐξ ἀνάγκης μὴ μετ' ἄλλο ἐστὶ, μετ'
ἐκεῖνο δ' ἕτερον πέφυκεν εἶναι, ἢ γίνεσθαι. τελευτὴ δὲ τοὐναν-
τίον, ὃ αὐτὸ μετ' ἄλλο πέφυκεν εἶναι, ἢ ἐξ ἀνάγκης, ἢ ὡς ἐπὶ- 4

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.1.4

τὸ πολύ, μετὰ δὲ τοῦτο ἄλλο οὐδέν. μέσον δὲ καὶ αὐτὸ μετ᾿
ἄλλο καὶ μετ᾿ ἐκεῖνο ἕτερον. δεῖ ἄρα τοὺς συνεστῶτας εὖ μύ-
θους, μήθ᾿ ὁπόθεν ἔτυχεν, ἄρχεσθαι, μήθ᾿ ὅπου ἔτυχε, τελευ-
τᾶν. ἀλλὰ κεχρῆσθαι ταῖς εἰρημέναις ἰδέαις. ἔτι δ᾿ ἐπεὶ τὸ κα-
λὸν καὶ ζῶον καὶ ἅπαν πρᾶγμα, ὃ συνέστηκεν ἔκ τινων, οὐ μό-
νον ταῦτα τεταγμένα δεῖ ἔχειν, ἀλλὰ καὶ μέγεθος ὑπάρχειν
μὴ τὸ τυχόν. τὸ γὰρ καλὸν, ἐν μεγέθει, καὶ τάξει ἐστί. διὸ οὔτε
1 πάμμικρον ἄν τι γένοιτο καλὸν ζῶον. συγχεῖται γὰρ ἡ θεωρία
ἐγγὺς, τοῦ ἀναισθήτου χρόνου γινομένη. οὔτε παμμέγεθες. οὐ
γὰρ ἅμα ἡ θεωρία γίνεται, ἀλλ᾿ οἴχεται τοῖς θεωροῦσι τὸ ἓν,
καὶ τὸ ὅλον ἐκ τῆς θεωρίας. οἷον, εἰ μυρίων σταδίων εἴη ζῶον.
ὥστε δεῖ καθάπερ ἐπὶ τῶν σωμάτων, καὶ ἐπὶ τῶν ζώων ἔχειν
μὲν μέγεθος, τοῦτο δὲ εὐσύνοπτον εἶναι. οὕτω καὶ ἐπὶ τῶν μύ-
θων ἔχειν μὲν μῆκος, τοῦτο δ᾿ εὐμνημόνευτον εἶναι. τοῦ μήκους.
τὸ δὲ μήκους ὅρος πρὸς μὲν τοὺς ἀγῶνας, καὶ τὴν αἴσθησιν οὐ
2 τῆς τέχνης ἐστίν. εἰ γὰρ ἔδει ἑκατὸν τραγῳδίας ἀγωνίζεσθαι, πρὸς
κλεψύδρας ἂν ἠγωνίζοντο. ὥσπερ ποτὲ καὶ ἄλλο τε φασίν. ὁ
δὲ καθ᾿ αὐτὴν τὴν φύσιν τοῦ πράγματος ὅρος, ἀεὶ μὲν ὁ μεί-
ζων, μέχρι τοῦ σύνδηλος εἶναι, καλλίων ἐστὶ κατὰ τὸ μέγεθος.
ὡς δὲ ἁπλῶς διορίσαντας εἰπεῖν, ἐν ὅσῳ μεγέθει κατὰ τὸ
εἰκὸς, ἢ τὸ ἀναγκαῖον, ἐφεξῆς γινομένων συμβαίνει εἰς εὐτυ-
χίαν ἐκ δυστυχίας, ἢ ἐξ εὐτυχίας εἰς δυστυχίαν μεταβάλ-
λειν, ἱκανὸς ὅρος ἐστὶ τοῦ μεγέθους. μῦθος δ᾿ ἐστὶν εἷς, οὐχ ὥσ-
3 περ τινὲς οἴονται, ἐὰν περὶ ἕνα ᾖ. πολλὰ γὰρ, καὶ ἄπειρα τῷ
γένει συμβαίνει, ἐξ ὧν ἐνίων οὐδέν ἐστιν ἕν, οὕτω δὲ, καὶ πρά-
ξεις ἑνὸς πολλαί εἰσιν ἐξ ὧν μία οὐδεμία γίνεται πρᾶξις. διὸ
πάντες ἐοίκασιν ἁμαρτάνειν, ὅσοι τῶν ποιητῶν ἡρακληΐδα, καὶ
θησηΐδα, καὶ τὰ τοιαῦτα ποιήματα πεποιήκασιν. οἴονται γὰρ,
ἐπεὶ εἷς ἦν ὁ ἡρακλῆς, ἓν καὶ τὸν μῦθον εἶναι προσήκειν. ὁ δ᾿
ὅμηρος, ὥσπερ καὶ τὰ ἄλλα διαφέρει, καὶ τοῦτ᾿ ἔοικε καλῶς
ἰδεῖν. ἤτοι διὰ τέχνην, ἢ διὰ φύσιν. ὀδύσσειαν γὰρ ποιῶν οὐκ ἐ-
4 ποίησεν ἅπαντα, ὅσα αὐτῷ συνέβη. οἷον πληγῆναι μὲν ἐν τῷ

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.1.4

παρνασσῷ, μανῆναι δὲ προσποιήσασθαι ἐν τῷ ἀγερμῷ. ὧν οὐ
δὲν θατέρου γενομένου, ἀναγκαῖον ἦν, ἢ εἰκὸς θάτερον γενέ-
σθαι. ἀλλ' ἀπερὶ μίαν πρᾶξιν, οἵαν λέγομεν τὴν ὀδύσσειαν,
συνέστησαν. συνέστησαν, ὁμοίως δὲ, καὶ τὴν ἰλιάδα. χρὴ οὖν. καθάπερ ἐν ταῖς
ἄλλαις μιμητικαῖς ἡ μία μίμησις, ἑνός ἐστι, οὕτω καὶ τὸν μῦ
θον, ἐπεὶ πράξεως μίμησίς ἐστι, μιᾶς τε εἶναι, καὶ ταύτης ὅ-
λης, καὶ τὰ μέρη συνεστάναι, τῶν πραγμάτων οὕτως, ὥστε με
τατιθεμένου τινὸς μέρους, ἢ ἀφαιρουμένου διαφέρεσθαι καὶ 1
κινεῖσθαι τὸ ὅλον, ὃ γὰρ προσὸν, ἢ μὴ προσὸν μηδὲν ποιεῖ ἐπί-
δηλον, οὐδὲ μόριον τοῦ ὅλου ἐστί. φανερὸν δὲ ἐκ τῶν εἰρημένων, καὶ
ὅτι οὐ τὸ τὰ γενόμενα λέγειν, τοῦτο ποιητοῦ ἔργον ἐστὶν. ἀλλ' οἷα
ἂν γένοιτο, καὶ τὰ δυνατὰ κατὰ τὸ εἰκὸς, ἢ τὸ ἀναγκαῖον. ὁ
γὰρ ἱστορικὸς, καὶ ὁ ποιητὴς οὐ τῷ ἢ ἔμμετρα λέγειν, ἢ ἄμετρα δια
φέρουσιν, εἴη γὰρ ἂν τὰ ἡροδότου, εἰς μέτρα τεθῆναι, καὶ οὐδὲν
ἧττον ἂν εἴη ἱστορία τις μετὰ μέτρου, ἢ ἄνευ μέτρων. ἀλλὰ τούτῳ
διαφέρει τῷ, τὸν μὲν τὰ γενόμενα λέγειν, τὸν δὲ, οἷα ἂν γένοι- 2
το. διὸ καὶ φιλοσοφώτερον, καὶ σπουδαιότερον ποίησις ἱστο-
ρίας ἐστίν. ἡ μὲν γὰρ ποίησις μᾶλλον τὰ καθόλου, ἡ δ' ἱστορία
τὰ καθ' ἕκαστον λέγει. ἔστι δὲ καθόλου μὲν, τῷ ποίῳ τὰ ποῖα ἄτ
τα συμβαίνει, λέγειν, ἢ πράττειν κατὰ τὸ εἰκὸς, ἢ τὸ ἀναγκαῖον,
οὗ στοχάζεται ἡ ποίησις ὀνόματα ἐπιτιθεμένη, τὰ δὲ καθ' ἕκα
στον, τί ἀλκιβιάδης ἔπραξεν, ἢ τί ἔπαθεν. ἐπὶ μὲν οὖν τῆς κω-
μῳδίας ἤδη τοῦτο δῆλον γέγονεν. συστήσαντες γὰρ τὸν μῦθον
διὰ τῶν εἰκότων, οὕτω τὰ τυχόντα ὀνόματα ἐπιτιθέασι, καὶ οὐχ 3
ὥσπερ οἱ ἰαμβοποιοὶ περὶ τὸν καθ' ἕκαστον ποιοῦσιν. ἐπὶ δὲ τῆς
τραγῳδίας τῶν γενομένων ὀνομάτων ἀντέχονται. αἴτιον δ', ὅτι
πιθανόν ἐστι τὸ δυνατόν. τὰ μὲν οὖν μὴ γενόμενα οὔπω πιστεύο
μεν εἶναι δυνατά. τὰ δὲ γενόμενα φανερὸν, ὅτι δυνατά. οὐ γὰρ
ἂν ἐγένετο, εἰ ἦν ἀδύνατα. οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ ἐν ταῖς τραγῳδίαις
ἐνίαις μὲν ἓν, ἢ δύο τῶν γνωρίμων ἐστὶν ὀνομάτων, τὰ δὲ ἄλλα
πεποιημένα, ἐν ἐνίαις δὲ οὐθὲν, οἷον ἐν τῷ ἀγάθωνος ἄνθει. ὁ-
μοίως γὰρ ἐν τούτῳ, τά, τε πράγματα, καὶ τὰ ὀνόματα πε- 4

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.1.4

ποίηται. καὶ οὐδὲν ἧττον εὐφραίνει. ὥστ' οὐ πάντως εἶναι ζητητέον,
τῶν παραδεδομένων μύθων, περὶ οὓς αἱ τραγῳδίαι εἰσίν, ἀντέχεσθαι.
καὶ γὰρ γελοῖον τοῦτο ζητεῖν. ἐπεὶ καὶ τὰ γνώριμα ὀλίγοις γνώ
ριμά ἐστιν, ἀλλ' ὅμως εὐφραίνει πάντας. δῆλον οὖν ἐκ τούτων,
ὅτι τὸν ποιητὴν μᾶλλον τῶν μύθων εἶναι δεῖ ποιητήν, ἢ τῶν
μέτρων, ὅσῳ ποιητὴς κατὰ τὴν μίμησίν ἐστι. μιμεῖται δὲ τὰς πρά
ξεις. κἂν ἄρα συμβῇ γενόμενα ποιεῖν, οὐδὲν ἧττον ποιητής ἐστι.
1 τῶν γὰρ γενομένων ἔνια οὐδὲν κωλύει τοιαῦτα εἶναι, οἷα ἂν εἰ-
κὸς γενέσθαι, καὶ δυνατὰ γενέσθαι, καθ' ὃ ἐκεῖνος αὐτῶν ποιη
τής ἐστι. τῶν δὲ ἁπλῶν μύθων, καὶ πράξεων, αἱ ἐπεισοδιώδεις
εἰσὶ χείρισται. λέγω δ' ἐπεισοδιώδη μῦθον, ἐν ᾧ τὰ ἐπεισόδια με
τ' ἄλληλα οὔτ' εἰκὸς, οὔτ' ἀνάγκη εἶναι. τοιαῦται δὲ ποιοῦνται
ὑπὸ μὲν τῶν φαύλων ποιητῶν δι' αὐτούς, ὑπὸ δὲ τῶν ἀγαθῶν
διὰ τοὺς ὑποκριτάς. ἀγωνίσματα γὰρ ποιοῦντες καὶ παρὰ τὴν
δύναμιν παρατείναντες μῦθον, πολλάκις διαστρέφειν ἀναγκά
2 ζονται τὸ ἐφεξῆς. ἐπεὶ δὲ οὐ μόνον τελείας ἐστὶ πράξεως ἡ μί-
μησις, ἀλλὰ καὶ φοβερῶν, καὶ ἐλεεινῶν. ταῦτα δὲ γίνεται μά-
λιστα τοιαῦτα, καὶ μᾶλλον, ὅταν γένηται παρὰ τὴν δόξαν δι' ἄλ
ληλα. τὸ γὰρ θαυμαστὸν οὕτως ἕξει μᾶλλον, ἢ εἰ ἀπὸ τοῦ αὐτομά
του, καὶ τῆς τύχης. ἐπεὶ καὶ τῶν ἀπὸ τύχης ταῦτα θαυμασιώ
τατα δοκεῖ, ὅσα ὥσπερ ἐπίτηδες φαίνεται γεγονέναι. οἷον ὡς
ὁ ἀνδριὰς ὁ τοῦ μίτυος ἐν ἄργει ἀπέκτεινε τὸν αἴτιον τοῦ θα-
νάτου τῷ μίτυϊ, θεωροῦντι ἐμπεσών. ἔοικε γὰρ τὰ τοιαῦτα οὐκ
3 εἰκῇ γενέσθαι. ὥστε ἀνάγκη τοὺς τοιούτους εἶναι καλλίους μύθους.
εἰσὶ δὲ τῶν μύθων οἱ μὲν ἁπλοῖ, οἱ δὲ πεπλεγμένοι. καὶ γὰρ αἱ
πράξεις, ὧν μιμήσεις οἱ μῦθοί εἰσιν, ὑπάρχουσιν εὐθὺς οὖσαι
τοιαῦται. λέγω δὲ ἁπλῆν μὲν πρᾶξιν, ἧς γενομένης, ὥσπερ ὥ-
ρισται, συνεχοῦς καὶ μιᾶς, ἄνευ περιπετείας ἢ ἀναγνωρισμοῦ
ἡ μετάβασις γίνεται. πεπλεγμένη δὲ, ἐξ ἧς μετὰ ἀναγνωρισ-
μοῦ ἢ περιπετείας, ἢ ἀμφοῖν, ἡ μετάβασίς ἐστι. ταῦτα δὲ δεῖ
γίνεσθαι ἐξ αὐτῆς τῆς συστάσεως τοῦ μύθου. ὥστε ἐκ τῶν προγεγε-
4 νημένων συμβαίνειν ἢ ἐξ ἀνάγκης, ἢ κατὰ τὸ εἰκὸς γίγνεσθαι ταῦτα

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.1.4

διαφέρει γὰρ πολὺ γίνεσθαι, τάδε διὰ τάδε, ἢ μετὰ τάδε. ἔστι δὲ περιπέτεια μὲν, ἡ εἰς τὸ ἐναντίον τῶν πραττομένων μεταβολὴ, καθάπερ εἴρηται. καὶ τοῦτο δὲ, ὥσπερ λέγομεν, κατὰ τὸ εἰκὸς ἢ ἀναγκαῖον. ὥσπερ ἐν τῷ οἰδίποδι, ἐλθὼν ὡς εὐφρανῶν τὸν οἰδίπουν, καὶ ἀπαλλάξων τοῦ πρὸς τὴν μητέρα φόβου, δηλώσας, ὅστις ἦν, τοὐναντίον ἐποίησε, καὶ τῷ λυγκεῖ, ὁ μὲν ἀγόμενος ὡς ἀποθανούμενος, ὁ δὲ δαναὸς ἀκολουθῶν, ὡς ἀποκτενῶν, τὸν μὲν συνέβη ἐκ τῶν πεπραγμένων ἀποθανεῖν, τὸν 1
δὲ σωθῆναι. ἀναγνώρισις δ᾽ ἐστὶν, ὥσπερ καὶ τοὔνομα σημαίνει ἐξ ἀγνοίας εἰς γνῶσιν μεταβολὴ ἢ εἰς φιλίαν, ἢ ἔχθραν τῶν πρὸς εὐτυχίαν, ἢ δυστυχίαν ὡρισμένων. καλλίστη δὲ ἀναγνώρισις, ὅταν ἅμα περιπέτειαι γίνονται, ὡς ἔχει ἐν τῷ οἰδίποδι. εἰσὶ μὲν οὖν καὶ ἄλλαι ἀναγνωρίσεις. καὶ γὰρ πρὸς ἄψυχα, καὶ τὰ τυχόντα ἐστὶν ὅτι, ὥσπερ εἴρηται, συμβαίνει. καὶ εἰ πέπραγέ τις ἢ μὴ πέπραγεν ἔστιν ἀναγνωρίσαι. ἀλλ᾽ ἡ μάλιστα τοῦ μύθου, καὶ ἡ μάλιστα τῆς πράξεως, ἡ εἰρημένη ἐστίν. ἡ γὰρ τοιαύ 2
τη ἀναγνώρισις, καὶ περιπέτεια, ἢ ἔλεον ἕξει, ἢ φόβον, οἵων πράξεων ἡ τραγῳδία μίμησις ὑπόκειται. ἔτι δὲ καὶ τὸ ἀτυχεῖν καὶ τὸ εὐτυχεῖν ἐπὶ τῶν τοιούτων συμβήσεται, ἐπειδὴ ἡ ἀναγνώρισις τινῶν ἐστιν ἀναγνώρισις. ἔτι δὲ ἀναγνωρίσεις, αἱ μὲν εἰσὶ θατέρου πρὸς τὸν ἕτερον μόνον. ὅταν ἦ δῆλος ἕτερος, τίς ἐστιν. ὅτε δ᾽ ἀμφοτέρους δεῖ ἀναγνωρίσαι, οἷον ἡ μὲν ἰφιγένεια τῷ ὀρέστῃ ἀνεγνωρίσθη ἐκ τῆς πέμψεως τῆς ἐπιστολῆς, ἐκείνῳ δὲ πρὸς τὴν ἰφιγένειαν ἄλλης ἔδει ἀναγνωρίσεως. δύο μὲν οὖν τοῦ μύ- 3
θου μέρη περὶ ταῦτ᾽ ἐστὶ, περιπέτεια καὶ ἀναγνώρισις, τρίτον δὲ, πάθους. τούτων δὲ περιπέτεια μὲν, καὶ ἀναγνώρισις εἴρηται. πάθος δ᾽ ἐστὶ πρᾶξις φθαρτικὴ, ἢ ὀδυνηρὰ, οἷον, οἵ τε ἐν τῷ φανερῷ θάνατοι, καὶ αἱ περιωδυνίαι, καὶ τρώσεις, καὶ ὅσα τοιαῦτα. μέρη δὲ τραγῳδίας οἷς μὲν εἴδεσι δεῖ χρῆσθαι, πρότερον εἴπομεν, κατὰ δὲ τὸ ποσὸν. καὶ εἰς ἃ διαιρεῖται κεχωρισμένα, τά δ᾽ ἐστὶ, πρόλογος, ἐπεισόδιον, ἔξοδος, χορικὸν, καὶ τούτου τὸ μὲν πάροδος, τὸ δὲ στάσιμον. κοινὰ μὲν οὖν ἁπάντων 4

ταῦτα, ἴδια δὲ τὰ ἀπὸ τῆς σκηνῆς, καὶ κόμμοι. ἔστι δὲ πρόλογος
μὲν μέρος ὅλον τραγωδίας, τὸ πρὸ χοροῦ παρόδου. ἐπεισό-
διον δὲ μέρος ὅλον τραγωδίας, τὸ μεταξὺ ὅλων χορικῶν με-
λῶν. ἔξοδος δὲ μέρος ὅλον τραγωδίας, μεθ' ὃ οὐκ ἔστι χοροῦ μέ-
λος. χορικοῦ δὲ πάροδος μὲν ἡ πρώτη λέξις ὅλου χοροῦ. στά-
σιμον δὲ μέλος χοροῦ, τὸ ἄνευ ἀναπαίστου, καὶ τροχαίου. κόμ-
μος δὲ, θρῆνος κοινὸς χοροῦ, καὶ ἀπὸ σκηνῆς. μέρη μὲν οὖν τρα-
1 γωδίας οἷς μὲν δεῖ χρῆσθαι, πρότερον εἴρηται. κατὰ δὲ τὸ πο-
σὸν, καὶ εἰς ἃ διαιρεῖται κεχωρισμένα, ταῦτ' ἐστίν. ὧν δὲ δεῖ στο-
χάζεσθαι, καὶ ἃ δεῖ εὐλαβεῖσθαι συνιστάντας τοὺς μύθους, καὶ
πόθεν ἔσται τὸ τῆς τραγωδίας ἔργον, ἐφεξῆς ἂν εἴη λεκτέον τοῖς
νῦν εἰρημένοις. ἐπειδὴ οὖν δεῖ τὴν σύνθεσιν εἶναι τῆς καλλί-
στης τραγωδίας μὴ ἁπλῆν, ἀλλὰ πεπλεγμένην, καὶ ταύτην
φοβερῶν, καὶ ἐλεεινῶν εἶναι μιμητικὴν, τοῦτο γὰρ ἴδιον τῆς τοι-
αύτης μιμήσεώς ἐστι, πρῶτον μὲν δῆλον ὅτι, οὔτε τοὺς ἐπιεικεῖς
2 ἄνδρας δεῖ μεταβάλλοντας φαίνεσθαι ἐξ εὐτυχίας εἰς δυ-
στυχίαν. οὐ γὰρ φοβερὸν, οὐδὲ ἐλεεινὸν τοῦτο, ἀλλὰ μιαρόν ἐστιν.
οὔτε τοὺς μοχθηροὺς ἐξ ἀτυχίας εἰς εὐτυχίαν. ἀτραγωδότατον
γὰρ τοῦτ' ἐστὶ πάντων. οὐδὲν γὰρ ἔχει ὧν δεῖ. οὔτε γὰρ φιλάνθρω
πον, οὔτε ἐλεεινὸν, οὔτε φοβερόν ἐστιν, οὐδ' αὖ τὸν σφόδρα πο-
νηρὸν, ἐξ εὐτυχίας εἰς δυστυχίαν μεταπίπτειν. τὸ μὲν γὰρ φι-
λάνθρωπον ἔχοι ἂν ἡ τοιαύτη σύστασις, ἀλλ' οὔτε ἔλεον, οὔτε φό
βον. ὁ μὲν γὰρ περὶ τὸν ἀνάξιόν ἐστι δυστυχοῦντα, ὁ δὲ περὶ τὸν
3 ὅμοιον. ἔλεος μὲν περὶ τὸν ἀνάξιον, φόβος δὲ περὶ τὸν ὅμοιον.
ὥστε οὔτε ἐλεεινὸν, οὔτε φοβερὸν φαίνεται τὸ συμβαῖνον. ὁ με
ταξὺ ἄρα τούτων λοιπός. ἔστι δὲ τοιοῦτος, ὁ μήτε ἀρετῇ δια-
φέρων, καὶ δικαιοσύνῃ, μήτε διὰ κακίαν, καὶ μοχθηρίαν με-
ταβάλλων εἰς τὴν δυστυχίαν, ἀλλὰ δι' ἁμαρτίαν τινὰ τῶν ἐν με
γάλῃ δόξῃ ὄντων καὶ εὐτυχίᾳ, οἷον, οἰδίπους, καὶ θυέστης, καὶ
οἱ ἐκ τῶν τοιούτων γενῶν ἐπιφανεῖς ἄνδρες. ἀνάγκη ἄρα τὸν
καλῶς ἔχοντα μῦθον, ἁπλοῦν εἶναι μᾶλλον, ἢ διπλοῦν, ὥσ-
4 περ τινές φασι. καὶ μεταβάλλειν οὐκ εἰς εὐτυχίαν ἐκ δυστυχίας

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.1.4

ἀλλὰ τοὐναντίον, ἐξ εὐτυχίας εἰς δυστυχίαν. μὴ διὰ μοχθη-
ρίαν, ἀλλὰ δι' ἁμαρτίαν μεγάλην, ἢ οἵου εἴρηται, ἢ βελτίο-
νος μᾶλλον, ἢ χείρονος. σημεῖον δὲ καὶ τὸ γιγνόμενον. πρὸ τοῦ
μὲν γὰρ οἱ ποιηταὶ τοὺς τυχόντας μύθους ἀπηρίθμουν. νῦν δὲ
περὶ ὀλίγας οἰκίας αἱ κάλλισται τραγῳδίαι συντίθενται,
οἷον περὶ ἀλκμαίωνα, καὶ οἰδίπουν, καὶ ὀρέστην, καὶ μελέα-
γρον, καὶ θυέστην, καὶ τήλεφον, καὶ ὅσοις ἄλλοις συμβέβηκεν
ἢ παθεῖν δεινά, ἢ ποιῆσαι. ἡ μὲν οὖν κατὰ τὴν τέχνην καλλί- 1
στη τραγῳδία ἐκ ταύτης τῆς συστάσεώς ἐστι. Διὸ καὶ οἱ εὐρι-
πίδῃ ἐγκαλοῦντες τὸ αὐτό, ἁμαρτάνουσιν. ὅθεν τοῦτο δρᾷ
ἐν ταῖς τραγῳδίαις, καὶ πολλαὶ αὐτοῦ εἰς δυστυχίαν τελευτῶ-
σι. τοῦτο γάρ ἐστιν, ὥσπερ εἴρηται, ὀρθόν. σημεῖον δὲ μέγιστον. ἐ-
πὶ γὰρ τῶν σκηνῶν, καὶ τῶν ἀγώνων τραγικώταται αἱ τοιαῦται
φαίνονται, ἂν κατορθωθῶσι. καὶ ὁ εὐριπίδης, εἰ καὶ τὰ ἄλλα μὴ εὖ
οἰκονομεῖ, ἀλλὰ τραγικώτατός γε τῶν ποιητῶν φαίνεται. δευ-
τέρα δὲ πρώτη λεγομένη ὑπό τινων ἐστὶ σύστασις, ἡ διπλῆν 2
τε τὴν σύστασιν ἔχουσα, καθάπερ ἡ ὀδυσσεία, καὶ τελευτῶσα
ἐξ ἐναντίας τοῖς βελτίοσι, καὶ χείροσι, δοκεῖ δὲ εἶναι πρώτη
διὰ τὴν τῶν θεάτρων ἀσθένειαν. ἀκολουθοῦσι γὰρ οἱ ποιηταὶ
κατ' εὐχὴν ποιοῦντες τοῖς θεαταῖς. ἔστι δὲ οὐχ αὕτη ἀπὸ τρα-
γῳδίας ἡδονή, ἀλλὰ μᾶλλον τῆς κωμῳδίας οἰκεία. ἐκεῖ γὰρ
ἂν οἱ ἔχθιστοι ὦσιν ἐν τῷ μύθῳ, οἷον, ὀρέστης, καὶ αἴγισθος, φίλοι
γενόμενοι ἐπὶ τελευτῆς ἐξέρχονται, καὶ ἀποθνήσκει οὐδεὶς ὑ-
π' οὐδενός. ἔστι μὲν οὖν τὸ φοβερόν, καὶ ἐλεεινὸν ἐκ τῆς ὄψεως 3
γίνεσθαι, ἔστι δὲ καὶ ἐξ αὐτῆς τῆς συστάσεως τῶν πραγμάτων
ὅπερ ἐστὶ πρότερον, καὶ ποιητοῦ ἀμείνονος. δεῖ γὰρ καὶ χωρὶς τοῦ
ὁρᾶν, οὕτω συνεστάναι τὸν μῦθον, ὥστε τὸν ἀκούοντα τὰ πρά-
γματα γινόμενα καὶ φρίττειν, καὶ ἐλεεῖν ἐκ τῶν συμβαινόντων,
ἅπερ ἂν πάθοι τις ἀκούων τὸν τοῦ οἰδίποδος μῦθον. τὸ δὲ διὰ
τῆς ὄψεως τοῦτο παρασκευάζειν ἀτεχνότερον, καὶ χορηγίας
δεόμενόν ἐστιν. οἱ δὲ μὴ τὸ φοβερὸν διὰ τῆς ὄψεως ἀλλὰ τὸ τε-
ρατῶδες μόνον παρασκευάζοντες, οὐδὲν τραγῳδίᾳ κοινωνοῦ- 4

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.1.4

σιν. οὐ γὰρ πᾶσαν δεῖ ζητεῖν ἡδονὴν ἀπὸ τραγῳδίας, ἀλλὰ
τὴν οἰκείαν. ἐπεὶ δὲ τὴν ἀπὸ ἐλέους, καὶ φόβου διὰ μιμήσε-
ως δεῖ ἡδονὴν παρασκευάζειν τὸν ποιητὴν, φανερὸν, ὡς τοῦτο
ἐν τοῖς πράγμασιν ἐμποιητέον. ποῖα οὖν δεινὰ, ἢ ποῖα οἰκ-
τρὰ φαίνεται τῶν συμπιπτόντων, λάβωμεν. Ἀνάγκη δὲ ἢ φί-
λων εἶναι πρὸς ἀλλήλους τὰς τοιαύτας πράξεις, ἢ ἐχθρῶν,
ἢ μηδετέρων. ἂν μὲν οὖν ἐχθρὸς ἐχθρὸν ἀποκτείνῃ, οὐδὲν ἐλε
1 εινὸν οὔτε ποιῶν, οὔτε μέλλων δείκνυσι, πλὴν κατ' αὐτὸ τὸ
πάθος, οὐδ' ἂν μηδετέρως ἔχοντες. ὅταν δ' ἐν ταῖς φιλίαις
ἐγγένηται τὰ πάθη, οἷον, ἢ ἀδελφὸς ἀδελφὸν, ἢ υἱὸς πατέρα,
ἢ μήτηρ υἱὸν, ἢ υἱὸς μητέρα ἀποκτείνῃ, ἢ μέλλῃ, ἢ τοιοῦτόν τι
ἄλλο δρᾷ, ταῦτα ζητητέον. τοὺς μὲν οὖν παρειλημμένους
μύθους λύειν οὐκ ἔστι. λέγω δὲ, οἷον τὴν κλυταιμνήστραν ἀπο-
θανοῦσαν ὑπὸ τοῦ ὀρέστου, καὶ τὴν ἐριφύλην ὑπὸ τοῦ ἀλκμαί-
ωνος. αὐτὸν δὲ εὑρίσκειν δεῖ, καὶ τοῖς παραδεδομένοις χρῆσθαι
2 καλῶς. τὸ δὲ καλῶς, τί λέγομεν, εἴπωμεν σαφέστερον, ἔστι
μὲν γὰρ οὕτω γίνεσθαι τὴν πρᾶξιν, ὥσπερ οἱ παλαιοὶ ἐποί-
ουν, εἰδότας καὶ γινώσκοντας, καθάπερ καὶ εὐριπίδης ἐποίη-
σεν ἀποκτείνουσαν τοὺς παῖδας τὴν μήδειαν. ἔστι δὲ πρᾶξαι μὲν,
ἀγνοοῦντας δὲ πρᾶξαι τὸ δεινὸν, εἶθ' ὕστερον ἀναγνωρίσαι τὴν
φιλίαν, ὥσπερ ὁ Σοφοκλέους οἰδίπους. τοῦτο μὲν οὖν
ἔξω τοῦ δράματος. ἐν δ' αὐτῇ τῇ τραγῳδίᾳ, οἷον, ὁ ἀλκμαίω-
νος ἀστυδάμαντος, ἢ ὁ τηλέγονος ὁ ἐν τῷ τραυματίᾳ ὀδυσσεῖ.
3 ἔτι δὲ τρίτον, παρὰ ταῦτα τὸν μέλλοντα ποιεῖν τι τῶν ἀνηκέ-
στων, δι' ἄγνοιαν ἀναγνωρίσαι, πρὶν ποιῆσαι, καὶ παρὰ ταῦτα
οὐκ ἔστιν ἄλλως. ἢ γὰρ πρᾶξαι ἀνάγκη, ἢ μὴ, καὶ εἰδότας, ἢ μὴ
εἰδότας. τούτων δὲ τὸ μὲν γινώσκοντα μελλῆσαι, καὶ μὴ πρᾶ-
ξαι χείριστον. τό, τε γὰρ μιαρὸν ἔχει, καὶ οὐ τραγικόν. ἀπαθὲς γάρ.
διόπερ οὐδεὶς ποιεῖ ὁμοίως, εἰ μὴ ὀλιγάκις. οἷον, ἐν ἀντιγόνῃ
τὸν κρέοντα ὁ αἵμων. τὸ γὰρ πρᾶξαι δεύτερον, βέλτιον δὲ τὸ ἀ-
γνοοῦντα μὲν πρᾶξαι. πράξαντα δὲ ἀναγνωρίσαι. τό, τε γὰρ μι-
4 αρὸν οὐ πρόσεστι, καὶ ἡ ἀναγνώρισις ἐκπληκτικόν. κράτιστον δὲ

τὸ τελευταῖον. λέγω δὲ. οἷον, ἐν τῷ κρεσφόντῃ ἡ μερόπη μέλ-
λει τὸν υἱὸν ἀποκτείνειν. ἀποκτείνει δὲ οὔ, ἀλλ' ἀνεγνώρισε. καὶ
ἐν τῇ ἰφιγενείᾳ ἡ ἀδελφὴ τὸν ἀδελφόν. καὶ ἐν τῇ ἕλλῃ ὁ υἱὸς
τὴν μητέρα ἐκδιδόναι μέλλων, ἀνεγνώρισεν. διὰ τοῦτο, ὅπερ
πάλαι εἴρηται, οὐ περὶ πολλὰ γένη αἱ τραγῳδίαι εἰσί. ζητοῦν-
τες γὰρ οὐκ ἀπὸ τέχνης, ἀλλ' ἀπὸ τύχης εὗρον τὸ τοιοῦτον πα-
ρασκευάζειν ἐν τοῖς μύθοις, ἀναγκάζονται οὖν ἐπὶ ταύτας τὰς
οἰκίας ἀπαντᾶν, ὅσαις τὰ τοιαῦτα συμβέβηκε πάθη. περὶ 1
μὲν οὖν τῆς τῶν πραγμάτων συστάσεως, καὶ ποίους, καὶ τί-
νας εἶναι δεῖ τοὺς μύθους εἴρηται ἱκανῶς. περὶ δὲ τὰ ἤθη τέτ-
ταρά ἐστιν, ὧν δεῖ στοχάζεσθαι. ἓν μὲν καὶ πρῶτον, ὅπως χρηστὰ
ᾖ. ἕξει δὲ ἦθος μὲν, ἐὰν, ὥσπερ ἐλέχθη, ποιῇ φανερὰν ὁ λό-
γος, ἢ ἡ πρᾶξις προαίρεσίν τινα, φαῦλον μὲν, ἐὰν φαύλην.
χρηστὸν δὲ, ἐὰν χρηστήν, ἔστι δὲ ἐν ἑκάστῳ γένει. καὶ γὰρ γυνή ἐστι
χρηστή, καὶ δοῦλος. καίτοι γε ἴσως τούτων τὸ μὲν χεῖρον, τὸ δὲ
ὅλως φαῦλόν ἐστι. δεύτερον δὲ τὰ ἁρμόττοντα. ἔστι γὰρ ἀν- 2
δρεῖον μὲν τὸ ἦθος, ἀλλ' οὐχ ἁρμόττον γυναικί, τὸ ἀνδρείαν,
ἢ δεινὴν εἶναι. τρίτον δὲ τὸ ὅμοιον. τοῦτο γὰρ ἕτερον τοῦ χρηστόν,
τὸ ἦθος, καὶ ἁρμόττον ποιῆσαι, ὥσπερ εἴρηται. τέταρτον δὲ, τὸ
ὁμαλόν. κἂν γὰρ ἀνώμαλός τις ᾖ ὁ τὴν μίμησιν παρέχων, καὶ
τοιοῦτον ἦθος ὑποτιθεὶς, ὅμως ὁμαλῶς ἀνώμαλον δεῖ εἶν.
ἔστι δὲ παράδειγμα πονηρίας μὲν ἤθους μὴ ἀναγκαῖον, οἷον, ὁ
μενέλαος ἐν τῷ ὀρέστῃ. τοῦ δὲ ἀπρεποῦς, καὶ μὴ ἁρμόττοντος,
ὅ, τε θρῆνος ὀδυσσέως ἐν τῇ σκύλλῃ, καὶ ἡ τῆς μελανίππης ῥῆ- 3
σις. τοῦ δὲ ἀνωμάλου, ἡ ἐν αὐλίδι ἰφιγένεια. οὐδὲν γὰρ ἔοικεν
ἡ ἱκετεύουσα τῇ ὑστέρᾳ. χρὴ δὲ καὶ ἐν τοῖς ἤθεσιν, ὥσπερ καὶ
ἐν τῇ τῶν πραγμάτων συστάσει ἀεὶ ζητεῖν ἢ τὸ ἀναγκαῖον, ἢ
τὸ εἰκός. καὶ τοῦτο μετὰ τοῦτο γίνεσθαι ἢ ἀναγκαῖον, ἢ εἰκός.
φανερὸν οὖν, ὅτι καὶ τὰς λύσεις τῶν μύθων ἐξ αὐτοῦ δεῖ τοῦ μύ-
θου συμβαίνειν, καὶ μὴ, ὥσπερ ἐν τῇ μηδείᾳ, ἀπὸ μηχανῆς, καὶ
ἐν τῇ ἰλιάδι τὰ περὶ ἀπόπλουν. ἀλλὰ μηχανῇ χρηστέον ἐπὶ τὰ
ἔξω τοῦ δράματος, ἢ ὅσα πρὸ τοῦ γέγονεν, ἃ οὐκ οἷόν τε ἄνθρω- 4

πὸν εἰδέναι, ἢ ὅσα ὕστερον, ἃ δεῖται προαγορεύσεως, καὶ ἀγγε-
λίας. ἅπαντα γὰρ ἀποδίδομεν τοῖς θεοῖς ὁρᾶν, ἄλογον δὲ μη-
δὲν εἶναι ἐν τοῖς πράγμασιν. εἰ δὲ μὴ, ἔξω τῆς τραγῳδίας, οἷον,
τὰ ἐν τῷ οἰδίποδι τοῦ σοφοκλέους. ἐπεὶ δὲ μίμησίς ἐστιν ἡ τρα-
γῳδία βελτιόνων, ἡμᾶς δεῖ μιμεῖσθαι τοὺς ἀγαθοὺς εἰκονογρά-
φους. καὶ γὰρ ἐκεῖνοι ἀποδιδόντες τὴν οἰκείαν μορφὴν ὁμοίους
ποιοῦντες, καλλίους γράφουσιν. οὕτω καὶ τὸν ποιητὴν μιμού-
1 μενον καὶ ὀργίλους, καὶ ῥαθύμους, καὶ τ' ἄλλα τὰ τοιαῦτα ἔ-
χοντας ἐπὶ τῶν ἠθῶν, ἐπιεικείας ποιεῖν παράδειγμα, ἢ σκλη-
ρότητος δεῖ, οἷον τὸν ἀχιλλέα ἀγαθὸν καὶ ὅμηρος. ταῦτα δὴ δεῖ
διατηρεῖν, καὶ πρὸς τούτοις τὰς παρὰ τὰς ἐξ ἀνάγκης ἀκολου-
θούσας αἰσθήσεις τῇ ποιητικῇ. καὶ γὰρ κατ' αὐτάς ἐστιν ἁμαρ-
τάνειν πολλάκις. εἴρηται δὲ περὶ αὐτῶν ἐν τοῖς ἐκδεδομένοις
λόγοις ἱκανῶς. ἀναγνώρισις δὲ τί μέν ἐστιν, εἴρηται πρότερον.
εἴδη δὲ ἀναγνωρίσεως, πρώτη μὲν ἡ ἀτεχνοτάτη, καὶ ᾗ πλεῖ-
2 στοι χρῶνται δι' ἀπορίαν, ἡ διὰ τῶν σημείων. τούτων δὲ τὰ μὲν
σύμφυτα, οἷον, λόγχην, ἣν φοροῦσι γηγενεῖς, ἢ ἀστέρας, οἵ-
ους ἐν τῷ θυέστῃ καρκῖνος. τὰ δὲ ἐπίκτητα. καὶ τούτων τὰ μὲν
ἐν τῷ σώματι, οἷον, οὐλαί, τὰ δὲ ἐκτὸς, τὰ περιδέραια. καὶ οἷον
ἐν τῇ τυροῖ διὰ τῆς σκάφης. ἔστι δὲ καὶ τούτοις χρῆσθαι ἢ βέλ-
τιον, ἢ χεῖρον. οἷον, ὀδυσσεὺς διὰ τῆς οὐλῆς. ἄλλως ἀνεγνωρίσθη
ὑπὸ τῆς τροφοῦ, καὶ ἄλλως ὑπὸ τῶν συβωτῶν. εἰσὶ γὰρ αἱ μὲν
πίστεως ἕνεκα ἀτεχνότεραι καὶ αἱ τοιαῦται πᾶσαι. αἱ δὲ ἐκ πε-
3 ριπετείας, ὥσπερ ἡ ἐν τοῖς νίπτροις, βελτίους. δεύτεραι δὲ αἱ
πεποιημέναι ὑπὸ τοῦ ποιητοῦ. διὸ ἄτεχνοι, οἷον, ὀρέστης ἐν τῇ ἰ-
φιγενείᾳ ἀνεγνώρισε τὴν ἀδελφὴν, ἀναγνωρισθεὶς ὑπ' ἐκείνης
ἐκείνη μὲν γὰρ διὰ τῆς ἐπιστολῆς, ἐκεῖνος δὲ διὰ σημείων ταῦτα οὖν
αὐτὸς λέγει, ἃ βούλεται ὁ ποιητὴς, ἀλλ' οὐχ ὁ μῦθος. διὸ ἐγ-
γὺς τῆς εἰρημένης ἁμαρτίας ἐστίν. ἐξῆν γὰρ ἂν ἔνια καὶ ἐνεγ-
κεῖν, καὶ ἐν τῷ σοφοκλέους τηρεῖ ἡ τῆς κερκίδος φωνή. τρίτη δὲ
ἡ διὰ μνήμης. τὸ αἰσθέσθαι τι ἰδόντα. ὥσπερ οἱ ἐν κυπρίοις τοῖς
4 δικαιογένους. ἰδὼν γὰρ τὴν γραφὴν ἔκλαυσε. καὶ ἡ ἐν ἀλκι-

νόου ἀπολόγῳ, ἀκούων γὰρ τοῦ κιθαριστοῦ, καὶ μνησθεὶς ἐδά-
κρυσεν. ὅθεν ἀνεγνωρίσθησαν, τετάρτη δὲ ἡ ἐκ συλλογισμοῦ,
οἷον ἐν χοηφόροις. ὅτι ὅμοιός τις ἐλήλυθεν. ὅμοιος δὲ οὐ-
θεὶς, ἀλλ' ἢ ὀρέστης. οὗτος ἄρα ἐλήλυθεν· καὶ ἡ πολυΐδου τοῦ σο-
φιστοῦ περὶ τῆς ἰφιγενείας. εἰκὸς γὰρ τὸν ὀρέστην συλλογίσα-
σθαι, ὅτι ἥ τ' ἀδελφὴ ἐτύθη, καὶ αὐτῷ συμβαίνει θύεσθαι. καὶ
ἡ ἐν τῷ τοῦ θεοδέκτου τυδεῖ, ὅτι ἐλθὼν, ὡς εὑρήσων υἱὸν αὐτῆς,
ἀπόλλυται. καὶ ἡ ἐν ταῖς φοινίσιν, ἰδοῦσαι γὰρ τὸν τόπον συνελ 1
λογίσαντο τὴν εἱμαρμένην, ὅτι ἐν τούτῳ εἵμαρτο ἀποθανεῖν
αὐταῖς. καὶ γὰρ ἐξετέθησαν ἐνταῦθα. ἔστι δέ τις καὶ συνθετὸς
ἐκ παραλογισμοῦ τοῦ θεάτρου, οἷον, ἐν τῷ ὀδυσσεῖ τῷ ψευδαγ-
γέλῳ. ὁ μὲν γὰρ τὸ τόξον ἔφη γνώσεσθαι, ὃ οὐχ ἑωράκει. ὁ δὲ
ὡς δι' ἐκείνου ἀναγνωριοῦντος, διὰ τούτου ἐποίησε παραλογι-
σμόν. πασῶν δὲ βελτίστη ἀναγνώρισις ἡ ἐξ αὐτῶν τῶν πραγ-
μάτων τῆς ἐκπλήξεως γινομένης δι' εἰκότων, οἷον, ἡ ἐν τῷ σο-
φοκλέους οἰδίποδι, καὶ τῇ ἰφιγενείᾳ. εἰκὸς γὰρ βούλεσθαι ἐπι 2
θεῖναι γράμματα. αἱ γὰρ τοιαῦται μόναι ἄνευ τῶν πεποιημέ-
νων σημείων, καὶ περιδεραίων. δεύτεραι δὲ αἱ ἐκ συλλογι-
σμοῦ. δεῖ δὲ τοὺς μύθους συνιστάναι, καὶ τῇ λέξει συναπεργάζε-
σθαι ὅτι μάλιστα πρὸ ὀμμάτων τιθέμενον. οὕτω γὰρ ἂν ἐναρ-
γέστατα ὁρῶν, ὥσπερ παρ' αὐτοῖς γινόμενος τοῖς πραττομέ-
νοις, εὑρίσκοι τὸ πρέπον, καὶ ἥκιστα ἂν λανθάνοιτο τὰ ὑπεναν-
τία. σημεῖον δὲ τούτου, ὃ ἐπετιμᾶτο τῷ καρκίνῳ. ὁ γὰρ ἀμφιά-
ραος ἐξ ἱεροῦ ἀνῄει, ὃ μὴ ὁρῶντα τὸν θεατὴν ἐλάνθανεν. ἐπὶ 3
δὲ τῆς σκηνῆς ἐξέπεσε, δυσχεραινόντων τοῦτο τῶν θεατῶν. ὅσα
δὲ δυνατὸν καὶ τοῖς σχήμασι συναπεργαζόμενον, ποιεῖν. πιθα-
νώτατοι γὰρ ἀπὸ τῆς αὐτῆς φύσεως οἱ ἐν τοῖς πάθεσίν εἰσι, διὸ
καὶ χειμαίνει ὁ χειμαζόμενος, καὶ χαλεπαίνει ὁ ὀργιζόμενος
ἀληθινώτατα. διὸ εὐφυοῦς ἡ ποιητική ἐστιν ἢ μανικοῦ. τούτων
γὰρ οἱ μὲν, εὔπλαστοι, οἱ δὲ ἐξεταστικοί εἰσιν. τούς τε λόγους τοὺς
πεποιημένους δεῖ καὶ αὐτὸν ποιοῦντα ἐκτίθεσθαι καθόλου. εἶθ'
οὕτως ἐπεισοδιοῦν, καὶ παρενείρειν. λέγω δὲ οὕτως ἂν θεωρεῖ- 4

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.1.4

θαι τὸ καθόλου, οἷον, τῆς ἰφιγενείας τυθείσης τινὸς κόρης,
καὶ ἀφανισθείσης ἀδήλως τοῖς θύσασιν, ἱδρυνθείσης δὲ εἰς ἄλ
λην χώραν, ἐν ᾗ νόμος ἦν τοὺς ξένους θύειν τῇ θεῷ, ταύτην ἔ-
χειν τὴν ἱερωσύνην, χρόνῳ δ' ὕστερον τῷ ἀδελφῷ συνέβη ἐλθεῖν
τῆς ἱερείας, διατί, ὅτι ἀνεῖλεν ὁ θεὸς διά τινα αἰτίαν. ἔξω τοῦ
καθόλου ἐλθεῖν ἐκεῖ, καὶ ἐφ' ὅτι δὲ, ἔξω τοῦ μύθου. ἐλθὼν δὲ
καὶ ληφθεὶς, θύεσθαι μέλλων ἀνεγνώρισεν, εἴθ' ὡς εὐριπίδης,
1 εἴθ' ὡς πολυΐδης ἐποίησε κατὰ τὸ εἰκὸς εἰπὼν, ὅτι οὐκ ἄρα μό
νον τὴν ἀδελφὴν, ἀλλὰ καὶ αὐτὸν ἔδει τυθῆναι. καὶ ἐντεῦθεν
ἡ σωτηρία. μετὰ δὲ ταῦτα ἤδη ὑποθέντα τὰ ὀνόματα ἐπει-
σοδιοῦν. ὅπως δὲ ἔσται οἰκεῖα τὰ ἐπεισόδια, σκοπεῖν. οἷον, ἐν τῷ
ὀρέστῃ ἡ μανία, δι' ἧς ἐλήφθη, καὶ ἡ σωτηρία διὰ τῆς καθάρσε-
ως. ἐν μὲν οὖν τοῖς δράμασι τὰ ἐπεισόδια σύντομα, ἡ δ' ἐπο-
ποιΐα τούτοις μηκύνεται. τῆς γὰρ ὀδυσσείας μακρὸς ὁ λόγος
ἐστὶν, ἀποδημοῦντός τινος ἔτη πολλὰ καὶ παραφυλαττομένου
2 ὑπὸ τοῦ ποσειδῶνος, καὶ μόνου ὄντος. ἐπεὶ δὲ τῶν οἴκοι οὕτως
ἐχόντων, ὥστε τὰ χρήματα ὑπὸ μνηστήρων ἀναλίσκεσθαι, καὶ
τὸν υἱὸν ἐπιβουλεύεσθαι, αὐτὸς ἀφικνεῖται χειμασθεὶς, καὶ ἀνα
γνωρίσας τινὰς, αὐτοῖς ἐπιθέμενος, αὐτὸς μὲν ἐσώθη, τοὺς δ' ἐ-
χθροὺς διέφθειρε. τὸ μὲν οὖν ἴδιον τοῦτο, τὰ δ' ἄλλα ἐπεισόδια.
ἔστι δὲ πάσης τραγῳδίας τὸ μὲν δέσις, τὸ δὲ λύσις. τὰ μὲν ἔξω
θεν, καὶ ἔνια τῶν ἔσωθεν πολλάκις ἡ δέσις. τὸ δὲ λοιπὸν, ἡ λύ
σις. λέγω δὲ δέσιν μὲν εἶναι τὴν ἀπ' ἀρχῆς μέχρι τούτου τοῦ
3 μέρους, ὃ ἔσχατόν ἐστιν. ἐξ οὗ μεταβαίνειν εἰς εὐτυχίαν, λύσιν
τὴν ἀπὸ τῆς ἀρχῆς τῆς μεταβάσεως μέχρι τέλους, ὥσπερ
ἐν τῷ λυγκεῖ τοῦ θεοδέκτου, δέσις μὲν τά τε πεπραγμένα, καὶ ἡ
τοῦ παιδίου ληψις. λύσις δὲ, ἡ ἀπὸ τῆς αἰτιάσεως τοῦ θανάτου
μέχρι τοῦ τέλους. τραγῳδίας δὲ εἴδη εἰσὶ τέσσαρα. τοσαῦτα γὰρ
καὶ τὰ μέρη ἐλέχθη, ἡ μὲν πεπλεγμένη, ἧς τὸ ὅλον ἐστὶ περιπέ
τεια, καὶ ἀναγνώρισις. ἡ δὲ παθητικὴ, οἷον οἵ τε αἴαντες, καὶ ἡ ἰξίο
νες. ἡ δὲ ἠθικὴ, οἷον, αἱ φθιώτιδες, καὶ ὁ πηλεύς. τὸ δὲ τέταρτον, οἷον
4 αἵ τε φορκίδες, καὶ προμηθεὺς, καὶ ὅσα ἐν ᾅδῃ. μάλιστα μὲν οὖν

ἅπαντα δεῖ πειρᾶσθαι ἔχειν, εἰ δὲ μὴ, τὰ μέγιστα καὶ πλεῖστα, ἄλλως τε καὶ ὡς νῦν συκοφαντοῦσι τοὺς ποιητὰς, γεγονότων γὰρ καθ' ἕκαστον μέρος ἀγαθῶν ποιητῶν, ἑκάστου τοῦ ἰδίου ἀγαθοῦ ἀξιοῦσι τὸν ἕνα ὑπερβάλλειν. δίκαιον δὲ καὶ τραγῳδίαν ἄλλην, καὶ τὴν αὐτὴν λέγειν οὐδενὶ ἴσως τῷ μύθῳ. τοῦτο δὲ, ὧν ἡ αὐτὴ πλοκὴ καὶ λύσις. πολλοὶ δὲ πλέξαντες εὖ, λύουσι κακῶς. δεῖ δὲ ἄμφω ἀεὶ κροτεῖσθαι, καὶ μὴ ποιεῖν ἐποποιϊκὸν σύστημα τραγῳδίαν. ἐποποιϊκὸν δὲ λέγω τὸ πολύμυθον, οἷον, εἴ τις 1
τὸν τῆς ἰλιάδος ὅλον ποιεῖ μῦθον. ἐκεῖ μὲν γὰρ διὰ τὸ μῆκος λαμβάνει τὰ μέρη τὸ πρέπον μέγεθος. ἐν δὲ τοῖς δράμασι πολὺ παρὰ τὴν ὑπόληψιν ἀποβαίνει. σημεῖον δὲ ὅσοι πέρσιν ἰλίου ὅλην ἐποίησαν, καὶ μὴ κατὰ μέρος, ὥσπερ εὐριπίδης νιόβην ἢ μήδειαν, καὶ μὴ ὥσπερ αἰσχύλος, ἢ ἐκπίπτουσιν, ἢ κακῶς ἀγωνίζονται. ἐπεὶ καὶ ἀγάθων ἐξέπεσεν ἐν τούτῳ μόνῳ. ἐν δὲ ταῖς περιπετείαις, καὶ ἐν τοῖς ἁπλοῖς πράγμασι στοχάζονται, ὧν βούλονται, θαυμαστῶς. τραγικὸν γὰρ τοῦτο, καὶ φιλάνθρωπον. 2
ἔστι δὲ τοῦτο ὅταν ὁ σοφὸς μὲν, μετὰ πονηρίας δὲ ἐξαπατηθῇ ὥσπερ σίσυφος. καὶ ὁ ἀνδρεῖος μὲν, ἄδικος δὲ ἡττηθῇ. ἔστι δὲ τοῦτο εἰκὸς, ὥσπερ ἀγάθων λέγει. εἰκὸς γὰρ γίνεσθαι πολλὰ, καὶ παρὰ τὸ εἰκός. καὶ τὸν χορὸν δὲ ἕνα δεῖ ὑπολαβεῖν τῶν ὑποκριτῶν, καὶ μόριον εἶναι τοῦ ὅλου, καὶ συναγωνίζεσθαι, μὴ ὥσπερ παρ' εὐριπίδῃ, ἀλλ' ὥσπερ παρὰ σοφοκλεῖ, τοῖς δὲ λοιποῖς τὰ διδόμενα μᾶλλον τοῦ μύθου, ἢ ἄλλης τραγῳδίας ἐστί. διὸ ἐμβόλιμα ᾄδουσι, πρώτου ἄρξαντος ἀγάθωνος τοῦ τοιούτου. 3
καίτοι τί διαφέρει, ἢ ἐμβόλιμα ᾄδειν, ἢ ῥῆσιν ἐξ ἄλλου εἰς ἄλλο ἁρμόττειν, ἢ ἐπεισόδιον ὅλον, περὶ μὲν οὖν τῶν ἄλλων ἤδη εἴρηται. λοιπὸν δὲ περὶ λέξεως, ἢ διανοίας εἰπεῖν. τὰ μὲν οὖν περὶ τὴν διάνοιαν, ἐν τοῖς περὶ ῥητορικῆς κείσθω. τοῦτο γὰρ ἴδιον μᾶλλον ἐκείνης τῆς μεθόδου. ἔστι δὲ κατὰ τὴν διάνοιαν ταῦτα, ὅσα ὑπὸ τοῦ λόγου δεῖ παρασκευασθῆναι. μέρη δὲ τούτων τό, τε ἀποδεικνύναι, καὶ τὸ λύειν, καὶ τὸ πάθη παρασκευάζειν. οἷον, ἔλεον, ἢ φόβον, ἢ ὀργὴν, καὶ ὅσα τοιαῦτα, καὶ ἔτι μέ- 4

γεθος,

γέθος, καὶ σμικρότητα. δῆλον δὲ ὅτι καὶ ἐν τοῖς πράγμα-
σιν ἐκ τῶν αὐτῶν εἰδῶν δεῖ χρῆσθαι. ὅταν ἢ ἐλεεινά, ἢ δεινά,
ἢ μεγάλα, ἢ εἰκότα δέῃ παρασκευάζειν. πλὴν τοσοῦτον διαφέρει,
ὅτι τὰ μὲν δεῖ φαίνεσθαι ἄνευ διδασκαλίας, τὰ δὲ ἐν τῷ λό-
γῳ ὑπὸ τοῦ λέγοντος παρασκευάζεσθαι, καὶ παρὰ τὸν λόγον γί-
γνεσθαι. τί γὰρ ἂν εἴη τοῦ λέγοντος ἔργον, εἰ φανεῖτο ἡδέα καὶ μὴ
διὰ τὸν λόγον; τῶν δὲ περὶ τὴν λέξιν, ἓν μέν ἐστιν εἶδος θεωρί-
1 ας, τὰ σχήματα τῆς λέξεως, ἅ ἐστιν, εἰδέναι τῆς ὑποκριτικῆς,
καὶ τοῦ τὴν τοιαύτην ἔχοντος ἀρχιτεκτονικήν. οἷον, τί ἐντολή,
καὶ τί εὐχή, καὶ διήγησις, καὶ ἀπειλή, καὶ ἐρώτησις, καὶ ἀπό-
κρισις, καὶ εἴ τι ἄλλο τοιοῦτον. παρὰ τὴν τούτων γνῶσιν, ἢ ἄ-
γνοιαν, οὐδὲν εἰς τὴν ποιητικὴν ἐπιτίμημα φέρεται. ὅτι καὶ ἄ-
ξιον σπουδῆς. τί γὰρ ἄν τις ὑπολάβοι ἡμαρτῆσθαι, ἃ πρωταγό-
ρας ἐπιτιμᾷ. ὅτι εὔχεσθαι οἰόμενος, ἐπιτάττει εἰπών. μῆνιν
ἄειδε θεά. τὸ γὰρ κελεῦσαι φησι, ποιεῖν τι ἢ μή, ἐπίταξίς ἐστι.
2 διὸ παρείσθω, ὡς ἄλλης, καὶ οὐ τῆς ποιητικῆς ὂν θεώρημα. τῆς
δὲ λέξεως ἁπάσης τάδ' ἐστὶ τὰ μέρη, στοιχεῖον συλλαβή, σύνδε-
σμος, ὄνομα, ῥῆμα, ἄρθρον, πτῶσις, λόγος. στοιχεῖον μὲν οὖν ἐστι
φωνὴ ἀδιαίρετος. οὐ πᾶσα δέ, ἀλλ' ἐξ ἧς πέφυκε συνετὴ γίνε-
σθαι φωνή. καὶ γὰρ τῶν θηρίων εἰσὶν ἀδιαίρετοι φωναί, ὧν οὐδε-
μίαν λέγω στοιχεῖον. ταύτης δὲ μέρη τό τε φωνῆεν, καὶ τὸ ἡμί-
φωνον, καὶ ἄφωνον. ἔστι δὲ φωνῆεν μὲν ἄνευ προσβολῆς ἔχον
φωνὴν ἀκουστήν, ἡμίφωνον δέ, τὸ μετὰ προσβολῆς, ἔχον
3 φωνὴν ἀκουστήν, οἷον τὸ σ', καὶ τὸ ρ'. ἄφωνον δέ, τὸ μετὰ προσ-
βολῆς, καθ' αὑτὸ μὲν οὐδεμίαν ἔχον φωνήν, μετὰ δὲ τῶν ἐχόν-
των τινὰ φωνήν, γινόμενον ἀκουστόν. οἷον τὸ γ', καὶ τὸ δ'. ταῦτα
δὲ διαφέρει σχήμασί τε τοῦ στόματος, καὶ τόποις, καὶ δασύτητι,
καὶ ψιλότητι, καὶ μήκει, καὶ βραχύτητι, ἔτι δὲ ὀξύτητι, καὶ βα-
ρύτητι, καὶ τῷ μέσῳ, περὶ ὧν καθ' ἕκαστον ἐν τοῖς μετρικοῖς προ-
σήκει θεωρεῖν. συλλαβὴ δέ ἐστι φωνὴ ἄσημος συνθετὴ ἐξ ἀφώ-
νου, καὶ φωνὴν ἔχοντος. καὶ γὰρ τὸ γ' ρ' ἄνευ τοῦ ἀ συλλαβή, καὶ
4 μετὰ τοῦ ἀ, οἷον, τὸ γρά. ἀλλὰ καὶ τούτων θεωρῆσαι τὰς δια-

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.1.4

φορᾶς τῆς μετρικῆς ἐστι. σύνδεσμος δέ ἐστι φωνὴ ἄσημος, ἣ οὔτε
κωλύει, οὔτε ποιεῖ φωνὴν μίαν σημαντικὴν, ἐκ πλειόνων φω
νῶν πεφυκυῖαν συντίθεσθαι. καὶ ἐπὶ τῶν ἄκρων, καὶ ἐπὶ τοῦ μέ-
σου, ἣν μὴ ἁρμόττει ἐν ἀρχῇ λόγου τιθέναι καθ' αὑτὸν, οἷον,
μὲν, ἤτοι, δή. ἢ φωνὴ ἄσημος ἐκ πλειόνων μὲν φωνῶν μιᾶς, ση-
μαντικὴν δὲ ποιεῖν πεφυκυῖα μίαν φωνὴν, ἄρθρον δέ ἐστι φω-
νὴ ἄσημος ἣ λόγου ἀρχὴν, ἢ τέλος, ἢ διορισμὸν δηλοῖ, οἷον, τὸ
φημὶ, καὶ τὸ περὶ, καὶ τὰ ἄλλα. ἢ φωνὴ ἄσημος, ἣ οὔτε κω- 1
λύει, οὔτε ποιεῖ φωνὴν μίαν σημαντικὴν ἐκ πλειόνων φωνῶν
πεφυκυῖαν συντίθεσθαι. καὶ ἐπὶ τῶν ἄκρων, καὶ ἐπὶ τοῦ μέσου.
ὄνομα δέ ἐστι φωνὴ συνθετὴ, σημαντικὴ ἄνευ χρόνου, ἧς μέρος
οὐδέν ἐστι καθ' αὑτὸ σημαντικόν. ἐν γὰρ τοῖς διπλοῖς οὐ χρώμε
θα, ὡς καὶ αὐτὸ καθ' αὑτὸ σημαῖνει. οἷον ἐν τῷ θεοδώρῳ, τὸ δῶ-
ρον οὐ σημαίνει. ῥῆμα δὲ, φωνὴ συνθετὴ σημαντικὴ μετὰ χρό
νου, ἧς οὐδὲν μέρος σημαίνει καθ' αὑτὸ, ὥσπερ καὶ ἐπὶ τῶν ὀνο
μάτων. τὸ μὲν γὰρ ἄνθρωπος, ἢ λευκὸν οὐ προσσημαίνει τὸ πό- 2
τε, τὸ δὲ βαδίζει, ἢ βεβάδικε προσσημαίνει. τὸ μὲν, τὸν παρόντα
χρόνον, τὸ δὲ, τὸν παρεληλυθότα. πτῶσις δέ ἐστιν ὀνόματος ἢ
ῥήματος, ἡ μὲν τὸ κατὰ τοῦτο, ἢ τούτῳ σημαίνουσα, καὶ ὅσα
τοιαῦτα, ἡ δὲ τὸ κατὰ τὸ, ἑνὶ ἢ πολλοῖς, οἷον ἄνθρωποι, ἢ ἄνθρω-
πος, ἡ δὲ κατὰ τὰ ὑποκριτὰ, οἷον κατ' ἐρώτησιν, ἢ ἐπίταξιν. τὸ
γὰρ ἐβάδισεν, ἢ βάδιζε, πτῶσις ῥήματος κατὰ ταῦτα τὰ εἴδη
ἐστι. λόγος δὲ φωνὴ συνθετὴ σημαντική. ἧς ἔνια μέρη καθ' αὑτὰ
σημαίνει τι. οὐ γὰρ ἅπας λόγος ἐκ ῥημάτων, καὶ ὀνομάτων σύγ 3
κειται, οἷον, ὁ τοῦ ἀνθρώπου ὁρισμός. ἀλλ' ἐνδέχεται ἄνευ ῥημά
των εἶναι λόγον. μέρος μέντοι ἀεί τι σημαῖνον ἕξει, οἷον ἐν τῷ βα
δίζει κλέων, ὁ κλέων, εἷς δέ ἐστι λόγος διχῶς. ἢ γὰρ ὁ ἓν σημαί-
νων, ἢ ὁ ἐκ πλειόνων συνδέσμῳ, οἷον, ἡ ἰλιὰς μὲν συνδέσμῳ εἷς.
ὁ δὲ τοῦ ἀνθρώπου, τῷ ἓν σημαίνειν. ὀνόματος δὲ εἴδη τὸ μὲν
ἁπλοῦν, ἁπλοῦν δὲ λέγω, ὃ μὴ ἐκ σημαινόντων σύγκειται. τὸ δὲ
διπλοῦν, τούτου δὲ, τὸ μὲν ἐκ σημαίνοντος, καὶ ἀσήμου. τὸ δὲ ἐκ ση
μαινόντων σύγκειται. εἴη δ' ἂν, καὶ τριπλοῦν, καὶ τετραπλοῦν ὀνο 4

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.1.4

μα. οἷον τὰ πολλὰ τῶν μεγαλιωτῶν, ἑρμοκαϊκόξανθος. ἅπαν δὲ ὄνομά ἐστιν ἢ κύριον, ἢ γλῶττα, ἢ μεταφορὰ, ἢ κόσμος, ἢ πεποιημένον, ἢ ἐπεκτεταμένον, ἢ ὑφῃρημένον, ἢ ἐξηλλαγμένον. λέγω δὲ κύριον μὲν, ᾧ χρῶνται ἕκαστοι. γλῶτταν δὲ, ᾧ ἕτεροι. ὥστε φανερὸν ὅτι καὶ γλῶτταν, καὶ κύριον εἶναι δυνατὸν τὸ αὐτὸ, μὴ τοῖς αὐτοῖς δέ. τὸ γὰρ σίγυνον κυπρίοις μὲν κύριον, ἡμῖν δὲ γλῶττα. μεταφορὰ δ' ἐστὶν, ὀνόματος ἀλλοτρίου ἐπιφορὰ ἢ ἀπὸ γένους ἐπὶ
1 εἶδος, ἢ ἀπὸ εἴδους ἐπὶ γένος, ἢ ἀπὸ εἴδους ἐπὶ εἶδος, ἢ κατὰ τὸ ἀνάλογον, λέγω δὲ ἀπὸ γένους μὲν ἐπὶ εἶδος, οἷον, νηῦς δέ μοι ἥδ' ἕστηκε, τὸ γὰρ ὁρμεῖν ἐστιν ἑστάναι τι. ἀπ' εἴδους δὲ ἐπὶ γένος. ἦ δὴ μυρί' ὀδυσσεὺς ἐσθλὰ ἔοργε. τὸ γὰρ μυρίον πολύ ἐστιν, ᾧ νῦν ἀντὶ τοῦ πολλοῦ κέχρηται. ἀπ' εἴδους δὲ ἐπὶ εἶδος, οἷον, χαλκῷ ἀπὸ ψυχὴν ἀρύσας τάμνεν ἀτειρέι χαλκῷ. ἐνταῦθα γὰρ τὸ μὲν ἀρύσαι ταμεῖν, τὸ δὲ ταμεῖν ἀρύσαι εἴρηκεν. ἄμφω γὰρ ἀφελεῖν τί ἐστι. τὸ δὲ ἀνάλογον λέγω, ὅταν ὁμοίως ἔχῃ τὸ δεύτερον πρὸς τὸ
2 πρῶτον, καὶ τὸ τέταρτον πρὸς τὸ τρίτον. ἐρεῖ γὰρ ἀντὶ τοῦ δευτέρου τὸ τέταρτον, ἢ ἀντὶ τοῦ τετάρτου τὸ δεύτερον. καὶ ἐνίοτε προστιθέασιν, ἀνθ' οὗ λέγει, πρὸς ὅ ἐστι. λέγω δὲ, οἷον, ὁμοίως ἔχει φιάλη πρὸς διόνυσον, καὶ ἀσπὶς πρὸς ἄρην. ἐρεῖ τοίνυν καὶ τὴν ἀσπίδα φιάλην ἄρεως, καὶ τὴν φιάλην ἀσπίδα διονύσου. ἔτι, ὁμοίως ἔχει ἑσπέρα πρὸς ἡμέραν, καὶ γῆρας πρὸς βίον. ἐρεῖ τοίνυν τὴν ἑσπέραν, γῆρας ἡμέρας, καὶ τὸ γῆρας, ἑσπέραν βίου. ἢ, ὥσπερ ἐμπεδοκλῆς, δυσμὰς βίου. ἐνίοις δ' οὐκ ἔστιν
3 ὄνομα κείμενον τῶν ἀνάλογον. ἀλλ' οὐδὲν ἧττον ὁμοίως λεχθήσεται. οἷον, τὸ τὸν καρπὸν μὲν ἀφιέναι, σπείρειν, τὴν δὲ φλόγα ἀπὸ τοῦ ἡλίου, ἀνώνυμον. ἀλλ' ὁμοίως ἔχει τοῦτο πρὸς τὸν ἥλιον καὶ τὸ σπείρειν πρὸς τὸν καρπόν. διὸ εἴρηται, σπείρων θεοκτίσταν φλόγα. ἔστι δὲ τῷ τρόπῳ τούτῳ. τῆς μεταφορᾶς χρῆσθαι, καὶ ἄλλως προσαγορεύσαντα τὸ ἀλλότριον ἀποφῆσαι τῶν οἰκείων τι, οἷον, εἰ τὴν ἀσπίδα εἴποι φιάλην μὴ ἄρεως, ἀλλὰ οἴνου. πεποιημένον δέ ἐστιν, ὃ ὅλως μὴ καλούμενον ὑπό τινων αὐ-
4 τὸς τίθεται ὁ ποιητής. δοκεῖ γὰρ ἔνια εἶναι τοιαῦτα. οἷον, τὰ κέρατα

ὀρνύντας, καὶ τὸν ἱερέα ἀρητῆρα. ἐπεκτεταμένον δέ ἐστιν, ἢ ἀφῃρημένον, τὸ μὲν, ἐὰν φωνήεντι μακροτέρῳ κεχρημένον, ἢ τοῦ οἰκείου, ἢ συλλαβῇ ἐμβεβλημένῃ. τὸ δὲ ἂν ἀφῃρημένον ᾖ τι ἢ αὐτοῦ, ἢ ἐμβεβλημένου. ἐπεκτεταμένον μὲν, οἷον, τὸ πόλεως πόληος. καὶ τὸ πηλείδου, πηληϊάδεω. ἀφῃρημένον δὲ, οἷον τὸ κρῖ, καὶ τὸ δῶ. καὶ μία γίνεται ἀμφοτέρων, ἐῆς, ἧς, ἐξηλλαγμέ-
νον δέ ἐστιν, ὅταν τοῦ ὀνομαζομένου τὸ μὲν καταλείπῃ, τὸ δὲ 1
ποιῇ, οἷον τὸ δεξιτερὸν κατὰ μαζὸν, ἀντὶ τοῦ δεξιόν. ἔτι τῶν ὀνομάτων τὰ μὲν ἄρρενα, τὰ δὲ θήλεα, τὰ δὲ μεταξύ. ἄρρενα μὲν ὅσα τελευτᾷ εἰς τὸ ν καὶ ρ, καὶ ὅσα ἔχου τῶν ἀφώνων σύγκειται. ταῦτα δέ ἐστι δύο, τὸ ψ καὶ ξ. θήλεα δὲ, ὅσα ἐκ τῶν φωνηέντων εἴς τε τὰ ἀεὶ μακρὰ, οἷον, εἰς η, καὶ ω, καὶ τῶν ἐπεκτεινομένων εἰς α, ὥστε ἴσα συμβαίνει πλήθει, εἰς ὅσα τὰ ἄρρενα, καὶ τὰ θήλεα. τὸ γὰρ ψ καὶ τὸ ξ αὐτά ἐστιν, εἰς δὲ ἄφωνον οὐδὲν
ὄνομα τελευτᾷ, οὐδὲ εἰς φωνῆεν βραχύ. εἰς δὲ τὸ ι τρία μόνα, 2
μέλι, κόμμι, πέπερι. εἰς δὲ τὸ υ πέντε, τὸ πῶυ, τὸ νάπυ, τὸ γόνυ, τὸ δόρυ, τὸ ἄστυ. τὰ δὲ μεταξὺ εἰς ταῦτα, καὶ ν καὶ σ. λέξεως δὲ ἀρετὴ, σαφῆ, καὶ μὴ ταπεινὴν εἶναι. σαφεστάτη μὲν οὖν ἐστιν ἡ ἐκ τῶν κυρίων ὀνομάτων, ἀλλὰ ταπεινή. παράδειγμα δὲ, ἡ κλεοφῶντος ποίησις, καὶ ἡ σθενέλου. σεμνὴ δὲ, καὶ ἐξαλλάττουσα τὸ ἰδιωτικὸν, ἡ τοῖς ξενικοῖς κεχρημένη. ξενικὸν δὲ λέγω, γλῶτταν, καὶ μεταφορὰν, καὶ ἐπέκτασιν, καὶ πᾶν
τὸ παρὰ τὸ κύριον. ἀλλ' ἄν τις ἅμα ἅπαντα τὰ τοιαῦτα ποιή 3
σῃ, ἢ αἴνιγμα ἔσται, ἢ βαρβαρισμός. ἂν μὲν οὖν ἐκ μεταφορῶν, αἴνιγμα. ἐὰν δὲ ἐκ γλωττῶν, καὶ βαρβαρισμός. αἰνίγματος γὰρ ἰδέα αὕτη ἐστὶ, τὸ λέγοντα τὰ ὑπάρχοντα ἀδύνατα, συνάψαι. κατὰ μὲν οὖν τὴν τῶν ὀνομάτων σύνθεσιν, οὐχ οἷόν τε τοῦτο ποιῆσαι. κατὰ δὲ τὴν μεταφορὰν, ἐνδέχεται, οἷον, ἄνδρ' ἴδον πυρὶ χαλκὸν ἐπ' ἀνδρὶ κολλήσαντα, καὶ τὰ τοιαῦτα. ἐκ δὲ τῶν γλωττῶν ὁ βαρβαρισμός. διὸ ἀνακέκραταί
πως τούτοις. τὸ μὲν οὖν μὴ ἰδιωτικὸν ποιήσει, μὴ δὲ ταπεινὸν 4
ἡ γλῶττα, καὶ ἡ μεταφορὰ καὶ ὁ κόσμος, καὶ τἆλλα τὰ εἰρη-

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.1.4

μένα εἴδη. τὸ δὲ κύριον, τὴν σαφήνειαν. οὐκ ἐλάχιστον δὲ μέρος συμβάλλονται εἰς τὸ σαφὲς τῆς λέξεως, καὶ μὴ ἰδιωτικὸν αἱ ἐπεκτάσεις, καὶ ἀποκοπαὶ καὶ ἐξαλλαγαὶ τῶν ὀνομάτων. διὰ μὲν τὸ ἄλλως ἔχειν, ἢ ὡς τὸ κύριον παρὰ τὸ εἰωθὸς γιγνόμενον, τὸ μὴ ἰδιωτικὸν ποιήσει. διὰ δὲ τὸ κοινωνεῖν τοῦ εἰωθότος, τὸ σαφὲς ἔσται. ὥστε οὐκ ὀρθῶς ψέγουσιν οἱ ἐπιτιμῶντες τῷ τοιούτῳ τρόπῳ τῆς διαλέκτου, καὶ διακωμῳδοῦντες τὸν
1 ποιητὴν, οἷον εὐκλείδης ὁ ἀρχαῖος. ὡς ῥᾴδιον ποιεῖν, εἴ τις δώσει ἐκτείνειν ἐφ' ὁπόσον βούλεται ἰαμβοποιήσας ἐν αὐτῇ τῇ λέξει. οἷον, ἠτίχαρην εἶδον μαραθῶνα βαδίζοντα. καὶ οὐκ ἂν γεινάμενος τὸν ἐκείνου ἐξελλέβορον. τὸ μὲν οὖν φαίνεσθαί πως χρώμενον τούτῳ τῷ τρόπῳ, γελοῖον, τὸ δὲ μέτρον κοινὸν ἁπάντων ἐστὶ τῶν μερῶν. καὶ γὰρ μεταφοραῖς, καὶ γλώτταις, καὶ τοῖς ἄλλοις εἴδεσι χρώμενος ἀπρεπῶς, καὶ ἐπίτηδες ἐπὶ τὰ γελοῖα, τὸ αὐτὸ ἂν ἀπεργάσαιτο. τὸ δὲ ἁρμόττον, ὅσον διαφέ-
2 ρει ἐπὶ τῶν ἐπῶν, θεωρείσθω, ἐντιθεμένων τῶν ὀνομάτων εἰς τὸ μέτρον, καὶ ἐπὶ τῆς γλώττης δὲ, καὶ ἐπὶ τῶν μεταφορῶν καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων εἰδῶν μετατιθεὶς ἄν τις τὰ κύρια ὀνόματα, κατίδοι, ὅτι ἀληθῆ λέγομεν, οἷον, τὸ αὐτὸ ποιήσαντος ἰαμβεῖον αἰσχύλου καὶ εὐριπίδου, ἓν δὲ μόνον ὄνομα μεταθέντος, ἀντὶ κυρίου εἰωθότος, γλῶτταν, τὸ μὲν φαίνεται καλὸν, τὸ δ' εὐτελές. αἰσχύλος μὲν γὰρ ἐν τῷ φιλοκτήτῃ ἐποίησε, φαγέδαινα ἥ μου σάρκας ἐσθίει ποδός. ὁ δὲ ἀντὶ τοῦ ἐσθίει, τὸ θοινᾶται με-
3 τέθηκε. καὶ νῦν δέ μ' ἐὼν ὀλίγος τε, καὶ οὐτιδανὸς, καὶ ἀειδὴς, εἴ τις λέγει τὰ κύρια μετατιθείς. νῦν δέ μ' ἐὼν μικρός τε καὶ ἀσθενικὸς καὶ ἀειδής. καὶ δίφρον ἀεικέλιον καταθεὶς, ὀλίγην τε τράπεζαν. δίφρον μοχθηρὸν καταθεὶς, μικράν τε τράπεζαν. καὶ τὸ ἠϊόνες βοόωσιν, ἠϊόνες κράζουσιν. ἔτι δὲ ἀριφράδης τοὺς τραγῳδοὺς ἐκωμῴδει. ὅτι ἃ οὐδεὶς ἂν εἴποι ἐν τῇ διαλέκτῳ, τούτοις χρῶνται, οἷον, τὸ δωμάτων ἄπο. ἀλλὰ μὴ ἀπὸ δωμάτων, καὶ τὸ σέθεν, καὶ τὸ, ἐγὼ δέ νιν, καὶ τὸ ἀχιλλέως πέ-
4 ρι, ἀλλὰ μὴ περὶ ἀχιλλέως. καὶ ὅσα ἄλλα τοιαῦτα. διὰ γὰρ

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.1.4

τὸ μὴ εἶναι ἐν τοῖς κυρίοις, ποιεῖ τὸ μὴ ἰδιωτικὸν ἐν τῇ λέξει ἅ-
παντα τὰ τοιαῦτα. ἐκεῖνος δὲ τοῦτο ἠγνόει. ἔστι δὲ μέγα μὲν
τὸ ἑκάστῳ τῶν εἰρημένων πρεπόντως χρῆσθαι, καὶ διπλοῖς ὀ-
νόμασι, καὶ γλώτταις. τὸ δὲ μέγιστον τὸ μεταφορικὸν εἶναι,
μόνον γὰρ τοῦτο οὔτε παρ' ἄλλου ἐστὶ λαβεῖν. εὐφυΐας τε ση-
μεῖόν ἐστι. τὸ γὰρ εὖ μεταφέρειν, τὸ ὅμοιον θεωρεῖν ἐστι. τῶν δὲ
ὀνομάτων τὰ μὲν διπλᾶ μάλιστα ἁρμόττει τοῖς διθυράμβοις,
αἱ δὲ γλῶτται τοῖς ἡρωϊκοῖς αἱ δὲ μεταφοραὶ τοῖς ἰαμβείοις. 1
καὶ ἐν μὲν τοῖς ἡρωϊκοῖς ἅπαντα χρήσιμα τὰ εἰρημένα, ἐν δὲ
τοῖς ἰαμβείοις, διὰ τὸ ὅτι μάλιστα λέξιν μιμεῖσθαι, ταῦτα ἁρ-
μόττει τῶν ὀνομάτων, ὅσοις καὶ ἐν λόγοις τις χρήσαιτο, ἔστι
δὲ τὰ τοιαῦτα τὸ κύριον. καὶ μεταφορὰ καὶ κόσμος. περὶ
μὲν οὖν τραγῳδίας καὶ τῆς ἐν τῷ πράττειν μιμήσεως ἔστω ἡ-
μῖν ἱκανὰ τὰ εἰρημένα. περὶ δὲ τῆς διηγηματικῆς, καὶ ἐν μέ-
τρῳ μιμητικῆς, ὅτι δεῖ τοὺς μύθους καθάπερ ἐν ταῖς τραγῳ-
δίαις συνιστάναι δραματικοὺς, καὶ περὶ μίαν πρᾶξιν ὅλην, 2
καὶ τελείαν ἔχουσαν ἀρχὴν, καὶ μέσον, καὶ τέλος, ἵν' ὥσπερ
ζῶον ἓν ὅλον, ποιῇ τὴν οἰκείαν ἡδονὴν, δῆλον. καὶ μὴ ὁμοί-
ας ἱστορίας τὰς συνήθεις εἶναι. ἐν αἷς ἀνάγκη οὐχὶ μιᾶς πρά-
ξεως ποιεῖσθαι δήλωσιν, ἀλλ' ἑνὸς χρόνου, ὅσα ἐν τούτῳ συ-
νέβη περὶ ἕνα, ἢ πλείους. ὧν ἕκαστον, ὡς ἔτυχεν, ἔχει πρὸς
ἄλληλα, ὥσπερ γὰρ κατὰ τοὺς αὐτοὺς χρόνους. ἥ τ' ἐν σαλαμῖ-
νι ἐγένετο ναυμαχία, καὶ ἡ ἐν σικελίᾳ καρχηδονίων μάχη, οὐ-
δὲν πρὸς τὸ αὐτὸ συντείνουσαι τέλος. οὕτω καὶ ἐν τοῖς ἐφε- 3
ξῆς χρόνοις ἐνίοτε γίνεται θάτερον μετὰ θατέρου. ἐξ ὧν ἓν οὐ-
δὲν γίνεται τέλος. σχεδὸν δὲ οἱ πολλοὶ τῶν ποιητῶν τοῦτο δρῶ-
σι. διὸ, ὥσπερ εἴπομεν, ἤδη καὶ ταύτῃ θεσπέσιος ἂν φανείη ὅ-
μηρος παρὰ τοὺς ἄλλους τῷ μηδὲ τὸν πόλεμον, καίπερ ἔχοντα
ἀρχὴν, καὶ τέλος ἐπιχειρῆσαι ποιεῖν ὅλον, λίαν γὰρ ἂν μέ-
γας. καὶ οὐκ εὐσύνοπτος ἔμελλεν ἔσεσθαι. ἢ τῷ μεγέθει με-
τριάζοντα, καταπεπλεγμένον τῇ ποικιλίᾳ. νῦν δ' ἓν μέρος ἀπο-
λαβὼν ἐπεισοδίοις κέχρηται αὐτῶν πολλοῖς, οἷον, νεῶν κατὰ 4

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.1.4

λόγῳ, καὶ ἄλλοις ἐπεισοδίοις, οἷς διαλαμβάνει τὴν ποίησιν.
οἱ δ᾽ ἄλλοι περὶ ἕνα ποιοῦσι, καὶ περὶ ἕνα χρόνον, καὶ μίαν
πρᾶξιν πολυμερῆ, οἷον, ὁ τὰ κύπρια ποιήσας, καὶ τὴν μι-
κρὰν ἰλιάδα. τοιγαροῦν ἐκ μὲν ἰλιάδος, καὶ ὀδυσσείας μία τρα-
γῳδία ποιεῖται ἑκατέρας, ἢ δύο μόναι. ἐκ δὲ κυπρίων πολλαί.
καὶ ἐκ τῆς μικρᾶς ἰλιάδος πλέον ὀκτώ, οἷον, ὅπλων, κρίσις,
φιλοκτήτης, νεοπτόλεμος, εὐρύπυλος, πτωχεία, λάκαινα, ἰ-
1 λίου πέρσις, καὶ ἀπόπλους, καὶ σίνων, καὶ τρῳάδες. ἔτι δὲ
τὰ εἴδη ταυτὰ δεῖ ἔχειν τὴν ἐποποιΐαν τῇ τραγῳδίᾳ. ἢ γὰρ ἁ-
πλῆν, ἢ πεπλεγμένην, ἢ ἠθικήν, ἢ παθητικὴν δεῖ εἶναι, καὶ
τὰ μέρη ἔξω μελοποιΐας, καὶ ὄψεως ταυτά. καὶ γὰρ περιπε-
τειῶν δεῖ, καὶ ἀναγνωρίσεων, καὶ παθημάτων, ἔτι τὰς δια-
νοίας, καὶ τὴν λέξιν ἔχειν καλῶς. οἷς ἅπασιν ὅμηρος κέχρηται
καὶ πρῶτος, καὶ ἱκανῶς. καὶ γὰρ καὶ τῶν ποιημάτων ἑκάτερον συνέ-
στηκεν ἡ μὲν ἰλιὰς ἁπλοῦν, καὶ παθητικόν, ἡ δὲ ὀδύσσεια, πε-
2 πλεγμένον. ἀναγνώρισις γὰρ διόλου, καὶ ἠθική. πρὸς δὲ τού-
τοις λέξει, καὶ διανοίᾳ πάντας ὑπερβέβληκε. διαφέρει δὲ κα-
τά τε τῆς συστάσεως τὸ μῆκος ἡ ἐποποιΐα, καὶ τὸ μέτρον. τοῦ μὲν
οὖν μήκους ὅρος ἱκανὸς εἰρημένος. δύνασθαι γὰρ δεῖ συνορᾶσθαι
τὴν ἀρχὴν, καὶ τὸ τέλος. εἴη δ᾽ ἂν τοῦτο, εἰ τῶν μὲν ἀρχαίων ἐ-
λάττους αἱ συστάσεις εἶεν, πρὸς τε τὸ πλῆθος τῶν τραγῳδιῶν
τῶν εἰς μίαν ἀκρόασιν τιθεμένων παρήκοιεν. ἔχει δὲ πρὸς τὸ ἐ-
πεκτείνεσθαι τὸ μέγεθος πολύ τι ἡ ἐποποιΐα ἴδιον, διὰ τὸ ἐν μὲν
3 τῇ τραγῳδίᾳ μὴ ἐνδέχεσθαι ἅμα πραττόμενα πολλὰ μιμεῖσθαι,
ἀλλὰ τὸ ἐπὶ τῆς σκηνῆς, καὶ τῶν ὑποκριτῶν μέρος μόνον. ἐν δὲ
τῇ ἐποποιΐᾳ, διὰ τὸ διήγησιν εἶναι, ἔστι πολλὰ μέρη ἅμα ποιεῖν
περαινόμενα, ὑφ᾽ ὧν οἰκείων ὄντων αὔξεται ὁ τοῦ ποιήματος ὄγ-
κος. ὥστε τοῦτ᾽ ἔχει τὸ ἀγαθὸν εἰς μεγαλοπρέπειαν, καὶ τὸ με-
ταβάλλειν τὸν ἀκούοντα, καὶ ἐπεισοδιοῦν ἀνομοίοις ἐπεισο-
δίοις. τὸ γὰρ ὅμοιον ταχὺ πληροῦν, ἐκπίπτειν ποιεῖ τὰς τραγῳ-
δίας. τὸ δὲ μέτρον τὸ ἡρωϊκὸν ἀπὸ τῆς πείρας ἥρμοσεν. εἰ γάρ
4 τι ἐν ἄλλῳ τινὶ μέτρῳ διηγηματικὴν μίμησιν ποιεῖτο, ἢ ἐν πολ

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.1.4

λοις, ἀπρεπὲς ἂν φαίνοιτο. τὸ γὰρ ἡρωϊκὸν στασιμώτατον, καὶ
ὀγκωδέστατον τῶν μέτρων ἐστί. διὸ καὶ γλώττας καὶ μεταφο-
ρὰς δέχεται μάλιστα. περιττὴ γὰρ καὶ ἡ διηγηματικὴ μίμησις
τῶν ἄλλων. τὸ δὲ ἰαμβικὸν, καὶ τετράμετρον κινητικά, τὸ μὲν
ὀρχηστικὸν, τὸ δὲ πρακτικόν. ἔτι δὲ ἀτοπώτερον, εἰ μιγνύοι τις
αὐτά, ὥσπερ χαιρήμων. διὸ οὐδεὶς μακρὰν σύστασιν ἐν ἄλλῳ
πεποίηκεν, ἢ τῷ ἡρώῳ. ἀλλ' ὥσπερ εἴπομεν, αὐτὴ ἡ φύσις διδά-
σκει, τὸ ἁρμόττον αὐτῷ διαιρεῖσθαι. ὅμηρος δὲ ἄλλα τε πολλὰ 1
ἄξιος ἐπαινεῖσθαι, καὶ δὴ καὶ ὅτι μόνος τῶν ποιητῶν οὐκ ἀγνοεῖ,
ὃ δεῖ ποιεῖν αὐτόν. αὐτὸν γὰρ δεῖ τὸν ποιητὴν ἐλάχιστα λέγειν.
οὐ γάρ ἐστι κατὰ ταῦτα μιμητής. οἱ μὲν οὖν ἄλλοι αὐτοὶ μὲν δι'
ὅλου ἀγωνίζονται, μιμοῦνται δὲ ὀλίγα καὶ ὀλιγάκις. ὁ δὲ ὀλί-
γα φροιμιασάμενος, εὐθὺς εἰσάγει ἄνδρα, ἢ γυναῖκα, ἢ ἄλλο
τι ἦθος, καὶ οὐδὲν ἀήθες, ἀλλ' ἔχον ἦθος. δεῖ μὲν οὖν ἐν ταῖς
τραγῳδίαις ποιεῖν τὸ θαυμαστόν. μᾶλλον δ' ἐνδέχεται ἐν τῇ ἐ-
ποποιΐᾳ τὸ ἀνάλογον. διὸ συμβαίνει μάλιστα τὸ θαυμαστὸν 2
διὰ τὸ μὴ ὁρᾶν εἰς τὸν πράττοντα. ἔπειτα τὰ περὶ τὴν ἕκτο-
ρος δίωξιν ἐπὶ σκηνῆς ὄντα, γελοῖα ἂν φανείη, οἱ μὲν ἑστῶτες,
καὶ οὐ διώκοντες, ὁ δὲ, ἀνανεύων. ἐν δὲ τοῖς ἔπεσι λανθάνει.
τὸ δὲ θαυμαστὸν ἡδύ. σημεῖον δέ. πάντες γὰρ προστιθέντες ἀ-
παγγέλλουσιν, ὡς χαριζόμενοι. δεδίδαχε δὲ μάλιστα ὅμηρος
καὶ τοὺς ἄλλους ψευδῆ λέγειν, ὡς δεῖ. ἔστι δὲ τοῦτο παραλογι-
σμός. οἴονται γὰρ ἄνθρωποι ὅταν τουδὶ ὄντος, ἢ γινομένου, τοδὶ
γίνεται, εἰ τὸ ὕστερόν ἐστι, καὶ τὸ πρότερον εἶναι, ἢ γίνεσθαι. τοῦτο 3
δέ ἐστι ψεῦδος. δι' ὃ δή, ἂν τὸ πρῶτον ψεῦδος, ἄλλου δὲ τούτου
ὄντος ἀνάγκη εἶναι ἢ γενέσθαι, ἢ προσθεῖναι. διὰ γὰρ τὸ εἰδέναι
τοῦτο ἀληθὲς ὄν, παραλογίζεται ἡμῶν ἡ ψυχὴ καὶ τὸ πρῶτον,
ὡς ὄν. προαιρεῖσθαί τε ἀδύνατα, καὶ εἰκότα μᾶλλον, ἢ δυνα-
τὰ καὶ ἀπίθανα, τούς τε λόγους μὴ συνίστασθαι ἐκ μερῶν ἀλό-
γων, ἀλλὰ μάλιστα μηδὲν ἔχειν ἄλογον. εἰ δὲ μή, ἔξω τοῦ μυθεύ-
ματος, ὥσπερ οἰδίπους, τὸ μὴ εἰδέναι πῶς ὁ λάϊος ἀπέθανεν.
ἀλλὰ μὴ ἐν τῷ δράματι, ὥσπερ ἐν ἠλέκτρᾳ οἱ τὰ πύθια ἀπαγ- 4

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.1.4

γέλλοντες, ἢ ἐν μυσοῖς, ὁ ἄφωνος ἐκ τεγέας εἰς τὴν μυσίαν ἥκων. ὥστε τὸ λέγειν, ὅτι ἀνῄρητο ἂν ὁ μῦθος, γελοῖον· ἐξ ἀρχῆς γὰρ οὐ δεῖ συνίστασθαι τοιούτους. ἂν δὲ θῇ, καὶ φαίνηται εὐλογώτερον ἐνδέχεσθαι, καὶ ἄτοπον. ἐπεὶ καὶ τὰ ἐν ὀδυσσείᾳ ἄλογα, τὰ περὶ τὴν ἔκθεσιν ὡς οὐκ ἂν ἦν ἀνεκτὰ δῆλον ἂν γένοιτο, εἰ αὐτὰ φαῦλος ποιητὴς ποιήσει. νῦν δὲ τοῖς ἄλλοις ἀγαθοῖς ὁ ποιητὴς ἐμφανίζει ἡδύνων τὸ ἄτοπον. τῇ δὲ
1 λέξει δεῖ διαπονεῖν ἐν τοῖς ἀργοῖς μέρεσι, καὶ μήτε ἠθικοῖς μήτε διανοητικοῖς. ἀποκρύπτει γὰρ πάλιν ἡ λίαν λαμπρὰ λέξις τὰ ἤθη, καὶ τὰς διανοίας. περὶ δὲ προβλημάτων, καὶ λύσεων ἐκ πόσων τε, καὶ ποίων ἂν εἰδῶν εἴη, ὧδε θεωροῦσι γένοιτ' ἂν φανερόν. ἐπεὶ γάρ ἐστι μιμητὴς ὁ ποιητής, ὥσπερ ἂν ἢ ζωγράφος, ἤ τις ἄλλος εἰκονοποιός, ἀνάγκη μιμεῖσθαι, τριῶν ὄντων τὸν ἀριθμόν, ἕν τι ἀεί. ἢ γὰρ οἷα ἦν, ἢ ἔστιν, ἢ οἷά φασι, καὶ δοκεῖ, ἢ οἷα εἶναι δεῖ. ταῦτα δ' ἐξαγγέλλεται λέξει, ἢ καὶ γλώτ-
2 ταις, καὶ μεταφοραῖς. καὶ πολλὰ πάθη τῆς λέξεώς ἐστι. δίδομεν γὰρ ταῦτα τοῖς ποιηταῖς. πρὸς δὲ τούτοις οὐχ ἡ αὐτὴ ὀρθότης ἐστὶ τῆς πολιτικῆς καὶ τῆς ποιητικῆς, οὐδὲ ἄλλης τέχνης, καὶ ποιητικῆς. αὐτῆς δὲ τῆς ποιητικῆς διττὴ ἡ ἁμαρτία. ἡ μὲν γὰρ καθ' αὑτήν, ἡ δὲ κατὰ συμβεβηκός. ἡ μὲν γὰρ προείλετο μιμήσασθαι ἀδυναμίαν, αὐτῆς ἡ ἁμαρτία. ἡ δὲ τὸ προελέσθαι μὴ ὀρθῶς κατὰ συμβεβηκός, ἀλλὰ τὸν ἵππον ἄμφω τὰ δεξιὰ προβεβληκότα. ἢ τὸ καθ' ἑκάστην τέχνην ἁμάρτημα, οἷον, τὸ
3 κατὰ ἰατρικὴν ἢ ἄλλην τέχνην, ἢ ἀδύνατα πεποίηται. ταῦτ' οὖν ὁποῖα ἂν ᾖ οὐ καθ' ἑαυτήν. ὥστε δεῖ τὰ ἐπιτιμήματα ἐν τοῖς προβλήμασιν ἐκ τούτων ἐπισκοποῦντα λύειν. πρῶτον μὲν γὰρ ἂν τὰ πρὸς αὐτὴν τὴν τέχνην ἀδύνατα πεποίηται, ἡμάρτηται. ἀλλ' ὀρθῶς ἔχει, εἰ τυγχάνοι τοῦ τέλους τοῦ αὐτῆς. τὸ γὰρ τέλος εἴρηται, οἷον, εἰ οὕτως ἐκπληκτικώτερον, ἢ αὐτό, ἢ ἄλλο ποιεῖ μέρος. παράδειγμα, ἡ τοῦ ἕκτορος δίωξις, ἡ μέν τοι τὸ τέλος, ἢ μᾶλλον ἢ ἧττον ἐνεδέχετο ὑπάρχειν, καὶ κατὰ τὴν περὶ
4 τούτων τέχνην ἡμάρτηται οὐκ ὀρθῶς. δεῖ γάρ, εἰ ἐνδέχεται ὅ-

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.1.4

λως μηδαμῶς ἁμαρτῆσθαι. ἔτι ποτέρων ἐστὶ τὸ ἁμάρτημα, τῶν
κατὰ τὴν τέχνην, ἢ κατ' ἄλλο συμβεβηκός. ἔλαττον γὰρ, εἰ μὴ
ᾔδει, ὅτι ἔλαφος θήλεια κέρατα οὐκ ἔχει, ἢ κακομιμήτως ἔ-
γραψε. πρὸς δὲ τούτοις, ἐὰν ἐπιτιμᾶται, ὅτι οὐκ ἀληθῆ, ἀλλ'
οἷα δεῖ, οἷον, καὶ σοφοκλῆς ἔφη. αὐτὸς μὲν οἵους δεῖ, ποιεῖν, εὐρι-
πίδης δὲ, οἷοί εἰσι. διὸ ταύτῃ λυτέον. εἰ δὲ μηδετέρως, ὅτι οὕτω
φασὶν, οἷον τὰ περὶ θεῶν. ἴσως γὰρ οὔτε βέλτιον οὕτω λέγειν,
οὔτ' ἀληθῆ, ἀλλ' ἔτυχεν. ὥσπερ ξενοφάνης. ἀλλ' οὖν φασι τά- 1
δε. ἴσως δὲ οὐ βέλτιον μὲν ἀλλ' οὕτως εἶχεν, οἷον, τὰ περὶ τῶν
ὅπλων, ἔγχεα δέ σφιν ὄρθ' ἐπὶ σαυρωτῆρος. οὕτω γὰρ τότ'
ἐνόμιζον, ὥσπερ καὶ νῦν ἰλλυριοί. περὶ δὲ τοῦ καλῶς, ἢ μὴ κα-
λῶς ἢ εἴρηταί τινι, ἢ πέπρακται, οὐ μόνον σκεπτέον εἰς αὐτὸ τὸ
πεπραγμένον, ἢ εἰρημένον βλέποντα, ἢ σπουδαῖον, ἢ φαῦλον,
ἀλλὰ καὶ εἰς τὸν πράττοντα, ἢ λέγοντα, πρὸς ὃν, ἢ ὅτε, ἢ ὅτῳ, ἢ οὗ
ἕνεκεν, οἷον, ἢ μείζονος ἀγαθοῦ, ἵνα γένηται, ἢ μείζονος κακοῦ,
ἵνα ἀπογένηται. τὰ δὲ πρὸς τὴν λέξιν ὁρῶντα δεῖ διαλύειν, 2
οἷον, γλώττῃ. οὐρῆας μὲν πρῶτον, ἴσως γὰρ οὐ τοὺς ἡμιόνους
λέγει, ἀλλὰ τοὺς φύλακας. καὶ τὸν δόλωνα, εἶδος μὲν ἔην κα-
κὸς, οὐ τὸ σῶμα ἀσύμμετρον, ἀλλὰ τὸ πρόσωπον αἰσχρόν. τὸ
γὰρ εὐειδὲς οἱ κρῆτες εὐπρόσωπον καλοῦσι. καὶ τὸ ζωρότε-
ρον δὲ κέραιρε, οὐ τὸ ἄκρατον ὡς οἰνόφλυξι, ἀλλὰ τὸ θᾶττον.
τὸ δὲ κατὰ μεταφορὰν εἴρηται, οἷον, ἄλλοι μέν ῥα θεοί τε, καὶ
ἀνέρες εὗδον παννύχιοι, καὶ τὸ, ἤτοι ὅτ' ἐς πεδίον τὸ τρωϊκὸν ἀ-
θρήσειεν. καὶ αὐλῶν συρίγγων τε ὅμαδον. τὸ γὰρ πάντες, ἀν- 3
τὶ τοῦ πολλοὶ, κατὰ μεταφορὰν εἴρηται. τὸ γὰρ πᾶν πολύ τι,
καὶ τὸ οἴη δ' ἄμμορος, κατὰ μεταφοράν. τὸ γὰρ γνωριμώτα-
τον, μόνον. κατὰ δὲ προσῳδίαν, ὥσπερ ἱππίας ἔλυεν ὁ θά-
σιος τὸ, δίδομεν δέ οἱ. καὶ τὸ μὲν, οὐ καταπύθεται ὄμβρῳ. τὰ
δὲ διαιρέσει, οἷον, ἐμπεδοκλῆς. αἶψα δὲ θνητὰ. ἐφύοντο τὰ
πρὶν μάθον ἀθάνατα, ζωά τε πρὶν κέκειτο. τὰ δὲ ἀμφιβολίᾳ,
παρῴχηκε δὲ πλέον νύξ. τὸ γὰρ πλέον ἀμφίβολόν ἐστι. τὰ δὲ κα-
τὰ τὸ ἔθος τῆς λέξεως, οἷον τὸν κεκραμμένον οἶνόν φασιν εἶναι. ὅθεν 4

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.1.4

πεποίηται, κνημὶς νεοτεύκτου κασσιτέροιο. καὶ χαλκέας τοὺς τὸν σίδηρον ἐργαζομένους. ὅθεν εἴρηται ὁ γαννυμήδης διῒ οἰνοχοεύειν οὐ πινόντων οἶνον. εἴη δ' ἂν οὐ τοῦτό γε κατὰ μεταφοράν. δεῖ δὲ καὶ ὅταν ὄνομά τι ὑπεναντίωμά τι δοκεῖ σημαίνειν, ἐπισκοπεῖν, ποσαχῶς ἂν σημαίνοι. τοῦτο ἐν τῷ εἰρημένῳ, οἷον, τῇ ῥ' ἔσχετο χάλκεον ἔγχος, τὸ ταύτῃ κωλυθῆναι. τὸ δὲ ποσαχῶς ἐνδέχεται, ὡδί πως. μάλιστ' ἄν τις ὑπολάβοι κατὰ τὴν κατ' ἀντι-
1 κρὺ, ἢ ὡς γλαύκων λέγει, ὅτι ἔνια ἀλόγως προϋπολαμβάνουσι, καὶ αὐτοὶ καταψηφισάμενοι συλλογίζονται, καὶ ὡς εἰρηκότες, ὅτι δοκεῖ, ἐπιτιμῶσιν, ἂν ὑπεναντίον ᾖ τῇ αὐτῶν οἰήσει. τοῦτο δὲ πέπονθε τὰ περὶ ἰκάριον. οἴονται γὰρ αὐτὸν λάκωνα εἶναι. ἄτοπον οὖν τὸ μὴ ἐντυχεῖν τὸν τηλέμαχον αὐτῷ εἰς λακεδαίμονα ἐλθόντα. τὸ δ' ἴσως ἔχει, ὥσπερ οἱ κεφαλλῆνές φασι. παρ' αὐτῶν γὰρ γῆμαι λέγουσι τὸν ὀδυσσέα, καὶ εἶναι ἰκάδιον ἀλλ' οὐκ ἰκάριον. διαμάρτημα δὲ τὸ πρόβλημα εἰκός ἐστιν. ὅ-
2 λως δὲ τὸ ἀδύνατον μὲν ἢ πρὸς τὴν ποίησιν, ἢ πρὸς τὸ βέλτιον, ἢ πρὸς τὴν δόξαν δεῖ ἀνάγειν. πρός τε γὰρ τὴν ποίησιν αἱρετώτερον πιθανὸν ἀδύνατον, ἢ ἀπίθανον καὶ δυνατόν. τοιούτους δ' εἶναι, οἵους ζεῦξις ἔγραφεν. ἀλλὰ καὶ πρὸς τὸ βέλτιον. τὸ γὰρ παράδειγμα δεῖ ὑπερέχειν, πρὸς ἅ φασι τἄλογα. οὕτω τε καὶ ὅτι ποτὲ οὐκ ἄλογόν ἐστιν. εἰκὸς γὰρ καὶ παρὰ τὸ εἰκὸς γίνεσθαι. τὰ δ' ὑπεναντία, ὡς εἰρημένα, οὕτω σκοπεῖν, ὥσπερ οἱ ἐν τοῖς λόγοις ἔλεγχοι. εἰ τὸ αὐτὸ, καὶ πρὸς τὸ αὐτὸ, καὶ ὡσαύ-
3 τως, ὥστε καὶ αὐτὸν ἢ πρὸς ἃ αὐτὸς λέγει, ἢ ὃ ἂν φρόνιμος ὑποθῆται. ὀρθὴ δὲ ἐπιτίμησις, καὶ ἀλογία, καὶ μοχθηρία. ὅταν μὴ ἀνάγκης οὔσης μηθὲν χρήσηται τῷ ἀλόγῳ. ὥσπερ εὐριπίδης τῷ αἰγεῖ ἢ τῇ πονηρίᾳ. ὥσπερ ἐν ὀρέστῃ τοῦ μενελάου. τὰ μὲν οὖν ἐπιτιμήματα ἐκ πέντε εἰδῶν φέρουσιν. ἢ γὰρ ὡς ἀδύνατα, ἢ ὡς ἄλογα, ἢ ὡς βλαβερὰ, ἢ ὡς ὑπεναντία, ἢ ὡς παρὰ τὴν ὀρθότητα τὴν κατὰ τέχνην. αἱ δὲ λύσεις ἐκ τῶν εἰρημένων ἀριθμῶν σκεπτέαι. εἰσὶ δὲ δώδεκα. πότερον δὲ βελτίων ἡ ἐποποιητικὴ μίμη-
4 σις, ἢ ἡ τραγῳδική, διαπορήσειεν ἄν τις. εἰ γὰρ ἡ ἧττον φορτικὴ βελ-

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.1.4

τίων. τοιαύτη δὲ πρὸς βελτίους θεατάς ἐστι, δῆλον ὅτι ἡ ἅπαν
τα μιμουμένη φορτική. ὡς γὰρ οὐκ αἰσθανομένων ἂν μὴ αὐτὸς
προσθῇ, πολλὴν κίνησιν κινοῦνται. οἷον, οἱ φαῦλοι αὐληταὶ κυ-
λιόμενοι, ἂν δίσκον δέῃ μιμεῖσθαι, καὶ ἕλκοντες τὸν κορυφαῖ
ον, ἂν σκύλλαν αὐλῶσιν. ἡ μὲν οὖν τραγῳδία, τοιαύτη ἐστίν, ὡσ
καὶ οἱ πρότερον τοὺς ὑστέρους αὐτῶν ᾤοντο ὑποκριτάς. ὡς λί-
αν γὰρ ὑπερβάλλοντα πίθηκον ὁ μυνίσκος τὸν καλλιππί-
δην ἐκάλει. τοιαύτη δὲ δόξα καὶ περὶ πινδάρου ἦν. ὡς οὗτοι ἔ- 1
χουσι πρὸς αὐτούς, ἡ ὅλη τέχνη πρὸς τὴν ἐποποιίαν ἔχει. τὴν
μὲν οὖν πρὸς τοὺς θεατὰς ἐπιεικεῖς, φασὶν εἶναι, δι' ὃ οὐδὲν δέον
ται τῶν σχημάτων. τὴν δὲ τραγικὴν πρὸς φαύλους. ἡ οὖν φορ
τική, χείρων δῆλον ὅτι ἂν εἴη. πρῶτον μὲν οὖν οὐ τῆς ποιητικῆς
ἡ κατηγορία, ἀλλὰ τῆς ὑποκριτικῆς. ἐπεί ἐστι περιεργάζεσθαι
τοῖς σημείοις, καὶ ῥαψῳδοῦντα, ὅπερ ἐποίει σωσίστρατος, καὶ
διαδιδόντα, ὅπερ ἐποίει μνασίθεος ὁ πούντιος. εἶτα οὐδὲ κίνη
σις ἅπασα ἀποδοκιμαστέα, εἴπερ μὴ δ' ὄρχησις. ἀλλ' ἡ φαύ- 2
λων, ὅπερ καὶ καλλιππίδῃ ἐπετιμᾶτο, καὶ νῦν ἄλλοι, ὡς οὐκ
ἐλευθέρας γυναῖκας μιμουμένων. ἔτι ἡ τραγῳδία καὶ ἄνευ κι
νήσεως ποιεῖ τὸ αὑτῆς, ὥσπερ ἡ ἐποποιία. διὰ γὰρ τοῦ ἀναγινώ-
σκειν, φανερὰ ὁποῖά τίς ἐστι. εἰ οὖν ἐστι τἄλλα κρείττων, τοῦτό
γε οὐκ ἀναγκαῖον αὐτῇ ὑπάρχειν. ἔπειτα διότι πάντ' ἔχει, ὅσα
περ ἡ ἐποποιία, καὶ γὰρ τῷ μέτρῳ ἔξεστι χρῆσθαι, καὶ ἔτι οὐ μι-
κρὸν μέρος τὴν μουσικήν, καὶ τὴν ὄψιν ἔχει, δι' ἧς αἱ ἡδονὰς
ἐπίστανται ἐναργέστατα. εἶτα καὶ τὸ ἐναργὲς ἔχει, καὶ ἐν τῇ 3
ἀναγνώσει, καὶ ἐπὶ τῶν ἔργων. ἔτι τὸ ἐν ἐλάττονι μήκει τὸ τέ
λος τῆς μιμήσεως εἶναι. τὸ γὰρ ἀθροώτερον ἡδονὴ πολλῷ κε-
κραμμένον τῷ χρόνῳ. λέγω δ' οἷον εἴ τις τὸν οἰδίπουν θείη, τὸν
σοφοκλέους ἐν ἔπεσιν ὅσοις ἡ ἰλιάς, ἔτι ἧττον μία ὁποιασοῦν
μίμησις ἡ τῶν ἐποποιῶν. σημεῖον δέ, ἐκ τῆς ὁποιασοῦν μιμήσε
ως, πλείους τραγῳδίαι γίνονται. ὥστε ἐὰν μὲν ἕνα μῦθον ποιῶ
σιν, ἀνάγκη ἢ βραχέα δεικνύμενον μείουρον φαίνεσθαι, ἢ ἀκολου
θοῦντα τῷ τοῦ μέτρου μήκει, ὑδαρῆ. ἐὰν δὲ πλείους, λέγω δέ, 4

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.1.4

οἷον, ἐὰν ἐκ πλειόνων πράξεων ᾖ συγκειμένη, οὐ μία. ὥσπερ ἡ ἰλιὰς ἔχει πολλὰ τοιαῦτα μέρη, καὶ ἡ ὀδυσσεία. ἃ καὶ καθ᾽ ἑαυτὰ ἔχει μέγεθος. καίτοι ταῦτα τὰ ποιήματα συνέστηκεν ὡς ἐνδέχεται ἄριστα, καὶ ὅτι μάλιστα μιᾶς πράξεως μίμησίς ἐστιν. εἰ οὖν τούτοις τε διαφέρει πᾶσι, καὶ ἔτι τῷ τῆς τέχνης ἔργῳ. δεῖ γὰρ οὐ τὴν τυχοῦσαν ἡδονὴν ποιεῖν αὐτὰς, ἀλλὰ τὴν εἰρημένην φανερὸν ὅτι κρεῖττον ἂν εἴη μᾶλλον τοῦ τέλους τυγχάνουσα τῆς ἐποποιίας. περὶ μὲν οὖν τραγῳδίας, καὶ ἐποποιίας, καὶ αὐτῶν, καὶ τῶν εἰδῶν, καὶ τῶν μερῶν αὐτῶν, καὶ πόσα, καὶ τί διαφέρει, καὶ τοῦ εὖ, ἢ μὴ, τίνες αἰτίαι, καὶ περὶ ἐπιτιμήσεων, καὶ λύσεων, εἰρήσθω τοσαῦτα.

ΤΕΛΟΣ.

SERIES CHARTARVM.

* a b c d e f g h i k l m n o p q r ſ t
u x y z aa bb cc dd ee ff gg hh ii kk
ll mm nn oo pp qq rr ſſ tt uu.
Omnes ſunt quaterniones præter e e duernione.

Venetiis apud Aldi filios, expenſis nobilis uiri Federici de Turriſanis eorum auunculi.

M. D. LI.

In primo libro.

Pagina 254 τὸ δύνασθαι γνωρίζειν ὁπόσων ἕκαστον αὐτῶν καὶ εἰπεῖν τὸ χρήσιμον. 256 ὅσοι δ᾽ ὁπόσων ὀνόματι τὴν ἀπόδοσιν ποιοῦνται. [ὀνοματικὴν ἀπόδοσιν quoq; legitur. Pagina 263 ὁ δὲ συλλογισμὸς βιαστικώτερος. scribitur quoq; δραστικώτερος. eadem Pagina ijs uerbis ἢ τῶν πλείστων ἢ τῶν γνωριμωτάτων addit alius codex hæc uerba καὶ ὅσαι δόξαι κατὰ τέχνην εἰσί.

In II.

Pagina 285 καὶ αὐτὸ ἔσται τοιοῦτον. alia lectio habet. καὶ αὐτὸ ἔσται τὸ προστιθέμενον τοιοῦτον.

In III.

Pagina 287 ὃ πρότερον τυγχάνει αὐτῶν ὑπάρχον. aliter legitur. ὁπότερον τυγχάνει αὐτῶν ὑπάρχον. Pagina 291 καὶ εἰ τὸ βέλτιστον τοῦ βελτίστου βέλτιστον. reperitur in alio codice καὶ εἰ τὸ βέλτιον τοῦ βελτίστου βέλτιον. Pagina 291 ijs uerbis μᾶλλον γὰρ ἀγαπῶμεν ἔχοντες ἃ μὴ ἔστι ῥαδίως λαβεῖν codex uetustus subdit καὶ εἰ δύο εἴη αἱρετώτερα, τὸ μᾶλλον αἱρετὸν τοῦ ἧττον αἱρετοῦ αἱρετώτατον. ὁμοίως δέ. Pagina 292 ijs uerbis οἷον εἰ τὸ μὲν τὴν ψυχήν, τὸ δὲ τὸ σῶμα adiungit alia lectio ἔτι ὧν ἡ ἀκρότης καὶ τὸ εὖ αἱρετώτερον, καὶ αὐτό ἐστι αἱρετώτερον. ἔχει δὲ ἔνστασιν.

In IIII.

Pagina 304 ἔτι ἐὰν ᾖ ἐναντίον τινὶ τὸ εἶδος. legitur & aliter ἔτι ἐὰν ᾖ ἐναντίον τι τῷ εἴδει. Pagina 310 ἐν ᾧ γὰρ τὸ γένος καὶ τὸ εἶδος. è diuerso legitur sic. ἐν ᾧ γὰρ τὸ εἶδος, καὶ τὸ γένος. Pagina 315 uerbum ultimum libri dicit μεθοδευτέον. alius codex habet μετιτέον.

In V.

Pagina 316 ὅτι τὸ μὲν ἐν πλείοσι uetus exemplar ſubdit δύναται τῆς ψυχῆς γίνεσθαι. καὶ γὰρ ἐν τοῖς πάθεσιν καὶ τῷ λογικῷ ἡ ἀρετή ἐστιν.

In VI.

Pagina 356 συμβαίνοι γὰρ ἂν ἑκάτερον δι᾽ ἑκατέρου γνωρίζεσθαι. aliter οὐ γὰρ ἐνδέχεται ἑκάτερον δι᾽ ἑκατέρου γνωρίζεσθαι.

In VII.

Pagina 368 ὅτι δυνατὸν γίνεσθαι καὶ τοῦ τί εἶναι συλλογισμόν. ſcribitur & ſic. ὅτι δυνατὸν γίνεσθαι τοῦ ὁρισμοῦ καὶ τοῦ τί εἶναι συλλογισμόν. Pagina 373 πρός τε τἆλλα οὔτε τὰ ἐκ τῶν ὅρων. ſcribitur οὔτε τὰ ἐκ τῶν ὅρων τέτακται.

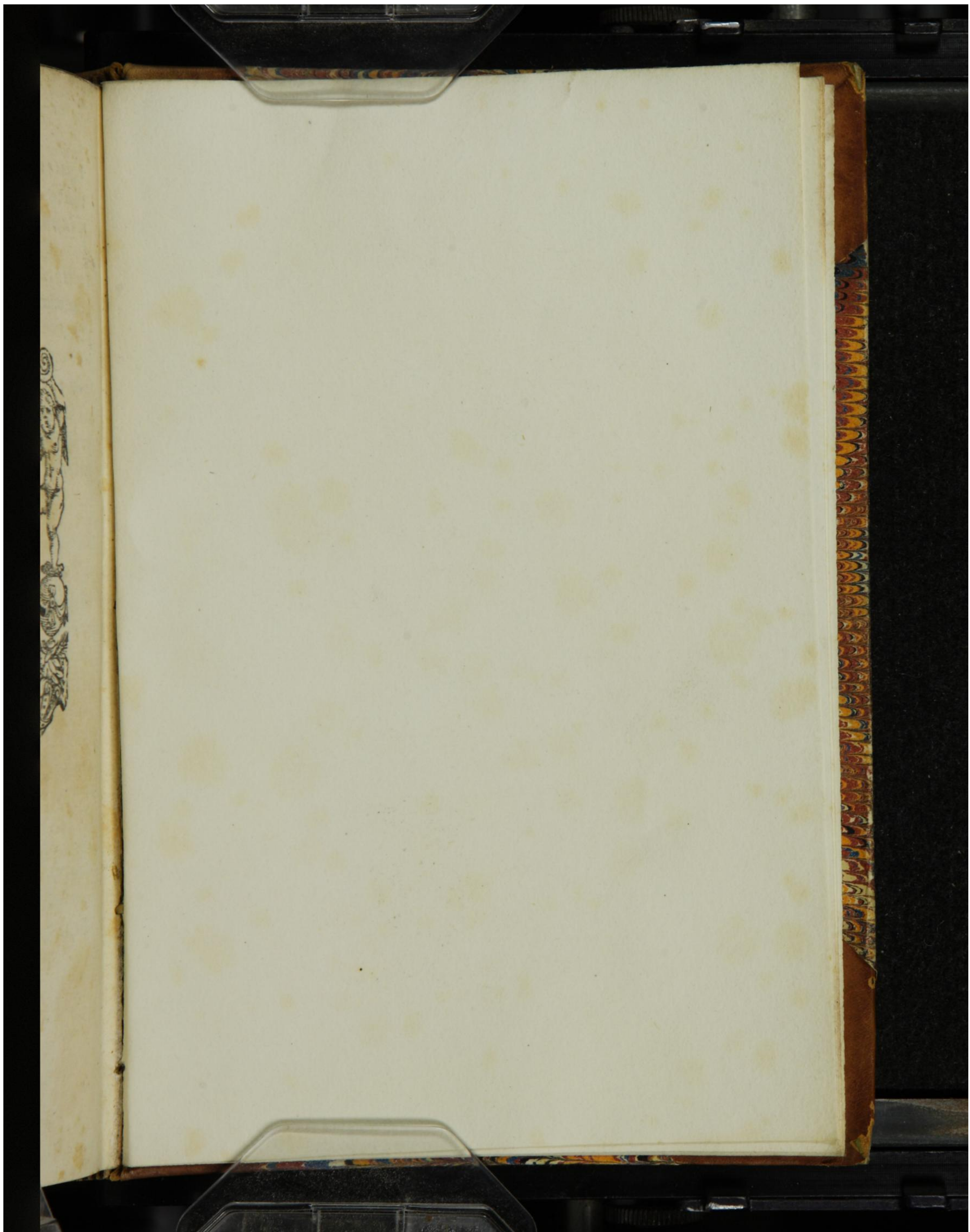
Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.1.4

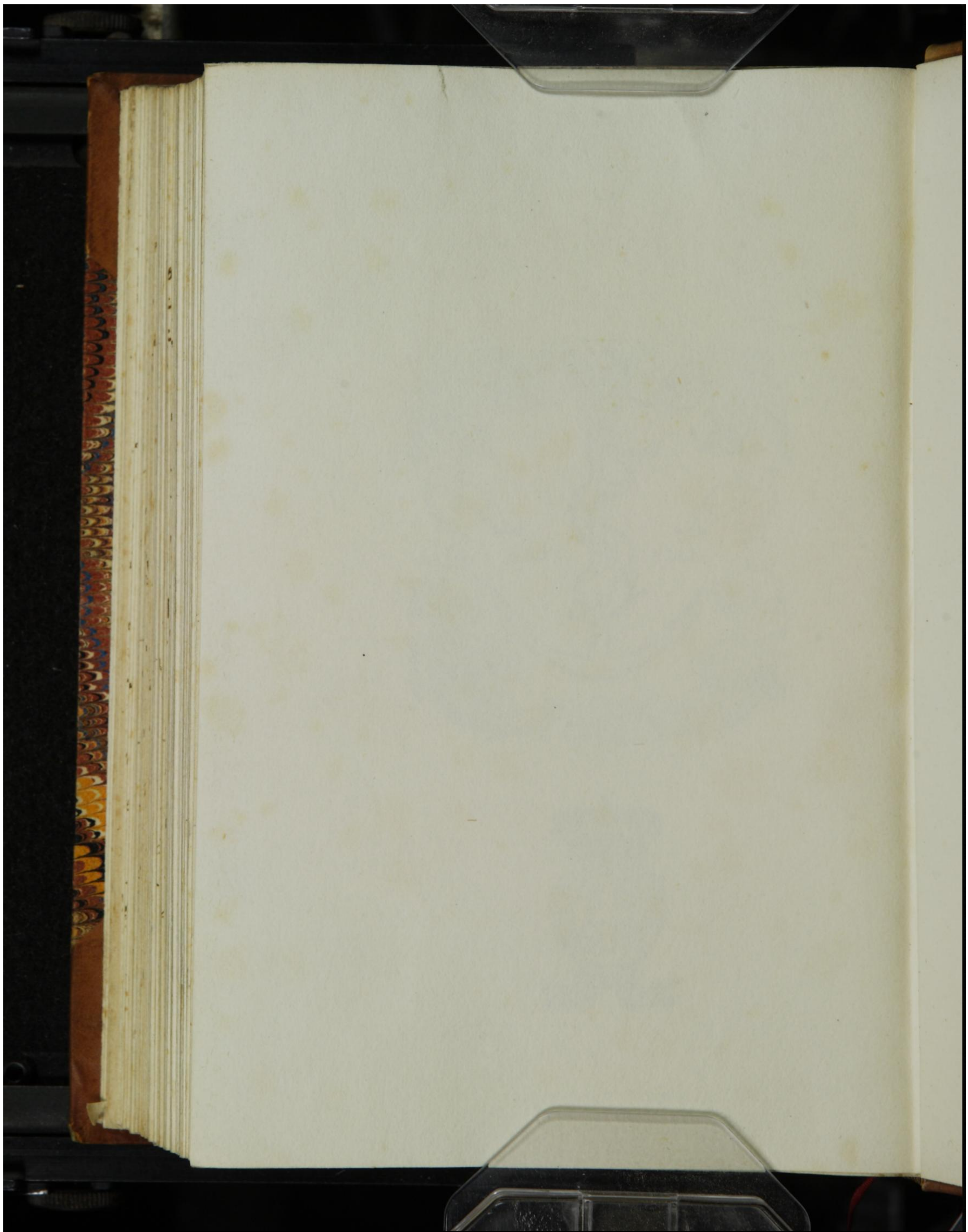

005044702

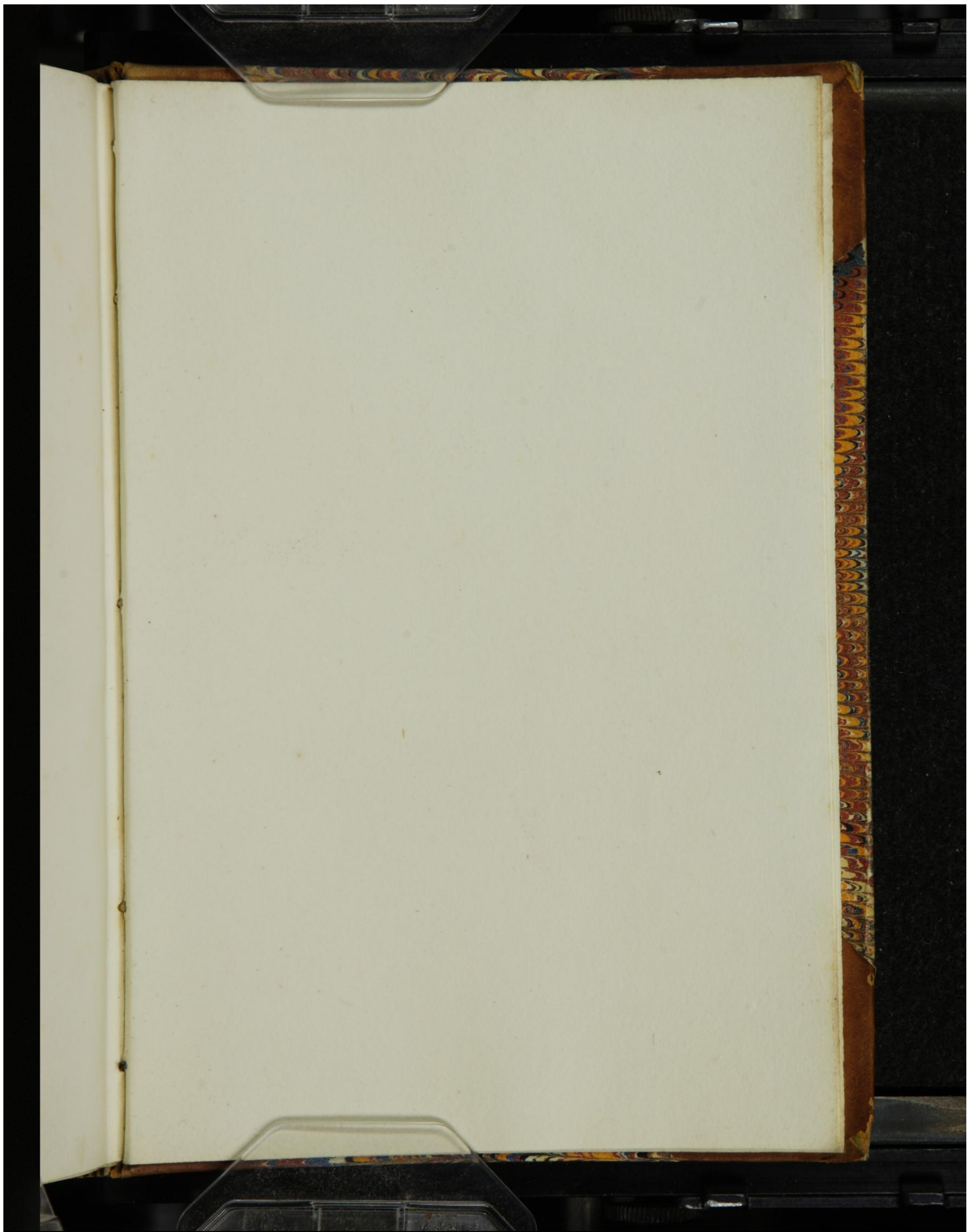
Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.1.4

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.1.4

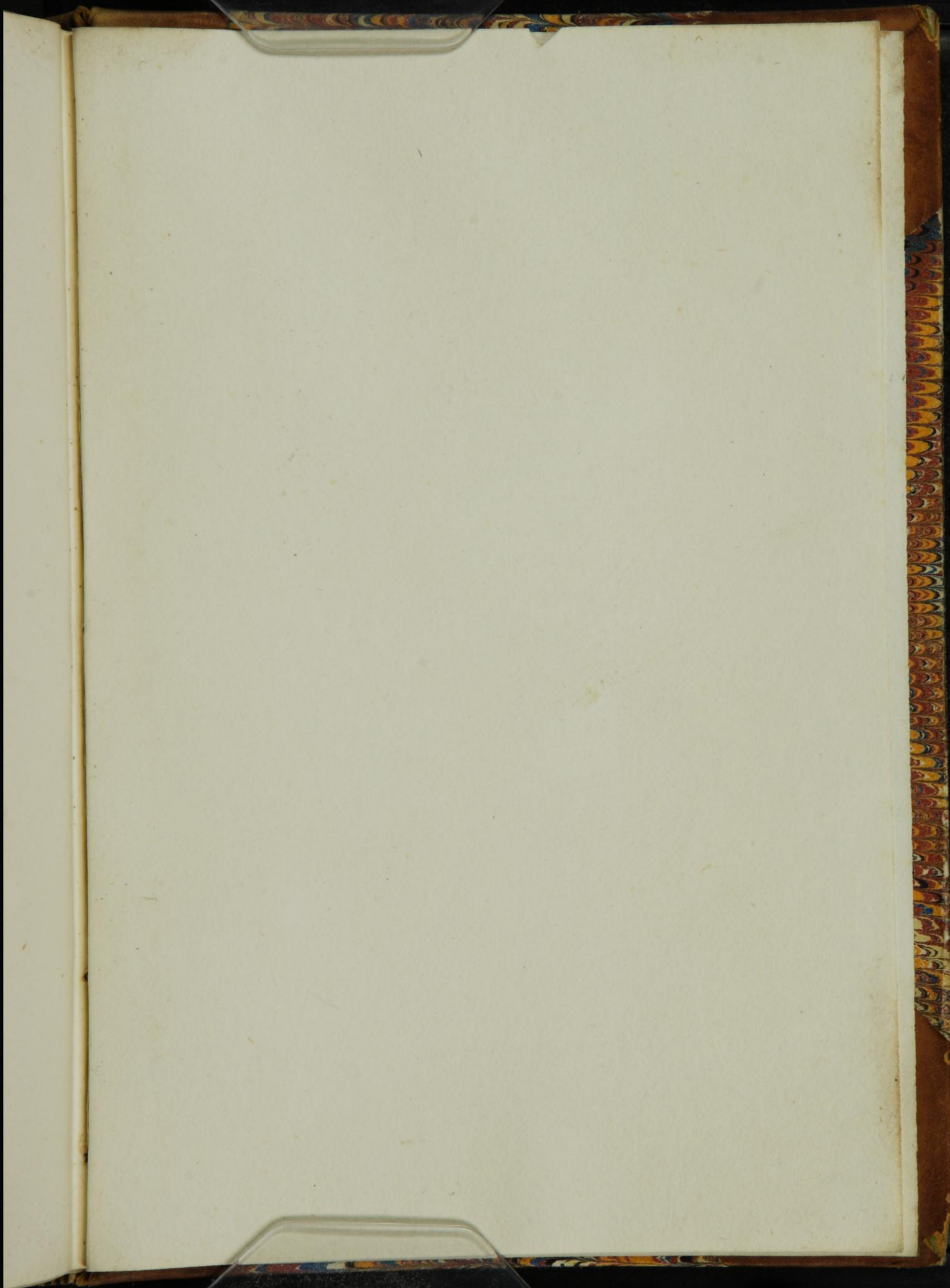

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.1.4

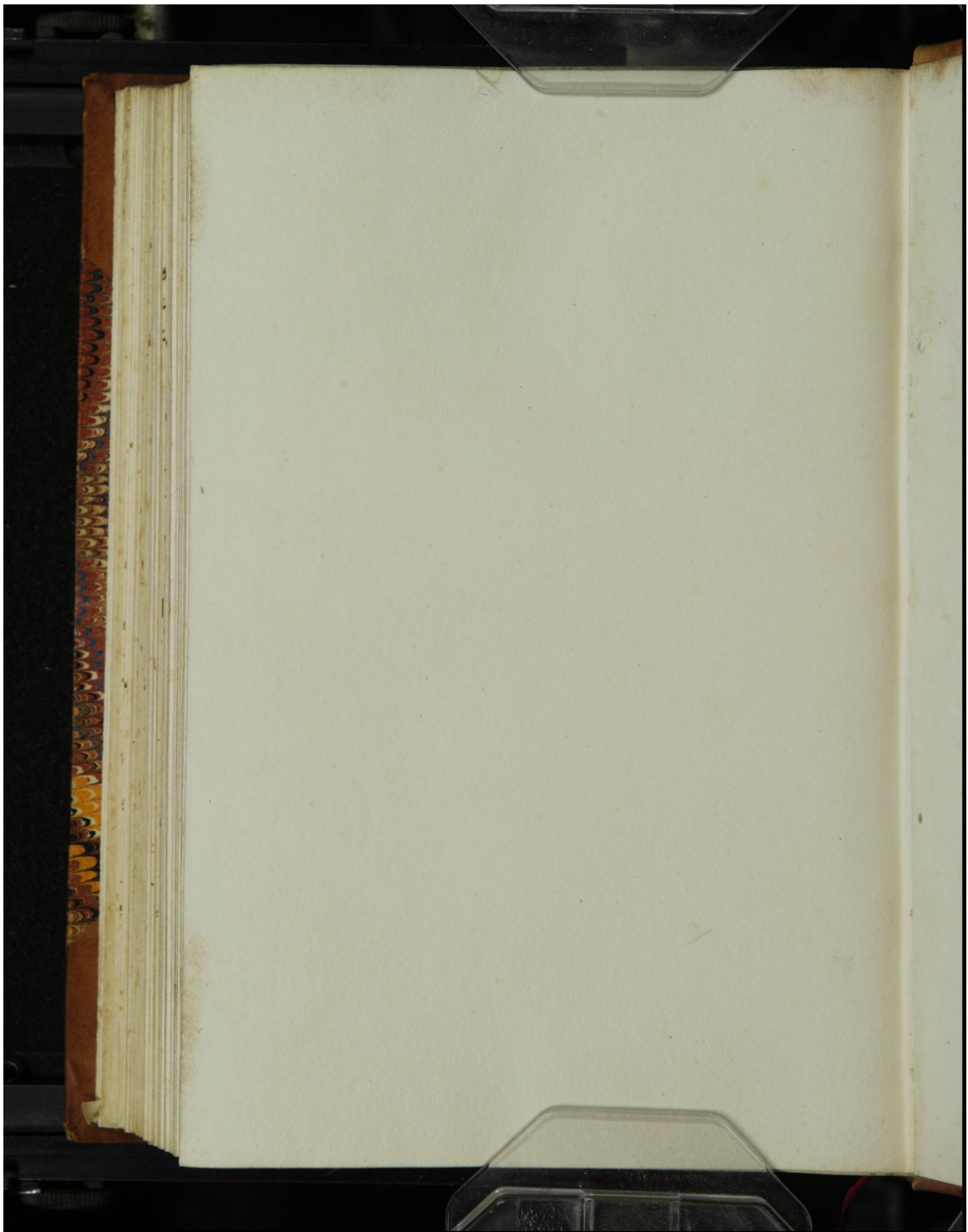

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.1.4

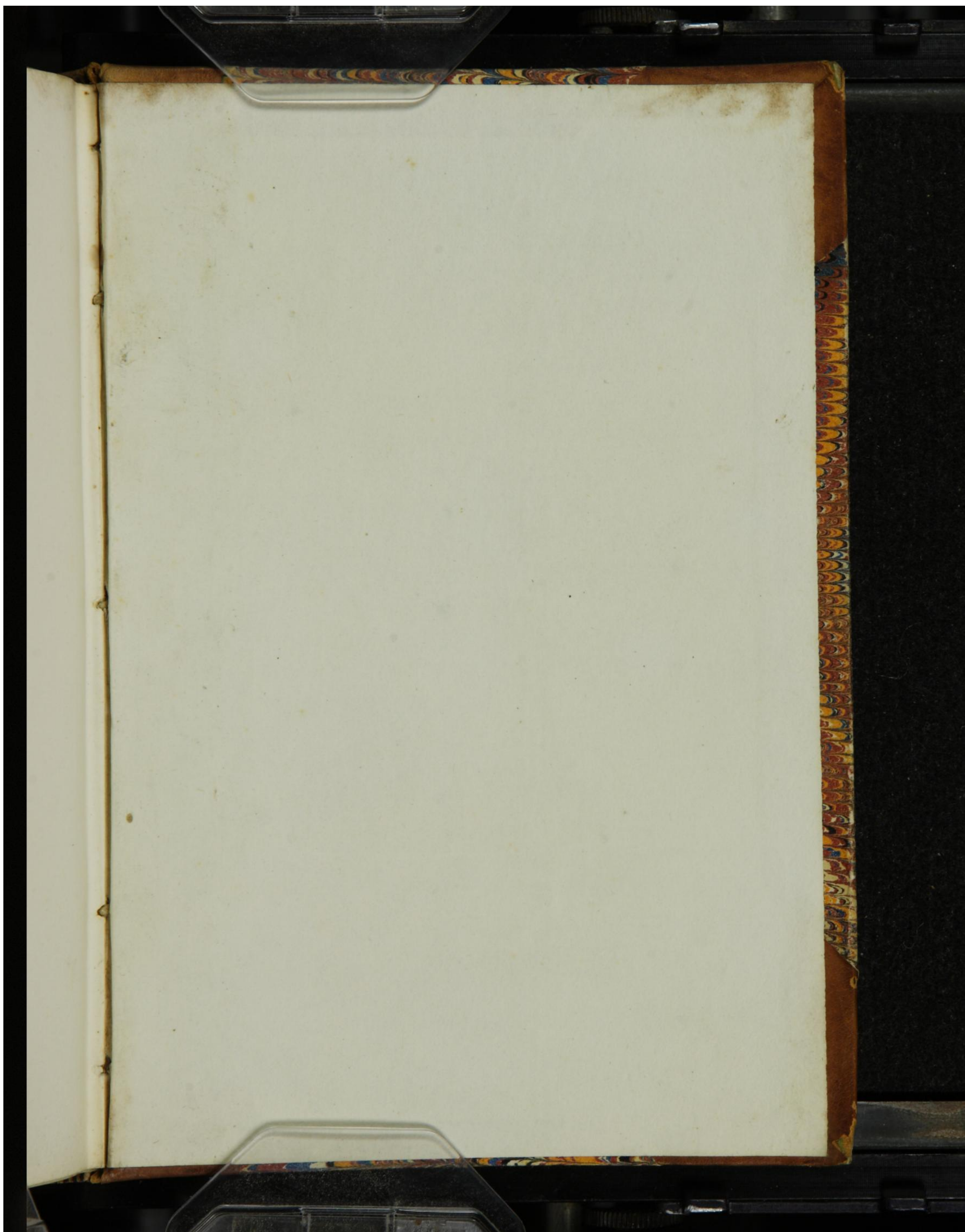
Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.1.4

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.1.4

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di
Firenze.
Ald.2.1.4

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.1.4